This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

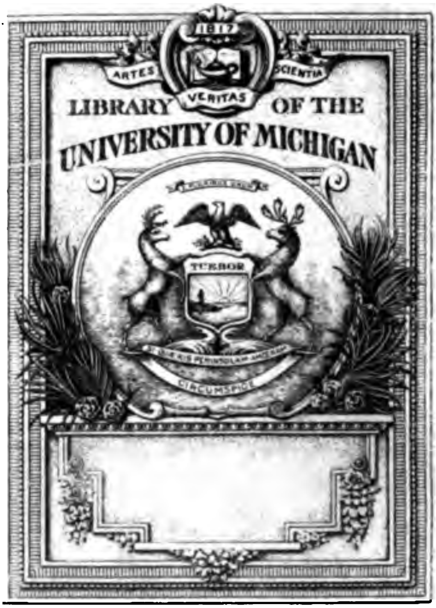
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

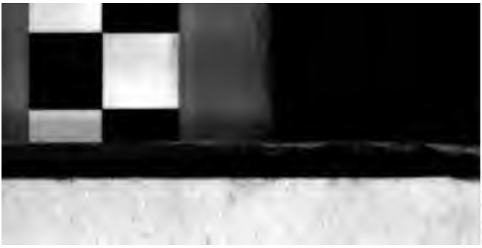
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

BIB. RESID.
PICTAV. S.J.

30

Apoc. 4

LIBER THEOLOGIÆ MORALIS;

VIGINTI QVATVOR SOCIETATIS IESV DOCTORIBVS

RESERATVS

Quem R.P. Antonius de Escobar, et Mendoza Vallisoletanus è Societate IESV *Theologus in* EXAMEN CONFESSARIORVM *digeſsit addidit illuſtrauit*

Vltima editio

LEGES · PECCATA · IVSTITIA · CENSVRÆ · VIRTVTES · STATVS · SACRAMENTA

LVGDVNI
Sumpt. Ph. Borde, Laur. Arnaud, et Claud. Rigaud. 1659

ex
1757
.E74
1659

b58791-124

D.D. RODERICO ORDOÑO Aluarez de las Aſturias, Naua, & Noroña primęuæ antiquiſſimæ Domus de Noroña ſucceſſori apud Italiam Principi, ac Duci.

CECINIT *Periander Græcus*, Ad elucubrationum tuarum protectionem Mecænatem perquire, qui præcelſa nobilitate præfulgeat. Nobilitas enim nuda ſine aliarum virtutum fulcris præſtantiſſimum eſt firmamentum. *Te igitur clariſſimè Adoleſcens feliciter adeo, ſi præcelſæ nobilitatis præfulgens Mecænas eſt perquirendus: antiquitatis enim Iberiæ monumenta euoluens te inuenio vigeſimumquintum Varonem ſucceſſorem legitimum illuſtriſſimæ Domus de Aſturias, Naua, & Noroña, vnde præclariſſimi Hiſpaniæ Proceres ſuam trahere ge-*

ſtiunt originem: & vnde nonnulli exteri Reges ſanguinem purpuraſſe profitentur. Quid mirum, ſi Proauus ille tuus Alfonſus Aluarez de Naua ſortitus eſt Regem, ac Dominum ſuum D.D. Henricum ſecundum ex eadem propagine exortum in filium adoptare. Parum iam tibi tot Comitum, tot diuitum Hominum, tot Merinorum, tot generalium Ducum, tot Prouinciarum Præſidum, tot Pedagogorum ac Præfectorum Domus Regum eſſe filium. Ne autem videar, id temerè indicaſſe: quod ab vtero hauſiſti, quod moribus, & ingenio refers, quod à tuo perilluſtri Auunculo D.D. Sancho de Doriga Toletanæ Eccleſiæ Canonico, Granatenſi, ac Valliſoletano Inquiſitore doctiſſimo, meritiſſimo, poſt impigrum ipſius laborem, didiciſti, tuam ad memoriam grauiſſimorum Hiſtographorum calamo exaratum, latio tranſcriptum fideliter idiomati, reuocabo Epiſcopus Sandoüal in Cardeniæ Fundatione de hac præclariſſima Domo locutus § 4. profatur: Ex hac illuſtriſſima Familia ortum habuit Ximena Diez: & de eadem

ſtirpe

[redacted]

ſiquè procedunt Velaſcos, Quiñones, Comites de Licuana, ex quibus Girones, & Rodriguez de Ciſneros, generoſæ quidem familiæ exortæ in Montibus de Ouiedo y ſantillana, è quibus tanta Hiſpaniæ nobilitas profluit. Ibi natus eſt magnus ille Eques D. D. Rodericus Aluarez de Aſturias Dominus de Norena. *Idem Antiſtes in Cronica Regis D. Alfonſi VII. commendaturus clariſſimam Gironum Familiam ann.* 1136. Non credendum (*inquit*) quòd D. Rodericus Gonzalez Giron ex priuato vulgari Milite ad præcelſum illum pertentauit ſtatum, eo quod ex veſtimento Regio ſegmentum (*ſeu Giron*) inſtar Dauidis, detraxit. Ex antiquiſſima enim ac nobiliſſima Domo de Aſturias Equitem magnum eſſe traxerat. (*conteſtatur Ioannes Garcia de Hiſpanor. nobilit. gloſſ.* 18. *num.* 23. *&* 24. *Dum ait: D.D. Henricum D. Alfonſi Regis filium, vt Aliquid (vulgariter* Algo, *haberet, & Hiſpano more* Hijo de Algo *nominaretur*)

D. Rodericus Aluarez Domus de Noruena Dominus in filium adoptauit: ipſeque Henricus ob Roderici obitum hanc Domum velut hæres obtinuit: *Præponente ſcilicet D. Roderico ſui Principis commoda propriæ poſteritatis oſtentationi. Quid plura? Pater Mag. Fr. Antonius de Yepes Benedictinus Ordinis ſui annales ſcribens, ſic de tua illuſtriſſima Familia loquitur:* Proſapia hæc prçclariſſima cum Legionenſibus Hiſpanis Regibus ſanguinem miſcuit: diuitiarum eius tunc vis erat immenſa: eius in Aſturianis Montibus potentia maxima, procedens videlicet ex præcelſa Domo Comitis D. Didaci Rodriguez ſoceri D. Roderici de Viuar *Cid* nuncupati.

Iam verò illa Periandri nota particulam. Nobilitas enim nuda, &c. *Profectò (vt verbis ludam, nobilitatem eximiam tuam nudam aſpecto. Gudiel enim eam commendaturus, ait:* Diuitiarum inopia tantam proſapiam penè obliuione obrutam habet. *Et Sandoual*

perſe

us Domus de Naua encomia, &
ciens de Infantibus Chriſtina, &
, *adijcit:* Certiſſimum eſt, eas
genus ex Aſturiæ Domo, &
npeſtate trahere. Sed antiqui-
nit obliuionem, & diuitiarum
o firmamenti ſtellas obnubilat.
a ea eſt nobilitas tua ô Roderice,
c diuitiarum abundantia exauget,
ria imminuit. Iam contemplatus
e illud portentum, de quo Ioannes
Apoc. 12. Signum magnum
it in cœlo mulier amicta ſo-
, amicta (*noſter Alcaſar ait*) de-
ır quia nuda apparet proprio
fulgore. *Solaris namque ſplen-*
limenti ornatu non indiget. Tuam
tem nudam tot ornatam fulgo-
Creſſi ac Craſſi veſtitæ nobilitati
ndam non dubito. Spero tamen
i Regis Catholici benignitate di-
iuſtitia? ob tam nota tuorum Ma-
bſequia, ob tam illuſtria, pace, bel-
facinora, tuam nobilitatem agna-

tis nunc ſolummodo veſtitam fulgoribus prædiuitibus fortunæ indumentis exornandam. Si igitur nuda nobilitas *(vt ad Periandum recurram)* ſine aliarum virtutum fulcris præſtantiſſimum eſt firmamentum, *te ad meum Opuſculum Mecænatem requiro non ſolùm nobilitate eximium, ſed & omnium virtutum fulcris ſtipatum: quæ ſi recenſere intenderem, non Epiſtolam per longam ſcribere, ſed integrum cogerer Volumen attexere. Vale.*

Tui obſequentiſſimus

ANTONIVS DE ESCOBAR
& MENDOZA.

OPERIS

OPERIS IDEA.

IOANNES videns Apocalypſeos cap. 5. methodum, meo operi indulget, vt Theologiæ Moralis tractatio Poſitiuę ſapiat interpretem. Agnus IESVS Theologiæ Moralis librum obſignatum oſtentat. Septem ſigillis Leges, Peccata, Iuſtitia, Cenſuræ, Virtutes, Status ac Sacramenta occluduntur; quæ quatuor Animantibus Boui fortiſſimo agri verſatori Suarez, volanti Aquilæ Vaſquez, prudenti iuris Homini Molinæ, ac Leoni aduersùs hæreſes rugienti Valentiæ reſerauit. Conſident lectores vigintiquatuor Ieſuitæ, ſeniores quidem non ætate ſolùm, ſed ſcientia, videlicet, *Sanctius, Azorius, Toletus, Henriquez, Leſsius, Rebellus, Coninch, Auila, Reginaldus, Filliucius, Sala, Hurtado de Mendoza, Gaſpar Hurtado, Laymanus, vterque Lugo, Franciſcus, & Ioannes*, ſanguine ac ſapientia germani, (hunc virtutes & ſapientia ad Sacræ Romanæ Eccleſiæ Principatum euexerunt,) *Becanus, Fagundez, Granados, Caſtro Palaus, Gordonus, Baldellus, Saa, ac Maratius.* Legunt & *Præpoſitus, Tannerus,*

nerus, *Bellarminus*, *Grethſerus*, *Turrian*
vterque Polancus, *Buſaus*, *Fernandez de Co*
doüa, & alij,ſi, Alcaſare authore,numerus
le vigintiquatuor ſeniorum officij eſt.Eteni
omnes præcelſi Ordines Angeli ſeptem a
pellantur, iuxta illud Raphaëlis, *Sum vn*
ex ſeptem, Tob. 12. cùm penè ſint innum
rabiles. Myſteria itaque libri reſeruaturu
libri, præmittam Procemium principioru
Theologiæ Moralis nonnulla prælibar
nempe de Fine vltimo. de Actibus human
de Conſcientia,de Gratia.

Mox quidem ad ſigilli primi pergo reſer
tionem. *Et vidi* (ait Ioannes) *quòd aperui*
ſet Agnus vnum de Septem ſigillis, *& ec*
equus albus, *& qui ſedebat ſuper illum*, *hab*
bat arcum, Apoc.6.Chriſtus eques poteſtat
arcum oſtentans, qua & naturæ author,
Rex,ac Parens Eccleſiæ leges præſcribit, pr
cepta antiqua indicit, noua profert:in oneri
que ſubleuationem Priuilegia indulget.

Sigillo ſecundo reſerato, *exiuit equus r*
fus,*& qui ſedebat ſuper illum datum eſt ei*,
ſumeret pacem de terra, *& vt inuicem ſe i*
terficerent: *& datus eſt ei gladius magnu*
Apoc.6. Pacis ablegatio, vulnera, interit
vndenam ducunt exortum? An non ex pe
cati gladio animum vulnerante,corpus con
minuente? Ita Absbertus, & alij huiuſce gl

d

tudinem interpretantur. Exhibet
uſce ſigilli Myſterium materias de
n communi, de ſeptem vitiis capita-
vniuerſis peccatis mortalibus, quæ
fideli committi.
aperuiſſet (pergit Ioannes) *ſigillum*
cce equus niger, & qui ſedebat ſuper
ebat ſtateram in manu ſua; & audiui
em, Bilibris tritici denario, Apoc.6.
n videat hîc Iuſtitiæ manu ſtateram
imaginem, vt cunctis ſuum ius im-
oſſit?
ex quarto aperto ſigillo *equus palli-*
iit, & qui ſedebat ſuper eum, nomen
, & infernus ſequebatur eum: & data
teſtas ſuper quatuor partes terræ, &
e gladio, fame, & morte, Ap.6. Quàm
mortem peccati, quàm inferni con-
comitatur, Cenſurarum, ac Pœna-
bera flagellant!
quinti ſigilli apertionem, *Vidi* (ait
ſubtus Altare animas interfectorum
verbum Dei, & data ſunt illis ſingulæ
, Apoc.6. Martyres quidem adhuc
ntes ſubtus Altare diui amoris igne
Fidei aſſertores, ſpeique felicitatis
iabilis, ob quam perituram vitam
, commendatores Theologicarum
a fidei, ſpei, ac *charitatis* victorias
conce

concelebrant, Religioniſque gloriæ thura li
bant.

Equidem ſexti ſigilli reſerationem terra
ſequitur concitatio, *Et ecce terræ motus ma-
gnus factus eſt, &c.* Apoc.6. Principes, diuites
& fortes terræ montium aduolant ad latibu
la, Agni futuram iram inſtar Leonis meditan
tes. Adſtant Eccleſiæ Proceres Ordinum ſi-
gnati charactere. Gentes, Tribus, Populi, &
linguæ innocentiæ amictu Agnum adorant
Dominicæ Reipublicæ tres ſtatus hoc pro
fert ſigillum Clericalem, Regularem, Secula
rem. Quorum obligationes aggrediar expri
mere.

Denique Apoſtolus, *Et cùm aperuiſſet ſi-
gillum ſeptimum, vidi ſeptem Angelos ſtantes
in conſpectu Dei, & data ſunt illis ſeptem tu
bæ. Et alius Angelus ſtetit ante Altare haben
thuribulum aureum, & data ſunt illi incenſ
multa,* Apoc.8. Planè Angelus hic Sacerdo
Pontifex Eccleſiæ Dominicæ, miniſter vt
que Sacramentorum, quæ ſeptem in Tubis
totidem Angelorum, Auguſtino auctore, ſi
gnantur.

Iam verò ſeptem ſigillorum myſteria, ſe
libri Theologiæ Moralis doctrinam quam
plurimis Eccleſiæ Doctoribus apertæ fuere
vt doctiſſimis voluminibus exararent. At eg
ſolummodo memoro reſerationem factam

a

iare.
alibet igitur in materia in primis Au-
a Societatis exhaurio, medullam Con-
orum in examen exponendā, indicaits
cum Auctoribus. Mox circa materias
s ſpeciales Doctorum meorum reſo-
es ad principiorum generalium præ-
texo, iam ſpecialiter Auctorum nomi-
ſcripta citans, iam ſola nomina recen-
Hoc ingenuè profiteor, me nihil toto
llo ſcripſiſſe, quod Societatis IESV non
rim ex Doctore. Quas enim proprias
reſolutiones innuo, ex ſcholæ Socie-
pertè deductas exiſtimarim. Licèt au-
tofitear totum meum opus ex Societa-
ctoribus texuiſſe, non ideo aſſero om-

quæ edidi, quæ digero poſt vnam & alteram contradictoriam relatam ſententiam, quid ſentiam, aperiunt. Porrò licet Societati IESV Summula hæc omnem attribuit ſententiam, non ideo indico, propriam eſſe Societatis, nullam enim propoſitionem ex primo, quæ non poſſit grauiſſimis extra ſocietatem Doctoribus confirmari. Quod ſi ſæpè videar me laxioribus opinionibus adhæreſcere: id certè non eſt definire quod ſentio, ſed exponere, quid ſine conſcientiæ læſione Docti poterunt cum eis viſum fuerit expedire ad ſedandos pœnitentium animos, ad praxim adducere.

FACVI

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS Societatis IESV in Prouincia Lugdunenſi.

ANTONIVS MILLIEVS Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunenſi, iuxta Priuilegium eidem Societati à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 12. Decembris 1606. & Ludouico XIII. 14. Februarij 1611. conceſſum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiuſdem Societatis hominibus compoſitos abſque Superiorum permiſſione imprimant, Permitto Hæredibus Petri Proſt, Philippo Borde, & Laurentio Arnaud Bibliopolis Lugdunenſibus, vt librum qui inſcribitur, *Liber Theologiæ Moralis, Auctore* R.P. ANTONIO DE ESCOBAR, à duobus eiuſdem Societatis Patribus recognitum, ad nouem proximos annos imprimere, ac liberè diuendere poſſint. Datum Camberij 28. Iulij 1644.

ANTONIVS MILLIEVS.

APPROBATIO.

Nos infrà ſcripti in Sacra Theologiæ facultate Pariſienſi Doctores, fidem facimus nos hunc librum cuius titulus eſt, *Liber Theologiæ Moralis, Auctore* R. P. ANTONIO DE ESCOBAR legiſſe, nihilque in eo fidei Catholicæ, Apoſtolicæ, & Romanæ diſſonum deprehendiſſe. Ideo dignum iudicamus qui publicis vſibus tribuatur. Actum Lugduni 11. Iulij Anno ab enixa Virgine 1644.

F. MOLIN, Carmelita.
F. MICHAEL MICHARD, Minor.

é LICEN

SYLLABVS CAPITVM.

PROOEMIVM

GENERALIA PRINCIPIA.

EXAMEN PRIMVM.

De Fine vltimo & Beatitudine.

CAP. I. *DE Fine hominis vltimo.* pag.

II. *De Beatitudine.* ibid

EXAMEN II.

De Actibus humanis.

CAP. I. *De voluntario; & libero.*

II. *Vndenam voluntarium & liberum tollatur.*

III. *De Bono & malo morali.* ibid

IV. *De Humanarum actionum circunſtantijs.*

V. *De coactione, metu, & ignorantia.*

VI. *Practica reſolutiones circa prædicta.*

EXAMEN III.

De Conſcientia.

CAP. I. *De eſſentia Conſcientiæ.* 2

II. *De Conſcientia erronea.* ibi

III. *De Conſcientia probabili.* 2

IV. *De Conſcientia dubia.* ibi

V. *De Conſcientia ſcrupuloſa.* 2

VI. *Practica Reſolutiones circa præfata.* 2

EX

CAPITVM.

EXAMEN IV.

De Gratia & Merito.

l & quotuplex Gratia. 30
ia neceſſitate. 31
ificatione. 32
ito. ibid.

IMVS TRACTATVS.

SIGILLVM PRIMVM.

LEGES.

XAMEN PRIMVM.

De Legibus in communi.

E Legis diuiſione. 35
De legiſlatoribus. 36
mulgatione, & acceptatione legis. 38
m materia. 40
ecto legum. ibid.
s obſeruanda obligatione. 42
a ad cognoſcendum, num obliget ſub mor- 43
ge irritante. 44
gis obſeruatione. 45
um interpretatione. 46
is abrogatione. 47
ca Reſolutiones circa praefata. 49

EXAMEN II.

us in particulari, de diligendo Deo.

Decalogo nonnulla praemitto. 59.
tum de diligendo Deo. 61

ẽ 3 III. De

III. *De Adoratione.*
IV. *Practica Reſolutiones circa prædicta.*

EXAMEN III.

De Iuramento & Blaſphemia.

Cap. I. *Quid ſit iuramentum, cuiſnam virtutis & quonammodo diuidatur.*
II. *De iuramenti conditionibus.*
III. *De tribus conditionibus requiſitis ad iur. ſanctitatem, & de tranſgreſſione.*
IV. *De iuramenti amphibologia.*
V. *De commutatione, diſpenſatione, & interpr ne iuramenti.*
VI. *De Blaſphemia, & Maledictis.*
VII. *Practica Reſolutiones circa prædicta.*

EXAMEN IV.

De Voto.

Cap. I. *De voti eſſentia.*
II. *De voti materia, & diuiſione materiali.*
III. *De obligatione voti.*
IV. *Quiſnam poſſit vouere.*
V. *De delictis voto contrariis.*
VI. *De voti, irritatione, commutatione, diſpēſatio*
VII. *Practica reſolutiones circa præmiſſa.*

EXAMEN V.

De Feſtorum Obſeruatione.

Cap. I. *De Feſtiuitatibus obſeruandis.*
II. *Quidnam præceptum, ac prohibitum in Feſt*
III. *De perſonis, quæ obligantur ad feſtos dies diendos; de cauſis excuſantibus ab obſerua ac de tranſgreſſionis grauitate.*
IV. *Practica Reſolutiones circa prædicta.*

CAPITVM.

EXAMEN VI.

De Parentum cultu.

CAP. I. *De mutua parẽtum ac filiorum obligatione.* 102
II. *De mutua obligatione coniugum.* 104
III. *De mutua dominorũ ac ſeruorum obligatione.* ibid.
IV. *De mutua Clericorum & Prælatorum,* &c. 105
V. *De mutua Principis & ſubditi,* &c. 107
VI. *De mutua Magiſtri & Diſcipuli,* &c. 109
VII. *Practica Reſolutiones circa prædicta.* ibid.

EXAMEN VII.

De Homicidio.

CAP. I. *Quidnam in præcepto quinto prohibeatur.* 111
II. *De variis Homicidij ſpeciebus.* 112
III. *Practica Reſolutiones circa præfata.* 116

EXAMEN VIII.

De Luxuria.

CAP. I. *De peccatis cordis, oris, auditus, viſus, & tactus.* 134
II. *De ſeptem luxuriei ſpeciebus.* 136
III. *Practica Reſolutiones circa præfata.* 140

EXAMEN IX.

De Furto.

CAP. I. *De graui Furti materia.* 151
II. *De Furtis minutis.* 152
III. *De filio, vxore, & aliis furantibus.* 153
IV. *Practica Reſolutiones circa præmiſſa.* 153

EXAMEN X.

De Teſtimonio falſo.

CAP. I. *De iudicio temerario.* 159

II. *De Mendacio, & ſecreti reuelatione.* 160
III. *De contumelia, detractione, ſuſurratione, & aliis peccatis oris.* 161
IV. *Practicæ Reſolutiones circa præfata.* 164

EXAMEN XI.

De audiendo ſacro.

Cap. I. *De Miſſæ ſacrificio.* 169
II. *De Miſſæ celebratione.* 172
III. *De Miſſæ audiendæ obligatione.* 174
IV. *Practicæ Reſolutiones circa prædicta.* 175

EXAMEN XII.

De Confeſſione, & Communione.

Cap. I. *De Confeſſionis præcepto.* 188
II. *De Communionis præcepto.* 190
III. *Practicæ Reſolutiones circa prædicta.* *ibid.*

EXAMEN XIII.

De Ieiunio.

Cap. I. *Quid ieiunium Eccleſiaſticum.* 195
II. *De ieiunij obligatione.* 197
III. *Practicæ Reſolutiones circa præfata.* 198

EXAMEN XIV.

De Decimis.

Cap. I. *De Oblatione, Primitiis, Decimis.* 208
II. *De perſonis à quibus dandæ Decimæ. De quibus rebus ſoluendæ ſunt, & queiſnam.* *ibid.*
III. *Quomodo & quando ſoluendæ ſint.* 210
IV. *Practicæ Reſolutiones circa prædicta.* 211

AMEN XV.

uilegiis in communi.

egiorum varietate. 213
riuilegium. 214
ſu. 215
mbiguitate & explicatione. *ibid.*
Priuilegium amittatur. 216
itiones circa prædicta. 219

AMEN XVI.

e Diſpenſatione.

oſſit diſpenſare. 222
is, validitate, & nullitate. *ibid.*
is vi amiſſa, & de ipſius expẽſis. 228
itiones circa præfata. 228

MEN XVII.

Bulla Cruciata.

is frui datur Bullæ priuilegio. 234
udiendi ſacrum, & ſepeliendi tẽpo
icti. 235
nes, ac vſus lacticiniorum priuilegio.

iarum lucratione, operibúſque per
unctis ad eas conſequendas. 237
nfeſſario. 240
ſque, à quibus Confeſſarius abſol-
per Bullam. 243
ommutatione. 245
rij poteſtate. 246
itiones circa prædicta. 247

é 5 *EXA*

EXAMEN XVIII.

De Bulla Compoſitionis.

CAP. I. *Queiſnam in caſibus fieri valeat per Bullam Compoſitio.* 259

II. *De nonnullis expoſitionibus, aut reſolutionibus ex præfata doctrina.* 261

TRACTATVS SECVNDVS.

CIRCA SIGILLVM SECVNDVM.

PECCATA.

EXAMEN PRIMVM.

De Peccatis in genere.

CAP. I. *DE Originali peccato.* 265

II. *De peccato Actuali, & Habituali.* 266

III. *De requiſitis ad peccatum, vbi de eius malitia.* ibid.

IV. *De peccato Mortali, & Veniali.* 267

V. *De peccatorum numero dignoſcendo.* 269

VI. *De peccato Commiſſionis, & Omiſſionis.* 270

VII. *De peccato Cordis.* 272

VIII. *De peccatis Oris.* 273

IX. *De peccatis Operis.* ibid.

X. *De peccati effectibus.* 274

XI. *De cauſis à peccato excuſantibus.* ibid.

XII. *Practica reſolutiones circa præfata.* 276

EXAMEN II.

De ſeptem peccatis Capitalibus.

CAP. I. *De Superbia.* 280

II. *De Auaritia.* 383

III. *De*

...aria. 284
... 286
... 288
... 291
...midia. 292
Acedia. ...ratione Ref... quæ circa prædicta. 293

EXAMEN III.

...uncta peccata Mortalia, ſeu Inſtructio ad generalem Confeſſionem.

CAP. I. De præconſiderandis ante Confeſſionem. 295
II. Quonammodo pœnitens proferre debeat crimina lethalia contra Decalogi, & Eccleſiæ præcepta. 298
III. Peccata Mortalia Principum. 302
IV. Peccata Mortalia Eccleſiaſticorum. 303
V. Peccata grauia Regularium. 205
VI. Peccata grauia ſecularis communitatis, ſcilicet Collegij, Vniuerſitatis. 307
VII. Peccata Mortalia Regiminis Vrbium. 308
VIII. Peccata Mortalia quorundam Miniſteriorum Reipublicæ. 310
IX. Peccata Mortalia circa Medicinam. 312
X. Peccata Mortalia Militiæ. 314
XI. Peccata Mortalia Agriculturæ. 315
XII. Peccata Mortalia Mercatorum. 316
XIII. Peccata Mortalia Artificum. 317
XIV. Peccata Mortalia Tribunalis iudiciarij. 320
XV. Peccata Mortalia contingunt. 328

TRACTA

TRACTATVS TERTIVS,

Circa Sigillvm Tertivm.

IVSTITIA.

EXAMEN PRIMVM,

De Dominio.

Cap.I. De iure, iuſtitia, & iniuria. 330
II. Quid ſit Dominium, quotuplex, & in queiſnam perſonis reperiatur. 331
III. De modo acquirendi dominium rerum rationabilium, & irrationabilium. 332
IV. De acquirendo dominio præſcriptione. 333
V. Practicæ Reſolutiones circa prædicta. 335

EXAMEN II.

De Reſtitutione.

Cap.I. De Reſtitutionis neceſſitate. 336
II. De perſona, quæ debet reſtituere. 337
III. De circunſtantiis Reſtitutionis. 339
IV. Cauſæ excuſantes à Reſtitutione. 341
V. De Reſtitutione in particulari. ibid.
VI. Practicæ Reſolutiones circa prædicta. 346

EXAMEN III.

De Contractibus in communi.

Cap.I. De Contractuum eſſentia, & varietate, vbi de promiſſione. 360
II. Quinam poſſint, & non poſſint contrahere. 362
III. De contractus obligatione. 364
IV. De dolo in contractibus. 364
V. De culpa in contractu, caſu fortuito, & aliis accidentibus. 366
VI. Practicæ Reſolutiones circa prædicta. 367

EXA

CAPITVM.

EXAMEN IV.

De Contractibus Gratuitis.

Cap.I. *De Depoſito.* 371
II. *De Donatione.* 372
III. *De Teſtamentis, & Legatis.* 374
IV. *De Commodato.* 375
V. *De Precariis.* 376
VI. *De Mutuo.* 377
VII. *Practica Reſolutiones circa prædicta.* 378

EXAMEN V.

De Vſura.

Cap.I. *Quid, & quotuplex vſura.* 378
II. *De vſurarum reſtitutione.* 390
III. *De Montibus Pietatis.* 392
IV. *Practica Reſolutiones circa præfata.* 393

EXAMEN VI.

De contractibus oneroſis, ac primò de Emptione, & Venditione.

Cap.I. *Quid, & quotuplex venditio, & circa quaſnam res verſetur.* 396
II. *De naturali ac legali iuſto pretio.* 398
III. *De venditionibus in particulari.* 399
IV. *De aliis ad venditionem pertinentibus.* 402
V. *Practica Reſolutiones circa prædicta.* 405

EXAMEN VII.

Secundò de Cenſibus.

Cap.I. *Quid, & quotuplex Cenſus.* 411

II. *De*

II. *De iuſtitia, ac conditionibus cenſuum.* 413
III. *Practica Reſolutiones circa præfata.* 415

EXAMEN VIII.

Tertiò de Cambiis.

Cap. I. *De Cambij eſſentia, & ſpeciebus.* 416
II. *De nonnullis aliis ad Cambia pertinentibus.* 419
III. *Practica Reſolutiones circa prædicta.* 420

EXAMEN IX.

Quartò de Locatione, & Conductione.

Cap. I. *Quid, & quotuplex, & ad quos tranſeat Locatio, & quibus pereat.* 422
II. *De mutuis Locatoris, & Conductoris obligationibus.* 423
III. *De famulorum mercede.* 424
IV. *Practica Reſolutiones circa præfata.* 425

EXAMEN X.

Quintò de Emphyteuſi.

Cap. I. *De Emphyteuſis conditionibus.* 428
II. *De ſucceſſionibus in Emphyteuſi.* 429
III. *Practica Reſolutiones circa præfata.* 430

EXAMEN XI.

Sextò, de Feudo.

Cap. I. *De ſubſtantia, & conditionibus Feudi.* 431
II. *De domino, & feudatario plura.* 432
III. *Quidnam in Feudo ſuccedant.* 433
IV. *Practica Reſolutiones circa præmiſſa.* 435

EXAMEN XII.

De Ludo.

Cap. I. *Quid ludus, quonammodo licitus, & vitioſus. ib.*
II. *De ſolutione eorum, quæ in ludo amittuntur.* 436

III. *De*

CAPITVM.

De ludo cum prædictis perſonis. 437
Practica Reſolutiones circa præfata. 439

EXAMEN XIII.
De Societatibus.

I. *De Societatibus in genere.* 445
De Societatibus in ſpecie. 446
Practica Reſolutiones circa prædicta. 449

EXAMEN XIV.
De Contractibus in quibus fortuna, & qui aliis contractibus ſunt adminiculo, de quaſi Contractibus, & Innominatis.

I. *De Contractibus fortunæ.* 452
De Contractibus qui adminiculo aliis. 453
De quaſi Contractibus, & Innominatis. 455

RACTATVS QVARTVS,
IRCA SIGILLVM SECVNDVM.,
CENSVRÆ.
EXAMEN PRIMVM,
De Cenſuris in communi.

I. Q*Vid, & quotuplex Cenſura.* 460
De ferente Cenſuram. 461
De eo in quem Cenſura ferenda. 462
De cauſa ob quam Cenſura fertur. 464
De modo, quo ferenda eſt. 465
De cauſis excuſantibus à Cenſura incurſu. 466
De Cenſuræ effectibus. 467
I. *De abſolutione à Cenſura.* 468
Practica Reſolutiones circa prædicta. 470

EXA

SYLLABVS

EXAMEN II.

De Excommunicatione.

CAP. I. *De eſſentia, diuiſione excommunicationis maioris.* 474
II. *De effectibus ſpiritualibus eiuſdem.* 476
III. *De temporariis emolumentis, queis priuat.* 478
IV. *De aliis accidentibus effectibus, déque communicatione cum excommunicato.* 480
V. *De Abſolutione ab excommunicatione maiori.* 481
VI. *De excommunicatione Minori.* 482
VII. *De excommunicato vitando, ob cuius communicationem excommunicatio Minor incurritur, &c.* 484
VIII. *De excommunicationibus in particulari tam reſeruatis, quàm non reſeruatis.* 486
IX. *Eas ſeligo, quæ communi vſui eſſe poſſunt.* 492
X. *De excommunicatione contra Clerici percuſſorem.* 493
XI. *Practicæ reſolutiones circa prædicta.* 495

EXAMEN III.

De Suſpenſione.

CAP. I. *Suſpenſio quid, quotuplex, eius ſpecies.* 408
II. *De ſuſpenſionis cauſis.* 510
III. *De ſuſpenſi peccatis, & irregularitatis contractione.* 511
IV. *De ſuſpenſionibus in particulari.* 512
V. *Practica Reſolutiones circa præfata.* 514

EXAMEN IV.

De Interdicto.

CAP. I. *De interdicti eſſentia, cauſis, & relaxatione.* 518

II. *De*

CAPITVM.

)e *interdicti effectibus.* 520
)e *interdictis in particulari.* 523
'*ractica Reſolutiones circa prædicta.* 523

EXAMEN V.

ceſſatione à Diuinis, ac Diſpoſitione.

I. *Quidnam, & quotuplex ceſſatio.* 528
)e *ceſſationis effectibus.* 529
)e *Depoſitione, ac Degradatione.* ibid.
'*ractica Reſolutiones circa prædicta.* 530

EXAMEN VI.

De Irregularitate.

I. *De natura, inſtitutione & cauſis eius.* 531
)e *effectibus irregularitatis, ac eius diſpenſatione.* 532
)e *irregularitatibus ex defectu.* 534
)e *irregularitatibus ex delicto.* 539
'*actica Reſolutiones circa præfata.* 545

TRACTATVS QVINTVS.

IRCA SIGILLVM QVINTVM.

VIRTVTES.

EXAMEN PRIMVM,

De Fide.

I. DE *Fidei eſſentia, & materia.* 558
. *De eius. neceſſitate & ratione medij, & ratione Præcepti.* 559
)e *exteriori Fidei confeſſione.* 561
)e *peccatis contra Fidem.* 563
ractica Reſolutiones circa prædicta. 566

SYLLABVS

EXAMEN II.

De Tribunali S. Inquiſitionis.

Cap. I. *De DD. Inquiſitorum poteſtate.* 571
II. *De In quos habeant iuriſdictionem, & de quibus cognoſcant DD. Inquiſitores.* 573
III. *De modo procedendi, tortura, ſententia.* 575
IV. *De bonorum confiſcatione, pœniſque delictorũ.* 579
V. *De Sacerdote ſollicitante pœnitentem ad venerem.* 584
VI. *De denunciatione, & teſtificatione.* 590
VII. *Practicæ reſolutiones circa præfata.* 592

EXAMEN III.

De Spe.

Cap. I. *De ſpei eſſentia, & præceptis.* 597
II. *De peccatis aduersùs ſpem.* 598

EXAMEN IV.

De Charitate ad Deum.

Cap. I. *De eſſentia, & præceptis charitatis.* 599
II. *De peccatis contra illam.* 601

EXAMEN V.

De Charitate ad proximum.

Cap. I. *De præcepto charitatis huiuſmodi.* ibid.
II. *De ordine ſeruando circa eam.* 603
III. *De effectibus externis. Ac primò de Fraterna correptione.* 604
IV. *De ſecundo effectu, id eſt, Eleemoſyna.* 608
V. *De vitiis charitati huic oppoſitis.* 611

IV. *Præ*

ctica reſolutiones circa prædicta. 613

EXAMEN VI.

De Religione.

De eſſentia virtutis Religionis. 617
Oratione in communi. 628
Horis Canonicis. 630
vitijs Religioni contrarijs. 631
ad recitandum officium. 632
o recitandi. 633
peccatum non recitandi. 634
e attentione. ibid.
mpore recitationis. 635
uſæ excuſantes à recitatione. 636
ena non recitantis. 637
e vitijs Religioni contrariis. 638
actica reſolutiones circa prædicta. 643

RACTATVS SEXTVS,

CA SIGILLVM SEXTVM.

STATVS.

EXAMEN PRIMVM.

De ſtatu Clericali.

DE *Eccleſiaſtico Beneficio.* 654
De Penſionibus Eccleſiaſticis. 661
erum Eccleſiaſticarum alienatione. 663
Eccleſiaſticis ſpoliis. 664
actica reſolutiones circa præfata. 666

EXAMEN II.

De Simonia.

Cap.I. *Quidnã illa, & in quaſnam perſonas cadat.* 670
II. *Quotuplex, & quænam eius materia.* 672
III. *Quandonam id, quod datur pro re ſpirituali, exiſtimetur habere pretij rationem.* 676
IV. *De alijs cauſis à Simonia excuſantibus.* 877
V. *De pœnis Simoniaci.* 678
VI. *Practicæ Reſolutiones circa præmiſſa.* 680

EXAMEN III.

De Eccleſiaſtica libertate.

Cap.I. *De immunitate ab oneribus.* 683
II. *De immunitate à Foro.* 686
III. *Quiſnam ſit reputandus Clericus ad Eccleſiaſtica immunitate fruendum.* 687
IV. *Practicæ Reſolutiones circa prædicta.* 688

EXAMEN IV.

De immunitate Templorum.

Cap.I. *De libertate Templi.* 694
II. *Quiſnam locus habendus ſacer.* 695
III. *Quinam ſunt Templi immunitate priuati.* 697
IV. *De Templorum violatione.* 699
V. *Practicæ Reſolutiones circa præfata.* 700

EXAMEN V.

De ſtatu ſeculari, ac primo de Tributis.

Cap.I. *Quinam poſſit Tributum imponere.* 702

II. *De*

CAPITVM.

bligatione ſubditorum circa Tributum. 703
tica Reſolutiones circa præfata. 704

EXAMEN VI.

De Iudice, Teſte, & Reo.

)e Iudice. 707
Accuſatore. 708
Teſte. 710
Reo. 711
Aduocato, Procuratore, & Notario. 712
Ȝica Reſolutiones circa prædicta. 713

EXAMEN VII.

De ſtatu Regulari.

)e eſſentia ſtatus Religioſi. 718
Religionis ingreſſione, & abſceſſione. 720
'rofeſſione, & votis. 723
'eligioſi ſtatus prærogatiuis, &c. 728
Monialium, virorúmque Religioſorum clauura. 731
Regularium Prælatis. 732
Ȝica reſolutiones circa prædicta. 733

ICTATVS SEPTIMVS,

:A SIGILLVM SEPTIMVM.

SACRAMENTA.

:AMEN PRIMVM,

De Sacramentis in genere.

D*E definitione Sacramenti, numero, ac neceſſitate Sacramentorum.* 740

II. *De cauſa efficiente, finali, materia, ac forma Sacramentorum.* 741
III. *De Miniſtro, & ſuſcipiente.* 742
IV. *De Sacramentorum effectibus.* 743
V. *Practicæ Reſolutiones circa prædicta.* 744

EXAMEN II.
De Baptiſmo.

CAP. I. *De Baptiſmi definitione, inſtitutione, proprietatibus, ac ritu.* 746
II. *De materia & forma Baptiſmi.* 748
III. *De Miniſtro, ſuſcipiente, & effectibus.* 749
IV. *Practicæ reſolutiones circa præmiſſa.* 751

EXAMEN III.
De Confirmatione.

CAP. I. *De Confirmationis eſſentia.* 760
II. *De diſpenſatione ad eam recipiendam, & ritu conferendi.* ibid.
III. *De Miniſtro, ſuſcipiente, déque effectibus Confirmationis.* 761
IV. *Practicæ Reſolutiones circa prædicta.* 762

EXAMEN IV.
De Pœnitentia.

CAP. I. *De Pœnitentiæ virtute.* 765
II. *De Sacramenti Pœnitentiæ inſtitutione, neceſſitate, præcepto, materia, & forma.* 766
III. *De Pœnitentiæ effectibus.* 767
IV. *De Contritione prima parte Pœnitentiæ.* 769
V. *De Confeſſione ſecunda parte.* 770

VI. *De*

CAPITVM.

ſatisfactione tertia parte Pœnitentia. 778
ctica Reſolutiones circa prædicta. 780
ctica adhuc ſpeciales Reſolutiones Confeſſa-iam ad munus rectè obeundum instruentes. 97

EXAMEN V.

De Indulgentiis.

e Eccleſia Theſauro. 806
, & quotuplex Indulgentia. 807
, qui poſſunt Indulgentias concedere. 808
uſa eas concedendi. 809
ſcipiente Indulgentias. 810
rum valore. 811
ndulgentia pro defunctis. 813
ctica reſolutiones circa prædicta. 814

EXAMEN VI.

De Euchariſtia.

finitio, inſtitutio, neceſſitas. 825
teria & forma Euchariſtia. 826
ectibus Euchariſtia. 827
Miniſtro, & ſuſcipiente. 829
ica Reſolutiones circa prædicta. 831

EXAMEN VII.

De Extrema-Vnctione.

Extrema-Vnctionis materia & forma. 842
Miniſtro, & ſuſcipiente. 843
ectibus, ac conferendi ritu. 844
ca Reſolutiones circa dicta. ibid.

EXA

SYLLABVS

EXAMEN VIII.

De Ordine.

Cap.I. *Eſſentia, inſtitutio, numerus, materia ma huius Sacramenti.*

II. *De effectibus Ordinis.*

III. *De Miniſtro, ritu, & ſuſcipiente.*

IV. *Practica Reſolutiones circa præfata.*

EXAMEN IX.

De Matrimonio.

Cap.I. *De Matrimonii eſſentia, indiſſolubilita niſtro, ſolemnitate, diuortio.*

II. *De cauſa efficiente, id eſt conſenſu.*

III. *De Matrimonio Clandeſtino, vbi de denu nibus.*

IV. *De Sponſalibus.*

V. *De debito.*

VI. *De impedimentis dirimentibus.*

VII. *De impedimentis Matrimonium impedi* 87;

VIII. *De diſpenſationibus Matrimonialibus.*

IX. *Practicæ Reſolutiones circa prædicta, ex tis* IESV *Doctoribus.*

P R

[redacted]

PROOEMIVM

LIBRI THEOLOGIÆ MORALIS.

GENERALIA PRINCIPIA,

Vbi materiæ de vltimo Fine, de Actibus humanis, de Conſcientia, de Gratia, & Merito expenduntur.

IN *quorum expoſitionem ſequor præcipuè doctrinam* Suarij, Filliucij, Azorij, Reginald. Laymani, Caſtro-Palao, Toleti, Baldelli, Meratij, Henriquez, Valentiæ, Raynaudi, & Præpoſiti.

EXAMEN RRIMVM,

Circa materiam de Fine vltimo, & Beatitudine.

CAPVT PRIMVM.

De Fine hominis vltimo.

1. *QVANDONAM actiones humanæ dicuntur eſſe propter finem?* Quando humano modo operatur. Nil autem aliud eſt, actionem aliquam eſſe propter finem, quàm eam effici ex bonitatis ipſius cognitione, vel finis allicientis voluntatem ad operandum: vnde tam intentio finis, quàm electio medij dicitur eſſe propter finem.

2. *Eſt ne proprium hominis agere propter finem, ita vt ad finem ipſe ſeſe excitet, ac impellat?* Ita planè; bruta enim etſi finem agnoſcant quodammodo materialiter, non tamen formaliter agnoſcendo rationem finis, & boni, quæ conuenientiam quandam importat. Hinc humana actio ſuam ſpeciem deſumit à fine.

3. *Datur ne ſingularum actionum vltimus finis?* Datur quidem ſecundùm quid, vltra quem alius abſolutè & ſimpliciter vltimus datur, iſque tantùm vnus eſt, ob quem alia omnia ab homine appetuntur.

4. *Eſt ne hic idem cum vltimo fine creaturarum?* Maximè, ſi de re, quæ finis eſt, ſermonem habeamus; ſi autem de conſecutione eius, idem non eſt; cum homines cognoſcendo, amandóque Deum finem conſequantur, aliæ verò creaturæ variis modis iuxta variam eius participationem Deum manifeſtando: vnde abſolutè loquendo eundem non eſſe dicendum finem affirmo.

CAPVT II.

De Beatitudine.

VBinam poſita eſt Beatitudo formalis, & obiectiua? Hæc quidem in ſolo Deo, illa in hominis actione conſiſtit, eáque

que intellectiuæ partis vtriuſque iuxta probabilem ſententiam: at ſecundùm probabiliorem ſolius intellectus.

6. *Quænam ex Beatitudine proprietates conſequuntur?* Plures quidem, ex quibus tres dicuntur animæ dotes, Viſio, Comprehenſio, & Delectatio; nam rectitudo voluntatis effectus tantum eſt neceſſarius beatitudinis.

7. *Requiritúrne ad eſſentialem animæ beatitudinem coniunctio cum corpore?* Minimè, nec eius ſocietate minuitur, aut augetur niſi accidentariè, ad illam etiam aliqua ratione deſiderata.

8. *Quotnam corpori dotes concedentur?* Quatuor, Impaſſibilitas, Claritas, Subtilitas & Agilitas.

9. *An amicorum conſortium, aut externorum copia bonorum quid ad eius perfectionem beatitudinis conferent?* Nihil, Deus enim omnia beato.

10. *Eſtne ad hanc beatitudinem in homine capacitas?* Ita planè. At neque viribus naturæ expleri, nec homini debita, ei proportionata eſt, cum naturalem omnem excedat perfectionem, ideo congruentius affirmo haud eſſe naturalem ad eam in homine appetitum: ideóque ſine gratiæ auxilio ad eam non poteſt perueniri.

EXAMEN II.

Circa materiam de Actibus humanis.

CAPVT PRIMVM.

De Voluntario, & Libero.

1. QVid eſt humana Actio? Propriè loquẽdo, eſt hominis operatio volũtaria ac libera, aut eius omiſſio. §. 1. *Voluntarium.*

2. *Quidnam Voluntarium?* Id quod à principio intrinſeco fit cum cognitione particularium, in quibus actio conſiſtit. *Reperitur in brutis?* Ita planè, ſed imperfectum. Ad perfectum enim Voluntarium etiam rationis vſus & libertas requiritur?

3. *Quotuplex Voluntarium?* Duplex. Directum, quod à voluntate tanquam à cauſa fit operante. Indirectum, quod ab eadem tanquam à cauſa non operante fit. Item Voluntarium expreſſum, quod *ſignis aut verbis* ſignificatur; & ta-

citum quod ſine verbis aut ſignis, ex circunſtantiis colligendum.

§. 2. *Liberū.* 4. *Quid Liberum?* Quod poſitis omnibus requiſitis ad agendum, abſque eo quod vlla fiat in ſe mutatio, poteſt agere, vel non. Hinc Libertas in voluntate formaliter ſita eſt, in intellectu verò radicaliter.

5. *Num actiones vſum rationis præuenientes liberæ ſunt?* Non, quia ad has rationis aduertentia requiritur.

Capvt II.

Vndenam Voluntarium aut Liberum tollatur?

6. Qvidnam ergo Voluntarium ſeu Liberum tollit? Num Vis? Tollit quidem Vis abſoluta, nec imputatur ad culpam, quod ex illa committitur, vti in virgine ſtuprum, idoli adoratio, contractus cum vi initus.

7. *Num Ignorantia?* Si ſit antecedens, voluntarium tollit, non conſequens. Comitans autem aufert tantùm negatiuè; quia tollit neceſſariam negationem, non autem efficit inuoluntarium.

8. *Num Metus?* Eſt quidem Metus grauis, qui in virum conſtantem cadit, nec à conſtantia valet repelli; & leuis, qui cadit in meticuloſum. Neuter irritat contractus iure naturæ; at grauis poſitiuo iure nullos reddit. Metus igitur tollit ſecundùm quid Voluntarium, abſolutè verò Voluntarium facit pro loco, & tempore.

9. *Num Concupiſcentia?* Hæc quidem Voluntarium auget in actu, quatenus delectabilis eſt. At minuit in eo quod efficit, vt inhoneſti ratio minùs conſideretur; quæ vera ſunt de concupiſcentia conſequenti ex vehementi voluntatis appetitu, & conſideratione intellectus: non autem de antecedenti conſenſum voluntatis, & aduertentiam intellectus.

Capvt III.

De Bono, & Malo Morali.

10. *Cvm Morale per ſe primò conueniat actibus humanis ex deliberatione rationis procedentibus: Quidnam eſt Morale?*

..ale Quod pertinet ad mores. Diuiditur autem in Bonum mo-ra.. ſeu honeſtum: & Malum morale, ſeu inhoneſtum. Bonum ..eſtum dicitur quod ſubſtantiæ rationali liberæ per ſe de-..et eſt. Inhoneſtum verò quod dedecet eandem.

..i. *V..denam actus m.rales bonitatis vel malitia ſpeciem ..ment?* A reali obiecto ſuo. Conſequenter bonitas vel ma-..tia in obiecto fundamentaliter reperitur, formaliter autem in actione. Profectò actus alij per ſe & præciſè ex obiecto ..ali ſunt, alij verò propter legis poſitiuæ prohibitionem. Actus morales alij internè conſummantur, alij verò in ex-ternam tranſeunt operationem. Externa moralis operatio ..ectiuè quidem prior eſt actu interno, ſed vt exercita ab ..u interno poſterior tanquam participans bonitatem & ..litiam ab interno actu. *Actus internus & externus in ge-..ere moris faciúntne numerum*; Minimè; verùm actus inter-..us voluntatis efficax ſi opere non completur, quia deeſt ope-..ndi facultas, habet quidem omnem ſubſtantialem bonita-..m vel malitiam, ſed non accidentalem, quandoquidem ex-..na executione materialiter perficitur.

CAPVT IV.

De humanarum actionum circunſtantiis.

..PErtinéntne circunſtantiæ ad humanarum actionum ..nitatem, vel malitiam?* Pertinent quidem tanquam ..... ipſius humanæ actionis accidentia. Septem adnu-.....

Quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando.

... ..incipuæ ergo circunſtantiæ ſunt finis propter quem ..catur, tempus, locus, in quibus peccatur, & perſona pec-..ans & cum qua peccatur.

... *Neceſſúmne ſemper has circunſtantias confiteri?* Mini-..è ... in caſibus ſequentibus. 1. Quando circunſtantia fa-.. mortale peccatum, quod aliàs erat veniale. v. g. qui dicit ..ndacium iocoſum vt alter occidatur, ſeu ob fornicatio-... 2. Cum circunſtantia mutat ſpeciem peccati, ita vt ex ...s ſpeciei mortali mortale alterius ſpeciei efficiat, v. g. ... ..atur in Eccleſia. 3. Cùm ex circunſtantia multiplica-.. peccatum, quia etiam circunſtantia eſt contra præce-... aliquod. v. g. qui furatur, vt adulteretur, duo ſunt pec-..ta, ..rtum, & adulterium. 4. *Circunſtantia, quæ ſecum fert* excomuni

excommunicationem. v.g. qui percuſſit Clericum, debet perſonam manifeſtare. 5. Cum circunſtantia eſt neceſſariò cognoſcenda ad ſatisfactionem. v. g. qui furatus eſt centum aut mille, tenetur exprimere, vt Confeſſarius de reſtitutionis modo prouideat.

CAPVT V.

De Coactione, Metu, & Ignorantia.

§. 1. *Coactio.* OPeræpretium planè, de tribus hiſce generalibus principiis accuratiùs periculum facere. *Quidnam Vis ſeu Coactio?* Cùm membra ab extrinſeco mouentur contra voluntatis inclinationem, tunc homo violentiam patitur: verbi gratia, in ſtupro violenter illato puellæ. Eſt quidem vis ſeu coactio propriè dicta, quæ membris exterioribus infertur, quam aſſerui voluntarium tollere; quia quod fit voluntate repugnante, in id voluntas non conſentit. Vis autem ſeu Coactio impropriè dicta, & ſecundùm quid eſt, quæ infert metum alicuius mali, ob quem actio fit, quæ alioquin non fieret: hæc non tollit voluntarium ſimpliciter, ſed ſecundùm quid facit inuoluntarium, adeóque efficit, vt actio ſit mixta ex voluntario, & inuoluntario. v.g. latroni pecunias das, ne nex inferatur: conſideratis circunſtantiis conſultò eligis tanquam hîc & nunc bonum pecunias dare: datio ergo eſt ſimpliciter loquendo voluntaria. Attamen inuoluntarium admiſcetur; quia quod fit cum auerſione voluntatis inuoluntarium eſt; ab eo autem, quod metu gero, alioquin non acturus voluntas abhorret.

§. 2. *Metus.* 16. *Quidnam Metus?* Eſt iuxta Vlpian. mentis trepidatio inſtantis vel futuri periculi cauſa. At metu fieri id dicitur, quod quis mali declinandi cauſa facit, alioquin non acturus. Metus quidem alius ab intrinſeco proficiſcitur: v.g. ſi nauta pecunias metu naufragij vltrò abiiciat. Alius ab extrinſeca perſona directè incutitur, vel iuſtè: v.g. ſi magiſtratus te ſub pœna excommunicationis cogat ad matrimonium, vel iniuſtè: v. g. ſi quis alicui mortem minitetur, niſi filiam ducat, quod quidem nullum matrimonium. Porrò Metus hic ab extrinſeco alius eſt (vt diximus) cadens in conſtantem virum, qui etiam grauis, iuſtus & probabilis dici ſolet: alius cadens in inconſtantem virum, qui & leuis, vanus, & iniuſtus vocitatur. Igitur vt Metus factum alioquin illicitum excuſet, neceſſe

neceſſe eſt, vt ſit maioris mali, quàm ſit illud, quod metus cauſa ſuſcipitur. Vnde metus mortis non cenſetur iuſtus, ſi ex eo etiam in minimum peccatum conſentiam; quia maius malum quàm mors minimum crimen malum in-ſe eſt.

10. *Quotuplex Ignorantia?* Quadruplex. Primò eſt Ignorantia priuationis, ſeu carentia ſcientiæ in ſubiecto apto: & Ignorantia prauæ diſpoſitionis, quæ eſt poſitiua deceptio, & contrarius error veritati exiſtens: v.g. in Iudæis, hæreticis, aliiſque errantibus. Secundò eſt Ignorantia iuris, vt ſi quis ignoret, quod lege vel conſuetudine conſtitutum eſt, v.g. carnes die Veneris eſſe prohibitas: & Ignorantia facti, vt ſi quis ignoret rem particularem, ex qua actio moralis ratione obiecti dependet, vt ſi quis neſciat carnem eſſe, quam comedit, vel non exiſtimet diem Veneris adeſſe. Tertiò eſt Ignorantia, quæ cauſa operis exiſtit: v. g. amicum ex ignorantia occidi, putans eſſe feram: & Ignorantia, quæ non eſt cauſa operis, ſed concomitans illud, v.g. ſi inimicum, quem maxime à te occiſum cupiebas, pro fera occidiſti. Quartò eſt Ignorantia antecedens, quia omnem voluntatis actum præcedit, ideóque prorſus inculpata, inuincibilis dicta, quia adhibita diligenti inquiſitione veritatis cognitio acquiri non potuit: & Ignorantia conſequens, quæ aliquo modo voluntaria eſt, ideóque culpabilis, & vincibilis, quia ſuperari ac tolli, & oppoſita ſcientia acquiri potuiſſet, ac debuiſſet. Certè vincibilis Ignorantia ſubdiuiditur in affectatam, cùm quis data opera vult ignorare: & non affectatam, quæ vel dicitur ſupina, vt ſi ad eam tollendam nullam curam adhibeas: vel non craſſa, quæ non tam facilè ſuperari potuit, & ad quam vincendam diligentia adhibita eſt, ſed non ſufficiens.

11. *Quandónam igitur Ignorantia excuſat à culpa, & quando non excuſat?* Inuincibilis tam iuris, quàm facti excuſat omnino, quia vbi non eſt voluntarium, nulla adeſt culpa. Concomitans inuincibilis excuſat; qui enim inuincibiliter ignorat hominem inimicum eſſe quem occidit, non vult ea ratione committere homicidium. *Homo ita affectus eſt, vt ſi* [illegible] *homicidium faceret.* Non obſtat; quia Deus non imputat homini peccata quæ gereret, ſi hoc vel illud in mentem veniret. Ignorantia vincibilis non excuſat, facit tamen culpam leuiorem, ſi affectata non ſit; quia minuit voluntarium. Ignorantia vincibilis affectata ſeu craſſa in re magni momenti mortalis eſt.

§. 3. *Ignorantia.*

Capvt VI.

Praxis ex Societatis Iesv *Schola circa materiam de Actibus humanis.*

§. 1. *De ignorantia.* 19. *Qvis ignorat, quæ ſcire debet, & poteſt. v. g. tenentur homines ſcire delectationem moroſam eſſe peccatum, & quando occurrit, aduertere: rogo, an delinquat grauiter qui conſentit, quamuis ignorans, aut non aduertens eius malitiam?* Affirmat *Salas* 1. 2. *tra* 7. 13. *d.* 8. *ſect. vltim. num.* 87. quia ignorat vincibiliter. At cum *Sanchez ſum. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 21. aſſero non delinquere, quia ad ignorantiam vincibilem, & peccaminoſam præter obligationem aduertendi requiritur ante conſenſum expreſſa aliqua cogitatio, & conſideratio actualis malitiæ, aut periculi, vel ſaltem expreſſa aliqua dubitatio, Nam ſi de malitia operis nulla ſuſpicio vel ſcrupulus grauis veniat in mentem, opus in quantum malum non erit voluntarium: cum nulla ratione fieri poſſit, voluntatem annuere malo, quod intellectus non præcognouerit.

Salas. *Sanch.*

20. *Culpabilis ignorantia myſteriorum fidei, & aliorum, quæ per ſe ſciri præcipiuntur, ſeu negligentia ex cognoſcendi, eſt ne peccatum graue?* Eſt planè, & diſtinctum ab eo cuius eſt cauſa, contra ſpecialem virtutem ſtudioſitatis, quæ moderatur ſciendi appetitum iuxta peculiares materias, & perſonas. Sic *Vaſquez* 1. 2. *d.* 126. *c.* 3.

Vaſq.

21. *Vincibilis ignorantia excuſat ne à tranſgreſſione legis humanæ? Sanchez ſum. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 9. aſſerit excuſare, ſi non ſit affectata, ſeu craſſa; quia lex humana non obligat cum tanto rigore. At *Palao tom.* 1. *tract.* 2. *d.* 1. *punct.* 16. *num.* 3. negat; quia tota materia tranſgreſſionis in hoc caſu conſiſtit in negligentia culpabili ſciendi præceptum.

Sanch. *Palao.*

22. *Ignorantia vincibilis excuſátne à cenſuris, & pœnis ſpiritualibus? Sanchez de Matr. tom.* 3. *lib.* 9. *d.* 32. *n.* 31. affirmat, ſiue ſit ignorantia facti, ſiue iuris. Etſi pœna lata ſit contra ſcienter violantes, aut præſumentes: excuſat etiam craſſa, & ſupina, imò probabiliter affectata. Quæ omnia procedunt de ignorantia ſolius pœnæ ſtante ſcientia præcepti; quia non ſatis eſt ad incurrendam cenſuram, me ſcire, opus eſſe prohibitum, niſi etiam ſciam ſub cenſura prohiberi.

Sanch.

23. *Num caſuum reſeruatio locum habeat in ignorante?* Cardin. Lugo *de Pœn. diſp.* 20. *ſect.* 1. *num.* 11. diſtinguit. Si in

Lugo.

pœnam

pœnam imponitur reſeruatio, non habet locum in ignorante; ſi in medecinam, v. g. quando ad prudens Eccleſiæ regimen facultas limitatur confeſſariis, ab ignaro etiam incurri. Sa Bonacinam & alios reſeruationem inter odia connumerant, vnde poſſem inferre nullam reſeruationem locum habere poſſe in ignorante: non tamen audeo à communi recedere.

4. *Vouet quis ſub peregrinationis pœna non fornicari, immemor voti delinquit: tenetur ne ad pœnam voti?* Reſpondet *Sanchez ſum. tom. 1. lib. 4. cap. 22. num.* 18. non teneri; quia oblivio, ſeu inaduertentia inculpata æquiparatur ignorantiæ. Sanch.

Metum dixiſti & à peccato excuſare, & irritos efficere contractus: rogo, an ex metu mortis, aut grauis alterius damni, liceat celebrare Miſſam ſine altari, ſine veſtibus ſacris, ſeu luminibus? Azorius *tom. 1. lib. 1. cap. 11. quaſ. 11.* licere ait, ſi metus in contemptum Religionis non ſit incuſſus. *Poterit ſine admiſtione aquæ conſecrare?* Affirmat *Becanus tom. 2. tract. 2. cap. 6. q. 4. num.* 8. *Licet ne ſacramenta in materia dubia conficere?* Aſſeruit *Henriquez l. 1. c. 9. n. 7.* quia haud intrinſecè mala. §. 2. De Metu excuſãte à peccato. Azor. Becan.

Licet ne ex metu graui inire Matrimonium, inualidum propter impedimentum dirimens. Licet cum intentione non conſummandi. *Vaſquez 1. 2. d. 161. cap. 3. num. 17. Licet communicare cum excommunicato non tolerato?* Licet ex Suario de cenſ. d. 15. ſect. 3. n. 10. Vaſq. Suar.

10. *Tenetur ne adultus Euchariſtiam, vel Baptiſmum ſuſcipere in periculo mortis, ſi eſt moraliter certus de contritione?* Negat *Azorius tom. 1. lib. 1. cap. 11. quæſt. 2.* Affirmat *Valentia* ... *par. 1.* Azor. Valent.

11. *Illicitum nos eſſe, directè ex metu mortis innocentem occidere, rogo tamen, An liceat occiſi carnibus veſci?* Licet, quia eſus carnium non eſt iure naturali prohibitus vel non eſt prohibitus cum vitæ diſcrimine. Idque ſiue mors ab intrinſeco per famem immineat, ſiue ab extrinſeca violentia. Sic *Leſſius lib. 4. c. 3. dub. 2. n.* 10. Leſſ.

12. *Si contractus lucratiui donationis, ſeu promiſſionis ex metu iniuſto celebrentur, validi ne?* Probabile eſt, iure naturæ eſſe validos. Æquè probabile, inualidos eſſe, & non parere obligationem nec naturalem; quia ferè omnes Doctores mei aſſerunt, eum, qui aliquid per vim & metum extorquet, teneri in conſcientia reſtituere; quod falſum eſſet, ſi talis donatio transferret dominium, & iure naturali valeret. Attamen Sanchez *lib. 4. d. 8. num. 4.* huiuſmodi contractus graui, §. 3. De Metu contractus irritante. Sanch.

& iniuſto metu celebratos non ſolùm iure naturæ, ſed
poſitiuo validos. Ex probabili tamen, quam ſequor, c
ne altera, exiſtimo promiſſiones factas latroni propt
tum iniuſtum nullam ex iuſtitia inducere obligationem
prantem puellam per metum teneri ad reſtitutionem
rogationem cuiuſuis iuriſdictionis metu extortam i
turali, & poſitiuo nullam eſſe: Priuilegia & diſpenſ
nullas eſſe, niſi concederentur titulo compenſationis
ſequia exhibita: Renunciationem beneficij metu facta
prodeſſe ei, qui beneficium accipit: Excommunicatio
ſolutionem, vel reuocationem cenſuræ metu extort
communicato minime ſuffragari.

29. *Validine contractus onerosi, in quibus datur res vt ſunt venditiones, aut promiſſiones reciproca*; Inuali
metu graui, eóque iniuſto celebrentur, etiam iure
Rebell. *Rebellus* affirmat *p.2.lib.1.q.5. concl.3.n.15.*

30. *Contractus, ex iniuſtè leui metu incuſſo, celebrant.*
Leſſius. *lidinè?* Inualidos *Leſſius lib.2. cap.17.dub.7.n.46.* puta
metus leuis aliquando non minus hominem conturbat
grauis: & ſic eum per iniuriam ſua priuat libertate.
doctrina Leſſij infero contractus celebratos cum met
rentiali, reſcindi poſſe: & eum, qui commodum inde
tauit, ad reſtitutionem teneri: vxorem in aliquem
ctum conſentientem eo quod non audeat contradicere
to timens iurgium, & auſterum conuictum, poſſe re
conſenſum; & eos, qui inde commodum reportarunt
ſtitutionem teneri: obtenta per preces importunas, v
te concedentis repugnante reſtituenda eſſe cum queiſ
mitationibus à Leſſio citato expreſſis.

31. *Irritantúrne ſponſalia ex graui & iniuſto me*
Henriq. *ta?* Aſſero ex *Henriquez lib.11.c.9.n.6.* irritari non
ſi iuramento firmata non ſint, verùm licet iuramento
roborata; quia iuramentum metu extortum non co
contractum, ſed eum in ſuo valore, ac nullitate relinqu
iicis, iurantem ſoluere vſuras, teneri illos ſoluere. Fat
ideo teneri affirmo, quia contractus vſurarius pro
principaliter ob bonum priuatum: vnde non eſt pari
ſponſalibus coactis, quæ ob vtilitatem publicam ſun
Sanch. bita. *Sanchez de matr. tom.1. lib.4.d.21.n.3.* Addo pr
ter iuramentum extortum non ſolùm non confirma
tractus aliàs prohibitos: verum neque obligare, aut re
Suar. ne indigere. Attamen probabilius *Suarium tom.2. de R c.11. à n.14* contrarium aſſeruiſſe.

32

[illegible] iniustè infertur non ad contrahendum [illegible] Marito; sed indeterminatè & in genere cum [illegible] vi 2. Matrimonium nè nullum? Negat Azorius Azor.
p. 1 l. 4. c. 11. Ego nullum cum aliis asseruerim, [illegible] non solùm debet esse liberum quoad [illegible] sed etiam quoad electionem status.
[illegible] Matrimonium ut iniusto quidem, sed leui [illegible] quando re vera talis est, ut deficiente metu non fieret? Negat Sanchez tom. 1 lib. 4 d. [illegible] Sanch.
[illegible] leui operatur, censetur liberè, & voluntariè possit metum deponere, & non agere.
[illegible] iustè infertur, irritat ne Matrimonium? Minimè.
[illegible] in stupro Matrimonium offert, ne prodatur Ma[illegible] [illegible] Matrimonium est validum, quia iustè
. Secus si Matrimonium offerat ob timorem [illegible] quia metus mortis iniustè incute-

[illegible] Matrimonium contrahitur ex metu iniusto & graui tan[illegible] potest ne dissolui, resiliente eo, qui metum non est [illegible] Sanchez d. 15. n. 5. etiam si ipse metum intu- Sanch.
[illegible] coniugi. Intulit, ais, iniuriam, quam resarcire de-
: iniuria, nisi aliud damnum secutum sit, non aliter quàm per Matrimonium resarciri non

[illegible] quis malum, quod iustè ferre potest, absque ani[illegible] [illegible] v. g. potest quis accusare homicidam iustè: [illegible] si soluas centum argenteos, accusaberis: rogo, an sibi centum illos argenteos? Affirmat Lessius lib. 2. Lessius.
42. quia pecunia soluitur, non ad deponendum [illegible] re vera non habet; sed ad cedendum iure ac[illegible] habet, & est pretio æstimabile, siue eo vti in[illegible], vnde accedens dolus non est iniustus. Negat
[illegible] tract. 2. d. 414. 4. quia nummi soluerentur ex Molin.
. Lessio subscripserim.

[illegible] Voluntarium tacitum requiro, quomodo modo re- §. 4.
[illegible] 6. intelligenda: Qui tacet, consentire videtur? De Vo-
[illegible] tacens videor, si agatur, de meo fauore, & commo- luntario
[illegible] si de incommodo. v. g. si aliquis mihi promit- tacito.
[illegible], taceo, nec contradico: acceptare censeor. At si [illegible] rem donari postulet, tacens non ideo censeor [illegible] debere. Item tacens videtur consentire, si consen[illegible] negare, vel contradicere deberet, non autem si [illegible], aut respondere non teneretur; Ex Laymano, & Laym.
aliis.

alijs. Reus à iudice legitimè interrogatus ad obiecta ı *tacet : quid?* Fateri præſumitur. Sedens in Capitu conſtitutioni non reclamat: conſentire ne videtur : ſi vtiliter reclamare poſſit. Quod verum exiſtimo ad incurrendum peccatum, aut pœnam : non ad va ctionis ; quia in re graui, & communitati præiudic turnitas non debet haberi pro conſenſu.

38. *An ſcientia, & patientia Prælati conſenſus* . Ita quidem, ſi contradicendo, abſque ſcandalo, mali periculo impediri res poſſit: non autem, ſi ſ poſſit impediri. v.g. Prælatus habens poteſtatem di ſcit ſubditum ſuſpenſum, vel irregularem (præſur iuſta cauſa Prælatum ſcire, & annuere (confeſſione

Laym. non prohibet; cenſetur hoc ipſo velle diſpenſare *manu:*.

§. 5. De circunſtantijs peccatorũ.

39. *Certum planè, vt dixiſti, circunſtantias mut ciem neceſſariò exprimendas in confeſſione, cùm add malitiam moralem: rogo, An idem aſſerendum de cir notabiliter aggrauantibus?* Affirmat *Suarez 3. p. to. ſect. 3.* Negatiuæ tamen ſententiæ cum *Vaſquez*

Suar. *q. 91. a. 1. dub. 3. n. 3.* hæreo; quia nullum extat præ

Vaſq. his circunſtantiis explicandis. Nam de iure diuino nemur omnia peccata mortalia confiteri, quæ om teri poſſumus ſufficienter abſque his circunſtan: commiſi furtum mortale toties, non exponendo ſ titatem. Præterea Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 5.* aſſi ceſſaria ad confeſſionem aſſerit explicandas circ ſpeciem mutantes: nec aggrauantes addit aperier inde virtualiter abnegat. Excipio tamen hinc circu *quid*, ſeu circa quid, ſi attingat integritatem obiecti lis, aut ſubſtantialis admodum. v. gr. quod decem m tus ſis: quod inceſtum in primo conſanguinitatis g miſeris: quod totam domus familiam tanto num num conſtantem occidere propoſueris: quod per i ſpatium ſine interruptione delictum committere

Laym. fueris. Collegi ex *Laymano*, Vaſquez, & aliis: *Qua ſtantiis notabiliter aggrauantibus dixiſti, procedunt cunſtantiis notabiliter minuentibus?* Procedunt. Vn quæ metu mortis, alterius libidini conſentit, non t

Vaſq. cunſtantia metus quæ imminuit, exponere. *Vaſquez*

40. *Tenentur ne ſponſi de futuro fornicationis rei ſponſalium circunſtantiam?* Minimè, quia hæc non e

Henriq. terium. *Henriquez lib. 11. c. 13. n. 4.*

Tenetur ne qui primò dedit operam fornicationi? Tenen-
minæ ob integritatis, ſeu clauſtri violationem. At ma-
dico non teneri, ſicut non tenetur primò poſt Baptiſ-
eccans exprimere circunſtantiam innocentiæ baptiſ-
miſiſſe, quod eſt maius damnum. *Integritatem vir*
Fateor, ſed quæ non eſt corporali æſtimabili adeò
munita. Hæc ex *Suario 3. part. d.22. ſect.4.* Attamen Suar.
llius puto cum *Vaſquez opuſc. de reſtit. c. 3. §. 2. dub.1.* Vaſq.
nec fœminam teneri licèt ſit ſub cura parentum, quia
rgo ſponte conſentit, eius fornicatio non eſt ſtuprum;
it ſibi iniuriam nec parentibus, cùm ſit domina ſuæ
atis virginalis. *Quidnam de raptu, cui ipſa conſentit?*
ez p.2. lib.4. c.3. num.17. aſſerit non teneri eam circun- Fagund.
aperire; quia ceſſante iniuria contra iuſtitiam, quæ
ur ad ſtuprum, vel raptum, non dicitur fœmina rapta,
rata.

*Neceſſarium ne explicari in confeſſione eunuchum fœmi-
nouiſſe?* Aperienda impotentiæ circunſtantia, quæ ta-
ulam fecit eſſe contra naturam. *Henriquez lib. 5. c.6.* Henriq.
Filliucius tom.1. tract.10. p. 2. c.1. n.23. Filliuc.

*Furatur quis rem proximi, quam ex officio tenetur cuſto-
necеſſariò exponere officij circunſtantiam, v.g. tutoris,* &c.
pia hæc circunſtantia non variat ſpeciem, imò nec ag-
abiliter. *Henriquez lib.2. cap.6. num.3.* Henriq.

*An in Sodomia explicanda ſit ſexus circunſtantia: aut
ſitas animalium genera?* Minimè, quia tales differen-
materiales, & in genere entis: non formales, & in ge-
. *Filliucius tom.2. tract.30. c.7. num.131.* ſufficit ergo Filliuc.
peccani in Sodomia, vel in beſtialitate.

In Sodomia ne neceſſum eſt exponere cognationis gradum?
putauit cognationem in linea recta explicandam,
ar ſpecies. Exiſtimo ſatis eſſe dicere: Coiui cum
inco, aut cum affine, quia nec miſcetur caro, nec
ar affinitas, nec linea variat ſpeciem. *Committit quis
cum à ſe baptizato, vel adoptato.* Haud tenetur cir-
tiam aperire, vt *Azorius* aſſeruit citat. Azor.

Explicandus ne gradus in Inceſtu? Probabile eſt in-
atos non ſolum explicandam eſſe lineam, ſed & gra-
t Inceſtum cum matre differre ſpecie ab inceſtu cum
aut filia propter grauiſſimam violationem pietatis.
ado d.9. de ſacr. pœn. diſt.4. probabiliter docet eſſe eiuſ- Hurtad.
ciei inceſtum in eodem gradu, & linea; quamuis eo
em, quo gradus eſt *vicinior ſtipiti. Satis dicere: Rem
habui*

habui cum conſanguinea in linea recta. Scio Caietanum aſſeruiſſe, etiam in diuerſa linea ſpecie inceſtum non differre, quare ſatis dicere: *Commiſi inceſtum toties.*

47. *Delinquit fœmina cum Sacerdote Religioſo; eſt neceſſarium circunſtantiam ſacerdotij, ac Religionis explicare?* Sufficit alteram manifeſtare; quia vota ſolemnia caſtitatis, quæ emittuntur tam in profeſſione Religioſa, quàm in ſacrorum ordinum ſuſceptione ſunt eiuſdem ſpeciei. Sic *Sanchez tom.2. de matr. lib.7.d.27.n.17. Sufficitne dicere, rem habui cum habente votum caſtitatis?* Negat Pallao, ſed alij probabiliter affirmant.

Sanch. Pallao.

48. *Occidit fœmina virum, vt nuberet cum Amaſio, & poſtea fornicata eſt cum eo, debet ne huiuſmodi exponere in confeſſione hanc circunſtantiam?* Affirmat *Henriquez lib.5.c.6.n.3.* quia eo pacto, quo tale crimen eſt impedimentum Matrimonij, eſt etiam conſtitutiuum ſpeciale talis fornicationis in gradu peiori. Hæreo *Leſſi. lib.4. cap.3. dub.6. num.45.* neganti, dum aſſerit, impedimenta Matrimonij, quæ impoſita ſunt in pœnam delicti, & non habent ſpeciale motiuum virtutis, non addere nouam malitiam fornicationi in confeſſione exprimendam.

Henriq. Leſſio.

49. *Rem habuit quis cum Turca, Iudæa, aut Hæretica: neceſſe ei exponere diſparitatis cultus circunſtantiam?* Affirmat *Leſſius lib.4.cap.3.dub.6.num.43.* quia huiuſmodi concubitus ad ſacrilegium reducitur. Sentio cum *Azor. p.3.lib.1. cap.29.quæſ.3.* hanc circunſtantiam ſpeciem non mutare, ſed tantum aggrauare fornicationis ſpeciem, vnde ſecluſo ſcandalo, ſubuerſionis periculo, Religionis contemptu, & reſeruatione Epiſcopali, ſatis dicere: *Fornicatus ſum toties.*

Leſſ. Azor.

50. *Moroſè quis delectatur de virgine abſque intentione inferendi vim: tenetur ne explicare virginitatis circunſtantiam?* Negatiuè reſpondeo cum *Leſſi. lib.[illegible]. cap.1[illegible]. dub.1. num.8.* quia non expetit libidinem cum iniuria. Addiderim defloratorem virginis ſponte conſentientis non teneri circunſtantiam virginitatis explicare; quia conſentiente illa, non adeſt ſtuprum. Idem de raptu fœmina conſentiente, aſſerendum eſt.

Leſſ.

51. *Confeſſarius rem habens cum pœnitente, debet ne exponere filiationis ſpiritualis circunſtantiam?* Aſſerit *Filliucius tom.1. tract.10. cap.5. num.187.* de Confeſſario præſenti, qui actu illius confeſſionem reciperet, non de eo, qui aliàs recepit; quia præſens Confeſſarius, qui in actu confeſſionis, vel imme-

Filliuc.

imme

immediatè poſt delinquit, iniuriam ſpecialem infert ſacramento. At qui aliàs receperit confeſſionem, liber adeſt, cùm ſacramentum pœnitentiæ propriè ſpiritualem cognationem non inducat.

52. *In Iactantia de mortali opus eſt exponere ſpeciem peccati?* Aſſerit *Sanchez ſum.tom.1.lib.1.cap.3.num.13.* At cum venia, ſi Iactantia non fiat cum complacentia & operatione efficaci, ac ratificante, crediderim neceſſarium non eſſe ſpeciem peccati exponere; quia omnis Iactantia de peccato mortali eſt eiuſdem ſpeciei, quatenus peccata mortalia aſſumuntur, vt inſtrumenta ad gloriam comparandam. Sanch.

53. *Explicandáne in iniurijs, in detractionibus, in iudicijs temerarijs ſpecies?* Sufficit dicere: Toties proximum iniuria affeci: Toties detraxi, ſeu temerè iudicaui; quia omnes iniuriæ ſunt eiuſdem ſpeciei. *Fagundez part.2. lib.3. cap.5.n.3.* Fagund. *Nùm diffamare aliquem dicendo falſum, differt ſpecie à diffamatione, dicendo verum occultum?* Ita planè, quia illud opponitur iuſtitiæ, hoc charitati. *Granadas 3.p. cont.7.tract.9.* Granad. *d. 3.num.20.* At conueniunt in ratione formali, quæ eſt ratio auferendi alteri famam. Porro in iudiciis temerariis, quamuis alioqui ſit iudicium phyſicè diuerſum: Clericus eſt fur: Laicus eſt hæreticus; tamen ſunt iudicia eiuſdem ſpeciei atomæ in genere moris contra iuſtitiam commutatiuam prohibentem lædi famam alterius extrinſecè per iniurias, aut detractiones: intrinſecè per iudicia temeraria.

54. *Debet quis odio graui delinquens, ſpeciem exponere: an odio habeat proximum circa vitam, ſeu circa famam?* Eiuſdem ſpeciei legi apud Bonacinam; quia hæc ſunt voluta ſub eadem ratione nocendi proximo. Aſt cum *Suario de pœnit. d.21. ſect.2.num.2.* affirmo diuerſæ eſſe ſpeciei peccata odij circa vitam, & circa famam ad diuerſa præcepta attinentia: alioqui qui cogitatione delinquit contra quintum, & contra octauum præceptum, ſufficienter exprimeret ſatus contra vnum, aut alterum deliqui. Suario.

55. *Apoſtata, qui in totum recedit à fide, tenetur exprimere apoſtaſiam?* Sufficit ſe hæreticum profiteri; quia apoſtaſia ab hæreſi ſpecie non differt: ſed ſecundùm magis & minus: nam apoſtata recedit in toto, hæreticus in parte. *Sanchez ſum. lib. 2. cap.7. num.17.* Exponenda ne hæreſis ſpecies? Non, quia omnes ſe habent materialiter ad ſpeciem hæreſis. *Reginaldus tom.2.lib.6.c.4.n.114.* Sanch. Regin.

56. *Sufficit*

56. *Sufficit fornicario dicere ſe deliquiſſe contra ca*
cum ſoluta, non exprimendo fornicationem? Aſſerun
Turriā. apud *Turrianum de Pœn. quæſt. 9. art. 2. d. 29. dub. 2. a*
Non improbat ipſe, ſed vſui in contrarium agenti h
mus.

57. *Furatur quis in loco ſacro: ſi res eſt ſacra proculd*
ponenda eſt circunſtantia. At ſi prophana ſit res; v. g. c
orantis in Eccleſia, explicanda ne? Etiam ſi res furti
Suar. phana ſit, exponendam ſacri loci circunſtantiam, *Sua*
de Relig. lib. 3. cap. 4. num. 7. affirmat probans Ioann
ſententiam *cap. quiſquis, q. 9. ſacrilegium committitur*
do ſacrum de ſacro, vel non ſacrum de ſacro, aut ſacrum
ſacro. At tamen *τὸ vel non ſacrum de ſacro* expoſu
res non ſacra ſit in Eccleſia velut ſub illius poteſtat
ne cuſtodiæ, pignoris, mutui, vel depoſiti. Verùm ſ
ſolum per accidens, vt in caſu propoſito, exiſtimo
ſacrilegium, quia talis fur haud ſpecialem iniuriam
ſiæ infert.

58. *Furatus quis rem ſacram de loco ſacro, ſatisf*
cendo: Furatus ſum rem ſacram, vel. Furatus ſum de loc
Ita planè; quia vtrumque eſt eiuſdem ſpeciei contra R
Fagund. nis virtutem. *Fagundez p. 2. lib. 4. c. 5. n. 21.*

59. *Copula illicita in oratorio alicuius domus, in ſacri*
cubiculis aut aliis locis Regularium, in campanarum tu
in porta Eccleſiæ forienſecus eſt ne ſacrilegium in confeſ
plicandum? Non; quia per locum ſacrum ſolum corpu
Azor. Eccleſiæ conſecratæ, aut benedictæ intelligitur. Ita
p. 3. lib. 3. cap. 27. q. 13.

60. *Tactus impudici in loco ſacro habent ne ſpeciale*
Suar. *litiam in confeſſione aperiendam?* Aſſerit *Suarius tom. 1.*
T *lib. 3. cap. 7. num. 11.* quia licet non extet præceptum
ſiaſticum niſi de ſanguinis, & ſeminis effuſione; proh
legis naturalis in Eccleſia fieri actus turpes ob reue
loci. Attamen probabiliter iudicarim malitiam ſa
non conſurgere ex lege naturali, ſed ex Eccleſiaſtica
bente ſacra fieri, & diuina officia recitari in Eccleſia p
guinis, ſeu ſeminis effuſionem. Vnde ſi tactus impudic
lutio comitata non eſt, haud opus exprimi circunſt
Vaſq. loci. Ex *Vaſquez in 1. 2. tom. 2. q. 72. art. 6. d. 98. cap. 3*
Addo ex eodem *num. 6.* nec pollutionem occultam in
ſia eſſe ſacrilegium; quia ideo effuſio ſeminis in Ecc
ſacrilegium, quòd polluat Eccleſiam, quod non faci
Suar. ta. Attamen hæreo *Suario tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 7.*
aſſ

[illegible]ti ſacrilegium eſſe, quia actus ille ex genere ſuo Ec[illegible]pugnat ſanctitati. Alioquin ſpecies peccati ex futu[illegible]keret euentu.

Tenetur ne diuinator exprimere, num exercuerit chiro[illegible]m, pyromantiam, hydromantiam, &c. *Seu an diuinaue[illegible] pacto dæmonis, nécne?* Negat *Reginaldus tom.1. lib.6. numero* 114. quia hæ circumſtantiæ non mutant ſpe[illegible] Regin.

Teneor exponere, an violarim ieiunium per eſum car[illegible] per duplicem comeſtionem? Reſpondet *Granado in* [illegible] *7. tract.9.d.9.n.21.* ſufficientem eſſe huiuſmodi con[illegible]em: *Toties ieiunium fregi*, quia vtraque fractio eidem [illegible] temperantiæ opponitur. Gran.

Deliquiſti ex confidentia Bullæ vel Iubilæi: opus ne ex[illegible] Non; quia ſpeciem non mutat, *Fagundez part.2.lib.4.* [illegible].3. actore. Fagund.

Proiecit quis Breuiarium in pelagus, aut venenum ali[illegible]pinauit: neceſſarium ne aperire cauſam, & effectum ſecu[illegible] Sufficit aut ſe accuſare de breuiarij proiectione, aut ve[illegible]propinatione: aut omiſſionem officij, & homicidium; [illegible] prima confeſſione aperit peccatum in cauſa, in ſecun[illegible]m exprimit in effectu. *Vaſquez 1.2.tom.1. disp.94.cap.3.* [illegible] Vaſq.

[illegible] *ſe quis delinquendi periculo, & mox peccat: ſatiſ[illegible] peccatorum?* Satis; quia vnicum eſt peccatum, niſi [illegible] mora interceſſerit. *Sanchez ſumm. tom.1. lib.1. cap.8.* [illegible] Sanch.

[illegible] *pluribus peccatis committendis per ignorantiam ſe* [illegible] *de facto commiſit. v. gr. cognoſcit quis fœminam* [illegible] *affectatè ignorans qualis illa ſit: exponit ſe peri*[illegible] *inceſtus, ſacrilegij. Quæſierim, ſi poſtmodum com*[illegible] *eſſe, ſufficit ſe fornicatum eſſe indicare?* Expli[illegible] ignorantia affectata, qua tot peccatorum ſpecie di[illegible] periculo ſe ſubiecisse comperterit. *Sanchez ſum.* [illegible] *cap.27. num.23.* Sanch.

[illegible] *continet malitiam: verbi gr. furatur quis propter* [illegible] *aut confitetur propter inanem gloriam: tenetur ne* [illegible] *confiteri?* Si finis continet malitiam grauem, (vt [illegible] caſu) tenetur; quia addit actui nouam malitiam. Si [illegible] malitiam continet, (vt in caſu ſecundo) [illegible] Verùm in primo caſu non oportet circunſtan[illegible] explicari, vt finem, ſed explicari poteſt, vt diſtin[illegible] [illegible] *fui, & mox*, Habui inten[illegible]

Conin. nem fornicandi. Ex *Coninch. de ſacr. d.7. dub.4. num.42. Quid ſi finis nullam habeat malitiam præter malitiam obiecti: v. gr. omittit quis ſacrum propter ſtudium.* Nullo pacto eſt explicandus finis, quia ſtudium nec venialem habet mali-
Vaſq. tiam ab ipſa omiſſione diſtinctam. Sic *Vaſquez* 1.2. *diſt.93. cap.3.*

68. *Peccauit quis coram alijs, qui in ſcandalum ideo adducti ſunt: quidnam exponendum?* Aperiendus numerus perſonarum, & ſpecies peccatorum, ad quæ alij inducti ſunt. Exponendum, an ruina alterius fuerit formaliter volita: an verò
Hurt. ſolum interpretatiuè, & in cauſa. Fatur Magiſter meus Hurtado de *Mendoza* 2. 2. *d.* 173. *ſect.*8. §. 61. Scio excuſari ab ſcandalo qui coram aliis delinquunt, vel quia videntes ita ſunt in bono ſtabiles, vt nullo modo cenſeantur ſcandalum paſſuri: vel quia adeò profligati, vt ex aliorum crimine minimè immutandi videantur. Sic & Magiſter meus *Ioannes de*
Salas. *Salas* 1.2. *tom.*1. *tract.*7. *d.*46. *n.*11.

69. *Sollicitauit vir fœminam: tenetur ne exprimere cum fornicatione ſcandalum?* Minimè; quia plerumque fœmina à viro ſollicitatur. *Ipſa ſollicitauit virum?* Exprimere debet quod inſolitum eſt. Vir etiam exponat ſi adeo precibus importunis
Salas. eſt vſus, vt violentiæ poſſunt æquari. *Salas* 1.2. *tom.*2. *tract.*13. *d.*5. *ſect.*15. *n.*133.

70. *Explicanda ne circumſtantia ignorantiæ inuincibilis in ordine ad cenſuras?* Etiam; quia ab illis excuſat, ſicut excuſat à tranſgreſſione præcepti humani. *Quid de ignorantia affectata?* Si non affectatur ad liberius viuendum, aliquando minuit culpam; ſi verò affectetur ad liberius viuendum, conſtituit ſpe-
Palao. cialem malitiam aduersùs voluntatem ſeruiendi Deo. *Palao tom.*1. *tract.* 7. *d.* 1. *p.*16. *n.*3. At *Sanchez auctore ſum. tom.*1. *lib.* 1. *cap.*17. aggrauat ſolum notabiliter intra eandem ſpeciem, ideò haud neceſſariò explicanda.

71. *Furatur quis coram iudice, ſeu cum periculo vitæ manife-*
Vaſq. *ſto: tenetur hanc circumſtantiam confiteri?* Aſſerit *Vaſquez* 1.2. *tom* 2 *quæſt.* 73. *art.*9. *dub.*3. quia duo peccata gerit, furti, ac
Tann. temeritatis. Hæreo *Tannero* 1. 2. *d.*4. *quæſt.*1. *dub.*3. *num.*72. exiſtimanti non teneri; quia non vult directè pœnæ, aut periculo ſubiacere.

72. *Exponenda ne circumſtantia delinquendi in die feſto, in hebdomada ſancta, in communionis die?* Abnego cum *Hen-*
Henriq. *riquez lib.*5. *cap.* 6. *num.* 6. quia circunſtantia hebdomadæ ſanctæ, aut diei communionis tantum eſt aggrauans. At diei *feſti* delictum nec grauius eſt, quia in die feſto prohibetur

opus

que ſeruile corporale, non ſpirituale, quale metaphoricè peccatum dicitur.

73. *Tenetur quis aperire, an peccatum commiſſum ſit poſt confeſſionem vltimam?* Non niſi ob aliquam circunſtantiam mutantem ſpeciem, aut conſtituentem hominem in proxima occaſione peccandi .v.g. rubore quis afficitur de aliquo crimine, poteſt generaliorem confeſſionem facere, & illud peccatum ſimul confiteri non explicando, an aliàs confeſſum ſit; quia id parum variat confeſſarij iudicium. *Quid de pœnitentia grauiori imponenda, ſi expreſſiſſet nouum eſſe peccatum?* Poterit ipſe pœnitens maiorem ſibi pœnam adaptare. Sanchez apud *Bonacin. de ſacr. dict. 5. quaſt. 5. ſect. 2. part. 2. §. 7. diff. 4.* Sanch. num. 5.

74. *Aſſolent peccata multiplicari aut ex multitudine actuum, aut obiectorum, aut Præceptorum. Rogarim in primis, quoad actuum multitudinem: An meretrix (verbi gratia,) tenetur numerum peccatorum exprimere?* Satis eſt exprimere tempus, quo perſtitit in proſtibulo. *Fagundez p. 2. lib. 3. cap. 4. num. 1.* Aduertens teneri ſaltem ſpecies peccatorum exprimere. §. 6. *De circunſtantia. Quoties, ſeu de numero actuum obiectorum, & Præceptorum.*

75. *Exponenda ne oſcula, & tactus poſt actum venereum?* Suarez in *3. p. tom. 4. d. 22. ſect. 2. n. 8. & 9.* aſſerit eſſe nouum peccatum, quia ad nouam copulam dirigitur. *At Henriquez lib. 5. cap. 5. num. 5.* aptè abnegat nouum peccatum, ſi huiuſmodi tactus non dirigantur ad nouam copulam, ſed ad complementum præcedentis. Suar. Henriq.

76. *Operam dat quis actibus impudicis, & oſculis, ſed non ad eadem ordinando; quæ tamen poſtea ſecuta ſit: tenetur ne vtraque confiteri.* Tenetur; quia ſunt diſtincta peccata. *Hurtado de ſacr. d. 9. dif. 6.* Hurtad.

77. *Actus mali interni continuati quónam modo ſunt in confeſſione exprimendi quoad numerum?* Iuxta interruptionum numerum, ſiue interrumpantur per actum contrarium, ſiue per obliuionem, ſiue per ſomnium; quia tales actus nullam habent continuationem, cum vnus ab alio non dependeat. Sic *Vaſquez in 3. tom. 4. quæſt. 91. a. 1.* Ego quidem de obliuione & ſomno negarem cum *Salas 1. 2. tom. 2. tract. 13. d. 5. ſect. 8. num. 5.* quia accidentaliter ſe habent circa actum, qui mutatus non eſt per contrarium. Vaſq. Salas.

78. *Retinet quis per annum rem alienam: quot peccata committit?* Scio probabile vnum peccatum committere, etiamſi plures occaſiones reſtituendi fuerint oblatæ, aut plures propoſitum non reſtituendi conſeruarit, dummodo

B 2 non

non renouauerit, aut confirmauerit nouo actu: aut determinans reſtituere, data occaſione non geſſerit. At tamen
Leſſius. *Leſſius lib. 2. cap. 22. dub. 3. num. 11.* aſſerit voluntariam rei alienæ retentionem diſcontinuari, ſi obligatus reſtituere, fiat impotens: per actum contrarium: per ſomnum: per inconſiderationem: vel obliuionem: ſi creditor exigit, & ipſe non reſtituit: ſi videt illum egere, & non ſoluit. Quoad ſomnum, obliuionem, aut inconſiderationem non approbo; quia accidentaliter ſtanti propoſito obueniunt.

79. *Per actus contrarios quis interrupit voluntatem prauam, v. gr. non reſtituendi, & poteſt explicare numerum peccatorum, tenetur ne explicare moram?* Non tenetur, *Vaſquez aſſe-*
Vaſq. *rente in 3. part. tom. 4. quæſt. 91. art. 1. dub. 3. num. 36.* At ſi aliter non poſſit numerum interruptarum exponere, tunc neceſſariò moram deberet exprimere.

80. *Poteſt quis, adhibita diligentia, numerum peccatorum exactè declarare, ſufficit ne moram exprimere?* Quamuis actus interrupti, & retractati ſint plura peccata, in explicando tamen numero peccatorum non eſt ſeruandus rigor metaphyſicus: ſed ſufficit confeſſario pœnitentis ſtatum conſtare, qui ſufficienter illi aperitur, ſi dixerit: Retinui rem alienam, aut officium diuinum omiſi per annum; quia moleſtum eſſet
Granad. maiorem imponere obligationem. *Granado in 3. p. cont. 7. tract. 9. d. 10. num. 8.*

81. Aſſolet pœnitens, quando numerus peccatorum exactè non venit in mentem, addere, *plus, vel minus?* poſtea vltra, vel citra numerum confeſſum aliqua veniunt in mentem: an neceſſarium eſt exprimere? Sufficit quod poſt nu-
Fagund. merum veriſimilem addidit: *plus, vel minus. Fagundez parte 1. libro 3. cap. 5. numero 9.* Ego ſi confeſſus decem, recordarer viginti commiſſe, non quieſcerem; quia illa addita particula, *plus, aut minus*, hanc vim habet: *Poco mas o menos*, & ad duo vel tria vltra vel citra eſt ſolum extendenda.

82. *Profectò circa obiectorum numerum certum cum ſit, poſſe in eodem actu plures malitias reperiri: rogo, an in confeſſione debeant exponi?* Ita planè; quia numerus obiectorum pertinet ſubſtantialiter ad actus indiuiduationem, qui explicari
Vaſq. debet in indiuiduo. Sic *Vaſquez in 3. part. tom. 4. quæſtion. 91.*
Suar. *art. 10. dub. 4. num. 8.* At *Suarius in 3. part. tom. 4. diſt. 22. ſect. 5. numero 35.* putat plura numero obiecta concurrere vt vnum moraliter, & vnum numero peccatum conſtituere: eſſe

tamen

tamen diſtinctè explicanda, quia peccatum aggrauant. At cum intra eandem ſpeciem aggrauent, numerus obiectorum haud neceſſariò confitendus. Itaque in *Vaſquez* ſententia determinatus non ieiunare tota Quadrageſima quadraginta peccata committit: cui vnico voluntatis actu ſtatuit non recitare per annum officium, tot peccata gereret, quot anni ſunt dies, &c. *Maledicit quis vno ſermone Deum, Virginem, Apoſtolos.* Tredecim peccata committit. *Furatur plures res vnius domini*, eſt vnum peccatum: *Plurium dominorum pro indiuiſo*, etiam vnum. *Plurium pro diuiſo*, ſunt peccata diuerſa. *Vaſquez. Ladens vno verbo famam plurium perſonarum.* Plura peccata gerit. *Multo quis vnico ictu occidit.* Multorum homicidiorum eſt reus. *Si ſunt Clerici occiſi, aut vulnerati?* Multas percuſſor excommunicationes, & irregularitates incurrit. *Suarius de cenſ. diſt. ſect. 3. num. 8.* Vaſq. Suar. etiam tres iniuriæ Eccleſiæ conſurgunt. *Recogitat quis in pollutione tres coniugatas ſimul?* Tria peccata diſtincta gerit in confeſſione aperienda. *Henriquez libro 5. capite 8. numero 8.* Henriq. *Inducit vno verbo tres ad peccandum.* Tria peccata committit. *Sanchez ſumm. tom. 1. libro 1. cap. 6. numero 8.* Porrò in Sanch. alia probabili ſententia, vnum ſolummodo his in caſibus peccatum perpetratur. Vnde ſi circunſtantia tantum aggrauans non eſt neceſſariò aperienda in confeſſione numerus obiectorum non erit neceſſariò explicandus. *Exiſtens in peccato vnica verborum prolatione, aut ablutione plures baptizat: vna abſolutione plures abſoluit: quid?* Vnum peccatum ſolummodo perpetrat, quia licet ſint plura ſacramenta, per modum vnius miniſtrantur. *Tamerus* Tann. *... quæſtion. 2. dub. 4. Vnico quis iuramento rogatus de pluribus articulis, plura mendacia confirmat: quodnam crimen?* Vnum periurium, nec tenetur numerum explicare. *Henriquez libro 5. capite 5. numero 6. Quis plures fidei articulos ... ignorat.* Vnicum pecatum gerit, ſicut qui plures horas vna die omittit recitare. *Suarius de fide d. 15. ſect. 1.* Henriq. Suar. *num. 7.*

§ 3. *Circa numerum denique præceptorum quid obſeruandum?* Tunc plura præcepta conſtituunt actum multipliciter peccaminoſum, quando diuerſam virtutem reſpiciunt. Vnde ratione diuerſorum præceptorum actus contrahit malitias diuerſæ ſpeciei: niſi eadem virtus pluries per eundem actum violetur reſpectu diuerſorum præceptorum, verbi gratia, coniugatus rem habens cum coniugata, duplex committit

 adul-

adulteræ. Contra verò qui omittit ſacrum die Dominica in qua aliud Feſtum de præcepto incidiſſet; vel ieiunium vigiliæ occurrentis in die Quadrageſimæ: vnum peccatum ageret; quia hæc præcepta eandem virtutem reſpiciunt: hoc tempe-
Vaſq. rantiæ, illud Religionis *Vaſquez in 3. part. quæſt. 91. art. 1. dub. 4. num. 9.*

84. *Furatur quis rem ſacram de loco ſacro: quot ſacrilegio-*
Fagund. *rum eſt reus?* Vnius, ob vnicam virtutem violatam. *Fagundez p. 2. lib. 4. c. 5. n. 21. Teneor ad officium diuinum ratione beneficij & ordinis ſacri.* Vnicum peccatum, quia contra vnam Religionis virtutem. *Fagundez citat. n. 35.*

85. *Pluribus iuramentis, aut ſcripturis, pluribus votis obligatus ad rem agendam, aut non agendam, omnia violaui: quot peccata commiſi?* Vnum, ſic in confeſſione aperiendum: vio-
Henriq. laui vnum iuramentum, aut votum. *Henriquez lib. 2. cap. 5. num. 6.*

86. *In quadrageſima confeſſionem inualidam agens delinquit, contra præceptum diuinum de integritate confeſſionis, & contra Eccleſiaſticum de confeſſione annua: quot peccata geſſit?* Vnum:
Fagund. quia præceptum Eccleſiæ diuino ſubordinatur. *Fagundez p. 2. lib. 3. cap. 5. num. 8.*

87. *Quis Euchariſtiam ſumens in peccato duo præcepta violat, vnum confeſſionis ante communionem, alterum dignæ ſuſceptionis Euchariſtiæ: quot crimina perpetrat?* Vnum contra dignam ſuſceptionem Sacramenti; quia præceptum confeſſionis
Azor. præuiæ in hunc finem ordinatur. *Azorius part. 1. lib. 10. c. 31. quæſ. 11.*

88. *Celebrat quis cum peccato mortali, & excommunicatione: quot perpetrat crimina?* Vnum, quia vtrumque præceptum prohibet communionem eiuſdem virtutis intuitu, ſcilicet Religionis. *Vaſquez in 3. part. tom. 3. d. 106. cap. 1. num. 6.*

* * *

EXA

EXAMEN III.

Circa materiam de Conſcientia.

CAPVT PRIMVM.

De eſſentia Conſcientiæ.

1. *QVID eſt Conſcientia?* Actus intellectus practici iudicantis aliquid hîc & nunc agendum eſſe, vel fuiſſe tanquam bonum honeſtum: vel fugiendum eſſe, aut fuiſſe tanquam inhoneſtum. Vnde Conſcientia partim ſe extendit ad opera noſtra præterita ea accuſando tanquam malè facta, aut tanquam rectè geſta commendando: partim verò ad opera futura, dictando, vtrum agenda vel omittenda ſint. Verum conſcientia de agendis ſeu omittendis actus eſt à Prudentiæ virtute elicitus.

2. *Quotuplex Conſcientia?* Multiplex planè. Recta, Erronea, Probabilis, Dubia, Scrupuloſa.

3. *Num vlla quæſtio de Conſcientia Recta?* Nulla prorſus; etenim præcipiat, ſiue prohibeat, ſic obligat voluntatem, vt grauiter, aut leuiter iuxta materiam delinquat, ſi illam non ſequatur.

CAPVT II.

De Conſcientia Erronea.

4. *QVinam Erronea Conſcientia?* Quæ obiectum aliter ac eſt, agnoſcit. Conſcientia autem huiuſmodi aſſolet iam inuincibiliter, iam vincibiliter errare.

Num delinquit, qui inuincibiliter erroneam Conſcientiam errantem agit? Delinquit planè vel lethaliter, vel venialiter qualiter ipſa Conſcientia dictat: ſi tamen inuincibiliter erronea dictet aliquid agendum, quod reuera fugiendum fuiſſet. Nam inuincibiliter errans Conſcientia vim habet obligandi, iuxta id, quod ipſa dictat: inuincibiliter autem ad non agendum contrarium. *Quid ſi tantum dictet aliquid eſſe peccatum in genere?* Probabile exiſtimo tantùm eſſe veniale.

6. *Ex Conſcientia Erronea delinquens cuiuſnam ſpeciei pec-*

catum perpetrat? Illius planè, quam Conſcientia apprehendit; quia affectus ad huiuſcemodi ſpeciei peccatum allicitur. Expuo in terram credens me delictum ſacrilegij committere ob loci ſacri reuerentiam, peccati ſacrilegij ſum reus, ſi re ipſa expuo priuſquam me ab iſto expediam errore.

7. *Si aliquis eò perplexitatis deueniat vt vtrumque oppoſitorum exiſtimet eſſe peccatum, eóque errore nec per ſe nec per alium applicare ſe poſſit: quidnam præſtabit?* Eligere debet quod minus malum apparet. Quod ſi quod minus malum apparet ſecutus adhuc errem in ipſa minoris apparentis mali electione, non delinquam; quia nemo neceſſitate peccat.

Capvt III.

De Conſcientia Probabili.

8. Q*vanam Probabilis Conſcientia?* Quæ iudicium continet alicuius rei ex opinione probabili. Probabilis autem opinio ea dicitur, quæ rationibus innititur alicuius momenti. Vnde aliquando vnus tantùm Doctor grauis admodum opinionem probabilem poteſt efficere; quia vir doctrinæ ſpecialiter additus haud adhærebit ſententiæ cuilibet niſi præſtantis, ſeu ſufficientis rationi vi allectus.

9. *Num licet opinionem probabilem ſequi, relicta probabiliori?* Licet, imò & tutiori, modò non immineat aliquod periculum, ad quod vitandum prudentia, aut iuſtitia, aut charitas dictet oppoſitam ſententiam eſſe eligendam.

10. *Poſſum probabili aliorum ſententiæ aptare mea, probabiliori ac tutiore relicta?* Ita planè, nec ſi operans contra conſcientiam agam, modo exiſtimem alienam opinionem, quam ſequor, eſſe probabilem.

Capvt IV.

De Conſcientia Dubia.

11. Q*vanam Conſcientia Dubia?* Quæ circa vtramque contradictionis partem ſuſpenſa eſt, & neutri aſſentitur.

12. *Delinquit ne, qui contra conſcientiam practicè Dubiam operatur?*

operatur? Qui operatur cum dubio, an hîc & nunc opus ſit licitum, nec ne, delinquit, peccato ſcilicet eiuſdem rationis, & ſpeciei, cuius eſt res, de qua dubitat: quia qui anceps operatur, ſe periculo delinquendi exponit.

13. *Qui aliquid præſtat non practicè, ſed ſpeculatiuè tantùm dubitans, num ſit malum, delinquit ne?* Minimè; quia prudenter operatur, cùm ex iuſta cauſa dubium deponat, v.g. ſi dubitans an liceat capere rem alienam, ſi hîc & nunc credat, id ſibi licere propter extremam neceſſitatem, à furti crimine excuſatur, quia practicè non dubitat.

14. *Quinam modo Conſcientia practicè Dubia deponetur, ſpeculatiuumque vincetur dubium?* Duo requiruntur. Primum, debita diligentia ad inquirendam veritatem. Secundum, iuſta aliqua cauſa mutandi iudicium, ſeu deponendi practicè dubium ſpeculatiuum, ſcilicet conſilium doctrina pollentium virorum. Verùm iuſta cauſa contra ſpeculatiuum iudicium eſt poſſeſſio, quæ præſtat, vt in dubio pro poſſeſſore iudicetur, iuxta illud: Melior eſt conditio poſſidentis.

Capvt V.

De Conſcientia Scrupuloſa.

15. Q*Vid Scrupuloſa Conſcientia?* Profectò Scrupulus non eſt Conſcientia appellanda, cùm non ſit iudicium: ſed vana apprehenſio, & hinc ortus timor peccatum alicubi eſſe, vbi non eſt.

16. *Quodnam, precor, hominis ſcrupuloſi indicamentum?* In vanis vel paribus materiis frequenter dubitare, præter conſuetudinem morem interrogando: aliàs diligentem curam ſuæ habere Conſcientiæ: credere aliquid eſſe peccatum ob leuem rationem: quæcunque in dubium reuocare, & aliquando ſuſpenſum manere: contra ſapientum deniquе, imò contra proprium iudicium frequenter, nihilominus inquietum eſſe. Hi eiſdem in cauſa aliena plerumque ſine formidine iudicant, hominemque abſoluunt. At verò ſi idem caſus illis eueniat, ſtatim peccatum ineſſe formidant.

17. *Num contra ſcrupulos licitum operari?* Imo conſultum. Remedia autem contra morbum huiuſmodi ſunt triplicia. Primò naturalia, vt contemnere ſcrupulos, melancholiæ mederi. Secundò, moralia, vt leges ſecundùm æquitatem interpretari, opinionem probabilem eligere, ſe ſubmittere iudicio

 aliorum.

aliorum. Tertiò, ſupernaturalia, vt ſeſe ad Dei auxilium ſpeciale diſponere, aſſiduè orare, ſollicitè cuncta manifeſta peccata cauere.

CAPVT VI.

Praxis, ſeu reſolutiones Societatis IESV *Scholæ circa materiam de Conſcientia.*

§. 1. *De Conſcientia erronea.*

18. DIxiſti, agere cum Conſcientia erronea dictante actum eſſe lethalem, peccatum mortale eſſe: rogo, **An peccatum hoc habeat ſpecialem malitiam contra præceptum, vel virtutem?** Minimè, ſed generalem quandam rationem peccati determinandam ex tali, ſeu tali materia circa quam verſatur. v.g. falsò exiſtimo hodie eſſe Vigiliam, & non ieiuno: eiuſdem ſpeciei peccatum gero ac ſi verè vigilia eſſet: & ideo non eſt opus in confeſſione exprimere Conſcientiæ errantis circunſtantiam: ſed ſufficit proferri: non ieiunaui in Vigilia. *Salas in* 1.2. *tract* 8. *d.* 1. *ſect.* 33. *num.* 28. ſcio *Valentiam tom.* 4. *d.* 7. *q.* 11. *p.* 7. contrarium tradidiſſe.

Salas. Valent.

19. *Eſt ne ſemper mortale crimen, contra conſcientiam errantem agere?* Aliquando eſt veniale, ſuámque grauitatem, aut leuitatem à grauitate aut leuitate materiæ ſumit, in qua errat Conſcientia: & à diuerſitate iudicij falsò ſuadentis, vel monentis; quia Conſcientia dictare poteſt, vt peccatum mortale, etiamſi materia ſit leuis; & vt peccatum veniale, etiamſi ſit grauis materia. *Azorius tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 8. *q.* 5.

Azor.

20. *Suppone aliquem eò erroris deuenire, vt vtrumque oppoſitorum ei peccatum ſit v. g. mentiri, eſt delictum: non mentiri, vt proximum à graui periculo eripiam, etiam contra charitatem crimen eſt mihi erranti. Die feſto ſacrificaturus pro populo recordatus me non ieiunum, ab altari abſtinere decerno: non poſſum populum ſine ſcandalo dimittere, nec adeſt alius ſacerdos. Si non audio ſacrum paſtor ouium, contra præceptum delinquo: ſi auditurus, gregem à lupis comminuendum relinquo, pecco: quid tunc?* ſi non habeo, quem conſulam, minus malum eligam. Primo in caſu minus malum mentiri, vt culpa grauior contra charitatem euitari poſſit. In ſecundo Miſſæ audientiæ operam dabo, ne populus ſcandalo feriatur. In tertio, vt proximi prouideam vtilitati, templum non adibo. *Quid ſi quod minus malum apparet, ſecutus, adhuc errem?* Non delinquam. *Quid ſi ita anceps errauero, vt mihi minus malum repræſentetur?* Tunc quidquid

…quid egero, non peccabo; quia nemo neceſſitate peccat. … *Laymano, Baldello, Caſtro Palao, & alijs.* Laym.

21. *Dixiſti vnum Doctorem doctum ſufficere ad opinionem probabilem conſtituendam: an aliqua addenda conditio?* ſine … conditione aſſerit *Filliucius tom. 2. tract. 21. cap. 4. n. 134.* … tamen non ſufficere Doctorem doctum eſſe, ſi pius … non ſit: etſi ſingularis eius opinio ſit contra commu… tunc enim talis opinio deberet irrefragabili niti ratio… eſſet admittenda. §. 2. *De Conſcientia probabili.* Filliuc.

22. *Eſt opinio ſpeculatiuè probabilis: rogo, an ſit in praxi tuta?* Aſſero ex *Sanchez de matr. lib. 7. d. 7.* non omnem opinio… probabilem ſpeculatiuè eſſe tutam in praxi; vnde ali… Doctorum ſententiæ ſapientes ſpeciatim laxationem, … mitiorem legum interpretationem à communi Docto… placito omnino recedentes, ſunt ſpecialiſſimo, prudentiæ … librandæ. Sanch.

23. *Occurrunt duæ ſententiæ probabiles, tenetur quis ſequi …?* Non, quia reprehendi non poteſt vt imprudens, … qui rationi, authoritatiue ponderis hæret: & … is intolerabilis, ſi teneretur ſpeciatim indoctus opi… probabiliores veſtigare. *Sanchez tom. 1. lib. 1. c. 9. … 14.* … poſſe iudicem ſecundùm opinionem probabilem iu… aduocatúmque patrocinari. Sanch.

24. *An confeſſarius, aut conſultor poſſit contra propriam … minus probabilem conſulere, vt pœnitentem, aut … ab onere aliquo liberet?* Poſſe *Vaſquez* affirmat 1. 2. … *num. 47.* Becanum ſcio diſtinxiſſe in 1. 2. *tract. 1.* … 16. ſed idem demum aſſeruiſſe conſtat. *Petit con… pœnitens ſibi exprimi, quænam ſit ſententia probabi…?* Tenetur tunc illam aperire, quam ſequitur. Sed ſi ſo… de practica obligatione ſciſcitatur, poteſt conſulere, … minus probabile iudicat: imo meliorem ſe geret con… ſæpe id conſulens, quod facilius, & cum minori pe…, ſeu incommodo præſtari poteſt. Ex eodem *Becano* … ſequente. Vaſq. Becan. Becan.

25. *Poteſt ne Medicus habens copiam medicamentorum, … minus certum, & certius relinquere, etiam ſi non ha…?* Non poteſt, quia charitas poſtulat, vt indigenti … quo poſſumus remedio ſuccurramus. *Suarez* apud … *v. Omnio eligenda.* At in defectu medicamenti certi … quando ægroti ſalus non eſt deſperata, aſſerit *Azorius* … *cap. 17. q. 11.* non peccare Medicum exhibentem medicamentum probabile, ſtante *opinione probabiliori* quod nocebit; Suar. Azor.

noecebit; quia id, quod ex probabili ratione efficitur,
hendi non poteſt. Aſt venia tanti viri, temeritatis Mc
incuſarem, niſi ex notitia ſpeciali ægrogantis colligat
probabile remedium magis profuturum.

26. *Poteſt ne Medicus experimenti gratia dubio medi*
Bald. *to vti?* Aſſerit *Baldellus de conſc.* grauiter peccare contr
tiam, quando nulla ſuppetit opinio probabilis, & alias
remedia probabiliter profutura; quia vitam, aut ſalutem
tantis periculo ſine iuſta cauſa expoſuit.

27. *Tenetur ne pœnitentis opinionem probabilem c*
rius ſequi, relicta ſua probabiliori? Tenetur, quia pœ
Vaſq. habet ius ad abſolutionem opinioni probabili niten
quez 1.2.tom.1.diſt.62.cap.7.num.40. Qui addit confe
non proprium negantem abſolutionem ſecundum c
nem probabilem, ſolum venialiter delinquere. At cr
mortaliter peccare, ſi de mortalibus facta confeſſio; c
lum obligat ad peccata alteri confeſſario detegenda
onus graue eſt. *Quid ſi confeſſario falſa videatur opinio*
tentis? Debet ſe accommodare ſi à probatis Auctoribu
babilis reputatur.

28. *Quid tenendum circa eſſentialia ſacramentorum:*
plectenda ne opinio probabilior? Exprimam mentem ex
tatis Doctoribus. Communiter aſſerunt probabiliore
gendam, quia ex charitate tenemur proximo certiori
dio ſubuenire, ne cadat à ſalute. Vnde crediderim in
mentis non neceſſariis ad ſalutem id non procedere; &
ſu neceſſitatis, quando v.g. Euchariſtiæ deeſt materia c
Verum quoties ex opinionibus circa validitatem ſacra
altera fauet ſacramento, altera ſuſcipienti: hæc eligi
licet minus probabilis; quia ſacramenta infidelium g
inſtituta ſuo iuri cedunt, vt fidelibus faueant. Ideo dan
ſolutio moribundo, qui illam in abſentia petiit, &c. qui
ctius charitas obligat, quàm Religio. Et Sacerdos
caſu Parochus contra iuſtitiam, non Parochus contra ch
tem delinqueret.

29. *Quæſierim, an his in caſibus abſolutio abſolutè*
dari? Ita planè, quia conditio adhibenda in dubio, r
opinionibus. *Dubium eſt de poteſtate confeſſarii: poſſet n*
eligi opinio probabilis, probabiliore relicta? Potiori quiden
quia non eſt periculum irritandi ſacramentum. Opi
enim probabili ſtante, ſicut ſtante errore communi, Po
Summus confert iuriſdictionem in ædificationem fili
Palao. *Palao tom.1.diſtinct.2.part.5.num.9.* Addo, quia omr
(

habet iuriſdictionem in venialia; vnde cum regulari- bus aliqua venialia confiteantur, Sacerdos abſoluens, [illegible], abſoluet etiam mortalia (ſi Papa non det [illegible]) indirectè.

[illegible] dicent in morte [illegible] opinionem probabilem [illegible] auctoris? Sanchez *ſum. tom. 1. lib. 1. cap. 1.* [illegible]; quia debet homo in nouiſſimo animi [illegible] efficacius remedium adhibere. At ex aliorum ſen- tentia crediderim, quia non magis tenetur homo non [illegible] in vita, quam in morte; & ſemper eſt neceſſarium [illegible] delictis adhibere. Probabilis opinio [illegible] [illegible] oppoſitum. Sanch.

Varietas opinionum inter ſuperiorem, & ſubditum [illegible] [illegible] obedire? Aſſerit Salas [illegible] tract. 8. [illegible] [illegible] tamen ſubditum obedire, quoties poteſt [illegible]. At Caſtro Palao tom. 1. [illegible] part. 6. num. 5. Quan- [illegible], inquit, nititur opinione probabili, quod præcep- [illegible], vel extra ſuperioris iuriſdictionem: poteſt [illegible]; quia vnicuique fas eſt ſequi probabilem opinio- Salas. Palao.

Eſt opinio probabilis, ſuperiorem non eſſe legitimum, quia electus, &c. tenetur ne ſubditus obedire? Non quia de [illegible] probabiliter dubitat. *Sanchez ſum. tom. 2. lib. 6.* [illegible] contrarium ſentit probabiliter. Sanch.

Varietas opinionum verſatur inter iudicem laicum, & Ec- [illegible] circa iuriſdictionem: quinam eſt competens? Eccle- [illegible] maior. *Sanchez opuſc. tom. 1. lib. 2. c. 4. dub. 52. n. 2.* Sanch. [illegible] quidem in opinionum varietate, illa amplecten- [illegible] Eccleſiæ, in fauorem Religionis, Eccleſiaſticæ [illegible].

[illegible] ad rectè operandum, requiri iudicium practicum mo- [illegible] hoc tamen rogarim, an oporteat vt ſit ita certum, [illegible] oppoſiti formidinem excludat? Minimè, ſed ſufficit [illegible] rationis probabiliter dictans, hoc vel illud honeſtè [illegible] *[illegible] 62. d. 62. cap. 5.* Porro *Layman. lib. 1. tract. 1. c. 5. §. 1.* [illegible] aſſeruit. §. 2. *De Conſcientia dubia.* Vaſq. Laym.

Regula illa iuris: Melior eſt conditio poſſidentis, eſt ne ſem- [illegible]? Aſſerit *Vaſquez 12. diſt. 65. cap. 3.* ſolùm in materia [illegible] veram eſſe. At *Suarius tom. 2. de Religion. lib. 4. cap. 5.* [illegible] affirmat veram eſſe in omnibus virtutibus; quia [illegible] iuſtitiæ generalis, quæ in omnibus virtutibus, in [illegible] legi vniuerſali obedire tenemur, imbibitur. Subſcrip- Vaſq. Suar.

36. Ope

36. *Operatur quis cum dubia conſcientia, an actus ſit* *catum mortale, vel veniale: & proponente illum vti mali*
Vaſq. *confuſo: quodnam piaculum eſt?* Aſſerit *Vaſquez* 1.2. *d.* 59 *n.* 10. eſſe mortale, etiamſi poſtea eſſe veniale comperi quia voluntas, dum non examinat, vult illud perpetrare,
Valent. lecumque ſit. At *Valent'a tom.*2. *d.*2. 14. *p.*.. contrariur firmat; quia velle malitiam in genere, eſt velle malitiam, non excedit veniale; ſi enim excederet, haud eſſet veni: mortali communis.

37. *An in dubijs tutior ſit pars eligenda?* Regula eſt I quæ habetur *in cap. iuuenis, de ſponſal. Tene certum, & di*
Palao. *incertum.* At non continet præceptum, ſed conſilium. I *tom.*1.*d.*3.*part.*6.*n.*4. Porrò *Becanus* 1.2.*tract.*1.*cap.*4. *q.*9
Becan. putat procedere in dubio practico, non in ſpeculatiuo; non obſtante dubio ſpeculatiuo de iuſtitia cambij (v. g. culiaris alicuius, poſſum ipſe formare iudicium practi moraliter certum, me poſſe illud efficere, eo quod hic & I licitum mihi eſt ſecundum probabilem opinionem ſpe tiuam operari.

38. *Dubium, quiſnam è duobus pater ſit alicuius ille* *ni: quid præſtandum?* Vterque alere illum tenetur. *R*
Azor. *alter, aut nequit.* Non tenetur alter in integrum. *Az* *tom.*2. *lib.*2. *cap.*19. *quæſ.*8. Ratio eſt, quia illegitimus ius
Vaſq. tra vtrumque non habet. *Vaſquez ſic* 1.2. *diſt.*66. *cap.*8. *n.*
Salas. Addit *Salas* 1.2. *tract.*8. *d. vnic. ſect.*24. *n.*248. matrem alic plus exigere poſſe à nobiliori, & ditiori, qui ſcilicet mel alimenta præſtare deberet, ſi certus eſſet, eſſe ſuum.

EXAMEN IV.

Circa materiam de Gratia, & Merito.

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex Gratia?

1. QVIDNAM *Gratia?* Donum ſuperadditum turæ gratis à Deo homini collatum m Chriſti.

Quotuplex Gratia? Triplex. Prima diuiſio ſu ex diuerſo modo exiſtendi, quem habet in homine, eſt in tu:

… ſecunda deſumpta ex fine propter quem … iuſtificationis, & gratiam gra… nomine generis pro ſpecie. Tertia … voluntatem noſtram, & diuiditur in … nitantem, & ſubſequentem.

Caput II.

De neceſſitate Gratiæ.

…tia homini lapſo neceſſaria? Ita planè. Porrò … tas Gratiæ reſpectu hominis lapſi conſiderari … ordine ad cognitionem, tum in ordine ad …

…ſt neceſſaria ad cognitionem? Quæcunque veri… noſci poteſt abſque peculiari gratiæ auxilio, ſiue … , ſiue practica; at ſupernaturales veritates egent … , & etiam theologicæ.

…ſt neceſſaria ad actionem? Inter extremas Pela… ſententias pro hæreſibus damnatas, ex quibus … poſſe hominem omnia bona opera tam mora… ernaturalia facere: hic verò nullum omnino … bſque gratiæ auxilio fieri poſſe aſſerebat: me… veritas conſtituenda eſt gratiam eſſe ſimplici… ad opera requiſita ad ſalutem: & in homine … e bonam aliquam operationem eſſe poſſe, quæ … ſit. Hinc primò, aſſero hominem lapſum ſolo … uxilio bonum aliquod opus moraliter facere … m tale opus ad iuſtificationem conferat pecu… gratia prætereà neceſſaria eſt. Secundò, homi… e Chriſti gratia non poſſe diligere Deum ſu… eque vt finem ſupernaturalem, neque vt finem … rtiò, hominem lapſum legem totam naturalem … ſe, nec quoad modum, nec quoad ſubſtantiam, … Chriſti. Quartò, ad ſeruandam totam natura… alio tempore, præſertim verò per totam vitam … atiam requiri. Quintò, hominem lapſum abſ… xilio tentationi alicui poſſe reſiſtere, graui au… m, & multo minus omni. Homo verò iam iu… ciali auxilio opera aliqua bona moraliter age… ongum tamen tempus, aut vſque ad vitæ finem … bus perſeuerare *abſque ſpeciali gratia* non po-
teſt.

teſt. *Homini iuſto iam quidnam confert hæc noua Gratia?* Tribuit ei ad perſeuerandum, moralem facultatem tentationibus omnibus reſiſtendi. Vt autem omnia etiam venialia peccata deuitet, communis gratia ſatis non eſt, peculiaris autem ex priuilegio ſatis eſſe poteſt.

CAPVT III.

De Iuſtificatione.

5. QVid eſt Iuſtificatio? Gratiæ habitualis in anima inhærentis, & facientis hominem iuſtum effectus. Definitur autem, Gratuita, & ſupernaturalis quædam mutatio, per quam ſupernaturalia infunduntur dona.

6. *Sunt ne ad Iuſtificationem aliquæ in homine diſpoſitiones neceſſariæ?* Sunt, nempe fides, ſpes, & pœnitentia, quæ procedunt à Spiritu ſancto mouente, nondum inhabitante.

7. *Num iuſtus de ſua iuſtificatione certitudinem poteſt habere?* Fidei quidem minimè, moralem tamen, & magnas coniecturas habere poteſt.

CAPVT IV.

De Merito.

QVidnam Meritum? Opus eſt liberum, bonum, ad alterum aliqua ratione pertinens, quod ſecundum aliquem æquitatis aut debiti modum aliquo præmio ab altero debet compenſari.

8. *Quotuplex Meritum?* Duplex eſt, de Condigno vnum alterum de Congruo. Quinque ad Meritum de condigno requiruntur. 1. Libertas. 2. Bonitas non ſolùm moralis, ſed etiam ſupernaturalis, vt ſcilicet actio fiat ex ſupernaturali motiuo fidei, ſpei, charitatis, vel ex ſimili motiuo imperetur. 3. Gratitudo perſonæ quæ meretur, vt videlicet in gratia habituali ſit. 4. Vt ſit viator. 5. Vt vltra operis bonitatem etiam diuina promiſſio intercedat. Ad Meritum verò de Congruo nec habituali gratia, nec promiſſione præmij, quæ acti-

[illegible], opus eſt; ſufficit honeſtas operis tali præ-[illegible]merabilis.

9. *Cadit ne ſub meritum primum gratiæ auxilium?* Minimè; nec prima gratia iuſtificans ſub meritum de condigno. *Num gloria?* Hæc quidem ſub meritum de condigno cadit.

10. *Iuſtus ne reparationem ſibi poſt lapſum poteſt mereri?* Nec de condigno nec de congruo; at ſanctitatis augmentum de condigno meretur.

11. *Num alteri gratiam, aut gloriam mereri poteſt?* De condigno minimè, de congrio maximè.

12. *An bona temporalia quatenus adiumenta perueniendi ad [illegible] æſtimantur, cadunt ſub meritum?* Sub meritum quidem de condigno cadere poſſunt. Hæc loco Proœmii moralis Theologiæ libri innuiſſe ſufficiat, ad ſigillorum [illegible] reſerationem veniamus, in ſecundum ſigillum tractationem de Peccatis in communi, quæ ad principia moralis Theologiæ pertinebat, differentes.

TRACTATVS PRIMVS

LIBRI THEOLOGIÆ MORALIS.

Leges.

Vbi Materiæ de legibus, de Præceptis Decalogi,&Eccleſiæ,de Priuilegiis in communi,ac de Priuilegio Bullæ Cruciatæ & Diſpenſationum in particulari diſcutiuntur.

SEQVOR *præcipuè harum materiarum ſcriptores* Suarium, Salas, Henriquez, Toletum, Laymanum, Ferdinandum de Caſtro, Filliucium, Baldellum, Meratium, Reynaudum, Gordonium, Thomam Sanctium,Molinam, Præpoſitum, Azorium, & Fagundez, Tannerum, & Amicum.

EXA

EXAMEN PRIMVM

Circa materiam de Legibus in communi.

Capvt Primvm.

De Legis diuiſione.

Q*VID eſt Lex?* Ordinatio rationis promulgata ad bonum commune ab eo, qui curam habet communitatis, ſeu qui poteſtatem habet obligandi.

2. *Ad Legem condendam quotnam requiruntur conditiones?* Quinque. 1. Vt ſit iuſta. 2. Vt promulgetur. 3. Vt à legitimo ſuperiore feratur. 4. Vt ob bonum commune immediatè vel mediatè indicta ſit; lex enim communitati omnino inutilis non obligat. 5. Vt acceptetur.

3. *Quæ ſunt Legis diuiſiones?* Primò, eſt *Lex æterna*, ſeu mens [illegible] Dei bona præcipiens, mala prohibens. Secundò, *Lex diuina*, ſeu quæ vim habet, quatenus à Deo proficiſcitur, eſt duplex, Vetus ſeu Moſaica; Noua, ſeu Euangelica: adhúcque diuiditur in diuinam naturalem (qua idem præcipitur, quod naturali lege) vt ſunt Decalogi præcepta: & in diuinam poſitiuam, quæ præcipitur aliquid, quod Lege naturali non eſt ſancitum, vt præceptum præmittendæ confeſſionis ante ſumptionem Euchariſtiæ ab eo qui eſt ſibi in lethali crimine conſcius. Tertiò, *Lex humana*, ſeu quæ humana authoritate fertur, dependenter tamen à Deo: éſtque duplex: Eccleſiaſtica, & ſecularis. Quartò, *Lex naturalis* ſeu dictamen & lumen noſtræ rationis naturale, quo quidem quid faciendum, quid vitandum agnoſcimus. Quintò, *Lex gentium*, ſeu quam omnes homines naturali ratione ducti conſtituunt, cuiuſmodi eſt illa: *Poſſeſſiones ſunt diuidendæ*. Sextò, *lex Ciuilis*, ſeu quæ ſimpliciter hominum authoritate ſancitur. Septimò, *Lex Canonica*, quæ Eccleſiæ authoritate decernitur, cui quidem obediendum contra ciuilem repugnantem; Eccleſia enim leges ciuiles valet abrogare. Octauò, *Lex affirmatiua*, quæ percipit aliquid faciendum: & negatiua, quæ aliquid fieri videtur prohibere.

CAPVT II.

De Legiſlatoribus.

4. QVisnam ergo Leges poteſt ferre?* Qui habet publicam poteſtatem, iuriſdictionem, & vim cogendi.

5. *Quidnam de Pontifice ſummo?* Leges Eccleſiaſticas toto in orbe poteſt præſcribere: Leges autem ciuiles non in ſuo territorio tantùm, ſed etiam in alieno, indirectè ſaltem in ordine ad ſpiritualem animorum finem. Quam quidem poteſtatem immediatè accepit à Chriſto eius Vicarius immediatus.

6. *Epiſcopus quid?* Quod poteſt Papa in tota Eccleſia, id etiam in diœceſi ſua poteſt Epiſcopus, cum dependentia tamen, & ſubordinatione ad Papam: quia Epiſcopus à Pontifice ſummo hanc poteſtatem mutatur, non immediatè à Chriſto.

7. *Quid Metropolitanus?* Archiepiſcopus in ſubditos Coëpiſcoporum nullam ordinariè iuriſdictionem obtinet, niſi ad ipſum à ſuo Epiſcopo appellarint. Verùm eſt ordinarius ſuperior Coëpiſcoporum prouinciæ: tamen in cauſis criminalibus, quæ depoſitionem merentur, contra aliquem eorum procedere non debet, ſine Sedis Apoſtolicæ authoritate.

8. *Num Imperator Leges condere poſſit?* Si legitimè electus in Regna & Prouincias ſibi ſubditas Leges ciuiles ferre valet, non verò in orbem vniuerſum: multi enim Chriſticolæ non ſunt ſubditi Imperatori. Quare Prouinciæ nec iure dominij, nec iure feudi, nec alio titulo Imperatori ſubiectæ haud Cæſareis Legibus tenentur.

9. *Num Reges?* In ſuis Regnis Leges ciuiles ferre poſſunt: habent enim poteſtatem publicam, ſupremámque iuriſdictionem. Id quod de quibuſlibet Principibus ſupremis in temporalibus ſuperiorem non agnoſcentibus conſequenter affirmo. *Si ſuperiorem agnoſcunt:* Adhuc poſſunt Leges iuxta limites à Principe ſibi præſcriptos ſancire.

10. *Quid de Regina, quæ Regni domina eſt, nullúmque in temporalibus ſuperiorem veneretur?* Idem ius Legum ferendarum obtinet. *Si illigetur matrimonio?* Ad ipſam adhuc pertinet Leges ferre, niſi vices marito cedat: quia penes ipſam ius, & dominium Regni, minimè ex matrimonio tranſlatum viro, cùm Regnum nec alienari, neque in dotem dari queat.

11. *An*

11. *An condant Reſpublicæ, aut communitates perfectæ, quæ per ſe ipſas gubernantur?* Condunt equidem in territoriis ſuis. Idem de ciuitatibus, quæ ſupremæ Reipublicæ formam aliquam retinent, affirmarim. Quæ autem in Principem poteſtatem tranſtulere, Leges propria authoritate non faciunt.

12. *De Conciliis generalibus quid dicendum?* Concilia ſummi Præſulis auctoritate collecta poſſunt Leges & ſtatuta generalia condere iuxta poteſtatem ſibi à ſummo Pontifice conceſſam. Vnde colligo à ſummo Præſule ad Concilium non dari appellationem, quia Pontifex ſuperiorem non habet. *Prouincialia Concilia quid?* Prouincialia, Nationalia, ac Synodalia Concilia vim habent condendi Leges obligantes territoria ſua: nec commune ius efficiunt niſi à ſummo Pontifice generaliter approbentur.

13. *Poteſt ne Cardinalium Collegium?* Non poteſt ſeu viuente ſummo Pontifice, ſeu ſede Apoſtolica vacante Legem vniuerſalem condere, imo nec particularem niſi in ſuis Titulis, in quibus iuriſdictionem Epiſcopalem habent: cùm enim Collegium Cardinalium (vti probabilior fert ſententia) non ſit de iure diuino, nullámque habeat iuriſdictionem, quæ à ſummo Præſule non pendeat, nuſpiam legitur hæc facultas condendi Leges Cardinalibus à Papa conceſſa: ſed illis tantùm permittuntur, quæ ad Papæ electionem, & ad Eccleſiæ defenſionem ſpectant.

14. *An Capitulum Eccleſiæ Cathedralis ſede vacante poſſit Leges & ſtatuta in diœceſi ferre?* Poteſt planè, duratura quidem donec ab Epiſcopo ſucceſſore reuocentur. Imo poteſt ſtatuta ab anteceſſoribus Epiſcopis facta reuocare, & contraria ſtabilire, ſi expedire iudicauerit: quia Capitulum exceptis caſibus à iure expreſſis, vacante ſede, in iuriſdictionem plenam Epiſcopi ſuccedit. *Quid viuente Epiſcopo?* Non poteſt Leges, aut ſtatuta ferre niſi circa ea, quæ ad bonum regimen & ordinem Capituli pertinent.

15. *De Generalibus, Prouincialibus, ac Prælatis Religioſorum approbatorum quidnam?* In Capitulo generali, aut Prouinciali concurrente maiori ſuffragiorum portione, Leges ferre poſſunt Generales, & Prouinciales iuxta proprij inſtituti præſcripta. Reliqui verò Prælati ea valent præcipere, quæ obſeruantiam regulæ ſunt accommodata. *Num hi poſſunt ſubditos ad regulæ obſeruationem, quæ iam erat abolita, cum profeſſionem emiſerunt, compellere?* Minimè, ſi aut auctoritate Papæ, aut conſuetudine legitimè præſcripta erat iam

abrogata; ſecus ſi regula paucorum culpa non ſeruabatur, non tamen erat legitima conſuetudine abolita: tunc enim ſubditi ad cuſtodiam legum nouis poſſunt conſtitutionibus compelli; nam qui illius Religionis regulam vouerunt, conſequenter ad eius compelli debent obſeruationem.

CAPVT III.

De Promulgatione, & Acceptione Legum.

§. 1. *Promulgatio Legis.*

16. A*D ferendam Legem quinque innuiſti conditiones neceſſarias, vt ſcilicet à legitimo ſuperiore ferretur, vt eſſet iuſta, vt in commune bonum, vt & promulgaretur, & acceptaretur: circa quæ requiram, num neceſſaria omnino Legis promulgatio?* Ita planè, facienda in ſingulis Prouinciis, neque obligat illius Prouinciæ ſubditos, in qua facta non eſt huiuſmodi promulgatio.

17. *Dic, num eadem de ſummi Pontificis Legibus promulgandis?* Minimè, ſed ſufficit in Curia Romana fieri, vt vbique legis ſeruandæ obligatio inducatur; vſus enim obtinuit, vt leges Pontificiæ ſolùm in Romana Curia promulgentur.

18. *Obligat ne lex ſtatim poſt promulgationem?* Obligat planè, quando nullus ad obligandum fuit terminus conſtitutus, niſi aliter de Legiſlatoris mente conſtet. Solet certè legiſlator, quando non intendit ante certum tempus obligare legem, hoc exprimere. *Nullum ex preſſit tempus.* Cenſetur igitur velle Legem ſtatim poſt ſufficientem promulgationem obligare. Scio tamen, illud ſpeciale Legibus Imperatoriis, vt ante duos menſes à promulgatione non obligent.

19. *Qui Legem reſciſſoriam contractus (v.g.) ſufficienter promulgatam ignorat, delinquit ne celebrando contractum contra Legem?* Minimè, ſed inualidè init contractum; Leges enim reſciſſoriæ hoc habent, vt poſt promulgationem etiam obligent ignorantes.

20. *Leges priuilegiorum reuocatoria obligant ne ante quàm ad aures illius, cui conceſſa priuilegia fuerant, perueniat reuocatio?* Non: quia priuilegium eſt fauorabile; fauores autem ampliandi ſunt.

§. 2. *Acceptatio legũ.*

21. *Num acceptatio eſt ad Legis valorem neceſſaria?* Leges ſub hac tacita conditione feruntur, vt vim habeant, ſi fuerint acceptatæ, & vſu receptæ.

22. Quando

22. *Quandónam Lex dicitur non eſſe acceptata, nec recepta* [illegible] Quando populus, vel maior pars mori præterito præ[illegible]pto adhæret, ſiue ſciat contrariam eſſe latam Legem, ſiue [illegible].

23. *Et quandónam recepta dicitur?* Quando maior com[illegible]tatis pars, quod Lex præcipit, præſtat: aut eam approbat [illegible], vel ſcripto, vel ſaltem non improbat. Poſt tamen Le[illegible] ſuperior legem in commune bonum ferre, quæ obli[illegible] rebelles ſubditos independenter ab eorum acceptatione; [illegible] quia maior eſſet poteſtas ægritudinis popularis, quàm [illegible] Principis.

24. *Lex ne quoad vnam partem acceptata, obligat quoad* [illegible]? Minimè, ſed tantùm quoad eam partem, quæ accepta[illegible]; quia quæ ratio eſt totius ad totum, eadem prorſus eſt [illegible] ad partem. Poteſt etiam Lex aliquando per conſue[illegible] quoad vnam partem abrogari: (aut quoad pœnam) [illegible] partibus ſuo in robore permanentibus.

25. *Poſſunt ne ſubditi ex iuxta cauſa non ſolùm ſupplica[illegible] & preces ad Legiſlatorem tranſmittere, vt legem reuocet: [illegible] & Legis obligationem interim ſuſpendere donec rurſus [illegible] Principis conſtet voluntate?* Poſſunt; quia data iuſta, & ra[illegible]bili cauſa reuocandæ Legis, conſonum rationi, vt ſub[illegible] pateat aditus ad Legiſlatorem pro Legis reuocatione: & [illegible] legis onere non premantur.

26. *Poteſt ne Princeps intra decennium ſubditos pœnis* [illegible] *ad Legis promulgatæ obſeruationem?* Maximè, ſed [illegible] decennio, ſi Lex acceptata non fuit, non poteſt Prin[illegible] loquendo, ſubditos ad ſeruatam Legem compel[illegible], lex enim per deſuetudinem decennalem abrogatur, [illegible].

27. *Vt Lex obliget, & acceptabilis ſit, requiritur ne ſcri[illegible] tanquam neceſſaria conditio?* Minimè; poteſt enim Lex acceptari non ſcripta, modò contrarium non ſit vſu [illegible]. Hinc infero priuilegium abſque ſcriptura con[illegible] morte concedentis non expirare, etiam ſi litteræ non [illegible] expeditæ. Vt plurimum tamen & regulariter loquen[illegible] Lex per ſcripturam ferri conſueſcit.

CAPVT IV.

De Legum Materia.

28. QVidnam Legi Materiam præſtat? Cum Leges circa humanas actiones verſentur, præcipiendo bonas, malas prohibendo, Actiones humanæ Legum materia ſunt.

29. *Num interni actus poſſunt præcipi, aut prohiberi*. Poſſunt aliqua ratione; non ex ſe præcisè, quia merè interna ſoli Deo reſeruantur: ſed quatenus pertinent ad actus externi complementum. v.g. Eccleſia præcipiens Canonici officij recitationem, ſimul etiam præcipit attentionem, quæ eſt actus internus; quia attentio eſt omnino ad orationem neceſſaria. Similiter aliquem actum externum prohibens, ſimul etiam prohibet internum illi reſpondentem. v.g. cum furtum prohibetur, etiam furandi voluntas reſecatur.

CAPVT V.

De Subiecto Legum.

30. QVodnam Legum Subiectum aſſignas? Legis Subiectum eſt homo ſubditus iuxta Legis tenorem. Colligo hinc Infideles, aut Catheeumenos Legibus Eccleſiaſticis minimè adſtringi, quia non ſunt ſubditi Eccleſiæ. Pueros autem ratione vtentes illigari prorſus, ac conſequenter ad confeſſionem annuam, ad Miſſæ die feſto auditionem teneri.

31. *Num Regina coniux Principis, qui condidit Legem, eidem obſeruandæ addicantur?* Ex natura rei obligatur; niſi exempta ſit, vt re ipſa eximi aſſolet, à vi ſcilicet coactiua.

32. *Tenetur Princeps ſuorum prædeceſſorum Leges obſeruare?* Præciſo ſcandalo non tenetur; quia à ſibi ſuperiore latæ non ſunt.

33. *An ad obſeruationem Legis à ſe ipſo latæ teneatur ſuperior?* Propriè loquendo ex vi coactiua non obligatur; quia lex obligat ſubditos, nullus autem ſibi ſubditus eſt, nec poteſtatem ac iuriſdictionem coactiuam exerit in ſe ipſum. v.g. ſi Papa Clericum percutiat haud excommunicationis vulnere afficitur. *Loquamur de vi non coactiua, ſed directiua*

fundata

ſundata in iure naturæ: ſic ne Princeps propriis Legibus illigatur? Ita planè; debet enim ſubditos ſuo exemplo mo-[illegible]. modò Leges ſint vniuerſales, ſuóque ſtatui conue-[illegible]es.

14. *Tenentur ne Clerici, aliique Eccleſiaſtici ciuilibus Legi-[illegible] e?* Ex vi coactiua minimè; quia laicus Princeps [illegible] habet in Clericos iuriſdictionem: ex vi autem directiua [illegible] legi ad bonum commune ſpectanti ſubiici, dum-[illegible] Eccleſiaſticæ non repugnet libertati; quia Clericos [illegible] aliis exemplum exhibere.

15. *Num Cardinales Legibus generalibus etiam odioſis à [illegible] communi latis illigentur?* Ita planè, & conſequenter cen-[illegible] per verba generalia à iure communi impoſitis feriun-[illegible]: ſunt etenim ſubditi iuri communi, ſeu Præſuli ſummo, [illegible] quibuſdam in caſibus aliter de Pontificis mente non [illegible].

16. *Peregrinus qui ad aliquem locum peruenit abſque in-[illegible] inibi conſtituendi domicilium, vel maiori anni portio-[illegible], ligatúrne Legibus particularibus, ac illius loci pro-[illegible]* Minimè; quia per breuem moram non acquiritur in il-[illegible] iuriſdictio: niſi fortè ratione ſcandali vitandi, aut aliûs [illegible]ſtantiæ vi obligari videatur. Qui verò ad aliquem lo-[illegible] accedit animo inibi maiore anni parte maneudi, legibus [illegible] exceptis illigatur, fitque parochianus illius loci quo-[illegible]amenta, excepta tonſura, & ordine: licet poſtea acci-[illegible] poſt paruum diſcedat interſtitium.

17. *Quid ſi non ſit peregrinus ſeu viator, ſeu vagus qui [illegible] certam habet ſedem?* Profectò locorum Legibus, & [illegible]dinibus ligatur; alioquin omnino exemptus ab [illegible] Legibus, & ſtatutis municipibus, aut etiam Epiſco-[illegible] decretis vagans eſſet, quod minimè rectæ conſenta-[illegible] gubernationi.

18. *Qui in alieno territorio verſatur, tenetur ne Leges pro-[illegible] obligantes obſeruare?* Non tenetur; quia Princeps [illegible] poteſtatem & iuriſdictionem non extendit, ſubditúſ-[illegible] in alieno territorio exiſtens non eſt actu ſubditus le-[illegible]. Id quod extendo non ſolùm ad leges municipales, [illegible] etiam ad Leges iuris communis, quarum obſeruatio [illegible] viget in territorio, non verò eo loci, vbi ad tempus [illegible].

Capvt VI.

De Legis obſeruandæ obligatione ſub peccato.

39. N*Vm Lex aliqua, quæ neque ad culpam obliget, nec ad pœnam?* Minimè; propriè enim Lex vocitanda non eſt, quæ nec culpâ nec pœnâ exigit obſeruantiam: ſed potiùs regulæ ſeu ordinationes ad bonum dirigentes appellandæ, qualia equidem nonnullarum Religionum præſcripta, quæ nec ad culpam venialem obligare videntur.

40. *An omnes Leges humanæ obligent in conſcientia ſub mortali præſertim?* Non omnes obligant; Leges enim prohibentes v.g. venationem, aut piſcationem ſine proximi nocumento: aut armorum tempore nocturno delationem, per ſe loquendo & præciſis aliis circunſtantiis non obligant ſub mortali. Nec enim Legiſlator, præſertim ciuilis ad hæc intendit ſub graui culpa obligare; ſed ſolùm ſub aliqua aſſignata pœna deterrere.

41. *Obligat ſub mortali Lex pœnalis, quæ ſcilicet aliquid imperatur, aut prohibetur aſſignata pœna tranſgreſſori?* Obligat iuxta materiæ grauitatem ſub mortali, aut veniali, niſi aliunde conſtet Legiſlatorem non intendere obligare ad culpam; quia pœna culpam ſupponit. v.g. præceptum recitandi horas ſub amiſſionis fructuū pœna, aut Lex ſoluendi vectigalia ſub pœna amiſſionis mercium, obligant in conſcientia.

42. *Lex inferens ipſo facto pœnam tranſgreſſoribus, obliget ne in conſcientia ante ſententiam declaratoriam pœna ſubeunda?* Non; nec poteſt ipſa pœna executioni mandari abſque hominis actione, niſi apertè eam eſſe mentem Legiſlatoris conſtet. Poteſt enim Legiſlator ad ſoluendam pœnam ante ſententiam obligare, regulariter tamen non obligat. *Quid ſi delictum ita notum ſit, vt non poſſit vlla tergiuerſatione celari?* Adhuc affirmo delinquentem non teneri ante declaratoriam ſententiam ſoluere pœnam, quæ ad ſui executionem hominis actionem requirit. *Quidnam autem de Lege ipſo facto lata, quæ ad ſui executionem hominis actionem non poſtulat?* Statim poſt violatam legem incurritur. Quare ſi Lex ita feratur: Qui hoc fecerit, ſit ipſo facto excommunicatus: delinquens patrato delicto, ſtatim incurrit excommunicationem, cùm ad hanc pœnam ſubeundam nulla actio requiratur, nec ſententia criminis declaratoria expectanda eſt. Fateor tamen circa pœnam priuationis officij, beneficij, vocis actiuæ & paſſiuæ, &c.

& adminiſtratione: id eſt, qui iuſtè quidem poſſi-
im, ſed iniuſtè ſubditos aggrauat; hic enim eſt legi-
tior. Porrò tyranno qui per vim Regnum vſurpa-
t tenemur, quandiu pacificè Regnum poſſidet, &
æ non reſiſtit. Nec enim Chriſticolæ in terris
existentes à Turcæ Legibus eximuntur, licet Tur-
s in Regni vſurpatione. *Peccat ne Tyrannus Leges*
ferendo: Non; hoc enim Reipublicæ auctorita-
, quæ ex ſuppoſitione tyrannidis vult ab ipſo exer-
i, ne incommoda multiplicentur. Delinquit ta-
n ſolùm Regnum vſurpando, verùm & illud in-
ndo.

Capvt VII.

exhibet, quis cognoſcitur, num Leges obligent ſub mortali.

modo poteris dignoſcere, an Lex obliget ſub mor-
, nec ne? Id apertè præſtabo, ſi ſeptem haſce re-
euolueris. *Prima*, mentem legiſlatoris rimatur,
gravitate, aut ex aliis coniecturis colligitur.
ando abſolutè condita eſt, non addito ſub qua
obligare legiſlator, iuxta materiæ grauitatem ...

47. *Tertia* ex materiæ grauitate deſumitur; ex graui materia grauis obligatio Legis colligitur: in materia autem leui Legiſlator non poteſt ſub mortali obligare; quia Lex eſſet iniuſta. *Quónam modo dignoſcetur num Legis materia grauis ſit, an leuis?* Vix certa regula poteſt adſcribi, ſed prudentis arbitrio relinquendum. Attamen ego finem Legis contemplarer: Lex enim, quæ ex ſe leuis eſt, habita ratione finis grauis aſſolet apparere. *Num in materia leui poteſt Legiſlator ſub veniali obligare?* Quis dubitet; quia moralis actus agentis intentionem non excedit.

48. *Quarta* regula, ex vna Lege aliam explicante, aut ex communi hominum æſtimatione Legem ſub mortali obligare petenda eſt.

49. *Quinta* ex Legis acceptatione: Lex enim obligat, quatenus acceptatur. Si ergo non acceptatur vt obligans ſub lethali, ſub lethali non obligat, etiam ſi Legiſlator intentionem habuiſſet grauiter illigandi: niſi intenderit ille independenter ab acceptatione obligare.

50. *Sexta* in pœnæ grauitate fundatur: pœna enim proportionem debet habere cum delicto. *Obligat ne ſub mortali Lex, quæ grauem pœnam continet, quando pœna huiuſmodi ponitur in re leui tantùm ad terrorem?* Minimè: nec enim eſſet iuſta Lex, quæ ſub pœna capitis leporum venationem prohiberet, ob materiæ leuitatem. Vnde ſubditus non tenetur illi Legi vt pote inualidæ obedire in conſcientia, niſi ex aliqua circumſtantia iuſta præſumatur.

51. *Septima* denique ex aliqua graui cenſura colligitur, vel Eccleſiaſtica pœna tranſgreſſoribus Legis impoſita: nam grauis cenſura, v. gr. excommunicatio maior, aut grauis ſuſpenſio non fertur niſi ob lethalia delicta.

CAPVT VIII.

De Lege irritante.

52. A*cta, quæ fiunt contra aliquam Legem irritantem, ſunt ne valida?* Ipſo facto in vtróque foro inualida ſunt. Vnde qui contractu irrito rem accepit, talis actus vi præciſè non poteſt illam vt propriam retinere: quia per irritum contractum dominium non acquiritur.

53. *Num irritatio ipſo facto incurritur ante declarationem?* Incurritur quidem, quando irritatio in falſa præſumptione non

ur, ſeu quando forma ſubſtantialis requiſita ad n ſeruatur.

ncurrendam irritationem actus requiritur ne ſcien- itantis? Minimè ſpeciatim illius actus, qui defe- ubſtantialis irritatur. Vnde Matrimonium clan- t inualidum etiam reſpectu illius, qui Tridentini Matrimonium clandeſtinè initum irritans, ignorat. neficium obtinet bona fide per pactum Simonia- pſe ignorat, inualidè obtinet.

us humana lege irritus obligat ne in conſcientia? cleſia enim & Principes poſſunt actus in vtroque .

es ne contra Legem prohibentem ſunt inualidi ex eo , quod prohibentur à Lege? Minimè; multa enim , quæ tamen facta tenent. Neque verò omnes re naturæ prohibentur, ſunt irriti: validus enim us, quo quis rem vni promiſſam alteri vendit; atrimonium de præſenti cum vna celebratum, lia prius celebrata cum alia: quamuis delinquat ntractus præuaricator.

is contra ius commune eſt ne ipſo facto irritus? Ita m ſecundùm ſe, & in foro conſcientiæ ante ſen- icis: ſed quia per ſententiam iudicis ita de- ſt irritus, ac ſi irritus à principio eſſet. Id quod mmodo locis procedere affirmo, in quibus oſij Imperat. quæ incipit: *Non dubium*, rece-

s celebrati ſine forma ſubſtantiali, ac ſine ſolemni- equiſita ſunt ne validi? Minimè: ſed in vtroque i foro. *Quandónam autem ſolemnitas ſubſtantialis itur?* Quando clauſula apponitur factum irritans odi forma celebratum. Scio ſanè actus ad cauſas xcipiendos: ſunt enim validi etiam ſine ſolem- ili iure præſcripta.

CAPVT IX.

egis ſatisfactione, ſeu adimpletione,

e aut præceptum poteſt adimpleri ex actu ex ali- circumſtantia malo? Poteſt: vt quando quis ex e motiuo ieiunat; *modus quippe ſub præceptum*

non cadit, dummodo non ſit de intrinſeca ratione ;
vt quando alioquin præceptum non valet adimpleri,
dus adimpleatur. verbi gr. qui dormiens Miſſæ aſſiſ
ſatisfacit Miſſæ audiendæ præcepto ; quia aſſiſtenti
na requiritur tanquam modus ad præcepti pertin
ſtantiam.

60. *Poſſum ne vnico actu pluribus præceptis ſatisfa*
tes ; ſuperior enim à cuius mente legis obligatio pe
concedere præſumitur. Vnde qui ieiunium in Vigil
tri vouit, eadem abſtinentia & Eccleſiæ præcepto
obligationi facit ſatis.

61. *Eodem autem tempore per diuerſos actus poſſum*
ribus ſatisfacere præceptis? Potes planè, quando vi
alium non impedit. v.gr. qui tempore, quo celebrat
ſacrificium, horas canonicas recitat, vtrique obliga
tisfacit; quia vnus actus non impedit, alium vtroque
ad Dei cultum tendente.

62. *Vt præceptum impleatur, requiritur ne intentio*
di opus, quod præcipitur? Ita planè. v.g. vt quis præc
diendi ſacrum ſatisfaciat, requiritur intentio Miſſam
di, quia opus præceptum implendum eſt humanc
ſeu cum intentione illud præſtandi. Non autem eri
ſum, vt opus præceptum fiat cum intentione ſatisf
v.g. Miſſam audit neſciens diem feſtum celebrari, p
ſatisfacit. *Quid ſi qui opus præceptum præſtat cum in*
non adimplendi præceptum per illud opus : ſatisfacit ne,
ex mutet intentionem? Ita ſanè. v. g. Audio Miſſam in
non adimplere præceptum illa auditione, ſed alia; po
cidit alij Miſſæ non intereſſe, præceptum impleui; qu
iniunctum præſtiti.

CAPVT X.

De Legum interpretatione.

63. L*Icet ne Leges interpretari, non ſolùm exponendo*
etiam ampliando, & coarctando? Licet; hic eni
& praxis viget. Porrò Tridentini decreta fas eſt ob
humiliter rebus in dubiis interpretari. Declaratione
gregationis Cardinalium circa Tridentinum maxi
dem ſunt ponderis, ab iiſque non facilè recedendu
tamen legis non habent antequam ſufficienter prom

tur, & publicentur. Id quod de huiuſmodi declarationibus affirmarim.

64. *Quónam modo humana lex interpretanda eſt?* Lex quidem odioſa explicanda, & extendenda iuxta naturalem verborum proprietatem: non verò ſtrictiùs aut laxiùs. At in materia fauorabili explicanda & extendenda eſt, quantum verba patiuntur non ſolùm iuxta naturalem, ſed etiam iuxta ciuilem verborum proprietatem. v. g. lex fauorabilis loquens de filiis, ad adoptiuos extendenda: loquens de legitimis, extendenda eſt ad legitimatos. *Quid in dubiis legis pœnalis manet?* Mitior pars amplectenda eſt, ſeruata verborum proprietate.

65. *Lex ne pœnalis extendenda eſt ab vno caſu ad alium, vel ab vno crimine ad aliud, vel ab vna perſona ad aliam ob rationis paritatem?* Minimè, iuxta illud tritum axioma: In lege pœnali non valet argumentum à ſimili, ſeu ab identitate rationis, ſeu à fortiori, ſeu à maiori ad minus, ſeu à contrario ſenſu. Si tamen lex ſit generalis, generaliter de omnibus caſibus, ad quos verba legis extendi poſſint, eſt intelligenda: & ſi vnius tantum perſonæ fiat mentio, non tamen propterea cæteræ videntur, ſeu cenſentur excluſæ.

Capvt XI.

De Legis abrogatione præcipuè per conſuetudinem.

66. QVandónam lex antea recepta vim obligandi amittit? Per legem poſteriorem contrariam, ſeu per reuocationem, ſeu per correctionem, ſeu per reſtrictionem, iuxta reuocationis, aut correctionis qualitatem; quia poſterior voluntas Principis priori derogat, etiam ſi in poſteriori lege nulla mentio prioris. §. 1. *Abrogatio legum.*

67. *Ceſſante cauſa motiua, ſeu finali legis reſpectu totius communitatis, ceſſat ne obligatio legis etiam abſque alio decreto, vel Principis declaratione?* Ceſſat; quia non præſumitur velle obligare, ceſſante legis fine.

68. *Ceſſat item legis obligatio in caſibus, qui per epikeiam comprehenſi in lege non cenſentur, etiam ſi verba legis eos comprehendere videantur?* Ceſſat planè; quia legiſlator non præſumitur caſus illos comprehendere, qui ob ſuperuenientem aliquam circunſtantiam fiunt illiciti, aut Reipublicæ

blicæ pernicioſi, aut nimium difficiles, ſeu moral
poſſibiles.

§. 1. *Conſuetudo.* 69. *Amittunt ne Leges vim obligandi per contrar ſuetudinem legitimè introductam?* Amittunt; legitin
conſuetudo vim obtinet Legis.

70. *Indica legitimæ conſuetudinis proprietates.* P
Leges interpretari; quando enim dubium ſuſcitatur
gis intelligentiam, ad conſuetudinem, quæ optima
interpres vocitatur, recurrendum. Vnde ad contracti
liditatem non leue ex conſuetudine ducitur argun
Secunda proprietas conſuetudinis eſt, Legem induce
tia Legem inductam mutare, & abrogare vel in totur
partem. *Vt autem conſuetudo veterem Legem abrogare uam introducere poſſit, quaenam conditiones requiruntur?*
Vt id, quod per conſuetudinem introducitur, poſſit
teria Legis. Hinc fit, vt contra ius diuinum, aut natur
ſuetudo legitima induci non poſſit; quia materia hu
ſuetudinis eſt mala, & prohibita. 2. Vt conſuetudo
voluntarios inducatur; Lex enim eſt actus voluntat
ber. 3. Vt conſuetudo abrogans Legem, ab iis, qui t
eam ſeruare, inducatur. 4. Vt adſit intentio eximend
conſuetudinem à Lege abroganda, vtque id, quod in
per conſuetudinem, obſeruetur tanquam præceptum,
modum obligationis; alioquin conſuetudo vim Leg
ſortietur; quod enim frequenter fit ex ſola deuotione
beralitate, nullam obligationem, nullam Legem in
Vt conſuetudo ſit vniuerſalis; minor quippe populi pa
ſuetudinem non poteſt inducere, maior poteſt. 6. Vt
tudo per eos inducatur, qui Legem poſſunt condere,
bent capacitatem actiuam condendi, vel ſaltem p
eam recipiendi, interueniente aliquo ſuperioris conſ
Vt conſuetudo ſit longæua, ſcilicet ſeruata fuerit pe
annorum ſpatium, decem enim anni ſufficiunt ad co
dinem præſcribendam, modò non ſit contra ius Ecc
cum, ad præſcribendam enim contra Eccleſiæ iura
tudinem quadraginta anni requiruntur cum aliquo tit
etiam tempus immemorabile, ſi ius reſiſtat. 8. Deni
Principis conſenſus ſaltem tacitus adſit.

71. *Poteſt ne Lex vi ſua, & abſque alia clauſula pr tem conſuetudinem abrogare?* Poteſt, modò habeat o
dam contrarietatem & repugnantiam cum conſuetu
legiſlator ſit conſuetudinis conſcius; quia conſuetu
adimit ſuperiori condendi Leges auctoritatem.

2. *Per legem uniuerſalem abrogantur ne conſuetudines ſpe-* [illegible] *aut ſtatuta particularia?* Non, niſi eorum in lege mentio fiat, aut niſi ſaltem per clauſulam generalem, *[illegible]cunque contraria conſuetudo, ſtatutum aut priuilegium* [illegible] reuocetur; quia Princeps, qui conſuetudines ſpecia[illegible] eorum ignorare cenſetur, non videtur eas velle abro[illegible] niſi ſpecialem earum memoriam efficiat.

3. *Per hæc verba:* Non obſtante contraria conſuetudine, *[illegible] ne conſuetudo immemorabilis?* Non reuocatur, niſi [illegible] in reuocatione: *Non obſtãte conſuetudine etiam imme-*[illegible] aut niſi aliquid æquiualens apponatur; quia conſue[illegible] immemorabilis peculiaribus in iure priuilegiis gaudet.

4. *[illegible] ne introducentes conſuetudinem contra legem, [illegible] antiquam aliam conſuetudinem legitimè receptam?* [illegible] planè toto eo tempore, quo agunt contra legem, vel [illegible]tudinem, donec elapſum ſit tempus requiſitum ad le[illegible] conſuetudinem inducendam; niſi fortè Princeps [illegible] tunc, quando contra legem aut conſuetudinem fa[illegible] ſciat, & tolleret, aut niſi è bona fide excuſetur.

CAPVT XII.

[illegible] ex Societatis IESV *Schola circa materiam de legibus in communi.*

1. **T***enetur ne legiſlator ſeruare ſuas leges?* Minimè, quia non habet poteſtatem in ſe ipſum. Intelligo de [illegible] coërcitiua: nam ad eas, quæ ex æquo obligant, [illegible] taxant pretia rerum, &c. tenetur vi directiua; quia [illegible] præcipit caput cum ſuis membris conformari. [illegible] *num.* 2. qui aſſerit [illegible]toreim ſuas leges frangentem (graues quidem) peccare [illegible] tamen Filliucio negant; quia omnis obli[illegible] ex legiſlatoris voluntate pendet, qui non præſumitur [illegible] ſibi tantum onus imponere. §. 1. *Quinã lege obligentur.* Granad.

2. *[illegible] ne ex Principibus laici de cauſis Eccleſiaſticis di-*[illegible] *aliquem obligare tentans Eccleſiaſticos?* Mini[illegible] Clericuſque legibus ciuilibus etiam non pugnantibus [illegible] Canonico, aut cum eorum ſtatu, tenentur ſolum [illegible], vt ſe cum aliis membris eiuſdem Reipublicæ con[illegible]. *Layman. tract.* 4. *cap.* 13. *num.* 6. Laym.

3. *Tenentur ne Regulares, Epiſcoporum ſeruare ſtatuta*

Non quia exempti ſunt ab eorum iuriſdictione. Sc
bus ſtatutis in iure expreſſis ſubiacere, quæ expreſſ
rus 1. 2. *quæſt.* 96. *art.* 5. Tenetur itaque ſolùm ex
& ad ſcandalum vitandum: quo ceſſante non pecc
Gran. latores. *Granado* 1. 2. *cont.* 7. *tract.* 3. *part.* 1. *d.* 6. *ſ*

78. *Subditi incola loci, in quo eſt ſtatutum, tene*
ſeruare extra territorium? Minimè. v. g. feſtum au
Valliſoleti non tenetur ſeruare Valliſoletanus, qu
reperitur. *Ex induſtria fugit ad Palentiæ ditionem*
naret: deliquit? Non, quia non fraus, ſed fuga pra
Sanch. non eſt contra præceptum. *Sanchez ſumm. tom.* 1. *lib*
num. 35.

79. *Adeſt in loco feſtiuitatis, aut ieiunij domus*
iuriſdictione Epiſcopali: poteſt ne quis in ea feſtum
Fagund. *nium non ſeruare?* Poſſe aſſero ex *Fagundez tract.*
num. 13. quia locus exemptus habetur pro extra

80. *Excommunicatio Epiſcopi pro tota diœceſi li*
ditos, qui in loco exempto commorantur? Non ligat
is pro extraneo reputatur. Exempta ne Monaſte
rium ad hoc dici poſſunt? Aliquis aſſeruit extra S
Suar. Sed *Suarius de cenſ. d.* 5. *ſect.* 4. *num.* 6. conueni
gauit.

81. *Seruatur v. g. ieiunium, aut feſtum in loco,*
vbi peregrinus reperitur, ex Epiſcopi ordinatione:
Fagund. *peregrinus ei legi ſubiacere?* Teneri exiſtimat *Fa*
tatus, ſed contrarium probabile exiſtimat; quia n
ditus Epiſcopi illius loci, & ad leges patriæ non te
ſentes.

82. *Tenentur ne vagi, qui nullus habent ſedes c*
Suar. rit *Suarez de Rel. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 20. tene
in quibus reperiuntur, leges obſeruare; quia in
cilium acquirunt; alioqui exempti eſſent ab om
Leſſ. bus, & ſtatutis locorum, quod abſurdum. At *Leſſ*
dub. 7. *n.* 47 contrariam ſententiam probabilem i
regrinorum paritate. Nec abſurdum putat vagu
lam certam ſedem habet nullis certis legibus ſu

83. *Scio legem, vt iuſta ſit debere qualitatem*
§. 2. *rius ſeruare: rogo, ſi hæc æqualitas temporis ſucce*
Quandò lex obliget? *obligabit ne lex?* Minimè. v. gr. antiquis ſtatutis
pendia Notariis, modò non obligant; quia la
tempore, quo pecunia carior, & res viliores. *iur*
taxat. Non refert; quia iuramentum exponit
Sanch. iuſtæ ſunt. *Sanchez opuſc. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14.

trus Hurtado 2.2. *q.* 1.4.74. *ſect.* 3. § 26. quod quando ...rer finem extrinſecum, & remotum habet finem in-...um, & per ſe, & independenter ad illum, honeſtum, & actus virtutis: tunc non ceſſat lex in particulari, ceſ-...ſolum fine extrinſeco: ſecus verò vbi nullus eſt finis ...ſecus, & lex non præcipit actum per ſe honeſtum. v. gr. ...iunij quæ condita eſt ad ſedandos in homine motus, non ceſſat in eo, qui libidinis morbo non ſubiacet: ...iunium independenter ab eo fine habet bonum rem-...iæ. Verùm laïcum doctum cum hæretico non diſpu-...on eſt actus alicuius virtutis; vnde cum etiam ceſſet in ...uerſionis periculum, ob quod in c. *inhibemus*, id laïcis ...betur, poterit diſputare. Hurt.

Lex prohibet famulari, nutririve Iudæos fundata in pe-...ſubuerſionis præſumptione, obligat ne eos, qui huic peri-...lo ſunt expoſiti. Non; quia ceſſat cauſa legis. Sic *San-...chez, tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 2. At *Petrus Hurtado* 2.2. *ſect.* 1. *num.* 81. hoc concedens circa familiaritatem ſo-...ia qua finis legis eſt ſolum vitare periculum, negat ta-...quoad famulatum, nutritionem, &c. quia in his non po-...ceſſat finis prohibitionis, qui fuit tollere ſuſpicionem & eo honore priuare Iudæos. Sanch. Hurt.

Peccat ne mortaliter, qui contra ciuitatis ſtatutum aſpor-...tat annonam, ſeruos, &c. Si in modica quantitate fiat, non Palao.

tractione: Excluſa obſidione: regulariter loquendo centũ
in pecunia, ſeu mercibus, aut armamentũ decẽ militũ. Si
87. *Quandónam lex dicitur eſſe ſufficienter promulgata:*
ſatis eſt, vt promulgetur apud paucos, ſed ſufficienter di
di per totam communitatem. Vnde qui præſens eſſet,
aliqua lex primò publicatur, non ſtatim teneretur eam
re; ſed expectare poſſet, donec per totam communi
diffundatur. Ratio eſt, quia lex prius obligat commi
tem, quàm particulares; prius enim totum, in cuius b
Suar. ordinatur, quàm partes. *Suarius de leg. lib. 3. c. 17. n. 5.*
88. *Scit quis Principem cogitare de condenda lege, aut
condidiſſe, vt, v. gr. moneta creſcat, aut minuatur: tene
illam ſeruare priuſquam promulgetur?* Minimè, ſed pote
pecunias abſumere (ſi minuendæ,) vel emẽdo, vel mutuo
do: aut (ſi altiori addicẽdæ valori) poteſt vendere merc
vt acquirat pecunias; quia nulla adhuc ad contrarium
Suar. haud promulgata, tenetur. Ex *Suar.* citati doctrina argui
89. *Num leges Pontificiæ, vt obligent per totum orbe
beant per totum orbem promulgari?* Affirmatiuè reſpo
dum, quoad leges irritantes contractus ex *c. ſi in aduer*
d. 10. vbi habetur huiuſmodi leges non obligare, niſi ſin
mulgatæ in ſingulis Prouinciis, & diœceſibus. At d
Vaſq. nouis conſtitutionibus *Vaſquez 1. 2. tom. 2. d. 156. c. 2.*
obligare mox poſt promulgationem Romanam; quia
cauſæ, quæ ad Romanam curiam referuntur, diiudun
dem iuxta regulas Cancellariæ, & alias leges, quæ Ro
lum publicatæ ſunt. Et Bulla cœnæ nu'quam niſi Rom
blicatur. Item Pius IV. in ſua Bulla obligat totum orb
obſeruantiam Tridentini poſt promulgationem Rom
90. *Rogo, an ſicut leges ciuiles obligare non incipiun
duos menſes à die publicationis, idem dicendum ſit de Ca
Suar. ac Pontificiis?* Reſpondet negatiuè *Suarez de leg. lib. 3. c*
Regin. quia id in nullo iure Canonico ſtatuitur. At *Reginal.*
lib. 13. *c.* 11. *n.* 152. affirmat, quia tempus id præſcript
non ſolum vt ignorantes non ligentur; ſed etiam vt ri
lantur, quæ ſequerentur, ſi aliquibus legem ſcientib
proinde ad eam obligatis, alij ignorarent, & exempti
Becan. vt notat *Becanus p. 2. tom. 3. c. 6. con. 2. q. 3. Curia Roman
punit delinquentes contra leges infra bimeſtre publicatas.*
eſt, quia ſequitur contrariam ſententiam, quo non o
poſſunt ſubditi probabili huic hærere, cauendo à pœni
Hęc enim ſententia in foro ſolummodo cõſcientiæ pr
Leſſius. 91. *Quid de acceptatione legis?* Sentiunt *Leſſius lib. 2.*

ıli conſenſu ſit petendus. De legibus autem ciuilibus ibo Leſſio, & Becano, addens, eo ipſo, quod à maiori it lex acceptata, omnes obligare, ac ſingulos.

Adeſt dubium, num lex ſit alicubi vſu recepta, præſumi r recepta eſſe? Reſpondet *Sanch. ſum. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 10. aſ- Sanch.
iuè; quia poſſeſſio ſtat pro lege, quam certum eſt eſſe la- ſolum de executione dubitatur. At *Pal.* contrariam eſſe Palao.
æſtimat *tō.* 1. *d.* 3. . . *n.* 4. quia in odioſis benignior pars plectēda: & poſſeſſio potius ſtat pro ſubditorū libertate.

Peccant ne ſubditi, qui primò legē iuſtam ſine iuſta cauſa ceptant? Non, quia lex non obligat ſingulis ante acceſum populi: nondum enim impleta conditio illa tarò qua lex condita eſt, *ſi populus acceptauerit.* Scio comn eſſe ſententiā peccare ſubditos qui priuilegium legiromulgatam ſine cauſa non recipiunt, de quo erudiis *Antonium Diana p.* 5. *tr.* . . *reſol.* . . At meo hæreo Diana.
ie tom. 2. *d.* 7. *quæſt.* 5. *part.* 5. primæ authori ſententiæ. Valent.

Rogo, poſſint ne ſubditi libellos ſupplices legiſlatori offerre, uam legem non ſeruare. Negat *Vaſq.* 1. 2. *tom.* . . *q.* 94. *a.* 3. Vaſq.
. . . 3. quia appellatio & ſupplicatio nuſquam conceditur contra legem, ſed ſolùm contra ſententiam.
. . . de leg. d. 13. *ſect.* . . *num.* 20. affirmat, quia talis præ- Salas.
r benigna legiſlatoris intentio, vt ſi aliqua iuſta cauſa bſtet, informetur, vt poſſit eam reuocare.

P oſſunt ne ſuperiores Eccleſiaſtici, aut ſeculares ſuos ſubdi- §. 3.

Suar. *morali imponeret?* Sub veniali obligaret. *Suario*
leg. cap. 26. num. 6.

Vaſq. 96. *Poteſt ne ſuperior in graui materia oblig*
nem imponere? Negat *Vaſquez* 1.2. *tom.2. d.158.*
quia voluntas ſuperioris requiritur ſolùm ad i
Leſſius. obligationem in genere, obligationis verò qua
uitate, vel leuitate eſt deſumenda. Affirmat verò
cap. 4 dub. 9. num. 96. quia tota legis obligatio
Sanch. ris voluntate dependet. Hinc colligo cum *San*
tom. 1. lib. 1. d. 9. num. 6. vouentem poſſe ſe oblig
Suar. riam grauem ſub leui culpa. Et cum *Suario in 3.*
d. 38. ſect. 7. num. 5. Confeſſarium poſſe impone
tiam grauem ſub obligatione veniali; quia to
voti, & pœnitentiæ ex voluntate vouentis, ac
pendet.

97. *Regulas innuiſti ad cognoſcendam legiſl*
tionem circa obligationem grauem, aut leuem:
earum enodationem, ſi lex traditur per verbum ob
obligat ſub peccato, ſed ſolùm quandam conueni
Saa. portat. Addit *Saa verbo lex, num. 6* verba *Iubeo,*
importare obligationem. Quod negat *Vaſquez*
cap. 3. num. 22. Quid de verbis imperatiuis, Facite,
Saa. *mite, Abſtineant omnes, Nemo audeat,* &c. Putat
non continere graue præceptum, ſed obligare ſ
Standum profectò conſuetudini Religionis, & vb
Sanch. conſtat materiæ grauitas attendenda. *Sanchez ſu*
lib. 6. cap. 4. num. 39.

98. *Lex ciuilis eſt purè pœnalis: v. g. qui arma*
tali ſubiaceat pœnæ: ſiue purè præceptiua, quæ aliq
bet, vel prohibet ſimpliciter: ſiue mixta, quæ præcip
Leſſius. *hibet, & addit pœnam: quid dicendum?* Ex *Leſſio li*
dub. 8. num 59. reſpondeo. Si materia eſt grauis,
ponitur verbis imperatiuis, obligat in conſcient
pœnalibus puris, & miſtis vehementius conſpici
toris voluntas, dum aliquid præcipit, aut prohibet
omnis enim pœna ſupponit culpam. *Quanta verò*
lis obligatio? Ex pœnæ grauitate penſanda eſt, v.g.
bens aliquid ſub pœna capitis, aut amiſſionis omn
Regin. rum, &c. obligat ſub mortali. Attamen *Reginald*
lib. 15. cap. 6. ſect. 5. num. 50. probabiliter docet, leg
lem puram, vel miſtam non obligare ad culpam
res præcepta ſit iure naturali, aut diuino: etiam
pœnam mortis, aut amiſſionis omnium bonorum;

[...]tor: qui poteſt obligare ad pœnam temporalem,& ſpiritua-
[...]: tunc ad culpam grauem, cui annexa pœna æterna : dum
[...]nit ſolius temporalis, non videtur velle obligare ad
[...]am; lex enim debet de minori pœna exponi.

[...] *Dubium eſt, an lex obliget ſub mortali, an verò ſub*
[...] *: quid?* Obligat ſub veniali; quia pœnæ ſemper beni-
[...] interpretandæ. *Molina tom.3.d.673.n.6.& 7.* Molin.

10[...] *Lex Eccleſiaſtica ſub pœna excommunicationis*
[...] *latæ ſententiæ, obligat ne ſub mortali?* Communiter
Doctores mei ſub mortali aſſerunt obligare. *Quid quando*
[...] *pœna ſuſpenſionis, interdicti, irregularitatis? Valen-* Valent.
[...] *2. d.*[...]*q.5 p.9. §.19.* aſſerit non obligare ſemper ſub
[...]; quia hæ pœnæ per ſolam culpam venialem ſæpe in-
[...].

[...] Num Bulla Sixti V. contra *Aſtrologos iudiciarios*
[...] *in conſcientia?* Affirmat *Sanchez ſum. tom.1.lib.1. c.38.* Sanch.
[...] *34.* Conſule *Delrium diſq. Mag. lib.4. cap. 3. q.1. con.2.* Delr.
[...] *tom.2. tract.24.cap.4.num.84.* Scio probabilem
[...] ſententiam, nempe licere in foro conſcientiæ
[...]logis quidquid, ipſa tuta, ante licebat: poſſet tamen ab
[...]oribus puniri.

[...] *Dixi ſæpe legem gratioſam ampliandam, pœnalem*
[...] *rigo, an in legibus pœnalibus fiat extenſio à*
[...] *caſum non expreſſum, propter paritatem rationis?* Mi-
[...] nec ſi in hoc vrgeat maior ratio.v.g. Cogentes vi-
[...] Religionem ingredi non incurrunt excommunicatio-
[...] *nt. ſeſſ.25.cap.8.* contra cogentes fœminas ingredi Leſſ.
[...] *Sanchez ſum. tom. 1. lib.*[...] Excom- Sanch.
[...]onem Gregorij XIII. contra ingredientes in Mo-
[...] Monialium prætextu licentiarum,non incurrunt in-
[...] ſine licentiæ prætextu. *Suarez de cenſur.* [...] 22. Suar.
[...] 11. Lex imponens pœnam priuationis vocis,intel-
[...] eſt tantū de octauia, quæ eſt proprie, & principaliter
[...] *Palaus tom.2. tract.13.d.6 p.6.num.15.* contra *Leſſium* Palaus.
[...] *dub.29.num.105.* & ad hæc, *de Iudæis*, prohibetur
Chriſtianis famulari, & nutrire Iudæos : non eſt extendenda
prohibitio ad Sarracenos, & Paganos. *Petrus Hurtado de*
Mendoza [...] *2.d.76. ſect.3. num.81.* contra *Suarez de fide,d.18.* Mend.
ſect. 6. num.6. Suar.

1[...] *Num in caſu dubio, detur locus epijcheiæ,ſeu æquitatis?*
Conſiderandus ſuperior, an in lege voluerit caſum, de quo eſt
dubium, comprehendere. *Et ſi dubium eſt de poteſtate ſupe-*
rioris? Pro illa eſt iudicandum. *Palaus tom.1. d.3.p.1. num.4.* Pal.

addens etiam in caſu vrgenti, in quo ſuperior con
Suar. poteſt, limitat *Suarius de leg. l. 6. cap. 8. num.* 12. n
teri legi grauiori aduerſari dubitetur : nam tunc l
qui grauiorem, altera omiſſa; quod Palaus non
Porro ſi dubium eſt ſpeculatiuum, & incomplet
cum, licet operari cum illo. v. gr. quando dubito
biliter, an ſup. r:or velit me obligare, hæreſcere po
ti minus tutæ, ad notabile vitandum incommodum
Henriq. *lib. 14. cap. 13. num. 3.*

§. 4. *De ſtatutis laicalibus, & Papalibus.*

104. *Principes ſeculares aſſolent Eccleſiaſticam l violare ſtatutis : innuas precor quodnam ſtatutum ſ rium Eccleſiaſticæ libertati?* Carptim ex Societatis bus, aliiſque Iuriſprud. & Canoniſt. reſpondebo. La tutum lædit Eccleſiæ immunitatem, ſi tangit E aut cauſas Eccleſiaſticas: v. g. cauſas Beneficiorum, I torum, Decimarum. Si interdicat Eccleſiæ, quæ ſib competunt, aut priuilegio. v. gr. ſi præcipiat ei, l cens quæſita infra certum tempus extra manum Si prohibeat, bona immobilia in Eccleſiam, aut Ec cos transferri. Si præcipiat, ab Eccleſia, & Eccl aliquid ſolui pro immobilibus amortizandis. Si p laicis, ne Clericis molant, coquant, vendant, ve exhibeant. Si diſponat de numero Religioſorum rum, candelarum, aut cultricis in funere : vel aliqu imponat Clericis, vt foro ſiuantur. Si vetaret Cler priuilegio alicui communitati conceſſo. Si prohib cis prorogare Eccleſiaſticam iuriſdictionem. Si communiter pro laicis, & Eccleſiaſticis, v. gr. quod tur arma inuenta horis prohibitis etiam à Clericis non imprimantur libri etiam Clericorum ſine licen cipis. Quod non extrahantur victualia à territori à Clericis : vel in territorium ab ipſis non introd Equidem ex vi ſtatuti laicalis iniuſtè auferuntur à victualia contra pragmaticam inuenta : vendita ſ xam, cum falſis ponderibus, aut menſuris : aut eorum miniſtri hæc peragentes : v. gr. cum coguntur fideiuſſionem de ſoluendis pœnis, ſi in vini venditio dem commiſerint, &c. Non comprehenduntur C Principum monopoliis, v. gr. ſi in aliqua ciuitate ſtatutum, vt aliqui tantum vendant vinum, &c. ho tum non impediret quominus Clerici poſſent e tabernas: etiam ſi pecuniam ciuitatis inſumeret in Ho aut Monaſterij alicuius ſuſtentatione; niſi publica

num Pontifex ſignificaret ſe velle, vt lex abſque
ſione vbique ſeruetur, tunc tenentur Epiſcopi
ſeruantiam: non tamen legem promulgare, niſi
dirigantur proferenda. ex prædictis.

d de legibus Tridentini, vbi receptum non eſt?
es non ligant incolas, vel alienigenas commo-
rabiles verò ſcio ex aliquorum ſententia fauere,
is, At *Sanchez apud Barb. de pot. Epiſc. p. 2. alleg.* Sanch.
contrarium docuit.

ifex legem promulgat, Epiſcopi, & Principes, qui §. 5.
non admittunt; ad quid ſucceſſores tenentur? Ex *Varia de*
ondeo omnino eos ab huius legis obſeruatione *legibus.*
uia verè non extat tunc, cùm ad illos pertinet Becan.

ntum ætatem leges ligare incipiunt? Affirmo non
ptennium, etſi ſubditus vſum rationis habeat;
(*Sanchez* ait) quæ frequentius accidunt, leges Sanch.
er accidens autem eſt, aliquem ante ſeptennium
pollere.

x per non vſum abrogetur, requiritur ne certum Suar.
decem annorum? Sentio cum *Suario* non requiri,
opuli repugnantiam per actus contrarios ſuffi-
ullum ius præſcribere certum tempus inuenitur.
affirmat ſciente Principe, & non repugnante, & Azor.

affirmat, in dubio, an conſuetudo ſit inducta ex obligandi intentione, vel tantùm prætextu deuotionis? hoc poſterius eſſe eadem ratione præſumendum.

112. *An regulæ Cancellariæ obligent in foro interiori?* Non obligant. Quare donatio inter viuos, v.g. per Epiſcopum facta intra viginti dies ante obitum valet in foro conſcientiæ, licet per regulam Cancellariæ in foro externo ſit nulla. *Baldellus* ſic.

113. *Si ſubditi ſciant ſuperiorem iudicare conſultum, vt aliquid ab ipſis geratur, idemque velle, aut optare: exequi ne illud tenentur?* Non, ſi ſuperior voluntatem obligandi externo præcepto non intimat. *Laymannum* ſequor. Interim conſilij tibi ſit, quandocunque ſignum iuſtæ voluntatis Prælati inſtar præcepti habere.

114. *In quo differt lex ſeu ſtatutum commune à præcepto, ſeu mandato ad perſonas ſingulas tendente?* Reſpondeo ex *Laymanno* in eo quod lex ſeu ſtatutum perpetuò manet ob continuam communitatis ſucceſſionem: neque extinguitur niſi à legiſlatore, eiuſve ſucceſſore reuocetur, vel derogetur deſuetudine: præceptum autem, ſeu mandatum tendens ad perſonas ſingulas cum ipſis plerumque extinguitur, imo etiam per mortem præcipientis.

115. *Quandonam à foro ſeculari ad Eccleſiaſticum licet recurrere?* Quando ſecularis iudex nolit iuſtitiam adminiſtrare, inter Chriſticolas Eccleſiaſticus iudex adiri poteſt. Præterea ſi ciuiles leges peccata foueant, & animarum ſaluti repugnent, ad Eccleſiaſticam poteſtatem pertinet prohibere. *Laym. & alij.*

116. *Dixiſti actus internos ab humana poteſtate præcipi, vel prohiberi poſſe concomitanter, quatenus requiruntur ad actuum externorum moralem ſubſtantiam: rogo, vtrum ſi ebrius, dormiens, aut mentis inops dicat Horas Canonicas, præcepto ſatisfaciat?* Non ſatisfacit, ſed ad mentem ſi redeat, debet iterum recitare; quia illa actio humana non fuit. Si autem aliquis in ſomno (*Laymann* addit mentis impotentia, vel per vim adductus decimas ſoluat Parocho, materialiter & in effectu ſatisfactum eſt legi; quia effectus ille imperatus non requirit à legiſlatore voluntatem, ſed quod efficaciter decimæ ſoluantur. *Qui autem ob metum opus præceptum exequitur, ſatisfacit ne legi?* Ita planè. v. g. puer, qui à Pædagogo metu adactus Miſſam attentè audit, licet expreſſam habeat intentionem non audiendi, ſi Pædagogus abeſſet: nihilominus opus præceptum implet, nec aliam Miſſam tenetur

ia licet inuitus actionem aſſiſtendi ab
impleuit, peccat tamen ſecundùm
eccato commiſſionis. ex *Laymano* di- Laym.

ad corporis naturam pertinent propagan-
tenemur ne alienæ poteſtati obedire? Ho-
eſſe debet, & ſoli Deo ſubiectus. Quæ
m eodem *Doctore*) vt ſerui dominis, pa-
in matrimonio contrahendo, aut vir- Laym.
n teneantur.
potestas interdum præcipere, aut pro-
riculo mortis? Poſſe *Laymanus* affirmat,
uantia legis aut præcepti maius Rei-
ſperetur: vel ex neglectu maius incom-
àm priuatum periculum mortis debeat

s extenditur ne ad actus præteritos? So-
uros. Quatenus tamen lex declaratoria
tiam ad actus præteritos ſe extendit. Laym.

EN SECVNDVM.

particulari circa materiam Mandati Decalogi de iligendo Deo.

T SECVNDVM.

calogo nulla præmitto.

ſunt Decalogi præcepta, (vt ſingula in par- diuinarum ſeriem diſcutiamus) *& quæ parte ſacra pagina continentur?* Sunt de- di vigeſimo capite exarata. 1. *Non habe- me.* 2. *Non aſſumes nomen Dei tui in va- diem Sabbathi ſanctifices.* 4. *Honora pa- tuam.* 5. *Non occides.* 6. *Non mœchabe-* 8. *Non loqueris contra proximum tuum Non concupiſces vxorem proximi tui.* 10. *proximi tui, non ſeruum, non ancillam, non omnia, quæ illius ſunt.*

2. Sunt

2. *Sunt ne præcepta hæc naturalia, an poſitiua diuina?* naturalia, tertium ſi excipias; quamuis enim ex iure natu Deum certo die colere teneamur, determinatio tamen diei vel fuit ex præcepto diuino poſitiuo, vt in veteri Sabbathi ſanctificat o: vel eſt ex præcepto poſitiuo E ſiaſtico, vt modo obſeruantia Dominicæ, vel ſolemnia ctorum.

3. *Quare Præcepta Decalogi ſunt forma negandi ferè preſſa?* Id factum tribus de cauſis. 1. Quia ea forma val coërcendos impios à flagitiis. 2. Quia negatio latius p quàm affirmatio, vt præceptum de non habendis diis nis, quam de vno Deo colendo. 3. Quia negatio apert eludit affirmationem; ſi enim non habendi ſunt dij, ergo Deus colendus: ſimiliter ſub affirmatione negatiuum co netur, vt ſub præcepto honorandi parentes, de iiſdem contemnendis præceptum includitur.

4. *Quo differunt negatiua ab affirmatiuis?* Affirmatiua dem obligant ſemper, ſed non pro ſemper, id eſt omni pore; non enim teneor omni tempore parentes hono negatiua autem obligant ſemper, & pro ſemper; nullo tempore licet fornicari, furari, &c. illa quidem omiſſio hæc commiſſionis peccato violantur.

5. *Quale peccatum tranſgreſſio alicuius Decalogi præ* Mortale, niſi trium cauſarum aliqua excuſet; 1. defectu liberationis, 2. defectus pleni iudicij, 3. paruitas ma modo ad huiuſmodi materiæ paruitatem contemptus accedat, de quo ſigil. 2.

6. *Præter hæc præcepta naturalia in Decalogo ſcripta ne alia naturalia præcepta?* Sunt equidem, & præcipua ctio Dei, ac proximi; attamen in illis implicitè conti tur: nec in Decalogo adnumerantur explicitè, quia ſunt cipia naturalia, prima, quæ naturæ ducatu oſtenduntur. teor communi opinione præceptum de diligendo Deo primo Decalogi non meritò confundi: *Non habebis De ram me*, quibus quidem verbis ſolum peccatum ſuperſt nis, & idololatriæ, quod eſt contrarium Religionis, & l virtuti, prohibetur. Igitur præceptum de proximo dilig in materiam charitatis referendo, communi errore de cepto diligendi Deum periculum facias.

CAPVT II.

Præceptum de diligendo Deo.

7. QVonam modo Deus eſt à nobis diligendus? Quemadmodum nos IESVS apud Marcum cap. 12. ex Deut. 6. docuit, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua.* Ex toto corde, id eſt, ex tota mentis intentione; ex tota mente, id eſt, ex toto intellectu; ex tota anima, id eſt, ex toto affectu; ex omnibus viribus, id eſt, per omnia externa opera; ex omni mente, id eſt, ex toto interno eloquio.

8. *Tenemur ne Deum ſummè diligere ſuper omnia intenſiuè?* Non, ſed ſolùm appretiatiuè, hoc eſt, vt eum, eiuſque amorem pluris, quàm aliquam creaturam æſtimemus; & propter illius amorem potius mortem oppetere, quàm ipſum vel corde, vel verbo, vel opera mortaliter delinquendo negare.

9. *Num tenemur, perpetuò in actu diuini amoris eſſe?* Minimè; nec enim huiuſce miſeræ vitæ conditio ſomno, aliiſque curriculis aberrans patitur.

10. *Quandonam hoc præceptum ſub mortali obligat?* Cùm ſit affirmatiuum non pro quocunque obligat tempore. Exiſtimo itaque ſolum obligare pro eo tempore, in quo homines tenentur actui contritionis operam dare.

11. *Quando autem contritio procuranda?* Cum adeſt mortis periculum. Cum adminiſtraturus eſt, vel recepturus aliquod Sacramentum. Cùm actum ordinis ſolemniter facturus, v.g. cantaturus Epiſtolam cum manipulo, aut Euangelium cum ſtola, vel quamuis aliam actionem officio, Ordinique ſolemniter annexam, ſi criminis lethalis illigetur vinculo, & copia confeſſarij careat.

12. *Num delinquat, qui Deum amat præciſè, quia ab eo accepit, vel ſperat accipere ſeu ſpiritualia, ſeu temporalia bona?* Delinquit planè mortaliter.

CAP.

Capvt III.

De Adoratione.

13. *CVm in primo præcepto propriè Dei adoratio tur, adorationis expende definitionem.* Ad exhibitio reuerentiæ propter excellentiam illius, betur. Eius tres ſunt actus. Primus intellectus, qı excellentiam cognoſcimus. Secundus voluntatis, ‹ ſubiicimus. Tertius adorationis effectus, qua noſt iectionem patefacimus.

14. *Quotuplex adoratio?* Alia interna, alia exte *Latriæ*, quæ debetur Deo; alia Hyperduliæ, quæ ‹ Virgini; alia Duliæ, quæ debetur Sanctis. Alia der ſoluta, quæ conuenit rei intellectuali: & alia reſpe‹ conuenit rebus ratione carentibus, quæ non propt propter alium honorantur.

15. *Num vna Trinitatis perſona poſſit diſtinctè adorari?* Poteſt, modò aliæ perſonæ explicitè no dantur.

16. *Sancti ne in cœlo degentes adorandi ſunt?* Qı tet, ſi etiam viri Sancti nondum relati in numerum rum coli & adorari poſſent cultu quidem priuato, blico.

17. *Chriſtus homo, id eſt ſubſiſtens in natura hur diuina, adorandus ne eſt adoratione latria, qua ador ıtı tas, & ſingula Trinitatis perſona?* Maximè. At humanit per ſe, & præciſa perſona Verbi diuini Hyperduliæ e‹ tione colenda. Dum autem colimus Chriſtum, natu manam vt aſſumptam à Verbo diuino adoramus, eiq ſabilis vnionis vinculo annexam.

18. *Quid de ſacrorum imaginum vſu?* Licitus eſ neſtus, proponendæque imagines Dei, & Angeloru ſint puri ſpiritus, eos per quandam metaphoram re tantes; quia Deus aliquando ſub forma viſibili appaı adorari poteſt ipſamet imago, ſed adoratione taı ſpectiua.

19. *Num lignum Crucis Dominicæ, & alia paſſion menta, quæ Chriſtum tetigere adoranda?* Ita planè, lat dem adoratione reſpectiua. At inſtrumenta quæ mo ficiuntur ad repræſentanda inſtrumenta illa, quæ in ſunt adhibita Paſſione, non poſſunt adorari præciſè q

CAPVT IV.

...tis, *ex Societatis* IESV *Doctoribus circa materiam de diligendo Deo.*

DIxiſti, præcepto charitatis teneri nos aliquando Deum actu elicito diligere: quoties, & quando tenemur: Pu... *Vaſquez 1.2. tom.4. quæſt.86. art. 2.* ſufficere, ſi diligamus ... vitæ. Multa tempora alii aſſignant: quando ſuſcipi... ...ptiſmus: quando præceptum contritionis obligat: ...eo inſigni Dei beneficio donamur: quando eſt cauſa ...di Martyrii: quando reſtituendum eſt blaſphemanti... Dei honorem, & nomen contemnentibus: quando ... diligere proximum: ſingulis diebus feſtis. Has ... *tract.6 d.1. part.4. num.3. &* 4. impugnat me... meis hærendo Doctoribus aſſero in primis, teneri ... diligere in articulo mortis; quia lege charitatis ... tenemur omnia damnationis vitare diſcrimina: & ... vitæ ſecuritatem quærere, prout poſſumus; idque ſa... Dei amoris actum obtinemus. *Hurtad. de Mendoza ... ſect. 6.* §.27. Deinde paulò poſt rationis vſum, quan... ... aduertit, & ſecum reputat rationes amandi

§. 1. *De Dei dilectione.* Vaſq. Palao. Hurt.

Hurt. *Petrus Hurtado 2. 2. d. 172. ſect. 5. §. 24. A libur inſtat ſo*
Palao. *lus, me huic tunc non ſatis feciſſe præcepto.* Hæreſce
tom. 1. tract. 6. d. 1. part. 4. num. 2. aſſerenti probabilit
præceptum poſt vſum rationis non obligare. Tertiò
Hurt. *Hurtado de Mendoza 2. 2. d. 74. ſect. 6. §. 36.* adeſſe per
ſingulos implendi huius præcepti obligationem : ir
Conin. miſſius nobiſcum agi, quod ſæpius non petatur. At C
obligationem annuam iudicans datam, putat hoc præc
ad tres, vel quatuor annos non eſſe differendum. Quai
dit Hurtado citat. teneri nos Deum diligere per ſe, q
odij Dei tentatio vrget.

22. *Rogo, an per accidens poſſumus obligari ad Deum*
gendum? Ita planè, cùm ſi tentationem grauem aliter
non poſſumus, tum quando adminiſtraturus Sacram
eſt lethali crimini obnoxius, & non poteſt confiteri. *A*
Za vbi ſupr.

§. 11. *De Adoratione.* Granad. 23. *Circa Adorationem autem quæſierim. Num licea ctum beatificatum ſic honore proſequi, vt ex deuotione eius officium extra diem eius feſtum, aut commemora eius in Miſſa facias? Granados* affirmat non licere, & facientes peccare mortaliter. Exiſtimo tamen non e thale, ſi id ſolùm ſemel, aut bis fieret. Item quando co tur aliquibus Religioſis facultas Miſſam de talibus celebrandi in ſuis Eccleſiis non poſſe illam alibi cel ſub eadem pœna ſentit Granados, à qua ſemel aut bi trarium gerentem abſoluerim.

24. *Quando in beatificatione alicuius Pontifex concei cerdotibus alicuius Religionis, vt poſſint de illo Miſſam c re, licet ne aliis Sacerdotalibus, ſeu ſecularibus, ſeu Regular eo Beato in aſſignata Eccleſia Miſſæ celebrationi dare op* Minimè; quia illud priuilegium tantum conceditur dotibus illius Religionis, cum illi ſoli in Bulla exprin
Turriã. Sic *Turrianus* & alij.

25. *Poteſt ne Epiſcopus diem feſtum alicuius Beati n canonizati inſtituere?* Sanchez negat, ſed Suarius & l dez affirmant. Porrò ne licet talem Beatum in publici niis inuocare, neque eius imaginem cum radiis vel dia
Bellar. te depingere, vti *Bellarminus* affirmat.

26. *Si caro aut Sanguis Chriſti miraculosè in Euc apparet: num adorandus?* Adorare tenemur cultu
Caniſ. Sic *Caniſius*.

27. *Poteſt ne imago, & exemplar odorari vna, & adoratione, qua prototypum? v. g. poteſt ne Crux Chriſti*

Num ſpeciale peccatum committitur ab eo, qui delin- … reliquias ad collum gerit? Minimè. Agni denique ce- … ri debent vti imago IESV. At vendi, aut minio, auro, … colore pingi ſub excommunicatione prohibentur.

Vt reliquiæ alicuius Diui recens inuentæ poſſint adorari, … præcedere debet? Sunt ab Epiſcopo approbandæ. Ad … odi autem approbationem requiritur in primis cer- … moralis, non autem euidentia, quæ nitatur infalli- … argumentis: deinde vt ille Sanctus ſit canonizatus. Bellar.

EXAMEN III.

… legibus in particulari circa materiam de Iuramento & Blaſphemia.

CAPVT PRIMVM.

… ſit iuramentum, cuiuſnam eſt virtutis actus, & quónam modo diuiditur?

QVidnam iuramentum? Si nominis etymon ſpe- ctes. Actio eſt, qua Deus in teſtem inuocatur: ſi

3. *Bonum ne iuramentum, debitis ſeruatis circum* Bonum planè,& actus Religionis,ad quam ſi debitus in iurando ſeruetur maximè pertinet.

4. *Licitum ne per creaturas iurare?* Ita quidem, n eſt à Chriſto prohibitum, nec alio poſitiuo iure, niſi l lum adſit. Per irrationales abſolutè iurari non poteſt per rationales,vt Sanctos,& viatores: ſuo autem mod poteſt:nullo autem modo per dæmones,& damnatos.

5. *Differunt ne ſpecie iuramenta per Deum & cre* Abſolutè loquendo non differunt; ſi tamen creaturæ dùm ſe ſumptæ accipiantur,ſic vtique differunt.

6. *Quinam iuramenti finis?* Confirmatio veritatis: etenim iuramentum comparatur ſicut principia ad c ſionem.

7. *Quotuplex eſt iuramentum?* Quadruplex. Aſſert in quo affirmatur, aut negatur aliquid præſens, vel p tum. Promiſſorium, in quo futurum affirmatur, vel n promittendo. Comminatorium, in quo promittitur pœnæ. Execratorium, in quo ſiue promittendo, ſiue a do, aliquid affirmatur, vel negatur,ſibi apponen nam iurante. Comminatorium quidem ad Promiſſ Execratorium autem ad Promiſſorium, & Aſſertori uocatur.

8. *Aſſigna iuramenti materiam & formam?* Mate dem res contingens eſſe debet: verba autem, ſuffici ſigna ſunt ad formam. Verum ex parte formæ triplex e mum verbale,cum fit ſolis verbis. Secundum corporal ſolis corporis actionibus geritur. Tertium mixtum, gnum ex verbis factiſque compoſitum eſt.

CAPVT II.

De Iuramenti conditionibus.

QVanam adeſſe Iuramento conditiones requirun parte eius, per quem iuratur? Debet per Deum fieri, vt obliget, ſiue explicitè, ſiue implicitè per crea ordine ad Deum.Nam ſi per falſos Deos fiat,non obli ratione erroneæ conſcientiæ. Ideo infideles conuerſ iuramenta non tenentur, licet tamen pacta inter e firma ſint ex obligatione iuſtitiæ, vel fidelitatis. Ne ſi per Deos iuret ex vi iuramenti adſtrictus eſt. Ne

n

…m per creaturas, quæ Deus exiſtimentur, vt ſol, &c. …eſt. Qui per Dæmonem iurat, non manet obligatus, …falſa conſcientia verum iuramentum ab aliquo cen… *Num per Sanctos Angelos, vel Homines obligaret, ſi …tione iurantis in eorum auctoritate ſiſteretur?* Minimè …iuramenti; obligaret tamen (vti aduertit Filliucius) …tute Duliæ, quæ Sanctis exhibetur, illa promiſſio ſub …peccato. Iuramentum per creaturas ſine ordine ad …non ſolum non obligat, verùm nec qui falſum, per …m iurat, periurus eſt, niſi vel idolum intelligatur, quo …Deus errore cenſeatur: vel quid conſecratum, & ſan…, tanquam creatura & ſcabellum Dei, quo pacto periurus…

Ex parte item illius, qui iurat, quænam requiruntur …tes? Neceſſaria eſt libera voluntas eius, ideóque in…o deliberata, qualis ad mortale peccatum ſatis eſſet. …gitur iurare non intendit, non obligatur. *Intendo iurare, … intendo promittere, num obligor?* Ita planè: intentio …non ſe obligandi cum iuratur, iuramenti obligationem …llit, ſiue homini, ſiue Deo iuramentum præſtetur. *Simu…iuramentum num obligat?* Cum prudenti fit amphibo…& abſque alterius iniuſtitia, non obligat, quia verum …non eſt; quando verò dolo malo fit licet ex vi …directè non obliget, teneris tamen ad illud im…biguâ ſenſum intentum, & obligaris præterea re…iuſtitiæ, & damni inde ſecuti. *Extortum ne per iniu…?* Maximè, ſi abſque peccato impleri poſſit; quia …voluntarium. Et quamuis latroni factum irritum fie…, confirmat tamen aſſertionem, quamuis minimè …. Hinc iuramentum de ſoluendis vſuris in…tium dicitur, affert enim obligationem, & confir…tionem: Soluam tibi vſuras. *Iuramentum ne ex iniuria illatum obligat?* Maximè; & etiamſi interce…, vim habet obligandi, ſi de materia capaci ſit, & …neſtè poſſit. *Obligat ne factum per errorem.* Si …ſubſtantia rei, non obligat; error enim ſiue det cau…, ſiue incidat in contractum, obligationem au… ſi ſit circa extrinſecam cauſam, non irritat, niſi ſub…ſtantialem afficeret.

…am denique conditiones requiruntur ex parte ma…, … ſit iuramentum? De re bona debet fieri, & obligat quantum eſt ex ſe, niſi maius bonum … *Quid ſi maiori bono repugnat?* Probabile quidem

eſt promiſſorium non obligare; at contrarium repu
bilius. *Si ſit de re mortaliter mala?* Non obligat, nec
la venialiter. *Si ſit de re indifferenti?* Etiam non ob
ad honeſtum finem referatur. *Num ſi ſit de mali o*
ſione obligabit? Ita equidem; minimè autem de opere
gationis, neque de mala re per diuinam legem
prohibita, neque factum contra prius iuramentum
tum, aut ſimplicem promiſſionem, modò honeſta ſ
que ſi de re ſit humana lege prohibita, vt Canonica,
modò hæc de re ſit, quæ ſine peccato ſeruari poſſ
contra bonos mores naturales. *Non obligat iuramen*
tò factum? Poteſt obligare, modò ex illicita mater
nec illicitæ promiſſioni iungatur.

CAPVT III.

De tribus conditionibus requiſitis ad Iur ſanctitatem, & de grauitate transgreſſionis.

§. 1. *Tres cõditiones ad iuramẽti ſanctitatem.*

12. *QVidnam in iuramento requiritur, vt ſan*
Tres conditiones habere debet, vt ſcilicet
ritas, iuſtitia, & iudicium: ſine veritate eſt mendax:
tia, hoc eſt, cùm ſit de re illicita, eſt iniquum: ſine iud
eſt, debita reuerentia, ſeu exigente occaſione & n
eſt indecens. Ex defectu trium harum proprietatum
tum eſt peccatum.

13. *Quodnam peccatum eſt veritatis defectus?* Mor
per ſiue materia ſit grauis, ſiue leuis, imò quò res eſt
grauius crimen. Incertum igitur, pro certo iurare,
rium eſt ſemper, & qui habitum pro falſo iurat, licet
aliàs, periurus eſt; ſecus ſi probabiliter putauit ver
aliàs falſum eſſet. Sub dubio iurare, ſemper mortale
rum ſit; quia me periurio expono. *Num conſuetu*
mortalis eſt? Si cum veritate fiat, mortale peccatum
ſecus ſi promiſcuè, hoc eſt, etiam cum admixta frequ
ſitate, ſine debita addita cautela, tunc enim iuram
periuria cenſentur: ſecus ſi cautela plerumque adhib
cet aliquando quis in falſum prolabatur.

§. 2. *Transgreſſio iuramenti.*

14. *Eſt ne mortale crimen defectus iuſtitiæ?* Profe
malis eſt defectus huiuſmodi in materia graui, ven

filij, v.gr. aut famuli percuſſionem, mutata volunta- impleui? Si ſupplicium illud erat iniuſtum, ſatius non exequi: quia venialis executio, ſicut venialis iuramen- ſtitia; ſi autem iuſta vindicta, in re graui, ſcilicet, ex indulgentia graue malum exoriatur, mortale eſt: ui: veniale non adimplere. *An mortale non implere iu- um promiſſorium?* Non ſemper, vt ſi de re ſit illicita; ſi licita res ſit, & voluntariè non impleatur, mortale materiæ leuitas excuſet. *Peccatum ne abſque intentio- e?* Iurare quidem non abſque intentione implendi o ſupra) ſed abſque iurandi intentione, ex genere mor- etiam ſi cum veritate: non autem mortale, cum in- igitur iuramentum. *Iuro rem malam impoſſibilem, gra- delinquo?* Non, ſi cum ignorantia iuras, quod ſit im- iis. *Iuro me peccatum commiſſurum: quónam me crimi- ?* De veniali committendo, veniale iuramentum eſt: mali, mortale.

Iuramentum abſque iudicio aut neceſſitate, eſt ne morta- ſed ſolùm veniale, niſi modus incautus, & temera- eſt.

Capvt IV.

De iuramenti amphibologia.

17. *Verba ne aliqua honeſtari poſſunt, vt iuramenta non ſint, licet communiter iuramenta habeantur?* Pluribus Sanchez huic quæſtioni ſatisfacit, conſulendus. Interea nonnulla verba huiuſcemodi à iuramento libero, *In mea conſcientia*, cum intendo animum ipſum exponere, iuramentum eſt: cùm ſolùm cognitionem, minimè. *Per ſalutem meam, Per meam vitam, ſic Deus me adiuuet*, &c. Si intendo animum ipſum periculo addicere, iuramentum eſt: ſi non animum, ſed exteriorem viuendi rationem, vt eſt cibus, potus, cultus, aër, &c non eſt ex Saa & aliorum ſenſu iuramentum. Alios loquendi modos adinuenit deſiderium non peierandi, ſcilicet, *Poſſum iurare per Deum, per Chriſtum: iurabo per Deum; ſi iuro per Deum, quare mihi fidem non praſtas?* Qui quidem loquendi modi licet imperitis, vel incautis iuramenta videantur, verè, cùm nihil affirmetur, ſed ſuſpenſa ſit oratio, iuramenta non ſunt.

Capvt V.

De commutatione, diſpenſatione, & interpretatione iuramenti.

18. POteſt ne iuramenti obligatio auferri? Variis equidem modis. Primò, irritatione, cum iuramentum auferturex parte materiæ, ob dominatiuam poteſtatem v. g. parentis mariti. Secundò, Diſpenſatione, cum eius obligatio ſoluitur per ſuperioris facultatem. Tertiò, Condonatione, ſiue relaxatione, cùm obligatio à creditore remittitur. Et quidem Promiſſorium poteſt irritari, nec in huiuſmodi irritatione cauſa requiritur ad valorem.

19. *Quinam irritandi iuramenta obtinent poteſtatem?* Papa irritat ex materia ipſi ſubiecta, vt etiam laicus Princeps, nec non parentes re alia & perſonalia filiorum iuramenta, domini ſeruorum, tutores pupillorum in quibuſdam caſibus. Directè abſque materiæ mutatione probabile eſt, irritari non poſſe. Homini factum per condonationem aufertur, vt dixi etiam ſi intuitu Dei factum ſit: & certè huiuſmodi condonatio peti poteſt ab eo, in cuius vtilitatem iuramentum factum eſſet. *Mutuò iurantes per modum reciproca promiſſioni in mutuam vtilitatem facta?* Remittere ad inuicem poſſunt ſi intuitu diuini ſeruitij non poſſunt. *Quid ſi vnus ex pietate ob Deum, alter verò ſola reſpectu humani contractus iuramentum*

rin

emittere vno, v.g. paupere promiſſa à diuite ſponſalia Deum, diues liberatur.

Poteſt ne in promiſſorio diſpenſari? Et quiſnam diſpen- ultate fungitur? Poteſt quidem per ſubtractionem , qua diſpenſans vice Dei debitum remittit, vel com- aliud. Et quidem Epiſcopi ordinariam poteſtatem nſando habent, præterquam in reſeruata.

Num iuramenta homini præſtita abſque eius conſenſu tur? Minimè, niſi cum turpitudine creditoris eſſet, m, eo inuito, relaxari poſſunt.

Quæ autem Deo ſoli ſunt facta? Papa cuncta relaxat, us ſuorum non reſeruata ſubditorum. Ciuilis po- n relaxat, neque diſpenſat hoc modo. Etiam per- penſari poteſt, ſiue periurium occultum ſit, ſiue pu-

Requiritur ne cauſa relaxationi? Maximè, & ſola tur- parte iuramentum exigentis, ſatis eſt; vt etiam graui ma quilibet metus.

CAPVT IV.

De Blaſphemia, & Maledictis.

Quid eſt Blaſphemia? Laus Dei, quæ in ſecundo Præ- cepto continetur, manifeſtatio quædam eſt alicu- ius cum affectu voluntatis. Laudi opponitur verbum ſcilicet maledictionis, conuitij, vel con- *Num omnis Blaſphemia contra fidem?* Non; cum interiore aſſenſu falſi. §. 1. *Blaſphemia.*

Multiplex illa? Multiplex, tum ratione verbi quod in effertur; tum ratione formæ loquendi; tum ratione in quod contumelioſum verbum effertur; tum deni- e grauitatis.

Quando effertur in Sanctos erit ne Blaſphemia? Erit i ſimul de Deo cogitetur intentione illi detrahendi; tum in Sanctum ſicuti in amicum, vel miniſtrum s ſi tantùm conſideretur excellentia ſanctitatis, in s reſpectus fundatur; tunc enim erit tantum imper- indirectè Blaſphemia.

Quodnam peccatum Blaſphemia? Ex ſuo genere pec- mortale & quidem inter grauiſſima; grauius tamen hæreſis, & deſperatio. Diſtinguitur eius malitia

ab infidelitate, atque periurio, & omnes eiuſdem ſpecie ſunt, ſi hæreticales excipias. Denique quæ in Deum, & in Sanctos effertur, ad eandem ſpecie malitiam reuocatur.

28. *Num aliquando venialis Blaſphemia?* Conſuetudo quidem abſque aduertentia, lethale peccatum nonfacit, eadem autem ſi voluntas directa, vel interpretatiua blaſphemandi adſit, mortale peccatum erit.

§. 2. *Maledicta.*

29. *Quidnam de maledictionibus in creaturis dicendum* Maledictum contra creaturas, tanquam quid Dei, Blaſphemia eſt. Si rationales maledicantur optando illis graue malum, mortale crimen eſt; ſi leue, veniale. Irrationales verò ſi ſecundùm ſe maledicantur, veniale erit, ſecus ſi ratione Domini, cui graue malum deſideretur; lethale enim peccatum eſſet. Admonuerim rarò quem cū intentione deliberata maledicere, licet ex præcipitatione ſibi plenè deſiderare quod imprecatur proximo, videatur. Regulam accipite, quam magis ab experimento, quàm auctoritate accepi. Sæpe indignationis feruore maledicta iactas, quæ magis ex præcipitatione indignationis, quàm ex libertate procedunt. Aſſoles interdum in amicos indignari, vt filios, famulos, vicinos: interdum in inimicos, cùm ex inimicitiæ affectu maledicta prodeunt plerumque cum plena intentione feruntur: cùm autem in amicos, rariſſimè ex intentione exoriuntur, ſed ſolùm ex perturbationis ebrietate: vnde lethalia peccata non erunt. Si interrogeris mox poſt prolationem maledicti, num intendas filium, aut famulum à diabolo arripi? reſpondebis: Minimè planè. Fateor quoſdam tam immoderata paſſione perturbari ſolere, vt etiam illo inſtanti vel filios intendant deperire. Id quod prudentiæ Confeſſarij ex diligenti examine relinquo.

CAPVT VII.

Praxis, ex Societatis Doctoribus, circa materiam de iuramento, &c.

§. 1. *De iuramento.* Sanch.

30. Poteſt quis in foro conſcientia iurare, quod à viro ſibi dictum non audiuit? Poteſt, quia non cedit veritati. Attamen id non ſufficit in exteriori iudicio, in quo teſtis tenetur reddere rationem ſui dicti. *Sanchez ſum. tom. 1. lib. 3. cap.* [illegible] *num. 13.*

31. *Lic-*

quod ille ignorat? Minimè, niſi iuraturus prius ſibi
at rem ita eſſe fundamento probabili; quia iurare
mine practico de honeſtate iuramenti, eſt mortale.
ntat. ſect. 5. §. 200. Hurt.
cet me, petere iuramentum ab eo, quem timeo, falsò iura-
Licet, dummodo non petatur, vt iuret falſum, & adſit
ſa petendi iuramentum: vt neceſſitas, vt vtilitas; quia
or abſtinere à petendo actum cum graui damno,
is bene & male præſtare poteſt: quamuis ex ſua ma-
iquè præſtaturus. Sic *Suar. de Rel. t. 2. l. 3. c. 15. n. 10.* Suar.
[illegible] ne ex iuſta cauſa iuranti vti amphibologia, ſeu
[illegible], proferendo ſcilicet iuramentum, quod à circun-
[illegible] ſenſu communi accipiatur, quo autem proferens
intelligat? Affirmat *Sanch. ſum. tom. 1. lib. 3. c. 6. n. 15.* Sanch.
[illegible] practicis confirmo. A iudice interrogatus cum in-
[illegible] Franciſcum interfeceris? Si illum in propriam de-
[illegible] interfeciſti, negare potes; ſubintelligendo de ho-
[illegible] *Leſſius lib. 2. dub. 9. n. 47.* Si eſt probabilis Leſſius.
[illegible] rei ſit iniuſta, & propterea venditor
[illegible], vel aliàs iniuſtitiam ſibi compenſat: à iudi-
[illegible] interrogatus, poteſt id totum iureiurando negare:
[illegible] ſe iniuſtè non egiſſe. *Sanch. ſum. t. [illegible] lib. 3.* Sanch.
n. 9. Sacer[illegible] interrogatus ac peccato in confeſſione
[illegible] reſpondere etiam (ſi opus eſt) addito iuramen-

rogatus poteſt iurare, ſe inde non venire; ſubintell
Sanch. tanquam è loco peſtilenti. Omnia *ex Sanchez, & alii*

35. Num iurare verbis æquiuocis ſine iuſta cauſa
quod Princeps ſit in aula, intelligendo pictum, letha
Leſſ. catum? Affirmat *Leſſius lib.2.cap.42.dub.9.num.*46. Pr
Sanch. lius *Sanchez ſum.tom.1.lib.3.cap.6.num.*22. negat; qu
iuramento deeſt ſolum iudicium, ſeu diſcretio, modo
fiat in fraudem tertij: aut in iudicio, dum Iudex iurid
terrogat. At iuramentum, cui deficit ſola diſcretio,
eſt veniale.

Turr. 36. *Quæſierim, an iuramenta falſa inaduertenter*
ex praua conſuetudine ſint peccata mortalia? Aſſeruit
2.2.*quæſt.*98.*art.*3.*d.*3. quia ſunt voluntaria in cauſa o
uam conſuetudinem non correctam. Probabiliter a
gant; quia vbi quis per propoſitum non iurandi falſu
nam conſuetudinem retractauit: falſa ea iuramenta nc
amplius voluntaria nec in ſe, nec in cauſa.

Leſſ. 37. *Ficta promiſſioni iuramentum adieci: teneor ne*
plere? Aſſerit *Leſſius lib.2.cap.42.dub.8.num.*38. quia l
de natura iuramenti promiſſorij, & iurans tenetur effic
iuramentum ſit verum, ſi poteſt, ne adduxerit Deum
ſtem falſi. At alij negant; quia iuramentum naturam
tur promiſſionis, cui adnectitur.

38. *Metu aut dolo addicitur iuramentum contractui i*
do, & à iure probato, v.g. iurat quis latroni minitanti d
Becan. *reorum quantitatem: obligat ne in conſcientia iurame*
obligare exiſtimat *Becanus* 2.2.*q.*89. quia nec iure r
Azor. nec humano irritum eſt. Addit huiuſmodi iuramenta
xari poſſe ab Epiſcopo, & per Bullam commutari. At *A*
*tom.1.lib.*12.*c.*7.*q.*2. contrarium aſſeruit.

39. *Iuramenta ſeruandi ſtatuta ciuitatum, Collegiorum*
obligant ne ſub graui piaculo? Si ſunt in vſu obligant pla
recepta vſu non ſunt, aut per vſum contrarium abrogat
obligant, quia iurantes intelligunt ſtatuta ſeruare mor
pto. At tunc materia iuramenti violati erit mortale peri
Sanch. quando tanti momenti eſt, vt ſecluſo iuramento ſtatum
tione materiæ ad mortale obligaret. *Sanch. ſum.tom.*1
*c.*14.*n.*10. Qui admonet iuramenti obligationem ceſſ
ſtatutum eſſet ab habente poteſtatem reuocatum.

40. *Poſſum ne dum in graui materia iuro, me ad ſola*
nialem culpam obligare? Minimè; quia non poſſum li
obligationem, cum Deum in teſtimonium rei adduce
Suar. *miſſæ. Suarez* 3.*p.tom.*4.*d.*38.*ſect.*7.*n.*5.

41. *Promiſi aliquid addito iuramento. v.g. centum argenteos in pauperibus erogaturum : teneor ne praſtare promiſſum cum animo ſatisfaciendi pro iuramento?* Non, quia abſque huiuſmodi intentione iam præſtatur, quod gerere iuraui. *Sanch. ſum.* 1. *lib.* 1. *c.* 13. *n.* 18. Addit *Leſſius lib.* 1. *c.* 37. *dub.* 10. *n.* 59. iuramentum impleri etiam ſi res iurata præſtetur cum animo expreſſo non ſatisfaciendi iuramento. Scio *Suarium de Rel. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 26. *n.* 8. contrarium tradidiſſe. Sanch. Leſſ. Suar.

42. *Propoſitum non ludendi iuramento confirmaui; valet ne, cum ſi iurans haberem intentionem abſtinendi à ludo modico, ſimpliciter, qui ſecluſo voto eſſet actus virtutis?* Obligare aſſerit *Sanchez ſum. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 18. *n.* 2. & 3. Admittit tamen materiæ paruitatem. Sanch.

43. *Iurat quis non bibiturum vinum, quandonam peccati grauis reus erit?* Materia grauis culpæ erit tantum vini, quantum pro vno potatu moderatè bibente ſufficeret. *Sanch. ſum. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 12. *num.* 21. At qui minus vini hauriret, leuiter peccat.

44. *Igitur dari in iuramento promiſſorio materiæ paruitatem cenſes?* Datur planè ex multorum Doctorum ſententia; quia datur in violatione voti, cur non dabitur in violatione iuramenti, cuius minor obligatio. *D. Thoma* 2. 2. *q.* 89. *art.* 8. [illegible] Igitur iurans, per annum quotidie ſemel *Aue Maria* [illegible], non peccat mortaliter, etiam ſi per totum annum [illegible]. *Cur datur in promiſſorio materiæ leuitas, & non in aſſertorio?* Quia quamuis res iurata ſit parua, non tamen parua [illegible] Numinis, in teſtem falſitatis adducti. Scio *Leſſium* [illegible] *dub.* [illegible] *n.* 23. contrariæ ſententiæ quoad promiſſarij [illegible] adhærefcere. Leſſius.

45. *Ergo, an omnes blaſphemiæ ſint eiuſdem ſpeciei?* Negat [illegible] *Hurtado* 2. 2. *d.* 91. *ſect.* 12. §. 54. probans blaſphemias hæreticales ſpecie differre ab imprecatiuis, & in confeſſione diſtinctè explicandas; quia diuerſum conuitium eſt aſſertio [illegible] turpis, ac imprecatio. Addit etiam ſpecie differre blaſphemias in Deum, & in Sanctos; quia per blaſphemias in Deum violatur Religio; per blaſphemias in Sanctos, Dulia; atque quia Perdulia, aut differt ſpecie, aut eſt valde maior intra eandem ſpeciem, blaſphemia in Deiparam ſeorſum in confeſſione explicandas. §. 2. *De Blaſphemia.*

46. *An blaſphemia, amaſiam Deam vocitare ſuam, aut ſuum idolum?* Non; quia hæc verba non accipiuntur in ſenſu proprio, ſed hyperbolico. *Hurt. de Mend.* 2. 2. *d.* 91. *ſect.* 4. §. 16. Hurtad.

47. *Quodnam peccatum blaſphemia?* Ex genere ſuo mortale

EXAMEN IV.

De Legibus in particulari circa materi de Voto.

CAPVT PRIMVM.

De Voti eſſentia.

1. *QVid eſt Votum?* Voluntaria & deliberata ſio facta Deo de aliquo bono meliori. primò propoſitum deliberatum requiri aliquid in cultum Dei, animúmque ſe o Liber deinde debet eſſe actus hic ſupererogationis cùı metu tamen orto ex cauſis naturalibus, vt ægritudine ſtate,&c. valet: ea itaque deliberatio requiritur, quæ a tale peccatum ſatis eſſet, vnde ſi paſſio tanta ſit, vt n aduertentia, erit actio indeliberata, & votum nullum; aduertentia non deſit. Tertiò, ſoli Deo colligo eſſe dum votum propriè loquendo; ſi autem fiat Sanctis v miſſione ad ipſos immediatè ordinata, non eſt votum que debet eſſe de bono meliori, de quo infrà.

2. *Si ſubſtantiales conditiones voti ignorentur, erit lidum?* Non, ſecus ſi tantùm accidentales: eodémque ı conditio ignorata pertinet ad cauſam finalem voti, irritum erit; ſecus ſi tantum ad motiuum; non rel tem, an ignorantia inuincibilis ſit, vel vincibilis, niſi ta eſſet.

3. *Num opus ex voto melius, quàm ſine illo?* Ita pl cæteris paribus magis etiam meritorium.

4. *Quotuplex votum?* Multiplex. *Perſonale*, id eſt ſio facta à vouente alicuius functionis perſonalis præ *Reale*, id eſt, promiſſio facta alicuius rei dandæ vt ele næ, &c. *Mixtum*, quod participat de vtroque, v.gr. contra hoſtes fidei ſe pugnaturum. *Abſolutum*, quo lutè emittitur. *Conditionale*, quod adhibita condition *plex*, quod conſiſtit in nuda promiſſione. *Solemne*, qu in actuali quadam dedicatione, & traditione proprij ris, & libertatis acceptata ab eo qui vices Dei ger quadam ſolemnitate, qualitate, ac circunſtantiis ap *ab Eccleſia.* Præterea votum diuiditur in purum,

internum & externum, in expreſſum, & tacitum, ...
um & publicum, de quibus omnibus patebit ex...

Capvt II.

... Voti materia, & diuiſionibus eius materialibus.

... voti materia? Totum id quod in Dei ... potest promitti. Duplex eſt, vna proxima, ſci- ... licet actio, quæ promittitur; & remota, vt in ... humanum corpus. Debet eſſe de re poſſibili, & ... neceſſaria; quando autem eſſet de impoſſibili, non ... ad poſſibilem in illa incluſam. *Quid ſi materia ſit multorum actuum collectio?* Obligaret ad eos, ... iles ſunt, niſi de vouentis contraria intentione ... §. I. *Materia voti.*

... *votum de non peccando mortaliter, vel venialiter ex ... ntentia, validum?* De mortali vtcumque validum ... iali autem ex plena aduertentia etiam validum, ſe... ... peccando ſimpliciter.

... *indifferens eſt ne voti materia?* Minimè, imò nec indif... ... enim eſſe de bono meliori, quàm ſit eius oppo... ... ieiunium eſt melius, quàm non ieiunare; vnde ... contra prius votum, aut iuramentum, aut pro... ... non valere. Valet autem actio bona ſub turpi con... ... v.g. voueo eleemoſynam, ſi furabor; quia poſt patra... ... melius quidem eleemoſynam dare, quàm oppo... ... bonus effectus ex turpi actu eſt voti materia, v. ... eleemoſynam, ſi filius ex concubina naſcatur. Si... ... in gratiarum actionem pro actu turpi, v. gr. Vo... ... ſi bello iniuſto ſit parta victoria. *Quid ſi fiat ob ... impetrationem?* Non valet; vt Voueo eleemoſy... ... vindictam obtinendam.

... *præceptum poſſit eſſe materia voti?* Poteſt; quia de ... bono actu illo rem illam Deo dicaui; vnde actus ... voti eſt apta materia.

... *Matrimonium.* Coniugij votum per ſe non valet, ... melius caſtitatis bonum, niſi vel ob commune ... teneatur, *vel ratione periculi intemperan-tiæ,*

tiæ,vel pietatis intuitu (vt ſi cum fœmina paupere eo pr: tu contrahas) cohoneſtetur.

10. *Obligat ne votum ex re bonum & malum inclu* Obligat planè ad id, quod bonum eſt,relicto malo.

11. *Sunt ne materia apta omiſſiones actionum, quæ in præcepto,vel conſilio?* Minimè,v.gr. votum non dandi ele ſynam, vel non ingrediendi Religionem : at earum, qu: que ſunt in præcepto, neque in conſilio, vt non nubendi, ludendi, valent.

§. 2. *Diuiſio voti.* 12. *Sunt ne ex parte materiæ voti diuiſiones peculiare* equidem,diuiditur enim in reale, & perſonale : affirmati & negatiuum : perpetuum, & temporale; reſeruatum, & reſeruatum.

Capvt III.

De obligatione Voti.

13. QVanam *voti obligatio?* Oritur quidem ex voto gatio fidelitatis, & iuſtitiæ, interueniente acce tione Dei. Et ex ſuo genere grauis, & maior quàm præ eadem de re, niſi præceptum ad ſuperiorem virtutem p neat, vt fidem, ſpem, charitatem.

14. *Quàm grauis huiuſmodi obligatio?* In graui mater mortale obligat, niſi vouentis intentio ad venialem tar culpam ſe adſtringat; in leui autem materia non obliga mortale, niſi ea ad grauem finem referatur : nec poteſt votum ad ſolam obligans ſine culpa pœnam.

15. *De Voto dubius ſum: quidnam à me præſtandum* dubium ſit, num factum Votum,ante diligentiam adhib teneris ad illud ſeruandum : poſt eam adhuc dubius lib à promiſſione. Si tibi conſtat de facto voto, dubitas au num de licita materia ſit, ſeruare teneris. Si dubitetur, a tentio adfuerit, attendenda verba, & ſi promiſſionem ſ ſicent,illi ſtandum : ſi tantùm propoſitum, tenendum c votum. *In dubio de vſu rationis?* Cenſendum pro liberta etiam in pubertatis dubio. *Quonammodo igitur interpr facienda?* Si circunſtantiæ omnes determinatè intentæ rint, ad omnes votum obligat : ſi ſeruari aliqua non p ſeruandum quò ad alias; modò illa principalis non traheret enim omnes ad ſe; ſi circunſtantiæ non dete nentur intentione, iuxta materiæ exigentiam obligabit

I

Circumſtantia; cui? Soli Deo quis obligatur propriè
: ratione tamen materiæ etiam ad aliam obliga-
i poteſt inducere.
Circumſtantia, per quem quonam modo ligat? Si votum
ile ſit, non impletum per alium: ſi reale debet im-
: ſuo, vt eleemoſyna de propriis, ſed per alium, v. gr.
poteſt impleri: ſi mixtum ceſſante obligatione
ili, ceſſat etiam realis, vt in peregrinatione ſumptus
. Hæres certè non tenetur ad vota perſonalia de-

Dic de circumſtantia, Quid. Si neque ex verbis, ne-
entione vouentis determinari poſſit, ad quid obli-
, datur optio vouenti, vt ea eligat, de quibus æquà
mdo; vnde etiam mitiorem partem eligere po-

De Qualitate, quidnam? Circunſtantia *Qualitas*, niſi
fit ex verbi, aut materia, arbitrio vouentis re-
; modò bona fide procedatur. Idem de circunſtan-
dicendum eſt.
Cadit ne finis v·ti ſub votum? Minimè, neque ſub
niſi vouens illum formaliter intendat.
Cadit ne modus? Nequaquam, niſi vel ad actus ſub-
pertineat, vel directè promiſſus ſit.
Quid de loco? Arbitrio vouentis relinquitur, niſi ex-

tempore ieiunia voto impoſita non impleturum? Tenetu
uenire; terminus enim eſt tantùm ad differendam obli
nem, ſecus quando tanquam onus diei præfixa eſſent.
pore præfixo non impleatur, eſt ne compenſatio facienda?
neceſſariò facienda eſt, ſiue intercedat culpa, ſiue non.

26. *Quando autem Voti obligatio ceſſat?* Finali cau
ſante votum ceſſat; ſecus ſi motiua tantùm fuiſſet. M
in circumſtantiis tanta ſi eſſet, vt ab initio ſi fuiſſet, i
uiſſet votum; etiam impedit factum. In ordine autem
luntatem, manente re ad obſeruandum poſſibili, n
etiam regulariter obligatio, niſi obſeruationem muta
dat inhumanam, vel nimis duram: tunc enim vel toll
ſuſpenderet.

27. *In caſu neceſſitatis, articuli mortis, iacturæ i
honore, ſalute corporis, & ſimilibus ceſſat ne obligatio?*
mè, niſi cum ſpeciali reflexione votum fiat circa ta
culum.

28. *Quid de conditionalis Voti obligatione?* Ante co
nem impletam conditionalis non obligat: & ſi quid
nale ſit, impediri ſemper conditio poteſt; v.g. ſi luſero
centum. Si ab alterius arbitrio pendeat, non debet ei
ſenſum fraude, vel vi impedire, precibus tamen po
naturalibus cauſis pendeat, bona fide procedat vouen
tis erit. Denique ſi conditio abſque vouentis culpa n
pleatur, nulla oritur obligatio, ſi eius culpa, adhuc in
ctores diſſidium eſt.

Capvt IV.

Quiſnam poſſit vouere?

29. P*oteſt ne omnis rationalis creatura votum e*
Poteſt Angelus, poteſt & homo. Ille potuit
dum viator fuit. Ex hominibus autem qui ratio
caret, capax voti non eſt, cæteri, ſi viatores, po
uere.

30. *Poteſt ne quis reddi inhabilis ab Eccleſia a*
[illegible] Poteſt, imò de facto redditus eſt qui metum
patitur, & annos pubertatis non excedit inhabilis a
ne, imò & qui decimum ſextum annum non comp
ſimplicia etiam reddi poſſet, ſed de facto nullus eſt
Num perſona ſpecialiter ſubiecta, vt Religioſi prob

... ? Minimè, ideo valent eorum vota quandiu per ſuperiorem non tolluntur; nec de materia prohibita fuerint. Poſſunt quidem illi in materia præceptorum, vt recitandi Horas Canonicas, ieiunandi, &c. perſonalia vota emittere, eodemque modo de iis, quæ per regulam præcipiuntur. De actionibus nec præceptis, nec prohibitis, ſed de conſilio, idē dicendum. De prohibitis fieri ſine licentia, vota validè fiunt; ſed non obligant, ad executionem, niſi ſuperior dederit facultatem. Secus de iis, quæ ſimpliter prohibita ſunt fieri; illa enim inualida ſunt. Actio ſupra regulam, vt tranſeundi ad arctiorem, capax eſt validi voti, & obligat independenter Prælati conſenſu.

31. *Num vxoris valida vota?* Ita planè; quia vxor ſubdita viro in iis, quæ ad coniugij vſum pertinent, & familiæ gubernationem, non in iis, quæ ad animi ſalutem ſpectant. Quod ſi debitum coniugij obſequium impediant, valida non ſunt, niſi de viri conſenſu. Idem aſſero de viro viciſſim, quò ad vota ad coniugalem vſum ſpectantia.

32. *Quid de filiis familias?* Validè vouent de honeſtis actionibus, quæ tamen debitam parentibus ſubiectionem non impediant. Id quod de ſeruis aſſerendum circa actiones, quæ ſui iuris ſunt, vt orare, ieiunare: in aliis, in quibus pendent à dominis, ipſorum conſenſûs exigitur. Profectò in prædictis perſonis realia vota valida non erunt abſque dominio pecuniæ, & liberæ eius adminiſtrationis, Vnde Religioſi eiuſmodi vota facere non valent, neque de communibus bonis vxores, aut dotalibus ſine conſenſu viri; nec filij familias de bonis paternis, ſine conſenſu patris; nec ſerui de bonis domini, eo non annuente.

CAPVT V.

De delictis Voto contrariis.

33. Q*Vonam modo in emittendis votis poteſt delinqui?* Primò, ſi temerè, quod ordinariè culpam venialem non excedit. Secundò, ſi fiat fictè, animo ſcilicet ſe non obligandi, id quod veniale peccatum tantum eſt. Tertiò, ſi factum ſit animo illud non ſeruandi, & id ex genere ſuo eſt mortiferum. Quartò, ſi fiat ob malum finem grauiter, lethale eſt, leuiter verò, veniale. Quintò, ſi fiat de materia incapaci, peccatum eſt: *de actu quidem moraliter malo,* malum etiam

eſt tale,qualis eſt actus: de re indifferenti vel citra conſilium veniale tantùm eſt.

34. *Quale crimen eſt voti fractio?* Intrinſecè mala eſt, & quædam infidelitas, ſiue commiſſionis peccatum ſit, ſiue omiſſionis:vna ſpecie tranſgreſſio eſt,etiam ſi materia diuerſa ſpecie ſit. Si materia præcepta ſit,vt caſtitatis, duplex erit in fractione malitia. Ex ſuo genere voti violatio grauis eſt leuis ex leui materia, ſiue hæc totalis ſit, ſiue partialis. Ex partialibus omiſſionibus grauis materia poteſt integrari: ſecus ſi diebus ſingulis obligatio extinguitur. *Eſt ne peccatum de voto pænitere?* Et quidem mortale ſi efficaciter pœniteat; ſi inefficaciter veniale tantùm.

CAPVT VI.

De Voti Irritatione, Diſpenſatione, & Commutatione.

§. I. *Irritatio voti.*

35. Q*Vidnam & quotuplex Irritatio?* Eſt ablatio voti per actum liberum eius, à quo pendet. Duplex eſt, & ex parte materiæ, quæ ſit in alterius poteſtate; & ex perſona, quæ ſit alteri ſubiecta, vt impubes patri, religioſus Prælato.

36. *Num ex parte materiæ vota poſſint irritari & ex parte perſonæ?* Verum ex parte materiæ omnia vota poſſunt irritari fidelium,excepto Papa: non ex parte perſonæ.

37. *Quinam huiuſmodi ex parte materiæ vota valet irritare?* Papa omnia vota fidelium,Epiſcopus ſuorum ſubditorum, domini realia ſeruorum vota, non perſonalia,niſi ſint in ipſorum præiudicium. Pater vota puberis ex parte materiæ,impuberis autem omnia poteſt,etiamſi quando irritat, pubes ſit, ſemel autem irritata non reuiuiſcunt. Coniuges, directè non irritant, ſed ex materia, ea, quæ coniugij vſui præiudicare queunt, vel gubernationi in vxoribus: quod etiam extenditur ad vota ante matrimonium emiſſa. Prælati tam indirectè quàm directè ſubditorum Regularium vota irritare poſſunt, excepto voto ad arctiorem Religionem tranſeundi. *Si ſuperior confirmarit emiſſum à ſubditorum votum?* Inferior Prælatus non irritat: à ſe tamen confirmatum idem irritare poteſt.

38. *Cauſa ad irritationem voti requiritur?* Non quidem ad valorem, ſed ad iuſtitiam requiritur cauſa.

39. Alius

39. *Alius modus ſoluendi vota eſt diſpenſatio: quidnam hæc?* [illegible]laxatio quædam iuris eſt ab habente legitimam poteſtatem. [illegible] Papa ordinaria poteſtas diſpenſandi eſt reſpectu omnium, [illegible]piſcopi etiam eandem habent reſpectu ſubditorum, ſi reſer[illegible] excipias. Quilibet autem in particulari à ſuo ſuperiori [di]ſpenſatur, Papa verò vel à ſe ipſo, vel à ſuo Confeſſario, cui [h]anc poteſtatem ille commiſerit. Delegari etiam hæc facul[ta]s poteſt habilibus perſonis, quales Clerici ſunt.

40. *Qui poſſunt in vota diſpenſare, ſi ea iurata ſunt, di[s]penſant?* Probabile, quod diſpenſare poſſunt: probabilius [cu]m Filliucio affirmo, quod non poſſunt in votis iuratis di[s]penſare.

41. *Extenditur ne hæc poteſtas ad vota in incommodum ter[t]ii?* Ita quidem, modò acceptata non ſint: tunc enim etiam [te]rtij conſenſus requiretur.

42. *Cauſa ne ad diſpenſandum requiritur?* Maximè. Illas [p]ræcipuè cauſas aſſigno, indiſcretum vouendi modum; ma[t]uram, quæ ruinæ ſit ſpiritualis occaſio; perſonæ conditio[n]em, vt ſi maius ſpirituale bonum vouentis impediat; muta[tio]nem materiæ, quoad difficultatis, vel incommoditatis ma[g]nitudinem; neceſſitatem vel vtilitatem ad publicum perti[n]entem bonum; denique ſi conſideratis omnibus, ita prudens [iu]dicetur.

43. *Quænam ſunt Papæ vota reſeruata?* Quinque tantùm, [Reli]gionis, Caſtitatis, Ieroſolymitanum, Romanum & Com[po]ſtellanum votum. Hinc aſſero neque Clericatus in ſacris, [ne]c Paupertatis, aut Obedientiæ extra Religionem, nec tem[po]ralis caſtitatis vota reſeruata eſſe: nec ex intentione vouen[ti]s [illegible] reſeruata. Quæ autem reſeruata aſſignaui, haud com[mutar]i poſſunt. Conditionalia, ante conditionem impletam, [r]eſeruata non ſunt: ſunt autem poſt eam impletam. Pœnalia [illegible] ante commiſſam culpam, reſeruata non habentur: ea [illegible], cenſentur eſſe reſeruata. Disiunctiua, re integra re[ſ]eruata non ſunt, niſi vtraque pars reſeruata ſit. *Poteſt ne Epi[ſcopus in reſeruata vota]?* Poteſt quidem vel ex delegatione, [ve]l in dubio de valore reſeruati, ſiue dubium ſit iuris, ſiue [fact]i. Diſpenſat etiam in graui periculo tranſgreſſionis, cum [a]lioqui magna difficultas ſit ad Papam recurrendi. *Requiri[tur ne] [illegible] diſpenſante?* Ita quidem, eaque ſufficientibus [ſi]gnis expreſſa. §. 3.

44. *[illegible] modus tollendi vota eſt commutatio: quidnam* Commu[tat]io? Subſtitutio quædam eſt operis alterius loco promiſſi [illegible] [illegible]tum, eodem *vinculo manente. Triplex* quidem, in voti.

 melius,

melius,in æquale, & in minus. Eſt & commutatio qu quæ Redemptio appellatur; eſt illa ſubſtitutio pecun rei pecunia æſtimabili, loco rei voto promiſſæ.

45. *Quidnam requiritur ad commutationem?* Si fiat i le, requiritur poteſtas,non ſi fiat in melius euidenter; nus autem commutatio non fit,ſed diſpenſatio.

46. *Num cauſa requiritur ad commutationem?* Tantù ſit in æquale,nam in melius abſque cauſa fieri poteſt.

47. *Quonammodo vota commutantur?* Reale con poteſt in perſonale, cum præſertim ex paupertate ca tur commutandi. Perſonale redimi poteſt, ſi faculta minus,in alia opera commutari. Mixtum, vt peregrin alia ſimiliter opera pietatis.

48. *Cùm commutatio facta eſt, ſitne reditus ad prim* Minimè,ſi in melius commutatio facta,ſecus ſi in æqu in minus.

49. *Facta commutatione extinguiturne votum?* Ita ſi ritè facta ſit,nec reuiuiſcit commutati obligatio etiam ſi per impotentiam melius opus, in quod com tum eſt, fieri non poſſit. Probabilius quidem cenſeo mutato reſeruato, non manere reſeruatum id, in quo mutatum eſt. In pœnalibus pœna incurſa etiam con poteſt.

50. *Quaſnam commutans vota qualitatibus præditi debet?* Quæ requiruntur in reſcripto,ſcilicet,vt ſit Co Doctor decretorum, aut Magiſter in Theologia, & ap nus. Plura inferiùs.

Capvt VII.

Praxis circa tradita in materia de voto Societatis Iesv *ſchola.*

§. 1. *De eſſectu voti.* 51. Dixiſti, *votum eſt voluntariam promiſſionem. F an vota ab infantibus emiſſa valida ſint?* M quia carent diſcurſu neceſſario ad voluntariam pro nem. Dubium eſt de deliberatione perfecta propter a ex morbo animi perturbationem: obligatne votum?

Suar. *Suarius de Regul. tom. 2. lib. 4. cap. 6. num. 10.* obligare raro contingit in his caſibus, deliberationem eſſe fectam.

52. *Dubito, an votum emiſerim: teneorne?* Aſſeru

æquale, ſed magis propendeam in partem affir-
licet votum fuiſſe emiſſum: adhuc ſtandum pro li-

abſolutè Religionem: teneor illam inire, & ſi in
bationis omnia ſint grata, profiteri. Rogo quanam ſit
gitima egrediendi ante profeſſionem? Diſplicentia Re-
cum paſſione, anxietate, & triſtitia animi ſiue ex natu-
a, ſiue ex dæmonis tentatione proueniat, quæ duret
iſe,& expelli non poſſit. *Sanchez ſum. tom. 1. lib. ca. 16.* Sanch.
Addit ſi ſit valde magna, etiam in primo ingreſſu ex-

Quis bona fide ingreſſus ſua poſtea culpa expellitur: re-
to voto ligatus? Ita, quia votum includit conditio-
i detineatur; vnde ille, cuius culpa conditio non im-
tenetur voto, ac ſi impleta fuiſſet. *Toletus lib. 4. cap.* 17. Tolet.
Porrò *Azorius part. 1. lib. 11. cap. 22. quæſ.* 9. contrarium Azor.
cui hæreſcerem in caſu, quo quis mediocri adhibita di-
a ad corrigendum ſe, ex infirmitate tamen praua indole,
ibus in culpas eſt lapſus.
Determinaram voueo Religionem D. Franciſci, aut Do-
ingreſſum tento, repulſam habeo abſolutam: ceſſat planè
Rogo tamen, ſi à ſuperioribus poſtea inuitor, teneor
ſi Prælatus repuliſſet ob falſam informationem, co-
m veritate, vellet admittere: teneris. Alias minimè;
otum emiſſum hac conditione; *ſi tunc tempore acceptaris.*

verbis voti, quorum vouens non recordatur. *Sanchez vbi ſup. cap. 13. num. 17.*

57. *Voui Religionem in communi, non ſpecificans hanc, vel* Sanch. *illam: vel dubito an determinatam ſpecificauerim: ad quam nam teneor?* Azor. Satisfacis ingrediendo laxiorem. Sic *Sanch. cit. c. 13. n. 17.* contra *Azor. tom. 1. l. 11. c. 1 [illegible]*.

58. *Vouit quis caſtitatem, dubitat tamen an promiſerit omnimodam, an tantum coniugalem: perpetuam, an ad tempus.* Ad tempo- Sanch. raneam, & coniugalem ſolummodo tenetur. *Sanch. ſumm. tom. 1. l. 4. c. 13. n. 16. & 17.*

59. *Voui Roſarium recitare, dubito an promiſerim totum, an partem.* Obligaris ad tertiam partem, quæ etiam Roſarium appella- Suar. tur. *Suarez de Rel. tom. 2. l. 4. c. 8. n. 5.*

60. *Promiſi ieiunare die Sabbati, aut Veneris in eo legitimè impeditus, non teneor. Rogo an tenear altera die ieiunare ad ſatisfactionem?* Si promiſſio alligata fuit diei illi ob ſpeciale mo- Sanch. tiuum, non teneris: ſecus ſi promiſiſti principaliter ieiunium, & ſecundariò, in tali die. *Dubito de h. c.* Putat *Sanchez ſumm. tom. 1. cap. 14. num. 31.* teneri te. Attamen probabiliter cum Caietano alij exiſtimant non teneri; quia poſſeſſio non ſtat ex parte voti, quod non conſtat emiſſum cum dependentia ad tale diem.

61. Voui, recitaturum me quotidie ſepties pœnitentiæ Pſalmos; librum non habeo, vnum tantum memoriæ retineo: teneor ne vnum illud ſepties repetere? Minimè, præcipuè ſi eſt de ma- Sanch. ioribus. Vnde aſſero ad nihil teneri. *Sanchez ſumm. tom. 1. lib. 1. c. 19. n. 3.*

62. Dixiſti voti materiam futuram bonam, non malam, non indifferentem: dubito an ſit materia *bona, an mala: num tenear?* Suar. Aſſerit *Suarius de Rel. tom. 2. l. 4. c. 6. n. 12.* non poſſe vouentem contra id votum operari ſine legitima diſpenſatione, aut de- Sanch. claratione Pontificis. Sed *Sanchez ſum. [illegible] 4. c. 6. n. 12.* exiſtimat tale votum non obligare: & ſi circa hanc bonitatem, vel malitiam ſint opiniones probabiles, mineus probabili poſſe adhærere.

63. *Addidiſti [illegible] an validum votum [illegible]* Validum planè, & ſanctiſſimè emittitur a noſtræ Societatis viris, quia [illegible] in tantum eſt perfectionis ſtatus, in quantum perfectionem in ſubiecto [illegible]; quam perfectionem etiam qui habent, de ſe non præſumere, ad Suar. humilitatis heroicum gradum pertinere. Legendus *Suarius de Rel. tom. 2. l. [illegible] cap. 13. num. 13.* Hinc colligit

Palaus

ſuppoſita tali conditione; quocumque ergo ex capite [...]tur, votum non obligabit. Vouet, v. gr. quis (cum [...] de Rel.tom.2. l.4.c.17.n.21.) Religionem, ſi per [...] fornicatione abſtineat; non abſtinens poſtea ſiue ex [...], ſiue ex praua intentione, non tenebitur ad Religio[...] quamuis fortaſſe contra votum delinquet. *Vouet quis [...], ſi ſanitatem recuperet infra menſem, poſtea ex intem[...] non obtinet: teneturne votum implere?* Aſſerit *Sanchez tom.1. l.4.c.23. n.46.* Sed ex Suarij citati doctrina non [...] — nali. Suar. Sanch.

Conſtat votum pœnale tunc obligare ad pœnam, quando [...] & culpabiliter violatur. Rogo autem, ſi voui non lu[...] pœna centum argenteorum, poſtea autem voti imme[...] memor voti, ſed immemor pœnæ do operam ludo, teneor [...]nam? Non teneris? quia naturalis obliuio igno[...] inuincibili æquiparatur. *Sanchez, ſum.tom.1.c.22.n.18.* Sanch.

Vouens non ludere, toties violat votum, quoties ludit: ro[...] militer vouens ſoluere viginti aureos, ſi ludat, teneatur quoties ludit? Aſſerit *Sanchez*; quia pœna eſt acceſſo[...]. *Dubius ſum, an promiſerim ſoluere pœnam, quoties ſoluerem.* Exiſtimat *Layman.lib.4. tract.4.cap.5.num.4.* ſoluere pro prima vice; quia in dubiis, benignior pars eligenda. *Sanchez* autem ſuam ſententiam limitat, non habere locum in pœnis grauiſſimis, & quæ irri- — Sanch. Laym. Sanch.

quod voueras. Porrò falſum puto, quod Suarius aſſeruit (venia Doctoris) voluntatem ſatisfaciendi per aliam Mi fuiſſe nouam Miſſæ promiſſionem.

68. *Memini, me apud Caietanum legiſſe peccatum m eſſe totam materiam voti violare, ſiue magna, ſiue parı quidnam tenendum?* Aſſeruit *Henriquez lib. 5. cap. num.* materia voti paruitatem materiæ à peccato lethali exc ſiue totalis, ſiue partialis ſit; quia ſi promiſſio rei leuis homini non obligat ſub mortali, multo minus Deo fact eſt mitior noſtrarum promiſſionum actor. An non voti quædam lex, quam ſibi homo imponit? ergo non debe quam lex diuina, & Eccleſiaſtica obligare, in quibus m paruitas reperitur.

Henriq.

69. *Poſſum ne me vouens, obligare ſub mortali ad materiam. v.g. ad Aue Maria recitationem?* Aſſerit *Fag p. 2. lib. 9. cap. 3. num.* 15. quia intentio legiſlatoris, & vo ſufficit ad obligationem mortalem. At *Sanchez ſum.* 1 *lib.* 1. *c.* 4. negat; quia id non poteſt legiſlator in irratio materia, ſed in rationabili, & proportionata. Sic intelli ſententia illa *l.* 1. *ff. de conſt. Princ. Quod placuit Princip habet vigorem.*

Fagund.

Sanch.

§. 4. *De Voti Relaxatione per irritationem.*

70. *Dixiſti vota relaxari per irritationem, diſpen ati & commutationem, irritarique poſſe vota ſerui à Domin ris à viro, filij impuberis à patre, pupilli à tutore, Reli Prælato, & omnis inferioris à ſuperiore abſque cauſa nece Rogo an Prælatus regularis poſſit irritari vota ſui Religioſi quam ad Epiſcopatum, aut Cardinalatum aſſumptus fue* nimè, quia à poteſtate ipſius dominatiua iam eſt exc *Palaus t.* 3. *tr.* 15. *d.* 2. *p.* 3. §. 3. *n.* 3.

Pal.

71. *Dubito, num vota emiſſa ſint à ſubdito tempor ctionis, aut libertatis: poſſunt ne irritari à ſuperiore?* Neg 1. 2. *q.* 21. *tr.* 8. *d. vni. ſect.* 25. *n.* 261. & 262. quia votum ſum eſſe certum eſt, vnde eius obligatio debet præpo dubiæ ſuperioris poteſtati.

Salas.

72. *Dubium eſt, an impuber votum poſt puberta em mauerit: poteſt ne pater irritare.* Reſpondet *Sanch. ſum. lib.* 4. *c.* 32. *num.* 5. poſſe ſiue dubium ſit an confirmauer conſtet de hoc, & dubium ſit, an confirmauerit ante, pubertatem.

Sanch.

73. *Poteſt ne vir irritare votum vxoris de ineundo ri poſt obitum eiuſdem viri, vel ſecundis nuptiis non in* Aſſerit *Sanch. cit. c.* 34. & *Præpoſitus in* 3. *p. q.* 6. *dub.* 2. cum irritat, adhuc ſub viri poteſtate eſt.

Sanch.
Præp.

ſtam irritare poteſt. Addit poſſe Prælatum vo-
i irritare emiſſa ante profeſſionem. Intellige,
rem id poſſe; quia ſuperior non habet poteſta-
itam in nouitios.

e vir irritare votum vxoris de non petendo debi-
iam ſi emiſſum ſit de viri licentia; quia hic dum
ltatem vouendi, non adimit ſibi facultatem ir-
ſi vterque coniux continentiam voueat, & iuri
li renunciet? Porrò Sanchez primum caſum ap- Sanch.
egat ſecundum. Approbat *Prapoſitus* 3. p. q. 6. Præp.
itus ſit, non poſſe licite; minimè verò, ſi ſenſus
ralidè.

diſpenſare, & commutare eſſe Epiſcopi reſpectu §. 5.
rum, præter quinque vota, quæ ſunt reſeruata *De Voti*
tatis perpetuæ, Religionis, & trix peregrinationis *relaxa-*
Romam, Compoſtellam; quam auctoritatem habet *tione per*
plex confeſſarius per Bullam Cruciatæ: Rogo, an *commu-*
tare, ſi non pateat ad Pontificem aditus, poſſit *tationẽ,*
ſcopus in voto abſoluto caſtitatis, aut Religionis? aut *diſ-*
re *Sanchez lib. 8. de Matr. d. 9. num. 22.) Poteſt* *pẽſatio-*
aris per priuilegia ſua? Minimè; quia illis con- *nem.*
ictio in ea vota, quæ ordinariæ Epiſcoporum Sanch.
iciuntur: non quæ ſola iuris interpretatione, &
nam hæc non ſunt verè Epiſcopalia. *Fagundez* Fagund.
h. 2. cap. 4. ſ. n. 1 5.

affirmat. Imò probabile aſſeruerim poſſe ſibi ipſum
tentem commutare, ſi ſit materia ſubrogata euidenter
lis; quia in dubio, an ſit minor, poſſidet votum.

79. *Egeóne iuſta cauſa, vt votum meum mutem in*
Laym. *vel in æquale bonum?* Aſſerit *Layman lib. 4. tract. 4. cap. 8.*
At alij negant probabiliter.

80. *Poteſt ne vouens, vel iurans ſe daturum centum*
Eccleſiæ vel pauperi determinatè, ante acceptationem vot
lud, aut iuramentum propria authoritate in melius comm
Azor. Negauit *Azorius tom. 1. lib. 11. cap. 19. quæſ. 12.* Alij auten
babiliter aſſeruere, ſubſcribo, quia probabilius eſt, ius à
pere, aut ab Eccleſia non acquiri, donec votum accej
Deus autem, cuius intuitu vota ac iuramenta pia emitt
gratius habet, quod melius exiſtit.

81. *Inſto, an poſt acceptationem Eccleſiæ, aut pauperis*
Sanch. *votum illud in melius mutare?* Negat *Sanchez in ſum.*
lib. 4. cap. 41. num. 13. quia per acceptationem votum
in contractum, & acceptum ius acquirit, quo inuitus
Fagund. non poteſt. Aſſerit autem *Fagundez Decal. tom. 1. lib. 2. c.*
num. 11. quia vota pia vltimate diriguntur in Deum
quam in finem cuius: ideo ipſius habenda ratio, cui
bonum ſemper eſt gratius.

82. *Vt confeſſarius ſimplex vota mea poſſit commutar*
quiritur nè iuſta cauſa? Cum commutat per Bullam, a
bilæum, non requiritur, ſed ſufficit eleemoſynam pro
Suar. præſtare, & opera in Iubilæo præſcripta gerere. *Suarius*
tom. 2. lib. 6. cap. 9. n. 3. cùm verò auctoritate ordinaria
Sanch. mutat, iuſta cauſa requiritur. Sine qua (ait *Sanchez ſum.*
lib. 4. cap. 51. num. 15.) votum pœnitenti commutans
ret ſolùm venialiter; quia poteſtate in iure leuiſſima al
tur. *Quænam iuſta cauſa?* Si res ſubrogata hilarius ac
Leſſ. tur implenda. *Leſſius dub. 11. n. 96.* Si pœnitens petit,
Sanch. eſſe cauſam exiſtimat, *Sanch. cap. 50. n. 23.*

83. *Poteſtnè commutare vota, qui ex delegata poteſt*
Laym. *ſpenſat?* Poteſt; quia qui poteſt plus, poteſt minus. *La*
Sanch. *lib. 4. tract. 4. cap. 8. n. 20.* At *Sanchez ſum. tom. 2. lib. 8. d.*
contrarium aſſeruit.

84. *Faciendáne commutatio, aut diſpenſatio votor*
confeſſione ſacramentali? Per Bullam aut Iubilæum fie
Sanch. teſt extra confeſſionem. Idem docuit probabiliter *San*
Regin. *Matr. lib. 8. d. 34. num. 22.* contra *Reginaldum tom. 2.*
cap. 28. num. 216. de commutatione ſeu diſpenſatione
da virtute litterarum Apoſtolicarum; quia Pontifex i

... dolorem : ſit integra circa ea, de quibus pe-
... Suar. tom.4.d.31.ſect.4.n.9. *Sufficit ne quili-*
... Debet eſſe proprius illius pœnitentis, id eſt,
... pro illo *Sanchez de Matrim. t.1.l.3.d.34.n.*
... debeat præmitti confeſſio, ille ſolus poteſt ta-
... vota diſpenſare, qui poteſt eius confeſſionem

... *meum in melius ritè eſt commutatum : poſſum ne*
... *redire ?* Negat *Filliucius p.2.cap.10.n.288.* quia
in melius habet vim voti, & votum propria au-
poteſt in minus bonum commutari. At *Sanch.*
...2.lib.8.d.9.n.21. affirmat; quia commutatio fit
*...*ouentis, vnde poteſt illi fauori renunciare; intel-
*...*acta ſub conditione : ſi vouens nolit votum im-
...eſſius l.2.c.40.dub.11.n.47. ſi facta fuerit multi-
*...*tio voti ſiue in eleemoſynam, ſiue in ieiunium,
... poſſe vouentem eligere quam maluerit; & poſt-
*...*nam, & renunciauit aliis, poſſe iterum ad ean-
*...*ationem, vel votum redire. Limito tamen, niſi
*...*aſſet, aut conſultò elegiſſet commutationem in
..., ad maiorem Dei cultum : tunc enim commu-
... in Dei fauorem.
...eſt vera diſpenſandi mei voti cauſa, ſed ipſe exiſti-
an ſit valida diſpenſatio? Affirmatiuè reſpondet:

Suar.
Sanch.
Sanch.
Leſſius.

89. *Voui ieiunare Quadrageſima, ſed dubito, an abſtinenti*
Salas. *à lacticinijs comprehenderim: quid tunc?* Ex Salas aſſero à
cticiniis abſtinere non obligari. *Voui certo die ieiunare, dubito, num votum ſimpliciter, nnm verò cum dependenti tali die?* Si eo die impeditus fuiſti, non teneris alio ieiun
Laym. Sic *Layman.*

90. *Votum de patrando veniali peccato, quódnam crimen*
Leſſius. Cum *Leſſio* tantùm veniale aſſero; quia materiæ parui excuſat.

91. *Certus ſum me caſtitatem vouiſſe, ſed dubito, an hab rim animum me obligandi: quidnam præſtandum? Num currendum ad Pontificem?* Teneris quidem votum ſeruare,
Sanch. men illud, auctore *Sanchez*, non eſt Papæ reſeruatum.

92. *Diuerſis votis varia ad caſtitatem pertinentia prom poſſunt ne ſingula, atque adeò omnia commutari?* Licet ex o nibus ſimul iunctis conſurgat obligatio ad perfectam ca
Sanch. tatem, commutari poſſunt; quia (vti *Sanchez* aduertit) v poſteriora ſe habent per accidens ad priora: niſi vouens tendas ea coniungere; tunc enim teneris obſtrictus voto p fectæ caſtitatis indiſpenſabili.

93. *Voui ſingulis menſibus confiteri, vel communicare,*
Sanch. *duos vel tres dies vltra menſem diſtuli: num voto ſatis fe* Maximè, imò (loquor cum *Sanctio*) ſi infra octo dies à me elapſo ſolemnis aliquis dies inſtaret, vel Iubileum, pote tandiu differre, ſi ægrè bis intra octo dies confitearis; ide que de anticipando ex ſimili cauſa aſſeruerim;

94. *Extinguuntur ne omnia vota tam in ſeculo, quàm in*
Sanch. *uitiatu emiſſa per ſolemne Religionis votum? Sanch.* affirm idem de iuramentis adiiciens.

95. *Confert prima votorum emiſſio omnium peccatorum*
Sanch. *miſſionem: num idem præſtet ipſorum renouatio? Sanchez*
Laym. gat, cum *Laymano* affirmo, quoties quis interno renou ris affectu.

Capvt Primvm.
De Feſtiuitatibus obſeruandis.

IN tertio praecepto Decalogi: Sabbato ſanctifices, determinatur tempus, quo Deo eſt externus cultus tribuendus. In Euangelica lege Sabbatum in diem eſt Dominicam mutatum. Igitur expendas, ſolemnia obſeruare teneamur? Ad Deum pertinet ı dies, cuius obſeruatio perantiqua, & multis de . Canonico introducta. Ad Chriſtum duodecim :s pertinent, Incarnatio, Natiuitas, Circuncisio, a,Præſentatio in templo,Transfigurario,Paſſio Do-ıæ minimè in præcepto) Reſurrectio,Aſcenſio,Ro-de præcepto non ſunt, Pentecoſtes, Corpus Chriſti, Crucis,B.Virgini dedicantur Conceptio, Natiuitas, io, Annunciatio, Viſitatio, Purificatio, Aſſumptio, ı S.Mariæ ad niues,Expectatio,quorum ſolemnium io, Dedicatio, & expectatio non vniuerſaliter de cuſtodiuntur. Ad ſanctos denique pertinet Dedi-gelorum, & Apparitio, ex quibus prima tantum in . Natiuitas Ioannis, Duodecim Apoſtolorum dies, ni, Laurentij, Sebaſtiani ex conſuetudine S. Sylue-r,Martini alicubi, SS. Antonij,& Franciſci ex deuo-

Conſuetudo laicorum, & clericorum poteſt ne intr feſtos? Poteſt, obligationem attamen non inducit cum exiſtimatione obligationis. *Poſſunt ne ſinguli d nitate ... obſeruare?* Poſſunt ſe perſonaliter, non tam ſteros obligationem tranſmittere. *... ne feſtum d rid... vſque ta... um inſtitui?* Ita quidem, & de fac obſeruatur. Porrò (vti integræ quæſtioni ſatisfacia rum inſtitutionis cauſæ multæ ad Dei, Sanctorū norem, gratiarum actionis, &c. pertinentes.

Capvt II.

Quidnam præceptum, quidnam in die probibitum?

3. O*Bſecro expendas, quidnam ſit præceptum age feſto?* Miſſam audire, quod quidem præcep quo modo diuinum eſt abſolutè Eccle..aſticum. Ol mortale, ſi voluntariè omittatur, eiúſque obligatio to tempore ante meridiem. Impleri poteſt ſtatim diam noctem. Infrà de Miſſæ exauditione.

4. *Quidnam autem prohibitum in die feſto?* In ſolum vacatio à ſeruilibus operibus præcipitur. *Qui* Illud, ad quod ſerui deputati ſunt. Nec opus ſeruile ſi ob lucrum factum eſt de ſe ante ſeruire non erat. modum alterius fieri, vel non, ad ſeruile opus e cum eſt.

5. *Si ſeruile opus neceſſarium ſit ad hominis ſuſtent prohibitum ne eſt?* Minimè, ſicut neque ad curandum mum; quia neceſſitas caret lege.

6. *Quid ſi ad Dei cultum ſeruiatur?* Si diuino cultu extrinſeca propinqua ſint, v.gr. ornare altaria, veſte extrahere, & ſimilia, licent. Remotiora, vt mundare tapetibus veſtire parietes, & huiuſmodi, niſi aliqua dat excuſatio, ſaltem venialia ſunt.

7. *Num miſericordiæ opera exercenda?* De ſe ſerui licent, vt conſuere veſtem pauperi, deferre ligna eiden

8. *Quid de liberalibus?* Studere, etiam artibus me cis, vt mentis inſtructioni opera detur, liberale eſt. Ite bere nec ſit ſeruile ob lucrum: tranſcribere autem ei *babile ſit* ſeruile eſſe, contrarium probabilius affirm g... ſeruile ex ſuo genere. Itinerario minimè, niſi ſi

tendiſionis, exceptis rebus neceſſariis. *Secundò*, Pla-
ſententia videlicet ciuilis; & ſtrepitus iudicialis; niſi
tas vel pietas excuſet. *Tertiò*, Iudicium ad mortem,
pœnam corporis grauem, niſi grauis intercedat cauſa;
men ſpiritualis poteſtatis licitus eſt. *Quartò*, Iuramen-
diciale, niſi pro pace & neceſſitate præſtetur. In par-
i autem prohibiti ſunt forenſes actus, vt citatio, can-
cellus, examen, & ſententia cum ſtrepitu iudiciali a
tio vero prohibita non eſt, nec actus extraiudiciales,
pellatio; quàm tamen in die feſto proſequi non licet,
nec præſtare iuramentum, per quod contractus obfir-

Capvt III.

perſonis, quæ obligantur ad feſtos dies obſeruandos, & de cauſis excuſantibus ab obſeruatione, déque tranſgreſſionis grauitate.

Vtnam ad Feſtorum cuſtodiam obligantur? Omnes fideles ad feſtos dies, qui generaliter tota in Eccleſia co- §. 1. *Perſonæ*

12. *Permanet peregrinus quodam in loco: num ten lius feſta?* Si permanenter habitet, tenetur tam ex cc ne, quàm ex iuriſdictione; at ſi verſetur tanquam in probabile ſatis eſt non teneri. *Quidnam requiritur quis dicatur habitator?* Vel domicilij vera acquiſiti mum ibi perpetuò manendi coniunctum cum ha vel acquiſitio quaſi domicilij, quæ animo ibi pe anni partem habitandi habetur; ad hoc autem v habitator in ordine ad obligationem legum locali uior mora ſatis eſt.

§. 2. *Cauſæ excuſantes à cuſtodia Feſti.*

13. *Quænam cauſæ excuſant ab obligatione fe* Imminens neceſſitas, vt paupertatis, ob quam: niſi l die feſto, non habeo, quo viuam; damni in agricol meſſis laborantibus; vel in coquentibus lateres, a vel in famulis qui præcepto domini laborare cog ſatoribus autumni tempore; militibus tempore be libus. 2. Neceſſitas Reipublicæ: vnde excuſantur pontes, & vias, quæ ſine incommodo differri non p prouidentes de rebus neceſſariis; vel artifices pr cauſa, parantes bellica tormenta, & huiuſmodi. 3. proximi: ſic laborantes ad extinguendum ignem a domo proximi; vel opera tonſoris, pharmacopol facientes, excuſantur. 4. Pietas in Deum & proxim ſpenſatio ſiue a iure, v. g. occurſus copioſæ captur forenſe iudicium, quando neceſſitas, vel pietas ſua homine, ad quam requiritur poteſtas; cauſa, & ve terno ſigno expreſſa: ſiue à conſuetudine, ex qua n ſantur, vt piſcatores: venatores, pictores quoad a quentiores actus, barbitonſores, artifices aliqui p materiam, muliones, & agalones, aliique offi dentes in die feſto ruſticis venientibus tunc co villis.

§. 3. *Delictũ contra feſti obſeruationem.*

14. *Quanta eſt ſeruandi feſta obligatio?* Grauis leuitate tamen materiæ, & aliis cauſis peccatum v poteſt. *Quæ iam grauis materia:* Spatium duarum grauis materia videtur eſſe Filliucio & aliis: ego gr gno quod ſpatium duarum horarum excedit. *An o oppoſitarius ... grauia ... tali genere ... ?* It delineare, filo globulos immittere, calamo pin ſimilia.

an omnibus communiter? Haud damnandus domi- *Obſer-*
nuſmodi opera mancipio imponeret infideli; quia *uatio*
infidelis non peccat, ſiquidem Eccleſiaſticis le- *Feſti.*
tenentur. Vnde putat *Layman. lib. 1. tractat. 4.* Laym.
r. 3. licitum eſſe imponere opera ſeruilia perpe-
bus; quia non delinquunt, &c. Probabilius alij
odi onere amentes liberant. *Fernandez p. 3. mand. 3.* Fernan.

hibita ne diebus feſtiuis iuramenta? Ait *Layman. lib.*
.2. num. 8. ſolummodo iudicialia prohiberi, quæ
coram iudice præſtantur; quia de his agit tex-
e ferijs. Alioqui omne iuramentum priuatum, ex
, quod in feſto fieret, eſſet ſpeciale peccatum.
ſit ſcandalum, non peccant Notarij in diebus
ntractus celebrantes. *uarez de Relig. tom. 1.* Suar.
30. *num.* 17. permittit in paruis oppidis litigan-
ia, quia aliis diebus ruſtici non adſunt agriculturæ

ant ne Commiſſarij, Notarij, vel alij acta Curiæ, conclo-
tran ſcribentes, etiam ex mercede? Non, quia ſeruile
non ſit, eſt per accidens, mercede geri. *Suar. de Rel.* Suar.
4.
ſan ur ne Typogr hi? Characteres ordinantes excu-
tia opus ſeruile non eſt: prælo incumbentes; mini-
... ſeruile. Ex ... doctrina colligo qui ... Laym.

etiam extra neceſſitatem, ſi audiatur Miſſa. Eg
Suar. etiam vigente *Suarij* ſententia,ſemper eſſe licit
per adeſt neceſſitas bellum non differendi.Effic
tos habe,qui vrbes,aut oppida vallo,aggeribus
niunt.

21. *Licet ne die feſto piſcationi, aucupatio operam dare?* Seruilia *Suarez tom.* 1. *de Relig.* Suar. *num.* 3. reputauit. At venationem ratione con Granad. mittit, non autem piſcationem. Porrò *Granad tract.* 12. *d.*4.*ſect.*7.*num.*65. aſſerit venationem eſſe ſeruilem, licet fiat ob lucrum: piſcation lem eſſe, ſi fiat ferendo retia, remigando, & *linceius tom.* 2. *tractat.* 27. *cap.* 9. *numer.* 172. Filliuc. haud illicitam venationem, piſcationem, &c. & ob recreationem: eſſe verò illicitam ſi ſit lal officio.

22. *An ſeruilia opera, iter agere, ſaltare,* Minimè, quia eſt actio naturalis in quadam tione conſiſtens. *Suarez de Relig. tom.* 1. *lib.* 2. Suar. *An ſeruiliter agant die feſto agaſones, vel muli iter cum beſtiis oneratis?* Rarò peccant mortalite uare, & imponere onera eſt opus ſeruile, hoc p uo tempore præſtatur. Scio *Suarium citat. n* lùm excuſare in continuatione itineris alia di tione publicæ vtilitatis, vel vitandi proprij n nunquam non nocumentum mulioni beſtias m feriari.

23. *Excuſantur ſartores ratione neceſſitatis: n nam ſit neceſſitas eos liberans à peccato?* Repu ria confectio veſtium pro funere, pro nuptii nec ſine incommodo differendis. Interdum e poſt medium noctis præcedentis feſtum labo vt veſtes promiſſas perficere valeant. *Layman.l.* Laym. *num.* 2.

24. *Conceſſit Pontifex in cap.* licet de feri *halecum, quæ vno anni tempore tranſire ſolent tranſitorij; ſcio extendi ad piſcationem thunn ſcium ſimilium: rogo autem, an poſſit id ind ad omne lucrum tranſitorium?* Aſſeruit *Fern.* Fernan. *cap.* 7. §. 1. omne lucrum tranſitorium repentir ex illo cap. excuſare. Vnde excuſat tonſores i operam dantes muneri ſuo, propterea quod i Suar. tondendi non accedunt, propter occupation

…s ad vitandum otium, ne ad feneſtram conſpiciendas …habeant. Alij liberant à reatu exercentes die feſto ope…ilia ad templa ædificanda, vel reficienda gratis, ad …ſyuam gerendam, ad ornanda delubra, &c. Aſt ego …illis ſentio, qui laborantes, vel hoc prætextu ſine neceſ…ſitate non excuſant; quia opus Religionis extra neceſſitatem …debet prætermitti.

… *Dicaſti paruitatem materiæ à graui excuſare pin… materiæ paruitatem quoad quantitem, & quali… aſsigna?* Exiſtimat *Reginaldus tom. 2. lib. 16. cap.* [illegible] Regin.
…. 53. id, quod minus integra hora eſt, paruitatem eſſe …tiæ. Aſt *Filliucius tom. 2. tractat. 27.* [illegible] *31.* [illegible] *250.* Filliuc.
…m materiam hac in re dua; horas eſſe putat. Con… *Henriquez com. caſ. conſ. cap. 7.* [illegible] Porrò in Henriq.
…ibus forenſibus, & iudicialibus paruitas materiæ non … ſumi ex temporis inſumpti quantitate, ſed quali… operis v. gr. venditio rei magni momenti [illegible] …itate celebrata etiam per tempus breuiſſimum …t lethale piaculum. Quod à fortiori in actibus iudi… …procedit, ſecus ſi res vendita eſſet parui momenti, vt …, aut frugum venditio, &c. *Palaus tom. 1. tract. 9.* Pal.
…*5. p. 4.*

27. *Scio dies feſtos ex iure conſtitui debere. Epiſcopoſ…* §. 2.
…non poſſe ſine conſenſu populi eos inſtituere: Quid ſi De feſtis
…? Non tenetur populus obſeruare, ſi iuri ſtatuen…

ratio apparatu minori celebrata. Alij autem cont
ſeruire.

§. 3. *Varia de feſtis.* 29. *Habitat quis in duplici Parochia diuerſa brante: a. quámnam tenetur celebrandam?* Ex *Fi* pondeo teneri ad eius feſta ſeruanda, in qua præſe

Filliuc. 30. *Dixisti agaſones, & muliones non eſſe morta reos, quia licet opus ſeruile, in oneribus leuandis ve dis, non multum temporis conſumunt: an poſſumus mare de ducentibus iumenta lignis è ſilua?* Ex *Fill* doctrina idem aſſeruero, ſi opus ſeruile cedendi, in & deponendi duarum horarum ſpatium non mul dat; quia reliquus labor iumenti humeros aggrau

Tolet. 31. *An famuli quando coguntur à dominis diebu borare ſeruiliter, ita ere poſſint?* Ex *Toleto* reſponc ſine peccato, modò non cogantur in Eccleſiæ, au temptum: tunc enim deberent mori potius, quàn Adiicit tamen huiuſmodi famulos, qui ſæpe ad la feſto coguntur, tranſacto tempore ſuæ obligatio alium quærere dominum, ſub quo poſſit feſta obſ deſint quibus commodè ſuam operam locare po magnum mutatione illa incommodum paterentu

EXAMEN VI.

De legibus in particulari circa materiam Mandati Decalogi de parentum cultu.

CAPVT PRIMVM.

De mutua Parentum, & Filiorum obligatione.

§. 1. *Obligatio filij erga parentes.* 1. *Vtrùm obſecro circa parentum honora dat?* Curanda ſex, internus amor, ex uentio in neceſſitate ſpirituali, in co impletio teſtamentorum, & dilectic ad ſupernaturalem beatitudinem: hinc conſequen modis poſſunt filij delinquere.

2. *Quid circa alimenta?* Iure gentium alimen bus debentur, iiſque ſubueniendum in graui neceſſ

ienda in iis, quæ ad domus gubernationem perti-
nos mores,& ad ſtatum matrimonij in quibuſdam

luam viciſſim parentes filijs debent? Neceſſaria ad vi- §. 2.
miniſtrare,bonis moribus inſtruere,non vendere abſ- *Obliga-*
cauſa, liberare à ſeruitute, prouidere illis volenti- *tio parē-*
operam dare. *tum er-*
ſt ne parens alimenta filio denegare? In his caſibus *ga fi-*
patrem accuſet,ſi ipſemet illis indigeat, ſi fuerit in- *lium.*
habeat, vnde ſuſtentari queat, ſi quid agat, ob quod
e ſpoliari poſſit. Aliàs quidem iure naturali filiis
menta debent.
da um patris proprium? Filiis prouidere in futurum,
re hæreditate niſi iuſta cauſa,dotare filias.
ſcripti debentur ne alimenta? Debet pater ei ſim-
neceſſaria. *Quid de ſpuriis?* Spurio etiam de iure
neceſſarium alimentum debetur. Clerici ſpuriis
e poſſunt alimenta neceſſaria. *Num excommuni-*
aut Religioſi è cœnobio eiecto debeantur alimenta?
, ſi eiectus egeat, etiam hæretico, ſi aliunde non

t ne renunciatio alimentorum? Minimè, abſque iu-
toritate, niſi iurentur. Neque alimenta præterita te-
ter reſarcire in conſcientia, ſecus in exteriori foro.

CAPVT II.

De mutua coniugum obligatione.

§. 1. *Obligatio mariti erga vxorem.* 11. Q*Venam viri erga vxorem obligatio?* Eam in d præceptis non poteſt impedire, in humanis iu cauſa poteſt. Grauiter percutere minimè, ſecus reprehe & moderatè corrigere. Domus adminiſtratio ad ſpectat,& eum vxore tenetur habitare, nec abeſſe, niſi ſta cauſa.

§. 2. *Obligatio vxoris erga maritum.* 12. *Quænam autem vxoris erga virum?* Obedire marito in domus adminiſtratione. In rixis cum viro ter aut leuiter peccare poteſt iuxta materiæ, aut affectu uitatem. Tenetur ſequi virum, queiſdam caſibus ex Aliquando poſſet ſe ſe adminiſtrationi domus ingere uicem equidem debent ſibi amorem, reuerentiam, to tiam,& debiti redditionem.

CAPVT III.

De mutua dominorum & ſeruorum obligatione.

§. 3. *Obligatio ſeruorũ erga dominos.* 13. E*Xhibe ſeruorum erga dominos obligationem.* Ten debitum honorem dominis deferre, obedie præſtare,conſeruare domini res,in ægritudine iis Sacra procurare, & malis tutari imminentibus.

14. *Quandónam ſerui tenentur non fugere, quan autem fugam poſſunt arripere?* Iniuſto bello capti fuge ſunt,non autem qui ſeſe vendiderunt in ſeruos. At iuſ lo capti, etiam fugere ad ſuos valent, abſque vi tame deceptione fidei datæ. Capti apud infideles etiam poſſunt, & iis dari valet conſilium ad fugam: accipere ad fugam neceſſaria à Turcis vel aliis hoſtibus Chri nominis poſſunt.

15. *Quid de peculio ſeruorum?* Habere poſſunt pec ſuum permiſſu domini,mobilibus,vel immobilibus con Abſque domini autem conſenſu inutilis eſt donatio.

16. *Si vxorem duxerint, cuinam potiùs ſeruire debent mino, an vxori?* Magis domino, quàm vxori, ſi domi ſcio eam duxerint: ſecus ſi ſciente.

nos.

[illegible] *de famulis alendis & gubernandis*? Alimenta, [illegible] famulo debet, famulatui congruentia debent [illegible] ſpitale licet quandoque mittere; & iuſtè merces [illegible] cum ægrotat. Ex contractu aut delicto famuli [o]bligatur, niſi iuſſu, aut auctoritate domini facta [e]xpellere herus famulos moribus corruptos, niſi [a]d redituros frugem ſperet.

Capvt IV.

[De] mutua Prælatorum & Clericorum obligatione.

[Ad] *quidnam Clerici erga Prælatos tenentur*? In acti-[bu]s quidem internis obedire non tenentur, neque [et]iam venialiter. In dubio de peccato, præcipienti [obe]dire tenentur; debet autem eius voluntas illis eſſe [...] Tenentur profectò obedire in pertinentibus ad [b]eneficiarij ad ſubſidium charitatiuum, contribu-[...]cet quadam in pecunia, vel æquiualenti re à be-[...]acta in quibuſdam caſibus erga Epiſcopos. Cur [...]t Religioſi erga ſuos Prælatos peculiaribus tenen-[...]

§. 1. *Obligatio Clerici erga Prælatum.*

Inquirere in populi ſui peccata. 5. Corrigere ſub.
perflua pauperibus elargiri. 7. Iudicare cauſas E
8. Approbare Confeſſarios, Concionatores.

23. *Quaenam eius poteſtas?* Poteſt conferre in
quadraginta dierum, imponere cenſuras, in quib
gularitatibus, & impedimentis matrimonij non
bus diſpenſare, & alia plura gerere valet.

24. *Quidnam ei circa ordines, beneficia, & con
conferendam praeſtandum?* Eos per ſe conferat,
tat. Singulis annis chriſma conficiat, ſuis tempo
mentum Confirmationis conferat, dignos ordin
ficienti titulo. Porrò beneficia ſolummodo dign
ad teſtamentorum denique executionem maximè
ſis attendat.

Capvt V.

De mutua Principis laici, & ſubdit obligatione.

§. 1. *Obligatio Vaſſalli erga Principem.*

25. AD *quidnam tenetur vaſſallus erga Princip*
vectigalia ſoluere: in neceſſariis tamen
fraudantes minime obligantur niſi in quibuſd
Nouae gabellae debentur, ſi iuſtae ſint; ſi non peta
fraude, non eſt obligatio ſoluendi. Soluentes
tenentur ad gabellam: tenentur tamen, quando
tia eorum id relinqueretur. Poteſt quis non ſolu
certò ſcitur, non impendi gabellam in rem ob
ſita eſt. *In dubio de iuſtitia?* Praeſumendum pro
etiam infideli ſoluenda.

§. 2. *Obligatio Principis erga Vaſſallum.*

26. *In quibus autem Superiores laici erga ſubdi*
Cum virtutes laici Principis debeant eſſe Relig
Clementia, Liberalitas, Iuſtitia, Fortitudo, Pruden
ficentia, Magnanimitas: vitia autem: Cupido i
gnandi, indictio belli iniuſti, ſocordia in muni
arcibus, negligentia in viis publicis reparandis, n
miſerabilibus, non tollere conſuetudines prauas,
bus iniquis ſubditorum copias exhaurire, iniuſta
dere, ſubditum ad certum matrimonium cogere
tracto impedire, ſuiſque priuatis commodis ſtude
quidem, & proprietates Principis exercere, & viti
mortali quidem, aut veniali iuxta materiae grauit

ne Principes aſſumentes ineptos ad gubernatio-
ino inepti ſint, peccant grauiter, & ad reſtitu-
tur; ſi autem ſint minùs idonei, peccant qui-
mè tenentur ad reſtitutionem.

ne ad Principes cura Sacrorum? Profectò ad
nium ſpectat, cura ad Epiſcopos. *At reſidentia*
Non pertinet ad Principes, curare tamen poſ-
letur.

de officiorum venditione, aut naufragantium, bo-
nerosa vendere non ſemper licet: nec bona nau-
applicare ſibi licet, niſi derelicta ſint.

CAPVT VI.

…us Magiſtri & diſcipuli obligatione.

…nam debent Magiſtro diſcipuli? Honorem, reue- §. 1. *Obligatio Diſcipuli erga Magiſtrum.*
tiam, obedientiam in pertinentibus ad bonos
mr item vacare ſtudiis; & pecuniam à parentibus
endere iuxta magiſtrorum voluntatem, vel iux-
diſpenſationem.

Magiſtri? Eorum peccata diſſimulare non de- §. 2. *Obligatio Magiſtri erga Diſcipulum.*
iteris promoueant, & eorum curam in pertinen-
res gerant. Plura ſigillo ſequenti, Interim Do-
tur ad multa. 1. Nihil docere contra fidem, aut
s. 2. Diſcipulos ab aliis Doctoribus non auertere.
r ſtudere, vt officio ſuo ſatisfaciant. 4. Stipendia
a non exigere. 5. Captui auditorum ſeſe accom-
orrò caueant ne Doctoratus inſignia negent di-
digiis conferant, aut malè moratos admittant
s, aut eos permittant, cum poſſint reprimere, ſuf-
mo impendere, aut pro ſuffragio iuſto, aut iniuſto
cipere.

CAPVT VII.

…rca materiam de parentum cultu ex Societatis IESV Doctoribus.

…ſt ne pater filiam cogere impuberem Monaſte- §. 1. *De parentum & filiorum obligatione.*
a intrare cauſa educationis; Poteſt, ſicut cogere
puerum

puerum, vt ſcholam ineat, vel artificium. Pueri autem te
tur obedire; quia illa in ætate non tam ſua, quàm p:
Suar. tis voluntate regendi. *Suarez de Relig. tom. 3. lib. 5. c*
num. 15.

33. *Quid poſt filiarum pubertatem?* Non poteſt paren
lethali cogere ad manendum in monaſterio cum ſec
habitu vſque ad nubendi occaſionem: quia fœminæ m
ris ætatis in iis, quæ ad ſtatum ſuæ animæ pertinent, ſui
ſunt ideoque non poſſunt ad tam arctam compelli c
diam. Niſi ad aliquod breue tempus moraliter neceſſa
Suar. ad illarum cuſtodiam cenſeretur. Sic *Suarius de Relig. to*
lib. 5. c. 9. dub. 4.

34. *Scio Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 18. ſub excommunic*
nis pœna prohibere, ne vllus fœminam cogat Monaſterium
re, habitum ſuſcipere, aut profiteri: quæſiterim, an pater c
filiam puberem ingredi Monaſterium non animo adſcri
eam Religioſo ſtatui, excommunicatione feriatur? Reſpo
Suar. *Suarius citat.* non incurrere; quia Concilium loquitur
lo tantum ingreſſu, qui à parentibus per ſe ad habitus ſ
ptionem ordinatur. Quid ſi ordinetur animo eo, vt filia
nialium exemplo ad habitum ſuſcipiendum illiciatur?
planè, tunc enim fœmina alliceretur quidem, non c
retur.

35. *Tenetur ne parens dare filiis alimenta, & dotem?*
Fagund. tenetur (ait *Fagundez Dec. tom. 1. lib. 4. cap. 5.*) vt filius
gnatis, cui pater noluerit iuxta ſtatum alimenta exhib
poſſit ſine lethali vxorem ducere diuitem, & nobilem,
genere aliquanto inferiorem, inuito parente. Tenet
præſtare etiam filiis ſpuriis alimenta, & dotem. *Quid ſi*
ſit Clericus? Ad alimenta tenetur, ad dotem autem, in
ſolutione maiùs patri incommodum, & proximo ſcand
Molin. emergit, aſſerit *Molina de iuſt. tom. 1. d. 124. num. 22.*
teneri; præſertim vt dos inſeruiat ad alendam familiam
ad quod pater non tenetur.

36. *Tenetúrque pater filios ad ieiunandum cogere, præ*
diebus? Non debet è domo eiicere ieiunare renuentes
Hurt. lege charitatis corripere. Ex *Petro Hurtado* accepi. Q
dit non teneri dominum famulum nolentem ieiuna
domo exturbare, aut victum tollere: vel eius famul
priuare, quod incontinens ſit, ſi amaſiam extra pariete
beat: ſecus ſi eadem domo cohabitarent.

37. *In extrema neceſſitate* (circa parentes primum
Tolet. ro) *ſubuenire debeo filio meo, an parenti?* *Toletus* reſp

ioſtam prouocantes gra- Saa.
Ex *Saa* & aliis.
pater non ſolùm filio etiam proſcripto &
alimenta præbere, ſed & filij vxori, dum filius præ- Azor.
Ex *Azorio* tenetur; vxor enim & maritus idem

mater filio alimenta præbere teneatur? Præter lac
pſam lactationem debet ex defectu patris; vnde
iod ſi ipſa iuſtè excuſatur ab immediata nutri-
patrem ſolum pertinere ſumptus filio nutriendo
trem pertineat bonam filio nutricem adhiberi

ne parentes filium ægrotantem ad hoſpitale re-
ortaliter peccant, niſi adſit iuſta, v.gr. neſſitatis Azor.
rius.
ne filios alendi tranſit ad hæredes parentis, Azor.
re tenebatur. Maximè ex *Azorio*; ſed non tranſit
donatarium; neque ad eos, qui bona parentum
ionis, vel ſimilis contractus acquiſierunt; tranſ-
nem ad fiſcum, cui bona parentis addita fuere, ob
tis delictum.
qui filio alimenta non præſtitit, tenetur ne ad re-
Maximè ex *Leſſio*, niſi fortè ob id filius debita Leſſius.

iniuriam. 3. Ob accuſationem in iudicio, excepto
hæreſis, & læſæ Maieſtatis. 4. Ob attentationem in v
tris. 5. Si cum maleficis verſetur. 6. Si copulam hab
nouerca, ſeu patris vxore. 7. Si non ſuccurrat patri. i
pediat ne pater teſtamentum conficiat. In his certè
pater filium hæreditate priuare poteſt, non verò ali
ſi aliunde filius non haberet.

46. *Quid de filia aut inuitis parentibus nubente, au*
riosè transigente vitam? Nubens parentibus inuitis
Tridentini forma, attento iure Canonico non poteſ
ditate priuari, imò neque Cæſareo, niſi filia ſit mino
quinque annis, & parentibus volentibus ipſam in m
nium coniungere renuerit, & luxurioſam degere vi
luerit, Tamen filia, quæ bis tantum copulam comm
poteſt ob id hæreditate priuari. Idem affirmo ſi poſ
tiquinque annos luxurioſam vitam degerit: imò etia
vigintiquinque annos, ſi mater illius luxurioſam vi
gat, & nondum correcta ſit exhæredationis tempor
dicendum, ſi ſolus pater luxurioſè viuat. Porrò à
filius inuito patre contrahens etiam cum indigna, n
hæreditate ideo priuari; quia leges ſolummodo de
loquuntur. Certè exhæredatio non tollitur per rec
tionem ſuperuenientem, aut pœnitentiam: tollitur
ligionis promiſſione.

§. 2. *De obligatione cõiugum* Fagund.

47. *Quod attinet ad coniuges, quæram, num tene*
vxorem alere, ſi ob viri ſæuitiam recedens renuat obl
ritate ad virum redire? Non teneri affirmo ex *Fagun*
vxor vtriuſque coniugis culpa receſſit, deinde ad
redire contendat, maritus autem id non patiatur, ale
marito; quia vltima culpa ipſi marito eſt imputanda
item, quoties dos caſu fortuito periit.

48. *Num vxor aut filij ad ſoluenda debita tenean*
vir ſeu pater contraxit pro vxore aut filiis alendis? Mi
pater illa acceperit nomine ipſorum, vel proteſtatus
gratis illa præſtare, aut niſi acceperit in fraudem, i
iuſta cauſa, ſcientibus filiis, & vxore.

§. 3. *De dominis, ac famulis.*

49. *Seruorum ac dominorum percurro obligation*
netur ne dominus de damnis, quæ cum poſſet non impe
ca famulos, aut vaſallos? Tenetur planè. Poteſt in
ſeruorum dare hoſpitalium externis per aliquot die
id ſuis præſtet expenſis. Poteſt & ſolus hoſpitium, &
publicum, ſi velit, habere. *Valentia* conſule. ...
minum ob peccatum domo eiicere? Non niſi fortè i

[a]d peccatum illud vitandum, aut niſi futura manſio [g]raui nocumento. Sic Azor. Azor.

[Fa]mulus ad annum conductus ante tempus diſcedat, [an] merces? Cum Rebello affirmo deberi mercedem [pro tempore], quo ſeruiuit, niſi domini multum intereſſet eum [m]orari.

[Tene]tur ne herus ſoluere ſalarium famulo infirmo, quan[diu infir]mus eſt? Molina negatiuè reſpondet, niſi ſit in ex[trema a]ut graui neceſſitate; tunc enim ex charitate te[netur]. Imo poteſt ab eo exigere ſumptus in curatione [factos].

[Lic]et ne ſeruus bello captus fugere? Molina affirmat iuſto [bello cap]tum peccare mortaliter fugiendo, teneríque ſe do[mino reſ]tituere. Ego autem ſequor *Valentiam* aſſerentem poſ[ſe fugere ſerui]tiam ab eo, qui ſe emit à captiuitate, niſi non fugere [promiſerit]. Valent.

[Sunt ne eius d]om bona ludo, aut dono, aut hæreditate à ſeruo acquiſita[?] Cum *Valentia* negatiuè affirmo de captis in bello, [quamuis ad] emptitios alij extendunt. Valent.

EXAMEN VII.

[De Cas]ibus in particulari circa materiam quinti Mandati Decalogi de Occiſione.

CAPVT PRIMVM.

[Quid] nam in Præcepto quinto prohibeatur?

[I]N Præcepto: Non occides, *quid prohibitum eſt?* Omnis occiſio, quæ contra naturam fit, non anima[lium], vnde venatio ſua natura licita eſt. Vna cum occiſione hominis prohibita eſt mutilatio, contu[melia, vol]untas occidendi, mutilandi, percutiendi, & omnis [o]peratio.

[Quid req]uirit habere homicidium, vt prohibitum non ſit? [Præci]puè, iuſtam cauſam, publicam auctoritatem, & vt [ſeruetur] ordinem iuris. Porrò malefactores non pro[hibentu]r occidi. Innocentis occiſio abſolutè eſt prohibita; [etiam ſi in] quo caſu neceſſaria eſſet ad bonum Reipublicæ [&] gubernatione non licet occidere ex iniuſta inua-
ſione;

ſione,in ipſo inuaſionis actu licet,vt patriæ hoſtem;at
ſeſſionem Regni adeptus iam ſit , publicum iudicium
lat. *Quid de viro in flagranti uxorem cedente* Peccat
ſed legibus non punitur : vt miniſter tamen publicæ p
tis , poſt latam à iudice ſententiam occidere abſque p
poſſet.

CAPVT II.

De variis Homicidij ſpeciebus.

§. 1. *Homicidium Punitiuum.*

1. QVotnam *Homicidij ſpecies?* Nouem præcipuas ad
ro.Punitiuum,defenſiuum,voluntarium ſui ipſi
luntarium aliorum,per Abortum ex ludo,Caſuale,ex I
ex Bello.

2. *De iuſtitia Homicidij punitiui differe.* Malefactore
ſunt occidi, nocturni diurni fures , & alij quicunque m
ctores,etiam certò damnandi.

3. *Quid de proſcriptis publicè?* A quolibet etiam priuat
ſunt occidi, intra territorium tamen proſcribentis , ext
nimè. *Licet ne bannitum occidenti premium proponere?* Lic
ne ex legitima facultate interfectorum patris aut fratris oc
Poſſunt planè. Porrò ante ſententiam non datur fa
quemquam occidendi.

4. *An iudex addicere morti poteſt , quem ſecretò t.
deliquiſſe cognouit ?* Minimè , niſi eam Reſpublica
tatem daret. *Dignum morte ex actis , & probatis , p
iudex à morte eximere ?* Non ; Princeps verò in aliqu
poſſet.

5. *Quid,ſi innocens ex actis & probatis nocens apparet
morte ?* Non poteſt eum condemnare iudex , Princeps
deberet ei carcerem aperire.

§. 2. *Homicidium defenſiuum.*

De Homicidio defenſiuo quid ? Aggreſſor poteſt ab ag
occidi, ad ſe defendendum cum moderamine inculpa
telæ ; quoad locum habet etiam ſi aggreſſus daret oper
illicitæ , etiam cum periculo innocentis ; eiuſque agg
ris mors expeti poteſt , vt medium ſuæ neceſſariæ
ſionis.

6. *Præueniri ne aggreſſor poteſt aliquando ?* Poteſt, vt
inſidiator. *Tenetur ne aggreſſus eum dedecore fugere ?* M
Poteſt ne prætermittere defenſionem ? In aliquibus caſib
teſt , at ferè nunquam tenetur. *Licet ne aggreſſorem*

ne rerum mearum? Licet, modo ſint res neceſſa-
nis momenti.

ne pro defenſione honoris verbis tantùm impugnati occidere? Minimè; licèt tamen ſi factis impu-
git aggreſſor. Occidere non licebit.

fenſione caſtitatis poteſt ne fœmina violatorem ne-
. Pro defenſione proximi bonorum, & honoris? Idem
um obligatio proximum defendendi cum meo proba-
? Non, ſi defendens priuata ſis perſona; at obli-
titia, teneris. *Num iuſtè damnatum tenear petu-*
ea. Minimè teneris.

j voluntarij ſui ipſius duplica obligationem. Homi-
ipſius nunquam licet, nec ſui occaſionis iuſta
nunquam poteſt; nec etiam pro caſtitate ſeruanda. §. 3. *Homicidij voluntarium.*
mittur ſui ipſius prohibita eſt; ad vitandam pec-
icet.

ne quis permittere, immò ipſe ſpare amputari membra
m vitam? Poteſt. *Ad occiſionem ſui v·let concur-*
ctè non licet; at permittere licet multis in caſibus.
ne omittere aliquid, vnde mors ſequatur? Maximè,
cere, vnde mors indirectè ſecutat ſit, non autem.
Licet ne mihi miniſtratum haurire venenum? Non;
m os, vt infundatur, licet.

duam poteſt quis gerere ad vitam ſeruandam? Iuſtè
eſt non fugere è carcere. Ad vitam ſeruandam
licet. Nec tenetur perferre quoſlibet cruciatus
embrum abſcindi poteſt, ad ſeruandam vitam.
m, non comedere carnes ex conſtitutione Re-
ſi eſſe extrema neceſſitas; tunc enim, ſi fame aliàs
dum, teneretur. Peſtis tempore fugere poteſt, qui
bligatus non eſt, vt Parochus, Magiſtratus.

Homicidij voluntarij aliorum percutienda mate-
ium ne reſpectu mandantis eſt voluntarium? Ma-
nte executionem mandatum reuocauit, vel fiat
tari formam, non ei imputabitur. Porrò ratum
efficit actum præteritum voluntarium. *Quid de*
Voluntariè concurrit. *De adiuuante?* Etiam ſi
icidium, dicetur ei voluntarium. *De non impe-*
e dicetur voluntariè concurrere, cum haberet
ionem.

homicidium alteri ex meo maleficio tribuitur ne mea
ion, niſi ea intentione actum ſit, vt ea obueni-
alioqui aduertatur ſecutura. Nec ſatis eſt dam-

num ſola voluntate intendi; ſed neceſſe etiam, vt hæc acti
exterior ſoleat eſſe cauſa talis damni.

14. *Mors ſecuta eſt ex tuo animanti: imputabitur tibi?* S
graui mea negligentia ſecuta eſt, mihi iure imputabitur: ſe
cus ſi non fuit in diligentia defectus; & quoties culpa abeſ
in conſcientia minimè tenemur.

§. 4. *Abortus* 15. *Per Abortum Homicidium explana?* Porro Abort
homicidium eſt imperfectum; eiuſque procuratio mort
peccatum ſemper eſt; ſi fœtus autem animatus ſit, excom
municatio, & irregularitas incurritur.

16. *Num liceat aliquando abortum procurare?* Direct
nunquam, ſiue animatus ſiue inanimatus ſit fœtus; indirect
non animatus aliquando licet, ſcilicet ad vitam tuendam
non tamen ad vitandam infamiam, vel periculum vitæ
criminis manifeſtatione.

§. 5. *Homicidium per lucrum.* 17. *De Homicidio per ludum diſquiramus: efficit ne lud
homicidium voluntarium?* Ludus, ex quo frequenter mors ſ
qui ſolet, voluntariè aſſumptus efficit etiam homicidiu
voluntarium, ſi prohibita alicubi agitatio taurorum. Q
probabiliter iudicat fore, vt ſuperetur à fera, non poteſt
tali periculo exponere, ſecus qui iam experimento didi
magna ſe peritia pollere. Funambulorum exercitamen
ideo prohibita, nec iniqua ſunt, quia licet artifices huiuſm
di luditantes præcipitari aſſolent, ſed magna dexterit
pollentes remotum maximè periculum inſtans aſpiciunt.

§. 6. *Homicidium caſuale.* 18. *De caſuali homicidio agendum: quidnam tale hom
cidium?* Quod præter intentionem agentis accidit: dup
planè, vnum omnimodo caſuale in ſe ipſo, & in ſua cau
alterum in ſe ipſo tantùm, at in ſua cauſa voluntarium a
quo modo eſt. Quod omninò caſuale eſt, peccatum non
quia nullo modo voluntarium; cum autem in ſua cauſa -
luntarium eſt, ſeu ob culpabilem negligentiam, ſeu qui
opere periculoſo ſufficiens cautio adhibita non fuit, t
delinqui poterit grauius aut leuius iuxta voluntarij m
grauitatem.

19. *Num ad reſtitutionem teneatur, qui caſualis homi
auctor eſt?* Minimè, quando omnino caſuale eſt; ſec
non ſit caſualis omnino; tenetur enim reſtituere iuxta cu
proportionem.

20. *Quonam modo dignoſcemus culpæ grauitatem.* Reg
ad tam neceſſariam materiam exhibeo. Prima eſt, Dans c
ram rei licitæ, ſi mors præter intentionem ſequatur, pe
magis, vel minùs iuxta negligentiam maiorem, vel mi

...munionis quantitatem.

...am in Confeſſione homicidij culpabilis explican-
...e equidem & ratione ſtatus Clericalis ; & ra-
... coniunctionis ; & ratione dignitatis Epiſco-
...nalis , ob excommunicationem in Bulla Cæ-
...n ; & ratione protectionis particularis , ve-
... Curiam , ob eandem cauſam ; ratione dam-
... ex occiſione alieni ſerui. Porrò circunſtan-
...dæ tres , loci , ſociorum , & temporis ob nu-

...omicidio ex Duello quidnam ? Duellum quidem §. 7.
...uorum , pugna ſcilicet duorum ex condicto. *Homicidium ex duello.*
...b cauſas ? Ob ſex præcipuè. 1. Ad purgationem.
...tionem virium. 3. Ad terminationem litis. 4. Ad
...nominiam. 5. Ad defenſionem propriæ vitæ. 6.
...lum euitandum.
...dnam licitum duellum huiuſmodi ? Ad debili-
...em : & ad terminandam litem ſolùm, cum aliàs
...innocens opprimendus eſſet ; & ad vitam de-
... aggreſſione licet , non alia ratione. Profectò
...em, & oſtenſionem virium, ad litis terminatio-
...oris defenſionem , & ad euitandum maius ma-
...dicatiuum, ſiue defenſiuum, illicitum omnino
...fateor tamen licere, cum bellum in duellum re-

...duelli pœnas ? Pro Clericis vltra excommuni-

§. 8. *Ex bello.* *rendum eſt. Num bellum eſt licitum?* Sua natura licitum p
Quidnam ad eius iuſtitiam requiritur? Indicendi aucto
iuſta cauſa bellandi, & intentio recta. Iuſtum quide
bellum ſi tale ſit probabiliter, quia ex vtraque parte iu
ex ſe eſſe non poteſt; poteſt autem ex ignorantia.

26. *Iuſtè gerens bellum poteſt ne accipere bona?* P
etiam innocentium: & mobilia fiunt occupantium
gentium.

27. *Num homicidia licent?* Omnia quidem licent, q
obtinendam iuſtam compenſationem neceſſaria ſunt
ad vindicandam iuſtè iniuriam, vel ad pacem ſtabilien
Stratagemata etiam licent in defenſiuo. Si iuſtum ſit,
obſides occidi poſſunt, ſi fidem hoſtes fregerint.

28. *Num liceat priuatis militibus prædari, aut agros i
dere, vel domos?* Minimè ſine licentia Ducis. *Licet ne in
iniuſto occidere?* Si aggreſſiuum ſit, non licet; ſi defenſiu
citum eſt.

29. *Quid in dubio iuſtitiæ belli?* Militare non licet,
greſſiuum ſit: ſubditis tamen in dubio licet, ſi à ſuo Pri
vocentur. Omnes militantes occidere poſſunt, ciuitas
tradi diripienda, ſi victoria aliter obtineri non poteſt.

30. *An capti in bello ſerui fiant?* Ita planè, modò Chr
ni inter Chriſtianos excepentur.

CAPVT III.

Praxis circa materiam de Homicidio ex Doct ribus Societatis.

§. 1. *De Bannitis ac Banniti occiſione.* 31. *Licet ne occidere Bannitum?* Licet quando Reſpu
dat cuilibet facultatem. Porrò bannitus non p
ex *Filliucij tom. 2. tract. 28. cap. 2. num. 24.* ſententia extr
ritorium Principis proſcribentis occidi; niſi conſenſu
tem tacitus, vel rationabiliter præſumptus illius Princip
cuius territorio inuenitur, interueniret.

32. *Poteſt ne proditoriè, & per inſidias bannitus occidi*
firmat *Molina de Iuſt. tom. 4. tract. 3. d. 7. num. 1.* nec ob
periculum damnationis illius; quia maior ratio hab
boni publici, quam particularis, qui proſpicere poteſt ſ
à culpis abſtinenda. *Num banniti liceat ſe inuicem occi*
Licet ad libertatem, aut præmium acquirendum; quia c
muni bono expedit.

33.

iciens illo in conflictu aliam viam, quia iniuſtum, amnum poſſit euadere. *Damnum graue quódnam?* ndenti te, vt occidat, licitè occidis ſi non eſt aliud mitari remedium. *Teneor ne fugere?* Non ſi nobi-es. At ſi plebeius, aut talis, cui nulla ex fuga con-ſurgat: teneris ex charitate fugere. *Clericus ſum,* *ſum.* Teneris etiam ex iuſtitia; quia fugiens non norem, ſed acquiris. Scio *Leſſium lib. 2. c. 9. dub. 12.* Leſſius. iſſe, in hoc Clericos pares eſſe laicis, & tantum haritate fugere. *Inuaſor eſt pater, auus, frater.* Te-re filius, nepos, frater minor; quia horum fuga pie-mnidini aſcribenda. Sic *Petrus Hurtado 2. 2. d. 170.* Hurtad. 16. Addo ignominioſam non eſſe fugam ebrio, aut maiore: vnde fugere tenemur.

tat me occidere eum, qui non inuadit actu, ſed decreuit

Docet *Molina de Iuſt. tom. 4. tract. 3. d. 12. n. 2.* poſſe Molin. i, quando ex aggreſſionis decreto vita tua periculo apitali eſt obnoxia; quia non ob id præcisè lici-ſtum aggreſſorem occidere, quòd aggreditur: ſed aggreſſione alterius vitam diſcrimini addixit, ita ileat aliter ſe defendere niſi occidendo. Vnde ſi in-mo inuadendi, vitam alterius ad huiuſmodi diſcri-cem, poteſt etiam occidi.

ſi quis ad me pugionem extracturus, ad me occi-

licet ne occidere, ſi ex hoc timeam capitalem ſententiam, aut : *bilis rerum temporalium amiſſionis?* Bañes aſſeruit, dumn prius admonitus nolit deſiſtere,& non ſit ſpes euadendi; etiam in crimine vero, quando eſt occultum deeſt ius a

Conin. ſandi. At *o* ... *de Act. ſupern. d.32. dub.2. num.12.* dc licet opinio Bañes, ſpectato ſolo iure naturæ ſit probal iùs tamen poſitiuum potuiſſe id prohibere, & de facto hibuiſſe,nec impunis abit,qui accuſatorem & teſtem pra tu falſitatis, aut iniuſtæ veri criminis reuelationis necat. tio eſt, quia ſi talis excuſatio admitteretur, omnibus liti tibus homicidiis ianua reſereretur. Quis enim pro ſe tiam ſtare non exiſtimet.

39. *...ſit miles ... iniuſtè pugnare: licet ne tamen ei mi*

Molin. *contrary exercitus irruentem occidere?* Dubius hæret *Moli Iuſt. tom.4. tract.3. d.15. n.*... quia cum alter miles iuſtè in non poteſt miles alter iniuſtè dimicans ſe defendendo i occidere: ſicut non poſſunt delinquentes iuſtitiæ mini interimere. Ex aliorum tamen ſententia licere eſt prol le, dummodo miles aggreſſorem moneat, vt ab irrupt abſtineat; quia licet Princeps iniuſtè militat, miles (co pierumque ad bellum) iuſtè ſe defendit.

40. *Li... t ne o...idere vita proximi iniuſtum inuaſorem?*

Filliuc. pondet affirmatiuè *Filliucius tom.2. tract.29. c.4. n.54.* qu lege charitatis licitè pro alio gero,quod pro me ipſo po *Ce...t inua... iuri ...* Inuaſor poteſt occidi; quia inuaſus eſt dominus vitæ ſuæ, vnde non poteſt ſuo iuri cedere.

Tanner. *Tannerus tom.3. d.4. q.8. dub.4. n.80.*

41. *Dixiſti licere ad vitæ defenſionem inuaſorem tui, aut ximi occidere: rogo,an teneamur?* Ita planè, ſi inuaſus ſit p na neceſſaria Reipublicæ, vel Princeps, vel proprius p mater,frater,filius,vxor, vel perſona ad cuius cuſtodiam

Molin. ex officio, aut promiſſo,aut contractu obligatur. Lege *nam de Iuſt. tom.4. tract.3. d.18. n.3. & 4.*

42. *Poteſt ne quis bonorum inuaſorem interimere?* B rum notabilis amiſſio graue damnum eſt, ad quod repe dum licet occidere inuaſorem,quia bona externa media ad vitæ,honoris, & ſtatus ſuſtentationem:ideo bona ex vita & ſanguis hominum appellantur. *Gloſſa in l. Adu C. ... educat. diue ... ind.* Vnde defendi poſſunt ſicut &

Molin. cum diſpendio vitæ alterius. *Molina* ſic *tom.4. de Iuſt. tr. d. ... 1.* extendens doctrinam ad Clericos. *An poſſit ex ad ... pr... habe...?* Poteſt, quia quiſque habet ius defendendi non ſolum propria,ſed ea

... in communi. *Tannerus tom.3.diſq.4.quæſt.8.dub.4.* Tann.
77.

Quæſierim, quanti valoris debeat eſſe res, pro cuius con-... poſſum furem occidere? Non debet eſſe res parua, ... defendat fur rem paruam, velit repetentem inuadere, ... parui momenti in ſe, magna ſit in virtute, v.gr. lapis ...: vel tolleretur cum iniuria. *Leſſius lib.2.c.9.dub.11.* Leſſ.
... 68. Regulariter autem *Molina tom.4. de Iuſt. tract.3.* Molin.
... 7. vnum aureum aſſignat. Imò non ſolum aſſerit, ob ... aureum, ſed ob rei minoris valoris defenſionem poſſe ... tentem latronem occidere. Ratio eſt, quia cum ir-... o, non ſolum rem, quam arripere curat, ſed & vitam, ... ſſimis iuſtè inſidias parari, defendis. Niſi autem la-... rioſus irruat ob rei parui momenti defenſionem eum ... licebit interimere.

Licet ne inuadentem res proximi necare? Reſpondet ... atiuè *Molina vbi ſupr. d.18. num.1.* ſicut de vitam pro- Molin.
... inuadente affirmarat. *An teneatur?* Idem Doctor in pri-... homine, & qui ad hoc non eſt deputatus ex officio ab-... tantam charitatis adeſſe obligationem, vt ad defen-... bona proximi longè inferioris ordinis, quàm vita, ... inuaſori vitam temporalem, & plerumque æternam ...

Licitum ne Religioſo, occidere calumniatorem grauia ... de ſua Religione ſpargentem: ſicut licitum eſt cuilibet ... honore cum moderamine interim...re? P. *Amicus,* Amic.
... ctio de curſu Theologico volumina, nuper ad meas ...) *tom.5. de iuſt. d.36. ſect.7. num.118.* non au-... atiuæ ſententiæ hæreſcere, ne communi aduerſari ... Attamen ſic arguendo gratia roborauit. Si laico ... pter honorem & famam hoc licitum eſt, multo ma-... licere Clerico, & Religioſo: ſiquidem profeſſio, ... ia, & virtus, ex quibus ... Clerici, & Religioſi honor ..., ſunt maiora, quam dexteritas armorum, ex qua ... ularibus naſcitur. Tum licitum eſt Clericis, & Re-... tutelam ſuarum facultatum furem occidere, ſi ... dus non ſuppetat: ergo & in tutelam hono-

... *greditur quis virum nobilem, ſeu alapa, ſeu ba-... ere: licebit ne ei occidere prius aggreſſorem?* Aſ-... *Leſſius lib.2.cap.9.dub.12.num.77.* quia maximum in Leſſ.
... Religionibus dedecus eſt, alapas vel baculi ict-... ue vindicta *relinquere.* *Limito* tamen ſententiam

 ad

ad viros nobiles; plebeis enim alapæ & verbera
dedecori.

§. 3. *De occiſione contumelioſi.*

Leſſ. 47. *An liceat poſt impactam alapam percutie-*
qui, & interimere? Aliqui negant; quia id eſſ
vindicare, non defendere. At *Leſſius lib. 2. ca*
num. 80. licere exiſtimat ſpeculatiuè, ſed in prax
ſulendum ob periculum odij, vindictæ, & exce
gnarum, & cædium in Reipublicæ pernitiem.
his periculis in praxi probabilem, & tutam

Henriq. *Henriquez lib.* 14. *cap.* 10. *num.* 3. Ratio eſt, qu
damnum illatum manet in ſuſpenſo, ſemper eſt
fenſioni, vt patet in eo, qui furem inſequitur fugi
recuperandum ablatum. Nam quamuis honor n
percuſſorem ſicut ablata res apud furem: poteſt
ſecus ac res furtiua recuperari, oſtendendo ſign
tiæ, & æſtimationem apud homines captando. An
percuſſus cenſetur tandiu honore priuatus, quandiu
rium non interimit?

48. *Num liceat contumelioſum, ſeu profantem:*
Azor. *honorato viro interne*c*are?* Negat *Azorius tom.* 3. *l*
Baldel. *q.* 17. quia verbales iniuriæ verbis poſſunt repelli.
lib. 3. *d.* 24. *n.* 24. putat licitum eſſe occidere contu
ſed in caſu, quo aliter arceri non poteſt, ne detur li
probitati, optimos viros contumeliis afficiendi, q
acerbioribus.

49. *Licet ne aliquando, Mentiris iactitare?* Aſſe
Hurt. *Hurtado de Mendoza* 2. 2. *d.* 70. *ſect.* 14. §. 117. falſum
rum occultum crimen obiicienti poſſe reſpondere:
At ſi hoc non ſufficit, vt adſtantes credant, illum e
tum: obiici ei poſſe alia vera crimina.

50. *An liceat pudicitiæ inuaſorem de medio tollere?*
Tanner. *Tannerus tom.* 3. *d.* 4. *q.* 8. *dub.* 4. *n.* 68. quia pudicitia
mum bonum, & in eius violatione maximum conſ
riculum in patiente ineſt.

§. 4. *De innocentis occiſione.*

51. *Quandónam licet occidere Innocentem?* Innoce
latus ab inimico minante vrbis excidium, tenetur
inimico tradere, & pro communi bono Reipublica
ſubire. Idque ei poteſt Reſpublica præcipere, & re
inimico tradere: Imò contumaciter renitentem o
Tann. quia tunc non innocens, ſed maximè eſt nocens.
tom. 3. *d.* 4. *q.* 8. *dub.* 4. *n.* 54. *Fugit quis equeſter inim*
ſequentem, videtque in via puerum, aut mendicum i
neceſſitate, aut eos conculcare, aut ab hoſte vulnere led

aſtore debet? Tenetur poſſibilem circunſpectio-
ne, ne noceat; non tamen gradum ſiſtere, & ſubire
itus; quia ius habet ad fugam, via publica ineun-
non poteſt ratione iacentis inibi accidentaliter,
ſius lib. 2. cap. 9. dub. 39. num. 3. Aliquis limi- Leſſ.
, niſi occidendus foret infans non baptizatus;
fugiens lege charitatis teneretur mori potius,
occidere.

ne occidere innocentes obſides, ſi hoſtes fidem fe-
Azor. tom. 3. lib. 2. c. 7. q. 16. aſſerit; quia ea con- Azor.
, vt hoſtes fidem ſeruent. Alioqui ex bello nec
nitas haberi poſſet.

nullo ne caſu licere directè ſe ipſum occidere; quia §. 5.
ſecò: rogo tamen, an liceat damnato ad mor- Liceat
iniſtro iuſtitiæ venenum ſibi paratum haurire? ne ſe ip-
b. 4. quæſt. 10. num. 6. aſſerit non licere; quia ſum oc-
et, ac ſi pugione quis ſibi ictum inferret. Nec cidere.
poſſet damnare, ſed vt mortem patiatur. Po- Comit.
erire? Negant graues Doctores, & venenum in
m aſſerunt tenéri in ſtomachum non traiicere.

ſt ne infirmus medicamina reſpuere, quando ſpes ſa-
In mortis diſcrimine non poteſt. At in doloribus
tra mortis periculum poteſt mortificationis ergo,
ritorium. Sumere autem cibum nociuum inad-
t leuis nocumenti intentione, aut opinione, leue
Sanch. opuſc. tom. 1. lib. 5. c. 1. dub. 34. n. 7. Sanch.
tur ne virgo, aut fœmina honeſta patiens morbum,
le medicina ſine rubore adhiberi, manus chirurgi
tetur curam fœminarum admittere, non tamen
quam pluſquam mortem odio habet. Turrianus Turr.
53. dub. 5. concl. 11.

prægnanti ægrotæ periculosè, poſſe adhiberi medica- §. 6.
prudentia in curationem illius, licet per accidens De abor-
ortus: rogo vlterius, an, ſi de vita matris ac fœtus tu.
ſit, liceat medico, imò & debeat matri applicare me-
quod primo directa ad ipſius ſalutem, & ad fœtus
ffirmat Sanchez de Matrimon. tom. 3. lib. 9. d. 20. Sanch.
s, id etiam procedere in dubio, an medicamen-
verò mortem ſint ægrotanti fœminæ allatura;
eſt dubium experiri auxilium, quàm ſinere ſine
perire.
um eſt, an medicamentum profuturum ſit matri,

& nociturum præſumitur fœtui: quod quidem certò,:
de probabiliter ſine tali medicamento viuum extrah
è matre mortua præſumitur: licebit ne dubio illo n
Leſſ. mine vti? Minimè, ait *Leſſius lib. 2. cap. 9. dub. 10. num.*
Sanchez citat. num. 17. putat hunc caſum raro contin
matris in filium humorum communicationem. Profe
perti chirurgi opera vidi ſæpe è demortuæ matri
prolem viuam extractam.

58. *Quid ſi fœtus animatus non ſit? licebit ne abort*
curare ad tuendam vitam, vel honorem alicuius puellæ p
Sanch. *tis? Sanchez de Mat. tom. 3. lib. 9. d. 20. n. 11.* aſſerit in p
mortis licere, in honoris periculo non licere. Scio
aſſeruiſſe, hæc duo minimè cohærere; nam ſi licitu
ſecundo caſu, cur non erit in primo? Sanctio hæreſ
quia non ſunt gerenda mala, vt bona eueniant.

59. *An licitum, coniugem ſterilitatem procurare?*
Turr. quidem intrinſecè. *Turrianus tom. 2. d. 26. dub. 2. n. 45.*
Sanch. *Thomam Sanctium tom. 2. de Matr. lib. 9. d. 20. n. 28. &*
rentem licitum eſſe fœtus non animati abortum procur
matrem ægrotantem è vita diſcrimine eripere. Non va
tas nam in hoc caſu fœtus aggreditur matrem, & pe
præſentaneum eſt; quando verò poculum ſterilitatis
tur, fœtus nondum eſt conceptus, & fœminæ, quę aſſ
periculo vitæ parere, diſcrimen eſt remotum. Vnd
bianca, exiſtimantis licere fœminæ cum vitæ diſcrim
rienti ſterilitatem procurare; ratio infirmatur.

60. *Valde probabile eſt morituram matrem, & ſimu*
ſi quoddam remedium non adhibeatur: eo verò adhibito
ſaltem poſſe conſeruari: poteſt ne mater illo vti medicam
Lugo. teſt planè ex multorum ſententia. Attamen *Cardina*
go de iuſt. tom. 1. d. 10. ſect. 5. n. 133. addit matrem debe
dio non vti vel vitæ diſpendio, ſi certum eſt tali m
ne fœtum periturum, quem mortua matre ſine illius
vſu, probabile eſt viuum ab vtero abſtrahendum, lit
licet illam vitæ ſpem ſpirituali fœtus ſaluti. *Quid ſi*
in peccato mortali? Non excuſatur (ait ille) à procu
lute ſpirituali filij, ſed potius ad eum finem oblig
procurandum ſtatum gratiæ per contritionem, & ſa
ta. Alioqui nec Parochus, nec vllus ex officio tene
ximo in extrema neceſſitate ſpirituali exiſtenti ſ
cum periculo vitæ, ſi probabiliter timet lethali cri
illigatum; quod eſt abſurdum.

61. *Scio abortum facientem, & mandantem, a*

[illegible] fœtus animationem, fieri irregularem; rogo, an ſi du- le fœtus animatione, irregularitas incurratur? Reſpon- *ſtus in 3.p.q.5. dub.8. n.58.* negatiuè; quia irregula- Præp. it homicidium, hic autem dubium eſt, an commiſ- e.

onſulit quis abortum, quem conſilij poſtmodum pœ- natus eſt retractare: incurrit ne irregularitatem? Si a huiuſmodi remouere non potuit, quin ſequere- ularis remanet; quia verè in homicidium influxit. Lugo.

[illegible] fœmina [illegible] filii mortem inferre, ad vitandam [illegible] infamiam; licitum ne ei abortum ſuadere? Cardinalis [illegible]. *tom.1. d.9. ſect.[illegible]* §.2. n.45. affirmatiuè re- Lugo. [illegible] modo non poſſet ab hac voluntate auerti; non eſſet ad malum inducere, ſed ad minoris mali [illegible].

[illegible] abortus conſilium, poſtmodum autem [illegible] irregu- [illegible]) dubito, an meo conſilio fœmina ſit mota ad ab- [illegible] præſtandum, vt me à dubitatione expediam? [illegible]*dez. Decal. tom.1. lib.2. cap.10. num.16.* [illegible] poſſe Fagund. o fœminæ fide dignæ, cui datum conſilium, ſi aſſe- niſſe ab eo motam.

[illegible], procurantes abortum ſecuto effectu incurrere priua- [illegible] priuilegij Clericalis, & omnium dignitatum, offi- [illegible] beneficiorum, & inhabilitatem ad illa, &c. *Rogo an i pœna reum obligent in conſcientia ante iudicis de-* [illegible]? Communiter negatiuè reſpondent Doctores; [illegible] tenetur eſſe reus, ac proinde ſententia reatus de- [illegible] requiritur. *Leſſius lib.2. cap.35. dub.26.* aſſerit pœ- Leſſ. [illegible]bilitatis ante ſententiam iudicis non obligare, cum [illegible]tatione; quod ſi inhabilitatis pœna lata ſit ſo[illegible] [illegible] ſolum numero beneficium, ante ſententiam

[illegible] intelligitur nomine priuationis officij? Munus [illegible]tionis rerum, vel perſonarum Eccleſiaſticarum [illegible]rioritate. *Sanchez in Decal. lib.6. c.15. n.66.* Sanch.

[illegible] dari [illegible] bellum vtrimque iuſtum? Materialiter §.7. [illegible] iuſtitia vtrique parti fauere non poteſt, quia indi- *De Bello.* [illegible] poteſt verò formaliter ratione ignorantiæ inuinci- [illegible] vt apud vnam partem iuſtitia reuera ſit, apud aliam [illegible]. Hoc ex *Filliucio* innui ſuprà. Filliuc.

Dixiſti Principes debere in bello indicendo rectam ad- [illegible]: rogo, an hæc intentio pertineat ad iuſtitiam,

an

an ad belli honeſtatem? Non pertinet ad iuſtitiam; qui
dex ſecundum leges. v.gr. reum punit animo vindictæ
peccat contra iuſtitiam, ſed ſolum contra charitatem
Palao. non tenetur ad reſtitutionem. *Palaus tom.* 1. *tr.* 6. *d.* 5. *p*

69. *Poteſt ne ex bello iuſto Princeps ad reſtitution*
Molin. *neri aliquando?* Tenetur planè ex *Molinæ* doctrina, ſu
ditis, quoties cum maximo ipſorum incommodo &
mento bellum aliàs iuſtum ſuſcipit; quia hoc bellū
vndique iuſtum eſt. Princeps enim ex iuſtitia tenet
ſolum habere iuſtam cauſam bellandi reſpectu hoſ
Conin. ſed etiam ſubditorum reſpectu. Vnde *Coninch dub.* 4. *n.*
aſſerit illicitè moueri bellum, ſi minima ſpes victori
ſit. Caietanus requirit moralem victoriæ certitudine
Pal. *Palaus part.* 3. *num.* 17. putat ſufficere certitudinem
bilem. Et *Suarius d.* 31. *de charit. ſect.* 4. ſpem damnis
timentur, maiorem.

70. *Debet ne Princeps diſpendia belli, & oppreſſion*
puli ex eo profluentes ex æquo in ſubditos diſtribuere? Ita
quia cum bellum ſuſceptum ſit in bonum commune
munibus quoque incommodis eſt gerendum. Si erg
Regni, aut Prouinciæ pars milites hoſpitando, &c. pr
grauata fuerit, tenetur Princeps ea grauamina comp
Conin. *Coninch d.* 31. *dub.* 7. *n.* 68. Limitat *La... .2. tract.*
Laym. *n.* 18. niſi conſuetudo loci obtineat, vt hoſpites militib
uitia, nempe habitationem, paleas, &c. gratis exhib
nam hic grauaminis exceſſus per accidens eſſet.

71. *Differt Princeps ſtipendia ſoluere, quo milites e*
innocentes cogantur, &c. ad quidnam Princeps teneat
culpatè id fiat, omnia debet damna, titulo iniuſtæ
tionis reſtituere & militi, & innocentibus expilatis
Pal. *laus tom.* 1. *tractat.* 6. *diſq.* 5. *part.* 5. *num.* 2. Verum (v
man. aduotat) in bello offenſiuo abſque Principi
contingere non poſſunt; quia Princeps prius cogitare
an ad voluntarium bellum inferendum ſumptibus ſu
dis, & militibus in officio ſua authoritate detinendis
rus ſit ſufficiens.

72. *Poſt bellum inceptum ex cauſa iuſta, offertur*
ctio, antequam vltima pugna ineatur: tenetur ne Princ
ſatisfactionem acceptare? Tenetur ex *Palao vbi ſupr. n.*
citante *Suarium, Molinam, Valentiam, & Coninch.* qu
lum ex neceſſitate ſuſcipiendum eſt, quæ, oblata ſati
ne, iam ceſſat. *Quidnam iuſta ſatisfactioni nomine inte*
dum? Poteſt Princeps exigere non ſolum ius iuſtè præt

ſas,& moleſtias belli, & quidquid in poſſe
it fuerit ad ſecure, pacificéque viuendum,
itus belli ſcopus.

belli ſtrategemata, & inſidiæ? Affirmat *Ca-* Conin.
Ro, dub.7.num. 109. quia per ſe mala non
iam ſæpe neceſſaria. Excipio tamen caſum,
a adhibendis inſidiis data eſſet. Addit *Palaus* Pal.
.5.part.4.num. 4. niſi hoſtis fidem ſuam &
arte fregiſſet. Item niſi circunſtantiæ, & res
netur, vt ſi fuiſſet præmiſſa promiſſio ſecundum
ium facta non eſſet. *Laym. lib.2.tract.3.c.12.* Laym.

in bello iuſto innocentes occidere, infantes ſci-
Monachos, Preſbyteros, ruſticos, colonos, lega-
teros, mercatores? Per ſe non licet; quia nul-
ldicitur innocenti. Licet verò per accidens,ſi
nem directam,id neceſſarium ſit ad conſecu-
e. v.gr. licitum planè oppugnare vrbem im-
a,reuellendo, ſubiecto igne ſulphureo turres,
aile ſit,innocentes ſimul perituros. *Palaus* ſic Pal.
*.4.n.*9. monens hæc ſtare, dummodo ſemper
t neceſſitatem,vel vtilitatem malo huic præ-
uia non licet,quærere propiium commodum
aliorum detrimento.

in bello iuſto innocentum bona deripere? Di-
ſicut indirectè, & per accidens: præſertim ſi
lla bona iuuandum inimicum ad iniuſtè op-
Quo in caſu etiam rebus Eccleſiaſticis lici-
cere,ex ſententia *Reginaldi tom. 2. lib.21.c.8.* Regin.

bonis Eccleſiaſticorum, qui non miſcent ſe
ec hoſtis vtitur huiuſmodi bonis ad iniuſtu n
s? Haud poſſunt diripi, ſeu diſſipari, ſine ir-
euerentiæ in Deum reatu. Imò bona aliorum
oſita,vt cuſtodiantur, hoc immunitatis pri-
bere, *Palaus tom.1. tract.6.d.5.p.4.num.18.* Pal.
Becanus 2.2.cap.25. q.12.num.7. inter pacta Becan.
e damnis reſtituendis, paciſcendum eſſe, vt
centibus (præſertim Eccleſiaſticis) quod eo-
tè ab iis fuerit ablatum.

innocentes (bello iuſto) redire in ſeruitutem?
s citat. num.13. quia ſunt partes Reipublicæ Pal.
orum libertatis dominium habet, potéſtque
de

de ea diſponere, vt ipſimet poſſent, & eorum patres in n
Hurt. ſitate. Porrò *Petrus Hurtado 2.2. tom.2.d.164. ſect.11.§.*
Turcarum innocentum ſeruitutem in praxi licitam eſſe
rit propter DD. authoritatem, ex qua opinio probabilis
ditur; ſpeculatiuè tamen loquendo huiuſmodi ſeruituter
tat illicitam; quia partes totius metaphorici, quibus e
ſtincta voluntas, non poſſunt puniri ob delictū compar

78. *Num liceat iuſto in bello in pœnam violatæ fidei o innocentes occidere?* Affirmatiuè reſpondimus ſupra
Azor. *Azorio*, id quod ex *Filliucio tom.2. tract.29. cap.9. num*
Filliuc. roboramus; quia ea conditione dantur, vt hoſtes in pro
fidei propoſito contineantur.

79. Indica belli cauſas legitimas. A *Ferdinando de C*
Palaus. *Palao tom.1. tract.6. d.5. part.3. num.3.* multæ numera
Prima eſt, vt ſubditi rebelles ad obedientiam redigant
Vt recuperetur Prouincia, aut Ciuitas Principi iure de
& ad bonum commune multum conducens. 3. Ad vindi
dam grauem Principi, aut Reipublicæ illatam contumel
4. In vltionem auxilij inimico iniuſtè bellanti, ſuppedit
Vt repellantur iniuſtè prohibentes, ne nocentes in bc
Reipublicæ puniantur. 6. In pœnam violati fœderis
ſine damno, iniuria, aut dedecore patientis. 7. Ob dene
ea, quæ iure gentium debentur: v.g. tranſitus per alienan
gionem ſine mora, & nocumento. 8. Vt auxilium iuſtur
ciis afferatur. 9. Si populi idololatræ ſunt, vel in hæreſim
infidelitatem lapſi, alios ſecum trahant, & diſſenſion m
citent in Prouincia. 10. Barbaries ob beneficium politi
diſciplinæ ſpiritualis: ita tamen, vt non redigantur in
Hurtad. uitutem deſpoticam, ſed politicam, vt *Petrus Hurtado t*
in 2.2. d.169. ſect.5. n.40. adnotauit.

80. *Requiro, an initum ſit bellum in Rempublicam, ciuem Principi contumelioſum tradere non vult, ab ipſo*
Pal. *cipe affecto iniuria, puniendum?* Aſſerit *Palaus citat. nu*
Principem læſum lædentis iudicem eſſe directum, ac p
de habere abſolutum ius morte eum puniendi, nullā
aliam ſatisfactionem acceptandi; vnde ſi Princeps aliu
Molin. lit tradere delinquentem, poſſe bello cogi. At *Molina t*
de Iuſt. tract.2. d.103. addit Principem læſum peccar
contra charitatem, ſi recta ratione exigente, & vtri
Reipublicæ bono, competentem in aliis rebus ſatisf
Conin. nem reſpueret. Scio *Coninch dub. 2. num.29.* illud n
principium: Princes læſus eſt per ſe Iudex perſonæ la
tis, vnde ſententiæ contrariæ adhæſit.

81.

nſeuntes per alienam Regionem ... *nocendi?* Tenentur plane. Vide quia
neri poteſt, ſæpe eis tranſitus iure de-
n. 52. Conin.
ijs exteris negotiationem, mercaturam,
tum, piſcationem corallium, & margari-
m omnibus ſunt communia? Contra Vi-
num. 4. quia nullo iure probari poteſt, Palao.
ercitum: & hæc omnia in tantum ſunt
m non prohibentur.
ari poſſe populum idololatram. Quinimo
ſit punire non ſubditos ob delicta in Deum
: doctiſſimi viri bellum ob ſolam ido-
ſe inferri, præſertim ſi Præſulis ſummi
Fagundez Decal. tom. 1. *lib.* 4. *cap.* 33. à Fagund.
s, ſi præter idololatriam, effrenata ty-
rnis ingluuie, execrandis innocentum
ur (de quo *Petrus Hurtado tom.* 1. 2. 2. Hurt.
oſſe debellari. *Reginaldus tom.* 2. *lib.* 21. Regin.
em caſus aſſignat, in quibus contra infi-
: 1. Si poſſident terras Chriſtianorum,
iſtianos afficiunt iniuria, vti idem. 3. Si
eligione abducunt. 4. Si Euangelij præ-
nt. 5. Si à Chriſtiano Principe eorum
e conſentaneas recipere, & obſeruare re-
on ſolum contra Deum, ſed contra pro-
. Si ſubditi Principis Catholici in hære-
nus 2. 2. *cap.* 25. *quaſt.* 5. tunc hæreticos Becan.
erit, quando à fide deficientes, alios in
rorem, exemplo Moſis, qui partem po-
ris bello adorſus, triginta eorum millia

§. 9.

c officialium belli peccatis tract. 2. *differe-* *Duces &*
iſſe Molinam d. 116. *& Laymanum lib.* 2. *officiales*
8. *Præterea quæſierim, an liceat Duci per-* *belli.*
tatis expilationem, vulgo ſaco? Licet ſa- Molin.
obſtinate reſiſtendo id meruit: aut iudi- Laym.
t milites ſpe prædæ ad expugnationem
iuitates, hoc exemplo ediſcant non ob-
tent Duces milites continere, ne è licita
d illicitam voluptatum, aliorúmque cri-
Layman. citat. num. 13. Laym.
criminum aſſolent belli alij officiales rei
oſtentari?

Beccan. *oſtentari?* Reſpondeo ex *Beccano 2.2.cap.25.quæſt.* ſi comportantes ad exercitum victualia, per auar negligentiam corruptum & noxium cibum offera ueri tormentario extraneum admiſceant, ex quo a rium ſuum inhabilis reddatur. Si plus à militibus, ptum ſit, exigant pro cibo, potu, armis, &c. Si in d hoſpitibus alicui, ad plures domos ſchedulas præb vna ſe recipiat, ab aliis pretium exigat.

86. *Licet ne ducibus, ac militibus ſuper naues m contra infideles vel hæreticos: quando aliter manus h gere non poſſunt, ignem pulueri tormentario adhibere;*
Fagund. *& naues in hoſtium deueniant poteſtatem?* Affirma *Decal. tom.1. lib.5. cap.11. num.14.* quia eo caſu dux tendit per ſe propriam necem, ſed hoſtis debilitate da capta, in eius Regem fiat inſolentior, & robuſt

87. *Licet ne Epiſcopis munere Ducum exercitus* Minimè, quia Clericis bellare interdictum in iure. do graues cauſæ occurrunt, & Clerici bellare poſſ delinquunt Epiſcopi exercitum ducentes, præſertim ficis accedat diſpenſatio.

§. 9. *De militibus.*

88. *Scio milites in bello iniuſto pugnare non poſſe: teneantur belli iuſtitiam examinare?* Minimè verò; poſſibile eſſet, ſingulis militibus Principem tribun & ſingulos ſententiam expectare communitatis, ſeu conſiliis, quæ plerúmque oportet taceri. Bellare ita ſunt, ſi manifeſta eis non ſit belli iniuſtitia, & in Principe præſumendum. *Quid ſi poſtea bellum iniu comperiant?* Subditi tenentur à bello deſiſtere, & hoſtium ſpolia, ſi quæ habent: aut ex eis facti ſunt
Regin. Non ſubditi verò (ait *Reginaldus tom.2. lib.21. cap.* reſtituere tenentur non ſolum ſi iniuſtitia belli ſit ſed etiam ſi dubia; dum Princeps non reſtituit.

89. *Si bellum ſit iniuſtum, ſcio ſecundum quoſdam ſingulos debere in integrum reſtituere ſecundùm alios; Rogo autem, ſi bellum ſit iuſtum, poſſunt ne retinere m nia mobilia, quæ rapuere ducibus permittentibus?* Poſſ ſunt inimicorum, fortitudinis verò præmium. Ad tem, quando dux militi interdicit ſpolia in bello iu ſandam, eſſe prohibitionis cauſam. *Prohibet ob comm nem victorum.* Tenentur milites hoſti ſpolia reſtitu iniuſtè arripuere, non accedente licentia Ducis velu ſententia. *Prohibet, ne miles ſpoliis onuſtus minus ſi victoriam perficiendam.* Contra venientes, contra

...um ratione introductum eſt, approbante ...c proinde iure gentium iuſtificatur, *Saa.v.* Addit *Petrus Hurtado 2. 2. tom. 2. diſq. 169.* ...uo debere in rapina illa concurrere, vt iſte ...a expilantibus poſſit retineri; vnum, vt ... caſtra deuexerit, & in tuto poſuerit: al... ...pprehenſionem, & expugnationem nox in- Hurtad.

...*& quandónam poſſint milites ab hoſpitibus* ...entur reſtituere hoſpitibus, apud quos com... ...per quos tranſitum habuerunt, ex iuſtitia ...quid ab iis ſurripuere: aut præter lectum, ...deas, & alia, quæ eis debentur ex Principis ...eperunt: etiam ſi ſponte dediſſe videantur, ... maioris incommodi timorem tradunt. ...ſolutionis defectum, ad extremam, aut ...em deuenere adeò, vt aut perire eos, aut ...mmunitatis damno militiam deſerere co... ...oſpitibus extorquere poſſunt merè neceſſa... ...a quidem eis ſuo tempore à principe. Porrò ...e, ſecluſa præfata neceſſitate non poſſunt. ...uthoritas, vel facultas Ducis, niſi id fiat ...um, aut membrorum nocentis Reipublicæ ...*citat. dub. 7. n. 98. Layma l. lib. 2. tract. 3. c. 12.* Conin. Laym.

...*n ne Eccleſiaſticis, aut Religioſis bello in-* §. 11.

ſed vti cæteri milites,decertantes. Secundò autem ta
accedentes ad Imperatoris aulam, aut ad comitatum :
Pontificis facultate.

93. ***Quonam modo exhortantes iuſto in bello ad pugnam homicidia, & mutilationes geruntur, non fiunt Clerici ex lenitatis irregulares*** ? Porrò quia ſuaſio illa verſatur cir
cuſſionem,& occiſionem hoſtium in generali,dum ho
Suar. ad exitialem pugnam:non autem in particulari.*Suar. de 46.ſect.6.n.8.*

94. *Suppono Clericos,in caſibus, quibus iuſto in bello gnant,lethaliter pœnit endo peccare:num irregulares ?* M
quia cùm bello iuſto Eccleſia , & Reſpublica defendi
luit Pontifex eis fauere, ac proinde irregularitate non
Molin. omnes in eo ad homicidium concurrentes,ne exercitu
daretur.*Molina t.2.tr.2.d.110.concl.2.*

§.12. *De Duello.*

95. *Poteſt ne quis vir nobilis acceptare duellum in no defenſionem* ? Poteſt,ſi ex illius recuſatione honorem,
nia publica eſſet amiſſurus, v. g. obiicit quis viro no
nocenti crimen dignum amiſſione nobilitatis , & mu
quod niſi ille duellum acceptet, probatum cenſebitur.
eſt, quia in tali caſu acceptatio duelli , ad tuendam n
Hurtad. tem,& munia, medium eſt vnicum. *Petrus Hurtado 2. ſect.8.§.76.*

96. *Accuſator iniuſtus me calumniis efficit morti addi tum ne eum ad certamen prouocare ?* Ita quidem, ſi non
via iniuſtæ mortis euadendæ;quia huiuſmodi prouoca
cum habet inculpatæ tutelæ. Nihil enim refert,quod
Hurt. tor non per ſe,ſed per iudicem aggrediatur. Ita *Hurt.*
9.§.82. Addit *Sanchez ſum.t.1. l.2.q.39.n.7.* tali in caſ
accuſatorem occulte occidere.

97. *An duellum poſſit acceptari in temporalium bonor fenſionem*?Poteſt,ſi non adeſt alia via tuendi,ſiue duell
gatiuum ſit,ſiue non purgatiuum;quia vnuſquiſque h
Hurtad. ſua bona tuendi,etiam cum inimici internecione.Adh
tado de Mendoza ſect.8.§.77.

98. *Num prouocans ad duellum, & in locum conſce
Filliuc. pugna non ſequatur,excommunicationem incurrat ?* Aſſ
Hurtad. *liucius tom.2.tract.29.cap.8.num.170.* At *Pet. Hurtad.2. ſect.21. §.190.* negat;quia Bulla Gregorij XIII. non c
hendit duellatores,niſi pugna ſecuta. Nec Bulla Cle
VIII. qui de hac re nihil innouauit, & ſemper vtitur
mino , duellum ex compoſito ineuntes. Porrò gene
etiam pœnæ,quando propter delictum infligitur,non i

a Gregorij comprehenſa. *Quid ſi non habenti arma* *mmodet: aut habenti inferiora, commodet æqualia; vel* *m ſpeciem meliora?* Non incurrit, quia hæc non eſt norum ſubminiſtratio, nec cauſa duelli, ſed amici t cum minori periculo pugnet. Omnia ex mente *ct.* 3. §. 185. Hurt.

oteſt ne Princeps in aliquo extraordinario caſu per- *ellum?* Poteſt, ad maiora incommoda vitanda. *Regi-* Regin. *n.* 2. *l.* 21. *c.* 7. *n.* 13.

urrunt ne excommunicationem duelli ſpectatores? Ita iſi quis ex iuſta cauſa interueniret, v. g. officiales duello permiſſo, ne concitentur tumultus, aut ali- tia timeatur. Sacerdos, vt moribundi confeſſionem mulus ferens arma & equum, & chirurgum accer- t confeſſarium. Nec qui aſpiceret ex occulto, aut t qui caſu præſens inueniretur. Vel etiam qui duel- , in illud meræ curioſitatis cauſa pergit. Quia Bulla ectatores, qui ſe ſponte offerunt pugnæ ſpectatores um inter duellantes naſcitur iurgium, ſic *Mendoza* Mend. §. 179.

tidnam de homicidij aut grauis mali illati conſortibus? nt planè qui iubent, qui conſilium adhibet, qui fa- icat, vel probat vt fiat, qui laudat vt excitet ad effe- lefendit, aut defenſionem promittit, qui iuuat ad fa- non remouet occidendum, vel percutiendum, cum

deo ex eadem ſupremum iudicem poſſe; quia non
cuſtos legum, ſed etiam diſpenſator: inferiorem a
poſſe. Adiicio ſupremum poſſe etiam parte non
rariſſimè quidem, vt ſi reus perſona valde Reipub
exiſteret.

105. *Prouocatus quis, & de condicto ad pugnam de*
netur ne ad reſtitutionem damni ob vulnus aut morte
Leſſ. Cum *Leſſio* reſpondeo non teneri; quia prouocan
in ſe erat, in id conſenſit.

106. *Vulneraui opificem: ad quidnam teneor?* Ad
in chirurgum faciendas; & ad æſtimationem oper
bus caruit quandiu ex illo vulnere fuit inutilis ad
exercendum. Poteſt tamen æſtimatio moleſtiæ qu
Molin. ficio habiturus erat, deduci. Sic *Molina. Num pr*
ſeu cicatricis deformitate, imò ipſius vitæ iactura vl
Vaſq. *compenſatio facienda? Vaſquez* reſpondet. Minimè ar
ſententiam.

107 *An homicida teneatur ad damnum illatum ex*
Leſſius. *ciſi creditoribus?* Negat *Leſſius*. Imò aſſerit *Molina* m
alterum in adulterio deprehenſum occidit, non ten
ſcientia reſtituere damna ex morte occiſi ſecuta, ar
ſententiam.

108. *Circa duellum requiro, an qui moritur ex*
duello inflicto, ſit Eccleſiaſticæ ſepultura priuandus
diſceſſit à loco conflictus, minimè; quia verba Tride
ſint legis pœnalis, vltra rigorem literæ non ſunt ex
Sanch. *Sanchius* ſic.

109. *Quid ſi offenſus quis ab alio illum prouocet*
lum, non tamen habeat animum pugnandi, & ſcia
non ſecuturum eo quod ſit ab amicis impediendum
agat ad honorem læſum reparandum? Profectò ex
Filliuc. *Filliucij* ſententia etiam ſi vterque veniat ad d
locum, gladios ſtringant, neuter excommunicati
curreret.

110. *Quis in duello lethaliter percuſſus cadit in terra,*
contritionis edit, neque tamen confiteri poteſt, ob defect
dotis: priuandus ne Eccleſiaſtica ſepultura? Priuandum
Sanch. *Sanchez*, ex decreto Tridentini.

111. *Quinam præterea ab excommunicatione exc*
Qui alium prouocat ad pugnam nullo ſtatuto temp
loco. Qui aliquid narrat, quod videt eſſe poſſe cauſa
niſi narret, vt ad duellum incitet. Qui legunt ſcrip
ſe aliqui ad duellum prouocant. Qui ratam habet

... in malum intrinsece. Scio *Merolam* externum Saa.
probabilem contrariam reputare ſententiam.

Quod attinet ad bellum: poteſt ne Rex bellum contra eum qui eſt in poſſeſſione, inſtituere, quando ſunt vtrinque pares rationes? Sanctius affirmat, cum *Vaſquez* pro- Vaſq.
go. Ruſum quarto.

An repreſſalia ſint licita? Sunt planè ſex adhibitis conditionibus. 1. Vt non concedantur in Eccleſiaſticas. 2. Vt manifeſtè conſtet ciues alterius Reiiniuriam feciſſe. 3. Vt illorum ſuperiores rogati agere recuſent. 4. Vt conſtet eos culpabiliter id ... 5. Vt ſupremus Princeps Reipublicæ læſæ cauſa concedat facultatem repreſſalia capiendi. 6. Vt ... plus damni, quàm ad iuſtam ſatisfactionem ...

Circa medicinam denique quæſierim, an medicus teneatur applicare medicamentum certum ſi habet, aut ſi non habet, ſaltem opinionem probabilem ſequi poſſit? Tenetur ſententia ad certum, ſi habet, ex charitate, & iu... Salas.
non habet certum, poteſt opinionem probabilem ... id applicat quod probabiliter æſtimat profuturum, ... mors ſecuta minimè eſt ei imputanda.

Æger in probabili mortis diſcrimine verſatur, & monstrat confiteri, eſt ne tertio die propterea deferendus à ... ... cum *Sanchez* deferendum non eſſe: imò affir- Sanch.
... medicum non teneri commonefacere ægrotum ob-

EXAMEN VIII.

De Legibus in particulari circa materiam Mandati Decalogi de luxuria ſpecialiter.

CAPVT PRIMVM.

De peccatis cordis, oris, auditus, viſus & ta contra ſextum præceptum.

§. 1. *Cordis luxuries.* 1. D*E ſenſuum delictis faciendum periculu nam modo corde hoc ſextum præceptu mœchaberis, frangitur?* Aut deſiderando licitam; quodquidem deſiderium ab ſpeciem deſumit, vt ſi cupis ſimplicem cationem, aut adulterium perpetrare. Delinquitur vlte moroſam delectationem de re mala: ſi quidem ſit de tione tantum ſine voluntatis conſenſu, peccatum non bet enim ad hoc, vt ſit peccatum mortale, eſſe perfectè taria: vt autem veniale ſit ſufficit quælibet negligentia huiuſmodi delectatio eiuſdem eſt ſpeciei cum opere p re cogitatio; quidquid alij poſtea citandi ſenſerint.

§. 2. *Oris libido.* 2. *Quando iam re grauiter aut leuiter delinquimu* cutio rerum turpium ex ſe res indifferens eſt: ob tatem tantum, vel leuitatem, ſublato periculo, aut ali ſine, veniale peccatum eſt; ob delectationem autem catum quale res, de quibus eſt ſermo: ſi res ſint m etiam locutio mortalis erit: ſi veniales, veniales. Ol ctationem verò ex narratione non excedit venialem c cauenda tamen huiuſmodi locutio propter pericul quenter imminens.

§. 3. *Auditus & viſus malitia.* 3. *Quidnam de auditu, aut viſu comœdiarum?* Re tantes comœdias res turpes continentes, vel eo mo venerem vtplurimum excitent, mortaliter peccant. audientes ob ſcientiam, ob aliquem bonum finem, n cant, ob curioſitatem, aut leuitatem, venialiter deli ob delectationem veneream ex ipſis conſurgentem, v probabili periculo illius, lethaliter excedunt. Id q

ſeu per tranſennam talis eſſet aſpectus. Altera dele-
kari viſæ ob delectationem venercam, vel cum pro-
ericulo illius,& hæc eſt mortale peccatum. Aſpectus
[illegible] culpam venialem non excedit, modò peri-
mne ſecluſum ſit tranſeundi ad delectationem car-
enim verò ſi eſſet aſpectus partium, quas pudor ve-
ipſius concubitus; ſpeculatiuè quidem non damnarim
tamen ſub mortali damnandum exiſtimo ob peri-
facilitet tranſeundi ad illicita: conſulatur cuiuſuis
exio,& ætas.

*Qua de ornatu corporis aſpiciendo à fœminis, ſeu viris
[illegible]?* Si fit animo, vt quis aut quæ carnaliter ada-
mortale crimen eſt: ſi alio bono fine vt maritus, v.g.
x alliciatur, non eſt peccatum; ſi fiat non malo fine,
naturalem faſtus inclinationem, venia le tantum erit,
quando nullum.

Munera ne reprobanda ſub mortali? Munerum miſſio ex affectu mortale eſt; ſi affectus prauus mortaliter ſit: ſis tantum, ſolummodo veniale crimen erit. §.4. *Tactus turpitudo.*

*[illegible] ad tactuum malitiam, quæ quidem impudicitia vo-
; Diſtingue tactuum qualitatem.* Triplices ſunt tactus.
in ſignum amoris,& more patriæ. Secundò, cauſa de-
ſuis concubitus. Tertiò, cauſa delectationis ipſius ta-
tandum ſe conſiderati, vt eſt delectabilis ſecundùm
res naturales. Igitur oſcula, amplexus & tactus om-

thalia peccata, ſed venialia, niſi admiſceatur delectatic nerea; practicè tamen vitandi ſunt ſub mortali, ob pe lum adducendi delectationem concubitus, vel venerean quidem antiqui Doctores tactus ob ſolam delectatio ſenſibilem non vocant libidinoſos: hi enim ſunt qui propter delectationem peccati mortalis in materia l riæ: vnde huiuſmodi tactus potiùs delectabiles ſecun ſenſum tactus, quàm libidinoſos appellarim. Hinc col omnem tactum libidinoſum inter ſolutos mortale pecc eſſe.

8. *Quid de tactibus in pudendis?* Ob ſolam delect nem ſenſibilem practicè ſunt mortalia, pro ratione peri & ideo vitandi prorſus. Quid enim conferat ſpeculatiuè licitos, ſi illiciti præhenduntur in praxi?

9. *Poſſunt ne aliqui tact... à fœmina, ſeu viro permitti?* (quis aut quæ credit honeſto amore alterum moueri, per ti poſſunt; in dubio autem attendendum cuius generis an ex iis, qui palam fiunt, & pudici reputantur, an ex qui tenebras quærunt, & impudici.

10. *Quid de tactibus ob ſolam curioſitatem?* Si ſint in tibus honeſtis, venialem culpam non excedunt; in im cis propriis, probabile, non eſſe mortalia; in alienis a præcipuè ſi alter ſit ſecus, ſpeculatiuè loquendo ven poſſunt eſſe: practicè tamen ſub mortali vitandi ob culum.

CAPVT II.

De ſeptem Luxuriæ ſpeciebus.

§. I. *Simplex fornicatio.*

11. Q*Vot nam Luxuriæ ſpecies?* Septem, Fornicatio ſimp Adulterium, Inceſtus, Stuprum, Raptus, Sac gium & vitium contra naturam, ſpecies quidem mor dixèrim, non phyſicas.

12. *Quidnam eſt ſimplex fornicatio?* Concubitus natu ſoluti cum ſoluta. *In quonam huius deformit... poſita eſt* eo, quod ex ea non poſſit ſequi commoda inſtitutio, & motio prolis ad perfectum ſtatum.

13. *Num mortale ſemper?* Ita planè, nullo enim in eſt licita ex iure naturali.

14. *An concubitus cum infideli ſacrilegium ſit?* Mini ſed fornicatio grauior in eadem ſpecie.

15. §

[illegible]

[illegible] Concubitus viri cum fœmina [illegible] maximè ſi per vim [illegible] *à ſimplici fornicatione* [illegible], non eſt peccatum ſpeciale ſpecu-[illegible]loquendo; at quoad mortalem æſtimationem eſt, vnde [illegible] ſtuprum, quando conſentit exiſtens ſub cura pa-[illegible] §.2. *Stuprum*

[illegible] *vir virginitatem amittens ſpeciale peccatum committit?* Negatiuè reſpondeo: aureola tamen amittitur per [illegible] voluntariam pollutionem. *Num in virgine* [illegible] *circumſtantia ſit explicanda?* Quando viola-[illegible] integritas, exponenda: ſecus ſi tantùm per [illegible] pollutionem etiam procuratam aureola amit-[illegible]

[illegible] *ad ſtuprum requiratur fœminam ſub cura parentum* [illegible] maximè; quia moraliter loquendo, non habet fœ-[illegible] corporis dominium.

[illegible] *adulterium?* Luxuriæ peccatum eſt, quo [illegible] violatur, & fit ad thorum alienum acceſ-[illegible] eſt contra caſtitatem, & quia fit acceſ-[illegible], & quia ad coniunctam alteri per matri-[illegible] §.3. *Adulterium.*

[illegible] *peccatum hoc habent malitiam adulterij, etiam ſi* [illegible] *uxoris* [illegible]? Ita planè; quia ip-

26. *Exprimendus ne eſt coniugij ſtatus et* [illegible]*tra naturam?* Exprimendus quidem ob i[illegible]

§. 4. *Inceſtus.* 27. *Quid inceſtus?* Luxuriæ peccatum c[illegible] [illegible], vel affine intra gradus prohibitos, g[illegible] adulterio.

28. *Gradus conſanguinitatis differunt ne ſ[illegible] affinitatis?* Si computentur gradus cuiuſque i[illegible] bilius eſt diſtingui, ſaltem quoad prohibit[illegible] qui verò humanis [illegible] prohibentur, no[illegible] cie differre. Inter affines autem primus gra[illegible] fert, non in reliquis.

29. *Intra quem gradum eſt copula cum con[illegible] ſa?* Inceſtus eſt intra primum gradum: vt c[illegible] ſanguineæ vxoris, vſque ad quartum, etiamſi [illegible] ratum ſit.

30. *Num inter tutorem & pupillam inceſtu[illegible] feſſorem & pœnitentem?* Minimè, niſi meta[illegible] peccatis contra naturam inceſtus malitia? Ita p[illegible]

§. 5. *Raptus.* 31. *Quid eſt raptus?* Peccatum luxuriæ, q[illegible] quæ abducitur cum violentia ad turpem actu[illegible] cendum.

32. *Num ſponſæ de futuro raptus ſit?* Non [illegible] ducatur illa ad conſummandum cum ea [illegible] prius ratum: at ſi ad turpem tactum ex[illegible] ptus erit.

33. *Quænam raptoris pœna?* Duæ præcip[illegible] ptor alienæ ſponſæ publica pœnitentia mult[illegible] ſine ſpe coniugij maneat.

§. 6. *Sacrilegium.* 34. *Sacrilegium ſexta ſpecies luxuriæ quid[illegible]* luxuriæ, quæ perſona Deo ſacra, vel locus [illegible] retum fœdatur. *Quot modis poteſt ſacrilegium [illegible] tingere?* Quatuor. Primò, ſi perſona ſacra [illegible] delectetur deliberatè de venereo. Secundò [illegible] ſacra in actum venereum cum perſona ſacra [illegible] tiò, ſi vtraque ſacra ſit. Quartò, ſi venere[illegible] loco ſacro illicitè, vel licitè in coniugatis [illegible] ſitate.

35. *Habens votum ſolemne, & ſimplex, ſatisf[illegible] in confeſſione exprimat?* Ita planè, ſicut & R[illegible] cris; quia vnum ſpecie ſacrilegium commi[illegible]

36. *Perſona ſacra cum ſacra quotuplex ſa[illegible]* plex planè. *Committitur ne ſacrilegium per d[illegible] noſum, vel turpem tactum in loco ſacro?* Minim[illegible]

am autem loci ſacri nomine intelligitur? Locus
blicus Epiſcopi auctoritate conſecratus. Do-
ſacer locus, nec ſacriſtia, niſi celebre-

ne cum ſacrilegio alia luxuriæ ſpecies copulari
pe Inceſtus, Stuprum, Adulterium, &c.

est peccatum contra naturam, quod ſpeciei ſi-
deinr? Actus omnis, ex quo humana generatio
gratiſſimum quidem inter peccata luxuriæ

§. 7. *Contra naturam.*

ſpecies huius criminis? Quatuor. Mollities,
concumbendi modus, Sodomia, Beſtialitas. Scio
ſe omnes eſſe vnius ſpeciei, ſed in has diſtingui
ſolent.

eſt mollities? Qua quæritur voluntaria pollutio
cum, cauſa venereæ delectationis.

in ſomnis accidit, eſt ne peccatum? Secundum
x cauſa antecedenti eſſe poteſt, ſi ſit ex tali docu-
a ex intentione ad hunc finem, vel deliberatè quis
entiat, de eâque delectetur, ob delectationem ve-
: ſecutam.

de ea, quæ in vigilia contingit? Si ex cauſis natu-
iatur, vt complexione, viſione, ex contactu neceſ-
venerearum, equitatione, & ſimilibus, & ſit præter
a, nullum eſt peccatum, modò non ſit probabile
deliberati conſenſus in illam; quare operam dare
ua præuideatur ſecutura pollutio, ſi quis poſſit, &
a auferre, peccatum erit: ſi habeat autem ius ad
d hauriendum merum, &c. non tenetur auferre.
ne cum mollitie alia peccata interuenire cogitan-
uxuriei ſpecies.

nam eſt innaturalis concumbendi modus? Per quem
ſum, & debito vaſe concumbit cum fœmina mo-
, ita vt impediri poſſit generatio per effuſionem
a vas. Multis modis id præſtari poteſt, omnes ta-
exerceri abſque peccato mortali, ſi abſit pericu-
endi generationem: imò à peccato veniali mo-
eſt liberari, ſi propter ægritudinem, aut aliam ra-
aliter non poteſt accedere.

domia quid dicendum? Duplex eſt, quædam im-
qua ſeruato debito ſexu, non ſeruatur debitum
peccatum, ſed ob quod pœnæ non incurruntur,
canonico iure conſtitutæ. Altera perfecta, qua ex
affectu

affectu ad debitum ſexum vir decumbit cum v
propriè Sodomia conſtituitur ex affectu ad perſ
biti ſexus : ad incurrendas autem pœnas exigit
matio venerei actus in vaſe indebito. Hinc c
iunctionem fœminæ cum fœmina eſſe quidem
perfectam ex affectu ad perſonam indebiti ſext
eam minimè pœnas incurri debere ; quia non ad
eſſe poteſt conſummatio venerei actus indebito
non vltra progredi huius affectus malitiam reor,
cederet ad puerum facie ad faciem tanquam
nam, &c.

46. *Quid beſtialitas?* Qua cum re animata ſen
cumbitur non eiuſdem ſpeciei cum homine.

47. *Quid de commixtione cum dæmone?* Etian
gioſitas quædam & ſuperſtitio : & licet ſemper
ſpeciei, ex affectu tamen ad virum, vel ad fœmina
forma Dæmon apparet, eſſe poteſt etiam fornica
domia.

48. *Ordinem horum delictorum grauitatis expend*
grauis eſt mollities ; tum innaturalis concumbe
intra vas, ita vt generatio poſſit impediri, tertiò
cum fœmina extra debitum vas ; quartò Sodom
beſtialitas. Hinc nonum præceptum etiam expoſi

CAPVT III.

Praxis circa ſextum mandatum ex Soc IESV *Doctoribus.*

§. 1. *De ſimplici fornicatione.*

49. ROgo, *an concubitus hic hominis ſoluti c ſoluta poſſit fieri ſine peccato mortali?* Pec
dem eſt, ſed dari poſſe de eo inuincibilem ignora
nerus 1. 2. *d.* 2. *quæſt.* 9. *dub.* 1. affirmat ; quia nat
mixtio eſt.

Tann. 50. *Num fœminam pati vim, ſi repugnet conatu bus, mortaliter delinquat?* Aſſerit *Tanner. q.* 1. *dub.* 3
eſſe peccatum. Addo meritorium actum huiuſm
contra voluptatem, & brachiorum contra vim re

51. *Poteſt ne fœmina ob timorem mortis vim p citiam, ſuſpendendo conſenſum?* Aliquis ex extern
quia merè paſſiuè ſe habens, & nolens conſentire
Salas. tur mori, aut infamiam pati. At tamen cum *Sala*

... diſp. 3. ſect. 1. n. 31. minimè licere, quia exponere ſe periculo conſentiendi eſt intrinſecè malum, præcepto negatiuo ... , quod obligat in omni euentu, & cum quouis incommodo.

... ſtuprum, ſeu virginis fœminæ repugnantis deflorationem ... obligationem, ſtupratam in vxorem accipiendi, vel ... pro ſuo ſtatu dotandi. Rogo, an ſi non vi, aut dolo, ſed ... precibus, ac vehementibus blanditiis paruit fœmina, ... ſit vi corruptam ducendi, aut dotandi obligatione? ... affirmant Doctores. Attamen probabile reputat ... 2. 2. d. 30. dub. 1. nu. 15. hominem de ſola vi, in dolo ... preces, & blanditiæ non minuunt, ſed augent po... : niſi procedant à perſona cui puella reue... debeat exhibere. §. 2. De ſtupro. Turria.

... interuenient matrimonij promiſſiones, certum eſt teneri vi... ducere: Rogo autem, ſi promiſſio fuerit facta, an teneatur? ... ſi virgo fictionem ex viri nimia exaggeratione cal... potuit. Aliqui enim ita promittunt, vt niſi nimium ... fœmina, fictionem facilè poſſit agnoſcere. Liberatur ... ab huiuſmodi obligatione vir longè nobilior, & opu... puella ſciuit; & ſecundum aliquos etiam ſi ignora... Sanchez de Matr. tom. 1. l. 1. d. 10. Profectò Præpoſitus ... promiſſorem à nuptiis excuſat 3. p. q. 9. dub. 4. n. 46. quia ... ficta non parit obligationem, dum damnum illa... ... pecunia reparari. At non auderem à communi pri... ... recedere. Sanch. Præp.

... ne obligatio ducendi, aut dotandi aliquibus ex cau... ? Quibus de cauſis diſſoluuntur ſponſalia, diſſol... huiuſmodi obligatio promiſſionis, manente ſo... obligatione compenſationis pecuniariæ. Quæ qui... ceſſaret, ſi vir non virginem deprehendiſſet. San... ... At quocumque ex capite obligatio contracta ſit, ... puella poſtea nuptiis æquè commodis diligetur, ita ... detrimenti ſuſtineat. Leſſius l. 2. c. 10. dub. 2. n. 11. Quid ... promiſit, ſciens eſſe corruptam? Probabile eſt, non te... , ſed ſolummodo pecuniam ſoluere. Leſſius con... Sanch. Leſſ.

... Franciſcus voto Religionis adſtrictus ſub vera promiſ... ... violauit: quidnam præſtandum? tene... ... promiſſioni ſatisfacere? Reſpondet Leſſius lib. 2. ... c. 32. teneri ad matrimonium; quia obli... coniugij cum defloratione, cum ſit iu... ... obligationem voti, quæ eſt Religionis. At Leſſ.

Layman.

Laym. *Laymann l.5.tr.10.p.1.c.2.n.5.* putat ad votum ten
miſſio facta puellæ poſt votum non [illegible] Deu
pus illud dominium iam per emiſſum votum t
netur ſaltem puellam ducere, ratione damni illati, ſ
vaſſet abſque voto, ſub ficta coniugij promiſſione?
fictè promiſit, tenetur promittere ex animo: qu
ris poſt votum, promittere non poteſt.

§. 3. 56. *An maritus poſſit tuta conſcientia uxorem*
De adul- *in adulterio interficere?* Aliqui ex externis aſſer
terio. ſententiam *Leſſius l.2.c.9. dub.5.n.36.* probabil
Leſſ. quia in *l. marito ff. de adulterio,* & in *l. Gracchus*,
maritus inſtituitur iuſtitiæ miniſter, atque datur
occidendi, non ſecus ac poſt cauſæ cognitione
tiam latam, datur carnifici. At tanti viri venia, f
rim illam opinionem; quia *c. inter hæc* Nicolau
ſerit non licere ſecundum leges Eccleſiaſticas v
teram interficere.

57. *Poteſt ne ſaltem maritus dimittere uxore*
cultum adulterium, quod probare non poteſt; Ita p
excluſo; quia licet in *c. ſignificaſti, & c. porrò, de*
hibetur diuortium ante Eccleſiæ iudicium etiam
terij; tamen hæc lex in fraudis præſumptione
ceſſante, etiam in particulari ceſſat. Et cum
defectus non ſit ex culpa ſua, ſibi poteſt
Rebell. fugax vxorem derelinquere. *Rebellus part. 2. li*
num. 2.

58. Quis ſeparatur ritè ab adultera, aut qu
viro ſeparatur: poſtmodum emendata coniux
emendatus ſæpe & inſtanter petit rurſum th
negante vxore, aut marito: poteſt ne illa ing
rium? Poteſt ne ille Ordines ſuſcipere? Ita pl
poteſt alter alterum cogere coniugem, vt de ſu
Conin. tas perpetuò maneat. *Coninch. de ſacram. d.35.*
num.26.

59. *Accipit vxor lucrum ex adulterio, tenetur*
Molin. *ſtituere?* Affirmat *Molina de iuſt. tom.1. tract.2. d.9*
dominus actuum coniugalium vxoris. Niſi acc
qui alienare non poteſt, vt Religioſo, aut filiofa
tem vxor ſecretò gerere tenetur, ne ſuæ famæ
Leſſ. *Leſſius l.2. cap.10. dub.6. n.46.* contrarium proba
quia iniuria adulterij non eſt pecunia compenſ
liter quamuis ex fornicatione illicitè acquiratur,
acquiſita.

mit quis filium ex adulterio inter legitimos vxo- *alendos, addicendos hæreditati: ad quid n m tene-* lum debet alimenta, ſed & damnum hæreditatis quæ legitimis filiis adimitur:ſeu, ſi fœmina ſit, tis, quam tradidit vir exiſtimans propriam ie *Leſſius lib.2.c.10.dub.6.n.46.* addens fœminam Leſſ. etiam teneri ſimul cum adultero. Scio tamen biliter aſſeruiſſe ſolam adulteram teneri, quæ poſuit; quia adulter non eſt cauſa proxima ho- rum, ſed remota.

in adulterio deprehenditur, à marito adultera in- *um cum moderamine inculpata tutela occidit: tene-* *ex nece illi obuenientia reſarcire?* Affirmat *Re-* Rebell. *b.3.c.12.n.6.* quia ipſe illum per adulterij iniu- cauit. At *Leſſius lib.2. cap.9.n.17.* negat; quia Leſſ. llum occidendi, vt ſe defenderet: & ille non ha- n inuadendi.

nam in gradu inceſtus cum conſanguinea vxoris §.4. *m à iure debitum petendi? Comitolus lib.1.q.138.* *De ince-* ſecundum gradum extendit. At alij ex noſtris in *ſtu.* cundo gradu impedire aſſeruire, in aliis minimè; Comit. Canonicum non diſpoſuit.

nam vir ille inceſtu reus poteſt diſpenſari ad pe- *itum?* Ab Epiſcopo, vel à confeſſario regulari de- periori Monaſterij ſpecialiter (quæ deputatio du- im ſuperioris, & per eius mortem expirat) in ſa- onfeſſionis, & in Religionis domibus & Eccleſiis que ex quodam priuilegio conceſſo Monachis S. Benedicti Valliſoletani. Noſtræ Societatis con- enſant ex priuilegio ſpecialiter à P. Prouinciali ndo. De illo autem Benedictionis Monachis pri- *Lezana tom.1.v.affinitas n.4.& 5.*

omne peccatum contra votum eſſe ſacrilegium: §.5. *an ſi quis ad frænandam libidinem ſimplici ſe ſupra* *De ſacri-* *liget, duplici piaculo inficiatur?* Vnico actu ea vota *legio.* um crimen eſt; quia eandem Religionis virtutem

attactus manuum in choreis ſecundum conſuetudi- §.6. *illicitos, ſicut nec oſcula vrbanitatis gratia, vbi* *De tacti-* *onſuetudo viget: rogo num fœmina agnoſcens vnum* *bus.* *non ſine honeſto geri, teneatur aut oſculum, aut* *tre tationem abnegare?* Minimè, dum proprij cō- ulum abeſt: quia *actio illa indifferens* acciden-

taliter

Filliuc. taliter deturbatur à complice. *Filliucius tom.2. lib.30.ca* *num.198.*

66. *An inter coniuges quilibet tactus ſint liciti, qua* Fagund. *quæ oſcula? Fagundez tom.2. in Decal. tract.30. cap.10.n* affirmat licere, quoties non adeſt pollutionis periculu Ego à piaculo veniali non excuſo propter mollitudinen miam ſpeciatim in obſcœnis indicatam.

67. *An mortiferum, virile membrum in os vxoris im* Sanch. *tere?* Negat *Sanchez tom.3. de Matr. tom.3. lib.9. d.17. num* At cum aliis audirem obiicere tanto Doctori id non eſſe pliciter oſculum pudendorum, ſed quendam ad pecca diuerſæ ſpeciei, id eſt, præpoſteram venerem auſum. Fagund. *Fagundez* aſſerit *tom.2. in Decal. lib.6. cap.3. num.59.* le piaculum.

68. *Pono coniuges tactibus libidinoſis, aut oſculis dare ram, vel ad excitandum & conſeruandum coniugalem am vel ad copulam excitandam: rogo, an ſit licitum, ſi cum* Sanch. *culo pollutionis, aut cum pollutione fiat?* Certè *Sanchez* *num.35.* aſſerit licere, dum periculum pollutionis accidi qui nec oſcula petiit, nec tactus: ſed paſſus eſt. Item qui petiit, præter intentionem polluitur; quia vterque da licitæ operam, à qua ob pollutionis periculum non ten Præp. abſtinere. At *Præpoſitus in 3. part. quæſt.6. dub.25. num.* affirmat non licere; quia periculum hiſce in caſibus p per legitimam copulam præueniri, vel non poteſt. Si po ille, qui motum ſentit, tenetur eam petere ſub mortali. Si poteſt, tenentur ab illis tactibus abſtinere etiam ſub mor quia fini matrimonij repugnant. Subſcribo, quia hiſce materiis cautè agendum.

69. *Fœminam non ſeminat in copula: poteſt ne poſtea ſe* Sanch. *nibus, aut motu corporis prouocare?* Affirmatiuè reſpondet *chez de Matr. tom.3. lib.9. d.17. num.* 12. quia quamuis ſe mulieris ad generationem non ſit neceſſarium, multum men conferre medici aſſeruere. Vnde prouocatio illa di teſt maritalis copulæ complementum.

70. *Vir copulam inceptam ex morbo, aut alia cauſa i rumpit: eſt ne mortalis pollutio extra vas inde ſequuta?* S intenditur, & ſi ſit ſine conſenſus periculo, minimè; qu Præp. opere licito ſequeretur. *Præpoſitus q.74. art.10. dub.1.*

71. *Poteſt ne fornicarius ab actu retrocedere etiam ſe men emiſſum à fœmina, & cum periculo extra vas ſemi* Leſſ. Poteſt, ſi ex pœnitudinis gerat affectu, aut infirmitate. *lib.4. c.3. dub.7. n.55.*

72.

t ne medicamentum ſumere, ad conuertendum ſemen umorem, vt licitè poſſit profundi? Aſſeruit *Sanchez.* Sanch.
.15. Sed alij abnegant; quia huiuſmodi emiſſio eius inſtitutioni.

:at ne in coniugij abſentia verenda propria libidinosè
Exiſtimat *Præpoſitus quæſt.9. dub.25. num.188.* Præp.
mortale, ſi huiuſmodi tactus ad illicitum actum antur, etiamſi adſit pollutionis periculum; quia referantur actu, tamen ordinantur ſua ex natura ad m actum. Approbat *Gaſpar Hurtado de Matr. d.10.* Hurt.
num.49. Porrò Vaſquez contrarium aſſeruit, quia trinſecè, quem ſecum propriam libidinem explere, a explendi ſubiacere periculo.

:ita ne oſcula, & tactus inter ſponſos de futuro? Hur- Hurt.
num.48. illicita aſſeruit; quia inchoatio contra- ransfert dominium rei, & qui non habet dominium t ea vti, ne inchoatè quidem. Attamen *Sanchez* Sanch.
.50. & alij multi affirmant licere, ſi abſit pollutio- ſenſus in rem illicitam periculum; quia ſponſalia inchoatio matrimonij iuſtificant tactus & oſcu- nt quædam coniugalis copulæ inchoatio. Tactus qui non ſint nimium impudici, hi enim ſemper itur ob nimiam commotionem. *Salas 1.2. tom.2.* Salas.
tractat.13. d.6. ſect.16. num.117. pudendorum aſpectus, quia non tantam habent connexio- copula, quàm tactus. Aſt ego ſemper hanc ſen- , ob commotionis immoderantiam, improbabi- mi. *Sanchez citatus* ait licere oſcula & tactus ex- tiam ſi ſecutura pollutio præuideatur, dummodo a cauſa ſponſo, ſcilicet ad vitandam inurbani- m auſteritatis notam. Porrò alia adſunt ab- notæ huiuſmodi documenta, & ideo illici- dixerim tam obnoxiam periculo demonſtratio- Sanch.

ortalia ne oſcula & amplexus, aut manuum contre- r ſinistro? Aliquis doctus diſtinxit. Aut delectatio, culis, & amplexibus ſentitur eſt merè ſenſualis in proportione obiecti ad ſenſum tactus: & non quàm delectatio de re blanda, tepida, leni, tene- ſque alia delectatione turpi: aut eſt delectatio a cum commotione carnis, & ſpirituum genera- ruientium. Tactus (ait ille) & oſcula cum priori one non eſſe libidinoſa & mortalia; cum poſteriori

autem & libidinoſa, & mortalia proculdubio eſſ
Sanch. cum *Sanctio ſumm. tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 12. B*
Baldel. *lib. 3. d. 14. n. 4.* & totius iam Societatis ſchola
totum id, quod in re venerea paruitas materiæ o
vocitari, eſſe ſub mortali illicitum. Res venere
quam eſt parua.

§. 7. *De pollutione.* 76. *Dixiſti, pollutionem & voluntariam, & in eſſe; hanc accidere in ſomnis, quę in vigilia præter illam fieri homine conſentiente, & vocari mollitem an procurari poſſit, ad vitandum aliquod graue ſ mentum?* Aliquando *Sanchez de Matrim. tom. 3.* Sanch.
num. 17. docuit licere medicamentis, imò frica
vitanda venenoſa accidentia, & detrimentum ſ
ex ſemine corrupto timetur; dummodo conſtet
babiliter, ſemen eſſe corruptum, & abſit in de
conſenſus: quia ſemen corruptum verum ſeme
tatur. At re attentius conſiderata, doctiſſimus, a
Pater ab illa ſe opinione retraxit in *ſum. tom. 2.*
num. 22.

77. *Peccat ne, qui dans operam rei licitæ pat nem?* Minimè; quia actio illa per accidens in
influit. Hinc colligo non teneri quem abſtine
cibis, ab equitatione, à tali accumbendi ratione
pectus pollui, non tamen conſentire: licitum e
verenda infirmi contrectare, ſi dum adeſt pollut
riculum conſentiendi: Confeſſarium non tene
ſuum confeſſionibus abſtrahi, niſi polluendus p
Vaſq. ſentiendi ſubiaceat. Ex doctrina *Vaſquez 1. 2.*
num. 9. An pollutio præuiſa ex tactibus licitis conſuetudinem, ſed non intenta, eſt ne peccatum?
quæ conſenſus periculo fiat; ad inurbanitatis vit
Sanch. tionem. *Sanchez de Matrim. tom. 7. lib. 9. d. 45. n*
opus eſſe illicitum, ſed non in genere luxuriæ:
inde ſequens præuiſa pollutio ſit lethale peccat
cat quis mortaliter in nimio cibo, aut potu, t
reum pollutionis ſequentis habere? Minimè,
Vaſq. tentionem accidit. *Vaſquez ciat. num. 9.*

78. *Quid ſi opus illicitum ſit in genere luxuriæ, luxus actus manus, viſio, verba, lectio aliquantu ſta?* Pollutio inde præuiſa, ſed non intenta, ve
peccatum eſt; quia ex veniali cauſa accidentali
Tann. *Tannerus 1. 2. d. 4. quæſt. 8. dub. 6. num. 123.* Collig
quæ dum confabulatur cum viro ſibi, in matrim

bi amatoria profert ſolummodo peccati venialis iter etiam peccare, ſi pollutionem patitur abſque t conſenſus periculo. *Sanch. de Matr. tom. 3. lib. 9.* Sanch. 37.

ſuppono, opus eſſe mortale in genere luxuriæ: quónam est pollutio ſequens? Mortale quidem non ſolùm uxuriæ, ſed in molliciei ſpecie; quia opus illud iter concurrit in pollutionem. Igitur pollutio ex, tactibus, & cogitationibus mortalibus lethalis o eſt. *Sanchez cita. n. 45. n. 30.* Sanch.

pit in ſo... nopollutio: an in vigilia ſub mortali pia- nda? Aſſerit *Toletus lib. 5. cap. 13. num. 1.* quia ho- Tolet. s perfecta deliberatione, ac libertate potitur. At *ria, num. 10.* contrarium docuit; quia pollutio Saa. iè & ſine piaculo cœpit: effuſio verò in vigilia abilis cauſæ eſt naturalis effectus. Admonet au- *Fagundez præc. 4. lib. 3. cap. 6. num. 11.* veram eſſe Fagund. em, quando euigilans certus eſſet, quod conſen- ſet adhibiturus.

nfando crimine pauca profabimur. Solummodo quæ- circumſtantia agentis vel patientis ſit aperienda in §. 8. De Sodo- mia. Aſſerit *Card. Lugo de pœn. l. 16. ſect. 5. §. 1. n. 243.* n; quia diuerſa ſpecie malitia eſt in agente, Lugo. i impudico ſe polluit; ac in patiente, qui eo- paſſiuo ſolummodo cooperatur pollutioni alte-

ſtat, delectationem moroſam eſſe conſenſum volun- itus illicitos: hunc autem conſenſum duplicem eſſe um, & tacitum; expreſſum, quando voluntas dele- uſmodi poſitiuè acceptat: tacitum, quum poſt per- ertentiam, & deliberationem, adhuc homo motus, & quantum moraliter poteſt ad repellendum eos, Rogo, an ſit peccatum mortale non ſolùm quando tiuè conſentit, ſed & quando permiſſiuè ſe habet, ido huiuſmodi motus? Affirmat *...quez. 1. 2.* §. 9. De dele- ctatione moroſa. Vaſq. *num. 2.* quia conſenſus interpretatiuus æquiua-

morosa delectatio poſſit ſpecie diſtingui? vel omnis roſa contra caſtitatem ſit vnius ... ſpeciei? Dele- oſa conſiſtens in actu voluntatis efficaci in ordine nem actus, qui eſt delectationis obiectum, eſt ciei cum ipſo actu. v.g. delectatio moroſa, ſeu adulterij eſt eiuſdem ſpeciei cum adulterio. At ſi

delectatio non ſit cum efficaci ad opus, ſed conſiſtit i
plici complacentia, ad ſpeciem diuerſam referenda n
quia ſimplex complacentia de coniugata, non verſatu
adulterium, vt iniurioſum alteri, & ſic non contrahi
terij malitiam. Porro ſimplex complacentia ad actum
num non progreditur, ſed quamcunque mulierem
Vaſq. vt pulchram, & delectabilem, &c. *Vaſquez 1.2. tom.2*
cap.2.

84. *Quid dicendum de circunſtantijs perſonæ qua*
delectatur? an delectatio ſacerdotis, v. gr. & delectati
gati ſpecie diſtinguantur? Ita planè, quia prima eſt d
Regin. tio contra Religionem, ſecunda contra iuſtitiam. *Re*
tom.2. lib.12. c.2. ſect.3. n.13.

85. *An omnis delectatio moroſa ſit mortalis adeo, v*
tas materiæ graui non excuſet à crimine? Si eſt de actu
ſecè malo, vt futuro, adulterio, &c. mortalis eſt, nec
materiæ excuſat: quia omnis cogitatio venerea, (v.
Leſſius. inchoata pollutio. *Leſſius lib.4. cap.3. dub.13. num.*
verò actus ſit malus ſolum quia prohibitus aliqua lege p
Delectatio illius mortalis non eſt, quia lex poſitiu
internos non prohibet. Vnde delectari eſu carniu
Veneris, non eſt mortale, niſi verſetur circa illu
Tann. vt prohibitum, quod raro continget. *Tannerus 1.2.*
dub.7. n.137.

86. *Eſt ne peccatum mortale delectatio moroſa co*
coniugis abſentia, abſque pollutionis periculo? Non;
actu licito, & in ordine ad actum licitum, qui eſt cop
iugalis, delectatur. Abſentia autem per accidens
ne talis copula geratur. *Quid ſi copula cogitatur vt*
quando ipſa copula eſt ipſis illicita ob valetudinis pe
aut abortum, aut ob quamcunque circumſtantiam extr
Sanch. Aſſerit *Sanchez tom.3. de Matr. lib.9. d.44. num.21.*
inter coniuges illicitam huiuſmodi delectationem
hiſce omnibus caſibus copula eſt licita, & ſolum il
accidens.

87. *Licet ne viduis de prælapſa licita copula delet*
ſponſi de futuro de futura? Minimè; quia actus ext
quo delectantur, nec viduis nec ſponſis de futuro l
Eſt autem diſpar ratio de his ac de coniugibus ci
lam præteritam, aut futuram; quia copula huiuſ
iugibus hic & nunc non eſt impoſſibilis, quemadm
Valent. lis. Scio *Valentiam tom.4. d.6. quæſt.4. part.4.* c
probabiliter aſſeruiſſe.

§.10. De ſexto præcepto varia.

. Circa cogitationes requiro, num ſit peccatum, ſi in cogi-ibus venereis voluntas nec conſentiat, nec diſſentiat po-, ſed tantùm permisſiuè ſe habeat, non impediendo, nec re-ndo motus luxuriei, quos poſſet reprimere ab his animum ndo? Probabiliter affirmat *Sanchez* peccatum mortale e. Periculosè planè huiuſmodi cogitationibus laxabis ENDS.

. *Circa verba quæſierim, an peccaret mortaliter qui fœmi-n ſolicitaret ſine intentione executionis, ob ſolam oſtentatio-n amoris, ſi ſciat certò illam minimè ad aſſenſum alliciendam?* planè; quia ad ſcandalum illam affert. *Quid ſi tam ef-æ libidinis ſit qui ſolicitat, tantáque iam infamia circa li-n laboret, vt nullatenus fœmina ad ſcandalum afferenda?* Non delinquet mortaliter.

. *Circa opera denique requirò, quandónam fœmina vi com-ſa à viro non peccabit lethaliter?* Si habeat firmam vo-tem non conſentiendi, & impediat, quantum in ſe eſt, vir inferatur, clamore, & niſu corporis: alioquin cen-r conſentire. Ita *Valentia*. *Quid ſi obniti non poſſit, nec cla-* Valent. *n ad vitandam mortem, vel graue incommodum infamiæ?* *Salas*, poſſe pati externam corruptionem non con- Salas. ndo, ſed merè paſſiuè ſe habendo. Imò cum periculo ntiendi. Attamen quod ad vltimum id ſpectat, mei Ma-i doctiſſimi venia, ab eius opinione recedo; quod enim m intrinſecè eſt, nullo eſt licitum prætextu.

. *Dixiſti tactus impudicos in Eccleſia factos ſine periculo pol-nis non habere ratione loci ſacri ſpecialem malitiam ſacri-ij in confeſſione aperiendam; quia, vt Sanchez adnotat, Ec-* Sanch. *ſia tantum, aut emiſſione ſanguinis, aut ſeminis violatur: rogo pollutio, aut fornicatio occultè facta contineat ſpecialem iam ſacrilegij?* Non continere probabiliter *Vaſquez* af- Vaſq. t; ergo cum *Suarez* probabilius contrarium teneo, quia Suar. t nullum ſit ſcandalum, tamen loci ſanctitas violatur.

. *Coniugatus ſui ipſius tactui operam impedit cauſa vo-tatis, extra coniugij actum: num peccat mortaliter?* Etiam Vaſq. iculum pollutionis abſit *Vaſquez* aſſerit lethaliter de-quere; quia non habet dominium ſui corporis in ordine venerem ſecum explendam, ſed cum coniuge.

Dixiſti Confeſſarium poſſe confeſſiones audire cum pol-periculo, modo conſenſus periculum abſit, non aliter. pollutio proueniens equitanti neceſſariò, cum conſenſus , ſit mortale? Non ſequor Ferdinandum à Caſtro aſ-entem; quia qui ex *cauſa (ait) neceſſaria* vel vrgente ſe

exponit periculo peccandi, non peccat, ſi determinatam
beat voluntatem non delinquendi; eſt enim tunc perici
illud inuoluntarium. Nec tamen non ſequendo, improb
lem ideo tanti viri mei amantiſſimi ſententiam affirmo.

94. *Licitum ne ſumere medicinam effuſionis ſeminis*
Turriā. *uocatiuam? Ex Turriano* reſpondeo licitum eſſe, ſi poll
non intendatur, ſed alius effectus vtilis ægrotanti.

95. *Inchoatam dixiſti in ſomno pollutionem, non tenetur*
euigilans reprimere? Quid ſi gaudeat de illa pollutione: vel
euenire? Si gaudeat, vel optet non ob delectationem, ſed
pter ſanitatem, vel ad ſedandas tentationes, nec pecca
quidem veniale eſt.

96. *Datur ne in rebus venereis paruitas materia?* Mini
cum enim nulla ſit tam exigua fornicatio, quin ſit peccat
mortale, & delectatio ſequatur naturam actus: omnis de
Bald. ctatio moroſa in hac materia erit peccatum mortale. *B*
dellus tom. 1. *lib.* 3. *d.* 14. *n.* 4.

97. *Alterius nomine ſcribit quis litteras, aut defert ad mu*
rem, quibus ad peccandum inuitatur: delinquit ne mortalit
Sanch. Non delinquere affirmat *Sa.* Cum *Sanchez* autem g
uiter peccare aſſeruerim; quia malum intrinſecè patrati
delicti dare operam.

98. *Licet ne ex iuſta cauſa locare domum meretrici, vel*
Valent. *cui petenti ad for- andum? Valentia* docet licere; quia l
care domum, eſt res per ſe indifferens, quæ ex ſola pra
abutentis intentione ad malum ordinatur. Tamen ſi e
preſsè dari ſibi domum amicus petierit, vt illicitis frua
optatis, ſub mortali negare teneris; quia res iam mini
indifferens.

99. *Licet ne medico ad pollutionem ciendam medicamina*
Tolet. *dinare?* Minimè; (vt ait *Toletus*) quia ſicut intrinſecè m
lum eſt ipſum ægrotum procuräre, licèt ſit propterea ab ægri
tudine eruendus, ita nec medico operam dare licebit huiu
modi in ægrotante effectum.

100. *Coniugatus de copula imaginaria cum aliena vxore d*
lectatur, peccat quidem contra caſtitatem; rogo an etiam con
iuſtitiam delinquat? Affirmo etiam contra iuſtitiam deli
quere; quia coniux per matrimonium non tantùm corpo
Sanch. ſed etiam coniugi obligauit affectus. Ita *Sanchez.*

101. *Licet ne rogo rurſum Eccleſiaſticis legibus vxorem*
adulterio deprehenſam occidere? Minimè, ob periculum ma
feſtum damnationis occiſæ: accuſanda potiùs, & iudi
ſententia punienda.

102. Nu

1. *Num Bulla Pij V. contra Clericos Sodomitas obliget in conſcientia?* Henriquez ſentit vſu non eſſe receptam proinde, nec in conſcientiæ foro obligare. Quod ſi vſu recepta, Clericus fœminam in indebito ſubigens vaſe, non committit propriè Sodomiam; quia licet non ſeruet debitum vas, ſeruat tamen ſexum. Nec incurrit ex *Suario* pœnas Bullæ ... vas maſculi ſemen non immittens; quia delictum non conſummatum. Nec ex *eodem* qui non niſi bis, aut ter in ... ſunt lapſi; quia Pontifex has pœnas Clericis exercentibus Sodomiam infligit. Nec (adhuc ex *Suario*) ante ſententiam iudicis declaratoriam pœnas Bullæ in foro conſcientiæ incurrunt; quia nulla lex pœnalis obligat homines, ... Colligo Clericum exercentem Sodomiam, ... etiam retento beneficio, officio, & dignitate, ... eſſe abſoluendum.

EXAMEN IX.

... ibus in particulari circa materiam ſeptimi Mandati Decalogi de Furto.

CAPVT PRIMVM.

De graui Furti materia.

Quid eſt Furtum? Occulta ablatio rei alienæ domino rationabiliter inuito. *Rapina quid?* Eſt ablatio rei alienæ per violentiam.

2. *Quodnam peccatum Furtum, aut Rapina?* ... ale ex genere ſuo, fieri tamen veniale poſſunt ex paruitate materiæ, vel ratione indeliberationis, & quando dominus quoad ſubſtantiam rei acceptæ non eſt inuitus, ſed ſolùm ... modum; v.g. quando pater ægrè fert rem, quæ aufertur à filio, non peti.

3. *Quanam quantitas eſt ſufficiens materia ad peccatum mortale?* Variè reſpondent Doctores. Alij enim quatuor ... vel regalium ſummam grauem eſſe reſpectu omnium ... aſſerunt: alij aureum quid eſſe notabile affirmant reſpectu diuitum, reſpectu mediocrium medium aureum, reſpectu autem pauperum duorum regalium, imò minorem quantitatem reſpectu alicuius particularis ſufficere per acci-

dens ad grauem materiam. Profectò miſſis, his, al aſſignatis vltrò quantitatibus, non approbo determi huiuſmodi aſſignationem; quia pro Regnorum var varia eſt nummorum æſtimatio; vnde ex nummorum gnatione non poteſt generalis certa regula præſcribi. opinor illam quantitatem eſſe ſufficientem ad mat grauem furti, quæ omnibus conſideratis, infert Do graue damnum, aut notab li priuat vtilitate: habita qu ratione perſonarum, in ordine ad quas metienda eſt tas, aut leuitas furti iuxta Regnorum conſuetudine qua creſcit aut minuitur nummorum æſtimatio. Addo quantitatem graue damnum inferre, aut notabili p vtilitate, quæ ſufficit ad congruam ſuſtentationem ei damnum infertur iuxta ſtatus ſui qualitatem. v. gr. aureo indiget ad honeſtum victum; Aureus eſt reſpe lius grauis materia. Eget mediocris medio aureo; M aureus eſt materia notabilis. Quod ſi duobus, vel t vel quatuor, vel vno regali indigeret, hæc eſſet adæ ad mortale materia. Si verò per accidens quis tam per dimidio regali ſolummodo ad congruum victu digeat: hæc minima quantitas erit ſufficiens mate grauitatem furti. Hinc colligo circa Principes etia uandam proportionem non conſiderato quantitatis ex ſed decentiæ mediocritate: ſufficientibus quidem trib reis ad Principis menſam; quia ſolius regiæ perſonæ h da ratio, non familiæ, cuius ſuſtentationi copia inge penditur.

CAPVT II.

De Furtis minutis.

4. M*Inutis Furtis quis notabilem quantitatem furri quonam ſe crimine illigauit?* Si ex intentione cedendi ſurripuit, in ſtatu mortali eſt: ſi ex occaſion intentione alterius materiæ caſualiter parua furta com tit, non peccat mortaliter, ſi per magna interualla id dat, vnde non recordetur facilè furtorum prælapſorum praxi quidem ſecuriùs, cùm ad notabilem quantitate uenit, ſi aduertat ita rem ſe habere, peccare mort Quod ſi non aduenit quando modica quæque furri ſolùm venialiter deliquit, licet ad magnam quantit

[illegible] minuta accreſcerent : at ad huiuſmodi quantitatem [illegible]niens, tenetur aduertens totum reſtituere, aut illud [illegible], quo ex quantitate illa excluſo leuem relinquit quanti[illegible].

[illegible] *Furatur quis minimum animo furandi maius, ſed non fu[illegible]: deliquio lethaliter*; Ita planè; quia eiuſdem malitiæ [illegible] velle ſurripere, quàm actu exequi.

[illegible] *Quid quando à pluribus aliquid aufero?* Maior quanti[illegible] requiritur ad graue furtum, quàm cum ab eodem. Imò [illegible] paulatim ab eodem ſubtrahitur, quàm cum ſimul; & [illegible] tempore longo, quàm cum eodem, vel breui; quia [illegible] quidem infert nocumentum ſic auferens : cum ratio [illegible] aut minoris damni ſit ſpectanda, ad grauem, aut le[illegible] iniuriam.

[illegible] *Multi ſimul furantur grauem quantitatem, at ſinguli mo[illegible] quid ſurripuere: delinquunt ne grauiter?* Si communi [illegible] furati ſunt, grauiter peccant; quia per modum vnius [illegible] ſunt : at ſi quiſque de aliis neſciat, non peccant mor[illegible], nec tenentur ad reſtitutionem ſub mortali, ſed ſub [illegible].

[illegible] *Non quidem illi communi conſilio ſurripuere, ſed tamen ſcit [illegible]ſque de alijs damnum inferentibus: delinquunt ne graui[illegible] ſurripiendo?* Mortaliter peccant, & tenentur ſuam [illegible] tantùm reſtituere; quia non cooperati ſunt illorum [illegible]tioni. At qui fuerunt cooperati ſurripientes communi [illegible], in integrum debent reſtituere, ſi alij non reſtituunt [illegible] ſuam.

CAPVT III.

De filio, & vxore, & alijs furantibus.

9 S*Vrripere ne poſſum rem meam, quæ iniuſto titulo apud alium eſt?* Delinquis quidem ſi aliter recuperare poſſis; ſed [illegible] ad reſtitutionem non teneris; quia tua eſt.

10 *Licet ne in graui neceſſitate aliquid ſurripere?* Minimè; [illegible] huiuſmodi neceſſitate res eſt aliena, cùm ſola extre[illegible] communem.

[illegible] *ſum creditor, qui ab eo ſolutionem non poſſum ob[illegible] vectigalia in compenſationem defraudare?* Po[illegible] huiuſmodi doctrina, etiam in confeſſionibus, deci[illegible] [illegible]

12. *Filius grauem ſummam accepit ex bonis, quorum pater habet dominium, vel vſumfructum: deliquit ne grau*
Maximè, ſi pater non ſolùm quoad modum, vt dixi
etiam quoad ſubſtantiam videtur inuitus. De reſtitu
alibi.

13. *Quid ſi vxor grauem quantitatem accipiat ex mariti, vel ex bonis quorum maritus habet administr nem. & vſumfructum?* Peccat mortaliter, cum onere
turionis, ſi id præſtet ſine expreſſo, aut præſumpto r
conſenſu, aut conditione. Poteſt tamen inuito viro ca
aut donare, bona paraphernalia, illáque pro libito di
dere; quia ſunt illius propria quoad dominium. I
etiam ludere, & pecuniam accipere ad ludum, dandúm
pauperibus intra limitem, & decentiam ſtatus; neque p
accipiendo aliquid, quod maritus rogatus facilè con
ret. Poteſt item, etiam inuito viro, pro neceſſariis ſib
familiæ accipere, ſcilicet pro veſte, cibo, medicamentis,
ſubueniat patri, matri, vel filiis ex priori matrimoni
ſceptis, ſi ſint in egeſtate, & aliunde non habeat vnde
queat ſubuenire.

14. *Seruus ne peccat mortaliter, quando in quantitat tabili à ſuo domino aufert?* Peccat, niſi fortè dominus ſu
tionabiliter inuitus: verbi gratia, ſi neceſſaria non ſup
ret: tunc enim ſeruus habet ius ſibi ſuccurrendi, ita im
turæ diſtante.

15. *Rem grauis quantitatis inueni: num poſſum licitè re*
Si poſt factam inquiſitionem, verus dominus non repe
licet perfectum eſſet pio operi conſecrare, tamen pot
fortuna frui, etiamſi diuitiis affluas, niſi aliqua ſpeciali p
bitione impeditus eſſes.

16. *Eſt ne peccatum concupiſcere rem proximi?* Si
cupiſcis proximi diuitias, vt auferas, grauiter, aut
ter delinquis iuxta materiæ quantitatem; at ſi ſo
modo deſideras ſimiles diuitias poſſidere ad bonum f
nec leui delicto macularis. Decimum iam mand
aperui.

[illegible], ſurripere ab infidelibus dominis pro iniuria capti-[illegible]penſationem ? Poſſunt captiui Chriſticolæ ab in-[illegible]iniuſtè retenti à dominis particularibus abſque [illegible]detrahere congruam compenſationem pro capti-[illegible]iuria, pro mercede ſeruitutis, pro lucro ceſſante, & [illegible]mergente in ſuis negotiationibus, & bonis ob ab-[illegible]à patria, & pro ſufficientia redemptionis. *An poſ-[illegible]quæcumque voluerint ſurripere?* Non ſolum à domi-[illegible]& à cunctis poſſunt Turcarum mancipia ſurripere [illegible]ue voluerint, ex tacito ſuorum Principum Chriſtia-[illegible]nſenſu. *Molina de iuſt. tom. 1. tract. 2. d. 37. num. 1.* [illegible]n id de mancipiis, ſed & de omnibus Chriſtianis [illegible]Addit *Sanchez opuſc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 5. n. 38.* [illegible]riſtianos vectigalia à Turcis impoſita fraudare. [illegible]atio eſt, quia Turcæ ſunt hoſtes publici, & bona [illegible]orum tyrannicè poſſident. Vnde Principes Chri-[illegible]habent bellum eis indicendi, eoſque iure belli bo-[illegible]oliandi. Præſumitur autem Principis conſenſus, vt [illegible]ne bonorum, viris inimicorum imminuantur. *[illegible]ndalum ſequeretur, aut aliorum Chriſtianorum dam-[illegible]deberet interuenire mendacium, conſcientia erronea, [illegible]tatis fractio?* Chriſtiani furantes Turcarum bona [illegible]t. At ſi haberent fœdus, vel aliquod ſaluum con-[illegible]d reſtitutionem tenerentur; quia nullo pacto præ-[illegible]ſt Principis conſenſus. Porrò in aliis caſibus *Petrus*

captiuorum Chriſticolarum.

Molin.

Sanch.

§. 5. 29. *Dixiſti in graui neceſſitate non licere aliena occult*
De furto vari. Num probabilis contraria ſententia ? Ex doctrina L
varijs. probabilem exiſtimo : quia ſicut diues in graui neceſſi
Leſſius. tenetur dare ita pauper poteſt accipere abſque iniuria :
que diues in hoc caſu poteſt eſſe rationabiliter inuitus c
ſubſtantiam rei acceptæ : ſed tantùm poteſt ei modus
plicere.

30. *Num furtum rei non ſacra in loco ſacro ſit ſacrilegi*
Fagund. Affirmo ex *Fagundez* non eſſe, niſi ſit ibi depoſita quaſi
iure & poteſtate Eccleſiæ; quia res illa non ſacra eſt in
cleſia quaſi per accidens : ergo ipſi Eccleſiæ ſpecialis
irrogatur iniuria.

31. *Filius mercatoris ; patris bona adminiſtrat, & pot*
patre ſalarium exigere quantum alieni extraneo deberet : ſi
non poſſet à patre petitum impetrare, poteſt ne clam accipe
Poteſt quidem ad iuſtam æſtimationem laboris, & induſt
ſuæ, computatis tamen in dicta æſtimatione expenſis, qu
Laym. pater in ipſo efficit alendo. *Laymanus* ita.

32. *Comedi apud furem bona fide cibos furtiuos : num*
Sanch. *liqui* ? Minimè; attamen *Sanchez* affirmat teneri te reſ
tuere Domino id, in quo factus es ditior. Ego autem ta
viri venia aſſero non teneri ad huiuſmodi compenſation
niſi quando mala fide comediſſes. Imò ſi furti conſors n
fuiſti, comedens ex furtiuis ſolùm videris lædere furem,
gratis dat tibi quod ipſe ſurripiens reſtituere tenetur : v
probabile exiſtimo non teneri te ad reſtitutionem, licet m
fide comediſſes.

33. *Sartores magiſtri aſſolent vendere fragmenta, quæ*
Sanch. *ſunt ex veſtibus : an liceat emere* ? Ex *Sanchez* affirmatiuè
ſpondeo, quando exiſtimes illa ideo eos iuſtè retinere, q
aliàs non poſſunt plenam mercedem impetrare. A fam
autem ſartorum emere non licet; quia reſpectu illorum h
poteſt huiuſmodi coniectura fieri.

34. *Quis decreuerat iniuſtum damnum alteri inferre :*
equidem meo hortatu eum confirmaui, fui que cauſa, vt ci
& expeditius damnum inferret. Furi item furandi gratia
denti ſcalam tenui, quam etſi non tenerem, tamen ille a
ret. Latronem denique rem furtiuam aſportantem adiuui
tamen ſine mea ope auferret : Rogo num in his caſibus
Laym. *tenear ad reſtitutionem* ? Reſpondeo ex *Laymann* te
liquiſſe quidem, ſed ad reſtitutionem non teneri ; quia
es cauſa furti, ſed tantùm modi, aut circumſtantiæ.
hortatu meo, aut ſecuritate, aut auxilio maius damnum

ræ ſunt? De exceſſu tantùm teneteris. Plura in materia ſtituæ. Tract. 4.

EXAMEN X.

Legibus in particulari, circa materiam octaui Mandati Decalogi de falſo teſtimonio non dicendo.

CAPVT PRIMVM.

De Iudicio temerario.

Contra octauum Decalogi præceptum: Non falſum teſtimonium dices, delinquitur aut iudicio, aut mendacio, aut contumelia, aut detractione, aut ſuſurratione. Quid igitur eſt Iudicium temerarium? Firmus aſſenſus de aliqua ... ex leuibus iudiciis. *Quodnam peccatum eſt?* Mortale ... genere, & contra iuſtitiam: at ſi internum tantùm ... obligat ad reſtitutionem; ex leuitate materiæ ve... ...ct.

...t ſit peccatum mortale; quanam in iudicio concurrere de... Tria equidem. Primò, debet formari ſine indiciis ſuf... ...ias. Secundò, debet ex plena deliberatione efferri. ...rtiò, & ſine vlla formidine. Quæ quidem omnia ra... ...rrunt in temerè iudicantibus; plerumque enim iudi... ...m formidine de oppoſito; nullum autem iudicium ... ...itudinem eſt peccatum mortale.

Quid ...r de ſuſpicione temeraria dicendum? Non eſt ex ... peccatum mortale, præſertim ſi contingat ex quo... ...ellectus errore: ſicut neque opinio temeraria.

...uanam res ... exhibere? ... de rebus æſtimanda momentis ſuis: de perſonis in... ...da in meliorem partem. In dubio non teneris in... ...ri in meliorem partem poſitiue & ſpeculatiuè, ſed ...gatiuè & practicè. Ex charitate in dubio quiſque iu... ...s probus. Si ferendum iudicium ſit, dubia in melio... ...m interpretanda. Ad cautelam, & ex ſuppoſitione ... ...terpretari poſſunt in deteriorem partem, & Supe... ...ob iudicia dubia ſubditos obiurgare poſſunt. Multa

iudicia

iudicia poſſunt eſſe falſa, & non temeraria: v.g. ſi iuuenis l
ſciuus cum fœmina clam loquatur de re quidem indiffere
qui videt illum ſibi iam cognitum impudentem, non tem
de crimine iudicabit. Sicut aliqua iudicia aſſolent eſſe v
ſed tamen temeraria: v. gr. ſi bonæ famæ vir cum fœmi
bonæ etiam famæ de re turpi loquatur in publico: qui in
cauerit nequitiam; verè equidem, ſed temerariè iudici
profert; quia nullum adeſt firmum fundamentum.

CAPVT II.

De Mendacio, & ſecreti reuelatione.

§. 1. *Mendacium.*

5. QVidnam *Mendacium?* Falſum verbum cum intenti fallendi.

6. *Quotuplex Mendacij diuiſio?* Duplex quidem. Prima, tione vitij oppoſiti veritati, in iactantiam, & ironiam. S cunda, ratione culpæ grauioris, vel leuioris, in pernicioſum iocoſum, & officioſum.

7. *Num omne mendacium peccatum ſit?* Ita planè & ex ſ genere malum; poteſt autem & venialis, & mortalis e mendacij culpa iuxta eius grauitatem aut leuitatem.

8. *Quódnam peccatum eſt in doctrina Christiana mentiri* ſuo genere mortale: vt etiam mentiri in doctrinis natu bus, ſi pertineant ad praxim virtutis, & vitij, quamuis o ſcandalum excludatur, & contemptus.

9. *Num mortale ſit crimen leuiter mentiri in iudicio,* *Confeſſione?* Minimè, quia leuis iudicij iniuria, & leuis C feſſionis irreuerentia eſt.

10. *Recepi centum ab alio, ſolui, ſed probare non poſſum:* *negare poſſum in iudicio non accepiſſe?* Potes quidem cum ſtrictione mentali: *quæ nunc debes.* Sicut petenti cen cum tantùm debeantur quinquaginta, reſpondere potes, debere.

11. *Num veritatem aliquando celare licet?* Licet equid Interrogatus teſtis, pro tempore poteſt vti æquiuocati ſi reuera illo tempore reus factus non ſit, quando non d iuxta mentem iudicis reſpondere. Interrogatus an ha pecuniam, ſi petatur cum iniuria, negare potes, aut ſi adſi tionabilis cauſa id faciendi. Pernicioſum igitur menda graue aut leue eſt iuxta materiam, iocoſum & offici veniale plerumque.

ſecretum graue reuelari poſſe vni concedo ſine modò alterius peccatum non ſit? neſcio enim quo- do poſſit crimen fœdum alterius tam prudenti viro ita vt fama bona patratoris delicti non vulne-

ni de ſecreto ad Rempublicam pertinente? Si cedat m Reipublicæ, manifeſtandum eſt: ſi autem reuela- dem damnum cedat, celandum eſt, etiam ſi grauia, & mortem ipſam quis eſſet ſubiturus.

CAPVT III.

ntumelia, Detractione, Suſurratione, & alijs peccatis oris.

Vid eſt Contumelia? Iniuſta honoris ablatio facta in præſentia patientis illam. Conſiſtit in verbis & onuicio, & improperio materialiter tantùm differt. §. 3. *Contumelia.* æ autem eius eſt, vt dicatur aliquid in detrimen- ris alterius ea intentione, vt is id intelligat; quod

eſt mortale peccatum, ſed venialis aliquando. Qu
dita poteſt aliquando formalis detractor eſſe, ſa
non eſt, vt, v. g. cum probabiliter iudicat nullam
miam orituram.

21. *An naturales defectus ſint detractionis natu ria?* Regulariter non ſunt, imò nec natalium, pra
in vulgi ore communiter verſantur hi, illi autem
neant ad famam.

22. ***Publicum crimen vno in loco in alio quis diff delinquit contra iuſtitiam?*** Minimè, nec contra
quidem, ſi fama facilè cum in locum crimen huiu
latura erat. *Quid ſi crimen olim publicum, hodie o*
Id diffamare contra charitatem eſt ſolùm, niſi pro
famatus contemptui inibi haberetur; tunc enim
contra iuſtitiam.

23. ***An ſit mortale diffamatum iam de vno, ru diffamare?*** Si crimina ſint ſimilia, non eſt morta
diſſimilia ſint, vnde accreſcat grauiter infamia.

24. ***Licitum ne hypocritas diffamare?*** Si quærent
virtutibus famam nulli noceant, non licet; eſſet c
iuſtitiam. Profectò probabile eſſe fateor licitun
mare eos, quando fama quæſita ſit ex intellectua
tibus, vel naturalibus; non tamen moralibus.

vel curioſitate, aliena facta dignoſcendi, non tamen detrahat, venialiter tantùm delinquis; quia nullo uſa aut adiutor exiſtis huiuſmodi detractionis.
Detrahit ſubditus coram Prælato: num ille debeat impe- ...uperior, ſcilicet Epiſcopus, Superiores regularium s, &c. non impedientes ſubditum detrahentem, pec-...tra iuſtitiam; quia cauſa ſunt illius, cum facilè poſ-...edire.
...ſum ne aliorum reuelare crimina ad tormenta vitan-... ...infamare alium non licet: verum crimen licet ape-...modo infamiæ incommodum impendeat, mö-...ſacramentaliter cognitum. Scio laudabile eſſe ...tare, ſed tamen non peccabit qui tormentorum ...fiat.
...ſſum ne reuelari alterius occultum crimen ad impe-...proximi damnum? Poteſt, ſi damnum proximò im-...ſecus ſi non impendeat, vel nil iuuat ad damnum ...
...ne infamare defunctum? Minimè, præcipuè cum ...eius cum fama etiam fama viuentium coniuncta
...

...Suſurratio? Occulta oblocutio contra proxi-... diſſolui poſſit amicitia, & diſcordia inter amicos Porrò formalis ſuſurratio ex genere ſuo peccatum ...materialis minimè ex genere. *Excludere aliquem ab* §. 3. *Suſurratio.*

CAPVT IV.

Praxis circa materiam de falſo teſtimonio ex Societatis IESV *Doctoribus.*

§. 1. *De iudicio temerario.* Tann. Valent.

34. **E**St facilè iudicare, ſed difficile quis indica[...] çati lethalis reus erit: quandónam mortale dicium? Ex *Tannero 2.2. d.4. q.3. dub.2. num. 39. & tom.3. d.5. q.4. p.3.* In re graui debes proximum indic[...] indiciis ſufficientibus, deliberatè, & aſſeueranter formidine. Rarò dixi contingere, hæc omnia concu[...] ideo iudicium rarò erit lethale.

Leſſ.

35. *Excuſat materiæ paruitas: ergo indicans prox[...] re leuis momenti, venialiter delinquet.: Rogo, an leua[...] temerarium, quod aliquis ſit filius Iudæi, aut ſpurius[...]* aſſerit *lib.2. cap. 29. dub.2. num. 14.* quia huiuſmo[...] tates ſunt merè naturales. Alij autem probabilite[...] gant; quia hæ merè naturales qualitates apud nos o[...] tur infames.

36. *Neceſſarium ne, in Confeſſione perſonæ, vel mal[...] diuerſitatem exprimere?* Non, quia moraliter omnia [...] tiæ commutatiuæ in ſpecie infima aduerſantur.

§. 2. *De ſuſpicione.* Filliuc.

37. *Quis ex leuibus indicijs temerè & voluntariè [...] proximo ſuſpicatur: peccátne mortaliter?* Aſſerunt alic[...] ſit grauis, & honeſta perſona. Contrarium aſſero cu[...] *cio*; quia nullum indicium citra certitudinem eſſe docet Doctor Angelicus.

38. *Suſpicio in quo differt ab opinione?* Cum ſit aſſenſus circa vnam contradictionis partem certitudine, & partis alterius magna formidine ab opinione, quia hæc in partem diſcriminati[...] vtramque.

§. 3. *De detractione.* Leſſ.

39. *Scio detractionem ex ſuo genere peccatum mo[...] leuitate materiæ veniale fieri: v. gr. ſi vitia proximi l[...] naturalia proferantur: Rogo, quid, ſi leuis imperfecti[...] perſonæ narraretur, vt putaretur grauis?* Aſſerit *Leſſi[...] cap. 11. dub. 3. num. 11.* docet lethale crimen; quia [...] viri fama ex leui eo piaculo deturpatur, quam vu[...] grauiori. Porrò naturales animi, aut corporis narr[...] ctus, mortale non eſt. v.gr. aliquem eſſe natum ex a[...] niſi ex hoc proximus in auditorum mente valde co[...] bilis obiiciatur. Nec in genere profari, aliquem e[...]

tione proximi crimen, lethaliter non delinquere; ffamatio proximi credatur, non tam erit dicentis, dientis, qui non debuit ex ſimplicis relationis leui-ere.

perit quis ſecretum crimen proximi vni, vel duo-ntibus, qu s ſcit minimè id vulgaturos: delinquit ne r? Negatiuè reſpondet *Tannerus 2.2.diſq.4.quæſt.8. n.138.* quia ſicut quis non acquirit famam, vno ita nec infamiam, ſi vni aut alteri crimen aperia- Tanner.

eccat ne vir ille prudens, cui crimen illud narratur, ?Dum eſt ſolus, non delinquit mortaliter. Nec etiam ltis adſit, & audiat communiter, ſi non tenetur ex arrantem reprimere. *Tannerus n.151.* Tanner.

Peccat ne mortaliter Petrus narrans Ioannis graue orium, eo in loco vbi neſcitur? Affirmatiuè reſpon-Doctores; quia ſibi id fieri quiſque ægerrimè fer-*us lib.2.cap.11.dub.13.num.68.* limitat, niſi Ioanni Leſſ. ſet, ſe alibi infamari; vel crimen, de quo punitus ta enorme, vt ad exemplum expediat vbique ape-olutè exiſtimat *Fagundez Decal.part.2.lib.5.cap.3.* Fagund. ſic detrahentes nec contra iuſtitiam, nec contra m delinquere: ſiue crimen in loco, in quem eius ile, ſiue difficilè, ſiue nunquam eſſet peruentura, de-

taliter ſequuta eſt ex priori : & ex malitia audien
Tann. etiam apud ſuos auditores tenentur reſtituere :
*2.2.d.4. quæſt.6.dub.6. num.*146. Porrò alij aſſerur
ad reſtitutionem, quod de tali delicto non ampliu
apud eoſdem , & illum laudet , honorificè de eo ,
loquendo. Si autem eſſet falſum delictum impoſi
neceſſaria, vt diximus, retractio.

46. *Non poteſt detractor famam reſtituere : tei*
pecunia compenſare ? Non ; quia non bene pro toto
Laym. ditur auro. *Laymanus lib.*3. *ſect.*5. *tractat.*3. *pa*
*num.*3.

47. *Petrus & Ioannes ſe inuicem informarunt :*
inuicem reſtituere ? Non niſi alter velit reſtituere,
Turr. & alter tenebitur. Lege *Turrianum* 2.2. *tom.*1. *d*
*num.*6.

§.4. 48. *Solummodo circa mendacium quæſierim , an*
De mendacio. *mittat materiæ paruitatem ?* In Confeſſione , aut i
qui non admittunt ; quia cum ſit contra veritatem
Regin. quantumuis parua materia erit mortale Sequor. *R*
*tom.*2. *lib.*24. *cap.*2. *ſect.*4. *num.*44. aſſerentem m
poſſe leuitate niti , ſiue leuis materia mendacij ſi
de qua iudicatur , ſiue circunſtantia : modo non v
lutionem, & iuramentum non accedat.

§.5. 49. *Debet ne aliquis cum periculo vitæ ſecretu*
De ſecreto. *ſeruare ?* Debet planè, ſi bonum publicum ex eius
dependeat ; quia ſic naturalis ratio dictat. v.gr. mi
ſtibus captus ex metu mortis non poteſt id ſui exe
rire ſecretum, quod ad ipſius conducit conſeruatio
ſi ad bonum particulare attineat ? Qui ſine fraude
luit, poterit ad vitandum graue incommodum , ſe
tegere ; quia ſi non tenemur cuſtodire ſecretum i
Fagund. malum vergens , multo minus damno proprio
*Fagundez Decal. tom.*2. *lib.*8. *c.*6. *n.*11.

50. *Scis , literas alienas aperire , regulariter e*
niſi iure belli , iuſta defenſionis cauſa contra inimicu
præparantem, publici honoris ergo, aut regularis obſer
ſuetudine aperientur : Rogo autem erit ne mortale l
Laym. *ratas & proiectas colligere, adaptare, legere ?* Minim
*lib.*3. *ſect.*5. *tract.*3. *part.*1. *cap.*4. *num.*4. authore ;
ſumitur non magni momenti arcana continere ,
igni datur abſumendum , ſed curioſitati obiicitur
dum. Monet autem Doctor, ſi aliquod ex huiuſm
ſtate ſecretum fuerit ſeruatum in alicuius cedens

[illegible] agnoſco, nec agniturus ſum: num letha- *[illegible]* Non; quia in hoc caſu quaſi nulli grauis *[illegible]*. Ex *Fagundez.* Fagund.

[illegible] ſunt detractionis modi? Octo equidem, quatuor hoc carmine expreſſi:

[illegible]ens, augens, manifeſtans, in mala vertens.

[illegible]or indirecti, hoc verſu exarati:

[illegible] negat, aut minuit, reticet, laudátque remiſsè.

Aſſero in tali Collegio, vel tali in loco multos improbos [illegible] vnum in Canonicis talis Eccleſiæ ſim [illegible] aut adul-[illegible]miſiſſe, perſona quidem in particulari non manife-[illegible] delinquerim grauiter? Minimè, cum nullus grauiter [illegible] modò dictione tua talis loci nimium non minuas [illegible]ationem. Sic *Fagundez.* Fagund.

An pœnitens peccato detractionis delinquat complicem [illegible]ſione manifeſtando? Minimè quando aliter non po-[illegible]cati ſpeciem explicare, nec commoditate adeundi confeſſarium fruitur. Ex *Suario.* Suar.

Falsò aſſeram adulterum ſcripſiſſe amatorias literas, aut [illegible] Crucifixi imaginem vulneraſſe: pecco ne grauiter [illegible]ſtitiam? Minimè; (vti ait *Filliucius*) quia iam infa-[illegible] in illo genere peccati diffamo vlteriùs in re quæ ha-[illegible] illo connexionem. Filliuc.

Scis iam libelli fam[illegible] nomine intelligi ſignum, vel ſcri-
[illegible]

[illegible] : an quidnam
Apud omnes famam reſtituere; quia ſua detraction
Leſſ. tur apud omnes cauſa efficiens infamiæ; ſecus ſi n
alicui, de cuius taciturnitate non dubitabat. Ex *Leſſi*

60. *Narro amico meo iniuriam mihi ab alieno ſect tam, non quidem animo detrahendi, ſed doloris mei leua*
Leſſ. *tia: delinquóne mortaliter?* Minimè; nam (vti *Leſſius* durum eſt acceptas iniurias ſilentio obruere.

61. *Dixiſtis occultum crimen alienum ſine graui cau aut alteri viro prudenti manifeſtare, quem ſcis non eu rum, non eſſe mortale, rogo, num ratio ſit ſufficiens, vt non quatur; hanc non eſſe notabilem famæ læſionem?* Scio quos extra Societatem affirmare vt *Caietanus*, &c.
Suar. eam non exiſtimo ſufficientem cauſam cum *Suario* affirmo peccatum graue huiuſmodi delictum vni a manifeſtare, ſi fama ſit apud illos lædenda; quia ſi i temerè aliquem graue peccatum eſt, ob famæ detri nem iudicati apud eum, qui iudicat, quare non eri peccatum aliquem apud duos viros infamare? Igi erit peccatum graue, eo quod non ſit notabilis læſi apud duos, ſed quia prudentes cùm ſint non grauit illos delinquens deturpabitur: quod ſi lædenda uiter fama, nec apud vnum licebit alterius manifeſt lictum

num proximi: v. gr. complicis, ſi non poſſet adiri alius vius, cui is eſſet ignotus: rogo num probabile ſit etiam m non eſſe, licet adiri facile poſſit alius confeſſarius? Pro eſſe affirmant graues Doctores exteri; quia ſi licitum l dicere vnire vni vel duobus extra confeſſionem, magis in confeſſione, cum abſit diuulgationis pericu- lx *Suarez.* Suar.

EXAMEN XI.

egibus in particulari, circa primum Eccleſiæ præceptum de audiendo Sacro.

Capvt Primvm.

De Miſſæ Sacrificio.

Vid eſt Sacrificium? Oblatio facta Deo per immutationem alicuius rei in ſignum legitimè inſtitutum diuinæ excellentiæ. Multiplex olim fuit & ſi materiam ſpectes, in animalia, fructus terræ, & li- a (quæ liquores quidam erant) diſtinguebatur; ſi fer- ſu actionem offerentis, in holocauſtum, hoſtiam pro m, & pacificam partiebatur; ſi finem offerebatur tum orando Deo, eiuſque excellentia proteſtanda, tum pro ione peccatorum, tum pro gratiarum actione, tum de- pro impetratione beneficij. Hinc Sacrificij Miſſæ per- dignoſcitur, quod & holocauſti rationem habet in di- excellentiæ recognitionem, & actionis gratiarum in icionem paſſionis Chriſti, & impetratorij, cum per il- hriſtus offeratur, cui noſtra ſpes omnis debet inniti.

A quinam Miſſæ Sacrificium inſtitutum? Si ſermo ſit ſtantia, à Chriſto Domino fuit inſtitutum, docente ratione cæremoniarum, & orationum, quæ adiungun- ccleſiam habet inſtitutricem.

Quænam res Sacrificij huius? Chriſtus eſt, qui ſub Sa- talibus ſpeciebus offertur.

Quænam autem actio, in qua ratio Sacrificij ponitur? eratio eſt ad ſumptionem ordinata, ſic enim cibus & lio fidelium.

Requiritur ne vtriuſque ſpeciei conſecratio? Ita planè: ſic

 enim

enim myſtica mactatio eſt expreſsè corporis à ſang
parationem repræſentans.

6. *Differt ne Miſſa ab incruento Sacrificio, quod C
obtulit, & à Crucis cruento?* Profectò Miſſæ Sacrific
oblatio eſt accidentaliter tantum differens ab incru
lo, quod in cœna Chriſtus obtulit, & à cruento Cruci
in actione quidem ſacrificandi diſtinctum, ſed in r
conuenit.

7. *Quiſnam offerens hoc Sacrificium?* Summus S
principaliter offerens Chriſtus eſt, non tantùm rem
inſtitutionem, & virtutem in eius merito fundatam; ſe
proximè, quia Sacerdos quilibet in perſona Chriſti e
& cum omnibus actu concurrit repræſentando omne
gulas oblationes Chriſti Deo in paſſionis ſuæ mem
Porrò Miniſter omnis Sacerdos eſt legitimè ordinat
etiam fideles moraliter illi aliquo modo cooperantu
rentes ſunt medio Sacerdote: & ſuo etiam modo to
tans Eccleſia.

8. *Pro queiſnam hoc ſacrificium offertur?* Perſon
quibus offertur, multæ ſunt. Primò ipſemet Sacerd
cundò alij fideles, qui offerunt. Tertiò alij omnes, j
bus vel Sacerdos ipſe fructum ſatisfactionis, & imp
nis offert, vel alij offerentes applicant, vel quod a
pertinet ex opere operantis. Quartò ipſa Eccleſia t
ex fidelibus conſtans, in qua infantes quidem pec
& catechumeni fructus impetrationis capaces ſunt,
meni etiam fructus ſatisfactionis: excipe excomm
tos, pro quibus publicam perſonam agendo non lic
re, ſed tantum priuata oratione in *Memento*. Quin
infideles, quibus tantùm prodeſt Miſſa, vt eſt impet
Sextò defuncti in Purgatorio exiſtentes, quibus e
modis prodeſt. Septimò beati, pro quibus vt hon
Sacrificium eſt, & impetratorium accidentalis, & ex
gloriæ, poteſt offerri. Nullo autem modo pro damn
ferendum.

9. *Quoſnam Miſſa parit effectus?* Primò gratiam p
& remiſſionem mortalium, non quidem ex opere o
ſed per modum impetrationis, & mediatè bonum m
nobis excitando, per quem gratiam inueniamus in
opportuno, non ſemper efficaciter, ſed ſufficienter
re ſua, & infallibiliter, præſertim ſi pro ſe ipſo quis
Secundò eadem ratione eiuſdem gratiæ præſtat augm
Tertiò venialia peccata remittit etiam ex opere o

Deum ad producendum remiſſionis effectum, vt cum Filliucio aſſero. Quartò pœna peccatorum ſiue venialium ex opere operato tollit, nec per modum impetrationis remittit, cum ſpi- impetuet ad opera pœnitentiæ peragenda, qui- ſatisfacimus. Quintò bona etiam temporalia per impetrationis confert.

autem perſonis hi effectus tribuuntur? Primò, offerentibus. Secundò, aliis fidelibus cooperanti- ſacrificium. Tertiò, toti Eccleſiæ. Quartò, iis, pro ſacrificium offertur. Porrò ipſe Sacerdos duplicem refert ſatisfactionis, qui ex opere operato confer- vt publicus miniſter eſt, alterum vt priuatus of- tamen niſi iuſtus ſit minimè recipit. Is verò vnum tantùm accipit ſatisfactionis, quam vt publicus miniſter eſt confert.

Quid ſi nulli Sacrificij fructus applicetur, vel incapaci indigenti? in Eccleſiæ theſauro remanebit.

Priuati offerentes poſſunt ne offerre ſatisfactionum ſua- Non; quia perſonalis eſt. Attamen probabi- cum Filliucio & aliis ex charitate poſſe, ſicut alias ſatisfactiones.

Quidnam requiritur ad hos fructus percipiendos? Gratia & viatoris ſtatus, qui tamen etiam exiſtentibus conuenit, quia quoad pœnarum remiſſionem via cenſentur.

Quantus Miſſæ valor? Profectò hic Miſſæ qualiſcun- qui ex opere operato confertur, finitus eſt quoad cùm Eccleſia ſæpius pro eodem ſacrificare con- eodémque pacto pro pluribus collatus minor erit in non tamen minuetur multitudine offerentium, cùm offerentes ſunt, eò etiam plures quodammodo ſint, continentes ſingulæ ſuum fructum. Valor Miſſæ, qui per impetrationem habetur, infinitus eſt, pro multis oblata non minus ſingulis prodeſt, quàm tantùm offerretur.

Cap.

pto non eſt, ſed in conſilio ; & aliquando nedum ab
caſo ſed etiam cum merito poteſt intermitti.

16. *Num præceptum Eccleſiaſticum ; vt in aliqu... ſius quotidie celebretur?* Eſt quidem in Eccleſiis Ca...
bus, & Collegiatis præceptum vt quotidie celebret...
pta feria ſexta Paraſceues ; feria autem quinta in C...
mini vna tantùm Miſſa publicè à primario Sacerd...
celebrari : priuatim autem etiam poſſunt aliæ dici, ...
cæ matutino tempore, vbi talis vigeret conſuetudo : ...
verò ſancto vna tantùm publicè celebranda eſt : ...
ab hora Paſchalis officij etiam aliæ ſcandalo exclu...

17. *Quoties in die ſacrificare licet?* Semel ordin...
ſi diem Natalis dominici excipias, vel ſi vnus idé...
cerdos plures Parochias haberet, & coadiutorem c...
ſortiri poſſet.

18. *Quódnam ſacrificandi tempus?* Ab aurora ad ...
vſque moraliter accepta, & ſatis eſt ſi vel finis Miſ...
roram cadat, vel initium in meridiem.

19. *Quinam ad Miſſam locus requiritur?* Sacer e...
vt Eccleſia, vel oratorium benedictum. *Quid ſi v...*
Ante purificationem celebrandum non eſt. Hic pro...
cus communis dicitur. Proprius eſt Altare, hoc e...
menſa lapidea, & conſecrata. Sine altari huiuſmodi

nam in vrbis ritus ſeruandus? Vt in Miſſali præ-
Vnius tamen diei Miſſa priuatim poteſt immutari,
ex cauſa cum altera alterius diei, niſi peculiaris
adeſſet vel ex ſtipendio, vel inſtitutione. Preces
ue addendæ non ſunt nec publicè, nec pri-

ídnam de actionibus? Peccatum eſſet ſuo ge-
tale, ſi vel nouus adderetur ritus, vel antiquus
r., niſi materiæ leuitas, aut ignorantia excu-

uſnam modis miniſtri obligari poſſunt ad celebran-
iò ratione beneficij, in quo eius inſtitutio atten-
vt obſeruanda, vt ſi capella aliqua ſit: ſi verò cu-
eſt obligatio ſingulis diebus offerendi Miſſam
ibus: ſed aliquoties, vt Dominicis diebus, niſi
aut declaratio Epiſcopi aliter docuerit. Secundò
pendij accepti, & ex contractu oritur ſacriſi-
gatio: iuſtum autem eſſe cenſetur ſiue quod Ca-
b cauſam relictum eſt, ſi ex ea conſurgat obliga-
uod à Superiore taxatum eſt, ſiue quod conſuetu-
iuſtum. Non eſt autem eius æqualitas, & iuſtitia
 ex congrua ſuſtentatione Sacerdotis pro iis die-
idnam, cùm aliæ ſuperſunt actiones faciendæ, pro
m ſtipendium aliquod lucrari poteſt, & actio ſa-

De Miſſa audienda obligatione

27. Q*Vanam fidelibus Miſſa audienda obligati*
ſiaſtico præcepto feſtis diebus fideles
cro audiendo tenentur. Quod quidem volunt
legitima cauſa excuſante omittere etiam ſemel,
men eſt.

28. *Num totum ſacrum audiendum?* Ita planè
bilis pars non audiatur, v. g. maior parte quarta,
introitu vſque ad Euangelium excluſiuè, præce
tisfacis.

29. *Quid ſi notabilis pars omiſſa ſit?* Si inuolun
titur, ſuppleatur per aliam; ſi voluntariè animo
di aliam, vltra mortalem culpam, manet oblig
ptum implendi, ſi nondum tempus ſit elapſum.
auditione partis alterius Miſſæ? Ita planè, etſi con
vnius integram audire.

30. *Impletum ne præceptum per quamcumque*
planè etſi votiua eſſet, vel defunctorum, etiam ſi
vel Syriaco celebretur.

31. *Quanam præſentia, aut attentio requiritur*

...m fideles ad Miſſam audiendam adſtringuntur?
...i, etiam pueri impleto ſeptennio.

...ſnam diebus hæc vrget obligatio? Qui ſunt ex pre-
...ne iure communi, ſiue conſuetudine, ſiue muni-
...o.

...ſunt ne aliqua cauſa ab implendo præcepto? Plures
...ſunt, triplex præcipuè, impotentia, corporalis,
...t moralis, charitas, officium, & conſuetudo ratio-
...troducta.

Capvt IV.

...irca materiam de Miſſæ ſacrificio, & audi-
...ne, ex Societatis Iesv Doctoribus.

...o die Natiuitatis Dominicæ tres Miſſas neminem ... §. 1.
...ri celebrare: at rogo, num poſſit quis ante auroram De plu-
...icere? Aliqui non poſſe aſſerunt, cùm quia con- ribus ſa-
... Rubricam, tum quia in Canone prima Miſſa po- cris eodē
...m ſacratiſſimam, pro aliis duabus, diem ſacratiſſi- die perfi-
...antes. At Suarius 3. p. tom. 3. d. 80. ſect. 4. licere ciendis.
...a in c. nocte ſancta de conſecr. diſt. 1. in nocte Nati- Suar.
...as ſine diſtinctione celebrari conceditur. Quid
Vaſquez 3. p. tom. 3. d. 232. cap. 3. n. 3. ait Rubri- Vaſq.
...ſis ſolemnibus eſſe locutam. Quid de Canonis
...narius citat, docet, aliquando verba Diuini officij
...mpus, pro cuius commemoratione dicuntur. Vn-
...æ poſſunt prope meridiem celebrari, non obſtan-
...rima dicatur: Noctem ſacratiſſimam.

...enſuam in caſibus Sacerdos ieiunus poteſt iterum
...are? Enumerat Valentia tom. 4. d. 6. q. 11. part. 3. Valent.
In die Natiuitatis Domini. 2. Si vnus Sacerdos
...ſtus duabus Eccleſiis Parochialibus ob ipſarum
3. Quando ſub finem vnius Miſſæ ſuperuenit
vel habens quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem
, Prælatus, Rex, ſeu alius ſecularis Princeps,
...er agentes in die feſto. 4. Ad benedicendas nu-
...a neceſſitate, aut magna congruentia vrgente. 5.
...b finem Miſſæ corpus defuncti cum Miſſa ſepe-
...traret. 6. Si non eſſet aſſeruata Euchariſtia, &
...icum moribundo. 7. Ob rationabilem cauſam,
...ntiam à viro prudenti iudicandam, vt habetur

cap.

[illegible]
conſecratam olim , & quam ipſe conſecrat in ſacrar
Fagund. Aſſerit *Fagundez p. 1. lib. 3. cap. 4. num. 26.* At *Præ*
Præp. *q. 83. art. 1. dub. 7. num. 50.* ſententiam hanc imp
putat ; quia de ratione ſacrificij eſt vt ſumatur h
ab ipſo ſacrificante eſt conſecrata. *Non habens a*
[illegible] con ecrauit particulam. Oſtendat populo hoſ
conſecratam addita particula.

§. 2. 39. *Eſt ne lethale crimen , vnam Miſſalis Miſſa*
De ritu *mutare. v. g. Miſſam Natiuitatis in Miſſam Aſſump*
celebrã- *haſce Miſſas extra diem talium feſtiuitatum recit*
di. quia Bulla Pij V. Miſſali Romano præfixa non
Filliuc. mortale niſi in rebus grauibus. *Filliucius tom. 1.*
Præp. *num. 140.* Addit *Præpoſitus in 3. p. q. 83. art. 4. dub. 3.*
neraliter nos obligari vi Bullæ ad obſeruandum
tum , & alium non introducendum : vt ſi (v.g.) vi
pro libito alius Miſſalis ritu ſacrum ageret.

40. *Peccat ne grauiter , qui Miſſæ modicum addit*
Filliuc. *detrahit ?* Docet *Filliucius tom. 1. tract. 5. cap. 5. num*
delinquere mortaliter , qui aduertenter in Miſſa
Credo , vel *Gloria* , aut in Canone alicuius Sancti n
materiæ ſcilicet paruitatem. Idem ſentio de eo, qu
commemorationem ſubmiſſa voce adderet.

41. *Si aliquis aſſeruerit , peccare grauiter Sacer*
dum ſe ſacris veſtibus induit , orationes ſolitas præte
Fagund. *aduertenter : quid ſentiendum ?* Ait *Fagundez tra*

tem, qui parum videt, poſſe memoriter Miſſam re-
ſed Miſſali præſente ad decentiam; affirmo Sacer-
probatæ memoriæ poſſe ſine Miſſali celebrare, ſed
bro appoſito, ne apud adſtantes aliqua nota inure-

An licitum in caſu neceſſitatis cum lumine olei, aut adi-
are? Negat *Henriquez lib.9.cap.26. num.4.* quia vſus Henriq.
idi cum cereo accenſo à tempore Apoſtolorum eſt
tus. At *Suarius in 3. part.tom.3. d.81. ſect.6.* affirmat, Suar.
contemptu, & ſcandalo; quia olim in Sanctuario lam-
Dei cultum ardebant. Monet Doctor id ante fa-
n eſſe conſulendum. Attamen *Laym.lib.3.tract.5.c.6.* Laym.
in neceſſitate aſſerit conſulendum.
tio non poſſe Sacerdotem ex cauſa iuſta Miſſam cooper-
celebrare ſine licentia Epiſcopi, aut ſi Regularis eſt, ſui
rogo tamen an poſſet id fieri aliquando ſine graui pia-
ſſe quidem *Suarius in 3.part.tom.3.d.83.ſect.3.* affir- Suar.
uis id infirmitas exigeret, & licentia facile non
quiri.
eſt ne Sacerdos in neceſſitate ſine miniſtro celebrare?
ſerunt poſſe. v.gr. ſi in die feſto, aut cùm conſecra-
t viaticum pro moribundo, miniſter haberi non poſ-
eſt ne fœmina in tali caſu admitti? Neg[illegible] Suarius Suar.
tom.3.d.88. ſect.1. quia [illegible]

*sect.*4. docet Religioſos, qui ex priuilegio vna hora celebrant, poſſe quidem tribus horis ante diem celeb

48. *Scio terminum Miſſæ celebrandæ eſſe meridien num meridies ſit mathematicè accipiendus?* Conced

Præp. vltra meridiem *Præpoſitus in* 3. *part. quæſt.* 83. *art.*

Laym. *num.*143. quia parum prohibitio reputatur. *Layma tract.*5. *cap.* 4. *num.*4. te putat peccare mortaliter, ſ ad mediam horam poſt meridiem differas.

Azor. *Azoriu lib.*10. *cap.*25. *quæſ.*6. Si ad tertiam horæ partem.

Laym. *Laymano citato*, Sacerdos in die feſto vna hora an diem, poteſt Miſſam incipere, ſi ratione itineris, v.g peditus.

49. *Poſſunt ne Sabbato ſancto Sacerdotes celebrare*

Hurt. quidem priuatim poſſunt, auctore *Gaſpare Hurtado d.*4. *de ſacrif. Miſſæ, diff.*3. monente, ſi quis celebrare ſolemnem, poſſe Miſſam de Sancto ea die continge Annunciationis, vel votiuam celebrare.

50. *Licitum ne in pelago celebrandæ Miſſæ operam* infirmo muniendo viatico, aut pro audiendo ſac

Granad. feſtiuis aſſerit *Granado in* 3. *part. c ut.*6. *tract.*14. *d.*1 licere, ſi mare tranquillum, & adſit alius Sacerdos, cem poſt conſecrationem firmiter teneat. Hoc a

Conin. *Coninch. de ſacram. quæſt.*83. *art.*3. *dub.*1. *num.*226. tificis ſummi facultate geri non poſſe.

§. 3. *De confeſſione celebraturis præmittenda.*

51. *Scio ex grauibus Doctoribus Sacerdotem confe miſſa, celebrantem, ſi poſt ſacrum inceptum recordat mortalis oblitum eſſe, non teneri contritionem elicere; pa illa iam remiſſa fuit indirectè per pœnitentiam Rogo autem, ſi Miſſam ſine præmiſſa confeſſione ince mans non habere mortalem culpam, & poſt ea reco ſe, an teneatur conteri?* Tenetur; quia culpa irrem

Hurt. *poſſit ad contritionem excitari? Gaſpar Hurtad* 8. *de* [illegible] *diff.*1. aſſerit non peccare mortaliter tur, & S[illegible] municandi [illegible]entum recipiat; quia præceptum d crificium inchoatum [illegible] ſtrictè obligat, vt ad dimit decore obliget. *Adeſt ſolus* [illegible] ſcandalo, & ſu *a um locum mittere, aut diutius Miſſam* [illegible] *faci* Deberet adhuc contritioni eliciendæ ſtudere.

52. *Quandónam Sacerdos in peccato mortali exi* [illegible] *præmiſſa confeſſione cum ſola contritione ſa* Vt ipſe, vel alij præceptum communionis imple cha[illegible] ſi aliud non adſit, quia hoc præceptum

*ecc*ati re*ſeruati reus Sacerdos in caſu neceſſitatis con*-
', adeſt confeſſarius inferior carens authoritate ad re-
: an Sacerdos reus ſimul peccati mortalis non reſeruati,
ialium poſſit celebrare, non præmiſſa confeſſione ? Ait
us in 3. part. quæſt. 8). art. 5. dub. 3. num. 17. poſſe. Præp.
de pœnit. d. 11. diffic. 14. exiſtimat debere; quia non Hurt.
nfeſſoris copia, à quo integrè poſſit abſolui. At aſſe-
ius citat. teneri & reſeruata & non reſeruata illi Sa-
inferiori aperire, vt ab omnibus ſaltem indirectè ab-
: *Quid ſi preter reſeruata ſolum venialia haberet ?*
: venialia ac reſeruata confiteri, vt ab his indirectè, ab
ectè abſolueretur, ex ſententia *Coninch. de ſacrament.* Conin.
t. 4. dub. 2. num. 21.
Poteſt ne celebraturus aut communicaturus abſente
e confiteri Sacerdoti inferiori peccata non reſeruata, &
a relinquere, confeſſione dimidiata ad vitandum ſcili-
dalum ? Negat *Valentia tom. 3. d. 7. quæſt. 11. part. 1.* Valent.
nfeſſio debet eſſe integra quantum poteſt, vt omnia
directè, & indirectè abſoluantur. *Gaſpar. Hurtado* Hurt.
. docet, celebraturum aut communicaturum ſe gere-
e, ac ſi confeſſarij copiam non haberet; quia Sacerdos
poteſt extra mortis articulum abſoluere à reſeruatis.
Petrus Hurtado de Mendoza 2. 2. d. 84. ſect. 7. §. 182. Mend.

Fagund. *modo intelligendum?* Aliqui exponunt, *ſtatim finita Mi*
gundez autem prac. 3. lib. 3. cap. 8. n. 9. explicat, *cum*
rurſus celebrauerit. Non approbo; quia ſecluſo præcept
cilij Sacerdos rurſum celebraturus, id facere teneretu
per octo menſes non celebraret, non teneretur confiter
eſt abſurdum. Vnde addiderim Fagundez ſententiæ, cu
mum proxima die, aut poſt vnum, vel alterum diem
ſit acceſſiuus ad altare.

56. *Sacerdos ante celebrationem confeſſus, aliquod pecca*
obliuione omiſit: debet ne quàm primum confiteri? Aſſerit
Præp. *ſitus in 3. part. q. 60. art. 5. dub. 4. num. 21.* quia hoc pec
per ſe loquendo debebat ante communionem ſubiici
bus, & dici poteſt, quod conſcius illius celebrauerit ſin
Lugo. confeſſione. Profectò *Card. de Lugo de ſacr. d. 14. ſect. 7.*
idem affirmat in caſu, quo Sacerdos habens reſeruata, a
te ſuperiore, & vrgente neceſſitate, confeſſus eſſet in
non reſeruata, & celebraſſet. Vel antea confeſſus, & al
tus, recordatus poſtea lethalis obliti, nec valens illud
teri, ſine noua confeſſione celebraſſet.

§. 4. *De valore, & applicatione Miſſæ.*

57. *Scio, duplicem Sacrificij valorem, vnum ex re oblat*
ex opere operato dicitur; alterum ex actu offerentis, qui ex ope
rantis appellatur: an vterque finitus? Ita planè, quia qu
res oblata ſit infinita, cum tamen offerens ſit finitus, &
eius finitus, valor etiam finitus eſt. In tres partes diui
Prima, quæ ex vniuerſali Eccleſiæ intentione toti p
Christiano applicatur. Secunda, ſeu media quæ applica
intentione peculiari Sacerdotis cui ipſe voluerit. Tertia
eſt propria ipſius Sacerdotis.

58. *Sacrificium pluribus applicatur: prodeſt ne ſingulis,*
Præp. *vni tantum applicaretur? Præpoſitus in 3. part. quaſt. 83.*
Henriq. *dub. 7. & Henriquez lib. 9. cap. 17. num. 5.* negant; quia
Miſſæ, ex capite prædicto, finitus eſt.

59. *Requiritur ne Sacerdotis actualis intentio Sacerdotis, vt*
Vaſq. *ille medius applicetur alicui?* Requirit *Vaſquez in 3. part.*
Lugo. *d. 138. cap. 6. num. 76.* actualem intentionem ipſius Sa
cij tempore, qualis ad conſecrandum. *Lugo autem de ſacr*
ſect. 6. num. 3. ſufficere docet, quod aliquando voluerit,
illi prodeſſe Sacrificium, etiamſi dum celebrat, nihil de
veniat in mentem, dummodo habitualem illam volunt
non retractauerit.

60. *Superior Sacerdotis Regularis Miſſam applicat al*
rogo an præterea neceſſaria ſit Sacerdotis celebrantis app
Suar. *tio?* Aſſerit *Suarius in 3. part. tom. 3. d. 79. ſect. 9.* quia
ce

o,quàm applicatio Miſſæ ita inſtituta eſt, vt à li-
rantis intentione dependeat.

rdos primò celebrat cum Epiſcopo: poſſunt ne ſinguli, me, integrè & independenter à voluntate alterius plicare? Poſſunt (ait *Maratius tom.3.de Euch.d.38. .4.*) quia ſinguli ſunt vera cauſa per ſe totius ſacri- nus ſolus offerret. Mærat.

cipit quis pro Miſſa ſtipendium: tenetúrne applicare mes,& preces,aut fructum operis operantis? Reſpon- *cb de ſacr.quæſt.83.art.1.dub.10.num.195.* tantum t opere operato teneri applicare. Alij autem huic non ſubſcribunt, quia æquè valeret danti eleemo- ni ac mali Sacerdotis Sacrificium: fruſtráque Do- ſulerent, probatæ vitæ Sacerdotes eſſe quærendos. *Præc.1.lib.3.c.6.n.22.* Conin. Fagund.

et ne applicare defunctorum Miſſas viuentibus, ac ncti eſſent? Negatiuè reſpondet *Layman.lib.5. .2.num.15.* tum quia id contrarium plane Ro- cleſiæ ritibus. Tum quia nullum habet peculia- am, quem non habent Miſſæ pro viuis inſtitutæ, nctis, aut de remiſſione peccatorum. Si loquamur ex opere operato, hic in omnibus Miſſis æqualis quia applicatur in ſubſidium animæ, poſtquam è leair, poteſt ſuſpendi: nam ſtatim prodeſt ei, cui , ſi eſt capax. Si autem de fructu ex opere operan- um ex ſuffragiis Eccleſiæ, non poteſt niſi im- ſuperſtitioſe, viuis applicari; quia illæ preces, iſſa *de Requiem* recitantur, cùm ex ſignificatione cleſiæ inſtitutione, referuntur ad mortuos. *Timeo mihi poſt mortem hæredum iniuria defutura.* Miſ- cleſia pro viuis inſtitutas tibi cura applicari vi- Laym.

i ſacræ congregati nem Cardinalium Concilij Tri- erpretum authoritate Vrbani VIII. anno 1625. ſt i- acerdotes tot omnino Miſſas celebrarent, quot id ra- ributi ſtipendij præſcripta fuerint. Item expo- uere,non i tem, qui certam eleemoſynam accepit pro offere do alteri ſacerdoti minorem pro eodem offendo prab re, ta ſibi retenta.Hoc poſito, quid iam de Doctorum pla- dum? Non poteſt iam Sacerdos vnica Miſſa pro ſtipendiis paruis ſatisfacere,quod *Suarius in 3.part. 6.ſect.4.* aſſeruerat. Non poteſt pro vna Miſſa tot accipere, quot ſufficiant ad ſe ac parentes, famu- §.5. De Miſſa ſtipendio Suar.

 lúmque

lúmque ſuſtentandum, & aliquos libros (ſi Theologu
Vaſq. iuris prudens) emendos. Imò (auctore *Vaſquez in* 3. *p.*
d. 234. *cap.* 2.) ante Congregationis decretum licitu
erat; quia ſacrificium non eſt inſtitutum ad Sacerdo
ſtentationem, cui deſeru t ſufficiens patrimonium, aut
ficium antequam promoueatur ad ſacra. Non poteſt ac
duo ſtipendia pro Miſſa diei feſti, aut applicando vn
tem ſolitam, alteri verò partem ſuam. Non poteſt acc
ſtipendium pingue, dare alteri tenue, quod *Vaſquez*
num. 4. docuerat, aſſerens Sacerdotem dum ei datur ſ
dium pingue pro ſacrificio ab ipſo celebrando, acc
dominium, & poſſe alteri Sacerdoti minus, ſed iuſtum ſ
dium præbere; quia nulli facit iniuriam.

65. *Poteſt ne Sacerdos ſacrificium offerre pro eo, qui*
Henriq. *daturus e ſtipendium?* Affirmat *Henriquez lib.* 9. *ca*
quia licet tale opus reſpectu noſtri ſit præteritum, eſt
reſpectu Dei præſens. At ſacra Congregatio ex m
Clementis VIII. die 15. Nouembris anno 1605. id i
bauit.

66. *Ægrotat per aliquot dies Capellanus, tenetur*
Hurtad. *alterum interim celebrare?* Reſpondet *Gaſpar Hurt*
ſacram. d. 4. *diffic.* 1. negatiuè, quando Capellanus per
ſpatium ægrotauit; quia eſt breue reſpectu anni, & c
ſtator non explicauerit intentionem ſuam eſſe tam
obligandi, non debet pauper Capellanus eo tempore ſ
dio priuari, quo magis indiget, ad ægritudinis ſu
tionem.

67. Capellanus, vel alius Sacerdos ſtipendio oblig
tali Altari, vel Eccleſia Miſſam celebrare: poteſt n
Fagund. ſacrificium agere? Reſpondet *Fagundez pr.* 12. *lib.* 3.
num. 6. non poſſe, & regulariter peccare mortalit
Capellanus, qui ter vel quater in anno in deſtinato
vel Eccleſia non celebrat, excuſatur ob materiæ parui
Minimè verò qui ſtipendium accipiens, vt celebret in
priuilegiato, in alio Altari cum calculo benedicto ce
Congregatione Rituum declarante.

§. 6. 68. *Tenenturne fideles Feria ſexta in Paraſceue in*
De Miſ- *Annunciationis Feſto illud audire officium, in quo ſacran*
ſæ audi- *præconſecratum abſumitur?* Aſſerit *Vaſq. in* 4. *p. tom.* 3.
tione. *c.* 2. *n.* 18. non teneri; quia Miſſa non eſt.

Vaſq. 69. *Sufficit ne Miſſa Natiuitatis, quæ coram ſummo*
illa nocte à Cardinali celebratur, ad præcepti ſatisfac
Lugo. Sufficere aſſerit Card. Lugo de Euchar. d. 15. ſect. 2.

...tur ne ſurus, aut cœcus? Minime; quia neceſſa- audire, aut videre, ſed ſufficit perſonaliter in- *...do [?] pr.1.lib.2.c.7.num.3.* Fagund.

...i, poſſe quem partem Miſſæ ab uno, partem ab ... exau ire: Rogo, an poſſit prius pars Miſſæ poſt... poſta prior? Aſſerit *Turrianus ſelect. 1.2. d.16.* Turr. ...præceptum quoad ſubſtantiam impletur, & ...itur ordo, quod in ſatisfactione Horarum Ca- ...icemus non eſſe mortale. *Poteſt ne ſimul & eo- ...audiri, quando ex duobus Sacerdotibus unus ...aret, alter conſecrationi daret operam?* Affirmat *...rtam.tom.2.de Miſſa,d.5.diffic.4.* quia (vt *Azo- ...c.3.q.3.* ait) poteſt quis ad vtrumque Sacerdo- Hurt. Azor. ...intendere. Vnde aliquis docuit probabiliter ex ...voto, ex pœnitentia iniuncta obligatum tres ...ſatisfacere, ſi ſimul à tribus Sacerdotibus eo- ...celebrantibus audiat. In prima editione tr.1. ...m.93. dixi: *Colligo poſſe te breuiſſimo temporis in- ...em audire, ſi quatuor v.gr. altaribus varia Miſſæ ...temporis anterioritate celebrentur.* Hoc quidem ...uia id affirmem eſſe verum, ſed quia ex ſenten- ...te poſſe implere præceptum duabus medietati- ...ditis, id colligitur apertè: contrarium enim ex ...ab inconuenienti arguens Problem. moral. meo ...mo.

Lugo. firmat nouiſſimè *Card. Lugo de Euch. d. 22. ſect. 1. n. 3.* valde probabile, non teneri fideles duo Euangelia a cum poſſint, data benedictione, recedere. Ergo audito v

Laym. Euangelio Ioannis ſatisfaciunt. *Layma. lib. 4. tract. 7. c.* citat Amalarium aſſerentem, haud eſſe grauis culpæ nandos, qui ab offertorio vſque ad benedictionem int Quod minimè admittendum.

76. *Excuſantur ab auditione ſacri infirmi, qui priuil habent audiendi [illegible] in Oratorio domus?* Non, qui priuilegium à iure communi derogatur, & non pot

Suar. ducere obligationem. *Suarius in 3. p. q. 83. a. 6. d. 88. ſe*

77. *Quis excommunicatus eſt, & Miſſam audire n teſt: rogo, an teneatur ex vi huius præcepti reconcilia fieri habilis ad audiendum?* Non; quia non obligat præce hoc ad tam remotam diſpoſitionem. Quid ſi culpa ſu communicatus maneat, quia non vult reconciliari? A

Laym. non teneri affirmat *L. [illegible] lib. 2. tr. [illegible] 5. p. 2. c. [illegible] 2. n* Sicut qui culpa ſua detinetur in vinculis, & non vult ſe quod debet, peccat contra iuſtitiam non ſoluendo; ſe peccat non audiendo ſacrum.

78. *Peccat qui die Dominico, vel alio feſto celebrat Miſſam votiuam?*

Suar. *Suarius* affirmat non peccare mort

Fagund. Item ex doctrina *Fagundez* qui certis diebus debet Miſſam, v. g. de B. Virgine, poteſt illis diebus dicere ali Miſſali præſcriptam, etſi pro dicenda illa Miſſa ſtipen accepiſſet.

79. *Sacerdos celebrans non obſeruat vnam aut aliam ſalis rubricam: peccat ne lethaliter?* Non; quia non obli ſub mortali. Secus ſi nullam ſeruaret, aut in rebus ſub

Fagund. tialibus Sacrificij delinqueret. Sic *Fagundez.* Hinc co non peccare mortaliter qui aliis diebus Miſſam de B. V nis Aſſumptione, Natiuitate, &c. dixerit.

80. *Eſt ne an [illegible], aut [illegible] ſima neceſſaria*

Conin. *infuſionem aquæ in [illegible]* Minimè; quia ex doctrina C & aliorum licet plures guttas infundat aqua, quæ ante ſecrationem non eſt in vinum conuerſa, immediatè in C ſti ſanguinem conuertitur in ipſa conſecratione.

81. *Poteſt ne Sacerdos in caſu neceſſitatis cum ſtola, mani*

Suar. *aut [illegible] non benedictis celebrare?* Suarez poſſe ſentit, etiam ſine aliquo ex iis. Addo poſſe celebrare in Cali patena non [illegible] um conſecratis, & cum veſtibus nondum b dictis, ſi alius Sacerdos bona fide cum ipſis antea celebr quia in prima celebratione iam fuerunt conſecrata.

... quis uti ſtola pro cingulo, & manipulo pro ſtola?
ſpondet affirmatiuè. Imò ex *Azorio* ex duplicata Azor.
aſula poſſunt fieri duæ, & ex ſtola cingulum ſine
lictione. Addit. *Suarius* fracto cingulo, partem ad- Suar.
i ſi ſufficit, non nectendam cum alia; quia benedi-
mittit. Si verò antequam omnino diuidatur, refi-
iquo modo connectas, ad vſum ſufficere.
e · ne quis ob vitandam mortem ſine veſtibus cele-
ı affirmat; quia Eccleſia cum tanto periculo non Saa.

ta corporalium ablutionem quid? Lauant illa Dia-
bdiaconi, itémque Purificatoria: & prima ablutio
piſcinam. Porro ſemel ita lota poſſunt tradi mo-
nſum lauanda, & reficienda. *Saa* ex *Suario.* Saa.
nammodo variis caſibus in Miſſa celebratione accide-
urrendum? Ex *Suario, Azor, Toleto, Saa* & aliis re- Suar.
Si aduertas hoſtiam conſecratam eſſe corruptam? Azor.
ſecra, incipiendo à *Qui pridie*, vſque ad *Simili mo-* Tolet.
è; deinde ad locum tranſeas quò perueneras; tan- Saa.
am hoſtiam corruptam poſt ſumptum calicem ſu-
ta.
upta hoſtia, aquam eſſe pro vino in calice poſitam
m? Si in publico es loco, infunde vinum veluti ad
a & clam conſecra, & ſume; quod ſi in priuato loco
m hoſtiam etiam ſume, & conſecra incipiendo à

90. *Venenum in vino conſecrato adeſſe cognoſco.* Aliud c ſecra,& illud ſtupa collectum, & ſiccatum comburatur, neres in piſcinam immittantur.

91. *Hoſtia ab animante comeditur.* Si poteſt extrahi,ſe tur,donec corrumpatur, animal verò combuſtioni detur, piſcinam mittantur cineres. Itidémque videtur faciend ſi quis euomat Euchariſtiam.

92. *Hæret hoſtia calici, aut palato.* Toties adhibe ablutio, donec deglutiatur.

93. *Poſt ablutionem apparent reliquiæ, aut particulæ c cratæ.* Si non poſſunt facilè aſſeruari,ſumi poſſunt à Sace te, dum adhuc eſt in altari. *Sanguis excidit.* Si ſupra t lam lambe, & rade : ſi ſuper mappam, ſuge, & laua, de raſuram,ſeu ablutionem in piſcinam immitte.

94. *Venenoſum animalculum in ſanguinem excidit.* Si glutiri non poſſit ſine periculo, aut horrore, extrahatu comburatur,cineréſque dentur piſcinæ.

95. *Quid ſi aliquo euentu Miſſam abſoluere non valea* nondum conſecraſti, perfici poteſt per alium ieiunum S dotem : ſi conſecraſti,& nondum communicaſti,poteſt debet alius etiam non ieiunus, ſi ieiunus non adſit, no tem excommunicatus,aut ſuſpenſus,aut irregularis. Q deſit,qui perficiat, ſequenti die ſumatur ab ipſo in alia Sacramentum.

96. *Poteſt ne Sacerdos, dum accepto ſtipendio pro altera brat, partem ſacrificij ſibi conuenientem alteri applicare,*
Filliuc. *ea ſtipendium accipere?* Poſſe ſentit *Filliuc.* dum non tam pro integro ſacrificio,ſed pro parte,vt pro vna tertia acc

97. *Dixiſti, non poſſe Sacerdotem Miſſam offerre pro qui dederit ſtipendium, quòd damnatum ſit ex Cardin. Quid quando ex alicuius Capella fundatione ſtatæ Miſſæ ſingulis hebdomadis celebrandæ?* Poteſt Sacerdos antece hebdomada illas celebrare; quia ſacrificium certam ſp
Regin. applicationem. Ita *Reginaldus.*

98. *Certam eleemoſynam pro celebranda Miſſa accepi poſſum alteri celebrandam committere, parte eleemoſynæ retenta; ſi accepi,vt dicendas Miſſas curarem per alios; accepiſſem certam ſummam pro Miſſis à me dicendis, alios pro minori pretio conducere,qui adiuuent,& reliquum hi retinere. Profectò poſt hæc, Congregatio Sacra Card ſe prohibuit?* Vt vidimus. Ego equidem exiſtimo hoc tum non extendi ad Capellas, quibus pingue ſtipendi addictum; neque enim tantùm datur pro Miſſis dic

99

: *Hurtado*; quia fructus ex opere operato, quem ſo- Hurtad.
debet, æqualis obuenit ſingulis, ac ſi vni tantùm
...

*Quænam rationabilis cauſa, aut legitimum impedi-
Miſſam non audientem accuſat?* Ex *Azorio* & aliis, ſi Azor.
pediat, ſi fœmina prodeundo eſt alicui obnoxia
aut alicui occaſio delinquendi. Item conſuetudo
æque non ſolent egredi domo, cuſtodia domus,
is, ægroti inſtans miniſterium, pudor ob veſtem
tatem, & Eccleſiæ diſtantia reſpectu cuiuſuis de-

tempore interdicti habeo priuilegium Sacrum audiendi:
Non teneris; ne priuilegium grauare videatur po-
n leuare à præcepto. *Suarius* ſic. Suar.

*Tranſiens per locum, vbi Feſtum particulare celebra-
r ne Sacrum audire?* Minimè; ſecus eſt, ſi inde rece-
accedat, vti *Saa* docet *v. Miſſa.* Saa.

Sufficit ne in die Natiuitatis vnam Miſſam dicere, aut
ta planè, ex *Suario.* Qui autem vnam ſolummodo Suar.
icere decernit, eligat quam maluerit.

Poteſt ne audiri Miſſa publici concubinarii? Si non ſit
tus excommunicatus, poſſe *Suarez* aſſeruit. Suar.

*Qui die Dominica, in Feſtum Sancti alicuius incidit,
n audit: debet ne illam circunſtantiam in confeſſione*
Vaſquez negatiuè reſpondet; quia hæc tranſgreſſio

EXAMEN XII.

De Legibus in particulari, circa præcept ſecundum & tertium Eccleſiæ de annua Confeſſione, & Communione.

CAPVT PRIMVM.

De Confeſſionis Precepto.

1. Q*Votuplex Confeſſionis Præ ptum?* Duplex, num, & Eccleſiaſticum. Confeſſionis enim ptum de iure diuino poſitiuo in noua Chriſto latum eſt; cum eius neceſſitatem Sacerdotum abſoluendi à peccatis poteſtate concluſit que nec in eo diſpenſare, neque illud abrogare poteſt ſia. Poſſet tamen Confeſſionis præceptum ipſa proferre ſi à Chriſto non fuiſſet impoſitum, à Chriſto tamen e ſtitutione ſuppoſita.

2. *Quinam ad præceptum diuinum Confeſſionis oblig* Fideles omnes adulti, qui recepto baptiſmo lethalite querunt: infideles, & infantes, quique rationis capac ſunt, minimè.

3. *Quodnam obligationis tempus?* Vt minimum ar mortis eſſet, ſi paulo antè non eſſet impletum. Scio pr liter defendi obligare quarto vel quinto quoque ann iam ab Eccleſia annua confeſſio eſſet imperata. At pr lius cum Filliucio & aliis aſſero, niſi determinaret Ec ad ſolum mortis articulum eius obligationem pertine accidens autem tum Euchariſtiæ ſuſceptio tum ind tiæ acquiſitio, quæ confeſſionem exigeret, tum votum uiſque tentatio, quæ alia ratione tolli non poſſet, obli nem induceret.

4. *Impletur ne præceptum hoc per Confeſſionem quoc modo nullam?* Minimè, at bene per validam, licet infor quia hæc confeſſio eſt, illa nequaquam.

5. *Quidnam de Eccleſiaſtico præcepto?* Additum eſt q Eccleſiaſticum præceptum obligans ad confeſſionem in anno, quo diuinum determinatum eſt ad certum te

æs à diuino iure pendet, abrogari non poteſt: vt
eſiæ prorogari tempus, vel reſtringi poſſet, ita
n tolli iuſta de cauſa, quæ tamen vix dari poſſet,
mper obligatione ex iure diuino.

ne in anni parte determinata? Vi ſua non obli-
ate: conſuetudine tamen, & ob commoditatem
ariſtiæ eo tempore ſumendæ inductum eſt, vt
fideles ferè omnes confiteantur. Porrò annus
à Quadrageſima in Quadrageſimam, & annus
; nominatur.

rre non impleui, abſoluor ne obligatione? Proba-
ctare te poſſe vſque in alteram Quadrageſimam
cato: probabilius tamen; quod primo quoque
ris. *Num ita qui confeſſus quidem eſt, ſed aliquod
it, aut ex obliuione, aut alia rationabili de cauſa?*
teſt enim ad ſequentem annum vſque differre.
*eatur fore, vt occaſione illa omiſſa toto anno non
it?* Debes eiuſmodi tempus.

n cauſæ ab impletione præcepti excuſant? Primò
m phyſica, quia confeſſoris copia non ſit: tum
ſine graui nocumento famæ, vel alterius boni
uæ cauſæ etiam valent in excuſando à præcepto
damnationis morale periculum non adſit. Ne-
tendi per interpretem excuſat ab Eccleſiaſtico
etiam à diuino, licet articulus mortis ſubeſſet; ſi
bilem exiſtimationem haberes te non eſſe con-
nedio iuſtificari poſſes, obligareris. Quod mul-
Confeſſione per Scripturam, quando aliter quis
firmo; teneretur enim ſaltem in articulo mortis
nfiteri, cum præſertim manifeſtationis pericu-
diligentia, caueri facile poſſit.

it ne præcepto Eccleſiæ informi confeſſione? Ita
roximè de præcepto diuino affirmaui.

um obligantur? Fideles omnes cum ad vſum ra-
erint. *Num Papa?* Quo ad vim directiuam, ma-
tem iure diuino obligat, etiam Papam compre-
os.

ulla tranſgreſſoribus pœna? Nulla poſita, quæ
curritur, ſed iubentur tantùm ab Eccleſiæ in-
Eccleſiaſtica ſepultura repelli.

CAP.

Capvt II.

De Precepto Communionis.

12. Q*Vo iure Euchariſtia ſumenda?* Et diuino;
ſiaſtico. Diuino quidem iure aliquotie
menda Euchariſtia, in fine ſcilicet & exitu hui
ingreſſu, quando iam rationis vſus aduenit, circ
mum frequentius annum; in medio denique vitæ
delicet, vel quinto anno, vt probabile affirmo. P
cleſiaſtica lege omnis fidelis perfecto rationis v
tenetur ſemel in anno in Paſchate communicare
iam ad ſingularem quotannis Communionem
diuino.

13. *Quónam tempore inſtat præceptum?* In Paſch
à Dominica in Palmis vſque ad Dominicam in Al
bi planè ad proximam ſequentem Dominicam
tempore. Conſuetudo attendenda.

14. *Si hoc tempore quis omittat quacunque de*
quamprimum ad Euchariſtiæ ſumptionem obligatur?
eſt vſque ad proximum Paſcha liberum remanere

15. *Quid ſi indignè communicem?* Imples tan
luntariam ſuſceptionem præceptum, id quod imm
perat Eccleſia.

Capvt III.

Praxis circa materiam de annua confeſſi Communione ex Societatis Iesv *Doctoribus.*

§. 1. *De annua confeſſione.*

16. L*igari incipiunt (vt vidimus) pueri poſt*
quando nimirum rationis vſus in eis v
confeſſionis præcepto: num antea ſi rationis vſus m
ceſcat? Non, quia id per accidens, ad quod Eccl
ſpexit. *An teneantur hi in articulo mortis?* Ita pl
ſi dubium ſit de rationis vſu, & aliquod peccatum
tur, ſub conditione debent abſolui. Ceſſat enim
tionem iniuria Sacramenti, & pars tutior pro
eligitur. *Incurrunt ne ante annos pubertatis ſynodal*

orum contra omittentes confeſſionem annuam ex-
ionem. Affirmat *Hurtado de ſacr. d.7.de pœn. diſ-* Hurt.
:apax culpæ puer, capax pœnæ. Alij autem ex ex-
ibiliter contrarium affirmant; quia in pueris re-
. inultum, quod in aliis progreſſionibus ætatis
ges ducunt ſeuerius puniendum. *c. 2. de delictis*

nam modo annus præcepti eſt computandus? A Ia-
Ianuarium; quia annus abſolutè dictus ſic compu-
ius in 3.part.tom.4. d.36.ſect.6. aſſerit à Quadra- Suar.
Quadrageſimam computandum: aut à Paſchate in
ſquez in 3.part.tom.4. quæſt.90. art.1.dub.1. Hinc Vaſq.
i in Ianuario præſentis anni confitetur, ſatisface-
præſenti; & ſi in Decembri ſequentis anni con-
illo etiam præſenti anno ſatisfacere.
annum confeſſus ſum, & in ſequenti Paſchate re-
ans; ac proinde non poſſum Euchariſtiam recipere:
ne ſum ad confeſſionis annua præceptum implen-
quia Concilium non aſſignauit pro confeſſione an-
s Paſchale, ſicut aſſignauit pro annua Communio-
ſic *lib.5. tract.6. cap.5. num.10.* Addens non gra- Laym.
uere, qui ex iuſta cauſa annuam confeſſionem ad
dicum vltra annum differt: v. gr. à Paſchate Pen-

eſſus ſum Ianuario, teneborne iterum in Paſcha con-
ia mortalia commiſſus ſum, aut recordor grauis; culpa
i, niſi communionis gratia, aut mortis occaſione,
anuario confeſſus es omnia mortalia, quæ memo-
as, præcepto ſatisfeciſti. *Gaſpar Hurtado de pœn.* Hurt.

tenear ad annua confeſſionis præceptum, qui ſolum-
aliuni piaculorum conſcius ſum? Negatiuè reſpon-
s de ſacr. cap.36. quæſt.6. num. 3. quia hæc de iure Becan.
n tenemur confiteri: Eccleſia autem præceptum
d certum tempus determinauit, non fecit no-

rtalis criminis me reum agnoſco, ſed eius, quod iuſta
m poſſum confiteri: teneorne ad annuam confeſſio-
at *Layman. lib.5. tract.6. cap.5. num.18.* Attamen Laym.
peccata aperirem, vt à peccatis grauibus, quæ
teo,... indirectè abſolueret, donec poſſem ceſſan-
expreſſè confiteri.
principio anni confeſſus ſum ſola venialia, poſtea
autem

autem mortale crimen perpetraui : teneórne intra *num iterum confiteri ?* Teneris, quia Eccleſia tar

Hurt. pit mortalium confeſſionem. *Hurtado citat. d.* *diffic.* 11.

23. *Si ad finem anni, id eſt ad Paſcha differo c* *ſtio manifeſtum obliuiſcendi peccata periculum inc* *neórne confiteri ante anni terminum ?* Aliqui aſſe

Turr. cum *Turriano de pœn. quæſt.* 6. *art.* 2. *d.* 19. *dub.* 6 teneri; quia non tenemur ad integram confeſſi catorum quæ fecimus, ſed quæ recordamur, du mur. Alioqui tenerer ſæpe infra annum confiteri gulariter vix poſſum vnius integri anni criminu dari.

24. *Timeo, quod in anni termino, quando vrgebit* *confeſſarij copia non aderit : debeo ne annuam confeſſi*

Laym. *nire ?* Aſſerit *Layman. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 5. *num.* 4. q tius anni decurſum viget præceptum confeſſioni approbo, quod addit, ſcilicet dicendum de præcept nionis in Paſchate; quia aſſignatum eſt ei tempus

Azor. *Azor. tom.* 1. *lib.* 17. *cap.* 41. *quæſ.* 15.

25. *Annus præterijt, nec confeſſionis præceptum i*

Filliuc. *neórne quamprimum confiteri ? Filliucius tom.* 1. *tract* *num.* 54. approbat negatiuam ſententiam; quia p affirmatiuum obligat pro certo tempore determi probabiliorem reputo contrariam; quia annus a vt non prætereatur confeſſio, non verò, vt eo præte obligatio præcepti.

26. *Tenetur ne excommunicatus abſolutionem pro*

Laym. *valeat confiteri ?* Aſſerit *Layman lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 2 quia ob culpabilem negligentiam præcepto imple non redditur.

27. *Satisfacere ne poſſunt huic præcepto inualidè c*

Suar. Negat *Suarius in* 3. *part. tom.* 4. *d.* 36. *ſect.* 7. *num.* 3. q ſia non præcipit aliam confeſſionem ab ea, quam indicit; Deus autem veram ac validam præcipit nem. Addit *Henriquez lib.* 4. *cap.* 4. §. 1. facientem

Henriq. nem voluntariè nullam non quidem Eccleſiæ pr tisfacere : ab excommunicatione tamen contra ta ptum tranſgredientes latam, liberari. Porrò prob ſeritur inualida confeſſione præcepto ſatisfieri, qui non internos actus poteſt præcipere, ſed ſolum confeſſionis.

28. *Præcipit Pius V. in Bulla ſuper gregem, ne M*

ant ſe eam ſeruaturos. *Sanchez.*

Num præceptum Communionis annuæ liget impuberes? §.2. *De annua Cõmunione*

Palaus tom.1. tract.3.d.1.p.24.§.2.n.7. quia *c. omnis,* Pal.

vtrumque præceptum imponit abſque vlla diſtinctio-

minor diſcurſus ad confeſſionem, quam ad commu-

requiritur: imò maior ad confeſſionem, cum culpas,

epta oporteat diſtinguere. At *Vaſquez in 3.p.tom.3.d.* Vaſq.

.n.29. negauit; quia plus diſcretionis communio re-

Vnde aliqui docent pueros non teneri ante duodeci-

num communicare.

Fatuis communio non permittenda extra mortis articu-

permittenda ſemifatuis, v.g. Æthyopibus imperfecto ra-

ſu pollentibus? *Henriquez lib.8.cap.42. num.3.* Pa- Henriq.

Communionem permittit eis, excluſo irreuerentiæ

o.

da ſurdo, & muto à natiuitate danda? Si ſciant ſcribere

recipere; quia poſſunt Euchariſtiæ myſterium ſcri-

llere. *Non ſciunt.* Etiam tenentur *Sanchez* auctore *de* Sanch.

m.1.lib.4.c.8.n.12. quia huiuſmodi homines plerum-

ſpicacis ingenij ſunt, & facilè per nutus & ſigna quæ-

percipiunt. Tenentur ad Confeſſionem per nutus &

rgo ad Communionem; quia non minus difficilia

ſſionem præuoſcenda ſunt, quàm ad Cõmunionem.

Tenetur ne excommunicatus quærere abſolutionem, vt

are præceptum communionis impleat? Aſſerit *Layman.* Laym.

c.p.2.c.2.n.3. Vnde ſi abſolutionem negligeret, le-

[illegible]
cando niſi ſemel in die, & ieiunè. Probabilis tam[...]
ſententia. [illegible] Tract. 7. de Sacram.

35. *[illegible] confeſſus [illegible] anno, [illegible] tio ſequentis: poſtea aliquod peccatum mortale [...] num tenear etiam illo anno rurſum confiteri?* Ex d[...] *tado* cenſeo non teneri, quando initio ſequenti[...] feſſus, peccatum mortale illo ſequenti anno con[...] didiſti.

36. *Adhuc dubius hæreo circa puerorum ætat[...] viſticam recipiendam: annum aſſigna.* Ego equiden[...] bus ex Societate noſtra aſſero perfectiorem v[...] requiri ad Communionem, nec poſſe ſtatui cer[...] cum quibuſdam pueris vſus rationis [illegible] dam ſegnior procedat; plerumque ab anno vnd[...] cimum quorum ſeſe rationis vſus manifeſtat.

37. *Poſſunt ne Laici qui regularibus ſervi[...] Eccleſia Regularium communicare?* Propria in [...]

Sa. Paſchate communicare debent. Sa ita ex. [...] Congregatione.

38. *Quænam circa hoc Mendicantes privileg[...]* Poſſunt quibuſuis dare Communionem vno ex[...] rectionis die. Poſſunt & illo cum licentia Paroch[...]

[illegible]

[illegible]
[illegible] Eccleſiaſticum [illegible]
[illegible]
[illegible] abſtinentia quædam voluntaria [illegible] iuxta præſcriptum Eccleſiæ, vel recc-ptam conſuetudinem. Id equidem maiorem (authore *Fi[illegible]*) quandam victus abſtinentiam at, quàm communis temperantiæ regula poſtulat.

Q. triplex Ieiunium? Triplex, Naturale, Morale, & Ec-icum. Primo à quolibet comeſtibili & potabili per-ſtinemus, quod ieiunium ad Communionem requi-ecundo à vitiis: Tertium eſt fidelibus ab Eccleſia in-; actus quidem Temperantiæ, & Obedientiæ: Reli-autem, Charitatis, & Iuſtitiæ non niſi imperatus. Eius oda plura.

Quænam ad ieiunium Eccleſiaſticum requiſita? Tria omeſtio à certo ciborum genere abſtinentia, & hora fectionis. Ex his tribus morale quiddam ieiunium eſt ex partibus integratum.

uid de unica comeſtione? De eſſentia quidem ieiunij eſt. nda tantùm peccatur mortiferè; quia ea tantùm ad mortificationem pertinet, in aliis probabile eſt venia-ccari. Veſpertina refectiuncula ex conſuetudine licita m ſi ad ſomnum neceſſaria non ſit, nec exigua, excuſat conſuetudo.

tatis Vigilia maiorem ex aſſignata ciborum qualit
ſitatem dedit conſuetudo.

7. *Quaenam ciborum abſumptio ieiunium non fran*
guſtatio ciborum, ſumptio alicuius per modum
aut ad debilitatem árcendam; miniſtrorum in me
tio. Potus denique minimè ieiunium violat quicu
ſit, ſi potus eſſentiam non excedat, & quod ſu
noceat.

8. *Quid autem de ciborum quantitate ſeruanda i*
A carnibus neceſſariò abſtinendum, ab ouis etia
ciniis in Quadrageſima, & ab iis quæ loci conſue
permittit. Scio alicubi conſuetudinem induxiſſe
alibi etiam extra Quadrageſimam abſtinentiam ab

9. *Diſpenſatus ne ad carnes, eſt ſimul ad lacticini*
ne: imò & ad duas comeſtiones; quia eſſentialis iei
Pilliuc. ditio abſtinentia à carnibus eſt, quidquid *Pilliuc*
ſpenſatione reſpectiua affirmet.

10. *Poteſt ne diſpenſatus ad carnes, etiam piſces*
Poteſt, & in eadem menſa, modò non fiat immode
de pueris? Ante ſeptennium comedere carnes poſſ
lud vti Quadrageſimæ cibis tenetur. *Oua obſunt iei*
vnde diſpenſatus ad oua, non hoc ipſo à ieiunio
quia oua licet carnis ſubſtantiam imitantur, caro

Capvt II.

De Ieiunij obligatione.

...at ne Ieiunium iure diuino, an humano? Humano, ...nortale quidem, niſi paruitas materiæ venialem ...greſſionem.

...quitur ne toties mortaliter, quoties in die comedi-... nam in ſecunda comeſtione tantùm lethaliter ... At comedens carnes pluries, toties peccat, quo-...aui quantitate abſumit; quia hoc præceptum ...llud poſitiuum.

...lex titulus obligat ad ieiunium, inducit ne duplex ... eiuſdem rationis ſit, non: ſi autem diuerſæ ra-...cit, vt ſi ex obedientia & Religione quis obli-...

...ens vna die, tenetur altera ieiunare? Non, niſi ex ...nitentia obligatio inſurgeret, in aliis ieiuniis ...putatur.

...es peccat, qui apud ſe ſtatuit per totam Quadra-...ieiunare, aut in ea carnibus veſci? Vnicum pecca-...tit, ſed grauius admodum, in executione autem ...uit, quoties diem ieiunij violat, aut quoties in ...ſcitur.

...ne qui cauſa eſt, vt alius non ieiunet? Quis dubi-

excluſo. Minores viginti & vno anno comple
niſi aut voto, aut regula quis obligetur : maior
ginta tribus, imò & ſexaginta,in dubio de læſ

22. *Quinam præterea à ieiunio excuſantur?*
gnantes,nutrientes. Paupertas excuſat, nec enii
ſolo pane veſcens ieiunare. Labor corporeu
damnum,vel notabile lucrum. Præcedens vel
v.gr.agricolarum,qui die ieiunij à labore vaca
agentes:non ſic equites in itinere breui,ſecus
viribus dubitetur, aut ſi temporis ac itineris
peditis laborem commmunem adæquent.

23. *Qui de laborante ad malum finem libidin*
poteſt ieiunium ſoluere vt vires colligat, ad c
dum ſed poſt commiſſum, poteſt ad vires recu
ſitudini ieiunio ſoluto occurrere. Præterea op
diæ excuſant, redditio debiti, peregrinatio
ubtione aſſumpta, exercitium concionandi qu
cendi.

24. *Quiſnam in ieiunio diſpenſare poteſt?* P
poteſt per totam vitam, Epiſcopus tantùm cum
ad tempus.Iuſta cauſa euidens ſit,diſpenſatione
Quid in dubio? Superior diſpenſet. Porrò bo
habere ſe iuſtam cauſam, non peccat : dubitan
riri tenetur : neque enim quis ex difficultate
tia à ieiunio excuſatur.

CAPVT III.

Praxis circa materiam de ieiunio ex
IESV *ſchola.*

§. 1. *De eſſentia ieiunij.*

25. D*Iem ieiunij à media nocte in mediam*
tari,certum eſt. Cœnans in carnibus pr
dubitat , an media nox tranſacta ſit : poteſt ne
producere? Poteſt ; quia poſſeſſio ſtat pro cœna
illam ſubſequenti Sabbato in piſcibus : poteſt
Minimè;quia poſſeſſio ſtat pro præcepto.

26. *Ad ieiunium quemadmodo media nox*
Poſt primum ictum horologij mediam noctem
poteſt cœna in carnibus die Iouis continuari,
piſcibus Sabbato veſci carnibus pro.... *Quid ad*
taedio? Qui poſt primum ictum horarum aliqui

Licet ne toties quoties frigidus ſit potus hauriendus, ali-e noceat, præſumere? Licet *Azorius quæſt.* 7. aliquos ab hac regula excipiat, Doctores modica in quantitate in cibum permittunt. Azor.

Famuli miniſtrantes in menſa, aut menſe lectores cœnaturi, cùm vt melius ſeruiant, tum vt famem ſub- aliquid prægustant, vel etiam ex reliquiis gulosè dunt: an ſoluunt ieiunium? Negatiuè *Sanch. opuſc. lib.* 5. *c.* 1. *dub.* 24. *n.* 2. & 3. reſpondet. Sanch.

Dixiſti à mortali paruitatem excuſare materia: aſſigna is paruitatem. Duarum vnciarum, quæ eſt quarta pars tionis. *Turrianus ſumm. part.* 1. *cap.* 256. *dub.* 27. *nu-* 2. Turr.

An multa materia parua, ad conſtituendam notabilem nam continuentur? Diſtinguit *Salas* 1. 2. *tract.* 13. *d.* 16. 6. tunc comeſtiunculas continuari cum per vnicum vo- tis actum deliberantur. Non placat, ſapientiſſimi Ma- imei venia; quia abſque eo quod ſint vnius volitionis ctum, ſunt vnica vnius indiuidui, vnius diei, vnius co- is refectio. Alioqui poſſet quis fraudare præceptum, s refectiones ad modum plurium paruitatum, & per s actus intendens. Salas.

Scio frangentem ſemel ieiunium, non peccare ſæpius dendo, quia Eccleſia à ſecunda comeſtione ſolum præcipit

Leſſ. *aliquod interſtitium perficere: rogo tamen quid ſi* [illegible] *ficiendi prandij intentionem?* Reſpondet *Leſſiu*[illegible] *dub. 2. num. 11.* ad comedendum, mutata inte[illegible] poſſe, ſi durat adhuc prandium. *Finitum iam e*[illegible] illud poteſt, (ſi nondum ſufficienter ederat ad i[illegible]

Filliuc. ſta quadrantem. *Filliucius tom. 2. tract. 27. c. 2.* [illegible] *num.* [illegible]

34. *An hora comeſtionis ſit de eſſentia ieiunij* [illegible] nona hora diei ſi [illegible] tertia poſt meridiem, nunc [illegible] vel duodecima. Qui illam notabiliter anticip[illegible]

Leſſ. lum [illegible] *Leſſius citat. num.* [illegible] Aliquis [illegible] eſſe de eſſentia ieiunij [illegible] ut qui ſine cum c[illegible]

Laym. cauſa anticipauit, amplius ad ieiunium non te[illegible] *Laymanus lib. 4. tract. 8. cap. 1. num. 4.* [illegible] pedit [illegible] ab itinere, ob quod manè comeder[illegible] liquum diei ieiunare.

§. 2. *De ieiunij obligatione.*

35. *Si quis ex voto, aut obſeruantia regulari* [illegible] *Natiuitatis die Veneris incidente teneretur, non po*[illegible] *feſtiuitatis priuilegio: rogo, ſi non id expreſsè voui*[illegible] *raliter Veneris aut Sabbati promiſiſſet ieiunium, ni*[illegible] *aut Sabbato Natiuitatis determinans: an teneret*[illegible]

Molin. Minimè, (*Molina tom. 2. de Iuſt. d. 272. n. 3.* ait) veriſſimile hunc ſe ad communis lætitiæ diem e[illegible]

Fagund. luiſſe. *Fagundez* autem *pr. 4. lib. 1. cap. 6. n. 6.* [illegible] ſumendum eſſe iuxta receptum Eccleſiæ morem[illegible]

Suar. non conſtat de intentione vouentis. At *Suar*[illegible] *tom. 2. lib. 4. cap. 20. num. 7.* contrarium aſſeruit.

36. *Concurrunt in eodem die duo præcepta ieiu*[illegible] *peccata committat violator?* Si pertineant ad du[illegible] duplex peccatum eſt, vnicum ſi ad vnicam. v.g. [illegible] ris conſluit vigilia. Frater Minor violans ieiuni[illegible] piaculo illigatur, ex Religione ob Regulam, ex [illegible] ob præceptum Eccleſiæ. At ſi vigilia in die [illegible] mæ celebretur, violans ieiunium vnico delict[illegible] quia vtrumque præceptum ad eandem tempe[illegible]

Vaſq. tutem ſpectat. *Vaſquez 1. 2. tom. 2. quæſt. 72. ar*[illegible] *num. 8. & 9.*

37. *An teneamur ieiunare, quando grauis te*[illegible]

Cord. *& aliud remedium non obiicitur? Antonius Fe*[illegible] *Cordoba part. 4. cap. 12. §. 6. num. 1.* aſſeruit etiam [illegible] cum periculo prolis teneri: quia ſalus ſpiritu[illegible] aliorum corporali ſaluti eſt præferenda. Non ad[illegible] cum prægnans poſſit ſeſe Sacramentorum vſu, [illegible]

ſenum ſolet illudere, & iterato indiget alimento. *ieiunare.*
uiſſet perpetuò ieiunare? Adhuc excuſat ſenem ſe- Granad.
um *Sanchez de Matrim. tom. 2. lib. 7. d. 32. num. 17.* Sanch.
n. lib. 4. tract. 8. cap. 3. num. 2. non approbat. Rogo, Laym.
t inceptum eſſe annum ſexageſimum? ſufficit, quia
bilibus annus inceptus pro completo reputatur.
dioſis, ideo non obligat ieiunium vſque ad annum
primum completum. *Teneris ne ieiunare die ipſa,*
[illegible] ætatem? Licet hora prima poſt mediam noctem
[illegible] non teneris tota die ieiunare; quia præceptum
[illegible] reſpicit. *Dubito an compleuerim ætatem.* Non
[illegible] poſſeſſione.
[illegible] indicitur: [illegible] ne illud ieiunes ſine ie-
[illegible] inquit Fagundez pr. 4. lib. 1. c. 8. n. 5.) quia gratia Fagund.
[illegible].
[illegible], [illegible] veſcor die ieiunij: debeóne ie-
[illegible] (*ait Leſſius lib. 4. c. 2. dub. 6. num. 41.*) quia Leſſ.
[illegible] refectionem confert non ſolùm cibi qualitas,
[illegible]. Addis, ſi diſpenſatus es, eo quod alij
[illegible], non excuſaris ob contrariam rationem, Henriq.
[illegible] lib. 7. c. 13. n. 12. abſolutè à ieiunio li-
[illegible] ad carnes; quia abſtinentia ab his eſt de
[illegible]?
[illegible] carnibus veſci, ſed voto die Veneris [illegible]
[illegible] Quadrageſima: teneor ieiunare? Aſſerit

[illegible]
Fagund. *[illegible]?* Arbitrio boni viri ſubiacere debent ex [illegible]
dez p. 4. lib. 1. cap. 8. num. 19. [illegible]
dragesimæ, & rectores Grammaticæ qui [illegible]
niſterio (admodum laborioſo) lucant, nunquam
rem à ieiunij obligatione.

44. *An iter agentes teneantur ieiunare?* Pedeſtr
nec equeſtres incommodè, aut aſperitate frigori
aut qui non inueniunt niſi panem, fructus, aut ol
Sanch. prandium inſufficiens apparatio. Ex *Sanchez*
lib. 5. cap. 1. dub. 15. n. 3.

45. *An defeſſus ex quocunquè labore licito, vi*
gationi ieiunandi ſubiacent? In licito, v. gr. pilæ
ne; & in illicito, v. gr. cum fœminis commiſtio
ſerunt delinquere, qui præuidit tali labore redde
bilem ad ieiunium. Alij putant abſolutè liberar
ieiunij; quia quo die obligat præceptum ieiun
non poteſt, quando verò laborabat licitè, aut [illegible]
præceptum non illigabat. Quid ſi in ieiunij fra
Azor. mium defatigaſſet? Adhuc liberatur à docto; ſe
rio tom. 1. lib. 7. c. 17. q. 9. huiuſmodi laboris affe
iunij violatorem reputamus.

46. *Excuſantúrne ab Epiſcopalibus ieiunij* [illegible]
plane? quia Tridentinum obligans ad feſta Epi
Suar. giſſares, haud efficit de ieiunio memoriam. *Sua*
lib. 4. c. 20. n. 8.

Hurtado 2.2...10.diffic.9. Hurt.
ccāt ne caupones miniſtrantes cœnam eis, quos no-
itum violaturos? Aſſerit *Toletus lib.6.cap.5.* At *Leſſius* Tolet.
2. dub.2. num. 24. diſtinguit. Aut poſſunt cœnam Leſſ.
bili incommodo abnegare, aut non. Si poſſunt, &
illi aliàs cœnaturi, ex charitate tenentur: ſecus ſi nō
tc. Monet *Sanchez ſum.tom.1.lib.1.cap.7.n.35.* con- Sanch.
d caupones plerumq; eſſe pauperes, operarios, via-
s probabiliter credere poſſunt à ieiunio excuſari.
ccántne venditores ciborum prohibitorum? Minimè;
i illos cibos licitè emunt, nec illis præceptum im-
ſt explorandi emptorum intentionem. *Fagundez* Fagund.
*cap.10.num.*10.
rine poſſunt carnes pueris ante ſeptennium ſi ſint doli §.4.
Poſſunt; quia accidentale eſt, quod in aliquo ratio- *De cibis*
ccceleretur. *Quid de paganis?* Etiam, quia non te- *quibus*
gibus Chriſtianorum. *Quid de amentibus?* cum pue- *licet veſ-*
ptennium computandi. *Sanchez ſumm.tom.1. lib.1.* *ſci die*
*um.*16. *ieiunij.*
um pinguedo poſſit die ieiunij abſumi ab eo, qui vtitur Sanch.
Aſſerit *Fagund. pr.4. lib.1. cap.2. n.20.* inter carnes Fagund.
putari, ſed inter oua, & lacticinia; quia pinguedo ex
2. de gener. non eſt caro. Fauet aliquorum Regno-
uetudo. At in Hiſpania communiter ab vſu pingue-

Suar. *mali in ieiunio obliget ſub mortali?* Affirmo cum *Sua* *lib.7.cap.15.num.13.* ſufficiens ſignum eſſe, ſub mor gare conſuetudinem, cum tranſgreſſores pœna af
Fagund. Ideo contra *Fagundez* aſſerentem *pr.4.lib.1.cap.2.* nialiter delinquere ouis aut lacticiniis veſcentem, ter peccare ſentiendum. *Vrget etiam in Dominica?* A uè reſpondet
Henriq. *Henriquez lib.7.cap.13.num.10.* *An to mortaliter, quoties oua, aut lacticinia comedit?* Ita pl carnium eſu; quia eſt præceptum negatiuum.

56. *Excuſat neceſſitas eos qui alias epulas non haben*
Sanch. ſat. *Sanchez opuſc.tom.2.lib.5.cap.1.dub.19.n.6.* perm agentibus lacticinia, quoties piſces non inueniunt.

57. *Violat ne ieiunium, qui ouis aut lacticiniis in Qu ma vtitur?* Non, ſed contra præceptum de abſtinend
Sanch. delinquit. *Sanchez ſum.tom.2.lib.4.cap.11.n.53.*

58. *Prohibentur ne oua, ac lacticinia in aliis ieiun Quadrageſimalia?* De iure communi non prohibentu
Filliuc. *conſuetudine?* Aliquis ex externis aſſeruit. At *Filliu tract.27.part.2.cap.3.num.49.* docet talem conſuetu alicubi recepta) ex deuotione introductam, nec obli tamen admonendum populum, ne ex erronea conſcie linquat. In Hiſpania talis conſuetudo quæ obliget ſ tali conſtare non poteſt; quia non adeſt præſcriptio ginta annorum ad eam legitimandam requiſita.

59. *Pono vigere in Regnis Hiſpaniæ conſuetudinem*
Sanch. *nentur Regulares ſubiacere?* Negat *Sanchez opuſc.tom cap.1.dub.21.num.2.* quia conſuetudines laicorum
Suar. nentur Clerici, aut Religioſi ſeruare. At *Suarius de l cap.17.num.12.* diſſentit.

60. *Poſſunt ne lacticinia in ieiuniis voti, pœnitentia,*
Sanch. *lai abſumi?* Aſſerit *Sanchez ſum.tom.1.lib.4.cap.11.* ſolum in Quadrageſima prohibentur. Addit, ſi quis iunare in Quadrageſima, dubitat tamen, an voluerit ciniis abſtinere, vtentem lacticiniis non fieri reum lati, quamuis contra præceptum Eccleſiæ delinqua
Henriq. *Henriquez lib.7.cap.10.num.4. & cap.13.num.13.* omnibus ieiuniis etiam Iubilæi extra Quadrageſima
§. 5. cinia non prohiberi. Quo ad ieiunia autem ex pœ
De ien- aſſeruerim dici ſequi proprietatem. Si in Quadrageſi
taculo, eitur, abſtinet à lacticiniis, qui priuilegio exemptus
ſeu colla- Si in alio tempore, non tenetur à lacticiniis abſtin
tione. communis ieiunij legibus ſubiici.

Fagund. 61. *Ientaculi quantitatem aſſigna.* Docet *Fagund*

ne duplo ſolita maiorem. Alij autem probabi-
ad ieiutaculum illud ſeruientibus ſine limitatio-
abſumi poſſe opinantur. Adeo tamen, me au-
e laxandæ, vt ob ſolemnitatis licentiam, lex
non lædatur.

e iam ciborum qualitatem. Nec oua, vt aliqui
eruere, de quo *Turrianus*, eſſe ait doctrinam Turr.
emerariam, & bonis moribus contrariam aſſe-
o collatione duo oua abſumere. Porrò *Azorius* Azor.
mittit paucos, vulgo *Anchobas*, *Berm e Iuelas*,
urtianus parum caſei, aut lactis. *Azorius* idem
8. panem cum amygdalis coctum. Porrò *Sanch.*
5. cap. 1. dub. 25. n. 4. docet fieri non poſſe col-
caſeo, lacte, vel cremore amygdalino.

*abſentem ad ieiunia ſui oppidi non obligari: poteſt
conferre, vt ieiunium vitet? Fag.* poſſe reſpondet. Fagund.

*diſceſſurus ſum ex loco domicilij vbi eſt ieiunium,
eſpere ad locum vbi ieiunium non eſt: poſſum ne
lum in loco domicilij?* Potes; quia perueturus
bi licebit cœnare. Sic *Leſſius*. *Veſci ne carnibus* Leſſ.
nè, licet veſpere abſumendæ alio in loco ſint;
o abſtinendi à carnibus toto die durat: at ieiunij
a comeſtione proculdubio ſoluitur obligatio.

ne fœminæ pragnantes aut lactantes excuſantur?
aſſerit. Non autem poſſunt ouis aut carne veſci. Leſſ.

e quis nequit niſi ſumpta veſperi cœna: tenetur

69. *Seruitores & lectores ad mensam [illegible]* Sanch.
[illegible] : [illegible] ieiunium [illegible]
quis [illegible] vnica comeſtio : [illegible]
paulò poſt perficitur.

70. *Dubito, [illegible] expleuerim annum vigeſi[illegible]* Suar.
Non teneris ieiunare, ita Suarius.

71. *[illegible] dubitas de [illegible]*
duodecimis : poteſt ne [illegible] carnes ? [illegible]
[illegible] eſt [illegible]
ſit duodecimus : in poſteriori [illegible] obligatio non
duodecimus ſit. Ita Sanchez. Sanch.

72. *[illegible] bonam [illegible]*
mittar [illegible]? Minimè; quia determinatio horæ [illegible]
tia ieiunij : ſi [illegible] delinquitur venialiter niſi ſit [illegible] Filliuc.
patio, vt dimidiæ horæ. Sic *Filliucius*. Collig[illegible]
habentes priuilegium anticipandi prandium
poſſe ſine vlla culpa per horam & dimidiam an[illegible]
prandere.

73. *Ieiunans, à menſa exurgo propter aliquod [illegible]*
gotium : poſſum, rurſum rogo, menſam repetere ad c[illegible] Azor.
refectionem? Potes, ſi breue ſit interiectum ſpati[illegible]
Non approbo *Azorii* ſententiam aſſerentis id
etiam ſi ſpatium duarum horarum intereeſſerit
ſurrexerit à menſa animo reuertendi; id enim [illegible]
eſtione non libero, niſi ita parum abſumpſerit [illegible]
poſſit comeſtio illa omnino ſubleuare naturam.

74. *Dixiſti paruitatem materiæ à mortali excu[illegible]*
ſſe materiæ paruitatem duarum vnciarum. Nu[illegible]
paruitas materiæ in eſu carnium excuſat à leth[illegible] Tann.
Aſſero cum *Tannero* non excuſare, quatenus ad
feſſioni fidei exiſtimaretur, qui eo cibo vteretur
aut prohibitionis.

75. *Dixiſti potum non violare ieiunium : an v[illegible]*
poteſt quoties quis voluerit, licet in magna [illegible]
Immoderatio autem poteſt temperantiam viola[illegible]
ieiunium. Itaque quidquid potus eſt, ieiunium
Vnde potus ex vino, qui vocatur apud noſtrates
Hypocras, licet ſit Indicis ſpeciebus conditum, po[illegible]
liter muſſum, quod aqua melle, & ſpeciebus In[illegible]
ratur, vulgo *Aloxa*. Lac autem licet alicubi [illegible]
mitur ex vini aquæque defectu, potus verè non [illegible]
iunium proculdubio ſoluit, non autem accidens
[illegible] vbi pro potu neceſſariò adiicitur.

...uid de potione in Hiſpania, aut Occidentali India, ...o Chocolate? Aliquando dixi pro potu haberi, ſed ...eriti ieiunio relinquere ob vires, quas ieiunanti ad...ino inedia ſublata, aut impedita: nec abſolutè cupe... huiuſce potionis vti mortificationis ieiunij ab ...ntentæ apprimè aduerſantem: at magis authoritati ...quàm rationi, potum eſſe aſſero, ſed non vti condit...ed quemadmodum potio ab Indis ad Hiſpaniam ...Vnde Chocolate ouis aut lacte conditum potus non ...ibus ſubſtantialiſſimus. Item huiuſmodi potio ad...craſſa in notabili quantitate ieiunium violat, Verum ...te liquidum adeò, vt vnicæ potioni vncia vna adhi...ccharo neceſſario potus eſt, & abſque ſcripulo abſu... Vnicam potionem appello quod capit commune ... *Icara* vulgo aſſolet appellari. Quod ſi aſſignata ...ne ea potionis quantitas condiatur, licet vas non ...euetur, ieiunium non ſoluitur, temperantia for...lata; quia potus eſt, quemadmodum de vino aſſe...

...is ieiunij ab amico rogatus ſum medicum cibi ... *...non venialiter delinquo?* Negatiuè cum *Fa-* Fagund. ...ſpondeo.

...patur ut paterfamilias filios aut ſeruos ad ieiunan-...? Hortari vt ſeruent tenetur quidem, ſed cogere ...docet *Dianus*. Tolet.

...profeſſi ad Religionis ieiunia ante annum vigeſi-...mum teneantur? Cum *Azorio* & *Saa* exiſtimo non Azor. Saa.

...ceat ne die Dominica ex deuotione ieiunare? Bellarmi- Bellar. ...n ait: ſcandalum tamen cauendum.

...e dare cibum ei, quem ſcis debere ieiunare? Saa re- Saa. ...licere parato non ieiunare, & alibi reperitur cer-... vrbanitatis cauſa, aut hoſpitalitatis, vt ſupra dixi. ...d non licere Superiori, hoc eſt, Domino, aut Patri, ...ſi ſeruiliter poſſit ad ieiunium allicere; ſed, vt dixi, ...e filium minimè cogere tenetur.

EXAMEN XIV.

De legibus in particulari circa materiam de Decimis ad præceptum quintum Eccleſiæ.

CAPVT PRIMVM.

De Oblatione, Primitiis, Decimis.

§. 1. *Oblatio.* 1. Q*Vid eſt Oblatio?* Exterior actio, per quam ex bo ſenſibilibus aliquid Deo offerimus in recog tionem dominij eius, & ſeruitutis noſtræ ad ſum, vel in quemcunque cultum religioſum D Variis titulis deberi poſſunt oblationes, eáſque offerre potest niſi baptizatus. Deo fiunt, & hominibus Eccleſiaſti & fieri aliquando poſſunt ex debito, & voto.

§. 2. *Primitiæ.* 2. *De Primitiis quidnam?* Primitiæ ex primis terræ ctibus frugum oblationes ſunt. Eas offerre Deo de iure na ræ eſt. Olim erant in præcepto, & nunc etiam in lege gra præcipiuntur.

§. 3. *Decima.* 3. *Decimæ quid?* Decimæ ex Eccleſiæ præcepto ſunt ratione congruæ ſuſtentationis miniſtris debitæ de iure turali, in lege gratiæ confirmata.

CAPVT III.

De perſonis, à quibus danda Decima, de quib rebus ſoluendæ ſunt, & queiſnam perſonis.

§. 1. *Soluens decimas.* 4. Q*Vænam perſonæ ad decimas ſoluendas obligantur?* O nes fideles. Vnde gentiles non comprehendunt neque Iudæi, ſiue de prædialibus, ſiue de perſonalibus ſit. Sacerdotes non ſoluunt. Pauperes ſoluunt modò ma neceſſitate non ſint. Miniſtri Sacramentorum no tur ad decimas, at clerici ea recipientes tenentur, & ex prædiis ſeculari titulo poſſeſſis, non ex lucris titulo acquiſitis.

§. 2.

io exempti & à perſonalibus etiam ex proprio
ommuni immunes ſunt. Priuilegiati etiam à de-
imantur; eorúmque priuilegium ad noualia, &
futurum acquirenda extenditur.

us rebus ſoluendæ ſunt decimæ? Ex omnibus lu- § 2. *Decimarum materia.*
quiſitis. Nec debentur ex donationibus. Ex pro-
bus lucra comparata debentur ex militia, & præ-
itiis contra iuſtitiam non debentur; ex iuſtè verò
turpem actionem debentur. Ex decimis perſo-
cendæ primùm expenſæ ſunt. Prædiales ex om-
fructibus ſoluendæ.

i colonus mediarius ſit? Mediæ ſoluantur ab ip-
domino. *Si mercenarius?* A domino totæ.
perſonis decimæ ſoluendæ? Perſonales deci- § 3. *Quibus ſoluendæ decimæ.*
Parochiæ, eique Eccleſiæ ſoluendæ ſunt, in cu-
ſita ſunt prædia. Mixtæ debentur illi Eccleſiæ,
alia habitant, niſi conſuetudo induxerit, vt ſol-
a. Non extenditur ad noualia, ante poſſeſſa; &
lui poſſunt extra Parochiam. Noualia autem
hendentur, quando verba talia ſunt, vt abſque
preatione reſtringi non poſſint. Soluendæ de-
parochiali, etiam ſi baptiſmalis non ſit. Præ-
tur Parochiali, in cuius territorio prædia

percipiendi decimas laicis conueniat? Minimè;

§. 1. *Quomodo ſoluenda decima.* 12. *Quamnodo debeant ... reddenda ſunt ...* Q... bentur ex Iuſtitia, & Religione, non tan...
næ res, ſed tanquam res propriæ, (vt probabilius a...
obligatione reddendi. Vnde poteſt Eccleſiam...
modo habere vſum fructum in prædiis, pro par...
rum. Eas petere poteſt Eccleſia à quocunque, ...
ſint non decimati fructus.

13. *Si culpa Parochiani amittantur fructus?* C...
ius habet Eccleſia. Culpa autem triplex eſſe pot...
ſio, omiſſio, & mora: commiſſione debet, qui ...
damnum & non fecit: omiſſione, qui po...
vineam colere: mora autem tum in colligendis...
tempore fructibus, tum in non ſoluendis poſtqu...
cti ſunt.

§. 2. *Quando ſoluenda decima.* 14. *Quando ſoluenda?* Sine mora, & non per...
dem perſonales in fine anni ſoluuntur. Compu...
decimæ ex negotiationibus per ſingulos anno...
ſoluendæ ſtatim collectis fructibus: animaliu...
nato tempore. Parochi ſui ſumptibus curare de...
domum deferantur.

15. *Ius ne habet Eccleſia decimas exigendi?* In...
vim tamen accipi non poſſunt à Parochis, ſed re...

...um fundos gaudent priuilegio Religioſorum, *decimas*
le vtpote communitati conceſſum, quod de iure *ſoluendi,*
anſit ad colonos. Priuilegium decimarum Socie- *& exē-*
um à Gregorio XIII. videndum apud *Henriquez* *ptione.*
. n. 8. & in Gloſſ. lit. H. Quid ſi coloni Religioſorum, Henriq.
eligioſi aliqua in Prouincia decimas perſoluant?
rit ex aliquo Breui Pontificio ab Epiſcopis ob-
gij huius reuocatorio.
untur ne laici à decimarum ſolutione ex præſcri-
orabili ſine titulo? Ita planè ex *c. auditis de præ-*
de conſuet. in 6. ſicut etiam ex præſcriptione qua-
norum cum titulo, & conſuetudine quadraginta
e titulo. *Quanam inter conſuetudinem, ac præſcri-*
ritas? Conſuetudo reſpicit communitatem, quæ
m vſum legitimo tempore continuatum poteſt
are. Præſcriptio autem priuata reſpicit perſo-
ſus quantumuis continuatus, non poteſt legem
, aut abrogare. *Layman lib.4. tract.6. c.7. n.9.* Ex Laym.
laici non poſſunt per præſcriptionem omnino
marum onere perſoluendarum, ſed tantum in
ilicet loco decimæ vigeſimam, aut trigeſimam
ant.
precor, de præſcriptione, circa decimarum exemptio-
m Societatis ſententias adnota. Porrò *Henriquez* Henriq.
num.2. & Tannerus *2.2. d.5. q.3. dub.2. num.31.* Tanner.

... Ex *Layman. Palao & alij.*

20. *Poſſunt ne Sacramenta non ſoluentibus deci*...
ri? Ita plane, dum nullam habent compoſitionem ...

21. *Soluenda ne Clericis diuitibus, aut improb*...
bitet? Non enim debentur decimæ Clericis ob ...
piam, aut probitatem; ſed laborem, quem in p...
tem impendunt.

22. *In ſoluendis decimis realibus ſeu prædialibu*...
trahenda expenſa, v. gr. cultura agri? Minimè; ...
ſonalibus.

23. *Qui decimis ſoluendis deteriorem, & non v*...
diocrem ſaltem partem bona fide aſſignat, peccat m...
tiam? Peccat, & conſequenter ad reſtitution...
Imò peccato ſeſe ſacrilegij fœdare aliqui affirm...
nimè probandos affirmarim; nec ſatis ad ſacri...
ſoluere, aut malè impendere rem ſacro cultui ...
Azor. *Azorius* ita.

24. *Obligatio ſoluendi decimas poteſt ne vali*...
Papa condonari? Poteſt, quatenus decimas di...
fructuum ſeu determinatam partem. Imò ſine ...
donari valet à Pontifice, ſed tum illicitè conced...
obligatio ſoluendi decimas in futurum auferri ...
per compoſitionem, interueniente Summi Pont...

onſuetudini, quæ quidem efficit miram hac in re
n.

it ne ſpeciales pœnæ non ſoluentibus decimas aſſigna-
ncinum præcipit ſubtrahentes decimas, aut earum
n impedientes, non ſolùm excommunicandos eſſe,
n eſſe abſoluendos, niſi facta plena reſtitutione:
modò non adſit impotentia reſtituendi. Extant
uliares pœnæ *in Clem.* 1. *decim.* contra Reli-
ii iniquè vſurpant decimas ad ſe non pertinentes,
ab iis ſoluendis retrahunt, vel pœnitentibus con-
ſcrupulum circa decimarum ſolutionem ingerere
. *Azorium* lege. Azor.

EXAMEN XV.

egibus circa materiam de Priuilegiis in communi.

Capvt Primvm.

De Priuilegiorum varietate.

Q*Vidnam eſt Priuilegium?* Specialis gratia alicui conceſſa: ſeu lex qua alicui aliquid ſpeciale conceditur.

2. *Quotuplex illud?* Multiplex planè. Aliud dici-
tum; aliud *non ſcriptum*, ſiue à Superiore conceda-
cquiratur conſuetudine. Aliud eſt *Reale*, quod directè
ur alicui rei, vt loco, dignitati, prædio, mercibus.
rſonale, quod conceditur immediatè perſonæ. Quan-
i conceſſum eſt priuilegium tranſit ad alium domi-
undem etiam priuilegium tranſit: priuilegium verò
cum perſona extinguitur. Aliud eſt *Gratioſum*,
tis conceditur. Aliud *Remuneratorium*, quod meri-
tione præſtatur. Aliud eſt *Conuentionale*, quod con-
cto. Aliud *Purum*, quod abſolutè conceditur.
uatum, conceſſum in perſonæ priuatæ fauo-
mune, quod bonum communitatis immedia-
d eſt *Fauorabile*, quod priuilegiato confert
mmodum, nulli *autem incommodum*. Aliud

Odioſum, quod in fauorem vnius, & in præiu
tertij. Aliud eſt *Perpetuum*, aliud *Temporale*,
Aliud *pro foro conſcientiæ*, quod in externo foro n
in foro externo, quod etiam valet in conſcient

CAPVT II.

De accipiendo à Superiore Priuili

4. A *Quo tam priuilegium conceditur?* Ab
legem habet poteſtatem; quia priuil
dam lex.

Subditis eſt concedendum? Solis ſubditis;
legium homo à lege eximitur, non autem e
niſi qui aliquo modo legi ſubiiciebatur. *Er*
Clerici, qui ſubditi non ſunt, priuilegia à Princi
ſequi non poſſunt, neque illis frui. Nego ſequel
non ſint directè ſubditi Principibus ſecularib
ſi Princeps concedat legem ciuilem purè fauo
ſunt illius beneficio frui; ſunt enim aliquo
quatenus Principem agnoſcunt in iis, quæ Ec
officiunt immunitati.

5. *Concedi ne poteſt priuilegium ignoranti?*
ditur; quia ſufficit voluntas concedentis. v. g
ſpenſatio voti caſtitatis, quam pro ſponſa inſci
nis, ſponſus obtinuit: modò tamen ab ipſa acc
quin non poſſet ea licitè vti diſpenſatione.

6. *Priuilegium ne poteſt validè obtineri pro*
& Superior poteſt cum ſubdito renitente in l
Imò dari poteſt caſus, quo Superior valeat
vtendum diſpenſatione cogere; v. gr. ad non i
Quadrageſima ob aliam vtilitatem.

7. *Vt priuilegium vim habeat, debet ne a*
acceptari debet vel ab eo, cui conceditur, vel
ges gerit illius; quia priuilegij conceſſio eſt
donatio facta in priuilegiati fauorem; donat
valet antequam acceptetur. Hoc tamen intelli
de priuilegiis gratioſè conceſſis; nam quæ in
nem conceduntur, & non ex mera liberalitate,
nis expreſſè non acceptentur; quia priuilegi
muneratione dignum, ne priuilegium o
ignorat.

Caput III.

De Priuilegij vſu.

... ne vti priuilegiatus indulto conceſſo, quolibet in ... intra concedentis ditionem? Poteſt, ſi abſolutè, & ...ci determinatione conceſſum eſt; quia priuilegium ...di iuxta facultatem concedentis generale cenſetur. ...um autem, quod reſtringitur ad aliquem locum, ex- ... non valet. v. g. quia à Sede Apoſtolica priuilegium ... duo beneficia in vna Eccleſia retinendi, non poteſt ...dem vti priuilegio.

...uilegiatus autem poteſt ne vbique etiam extra terri- ...ncedentis vti diſpenſatione, aut priuilegio perſonali ſibi ...terminatione loci conceſſo? Maximè, modò in alieno ... aliqua ſpecialis prohibitio non extet, quia priui- ...erſonale ſequitur perſonam, quocunque proficiſca- ...or per accidens ratione ſcandali, vel alterius circun- ...ieri poſſe, vt vtendum non ſit perſonali huiuſmodi ...io.

Caput IV.

... Priuilegij ambiguitate, & explicatione.

Vid præſtandum, quando Priuilegij verba ambigui- tatem continent, & de mente concedentis dubitatur? ...ndum planè ad coniecturas, aut Princeps adeundus, ...nota periculum adſit.

Quonam modo autem explicanda priuilegia, cum opus ...pretatione? Priuilegium purè fauorabile latè expli- ... eſt, quantum verborum proprietas patietur, cum ...præiudicium vlli inde paratur. Priuilegium verò ...regulariter loquendo, ſtrictè exponendum eſt, ſer- ...ſeruata verborum proprietate; odia enim ſunt reſtrin- ...fauores ampliandi.

Quænam priuilegia ſunt ſtrictè explicanda? Non qui- ... quæ continentur in iure communi; nec quæ in cor- ...iis continentur, nec quæ verſantur circa materiam ...habent enim vim legis: ſed quæ non continentur in ...iia cenſentur ius quoddam priuatum contra ius com-

nitæ. Diſpenſationes autem, quæ derogant iuri com explicandæ ſtrictè. Item priuilegium, quod liberiùs quendi exhibet occaſionem, ſtrictè exponendum.

13. *Facultas abſoluendi à reſeruatis Confeſſarijs conc facultas Iubilæi, ſunt ne ſtrictius explicanda, an laxiùs?* quidem; quia fauorabiles ſunt, modò in damnum vergant, nec ad ea, quæ ſunt Pontifici Summo ſpe reſeruata, extendantur, vti eſt diſpenſatio in Matri rato, in voto caſtitatis, aut Religionis; quia in generali ceſſione haud continentur ea, quæ Superior non eſſ ceſſurus, ſi ſpecialiter rogaretur.

14. *Poteſt ne vxor aliqua ratione gaudere priuilegi litatis, quod vir eius obtinuit: & filius poteſt frui pri nobilitatis patri conceſſo?* Poteſt, iure ita diſponente. gium enim non ſolùm cenſetur conceſſum iis per rebus, quæ in illo exprimuntur: ſed & iis, quæ in eo co henduntur propter vocis ſignificationem, aut actioni nexionem, aut diſpoſitionem iuris.

15. *Poteſt ne extendi priuilegium ad alios caſus, v ſonas ob rationis ſimilitudinem?* Minimè; quia indultum cedens non videtur velle ad alios extendi, niſi in eo ſp liter ſignificatiua voce comprehendantur. Alioquin pr gia vni Religioni conceſſa ad aliam arctiorem, vel æqu tranſirent ob ſimilitudinis, aut rationis paritatem. C hinc priuilegiorum materia à pari, vel à maiori ad m non eſſe arguendum, niſi minus in maiori includatur: concedens veſcendi carnibus facultatem, etiam facul veſcendi quis & lacticiniis concedere cenſetur.

CAPVT V.

Quonam modo Priuilegium amittatur?

16. A*Mittit ne Priuilegium vim ſuam obeunte eo, ci rat conceſſum?* Amittit prorſus, ſi priuilegium perſonale; tale enim perſonæ affigitur. Reale autem ſi ſiuè ad illos, qui rem ipſam acquirunt, tranſmittitur.

17. *Quandonam priuilegium perſonale eſſe cenſebitur dignoſcere poſſimus vtrum expiret, nec ne?* Priuilegium p nale cenſetur, quando alicui conceditur expreſſo ſolùm mine illius, niſi aliter ex circunſtantiis appareat. Q verò exprimitur ſolummodo nomen dignitatis, priuil

...concedentis? Expirat. v. g. ſi Pontifex poſtquam
... commiſit Antonio, vt beneficium conferat Petro,
...ionem è vita excedat illa facultas infatuatur; quia
... nondum erat obtentum.
*...id de priuilegio ſimpliciter, & indeterminatè conceſſo:
cui tempus præfigitur?* Conceſſum indeterminatè
... eſt: terminatè autem datum, lapſu temporis præ-
... ceſſatione conditionis, amittitur. *Quid ſi ad
...um concedentis datum ſit?* Expirat planè morte con-

...itur ne priuilegium tota ipſius cauſa ceſſante?
...modò non ſit executioni mandatum: quia non eſt
...rincipem conſeruare velle priuilegium cauſa ceſ-
... quidem iniquè videretur indultum.
...priuilegio gratuito, & oneroſo quid ſentiendum? Gra-
... quidem alicui ſubdito facultas datur faciendi
... potiùs præter ius, poteſt ex cauſa iuſta à conce-
...cari, vel à Superiori, vel à ſucceſſore concedentis.
...em datur per contractum oneroſum, vel in remu-
...n, vel præuia pecunia, per ſe loquendo non poteſt
...uia pacta ſeruanda.
...nam modo priuilegium reuocatur? Vel expreſsè ver-
...nter reuocationem in ſpecie indicantibus, ſeu in
...l tacitè, ſi concedens, v. gr. aliquem gerat actum,
...oſſit abſque priuilegii derogatione ſubſiſte-

cationē notitiam illius, cui conceſſum fuerat, perma enim conceſſio priuilegij, priuſquam ei, cui conceſſ innoteſcat, non operatur, ſic illius reuocatio ſuum tur effectum, donec ab eo, cui fuerat conceſſum, cogi v.gr. confeſſarius, cui fuerat facultas conceſſa abſo reſeruatis poſt facultatem priuatim ipſo inſcio reu validè abſoluit.

26. *Amittitur ne priuilegium per voluntariam r tionem?* Ita quidem, modò à concedente acceptetur priuilegium adhuc viget, & poteſt priuilegiatus illo vt voluntate; quia priuilegium vim habet à voluntate dentis. Loquor de priuilegio, quod tractum hab tum, & conſiſtit in potentia faciendi, vel omittendi in futurum; nam priuilegium momentaneum, quod ſtatim ac conceſſum eſt, vt eſt diſpenſatio in impe Matrimonij, non poteſt renunciari. v. g. qui diſpenſ in impedimento conſanguinitatis obtinuit, renunciationem inhabilis fieri ad contrahen poteſt ſeſe inhabilem efficere, poſtquam ſemel diſpenſationem effectus.

27. *Quid de priuilegio alios grauante, ſeu non affirmatiuo?* Priuilegium affirmatiuum, quo facul ditur aliquid in aliorum grauamen faciendi, pe amittitur; quatenus qui grauantur, per tempus tali onere præſcribunt exemptionem. Priuilegium v neminem grauat, regulariter loquendo non amit non vſum, etiam ſi longiſſimum tempus intercedat fuerit abſque temporis limitatione conceſſum, exce bus in iure expreſſis.

28. *Amittitur ne priuilegium per vſum materialit maliter contrarium?* Amittitur; quia priuilegiatus pr priuilegio renunciare, ſi aliquem actum contrarium tanquam ex obligatione, ſeu animo ſeſe obligat ic ciendi, v.g. qui priuilegium habet non ſoluendi tri

ſit nunquam ex obligatione; priuilegium [illegible]
[illegible] amittit.
[illegible] an poteſt priuilegio ſuo renunciare? Quan-
ipuè in bonum, ſeu commodum priuatum; ce-
[illegible] cogitur inuitus beneficium acceptare. Sin
conceſſum ſit boni communis [illegible] non poſ-
illi renunciare, etiamſi in [illegible] commodum
[illegible] Clericus poteſt priuilegio Canonis [illegible]
[illegible] renunciare. Idem propo[illegible]
priuilegium in fauorem plurium conceſſum [illegible]
odum vnius aſt aliorum commodum [illegible]

gium conceſſum communitati quandonam [illegible]
on [illegible] amittitur per vnum [illegible] aut plu-
erſonas [illegible], abſque authoritate & conſen-
atis: ſecus ſi à tota communitate fiant, ſeu de
nitatis authoritate, & conſenſu; quia tunc
videtur ſuo iure cedere.
itur ne priuilegium per abuſum? Ipſo facto
, regulariter loquendo; quia nullus tenetur à
n ante ſententiam ſaltem declaratoriam cri-
e: niſi in iure verba [illegible] ipſo facto pri-
abuſum, vel delictum habeantur. v. gr. Cleri-
o vitio lapſus, excidit ipſo facto à priuilegio

gium præciſè ob aliquam actionem exercendam
at ne, tali actione ceſſante? Ceſſat; quia ceſſante
fectus. v.g. Beneficiarius, qui priuilegium obti-
di fructus beneficij pro eo tempore quo abeſt
iſa: quandiu ſtudiis non vacat, fructus percipere

CAPVT IV.

a materiam de Priuilegiis, ex Schola Societatis IESV.

t priuilegium diuidi in perſonale, ac reale: §. unic. De priuilegiis variis.
que immediatè concedi perſonæ, eamque ſequi:
reique aliquando eſt locus, & tunc extra illum
ogo, an priuilegio ciuitatis ciues abſentes poſ-
planè, ſi perſona habeat præſentiam legalem.

Quo

Sanch. *Quo poſito, ex Sanchez de Matr. tom. 3. lib. [illegible]* ſententia privilegio civitatis frui poteſt qui habet [illegible] [illegible], quamvis per aliquod breve tempus abſ[illegible] iure pro præſenti reputatur.

34. *Dubium adeſt, num privilegium ſit reale, an* Sanch. *[illegible]?* Putat *Sanchez lib. 8. diſq. 27.* [illegible] [illegible] reputandum, quia concurrente præſumption[illegible] cum ſpeciali, ſpecialis debet prævalere. *Quid ſi du[illegible] non poſſit, & ex parte habentis privilegium ſint po[illegible] [illegible]?* Reale cenſeri debet privilegium. Pal. *Pal. [illegible] 3. d. 4. p. 2. §. 1. n. 6.*

35. *Dubito, num aliquod privilegium ſit revocat[illegible]* Revocatum non eſt præſumendum; quia in dub[illegible] conditio poſſidentis.

36. *Privilegium conceſſum non ſubditis eſt ne [illegible]* Suar. Negativè affirmo cum *Suario*. Talia ſunt, quæ à [illegible] Principibus conceduntur Eccleſiaſticis.

37. *Privilegia, quæ non uni perſonæ, ſed toti co[illegible] v. g. Clericorum, aut Regularium conceduntur, habe[illegible]* Laym. *interpretationem?* Affirmo cum *Laymano*, qu a leg[illegible] munibus æquantur.

38. *Quid ſi privilegium huiuſmodi ſit contra ius* Amplam adhuc interpretationem habet, ſi motu Principe conceſſum ſit; quia proprium Principis [illegible] Laym. eſt ex certa ſcientia datum. *Laymanus* ita.

39. *Si autem Principis privilegium in alterius p[illegible] tendat, vel ſcandali exhibeat occaſionem?* Strictè dem *Laymanno* loquor) interpretandum; quia ea[illegible] ſum eſt.

40. *In dubio num privilegium aliquod ſit reale, [illegible] le, quid præſtandum?* Si eſt omnino favorabile, qu[illegible] communi, nec particulari alicuius contrarium eſt, [illegible] reale, & extendendum; ſin contra, cenſendum pe[illegible] Suar. reſtringendum. Sentio cum *Suaric.*

41. *Poſſunt ne exempti, non obſtante exemptio[illegible] gio, cum Prælati ſui conſenſu ſubijcere ſe ordin[illegible] [illegible] tionem ab eo petendo in voti, iuramentis, & cenſur[illegible]* Laym. quia privilegium privilegiato oneroſum eſſe non *man.* ita.

42. *Poteſt ne privilegium ante acceptationem rev[illegible]* eodem Doctore poſſe exiſtimo, ſi ex mera liberal[illegible] navit: ſecus ſi ex debito officio conferentis.

43. *Mihi privilegium conceſſum eſt libros prohibi[illegible]*

o poſſum extra Diœceſim, aut Prouinciam conferentis? quia eſt datum perſonæ. Sic *Laymanus.* Laym.

Quonam modo ſtylus Principum concedentium priuilegiorum intelligendus eſt? Reſpondeo ex *Laymano.* Si Princeps priuilegium dederit ſub hac verborum forma: *Dum voluero, ad beneplacitum meum*, eo mortuo, expirat; non item ſi dixerit, *Donec reuocauero, dum aliud decreuero*: neque ſi *Quandiu Sedi placuerit*; quia poteſtas Sedis tranſit ad ſucceſſorem.

Poteſt ne Capitulum iuri, ac priuilegio renunciare? Non, niſi Eccleſiæ vtile ac honorificum ſit. Et ſi Capitulum priuilegium faceret, vnus ſolus ſe opponere poſſet. [illegible] contra facientem, Superior, videlicet [illegible] impedire, quatenus in damnum cedit [illegible]. Ex [illegible] accepi. Laym.

[illegible] ne priuilegia per nonuſum [illegible]? Priuilegia aliis oneroſa ſunt, amittuntur per non vſum ſpatio [illegible] inter præſentes: viginti verò annis inter abſentes: ſi vtendi occaſio ſit, v.g. ſi habeas priuilegium decimas [illegible], aut Monaſteria exempta viſitandi, & longo tempore non vtaris. Priuilegia verò affirmatiua per nonuſum non amittuntur, ſi vtendi non adſit occaſio v.g. ſi quis habeat [illegible] iuriſdictionem, & diuturno tempore nullum [illegible] delinquentem. Adhuc ex *Laymano.* Laym.

[illegible] ne fidei publica, ſiue ſaluus conductus expirat mor[illegible]? Ex *Saa* reſpondeo non expirare. Saa.

Facit Papa gratiam, committendo Epiſcopo examen: moritur Papa: expirat ne priuilegium? Idem *Saa* reſpondet. Adiicit gratiam præcedentem ſequenti [illegible] nicatione non auferri: impetratam autem ex falſa [illegible] nullam eſſe; conceſſo item aliquo priuilegio intel[illegible] etiam conceſſa omnia, ſine quibus non poteſt illud [illegible] fieri: præterea nomine marium fœminas etiam [illegible] bendi; Papam denique non præſumi concedere ex[illegible] tia, nec velle derogare iuri, aut præiudicare alicui niſi [illegible]. Saa.

EXAMEN XVI.

De Legibus circa materiam de Diſpenſatio[ne ... par]ticulari, ſcilicet priuilegio.

CAPVT PRIMVM.

Quiſnam poſſit Diſpenſare?

1. QVid ſignificat hoc nomen Diſpenſatio... riſdictionis, quo quis à legis obliga... mitur; aut quo legis obligatio ſuſpen...

2. *Quiſnam in lege diſpenſat?* Superi... mus, ſeu Legiſlator, vel Superior ipſius, vel ſucceſſor, ... lis in iuriſdictione, cuius quidem internus conſenſu... tur ad diſenſationis valorem. Hic poteſt cum ſuis diſpenſare, illóſque à legis obligatione eximere... aliorum adhuc obligatione perſeuerante. Idem pot... bet conditor in ſua lege, & Summus Pontifex in l... Apoſtolis tanquam Epiſcopis latis.

3. *Num poſſit Legiſlator ſecum ſuis in legibus d...* Poteſt, quamuis actum, quo quis ſecum ſua in lege ... propriè & ſtrictè diſpenſationem non appellarim.

4. *Inferior ne poteſt in Superioris lege diſpenſare?* ... quoties Superior ſibi diſpenſationem reſeruauit, ... tioni prohibuit diſpenſandi facultatem. Imò nec po... quoties non ademit expreſsè Superior ei facultatem ... ſandi; quia quando vrgente neceſſitate poteſt Papa ... rem per literas facere; vel inopiæ partium, quib... ſpenſandum eſt debet ſuis redditibus occurrere, ipſ... ſare non poteſt.

CAPVT II.

De diſpenſationis validitate, & nullita...

5. NVM *Diſpenſatio conceſſa ſine iuſta cauſa à ... vel ab habente ab ipſo facultatem, valida ſi...* quidem, ſed non licita. Vnde peccat Superior ſi...

ſine cauſa: imò ſi diſpenſet ex cauſa, quam dubitat eſſe ſufficientem. At ille, quo cum diſpenſatum eſt, poteſt vti diſpenſatione, licet dubitetur, an Superior iuſtam diſpenſandi cauſam habuerit: quia in dubiis Principis eſt ſtandum iudicio.

6. *Diſpenſatio in lege Superioris conceſſa ab inferiore ſine iuſta cauſa, illicita quidem eſt: quæſierim, num ſit valida?* Minimè, vnde is quo cum inferior diſpenſauit in lege Superioris abſque iuſta cauſa non poteſt vti diſpenſatione. A fortiori diſpenſatio conceſſa à Papa ſine iuſta cauſa in iis, quæ ſunt de iure diuino, & naturali inualida eſt, & diſpenſans, grauiter delinquit. Inducens item ad diſpenſandum ſine cauſa, vel falſa allegata, peccat eodem pacto, quo diſpenſans.

7. *Neceſſum ne, vt Superior diſpenſaturus iudicialiter cognoſcat, iuſtam ad diſpenſandum cauſam adeſſe?* Minimè, imò diſpenſatio tacitè conceſſa ſine cauſæ cognitione, valida eſt.

8. *Quænam ad diſpenſandum iuſtæ & ſufficientes cauſæ aſſignantur?* Hæ. Vtilitas, aut neceſſitas communis, vel priuata: Pietas, aliique occurrentes caſus, qui ſufficientes, & legitimi arbitrio prudentis viri viſi fuerint, pro qualitate loci, temporis & perſonæ.

9. *An Princeps poſſit in lege diſpenſare, impoſita mulcta pecuniaria fabricæ Eccleſiæ, vel piis operibus præcepto tradenda?* Minimè, niſi ſit ſupremus Antiſtes; quia in Tridentino ſeſſ. 25. cap. 18. diſpenſatio gratis fieri præcipitur.

10. *Aliquid habens connexionem cum materia diſpenſationis tacetur, vel falsò narratur, quo cognito Superior non diſpenſaret: rogo, num ſit valida diſpenſatio?* Inualida eſt: ſecus ſi taceatur tantùm res, vel circunſtantia impertinens ad cauſam. Vnde valida eſt v.gr. diſpenſatio voti obtenta ab eo, qui ſe virum doctum, & ſtudioſum finxit; nam huiuſmodi fictio nihil refert ad diſpenſationis cauſam. Similiter valida eſt diſpenſatio obtenta tacito nomine perſonæ, quam diſpenſans cognouiſſet, propter odium, non diſpenſaſſet. Valida item eſt, quando in perſonæ nomine erratur; quia accidentalia hæc.

11. *Eſt ne valida diſpenſatio, quoties impedimentum certum narratur ſub dubio: vel quoties narratur vna tantùm cauſa, & ea ſit falſa?* Minimè.

12. *Surreptio tacendo verum, vel exprimendo falſum, aſſeritur in toto reſcripto, vel in parte contingere: quonammodo inſa-*

tuat

poteſt vti diſpenſatione quò ad votum in quo ſ
contingit. Item qui in petendo reſcripto ad ben
curatum ſiue ſimplex bona fide tacuit legitima
tum ætatem, poteſt virtute illius reſcripti ben
plex obtinere, ſi ætatem legitimam ad benefici
habeat. Porrò vitium ſubreptionis, & inualiditat
per clauſulam, *Motu proprio*, poſitam in reſcrip
priuilegium motu proprio conceditur ſine vlla
formatione, ſed ex mera concedentis liberalitat
dem clauſula, *Motu proprio*, in reſcriptis poſita op
priuilegium cenſeatur magis voluntarium, & n
eum, cui conceditur, retorqueatur.

13. *Metum incutio ad diſpenſationem obtinen
num ſit valida?* Ita planè. Non ita ſi extorta fui
lum, & mendacia, ſi dolus & mendacia circa cauſ
ſeu motiuam diſpenſationis verſentur; id eſt, quan
ſans non conceſſiſſet diſpenſationem, vel eius pa
lum cognouiſſet.

14. *Valida ne diſpenſatio ab aliquo obtenta non
ſe aliàs eam petiiſſe, ſed non obtinuiſſe?* Valida eſt, v
ſatio obtenta ab Epiſcopo ſucceſſore ab anteriori
valida eſt, quamuis circunſtantia denegationis tac

ubet quis plura impedimenta, ſeu vincula; num vali- d' ſpenſationem vnius, aliis non explicatis? Affirma- ideo, vt patet à ſimili de obſtricto pluribus ex- iationibus, qui poteſt ab vna abſolui, alia non ab- ræ Matrimonij impedimenta.

lidaturne inualida diſpenſatio tacita qualitate, quam iter exprimi voluit, ſi ea qualitate expreſſa adhuc ſpenſationem conceſſiſſet? Ita quidem. Vnde inualida atio obtenta (v.g.) non expreſſo gradu affinitatis, guitatis, vel publicæ honeſtatis, aut non facta diuerſorum titulorum, ratione quorum duo ſunt

mittens cum conſanguinea inceſtum, poteſt ne vti e, ſi antequam diſpenſatio obtineatur, iterum cum ? Poteſt.

ne valida diſpenſatio obtenta non expreſſa linea in- tate, affinitate, & publica honeſtate? Inualida eſt. gnatione ſpirituali exprimendum eſt, an ſit filia- tualis confraternitas. Imò explicandum, impedi- blicæ honeſtatis eſſe in primo gradu, & ex matri- conſurgere, ſi de hoc diſpenſatio quæratur.

ie valida, quando circa ſpeciem impedimenti erra- ndo obtinetur ad contrahendum cum affine vel con- cito inceſtu iam commiſſo, & com- ſito? Eſt inuali- ſi inceſtus ſit occultus, non eſt neceſſariò facien-

nem diſpenſationem? Si contingat in toto ob
vna tantùm reſcripti parte vitiat, & irrit
ptum, quoad eam partem, in qua eſt ſubrepti
ad reliquas. *Quid ſi non poſſit ſeparari pars*
ſubreptio? Totum reſcriptum irritum eſt.
ſcriptum quò ad partem, in qua non con
etiam ſubreptione in ea parte à ciuili ſcient
ſcio eo, in cuius fauorem reſcriptum obtin
neas diſpenſationem de duobus votis in
poteſt vti diſpenſatione quò ad votum in q
contingit. Item qui in petendo reſcripto a
curatum ſine ſimplex bona fide [illegible] legi
tam ætatem, poteſt virtute illius reſcripti
plex obtinere, ſi ætatem legitimam ad be
habeat. Porrò vitium ſubreptionis, & inuali
per clauſulam, *Motu proprio*, poſitam in re
priuilegium motu proprio conceditur ſine
formatione, ſed ex mera concedentis libera
dem clauſula, *Motu proprio*, in reſcriptis poſit
priuilegium cenſeatur magis voluntarium,
eum, cui conceditur, retorqueatur.

13. *Metum incutio ad diſpenſationem ob*
num ſit valida? Ita planè. Non ita ſi extort
lum, & mendacia, ſi dolus & mendacia circa
ſeu motiuam diſpenſationis verſentur; id eſt,
ſans non conceſſiſſet diſpenſationem, vel ei
lum cognouiſſet.

14. *Valida ne diſpenſatio ab aliquo obtenta*
ſe aliàs eam petiiſſe, ſed non obtinu iſſe? Valida
ſatio obtenta ab Epiſcopo ſucceſſore ab ant
valida eſt, quamuis circunſtantia denegationi
validam puto diſpenſationem ab inferiori,
poteſtatem diſpenſandi, obtentam, quamuis n
eam prius fuiſſe à Superiori denegatam.

15. *De vna & eadem re duplex diſpenſatio*
ma fuit limitata: rogo, an in ſecunda, quæ magis
facienda ſit mentio prioris limitatæ? Ita plan
cunda videtur inualida, niſi ſecunda ex noua ſ
petatur, aut niſi prima conceſſa fuerit cum li
iuxta ſtylum apponi ſoleat.

16. *Qui ob ſcrupulum vel dubium circa pr*
ſationem obtinet ſecundam, validè ne obtinet, non
prioris? Ita quidem. Vnde qui obtinuit, v. gr. d

leo, vt patet à ſimili de obſtricto pluribus ex-
rionibus, qui poteſt ab vna abſolui, alia non ab-
: Matrimonij impedimenta.

litur ne inualida diſpenſatio tacita qualitate, quam
'er exprimi volunt, ſi ea qualitate expreſſa adhuc
en ationem conceſſiſſet? Ita quidem. Vnde inualida
tio obtenta (v.g.) non expreſſo gradu affinitatis,
uitatis, vel publicæ honeſtatis, aut non facta
diuerſorum titulorum, ratione quorum duo ſunt

mittens cum conſanguinea inceſtum, poteſt ne vti
, ſi antequam diſpenſatio obtineatur, iterum cum
? Poteſt.

re valida diſpenſatio obtenta non expreſſa linea in
ate, affinitate, & publica honeſtate? Inualida eſt.
natione ſpirituali exprimendum eſt, an ſit filia-
alis confraternitas. Imò explicandum, impedi-
licæ honeſtatis eſſe in primo gradu, & ex matri-
onſurgere, ſi de hoc diſpenſatio quæratur.

valida, quando circa ſpeciem impedimenti erra-
do obtinetur ad contrahendum cum affine vel con-
ito inceſtu iam commiſſo, & commiſſo? Eſt inuali-
i inceſtus ſit occultus, non eſt neceſſariò facien-
reſſio in diſpenſatione à Papa pro foro externo

rio approbatus : vt ſit Doctoratus laurea inſign
beat iuſtam cauſam diſpenſandi : vt rei veritat
ria ſit, vel aliunde conſtet, ab ipſo pœnitente
quirat : vt Confeſſarius, cui reſcriptum Apoſtol
tur, ad diſpenſandum. v.g. in Matrimonio, non
impedimentum ſit occultum, id eſt, niſi ignor
viciniæ parte, vel parochiæ, vel oppidi, vel Coll
naſterij : vt præcedat confeſſio diſpenſationem
à reſcripto iubetur : vt denique confeſſarius t
imponat, qualia prudenter imponenda iudicau
diſpenſationibus ad contrahendum matrimon
ratione delicti, imponenda eſt corporalis pœ
menſtrua confeſſio, quæ quidem fieri pote
Menſis die. Confeſſarius autem, cui datur fa
ſandi circa matrimonium, curare debet ante
executionem, vt coniuges ſeparentur, ſi id ſine
ſtari poſſit. Denique vt ipſi coniuges certiore
ſenſu ſnullitate. Et literas dilacerare debet
uilegio præſcribitur literas dilacerari : & pro
nihil omnino exigere.

CAPVT III.

non ceſſaſſe, & conſequenter valida eſt diſpen-

Num diſpenſatio executioni mandata ceſſat cauſa ceſ-ſante poteſt reuocari? Minimè. v.g ſi iuſta de cauſa con-ſt diſpenſatio ad contrahendum matrimonium, & vi ſpenſationis ſit matrimonium contractum, non ceſ-enſatio, licèt contracto iam matrimonio ceſſet cauſa ationis.

Quinam efficit diſpenſationis renunciatio? Efficit vt diſpenſatio, quæ nondum executioni mandata fue-im ſuam amittat, ſi renunciatio acceptetur à diſpen-v. gr. Antonius obtinuit diſpenſationem ducendi in onium conſanguineam, ſed ante contractum matri-m cedit diſpenſationi, diſpenſatio ceſſat, ſi ceſſio, ſeu iatio diſpenſationis à diſpenſante acceptetur. Hinc liſpenſatum poſſe diſpenſationi renunciare antequam ır effectum. Et qui propoſuit non vti diſpenſatione, renunciare, poteſt ea vti, vel renunciationem reuo-eam Superior nondum acceptauit.

Quid de Expenſis diſpenſationis? Diſpenſatio impe- §. 1. *Expenſa diſpenſationis.*
illius expenſis, qui onus illius impetrandæ ſuis ſum-in ſe ſuſcepit. Quando tamen præceſſit conſenſus ; vel expreſſus impetrandæ diſpenſationis, & alter llius impetrandæ ſuis ſumptibus liberaliter in ſe non it, diſpenſatio communibus expenſis impetranda eſt.

CAPVT IV.

Praxis circa materiam de Diſpenſationibu... ctoribus Societatis IESV.

§. 1. *De diſpenſatione in communi.*

31. D*Iſpenſationem fieri debere ex cauſa dixi ... en facta in lege propria, vel inferioris ſine ... ſa, valida ſit?* Inualidam *Vaſquez* aſſeruit 1.2.*to... cap.4.* At tanti viri venia contrarium affirmarim;... ferentis, vel eius ſuperioris voluntate pendet, qui poteſt eam tollere, ac relaxare.

Vaſq.

32. *Num ſit peccatum mortale, diſpenſationem ſeu impetrare, eáq; e uti ſine iuſta cauſa? Granado...* At *Sanchez de Matrim. tom.3. diſp.* 18. *num.* 10. putat, nec eſſe veniale peccatum vti diſpenſation... ſine cauſa; quia iam lex relaxata eſt, vnde nec ad v... manet obligatio. Concedere autem aut impetrare veniale alij ſolummodo putant. In graui diſpenſat... *nadum* ſequor *cont.7. tract.3. d.2. a.17. ſect.3. n.24* eſſe putantem.

Granad.
Sanch.
Granad.

33. *Dubitat Prælatus de iuſtitia diſpenſation...*

...ionis, quæ maioris eſt roboris. Itaque diſpenſatus ...te ſine vlla limitatione ad non ieiunandum per to...m, etiam ſi cauſa v.gr. infirmitas ceſſaret, vti poſſet ...tione. Verùm conditionem illam ſubintelligi, ab-

...n *dubio poſitiuo, an caſus indigeat diſpenſatione, eſt ... diſpenſatio?* Minimè. Addit *Palaus tom.* 1. *tract.* 3. Pal. ...10. nec in dubio negatiuo, etiam ſi quis propenſior ...n partem, quod caſus indigeat diſpenſatione; quia ... ſtat pro libertate.

Dubium eſt, num ſit valida diſpenſatio, vel quia du... de veritate narratorum, vel quia dubitatur, an ...legata ſit finalis: præſumendum ne validam eſſe, ...lidam? Validam planè; quia in re dubia, in fauo...as eſt præſumendum. *Palaus citat. part.* 16. §. 5. Pal. ...ſcio *Coninch de ſacram. d.* 33. *dub.* 6. *num.* 93. con- Conin. ...aſſeruiſſe.

Generaliter in narratiua diſpenſationis tacetur, vel ...rimitur aliquid, de quo dubitatur, an fuerit cau...ſ, id eſt, ſine qua Ponti. ex non conceſſiſſet diſpenſa...an verò ſolum impulſiua, ita vt etiam ſine illa di... concederetur: pro quanam præſumendum? Pro im...ſe conſequenter diſpenſationem eſſe validam; quia in fauorem actus eſt præſumendum. Sic *Palaus* Pal.

... ad nuptias eodem veſpere celebrandas, qu
infamia omitti non poſſunt, aut differri, dirim
mentum habere inuenitur: diſpenſare poteſt.
quia impedimenta ſunt de iure humano, & eaden
Epiſcopus poteſt poſt matrimonium diſpenſare a
Sanch. videtur militare. Ita *Sanchez de Matrim. tom. 2.*
num. 7.

42. *Matrimonium cum impedimento mala fide*
ctum; ſcio communiter à Doctoribus aſſeri Epiſcop
ſare non poſſe; quia Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 5. de
contrahente dicit: Separetur, & ſpe diſpenſationis
omnino careat: *Rogo tamen, an ſit afflicto, ac miſe*
Henriq. Profectò *Henriquez lib. 12. cap. 3. n. 2.* probabile o
poſſe Epiſcopum diſpenſare; quia Epiſcopus in ſu
iure diuino poteſt: quidquid Papa in toto orbe;
eius poteſtas poſſit à Papa limitari, & de facto
limitata ſit: non tamen cenſetur limitare in om
bus, ſed in ordinariis. At quando animi adeſt
præſumitur ſummus Pater velle, & Epiſcopus ac
dicamen. Cum hac limitatione Concilium expo
Deus prohibet homicidium; quod tamen in nece
mittit defenſionem? Non audeo ſubſcribere.

43. *Poteſt ne Pontifex ſummus in primo grad*

[illegible]
[illegible] ; vt patet cap. literas, de reſtitut.
[illegible] ſignificare, ſe non debere ſine magna
[illegible]

[illegible] poſſe Epiſcopus diſpenſare in lege Pontificis ex iuſta [illegible], an iuſta cauſa cenſenda paupertas partium, ſi eam [Ep]iſcopus ſuis redditibus ſublevare dum certior ſit Pontifex? Vaſquez 1.2. *tom.* 2. *d.* 187. *cap.* 2. *num.* 16. quia ipſe Epi[ſcopus] tenetur pauperum neceſſitati ſubuenire. At *Salas de* [illegible] *ſect.* 3. *num.* 27. affirmat; quia Epiſcopus tenetur qui[dem ad] victum pauperum, non autem ad abſumendum reddi[tus] hiſce in diſpenſationibus. Vaſq. Salas.

[illegible] vt ida ſit diſpenſat o inter conſanguineos, vel affines, [illegible] copula mentione? Negatiuè reſpondét communiter [illegible]; quia ſtilo curiæ exprimi debent. Aſt *Gaſp. Hurtado* [illegible] 25. *diff.* 5. *num.* 21. docet hanc diſpenſationem in [illegible] foro valere; quia inceſtus neque eſt impedimen[tum] [illegible] ratione ſui egeat diſpenſatione: nec ex ſtylo curiæ, [illegible] conſilio ſemper exprimitur: & quando expri[mitur], non pertinet ad cauſam motiuam diſpenſationis ab[ſolute], ſed potius concedendæ. Hurt.

In reſcripto apponitur vnica cauſa, & illa eſt falſa: an [vitiatu]r reſcriptum? Vitiatur (ait *Caſtro Palao tom.* 1. *tract.* 3. [disp]ut. 16. §. 3. *num.* 1. quia totalis diſpenſandi cauſa cor[ruit]. *[illegible] ſi apponuntur plures partiales quarum ſingula non ſuf-* Pal.
[illegible]

dentale eſt Petrum, aut Antonium appellari, ſi eſt
in perſona.

50. *Vitiatúrne, ſi aliquis error in curia ſcriptoris i[n]*
pro tertio gradu affinitatis, tertium conſanguinitatis ſ[e]
Laym. gat *Layman.lib.1.tract.4.cap.2.& 3.num.26.*

51. *Pone diſpenſantem, ex falſo nomine in reſcri[pto]*
intelligere perſonam determinatam ſibi notam: vitiat[ur]
ſatio? Vitiatur, quia legiſlator intendit cum perſo[na]
Amic. ta diſpenſare, & non cum alia. Aſt *Amicus* oppo[ſitam ſen-]
tentiam probabilem exiſtimat.

52. *Emiſit Antonius votum Religionis, & diſpenſa[tionem im-]*
petrauit, vt eo non obſtante duceret vxorem: poteſt ne [ea uxo-]
Sanch. *re mortua aliam ducere?* Affirmat *Sanchez de Matr.t[o.]*
d.31. quia per diſpenſationem abſolutè impedime[ntum]
eſt ſublatum.

53. *Diſpenſatur Petrus ad contrahendum cum vna*
nea, mutato propoſito vult cum alia contrahere conſang[ui-]
neatúrne in petenda ſecunda diſpenſatione, prioris men[tio-]
Suar. *ne? Suarius de leg.lib.6. cap.23. num.20.* aſſerit. Neg[at]
Sanch. *Sanchez d.22.num.13.* quia in vſu illarum diſpen[ſationum]
datur optio, vt impetrans vti poſſit qua velit.

54. *Cum ſubeſt cauſa diſpe[nsa]ndi, debet ne Prælatus [...]*
Saa. *Saa* affirmat Prælatum peccare, ſi potens non diſpen[ſat]

ſe affinitatis impedimentum, cùm eſſet publicæ hone-
. Non autem ideò abſolutè qui poteſt in maius, poteſt
, niſi in caſu, vt dictum eſt, ex præſumpta conceden-
tate; quod præſumi poteſt, cùm rationabile eſt. Qui
poteſt legitimare natum ex adulterio, poteſt etiamſi
el ex inceſtu natus; in materia enim fauorabili veniunt
ſub ſimplici. Ex eodem *Saa.* Saa.

*Dat Prælatus licentiam ad id quod non poteſt ſine diſpen-
:cenſetur ne diſpenſare?* Affirmat *Saa*; quia qui facit Saa.
id vbi eſt opus diſpenſatione, ſi poteſt, manifeſtè
diſpenſare.

In quibus poteſt Epiſcopus diſpenſare? In iis, in qui-
ines ſæpè indigent diſpenſatione, vt ieiuniis, feſtis,
di à iure, ſeu lege Papæ prohibitis: item cum ma-
reputatur.

In diſpenſationibus aſſolet hæc particula, fortè, *apponi:
 pra ſe fert?* Ex ſtylo Curiæ perinde eſt, ac ſi
tur.

Quónam modo intelligi debet diſpenſatio illegitimi? Pro-
eſt ad Ordines, non intelligitur de ſacris. Si eſt ad
, non intelligitur de Curato. Et ſi ad Curatum, non
dignitatem. Quod ſi eſt ad beneficium prius diſpen-
poſtea petit diſpenſationem ſuper pluralitate, debet
ſe illegitimum. *Saa* author. Saa.

*Prælatus inferior bona fide diſpenſauit, putans cauſam eſſe
quam non fuiſſe ſufficientem poſtea conſtat: valida ne di-
?* Validam omnino *Sanchez* affirmat. Adiicit, ſi Præ- Sanch.
ferior diſpenſet in lege Superioris non præcognita
 reuera eſt ſufficiẽs, & legitima, valere diſpenſatio-
ro conſcientiæ, donec reuocetur; vtentemque huiuſ-
penſatione, nec venialiter quidem peccare.

*Qui voluntariè occidit Sacerdotem, & in petenda diſpen-
irregularitate, ſolùm dicit ſe hominem occidiſſe, eſt ne va-
ſatio?* Validam eſſe cum *Sanchez* aſſero.

*Eſt ne ſubreptitia diſpenſatio, quando tacetur aliquid, quod
Curia ſtylum eſt neceſſariò declarandum?* *Sanchez* ſen-
ſententiam eſſe, *Granados* autem contrarium edocet.
m *Sanctio.*

*Data eſt diſpenſatio à Confeſſario habente poteſtatem ſola
ſine vllis verbis; fuit ne valida?* Sentio cum *Turriano* Turr.
luiſſe, cum putauit tam ipſe, quàm pœnitens, non
rium verbis expreſſis fieri.

Diſpenſatio ex literis pœnitentiaria debet ne fieri in Con-

 feſſione

EXAMEN XVII.

De Legibus circa materiam de pri
Bullæ Cruciatæ.

Caput Primum.

De iis, quibus frui datur Bullæ pri

1. C*Vr hæc Bulla Cruciata appellat*
dulta in ea conceſſa iis aſſimi
conceſſa ſunt in Concilio La
Innocentio III. Chriſtianis m
ſuſcepto Crucis ſigno ad
ſanctam terram, Chriſtianíque nominis hoſtes
dos proficiſcebantur.

2. *Quænam Cruciatæ priuilegia ſpecialiter*
Hiſpaniarum Regnis: iis tamen fruuntur non ſ
ſed etiam exteri, qui tempore conceſſionis in
gotiandi cauſa, aut aliquid aliud gerendi verſa
poſtea ipſi quouis gentium proficiſcerentur. P

... priuilegiis, antequam certior ... Poteſt; nec opus ad eum ... indultis.

... Bulla durat? A publicatione in publicatio-
... post tempus anni elapſum, aliámque publ cationem
... duobus aut tribus diebus velim Bulla prælapſa virtute
repugnarim; parum etiam pro nihilo putatur.

Capvt II.

... legio audiendi Sacrum tempore interdicti, & ſepeliendi.

... tute Bullæ poſſim interdicti tempore Sacrum exau- ... ire: rogo, num diebus feſtis teneat hoc priuilegio uti? §. 1. *Priuilegium audiendi Sacrum.*
... am aliquando teneri ac ſi interdictum non adeſ- ... ma poſſum debeo. At creſcente Doctorum ſuffra- ... firmo minimè teneri; quia non eſſet priuilegium, ... ex ipſo indulto aliqua exurgeret grauatio.

... uilegium de interdicto extenditur ne ad ceſſationem ... Minimè; eſt enim grauiſſimum Eccleſiæ flagel- ... l expreſſandum fuiſſet; vt poſſet extendi.

... eſt qui Bullam accipit, ſepultura Eccleſiaſtica cum §. 2.

dendi carnes. *ne concedit, quódnam hoc Cruciata indultum?* Ro
decisam reliquit quæſtionem, aſſerens alibi nil
tatis ibi concedendi, ſed tantùm ius commune
prorſus dat Cruciatæ. Ego autem cum *Sanctio* a
Bullæ concedi facultatem edendi carnes ex vtr
dici licentia non ſolùm quando eſt cauſa manife
ſine Bulla, imò ſine licentia effici poteſt: nec ſoli
eſt dubia, ad quod licentia illa requiritur medici
vel ſaltem corporalis: ſed etiam quando ſolùm e
ad petendum diſpenſationem, non tamen ad ede
ſine illa.

§. 2. *Priuilegium vtendi lacticinijs.* 14. *Mittitur Iubilaeum præſcribens vt lucrat gentias tres dies ieiunet: poſſunt ne ex priuilegio B iunia cum lacticiniorum eſu impleri?* Poſſunt; qui
haud ſtrictius ieiunium requirit, quàm eſt Quad
quod cum eſu lacticiniorum impletur.

15. *Diſpenſatus ad eſum carnium virtute Bulla mul piſces edere?* Poteſt, vti in materia de ieiuni

16. *Bulla à lacticiniorum priuilegio excipit Re nes, & Clericos ſeculares Presbyteros: num hi Dom drageſima poſſunt lacticiniis vti?* Ita planè; qui
ius commune dies Dominici Quadrageſimę non
Quadrageſimales. Addiderim conſequenter no
iuſmodi Sacerdotes, & Regulares Bullæ priuilegi
egent ſeculares ipſi, vt lacticiniis vtantur diebu

... Indulgentiarum, aliorumve
... facultas durante illius tempore erga
... ; quæſi quænam præter Indulgentias,
... per Bullam ſuſpenduntur, ita vt ij qui
...nt, minimè fruantur? Non omnes Indulgen-
ia omnia, ſed eæ ſolæ Indulgentiæ, & ea pri-
: per hanc Bullam conceduntur, v. gr. ſimiles
nariæ: ſimilia priuilegia ſepeliendi Eccle-
a interdicti tempore & alia huiuſmodi ſu-
ſoli iì qui Bullam habent, eis perfruantur.
uocatoriæ generales ſolùm comprehendunt
ra conceſſionis conſecutioni, non verò alia,
to tali conceſſioni non ſunt. Et ideo ſiue ſimi-
concedantur perſonis, ſiue domibus ſacris,
a ſuſpenduntur per hanc Bullam, præter eas,
Religionum mendicantium concedere poſ-
ſis tantummodo ex vi ſuorum priuilegio-
habent ſimul cum ſecularibus communia, id
pſi, quàm ſeculares frui poſſunt etiam ſu-
ad regulares.

r ne per Cruciatam gratia, quæ alicui Altari
tam à Purgatorio liberandi Miſſæ Sacrificio?
dubio ſuſpendi.

n ne idem de priuilegijs in iure communi con-

21. *Tempore Cruciatæ durante, Bulla Cœna*
uocans, & derogans omni priuilegio: derogatu
Cruciatæ abſolutionem à caſibus in Bulla Cœn
nendi? Minimè, ne Pontifex ſibi contrarius eſſ
denique Cruciatæ vis per anni centeſimi Iul
ditur, vt latè probat *Henriquez*.

22. *Per Bullam ad lucrationem Indulgenti*
indici [illegible] *eiſdem diebus, quibus vel ex præce*
vel e[illegible] *ieiunare: rogo, num ſatis*
obligati [illegible] facis; quia opus præcipitur
tisfactorium [illegible]; opus verò ad quod teneo
aut voto, ad [illegible] factum ex præcepto, vel v
rium.

23. *Poteſt ne* [illegible] *ieiunium in aliud opus, pi*
Poteſt, & quidem à ſolo confeſſario electo, v
Bullæ expreſſus contextus.

24. *Quænam ſufficiens ad huiuſmodi con*
Ea, & ſola, quæ hominem talem à non ieiunan
to excuſaret.

25. *Præſcribit Bulla, vel Iubileum, vt tri*
diebus, feria ſcilicet quarta, ſexta, & Sabbato iei
fiat, & eleemoſyna: ſatis ne, ſi hæc quibuſuis heb
fiant? Satis planè. Ita à Gregorio XIII. Societ
tribus declaratum.

26. *Quantitate eleemoſynæ aſſignatam pro B*
ne vides: qui bis in anno eleemoſynam huiuſmod
rit, lucrabitur ne bis indulgentias, & fruetur indu
vti ex verbis Bullæ plumbeæ manifeſtè conſta

27. *Concedit Pontifex, vt qui iuuerit quac*
ſyna aliquod pium opus, conſequatur tot, vel tot
ſatis ne diuiti teruntium in arculam immittere?
affirmant Doctores tantum quemque indulge
ri, quantum in æqua Dei æſtimatione eleem
cum hominis arbitratui à Pontifice relinqua
abnego in Cruciata tenere. In ea etenim cer
quantitas præſcribitur: Vnde priuilegiis, ac
Bullæ æqualiter fruetur, qui aſſignatam eleen
gauerit. Quod ſi de alia eleemoſyna alij pio o
da ſermo ſit, tantum proculdubio quis indul
crabitur, quantum eleemoſynæ valere in Dei
periantur.

28. *Viſitatio denique Eccleſiarum ad indulg*
ta conſequendas indicitur: quid precor, Eccleſia

a multitudine populi Eccleſiam ingredi non valeo : ſuf-
oris mente & reuerentia Eccleſiam ſalutare, & altaria
Sufficit.
Poſſum ne ad lucrandas indulgentias, ex vno loco quinque
el vnum ſi quinque non adſint, viſitare? Si quinque
a, ſufficit, ſi ex eodem loco viſitentur. Si vnum ſo-
o, quinquies viſitandum. Attamen probabile exiſti-
eſſe opus loco dimoueri, ſed eodem loco fixum poſſe
nquies viſitare, dummodo, qualibet viſitatione fini-
n corpus & caput inclinetur, in diſtinctæ viſitationis

Poſſum ne ſæpius quinque altarium Indulgentias eodem die
Probabile admodum iudico, & quotidie me eas lu-
toties quoties eadem die, & operi incumbo.
Quænam ſunt intentione Eccleſia, ſeu altaria quinque
i? Pro lucranda Indulgentia. Hoc autem non tollit,
imus principaliter adeam Eccleſiam ſeu altaria pro
m negotio gerendo, cuius gratia eaſdem neceſſariò

Ad lucrandas Bullæ Indulgentias, requiritur ne, vt Con-
ius concedat? Ad Indulgentias viſitationis Eccleſiæ
ad Indulgentiam plenariam ſemel in vita, & in mor-
alo rurſum conſequendam, Confeſſarij opus requi-
Debet ille vti forma à Commiſſario expoſita; quia ſi
s fuerit, verè adhuc impertit Indulgentias. Satis di-

Capvt V.

De eligendo Confeſſario.

36. D*At copiam Bulla idoneum eligendi Confeſſarium approbatum: rogo quinam talis cenſendus, vt pri gio Bullæ eligi poſſit?* Qui vel Parochiale habet benefi curam ſcilicet animarum: vel qui ab ipſo Epiſcopo fui neus iudicatus. Non loquor de cura animarum, quæ Pr Religionum commiſſa eſt. Quare affirmo hos minimè cularibus licèt domeſticis poſſe eligi in Confeſſarios ab Ordinarij approbatione. Nec approbati cenſentur qui p cum gradum Theologicæ vel Canonicæ ſcientiæ ſuſce Doctores ſcilicet, & Licentiati.

37. *Repulſam quis idoneus malitia Epiſcopi paſſus eſt rit ne in Confeſſarium eligi?* Cum *Suario* reſpondeo ne quia Concilium hanc conditionalem apponit: *Niſi ſit batus, non poſſit.* Et queiſnam aliàs non proclamaret, iuſtè negatam approbationem. Vnde non approbo Na de Regularibus Mendicantibus contrarium iuxta privi Conſtitutionum ſuarum affirmantem.

38. *Confeſſarius ne Valliſoletanus approbatus ab Ordi illius Diœceſis poteſt virtute Cruciatæ eligi à Burgenſis M polus pœnitente?* Congregatio Cardinalium reſp. 1159. matiuè reſpondet. Imò circa Regulares eligentes virtut bilæi confeſſarium idem declarauit, vt ſit approbatus à met Epiſcopo.

39. *Quid ſi Confeſſarius ſecularis approbatus in vna D ceſi, pergat in aliam?* Poteſt ibi eligi virtute Bullæ; quia C gregatio Cardinalium ſolam Epiſcopi Confeſſarij appro tionem requirit.

40. *Affirmandum ne idem de Regularibus ſemel ab Ordi rio approbatis?* Regularis approbatus in vna Diœceſi, h cenſetur in omnibus approbatus, vt inibi abſque noua O narij approbatione audiat confeſſiones ſine aliquo ele priuilegio. At virtute Cruciatæ eligi in Confeſſarium pot in Diœceſi, in qua vt hoſpes verſatur; quia declaratio Car nalium ſolam requirit Ordinarij Confeſſoris approba nem. Ordinarius verò Regularium quoad hunc effectum ille, cuius Epiſcopatus ſunt incolæ, licet alibi verſentur hoſpites. Quod ſi mutet domicilium, egere noua approb tione aliqui affirmant. Sed non improbabiliter alij idon

[illegible]
[illegible] *Confeſſarium*? Ad peccata mortalia non re-
[illegible]. Scio ex vi Decreti Clementis VIII. poſſe
Confeſſarium eum, qui ex approbatis, & deputatis à
[illegible] ad Regularium illorum confeſſiones audien-
l quia decretum Clementis VIII. innouatum eſt à
D. N. Vrbano VIII. anno 1630. Iunij 15. Saltem
it Vrbanus contrarium non eſt probabile, nec in pra-
. Vnde iuxta idem illud decretum non poterunt
es per Bullam Cruciatæ de reſeruatis etiam à Con-
lomus abſolui, vel ab aliis à Superiore deſignatis, ni-
sè ei copiam ad reſeruata crimina largiatur. Porrò id
ium conceſſum eſt Religionum Mendicantium Su-
is, nec per Bullam Cruciatam reuocatum. Circa Mo-
[illegible] Congregationis Cardinalium declaratio. Addi-
men, ſi alicuius Religionis Prælati nunquam huiuſ-
ocatoria priuilegia ſuis in Capitulis generalibus,
incialibus promulgarint (non habente vim lege re-
a Priuilegiorum ante ſufficientem promulgatio-
ſcientes Religioſos virtute Cruciatæ abſolui ſoli-
it, & ideo videntur conſentire, probabile eſſe quoad
Religioſos, Monialéſque poſſe Bullæ priuilegio con-
ı ad reſeruata eligere. Vnde eum, qui bona fide iuxta
m ſuppoſitionem priuilegio Bullæ vſus eſſet, non
confeſſiones iterare: ſecus eos, qui promulgata à

eligere ad abſolutionem caſus ſuo Prælato reſeruati? & iuris communis vi idem valent; quia ſolùm ad ad onera minimè, Religioſi cenſentur.

44. *Requiritur, ut virtute Bullæ poſſit eligi Con non ſolùm qui approbatus ſit, ſed qui inſuper ſit idon quidnam eſt idoneum eligi Confeſſarium?* A Pio IV. cenſetur, Non ſuſpenſus, non irregularis, non excom tus, non interdictus, nec alio modo à ſuo impeditus re. Attamen affirmo virtute Bullæ poſſe à te in rium Parochum proprium, etiam ſi excommunicat gi; quia parochianus petis, quod tuum, à Paroch propriæ malitiæ reo. Quod ſi non ſit Parochus, lic ſua quibuſcunque audiendis exponatus; eligendu niſi magna neceſſitate cogente.

45. *Quoties ex vi Bullæ poteſt pœnitens ab electo abſolui?* De grauioribus delictis, & cenſuris in Bul liter expreſſis ſemel in vita, & ſemel in morte; de a poteſt abſolui, quoties Confeſſurus accedat.

46. *Quódnam Bullæ vi priuilegium in mortis art ceditur, Confeſſarium eligendi, ſi tunc nullum eſt r crimen, quod vel ſimplex Sacerdos non valeat abſolue* in articulo mortis, abſolutè loquendo, ſeruandus eſ gnitatis, dum neceſſitas ad aliud non cogit. Et idec eo, qui poſſit abſoluere à reſeruatis, non poteſt abſc tali caret poteſtate. Ex priuilegio autem Bullæ p libet Confeſſarius approbatus à pœnitente electus iuxta ius commune debebat, abſoluere.

47. *Quinam eſt mortis articulus intelligendus?* me authore, periculum mortis, aliud articulus. Per euentus, in quo iuſtè timeri poteſt mortem euentu periculoſa nauigatio, prælium committendum. autem mortis eſt euentus, in quo quis iam natu ſperata ſalute eſt ad moriendum proximus, v.gr. qu febre teneretur, aut lethali ſauciaretur vulnere. tantùm poteſt in articulo mortis ſeu vero, ſeu p abſolutio conferri. Attamen quia confeſſioni ge eſt nouiſſima anxietas accommodata, minimè ex ad omnimodam ſalutis corporeæ deſperationem, reputari probabile ægritudinem eſſe lethalem. mentem Pontificis reor interpretandam, qui pater luti animi debet accuratè conſulere, Confeſſione nimè ad illud prolata diſcrimen, quando non fac cum pondere exeritur.

eccatis, aliiſque, à quibus abſoluere poteſt Confeſſarius per Cruciatam electus.

Queiſnam peccatis Confeſſarius Bullæ virtute electus poteſt abſoluere? A queiſcunque peccatis, & cen- enſuræ autem quatuor adnumerantur, excommuni- uſpenſio, irregularitas, interdictum.

Quidnam obſeruandum circa abſolutionem ab excom- tione? Non tenet abſolutio niſi ſatisfactione partis ſæ. Fit autem ſi vel rei debitæ (ſi res ipſa non poteſt) qualitas, vel pignora exhibeantur, vel ſaltem in- ittens ſe ſatisfacturum, cùm primum potuerit. Profe- a abſolutio ligatum pluribus excommunicationis s expedire poteſt ſimilibus verbis: *Abſoluo te ab om- nibus, ſi incideris, excommunicationibus.* Id quod neceſ- aſtandum intra ipſum pœnitentiæ Sacramentum, vti Bullam patebit. Vnde non eſt exterioribus ceremo- ertienda huiuſmodi fori conſcientiæ abſolutio: nec n exterius valere poteſt. *Poteſt ne Confeſſarius virtu- electus abſoluere ligatum nominatum excommunica- homine, quoad conſcientiæ forum?* Minimè, nec per aliud priuilegium, niſi prius parti læſæ ſatisfaciat. *a longè abeſt, iudex qui te excommunicauit nominatim, feſſione præmiſſa te Indulgentias Bullæ lucrari, deponis*

51. *Circa abſolutionem à ſuſpenſione requiro, num mali*
ordinatus Preſbyter ſciens ſe eſſe minorem vigeſimo quinto
inchoato, virtute Cruciatæ in foro interiori poſſit abſolui?
teſt; quia huiuſmodi cenſura fuit culpabiliter contracta;
cenſuris autem culpabiliter contractis valet Bullæ vi
Confeſſarius electus abſoluere. *Poteſt ne abſolutus illi*
librare? Si peruenit iam ad ætatem legitimam, pot
non peruenit, non poteſt; manétque, ſi celebret, irregul
quia electus Confeſſarius poteſt priuilegio Bullæ toller
ſpenſionem, non tamen in legitima ætate diſpenſare.

52. *Circa abſolutionem ab irregularitate inquiram, qua*
irregularitas appellanda cenſura? Ea ſola, quæ oritur ex d
cto, & ab ea ſola poteſt Confeſſarius virtute Bullæ ele
abſoluere. Excipe irregularitatem, quæ ab homici
luntario ſiue iuſto, ſiue iniuſto exoritur, à qua Bullæ vi
licet ex delicto exoriatur, nullus poteſt abſolui.

53. *Circà interdictum quæram, quidnam priuilegij Pon*
illa concedat in clauſula? Vt Confeſſor electus poſſit vi
Bullæ interdictum nominatim ab homine (quem non p
rat abſoluere niſi iudex qui illum interdixerat, vel aliu
dex illo Superior in eiuſdem fori iuriſdictione) ab inte
cti cenſura abſoluere, ſatisfacta prius parte læſa. Po
præterea abſoluere à quouis alio interdicto poſito à i
quouis modo Sedi Apoſtolicæ reſeruato. Vnde pœni
poſſit & Sacramenta ſuſcipere, & Eccleſiaſticæ ſepul
mandari.

54. *Quidnam de abſolutione à ceſſatione à Diuinis di*
dum? Non dat ad hoc Bulla poteſtatem; quia ceſſatio à
uinis cenſura non eſt.

55. *Poteſt ne virtute Bullæ Cruciatæ dari ab excommun*
tionibus in Bulla Cœnæ expreſſis abſolutio? Poteſt.

56. *Denique circa Eccleſiaſticam ſepulturam inten*
conceſſam repentè mortuis virtute Bullæ Cruciatæ, rogo, q
nam interdictis hæc facultas concedatur? Iis profectò, q
articulo mortis ſigna contritionis exhibuere, & mini
erant excommunicati.

57. *Prohibet Bulla excommunicatos mortuos repentè,*
ſine confeſſione propter defectum Confeſſarij cum ſolis ſignis
tritionis ſepultura Eccleſiaſticæ tradi: quónam modo huiu
di prohibitio intelligenda? Non debent humari ſacro in l
niſi prius ab excommunicatione abſoluantur. Quoniam
cundum ius commune excommunicatus mortuus cum ſi
contritionis ſine abſolutione ab excommunicatione, po

...mortem absolui ab eo, qui habet iuriſdictionem. ...ſionem autem cadauer donandum Eccleſiæ ſe... ...tumatum è loco profano ; ſeu à loco ſacro ; ... ...s non extrahendum. Satiſque tunc virgis ... ...inimè) cædere.

CAPVT VII.

De votorum commutatione.

...um vota poſſunt virtute Bullæ commutari? Omnia præter tria, caſtitatis ſcilicet, Religionis, & ...ltra. *Poſſuntne commutari vota Romam, ... Compoſtellam ... gratia petendi : quæ Papæ aſſolent reſeruari?* ... vbi textus non excipit, nec debemus excipere. *...um votum Caſtitatis non valet Confeſſarius ...?* Caſtitatis perpetuæ, & abſolutæ. Nam ſi quis ...itatem ad tempus, vel circa vnam rem veneream, ...t ad eandem materiam pertinentia. v.gr. circa ta...icos, ſeu pollutionem, &c. Non cenſetur abſolutè vouiſſe ; vnde tale votum poteſt virtute Bullæ ...; quia non eſt Papæ reſeruatum. Ad eandem claſ... votum non nubendi, vel ſuſcipiendi Ordinem ...a tales non vouerunt aliam perfectionem, quàm ...ætere, in quo decens caſtitatem ſeruare.

...hanc pœnam ſtatuo : ſi tale crimen perpetrauero, ...itarum Ordinem ingreſſurum : poteſtne Confeſſa... ...lla hoc votum pœnale Religionis commutare? Pro...cum *Henriquez* poſſe ; quia vota pœnalia non ...m, & amorem Religionis emiſſa, ſed quo...riminis deteſtationem, & mœrorem quaſi rem ...iam. Tale autem votum Pontifex ſibi non re... amoris & gaudij ſtimulis ducant exortum.

...endit ne exceptio Bullæ etiam votum ingrediendi ...litarem D. Ioannis? Ita planè ; quia eſt vera ...emni caſtitatis aſtricta matrimonium ratum

...intelligitur ſub nomine vltra mare? Votum ...næ peregrinationem.

...Confeſſarius virtute Bullæ iuramenta facta ...iam votorum commutare? Poteſt ; quia hu... facta Deo, ſunt vota iurata.

64. *Voueo poſt Bullam ſuſceptam, poteſt ne hoc votum v… tute Bullæ commutari?* Poteſt proculdubio, ſicut abſolui … poſt publicatum Iubilæum delinquit.

65. *Voueo item me nunquam commutationem votorum … torum petiturum: poteſt ne electus Confeſſarius, hoc non … te, mea vota commutare?* Poteſt planè: ſed tunc illa vota … mutanda in melius.

66. *Num vota extra Sacramentum Confeſſionis com… valeant?* Minimè; nam Bullæ textus circa hoc man… diſponit.

67. *Sub poteſtate commutandi vota intelligitur ne … ſandi poteſtas?* Non; quia maior ad diſpenſandum, q… commutandum poteſtas requiritur.

CAPVT VIII.

De Commiſſarij Bullæ Cruciatæ poteſtat…

68. COmmiſſario Bullæ poteſtas diſpenſandi in irregu… *tate addicitur: rogo in quanam irregularitate di… ſet?* In irregularitate procedente ex delicto occulto … quoad forum interius, tum quoad exterius extra conf… nem: Confeſſarius verò non poteſt niſi quò ad forum C… feſſionis. Excipio tamen quatuor irregularitates, in q… Confeſſarius diſpenſari non poteſt: ortam ſcilicet ex ho… cidio voluntario, in qua ſolus Papa diſpenſat: ortam ex S… monia reali, & perfecta: ortam ex hæreſi, ſeu apoſtaſi… quamuis occultiſſima: illam denique, quam incurrunt … ad Sacros Ordines promoti, ſi celebrent, qui quidem … ſuſcepti Ordinis ſuſpenſi ſunt.

69. *Quonam in gradu affinitatis poteſt Commiſſarius di… ſare?* In primo & ſecundo affinitatis ortæ ex fornicatio… foro tantùm interno conſcientiæ, non quidem vt p… fiat cum ritu nuptiali iuxta ordinem à Tridentino pr… ptum: ſed vt factum cum tali impedimento, & ideo… lum, ratum ſit Commiſſarij diſpenſatione, & maneat ve… Tunc haud neceſſum, teſtes adeſſe, & Parochum, … tis nouus vtriuſque coniugis conſenſus occultè inter… claratus.

70. *Quid ſi poſt occultam Commiſſarij diſpenſa… detegatur illud impedimentum?* Pro foro quidem e… recurrendum ad Papam. Non quod coram Deo …

...ſarius diſpenſare in affinitate exorta ex ...maritis eius ſui vxoris conſanguinea, vel è contra cum ...ſui mariti ad petendum debitum, quod petere non ...ſta planè.

...id plura? Poteſt etiam cum paucis, & debitis perſo-...ſare ad Sacrum faciendum vna hora ante auroram, ...ridiem.

...teſt ne in irregularitate orta ex delicto publico diſpen-... ſt in ea ſcilicet, quam contrahit, v.g. excommuni-...penſus, aut interdictus celebrando publicè, aut in-... violando. Ita plumbea Bulla.

CAPVT IX.

...irca materiam de Bulla Cruciata ex Societatis IESV *Doctoribus.*

...N neceſſarium, ſuſcipientem Bullam nomen in illa ...ſcribat? Negatiuè reſpondet *Henriquez l.b.7.c.20.* Item Bullam ab amico meo nomine inſcriptam ac-...poſſum non acceptatam pro me alteri applicare mu-...nine. Non tamen qui ſemel applicuit vni, applicare ...lteri.

§. 1. *De ſuſceptione Bullæ.* Henriq.

78. *Publicatur Bulla, ſumenda ne prima die poſ*
Henriq. *cationem?* Docet *Henriquez lib. 2. cap. 19. num.*
lit. O. in magna ciuitate non teneri te nouam Bulla
ma publicationis die ſuſcipere, ſed poſſe virtute
dentis priuilegiis vti, & nouam intra tres dies, aut
madam ſumere.

§. 3. *De Confeſſario eligendo per Bullam.*

79. *Confeſſarius ne approbatus in vna Diœceſi pote*
tute Bullæ eligi in alia? Poteſt; quia cum Bulla ſolum
rat approbationem Ordinarij, nec exprimat cuius: n
Ordinarij intelligi poteſt Epiſcopus originis, dom
beneficij tam Confeſſarij, quàm pœnitentis. *Coninch d*
Conin. *d. 8. dub. 7. num. 53.* Scio *Laymannum lib. 5. tract. 6. cap. 1*
contrarium aſſeruiſſe.

80. *Approbatus eſt Confeſſarius tantum ad viros: e*
poteſt à fœminis? Poteſt, quia abſolutè approbatus eſt
dinario, nec illa limitatio ad viros tantum fuit appoſ
Fagund. ſcientiæ defectu, ſed ætatis. *Fagund. tract. 2. lib. 7. c. 2.*

81. *Approbatur quis pro vno oppido ex defectu ſcientia*
pro villa, quia ad conſcientias ciuitatis ineptus: vel cum
tatione ad facilia negotia, non ad mercatores, &c. *pot*
Fern. *eligi in ciuitate, aut ab eo qui negotia difficilia gerit?*
nandez p. 3. cap. 9. §. 8. num. 6. abſolutè aſſeruit. At pro
lius abnego; quia limitatio illa ex ſcientiæ defectu ap
eſt. An ignorantia laborans Confeſſarius poterit diſ
mercatorum extricare negotia?

82. *Poteſt ne per Bullam eligi Parochus vbicumque*
ri tur, abſque Epiſcopi approbatione? Poteſt; quia per Tri
tinum abſolutè approbatur, nec exprimitur, quod ab
Regin. vel illo Epiſcopo reputetur idoneus. *Reginaldus tom. 1.*
c. 16. q. 3. n. 189.

83. *Poteſt ne eligi Prælatus Regularis non approba*
Henriq. Aſſerunt multi apud *Henriquez lib. 6. c. 6. num. 2. in gloſſ.*
quia nomine beneficij Parochialis omnes comprehend
dentur, quibus ratione dignitatis vel officij cura anima
addita eſt: v. gr. Prouinciales, Priores, Generales, Rect
Guardiani, Abbates &c. Ideo enim Concilium admittit P
chos, quia illis commiſſa eſt animarum cura. Addo Reg
res Prælatores plerúmque literis ac moribus pleríſque
laribus habentibus beneficia curata probatiores.

§. 4. *De abſolutione à reſeruatis virtute Bullæ.*

84. *Secundum Bullæ priuilegium eſt, abſolui poſſe à re*
ſeruatis, à Papalibus quidem ſemel in vita, & ſemel in m
tis virtu à reſeruatis autem Epiſcopo toties: rogo an caſus Papales
culti toties quoties per Bullam valeant abſolui? Neg
Henr

commiſſi? Poſſunt; quia Bullæ verba ſunt & non debent reſtringi. *Sanchez, ſum. tom. 1. lib. 4.* Sanch.

id de peccatis perpetratis ob ſpem abſolutionis à Bulla? ſolui; quia vbi lex non diſtinguit nos diſtinguere tim in gratioſis. *Filliucius tom. 1. tract. 8. cap. 10.* Filliuc.

is in Confeſſione virtute Bullæ facta, peccata reſer-ſcitur, ab illis abſoluitur indirectè: rogo an debeat, ulla tempus, memor oblitorum criminum, legitimo nfiteri? Porrò *Vaſquez in 3. part. tom 4. quæſt. 91.* Vaſq. .5. requirit, Confeſſarium cognitionem habere um, aut ſaltem intentionem auferendi quamcum-tionem. At *Coninch de Sacr. d. 8. dub. 12. num. 98.* Conin. uſmodi pœnitentem liberum ab onere reſeruatio-re.

ur in articulo mortis virtute Bullæ abſolutio à cen- §. 6. *quit ne onus comparendi, ſi conualeſcat ægrotus?* *De abſo-* quia ſine Bulla poteſt talis abſolutio exhiberi, & *lutione* um eſt Bullam pro illo articulo aliquod circa *cenſura-* iuilegium donare. *Hurtado de Mendoza 2. 2. tom. 1. rum.* .135. Hurt.

eſt ne abſolui excommunicatus nominatim, publi-ercuſſor, vel ille, cuius excommunicatio deducta contentioſum, lite non finita? Negat *Auila de* ...

92. *An abſolui poſſit excommunicatus à Cl*
Hurt. *ob duelli delictum?* Poteſt (ait *Hurtado de Me*
quia Bulla Cruciatæ non reuocatur, niſi per exp
gationem, quæ quidem non habetur in illo Cl
prio motu.

93. *Abſolui ne poſſit excommunicatus ex B*
lata contra cauſantes, vel procurantes abortum? P
Bulla Cruciata datur facultas abſoluendi om
Papales præter hæreſim. *Prohibuit expreſſè Sixt*
ſtat, quia non potuit ſucceſſorum Pontificum p
Henriq. arctare. *Henriquez lib.6.cap.10.gloſſ.lit.E.*

94. *Dubius quis eſt, an aliquam cenſuram inc*
Conin. *ne ad cautelam abſolui?* Poteſt ex *Coninch.* ſen
d.14.dub.16.n.200.

95. *Abſolui ne poteſt quis per Bullam ab aliq*
Henriq. *tate?* Negat *Henriquez lib.14. cap.17. gloſſ.lit.*
eſt cenſura. Alij autem probabiliter affirmant ab
te ex delicto proueniente abſolui poſſe; quia
na, & cenſura.

96. *Poteſt ne dari abſolutio à cenſuris per*
Confeſſionem, v.g. ſi reus deberet ſtatim abſolui, &
Vaſq. *nem paratus non eſſet?* Negat *Vaſquez in 3. p.t*
Auila. *excomm. dub.20. num.9.* At aſſerit *Auila de cenſ*
notans Commiſſarium Bullæ ita declaraſſe.

97. *Poteſt ne quis in vtroque foro abſolui a*
catione à iure, & ab homine? Si à iure ſit exco
poteſt in foro vtroque, ſi ab homine, ſolum in i
Bulla aſſerit abſolutionem non cadere ſuper
ab homine in foro interiori: ex quo colligitur
foro ſuper latas à iure. Clericum ergo Preſby
abſolutus per Bullam poteſt publice celebra
puniri, ſi ſchedulam abſolutionis oſtendat. P
in foro interno ob excommunicationem ab
Auil. ſe in publico tanquam excommunicatus gere
Suar. *dub.12.* Porrò *Suarius de cenſ.d.7.ſect.5.num.*
cenſuram abſolui poſſe per Cruciatam pro e
Henriq. quia Bulla generaliter loquitur. Addit *Henriq.*
n.40. gloſſ.lit.I. poſſe iudicem talem abſolutio
riori foro acceptare.

98. *Ad cenſuræ abſolutionem per Bullam*
partis præmitti debere, ſi cenſura exigit, ſcio: roge
Confeſſarius, omiſſa ſatisfactione partis; quempi
ab excommunicatione liber remaneret? Ita qui

ſatisfactionis; quia Pontifex in illis verbis: *Prius parte*, non intendit poteſtatem Confeſſarij limi-illum de ſua obligatione iuxta ius commune admo-*nchez de Matr.tom.2.lib.3.d.33.n.3.* Porrò *Henriquez* Sanch. *c.22.* contrarium aſſeruit. Henriq.

Quidnam, precor, ſatisfactionis nomine intelligendum ne, vel bonorum temporalium reſtitutio. *Suarius* Suar. *tom.5.d.7.ſect.5.num.47. Quid autem nomine partis ndum?* Perſona cui iniuria facta eſt, non Iudex, cui nda eſſet pœna pecuniaria. *Henriquez lib.13.cap.14.* Henriq.

Pone perſonam offenſam publicam eſſe. v.gr. Religio-isfaciendum ne communitati, aut conuentui? Reſpon-*la cap.7.d.3.dub.11.* negatiuè; quia damnum illud Auila. incipaliter Monachum, & minus principaliter bo-mmunitatis.

Non poteſt excommunicatus ſatisfacere parti: poteſt ne um abſolui? Poteſt; quia non eſt veriſimile, Papam mem impoſſibilem requirere. *Coninch de Sacram.* Conin. *k.16.num.206.* Addit *Sanchez ſum.tom.1.lib.2.c.20.* Sanch. , etiamſi caueretur, ne quis extra mortis articulum ſolui, non ſatisfacta parte: poſita impotentia abſolui tra mortis articulum.

Dixiſti, per Bullam commutari poſſe omnia vota præ-caſtitatis, Religionis, ac Peregrinationis vltramari-, quænam peregrinatio vltra marina? Ea, quæ fit in mam, quæ vltra noſtrum mare eſt collocata. Col-a peregrinationis Romam, & Compoſtellam, quæ nnt reſeruata, poſſe per Bullam commutari. *Fer-part.3.cap.9.ſect.2.§.17.num.7.* igitur commutari per Bullam omnia vota, quæ commutare, & diſpen-eſt Epiſcopus: idem de iuramentis aſſeruero; quæ in-ſpenſare poteſt Epiſcopus, vt Epiſcopus ex ordina-ſtate: non quæ diſpenſare poteſt ex conſuetudine, vel Apoſtolicæ delegatus. v.gr. Epiſcopus cum eo, qui um caſtitatis contraxit diſpenſat ad petendum debi-conſuetudine quidem, non de ordinaria poteſtate: non poteſt virtute Bullæ diſpenſari. *Sanchez ſumm.* Sanch. *b.4.c.54.n.20.*

§.7. *De Commutatione votorum.* Fern.

An vota quæ dixiſti Epiſcopum diſpenſare poſſe opum, poſſint per Bullam diſpenſari? Dixi poſſe tari, non diſpenſari; quia ſolum in Bulla com-i *poteſtas impenditur*, at diſpenſandi poteſtas ma

ior

Fern. ior obiicitur, vnde in illa non comprehendit
p.3.c.9.ſect.2. §.17.num.6.

104. *Poteſt ne commutari votum pœnale,*
Azor. *pecuniariam?* Negat *Azorius part.1. lib.11. cap*
Aſt ex aliorum ſententia probabiliter poteſt a
pœna illa tantum debetur ex vi voti, quod per
mutatur.

105. *Poteſt ne commutari votum in fauorem*
v.gr. votum de eleemoſyna alicui eroganda? P
votum non ſit à tali perſona, vel Eccleſiæ P
ptatum; quia præciſa acceptatione, nullum in
Sanch. le, in cuius fauorem fuit emiſſum. *Sanchez i*
lib.3.cap.41.n.9.

106. *In quænam opera ſunt vota commutan*
eleemoſynam ad belli ſubſidium, partim in
Sanch. tum opera. *Sanchez citat.c.54.n.58.*

107. *Quid ſi à paupere ſit votum emiſſum?*
ibid. deberi in exiguam eleemoſynam ſuæ e
Suar. formem commutari. *Suarius* autem *de Re*
libr.6. cap.19. numer.18. totaliter poſſe in
virtutum docet poſſe commutari; quia qu
tio Pontificis in Bulla ſit de ſubſidio temp
tamen in fauorem pauperum interpretari pi
tia.

108. *Debet ne fieri hæc commutatio in bonu*
teſt in minus; quia in bonum æquale ſim
ſarij auctoritate commutari poterant vota
Leſſius. Bullæ priuilegio dandum. *Leſſius lib.4. cap.*
num.19.

109. *Requiritur ne iuſta cauſa ad votorum co*
Non; quia Pontifex concedit indultum in b
Suar. tanquam propter cauſam finalem vnicam. *Su*
tom.2.lib.6.c.19.n.10.

110. *Delinqueret ne Confeſſarius, qui neq*
cauſa, vota commutare? Ita planè, quia eſt I
per Bullam, vt illius indultum impendat pœni
Sanch. ius habet. *Sanchez vbi ſupr. n.12.*

111. *Commutat Confeſſarius votum virtu*
ne ſuſpendere aſſignationem noua materia, poſ
Bulla aſſignaturus? Poteſt, & vouens interim
tur; quia obligatio prioris voti per illam co
Leſſ. aſſignandam ſuſpenſa eſt. *Leſſius lib.2. cap.4*
num.109.

112. *Bulla Cruciata virtute fidelibus indulgentia conceduntur: quanam illa, & quonammodo earum lucrationi ſtudendum?* §. 8. *De indulgentiarum lucratione.*
Concedit Bulla indulgentiam plenariam (vt vidimus) ſemel ...rita, & ſemel in morte, hæc quidem quando applicatur, ...ponenda conditio: *Si obieris.* Poteſt applicari etiam ſenſi... deſtituto, imò abſenti, ſi v.g. Parochus poſtquam extre... vnctionem contulit ægroto, oblitus eſt ei hanc indul... applicare, & inſtante morte, non poteſt moribun... adire. Poteſt applicari indulgentia per verba abſolu... Sacramentalis: *Abſoluo te.* Si Sacerdos non adeſt, ... Clericus vel laicus verbis à Commiſſario appoſitis ...ere, concedit etiam Bulla ſtationum indulgentias, de ...inferius.

113. *Confeſſionem Bulla requirit ad lucrandam indulgen...: requiritur ne num ſit conſcientia mortalis?* Ad venialia ...modo, probabiliter non requiritur; quia Eccleſia ſolum ...rtalibus aſſolet præcipere Confeſſionem. *Poteſt exigi à ... opus iniunctum.* Non exigitur; quia non dicit, *Pra... facta Confeſſione.* Imò (*Coninch* autore *de ſacr. d. 12.* ...38.) etiam ſi hoc diceret Bulla, de mortalibus eſſet ...endum: Sic *Suarius in 3. p. tom. 4. d. 52. ſect. 3.*

Peccatis quis mortalibus illigatur: rogo, num neceſſa... præſens Confeſſio? Porrò *Fillincius tom. 1. tract. 8. cap. 6.* ...8. ſufficere Confeſſionem Quadrageſimæ præteritæ ...enti contritione, & propoſito confitendi in futuras ...itus ſecundum ius confeſſus dicitur.

...ppono neceſſariam eſſe præſentem Confeſſionem ad ...rum virtute Bullæ lucrationem ex aliorum ſen...go, ſi aperio peccata lucrandarum indulgentia...ione, & me ex malitia Confeſſarius non abſolue... me Bulla indulgentias? Affirmatiuè reſpondet *Fernandez de Cordona p. 3. c. 9. §. 19. n. 3.* quia ...it Confeſſionem pœnitentis, non Confeſſarij ...m. Fern.

... *Bulla priuilegio conceditur (vt dixiſti) facul...a medici vtriuſque edendi in Quadrageſima car... ſit huiuſmodi licentia, ſi ex vtriuſque medici ...t quilibet carnibus veſci ſine Bulla indultu?* §. 9. *De licitorum, & carnis licentia.* *...lib. 4. cap. 2. dubitat. 6. numer. 45.* quando ...ia, Bullæ indultu licere carnis vſum, qui ...tem leui piaculo afficeretur. Alij probabi... Bullæ indultum valere, vt cum cauſa non eſt ...nes edendas, ſed ſolum ad petendam diſpenſationem. Leſſ.

ſationem. v. gr. ſi timeretur aliquale detrimen
nentia carnium promanaturum, quod tamen
non tolleret obligationem de non edendis car
leges poſitiuæ obligent cum aliquali labore. *Sal*
Sanct. *Sanct. ſel. diſp.* 51. *num.* 9. expoſitioni, potius
cauſæ dubiæ; quia quando cauſa eſt dubia, p
carnibus ſine Bulla veſci.

117. *Bullæ indulto poſſunt in Regnis Hiſpaniæ*
uti ouis, & lacticiniis in Quadragesimalibus diebu
colæ Hiſpaniarum, extra Regna noſtra proficiſcant
uerſum, poſſunt Bullæ indulto potiri? Affirmatiu
Sanch. ex *Sanchez de Matr. tom.* 1. *lib.* 3. *d.* 18. *num.* 7. de
rentis Mediolanenſem tranſeuntem per oppidu
ius commune, breui reuerſurus in patriam poſſe
bus quatuor primis diebus Quadrageſimæ, quod
gium locale Mediolani; quia breui reuerſurus
abeſſe.

118. *Suppono, lacticinia prohibita eſſe, uſum*
in ieiuniis Iubilæi, & vigiliarum, (quod ſuperius ne
an ea ieiunia impleri poſſint edendo per Bullam la
Sanch. *oua?* Poſſunt planè ex ſententia *Sanchez ſumm. t*
c. 11. *num.* 49. quia ſi Iubilæi, & vigiliarum ieiun
geſimalia appellas, Bullæ indultum cuncta Quad
ieiunia complectitur.

119. *Poſſunt ne Regulares, & ſeculares Presby*
ac lacticiniis Dominicis Quadrageſimæ? Alij negan
babiliter affirmant; quia in iure communi die
non appellantur dies Quadrageſimales.

§. 10. *De aliis Bullæ priuilegiis.* 120. *Poteſt ne Bullæ priuilegio eligi Sacerdos,*
Paſcha Sacram Communionem, & Extremam Vncti
piat? *Suarius* negat *in* 3. *part. tom.* 3. *d.* 72. *sect.* 4.
in 3. *part. tom.* 3. *d.* 219. *cap.* 5. *num.* 47. affirmat,
circa hoc indultum adducens.

Suar. Vaſq. 121. *Poteſt ne quis in die Paſchatis in priuato o*
municare virtute Bullæ? Poteſt; quia Pontifex i
ſula, *excepto die Paſchatis,* ſolummodo Commun
chalem excipit, quæ ad implendum præceptum g
qui præceptum impleuit, v. gr. die Iouis, aut Dom
ſi modo implere intendit, poteſt in die Paſchatis
Suar. Oratorio Euchariſtiam accipere. *Suarius in* 3. *pa*
art. 3. *d.* 72.

122. *Quid tempore interdicti?* Habens Bullam
cum familia Sacrum audire, vel celebrare tempor

[illegible] *[illegible]* *ſuſcepta?* Qui ſumit Bullam in Caſtellano 5.11. *De Bulla*
[illegible] & poſtmodum Romam petierit, poteſt ſibi Con- *vana.*
eligere, & cum illo à reſeruatis abſolui, &c. Exci-
priuilegium edendi carnes, & lacticinia; quia hoc
immorantibus in Regnis Hiſpaniæ conceditur.

Poſſunt ne ampliari Bullæ priuilegia? Negauit *San-*
ter. lib.8. cap.16. num.3. ſed *Suarius de Rel. tom.2.*
16. num.1. aſſeruit; quia ſunt fauorabilia, in Priu-
eficium ſine alicuius præiudicio; ſunt opus Cle-
& opus liberalitatis ad vtilitatem publicam or-

Suſpenditur ne Cruciata per Bullam Cœnæ, vel per
[illegible] Iubilæum? Negatiuè reſpondeo cum *Salas*; quia Salas.
Cruciatæ per modum contractus conceduntur;
n ſic non cenſentur à Pontifice reuocari.

Bulla ne ſeculari fideli aſſignata poteſt Sacerdoti con-
legium circa lacticiniorum vſum in ieiunio Quadra-
Poteſt Presbyter virtute Bullæ communis lactici-
poſtquam ad annum ſeptuageſimum acceſſerit, ex
de Corduba. Fernãd.

Confeſſarius Regularis ab Epiſcopo approbatus, ſed à
prohibitus, eſt ne eligibilis per Bullam? Aſſero cum
gibilem eſſe, niſi alios habeat defectus; quia habet Salas.
n Ordinis, & iuriſdictionis. Nec peccabit mortali-

130. *Dixiſti per Cruciatam eſſe diſpenſabilem om*
gularitatem ex delicto prouenientem: eſt ne hæc ſent
Suar. *babilis, & in praxi ſecura?* *Suarij* venia affirmatiuè c
Salas. & aliis reſpondendum puto.

131. *Vouet quis caſtitatem circa pollutionem v. gr.*
tum iuramento obfirmat: poteſt ne votum firmatum
Bullæ virtute commutari? Poſſe ſupra reſpondi. I
Suar. nunc ex *Suario* adiicio, quia licet votum & iurame
duo vincula ſpecie diuerſa, tamen moraliter, & in
Deum, & ad virtutem Religionis quaſi vnum vincu
ſentur.

132. *Requiritur ne aliqua iuſta cauſa, vt per p*
Suar. *Bullæ poſſint vota commutari?* Non requiri docet
quia hoc priuilegium confertur cum onere dandi e
nam in belli contra infideles ſubſidium.

133. *Peccaret ne Confeſſarius, qui ſine iuſta cau*
virtute Bullæ vota pœnitentis commutare? Ita qui
Sanch. *Sanchez* affirmat; eſſet enim infidelis diſpenſato
pe qui debet vti priuilegio ſibi in fauorem pœnite
Henriq. ceſſo. Adiicio tamen ex *Henriquez* Religioſos n
care, ſi nolint virtute ſuorum priuilegiorum commu
ta; quia non obſtringuntur vti priuilegiis. Sic ille.
tem aptius reſpondere exiſtimarim, quia priuilegiu
larium in ipſorum gratiam indultum eſt, priuilegiu
Bullæ in gratiam pœnitentis.

134. *Adſtrictus quis voto caſtitatis tranſit ad nup*
teſt ne Confeſſarius virtute Bullæ tale votum commu
Sanch. *poſſit petere debitum?* Ex *Sanchez* doctrina non poſ
Poteſt quidem Epiſcopus iure ſpeciali, & vi conſue
commutare huiuſmodi votum; quod quidem non
ſimpliciter, ſed ſolùm ex parte, nempe ad petendum d
ideóque mortuo coniuge, obligatio voti reuiuiſcit.

Sanch. 135. *Commutato voto in aliquam materiam, po*
materia in aliam commutari? Poteſt ex *Sanchez*. A
tim tamen in æqualem commutandam, ne ſæpè in a
que aliam, commutato voto ad materiæ paruitate
niatur.

136. *Quod de votis aſſertum, eſt ne de iuramentis*
Fern. *gendum?* Affirmat *Anton. Fern. de Cordona*, modo ſi
iniuria fiant.

Sanch. 137. *Vouet quis ſolo ſine vtendi Cruciata priuilegi*
ne votum illud commutari? Poſſe docet *Sanchez*. I
compoſitionis Bulla valet ei, qui ex prætextu priuileg

nfeſſarij, ſed pœnitentis.

tum caſtitatis, ſeu Religionis quis emiſit cum intendi ſe tantùm ſub peccato veniali: erit ne votum ullam commutabile? Affirmatiuè reſpondeo cum amſi emiſſum fuerit cum intentione ſe obligandi, Suar.
apa poſſit commutare; quia tale votum non eſt is Papæ.

xiſti votum Religionis Meliteꝛenſis non eſſe commutaio Bullæ: rogo, num Religionis D. Iacobi, Calatraua, ra poſſit? *Sanchez* poſſe aſſerit; quia ſub opinione Sanch.
m huiuſmodi ſit reſeruatum.

ter qui ſub alie us poteſtate eſt, Religionem, vel caeſt tale votum commutari per Bullam? Gutierez af-
a ſi pater, dominus, aut maritus poſſunt illa vota
erit Confeſſarius Bullæ vi, imò Epiſcopus com-
tamen contrarium cum *Suarez*, *Sanchez*, & aliis Suar.
puto, nec vrgere paritatem. Sanch.

n commutari poſſit votum ingrediendi in Religionem votum ingrediendi in laxiorem? Poteſt; erogaleemoſyna in belli ſubſidium. Ita *Sanchez*. Sanch.

pendo quæſo, num ſint commutabilia vota non pe-n, non nubendi, virginitatis, non fornicandi, caſtitas? Votum non petendi debitum docet *Sanchez* Sanch.
tabile; quia non eſt votum integræ caſtitatis.
de voto non nubendi, niſi tale votum fuiſſet

aſſerit; quia non ſunt perfectæ caſtitatis vota. De c
Sanch. denique coniugali idem *Sanchez* affirmat.

145. *Vouet quis diſiunctiuè caſtitatem, vel ſacros cuius quidem voti altera pars reſeruata eſt; poteſt ne qu eligere eam partem, quam poteſt Confeſſarius per Bulla*
Suar. Sanch. *mutare? Suarius & Sanctius* poſſe aſſerunt, etiam ſi h per accidens alicui facta eſſet impoſſibilis ita vt ia poſſet implere, niſi partem, quæ eſt reſeruata.

146. *Alter coniugum votum caſtitatis emiſit poſt m nium conſummatum ſine mutuo conſenſu: poteſt ne virtu ciatæ commutari?* Poteſt, neque enim eſt omnimodæ c cum alteri petenti debitum reddere teneatur. Illo tam trimonio ſoluto, qui ita vouit, tenetur ſeruare vot plicis caſtitatis, niſi à Pontifice ſummo diſpenſatio
Sanch. tineat. Ita *Sanchez*.

147. *Scio votum caſtitatis miſſum cum licentia coniugis abſque animo ingrediendi Religionem per Bu commutabile: rogo ſi vterque communi conſenſu conti vouit per modum contractus, ac reciprocæ conuentionis, illud votum virtute Bullæ commutari?* Non poteſt; qui uentes ſeſe ad votum abſolutæ caſtitatis obligant. *poſtea ſibi mutuo illam renunciationem iuris petendi re & conferrent itaquam ſuorum corporum poteſtatem?* Qu ſacrilegè contra votum efficerent, facerent tamen v iterum redderet tenerentur, & per conſequens vt deb
Sanch. tur, poſſet votum per Bullam commutari. *Sanchez*

148. *Vouit quis Religionem tempore aſſignato: pote mutari per Bullam vt tempore præſcripto ex iuſta cauſ pleatur?* Poteſt, dummodo non ita differatur, vt ſit pe ne non poſſit impleri; quia hæc commutatio no ſubſtantiam voti, ſed tantùm temporis circunſtan
Sanch. ces. *Sanchez*.

149. *Vouit quis mendicando ſacrum Sepulchrum a teſt ne Confeſſarius commutare per Bullam, vt ſine m ne pergat? Leſſius* poſſe aſſerit; quia mendicatio n
Leſſ. qualitas ſubſtantiæ voti adiuncta.

150. *Voueo me votum emiſſurum caſtitatis perp Religionis: rogo ſit ne huiuſmodi votum commutabil*
Suar. *Cruciatæ.* Eſt equidem; quia (vt *Suarius* ait) non caſtitatis, nec Religionis.

151. *Iurauit quis ſe nunquam in poſterum ala aut ſi ludat, ſe certam pecuniam pauperibus daturum, rogo num virtute Bullæ poſſis diſpenſationem obtinere*

authoritatem ad voti in æquale bonum commu-
b

Scio ad commutanda vota etiam in bonum æquale ex Bulla, vel Iubilæi opus eſſe aliqua cauſa: rogo num miratur ad commutationem ex vi Bullæ? Sufficit, pe-
item. *Sanchez* ſic. Sanch.
teri ... poteſt commutati ... per Cruciatam ...amentalem confeſſionem? Sanchez affirmat, ſicuti per
aut Regularium priuilegium.

EXAMEN XVIII.

...rca materiam Bullæ Compoſitionis.

CAPVT PRIMVM.

...ſnam in caſibus fieri valeat per Bullam Compoſitio?

...Xpendi Bullam ſcio, cuius virtute incerta, & certa quædam debita componuntur. Rogo, quantum debitum per Bullam componatur? Centum millia
...m Bullæ beneficio componi valent, ita tamen ...

timè poſſit,& debeat fieri reſtitutio. Secunda,vt debit
contraxerit debita illa ſub prætextu, aut ſpe Bullæ C
ſitionis. Hoc enim in caſu beneficio Bullæ deſtitutt
gram quantitatem Sanctæ Cruciatæ debebit reddere
lorum ſubſidium.

4. *In particulari recenſeas res, de quibus poſſun Bullam componi.* In primis de iis, quæ malè ſum ex vſura. 2. De fructibus Beneficiorum, & Eccleſi rum prouentuum malè partorum ex Officij Canonic ſione, modò exhibeat Eccleſiæ fabricæ duas dragma ter alias duas, quas Cruciatæ impertitus eſt; fabri quam Eccleſiæ illius, vnde Beneficium exoritur. medietate legatorum, quæ facta fuerint in ſolutio rum malè acquiſitarum, dummodo hæ perſonæ qu gata huiuſmodi facta ſunt, per vnius anni termin rint negligentes circa legati acquiſitionem, lice ſciatur, quinam huiuſmodi legatarij ſint. 4. De tis olim factis,aut eo tempore, quo Bulla publicatu rum legatarij non apparent poſt adhibitam dilige 5. De pecunia malè acquiſita à iudice Ordinario legato ob iniuſtæ ſententiæ prolationem, modò d ſpecialè partis læſæ aliàs reparetur. 6. De eo qu uocatus accepit, vti iniuſta in cauſa patrocinium ret, modò læſæ parti fiat ſatis. 7. De re malè acq falſo teſte, aut accuſatore, aut ab eo cuius inſti facta ſit accuſatio, modò parti læſæ ſatisfaciant. 8. quæ Tabelliones, aut Notarij malè acquiſierunt, nus iniuſtè exercitatum, modò parti ſatisfiat. 9. quiſitis à iudicibus Eccleſiaſticis aut ſecularibus o bitum munus, quod debebant. 10. De iis, quæ Ta nes aut Notarij acceperunt vltra Officij præſcripti modò ignoretur creditor, cui facienda erat reſtitutio. iis, quæ quis acceperit, vt roget iuſtitiam præter Magiſtratu, ſeu iudice, aut vinctus iniuſtè è carcere iatur, modò parti læſæ ſatisfiat. 12. De re quam q ceperit fingens ſe quod non eſt, aut ſe pauperem fin 13. De rebus inuentis poſt ſufficientem domini i tionem. 14. De iis, quæ apud ſe quis detinet, quor minus, poſt diligentiam adhibitam ignoratur. 15. ſionibus vinearum, hortorum, &c. Factis quidem natione, ſeu grege, dummodo hæreditatum d ignoretur. 16. De iis, quæ ob delictum turpe m non quidem meretrices publicæ, acceperint. 17. D

ex præfata doctrina.

*editor certus ſit, ſed tamen ita diſtans, vt de-
t remitti vix poſſit?* Debitum id reputatur in-
ſt componi.

*exhibitam pecuniam aſſignatam, ſcilicet dupli-
genteum, ad Bullæ acquiſitionem, remaneant
s ab obligatione debiti expediti?* Ita planè;
odum de bonis inuentis poſt præmiſſam ſuf-
gentiam ad inueniendum dominum poteſt
Fiſco regali addicens in Reipublicæ vtilita-
onis incertis iuſtè aut iniuſtè acquiſitis reſti-
a obnoxiis poteſt Summus Præſul diſpo-
addicens, reputans bonorum Eccleſiæ di-
vt domini, ſi poſſent, ratum ſe habere, ſigni-

*lam compoſitionem virtute Bullæ incerti debiti
apparet: eſt ne valida compoſitio?* Quidquid
ut piis locis exhibitum fuit, aut ſibi bona fide
t virtute Bullæ compoſuere, non tenetur reſti-
eriam reſtitutionis recurre.

exteri vi Bullæ componi? Poſſunt ſi ad Hiſpa-
teſſerint, licet poſt compoſitionem, aut aſſum-
c ad propria mox recurrant.

*uo compoſitio fructuum, quibus quis fruitur,
onicas horas, aut paruum Officium Deipræ*

quaſi incertum debitum reputatur : ex eo autem iure ali
quidem quod ſpecialiter poſſet habere beneficij Eccleſi
Pontifex abſolutus bonorum Eccleſiæ diſpenſator im
duos regulas Eccleſiæ beneficij applicari præter alios
quos Cruciatæ debitor exhibuit.

10. *[illegible] reſidentia C[illegible]ori defectus grauis habe*
Suarius aſſerit à mortali liberari qui vnico die abſuer
tra quem grauis alter dies defectus reputandus. Nimis
viri venia, acris ſententia à nobis modificanda eſt. Aſſ
rim ex grauium Doctorum placito tres dies eſſe ma
paruitatem, vltra quos vnus materiam grauem conſt
reo culpæ mortalis tranſgreſſore, cum obligatione re
tionis.

11. *Poteſt ne componi qui abſque Can[illegible]nico titulo ac*
pit, aut retinet benefi[illegible]ium ? Poteſt quidem, quoad fruc
reſtitutionem ; non tamen vt abſque titulo beneficium
nere præſumat.

12. *Quid de excommunicato, aut ſuſpenſo ?* Poteſt co
ni de fructibus, quos dum excommunicatus reſide
omiſit, percipit. Profectò componi non poſſunt qui cul
liter ab Eccleſiis recedunt, fructuum quidem prædones,
reſtituere tenentur.

13. *Quid ſibi vult, compo[illegible]i quem ſupra legatorum me*
tatem ? Mihi pauperi centum aurei legati ſunt à Petro
ſtitutionem eorum, malè acquiſierat ; Antonius
Petri mihi ſoluturus eſt huiuſmodi legatum. Ego qu
per vnius anni interſtitium centum aureos ab Antoni
petij, Poteſt Antonius Bullæ beneficio componi ſuper
medietate quinquaginta aureos retinendo, poſt Bull
eleemoſynam exhibitam, dummodo alios quinquagin
reos mihi impendat creditori. Admonuero ad Comm
rium recurrendum, ſi legatum centum millia territ
excedat.

14. *Quonámmodo intell[illegible]gendum ſit iudicem, aut alios*
tia miniſtros componi poſſe de iis, quæ ob ſententias, aut a
iniuſtas iudiciales acquiſierunt, ſi quidem huiuſmodi
nullam habeant re[illegible]ituendi obligationem ? Ex iuſtitia qu
non tenentur parti reſtituere, at pauperibus ex plu
ſententia tenentur, quorum opinioni adhærens [illegible]
rius, huiuſmodi ex Bulla compoſitionem offere. [illegible]
[illegible] exhibuerit inuita ad [illegible]
compoſitioni locus ; quia [illegible] fuit [illegible]
Miniſtris tranſlatum, [illegible] adeſſe [illegible]

Bullæ componi, quando certus dominus non adeſt.
à fortiori de nuptis, quæ quidem corporis domi-
on habent, dicendum eſt. Denique admonuerim à
iſſario Bullæ generali facultatem exhiberi, vt prudens
ſarius circa aliarum rerum compoſitionem poſſit ar-

TRACTATVS SECVNDV

LIBRI THEOLOG
MORALIS.

Peccata.

Vbi materiæ de Peccatis in comm
de ſeptem Peccatis capitalibus
vniuerſis moralibus delictis,
in particulari à cunctis Fideli
commiti aſſolent, enodantur.

SEQVOR doctrinam Su
Vaſquez, Toletij, Layma
Filliucij, Ferdinandi de
ſtro Palao, Saa, Gaſparis Hurta
Baldelli, Gordonij, Meratij, Lu
Tanneri, & Præpoſiti.

E

EXAMEN PRIMVM

Circa materiam de Peccatis in genere.

Capvt Primvm.

De Originali Peccato.

QVid peccatum Originale, quod in ipſa origine, ſeu
conceptione contrahitur? Eſt priuatio iuſtitiæ, &
ſanctitatis, quæ ſingulis hominibus debuit in-
eſſe ex pacto Dei cum Protoplaſto. Hinc fit Ori-
peccatum mortem animæ eſſe, cuius vita gratia, & ſan-
...it. Vnde patet peccatum Originale concupiſcentiam
...le; quia peccatum Originale tollitur per Baptiſmum,
...iſcentia autem poſt Baptiſmum permanet. Dicitur au-
...cupiſcentia peccatum à Paulo, quia eſt radix, &
...eccati.

...m Originali peccato vera ineſt ratio peccati; Ineſt;
...untarium eſt, non quidem voluntate propria, ſed
...uatenus poſterorum voluntas in voluntate Adami
...tur, cum quo Deus pactum iniit, vt ſi vetitum fru-
...meret, iuſtitiam in poſteros non tranſmitteret.

...rahunt ne omnes ſeu fidelium ſeu infidelium filij pec-
...inale? Contrahunt, niſi quis ſpeciali priuilegio
...vt Deipara.

...s à Deo crearetur, aut ex humana carne decerpere-
...minali propagatione, contraheret ne Originale pec-
...n; quia cuncti peccatum Originale ex peccato
...eminalem generationem contrahimus. Hinc
...ſcindendo, quia Dei filius, & quia vt homo (pe-
...o ſi opus fuiſſet donatus eſſet) peccati Origi-
...rs; quia per lineam virilem, & ſeminalem ge-
...on traxit originem ex Adamo.

...ſunt pœna addicti pueri, qui cum ſolo Origina'i
...t? Subeunt pœnam damni; nec enim beati-
...frui poſſunt iræ filij, & Dei inimici. Pœna au-
...uendi non ſunt, quæ quidem ſoli actuali cri-

 Cap.

CAPVT II.

De Peccato actuali, & habituali.

§. 1. *Actuale peccatum.*

6. Q*Vidnam Actuale peccatum?* Sic à priori d
priuatio debitæ rectitudinis. A poſterior
dictum eſt, vel factum, vel concupitum contra
æternam. Siue: Auerſio à Deo, & conuerſio ad
Itaque in omni peccato duo ineſſe aſſero, mater
male. Materiale eſt ipſe actus, v. gr. actus detract
male autem eſt priuatio bonitatis, aut rectitudi
actui debetur. Qui enim loqui curat de factis al
que famæ læſione loqui tenetur.

§. 2. *Habituale peccatum.*

7. *Peccatum Habituale quid?* Eſt quædam lab
cula ex peccato actuali relicta. Quam quidem
duobus conſiſtere aſſero, primò in malitia act
moraliter perſeuerante per modum habitus; vel
ca denominatione ab actu præterito nondum p
tiam retractato, vnde homo peccator denominat
in priuatione gratiæ habitualis, quæ eſt nitor ani
chritudo.

CAPVT III.

De requiſitis ad Peccatum, vbi de malitia.

8. Q*Vidnam ad Peccatum mortale requiritur?*
preſſa aduertentia malitiæ, aut ſaltem dub
ſum. Niſi enim quis aduertat opus, quod gerit, eſſe
mali periculum adnexum habere; aut niſi forma
cenſetur inuincibili inaduertentia laborare, qua
excuſat à peccato, quàm inuincibilis ignoranti
non eſt aduertentia, ibi non adeſt voluntarium, v
ſatur à crimine, qui in die ieiunij carnes comedit
tans de ieiunio. Item requiritur conſenſus ſalte
quia nullum eſt peccatum, niſi ſit voluntarium.

9. *Dubitat quis, an habuerit conſenſum ſuffici
thale delictum?* Has regulas præſcribo. Si homo
ſcat affectum, vt nollet peccatum committere
poſſet: vt plurimum iudicandum eſt, conſenſum

untur in maximo vllus deliberatus actus, qui ſit us? Minimè, ſed quemlibet bonum, aut malum eſſe Dantur tamen aliqui actus, qui ſecundùm ſpeciem i ſint, nec mali, v.g. actus comedendi, &c. Huiuſmodi e ſunt boni ex obiecto, neque prohibiti, ſed indiffe-

Malitia peccati ac iniuria infiniti Dei, quæ reperitur o, eſt ne intrinſecè infinita? Non; quia tanta eſt macati, & iniuria Dei, quanta eſt bonitas actui debita; tas debita actui non eſt infinitas; ergo neque mali- Dei offenſa. Iniuria quidem Deo irrogata grauior a iniuria hominibus facta, non tamen infinita; alioam iniuria, quæ Deo per peccatum veniale irrogatur, eſſet.

CAPVT IV.

De Peccato Mortali, & Veniali.

Vid peccatum Mortale, & Veniale? Mortale eſt, quod amicitiam cum Deo diſſoluit, & peccatorem ernæ pœnæ conſtituit. Veniale autem neque Deo n redit inimicum, nec æterno dignum ſupplicio; nmodo temporalia pœna dignum, cùm facilè ve- §. 1. *Mortale, & veniale pecca-*

rei venereæ materia leuis excuſans à mortali non aſſig
tur.

15. *An multa venialia per ſe & formaliter loquendo vn
mortale efficiant?* Non; quia peccata venialia innumera n
priuant hominem gratia Dei. Fateor . um, qui per leuia fu
ad quantitat. m peruenit grauem, mortaliter delinquere;
non quod plura furta venialia vnum mortale efficiant,
quia vltimus furandi actus circa materiam verſatur, q
continuata cum præcedentibus ad peccatum mortale ſu
ciat. Vbi adnoto, quod quoties materia vltimi peccati
nialis poteſt cum præceden..um materia continuari, v
mum, in quo grauis materia completur, mortale eſſe, q
alioqui venialem non excederet. Quando verò materia
timi peccati venialis non poteſt cum materia præcedenti
moraliter continuari, vltimum non eſſe mortale affir
quia ſingulæ materiæ ſunt paruæ, & abſque morali illiga
ne diſiunctæ remanent.

16. *Num peccatum veniale poſſit mortale fieri?* Poteſt,
ratione finis moraliter mali; v.gr. ſi mulier ſuo ornatu
quem ad concupiſcentiam alliceret. Vel ratione plenæ ad
tentiæ, cuius defectu graue quodcunque venialis limites n
tranſili.bat. Vel ratione contemptus, aut inobedientiæ.
ratione proximi periculi incidendi in lethale. Vel rati
conſcientiæ erroneæ. Vel ratione ſcandali grauis actiui.
per additionem materiæ.

§. 2. *Mortale peccatum.*

17. *Quonammodo Mortale peccatum dignoſcam?* Pr
conſiderando materiam ipſius, vt pote neceſſariam, ad ſer
dam Dei, ac proximi charitatem. Deinde legis obligati
& materiæ grauitate poſita, conſideranda eſt actus delib
tio: an interuenerit plenus rationis vſus, nec ne. Tertiò,
pendenda, quæ ex genere ſuo mortalia ſunt. Quæ enim c
tra Theologicas virtutes, contra Iuſtitiam, Religion
Temperantiam præcipuè in materia venerea ſunt, mor
ex genere recenſe.

18. *Num mortale ex genere ſuo poſſit veniale reddi?* Po
quidem, tum leuitate materiæ, tum deliberationis plenæ
fectu. Non ita veniale ex genere in mortale tranſmutan

19. *Vnde vnum peccatum mortale, aut veniale aggrau*
Hæ circunſtantiæ peccatum aggrauant. Maior affectus
conatus ad peccatum. Maior ſcientia, & cognitio crim
Conditio perſonæ peccantis, vel in quam, ſeu cum qua pe
tur. Maius damnũ quod infertur. Peior finis, qui à delinq
te intenditur, Scandalum adiunctum, Locus, tempus, mo
(

pluribus vno actu, vnius tantùm peccati de-
us. 2. Tot ſunt numero peccata, quot ſunt
s moraliter interrupti, quando idem nec mo-
naliter perſeuerat. v.gr. actus odij, quod Pe-
iſit, diſtinctum odium eſt ab eo, quod hodie
roficiſcitur ad furandum, vel occidendum,
atem furandi, aut occidendi ſæpiùs repetit,
ta peccata committere; quia eiuſmodi actus
enſentur. 3. Peccata ſpecie diſtinguuntur per
erſas ſpecie perfectiones, queis priuant; quia
atur à forma cuius priuatio eſt. Non diſtin-
per ordinem ad diuerſa præcepta, quibus ali-
, aut prohibetur ex eodem motiuo; alioquin
alienæ & furtum rei alienæ eſſent peccata
cum alterum ſeptimo, alterum decimo præ-
tur. Porrò ſi peccata prohibita ſint pluribus
uerſis motiuis, ſpecie diſtinguuntur; quia
ntur virtutibus, & perfectionibus. v.gr. Sacer-
nereum conſentiens duo peccata committit;
iereus prohibitus eſt Sacerdoti diuerſis præ-
o motiuo conditis, ſcilicet ex motiuo caſti-
uo Religionis, ad quam ſpectat votum, quod
eum violatur. At qui eo die Quadrageſimæ,
or tempora incidunt, non ieiunat, duplici de-
tur; quia duo illa præcepta ex eodem moti-

CAPVT VI.

De Peccato Commiſſionis, & Om

22. *QVidnam peccatum Commiſſionis & Om* catum Commiſſionis actus eſt qui c ptum negatiuum fit: Omiſſionis autem eſt p contra præceptum affirmatiuum. *Affirmati... tiuum præceptum expende in definitionis intellige* matiuum eſt, quod operationem aliquam pr feſta coles, ieiunabis, &c. Negatiuum autem tionem ab opere incidit, v.gr. non occides, no ris, &c.

23. *Differt ne peccatum Commiſſionis à pecca ſpecie, ſecundùm rationem materialem, & formal* quia peccatum Omiſſionis non tantùm eſt pri rectitudinis; ſed etiam ſuſtantiæ actus, cui rec tui: peccatum verò commiſſionis eſt tantùm p tudinis, quæ actui debetur, & prætereà priuat pe ſpecie diuerſis.

24. *Quodnam grauius peccatum, Commiſſionis ſionis?* Commiſſionis quidem. At Omiſſio, ſi culpa que poſitiuo actu eſſe non poteſt, qui cauſa ipſiu per accidens exiſtat.

25. *Quandonam Omiſſionis peccatum committi* pore, quo implendum eſt præceptum, quia omiſſ eſt culpabilis, niſi eo tempore, quo præceptum *ſi Omiſſio eo tempore, quo ... libertas, con...* tur ad culpam, quando voluntariè cauſa datu quando ipſa contingit Omiſſio. v.g. me ſomno t dens forè, vt propter ſomnum Sacro die feſta n tunc delinquo, quando voluntariæ illi Omiſſion bibeo. *Quid autem ſi ...* Iam dans cauſam Omiſſioni deliquiſti, licet a non prodierit effectus.

26. *Idemne de Commiſſionis peccato dicendum* Si enim huiuſmodi peccatum contingat eo te in poteſtate, ſeu libertate hominis, non eſt, illud imputatur ad culpam, cum data ei fuit voluntari in ebrietate homicidium.

27. *Num actiones, quæ ſunt cauſa Omiſſionis & peccaminoſæ?* Sunt quidem; quia peccati cau

acrum omitto, malus eſt, & ad culpam im-
tiones etiam ex natura ſua bonæ, fiunt pra-
ſa Omiſſionis præcepti, niſi ex neceſſitate
ſacrum omittit, vt domi ſtudeat, peccat ſtu-
*riò igitur huiuſmodi actiones quæ Omiſſio-
unt, erunt aperiendæ in confeſſione?* Nego con-
malitiam habeant diſtinctam ab Omiſſionis

Capvt VII.

De Peccato Cordis.

[illegible] criminis Cordis, [illegible] ſenſionem, exquiramus igitur, [illegible] in ipſa ratione, & voluntate compl[illegible] v. g. ereſis, Inuidia, Superbia, & ſimilia: [illegible] ſpe-
[illegible].

delectatio quid? Eſt (de ſimplici delectatione
e rei deliberata complacentia abſque inten-
nel perficiendi, quæ à Theologis conſenſus [illegible]
aſſolet appellari.

[illegible] mala delectatio de cogitatione? Non, ſecluſo
o, & proximo in delectationem rei illicitæ
[illegible] de re mala delectatio mala ex ſe; ideòque,
[illegible] lethale ſit, etiam illius erit lethalis de-

*[illegible] appetitu delectationem ſine conſenſu pari-
[illegible] ipſam: an mortaliter delinquant?* Probabi-
[illegible] non delinquere. Profectò non omnis de re
[illegible] eſt peccatum. v. g. ſi poſitiuo tantùm iure ma-
[illegible] etiam ſi de iure Diuino. v. g. cum de malo
[illegible] delectatio habetur.

[illegible] de re [illegible] ignorantia eſt ne delictum? Non,
[illegible] naturaliter quodammodo contingentes
ex cauſis. At ſi ex cauſa voluntaria, [illegible]
[illegible] rationis defectu excuſetur, tutius [illegible]
[illegible] abſtinere.

[illegible] delect[illegible] licitè de actu coniugali? [illegible] pla-
[illegible] poſſunt de actu præterito delectari, ſicuti
[illegible] quia hic Matrimonium non adeſt: ibi
[illegible] eſt.

34. *Eſt ne peccatum delectatio de re mala ſub* Peccatum non erit, ſi conditio illa tollit ab actu v.g. comedere carnes in Quadrageſima, ſi veritum At ſi non tollat, peccatum eſt, v.gr. furari, niſi eſſ quia nunquam non furtum malum eſt.

35. *Moroſæ delectationes in Veneris materia ſ nes einſdem ſpeciei?* Speculatiuè probabilis eſt ſe firmans. In praxi autem diuerſæ ſpeciei eſſe affirm rùm ſi moroſa delectatio de coniugata. v. gr. ta de ea veluti de fœmina non ſua, aut de pulchra ad coniugium reſpectu fornicationis ſimplici eſſet.

36. *Cordis deſideria ſunt ne variis ſpeciebus* Sunt quidem, vt ſuperbia, inobedientia, contempu inuidia, ira, ſcandalum. Certè generaliter tant neque ſpecialia peccata ſunt, neque neceſſariò in c aperienda. At accepta ſpecialiter diuerſa ſpecie p ciunt, ideóque exprimi neceſſariò debent. Mul autem per moralem interruptionem, quæ tunc ac ſiue contraria voluntas interuenit, ſiue voluntari ab actu.

37. *Memoraſti peccatum ex contemptu: rogo, n peccatum?* Ita quidem, ſi ideo legem, aut præcept quia non vis legi eſſe ſubiectus; aut legiſlatrici Contemptus planè continet peccatum ſpecialis i tiæ; quare qui legem, aut præceptum ita tranſgred contemptus circunſtantiam in Confeſſione explica omnis inobedientia ex contemptu formali, eſt pec thale adeò, vt etiam ea negligere ex formali c quæ ſolum in conſilio ſunt, puta Sacramentum ext ctionis, aquæ benedictæ aſperſionem, &c. ſit graue ſum. Contemptus autem materialis ſiue ipſius ope quis regulam aut præceptum tranſgrediatur, quia p menti æſtimat, eſt culpa venialis. *Rogo, num freque ſus, ſeu conſuetudo peccandi contemptum contineat?* non continet, ſed ſolùm interpretatiuè ſecundùm ex præſumptionem.

38. *Ad cordis peccata ea quæ in Spiritum ſanctum dicuntur, reduci videntur: ideo quæſierim, quotnam in ſanctum peccata annumerantur?* Sex quidem, Deſpe licet, Præſumptio, Impœnitentia, Obſtinatio, Im veritatis agnitæ, & fraternæ charitatis inuidentia. cias odium Dei, quod grauiſſimum in Spiritum

Capvt VIII.

De Peccatis Oris.

is delictum? Quod ore perpetratur, ſeu lin-

ies recenſe. Tribus modis ſpecies multipli-
x obiectis ſpecie diſtinctis. Secundò ex eo,
aque ſermo ad obiecta ſpecie diuerſa referat-
eo quòd licet ad vnum obiectum idem ſpe-
netur, attamen diuerſa ſpecie circunſtantia

utem quonam modo numero mutiplicentur? Ex
ſermonis moraliter interrupti, & ex morali
aerica obiectorum. v. gr. maledicens Deo &
tolis, duo tantum numero peccata commit-
e Apoſtoli cuncti duplex tantùm diſtinctum
conſtituunt. Item eadem ratione impre-
ortem, vnum ſolummodo intendit homi-

Capvt IX.

De Peccatis Operis.

43. *Qui ob veniæ fiduciam recipiendæ per Confeſſionem linquit, peccat ne grauius?* Non videtur grauius pecca iuſtitiæ contemptus adiiceretur.

44. *Qui alium ad peccandum inducit, peccat ne ſempe ciali ſcandali crimine?* Non, niſi ideo inducat, vt eu mortale labi efficiat. Peccat tamen alio peccato nume ſtincto. Aliquando etiam grauiùs tantùm peccat, vt peccatis accidit, in quibus neceſſariò ſociorum con requiritur.

CAPVT X.

De Peccati effectibus.

45. QVinam *Peccati effectus recenſendi?* Primus eſt la, quam peccatum actuale infert, & in qua tum habituale conſiſtit. Secundus eſt reatus pœnæ, ſeu næ, ſeu temporalis: ſeu damni, ſeu cenſus. Tertius eſt nutio naturalis inclinationis ad virtutem, quatenus tas acquiſito per peccatum habitu vitioſo, facilius ad deſertur, ad quod habitus vitioſus inclinat.

46. *Num vnum peccatum alterius pœna eſſe poſſi* & formaliter conſideratum, quatenus culpam dicit, teſt, ita vt Deus velit hominem ob culpam præceden aliud prolabi delictum; quia peccatum non poteſt à tendi. Si verò peccatum ſpectetur ſecundùm eius acci vt ratione infamiæ, vel triſtitiæ, vel ſubtractionis vnum peccatum alterius pœna poteſt exiſtere.

CAPVT XI.

De cauſis à Peccato excuſantibus.

47. AN *aliqua cauſæ excuſantes à crimine?* Sunt quas ad quatuor claſſes adduco. 1. Diſpen lidè obtenta. 2. Impotentia phyſica, aut moralis. 3. metus, ſeu proximum grauis damni periculum. 4. Ign inuincibilis, & inaduertentia.

48. *Eſto quòd impotentia excuſet à peccato: requi quid non poſſum totum præceptum implere, teneor ad im rem, quam poſſum?* Teneris, modò ſit pars notabilis

, quia nullum eſt crimen niſi voluntarium.
robabile grauis damni periculum, regulari-
anſgreſſione legis humanæ excuſat, & con-
to, quia lex humana non obligat ſtrictius,
& naturalis: multæ autem diuinæ & natu-
ortali in periculo grauis mali non obligant
e patet, quæ licet iure diuino ſit ante Eu-
onem præmittenda, non autem obligat ſim-
bus caſibus: ergo metus aut periculum gra-
greſſione legis humanæ excuſat, & conſe-
o.
ntia inuincibilis tam iuru, quàm facti à pec-
uſat; quia cum hac ignorantia non ſtat vo-
enim voluntarium ſupponit cognitionem.
inuincibilis pœnæ non excuſat à peccato;
oluntarium, neque aduertentiam ſufficien-
prohibitionem.
igitur ignorantia excuſabit à culpa? Antece-
n conſequens. Quæ verò comitans dicitur,
uſat, cum ab actu rationē auferat voluntarij.
odo ignorantia inuincibilis, aut probabilis, quæ
ignoſcenda? Has regulas præſcribo. 1. Quan-
s nil prorſus dubitat de eo quod agit, igno-
ntaria, ac probabilis. 2. Idem iudicium de
ſufficienti ſtudio, ſcientiam acquirere non
o quis rem aliquam neſcit, quam ſcire tene-

55. *Num Dæmon cauſa peccati eſſe poſſit?* ... humani corporis localiter mouere poteſt ... phyſica et ratione, vt corpus alterum, hominiſq ... tioſis motibus impellat.

CAPVT XII.

Praxis circa materiam de Peccatis ex Doctoribus Societatis IESV.

§. 1. *De peccato mortali, ac veniali ex genere.*

56. *SCis, mortale ex genere fieri veniale per accide[ns] ... fectu deliberationis: rogo, an etiam poſſit fieri ... nialis culpa?* Poteſt. v. gr. ebrietas excuſat ab omni ... in his, quæ inſana mente fiunt, iniurioſa quidem, ac ... quæ mente ſana, peccata eſſent. Item blaſphemia, inf... periurium in ebrio, &c. Sic *Vaſquez tom. 2. d. 227. cap* ... *Quid ſi hæc omnia gerenda in ebrietate, præuideantur?* ... cuſari *Sanchez* aſſeruit *ſum. tom. 1. lib. 1. cap. 16. num.* ... ſunt voluntaria in cauſa.

Vaſq.

Sanch.

57. *Scis etiam, veniale ex genere fieri poſſe per mortale ratione circumſtantiarum, vel ratione conſcien[tiæ erro]neæ, de quo ſupra: rogo, an ex numero venialium inſurg[at mor]tale: vnde ſi (v. gr.) per impoſſibile quis omnia peccat[a venia]lia committeret, culpam leuem excederet?* Negatiuè re[ſpondeo] cum *Granado 1. 2. cont. 6. tract. 2. d. 2. ſect. 7.* docent[em, poſſe quempiam] tem vno actu omnia venialia peccata perpetrare, ſol[umque ve]nialiter delinquere. Porrò *Sanchez citat. cap. 5. num. 4.* ... peccare mortaliter, ratione periculi, quo ſe exponere[t] ... diſpoſitiones peccati mortalis admittendo. Sed reſ[pondeo] omnes haſce diſpoſitiones in eſſentia diſpoſitionum ... neri, non tranſire in mortale.

Granad.

Sanch.

§. 2. *De cooperatione ad peccatum.*

58. *Scio cooperari peccato alterius, peccatum eſſe;* ... *concurrit vt cauſa remota, à peccato excuſari: rogo, an* ... *catur proximè peccato cooperaſſe, dum commodat (v. gr.)* ... *lum amico fornicaturo, vt magnum incommodum euit[et]* ... Negatiuè reſpondeo ex Doctorum meorum mente; ... lis commodatio cubiculi ex ſe eſt indifferens, & ſola ... tis voluntate vitiatur.

59. *Cooperatúrque proximè peccato famulus, qui [he]ri concubinam conducit?* Non cooperatur ex ſenſent[ia Pal.] *tom. 1. tract. 6. d. 6. part. 11.* ſi adſit aliquod graue, & ... tionatum damnum; quia iam ſupponitur, inter herum, ...

Pal.

conuentum eſſe crimen: conductio verò illa indiſ-
. At *Layman. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 15.* permit- Laym.
ilo, fœminam per ianuam intromittere, facem præ-
am ſternere, &c. prohibet à domo illam euocare, &
is conducere; quia verè talis actio geri poteſt ſine
peccatum inductione, quamuis illa parata ſit.
*n poſſit famulus concurſum phyſicum adhibere, v. gr.
ncubinam in ſella, aut curru?* Non poteſt (inquit
hez. tom. 1. lib. 1. cap. 7. num. 25.) ratione ſolius fa- Sanch.
ſed requiritur aliquod ſeruorum damnum notabile.
orum ſententia auriga deferens concubinam eò, vbi
ituram, non peccat, ne lucrum amittat.
*oteſt ne famulus aliquando cooperari proximè peccato
i. v. gr. ſuſtinendo pedes, vel ſcalam aſcendenti per
in domum meretricis?* Poteſt, ſi ei imminet aliquod
, v. gr. ſi dominus ſit illum expulſurus, & ſic cogen-
icare, vel penuriam pati, præcipuè cum non inue-
n dominum, qui eadem non petat obſequia: dum-
io ſit indifferens, & ex prauo domini animo in ma-
n ordinata, vt eſt illa aſcendentis domum, aut dice-
e heri concubinæ: *Dominus dicit, vt hac nocte expe-
s domum accedas*, aut ſignare locum, vbi ſit concu-
Palaus tom. 1. tract. 6. d. 6. part. 11. num. 5. Porrò omnes Pal.
iones *Hurtadus 2. 2. d. 10. diffic. 9.* ſolius vtilitatis ra- Hurt.
uſat.
oteſt ne famulus ſcribere, ac deferre literas amatorias?
ans dicit licere *Palaus*, ad euitandum aliquod gra- Palao.
um; quia non eſt intrinſecè malum, ſi ab ſcribente,
nte malus finis abſit; poſſunt enim ſcribi talia ama-
ba non ſeriò, ſed iriſoriè, &c. At *Sanchez citat.* Sanch.
putat probabilius huiuſmodi ſcriptionem, ac dela-
ſſe malam intrinſecè. *Quid ſi literæ ſolum indicant
nocturnum (v. gr.) aduentum?* Poſſunt ſcribi, ac
quia illa verba indifferentia ſunt.
icet ne pictori imaginem concubinæ pingere amaſio?
grauiſſima cauſa licet; quia indifferens actio. *Pa-* Pal.
. 12. num. 6. Scio *Azorium tom. 2. lib. 12. cap. vltim.* Azor.
contrarium aſſeruiſſe. *Quænam cauſa grauiſſima re-
?* Non amiſſio lucri, ſed mortis, aut vulneris

*Excuſantúrne Chriſtiani captiui in triremibus Turca-
ngundcula ædificantes, ſarcinas, & arma neceſſaria ad
ntra Chriſtianos afferentes?* Metu verborum excu-

 ſantur,

ſantur; quia talis cooperatio non eſt adeò propin illa damnum non inferretur. At ſi res eò deueniſſ ſtiani, captiuorum opera, vincendi eſſent, ten

Sanch. priam vitam bono communi poſtponere. *Sanche* *lib.1. cap.7.n.18.*

65. *Licet ne captiuis in terras Christianorum* *bus ex mortis metu damnum illis inferre in bonis*

Conin. *mando, furando, & ad triremes regendo?* Negat C *d.31. dub.7. num.*104. ſed Palaus aſſerit licere, eſt, ad vitandam extremam neceſſitatem prop temporalibus alienis vti; in tali enim caſu domi nabiliter eſſet inuitus. Scio Magiſtrum propinq

Médoz. *Petrum Hurtado de Mendoza 2.2. d.76. sect.3. §.1* tionem hanc appoſuiſſe: *Niſi Chriſtiani eſſent i* *ceſſitate.*

66. *Licet ne metu mortis pingere, aut fabricare*

Conin. *tili?* Negat *Coninch 2.2. d.18. dub.13. num.* 213.

Pal. *Castro Pal. tom.1. tract.6. n.7.* ſi non poſtulatur t aut effictio in Religionis contemptum; quia n intrinſecè mala.

67. Licet ne ex metu mortis vendere furi i quibus alterius ſeras effringat, & gladium parato cidere? Licet; quia venditio illa ex ſe, & prout pr vendente fieri ſolum cenſetur, vt medium præ lum euadendi, non in honorem, aut cultum fal

Valent. nis. *Valentia tom.3. d.1. q.10. part.6.* & *Tanneru*

Tanner. *q.9. dub.5. num.*144.

68. *An poſſint miniſtrari indifferentia aliàs*

Sanch. *tranſgreſſuro?* Excuſat *Sanchez num.*16. gener modi rerum miniſtratores, ſi non ſint ita proxi natæ ad peccatum, vt per ſe meritò ſint malæ ce

Suar. pugnat *Suarius de Char. d.*10. *sect.*3. *num.*2. quia ſit abuſurus non tollit concurſum alterius, qui mi de non obſtat, quod quis aliàs ſit Cœnaturus nij, quin tu pecces Cœnam miniſtrando. In ſcandalo plura.

§. 3. *De materia leui.*

69. *Vndenam agnoſci poſſit, an in tranſgreſſi* *præcepti detur materia leuitas?* Profectò *Baldellus* *d.*14. *num.*13. hanc regulam tradidit: ſi ex ratione ſe prima oritur notabilis oppoſitio ad virtutem

Bald. circa illud, in tali obiecto leuitas materiæ non d rem ex ratione obiecti prima oritur oppoſitio neque grauis, neque leuis, ita vt ſit deinde graui

bet notabilem oppoſitionem ad virtutem fidei ; ideò
ſo infidelitatis non datur materia, & culpa leuis.
aſtro Palaus tom.1. tract.2. d.2. p.7. num.2. edocet ex Pal.
e & fidelium ſenſu id deſumendum, qui quidem ſen-
pſarum rerum natura fundatur. Aliqua enim ita ſunt
ura ſua inordinata, vt in quauis materia reputentur
ma ; v.g. idololatria, Simonia, infidelitate. Aliqua
a, vt, niſi aliqua circunſtantia accedat, ſemper leuia
ntur ; vt verbum otioſum, ſcurrilitas &c. Alia denique
ura ſua mala quidem, ſed nec grauia, nec leuia ; cre-
tamen, & decreſcentia iuxta materiæ quantitatem.
tum.

*Coaleſcunt ne plures materiæ leues in vnam grauem,
is omnibus delinquere, ſit mortale?* Si plures illæ mate-
diuerſa præcepta etiam ſimul tempore implenda per-
t, non coaleſcunt. v.g. Clericus in die feſto, in quo ie-
n incidit, parum laborat, parum interdiu comedit, mo-
de Officio diuino recitare, & de Miſſa audire omittit
mortale, ſed plura venialia. *Sanchez in ſum. tom.1. lib.1.* Sanch.
16.

*Venit quis, vna die orare, ſacrum audire, eleemoſynam
re ; ex ſingulis tamen modicum omittit : peccat ne graui-*
Aſſerit *Sanchez citatus* ; quia plura vota eodem die Sanch.
antia, quamuis de diuerſis materiis, vnam inducunt
ationem, quatenus omnia ſub eadem ratione ad ean-

eleemoſynam prætermittere, quæ ſimul ſumpta fuiſſet ma ria notabilis, non coaleſcit in grauem materiam, ad culp grauem inducendam. At ſi vota non ſint diei alligata, dies præfigatur vt terminus, vltra quem obligatio diffe non debeat: tunc coaleſcunt. Ratio eſt, quia in priori ca cum votum alligatum ſit diei, tranſacto die, expirat; & id non poteſt cum aliis obligationibus vniri. At in poſterio obligatio voti, tranſacto die, non extinguitur, & ideo pot vniri cum ſequentibus.

Pal. 72. *Quandonam ergo cenſebor vouens alligare obliga nem voti ad diem, & quando non?* Cum *Palao tom.1. tract. d.2.part.9.§.4.num.9.* reſpondeo: quando in ſingulis dieb eſt diuerſum motiuum, tunc votum intelligitur diei all gati; ſecus vbi idem eſt motiuum. Porrò in votis perſo ſonalibus ſemper obligatio diei alligata cenſetur, in realib minimè.

EXAMEN II.

Circa materiam de ſeptem Peccatis Capitalibus.

CAPVT PRIMVM.

De Superbia.

§. 1. Superbia. 1. Q*Votnam vulgò capitalia crimina numerantur?* Se ptem, ſcilicet Superbia, Auaritia, Luxuria, Ira Gula, Inuidia, Acedia.

2. *Quare peccata hæc Capitalia vocitantur* Quoniam ab his omnia mortalia crimina exoriuntur.

3. *Sunt ne ſemper mortalia?* Minimè, ſed quando ſimul ali quod præceptum Decalogi, aut Eccleſiæ in re graui violatu Appellantur autem mortalia, quia mortalium radices.

4. *Quidnam Superbia?* Eſt appetitus propriæ celſitudin peruersè voluntarius. Actus autem proprius huius eſt ſua minora bona naturalia vel ſupernaturalia be ralibus, aut ſupernaturalibus proximi præponere.

5. *Quandonam appetitus hic grauiter vulnerat tiam?* Quando cum Dei contemptu copulatur, & nium peccatorum ſuperat grauitatem. Cum autem

nnia,eleemoſynas,&c. Item cùm huiuſmodi appe-
itio, aut præſumptio cum notabili proximi con-
ſtit, grauiter etiam animus vulneratur. Ille autem
proximum contemnit, qui ſuperbiendo deſpicit
roximi ſtatum cogitatione, ore, opere per contu-
n intentione vilipendij, complacendo ſibi de mi-
ni fortuna.

nam eſt Vana gloria? Appetitus gloriæ inordina-
e inordinatè appetere propriæ excellentiæ cum
rita manifeſtationem. *Quodnam peccatum Vana*
enere ſuo tantùm veniale; quia per hoc vitium
erminos contentum haud grauis Deo ſeu pro-
atur iniuria.

gloriæ ſpecies, ſeu filias enumera. Septem ſunt, Ia-
entio nouitatum, Hypocriſis, Pertinacia, Diſcor-
tio, Inobedientia.

tia quid? Declaratio inordinata propriæ excel-
n ſcilicet me iacto de crimine, aut cum proximi
non ad bonum finem mea bona narratim. Profe-
a de opere nunquam à me facto, ſine graui Dei
, aut ſine graui proximi iniuria, venialis culpa eſt.
n ad mortalem accederet, quando grauiter aut
tia læderetur, aut proximi fama. Fit equidem
Dei irreuerentia, cum in morem Regis Tyri, dixe-
Ego ſum Deus. Proximus autem graui iniuria affi-

§. 2.
Vana gloria, cuius ſeptem filia.

non. M. [illegible] Hypocriſis ſemper eſt [illegible]
per [illegible] perniciosum eſt. [illegible]
vulg[illegible]
tem, ſi aliqua [illegible]

12. *Pertinaciam expende.* Eſt oſtentatio inor-
prij iudicij. Graue quidem peccatum, quando
honorem in rebus fidei notabiliter militat, vel pr
uij infert nocumentum. Porrò in aliis leue pe
Pertinacia.

13. *Diſcordia quidnam?* Voluntatum eſt c
Mortalis erit huiuſmodi cordis diuerſitas, in gra
uerentia, vel proximi notabili detrimento. Aliter
tum leuis culpa, aut nulla.

14. *Perge ad Contentionem?* Eſt pugna verbis,
contra perſpicuam veritatem. Cùm veritas impu
animo diſputandi, vt veritas clarior illuceſcat,
catum eſt, modò lege aliqua non ſit prohibitum
veritatem afferri in diſceptationem. At impug
cuam veritatem animo impugnandi, & contra
peccatum aut graue, aut leue, iuxta materiæ gra
leuitatem.

15. *Inobedientiam expende.* Eſt inordinata ten
Tolet. dati ſuperioris. Adiicit *Toletus* non de quacu
dientia loquendum, ſed de ea, quæ eſt præcepti
quia præcipitur. Vt enim obedientia eſt implet

...nam denique de Præſumptione dicendum? Eſt ap-
...dendi ſe illuſtrem per opera grandia ſupra pro-
Delinquis mortaliter, ſi cum graui aliorum peri-
tis, v.g. ſi artis medicæ ignarus ægrotos curan-
...es: aut ignorans iura, cauſas ſuſciperes patroci-
Theologiam moralem non callens, te audiendis
us exponeres: aut imperitus ſuggeſtum concio-
nderes.

Capvt II.

De Auaritia.

...nam eſt Auaritia? Inordinatus diuitiarum amor. §. 1. *Auaritia.*
...rdinatus quidem amor culpabilis eſt; non ordi-
d rectum finem directus. Certè in optandis diui-
...tio niſi coniuncta ſit cum iniuſtitia retinendi, vel
ienum domino inuito: vel cum duritia non ſub-
eno grauiter inopia laboranti, ſolummodo ve-
pa. Secus ſi aliquod præceptum violaueris nimio
ffectu. v.g. ſi Sacrum diem non obſerues.
...itia prolem enumera. Septem ſunt filiæ eius, Ani- §. 2. *De ſeptē auaritiæ*
do, Violentia, Fallacia, Periurium, Fraus, Prodi-
...ratio cordis.

ad acquirenda bona. Ex graui fallacia grau
leuis autem de leui deceptione.

24. *Periurium quid?* Eſt addere menda
Nunquam non periurium grauiſſimum deli
ſupra.

25. *Fraudem expone.* Eſt reipſa aliquid p
Si vendidit quis pluris iuſto pretio, aut min
ueniente fraude, grauiter aut leuiter delinq
quantitatem : ſi vendidit vnam rem pro ali
vendente accepit : ſi nummum adulterinun
etiamſi ipſemet ab alio bona fide recepiſſet,
bio grauis aut leuis iuxta materiam reputatu

26. *Quid eſt Proditio?* Alium ob pecunia
adducere, ſiue aliis lædendum offerre, vel
Vbi equidem ſimiliter grauis aut leuis culp
tur grauitatem, aut leuitatem.

27. *Quidnam denique cordis obduratio?* D
cuniæ amorem erga egenos oſtendere. N
compaſſus fueris? Num eos obiurgaueris? N
rè exegeris debita, cum non eſſent ſoluendo
moſynæ obligatione periculum fiet.

28. *Quodnam vitium auaritiæ opponitur?*
ius affectu aſſuecit quis bona inutiliter luſibu
tionibus conſumere, parentum diuitias mal

CAPVT III.

De Luxuria.

§.1. *Luxuria.*

29. Q*Vidnam Luxuriæ nomen ſignificat*
tiam conuiuiorum, & in veſtibus
ſeu herbarum vbertatem, feracitatémque arb
terrarúmque pinguedine : ſiue animantium
tripudiant pecudes propter alimenti abund
ſenti ſumitur pro appetitu, ſeu actu libidi
humanæ.

§.2. *Filiæ Luxuriæ octo.*

30. *Quotnam Luxuriæ filiæ?* Octo, ſcilice
tis, Præcipitatio, Inconſideratio, Inconſta
Odium Dei, Amor huius mundi, & Horror f

31. *De mentis cæcitate diſſere.* Cæcitas m
quis adeò addictus eſt turpitudini, vt men
minimè cogitet.

e ipſum finem actionum ſuarum, & ſtudiorum
on Deum.
um Dei quid? Laſciuus aſſolet à rebus diuinis
imò à Deo, quia carnales prohibet, & punit vo-

ræſentis vitæ affectu? Amor deliciarum ita ani-
ſſicere, vt quandóque quis gloriæ renunciet, ſi
nti ſeculo daretur.
denique de futuri ſeculi horrore? Voluptati addi-
nortem timet, raró de ipſa lubet cogitare, ſæpè
s ad vitæ propagationem vtitur, potiúſque in
iàm in Deo fiduciam conſtituit.
octo prædicti affectus lethalia crimina? Profectò
ntellectum pertinent quatuor actus. Intellectus
ptus ad conſiderationem finis boni, dum rapitur
a quæ carnis faciunt delectationem; & hæc eſt
tis. Rurſus fit ineptus ad conſultandum de mediis
num, & eſt Præcipitatio, qua homo non curat
conſilio, ex mentis occupatione in carnalibus.
mittitur iudicium, dum non curat, quale ſit, quod
inconſideratio. Fit hinc debiliſſimus homo ad
bona apprehenſa, & cognita, nec vires habent in
ſt inconſtantia. Quæ quidẽ contra qua-
militare videntur. Tunc igitur actus hi
o finis vltimus in creatura ponitur: aut

§. 1. 40. [illegible] *Ira?* Appetitus vindictæ [illegible]
Ira. [illegible]
ſcibilis, quia [illegible]
proximum, quæ quidem ſolùm in vociferat
alicuius damni voluntate prorumpit.

41. *Quàm grave crimen Ira propriè ſumpta?*
mortale, cum inordinatio appetitus circa gra
ſumendam effrænatur. At hæc inordinatio g
do appetimus immeritum graviter punire: ſ
ſuper quem non habemus authoritatem: ſeu
non ex iuſtitiæ zelo, ſed ex vindicta, aut g
ſiderio damnum inferendi. Ratio eſt, quia
irrogatur iniuria ch[illegible]: *Mihi vindicta,* &
ut damnum inferatur.

42. *Impropriè autem ſumpta quantum eſt*
quidem ſecundùm ſe; quia eſt quædam paſſio
turali impotentia exorta ex naturali obiecti
mentem referimus.

§. 2. 43. *Quando Ira impropriè ſumpta prorumpit*
Maledictiones. *nes, quodnam peccatum eſt?* Si maledictiones
ferantur abſque deſiderio executionis in proxi
iactitantur, neque reſpectu perſonarum [illegible]

: interpretandum. Plerumque qui facilis eſt pertur- non adeſt inimicitiæ cauſa, aut odij grauis occa- ſi repentè ſibi videatur concupiiſſe euentum, non o modo deſiderat. v.gr. mater iactat in ſibi charum uem maledictionem: videtur ſibi mentis pertur- onſiderata, ex voluntate locutam eſſe: at ſi mox : filium ne vis inferno detrudi? reſpondebit: Auer- ius. Affirmo igitur maledictiones illas, quas con- uiſum, vigente præcipuè odij occaſione, iactas, ple- im intentione euentus exprimi; quæ autem in fi- nicum, in famulum, non tam ex odij affectu, quàm perturbatione infliguntur, plerumque efficaci euen- tio priuari. Vnde plurima mortalia crimina vitan-

ne licitum Diabolum maledicere? Peccatum eſt dicto afficere quo ad naturam bonam quidem; & ſtam; propter ipſius culpam & aduerſus homines ullum peccatum eſt Diabolum maledictis vulne-

[illegible] de maledictionibus in irrationabilia animan- te Si tales maledictiones in creaturas iactentur; & tur vt creaturis Dei, eſt blaſphemia. Si iactentur, tur; vt eueniant propter damnum redundans in n, eſt iniuſtitia grauis quidem, aut leuis iuxta ma- [illegible] grauitatem, aut leuitatem. Si verò iacten- llio eueniant neque vt creaturis Dei, neque vt rebus ſed vt entia quædam ſunt, eſt vanitas, & peccatum do veniale; quia res vana exoptatur, cum rei ratio- ſi bonum aut malum ſecundum ſe ſumptum non [illegible]

[illegible] Ira recenſe. Sex admittero, Indignationem, Tu- [illegible], Contumeliam, Blaſphemiam, & Rixam. §. 3. *Ira ſex filia.*

[illegible] indigna vinen. Ex ira quis aſſolet loqui, non [illegible] nominare nomine proprio, aut aliquod beneuo- [illegible] exhibere.

[illegible] mentis. Tumor mentis tunc adeſt, cum [illegible], cogitans modum, & media vin-

[illegible]. Cum ex ira litigant, clamores aſſolent

[illegible] Blaſphemiam. Ex iræ concepta immoderatione ali- [illegible] libertas verba in Deum aut Sanctos effor- [illegible] aut ventis à Deo *immiſſis ſæ eſt ſermedicta*

maledicit

in quo vindicta conſiſtit. Indignatio igitur, q
gnum reputat proximum ſua familiaritate, n
tribus caſibus. 1. Quando adeo prorumpit, v
ratus proximum non iurare etiam in iis, in qu
pto tenetur. 2. Cùm adeſt interior perſonæ c
Cùm ſcandalum graue exoritur. Extra hoſce
eſt. Præterea tumor mentis, ſeu illa audacia,
ſurgere audet ad vindictam, ex qua in mente v
cogitationes: erit quidem tam graue peccatum
vindicta excogitata. Qua verò parte ira in
exteriori, tres filiæ exoriuntur, Clamor, ſiue ino
confuſa locutio ex ſe veniale peccatum, niſi ex
taſſe mortalis fiat: Contumelia, ſeu iniurioſu
ue aut leue iuxta contumeliæ grauitatem, aut
qualitatem perſonæ, cui iactatur. De Blaſphe
Qua denique parte ira ad opus deſcendit, hab
xam, ſub qua eſt bellum, vulnera, & contentio
dem omnia grauiter iuxta affectum internum
grauitatem lædent conſcientiam, aut venialia e

CAPVT V.

De Gula.

... natura prohibet, quis veſcitur, talis eſt caro
... ſanguis.

... *aliquando liceat hominem carne aut ſanguine*
...ſci, aut potari? In neceſſitate magna quidam ex-
...t licere. *Toletus* in magna ægritudine huiuſmodi Tolet.
...u curanda. Ego equidem affirmo ſola in extre-
...ate licere. Ducor ipſius naturæ teſtimonio; non
... vel extrema neceſſitate preſſus alium canem ab-
...ius rationali creaturæ egenti remedium, ſed ex-
...em egenti ſolummodo tam formidabilis eſca
...

... peccatum mortale ſit ebrietas? Seſe ſcienter ine- §. 2.
... ad vſus rationis priuationem, mortale eſt: vel ſe *Ebrietas*
...rationis periculo exponere, etiam ſi effectus non
...el alij vinum porrigere, quem ſcio inebriandum,
...ebrietate corripiatur. Ratio eſt, quia voluntariè
...no rationis bono abdicant.

... quis vſque ad ſatietatem, ebrietate non præuiſa:
... grauiter? Imò nec leuiter, bona fide ſedandæ
...ledit; quia accidentalis præter intentionem ſe-
...etas.

...derato potu quis nonquidem ebriatur, ſed aut do-
...brat, aut capite tentato à vino, non ſibi omnino
...ven vſus rationis perſeuerat, quo ſe nimis potus in-
...ſcit: quodnam hoc peccatum? Venialem intempe-

65. *Quid ſi mala, quæ ab ebriando præuident acciderint?* Opinatur *Laymannus* in tali cauſa haud eſſe vertendum. Contrarium tamen multo, quia patratur, cùm ebriandus præuidit mala, pr tura, non quando actu eueniunt; quia tunc ia luntarius actus rationis: ergo ſiue accidat præui non, delinquit planè qui ſeſe periculo expoſuit, taliter haud euenit effectus.

§. 3. *Quinque Gulæ filiæ.* 66. *Gulæ filias recenſe.* Sunt quinque, mentis epta lætitia, Multiloquium, Scurrilitas, Immundi

67. *Defini mentis hebetudinem.* Ex crapula ta piditas exoriri, vt confeſſurus non poſſit conſci pere, orare, neceſſaria ediſcere, & retinere.

68. *Quid inepta lætitia?* Næniis nimium a lætitiam, cùm ex iis non aptè exoriatur.

69. *Multiloquium?* Aſſolet multo indulgen poculo de rebus ſacris diſputare, Principes, carpere.

70. *De ſcurrilitate quidnam?* Ebrius verbis cantica obſcœna profert.

71. *De immunditia denique quid?* Ebrij faci a unde euomitioni. Hinc ſomnia turpia habe

72. *Quandónam hi actus mortales ſunt, qua niales?* Profectò mentis hebetudo potius pœna carum; quia ex nimio cibo ac potu ingenium

id eſt Inuidia? Triſtitia de alieno bono, in quan- §. 1. *Inuidia.*
...m tale bonum inuidentis excellentiam imminuit.
...ere idem eſt, ac non videre; cupimus enim non vi-
pſum, cum inuidemus, quàm bonum, quod excitat

...nam peccatum inuidia? Mortale ex genere ſuo,
..., de quo triſtamur, eſt graue: & cùm ſcienter &
... triſtitiæ aſſenſum exhibemus.
... ſine crimine de alieno bono triſtari? Poſſu-
..., vel quando videmus ex eo aliqua grauia mala
... Reipublicæ, ſeu proximo, ſeu ipſi bonum poſ-
... maneat ideò in occaſione peccandi; tunc enim
... ratione boni, ſed ratione mali. Vel cùm triſta-
... talé bonum poſſideat: ſed quia nos illo
... quidem triſtitia ſi circa ſpiritualia verſetur,
... vocitatur inuidia.
... inuidiæ filiæ? Quinque aſſolent aſſignari, §. 2. *Quinq; inuidiæ filiæ.*
..., Detractio, Gaudium in aduerſis proximi,
... afflictio.
... Eſt quo alicui malum volumus ob
... ob aliquod inde bonum exoriens.
...? Qua famam in occulto auferimus.

igitur hic actus eſt eo modo, quo gaudium in a
materiæ quantitatem.

CAPVT VII.

De Acedia.

§. 1. *Acedia.* 81. *Quidnam eſt Acedia?* Faſtidium ſpiritu
ſeu triſtitia ex eo, quod ſint res ſpiritu
quis doleat, quia ſit ad gratiam, ad merita, ad g
tus; aut quis afficiatur triſtitia, quod Sacrament
bonorúmque ſpiritualium ſcaturigo.

82. *Quale hoc peccatum?* Mortale grauiſſimu
ligo grauiter delinquere, qui vitæ ſancius ærum
tatè ſe non fuiſſe natum exoptaret, aut potiùs
animantibus admumerari, quàm cœtui hominum
men ſi quis triſtitia afficeretur, quod opus labo
plere teneatur, quod nihilominus exequeretur
quidem non delinqueret; quia non triſtatur de b
cto, ſed de obligatione ſibi impoſita ex difficilis
ſeruatione.

83. *Num directè Acedia charitati opponatur*
nis opponitur; nam ſi quis triſtetur de ieiunio e
ctu, videtur directè contra temperantiam delin

[illegible] *Euagatione* 8. *Est defectus in*- [illegible] exequendis, & exercendis [illegible]

[illegible] *gravitatem.* Deſperatio equitum mortale grauiſſimum eſt, cum ex conſenſu raleno; quando verò ſo'um eſt motus quidam imveniale eſt. Puſillanimitas ex ſe veniale. Torpor me delictum. Malitia grauius. Rancor autem lenisi graue odium admiſceatur, quo proximum gra- desideraret. Euagatio denique mentis notabilis men eſſet, ſi ex culpabili negligentia exorta. v.g. [illegible] recitatarus Canonicum Officium ab interna huic operi debita recederes.

CAPVT VIII.

[illegible] materiam de Peccatis Capitalibus ex Societatis IESV *Schola.*

[illegible] vana glo ia mortale ſit crimen? Reſpon- [illegible] gloriari de peccato mortali, vel ad [illegible] malum, mortale eſſe. §. 1. *De vana gloria.*

in materia iuſtitiæ prodigè res alienas conſume
tutor res pupillorum conſumat: ſed etiam, quia
greditur in materia charitatis, v. gr. ſi quis ex
vxori & filiis prout debet, prouidere non poſſit.

§.3. 97. *Quando actus illi, qui quidem Luxuriei fil*
De Lu- *tur, contra ſextum præceptum per ſe explicitè exur*
xuria. *lethales: rogo num etiam mortalia crimina ſint à*
lii præcepto? Eſſe planè cum *Baldello* reſpondeo,
quis per mentis cæcitatem ex affectu Luxuriæ
ſe, non proponit ſibi explicitè Deum, & vi
prout vltimum finem: & per præcipitationem
inconſiderationem non eligit ſibi media, ad q
aliquo præcepto; vel per inconſtantiam deſiſtit
tenetur exequi, &c. Profectò quamuis commu
iuſmodi vitiis non contingat peccatum mortale
occurrat legis tranſgreſſio, ſeu præcepti: pote
quando contingere, vt grauiter delinquatur e
Regin. huiuſmodi tranſgreſſionis periculum. Porrò *Reg*
cit rationem, cur hi actus ſint lethales, quia ſe
ſint impedimenta ad ſalutem conſequendam.

§.4. 98. *An indignatio non volentis videre vel au*
De Ira. *iraſcitur, ſit mortale peccatum?* Communiter ve
Tolet. *letus* affirmat.

§.5. 99. *Num triſtari de bono alterius, quia mihi*
De Inui- *num imminuit, ſit graue commiſſum?* Aſſerit *Suarii*
dia. nere eſſe peccatum inuidiæ mortale.

Suar. 100. *Eſt ne mortale, miniſtrare ægroto cibum, a*
§.6. *quo febris augeatur?* Minimè; quia ægrotanti g
De Gula. non infertur: niſi tanta debilitate laboraret, vt
potus immoderatio graue ei nocumentum expr
Leſſius. ſtrante præuiſum inferret. Sic *Leſſius.*

101. *Gula indulges nimis venialiter; at ex h*
mietate prouides futurum in ſomnis pollutionem: v
Leſſ. *gula ex hoc capite flagitium?* Ex *Leſſio* reſpond
culpam mortalem, ſi pollutionem per ſe non ir
per huiuſmodi cibum aut potum procurem.

102. *An comedere, & bibere vſque ad ſatiet*
Sanch. *neceſſitate ob ſolam voluptatem, ſit peccatum?* C
negatiuè reſpondeo, modò non obſit valetudin
poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.

§.7. 103. *Quantum peccatum eſt Acedia?* Non ſolù
De Acce- ſed grauiſſimum; quia eſt propinquum odio De
dia. rum ſcilicet eſt directè oppoſitum gaudio chari

miſi ex Acedia; ſed ſufficere, omiſi ſacrum, ſi Acedia liter accipiatur, quæ quidem peccatum in aliam ſpeon trahit. At id minimè admittendum de Acedia ſperdicta, quæ charitatis gaudio ſpecialiter opponitur; o enim adiungitur alteri alicui malitiæ in alia ſpecie, tra aliquod aliud præceptum, ſpecialiter eſt in Cone aperienda. Fateor tamen raro contingere, vt quis liter doleat, ac triſtetur de bono ſuo ſpirituali, in quanbonum diuinum, & ſpecialiter Acediæ peccato de-

EXAMEN III.

cta peccata Mortalia recenſeo pœnitentem ſtruens, quonammodo generali Confeſſioni, particulari operam nauare debeat ſiue gerales fidelis obligationes, ſiue ſtatus cuiuſs ſpeciales euoluendo. *Inſtructio ad Generale Confeſſionẽ.*

Capvt Primvm.

De praenoſcendis ante Confeſſionem.

do vigiuti, v.gr. furta grauia commiſi: vel ſi
rus veſtigari non poteſt, commiſi viginti, aut
tuor, &c.

§.2. Examinatio cõſcientiæ.

5. *An neceſſaria ad integritatem Confeſſionis*
natio? Ita planè, vnde qui non accedit ad Confe
miſſa conſcientiæ diſcuſſione ita, vt ſeſe peri
prætermittendi aliquod mortale, licet actu o
ſacrilegium committit. Id igitur tempus exam
dum, quod aliàs graui negotio cuidam impendi
ta tempus, memoriam, occaſiones, diſcurſum, pe
ducendo, aut contrahendo. Vt autem huiuſmodi
portunius fieri valeat, operæ pretium erit te m
præcipua mortalium criminum capita. In prim
cepto peccatum mortale ex genere eſt, quod v
fidem, ſpem, & charitatem, Religionem, ſiue quo
dando cultum indebitum, vt Iudæi: auferendo
tribuendo creaturæ per idololatriam: Magiam, di
obſeruantiam, maleficium: ſiue quoad defect
tendo ſacrilegium circa perſonas, res, loca ſacra.
blaſphemia, ſi pertineat ad Deum, periurium,
eſt peccatum mortale ex genere. In tertio om
Feſto, vel partis notabilis, vt tertiæ, ieiunij di
pris, Confeſſionis ſemel in anno. Communionis
ſolutionis decimarum, Feſti ipſius per opera ſe
tio eſt peccatum mortale ex genere: huc pec

imum in vita, vel bonis corporis, eſt mortale ex
ſexto fornicatio, ſtuprum, inceſtus, raptus,
, vitium contra naturam cum quatuor ſuis ſpe-
ollitie, innaturalitate, Sodomia, beſtialitate,
li poteſt impudicitia, qua quis vacat tactibus li-
abſque intentione alterius operis conſummati,
lia ex genere. In ſeptimo lædere proximum
ternis, furto, contractu illicito, v. gr. vſurario,
, eſt peccatum mortale ex genere. In octauo of-
n verbis, v. gr. mendacio pernicioſo, contume-
ione, maledictione, ſuſurratione, irriſione, eſt
nortale ex genere. Nonum & decimum præce-
xtum & ſeptimum reuocatur. Adde his qua-
lia peccata in præceptis non comprehenſa, ſci-
ia, gula, ira, inuidia. Profectò circa alia præ-
ræcipuè conſideranda ſunt; primo vis præcepti
diunctis; ſi enim ſit præceptum diuinum, ponde-
rerba: nam ſi ſignificent actionem eſſe dignam
udere à Regno, eſſe execrabilem, & ſimilia in-
peccatum mortale; ſecus ſi verba ſint mitiora.
m ſit humanum, tunc conſideranda ſunt verba,
æceptum, an habeant adiunctam pœnam gra-
ſuram, mortem, amiſſionem bonorum, exi-
que. Si lex ſcripta non ſit, habenda eſt ratio
is, traditionis, conſenſus Doctorum, luminis
ecundò conſideranda eſt materia præcepti, an
a ad charitatem Dei, vel proximi: an lædatur
ſaria ad ſalutem, vt Theologicæ virtutes, Re-
a, &c. An noceat ſibi grauiter in rebus ſpiritua-
mporalibus. In eiuſdem accurati examinis, ſeu
conſcientiæ gratiam mente verſanda ſunt quæ
mortali excuſant. v. gr. leuitas materiæ, vt patet
deliberatio, defectus rationis inaduertentia:
parte inferiori, id eſt, rei malæ, vt habet ratio-
bilis, commodi, &c. non in ſuperiori, id eſt rei
ſcitur eſſe contra legem Dei, prohibitam, &c.
probabilis, diſpenſatio iuſta, præſertim in præ-
is, & in nonnullis diuinis affirmatiuis, vt
no. Demum neceſſitas, & rationabilis cauſa,
, homicidio ex inculpa tutela, obſeruantia
& ſimilibus. Admonuerim excipiendum ſex-
m, in quo nec ſanitatis, nec vitæ neceſſitas

excuſari poſſit: excipiendum item caſum … & ſi quæ alia ſimilia reperiantur. Igitur poſt … criminum lethalium ex copia promptu … nis, addito que numero delictorum & in generali … num decurſu & in ſpeciali maneriam obligatione … ſari procura.

Capvt II.

Quonammodo pænitens proferre debeat cri- lethalia contra decem Præcepta Decalogi, & quinque Eccleſiæ.

§. 1. *Mandati primi praxis.*

6. *Contra primum præceptum Decalogi mortalia recenſe.* Quinque modis hoc mandatum de … do Deo violaui. Primò circa fidem, dubitando, con… do, ſeu exprimendo aliquo ſigno aliquid contra ipſa… de prouidentia Dei, animæ immortalitate, vita fu… ſciendo neceſſaria ad ſalutem. Secundò circa ſpem … ui, præſumpſi, Deum tentaui, ſpem totam in creatur… *toties*. Tertiò circa charitatem Deum odio habui, o… datam, vel pœnam inferni impoſitam, &c. non … tione debita, tempore debito in tentationis periculo, … *ties*. Quartò circa Religionem non oraui ſpeciatim … ſpiritualis, aut grauiſſimæ neceſſitatis proximi oc… Officium Canonicum omiſi in ſacris conſtitutus, a… ficiarius: Sacrilegium in perſonis, in rebus, in lo… commiſi *toties*. Quintò circa vitia oppoſita Religio… præſtiti verbis, ſuperſtitionibus, vanis obſeruanti… ad malum, aut bonum finem *toties*.

§. 2. *Mandati ſecundi.*

7. *Quotnam lethalia peccata contra ſecundum p… committuntur?* Triplici ratione lethaliter deliqui. P… ca blaſphemiam in Deum, Sanctos, creaturas blaſph… ſeu tribuendo Deo, quod non habet, ſeu auferendo … bet: ſeu tribuendo creaturæ, quod eſt Dei propriu… precando Deo aliquod malum, vel turpia membr… vulgando appellatione. Secundò circa iuramentum … cium cum iuramento protuli, dubitans de veritate … tentione faciendi iuramentum emiſi. Promiſi fa… malum erat grauiter, & non facere quod bonum:

lla cauſa ex temeritate iuraui cum peierandi pericu-
id graue iuramento firmatum iuſtè, non executus
um ad falsò iurandum vel in tribunali, vel extra iu-
aſionem induxi: non reſpondi verè iudici iuſtè ſub
to requirenti, *toties*. Tertiò, circa Votum, Tardus
to implendo: Promiſi quod malum: Fregi in graui
toties.

peri contra tertium præceptum grauia delicta. Qua- §. 3.
dis fui tranſgreſſor. Primò totam Miſſam ſeu par- *Mandati*
bilem ſine cauſa omiſi in feſtis: vel cum magna *tertij*.
one voluntaria quidem confabulatus ſum: vel cauſa
ios ad Miſſam audiendam non accedere. Secundò
ile, vel aliud prohibitum in feſtis per tempus no-
um vel trium horarum per me, vel aliis ſum exe-
ertiò, Quadrageſimæ diebus, aut Vigiliis, aut qua-
poribus non ieiunaui, vel carnem diebus prohibi-
pſi: Confeſſionis annuæ, Communionis, & ſolutio-
marum præcepta tranſgreſſus ſum, *toties*. Quartò,
nicatus in Diuinis participaui: alicui cenſuræ lu-
em ſubieci occaſionem, & Eccleſiæ grauiſſima qui-
ella contempſi *toties*.

modis quartum præceptum mortaliter læditur? Sex. §. 4.
rca proximi dilectionem generalem; inimicis ſigna *Mandati*
ia non exhibui: non remiſi iniuriam: pacem ne- *quarti*.
. Secundò, circa beneficentiam corporalem, in ne-
extrema, vel graui eleemoſynam non egi. Tertiò
itualem eleemoſynam, fratrem de peccato mortali
ſet ſpes emendationis, perſonæ & temporis oppor-
, corrigere prætermiſi. Quartò circa obligationem
erga parentes, non ſubueni parenti in neceſſitate:
tem teſtamentum, & legata: Maledixi, percuſſi,
mortem: non obediui in rebus grauibus ad guber-
domus, ad bonos mores, & ſalutem animi perti-
s *toties*. Quintò circa obligationem parentum erga
non curaui, vt ſciant neceſſaria ad ſalutem: permiſi
viuere, vel malum exemplum præbui ex aduerten-
damni exorituri *toties*. Sextò circa obligationem
torum, graui iniuria vxorem affeci, percuſſi non
debitum abnegaui, &c. Non obedij viro in ſpe-
s grauiter ad bonos mores; & familiæ gubernatio-
on reddidi debitum, aut cauſam malitiosè exhibui,
moderato impetu blaſphemaret, iuraret, maledice-
.

§. 5. Mādati quinti. 10. *Contra quintum præceptum quotnam peccandi mortaliter modi?* Quinque modis offendi. Primò enim optaui mihi, aut aliis mortem, vulnera, infamiam, graue malum: Gauiſus fui de morte patris, fratriſve ex odio & inuidia: Moroſè delectatus ſum de vindicta, aut de aliorum proſperitate graui inuidia dolui *toties*. Secundò protuli minas, graues contumelias, conuicia ex iracundia *toties*. Tertiò, occidi iniuſtè, mutilaui, vulneraui, torſi: Mater infantem in lecto culpabiliter oppreſſi, vel cauſa extiti abortus, vel in me, aut in alia procuraui *toties*. Quartò ad aliquid prædictorum cooperatus ſum. Quintò, aliorum ſcandali, mortis ſcilicet ſpiritualis cauſam exhibui, v. gr. inducendo ad peccatum, vel publicè delinquendo *toties*.

§. 6. Mādati ſexti. 11. *Contra ſextum præceptum quot modis delinquitur lethaliter?* Septem quidem deliqui. Primò, habui turpes cogitationes cum conſenſu ex obiectu ſolutæ, nuptæ, ſacræ, conſanguineæ, affinis, ſpirtualis neceſſitudinis, nefandæ malitiæ, beſtialitatis, ſine ſpeciali obiecto: aut moroſè accepi delectationem, aut verbis ſimul inhoneſtis, aſpectibus, tactibus libidinoſis intercedentibus cum hoc, aut cum illa, huius, vel illius ſtatus *toties*. Secundò, fœminam cognoui ſolutam, virginem renuentem, coniugatam, conſanguineam, ſacram, aut intra vas, aut extra *toties*. Tertiò, contra naturam fruitus ſum voluptate, ſeu mollitie, ſeu Sodomia, ſeu beſtialitate, ſeu impudicitia, ſeu pollutionem voluntariam patiendo in vigilia cum ſpeciali obiectu iuxta prædicta: aut dedi voluntariè pollutioni nocturnæ cauſam. Quartò, oſcula laſciua, aut amplexus intuli: Tactus ſine pollutione mecum, aut cum alio, ſiue inuicem, ſiue non, habui: Gulæ grauiter indulſi, ex qua luxuria: Ebrietatem ſectatus ſum cum notabili futuro damno præuiſo, mei ſcilicet, vel alterius, aut præcepti violatione *toties*. Quintò diu inſecutus ſum fœminam, perueni ad verba, ſeu literas amatorias, munera ex prauo fine, tactus; Ornatu, muſica, & aliis vſus ſum ad finem placendi, & ad carnalem voluptatem prouocandi *toties*. Sextò lectione librorum impudicorum me prouocaui, optaui aliis concupiſci: me de huiuſmodi peccatis iactaui aut falſò aut verè cum delectatione *toties*. Septimò petiui à coniuge debitum cum impedimento affinitatis, cognationis ſpiritualis, voti caſtitatis, periculo abortus, effundendi ſemen extra vas *toties*.

§. 7. Mādati ſeptimi. 12. *Indica modos grauiter violandi ſeptimum præceptum.* Quinque modis deliqui. Primò circa furtum, in nota quantitate

ibus, quoad artem lusoriam importunis precibus, aut minis ludum inij *toties*. Quintò circa ani-ena furandi, retinui cum damno domini res alie-cum iniuria proximi concupiui: modis dictis co-ſum: rem inuentam pretioſam, non prius fa-nini proprij inquiſitione, mihi accommodaui

Quidnam de grauibus delictis contra octauum præce-ſciendum? Sex modis hoc præceptum mortaliter Primò, iniuriam grauem intuli in iudicio iu-us, teſtis, aduocatus, procurator, tabellio, &c. Secundò mendacium pernicioſum protuli: de-l ex falſi alicuius impoſitione, vel veri occul-d infamat grauiter manifeſtatione: infamaui ex ate: retuli aliorum mala animo infamandi: vel & cooperatus ſum infamationi *toties*. Tertiò, graue ſecretum abſque iuſta cauſa: litteras alie-grauí inconuenienti aperui *toties*. Quartò, cir-rrationem, ſeminaui diſcordias graues, aut ir-no confundendi *toties*. Quintò, maledixi, ani-lem, vt graue malum eueniat hominibus ſeu im-ipſos percuſſerim, ſiue mediatè in animanti-*ies*. Sextò, temerarium iudicium in re graui cum graui proximi iniuria ſuſpicatus ſum: alterius aperui peccata, ſed quæ ob per-

§. 8. Mādat. octaui.

vel de proximæ occaſionis dimiſſione neceſſa

§. 4. 19. *Clerici grauia crimina* [illegible]

Clerici. linguæ ignarus ſuſcepi: ad Presbyteratum aſcen riæ ſaltem & formæ Sacramentorum cognitio ordinatus ſum, aut à Simoniaco Prælato notor ſine diſpenſatione, publica infamia affectus, legitima, aut per ſaltum, & raptim, aut ſuſpenſ municatus, aut in mortali exiſtens, aut irre ſum initiatus: aliqua alligatus cenſura Sacrum niſterium exercui: mortalis criminis reus feci ſtatui indecentes, vel cum graui ſcandalo pr deſpexi tonſuram præferre Clericalem: Medic tum, Procuratorem abſque licentia egi: indec exercui, v.g. Mercatoris: Prophanæ Comœdiæ phaaè quidem operam adhibui: ſolemnit r c cium, aut actum Ordinis exercui veſtibus indec cum Officium (aut Horas Deiparæ ligatus ob penſionem) non recitaui, aut integram Horam c rarum, aut totius Officij partem notabilem: co tionem à verbis auerti, vel à verborum abſtra preſſione: non ieiunus celebraui, aut loco, & competenti, aut ſine ara, vel ea quidem adeò fra ſecrationem amiſiſſet; videlicet parte integra hoſtiam non capiente: pluſquam ſemel in die

ixi toties.

Capvt V.

De Peccatis grauibus Regularium.

ularis vir quandóm am mortaliter delinquit? Re- §.1. *Regula-*
gionem ingreſſus fui, parentibus nimium deſola- *rium*
in egeſtate conſtitutis, à qua ipſe eripere potui: *praxis.*
ægritudinem habitualem ſociis contagium alla-
e miniſtrum minimè idoneum Religioni ſaltem
ingrediens Religionem, aut ante profeſſionem:
pedimentum à Religione me excludens obticui:
nninò Religionis conſtitutiones obſeruare con-
curaui vim inferre deſidiæ ad perfectionem eni-
ia contra votum paupertatis in re graui ſine fa-
ui: rebus illicitis, (ad quas facultas non valet)
ohibitus meis conſtitutionibus ſtipendium pro
dmiſi, ſcandalo præcipuè ſubſecuto: è monaſte-
aliquid in materia graui ſurripui: aliquid tan-
ium Prælati diſpoſitioni liberæ non ſubiiciens
tio exhibito ad Prælaturam ſuffragia compara-
m curaui indignum: ſextum præceptum tranſ-

Religione deturbarer, tanquam à correction
cauſa in Societate IESV dimiſſorias literas o
aliquem caſum eorum, qui à iure aſſignantur
ſeruandi, perfregi: (hoſce caſus *Azor. tom.* 1.
quæſ. 5. recenſet:) Profeſſus Choro addict
Officium non perſolui *toties*.

§. 2. *Monialium.* 22. *Quando autem grauiter Moniales delin*
aut ſupellectilia, aut quoduis aliud, quod I
non poſſet, habui: à Monaſterio accipiens
aliquid ſine licentia accepi: aut obtenta ad
ſidia facultate, illicitis pecuniam impendi:
uis momenti eripui: Abbatiſſa cùm eſſem, I
tus malè diſtribui, mihi vſurpaui: ſcandalo
bui: inij vltrò citróque periculoſam amic
monialis iniquæ locutioni cum Religioſo
ſidium addixi: libidinem ſociæ operui, e
conſilium offerens: inordinatum cum ſoci
ſeculari foui amorem: Prælatæ procaciter
cum iuſtum eſſet quod imperaret: Prælat
aliquo delicto, operui illud, cum tenerer
Chorum officium Canonicum poſt profeſſi
taui, vbi ex conſuetudine obligata eſſem:
nis diſcordiæ iniuſtæ auxilium exhibui: in
diſcordias inter ſorores ſeminaui: proph
ſum, & prohibitum, aut indecentem hal
clauſulæ tranſilij terminos: Oſtiaria alicu
rata ſum: ſine neceſſitate aliquem ad cla
facilem agnoſcens circa ſociarum cuſtodi
admiſi, cum mihi adiunctum fuit miniſte
toties.

§. 3. *Religioſorum Militarium.* 23. *Quidnam de Religioſorum Militarium*
greſſionibus? Mediis prohibitis, falſis inſtru
tione teſtium Equeſtrem Ordinem inij: Pr
ſine intentione præſtandi promiſſa: votum
uiſſe me dolens, vitam omnino ſecularem
nibus aliquibus incumbens, terminum ſine
li, plus expenſarum accipiens, quàm par er
tione Papæ ſacris ſum initiatus, Presbyter
ſtro Ordine cum Militia non congruente:
ſa Crucem Equeſtris Ordinis ſignum mani
præceptum graue Prælati ad mortale obli
tribunal iudiciale Equitem aliquem D. Iac
tæ, aut Calatrauæ indebitè vocaui, aut à pr

...ui intentionem: annis singulis bonorum patrimo-
, quæ poſſidet, inuentarium Magiſtro Ordinis non
iui, aut præſentari curaui: Prouinciæ Priori mei
ndari decimas non perſolui: Frater contra præce-
edientiæ proceſſioni Corporis CHRISTI non in-
modò non ſit vſu abrogatum:) Duellum Eques ad-
lentas manus cuilibet aut Equiti, aut Clerico S. Ia-
cantaræ, Calatrauæ, aut Monteſæ impoſui: Com-
rius, ſeu Commendati adminiſtrator cùm ſim, ex
intentione ter in anno eleemoſynam non feci: Pri-
... receptor, aut Commendatarius inſtrumenta pu-
... recepi, & cuſtodiui contra Obedientiæ præceptum

CAPVT VI.

...catis Mortalibus ſecularis Communitatis, ſcilicet Collegij, Vniuerſitatis, &c.

...gravia crimina Togatorum, ſeu Collegij alum-... ſecularis? Cognoſcens me ſtatuti Collegij qualitates non habere, ſcienter togam conſequi Collegium inij: vt admitterer titulo paupertatis, §. 1. Togatorum praxis.

ſectui, eo relecto, cui ex iuſtitia toga debebatur : dalo ſoui Nationum diſcordias : aſſeclas prouoca trariis,eorúmque patronis iniuſtitiam inferrent: a tra iuramentum præſtitum geſſi, aut contra ſtat pœnam:elegi ad togam indignum planè : in anin tione adfui, vt vouerem contra aduerſæ ditioni ſtum, vel iniuſtum : curaui fieri ſtatuta bono co uerſantia ob commoditatem propriam:Capellæ ſ tra iuramentum aperui *toties.*

§. 2. *Magiſtrorum.* 25. *Quid ſi Magiſterio fruantur?* Doctorus me deſidem exhibui circa literarum ſtudium, vn ſcipulis damnum obortum : in diſcipulorum con dalosè degi, prauis quidem actionibus meis i rum effrænationem influentibus *toties.*

§. 3. *Scolaſticorum.* *Quandónam Scholaſticus grauiter delinquit?* mento diſcurſus alterius aut falsò, aut non cu confirmaui : poſtquam fui matriculæ addictus exhibito Rectori non obtemperaui, cum ſub p imperaret : omnino ab ſtudio receſſi paternoru diſſipator : ſuffragium vendidi iuſtum : iniuſtè adhibui non merito, aut merito quidem, ſed plu icto oppoſitore *toties.*

CAPVT VII.

De Peccatis grauibus Regiminis Vr

§. 1. *Magiſtratuum praxis.* 26. QVænam ſunt grauia Prætoris, aut Magiſtr Publica officia ſine auctoritate vendid nera à miniſtris Reipublicæ accepi : indignis o in damnum commune contuli : deſes nimium niſtrorum correctionem, ne iniuſtitia pauperib non præcaui aut aſſiſtentia, aut commiſſione,ne blicis ſcandala,rixæ, homicidia exorirentur : pr non moderaui,aut corruptos cibos non reproba dem damnum illaturos : carcerem non inuiſi,vt tio vinctis non adderetur ob lucrum Præpoſiti propulſarentur,ablegatis mulierculis, &c. Omi ſere publica hoſpitia, vbi mulieres profligatæ a tationem grauiſſimo incommodo collocare : deturbaui vagos inferentes Reipublicæ nocum

[illegible] proprie, à publicis
[illegible] aut ſoluerem debitoribus:
[illegible] triticum pauperibus diſtribuiſſent
[illegible] incommodo, non breui temporis interſti-
os emiſi; non repreſſi, aut puniui famulos, ſeu mi-
vel ingreſſum ad tribunal vendunt litiganti: Ad-
gi ipſa in cauſa, cuius fui iudex: reum interrogaui
poteram, nec reus debebat reſpondere: grauiſſi-
is doctos non adij: aſſeſſorem adhibui ſine graui
antium expenſis: prætextu matrimonij exquiren-
tem ad domum propriam, ad vſum prauum adduxi,
s domum diuerti: in ſententia ferenda aliquam
clauſulam conſultò adieci, vnde graue incom-
licum prouenit *toties.*

ſuam Senatores reos grauis criminis æſtimas. Gra- §. 2.
is leges nec calleo, nec cuſtodio: ad Curiam Re- *Senato-*
egotia mihi & Reipublicæ communia contra *l. 22.* *ris.*
rec. p. Reipublicæ expenſis me contuli: curam
communi non impendi, vim potentium non fran-
poſſem; vnde grauia Vrbi incommoda obuenere,
dedi Iuſtitiæ grauiter nocenti: Officia publica
mento oborto, indignis exhiberi curaui: cum re-
blica crimina abolere neglexi: conſultò [illegible]
m Reipublicæ cauſa gereretur, ob huiuſmodi qui-
[illegible] graui malo exorto: communibus in diſtri-

famulos potiores fori cibos emere, vt carius vendant,
emptores à primo vendente acciperent: Senatus arca
in graui violari non fugi, vnde rurſum Senatores non
liberè ſuam mentem depromere: accepta ad emendum
cum pecunia, non emi: aut ex horreo publico triticu
ſtuli, nec reſtitui, cum pauperibus neceſſarium eſſet: el
ſynas publicas pauperibus veris non erogaui, ſed famul
conſanguineis haud pauperie laborantibus: crimine v
rum, aut aliorum officialium grauia quidem diſſimula
gratos mihi tributarios haberem: cum conſanguine
amici cauſa iniuſta in Senatu geritur, conſultò à con
tione abſtinui, ne contradicere coger: munia oneroſa
iungi curaui: quos odio proſequebar: emi publici m
occaſione pretio minori, quàm æquum erat, & maior
didi: greges prohibitis paſcuis introduxi, graui damno
to: aliis propria onera, aut propinquorum graui iniur
poſui *toties*.

§. 3. *Scriba Senatus.* 28. *Quando delinquit mortaliter Scriba Senatus?* Iur
tum de munere rectè gerendo, arcanóque cuſtodien
laui: plus pretij graui ſoluentium incommodo acq
quàm ex taxa debebatur: ignoraui conſtitutiones ca
res, regalia inſtrumenta bonæ negotiorum expeditio
ceſſaria: mea incuria, ſeu iniquitate regij reditus, aut
blicæ grauiter imminuuntur, cùm traduntur empto
ſuppreſſi petitiones inimici, graui damno ſecuto, vt
gat amici codicillum: tributarium aliquem aboleui à
cu'a, regij iniuria patrimonij: non curaui, vt tranſgre
Conſtitutionum punirentur, quia amici, aut propinqui
ſtitutiones quidem operiendo, quas manifeſtaui, vt in
ſupplicio afficerentur *toties*.

Capvt VIII.

De Peccatis Mortalibus quorundam Miniſteri Reipublicæ.

§. 1. *Tutoris praxis.* 29. T*Vtorum grauia expende peccata.* In re graui
mentum factum violaui: inuentarium non
bonorum pupilli conſtruxi, graui damno accedente: de
pillo plus nummorum, quàm ad recreationem iuſtum
erat, ſine iudicis auctoritate graui patrimonij iniuria:
curaui pupillum bonis moribus educari: decimam acc

... ſolutione non exhibui graui eius iniuria: exe-
quno, dum ſub mea poteſtate, vt mihi donaret graue
bonum: lites iniuſtas excitaui, ob indebitam bono-
rũ ſitionem *toties*.

Quid de grauibus Teſtamentariũ culpis? Poſt annum §. 2.
teſtamenti executionem: curaui prius legata gratioſa *Teſtamẽtarij.*
deficiente fortaſſe pecunia ad debita ſoluenda: le-
tioſa non ſolui, cum poſſem, cogens accepturos in-
umere, ob acquiſitionem mea notabili negligentia
non fuere bona defuncti: diſtuli planè emptionem
a mihi minori pretio valerem acquirere: mea iniuria
perire: viduam & pupillos, cum deberem, ali non cu-
Miſſis offerendis aliquid aſſignatæ eleemoſynæ ab-
a Sacerdotis iniuria, ſeu defuncti, cum adſit pericu-
non integrè ſatisfiat obligationi: cùm deberem Paſ-
.gr. inſtantia eleemoſynam erogare, nimium diſtuli
n curans emolumentum, aut pauperibus graue in-
dum afferens *toties*.

Præpoſiti ærarij quandonam lethaliter delinquant? Vt §. 3.
n quod debebam, & moneta, qua eram obligatus, *Præpoſiti ærarij.*
i exegi pro debito præſtando nihil accipere debens,
hi gratuitò, & ſine vlla exactione, aut obligationis
i traderetur: anticipata ſolutione, ab hoc recipi mu-
n alteri, cui debetur ideo ſuo tempore non ſolui: ſo-
m vili effeci moneta, quam argentea debebam, haud

Miniſtros idoneos, ac fideles non aſſignaui, grani c
commodo aut regalium prouentuum, aut agricol
eorum, à quibus exiguntur: ob aſſignationem horu
ſtrorum mercedem accepi, ipſis pauperes expilatu
tium datum pro munere recipere valeant: ab Ec
exegi, haud ſeruata eorum immunitate.

§.5. *Præpoſiti Portus ſicci.*

33. *De Portus ſicci Præpoſitis adiici*... Mercium
celaui, vt cariores haberentur, accipiens quidem
tante pretium latrocinij: vilipendi merces iniuſtè,
ri pretio haberentur; aut cariores oſtendi contra in
mationem: in alia Regna prohibita aſportari p
ad Regnum hoc tranſmitti, quod legibus grauibus
tortes.

CAPVT IX.

De Peccatis mortalibus circa Medicin

§.1. *Medici praxis.*

34. Q*Vando Medicus mortaliter peccat?* Sine
ciâ graues tentaui curare ægritudines: n
cedente ſtudio, examine non adhibito, in graue d
ægrotantem induxi: oblata grauis inſolitæ æg
occaſione, haud ſpeciali ſtudio operam impendi: p
mihi viderer ægritudinem dignouiſſe, temerè rem
culoſa adhibui: agnito ægroti periculo, aut non adh
ceſſariam curationem, aut non adfui ægrotanti op
aut non permiſi alium Medicum adhiberi, ſeu auar
iactantia, ſeu inimicitia: alios Medicos vituperio a
eorum famam obnubilarem: agnoſcens ęgroti peric
portuno tempore non admonui, vt ſpirituali ille c
operam impenderet: curationem prolongari procu
quæſtus accreſceret: medicamina ignota temerè adh
ræ diſcrimine manifeſto: ægroto ſuaſi, malum aliquo
ſexuè exercere, ad ægritudinem propulſandam: alique
camen dictaui, ad non generandum, & ad fœtum ſeu
ciendum, ſeu loco mouendum ante & poſt animati
pharmacopolam mihi conciliarem, curaui nimium p
corum inſumi; pharmaca inutilia non reieci, aut p
copolium inuiſens publica auctoritate, iniuſtè per
niſterium: plures ægrotos curandos ſuſcepi, quàm p
cùm adeſſet alius Medicus, qui ſuccurreret, grani i
orta ægri incommoditate; facilè ſine neceſſitate

non ieiunandi veniam dedi, mea culpabili incu-
ægrotus: ægrotantem pauperem præcipuè in pe-
titutum contempſi: ex odio aut vindicta ægroto
icamina non adhibui: immaturè ab ægroto vno
alterum curandum ſuſciperem, priori conſtituto
ilo, vt aut diem ſuum obiret, aut diu infirmitas
:ob curationem exegi mercedem immoderatam
paupere: defendendæ, ac confirmandæ opinionis
ns opportunius alterius Medici conſilium, à pro-
ia non cecidi, oborta inde magna ægroti incom-
:ontra facile me aliorum opinioni accommoda-
nimè ſecuram in praxi cognoſcebam: falsò iu-
aliquod non eſſe lethale, vnde læſo graue redun-
modum: iurata ſtatuta Medicorum violaui, aut
non agnoui: curaturus fœminas ipſe animo ægro-
tas mulierculas proſtitui permiſi, graui iuuen-
tetis.

ia pharmacopola delicta recenſe. Inſcius & non §. 2. *Pharmacopolæ.*
munus exercui: ſine arte medicamina condiui:
ionibus pro ſacchare vſus ſum: vnum medica-
alio contra Medici præſcriptum, aut ex opi-
t penuria cum damni grauis periculo adhibui;
ad non generandum, aut ad vtero mouendum
venena cum periculo grauis damni inferendi
rmaca damnificata, aut inutilia vendidi: pon-
ſura ementi graue intuli nocumentum: Medi-
t medicamina pretio immoderato taxaret vl-
orem: aquam naturalem pro medico herba-
n ſucco ægrotantis incommodo, pretij iniqui-
aliter infirmos ſeduxi graui iniuria redundan-
alteri commodaui ex pacto ad meum pharma-
endendi: grauiter feſtos dies ſine neceſſitate vio-

gi grauia crimina aperias. Sine ſcientia, aut §. 3. *Chirurgi.*
camine vulneribus curandis dedi operam, gra-
ulo: Medicum ego, quando neceſſariò erat ille
ræcipuè ſi vulneris grauitas exigeret, meo pia-
. prætextu curationem prolongari effeci: me
grauiter circa fœminarum curationem exhibui

le Tonſoribus? Fœminæ venam abortus cauſa §. 4. *Tonſoris.*
em emitti feci, ſine Medici, aut Chirurgi con-
igente angina, aut dolore lateris eſtræuato,

aut alio caſu repentino præſentaneam ſanguinis emiſſ
requirente: me immodeſtum oſtendi, dum fœminis
dia adhiberem, vnde grauiter læſi caſtitatem: Chirurgi
auſus ſum exercere nec examinatus, imò ignorans, ha
gna neceſſitate: pupillum arti ediſcendæ deputatum
exhibito, non edocui, potiùs aliis miniſteriis tanquan
famulos addixi contra artificum vſum: aliam, quam i
tus ſum, venam ſcidi, dum grauiter obeſſe curationi
aut timerem: publicè diebus feſtis aperto oſtio, & n
cultè, ex neceſſitate aut vſu, barbam raſi, aut aliud
præſtiti, ſeu geri imperaui *toties.*

Capvt X.

De Peccatis Militiæ.

§. 1. *Ducis praxis.* 38. D*Vcis crimina grauia recenſe.* Militum mort
aut fugitiuorum ſtipendium mihi applicu
mercede effeci, vt milites vno in populo non diuerſa
onere illo alteri iniuſtè impoſito: duplicatum, tripli
que hoſpitium vni militi adſcripſi, vt ille vna domo
reliqua hoſpitia pretio redimeret, quod ab ipſis re
iniuſtè ciuitatem, ſeu populum quemlibet militib
ſpoliandum: furta, aliaſve militum iniuſtas action
mulaui: pluſquam duos famulos habui; qui regali
degerent: Chirurgi, cùm non adeſſet, aut Capellani
ſtipendia accepi *toties.*

§. 2. *Militia.* 39. *Quid de militum delictis?* Dans nomen ſigno,
cedem quotidie acciperem, accedente pugnandi oc
fugi: hoſpitantibus iniuram intuli, eos expilando
gem aut filias ad turpia alliciendo, aut exigendo: à l
mia graui, & periurio non abſtinui: à ludis prohibi
receſſi: permiſſos peruerſè exercui, graui ſociorum
duplicem hoſpitio domum accepi, vt iniquo quæſtu
operam: bello iniuſto operam nauaui: mecum ver
ſum aſportare meretrices *toties.*

Capvt XI.

De Peccatis Mortalibus Agricolæ.

Q*uo... modo grauiter delinquit Agricola?* Dies feſtos §. 1.
non cuſtodiui, haud vrgente neceſſitate: cùm adeſſet *Agricolæ*
neceſſitas mala fide ex ignorantia laboraui: non ieiu- *praxis.*
nando Eccleſia imperauit, falsò mihi perſuadens, ad
m teneri, etiam ſi eodem die operi incumberem: con-
ionis Sacramentum contempſi: non ſolui Decimas s
io graui in re non obtemperaui: ligna, aut manipulos
, in graui materia ſurripui: ſine auctoritate animan-
gis alieni necaui, grauiter percutiendo, oborto pro-
commodo: fundi alieni maceriem communi, vnde
graue acciperent nocumentum: fundum proprium
ui communium bonorum iniuria, aut alienum
lum deſtruendo: pecora meſſibus alienis addixi, ex
incommodi cognitione: ob temporum incommo-
in blaſphemiam, aut in ſtulta verba in elementa Dei
rrupi: maledictis affeci pecora, reputans falsò ſem-
lethaliter delinquere: falſum teſtimonium contra
am in materia graui protuli, ſiue ſimplici verbo,
lito periurio: alios ex inuidiæ, aut vindictæ affectu
accuſaui, vnde præter irrogatam iniuriam, neceſ-
accuſato ſumptus impendere: ſuperſtitionibus ope-
i: non impleui labore meo mercedis quantitatem,
ximi damno: iuſtas gabellas, ac tributa non ſolui

Quid ſi Agricola lacui præſit, vbi vuæ exprimuntur? §. 2.
itate aquam muſto admiſcui: muſtum deterius, ſeu *Lacus*
niſtum, quod ex reliquis vuarum agricolæ famulis *vuarum*
lici, muſto bono addixi, vt vtrumque vti bonum *præpoſiti.*
retio venderem graui equidem damno emptori ob-
m emptorem vino bono potaſſem, vt eligeret, poſtea
admiſceri curaui, & quæſtum iniuſtum comparan-
uſtum acidum, aut debile condimento lædenti præ-
ementis iniuriam, cui poſt breue temporis inter-
merces periit, *toties.*

e agrorum cuſtodibus quid adducendum? Muneris mei §. 3.
onem communi incommodo neſciui: iuramentum *Cuſtodis*
re fideliter exequendo violaui: vi pecuniam agrico- *agrorum.*
nnatorum, aliorúmve ſine iudicis auctoritate exegi:
accepi

accepi munera, ne munus rectè exercerem; graui extor-
ſione: læſores agrorum non accuſaui: accuſato re-
mercede exhibita, ab accuſatione receſſi: iniuſtè t
effectu proximum innocentem accuſare veritus n
communes mores ob quæſtus ſpem continui di
ſtatis.

Capvt XII.

De Peccatis mortalibus Mercatorum.

§. 1. *Mercatoris pravis.*

47. V*Ideamus Mercatores peccato lethali illigari*
V mum, aut prohibita quæque ex ſuſpici
viſus vendidi: in animi præparatione vixi, vt q
pretium iniuſtum potuerim exquirere ab emptore,
termitterem: anticipata ſolutione emi, quod tradend
poſtea vltra infimum pretium: vltra ſupremum ve
quod poſt tempus ſoluendum eſſet: hoſtibus Chriſ
rum bellica vendendi inſtrumenta, munitiones, &c. M
grauem occultum defectum non aperui: pondus, &
ram grauiter imminui, in præparatione animi fui
ſæpe defraudare, vnde grauis Reipublicæ iniuria reſul
emptorum iniuriam Monopolium iniuſtum conſtitu
vendendas merces, niſi exhibito pretio: merces
mihi comparaui, immoderato quæſtu pro libito vend
minori pretio ab eo, qui merces non agnouit, emi, &
vendidi ignoranti: verſuram feci, vendendo pretio
ſoluendo in futurum, quod mox redemi exhibito pre
nori: aliquid vendidi valoris deterioris pro alio,
tatis, aut durationis & vtilitatis: merces veteres, ex
& inutiles bonis admiſcui, vt eodem pretio venderen
que: inita ſocietate, ſocios grauiter læſi, infideliter g
miniſterium: ſocietatis fictitiæ inij contractus palli
ra: iniuſtè aſſecurationes capitalis & lucri factæ fu
iniquitate: iuſta tributa defraudaui: tempore deb
ſolui graui damno creditoris, qui proteſtationem
modi geſſit: mercibus ſolui, quod pecunia ſoluere de
contra creditoris voluntatem: læſo iure, aut con
diebus feſtis emi, & vendidi publicè: Eccleſiam in
graui domum feci mercaturæ: iuraui falsò, me ta
merces emiſſe, quam credulus mercator eodem,
iori grauiter quidem læſus acquirit: in concurſu

liquas merces comparandas licitatus ſum fictè, vt
ctus ad merces cariori pretio emeret: dubitans de
ontractus auſus ſum perficere: prauis contractibus
dhibui: furtiuum comparaui, aut dubius quidem
s de venditionis iuſtitia periculum feci: vendens ex
ione cariùs vendidi, quàm imperaret, exceſſu pretij
ruato: quia iniuſto quæſtui indulgere curaui, mer-
ūnt venditæ commiſſæ, quæ poſtea aut periere, aut
s ſunt effectæ *toties.*

rimina lethalia exprime eorum, qui ad mercium con- §. 2.
um emptores quærunt, & alienas merces offerunt. Con- *Procuratoris mercium.*
vſurarium fieri curaui, eique opem tuli: mercem
i, vnde non requiſiui alium emptorem, qui pretio ſu-
peret: affirmaui non adeſſe emptorem, qui è tanto
cederet, mihi graui exceſſu reſeruato: iniuſtas verſu-
Hiſpanicè expoſuero *Mohatras*, promoui: cambio-
rum contractus excitaui *toties.*

Capvt XIII.

De Peccatis grauibus Artificum.

Vandonam delinquat Argentarius? Æs vile pro au- §. 1.
ro, aut argento vendidi: auro aut argento plus vilis *Argētarij praxis.*
miſcui, quàm ars exigit: emptoribus non declaraui
m, aut pretium non imminui: ex furto mala fide
emi: monetam conflaui; conflatam imminui effeci,
ato: communem lapillum pro pretioſo vendidi, aut
m emi pro vili: gemmas ſuper aurum non colloca-
per æs vile, dum eidem ponderi vtrumque erat addi-
: deauraui, aut argentaui contra legis præſcriptum
ris monetam: aurum non debito valore elaboraui
ties.

ibliopola indica graues tranſgreſſiones. Libros alte- §. 2.
ionis vbi fides non viget, cum periculo ſuſpectæ do- *Bibliopola.*
ſportaui, vendidi, aut venales expoſui: allatis è Re-
aneo libris, operis auctorem, qui in Hiſpania edidit,
i, quo minus volumina vendere valeret, aut immi-
um effeci: libros prohibitos vendi curaui; aut la-
ctatus, qui graue nocumentum afferre aſſolent;
auctore librum vendendum aſſumpſi: defectuoſum
librum

librum pro integro tradidi graui incommo
purgatorium librorum catalogorum nec hab
ri libros iuxta illius præſcriptum procuraui

§. 2. *Typographi.* 47. *Quid de Typographo?* Sine auctorita
aut deuotiones excuſi: librum ementita vrbe
ctori graue nocumentum exurgit, qui multi
nibus ſua non poteſt vendere: mihi contra
tatem aliqua volumina retinui, licet papyru
vile atramentum mox periturum adhibui *to*

§. 3. *Pictoris.* 48. *De pictoribus quidnam?* Amaſiæ form
didi: viles colores poſt paruum interſtitiun
poſui, prauo lino, inutili præparatione: nuda
caſionem ſcandali grauis expreſſi: dies feſto
gratia, ſed lucrandi ſeruiliter violaui *toties.*

§. 4. *Ludi chartarũ Miniſtri* 49. *Quandónam grauiter delinquat, qui l*
menſam exponit? Conſultò admiſi eos, qui
habebant, vel mortaliter ludendo peccabant
bant, quod familiæ ſumptui erat neceſſarium
gibus prohibentibus domos luſorias, compr
veſtes ſeu ludentis, ſeu vxoris adduci, vt m
deſeruirent: immoderatè nimis pro luſoriis
cernis exegi: mulierculas in prauum vſum
toties.

§. 5. *Hiſtrionis.* 50. *Quid de Hiſtrionibus?* Mecum amaſi
ſcandalo, aut coniugis ſpecie duxi: permiſi vx
cipere cum inordinati affectus, & effectus per
adoleſcentibus aut viris procaciter admiſcere
mina veſtem virilem immodeſtè cum ſcandal
ſione prætuli: verſus recitaui, qui ex ſeſe ad in
excitant: cùm recitabam amorum affectus ex
bar: Hoſpites debita mercede grauiter defrau
aut in vrbibus permanens: ſine voluntate pare
neri infanti quidem incubui, dum in re tam
tenerer *toties.*

§. 6. *Obſtetricis.* 51. *Obſtetricum peccata lethalia recenſeas.*
tia operam impendi: Baptiſmi formam igno
difficultatem, quæ requirebat medicum, pra
tum violaui, vnde grauis infamia exorta: pu
tis ſimulationem promittendo, mea ſecuritat
ſe violari permiſerunt: falsò iuraui de fœmi
iuridicè interrogata, grauibus inde obortus
quorum rea exiſto: infantem vnum pro altero
num, quod ad infantis nutritionem accepi, de

[illegible] aliorum quidam Te- [illegible] quidem [illegible] de aliis mechanicis [illegible] grauiter, ſi fila ſerica, [illegible] villiori commutat: ſi telam pectini contra le- ponit: aut aliquid contra artem, graui oborto incom- præſtat. Tonſor pannorum non æqualiter tundendo, aut [illegible]diſſe affirmando, cum non præſtiterit; aut cardis [illegible]trahendo; gummúmve graui oborto damno adii- *Latomus* ſeu Cementarius à mercenariis operis mer- auferendo, aut partem quidem, quam à domino ſibi ac ſi eſſet mercenario impendenda; aut domini ex- ndæ materialia vetera corrupta adiiciendo, quorum, morum, pretium accipiunt; aut mercedis laborem plendo; aut ruinæ domus cauſam dando; dum inu- eparationi incubuere. *Faber lignarius* vendendo ligna pro ſanis; aut opus alienum celſiori, ſeu viliori, quàm t, pretio taxando, iniuria quidem vel domini, vel ar- aut in domus euerſione ſpolia ſurripiendo. *Sartor* ſe tali die opus perfectum daturum, quod ſcit minimè endum, vel dubitat; aut plus materiæ exigendo, quàm s eſt neceſſarium; aut aliquid momenti ſuperans ſine ate domini retinendo; aut veſtem perdendo, vt ali- aterialium ſibi vſurparet; aut dies feſtos ſine graui iolando. *Chordarum, aut funium artifex* ſtuppam pro

Reliquarum Artium Mechanicarum.

ad Reſurrectionem,ob Solis beneficium; aut lanifícum ad
bendo pro nautea. *Faber ferrarius* claues efficiendo iis, q
ſuſpicatur, ad opus iniquum abuſuros; aut rubra terra
operiendo, ne rupturæ vaſis appareant. *Spatharius* vende
enſes fractos, periculo quidem emptoris, dum oborta
gnandi occaſione, in partes diuiditur. *Calceator veter*
Soleas ferreas etiam fractas figendo; aut feſtos dies ſine
gente beſtiæ itinere violando grauiter. *Sutor* ſoleas g
findendo: corium combuſtum pro forti dando; feſtos
ſine cauſa grauiter tranſgrediendo. *Cuſtos oſtij ciuitatis*
mittendo, merces prohibitas aſportari, iuramento
fidelitatis violato. *Caupo* hircinas carnes pro arietin
dendo; aut vinum nouum pro vetere, ſeu aqua immi
dando; aut conſultò famulas laſciuas habendo in ho
impudicitiam; vel ludos prohibitos permittendo;
trones fouendo, vel ſcienter ebrietate afficiendo vin
pinando. *Cetaria* piſces ſiccos aſpergendo, vt pondus a
tur; aut ſale rurſus piſces madefactos condiendo in al
hebdomadam; aut recentia aquatilia potiora diuitib
commodando, pauperi inutilibus ferè fragmentis reſer
quæ eodem pretio accipiunt. *Galerorum artifex* vende
galeros ambuſtos, aut veteres rurſum intinctos pro ſani
nouis. *Lanificus* pannum perdendo, dum nimium radit,
citius finem operi imponit; aut non tot cardi addicit ve
nibus, quot opus exigit; aut battuario pannum trade
minus battuandum, quàm oportet; aut gummem adiicie
pro ſapone; aut ex ſaponis portione detrahendo; vnde pa
graue nocumentum obueniat. Hinc reliquos artifices g
crimina poteris edocere.

CAPVT XIV.

De Peccatis mortalibus Tribunalis iudiciarij.

§. 1. *Iudicis praxis.* 53. I*Vdicum denique, qui reliquorum delicta puniunt, gr crimina recenſenda. Quandonam Iudex mortaliter linquat?* Cognoſcens iuſtitiam vnius manifeſtam eſſe ſari curaui ab illo, vt alterum damnare non cogerer: què iudicaui ſeu quæſtus, ſeu amicitiæ, ſeu propinqui prætextu: ſine iuriſdictione cauſam vocaui ad tribunal

ſus ſum : tempus informationi neceſſarium
.te ſententiæ prolationem : relationem litis au-
ente diuagarer, non curaui ſuppleri defectum,
b meæ defectum attentionis graue nocumen-
: diſtuli rei comprehenſionem, vnde graue in-
omprehendendum monui, vt fugam arriperet:
s ære preſſos alieno ſolui ſine approbatione
ıde ſolutio debiti ſeu differtur, ſeu impeditur:
ſia contra eius immunitatem extraxi; aut poſt-
ad actiones iudicij proceſſi, priùs quam Ordi-
:et, num Eccleſiæ frui deberet immunitate: ſine
em à reo, aſtu quidem iniquo, exquiſiui; vel
ri curaui, quando iura repugnant: ſcribam
confeſſioni exquirendæ incumbere, quam ipſe
ıeram : Pontificis Bullis non obediui : inter i-
contra iuris præſcriptum admiſi appellatio-
vinxi non præmiſſa ſummaria probatione;
:matione ſummaria præcedente, id eſt vnius
ne proceſſi ad vincula, vnde infamia obori-
icet in caſu hæreſis, Sodomiæ, &c. Torturam
ıi : vel durius torqueri paſſus ſum reum, quàm
igebant *teſtes*.

...m præterea innuet ... alia crimina. Violaui re-
ıentum de munere rectè obeundo: arcanum
... §. 2. *Audito-*

[illegible]

§. 3. 55. *De criminis Prætoris quid?* Re in graui aut iur
Prætoris emiſſum, aut Senatus violaui ſecretum: proceſſum a
criminis. rio iudice abſtraxi, priùs quàm competentia diſcut
pellationem articuli admiſi, ſeu interlinealis ſente
diffinitiuæ vim non habet: iudicem, qui de officio
ad me redditurum rationem aduocaui: per me teſte
caui ad examen, nec vinctos inuiſi vnde illis grauis
exorta: aliquem torturæ addixi, non præmiſſa ſer
eius notificatione; ſeu exemptum torqueri impera
iuſſi eum, qui per procuratorem poterat reſponde
ob id aut infamia, aut ſcandalo oborto: relatores
ter non audiui, vnde acceſſum fuit proceſſum ad
mum cum magna litis ſuſpenſione deferri: muner
litigatore contra *l. 56. tit. 5. lib. 2. Recop.* Vt famil
famulos meos alere poſſem, commiſſionem eis m
iuſta permiſi: vinctum ab Eccleſia abſtraxi ſine cau
sique ad probationem, priùs quàm ab Ordinario
tur, num Eccleſiæ frui deberet libertate *tetics.*

§. 4. 56. *Fiſcalis quid?* Iuramentum in materia g
Fiſcalis. greſſus ſum: cauſas vindicta aut contentione
ſum, graui incommodo oborto: illicitis mediis v
cauſarum exaggerationem: ex amicitia cauſam, qu
bam, omiſi; vel quam non debebam accepi: ſingul
madibus ſimul cum Præſide & Prætore non perle
gum damnatoria ad triremes, vt eorum cauſæ

commodo: accepta iuſta mercede aliquid vlterius
tribenti miniſtro contra iuſtitiam, ſeu litigatorem
vt informationem ex iure ille ſcriberet, quam alius
pretio exararet: permiſi culpabiliter informationes
iæ parti dari: mercedem iniuſtam recepi, dum exag-
i ſtudij laborem, licet enim contra legem non deli-
am certam Aduocato portionem præſcribentem, ſal-
naturale violaui: litigatorem meum induxi ad ſcri-
icuius ſubtractionem, quam debebam manifeſtare
eritatis abnegationem; vel ad prolongationis ter-
titionem ſine neceſſitate, ſolummodo in litis ſuſpen-
: pactum cum litigatore feci, mihi dandam partem
luæ accepturus erat ex litis victoria contra *l.2.tit.16.*
cap. A pauperibus mercedem exegi, cum deputatus
orum cauſis protegendis: iuraui relationes bene com-
ſe, quas minime viderem: leges, ſtatuta, & ordina-
gnoraui, vnde graue incommodum litigatori: paupe-
mercedis defectum deſerui, qui à cauſa iuſta ſine
cecidit: multiplicaui ex quæſtus iniuſti affectu pe-
præſentaui falſos teſtes, aut inſtrumenta: præuarica-
nij, dum vtrumque defendi litigatorem, aut publicè,
to: arcanum mei litigatoris alteri manifeſtaui, graui
icommodo: ſuaſi contractum vſurarium licitum eſſe,
amenta huiuſmodi dictaui &c.

tentiam meo litigatori manifeſtaui, priùs quàm e
tur; vnde poſſet iudicem recuſare,aut pactum contr
inire: munera accepi etiam comeſtibilia mercedis
nimè donata: mercedem pro labore nimiam exeg
L.19.t.17. lib.2.Recop. Accepta iuſta mercede rurſu
contra *l.24.tit. 7.lib.2. Recop.* Foliorum regulas imi
turas planè triginta tres vniuſcuiuſque paginæ *tot*

§. 7. *Secretarij.* 59. *De Secretariis quoad iudicandum*: Iuramentu
grauiter læſi: arcanum violaui:ſententiam nondum
ram manifeſtaui: munera prohibita accepi: plus
exegi, quam debebatur: paginam triginta trium re
quarum ſingulæ decem verba, ſeu partes habere de
minui,graui oborta iniuſtitia:inſtrumenta originai
ſui addixi,cum tranſcribere deberem:diligenter pr
ſententias non cuſtodiui,ſed litigatoribus ſine iudi
ſcripto tradidi: negligens grauiter fui circa cauſaru
ctionem vnde illarum nocumentum: proceſſus ta
Relatori non commiſi, vnde ille poſſet iniuſtè plus
pro pagina diminuta exigere:tranſcriptoribus non
de à litigatoribus illi rurſum exegere: haud frequ
cinæ adiui, teſtes ipſe quæſiturus: teſtimonia ac
non tranſcripſi, graui inuentione, aut exaggeratio
minutione ſuperaddita: mercedem exegi ob pro
cuſtodiam,aut propter inquiſitionem contra *l.17.t*
Recop. Mercedem exquiſiui quando ex *l.20.21.*
tit.20.lib.2.Recop. non poteram: ſtatuta,& leges,qu
tenebar, ignoraui *toties*.

§. 8. *Trebellionis.* 60. *Tabellionis præterea crimina grauia extend.*
tum emiſſum in re graui tranſgreſſus ſum:ſine ſuf
ritia me cauſis immiſi, clauſulis communibus ſcr
minimè cognitis,& ſine literati conſilio. ſcriptur
tim accepi,nec poſtea feci plenam,vt à partibus fi
addidi,aut detraxi aliquid magni ponderis in depo
ſitionum;miniſtris que tranſcriptori examinationem c
toris periculo.iudici coram tribunali non verè &
rato inuolucro cauſam manifeſtaui, graui verita
culpabiliter non aſſiſtens tribunali mercedem exe
ceſſum ad domum iudicis reportarem:diligenter
non cuſtodiui, vnde poſtea grauia exoriantur in
combuſſi, comminui, abſcondi ſcripturam aliqu
alicui, graui incommodo obueniente: vexaui diſ
ſar: m..uri s, vt pecunia iniuria redimeretur: cu
Præfecti egi informationes, aut vinciendi aliquen

icis auctoritate : denunciatorem confinxi, riperem denunciatoris : iudici recens adlo crimina enunciaui, vt nummos exquiictis medicinam adhiberem muneris titulo nanaui, aut vindictam ſumendo, aut illicirxſcriptam mei officij taxam grauiter læſi: meos ſolutionem accipere, quando ipſe inxeram : ob Scripturas quærendas nimium ii, fingens non comparere, vti maiori pretio iatur: depoſitum litis accipiens, non illico i, vnde coactus dominus, ſuperflui ſumptui eres deſolatos non iuui, vnde periit eorum blici occaſione fructus meos maiori pretio t, vendidi; aut accepi minore : extra vrbem s gratia executionis, alia negotia ſimul exvniuſcuiuſque diei mercedem duplicatam, cepi; quando proportione ſeruata debebam ere: prohibitorum contractuum inſtrumennentum alicuius ſcripſi, qui rationis vſu cas accepi : vnius damno graui alterius preco iium neceſſarium non exhibui: ſolemnitates pturæ valorem ex ignorantia culpabili aut, : neceſſitate non vrgente ſolemnem diem is grauiter violaui: ex malitia cauſarum piamanifeſtaui *toties.*

procuratore? Litem iniuſtam procuraui: de pado litigator meus à iuſtitia ceciderat: ſuſcepi m procurationem, quàm vtiliter poſſem: quam iuſtum exquiſiui : iniuſtè reum veritaare : curaui paciſci de tanta mercede, ſi victoi contra conſtitutionem: culpabili mea incucta eſt : ad incuriæ correctionem, tranſacto em inſcriptionis immutaui : proceſſum accinpore non reddidi, vnde grauis iniuria alteri ori : exhibente pecuniam litigatore ad iura ui quod Aduocato accommodandum accepi 4. *l. 2.* *Recep.* Retinui pecuniam, quam mihi chibendam dedit, vnde Relator rurſum merxegit : nomine mei litigatoris iuraui ſine ſpeinſtrumento ; aut ſine particulari eius infors: & cum periculo peierandi, iuramentum emiuia ipſe culpabiliter tribunali non adfui, futudum *præuidendo, aut* debendo timere *toties.* *§. 9. Procuratoris.*

§. 10. Receptoris. 62. *De Receptore quidnam?* Ex Cancellar gotiis intentus egreſſus ſum integram pro ſ dem accipiens: pluribus implicitus negotiis, gulis ſatisfacere, vnde, tempore elapſo, litis pr tur, ſeu cogitur litigator nouæ probationi ope impendere: ſcripturam multiplicaui ſine nece ſtus accreſceret; vnde ex relatore & Tabell litigatoris increuit: intra viginti dies probati didi ex culpabili incuria grauis damni occaſi tione negotium aliquod acquiſiui, quod alter bebatur: effeci à litigatore alterum recepto vt mihi negotium contingeret: ſcripturas cor traxi, multiplicato ſine neceſſitate litigatoris quid momenti ex munere, & non loco mercedi mercedis exegi, quàm eſt legis præſcripto tax teſtimoniorum ſubſtantialem ſenſum; aut al quod alteri grauiter poterat obeſſe: diſtinctè gaui, ſed confusè, vnde teſtis non potuit ver teſtare: ſecretum euulgaui ante iuridicam nem, vnde graue incommodum alteri litiga toties,

§. 11. Lictoris. 63 *Quid de Miniſtro Præfecti adiiciendum?* de rectè obeundo munere in graui materia viola mandatum ad alicuius comprehenſionem, cum fugeret. Contra *l. 1. tit. 31 lib. 2. Recop.* Miſſus cede ad vnum negotium plura ſuſcepi integris e niſterij prætextu in hoſpitiis publicis rerum pr coëgi: diſſimulaui ob quæſtum lenones, meretr ces, aliósque liberè aut ſcortando, aut furando nocturna vigilia domos inuaſi, altercationibúſq finxi me latrones requirere, vt domeſtici preti vexationem: prætextu muneris grauem intuli in qui executione erant afficiēdi, admonui, vt bona rent: meretrices falsò de lenone accuſaui ob ſp & eam, quæ lenoni addicta erat impunè degere ctum grauioribus vinculis illigari feci, vt pretio i dimeret vexationem: cum Tabellione paciſci c quo innocenti pro quæſtu vexando: pignus iniu auxilium adoleſcentibus mulierculaium domos præſtiti: impunè furaturos cuſtodiui; mercede aut mihi, aut Tabellionibus extraxi: enſes iniuſt ſtuli: coniuges noctu inueniens conclamaui eſſe c tios, vt nummis exhibitis dimitterentur: executi

nequam creditori fieret ſatis contra præſcriptum *ib. 4. Recop.* Citaturus aliquem, finxi non inueniſſe, ... ſolutionem *toties.*

...rcarce is Præſide? Mercedis nimium exquiſiui, piſans: nummos accepi ex eo officio, quod gratis iebam: geſſi quod ſine licentia iudicis non pote-ctos ob debitum ſoluere, dum ex venia illa ſolu-retur: exquiſiui à miniſtris tributum, quod illi ve-; illaris à vinctis exigunt: vinctos permiſi fugere, ans, quod valida cuſtodia detinerentur: addidi ſitate vincula vinctis, eóſque ergaſtulo addixi, vt ... nummis commutari valeret: permiſi aliquem ibi buti: coëgi vinctos mihi ſine mercede famulari: ...rem cauponiam ſtatui, vbi cibi, aut vinum prauum moderato venderetur *toties.* §. 12. *Cuſtodis carceris.*

...us quandonam lethale peccatum commiſit? Verita-...aui, delicto ſemiplenè probato: complices iniuſtè ſeu contra bonum commune abſcondi; Inſtrumen-...ia præſentaui; ſeu aliquid eorum graui oborto in-... immutari feci: dilationibus ſuperfluis vſus ſum: Tabellionem vel Relatorem iniuſtè recuſaui, vt interſtitia acquirerem præcipuè iurans me haud ex ...ocedere: teſtes cauſis mendacibus reprobaui: com-...lictum abnegare ſuaſi, quod debebant aperire, vel ad ...li iniuſtitiam induxi *toties.* §. 13. *Rei.*

...uid denique de Teſte? Affirmaui, quod ignorabam, ...m pro certo protuli: veritatem, quam aperire te-...erui: me abſcondi debens reſpondere, ne rogarer: ...tè interroganti obedire nolui: ſciens propinquum aliquid ſurripuiſſe, ob propinquitatis gratiam, ferre ...eſtimonium quod alius non poteſt ferre; nec curaui ...roximo ablatum reſtitui: cùm tenebar teſtimonium ...etium accepi, vt proferrem veritatem; nec reddidi ...n: contra Tridentini præſcriptum matrimonio de non præmiſſis monitionibus interfui: de contractu-...ariis reddidi teſtimonium: etiam non rogatus te-...um non tuli, cum innocentem morti addicendum, ...famiæ, grauíſve damni periculo poſſem liberare §.14. *Teſtis.*

CAPVT XV.

De Peccatis mortalibus coniug

67. Q*Vanam peccata grauia poſſunt committi, quando*
trimonium contrahitur? Requiſita intentione, ſen
ceſſario conſenſu carui: debitum finem grauiter iniquè
intendi: impedimenta tam dirimentia, quàm impedientia
glexi: ſine Ordinarij diſpenſatione denunciationes pr
miſi: tempore prohibito graui ſcandalo oborto nupti
benedictiones accepi: Sacramentum Matrimonij accepi
cato lethali preſſus; vel non confeſſus, vel ſaltem non
contritionis actum elicere *toties.*

68. *Quænam autem crimina lethalia in vſu Matri*
committuntur? Contra naturam habui copulam vel vas
mutans, vel extra vas profundens: ſitum mutaui cum
denti profuſionis ſeminis periculo: acceſſi ad coniugem
ſiæ affectu: cogitaui me cum extranea tunc copulam
aut nupta, aut ſoluta, &c. Rem habui cum fœmina graui
ortus periculo: debitum abnegaui, cauſa minimè iuſta
tercedente: adulteræ debitum ſolui, cum ideo à crimine
ſe expediret: adulterium diſſimulaui vxoris, aut conſen
expreſſum exhibui: domicilium commune fugi, à thoro
ſine coniugis conſenſu receſſi. Sacro in loco, abſtracto
culo continentiæ coniugali commiſtioni operam dedi
contemptum diei Communionis mei coniugis copul
inij: pollutionis periculo impudicis tactibus vacaui: ſp
ſus de futuro oſculis & amplexibus indulſi cum periculo
lutionis, aut deſiderio, ad copulam tam illicitam proce
toties.

RACTATVS TERTIVS.

ꝫRI THEOLOGIÆ MORALIS,

Iuſtitia.

e Iuſtitia & iure materiæ, ſcilicet de minio, de reſtitutione, de contracti- ſ in communi, de contractibus gra- tis, de lucro ex mutuo, quod eſt vſu- de emptione & venditione, de cenſi- ſ, & cambiis, de contractibus onero- , de contractibus vbi fortuna, & aliis ɔluuntur.

ROFECTO *vt iuſtitiæ & iuris tra- ctationem perficiam, placita meorum Doctorum exprimam præcipuè qui- dem* Suarij, Molinæ, Leſſij, Rebelli, iæ, Meratij, Filliucij, Reginaldi, Gordo- .as, Laymani, Toleti, Cardinalis de Lugo, ındi, & aliorum. Vtinam duo de Iuſtitia vo- ı, mei Ferdinandi de Caſtro Palao, quæ poſt obitum diu latitantia mea cura comparue- am prælo tradenda ſunt, potuiſſem ad tra- huiuſce illuſtrationem euoluere; ſed mihi at vobis prælibaſſe.

EXAMEN PRIMVM

De Iuſtitia & iure, circa materiam de Domini

CAPVT PRIMVM.

De Iure, Iuſtitia, & Iniuria.

§.1. *Ius.*

1. Q*Vidnam eſt Ius?* Ius iuſtitiæ obiectum acci tribus modis. Primò pro iuſto & æquo. Se dò pro lege. Tertiò pro facultate ad ali quo pacto quis dicitur vti iure ſuo. Hîc e dem ſumitur prout eſt idem quod æquum, & medium i exceſſum,& defectum.Profectò à iure dicta eſt iuſtitia, c obiectum eſt ius.

2. *Quotuplex Ius?* Multiplex planè. Diuiditur eni Ius *Naturale*, & *Poſitiuum*, Poſitiuum autem in *Diuinu Humanum*, Humanum verò in ius *Gentium*, *Ciuile*, & *C cum.* Porrò iuris peritis etiam triplex eſt ius, Generale ſpeciale:publicum & priuatum : priuatum verò diſtinctu ius naturale, gentium, & ciuile.

§.2. *Iuſtitia.*

3. *Quid eſt Iuſtitia?* Conſtans & perfecta voluntas ius cuique tribuens, virtus vtique ad alterum, & ſolum æquales, reponitur inter Morales, & ſpecialis virtus Hinc colligo inter patrem & filium non emancipatum, dominum & ſeruum, inter virum & vxorem non eſſ ſtitiam.

4. *Circa quas actiones Iuſtitia verſatur?* Circa inte in ordine ad alterum, & ſecundariò paſſiones moderans voluntatéque quaſi in ſubiecto poſita eſt, & habet med rei, cum aliæ virtutes medium rationis habeant.

5. *Quanam Iuſtitia perfectio?* Theologicis virtutibu Religione, & prudentia imperfectior eſt; reliquis verò ſtantior.

6. *Quotuplex eſt Iuſtitia?* Diuiditur in diſtributiuam commutatiuam. Iuſtitiæ diſtributiuæ materia eſt diſtril præmiorum,munerum,dignitatum, officiorum, & bene rum, cæterorúmque bonorum communium. Commuta verò iuſtitiæ materia duplex eſt, vna comprehen iit tractus, qui commutationes voluntariæ ſunt : altera

Capvt II.

ſit Dominium, quotuplex, & in queiſnam perſonis reperiatur.

d eſt Dominium? Ius perfectè diſponendi de re cor-
rali, niſi lex obſiſtat: vel conuentio prohibeat. Eius
t radix & origo, vnde dominium oritur.

tuplex dominium, & dominij titulus? Titulus qui-
inij duplex eſt, verus ſcilicet, & præſumptus ſiue
. Dominium autem triplex eſt. Primum iuriſdi-
ecundum plenum & non plenum. Tertium dire-
tile.

eiſnam in perſonis dominium reperitur? Solæ res ra-
apaces dominij ſunt, vt Deus, Angeli reſpectu ſua-
tionum, homines etiam pueri, & peccatores. *Filij*.
De peculio caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi dominium
: aduentitio directum tantùm, de profectitio nul-
' Non habent dominium abſque conſenſu domini
am caſibus habent.

d ae dominio Clericorum? Eorum bona triplicia,
alia, quaſi patrimonialia, & ex re Eccleſiaſtica. De
bus verum dominium habent. De Eccleſiaſticis
litus, domini ſunt, etiam eius partis, quæ congruæ

13. *Homo quódnam dominium habet?* Rerum i
dominus eſt; non quidem naturaliter alterius do
iure gentium. Nec ſuæ vitæ eſt dominus; bono
famæ dominium habet.

CAPVT III.

De modo acquirendi dominium rerum ratio
& irrationabilium.

§.1. *Dominij acquirẽdi rationabiliũ modus.*

14. QVótnam modis hominum dominium acquir
tuor, iure belli, iuſta condemnatione, p
nem & venditionem, & natiuitatem. Porrò capti
ſtè fugere poſſunt, ſi bellum iniuſtum fuerit. Ca
etiam poſſunt fugere rectà ad ſuos, iure poſtlimi
minorum ſe extendit ad omnes ſeruorum operas
tam, nec mutilationem.

15. *Quot modis quis poteſt à ſeruitute liberari?*
Manumiſſione. 2. Alimentorum negatione. 3.
fornicationem cogatur. 4. Seruus Iudæi aut Pag
retici liber eſt. 5. Mancipium à Iudæo circunciſ
rum. 6. Solutus ſuam ancillam habens concubin
mortem, & de ea nil ſtatuens liberam facit. 7. Se
ra, ſi eam dominus tradit libero ignoranti eius ſ
Eadem eſt ratio, ſi quis ſeruum ſuum hæredem
tutorem relinquat filio ſuo. 9. Seruus denique
ſeruitute liberatur.

§.2. *Dominij acquirẽdi irrationabilium ratio.*

16. *Quænam res ſub dominium veniunt primò*
Primò feræ niſi ſua natura manſuetæ ſint. Qu
ſuefieri ſolent, tandiu manent ſub poteſtate
quandiu conſuetudinem habent ex libera vagat
di. Feræ domino carentes fiunt primò occupa
autem retinetur eorum dominium, quandiu ſ
ſtodia ſunt. *Ab vno percuſſa, & ab altero capta.* D
ſi percutiens cauſa fuit, vt alius capiat. *Quid*
In publicis locis poteſt prohiberi in quibuſdam
ſeruans autem ius venandi caueat damna. Cl
ratione ſtatus prohibita eſt. *Licita ne columb*
planè, niſi lege prohibeantur. *Quid de maris d*
in maris littore ſunt inuentoris. Derelicta etiam
occupantis. Inſulæ maris ſi in medio flumine n

... ; dimidium inuentoris eſt, dimidium do-
, ſi caſu inuentus ſit; ſi autem ex induſtria inuentus domini, totus eſt inuentoris, niſi aliud pactum ſit *... ſi agrum emam, in quo Theſaurus adeſt?* Acqui- ſi publico in loco inueniatur theſaurus? Totus eſt ... *Si in loco ſacro?* Dimidium inuentoris, & Prælati ... *Quid denique de ſylua cædua?* Fas eſt communitati pœnis prohibere, ne cædatur. Si quis cædens depre- ... nam tenetur ſoluere. Paſcuorum quidem idem ius ſyluæ cæduæ.

Capvt IV.

...e acquirendo Dominio iure ciuili, ſeu Præſcriptione.

...ommodo iure ciuili dominium acquiritur? Præ- cipuè præſcriptione. Porrò præſcriptio eſt ac- ...ominij per continuationem poſſeſſionis tempo- ... definito, bona fide accedente poſſeſſori. Certè ... an res ſua ſit, non habet bonam fidem, ſi poſſeſ- ...choët cum eo dubio; at ſi continuet tantum, poſ- ...um bona fide ſuppoſita, ſimpliciter eſt in bona

§. 1. *Præſcriptio.*

ter abſentes. Iura, debita, & actiones, quæ inter imn computantur, præſcribuntur contra priuatos eodem t re, quo res immobiles, niſi quid contrarium ſit peculi ſancitum. Immobiles contra Eccleſiam Romana infe ſpatio quadraginta annorum præſcribuntur: contra I nam annis centum; contra Regulares priuilegiatos ſexaginta. Bona Principis tanquam priuati eodem te quo priuati bona, præſcribuntur. Collectæ pro publi ceſſitate quadraginta annis. Ius imponendi vectigali draginta annis cum titulo; ſine titulo, tempore imn riali. Quæ verò debentur in ſupremæ poteſtatis recog nem, nullo tempore præſcribi poſſunt. Contra leges præſcribitur annis decem. Contra Canonicas quadrag conſuetudo ſit contra ius Eccleſiæ.

20. *Quid de Præſcriptionis proceſſu, & interruptione?* I dit planè præſcriptio, quando poſt inchoationem eius fide continuatur; dormit cum poſtquam inchoata eſt a tempore, ceſſat; interrumpitur autem cum poſtquam in ta eſt, ita ceſſat, vt etiam ſi rurſus incipiat, non contin cum priore.

§. 2. *Alij modi acquirendi dominium iure ciuili.*

21. *Alios expende modos, quibus dominium iure ciui quiritur.* Miniſtri iuſti ſtipendij dominium acquirun officio, nil autem amplius in pretium accipere poſſunt accipiant, tenentur reſtituere. *Quid ſi plus faciant, quà ſuo munere teneantur?* Poſſunt pro eo vltra proprium m ratum, & iuſtum pretium accipere. *In iters delegati?* Po à litigantibus munera accipere in cibo & potu, ita vt biduum, aut triduum conſumi poſſint. Id etiam licet ii dicibus, quibus ſtipendium conſtitutum non eſt. *Epi* Poſſunt accipere expenſas in victualibus, non autem in p niis. *Quid de muneribus contra legem dat..?* Si ſolum ad dimendam vexationem collata ſunt, tenentur qui ea acce reſtituere: ſi dentur ex amicitia, vel gratitudine, vel ga rei bene geſtæ, ſecluſa lege poſitiua id prohibente, min illorum comparant dominium; reſtituenda verò tan ſunt poſt ſententiam. *Si pretium acceptum eſſet pro ſen iniuſta ſententia?* Danti reſtituendum eſt. *Quid ſi dantis ani fuit corrumpere iudicem?* Non conceditur illi actio ad r tendum.

22. *Poteſt ne quis pro opere virtutis, ad quod tenetur ex r gione, vel alio præcepto nullo poſtulato pretio, pretium accip* Minimè. Si autem ratio, vel iuſtitia poſtulet, vt pretio rec penſetur, ſumi poteſt, vt etiam pro opere ſupererogationi

de pretio pro re turpi accepto? Accepta ob turpem iure naturali ſpectato illicita non ſunt, nec re-Pactio pretij ob rem turpem illicita eſt, nec obli-n facta eſt, obligationem inducit: ſic accipi pre- ob iniuſtam ſententiam datam, ob homici-a, ob meretricium, ob occultam etiam fornica- quibuſdam verò caſibus, tenetur reſtituere, v. gr. neretrix à non potentibus alienare, vel fraude horum extorſerit; quando item occulta forni-tur in iudicio, actio illi in foro externo non

Capvt V.

circa materiam de Dominio ex Doctoribus Societatis Iesv.

ti quem Dominium famæ habere. Peccat ne ſine ſa ſeſe infamando? Etſi quiſque dominus eſt ho-famæ, non licet tamen hæc ſine cauſa negligere. em hoc cum laude geritur. Vnde cum *Valentia* minem ex genere lethaliter delinquere ſe ipſum ionabili infamando. Valent.

inium rei, quæ nullius fuit, acquiritur ne ſine ap- Non acquiri *Saa* affirmat. Addit in rebus ſpi-ſſicere titulum habere. Saa.

nam de præſcriptione, & vſucapione? Præſcriptio obilium, vſucapio mobilium. Fit vſucapio trien-rebus Eccleſiæ. Requiritur bona fides etiam in . Non poteſt autem res ſacra vſucapi, aut pro-ari, nec res Eccleſiæ ſolemnitatem in alienatione nec res pupilli, aut minoris, quæ poteſt ſeruari, non conſumitur. Non ſufficit autem ad vſuca-oandam, ſi quis rem poſſidere incipiat cum du-: ſed neceſſaria eſt bona fides, qua abſque dubio ſuam eſſe. Ex *Molina.* Molin.

et ne hæredi mala fides defuncti ad præſcriptio- et planè; non autem nocet habenti ab hærede. Saa.

umitur ne titulus conſuetudine immemorabili? Ita fficere autem & iuſtam credulitatem tituli ex er-*na* idem affirmat ex *Couarruu.* Saa.

29. *Soluit*

29. *Soluit quis tributum aut penſionem per contractum p[rō]miſſam: quot annis præſcribit?* Triginta annis non ſolu[m] ſine mala fide. Quod ſi erat pactum non ſoluendi niſi pe[ti]tam, negligente domino petere, præſcribit debitor ſecund[um]

Molin. legem communem præſcriptionis. *Molinam* ſequor.

30. *Eligendi ius quot annis præſcribitur?* Quadra[gin]ta etiam ſi vnus ſolummodo actus interueniat.

Molin. *Molina.*

Molin. 31. *Quid de prohibitis alienari?* Affirmat idem *Doctor*, præſcribi ante triginta, vel quadraginta annos.

32. *Statum tollens præſcriptionem tollit ne eam, cuius*

Saa. *non eſt memoria?* *Saa*, Non tollit.

EXAMEN II.

De Iuſtitia & iure circa materiam de Reſtitutio[ne]

Caput Primum.

De Reſtitutionis neceſſitate.

1. Q*Vuinam eſt Reſtitutio?* Iuſtitiæ commut[atiuæ] actus, quo redditur ad æqualitatem alter[i quod] iniuſtè ab eo ſublatum eſt.

2. *Quotuplex Reſtitutio?* Duplex, vna, [qua] reuocantur omnia in ſtatum priſtinum: altera, qua tantù[m in] aliquo particulari.

3. *Neceſſaria ne?* Ad ſalutem quidem neceſſaria eſt, [ex] præcepto, quod principaliter eſt negatiuum.

4. *Expende Reſtitutionis radices.* Tres planè ſunt, ex re ac[cepta], ex iniuſta acceptione, & ex vtraque. Qui ex re acc[epta] tantùm, tenetur eam reſtituere ſi extet; ſi pretium eius [ha]d tantùm reſtituere debet, quo factus eſt ditior. Qui e[x in]iuſta acceptione, tenetur in ſolidum ad totum damnum [il]latum, v.g. ad fructus rei, valorem eius, ſi non extaret, & [a]lia. Qui verò ex vtraque, tenetur ad reddendam rem, ad [dam]na ſecuta ex acceptatione, & retentione iniuſta, fructu[s et] lucra, quæ ceſſaſſent.

C

Capvt II.

De Perſona quæ debet reſtituere.

…nam Perſona reſtituere tenetur? Omnis & ſolus is, …i contrà ſpecialem iuſtitiam commutatiuam pec-

…r ne ex violatione charitatis obligatio reſtituendi? …nde pauper non habet ius in bona diuitis; & quã- …itæ ex charitate æqua ſit obligatio, & rei debitæ tamen quia defectus charitatis iniurioſus non eſt, …ſus tantùm, ideo eam violans ad damna ſecuta non

…nam perſonarum genera obligata ſunt reſtitutioni? …imum qui damnum infert. 2. Iubens. 3. Conſultor. …tiens. 5. Laudator. 6. Acceptator. 7. Participans. 8. …on obſtans. 10. Non manifeſtans.

…dónam damnum inferens ad reſtitutionem teneatur? …it ex intentione, neque ſcienter, nullam ſubit re- …bligationem. *Ex ſerui facto?* Si dominus fuit in …ur: ſecus ſi abſque culpa, ſaltem in interiori con- …ro.

…nitur ne mortalis culpa ad obligationem ſub mortali …? Supponitur. Vnde alium occidens in primo vel …ot, ad vllam reſtitutionem non tenetur, Profectò …culpa lata tantùm, tenetur quiſque in conſcientia; …lata vt obliget, mortalis eſſe debet. *Quid culpa la-* …ant Theologi culpam in latam, latiorem, latiſſi- …n, & leuiſſimam. *Latiſſima* eſt dolus apertus. *La-* …us præſumptus. *Lata* eſt omiſſio illius diligentiæ …ectionis, quam paſſim homines eiuſdem conditio- …re ſolent. v.gr. ſi quis librum commodatum relin- …ante oſtium. *Leuis* eſt omiſſio eius diligentiæ, & …tionis, quam ſolent diligentiores illius artis, vel …s adhibere. *Leuiſſima* eſt omiſſio diligentiæ, …entiſſimi & prudentiſſimi adhibent. *Leſſius lib.* 2.

…id ſi occultè infero damnum? Teneris reſarcire. *…verò, quas tertius innocens feciſſet in carcere, exi-* *…tur ne verus damnificator reſarcire?* Non niſi tem- …li ſciuiſſet in damnum innocenti illi fore impu-

 11. Quid

obligationem? Minimè; ſatis eſt, fuiſſe cauſam ... num factum ſit. *Tenetur ne in ſolidum quilibet ...bus?* Ita planè, quando totius damni cauſa eſt: ... rùm, pro parte tenebitur. Vnde milites quando ad ... uiduum cooperantur damnum, tenentur in ſolidu... principalis in actione iniuſta lucratiua eſt ille, qui ... bet, vel mala fide conſumpſit. In ea quæ lucrati... primo loco reſtituere debet mandans, deinde m... tertiò alij ſuo ordine: hoc probabiliter: at prob... ſtimo cum *Filliucio* & aliis ordinem inter ſecu... eſſe, ſed omnes teneri pro rata. Cum autem plur... genere cooperantes ſunt, ſinguli in ſolidum tene...

14. *Quid ſi vnus reſtituat?* Si ſit is, qui rem ... cepit, ſocij ad nihil tenentur; ſi principalis, cæ... tur. Sic enim ſi principali remiſſio fiat, non tenē... Cùm plures eiuſdem ordinis ſunt, cæteri non li... damnum paſſus cedat minus principali, non li... liqui.

15. *Quid de Mandante?* Mandans planè effic... damni. Porrò non iubens, ſed ratum ſolummodo ... lictum iam factum, non tenetur ad reſtitutionem...

16. *Conſulens quid?* Si conſulens falſum co... beat, ſatis eſt illud retractare: ſi verum, oportet ... moueat voluntatem eius, cui conſuluit: vel effici... admoueatur: poſtea ſi ſequatur damnum, conſu...

[illegible]? Si ſponte concurrat, etiam obnoxius
[illegible] ſecus ſi iuſto metu.

[illegible], aut non obſtante, vel non manifeſtante quidnam
[illegible] ſunt, tunc obligantur, cum ex officio tenen-
[illegible]tractu loqui, obſtare, aut manifeſtare: ſecus ſi
haritate.

[illegible]eo alteri, ut non impediat proximi damnum: te-
[illegible]itutionem? Si tantùm ratione & præcibus id ge-
[illegible]auiter, ſed ad reſtitutionem non teneris.

[illegible]tur ne ad reſtitutionem cuſtodes non denuncian-
[illegible]r quidem ad damnum ſecutum, ſed non ad pœ-
[illegible]endam, ſi reus denunciatus eſſet. Idem aſſero
[illegible] in iudicio non manifeſtante.

[illegible]ſarij pœnitentes ad reſtitutionem debitam non co-
[illegible]r ne reſtituere? Probabile eſt non propterea te-
[illegible]utionem, etiam non admonentes, quando te-

CAPVT III.

De circunſtantiis Reſtitutionis.

[illegible]am Reſtitutionis circunſtantia? Quatuor præci-

30. Quid ... Cui, ...
& notus, ei reſtitutio facienda; ſi ignotus, danda ...
bus poſt adhibitam diligentiam. Idem eſſe ... ſi di...
tus quidem ſit, ſed abſens, & res modica ...

31. *Quid quando creditor incertus eſt, vt multi...*
nitate? Vel augendum tantundem eſt in pondere, ...
dendum in pretio, vel dandum pauperibus. *Si ...*
ſunt, v.gr. inuenta? Poſt diligentiam danda paup...
Poſſunt ne ab inuenient e retineri? Si pauper ſit, no...
imò licet pauper non ſit probabile eſt, retinere po...
vtitur fortuna. *Accepta pro turpi actu faciend...* Dan...
da, licet hic actionem repetendi illa non habeat.

32. *Circa circunſtantiam,* Vbi, *quidnam?* Ibi ...
eſt, reddenda eſt, ſi bona fide poſſeſſa ſit; ſi mala, vb...
accepta; res autem debita ex contractu, reſtitu...
ipſo deſignatur.

33. *Quo ordine reſtituendum eſt?* Si non adeſt ...
nia mox reſtituendi, animus ſaltem habendus. Pr...
reſtituendi hic eſt. Si bona debitoris ſufficiat, ...
ſeruandus. Sin minus, priùs ſoluenda ſunt debita ...
incerta; inter certa autem præferenda res exta...
aliis. Prius etiam id reſtituendum, cuius non fuit ...
dominium. Iure communi primò ſoluendæ ſun...
expenſæ funeris, inuentarij, & pro adeunda hæred...
dò, præferendi ij, quibus bona ſunt hypothecata. ...
hypothecarios creditores præferendi priores tem...

...cauſæ excuſantes à reſtituendi obligatione? Mul-
s ſubiiciam. Prima ſit ex parte rei alienæ. Secunda
...bitoris. Tertia ex parte publicæ poteſtatis.
...omodo quis ex parte rei alienæ excuſatur? Si res amit-
ue culpa debitoris. Si per tertium fiat reſtitutio, &
retineat, tenetur debitor.
...modo autem ex parte debitoris? excuſat ignoran-
t iuris, ſi probabilis ſit. In dubio, an ſit aliena, poſt
m retineri poteſt. Inopia excuſat, dum ea durat.
...tentia, & neceſſitas grauis. Quid in pari credito is
? Minimè preſſus graui neceſſitate excuſaretur.
...animæ etiam præferendum reſtitutioni. Et detri-
n rebus propriis non debitis. Notabilis item ia-
...ntiæ ſtatus. Compenſatio etiam excuſat, vt ſi ſolu-
...ditori. Ceſſio in foro externo excuſat: in conſcien-
...è, niſi ex adiuncta neceſſitate; quod ſi ad pinguio-
nam venerit, tenebitur. Valet ne profeſſio debitoris?
...mmuni valet, ſecus de iure particulari Sixti V. Re-
...ſſa creditoris etiam excuſat.
...modo denique ex parte publicæ poteſtatis quis ab
reſtituendi abſoluitur? Excuſatur iuris auctoritate,
ſcriptione, & iudiciis.

poſſet, v.g. ſi parentes in extrema neceſſitate ...
graui, eſſet ſubueniendum.

43. *Qui verò non ex iuſta cauſa, ſed citra ...*
retraxit, debet ne aliquid Religioni? Ad nihil ...
tur ex iuſtitia; ex æquitate tamen hortari deb...
reſumendum.

44. *Quid ſi fraus, vel metus interceſſit?* Re...
in primam libertatem ingreſſurum, & Religi...
poralis commodi ab eo recipiendi.

45. *Si poſſeſſum retraxit abſque fraude?* Red...
tate perſuadere debet. *Si autem cum fraude?* ...
gioni reſtituere emolumentum temporale ad ...
viri, & damnum profeſſo ipſi ſecutum ex fraud...

§. 2. *Læſio in bonis naturæ.*

46. *Ad quidnam teneatur qui proximum in bon...*
Tantùm pro temporali damno tenetur ad reſti...
damno ſenſuum præcisè ad nihil tenetur, quia ...
tio æſtimabile.

§. 3. *Læſio in bonis annexis ſpiritualibus.*

47. *Ad quid autem tenetur, qui proximum læ...*
ſpiritualibus adnexa ſunt? Impedit quis, v.g. haben...
neficium; ad quidnam teneatur? Tenetur equi...
ad iuris æſtimationem.

48. *Dignum impediens à beneficio, ad quod ...*
tenetur ne ad aliquid? Si fraude impediuit, ad a...
ſpei tenebitur; citra fraudem autem tenetur ad ...

... dignitati, trahere alios ad dignum ... *... quiſſe digniori?* Nulla culpa illi ... per concurſum facienda eſt electio; tunc enim ... reſtituendi damni æſtimationem. Admo... maiorem dignitatem haud ex ſola ſcientia aſſumi ſed ex moribus ſimul. Vnde quis ſuperans alium minùs dignus poteſt æſtimari; quia alter minor ſed ſufficiens, maior eſt modeſtia, &c. Colligo hinc ...atores ſpectare gradus ſcientiæ, ad Prælaturam au... ſpiritualis cura, merita virtutis ponderare, vt di... id eſt, qui ſcientia ſufficiens virtute excellit, (quan... ſcientia ſuperiores: inferiores ſunt moribus) benefi...icatur.

Id quidnam autem obligatur, qui proximum in bonis ... eſt? v. g. Iudex hominem in vita lædens? Tenetur ad ...nem vitæ & damnorum, vitæ in ... id eſt, de... ddere, quo vita ex viri boni aſſignatione æſtimari — § 4. *Læſio in bonis corporis.*

Quid de teſte lædente ſuo teſtimonio? Si non legitimè ... lædat aliquem, ad vitæ, famæ, & damnorum ...nem tenetur; ſecùs ſi legitimè interrogatus ſit; de... n veritatem aperire.

Proximum cuius læſit in vita: ad quid tenetur? Ad ex... vulneris, & temporale damnum iuxta æſtimationem ...is, quam allaturus fuiſſet, ſi vixiſſet; detractis quidem,

ſtinere.

62. *Qui virginem violauit?* Si conſentientem ... iuſtitia tenetur, ex charitate, & pietate teneri po... fraude corrupit, tenetur ad damna ſecuta, vel ... promiſit; ſi verò decenter nupta ſit, ad nihil tene...

63. *Quid ſi corruptam violauit?* Tenetur pro... niam petere, & ſecuta damna reſarcire.

64. *Ad quidnam tenetur adulter?* Si partus no... ad nihil tenetur; ſi ſequatur, tenetur, primò al... anno vſque ad pubertatem; deinde ad reſtituenda... filiis hæreditatem; multóque magis, ſi illegitim... ſupponi ſuaſit. Adultera autem tenetur quantum ... curare, ne legitimi hæredes aliquo damno afficia...

§. 5. *Læſio in bonis famæ.*

65. *Ad quidnam tenetur, qui proximum læſit in ... & honore?* Fama quidem per detractionem lædit... alienæ famæ occulta, & iniuſta violatio. *Quot mod... famā?* Duobus. Primò imponendo falſum crime... Secundò occultum crimen quantumuis verum ma...

66. *Quanta materia debet eſſe, ad inducendam ... obligationem?* Grauis quidem, & defectus moralis, ... tium voluntarium; nam defectus naturalis non ind... præterea eſſe ſpeciale peccatum.

67. *Si crimen ſit publicum.* Nulla eſt obligatio ... ſolùm enim occultum crimen manifeſtare iniuſti...

68. *Eſt ne fama cum periculo vitæ meæ reſtitue...*

[illegible] vel per alium coram omnibus re-
[illegible]. *Qui falſum dixit?* Dicat ſe eſſe mentitum.
[illegible] propalauit? Vel dicat perperam
[illegible], vel mendacem fuiſſe (cum indirecta affir-
[illegible]ia omnis homo mendax,) vel laudet in iis in
[illegible]axit.

[illegible] retulit ex aliis audita? Dicat vel ſe eſſe menti-
[illegible]tuliſſe leuiter, & pro falſis reputare.

*[illegible] ſunt cauſæ, quibus poteſt quis ab obligatione reſti-
[illegible] liberari?* Multæ. Prima, quidem, ſi [illegible]
[illegible] ſit impoſſibilis reſtitutio. 3. Si non poteſt fieri
[illegible] famæ præſtantioris iactura. 4. Si bona fide pu-
[illegible] publicum eſſe, & verum. 5. Si prudenter iudicet
[illegible]xtinctam eſſe. 6. Si ex reſtitutione quod [illegible]
[illegible]adium rurſum reuiuiſcere timeatur, non ſine
[illegible]ni dedecore.

[illegible] honor omiſſione læditur? Reſtitui debet vel pe-
[illegible]æ, vel honorifica ſalutatione, vel inuitatione ad
[illegible]onorificum locum exhibendo.

[illegible] verò ad quid [illegible] obligatur, qui proximum in bonis §. 6.
[illegible], *v. g. fur?* Hic equidem debet mox reddere, quod *Læſio in*
[illegible] quouſque alienam rem detinet vno peccato con- *bonis ex-*
[illegible] interrumpitur ratione impotentiæ, detractio- *ternis.*
[illegible] tempore, & contrarii propoſiti.
[illegible] Committit vnum peccatum. An-

Filliuc. *Filliucius* pro notabili materia aſſignat, quæ filium ob ad reſtitutionem. Id quod de vxore ſurripiente de bonis affirmarim.

81. *Quænam eſt obligatio inferentis damnum in re creſcente, vt in ſegete, pulliſque animalium?* Tenetur ad mationem damni, prudentis arbitrio.

82. *Proijcit quis in tempeſtate alienas merces proprijs pa* Tenetur pro ſua parte ad reſtitutionem; ſi autem nullas prias haberet, ad nihil teneretur.

CAPVT VI.

Praxis circa materiam de Reſtitutione ex Soc IESV *Doctoribus.*

83. *Quænam in Reſtitutione conſideranda*; Nouem q hiſce vulgaribus Carminibus comprehenſa:

Quis quid reſtituet, cui, quantum, quomodo, quando,
Ordine, quóve loco, quæ cauſa excuſet iniquum.

Primò, *quis* teneatur reſtituere ex triplici radice, iniuſt licet actione, ex re aut bene accepta, & ex iniquo con Secundo, *quis* non teneatur. Tertio, *quid* reſtituendum. to *cui*. Quinto, *quantum*. Sexto, *quomodo*. Septimo, q Octauo, *quo ordine*. Nono denique, *quo loco*.

§. 1. *Reſtitutio ob iniuſtam actionem.*

84. *Scio, fieri debere reſtitutionem ex actione iniuſta, ſcilicet, furto, vſura, impedimento boni alterius, homicidio pro, &c. Ergo, quandonam reſtituere teneatur impediens alterius.* Si quis impedit bonum, ad quod alter ius ha actione iniuſta contra iuſtitiam, nempe vi, fraude, men &c. tenetur ad reſtitutionem. Si id faciat actione mal tra charitatem, vel aliam virtutem, nempe precibus, ditiis, &c. etiam ex odio alterius, non tenetur. Ratio minis, quia vi, & fraude violatur libertas collatoris, in q conditionale alterius ſuum exat: precibus & blanditii violatur. Leſſius *Leſſius lib. 2. c. 12. dub. 18. n. 123.*

85. *Fraude & mendacijs impedio, ne quis reus ſenten cuniaria fiſco (v.g.) applicanda, afficiatur: rogo, an tenear ſtitutionem?* Non teneris; quia pœna non debetur ante ſ tiam; quare qui ſententiam impedit, efficit quidem ne aut alius acquirat ius, non tamen violat acquiſitum. Leſſius *lib. 2. cap. 12. dub. 18. num. 134.* Scio *Molinam tom. 2. d. 65. n. 36.* contrarium docuiſſe.

[illegible] non tenetur [illegible] (quidquid *Leſſius. lib. 2. ſect. 3. tract. 2.* Leſſ. obiiciat) ſed ſolum expenſas, quas vir in lite im- Laym.

[illegible] actio homicidij, mutilationis, ſtupri, damni [illegible] in corpore, vel fortuna, ſit reſtitutioni obnoxia? Eſt Tenetur homicida hæredibus occiſi reſtituere dam- [illegible]porale ex homicidio, mutilatione, aut deformitate [illegible] minimè verò pro ipſa occiſione, & ad compenſatio-[illegible]m occiſi; quia ex Iuriſprudentia damna corporis li- poſſunt pretio compenſari. Vnde ſi occidatur ſer- [illegible]nimal, vel deturpetur, vt minus valeat pro ipſa oc- [illegible] deturpatione, debebitur reſtitutio. *Leſſius ibid. c. 9.* Leſſ. [illegible]num. 141.

[illegible]etur [illegible] Petrus, qui involuntariè occidit Antonium, [illegible]? Non, ſicut nec qui iuſtè inuaſorem interf[illegible] ſicut non ſit irregularis, ita nec reſtitutioni obno- cauſa data ſit efficax, & mors ex illa præcisè ſecuta [illegible] Leſſ.

[illegible]diſti operam rei ſiue licitæ, ſiue illicitæ; ſed ſuffi- [illegible]hibuiſti cautionem, ne aliquod inde proximo dam- [illegible] tamen deinde caſu mors ſecuta eſt: an tibi ſit [illegible]la, vt reſtituere damna *tenearis*? Minimè; quia præ- [illegible]entia omne à cauſa voluntarium abſtulit. v.g. Cle- [illegible] venator, ſi poſt debitam diligentiam homi-

Sanch. *[illegible] teneor ne reſtituere?* Aſſeruit *Sanchez. ſu*
Henriq. *4.10. num.44.* quia poſſeſſio ſtat pro obligatio
riquez lib. 4. cap. 16. num. 3. ab onere reſtitu
tem te liberari, ſi fur, vel homicida dicat, [illegible]
Sanch. mè furtum, aut homicidium perpetraſſe. *Sa*
admittit, quando reus eſſet fidei dignus, aut a
confiterent. Profectò alij ex externis probab
[illegible]; quia odia debent reſtringi, & i
conditio poſſidentis.

94. *Non obſtante, & non manifeſtans, quand*
[illegible] teneatur? Cum damnificationem pro
impedire, aut manifeſtare tenetur. v. gr. fam
ordine ad furtum extraneorum; quia eo ipſo,
ci ſunt, domum aliquo modo cuſtodire, & a
injuriis defendere tenentur. *Quid in ordine*
furtorum? Ille ſolus tenetur, cui penus cuſtodi
Laym. commiſſa. *Laym. lib. 3. ſect. 5. tract. 2. c. 4.*

96. *Tenetur ne teſtis citatus, & intimatus*
tam teſtificationem, & fugam, [illegible]
Non; quia non certò conſtat talem ex officio
teneri ad procurandum bonum, vel impedi
Tann. partis actricis. Sic *Tanner. 2. 2. d. 4. q. 6. dub. 2.*
Valent. *tom. 2. d. 5. q. 14. p. 4.* contrarium aſſeruit.

97. *Tenetur ne teſtis, [illegible]*
ferens in favorem rei [illegible] ipſe reus, qui [illegible]

m vero vt dictus, ac is, qui pœna pecuniaria ap-
huiuſmodi acceptione dicetur.

pulio quoſdam, qui nomine meo alteri damnum uer ne ad reſtitutionem? Si teneris ex officio ere debes; ſi non teneris ex officio, tunc ſo-ris ad reſtitutionem, quando damnificato-niquum eorum propoſitum notum habere, & re, quod eſſet tacitè conſentire. *Rebellus p.*1. *num.*13. Rebell.

patris, ſeruus domini nomine damnum intulit, pater, aut dominus ratum habuit: tenentur ne nus ad reſtitutionem? Non; quia reuera cauſa itere. *Leſſius dub.*3.*n.*13. Leſſ.

ene accepta reſtitutione diſſeramus. Scio, res in-um habent, ei reſtitui debere, ſi non inueniatur Reſtitui debent pauperibus ex vſus recepta in domini voluntate rationabiliter fundata. ſententia probabiliter retineri poſſunt ab in-, aut mediocris fortunæ; quia in iure idem ignorari, ac rem nullius eſſe.

§. 2. *Reſtitutio ob rem acceptam.*

ſor fui bonæ fidei, ſeu dubitare incipio, num res, mea ſit: poſſum ne illam retinere? Si poſt adhibi-n adhuc dubius manes, retinere poteris; quia ſſidentis conditio, nec foro in externo poſſeſ-eris. *Leſſius lib.*2.*c.*14.*dub.*4.*n.*23. Leſſ.

*tom.1.d.2.part.2.num.*11. putat, ad nihil teneri
omnibus contrariis rationibus non conuincer
derat.

Pal. 106. *Quid ſi bonæ fidei poſſeſſor neglexi verit
ex quo impotens agnoſcendi veritatem euaſi?* A
nihil teneri te putat, licet negligentiæ piaculo
cùm quia poſſides, & poſſidere bona fide cœ
non ſatis conſtat, quod tua negligentia alic
tulerit.

107. *Venditor accipit bona fide pecuniam, &
commiſcet: tenetur ne comparente domino reſti*
Leſſ. *Leſſius cap.* 20. *dub.*18. *num.*57. Sed negat *Va*
Vaſq. *cap.9.§.2.dub.vlt.* quia non tenetur ratione ini
nis, qui bona fide accepit; nec ratione rei acc
cuniam acceperit in pretium, & bona fide a
cum ſua commiſcendo ſuam effecerit: nec e
factus eſt ditior.

§.3. *Reſtitutio ob iniquũ contractum.*

108. *Scio contrahentes cum pueris, ſeruis, Re
qui non habent dominium, vel liberam rerum adm
tenere reſtituere quidquid etiam per contractum
quiſiere: rogo, an pupillus habens ſufficientem a
ſtare huiuſmodi contractui, ita vt contrahens ne
ſtituere?* Profectò ſufficiens ætas in mare eſt
rum, in fœmina autem nouem cum dimidio.
lus contractum onerosum ineat circa res ſua
tutore aut curatore, probabile eſt teneri ſtare
iure naturæ; quamuis vti poſſit beneficio reſti
tegrum iuris ciuilis: quia obligatio naturalis
Tanner. ſenſu. *Tannerus* 2.2. *d.* 4. *q.*6. *dub.*11. *num.*3
aliquid à pupillo decem annorum mare, aut n
midio fœmina per contractum onerosum acq
ſibi retineri, donec iuris ciuilis beneficio repe
contraria ſententia probabilis eſt, pupillus po
cepta à contrahente cum ipſo abripere, ſi in
Laym. cultер ſint repetenda. *Layman.lib.*3.*ſect.*5.*tract*

109. *Fingit ſe quis Epiſcopum expulſum,
expoliatum, aut pauperem mendicum, vt eleemo
Granad. cunias extorqueat: tenetur ne reſtituere?* Reſpo
nado 2.2.*cont.*3. *tract.*1. *d.*7. *num.*4. non teneri
nis paruis, quæ dantur mendicantibus oſtiatim
vllo onere impertiuntur. Secus in magnis, in qu
illa mente retenta: *Si es pauper*, quam aliqui i
bitrantur, videtur locum obtinere.

[illegible] iudice, quando (vt ſupponis) ſen-
[illegible] in cauſa æquali, ſeclusa lege poſitiua in con-
[illegible] pro ſuo arbitratu poteſt cuilibet parti dare vi-
[illegible] datur locus gratificationi, quæ eſt pretio æſti-
[illegible] pote quæ pleruſmque cum iactura amicitiæ, & gra-
ius partis coniuncta eſt.

*Iudices ac Miniſtri publici munera ex mera liberali-
[illegible]ratitudine collata aſſolent accipere : tenetur ne reſti-*
[illegible]ion niſi lege aliqua poſitiua probibita ſibi eſſent; in
[illegible] non tenentur reſtituere ante ſententiam. *Molina de* Molin.
[illegible]d. 88.

[illegible]cio ab obligatione reſtituendi excuſare creditoris re- §. 4.
[illegible] ſeu renunciationem. v. gr. ſtuprator virginis, qui ab ea Quis nõ
[illegible] damnorum remiſſionem obtinuit, ad nihil tenetur : rogo teneatur
[illegible] debeat eſſe expreſſa remiſſio huiuſmodi? Sufficit præ- reſtitue-
[illegible] v. g. ex homicidio viri nobilis nulla reſtituendi ori- re.
[illegible]atio ; quia viri nobiles, & diuites ex communi vſu
videntur renunciaſſe, ſolius iniuriæ memores. *San-* Sanch.
[illegible]e. tom. 1. lib. 1. cap. 4. dub. 11. num. 6. Famuli recipien-
[illegible]iam à luſoribus pro chartis, candelis, aqua frigi-
[illegible] non tenentur reſtituere exceſſum, quia colluſo-
[illegible] remittere, cum fraus abſit. *Saa v. traditio,* Saa.

*[illegible]cio à reſtitutione excuſare æquiualentem compenſa-
[illegible] pœna capitis, quæ à iudice pro homicidio impo-*

115. *Scio excuſare à reſtitutione quocunque e… cienda grauem neceſſitatem: rogo, an abſoluendu… qui non vult reſtituere, ad vitandam ſuperuentu… neceſſitatem?* Non tenetur, niſi hæredes occiſi ead…

Sanch. tate laborarent. *Sanchez dub. 7. n. 2.*

116. *Scio aliquos aſſeruiſſe, ceſſionem bonorum e… vt quos poſſit in conſcientia retinere ſuo, & famil…

Leſſ. ceſſaria, etiamſi multa debita ex delicto notorio in… xiſſet: quidnam ſentiendum?* Porrò *Leſſius* proba… ſententiam docens, contrariæ adhæſit; quia ignor… qui ceſſit bonis ſuſtinuit, non ſatisfecit debitis t… lutio; ſed delicto, quod præſumitur, in accipie… cum impotentia ſolutionis, tanquam pœna. Si… *c. 16. dub. 3. n. 63.*

117. *Scio acquiſitionem per ſponſionem, vulgo A… ſtitutione excuſare: rogo, an ſponſio ſit iuſta non ſol… certitudinem habeat, ſed etiamſi alter habeat, & p… habere, alter nihilominus vult ſpondere?* Iuſta eſt; q…

Sanch. non fit iniuria. *Sanch. c. 8. dub. 13. n. 11.*

§. 5. *Quidnã reſtitui debeat.*

118. *Scio, bonæ fidei poſſeſſorem, qui rem alteri… conſumpſit, non teneri reſtituere valorem, niſi in qua… eſt locupletior. v. g. conſumpſit bona fide veſtem al… tenetur ad pretium veſtis, quam alioqui emiſſet: ro… alieno conuiuio cibos furtiuos comediſſet, teneretur n…

Sanch. quantum domi expenſurus fuiſſet pro illo cibo? Sanch… ſumm. tom. 1. lib. 2. cap. 23. num. 34.* quia in illo fa… Aſt ex aliorum mente probabile exiſtimo, in iis, … actu conſumuntur, non adeſſe onus reſtituendi, niſ… ſtitutionem impotens euaſiſſet; quia dominus rei … ius ad res ipſas iam abſumptas, ſed ad perſonan… æqualium, aut ſimilium reſtitutione, vel pretio illa…

119. *Emit quis bona fide rem furtiuam, & vend… pretio: teneturne reſtituere pretium domino comparen…* quia totum actum eſt bona fide, & ipſe in nihilo fa…

Leſſ. tior. *Leſſius lib. 2. c. 14. dub. 5. n. 29.*

120. *Quid ſi pluris vendidiſſet?* Non tenetur reſ…

Molin. ceſſum; quia non eſt fructus rei ſed induſtriæ. *Mol… tract. 2. d. 721. n. 10.* Porrò *Leſſius n. 134.* contra… uit; quia iam illo exceſſu factus eſt ditior.

121. *Rapit quis triticum, aut vini dolium tempor… lor eius centum eſt argenteorum, creſcit, aut decreſcit… quidnam debet reſtituere?* Si dominus tritici aut v… turus fuiſſet tempore maioris pretij, tale ei pret…

ino ſummum, in interno modium reddendum;
liter ei contingere potuiſſet, vendere infirmo, &

cio, occiſorem, *& mutilatorem teneri ad expenſas vulneris; non autem ad ſepulturam, nec ad damna accidens: rogo ſi prauideat occiſor innocenti im- illam necem, an teneatur ei damna reſtitue-*; quia hoc damnum cum homicidio per acci- onnexum; vnde occiſor non ex iuſtitia, ſed ex præcauere tenebitur, *Leſſio* authore *dubitat.* 16. Leſſ.
Qui addit, ſi quis habeat ius ad aliquam actionem, tumque damnum tertio ſequitur, teneri ex cha- ſque æquali incommodo poteſt ab ea abſtinere: ex iuſtitia, ita vt ad reſtitutionem damni ſecuti quia qui vtitur iure ſuo, nulli facit iniuriam. Sic
14.
netur ne homicida debita occiſi debitoribus ſolueret ina tom. 4. *tract.* 3. *diſq.* 83. *num.* 8. quia debita ex Molin.
ferri debent emolumentis vxoris, filiorum, &c.
Leſſius dubit. 26. *num.* 151. ex vſu; quia damnum Leſſ.
per accidens cum homicidio coniungitur; & quia rum non erat in perſonam, niſi quando bona at, vel veriſimiliter erat habiturus; quare cum alia tranſeant ad hæredes, & occiſor eis re-

Beccan. *Becanus 2.2. q.14. concl.3. Vxor poſtea aquè commodas nu*
Filliuc. *tias inuenit.* Nihil ipſi debetur, authore *Filliucio tom. 2. tract.*
Tann. *ca.2.num.207.* At *Tannerus tom.3.d.4.q.6.dub.4.num.1*
probabile docet occiſorem non teneri ad reſtitutionem
te iudicis ſententiam, ſi occiſor de reſtitutione facienda
conuenit cum occiſo ante mortem, & neceſſarij eius hæ
Sanch. des alimentis non egent. Porrò *Sanchez opuſc.tom.1.li*
cap.4.dub.3.num.9. reſtituendum his aſſerit, etiam d
tibus.

116. *Cuinam reddenda eleemoſyna acquiſita ficta paupert*
Granado putat dantibus reſtituendas magnas, quas (ſol
Molin. vidimus) debere reſtitui iudicauit. *Molina tom. 1. tract.*
210. *num.4.* docet multas & paruas pauperibus dandas, c
Pal. difficilè poſſent dantibus reddi: ſecus magnas. At *Pal. t*
tract.6.d.2.p.14.num.7. & dantibus, & pauperibus reddi p
exiſtimat. Ego quidem tam magnas, quam paruas pau
bus erogarem; quia paruæ dantibus parum emolumen
afferrent, magnæ autem iam ab ipſis ſubleuandæ pauper
ſacratæ fuerant.

§.7. *Quantū, quomodo, quādo, quo ordine reſtituendum ſit.*

127. *Quantum reſtituendum in dubij de damni da pro lucris incertis?* Damnificator culpabiliter in ſeminib
plantis, ſi meſſis erat proxima, omnes fructus debet r
tuere, ac ſi maturi eſſent, expenſis deductis; ſecus ſi à ma
Leſſius. tate multum aberant, ſic communiter. *Leſſius lib. 2. cap.*
dub. 19. aſſerit abſolutè, ſatis eſſe reſtituere æſtimatio
temporis, quo damnum eſt illatum. Homicida opifici
ſtituat hæredibus ſpem lucri ex ætate, valetudine, &
teritate, &c. computandam. *Becanus 2. 2. quaſ. 8, concl*
Becan. ſexaginta annos attribuit ætati. Aliquid tamen detrahen
ratione incertitudinis aſſeruerim. *Quid ſi ſexagenarius ſ*
tifex? Iuxta complexionem addendi aliqui anni ad boni
placitum.

128. *Rogo an ab artificibus aliquid detrahendum ſit pro*
Leſſius. *leſtia artis laboribus?* Reſpondet *Leſſius c.9.dub.19.n.12*
gatiuè. v. g. impedis fabrum lignarium ab vnius diei l
re, teneris totum lucrum reſtituere abſque laboris dedu
ne; qui opifex voluiſſet laborare, & agere lucrum. Attam
Rebell. *Rebello p.1.lib. 3. q. 13. n. 2.* probabile puto aliquid poſſ
æſtimatione laboris arbitrio prudentis detrahi.

129. *Fit homicidium caſuale etiam cum lata culpa cum*
ſum: tota ne ſumma damnorum reſtituenda? Reſti
Fern. arbitrio prudentis *Fernandez p.1.c.14.§.1.num.7.*]
di midium.

statim. *Reſtituere quæ per partes :nten-* creditor, delinquit grauiter, nec abſoluendus tentia. Aſt alij affirmant abſoluendum, ſi ob mentum differt, qui aliàs vel nunquam reſti-ita vtiliter.

er tertium reſtitutionem, ipſe retinet: deb one e? Aſſerit *Rebellus part.1.lib.2.q.13.ſe..3.* reſtitutione furem, qui Confeſſario tradi-eſtituendos, ne eius delictum aperiretur, ſi iquè retineat; quia creditor non debet dam-onfeſſarij delictum. Alij probabiliter negant; ebet reſtituere cum infamia; nec maiorem iam adhibere, quàm per Confeſſarium reſti- Rebell.

quis per ſe ipſum reſtituere moribundus, & ibus: abſoluendus ne? Non; quia talis voluntas eſt, ſcilicet reſtituendi, ſi moritur; & quia des ſæpe in his teſtatoris voluntatem negli-. Vnde neganda abſolutio moribundo, qui e, vult poſt mortem reſtituere famam, Con-ncio. Hoc quidem mei *Poza* venia, qui *in ndi in proœm. mand.* 8. contrarium aſſeruit. Poza.

ne reſtituere non impediens damnum alterius? §. 8.
Saa, cum ex officio deberet, v.g. iudex, pater, *De reſti-*
ericulum rerum ſuarum omittat, quas præferre *tutione*

obligare ad reſtitutionem, ſi ex craſſa igno
reſtitueret.

137. *Qui agrum alienum mala fide poſſedi de fructibus, quos dominus alioquin percepiſſet, ſis: rogo num idem ſit de lucro ex aliena pecunia*

Saa. forrè dominus tantundem ex ea fuiſſet lucra ex Salone.

138. *Quis aliquid accepit, vt malum faceret:*

Molin. *fecit reſtituere?* Tenetur ex *Molina*; ſecus ſi fec

139. *Sine vi aut fraude impediuit quis libe aut collationem beneficij, aut curauit mutari te reſtituere teneatur?* Minimè, ſi ad beneficium

Saa. quiſitum erat, nec ad teſtamenti donationem ciens alios merito iſtum teneri affirmare, q

Tolet. tiam faciens læſit. *Toletum* lege.

140. *Non poteſt quis reſtituere rem minoris o maioris. v. g. pecuniam ſine honoris iactura: tenet*

Saa. ex *Saa* & aliis; quia famæ notabilis exceſſu nia comparandus.

141. *An reſtituere tenetur, qui non poteſt ſi*

Tolet. *damno ſuo, quàm ſit damnum creditoris?* Ex reſpondeo.

142. *Quid ſi apud me debitum ſine culpa pe* ſtam moram periit, teneris damna reſtituere

Saa. dominum ſic fuiſſet periturum. *Saa*, docet e

143. *Tulit quis quod ſi petiiſſet, ei datum ſ*

Saa. *tenetur ne reſtituere?* Idem *Saa* non teneri af

144. *Meretrix vſitatis mendaciis multa extor reſtituendum?* Importunis mulierum blanditiis nibus extorta reſtituenda aiebat *Caiet.* Doce vſa eſſet, fingens ſe virginem, aut à viro Princ

Saa. gnitam, teneri ad reſtitutioné. Ego cum *Saa* a reſtituere quod extorſit vſitatis mendaciis; qu tam ab omnibus cognita, vt dans, volũtariè d

145. *Scio me Antonio debere centum aureos, ro, nec inuenio: num poſſim bona illa pauperibus* res non magni ponderis fuit, pauperibus de

Tolet. diſtribuatur; ſi autem magni ſit ponderis, exiſti iudicis auctoritate diſtribuendam; ne ſcili poſtmodum creditore reddere cogar.

146. *Dirui domum vicinam, per quam in erat peruenturum: teneor ne reſtituere?* Non, ſi a

Saa. propriæ domus damno non poteras. *Saa.*

*cio Petrum prodigum quæcunque bona eſſe diſſipatu-
n ne debitum eius inopia, aut hæredibus ſeruare?* Qui-
admittunt, aſſerentes omnino reſtituendum, & cui-
butenti rebus ſuis modò fiat ſine proximi iniuria.
um *Emanuele* affirmo talem aſſeruationem eo mo- Saa.
n & laudabilem.

*Dubito vtri eorum debeam, certus me alteri eorum
dnam mihi præſtandum?* Da vtrique dimidium. Sic
ex Soto. Saa.

*ibi culpa leui depoſitum aut commodatum: num te-
re?* Ex *Toleto* negatiuè reſpondendum. Tolet.

debitis eiuſdem ordinis, quodnam prius ſoluendum?
Leſſius cæteris paribus ſoluenda priora: alioqui Leſſ.
nno prius occurrendum.

Mala fide rem furtiuam quis emit: num reſtituere te-
Licet ſtatutum concedere videatur, vt res ſic empta
ſe: nullo ſtatuto poſſe huiuſmodi emptorem à re-
liberari puto.

remiſſa diligentia dubius hæreo, an res mea ſit: poſſum
Imò & diſtrahere, paratus quidem ad reddendum
mino, ſi innotuerit. *Sanchez* ita. Sanch.

*toriarioni pecuniam expoſitam à mercatore furatus
uidnam tenetur?* *Molina* affirmat teneri non ſolùm Molin.
blatam, ſed etiam lucrum ceſſans reſtituere.

*ſſor bonæ fidei inæqualiter dubitat, magiſque in-
partem, vt credat rem, quam poſſidet, eſſe alienam:
um reſtituere?* Non, quia nullæ illi occurrunt ra-
ſſiciant ad aſſenſum generandum; quare in illo
conditio poſſidentis. Sic *Vaſquez. Poſtea verus
ue: tenetur ne reſtitutionem facere?* Non tene-
ipſa adhuc extet, vel in quantum ex ea factus
quilibet poſſeſſor bonæ fidei. Ex eodem *Vaſ-* Vaſq.

*um cœpit rem poſſidere titulo emptionis, vel do-
an eſſet furtiua: num tenetur?* Reſtituere te-
diuidere rem huiuſmodi. Sic *Caſtro Palaus.* Pal.
acceperat a poſſeſſore bonæ fidei, & adhibuit
dubium ſuum deponeret, poteſt retinere; quia
n poſſidentis, à quo illam acceperat vendi-
one. Ab eodem meo *Caſtro* accepi.

*um res furtiua ſit, & illam emo, vt poſtea ve-
m: poſſum ne inde deducere pretium pro ea*
Sanchez poſſe, modò fuerit iuſtum, & Sanch.

dominus rei non fuiſſet ſine expenſis recup
enim vtiliter rem domini geſſit.

157. *Poſſeſſor bonæ fidei quis eſt, poſtea auten res eſſet aliena, neglexit inquirere, vnde iamfacti verum dominum inuenire: num reſtituere teneat*

Pal. *Palao* puto probabiliter, non teneri; quia dubi aliena nec ne, dubitat an illa negligentia alicu tulerit.

158. *Impedit quis fraude, aut mendaciis, ne*

Vaſq. *crimen fiſco addicantur: tenetur ne ad reſtitutio* aſſerit non teneri; quia hæc præſcriptio bon criminis; pœna autem non debetur ante ſent criminis declaratoriam, imò nec ante ſente tutiuam pœnæ. Idem dicendum de teſtibus ſtimonio impediunt ſententiam, & conſequ tionem.

159. *Dubitas, an tuo conſilio, ſeu culpa ſecut*

Henriq. *teneris ne ad reſtitutionem?* Docet *Henriqu* quia in dubio, præſertim in materia iuſtitiæ n ſidentis conditio.

160. *Impedio, ne quis conſequatur hæreditat beneficium: quandónam tenear ad reſtitutionem*

Vaſq. *Vaſquez* quando vi, vel fraude impedis. Non te quando precibus, blanditiis, aut muneribus in preces, blanditiæ, & munera non repugnant nulli irrogatur iniuria. Hinc qui per mendaci ne Petrus eleemoſynam Ioanni impenderet, dic eſſe pauperem, ad reſtitutionem tenetur.

161. *Bona fide rem meam furi vendidi, & pec tiuas vel cum meis commiſcui, vel conſumpſi, verus pecuniarum furtiuarum dominus: rogo, a*

Laym. *nem tenear.* Te non teneri *Layman* aſſerit; quia iniuſtæ acceptionis (cum bona fide acceperis,) rei acceptæ, cùm vel illas furtiuas pecunias co bona fide cum tuis commiſcendo illarum a nium, neque etiam factus es ditior, cùm rem t tio vendideris.

162. *Multis ciuibus illatum eſt damnum per cet venditiones iniuſtas olei, panis, vini, &c. Cu tuenda furta minuta?* Danda non pauperibus bus minoris vendendo, aut maiori menſura, do

Vaſq. tatem damni veniatur, docet *Molina*. Ego auten & aliis affirmo probabiliter poſſe dari pauperil

ſine ... tis. Tunc equidem etiam Bullæ Com-
locum eſſe certum eſt.

*...bonis, tenetur, ſi poſtea ad pinguiorem fortu-
ñ, reſtituere. Hoc certum: rogo vlterius, an eadem
inſtantia poſſit ſibi, & familia ſua, ne indecore vi-
...retinere?* Cum *Leſſio* aſſero poſſe; quod quidem
licèt debita pro quibus cedit, ſint ex iniuſtitia, & Leſſ.
licto contra, quamuis tunc non poſſit tantum
liàs ſibi retinere.

*...poſitionis Bulla beneficio debitis incertis ſatisfac...
poſtea verus dominus teneatur ne aliquid reſtituere?*
...a hæc compoſitio æquiualet præſcriptioni. Addit
Epiſcopos poſſe huiuſmodi compoſitionis Bullas Henriq.
...ibus concedere. Non vidi huiuſmodi poteſtatem
...xequutioni.

...ſis legitimè interrogatus tacendo, quod de proximi §. 9.
...ebat, cauſa extitit infamiæ: num teneatur reſti- *De Reſtitutio-*
...netur, vti *Saa* aſſerit, niſi tacuiſſet damni proprij *ne famæ*
...ſo, qui etiam poſt occaſionem iudicij perſe- *varia.*

...trus Ioannem infamauit, obijt ſine ſatisfactione adhi- Saa.
...iro, num hæres eius teneatur ſatisfacere? Leſſius pu- Leſſ.
...idem famæ reſtitutionem ab hærede faciendam,
...orum tantùm profectorum ex infamia.

*...pis alium falſo teſtimonio in vitæ periculum coniecit
...eum etiam cum proprio vitæ periculo liberare?* Tene-
...ter id geſſit; at ſi ſine culpa debet retractare, ſi poſ-
...gno ſui periculo. Quod ſi retractatio non eſſet pro-
...n teneretur. Ex *Valentia* collegi. Valent.

*...mum quis grauiter alterius læſit, ſed grauiter ab
... læſus in fama: ad quid tenetur?* Si tantumdem
...ab eo, quem læſit, tenetur ad nihil; ſi inæqualitas
...ſiderabilis, de partis ſatisfactione curetur. *Toletum* Tolet.

*...idet quis aliquem puniri per errorem, pro eo, quod
& tacet: num ad aliquam famæ proximi deperditæ
...tam teneatur?* *Saa* ex Nauarro reſpondet non tenere. Saa.
...m, niſi ſine graui periculo aut infamiæ, aut corpo-
...ræ poſſit proximum innocentem liberare.

*Quis accuſatorem ſuum non potentem probare, vocauit
...torem: num reſtituere teneatur?* Ex *eodem* aſſero non Saa.
quia huiuſmodi accuſatores calumniatores in iure
...

171. *Qui læſum honorem, aut famam non pote* Tolet. *tenetur ne aliter compenſare?* *Toletus* docet pecu re compenſare debere. Ego cum *Saa* & aliis e pretioſam gemmam haud pecunia compenſabile non poteſt reſtituere famam, tenetur ad nihil. P niam, & ſufficit. Addiderim tamen virum illuſtre ferioris hominis debere pecunia ablatum honore ſare, ſi aliter nõ poſſit, aut pro Superiori nobilitat

172. *Num ſit peccatum mortale cum onere reſti ſeipſum infamare?* In re valde graui affirmo, cu delictum imputauit. Imò cùm ſe verum dicendo i teſt mortale eſſe ex ſcandalo, vel damno ſecuto: lùm veniale eſt. *Quid ſi tormentorum timore ſe mat, & periculo mortis exponit?* Nec videtur con peccati, nec obligandus ad reſtitutionem. *Licet meum prodere, cùm alteri imputari video?* Licet, ſe ris. Potes etiam tacere, cum crimen tibi impon Molin. alius geſſit. Ex *Molina*, *Saa*, & aliis.

Saa. 173. *Debetur reſtitutio famæ cuidam perſonæ be blica merita, poteſt ne hæc huiuſmodi reſtitutionem* Poteſt; quia quilibet famæ aut honoris eſt domi modo Reipublicæ ipſius fama non lædatur. Si ta Saa. tat, infamator ab obligatione iuſtitiæ liberabitur.

174. *Qui famam læſit alienam, tenetur ne cum damno quàm alteri dedit, reſtituere?* Tenetur, vti *V* cet. Addit famoſi libelli auctorem teneri per con Tolet. bellum reſtituere. *Toletus* autem affirmat lædent interdum cum periculo vitæ debere reſtitutioni o re, vt ſi Regni, aut Reipublicæ fama reſtituenda.

EXAMEN III.

De Iuſtitia, circa materiam de Contra in communi.

CAPVT PRIMVM.

De Contractuum eſſentia, & varietate. V promiſſione.

§. I. Contra-ctus. 1. QVid Contractus? Eſt actus externus inter plures ex conſenſu ipſarum, vltrò citróqu

…riens ſaltem in foro conſcientiæ, modò non ſit … naturæ vel poſitiuo.

…uplex eſt Contractus? Multiplex quidem. Alius … er quem onus imponitur. Alius *Lucratiuus* ſeu … quo aliquid promittitur, vel traditur abſque pretio, qualis eſt Commodatum, Mutuum, Precarium, vel Teſtamentum. Alius fit in gratiam recipien… vt Mutuum. Alius in gratiam tradentis tantum, … in depoſito plerumque. Alius fit in gratiam & … uſque, vt Emptio, Permutatio, Pignus. Alius eſt … bſolutus, & alius conditionalis. Alius licitus, & … s. Alius perpetuus, alius temporalis. Alius *Nomi…* … ui proprium habet nomen, vt emptio & venditio. … *…minatus*, qui proprio caret nomine. Cuius equi… … inati contractus quatuor ſunt ſpecies. 1. *Do vt* … adas Antonio panem, vt ipſe tibi vinum largia… … *des.* v. gr. ſi ſeruias Petro, vt ipſe te doceat. 3. … v. gr. ſi labores pro Ioanne, vt ipſe det tibi pa… … *vt facias.* v. gr. ſi Franciſcus laboret pro te, & … borem impendas. Alius dicitur contractus *Bonæ* … iudex iudicat ex æquo & bono, non ex rigore … ſcripti. Alius dicitur *Stricti iuris*, in quo iudex … gore legis & pactionis adſtrictus ad verba, que… … o, aſſecuratio, &c. Alij contractus perficiuntur … verbis, & requirunt certam verborum formam, … ipulatio. Alij ſolo conſenſu perficiuntur exte… … e explicato, qualis eſt venditio. Alius dicitur … *…m*, quod in ſola conuentione conſiſtit; & alius … *…eſtitum*, qui maiorem habet firmitatem, & ro… … beat nudum pactum. Veſtitur autem multipli… … *…ſa*, vt ſi ex altera parte ſit adimpletus. 2. *Verbis*, … ma ſtipulationis. 3. *Scriptura*, vt ſi quis ſibi ſa… … fatetur. 4. *Iuramento* & ſpecifico nomine … rt ſunt contractus nominati in ſuo genere per… … nique *Quaſi contractus* nominantur. Hi ſunt … negotia geſta, & alia quæ fiunt ex aliquo offi… … onſurgunt ex vero contractu.

… conſenſus ad contractum requiritur? Neceſſarius … liber, promiſſorius expreſſus externo ſigno, … virtualis. §. 2. **Promiſſio.**

…promiſſio, quæ neceſſaria eſt contractui? Delibe… … anea fidei obligatio facta alicui, de re aliqua … … ili.

Vniuerſitati, vel Eccleſiæ, aut Hoſpitali. Hæc er
non accepterentur obligationem ob commune b
cunt.

8. *Obligat ne promiſſio externa acceptata, ſub*
ſit rei notabilis, obligat; & datur ei de iure Can

9. *Obligatur ne, qui non habet propoſitum prom*
vtitur promiſſoris verbis ad firmum propoſitum ſig
Non obligatur niſi ratione damni.

10. *Obligat promiſſio acceptata de re illicita?* N
nec huiuſmodi res potuit promitti, nec acceptari

11. *Quid ſi cauſa ob quam promiſſio facta eſt n*
aut ſi rerum, vel perſonarum mutetur ſtatus? Si
dentis ſtatus ille mutatus illum euentum non
dat, & ſi cauſa non ſubſit, non obligat acceptata

12. *Contractus ex graui metu factus eſt ne irrit*
irritus quidem ipſo iure: irritari tamen poteſt al
ſus eſt metum. *Quid ſi leuis ſit metus?* Etiam e
in conſcientiæ foro irritari. Idem affirmo in di
remiſſionibus contractuum, & in reuerentiali m
coniunctæ ſint, aut grauis offenſionis timor. Id
habet etiam ſuo modo in importunis precibus,
repelli non poſſunt.

Capvt II.

xceptis: poſſunt tamen beneficio reſtitutionis obligationem elidere.

t ne contrahere filij-familias? Poſſunt de bonis vel quaſi Caſtrenſibus; non de aduentitiis, vel ſi tamen & contrahant, & puberes ſint, obligan- aduerſùs eos actio, tanquam minores læſi tionis beneficio. *In ſeruis?* Non oritur ciuilis d tantùm naturalis.

qui ipſo iure bonis priuati ſunt contrahere poſſunt ym ante latam ſententiam; quia dominium bo- m retinent, ſed infectum, & affectum ea quaſi ntentiam omnes contractus reſcindantur, à die ninis.

le contrahendi poteſtate Clericorum dicendum eſt ialibus, & quaſi patrimonialibus contrahere poſ- eficialibus, autem de parte neceſſaria ad con- tationem, poſſunt: de alia validi quidem con- ed delinquunt, ſi in vſus non pios expenderint. oilia Eccleſiæ bona alienare non poſſunt, vt ne- pretioſa quæ poſſunt aſſeruari.

atur ne Monaſterium ex contractu Religioſi? Mi- tur ex contractu facto vltra traditam faculta- : illum ratum non habere. Religioſus tamen qui , ob periculum alterius peccat grauiter, ſi graue t.

verò quibuſnam perſonis reſtitutio in integrum ex onceditur? Porrò reſtitutio in integrum non ha- uando contractus omnino irritus eſt. Si Minor udet priuilegio reſtitutionis, & durat vſque ad onum annum. Componit autem illis de om- ctibus in minoritate factis. Aliis quoque con- icet Eccleſiæ, Piis locis, Communitati, Prin- emis, Vniuerſitati ſtudiorum, Ruſticis, & Mu-

dónam quis læſus dicitur? Quando res vendita pretium vel non debito tempore, vel facta do- tionabili cauſa eſt.

unt ne fructus percepti repeti? Poſſunt quidem in atuito; in oneroſo non, niſi quando iuſto pretio endita.

CAPVT III.

De Contractus obligatione.

§.1. *Obligatio contractus.* 21. *QVidnam eſt obligatio?* Vinculum, quo adſ ad aliquid dandum, vel faciendum, quæ c honeſtate morali, & in neceſſitate fundatur.

22. *Quotuplex obligatio?* Duplex ex charitate, & tia. Iuſtitiæ autem obligatio vel eſt naturalis tant uilis tantùm, vel mixta ex vtraque. Oritur quiden tractu, vel quaſi: & ex delicto, vel quaſi.

23. *Obligat ne omnis contractus?* Obligat quide conſcientiæ: iure poſitiuo aliqui irriti eſſe poſſunt. tio autem ex contractu vel eſt in foro ciuili, vel in cleſiaſtico.

24. *Pactum ne obligat ne in vtroque foro?* Oblig non parit obligationem in ciuili, ſed tantùm except ius compenſandi in foro conſcientiæ; parit autem o nem in Eccleſiaſtico; at nudum pactum iuratum ciuili obligationem parit. Porrò obligatio hæc tr bet fundamentum veritatem, præſumptionem, & *Quando fundatur in præſumptione obligat ne in co* Non, ſi à parte rei veritas non reſpondeat. Præſump eſt, vel quod lex non aſſiſtat actui, vel quod etiam il *Quid ſi fundetur in pœna* Non obligat ante ſentent demnatoriam criminis, & executoriam iudicis, ſi p poralis ſit.

§.2. *Euictio.* 25. *Quid eſt actio?* Ius proſequendi aliquid in quod ſibi debetur. Duplex quidem eſt, realis, & perſo ſequitur ipſam rem, hæc perſonam non egreditur.

26. *Quid eſt Euictio?* Ablatio rei habitæ emption contractu, interpoſito iudicis decreto. Habet locur tractibus onerosis, vt emptione, permutatione, ſolu biti, diuiſione hæreditatis, diuiſione rei communis, p ne dotis, & aliis onerosis contractibus. Non in luci cepta donatione, quæ à promiſſione incipiat, mod donantis talis fuerit, vt in euentu, quo res non eſſe tundem dare voluerit. Conuentio efficere poteſt, habeat etiam in lucratiuis, ſicut vt locum etiam n in onerosis. Profectò Euictio multis in caſibus lo habet in venditione.

27. *Quandónam igitur non tenetur de Euictione*

iò, ſi mota lite emptori non fiat venditori denunciatio
ab emptore. 2. Si in contractu contra cautum fuerit. 3.
ptor lata ſententia contra eum, non appellauit ab ea,
e venditore. 4. Quando ſententia iniuſta. 5. Quando
or permittit litem motam illi iudici, ad quem non per-
. 6. Quando emptor ſciebat rem eſſe alienam, niſi aliter
entum. 7. Quando emptor rem emptam præſcribere po-
. 8. Quando ſua culpa amiſit. 9. Si emptor hæreditatem
idiſſet: tunc enim ſi res aliqua in particulari hæreditate
, non tenebitur hæres de euictione.

CAPVT IV.

De Dolo in contractibus.

Quid eſt Dolus? Latè ſumptus eſt executio ſolertiæ aliquid agendo, vel omittendo, vnde alius rectè, n rectè in aliquo decipiatur. Profectò dolus malus eſt ia ad fallendum adhibita.

. *Quotuplex dolus in contractibus?* Multiplex quidem. circa ſubſtantiam, alter circa accidentia. Alius dans m contractui, alius incidens in contractum. Vnus ex ſito, alter abſque voluntate contrahentium.

. *Quandónam dolus lædit contractum?* Si ſit circa ſub- am, iure naturali contractus eſt irritus; ſi circa acciden- alidus, modò dolus non det cauſam contractui. *Quid ſi uſam?* Non eſt irritus iure naturæ, quando non eſt con- bſtantiam, nec iure poſitiuo, vt probabilius iudico; ir- tamen poteſt. Profectò ſi in contractum incidat, non , ſed eſt in facultate decipientis, an velit ſtare, & reſar- etium, an reſcindere. Si proueniat à parte, & non ſit a ſubſtantiam, irritari poteſt; ſi à tertio, abſolutà vali- : reſcindi tamen poteſt errore patefacto, ſi grauitus onerosus, qui deceptus eſt, re integra, non tenetur im- : re non integra, tantùm agi poteſt ad diminutionem iuxta valorem rei cum illo defectu. Idem ſi dolus à proueniat. Porrò ſimulatus etiam multis modis eſſe .

CAP.

Capvt V.

De Culpa in Contractibus, caſu fortuito, accidentibus.

§. 1. *Culpa in contractu.*

31. *Quid eſt Culpa?* Theologis peccatum, Iuri uiatio ab æquo & bono, quod communit ctè autem ſumpta, deuiatio eſt à bono quod homin tia præuideri potuit: ſeu omiſſio diligentiæ, qua homine adhiberi, ex inconſideratione proueniens.

32. *Quotuplex Culpa hac?* Triplex, lata, leuis, & Prima eſt omiſſio diligentiæ communis, ſecunda diligentis omiſſio, tertia omiſſio hominis dili Profectò contrahentes, iure naturali tenentur e ex culpa lata: iure poſitiuo ſi contractus ſint in b tùm recipientis, tenentur ex lata, & leui, & leuiſſi tùm in bonum dantis, ex lata tantùm: ſi in bonum ex lata, & leui.

§. 2. *Caſus fortuitus*

33. *Quid eſt caſus fortuitus?* Inopinatus e quem humana prouidentia præuidere non poteſ pedire.

34. *Tenetur ne in contractibus aliquis de caſu for* mo tenetur regulariter. Porrò in tribus caſibus ten Primus, quando culpa præceſſit caſum, debet talis, vt ea quis obligetur ex contractu, & caſus ex tingat. Secundus, quando quis eſſet in mora, & p caſus contingat. Tertius, ſi pactum intercedat d tuituto, requiritur autem expreſſio caſus fortuiti, ſatis eſt ad omnem caſum obligari. Cùm autem eſt, adhuc teneri non poteſt, ſi culpa aduerſarij caſ gat, ſi facto aduerſarij incidat quis in caſum fortu denique res traditur alteri æſtimata, non propter eum teneri de caſu fortuito; nam propter alios fi æſtimatio fieri.

§. 3. *Alia accidentia in contractu.*

35. *Quanam alia accidentia contractibus aſſolen quibus dicuntur non purè celebrari?* Iam aperio. Pri dens eſt, ſi fiant in diem, promittatur videlicet a uendum in diem, & tempus futurum; ſiue autem di certa ſit, ſiue non, mortuo contrahente ante diem titur creditum ad hæredes. Secundum ſi addatur ſuſpenſio videlicet diſpoſitionis; & quidem ſtan

non impleta conditione vim contractus non ha-
ditio ſit poſſibilis, & contra ſubſtantiam contra-
ando illum vitiat, vt cum reſiſtit initio actus im-
onſenſum; aliquando habetur pro non adiecta; ſi
t contra ſubſtantiam, ſeruanda eſt in vtroque foro.
nquam nubendi? Habetur pro non adiecta, in ſa-
rimonij. *Conditio contrahendi cum aliqua?* Valida
licitè fieri poſſit. *Conditio, ſi Religionem ingredia-*
valida eſt. *Conditio, ſi castè vixerit?* Si appoſita ſit
el conſanguineo eius, ſignificat ſtatum viduitatis;
eo, vel conſanguineo viduæ, non prohibet ſecun-
, ſignificat enim illicitæ libidinis prohibitionem.
nupſerit, relinquo ducenta: ſi non nupſerit, & reli-
ediatur, centum? Intuitu boni finis, valere poteſt.
en donaretur alicui, vel legaretur ſimpliciter ſub
nuptiarum, dato quod Religionem ingrediatur,
aſterio debetur. Tertium præterea accidens eſt
ui quidem moderatio quædam eſt adiecta diſpoſi-
ecutioni. Si impoſſibilis ſit, habetur pro non ad-
ſibilis, tunc ſi cenſeatur tanquam cauſa finalis, diſ-
la eſt, modo non impleto, ſi tantùm tanquam cau-
a, valet etiam ſi non impleatur. Quartum, eſt cau-
t, propter quod tanquam præſens, vel præteritum
ſit. Si cauſa ſubſiſtat, & diſpoſitio facta eſt ob eam
on valet. Quintum, eſt demonſtratio, hoc eſt ap-
i alicuius ad rem oſtendendam; ſi conſtat de vo-
atoris, in conſcientia illi ſtandum eſt; regulariter
t diſpoſitio, quando conſtat de re, & perſona, cui
ca alia erretur.

Capvt VI.

rca materiam de Contractibus in communi ex Societatis Iesv *Doctoribus.*

go, an contractus ille vulgariter Mohatra, *quando* *us egens pecunia, emit pecunia credita à mercatore* *io ſummo, & ſtatim ei pecunia numerata pret o in-* *dit: licitus ſit?* Notat *Rebel lus p. 2. lib. 9. q. 7. num. 7.* Caſtellæ grauiſſimis pœnis prohiberi. Attamen Rebell. hiſce ſermatis nullum pactum explicitum nec implici

§. 1. De Contractibus.

implicitum adhibendum. Pretium, quo v
non ſit maius ſummo; nec cum reuendum
infimo; quia tunc iuſtum pretium tam in v
Molin. reuenditore ſeruatur. At *Molina tom. 2. d.*
rius, quod merces non vendantur ex intent
Salas. tio reemendi. Porrò *Salas tract. de empt.* &
id non obſtare aſſeruit: quia vbi nihil vltra
deducitur, nec ſperatur in pretium, aut d
pro mutuo, nulla eſt vſura, etiam ſi aucto
intendatur.

37. *In magna annonæ penuria licet ne à*
bus emere frumenta alióſque cum illis inire
cibus permutandis, licet; quia tempore nec
Suar. cium cum infidelibus non cenſetur prohib
aſſeruit.

38. *Pœna conuentionalis contractuum d*
Vaſq. *ſcientia ante iudicis ſententiam?* Non,
ſi debitor non ſit in mora culpabili, vel ſi n
derata.

39. *Promiſit pupillus, vel minor viginti*
contractu inito, ſe ſoluturum: num teneatur?
exceptione legis ciuilis ſe poteſt defendere
tractum iuramento non obfirmarit. *Quid*
non debens, creditori *poteſt ne creditor in fo*
illam retinere? Poteſt, donec beneficio legis
p[illegible]atur. *Quid ſi pupillus, aut eius nomine t*
indebitè ſolutam repetere velint, & propter n
cis recuperare non poſſint? Compenſation
clam, ſeu palam facere non prohiber
Laym. *Laymano.*

40. *Eſt ne validus contractus, in quo ius*
etiam ſi deſit iuris humani ſolemnitas? Ita pl
irritet contractum, vt etiam dominij tran
diat, vt à pupillo. Cui tamen iudex rem illa
Molin. ſententiam, licitè illam retinebit. *Molina* Sic

41. *Certum eſt contractum minoris iuram*
dixiſti: rogo, num ad huiuſmodi contractum
tum ætas pubertatis requiratur? Quidam requ
Sanch. cum *Sanchez* doli capacem eſſe ſolummodò

42. *Maior cum minori contractum init, ſi*
ritate: num vterque obligatur? Maiorem ſo
Saa. gari docet *Saa*, minoríque integrum eſſe
conſtractui.

*ctus initur communiter, Reipublica quidem vti-valere ob aliquem defectum dubitatur : num an*ondemnari, ex eodem *Doctore*, non debet, niſi Saa.
: eſſe illicitum ; cùm præſertim Reſpublica ex
um habet in bona communia, credenda ſit ſup-
ali deſit contractui.

nis dolo inducitur ad contractum ſpiritualem, vt el Matrimonium, tenetur ne implere? Tenetur ?
Syluestro affirmat) niſi dolus huiuſmodi ſit, vt Saa.
lens decipi poſſet; tunc enim putandum de-
voluntatem contrahendi. Porrò in tempora-
ractum inualidum exiſtimo, ſi ei dolus cauſam
à.

contractui conſenſus : poteſt ne poſt tempus adhi- conſequenter contractum validare.

tractus inſtrumento non exprimitur omnia ne-ta fuiſſe contractui : num validus habendus? us longum facit præſumi ei omnia neceſſaria

m contra bonos mores eſt ne validum? Minimè
nto muniatur. Imò exiſtimo cum *Sa* : pactum Saa.
mores haud iuramento firmari.

e quæſo, quandónam promiſſio obliget, quandó-bligare videatur. Obligat quidem promiſſio, §. 2. *De promiſſione.*
mutatæ, vt ſi cogitaſſes ita futurum non pro-
i non habuiſti animum te obligandi, ſed ſo-
ti facere. Vix autem quis promittentium obli-
niſi iuret aut inſtrumento ſtabiliat. Itaque cùm
n, intelligunt, ſe facturos, niſi mutentur; vo-
tate frui. Qui autem animum habet promit-
o ſe obligat. Si tamen promiſſionem non im-
quæ ſibi rationabilis videtur, non peccat mor-
quin ſequeretur ſcandalum, aut graue proxi-
unc enim qui promiſit, etiam de damno te-
o quidam aſſerunt promiſſionem ex iuſtitia
qui ſolùm ex fidelitate, & ſine reſtituendi obli-
ſt & quis promiſſum negare ei, qui quod ſibi
præſtat. Item cùm ſibi eſt perniciosum præ-
ui promiſit, inutile ; aùt is per ingratitudi-
nus ? aut ſi eſt promiſſio vi extorta, & non fir-
o ; aut ſi non eſt accepta, aut eſt de re illi-
o lege prohibita, v.gr. Simoniaca, aut de ſol-
aut ſi promiſſum ſit (ſecundum quoſdam) ei,

Molin. qui ſit denunciatus excommunicatus. Omnia ex
& aliis.

49. *Peccat ne mortaliter, qui promiſſionem legitimè*
tam non ſeruat? Scio promiſſionem acceptatam
dici, quando quis, cui aliquid promittitur, vel ſig
acceptare: vel præſens tacet; quia in fauoribu
cet conſentire videtur. Quo in caſu reſpondeo ex
Vaſq. *part. d.* 85. *cap.* 6. *num.* 4. mortaliter delinquere pro
acceptatæ violatorem; quia lædit iuſtitiam legale
humanam ſocietatem ſeruanda eſſe promiſſa diſpo
Merat. *Meratij* mente *tom.* 2. *de Iuſt. d.* 19. *ſect.* 10. proba
acceptatam promiſſionem non ſeruantem ſolum
delinquere, ſi ex non ſeruata detrimentum aliquod
tio non adueniat; quia non ſeruare in promiſſis fid
contra iuſtitiam, ſed contra fidelitatem eſt: me
quidem eſt, quod ſi pernicioſum non ſit, veniale e

50. *Fi lam quis gerit promiſſi nem: quódnam pia*
petrauit, non obligat in conſcientia? Secluſo damno
te, minimè, quia promiſſio eſt quædam veluti lex,
promittens imponit; lex autem non obligat, ſi no
Sanch. giſlator. *Sanchez de Matr. tom.* 1. *lib.* 1. *d.* 9. *num.* 5. A
Vaſq. *d.* 6. *de Matr. cap.* 3. docet promiſſionem externam
ſinuatam naturalem inducere obligationem ſeru
miſſum.

51. *Obligat ne in conſcientia promiſſio non accept*
Sanch. *ſcio à iure ciuili irritam cenſeri?* Aſſerit Sanchez non
Molin. Aſt *Molina de Iuſt. tom.* 2. *tract.* 2. *d.* 262. *num.* 16.
docet ratione iuris naturalis.

52. *Scio aliquid mihi eſſe promiſſum, quod in iu*
lare non poſſum: rogo an, in Molinæ præfata ſenten
Molin *mihi occultè compenſare?* Aſſertiuè reſpondendum.

53. *Pauperi Ioanni promiſi eleemoſynam, poſſum*
Petro tribuere? Aſſerit *Sanchez ſumm. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.*
Sanch. te poſſe alteri egentiori dare. *An applicare mih*
Non; quia eleemoſyna eſt omnino ad alterum.
Doctore.

EXAMEN IV.

E iure, circa materiam de Contracti- ... ſcilicet Depoſito, Donatione, ... amentis, Commodato, Pre- cario, & Mutuo.

... APVT PRIMVM.

De Contractu Depoſiti.

...id eſt Depoſitum? Quo aliquid alicui traditur ... cuſtodiendum, vt illud integrum reſtituatur.

2. *Quotuplex Depoſitum?* Triplex, Iudiciale, Neceſſitatis, & ad cuſtodiendum. Iudiciale qui- ...bitor deponit pecuniam, quam creditor recu- ...ut quando lis pendet de re aliqua, & interim ...ud aliquem, donec liti finis imponatur. Ne- ..., & ad cuſtodiendum eſt, quando res aliqua caſu, vt contingit in domus conflagratione, ... operante aliquid apud confidentem homi- ..., vt cuſtodiatur. Vnde dominium depoſiti ...onentem.

...poſſint deponere? Omnes rei adminiſtrationem ...m habentes. *Quinam autem poſſunt eſſe Dep...* ... qui iudicio rationis pollent. *Num pupilli?* ...tia tutoris *An religioſi?* Etiam ex Prælato-

...res deponuntur? Regulariter res mobiles de-

...um & vbi reddendum Depoſitum? ſtatim ac pe- ...oco, vbi reperitur, niſi culpa depoſitarij fuiſ- ...nſlatum, tunc enim in ſuum locum tenetur ...ctò deponentes præferendi ſunt aliis credito- ...um penes publicum depoſitarium factum eſt. ...tem omnes æqualiter admittuntur.

...epoſitarius vti re depoſita? Aliquando poteſt. ... non ſit conſignata; ſi ſit ex iis, quæ conſiſtunt ...menſura; ſi bona fide credat dominum con-

humanarum veniunt commercium. Res aliena do
teſt. Omnia bona ſimpliciter non poſſunt donari
remanere teſtandi facultas.

9. *Cuinam poteſt Donatio fieri?* Cuilibet, etiam
& abſenti.

10. *Quinam verò donare poſſunt?* Ij ſoli, qui
habent, & adminiſtrationem cum alienandi fac
poteſt quidem prodigus, cui datus ſit curator à I
nec Minor ſine curatoris conſenſu; nec filius-fa
bonis caſtrenſibus. Vxor quidem de paraphernal
pria induſtria acquiſitis poteſt; de bonis autem c
minimè, niſi vir irrationabiliter eſſet inuitus.

11. *Poſſunt ne ſerui?* Si propria bona habeant
cere donationem; de aliis non, niſi ex præſump
rum voluntate.

12. *Quid de Clericis?* Beneficiarij quidem de
ſtentatione liberè poſſunt donare, de ea, quæ ſu
mè, niſi in pios vſus. Id quod de Regularibus
affirmo.

13. *Num poſſunt Regulares donare?* Supremi
adminiſtrationem eleemoſynas facere poſſunt i
tudinem, & ſtatuta Religionis, moderatè etiam

...eos, alioquin donatio inualida eſt quoad exceſ-
... donatio ſit tantummodo tacita & præſumpta,
... iuramento, vel fiat cauſæ piæ, vel niſi fiat Princi-
ſolæ.

. *Si verò ponatur clauſula, quæ dicat, ſe tot facere donatio-
... ſummæ intra quingentos aureos: valet ne?*
quidem efficit, quò minus donatio inualida ſit. Nec re-
o debiti vltra prædictam ſummam valet. In conſcientia
n retineri poteſt exceſſus, donec in iudicio reputetur
natore.

. *Num in antidotali neceſſaria inſinuatio eſt?* Minimè
nec in reciproca, nec donatione cauſa mortis, nec ad
cauſas, nec in renunciatione iuris ſperati, nec donatione
à Principe.

. *Quid de donatione remuneratoria?* Multiplex eſſe po-
Eam poteſt facere qui ſuorum bonorum adminiſtratio-
habet. Prælatus etiam Regularis & Beneficiarius poſ-
. Nec cenſetur donatio ſimpliciter, cùm ſit ob cauſam,
itia nimirum, & beneficia recepta.

. *De omnium bonorum donatione quidnam?* Profectò om-
bonorum donatio inualida cenſetur. Valet autem ſi re-
... vſusfructus, aut ſi cauſa mortis fiat, aut ſi iuramento
...

Donationem cauſa mortis expende. Pluribus modis fit.
... initium potiùs eſt contractus inter viuos: ſecun-
...ctum & ſtabilitatem plus ad vltimam voluntatem
...

...cenſetur equidem inter viuos, quanam? Si ponatur con-
t non reuocetur, donatio inter viuos cenſetur. Inter
& filium non emancipatum donatio eſſe non poteſt
...iter, in quibuſdam caſibus poteſt. Inter coniuges au-
...tio nulla eſt, niſi morte aut iuramento confirmetur;
...dam tamen caſibus non eſt prohibita.

...anam eſt donatio propter nuptias? Quæ fit cùm ipſæ
...unt. Ante nuptias, quæ donantur, ſi matrimonium
...iuntur integrè donatario; ſi non fiat ex culpa do-
...quiruntur eodem modo donatario: ſi ex culpa do-
...tituenda donanti ſunt. *Quid de miſſis muneribus ab
...nſam?* Non ſunt eius niſi matrimonium ſequatur.

...nam dicitur donatio pura? Ea in qua nec dies, nec
...ec modus apponitur, in quo implenda ſit ideóque
...enda.

...tio in diem quæ? Quæ non inducit obligationem
 niſi

ea conditio non ſequuta minimè inducit oblig
ſtipulationis; quia etiam ad formandam allicientes
nem debebat donatus oſtentare ſe ſine ſpe aequali
nera obtuliſſe.

27. *Quonam modo poteſt donatio reuocari?* Po
voluntate donatoris reuocari non poteſt; poteſt
natarij ingratitudinem. Ob cauſas alias æquè g
in foro conſcientiæ, at in externo non admitte
catio.

28. *Quid ſi clauſula apponatur, vt reuocari n
ingratitudinem?* Non valet, niſi iuramento ſtabi
fectò ſi ſit donatio ex cauſa, ob ingratitudinem
catur.

29. *Num habens liberos donat extraneo, poſt
filij ei naſcuntur: valet ne prima donatio?* Ipſo iu
tur. Certè ſi donans cogitaſſet de filiis, cum don
eſſet donatio, ſaltem viuente patre.

30. *Fit donatio vni filio, & poſtea alij naſcuntur
ne?* Ita planè; quia inofficioſa eſt, idque etiam ſi
obfirmata eſſet.

31. *Quid de facta extraneo ab habente filios?*
In totum, ſi re & animo inofficioſa fuit; ſi re tan
catur ſolùm quoad incrementum tranſcenden

um in foro conſcientiæ valet, non in exte-
res ab inteſtato tenetur reſtituere hæredi-
tum fuiſſe teſtatoris voluntatem; imò cogi
fateatur de voluntate teſtatoris, vel nolit
nento. Ad pias autem cauſas valet ſine ſo-
ı foro ext riori; ſatis enim duo teſtes ſunt;
ò nec teſtes neceſſarij. In aliis autem con-
ius eſt non valere abſque debita ſolemni-
decernantur.

ſſunt teſtari? Omnes, qui prohibiti à iure
beres, Religioſi, criminoſi inteſtabiles fa-
s de Caſtrenſibus & quaſi, poſſunt, non de
nſu patris. Beneficiarij de patrimonio &
congregatis, vel ex ſubtractis è congrua

utem poſſunt hæredes inſtitui? Omnes lege
ommunitates etiam, naturales filij, non au-
s alimenta debeantur.

cabile teſtamentum? Ita equidem vſque ad
ıque ſecundum, etiam ſi primum iuratum
andum.

CAPVT IV.

40. *Exprime commodati materiam.* Res mobiles
biles, quæ vſu non conſumuntur.

41. *Recenſe commodantis obligationes.* Monere d
modatæ vitio : extraordinarias expenſas in rei co
reparationem ſoluere; ante completum tempus no
niſi aliquis grauis caſus acciderit.

42. *Commodatarij obligationes aperi.* Non
re commodata niſi ad vſum conuentum, reſtitua
pore eandem in ſpecie non factam ſua culpa d
ſeruet ea cura, qua rem ſuam : damna ex ſua cu
ta compenſet. Tenetur verò culpa lata, leui, &
Denique ſi commodatarius fuerit in mora, ad om
tenetur.

CAPVT V.

De Contractu Precarij.

43. QVid eſt Precarium? Quod precibus pete
ditur ad vſum tandiu, quandiu qui conceſſ
uocauerit.

44. *Recole materiam, & ſubſtantialia Precarij.* M
dem, quæ Commodati. Subſtantialia, traditio rei, &
reuocandi, quandiu libuerit concedenti. Pactum
ſit repoſcere, nullum eſt. Obligationes eædem fe
commodato.

45. *Quandonam finitur?* Morte eius, cui fu
ceſſum : voluntate concedentis : tempore præſti
alienatione rei precario conceſſæ. *Si tempu
tum non ſit?* Cenſetur conceſſum quouſque n
cetur. *Si concedatur ad beneplacitum?* Morte co
finitur.

46. *Oritur ne ex Precario actio?* Tantùm oritur, qu
tum ſit expreſſa conditione, vt redderetur, quando c
repeteret. Profectò Precariæ fiunt multis modis,
quoque anno reuocantur.

CAPVT VI.

De Contractu Mutui.

Vid Mutuum? Quo quis alteri rem ſuam tradit ad vſum, vt ſtatim fiat accipientis, & reſtituat poſtea m eiuſdem rationis, & qualitatis.

uanam Mutui materia? Res vſu conſumptibilis, vt &c.

uidnam pertinet ad Mutuum? Profectò rei traditio: numero rerum, quæ mutuo dari poſſunt: vt gratis

uonammodo res mutuo accepta reddenda eſt? In eadem, & bonitate intrinſeca.

adica Mutui diuiſiones. Diuiditur multipliciter, arte rei, quæ traditur, in rem quæ conſiſtat in nu- el pondere, vel menſura: tum ex parte modi, in n, & tacitum: tum aliis modis ſecundùm Iuriſpe-

uinam mutuo dare poſſunt? Omnes, quibus libera erum adminiſtratio non eſt interdicta. *Filiusfa- cipiens mutuum, tenetur ne in foro externo ad reſti-* Si accepit abſque patris conſenſu, non tenetur ob *nſul. Macedonian.* At in foro conſcientiæ tenebitur. *niuitas tenentur ne de mutuo?* Ita quidem, quate- rum verſum ſit in earum vtilitatem. *An minor te- uere mutuum ſuo nomine à curatore acceptum?* Mini- reditor probet fuiſſe in vtilitatem minoris conuer- *iatur res mutuata, nec vſque ad conſtitutum tempus eſt: teneatur ne mutuator de vitio monere?* Procul- etur. Quod ſi nec moneat, nec ſuo tempore reddat, damna.

ualis reddenda res mutuata? Debet mutuatarius em in ſpecie reddere, in quantitate, in bonitate rinſeca, & in omni euentu, etiam ſi caſu fortuitò

CAPVT VII.

Praxis circa materiam de Contractibus G *Societatis* IESV *Auctoribus,*

§. I. *De depoſito.* 54. S*Cio depoſitarium teneri adhibere diligentia* *tum periat: rogo, an dubitans, utrum depoſi* *perierit, nec ne, teneatur ad reſtituendum?* Sanch. *Sanchez de Matr. lib.* 2. *d.* 41. *n.* 18. affirmat; qu peccatum non præſumitur, præcipuè cum depoſ eſſet in gratiam deponentis.

55. *An depoſitarius poſſit re depoſita uti,* *expreſſa, vel præſumpta licentia domini, alienare* furti reus ex *Inſtitut. de oblig. quæ ex delicto,* Laym. men ex *Laymano lib.* 3. *ſect.* 5. *tractat.* 4. *cap.* 2 licere aſſero depoſitario oleum, frumentum, v conſumptibile alienare, ſi certus eſſet, ſe tantu dem bonitatis redditurum domino repetenti Magiſtratus (v.gr.) ne frumentum ex horreo pub eius iuſſu extrahatur: poteſt cuſtos extrahere, ce bona frumenta conſtitutis temporibus in pro turum.

56. *Debet Petrus Antonio centum aureos, a* *in depoſito: poteſt ne depoſitum loco debiti retinere?* Leſſ. id eſt, *cap. bona fides, de depoſit.* Attamen cum *Leſſi* *dub.* 4. *num.* 16. cenſuerim tantum in externo obligare, quando depoſitarius alia via debitu penſare non poteſt.

57. *Depoſitarius frumenti, vini, ſeu aliarum* *conſumptibilium, eas alienat, ſeu conſumit, a* Non peccat ſaltem grauiter, modò certus ſit, ſe eiuſdem generis, ac bonitatis pretio habiturum, nus repetierit; quia tunc talis alienatio in nulli cedit.

58. *Perit depoſita res penes depoſitarium: tene* *ſcientia eam reddere?* Non tenetur niſi ex culpa g non autem ex leuiſſima: & leui, niſi aliter ſit inte Filliuc. tes conuentum. Sic *Filliucius*, & *Leſſius.*

Leſſ. 59. *Poteſt ne Theſaurarius vel procurator Prin* *inſcio, cum ipſius pecunijs in ſuum commodum nego* Leſſ. ex doctrina *Leſſij*, modò nullum incommodum lum domino obueniat.

ſitum per hominem fidelem habitum, ad ibi retinuit: cuinam perit? Perit domino; it, quod dominus rei non poterat ratio- . *Molina* ſic. Molin.

quonammodo obligatur ad rei depoſitæ cu- ſi depoſita eſt apud te cauſa ſolius depo- poſtponanda ſunt tuis omnibus: ſi verò æqualibus: ſi autem tua cauſa ſolùm, quis ſtò offerre aliena periculo pro tuis, non uare tua neglectis alienis, eo modo quo ea ſimul tuis ſeruare non poteſt. *Saa* cum Saa.

nia bona ſunt fiſco adiudicata: ... ſco, an deponenti? Dandum deponenti cre- od ad forum attinet conſcientiæ, niſi id Saa.

reddit familiari deponentis depoſitum, etiyt: num rurſum teneatur, ſi familiaris e? Non, vti *Saa* idem aſſerit; quia non le- Saa. i nomine repeti. Addit autem non libe- rem pretioſam dedit leuiter credens fi- nti.

cta per metum ad id incuſſum valida ſit? §. 2. firmetur. Tenetur quidem, quia iurauit *De donatione.* ur reſtituere; quia dare per metum coë- .

Saa.

io coniugi facta? Valere reſpondet *Moli-* Molin. piam, vel honeſtam: aut ſi donans non ſit it autem qui non acquirit cùm poſſit aut or: aut ſi remuneratoria: aut fiat in tem- ij: aut cauſa mortis: aut condonando ut ſit confirmata iuramento de non re- n datam donans moriatur: aut in Reli- e profiteatur. *An donatio inter ſponſas de* aſſerente *Molina*, niſi fiat in tempus fu- Molin. c enim poteſt reuocari. *Quid de donatis viri?* Putat *Saa* vxoris eſſe in foro con- Saa. *io propter nuptias, ſcilicet facta ab ſponſo. quaſi contrahitur matrimonium, cuiuſ- luto?* Ad virum redit, authore *Molina*, Molin. ctus matrimonio durante.

ſibus pater poteſt donare filio? Reſpondet poſſe *propter nuptias*, & eũti ad bellum.

&

& mancipato, & remunerando, & ad alimenta, & ac
acquirendum, & ſtudij cauſa, & vſumfructum boi
ipſius, & aliis in caſibus. Addit *Doctor* patris dc
conualeſcere emancipatione, & patris morte; vn
percepti à tempore donationis filij ſunt.

Saa. 67. *Poteſt ne donatio ante acceptationem reuoca*
(authore *Saa*) etiamſi facta fuerit cum ſcriptura. I
Addo poſſe Notarium pro abſente acceptare, &
idem poſſe in donatione pro cauſa pia. Oportet v
nans indicet abſenti, & non ſufficit, vt alius faci
mandato. *Quid ſi ille præſens tacet?* Cenſetur g
acceptare.

68. *Donatio quæ non fit cauſa mortis, poteſt*
Saa. Si non fiat cauſa mortis, cenſetur facta inter viuos
teſt reuocari niſi ob donatarij ingratitudinem,
Couarr. aſſeruit.

69. *Poteſt ne Rex donationem ſuam, aut præc*
care? Poteſt, ſi Regnum inſigniter, ſeu enormite
Saa. Sic *Saa.*

70. *Facta eſt donatio cum damno creditorum, &*
num creditores non petunt illius donationis reſciſſio
Molin. *num donatarius ad reſtitutionem teneatur?* Reſpon
lina non teneri, niſi ſciens & prudens impuliſſet
ad donationem in fraudem creditorum faciendan

§. 3. *De Teſtamentis, & Legatis.*

71. *Teſtaturus ad pias cauſas Petrus, poteſt ne*
mentum committere hac voluntatis expreſſione: Co
nia bona mea arbitrio, & diſpoſitione Antonij? Pot
mano lib. 3. ſect. 4. tract. 5. c. 2. n. 6. & 7. Quo in caſi
omnia teſtatoris bona in pias cauſas debet expen
Laym. que nomine hæredem exiſtere.

72. *Quodnam dicitur ad pias cauſas Teſtamentu*
do hæres eſt cauſa pia: non verò ſi eſſet alius hæ
Fagund. plura legata pia. *Fagund. de inſt. lib. 6. c. 3. n. 18.* Ex
cor cauſarum piarum Catalogum. 1. Paulus relin
tem filiam hæredem cum onere ſoluendi Mariæ
niali ſorori, aut propinquæ ſuæ centum aureos. 2.
retricibus pœnitentibus relinquitur ad victum. 3
Monumenti conſtructionem. 4. Relicta ad pub
tatem, v. g. ad pontium ædificationem, &c. 5. I
mancipij. 6. Eccleſia, vel Monaſterium, imò qu
gioſus, ſi illi pietatis intuitu, non conſangui
amicitiæ, relinquatur. 7. Hoſpitalia. 8. Confi
9. Pauperes etiam conſanguinei, vel amici, præ

eſſa. 10. Viduæ, pupilli, & ſimiles. 11. Quod linquitur. 12. Captiuorum redemptio. 13. Ali-a iis, qui non habent vnde viuant ſecundum litatem. 14. Dos, & quod pro colligandis ma-irginibus relinquitur. 15. Relicta ad ſtudium

*ſſaria ne teſtamento ad pias cauſas heredis inſtitu-*ia hæc non eſt neceſſaria ex iure Canonico, ſed *n. Lugo de Iuſt. tom. 2. d. 22. ſect. 9.* Lugo.

ne teſtamentum quoad pias cauſas, etiam quoad a, deficientibus iuris ſolemnitatibus? Negat *liſq. 12. ſect. 9.* At alij probabiliter affirmant; Lugo. non eſt, vt idem teſtamentum, quod pia cau-: vult haberi verum in vno, nolit eſſe firmum

ſtamentum, aut codicillum inceptum, & ob mor-ium ſit validum, quoad legata pia? Validum eſt um alia legata irritum eſſet. *Molina d. 134.* Molin.

iam poſſint ad pias cauſas teſtari? Omnes, qui iure ſſunt teſtari, & plures alij, v. gr. prodigus, & vſu-tis, ſi præſtitit prius cautionem, vel ſi non poteſt a contritionis ſignis moriatur. Licet hoc imper-*Lugo citat.* contra *Molinam* aſſerentem ſcio, te-Lugo. i ſeruo factum, licet iam libertate tunc fuerit do-aten ipſe ſuam libertatem ignoret, nullum eſſe. t ad pias cauſas, validum erit.

ne captiuorum Chriſtianorum apud Turcas ad quaecunque velint, etiam in loco captiuitatis? icus. Amic.

ne teſtamentum ad pias cauſas à ſurdo & muto ſue nutu, & ſigno? Validum erit (inquit *Card.* ita iure naturali vim habet, & quando eſt ad pias Lugo. ciuili non poteſt inualidari.

ilitibus circa teſtamentorum conditionem ius ſuf-am priuilegiis iure militari teſtandi, gaudeant non lites, verùm etiam omnes in caſtris exiſtentes? dummodo in loco hoſtili adſint; *Lugo de Iuſt.* Lugo. *ect. 1. n. 12.*

Religioſos non poſſe executores teſtamentorum go tamen, an teſtator poſſit nominationem exe-Religioſo committere? Poteſt etiam ex mi-i quidem poſtea cum ſuperioris licentia poterit re. *Sanchez ſum. tom. 2. lib. 6. c. 11. n. 41.* Sanch.

81. *Poteſt*

autem teſtandi afferit intelligendum pro ...
nulla ratio apparet cõcedendi huiuſmodi li...
prophanos, aut aliunde res eſt dubia, ... qui...
poteſt concedere beneficiatiis etiam Epiſco...
ſtandi ad vſus prophanos, ex iuſta cauſa ren...
munere. (v.gr.) optimè adminiſtrato, obſeq...
penſis, &c.

83. *Prohibetur ne teſtari ad mortem dam...*
dem *l. deportati, l. in metallum*, & alibi. Qui...
dicis non ſeruatur vbique, attendi debet lo...
do. Certè quando bona damnati non publica...
teſtari permittitur, & teſtamentum prius c...
Laym. manet; & ſi non teſtatur, ab inteſtato habet...
man. lib. 3. ſect. 5. cap. 3. n. 3.

84. *Scio ſpuriis filiis nihil poſſe relinqui, pr...*
de iure naturæ ſunt: rogo an ſtatui debeant eſ...
Sanch. *mentat* Aſſerit *Sanchez opuſc. tom. 2. lib. 4. c. 3...*
& 3. Ex cuius doctrina alimenta aſſignanda...
ſed & perſonis, quas ipſe alere debet.

85. *An mater illuſtris poſſit hæredem inſti...*
Leſſius. *rium, ſi legitimos non habeat?* Aſſerit *Leſſ...*
dub. 6.

86. *Pater hæredem inſtituit extraneum, ...*
tatem relinquat ſpurio: hæres ille hæreditatem...
promiſſione implendi petitionem, delinquit ne ...

... orphanus dicatur, qui utroque ... est, tamen legatum pro colligandis matri-
phanis acquiritur à puella matrem habente, ſi patris ... ſtruitur ; quia mulieres non habent prudentiam ... natione filiorum. *Sanchez ita opuſc. tom. 2. lib. 4. c. 2.* Sanch.
4.

... ne reputari orphana puella habens parentes pau-... Sanchez lib. 13. num. 2. quia in diſpoſitionibus Sanch. ... orum verba propriè ſumenda ſunt. Profectò con-... pinionem probabilem exiſtimo ; quia difficilius ... puella pauperes habens parentes, & viles, ... orbata.

... naturalibus alicuius ciuitatis relinquitur ; po-... quæ naturales non ſint, an in ciuitate ... Poteſt, dummodo de animo mutandi ... non conſtet. *Sanchez opuſc. tom. 2. lib. 4. cap. 2.* Sanch. ... num. 1.

... pro liberandis incarceratis, poteſt ne applicari ... carcerem detrudatur? Aſſerit *Sanchez cit. n. 2.* Sanch. ... à carcere liberatur.

... ab inteſtato tenentur in conſcientia ſoluere le-... ſolemni? Tenetur ; quia lex exigens

Sanct. auctore *Sanctio opuſc.tom.2. lib.4.dub.* [illegible] voluntas impletur, pauperibus damnum. Quod [illegible] ſimul detur, ſubſtantiam legati non attingit.

96\. *Annuus, qui teſtamentarijs à iure pro ſalu* [illegible] *conceditur, elapſus eſt inutiliter: cuinam* [illegible] Epiſcopus eſt iudex vltimarum voluntatum, ex[illegible] quo ad prophana; quia impletio voluntatis de[illegible] ſua bonum, eſt commiſſa Epiſcopis ex officio, [illegible]

Molin. quæ bonam dispoſitionem fecerit. *Molina* [illegible] *d.205. num.5.*

97\. *An Epiſcopus poſſit aliquod legatum in* [illegible]

Vaſq. *vel melius commutare?* Aſſerit *Vaſquez opuſc.* [illegible] *§. 5. dub. 3. num.* 104. poſſe conſenſu hæredum, qu[illegible] nimè voluntatem teſtatoris violat, ſed interpretat[illegible]

98\. *Relinquitur Antonio legatum ſub conditione* [illegible] *nupſerit, vel ſi Religionem non ingrediatur: pote*[illegible] *rius in foro interiori, & exteriori legatum accipere,* [illegible]

Sanch. *non impleat conditiones?* Poteſt ex *Sanchez* ſen[illegible] enim hæ conditiones meritò à iure reprobentur[illegible] appoſitis habeantur: non tenetur Antonius eas i[illegible] tia ſeruare; quippe voluntas teſtatoris ſecundùm[illegible] cipienda, & vbi ab eo deficit, non ſeruanda.

99\. *Sunt ne legata in rigore literæ interpretand*[illegible]

Sanch. *Sanchez* auctoritate ampliationi datur. Vnde l[illegible] fabrica templi poteſt expendi pro ornamentis, &[illegible] diuino neceſſariis. Legatum diſtribuendum quot[illegible] ſimul totum dari. v. gr. alicui hoſpitali, vel Monaſ[illegible] tum dandum naturalibus alicuius loci, poteſt dari[illegible] decennio habitarunt, licet aliunde ſint oriundi, [illegible] mo inibi non manendi perpetuò conſtet.

100\. *Expone quandónam teſtamentum ſine in*[illegible]

Molin. Saa. *ſolemnitate validum ſit?* Reſpondeo ex *Molina, Sa*[illegible] teſtamento parentum etiam cæcorum inter libero[illegible] deſcendentes etiam per fœminam ſufficere ſuam [illegible] declarare coram duobus teſtibus, etiam non rog[illegible] fœminis; in teſtamento autem apertè ſcripto qui[illegible] vel tres cum Notario ſufficere; matris teſtamen[illegible] filios naturales & ſpurios minùs ſolemne valere[illegible] ſtamentum inter liberos ab eo ſolo ſcriptum, a[illegible] ptum validum eſſe etiam quoad pia legata; cùm [illegible] in teſtamento clauſo habere ſeptem teſtes, ſufficer[illegible] item ſi fiat ab eo qui communiter ruri habitat; ſuf[illegible] ri coram Principe & duobus teſtibus; ſufficere d[illegible]

[illegible] in teſta-
[illegible] codicillis, vel altero eius le-
[illegible] factum ante teſtamen-
[illegible]

[illegible] non poſſunt eſſe teſtes in teſtamento? Nec
: hæres, nec is, in cuius hæres eſt poteſtate, vt pater,
incapax teſtamenti teſtatoris, vt ſpurius: nec hære-
[illegible]teſtabilis iure: nec fœmina niſi in quibuſdam ca-
[illegible]pore peſtis. Ex *Saa* & aliis. Saa.

*[illegible] quis non reuocaturum teſtamentum, quod ni-
[illegible]: rogo num valeat reuocatio, & an periurij
[illegible]?* Valere reuocationem certum eſt: eſſe periu-
[illegible]aſſero communiter, niſi teſtamentum eſſet ini-
[illegible] ex Salone docere etiam teſtamentum iuſtum, Saa.
[illegible]perfectum, dum juſta cauſa reuocandi interce-
[illegible] poſſe reuocari.

[illegible] commodatum ad certum vſum repeti? Non §. 4.
[illegible] ſuperueniente neceſſitate, ſi commo- *De com-*
[illegible] habiturus, niſi tu commodaſſes. *modato,*
[illegible] rem vitioſam: tenear ne de damno ſecuto? *aut Pre-*
[illegible] commodaſti, & commodatarium non ad- *cario.*
[illegible] Molin.

[illegible] commodatarius teneatur de culpa leui, an ſolùm de Molin.
[illegible] non teneri in conſcientia niſi de culpa
[illegible] exiſtimo teneri in totum de graui culpa, in

mutare nonaginta vnum cum lucro, & alios no
cro, qu tamen ſtatim ſunt reddendi ad ſoluen
prouenieus ex nonaginta vno, quos mutuatariu
cepit. In quo quidem contractu mutuatarius no
uatur, quàm ſi ſolutio lucri differretur. Secundu
ſi mutuans non accipiat illud lucrum ceſſans ex
Salas. ſumma, ſed in oleo, frumento, hordeo, &c. vti S
Azor. adnotarunt.

108. *Poteſt ne mutuans aliquid ampliùs propt*
Salas. *graue periculum amittendi debiti exigere?* Poſſe
quia hoc ad indemnitatem mutuantis pertinet.

109. *Mutuanti notabile aliquod damnum en*
tuo dato, antequam mutuatarius ſit in mora ſolue
teneatur mutuatarius illud damnum reſarcire
Leſſ. aſſerit *Leſſius*; qui mutuum cum hoc onere,
accepit.

110. *An poſſit mutuans percipere lucrum ceſſ*
Molin. *ſi aliunde alio lucro compenſatur?* Non poſſ
Ego addiderim, niſi aliud lucrum aliunde p
uæ mutuantis induſtriæ magis [illegible]beretur, quà
caſioni.

111. *Nouit quis pecuniæ valorem breui minue*
illam alteri mutuare cum pacto, vt eam ſibi reſtit
Regin. *ſentem illius pecuniæ valorem?* Poteſt ex *Regina*
tantùm do, quantum poſtea ſum accepturus.

112. *Licet ne aliquid accipere pro obligati*
Tolet. Licere *Toletus* ait, non tamen ratione periculi
Leſſ. mutuò data exponitur. At *Leſſius* etiam huiuſ
ratione licitum eſſe affirmat.

113. *An mutuare liceat cum pacto remutu*
Saa. cum *Saa* non licere; obligare enim ad aliqui
mabile ob mutuum, vſura eſt.

114. *Licitum ne mutuare alteri cum pacto,*
Leſſ. *iuriam tibi condonet?* Licitum docet *Leſſius*. It
ſtam aliquam ſatisfactionem pro fama, vel h
potes eum obligare ratione mutui, vt condo
dem amicitiæ, iuſtitiæ minimè.

115. *Quod tibi à mutuatario gratis donatur,*
tiſti, potes ne retinere? Poſſum; ſolùm enim pr
Molin. ratione mutui velut debitum datur. *Molina* ſic.

116. *Quonam modo mutuatum frumentum,*
Molin. *denda?* Ex *Molina* reſpondeo frumentum
dem menſura reddendum, aut pretium, quo

...re etiam ſi reddatur in loco, vbi plus valet, aut ... plus valet, repetatur; quando ſcilicet non eſt ... præfixum. At mutuatæ pecuniæ debet re-... temporis, quo data eſt, ſcilicet tot nummi, quot ... acceptus tunc valebat. Porrò pactum de recipien-... quantum valet tempore, quo datur, eſt non ... venditionis. *Leſſius* addit, ſi certum eſt, vel pro-... rem tempore traditionis valituram pluris quàm ... non poſſe te obligare ad parem menſuram red-... ſed ad eam tantùm, quæ adæquat pretium rei à te. Poſſe autem te id facere, ſi dubium ſit verum valebit ... minoris; quin & maiorem te poſſe exigere, ſi cer-... ſaltem probabilius valiturum minoris. Plura mox ... ſequenti ſermo redibit.

EXAMEN V.

...itia & iure, circa eandem materiam de ...tractibus Gratuitis, nempe de Vſura ex mutui contractu.

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex Vſura?

...Vidnam eſt Vſura? Lucrum proueniens ex mutuo, vi mutui. Ob amicitiam enim vel gratitudinem mutuo dare non eſt vſura, nec etiam ob turpem amicitiã, nec vt ſoluatur debitum. Porrò hære-...cere Vſuram non eſſe peccatum. Iure naturali pro-...idem eſt: in veteri lege permiſſa in recompenſatio-...nem, quæ iuſtè poterant Iudæi à Gentibus vicinis ... nouo Teſtamento iure diuino prohibetur: & ... iure ciuili permiſſa fuerit, iure tamen Canonico ... eſt.

...tuplex vſura? Triplex. Prima diſtinguitur in Pa-... & Exactionalem. Secunda in formalem ſiue aper-...tualem, ſiue palliatam. Tertia in Realem, & Men-... Realis quidem eſt lucrum, quod accipitur ex pacto ... vel tacito; Mentalis, lucrum ex mutuo abſque ex-... tacito pacto.

tendat mutuans lucrum ex liberalitate mutuata-
ſet vſura.

5. *Venio ad vſuram Realem, ac primò expendi-
nam ſentiendum de pactis in mutuo ratione ipſi-
tuandi.* Hæ regulæ ſeruandæ ſunt. 1. Obligati
mutuatore requiruntur pro aſſecuratione rei m
continent lucrum, licitæ ſunt. 2. Vbi interu
lucrum ex illo, & pactum illud recipiendi ex
vſura formalis. 3. Pacta obligantia, ex iuſtiti
aliquid pecunia æſtimabile vltra ſortem, ex v
illicita. Hinc pactum, vt mutuatarius teneat
quem contractum cum mutuante, vel præſtare
gua, ab obſequio, à manu, vel facere aliquid tur
mabile: vel dare officium, priuilegium, exempt
quo onere, vel vt dimidium recipiat in mercibu
pore meſſis reddat triticum pretio currenti, &
ria ſunt. 4. Pactum vt remittatur iniuria licitum
iniuſta vindicta exigeretur: ſecus ſi iuſta: ſicu
tum, vt remittat pœnam à iudice, ob iniuriam, i
5. Idem affirmo de pacto vt remutuet, vel ea
mutuantis, niſi inducatur tantùm obligatio gr
pactum fiat, vt reddatur mutuum, quando deſ
frequentare. 6. Idem etiam de pacto vt conf
vel beneficium; ſi enim inducat ſolam obligatio
citia, vel gratitudine, licitum eſt; ſecus ſi ex iu

periculo damni, vel de damno. *Licitum ne*
tur lucrum, ſi ſuo tempore mutuum non fuerit re-
tum eſt.
lucrum ceſſans? Vtilitas vel æſtimatio vtilita-
:, ſi mutuum factum non eſſet. Pactúmque de
modò adſint hæ conditiones : vt mutuum ſit
ationis lucri : vt exigatur tantum, quantum va-
:ri, deductis expenſis : vt conuenienti tempore
autem ſtatim dato mutuo; niſi in caſu Exami-

r ne mutuatarius ante moram ad damnum emer-
m ceſſans? Minimè ; niſi pactum fiat ; poſt mo-
vtrumque tenetur : idque etiam ſi mutuans ac-
am, ob negotiationem.
les, obſecro, num ſint alij tituli connexi cum actio-
ex quibus accipi poſſit aliquid vltra ſortem? Plu-
ius, ratione donationis, ſi vera ea interueniat;
ræſumenda eſt, niſi conſtet. Secundus, ratione
ıs erat debitum, modò debitum fuerit ex iuſti-
la charitate. Tertius, ratione oneris mutuandi.
one periculi, ſortis, & moleſtiæ, in pecunia re-
Quintus ratione carentiæ pecuniæ, modò ſimul
mutuando aliquod lucrum, vel aliquod dam-
eat. Sextus, ratione fideiuſſionis. Septimus, ra-
conuentionalis, modò non imponatur in frau-

tenetur reſtituere; at vt cognouerit ex gratu
poteſt retinere.

13. *Quid de vſura reali?* Reſtituendum eq
magis acceptum per realem vſuram, quæcumq
in ſe, ſi extet; ſiue in valore ſi non extet; damn
tum, & lucrum ceſſans; expenſæ etiam, quas m
cuperanda re ſua feciſſet; officium præterea t
ptum ex mutuo.

14. *Num bona empta ex vſuris poſſint alienari?*
dem, ſi habeat vſurarius alia, vnde reſtituat; ſ
& alienauit cum rei propriæ diminutione, reſti
xia ſunt.

15. *Bona ex vſura perierunt: num ex bonis prop
reſtitutio?* Bona quidem propria, deficientibus
nente obligatione reſtituendi, etiam reſtitu nd
immediatum lucrum, quod accipitur vltra ſor
trouerſia reddendum: mediatum autem nequaq
re fructifera factum eſſet.

16. *Num ſint vſurarij inualidi contractus?*
contractus facti ex vſuris, ita vt qui ſcienter ac
ſtituere teneantur. Validi autem ſunt facti ex
per vſuras, modò eo tempore vſurarius non m
tens; ſi maneat, tunc ſi is qui accepit vſurarium
petur ad reſtitutionem: ſi non induxit, non ten
titulo gratuito eſſet alienata. Contractus per v

ū vſuras etiam tenentur. Famuli verò pecunias custo-
i regulariter nôn tenentur ad reſtitutionem.

Quidnam de accipientibus ad vſuras dicendum? Mu-
etere ab vſurario ex cauſa,non eſt peccatum. Porrò il-
tempore neceſſitatis induci poteſt ad vſuras exercen-
:d tantùm à peiori malo auerti, proponendo quod mi-
. Soluens vſuras non delinquit, nec indirectè præben-
teriam ad vſuram. *Ergo petere licet.* Minimè licet pe-
ſque neceſſitate.Imò vtilitas,& commoditas etiam ex-
à peccato in petendo. Mutuum verò petere pro illici-
te probabilius tantùm eſſe peccatum veniale.

Queinam pœnis vſurarij subduntur? Notorij tantùm
untur pœnis; ſiue ſint tales per euidentiam facti, ſiue
dentiam iuris, ſiue per propriam confeſſionem extra
im coram Sacerdote & teſtibus.Non autem ſatis eſt vt
us quis habeatur,vt laboret infamia.

Pœnas recenſe vſurariorum. Prima eſt infamia,quæ
n per pœnitentiam tollitur. Secunda, irregularitas,
,ſuſpenſio ferenda. Quarta,depoſitio ab officio & be-
› item ferenda. Quinta,amiſſio vſurarum.Sexta,exclu-
Euchariſtia. Septima obligatione vſurarij minimè re-
dæ.Octaua,priuatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ.Prohiben-
am domus alienigenis vſurariis locari. Communitates
on facere ſtatuta, quibus vſuræ permittantur, ſeu ex-
unicatione ipſo iure lata prohibentur.

CAPVT III.

De Montibus pietatis.

23. QVidnam *Mons pietatis?* Summa eſt pecun terius rei mutabilis deputatæ ad ſubuenie mutuum neceſſitatibus pauperum.

24. *Eius leges extende?* Tres ſunt. Prima, vt pe indigentibus ſit in determinata quantitate, & ad ce pus. Secunda, vt ſi non reddatur ſuo tempore, pig dantur. Tertia, vt mutuatarius aliquid det in ſingul vel annos pro Montis expenſis.

25. *Licitus ne eſt pietatis Mons?* Imò & laudabi contrarium dicere, eſſet erroneum, vti præcipuè Leonis X. conſtat, licitus etiam eſt cum tribus il tionibus. Attamen laudabiliorem illum Montem inſtitutum, vt aliunde & non à mutuatario ſolu penſæ.

26. *Montis pietatis mixti conditiones & iuſtitias* Mons pietatis mixtus continet pecuniam partim e ſynis, partim ex contributionibus particularium, q nunt pecunias ſuas in Monte, ad augendum illum, & quinque, vel ſex pro centum in ſingulos annos.

27. *Poteſt ne aliquid ex illo recipi?* Si ſolus depoſiti dat contractus, clarum eſt, nihil poſſe ex illo recipi ſeat in mutuum, aliquid recipi poterit ratione dam gentis, aut lucri ceſſantis. Ex parte verò Montis, ſi moderatę ſint, nec ſuperent eas, ipſe Mons facit, non propterea vſurarius. Nec etiam ex parte eius, quod tariis recipit, vt ſeruet indemnem.

28. *De Montibus Romæ conſtitutis diſſere.* Alij ſun Romæ ad inſtar cenſuum fundati in redditibus, diſ multa loca, quorum ſingula conſtant centum aureis. ſunt; quidam vacabiles, alij non vacabiles. Porrò vt citi, cum ſint cenſus quidam.

... *rogo quæro, an sciens periturum*
... *imminuendum, possim illam alicui mutuare cum*
... *valorem præsentem reddatur?* Negat *Azor.* Azor.
alij licitum esse docent, quemadmodum qui sciret
...am sibi perituram, nisi vendat potest illam licitè
Ego autem *Azorio* subscribo, nisi mercium qualitas
e periculum proximum aduertatur; quia genus furti
a tradere, quod breui aut peribit omnino, aut eius
sit imminuendum.

...*io ad vsuram requiri, vt res quæ pro mutuo accipitur,*
æstimabilis: rogo, an dare aliquid mutuo cum pacto,
mutuarius statim remutuet, aut aliquid iusto pretio
...ædium locet, &c. erit vſura? Minimè; quia illa
non eſt pretio æſtimabilis. *Reginaldus tom. 2. lib. 25.* Regin.
98. Attamen *Rebellus p. 2. lib. 8. q. 4. n. 20.* contra- Rebell.
dicit.

...mat Antonius Petro cum pacto, vt ſtatim confe-
...mutuario beneficium, non in pretium, ſed in gratiam,
...m ſit vſura? Non; quia talis obligatio breui du-
...inde non eſt pretio æſtimabilis. Ex mente *Salas de* Salas.
...*n. 4.*

...ra ne, mutuare cum pacto, vt mutuatarius remutuet,
...uo indigebit, aut ad ſuum molendinum frumenta
...ſuas frequentet ſcholas? Reſpondet Salas citat. non
...ſi à mutuatario abſque vllo incommodo præſta-

34. *Poteſt ne mutuans aliquid accipere p*
...oteſt; quia non accipit vi mutui. At vt li
...crum ceſſans, pecunia debet eſſe negotiati
c ..., qui non habet aliam, cum qua negotient
Leſſ. ... ibiliter acquirendum ſit lucrum. Profectò
...ib. 11. *num.* 97. hanc mutuantibus regulam
...ans tantum remittat mutuatario ex lucro
... ſet pro contractu aſſecurati
... lucratus eſſet quindecim, pro quo
... et quin... poteſt à mutuatario exig
...utuan... uid accipit vi mutui ex
... pere, cum alioqui non mu
... m celebraſſet: poteſt ne, re c
...enſationem lucri ceſſantis ex
Leſſius. *... s celebraſſet?* Ait *Leſſius lib.*
non licere, niſi expreſſiſſet, ſe velle contrahe
bono, quo poſſet; quia bona fides non poteſt
Tanner. quum iuſtificare. Verùm *Tannerus* 2. 2. *d.*
Saa. *num.* 99. & *Saa verbo vſura*, licitum eſſe do
ſumitur mutuans omni meliori modo lucr
luiſſe: & mutuatarius conſenſiſſe ſaltem in
ſtandum lucrum, & ſeruandum mutuantem
aliunde non conſtat oppoſitum.

36. *Accipine poteſt aliquid à mutuante, e*
facultate repetendi mutuatam pecuniam vſqu
Molin. *pus?* Negat *Molina tom.* 2. *tract.* 2. *d.* 308. *n*
modi priuatio eſt beneficium meræ liberal
tuans non inducit ſuper ſe obligationem ali
quo lucro debeat compenſari. At alij cont
quia omnis obligatio ciuilis eſt pretio æſti
Saa. onus indebitum debet mutuans gratis ſubi

37. *An ſit vſura crimen miſti fori?* Aſſeri
que iudicem Eccleſiaſticum & ſecularem pe
ſtio ſit de facto, v.g. an contractus celebratu
de iure, v.g. an contractus celebratus ſit vſu
alij affirmarunt, ad ſolum Eccleſiaſticum i
quando de iure eſt quæſtio.

38. *Quódnam peccatum eſt vſura?* Aliq
tale, non admittit enim vſura materiæ paru
venia Doctorum, non crediderim vſuram in c
hæreſis, ac Magia, computandam.

39. *Bona fide quis celebrauit vſurarium*
cùm cognouit iniquum, alium iuſtum celebr

e ſoluatur pretium? Ex ſententia *Sanchez* aſſe- Sanch.
m eſſe, quamuis neque emptor ſit in mora
venditor ex pretio ſtatim ſoluto aliquid eſſet

*e contractus vſurarius? Do tibi mutuo centum
iciſſim mutues centum modios tritici.* Affirmat
rium non eſſe; quia hæc obligatio impoſita Laym.
m eſt oneroſa.
*ſura, ſi mutuans deducat in pactum: vt mutua-
at, vendat, remutuet,* &c. Idem *Layman* liberat Laym.
ita mutuans nullam, cauſa mutui, imponit
pretio æſtimabilem, cum mutuatarius non
rum ad aliquid obligatus, neq; amittat ſuam
endi, emendi, vel mutuandi in poſterum. Ego
tas adſtringatur vſurarium eſſe pactum affir-
atur cum *Laymano* ſentio.
*ura aliquod donum, vel munus à mutuatario ac-
ndum fuit excitatus à mutuante?* Ex *Molina* Molin.
è reſpondeo; quia illud munus vi mutui non
ex debito iuſtitiæ, cum nullum interuenerit
tùm ex gratitudine.
*quis ſumere mutuum ab vſurario ſub vſuris non
ria, ſed etiam ad ſuperflua, v.gr. conuiuia, tor-
iuxta exigentiam ſtatus?* Poteſt; (vti aſſerit
Sanch.

48. *Tenetur ne reſtituere Notarius, qui facit inſtrumen*
vſurarij manifeſti contra formam cap. Quanquam, de vſuris.
Molin. Reſpondet *Molina* negatiuè; quia huiuſmodi inſtrumen
eſt ipſo iure nullum. Addit neque ad reſtitutionem tenet
ducens fœnerarium ad fœnerandum in gratiam fœnera
indigentis.

49. *Plures hæredes vſurarij tenentur ne in integrum reſti*
Molin. Ex *Molina* reſpondeo ſolùm pro rata teneri, ſcilicet q
ex dimidio hæres, dimidium debiti: qui ex tertio, ter
partem; etiam ſi alij non reſtituant. Si quæ tamen res
tuatarij eadem ſupereſt, eam reſtituere tenetur quicu
habet, ex eiuſdem *Doctoris* ſententia.

50. *Iurauit quis non repetere vſuras: tenetur ne?* Po
Eccleſiæ denunciare, & ipſa cogere reſtitui. *Quid ſi iu*
non denunciare? Non tenet iuramentum; quia de re illi
Saa. Sic *Saa.*

EXAMEN VI.

De Iuſtitia & iure, circa materiam primam Contractibus oneroſis, ſcilicet de Emptione & Venditione.

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex Venditio, & circa qu res verſetur.

1. C*Ontractuum oneroſorum primus eſt* *Quidnam eſt?* Permutatio quædam, h vicaria præſtatio vnius pro alio; qua conſiſtit, quæ vendi poſſunt: & tunc ƈta cenſetur, quando vtraque ex part eſt traditio.

2. *Quinam igitur contractus eſt emptio & venditio?* Em quidem contractus eſt, qui conſenſu perficitur pretij pro cede; venditio autem mercis pro pretio. Eſt in vtriuſque trahentis bonum, & per illum dominium transfertur. Si bus vendatur, debetur primo; niſi ſecundo tradatur.

3. *Quid arrha operatur?* Si deſcendit emptor à contr illam amittit venditori. Si venditor, eam reddit, & tan dem de ſuis bonis amittit emptori.

4.

[illegible] eſt, vt quæ perſonam tantum minimè
illos equidem probabile eſt, Clericos ſcandalo
: negociari; alioqui Clericus negotiator immu-
nis,& vectigalibus amittit priuilegium.
:ſnam rebus emptio & venditio poteſt illicita red-
. Primò,ex rebus,quæ vendi non poſſunt,vt ſunt
cra quædam,publicæ res,homo liber,& ſimilia.
di res aliena? Poteſt inter ignorantes; ſecus in-
Porrò nec inter ignorantes vendi poteſt ad effe-
n dominus vindicare non poſſit: ideóque con-
enditori, vt inuento emptore contractum re-

t emptor rem eſſe furtiuam. Tenetur non emere.
nit, & poſtea reſciat eſſe ſurtiuam? Tenetur do-
:,aut venditori ad pretium recuperandum.*Officia*
Ex natura rei vendi poſſunt: iure tamen huma-
:ur tum Ciuili,tum Canonico;nec quidem expe-
ii officia vendi ob plurima mala, quæ inde poſ-

ria ementis vendi ne poteſt? Minimè,& venditio
i vel non eſt conuentio in pretio, vel non in re
ſi error fit in ſubſtantia rei venditæ. Secundò,il-
r venditio ex perſonis,vel quia iis prohibita eſt;
cis: vel quia malè vendant,tum ex affectu inor-
rum, tum ex mendaciis & periuriis in re ven-

emere anticipatè: intra iuſtum ſaltem infimum; &
dere credito, modò ſupremum ſeu rigoroſum no
Item ob lucrum ceſſans, vel damnum emergens
affirmo emere infra iuſtum, & vendere plus iuſto
arbitrio. Necnon ratione fraudis, v.g. ſi venditor
emptor pecuniam non tradat. Idem dicendum ra
vendendi: iuxta quæ anticipata lanarum empti
nia, & alibi ſimilium rerum, dijudicanda erit.

26. *Num minus emi poſſit debitum acerbum, ſe
rum?* Poteſt, ob periculum illud non habendi: ſicu
ceſſans, vel damnum emergens. Si hæc deſint, al
licet.

27. *Poſſunt ne chirographa minùs emi, quàm id
tur?* Poſſunt ex variis cauſis. Illam ſeligo, qui
æſtimabilis eſt carentia præſens pecuniæ. Vnde
apud Principem valet, emere creditum priuati ho
teſt dimidio minoris. Item mercator à paupere m
ta minoris emit, quàm ſunt ea, quæ debentur.

28. *An debitor requiſitus à creditore, vt anticip
poſſit ſoluere minus?* Ita planè. Non tamen vend
poteſt, cùm debitor ſoluendo non eſſet.

29. *Creditum vendi ne poteſt maiori pretio, quàm
ſenti, ſi tempore ſolutionis creditur plus valiturum?*
venditor in id tempus ſeruaturus eſſet. Item ob lu
ſans, damnum emergens, ob periculum, & moleſ
minùs ſoluere, qui anticipatè pecuniam exhibet.

30. *Diſſeras, quæſo, de venditione rei aliquo vi*
Vitium hoc triplex eſſe poteſt. In ſubſtantia: in q
in qualitate. Idque vitium aut patens, aut occultum
*quidem occultum eſt, cognitum à venditore, & ab em
ratum.* Redditur nullus contractus, vel venditor de
re emptori, quantum erat minùs rem empturus. *Vt e
tum vitium rei ignorauit.* Validus eſt contractus; ſe
habet actionem aduersùs venditorem quanto min
quæ cognouit. Valida venditio eſt in foro conſcie
venditor tenetur exceſſum vltra iuſtum rigoroſum
Venditor ignorat, & dicit, ſe nolle de illo teneri. Validu
tractus, & ad nihil venditor tenetur. *Vitium rei eo
venditor ſcit emptorem ignorare tale vitium.* Vendit
lida, & ſi pretium æquale ſit rei ad nihil venditor c
*Occultum eſt vitium, ſed tamen non reddit rem not al
nus vtilem ad vſum, propter quem emitur.* Satis eſt
pretium. v. g. ſi ſeruus duræ tantùm ſit conditionis

non manifeſtari. Idem aſſero, ſi admixtio ea
ſa fiat, vt venditor ſe indemnem ſeruet abſque
io. *Multa res ſimul venduntur, & vna earum
adeo ita ſunt omnes inter ſe connexa, vt non
ſeparari?* Quoad omnes quidem contractus
nen ita non ſint connexæ, redhibenda tantùm
eritur vitioſa, reddito pretio. *Si mixtio nocere*
la non eſt, alioqui venditor & peccat, & tene-
amna ſecuta.

ditione ſub haſta quid? Fit quidem ſub haſta
ı rerum, quæ certum pretium taxatum non ha-
utem illud eſt, quod tali modo vendendi re-
ue medietatem iuſti non excedat, vel deficiat
mnes vitandæ tum ex parte venditorum, tum
rum, tum ex parte iudicum. Si quæ fiant, re-
itur obligatio.

eneta, ſine mediatore tuum placitum exprome.
m vltra certum pretium æſtimatum à domino
tur exceſſum etiam ei reddere: niſi in pacto
eptum pretium ſibi retineat: tunc enim pote-
ceſſus rigoroſum pretium non excedat. *Quid*
licet niſi de voluntate domini interpretatiua,
tura probabilis. Porrò pretium laboris Pro-
ex pacto poteſt recipere. *Mediator iuſſus ven-*
vbi non poſſit accipere pro merce niſi decem. v. g.

incrementum pretij debet, pro maioris quanti
tione.

34. *An licita ſit venditio cum pacto de retrouend*
cita eſt, tam ſi fiat in fauorem venditoris, quàm ſi in
ris fauorem, ſi ſola rei natura ſpectetur: & ſi ob p
palliandi vſuras, vitanda ſit; vtrobique iuſtum pr
tercedere debet, quod minus iuſto debet eſſe, cùm p
in fauorem venditoris: & maius iuſto, cùm eſt in
fauorem. *In fauorem vtriuſque licitum ne?* Ita qui
varium eſſe poteſt eiuſmodi pactum, nam & idem
ſolui poteſt in retractu, vt accidit in cenſibus, &
ab eo: fructus medij temporis, quando diſſoluitur,
ad emptorem, ſi retractus fiat pro eodem pretio :
ad venditorem, qui rem redimit.

35. *De pactis fieri ſolitis in venditione aliquid an*
ctum legis commiſſoriæ venditioni apponi ſolet: p
intra certum tempus emptor pretium non ſolueri
empta eſt. Pactum autem adiectionis in diem eſt,
ratione aliquid venditur, vt ſi alius intra definitu
maius pretium offerat, vel meliorem conditione
vendita ſit. Venditio denique cum pacto conditi
eſt, quando ita res venditur, vt ſi conditio impleta
rit irrita ſit venditio; quo in caſu fructus ante co
ad venditorem pertinent: ea impleta, ad emptore

Capvt IV.

De alijs pertinentibus ad venditione

36. De *periculo & commodo rei vendita quid?* I
tionem quidem res vendita perit emptori.
tione facta, non tradita re, fructus pendentes deb
ptori. Qui naſcuntur, vel creſcunt poſt venditi
etiam emptoris, ſi hic ſoluit, & obtulit pretium, &
eſt in mora. Si autem pretium ſolutum non ſit fr
venditoris, iure communi; at probabilius reputo e
ris ſoluto intereſſe venditori ob pretium non ſol
venditor habuiſſet fidem de pretio, & conceſſ
tionem.

37. *Hinc requiro: cuinam debeantur naturales*
duſtriales rei vendita nondum collecti? Debentu
etiam ſi venditor dominium pro maiori anni ha

...itionem, quæ iuris beneficio reſcindi poteſt? Si ...mendi, niſi bona fide conſumpti, & inde con- factus ditior.

...vltra vel citra dimidium iuſti pretij valida ...ſtate emptoris ſit, vel reſcindere contractum, ...fectum pretij: eligit ſtare: quid tunc? Suppleuit ...uctus retinebit.

...venditio irrita ſit propter dolum dantem cau-...? Tunc electio eſſet venditoris, & tenetur em- ...ctus reſtituere etiam conſumptos propter ma-...

...ditur res cum pacto legis commiſſoriæ, aut adie-... Reſoluta venditione, ex pactis illis fructus ...di ſunt venditori; non reſoluta autem empto-...

...enditæ ſub conditione? Si conditio non exiſtat, ...bentur: imo ſi pendente conditione res ei tra-...tur fructus perceptos reſtituere.

...venditio eiuſdem rei reciproca, diuerſo pretio, ...tiam? Non, ſi venditio & emptio ſemper in-... iuſti pretij ſit facta. At ſi mercator eo fine ...m emat minoris ab eo, cui vendiderat, ſapit ... poteſt contra charitatem accidere, vnde me-...ndam duxi.

...quis rem alienam bona fide. Si factus eſſet ex ... domino lucrum reddere; ſi non eſt factus di-...le vendidit, tunc ad reſtitutionem pretij, vel

hypotheca prætertur ſecundo, non obſtante t

47. *Quidnam eſt Monopolium?* Cum vnus ciunt; vt ipſi ſoli aliquod genus mercium ven quo ipſi voluerint. *Num contra iuſtitiam Mono* conuentio, & non vendatur minùs, pretium ſtum ſit, non eſt contra iuſtitiam, niſi fraude impedirent: at eſt contra charitatem. Si pre iuſtum, peccant etiam contra iuſtitiam, & tene tionem augmenti ſupra iuſtum.

48. *Quid ſi ſupprimant merces, donec pretium* cuſari poſſunt quidem ab iniuſtitia ſpeciali, gali & contra publicam vtilitatem, ſicuti n contra charitatem. *Si autem impediant, ne alii merces?* Si id faciant fraude, vel minis, ad re nentur tum Reipublicæ, tum aliis mercatori

49. *Quænam ſunt venditoris obligationes?* dere emptori, ſi ipſe dominus fuerit rei quam eſt dominus, tradat cauſam, & ius vſucapionis de vitio occulto, quando tale eſt, vt eius vſus culoſus ſit, vel reddat rem inutilem ad eum emitur; ſi eſt manifeſtum, non cogitur ven admonere. Debet reſcindere venditionem vi debet eſſe iuſtum. De euictione tenetur.

50. *Quænam autem emptoris obligationes* pretium præfinito tempore ſoluere debet. Qu in quo ſcit latere theſaurum, iuſtum pretiu

ione, & conductione, in Emphyteuſi, & ſimilibus.
:mptione perfecta retrahentis ſunt.

de diſſolutione? Diſſolui poteſt contrario con-
hentium etiam poſt traditionem. Porrò in diſ-
on debetur gabella.

enditio fiat animo donandi? Donatio erit, ſi fiat
recipiendi pretium; ſi animo remittendi pretium
vendendi, erit venditio.

Capvt V.

...ca materiam de emptione, & venditione ex Societatis Iesv *Auctoribus.*

...at quis ſub haſta adſtantes, ne plus offerant, vt ipſe §. 1.
...at pretio infimo: peccatnè? Si iuſtum eſt pretium, *De Em-*
, ſecus ſi cogeret vi, aut metu. Id quod etiam in *ptione.*
n, officiorúmque emptione procedit. *Reginaldus* Regin.
5. cap. 22. num. 379.

ſunt ne res emi minoris anticipata ſolutione? Negat
m. 3. d. 5. quaſt. 20. part. 2. §. 8 Sed alij aſſeruere Valent.
:r admodum; tum ob periculum non habendi
it non ſine expenſis, tum ob lucrum ceſſans, aut
mergens, tum quia ſic numerus emptorum minui-
ditorum augetur.

s, & gramina vendi ſolent ad vſum ordinarium
vſum meum ſpeciale magni aliquod inibi latens gra-
...tur, debétne emere pluris? Potes emere faſcem pre-
i; *Molina tom. 2. tract. 2. d.* 353. ſic; quia commu- Molin.
ei valor.

...itat in fundo theſaurus, me cognoſcente: emere ne
ſimplici fundo? Potes; quia ſic ſimpliciter æſtima-
de emp. dub. 26. num. 5. idem aſſerit de re pretioſa Salas.
omibus, in quibus non æſtimatur; & de lapide pre-
is qualitatem lapidarius ignorat.

...ditum difficilis ſolutionis eſt: poſſum ne minoris eme-
Leſſius lib. 2. cap. 21. dub. 9. n. 6. & 7. Si cui Turca- Leſſ.
eps deberet mille aureos, quos vix eſſet recupe-
mi poſſe centum ab alio, qui facile exacturus foret.

...dita immatura aliàs facilis, & certa ſolutionis, poſ-
...noris emi? *Secluſo* damno emergente, aut lucro

ceſſante ob ſolam anticipationem ſolutionis , non p
Regin. *Reginaldus tom.2.lib.25.cap.18.num.312.* affirmat ; quia
Leſſ. temporis expectatio non minuit rei valorem. At *Leſſius li*
c.21.dub.8.n.66. ait contrariam ſententiam Bellarminum
blicè Louanij docuiſſe. Probabilem admodum exiſtimo;
pecunia præſens pluris quàm abſens æſtimatur : & minus
ius habere ad rem, quàm re ipſa potiri.

60. *Sartor, cui cura emendi pannos & ſerica pro veſti*
conficiendis committi aſſolet : ſi vnius mercatoris officinam fr
quentans , inuenit pretia mitiora : poteſt ne pretij illius exceſſ
Salas. *ſibi remiſſum retinere ?* Negat *Salas dub.45. num.6.* quia
cator re vera nihil ei dimittit , ſed dimittere mentitur,
Filliuc. cum alliciendum. Porrò *Filliucius tom. 2. tract.35. c.6.n.1*
affirmat, quia re vera mercator aſſolet ſartori aliquid remit
tere , ob officinæ frequentationem.

61. *Scio mercimonium cum Sarracenis prohibitum c. qu*
olim, Extrau. Nicolai IV. & Clem. V. Multa mentis : rogo tam
an id in caſu neceſſitatis obſeruanda iura ? Minimè. Vnde d
ficiente frumento in Hiſpania,aut Gallia , licet à Mau
Regin. emere , & cum illis aliàs merces commutare. *Reginald.tom.*
lib.9.cap.18.num.301. Porrò iura citata ſolum prohibe
ferri ad Sarracenos Ægypti mercimonias. At licet generali
eſſet prohibitio in caſu neceſſitatis non obligaret.

62. *Vehemens ſuſpicio eſt, quem res furtiuas vendere : em*
ne mala fide , qui ſine ſufficienti examine emit ? Ita planè,
de tali venditore talis infamia rationibus efficacibus, & mo
raliter conuincentibus probaretur ; non aliter ; quia nem
Pal. præſumitur malus, niſi probetur. *l.merito ff. pro ſocio.*

Pal. 63. *Quia ſi in dubio , quòd res eſt furtiua , quis illam em*
Reſpondet *Palaus tom.1.d.3.p.3.num.5.* Tenetur diligen
inueſtigare, & ſi dubius adhuc manet, cum eo, cuius eſſe du
bitat, rem diuidere, ſi dominus compareat, reſtituat totum
& pretium amittat ; quia mala fide dedit. *Si verò emit à poſ*
ſeſſore bonæ fidei, & poſt adhibitam diligentiam remanet dubiu
Ad nihil (ait ille) tenetur ; quia ſuccedit iuri illius , pro qu
ſtat poſſeſſio.

64. *Quis à fure mala fide emit : cuinam tenetur reſtituer*
Turr. *furi ne , an vero domino ? Turrianus in ſelect. cent. 4. du*
bitat. 36. vero domino ait reſtituendum ; quia qui ma
fide emit, ſibi imputet , quod pretium amittat. Profectò
immeritò contrariam ſententiam improbabilem vocit
Sa. uit. *Sa enim v. Furtum; num. 11.* aſſerit poſſe (alij de
bere) reddere eidem furi ; quia fur rem iuſtè repetit ,

reſtitu

go emptor iuſtè reddet, vt reſtituatur vero do-

ragmatica facta tempore abundantia, tempore ſte- §. 2.
ruari debeat? Aſſerit *Salas dub.7. num.3.* ſeruan- *De ven-*
na peccati mortalis, & onere reſtituendi; quia *ditione.*
d Doctores aſſerant,& res ſit dubia, obediendum Salas.
i in cauſis dubiis fauendum. At *Molina apud Le-* Molin.
n.2.tract.8.cap.32.diffic.19. docet non eſſe ſeruan-
ıſcientia: ſed tunc frumentum poſſe diuendi iuxta
mmune,& vulgare; quia talis præſumi debet in-
cipis.
di ne debent pretio taxatoris, cuiuſcumque bonita-
entia ſint? Aſſerit *Salas dub.12.num.9.* quia Prin- Salas.
,& vult,propter commune bonum rebus valde in-
æquale pretium imponere: alioqui omnes dice-
:s ſuas eſſe alienis notabiliter meliores. Profectò
exceſſu verum id reputo; quia parum pro nihilo.
ſu notabili probabiliorem exiſtimo *Molina tom.2.* Molin.
n.11. ſententiam aſſerentis vendi poſſe ſupra pre-
um quia quemadmodum vendens triticum corro-
ius notabiliter eo, quod communiter venditur,
t totum pretium taxatum accipere:ita vendens no-
aelius poteſt aliquid accipere vltra taxam.
rci vitium occultum adeſt, ſcio venditorem debere
iminuere: rogo autem, an debeat defectum reuelare?
rrianus 2.2. d.58. dub.6. num.1. dummodo huiuſ- Turr.
rces ſærius non diuendantur; quia vendente aliquo
.g.) dilutum pretio viliori, emptores exiſtimarent,
ecreuiſſe, & ab aliis purum eodem pretio emere
Limitat *Salas* adhuc *dub.34.n.5.* niſi emptor emat Salas.
ı ad reuendendum, in quo caſu venditio eſſet ini-
a emptor poſſet vendere maiori pretio, quàm cum
valeret, & niſi explicet emptor, ſe velle emere
expertem.Ratio horum eſt, quia venditur res vtilis
ſto.
linc quæſierim, an excuſentur pharmacopolæ vnam
am dantes pro alia altioris pretij, ſed vtili æquè,aut
planè,ſi pretio iuſto tradant.*Salas vbi ſupr.* Salas.
enetur ne ſutor emptori manifeſtare, calceos è corio de-
ſon,dummodo pretium imminuat. *Filliucius* in pra-
:at ſeruari non poſſe? quia omnes eodem pretio ven- Filliuc.
nt;niſi corium eſſet aduſtum.Sic *tom.2.tract.35.*
m.129.

70. *Venditur merum communiter viginti aſſibus,*
generoſum merum altioris quidem pretij : poteſt ne aq
ɔell. *quantum ſufficiat, ad æquiparandum illud ordinario*
bellus p.2.lib.9.q.9.n.17. quia pretia imponuntur n
& naturalibus. Subſcribit *Azorius part.3.lib.8.c*
quia qui vendit vinum dilutum, vendit plus vini,
beat; ſi enim habet tres amphoras, vendit quatuor.
Leſſ. *Leſſius lib.2.c.21.dub.* 11. *num.*82. poſſe dilui affir
nulla iniuria irrogatur emptori; cui quidem ver
tenetur melioris conditionis vinum tradere eo, c
muniter venditur.

71. *E carnibus, aut fructibus taxatis aſſolent mace*
pomarij electam portionem diuidere à debitoribus, &
tio taxato vendere, electam autem maiori; num liceat
& tenentur ad reſtitutionem; quia taxa facta eſt pro
& fructibus permiſtim, etiamſi ſit modicus in bo
Filliuc. ceſſus. *Filliucius tom.2.tract.35.c.4.n.88.*

72. Scio poſſe te vendentem accipere ſupra pr
ſtum, quod tibi ex liberalitate datur: rogo ſpeci
ludum, an pro chartis, &c. poſſit quis accipere, a
exceſſum? Poteſt planè; quia dantes ſciunt vale
Leſſ. nec petunt exceſſum, nec vlla fraus interuenit. Pon
lib.2.c.21.dub.4.n.37. aſſerit non præſumi donatio
inter vendentes, & ementes aliqua coniunctio ſan
tercedat. In ludo autem ſolummodo attendenda li
liberalitas, & ludi conſuetudo.

73. *Scit ſenator, aut Conſiliarius Regis breui*
dam eſſe frumenti taxam publico edicto: poſſunt ne ſu
Molin. *dere anticipatè iuxta præſentem taxam?* Negat
tom.2. tractat 2.diſp. 354. quia ratione officij vti
Turr. lorum emptorum debet conſulere. At *Turrianus 2.*
diſq. 18. *dubitat.* 3. *numer.* 7. poſſe ait, dummodo
vlla fraude venditioni exponat, nec legis public
malitioſè differat, vt interim ſuum triticum vend
vendit pretio communi, & ratione officij non
tur; pretio communi tempore illo non vend
futuram legis promulgationem antè tempus
ſtare.

74. *Tenetur ne venditor rogatus, de futura copia*
de monetæ accretione, aut diminutione, conſcius aperi
tem? Poteſt innuere ſe neſcire, aut negatiuè reſpond
quidem veritate, non iuſtitia; quia non tenetur v
Salas. aperire. *Salas dub.*23, *num.*2.

... pretium ſimul & ſemel aſſe iniuſtum
polij authoribus, & iuſtum pro aliis. Aſt poſſe Regin.
...aldus tom.2. lib.25. cap.22. num.330. quia mer-
t non fuit author monopolij, vendit pretio com-
d iuſtum ideo eſt, licet fraudibus aliorum creuerit.

go, an merces pretio credito, etiam ſecluſo periculo,
ut diuendi? Poſſe *Saa v. venditio num. 7.* ait cùm Saa.
cri ceſſantis, ac damni emergentis, tum quia ex
vendentium & ementium conſuetudine illud eſt
uſtum.

d quid teneatur venditor qui non tradit emptori
mpore ſtatuto? In foro externo ſolum de damno
: intrinſeco, v. gr. ſi res deterior ſit facta. At in
cientiæ etiam de damno extrinſeco, & accidentali
; v.g. ſi ex defectu illius tritici, aut hordei, mortua
ncipia, equus, &c. quia venditor eſt cauſa damni
m retentionem, ſi culpabiliter tradere emiſit: & ſi
um, etiam ſi abſque culpa. *Leſſius lib.2.c.21.dub.13.* Leſſ.

ptor pretio credito, tempore ſtatuto non ſoluit : ad
eatur? In conſcientia tenetur ad lucrum ceſſans,
n emergens. *Poteſt ne venditor ab eo pretij fructus*
lon; quia eſſet vſura. *Leſſius lib.2. cap.21. dubit.13.* Leſſ.
At *Rebellus part.2. lib.4. q.16. ſect.1. num.11.* docet Rebell.

eri non poſſet. Monet vendenda dignis,& pre
Azor. . *Azorius* autem *tom.3. lib.8.cap.7.q.3.* etiam
tatem huiuſmodi venditionem non damnat,
;, moderato pretio, taxentúrque ementibus
oribus, & operibus, & metus amittendi offic
tur.

De em ptione, 1. *Alios impedit quis, ne merces ab iis emat, q*
t, ſed eas ipſe emit anticipatè ita vt alij poſtea co
... ipſius cariùs emere: obligatur ne is ad
Rebellus obligari docet,licet *Molina* & alij
ſari affirmet.

quis rogatus à venditore poteſt ne em
minoris; quia (vti *Leſſius*) merces
ut etiam pro medietate vileſcunt.
Salas. (ior) ſignum copiæ mercium, &
emp

83 *Chirographa ſpem habent exiguam ſoluti*
Molin. *ſunt ne exiguo pretio emi?* Poſſunt (ait *Molina,*) tame
integram ſit obtenturus ſolutionem; hoc enim ind
bonæ fortunæ dandum.

84. *Bona fide à fure rem emi, quam maiori de*
vendidi: teneor ne domino reſtituere illud plus, quo
Laym. *ditior?* Cum *Laymano* ſentio, non teneri; quia fi
induſtriæ; modò pretium quo ipſe emeras, iuſtu
mum, fuerit.

85. *Quid minoris iuſto pretio emptum eſt: reſti*
Molin. *totum?* Solùm teſte *Molina* reſtituendum quod
pretio, non autem res ipſa vel fructus.

86. *Emis res pretio viliſſimo: præſumendum ne fal*
Molin. *rem?* Minimè (ait *Molina*) ſed potius præſumendu
rem donare quod iuſto pretio deeſt.

87. *Vilius emi, quia à venditore neceſſitate co*
Molin. *ne reſtituere?* *Molina* aſſerit licitè vilius eme
in gratiam venditoris, aut merces expoſitas à co
neceſſitate; quia iniuria non eſt, quod hìc &
reputatur.

88. *Poſſum ne caram venditionem mihi factam*
tionem in alium tranſferre? Potes; quia volenti ta
Saa. pati non fit iniuria. Sic *Saa.*

89. *Bona fide alienum & emi, & vendidi: tene*
parente vero domino? Nec domino te, emptorem
Saa. ſatisfactionem, niſi in quantum facti eſtis ditio
Tolet. quidam affirmant. Aſt ego cum *Toleto* aſſero d

[illegible]
[illegible] quis vendidit duplo maiori pretio, quàm vale-
[...]tium factum eſt ad dimidium iuſto minus : tenetur
[...]r aut emptor ad vllam reſtitutionem ? Negatiuè
[...]ferit ; quia in primo caſu nulla fraus, aut neceſſitas Gord.
[...]cundo autem in his ſub haſta venditionibus tenet
[...]a : res tanti valet, quanti vendi poteſt.
[...]entum eſt taxatum pretio rationabili, & modera-
[...]ne tempore magna ſterilitatis quis ſuum frumentum
[...]tio, quod abundantia tempore fuerat taxatum ? Non
[...]a docet ; quia taxa non tempus magnæ, ſed me- Molin.
[...]piæ, ac ſterilitatis reſpicit.
[...]r ne aliquid exigere ſupra iuſtum pretium ratione
[...]is cui exponitur is, qui credito vendit? Ex *Leſſio*
[...]e ; quia exponere ſeſe huic periculo eſt pretio Leſſ.
[...]
[...]ſt ne quis Matriti vendere domum pretio currenti,
[...]tulam, & Regem breui aliò migraturum ? Licitum
[...]teſtatur. Molin.
[...]t ne vendere triticum pretio, quo nunc appretiatur,
[...]vt venditor tunc cùm fiet ſolutio, poſſit accipere tri-
[...]ecuniæ prout libuerit ? Non licet ; quia venditor ſic
[...]rat negotium, nec vllum periculum ſubit. Sic
Rebell.
[...]t ne quis res indifferentes vendere iis, quos nouerit

. *An liceat carius vendere hoſpitibus quam* at aptè *Molina*.

10. *Ager aut domus loci ſacri conſtructioni ne ne iudex cogere vendi?* Poſſe ait *Molina* pari mento. *Quid ſi non ſit neceſſaria, ſed vtilis?* Po iudex, ſed Princeps.

EXAMEN VII.

De Iuſtitia & iure, circa materiam ſecu Contractibus onerofis, ſcilicet, Cenſibus.

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex Cenſus?

Cenſus. 1. Q*Vid Cenſus?* Cenſus quidem nomine penſio ſoluenda annuatim alteri: ſe illam accipiendi. Hinc definio cen ſus eſt ius percipiendi annuam ex re, vel perſona alterius.

2. *Quotuplex Cenſus?* Quadruplex. Primò ex eſt Reſeruatiuus, alius Conſignatiuus. Secundò qua fundatur, alius eſt Realis, alius Perſonalis. Te ſione ſoluenda alius eſt Pecuniarius, alius Fructua tò ex tempore alius eſt Perpetuus, alius Tempora dimi poteſt, ille minimè.

3. *Duplicis illius cenſus Conſignatiui, & Reſeru ne exprime. Quid Reſeruatiuus?* Contractus quo fert rem ſuam in alterum quoad dominium di vtile, reſeruata ſibi annua penſione. *Quid Conſign* contractus quo quis alteri vendit ius percipien penſionem ſuper rebus ſuis, aut ſuper perſona. Hi plex eſt, Realis, Perſonalis, & Mixtus. Realis qui tur in re ipſa, vt in agro, vinea, &c. Perſonalis quatenus talis perſona poteſt aliquid acquirere bore, induſtriáque. Cenſus verò mixtus ſuper re fundatur.

CAPVT II.

De iuſtitia & conditionibus cenſuum.

Vtrum ne liciti cenſus prædicti? Liciti quidem ſunt iure na-
turæ, & Realis quidem iure Pontificio. Eius proprium
t re pereunte cenſus quoque pereat. *Si Temporalis eſt?*
is eſt, etiam ſi minori pretio ematur, quàm ſint penſio-
e eo ſoluendæ, ſiue ſit ad certum numerum annorum,
l incertum, qui vitalitius dicitur. *Quid de Perſonali?*
um in debitore ponat obligationem perſonalem ſol-
penſionis,& obligationem hypothecæ in bonis,licitus
erſona tamen, ſuper qua fundatur, debet eſſe fructifera
um induſtriam & laborem. Patet ex his etiam mixtum
itis licitum eſſe.

Quidnam iuſtum pretium cenſus? Si perpetuus ſit, maius
bet, quàm Redimibilis, & à communi pendet æſtima-
ſi taxatum non ſit, vel aliter conſuetudine loci rece-
Eodémque modo cenſus temporalis pretium erit æſti-
m minùs quidem quàm perpetui.

Quænam conditiones ad cenſum requiruntur ex natura
s præcipuæ. Prima, vt ius quod venditur, in re ven-
fundatum. Secunda, vt pretium iuſtum ſit. Tertia, vt
us vtriuſque intercedat. Cætera accidentalia ſunt, &
umano requiri poterunt. *Eſt ne æquum pactum vt*
meta redimatur? Iniquum eſt,niſi huiuſmodi onus in
e pretio compenſetur.

...ænam autem conditiones de iure poſitiuo ad cenſum
...um requiruntur? Tres Bullæ recognoſcendæ Mar-
colai V. Pij V. *Exprime Pij V. conditiones.* Ad quatuor
ocantur. Primum caput continet fundamentum
bi requiritur. 1. Vt ſi res aliqua. 2. Vt immobilis.
fructifera. 4. Certis finibus nominatim deſignata.
nte, aut reddita infructifera, pro rata perit cenſus.
caput requirit ex parte pretij. 1. Vt ſit iuſtum.
in pecunia ſoluatur. 3. Vt ea numeretur in ipſo
tionis inſtrumenti coram Notario & teſtibus.
pretio redimatur. 5. Vt pretium non mutetur
temporum, aut contrahentium. Tertium ca-
enſionis ſoluendæ poſtulat. 1. Ne penſio ſit an-
t non augeatur, neque nouus cenſus conſtitua-
m re, aut alia *pro cenſibus decurſi* temporis
præteriti,

ad quem de iure non pertinet, reiicitur. 5. Cane
pretio cenſus, ab initio extorquendo, in pœnam
lutionis, vel etiam ob aliam cauſam. 6. Irritanum
adimentia venditori facultatem cenſum quan
mendi, non obſtante etiam immemorabili p
Quando cenſus redimendus eſt, id bimeſtri ant
dum eſt illi, cui pretium numerandum. Poſt de
abinuito intra annum repeti pretium poteſt. Si
tionibus cenſus reprobatur, ſiue is de nouo cre
netur.

8. *Bulla Martini V. quanam ſunt conditione*
illa rem in terminis iuris naturalis, nec reddit i
deficientes in conditionibus à ſe poſitis, ſaluo i
Conditiones autem Martini inter ſuperiùs enu
tinentur.

9. *Conditiones Bulla Nicolai V. recenſe.* Prohi
ſum ſuper omnibus bonis. 2. Pactum retrouendit
pretio. 3. Annuam penſionem vetat excedere d
tem pretij. 4. Pro ſecuritate contractus apponi p
& pœnæ.

10. *Adnota ex his, qua notatu digna videbunt*
Cenſum perſonalem videri prohibitum per Bu
non autem Vitalitium, vt quidam contractus ſp
vel innominatus fundatus in æquali periculo. 2.
cenſibus fundari poſſe, modo in caſu redemption

nec debita, nec rem tradi pro pretio, quæ illud va-
unde ceſſante neceſſarium non eſſe totam pecuniam
i in conſcientia: probabilius tamen videri requiri
ionem. 8. Redemptionem faciendam pro eodem pre-
it tamen poſſe in alia re, ex reuendentis conſenſu. 9.
ſe redimi minoris, quàm emptus ſit, ſi res omnes ſint
n ſtatu. 10. Penſionem non ſoluendam anticipatè ex
onem ſi ſponte ſoluatur, non eſſe in conſcientia contra
11. Ex penſionibus decurſis cenſum augendum non
. Reperiunte, ad penſiones ſoluendas venditorem non
quod ſi aliquo anno res fructus non ferat, deberi pen-
modò res non ſit reddita infructifera. 13. Liberè poſſe
em rem ſubiectam cenſui alienare; cenſualiſtam
in eius emptione eſſe præferendum. 14. Ob penſionem
illam nullam pœnam cenſuarium incurrere, nec gra-
oneribus eſſe, quæ ad eum minimè ſpectant. 15. Ven-
a haud cogi redimere cenſum: ſemper tamen poſſe
io redimere. 16. Non prohiberi per Bullam cenſus
ibiles, qui altiori pretio emuntur. 17. Denunciatio-
inctionis faciendam, poſtquam bimeſtre expectan-
. Cenſus factos ſub alia forma in conſtitutione Pij V.
itios iudicari præſumptione iuris: & authorem tan-
ſurarium puniendum.

C A P V T III.

xis circa materiam de Cenſibus ex Societatis I E S V *Doctoribus.*

Equiritur ne æqualitas inter Cenſum & pretium? Id
, planè in contractu cenſuali de iure naturæ requiri-
nde ſi aliqua grauamina hinc inde per pacta acceſſoria
antur, prudentis arbitrio ſunt debitè compenſanda.
lib. 2. c. 22. dub. 12. n. 74. Leſſ.
Requiritur ne in contractu cenſus de iure naturæ, vt non
tur pactum de redimendo in fauorem emptoris, ne ſit vſu-
? Secluſa lege poſitiua exiſtimat *Valentia tom. 4. d. 5.* Valen
2. part. 6. talem circunſtantiam non requiri, & pactum
ndi apponi poſſe, dummodo hoc grauamen debitè ab
e compenſetur.
Si venditor cenſus non ſoluit fructus, poteſt ne ex his cen-
ſus

Salas. *ſus augeri, aut nouus conſtitui?* Poſſe *Salas de cenſ. du* affirmat.

14. *Poteſt ne de pecunia credita conſtitui?* Aliqui Leſſ. alij negant. Exiſtimo poſſe probabiliter; Pij V. Bulla id prohibens, non eſt recepta. Lege *Leſſium lib. 2 dub. 13. n. 99.*

15. *Eſt ne licitum pactum de retrouendendo in fauo ptoris cenſus?* Licitum eſt. Id eſt, poteſt obligari vendi ſus ab emptore, vt quando is voluerit teneatur reëm ſum. quem vendiderat, reddito eodem pretio, vel poſtea valebit cenſus, provt inter ſe conuenerint. Ne bet tunc emptor cenſus computare penſiones interin ptas in partem pretij, modò tamen aliquo alio mod Mald. men, quod per hoc pactum imponitur venditori, trium boni viri ab emptore compenſetur. Hæc *Mald* Tolet. men ob periculum vſuræ pacta huiuſmodi fugienda.

16. *Quandónam ſoluendus eſt cenſus?* Reſpondet *To* fine anni, niſi aliud ferat conſuetudo, aut pactum.

17. *Eſt neceſſarium fructum loci non eſſe minorem* Tolet. *cenſus?* Communis opinio eſt oportere non eſſe mi *Toletus* tamen negat id eſſe neceſſarium.

Saa. 18. *Poteſt ne fructus aliquis eſt pacto ſolui pro cenſu teſt ſolui pecunia?* Aſſerit *Saa* poſſe, etiam ſi locu ſubiectus talem fructum non ferat.

Saa. 19. *Licet ne cenſus ex vtraque contrahentium pa mibilis?* Ex doctrina *Saa* exiſtimo non licere.

Saa. 20. *Inter quanam bona cenſus numerantur?* Inter bilia adnumerari ex eodem *Saa* affirmo.

EXAMEN VIII.

De Iuſtitia & iure, circa materiam tertia contractibus oneroſis, ſcilicet de Cambiis.

Capvt Primvm.

De Cambij eſſentia, & ſpeciebus.

1. *Quid eſt Cambium?* Permutatio negotiationis matis pro numiſmate. Non quælibet perm

Ca

Cambium hîc eſt. *Quotuplex permutatio?* Triplex. Prima, qua res rebus permutantur. Secunda, qua res pecunia. Tertia, qua numiſma numiſmate. Igitur permutatio numorum negotiatoria cum ſpe lucri Cambium dicitur.

2. *Quot ſunt Cambij ſpecies?* Quatuor. Prima, Cambium minutum, cum maiores pecuniæ pro minoribus, vel minores pro maioribus dantur cum aliquo lucro. Secunda, Cambium ſiccum, cum campſor dat alicui pecuniam, vt eam cum lucro in eodem loco poſt aliquod tempus reſtituat, prout valebunt in loco alio remoto tempore ſolutionis. Tertia, Cambium per literas, cum quis dat campſori pecunias, vt eas in alio loco verè accipiat, prout ibi ſtatuto tempore valebunt, à campſoris ſocio. Quarta, Cambium reale, cum campſor dat pecunias alicui in vno loco, vt eas in alio loco reſtituat. Ego verò *Filliucij* ſententiam præpono, qui duplicem tantùm Cambij ſpeciem ſtatuit: vnum, inquit, Cambium eſt, quod fit in eodem loco ratione diuerſæ materiæ, quod dicitur minutum: alterum in diuerſo per literas, quod appellatur Cambium per literas. In cuius expoſitionem præmitto tria eſſe in pecunia, materiam, figuram impreſſam, & valorem in ordine ad res venales. Filliuc.

3. *Num campſoria ars licita?* Ita planè, periculoſa quidem, ſi tamen debitè fiat; Reipublicæ valde vtilis, & neceſſaria: at Eccleſiaſticis prohibita eſt.

4. *De prima igitur Cambij ſpecie ex materiali orta diuerſitate pecuniæ diſſeramus.* Cambium minutum illud aſſero quando pecuniæ minores (vt dixi) commutantur cum maioribus eiuſdem, vel alterius materiæ; ſiue quæ ſunt vnius prouinciæ commutentur cum iis quæ currunt in alia: ſiue pecuniæ publicæ & antiquæ commutentur cum deformibus vel nouis. Eadem lex de maiori pecunia pro minore.

5. *Recipi ne poteſt pro hoc Cambio minuto pretium?* Poteſt planè iuſtum, & obſequio commenſuratum. Menſura ſi taxata non ſit, à communi æſtimatione penſanda eſt.

6. *Poſſunt ne priuatæ perſonæ cambientes hoc pretium accipere?* Poſſunt, modò minus ſit ob minora incommoda & obſequia præſtita.

7. *Quid ſi pecuniæ pretium firmum ſit?* Poteſt tamen pro Cambio aliquid accipi. *Famulus commutans pecunias ſoluendas creditori ſui domini, poteſt ne Cambij pretium lucrari?* Aliquando poteſt. v.g. ſi tacitus adſit domini conſenſus, vel nullum detrimentum creditori propter hoc ſequatur.

8. *Iam verò ſecundæ ſpeciei Cambij recole iuſtitiam.* Cambium

 bium

Si ſiat Cambium intra eandem Prouinciam,
lucrum poteſt? Ita planè, niſi eſſet lege huma
Augetur ne lucrum ex diſtantia? Augetur,
ſit, quamuis hæc inter mercatores in conſider
beantur. *Poſſunt ne priuatæ perſonæ in eadem*
accipere? Profectò non deberent; quia tamen
mercatores reſpiciunt potiùs quàm ad oper
ideo etiam ipſæ currens fori pretium ſequi p
tur ne iuſtè campſor ſiue prius det, vt alibi acci
accipiat, vt deinde reddat? Iuſtè lucratur; quia
tualis adeſt tranſlatio, ſeu aſportatio. *Quid*
pecunia in loco ad quem cambitur? Nihil referr
id totum eius induſtriæ tribuitur, & res ipſa
mabilis.

10. *Obſecro cauſas lucri in Cambio aſſignes.*
poſſunt. Virtualis tranſlatio: maior æſtimati
crum ceſſans campſori: carentia pecuniæ cun
iuncta pericula.

11. *Quid de Cambio ad Nundinas?* Camb
differt à locali niſi accidentariè. Seruatis debi
bus eſt licitum. Tres præcipuæ: vt iuſtum pr
ſecundum communem fori æſtimationem: v
tatio fiat ex vno loco in alium: vt in æſtimat
ſe ratio temporis non habeatur.

12. *Eſt ne licitum Cambium pro ſecundis*

ratores. Nec pretio per monopolium inducto
ui fuerunt eius cauſa in principio ſaltem; ſecus
mmuniter receptum erit.

CAPVT II.

ullis aliis ad Cambiá pertinentibus.

ne campſores à campſariis fideiuſſores exigere?
ts etſi campſor ſit fideiuſſor, poteſt aliquid pro

citum pactum de intereſſe, ſi campſarius in mora
m, modò mercator certus moraliter ſit tantun-
ex mora ceſſaturum.
ir non vult dari Cambium niſi pro loco vbi plus
t ne? Si obligatus eſt pro officio, iniuſtè facit;
ata eſt, ad ſummum contra charitatem ageret;
eſſet incommodum, nec etiam debitam proxi-
a læderet.
um Cambiorum quænam conditiones continentur?
a ſicca, in quibus videlicet ſolutio fit in eodem
r. Secunda, ne Cambium reale fiat cum aliquo
ſtatuti termini lucro: ne ab initio de certo
oram contrahentes paciſcantur: ne fiat Cam-
oximas nundinas, vel proximos terminos iux-
rt in terminis ſolutionum ratio habeatur ma-
oris diſtantiæ locorum.
ntur pecuniæ valor, licebit ne exigere eandem? Mi-
qualitatem. *Poteſt ne vlla in ordine ad ſolutio-*
Minimè ſi publico ſigillo munita ſit, niſi de
ere pactum fuiſſet.
pecunia valorem mutari à Principe: quidnam
bſeruandum? Multa obſeruari debent. Primò
eſt pacti prius initi, videlicet ſoluendi in au-
o duplici, & ſic de aliis cautionibus inter con-
ſitis. 2. Si pecunia promiſſa mutetur quoad
nſecum, hoc eſt materiæ, vel ponderis, ſoluenda
a valorem antiquum tempore contractus. Si
m valorem extrinſecum, hoc eſt, legalem, &
tium, ſolutio fiet ſecundum æſtimationem,
cuniæ poſt culpabilem moram in ſoluendo,

etiam Cambium ad creditum, & Cambit
nullam continet iniuſtitiam. 13.

22. *Si pecunia ſit rarior, aut melior,*
cambienda, plus ne mercedis à campſore ex
dubitet?

CAPVT III.

Praxis circa materiam de Cambiis
IESV *ſchola.*

23. *QVando campſarius differt ſolutione*
poteſt ne campſor illas adiicere ſorti p
Leſſ. *bium augere?* Aſſerit *Leſſius lib.2. cap.23. d*
quia campſores moraliter certi ſunt, ſe i
tuiſſe ſtatim ad cambium dare, & per ill
lucrum iam ceſſat.

24. *Campſor, qui bona fide dat pecunia*
duni ſoluendam, putans campſarium illam
poteſt ne certior factus, ordinarium lucrum
Molin. *Molina tom. 2. tract. 2. diſput. 404. num. 7*
pſor bona fide contractum ex parte ſua i
tur quoque campſarius ex ſua parte imple

dam intentionem lucrandi ex dilatione ſolu-

ebetur ne aliquid pro Cambij prouiſione? Affir-
es ex conſuetudine inueterata deberi tertiam Leſſ.
uti pro ſingulis contentis ſcutis : idémque ſumi
prouiſionibus recambiorum, & continuationum
ties. Ego quidem aſſero non debere campſores
is ſumere integrum intereſſe Cambij in conti-
as.

at ne mortaliter campſor, ſi à principio paciſcatur
rio certum, ac determinatum intereſſe, etiam in caſu
nis? Non peccare aſſerit *Reginaldus*, modò mora- Regin.
et illud eſſe iuſtum.

mammodo creſcit valor pecuniæ ad Cambium? Ex
liis reſpondeo plus valere præſentem loco, quàm Tolet.
: item cùm multi accipiunt ad Cambium, & pauci
ob metallum, figuram, pondus, temporis occaſio-
ium de valoris mutatione, raritatem, aut dantis
dum.

dam lex prohibet Cambium per litteras in eodem
ne tamen licitum? Ex Nauarro *Saa* docet legem Saa.
idem præſumere, quæ ſi abſit, non intendere
;onſequenter affirmo de Cambiis omni-
is, aut Cambiorum licitis conditioni-
prohibeantur; ceſſante enim fraude, quam

Quid, quotuplex, & ad quos tranſ ac quibus pereat.

1. *QVid eſt Locatio?* Contractus,q aliqua ad vſum, vel fructum c tio. Conductio, quo recipitur finitur.

2. *Quotuplex Locatio?* Multiplex quide ta, tum ex vſu, tum ex tempore.

3. *Quinam poſſunt locare?* Qui poſſun bentur milites, curiales, Eccleſiaſtici. Con nes non prohibiti. Conductor ſublocare p cohabitantibus.

4. *Quanam locantur res?* Quæ vendi p rò non poſſunt propriæ res; ſed bona do duci, non autem vendi. Vſu conſumptib niſi formè ad pompam. Res aliena ſubloca ſi bona fide putetur tua.

5. *Quænam ſunt ad locationem ſubſtantia* Conſenſus, Res, & Pretium. Cùm plures co bent, omnium conſenſus requiritur. Iuſt deſumitur ex conuentione, conſuetudine num, & Prouinciæ, & arbitrio boni viri: iden

... Ex culpa autem lata, & leui obligatur. ... tenetur de leuiſſima, nec de caſu fortui- ... de illo eſſet.

Capvt II.

...tuis locatoris, & conductoris obligationibus.

...andónam locatoris, penſio ſoluenda? In fine anni de ...ure communi, niſi aliter conuentum eſſet, aut ferret ...ndo. Pro ea autem cenſentur obligati fructus ſeparati ...o,& res in prædium inductæ animo,vt ibi ſint;quan- ...uerit conductio: ſi extrahantur, etiam tacitè hypo- ... cenſentur.

...uid de penſione in ſterilitate? Si conductor nihil colli- ...ittenda penſio eſt,ſecluſa alia conuentione. Si magna ..., aliquid remittendum, non ſi modica. *Magna autem ...am cenſebitur?* Cum detracto ſemine, & expenſis, ...ereſt quod ſufficiat ſaltem dimidiæ penſionis ſolutio- ...*enda ne, ſi extra ...dinaria vbertas?* Ita equidem, niſi ...liud haberetur.

...ductor expelli tempore locationis finito? Po- ... terminus prorogatus, ſi ſciente locatore

re, … abſque cauſa rem locatam …
Vt reddat integram, ſicut accepit.

14. Quænam denique ex locatione actiones … ma dicitur actio ex locato competens locatori … ductorem, vt ſoluat mercedem ; quod ſi non fecit … etiam vſuras. Secunda eſt actio ex conducto conue… ductori aduerſus locatorem, vt det rem locatam, & … intereſt conductori, ſi per locatorem ſteterit.

15. *Tempore finito poteſt ne conductor inuitus ret…* nimè. *Quónam autem modo finitur tempus locationis …* ratione finitur, & mutuo conſenſu, & temporis lap… locata pereat.

16. *Sola ne taciturnitate locatoris, tempore finito, … locatio ?* Aliquando quidem ſola patientia & ta… locatoris poteſt renouari.

CAPVT III.

De famulorum Mercede.

17. I*Vſtum famulorum ſtipendium aſſigna.* Illud … ſtum eſt ſtipendium, quod paſſim ed… ſolet, ita vt non ſit minus infimo, nec maius ſupr…

18. *Vtri ne famulus occultâ compenſatione poteſt* …

a ſubtrahi, niſi aliud conſuetudo ſuadeat; non de-
alimenta negari, nec aliæ expenſæ neceſſariæ.
lus mihi obſequium præſtat nulla mercede conſti-
*m*erandus ille eſt, vel iuſta mercede perſoluta, ſi
lia ſint, vt eis regulariter conſtituta ſit merces:
norum gradibus exhibitis, quibus valeant com-

ert famulus ſecretò de bonis domini: debet ne re-
alè equidem agit, ſed tamen niſi iuſtam merce-
it, non tenetur reſtituere: modò bis merces non

etur ne famulus ad bonorum domini cuſtodiam? Te-
bus ad officium ſuum pertinentibus. *Si damnum*
, qui tenetur? Si ſit in negotio à domino conſti-
ainus reſarciat; ſi non ſit conſtitutus, ipſe debet

CAPVT IV.

rca materiam de locatione, ac conductione ex
Societatis IESV *Auctoribus.*

§. vnic. *De locatione, cōductione, & ſalario varia.*

'm liceat locare meretrici, aut vſurario domum.
aliqui negarunt; quia eſt miniſtrare contra caſti-
ſtitiam materiam. At *Petrus Hurtado de Mendoza*
ſect. 30. §. 394. limitat, in caſu quo domus alteri
it; quia vnuſquiſque tenetur actus illicitos ſuæ
e, quoties poteſt abſque incommodo. Imò ſi pru-
times, fœminam alibi prudenter victuram, debes
acuam relinquere, amiſſo lucro. Hæc Magiſter
Valentia tom. 3. *d.* 5. *quæſt.* 21. *part.* 4. docet locari Valent.
nſi alteri commodè *poſſet locari*, niſi loci circun-
ura eſſet occaſionem ſæpius delinquendi, aut niſi

Dd 5 vicinia

tract.28.part.2.cap.2. num.84.

30. *Si famulus de pretio iuſto infimo conuenit q*
non poſſe facere compenſationem ; quia nulla ipſi d
tur : rogo, an ſi de pretio minore iuſto infimo conu
Suar. *procuranda compenſationi ſtudere ?* Aſſerit *Suar*
tom. 3.d.86. ſect.4. famulum , qui de pretio ini
paupertate coactum, poſſe ſibi damnum reſarcir
damnum eſt, ſi iniuria eſt, etiam (tanti Doctoris
rim) ſi paupertate non cogatur , poterit ager
tionem.

31. *Poteſt ne filius ſalarium exigere à patre m*
Molin. *agricola pro opera à ſe illo in officio impenſa ?* Non
tom.2. tract.2. d.234. aſſeruit ; quia dum filium
Laym. in domo , videtur ad obſequij actiones obligari.
lib.3. ſect.5. tract.4. cap.8. num.6. probabiliter
cenſet ; quia illud lucrum quatenus ex bonis pa
opera ſimul proueniens , videtur, partim inte
partim inter aduentitia adnumerandum. Si ergo
ſibi lucrum retineat , nec aliquid filio velut S
relinquat, tenetur illi ſalarium , quod præberet
hibere , ſaltem exigente filio.

32. *Duo habent domum , vel fundum communi*
vult vni locare, alter verò non vult : aut vnus
vnum vſum , alter ad alterum : aut vnus vult
honeſta, alter inhoneſta : quinam contractus praua

Non poſſe inuitis ſociis *Saa* cum Sylu. aſſerit. Ego ſaa.
;im, niſi irrationabiliter fuerint inuiti ; aſſolent enim
aduerſus aliquem affici, præcipuè vulgares.

Poteſt ne conductor non ſoluens ſtatim expelli? Poſſe do-
niſi ad decennium conduxiſſet ; tunc enim per bien- Saa.
xpectandum. *Quid ſi locator non expellere promiſiſſet?*
;itur : ſi ſoluat penſionem.

*Timetur res negligentia conductoris peritura : poterit ne
ericulum in ſe ſuſcipere?* Poterit eodem *Emanuele* au- Saa.
ſed minuendum aliquantulum eſſe pretium ob talem
tionem docet.

Valent ne locationes Beneficiorum anticipata ſolutione?
lent quidem in præiudicium ſucceſſorum, ex Trident.
t. Addit *Molina* ſi conductor ſoluiſſet, debere ſucceſ- Tolet.
atum habere, ſi eſt conuerſum in Eccleſiæ vtilitatem. Molin.

*Dixiſti in ſterilitate magna fortuita remittendam pen-
gri pro rata : rogo, an debeat fieri remiſſio, ſi res ſit locata
s annos pro parua penſione?* Ex *Molina* reſpondeo, ſi res Molin.
t, v.g. ad decem annos, remiſſionem non fieri. Admo-
non dici ſterilitatem ſi fructus collecti pereunt : nec
tem, ſi fructus collecti multum valeant.

*Dixiſti auctis fructibus caſu fortuito, vt in magna ad-
fertilitate, augendam penſionem pro rata : num id ſit
ptum?* In Regnis quidem Hiſpaniæ minimè rece-
ſero, in aliis *Saa* affirmat receptum etiam non eſſe

De Iu[illegible] iure, circa ma[illegible]
Contractibus onerosis, ſcilicet,
Emphyteuſi.

Capvt Primvm.

De Emphyteuſis conditionibus.

1. **Q***Vid ſignificat hoc vocabulum, Empl*
gnificat *inſtitutionem*, propterea qu
in Emphyteuſim datur, melior redd
borum inſitione, & cultura.

2. *Quid eſt igitur Emphyteuſis?* Contractus,
mobilis conceditur alteri quoad dominium, cum
ſoluendi penſionem ſtatutis temporibus domino
tis, ea de cauſa.

3. *Quotuplex eſt?* Multiplex quidem, Noua &
reditaria, & non hæreditaria: Eccleſiaſtica, & ſec

4. *Quinam poſſunt in Emphyteuſim dare?* Gen
ſunt omnes qui poſſunt alienare. *Pupillus ne?* Al
non poteſt, vt neque abſque curatore minor. *An*
Eccleſiave Prælatus? Ille minimè, hic autem etia
tur niſi ab antiquo dari ſolita, interueniente iuſ
debita ſolemnitate.

tetur. 6. Vt rem notabiliter deteriorem reddens amit-
Vt Emphyteuta non vendat Emphyteuticum ius, &
amenta à ſe facta, niſi directum dominum præmoneat
adit in commiſſum, & redit res ad directum domi-
8. Vt quoties res venditur, vel alienatur, is qui eam ac-
irecto domino ſoluat laudemium, niſi vel hæres neceſ-
itulo hæreditatis, vel filia dotis titulo, eam recipiat.

Quot denique Emphyteuſis obligationes? Tres præcipuas
tis indicabo. Prima, vt Emphyteuta penſionem ſoluat.
a, vt rem non alienet, niſi domino admonito. Tertia,
non faciat deteriorem. Præterea de dolo tenetur cul-
, & leui.

Expende penſionis ſoluendæ obligationem. Si res in to-
rierit, nulla penſio debetur. Si tantum in parte ſoluen-
odica ſit, non ſoluenda ſi magna. Propter ſterilitatem
penſio non remittitur. In fine anni ſolui aſſolet, col-
fructibus, & debet tota ſolui alioquin in commiſſi
n incurritur.

Capvt II.

De ſucceſſionibus in Emphyteuſi.

iunt etiam ſi hæredes non ſint; ſi verò fiat ment
ſit ad filios, niſi hæredes ſint. *Veniunt ne cuncti ne*
filia non veniunt, ſi dicatur dari ſibi, & deſcender
maſculis; ſecùs ſi dicatur, vt accipiat ſibi, & filiis
ertiam generationem.

ranſmittit ne pater cui maluerit filio? Non, niſi
tria. *Tranſit Emphyteuta in Religionem.* Succe
, ſi capax ſit, & Emphyteuſis ſit hæreditaria ita vt
; ita nominari debet aliquis, cu
ma... , & reuertatur ad dominum. *Tranſit ne*
; ſi ſecularis ſit hæreditaria, non ſi Ecc
ne ad ... eas? Ex verbis planè deſume
au

14. *Sumptus facti in re E phyteutica ad quemnam per nent?* Pertinent ad Emph eutam quoad æſtimationem quoad proprietatem domini iunt, niſi aliud ex conuentio habeatur.

Capvt III.

Praxis circa materiam de Emphyteuſi ex Societa Iesv *Doctoribus.*

15. Q*Vidnam ſit laudemium, & quandonam ſoluendi domino poſſeſſionis?* Laudemium eſt quinquageſi pars. Porrò quando res emphyteutica ad alium Emphyte tam per venditionem, vel donationem, vel permutatione vel locationem decennalem tranſit, ſoluendum eſt à ſecun Emphyteuta laudemium, ſeu quinquageſima pars domi directo propter inueſtituram ſeu laborem, quem domin directus ſubit inueſtiendo, ſeu mittendo nouum Emphyte tam in poſſeſſionem.

Filliuc. 16. *Si Eccleſia, vel perſona priuilegiata concedat domu vel agrum in cenſum emphyteuticum redimibilem, emphyteu ne gaudebit priuilegio exemptioni?* Non gaudebit; (ait *Filli cius*) quia tunc dominium non remanet penes Eccleſiaſtic ſed ſolùm ius recipiendi annuam penſionem. Secus eſt aliis Emphyteutis Eccleſiæ.

Molin. 17. *Dixiſti Emphyteutam rem perdere, ſi per biennium ſoluit penſionem: rogo, num opus ſit iudicis condemnatione?* rit *Molina* opus eſſe; iudicem tamen nihil facere niſi

peter

EXAMEN XI.

a & Iure, circa materiam ſextam de ontractibus oneroſis, ſcilicet de Feudo.

CAPVT PRIMVM.

ubſtantia, & conditionibus Feudi.

Vid eſt Feudum? Contractus, quo res immobilis conceditur alteri quoad dominium vtile pro fidelitate ſeruitióque perſonali exhibendo, retenta proprietate.

lex? Multiplex quidem eſt. Præcipua autem dium, Paternum,& Nouum; & Hæreditarium,& [illegible] b aliis differt, quod obſequium

[illegible] *dum dare?* Qui ſuorum bonorum [illegible]ıtrationem, & non ſunt aliquo iure

6. *Exprime feudi conditiones?* Septem ex meis collegi Doctoribus. 1. Vt ſit de re immobili, vel pro tali habita. 2. V[t] dominium directum, & poſſeſſio ciuilis apud dominum re- maneat; vtile verò in vaſallum transferatur. 3. Vt non tene- tur feudatarius ad penſionem, ſi eſt feudum purum, ſed tan- tùm ad perſonale obſequium. 4. Vt ſi obſequium non præ- ſtiterit, feudum amittat. 5. Non poteſt illud inuito domin[o] alienare, aliàs amittit. 6. A domino inueſtiendus, & in poſ- ſeſſionem mittendus eſt, iurata fidelitate. 7. Inuito domi[no] non poteſt feudum donare, oppignerare, vel alteri in feu[dum] concedere.

CAPVT II.

De domino & feudatario plura.

7. S*Cio iura multa habere feudatarium & dominum [in] feudo. Itaque ius feudatarij recole.* Primò, vtile domi- nium non licet alienare, domino inuito. Secundò, non poteſt rem feudalem oppignerare. Tertiò, poteſt fundo feudali ſer- uitutem imponere, ſibi ſoli noxiam. Quartò, dare alteri feudum poteſt ſeruatis hiſce conditionibus, vt fiat ſine fr[au]- de: vt detur pari: vt iiſdem pactis, quibus ipſe accepit, det. Quintò, de feudo teſtari non poteſt, poteſt tamen ei ſine con- ſenſu domini renunciare. Sextò, dominum non poteſt offen- dere, nec contra eum militare. Septimò, non poteſt feud[um] diuidere inter conſortes, ſi feudum ab Imperatore. Octauò[, in] alienatione feudi noui ſufficit ſolius domini conſenſus. N[o]- nò, ſi pater alienare voluerit, requiritur conſenſus filiorum, ſi ius illis ſit acquiſitum; at ſi hæreditarium ſit ius, non re- quiritur conſenſus filiorum.

8. *De iure domini in feudo, & obligatione feudatarij qu[id?]* Primò quidem feudatarius domino fidelitatem iurat. Secun- dò, ſi plures feudatarij hæredes, omnes iurare debent; ſi com- munitas feudataria, vnus, qui feudum accipit, nomine illi[us] iuramentum præſtabit. Tertiò, vaſallus tenetur per ſeipſ[um] domino inſeruire, niſi dominus in alium eius vicari[um] conſentiat. Quartò, actio competens vaſallo, vt p[er in]- ueſtituram tradatur poſſeſſio, quæ dicitur actio ex l[ege] ſtipulatu.

9. *Quidnam præterea vaſallo competit?* Primò, poſ- ſeſſionem dominium vtile. Secundò, in nouo feudo

ius...

m agit vaſallus ad poſſeſſionem ; at in antiquo
n, vt inneſtitura renouetur. Tertiò, eiuſmodi actio
tiam hæredi vaſalli contra hæredem domini, ſi
it, qui inueſtitur ; at ſi Eccleſiaſticus fuerit, non
cceſſor in Eccleſia confirmare. Quartò, ſi feudale
uictum fuerit, liberum eſt vaſallo, agere contra
ac ſi feudum traditum non fuiſſet. Quintò, vaſal-
iiuria à domino ſuo affectus, actionem habet, qua
nitatem ab omni obſequio.

liones domini contra va'allum exprimas precor. Pri-
lirecta rei vendicatio. Secundò, vt debitum præ-
quium. Tertiò, ſi feudum ſit apertum, hoc eſt de-
l dominum, culpa vaſalli, aget contra ipſum repe-
um, & dicitur traditio rei ob cauſam. Quartò ſi
ndidiſſet feudum, inuito domino, competit ei
torem rei vendicatio.

Capvt III.

Quinam in Feudo ſuccedant.

nam ſunt inhabiles feudi ſucceſſioni? Inhabiles
ut capti aliqui membro. *Fœmina?* Regulariter
untur niſi exprimantur, aut niſi feudum fœmi-
el omnino francum, & liberum. Nec admittuntur
es ex fœminis. Maſculus natus ex linea fœminea
excludit, & fœmina ſemel excluſa ſemper excluſa
fratres? Non ſuccedunt.

nam autem habiles ſunt? Maſculi filij ſuccedunt in
ris excluſis. *Filii adſunt ex duobus matrimoniis.* Præ-
eudo ſunt ij, qui ſunt ex priori, niſi qualitas feudi
ret. *Nepotes?* Succedunt cum filiis in ſtirpes.
ſuccedant illegitimi? Minimè ; ſed naturales facti
r ſubſequens matrimonium, ſuccedunt.
cedunt ne filij æqualiter in feudo? Ita planè, nec
s deficientibus deſcendentibus ſuccedunt; niſi fuc-
m in inueſtitura. *Laterales ne?* Deficientibus libe-
unt, modò feudum paternum ſit, & antiquum.
manus ne excludit conſanguineum? Non excludit.
rico? Iam ordinatus in ſacris, vel beneficiarius
um paternum retinere. Si non erat ordinatus, eo
iare videtur quod tranſit ad ſtatum, in quo perſo-
ire non poteſt.

18. *Ad quemnam deuoluitur feudum* [illegible]
[illegible] ſi vaſalli culpa ſequatur in dominum [illegible]
[illegible] autem ad filium, quando eſt culpa [illegible]
bona illius ipſo iure conſiſcata eſſent [illegible]

19. *Melioramenta autem facta ad quemn*
vaſalli induſtria facta ſunt, reuerſo prædio a
tinent ad vaſallum. Eſt tamen liberum dom
mationem. Incrementum autem quod non
acceſſit ad feudum, pertinet ad dominum.
feudalis? Pertinent ad vaſallum.

20. *Quinam iudex competens in feudalib*
inter duos vaſallos de feudo, quinam iudex?
lis inter vaſallum & dominum? Curiæ par
ex vtriuſque placito.

21. *Si lis inter vaſallum & alium non*
narius loci iudicabit iudex. *Si dominus ſit*
eſt inter vaſallos? Pares Curiæ iudicant,
cti ſint, tunc enim ordinarius loci iudex eſt

22. *Quid ſi vaſalli inueſtiti ſint ab Imper*
Principe? Ab ipſis iudicantur. *Lis eſt inter*
vel unum Clericum & alium Laicum, vel
ricum & dominum. Iudex eſt dominus [illegible]
per Romanum Pontificem ſic ſunt approba

23. *Quæſtio poſſeſſoria eſt de feudo inter*
dominum & vaſallum. Iudex competens do

Capvt IV.

cis circa materiam de Feudo ex Societatis Iesv *Doctoribus.*

Miſſo Feudo, amittuntur ne pendentes fructus? Si feu-
dum amittatur non per mortem, ſed ob aliam cau-
ittuntur fructus pendentes. Si verò per mortem, poſt
s Maij vſque ad finem Auguſti fructus pertinent ad
; at anteriores ad dominum. Sic *Emanuel Saa.* Saa.
oteſt ne quis priuari feudo à Principe ſine cauſa? Mi-
ſſe idem *Doctor* affirmat. Saa.
Ligant ne feudales conſuetudines etiam Eccleſiam, &
licos? Adhuc *Saa* ligare quidem docet. Saa.
udum a i nullum ſeruitium datum eſt: ſuccedit ne fœ-
a planè; ſolum enim impotentia ſeruitij peragendi
ncapacem ſucceſſionis reddere. Sic *Molina.* Molin.
aſſallus vaſalli alicuius domini, eſt ne ipſius domini
? Non eſſe *Saa* ex Sylu. aſſeruit. Saa.
Epiſcopus Regis feudatarius cuinam potius tenetur obe-
tificine, an Regi? Pontifici quidem, ſupremæ ſcilicet
i.

EXAMEN XII.

titia & iure, circa materiam de Ludo, ex Fortunæ contractu.

Capvt Primvm.

id Ludus, quonammodo licitus, & vitioſus?

Q*uid eſt Ludus?* Contractus, quo victori certaminis res ab vtroque appoſita tribuitur. Porrò contractus hic mixtus eſt ex duobus: vno quidem innominato, quo vnus ludentium exponit aliquod intereſſe in alterius commo-
rt alter ſimili modo aliud intereſſe in illius com-
exponat; altero autem nominato ludo, quo

vterque propria induſtria cooperans ad euentum in intendere poteſt aliquam oblectationem.

2. *Eſt ne ludus licitus?* Sua natura licitus quidem ſe res indifferens; ſi verò ob honeſtos fines appet nus, & honeſtus erit. *Si nimius appetitus lucri?* Er peccatum, & ex ſuo genere veniale.

3. *Eſt ne mortale crimen prohibito ludo operam d* aleæ iure Cæſareo ac Canonico prohibentur, non t crimine lethali.

4. *An Clericus mortaliter delinquat?* Nimia fre Clerico, ſi ſcandalum coniunctum ſit, abſque n mine non aſſolet eſſe.

5. *Quónam ſunt conditiones ad ludi iuſtitiam* Tres. Prima quidem, vt colludentes habiles ſint a dum. Secunda, vt vnus alterum minis non trah aut conditiis. Tertia, vt fraudibus contra lege vtantur.

6. *Num ludus ex huiuſmodi conditionibus iuſt poſſit vitiari?* Ex circumſtantiis vitioſus reddi pot tione temporis diuturni, ratione Clericatus, au habitus, ſcandali, periuriorum.

CAPVT II.

De ſolutione eorum, quæ in ludo amittu

7. *Acquiris nummos per ludum humano iure debes ne reſtituere?* Ante ſententiam iudic beo; quia ludus ex legibus irritus non redditur. ctor fraudibus iudicis ſententiam impediat, reſti tur; ſecus ſi precibus rogando victum, ne petat eum ab huiuſmodi petitione amoueat.

8. *Poteſt ne victus occulta vti compenſatione?* N teſt tamen victori accuſationem comminari, & re in iudicio, & ita paciſci vt partem reſtituat.

9. *Victus ne poteſt non ſoluere id, quod prohibit* Poteſt, ſi recurrat ad iudicium. Filliucius aſſerit eſſe vti velle huiuſmodi recurſu: ſed debere eo v probabile admodum arbitror cum *Salas* & aliis in ſcientiæ ſatis eſſe verum animum habere recurren di legis beneficio.

10. *Tenetur ne ſoluere quis quod credito amiſit*

etiam ſi ludo prohibito luſiſſet, modò nolit Vti be-egis. Profectò quando ludus etiam irritus eſſet red-)n tenetur ſoluere.

An qui a:cepit (ſi quod non debebat ob irritationem lu-ſolueret) reſtituere teneatur? Ex iure communi non ſecus iure Caſtellæ, niſi dans donare voluiſſet, vel n non fuiſſet ius in eo ſenſu.

Quid ſi aliquis cum iuramento legi renunciaſſet? Tene-:re, niſi ante relaxationem iuramenti petat.

'aciſci ne poteſt victus, vt reddat victor dimidiam, v. g. ue repetat totum in iudicio? Poteſt planè.

Capvt III.

De Ludo cum ſpecialibus perſonis.

D quidnam tenetur qui cum fure ludit? Si ſciebat rem eſſe furtiuam, lucrari eam non poteſt: niſi res conſumptibilis, & victus in ludo alia habuiſſet bo-ıibus amiſſam Pecuniam ſoluere poſſet. Idem dixero ıte cum vſurario.

:xprime decipientis qui apud noſtrates appellatur, ful-i:.ui nem. Si decipit quidem contra leges ludi, tene-:ſtitutionem: ſecus ſi iuxta leges ludi decipiat. *Di-abere maiora puncta, quàm verè habet?* Regulariter :utionem tenetur, ſi propterea vincat. *Aduerto collu-rare.* Teneris eum admonere. *Primum locum alteri accipio.* Teneris ad reſtitutionem æſtimationis il-s.

Surripio colludenti pecuniam, & deinde cum ea ludo: lu-poſſum? Si non habes aliam, vnde eam redderes, quam ſti, irritus eſt ludi contractus; ſi habes, lucrari

T:axi alium vi aut metu ad ludum. Teneris reſtituere; precibus, & modis humanis traxiſti. *Metus leuis eſt?* :ns, ad reſtitutionem minimè obligaris. Profectò at-violenter poteſt lucrari, licet attrahens non poſſit.

An colluſores æquales eſſe debent? Ita quidem, hoc eſt, :m pecuniæ ſummam vno iactu expoſitam habere. Qui em ſummam pecuniæ exponit, quàm alius, lucrari po-tam alterius, ſi fiat titulo expenſionis.

De ludente cum filio familias exprime obligationem?

De bonis caſtrenſibus ludere poteſt abſque patris conſen
non de aduentitiis, niſi à patre ei vſusfructus concedat
Qui tamen lucratur, reſtituere non tenetur, vt neque ip
filius exalienans. *De profectitiis ne ludere poteſt?* Non pot
contra iuſtam patris voluntatem: cum patris conſenſu lici
ludit. Profectò victor ſi de iis bonis lucratus ſit, retinere n
poteſt, niſi patre tacitè conſentiente, vel niſi prudenter ce
ſeatur patrem nolle ea ſibi reſtitui. *Ipſe verò filius delinq
ludens de bonis aduentitiis & profectitiis?* Ita planè; de caſtr
ſibus, aut quaſi, non peccat, nec ad reſtitutionem tene
*Filius ſine patris beneplacito bona eius ludo exponit non quid
in magna quantitate.* Vix condemnandus; quia aliquid da
dum filio, ſi patris ſubſtantia patitur. *Data eſt à patre pec
nia filio, vt pro libito inſumat, & ſibi de ornatu prouideat*, &
*Parcè viuit, & ex ea pecunia aliquid reſeruat, vt ludo expen
num condemnandus?* Poteſt quidem ludo exponere, quod ſu
traxit. Idem affirmo de recipiente à patre alimenta pl
quàm neceſſe ſit; exceſſum enim ludo poteſt exponere. *Ab
à domo filius.* Poteſt ludere quod eius ætas & perſonæ qua
tas poſtulat, v. g. quatuor vel quinque pro centum. Vnde q
ludo licito, (imò illicito ſecundùm Filliucium) eiuſmo
partem à filio abſente lucratur, reſtituere non tenetur. Pr
fectò idem aſſerendum de minore, quod de filiofamilias
firmaui.

20. *Poteſt ne quis aliquibus in caſibus lucrari, ſed n
perdere?* Poteſt. v. gr. Si graui metu cogatur ludere. Si mi
ad ludendum pertrahatur. Si ludat filiusfamilias de bo
aduentitiis, vel profectitiis ſine patris conſenſu cum ſcie
te talia.

21. *Num poteſt quis in aliquibus caſibus plus lucrari, qu
perdere?* Ita quidem. v. g. ſi capitale ſuum minus ſit capi
alterius, & vno iactu exponatur cum maiori.

22. *An reſtituere teneatur qui cum viro, aut fœmina co
iugata ludit?* Ludens cum viro coniugato non tenetur, ſi co
iugatus de propriis bonis ludat; ſi de bonis communibus l
dit quantum ſpectata conditione ſatis ſit, non debet reſti
re qui lucratur: ſecus, ſi ludo expouit de communibus p
quàm deberet. At ludens cum coniugata, nil reſtituit, ſi
licentia viri expreſſa vel tacita vxor ludat: vel quantum a
eiuſdem conditionis, & ſtatus ludere ſolent, ludo exp
nat; verùm reſtituere tenetur, ſi vxor plus quàm per co
ditionem poſſit, ſi bona dotalia, vel communia ludis for
næ dedit.

23. Qu

udens cum ſeruo? Liber eſt à reſtitutione, ſi id
nini fiat. *Pactum cum ſeruo adeſt, vt quotidie
n det domino, reliquum ſibi retinendo.* De iis
et, liberè poteſt ludere. In aliis ferè reſtituere
un ſeruo ludit.

e Religioſus aliquid licitè ludo exponere? De
ti ludere aliquid poteſt; non ſi excedat, vel
:is ſit illicitus. *De bonis monaſteriis?* Non po-
i quantum intra terminos adminiſtrationis
in alios ſimiles contractus exponere; ſi exce-
contractus. *De aliis bonis?* Paulò liberior eſſe
in concedenda licentia. *Degit Religioſus ex-*
Ludere poteſt modicum quiddam, v.gr. qua-
ue in centum, quaſi familiæ filius.

is cum imperito cauſam euolue. Porrò cum im-
:xens, & moraliter de victoria certus non po-
eritia maior melioribus ludi conditionibus dom-
ari poterit. *Dicit imperitior, ſe velle lucrum do-*
› cenſebitur. *Probabiliter tantùm te peritiorem*
, & lucrari potero, etiamſi cum imperitiori
ntigerit.

C A P V T I V.

materiam de Ludo ex Societatis I E S V *Doctoribus.*

*um merè fortuitum prohibitum Clericis c. Cle-
laicis verò l. alearum vſus, de Relig. & l. ſolet, ff.
utem, an Clerici minoribus prohibeantur?* De
ris conſtitutis, vel beneficiariis. *Sanchez opuſc.* Sanch.
dub. 26. n. 8. intelligendum cenſet.

igioſi non Clerici comprehendantur? Negat *Sa-*
.24.n.3. Aſſerit autem *Sanchez ibid.* quia ludi Sanch.
orum ſunt ſtatui Religioſo valde indecentes.
Clericum his ludis ſemel, aut iterum ſine ſcan-
lantem non peccare mortaliter: ſecus verò ſi
:ecreationis cauſa luderet.

ici frequentantes, ex vi legis lethaliter delin-
mè, quia ludi huiuſmodi ex iure natura non
, *Molina* auctore *tom.2. tract.2. d.5* 10. Iura verò Molin.

poſitiua tiçatā per contrarium conſuetudinem
Salas. *Salas dub.* 3. *n.* 5. aſſerente.

29. *Petrus notabili tempore ludis prohibitis*
inſpicit Clericos : peccat ne mortaliter ? Non, niſi
aut corrigere teneretur, aut adeſſet ſcandalum
Sanch. retia. *Sanchez dub.* 28. *n.* 9.

30. *An amiſſa ex ludo ſint debita in conſcientia*
Valent. *Valentia tom.* 3. *d.* 5. *q.* 6. *p.* 5. *dub.* 8. quia ſic obligat,
mutua de iure naturæ : neque iure poſitiuo irritatur
Leſſ. *Ludorum, C. de Relig.* detur actio ad repetendum.
lib. 2. *cap.* 26. *dub.* 4. negauit probabilius, quia cui
ad repetendum, à fortiori ad non ſoluendum
ceditur, iuxta iuris regulas.

31. *Quid ſi alicubi perdenti non conceditur*
ludentes beneficio legis repetitionem concedentis
San. *rint ?* Perdens in conſcientia ſoluere tenebitur. *San*
num. 9.

32. *Accipit quis pecuniam ex ludo : tenetur ne reſ*
conſcientia, licet qui ſoluit habeat ius ad repetendum
quia iura aut non intendunt pecuniæ ſemel ſoluta
Salas. tionem; aut ſi intendunt, non fuere in hoc ſenſu rec
las de contr. dub. 20. *n.* 6.

33. *Tenetur ne quis reſtituere, quod per fraudem*
eſt ? Etiam ſi de fraude dubitet, tenetur; quia nec
Regin. poteſt acquirere. *Reginaldus apud Bonac. de Reſtit. d.*
num. 7.

34. *Scio, minorem beneficium reſtitutionis in*
lege habere : rogo, an qui ab eo lucratus eſſet, teneat
Tanner. *ſcientia reſtituere, donec repetatur ?* Aſſerit *Tannerus*
q. 6. *dub.* 11. *n.* 310. non teneri.

35. *Quantum ne filiusfamilias poteſt in ludo alien*
geſimam partem alimentorum, quotannis ſibi ſuppe
Valent. *Valentia tom.* 3. *d.* 5. *q.* 6. *p.* 6.

36. *Poteſt ne filiusfamilias multum lucrari, qui*
multum perdere ? Poteſt, quia æqualitas, quæ in ho
ctu exigitur, non conſiſtit in eo, quod æqualem pecu
mam exponant; ſed quod vterque ſit dominus ill
Sanch. niæ, quam exponit. Scio *Sanctium in ſum. tom.* 2. *lib.* 7
n. 87. contrarium aſſeruiſſe, ſed immeritò quidem, qu
ſummam illam maiorem amiſit, ſciebat colluſorem
liumfamilias non poſſe æqualem amittere; quia iuri
ſiſſe præſumitur.

37. *Quis ludo capitale maius, vulgo* Reſto, *ſciens*

[...] quidem Ioannes peritia ludendi, ſed Antonius [...]uſmodi peritiam ignorat : tenetur ne Ioannes ad re-[...] Scio *Tolet.* negaſſe. Sed probabilius (tanti viri ve-[...]erim teneri ad partem quidem reſtituendum iuxta [pr]oportionem. At ſi adeò peritus, vt nullum ſubiret [p]ericulum, ad totum obligarem. Tolet.

[...]t Ioannes Antonium ſtare ludo, lucratur : debet in [r]eſtituere? Comit. lib. 3. q. 9. n. 2. affirmat; quia An-[...]oluntariè ludit, & quia contractus graui metu fa-[...]eſt iure naturæ, & dominium non transfert. At [...]. 26. *dub. 2. n. 9.* negauit, quando Ioannes precibus [...] cogit, obiiciens ſe non ſoluturum niſi perſeueret, [A]ntonius ex verecundia, aut timore pecuniæ non [...]dum proſequitur, non coactè amittit, poteſt enim [...]as rationes congerit *Molina tractat. 2. d. 516. n. 2.* [...] *Matr. lib. 4. d. 10. n. 10.* probabilem hanc ſenten-[...]uit. Comit. Leſſ. Molin. Sanch.

[...]d ſi Ioannes Antonium vero metu, vtraque coactio-[...]ret ſtare? Lucrum teneretur reſtituere. Si autem [n]ulla ab Antonio coacto reſtitutio facienda eſſet. [L]*ugo.* Scio Gaſparem Hurtado aſſeruiſſe nec Ioan-[...]tem, ad reſtitutionem obligari. Lugo.

[...]t Ioannes, aut iurauit, ſe non luſurum : datur ne ma-[...]tas? Datur authore *Sanctio ſum. tom. 1. lib. 3. c. 18.* Suar.

ludum poſſum inire? Si non conſtat te voluiſſe ab
do priuare, poteris ludo honeſto, & in parua quanti
ram dare, ob animi recreationem. *Poſſum ne per
dere, & ſponſiones facere, vulgo.* A trauefar nel Iue
Sanch. rit *Sanchez*. Addiderim, poſſe ludere nomine alteri
do non conſtat ex coniecturis, an votum, ſeu iur
non ludendi obliget iurantem ad non ludendum
nomine.

44. *Ludo ſtudeo intentione lucrandi ſolummodo:
mortaliter?* Non niſi affectus lucrandi adeò eſſet in
tus, vt grauem iniuriam proximo efficere paratus
Lugo. *venialiter delinquam?* Docet *Card. Lugo* dare oper
principaliter propter lucrum non eſſe veniale, qua
quæ concurrunt circumſtantiæ.

45. *Ludo animo non ſoluendi, aut repetendi ſolutum
prohibito valido: ſi lucrum egero, tenebor ne reſtitue*
Hurt. niſi dicas, ſoluturum, & non repetiturum. Gaſpar.
de contract. d.8. diffic.5.

46. *Ob fraudem in ludo commiſſam teneor reſtit
centum dragmas, colludens cum eodem altera die p
centum, teneor ne ad reſtitutionem lucri proximi*
ris; quia quælibet ſors eſt diuerſus contractus à p
Sanch. tibus independens. *Sanchez* ſic; qui quidem conn
tentiæ auctores allegat, & eorum placitum prob
iudicat.

47. *Teneor ne etiam reſtituere, quod adſtantibus d
victoria, vulgo, de variato?* Ita planè; ſecus ſi bo
cratus fuerit; quia bona fide expendiſti. An nummo
ptos ad chartas, candelas, domum, &c. teneat reſti
iuſtè dum lucratus fui? Non, quia omnibus ex com
cunia ſumptus ille aſſolet deſeruire, accidentalit
Lugo. ſoli deſeruit iniuſtò lucratori. *Lugo.*

48. *Spondet Paulus cum Antonio ſe illum ſaltem
rum, poſtea autem Petrus currere noluit: tenetur
Lugo. quod eſt in ſponſione depoſitum?* Porrò *Card. Lugo tom
d.31. ſect.6.* diſtinguit inter ludum & ſponſionem,
puesta. In ludo quidem non debet ſoluere, ſecus in
facta, & acceptata; quia ſponſio ſolo videtur
perfici.

49. *Sum certus de euentu, poſſum ne cum Antoni
Hurtad. titudinem ignorante ſpondere?* Potes ex *Hurtado* ſe
contr. d.8. diff.7. Præcipuè ſi poſt talem certitudinem
tu, aut de veritate, poſtea incipias addubitare.

50.

d.514.

*pro Franciſco ludo cum pactione, vt ſi perdi-
idium perditi Franciſcus, pro quo ludo; ſi verò
etur, tantùm referat tertiam lucri partem: an
reus? Cardin. Lugo citat.* te à reatu liberat; Lugo.
te qui operam, & induſtriam apponit, & di-
lis, plus debet de lucro participare, & minus
re.

*aduerto, colluſorem pauciora exponere puncta,
ob id lucrum ago: teneor ne ad reſtitutionem?*
ı euenit ex natura rei, ſed ex conſuetudine non
erum de ſuo errore. *Hurtado dubit. 8. diffic. 7.* Hurt.
babilius aſſeruere; quia habens punctorum il-
quem ignorant, victor verè eſt, & iniuſtè oc-
am.

videntibus colluſoris chartas? Qui videt abſ-
ex ſola negligentia ſocij, non tenetur ad reſti-
: ſecus ſi affectatè curat inſpicere. Si chartæ
ſu ſignatæ, vt facile ab vtroque poſſint agno-
ur; niſi alter eorum prius chartas nouerit,
lo eius altero inſeruierint. Ex *Lugo, &* Lugo.

*am tenetur, qui contra ludi leges fraudem com-
linc.o* aſſero teneri ad reſtitutionem ſpei, quam Filliuc.
lucrandi, vel non amittendi

ludentibus peccandi materiam. Hinc infero expe
mum eiuſmodi ludo non ſolùm peccare mortalite
ſi luſores ad reſtitutionem teneantur & non reſtit
teneri ſatisfacere.

57. *Multum perdens cogo alterum adhuc ludere, a*
mea recupero, & alia lucror: num hæc tenear reſt
Molin. non teneri *Molina* docet; quia remanet in altero
voluntarium.

58. *Per fraudem quis in ludo lucratus eſt, &*
aliter eſſet lucraturus niſi ipſe fraudem feciſſet, quid
Leſſ. ſpondeo ex *Leſſio* non teneri rem ſuam reſtituere,
perdidiſſet, quia eſt in illius poſſeſſione: ſed ill
quam fraude lucratus eſt.

59. *Quod verò dubitet, an per fraudem ſit lucratus*
Filliuc. ſerit *Filliucius* teneri ad reſtitutionem; quia in dub
teſt acquirere, & melior ſit alterius conditio poſſid

Saa. 60. *Num mortaliter delinquat ſpectator ludi qu*
cato mortali peragitur? Ex Tabien. & Armil. reſp
non peccare, ſi peccato ipſo non delectetur, nec i
retur, & ceſſet ſcandalum. De ſcandalo memoria
Monachos, aut Clericos perſpicuæ dignitatis,
tur ab huiuſcemodi ſpectaculis vnde ſcandalum
abſtinere.

61. *Valde excedit quis ludendi peritia: tenetur*
Molin. *reſtituere id neſcienti?* Teneri ſentio cum *Molina*, n
de altero ignorans ſe periculo commiſiſſet.

62. *Rogo, num licitus ludus funambulorum*
tum quidam aſſerunt ob mortis periculum. Lic
Tolet. mo cum *Toleto*, ſi adeò periti, vt periculum time
rumque non ſit, licet accidentaliter aliquando
agantur.

63. *An ludus agitationis taurorum liceat?* Lic
Saa. cum *Saa* & aliis, non obſtante Pij V. prohibiti
fiat, vt non ſit probabile periculum grauis incomm
ceſſat ratio legis. Scio ab illa prohibitione
XIII. cenſuras contra permittentes, & congred
ſtuliſſe.

64. *Quid de Hiſtrionum ludis?* Mei doctiſſim
Puente Hurtado de Mendoza venia, non condemna
ſi modeſtè agantur, ſi vti D. Thom. ait iniuriæ D
ximi vitentur, nec verbis, aut actionibus aliquid
probabiliter ſcandalum generatur. Licet alicui acc
nocumento ſint. Vnde colligo licitè poſſe Hiſtrion

ſuæ artis lucrum quærere ad victum. Scio quidem
ſſe promoueri ; quia infames ; neque eis dandam Eu-
iam dum in arte ſua cum peccato mortali geſta per-
it. Alibi vberiùs.

EXAMEN XIII.

ſtitia & iure, circa materiam de contractu Societatum.

CAPVT PRIMVM.

De Societatibus in genere.

Q*Vid Societas?* Conuentio duorum aut plurium facta ad conferendum aliquid in vſum, vel quæſtum communem.

2. *Quænam ad Societatem requiruntur?* Qua-
equiri aſſero potiſſimum. Primum, vt ſinguli ſocij ali-
onferant. Secundum, vt quod confertur animo vt ſit
une, ſtatim in dominium ſingulorum cedat. Tertium,
um & damnum commune ſit. Quartum, vt fiat diuiſio
ecundùm proportionem ſortis collatæ à ſingulis.
Quid de conferente ſuum capitale? Conferens capitale
mittit dominium eius in Societate. Capitale vnius
une efficitur cum aliis ſociis. Dominium autem eo-
quæ ex capitali, poſt contractam Societatem acquirun-
mnibus ſociis eſt commune.
Quotnam modi Societatem contrahendi? Multi planè vſu
riendi. Simpliciter quidem contracta Societas, intel-
omnium bonorum, quæ titulo oneroſo acquiſierint,
cando operas ſuas, ſiue emendo, aut vendendo, ſiue
nque alio titulo oneroſo.
Quidnam de Sociorum obligatione? Socij quidem tenen-
dolo, culpa lata, & leui, tam in conſcientia, quàm in
xteriori. Leuis autem culpa ea eſt in Societate, qua
omittit eam diligentiam, quam ſuis in rebus adhi-
t. Non tenetur Socius vltra quàm poteſt facere : quod
habet locum in Societate ſimul habitantium. *Qui dolo
auſa fuit, vt non poſſet ſoluere debitum?* Priuilegio non
gaudet:

nonaſi hæc ſi habuerit: Vt alios de ſua ... neat: vt tempeſtiuè Societati renunciet: vt ... cum dolo.

8. *Tranſit ne Societas ad hæredes?* Regulariter ... aliquando tranſit ex pacto.

9. *Poteſt ne ſolui Societas etiam tacito Sociorum ... per procuratorem?* Ita planè.

CAPVT II.

De Societatibus in ſpecie.

§. 1. *Societas negotiationis.*

10. D*E Societate negotiationis diſſeras prætere. ... dis fieri Societas ad lucrum poteſt?* Trib... gulis conferentibus capitale, ex quo expenſæ ... uantur. Secundò, apponente præterea vno, vel ... operam. Tertiò, vno vel pluribus ex ſociis con... pitale: altero verò vel aliis operam, & induſtri...

11. *Regulas exhibeas, quaſo ad Societatum ... tiam dignoſcendam.* Prima regula: computatis ... ſocij conferunt, & habita ratione periculi, dam... in lucri diuiſione accuratè proportio ſeruetur. ... Societate de lucro diuidendo nihil expreſſum ... genda diuiſio eſt in partes æquales proportion...

ſeruatur. Ex pacto autem tam lucrum quàm
oteſt. *Lucrum quonammodo æſtimandum?* Non
lum eſt ex periculo, cui capitale exponitur;
tùm tale lucrum à negotiatione dependeat.
um capitalis pertinere ad eum qui operas ap-
uidem ex pacto addito, non ex vi Societatis;
igenda eſt Sixti V. conſtitutio. Quæ quidem
ale pactum prohibere, ſed ex probabiliori
ohibuit. *Eſt ne licitum pactum, vt aquè pa-*
pitale pereat, ac ipſe conferens illud? Licitum
damno etiam lucrum ſit commune. *Pactum*
le ſit quocunque in caſu ſaluum? Non quidem
am Societatis.

dica, quibus in fine Societatis lucrum diuidi pò-
nè expromam. Primum, Conferens operam
lucri quotam habeat. Secundum, Capiat ille
eræ æſtimationem. Tertium, Talis ex ſorte
Quid ſi etiam capitale diuidendum ſit inter
nferens operam? ſolam, in partem lucri &
atione operæ veniet. v. gr. ſi opera æſtimetur
erò conferat mille, & lucrum in fine ſit 500.
operam, extrahet vndecimam partem, tum
ex ſorte. Vnde cùm tota ſit 600. facilis erit

m ſoluenda damna, & expenſa Societatis? Vel
nſæ fiunt circa merces ipſas, vel à negotiante
ſtitum, & itinera. Illæ quidem ex bonis So-
æ ſunt; hæ verò ex bonis communibus So-
nuerim tamen competentes, & rationabiles
enſa eius qui operas apponit, vndenam ſoluun-
s bonis faciendæ, ſi fiant ob negotiationem,
mo habitet, aliæ autem extra domicilium,
unibus Societatis. *Si damnum ſocio eueniat?*
alij ſocij ſi cauſa Societatis huiuſmodi dam-
it: ſecus ſi cauſa Societatis. Profectò expen-
olæ ſunt illæ quæ cauſa Societatis fiunt ſeu
tiles. Cùm denique ſoluitur Societas, expen-
ahendæ, & quod debetur ex Societate ſol-

tatibus ruſticorum & animalium differat. Ani- §. 2.
ræcipuè modis ad lucrum traduntur. Primò, *Socie-*
nductis operis ruſtici ad paſtum ſuorum ani- *tas ruſti-*
de, cenſu vitalitio traditis. v. gr. monaſterio *corum.*
alicui

alicui animalibus pro certa annua penſione ſolue
Societate, ad percipiendum lucrum ex fructibus
& venditione eorum.

16. *Quandónam in huiuſmodi Societate comm
ſtitia, aut vſura?* Tunc committitur iniuſtitia
inæqualitas pretij; vt ſi non ſoluatur iuſtum pre
infimum; vſura verò, quando adeſt mutuum pa
mine Societatis, vel locationis.

17. *Periculum caſus fortuiti ad quemnam per*
lebretur locatio, pertinet ad dominum; ſi fiat pe
talitium, pertinet ad accipientem animalia; ſi co
cietas, pertinet ad omnes ſocios.

18. *Eſt ne licitum pactum, vt conductor ſuſcipi
culum?* Sua natura licitum eſt; vbi conſuetudo
euit; improbandum non eſt, vbi non introd
cendum, ob vſuræ periculum.

19. *Quandónam cenſebuntur animalia data à
quando in mutuum, & quando in Societatem?* Tu
data in locationem quando ad certum vſum dam
ue tempus, & accipiens ad curam adhibendam o
mutuum autem, quando ea accipienti libera fa
vt iis vtatur ſicet libuerit, ita vt poſſit diſtrahere
datur tantum, quantum fuerint æſtimata. Den
tur data in Societatem, quando ſocij ad capitale
vno vel pluribus operam apponentibus.

20. *Licitum ne pactum, vt apponens operas,
perdita reſtitueret?* Ita planè, vt etiam illud, quo æ
eunt vtrique: & ſi ſalua multiplicentur, in di
datur capitale ei, qui illud appoſuit: deinde reli
ter diuiduntur.

§.2. *Societas officiorũ Romanæ Curiæ.*

21. *Quid de Romana Curia officiorum Societ.*
tas huiuſmodi Societas conditiones ex Ponti
exigit, tres præcipuas expendo. Prima, vt officium
Societas fundata ſit, extet. Secunda, ne plures ſo
lis adſciſcat, quàm poſtulet officij valor. Tertia
rationem duodecim pro centum. Aliæ quinque
mento, quod conſcribi ſolet, adduntur conditio
officialis poſt ſex menſes pecuniam reſtituat, ſi
rit, & ſoluat certam lucri partem. Secunda, & te
cialis ſoluat ſex pro centum ad ſex menſes; eáqu
Quarta, vt officialis ſoluat ſex ad ſemeſtre, eti
vel dimittat officium. Porrò in ea miſcetur cont
ſionis, vi cuius & officium commodatum excuſſ

... 2. Lapſu temporis, pro quo eſt conſtitu-
... naturali ſocij. 3. Morte eius, quem ſocius loco
... aſſet. 4. Morte officialis. 5. Morte eiuſdem ciuili.
... ionem officij ab officiali.

... Societate omnium bonorum differt. In huiuſmodi
communicantur omnia, quæ ex cauſa qualibet ac-
: & omnia debita contracta, lucra, damna, & impen-
... unicantur autem ſtatim poſt contractam Societa-
... m ſi traditio non fiat. §. 4. *Societas omnium bonorũ.*

... uti poteſt re communi in bonum priuatum? Po-
... ſcientiæ foro; ſi tamen aliquod damnum inferret,
... penſare. Et ſi quidem proprio nomine adminiſtret,
... um ipſius eſt: at totum etiam damnum reſarcire
... od Societas propter hoc paſſa eſſet.

... id de Societate inter coniuges? Iure communi eſt
... habitandum ſimul, ad familiam gubernandam,
... m prolem, & educandam: at iure Caſtellæ, eſt etiam
... mnium bonorum, quæ ſtante matrimonio com-

*... uir uſumfructum acquirat eius rei, cuius ante coniu-
... uas proprietatem?* Non tenetur illum cum vxore
... re; quia à nullo iure vxoris dependet.

CAPVT III.

debet habere lucrum; reliquum enim mutuatun
gitur.

29. *Quid ſi Societas in dubio ſit; id eſt, non co tali vel tali conditione fuerit contracta?* Tali in ca gitur authore eodem *Molina*, contracta ſecundùm dinem.

Molin.

30. *Pactum eſt, quod ſit commune damnum capita lucro pactum nullum expreſſum eſt: quidnam igitur i dum circa lucrum?* Ex eodem adhuc *Molina* reſpon cto, quod ſit commune damnum capitalis, intelli etiam lucrum ſit commune. Itaque quod capitali ſu ſine diuidendum.

Molin.

31. *Diſſoluitur Societas, vel ob vnius ſocij mortem dito ferè toto capitali: quidnam faciendum de lucro?* ſit conuentum, docet *Saa* ex Lopez, lucrum pro rata dum, reddito prius capitali ei, qui poſuit, ſolutiſq factis ab aliquo, Societatis nomine.

Saa.

32. *Vnam Societatem inij, méque ad operas in ea delinquo ne, aut ad reſtitutionem teneor, alias Societate meaſque in eis operas impendendo?* Reſpondeo ex *Tole* na non peccare, nec ad reſtitutionem teneri, quoti ſtare poſſis, abſque prioris Societatis præiudicio.

Tolet.

33. *Celebrari ne poteſt Societas inter patrem & filiu fratres?* Regulariter quidem poteſt contractus Soci lebrari ab iis qui poteſtatem habent diſponendi ad bitum de rebus, quas conferunt ad Societatem. Vnd iniri poſſe inter patrem & filium, quando filius c Societatem bona caſtrenſia, vel quaſi: aut quando p pecuniam, & filius operam, & induſtriam. Item aſſer ri poſſe inter fratres. Saluo tamen patris iure. Ex *Re*

Rebell.

34. *Quinam ex iure non poſſunt validè Societa* Neque pupillus, neque minor abſque tutoris licer que rationis vſu carentes: neque Religioſus, cùm iuris: neque medicus cum infirmo: aduocatus cun nec tutor aut curator cum pupillo, & minore. E *Rebello.*

Rebell.

35. *Si res Societatis furto ſublata fuerit, cuiuſnam num?* Debere eſſe commune, ſi abſque culpa ſocioru eſt, docet *Toletus*.

Tolet.

36. *Facit eleemoſynam ſocius, qui ponit induſtriam, da ne ex communibus?* Si moderata ſit, & diſcreta, ſi tuitu felicis exitus Societatis rationabiliter ſolue communibus lucris Societatis *Molina* docet.

Molin.

3

Aliqua expenſa in vtilitatem Societatis facienda ſunt, non poteſt ſocius pecunias ex Societate extrahere: quid ... *Socius tenetur eas ex propria pecunia facere, aut ſi non habeat) vt mutuo petatur ex aliis. Ipſi tamen* ... ius repetendi à ſociis, quod inſumpſit, cum vtiliter negocium Societatis, non ſecus ac ſi negotio proprio mpenderet. Sic *Molina*. Molin.

xprime quaſo iura Societatis inter fratres. Ex *Molina*, *Rebello*, *Toleto*, & aliis reſpondeo, fratres functis vi- ribus, habere ſolent bona indiuiſa per modum Socie- a vt lucra & damna ſint communia: quanquam hæc ; extendit ſe tantùm ad bona hæreditaria, & ad lu- lis prouenientia, niſi aliter deductum ſit in pactum. ta ſi vnus negotietur, altero nihil conferente, non um altero Societatem iniiſſe; imò ſi vterque nego- on videntur Societatis contractum celebraſſe ſi ni- ferant ad negotiationem. Quare Societas inter fra- enditur tantùm ad ea, quæ inter ſe fratres commu- t in commune conferunt, animo conferendi in com- on verò ſe extendit ad bona aliunde à fratribus ac- Molin. Filliuc. Rebell. Tolet.

uoſnam ſumptus poſſunt fratres indiuiſi facere? Ordi- & competentes; extraordinarios verò non poſſunt. vnus fratrum v. g. propter aliquod delictum pœnam oluere, non poteſt hos ſumptus de communibus So- onis facere.

uanam bona ſunt à fratribus ad partitionem adducen- ſocietati? Bona tantummodo profectitia, quæ filius el auo accepit: bona verò caſtrenſia, vel quaſi non erenda, quia dominium eorum pleno iure pertinet . Præterea bona aduentitia quoad proprietatem non conferuntur, cum pertineant ad filium quoad tem.

etur ne filius cum aliis fratribus conferre, quæ à pa- dotis accepit, vel ad ordines, vel titulo legati, &c. Non i velit ab hæreditate abſtinere, re ſibi tradita con- odò hoc non noceat legitimæ aliis debitæ: ſicut ne- ur conferre, quæ pater in ipſius ſtudio conſumpſit; cenſentur condonata, niſi fortè filius habuerit, vnde uſtentare. Idem aſſero de iis, quæ pater illi tradi- iis ad cibum, veſtitum, equitatum, & ludum; imò is viuente patre traditis: & expenſis conuiuij à patre ſione ſacri à filio celebrati, vel Doctoratus adepti

 occaſione,

occaſione, vel profeſſione in Religione; ſecus de veſtibu
tioſis, torquibus, arrhis, & aliis largitionibus ſponſa
propter nuptias effectis, aut propter filij à captiuitate re
ptionem; hæc enim in paternæ hæreditatis diuiſione a
cenda ſunt. Omnia *ex citatis.*

EXAMEN XIV.

De Iuſtitia & iure, circa materiam de contr
bus, in quibus admiſcetur fortuna: de co
ctibus, qui aliis contractibus ſunt adminic
de quaſi contractibus: & de nonnullis co
ctibus innominatis.

Capvt Primvm.

De contractibus, in quibus fortuna admiſcetur.

§. 1. *Aſſecuratio.*

1. SCis contractus in quibus admiſcetur *prater ludum tres eſſe, ſcilicet Aſſec* *Sponſionem, & Sortem. Requiro quid* *curatio?* Contractus eſt, quo alie culum ſuſpicitur pro pretio, aut al ce. Reducitur ad emptionem & venditionem, ve ſuratore periculi ſuſceptionem, pro certo pretio.

2. *Quotnam ad eius iuſtitiam requiruntur?* Tria Primum æqualitas ex vtraque parte. Secundu euentus rei, quæ aſſecuratur. Tertium ſufficientia ſecurante. Si quid horum deeſſet, iniuſtus eſſet co

3. *Sciens ex Aſtrologia fore ſecurum tempus,* *cipere pretium pro aſſecuratione?* Poteſt planè; quia fallibiliter quis ex Aſtrologia coniicit, vt non ad timor.

4. *Quodnam aſſecurationis pretium commune* eius pretium ex communi æſtimatione petendum non eſt.

5. *Quænam res ſolent aſſecurari?* Quatuor præci ces, Pecuniæ, Libertas, Vita.

6. *Indica vtriuſque contrahentis obligationes.*

ationem mercis ſoluat, ſi pereat: aſſecuratus ſoluat aſſecurationis pretium: fraudes autem omnino re-ndat.

Quid eſt ſponſio? Contractus, in quo duo de veritate, vel aliciuius rei contendentes ſibi viciſſim aliquid ſpon-vt id eius ſit, qui veritatem fuerit aſſecutus. §. 2. *Sponſio.*

Num licita? Ex ſua natura licita eſt, dummodo ſemper dubiam rem fiat. *Eius exprime conditiones.* Tres ſunt. a æqualitas in re, quæ ſpondetur cum æquali incertitu-. Secunda dubius euentus rei in vtroque. Tertia vt vter-n eodem ſenſu accipiat id, de quo certatur.

Spondeo cum eo, de quo ſcio veritatem ſcire. Si adhuc id ſciens velis ſpondere, tibi imputa.

Decipi alterum exiſtimo, cùm tamen re vera alter cer-t. Probabile eſt poſſe ſpondere, probabilius tamen & us eſt, quòd non poſſit alter ſpondere, niſi priùs dece-ne te commoneat.

Dubito in præſenti de re, de qua antea certum me puta- Poteris ſpondere.

Sunt ſponſiones cum conditione illicita, v.gr. quod alte-potando ſuperabit quis; quod bimeſtri ſpatio alter morietur: lucrum ex his reſtituendum? Iure quidem ciuili damnatæ tamen lucrum reſtituendum non eſt.

Quid de ſponſione ſuper vita aut morte Papæ, aut fu-ra Cardinalium electione? Ex ſe res licita eſſet, iure poſitiuo Pontificum prohibitæ, & irritæ redditæ hu-i ſponſiones.

Quid eſt Sors? Scio ſortes triplices eſſe; Diuinatorias, atorias, & Diuiſorias. De poſtremis requiris; Contra-quo aliqui ius habentes in aliqua re conueniunt, vt ſortes, quiſnam illam debeat obtinere. §. 3. *Sors.*

Num licitus contractus? Ita planè, ſi fraudes abſint, in ibus quidem, non in electionibus Eccleſiaſticis.

CAPVT II.

contractibus, qui aliis contractibus ſunt adminiculo.

IAm de Societatibus diſſeruimus, ſolum de Fideiuſſio-ne, Pignore, aut Hypotheca agendum nobis eſt. Quidnam

eſt fideiuſſio? Alienæ ſuſceptio obligationis
gat ſe quis ad eam implendam, ſi debitor
ſoluerit.

17. *Quis eſt fideiuſſor?* Is, qui pro alio
gat, & fide ſua iubet eſſe, quod alius debet c
quidem eſt, iudicialis, & extraiudicialis.

18. *Quænam conditiones ad fideiuſſionem r*
bet eſſe contractus acceſſorius: debet obliga
plus quàm principalis debitor: ſi obligatio
ualida eſt, inualida erit etiam fideiuſſoris obl
teſt fideiuſſor conueniri, niſi in defectum pr

19. *Poteſt ne conueniri fideiuſſor principal*
caſibus? Poteſt quidem in tribus. 1. Si renun
Autenth. Præſente, cap. de fideiuſſ. 2. Quando
cipalem non eſſe ſoluendo. 3. Quando fidei
negaſſet ſe eſſe fideiuſſorem.

20. *Quinam fideiubere poſſunt?* Qui lib
rum bonorum adminiſtrationem, & prin
obligari. *Mulier ne pro viro?* Minimè fideiub
de Clericis, & Religioſis? Clerici in propriu
ſunt, Religioſi ſine ſui Superioris conſenſu n
iuſſores eſſe.

21. *Exigi ne poteſt pro fideiuſſione pretium*
poteſt: aliquando tamen illicitum eſſe pote

22. *Quandonam tenebitur fideiuſſor?* Quan
uendo non eſſet: quando eſſet abſens. Qua
nunciaſſet. *Quid ſi plures ſint?* Omnes tenent

§. 2. *Pignus.* 23. *Quidnam Pignus?* Latè ſumptum res
obligata pro debito. Strictè autem, addit t
creditori, vel alteri loco illius.

24. *Quidnam autem eſt Hypotheca?* Latè
quod pignus latè ſumptum; ſtrictè autem
modo dicto, non facta traditione rei ita obli

25. *Quotuplex illa?* Quadruplex. Expre
Conuentionalis, Prætoria, & iudicialis. Pr
& Conuentionalis in vniuerſalem & particu
ditur.

26. *Quænam res ſubiici poſſunt?* Res quæ
duplices ſunt, corporales, & incorporales, vt i
poſſunt hypothecæ res ſacræ, publicæ, liber
ſtipendia, inſtrumenta aratoria, & ſpes præmio
nis, & athletis, neque res aliena.

27. *Quinam dare poſſunt pignori, aut hypoth*

lienare, & habent liberam ſuorum bonorum
nem.

*ur res, v. gr. exuritur domus : quidnam remanet
aut hypotheca ?* Id quod remanet eius rei, v. gr.

pignoris, aut hypotheca ſubſtantialia. 1. Vt ali-
obligatio. 2. Vt adſit res certa. 3. Vt creditor in
utet fructus. 4. Vt teneatur de dolo, culpa lata,
pignus pro vno datum, pro alio debito retineri
ne pacta aliqua apponi ? Solent planè. Primum
actum turpe prohibeatur, quale (inter alià) le-
oriæ; vt ſi ſuo tempore non fiat ſolutio, pignus
t dominium creditoris. Secundum vt creditor
oritate poſſit pignus occupare pro debito non
: tanquam iuſto pretio emptum ſumere licitum
denique, ne liceat debitori pignus vendere, om-
illicitum eſt.

Capvt III.

ſi contractibus, & nonnullis contractibus innominatis.

l eſt mandatum ? Gratuita ſuſceptio aliquid exe- §. 1. *Manda-*
endi, quod alius formaliter, aut virtualiter in- *tum.*
iſit in locationem, ſi merces pro eo ſumatur; non
itùm ſit ſpes remunerationis habendæ, imò etiam
ſione remunerationis non tollitur ratio mandati.
us innominatus, & quaſi contractus.
tnam ſunt mandati genera ? Multa planè. Porrò de
ualidum eſt, & damna ex iniquo mandato reſti-
andans percuti quem, non occidi, ſi ſequatur occi-
itur pœna ordinaria homicidij, ſed mitiori.
ca mandati ſubſtantialia. Adeſſe debet conſenſus
ræceſſio obligationis alicuius, de re bona debet
dans in eo dando certam formam præſcribere.
igationes exprime mandati. Qui mandatum reci-
atur regulariter de dolo, & culpa lata. De caſu for-
poterat præuideri, & cogitari, tenetur qui mandat,
. Obligatio præcipua mandatarij eſt ſeruare fines
i excedat, non eſt ratum quod egerit.

§. 2. *Negotia geſta.*

34. *Quidnam negotia geſta?* Negotia geſta dicun abſque mandato formaliter, aut virtute negotium vtiliter geritur. Is qui hæc agit, negotiorum geſtor tur. Geritur autem alterius negotium quatuor modis officio, re ipſa, ratihabitione, & ipſo negotio geſto.

35. *Quænam obligatio negotium gerentis?* Obligatu dendam rationem eorum, quæ geſſit, & ad ſolu aliquid peruenit ad ipſum ex negotio geſto

36. *Quænam autem obligatio eius, pro quo negotium* Obligatur ad ſoluendas expenſas in ipſius bonum fa

37. *Relinquens negotium imperfectum ad quid tene* netur de damno ea de cauſa ſubſecuto.

38. *Quænam expenſæ ſoluendæ à mandante?* Quæ monitionem, ne ipſius negotium gereretur, factæ vtilitatem eius; ſi monitio non præcedat, ad omnes tur, modò maiores non ſint, quàm rei vtilitas poſtul

39. *Quid ſi negotium geſſi animo gratuito?* Non p penſas petere; ſecus ſi animo petendi compenſatio *dubio?* Iudicandum ex circunſtantiis. Eſt quaſi contr

§. 3. *Tutela, & Cura.*

40. *Quid Tutela & Cura?* Numerantur inter quaſ ctus. Tutor quidem is eſt, qui pupillum vel pupill te patris, vel emancipatione ſui iuris factum vel tuetur.

41. *Quotuplex Tutela?* Triplex, Teſtamentaria, L & Datiua. *Quinam Tutores eſſe poſſunt?* Quilibet niſ animi vel corporis imbecillitate à tutela impediatur furioſus, morbo perpetuo laborans, & mulier, niſi ſpe neficio iudicis ex iure communi: ſed iure Authen poteſt cum quibuſdam conditionibus.

42. *Clericus num cogi poteſt ad tutelam?* Minimè, niſi ſonæ miſerabilis. *Ad quænam Tutor tenetur?* Ad tria pillum ſeruet intactum à crimine. Vt res eius præſ iniuria. Vt pecuniam eius, vel mobilia conuertat in & cenſus, ex quibus fructus percipiat. Inuentarium etiam tenetur, quamprimum poterit, coram publici nis; debet autem fieri id omnium rerum corporalium ſtrumentorum.

§. 4. *Stipulatio.*

43. *Quidnam ſtipulatio?* Eſt contractus, qui verb citur, præcedente interrogatione vnius, qua ab alte an promittat; & ſubſecuta reſponſione, ac ſponſione qua promittat id ſe facturum.

44. *Si diuerſo idiomate interrogatio fiat, & reſponſio?* Stipulatio eſt, modò ſe inuicem intelligant.

ne poteſt differri? Continuò ſubſequi debet

de ſtipulatione ſcitu dignum obſeruaſti? Affir-
a poſſe quempiam alteri pro altero ſtipula-
ruus, aut filius. Secundò non valere ſtipula-
um factum in genere, de aliqua re, nulla de-
ò obligationem ſtipulatam ſine conditione,
diem, deberi die præſenti: ſed non poſſe peti
ipulata eſt. Quartò denique ſtipulationem
es, quando per alium impleri poteſt.

tio quid? Contractus eſt, quo interrogante
em ſuum, acceptum ne, ſeu ſolutum habeat
t illud remittere, creditor reſpondet, acce-
remitto. Eſt contractus, qui verbis perficitur.
ciuilis per eam extinguitur, ac ſi, quod de-
atione, ſolutum eſſet. Vnde in iure vim habet
ti de non petendo, tollítque actionem rea-
n, & mixtam. §. 5. *Acceptilatio.*

ompromiſſum? Contractus quidam, quo ali-
nſu in ſententiam arbitri, ſeu arbitratoris
uerſiam aliquam dirimendam, ſpondentes
Onerosus contractus eſt, & innominatus, &
rficitur. Antequam fiat, liberum eſt, vt fiat,
compromittentium: & ex parte arbitrorum,
rent arbitrium. §. 6. *Compromiſſum.*

iudex Arbiter ſtrictè? Is eſt, quem par-
one ſibi eligunt, vt eius definitioni acquie-

tranſactio? Tranſactio eſt de re dubia, lite aut
n mota, pactio non gratuita. Præter rei du-
tur, vt non ſit circa rem, de qua iam lata ſen-
e in rem tranſierit iudicatam. §. 7. *Tranſactio.*

poſitio? Pactio eſt de aliqua re, vel circa quam
ſa ſit, vel circa quam ſit, aut eſſe poſſit. Inno-
ctus eſt, & reducitur ad locationem. §. 8. *Compoſitio.*

uatio, Delegatio, Compenſatio? Nouatio qui-
debiti, ſeu obligationis in aliam transfuſio,
matur. Delegatio, cum ſua vice, dat alium
vel cui iuſſerit creditor. Compenſatio eſt de-
t crediti inter ſe contributio. Reconuentio au-
o creditore conueniente creditorem in iudi-
d ei debet, alter illum reconuenit, vt ſibi ſol- §. 9. *Nouatio, Delegatio, Compenſatio.*

53. *Exprime queiſnam in caſibus habeat locum compenſationis, & queiſnam in caſibus non habeat.* H cum. 1. Quando id, quod actor debet reo conuento, e tum naturale, & non ciuile; tunc actor id tenetur c ſare cum debito ciuili naturali, quod exigit. 2. Con cutionem ſententiæ tranſeuntis in rem iudicatam, vi compenſationis exceptio. 3. Quando vtrimque debe quid conſiſtens in numero, pondere, & menſura, m functionem ſuſcipiant, id eſt, pro ſe inuicem ſubſtitui 4. Locum etiam habet inter ſocios in contractu So 5. Fideiuſſor ſoluens pro alio, eo ipſo compenſat, ſi debeat. Porrò non habet locum. 1. Si quid debeatur fi Principi, vel communitati ad reparationem murorum tium, pontium, &c. 2. Cùm quis condemnatur, vt aliq beat alicui ob vim illatam, furtum, aut maleficium, let compenſatio, niſi debitum eſſet ex ſimili malef In depoſito. 4. Quando alimenta debentur. 5. Quan debita concurrunt, & vtrumque contra compenſa priuilegiatum eſt; verum in hoc caſu contrari rius eſt.

TRA

ACTATVS QVARTVS

RI THEOLOGIÆ MORALIS,

Cenſura.

cenſuris in communi, & in par-
ılari, & de Eccleſiæ pœnis,
ſcilicet irregularitate, De-
gradatione.

EQVOR *præcipuè huiuſce materiæ Doctores*, Auilam, Gaſparem Hurtadum, To-
Henriquez, Suarium, Layma-
illiucium, Reginaldum, Præ-
n, Turrianum, Coninch,
rum.

EXAMEN PRIMVM.

Circa materiam de Cenſuris in commu

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex Cenſura?

1. QVid eſt Cenſura? Pœna ſpiritualis infli Eccleſiaſtica poteſtate priuans hominem tizatum vſu aliquorum ſpiritualium, in o ad ſalutem.

2. *Quotuplex eſt Cenſura?* Triplex, Excommunicati ſpenſio, Interdictum; irregularitas enim non eſt cenſura incurri abſque delicto poſſit.

3. *Seu cenſura Excommunicationis ſit, ſeu ſuſpenſi interdicti, ſpecies adhuc diuide.* Multipliciter diuiditur enim eſt cenſura à iure, alia ab homine. Cenſura à *iure* tur illa, quæ fertur à legiſlatore cum intentione con legem, ſeu ſtatutum generale perpetuum, iniuncta hæ tranſgreſſoribus. Cenſura autem ab *Homine* eſt ea, q tur à Superiore aliquid præcipiente intentione fere ceptum temporale, & tranſitorium ſub pœna cenſ ſum cenſura alia eſt *latæ ſententiæ*, quæ ipſo facto ritur abſque iudicis ſententia; alia eſt *ſententiæ* quæ tantùm eſt comminatoria in futurum, nec ip incurritur.

4. *Quandonam dignoſces cenſuram eſſe latæ ſententiæ* do in lege ponuntur hæ particulæ: *Ipſo facto, ipſo i* quando hæc adduntur aduerbia: *Confeſtim, ſtatim,* quando cenſura fertur per verbum præſentis tempori imperantis modi. Quando verò fertur per verbum gumentum eſt, tantum ferendæ ſententiæ eſſe cenſu *ſi dubium, num lata, num ferenda ſententia ſit?* Indic eſſe ferendæ; quia odia reſtringenda.

CAPVT II.

De Ferente cenſuram.

u Cenſuram ferre poſſit? Eficiens cauſa princi- Chriſtus eſt, qui ferendæ Cenſuræ poteſtatem leſiæ. Porrò hæc poteſtas in Pontifice ſummo pa eſt. In aliis Eccleſiæ Prælatis eſt etiam ſuo ſed homine mediante & dependenter à Summo ipta. Forma verò, & modus illius ferendæ in Ec- ne, rectius eſt. Vnde eius inſtitutionem, impo- obligationem de iure potiùs humano, quàm di- im eſſe affirmo.

p in ferente Cenſuras conditiones requiruntur? Sex Vt ſit homo viator. 2. Vt ſit vtens ratione. 3. Vt ı. 4. Vt non ſit laicus, quia hic non habet iuriſ- cceleſiaſticam. 5. Vt non habeat iuriſdictionis itum, vti accidit, quando iudex eſt excommuni- us, aut quando interpoſita eſt legitima appella- enſuram in cauſa propria non ferat; quia nullus ctor, & iudex. Excipio caſum defenſionis; poteſt ſuram vis, & iniuria propulſari.

ſura valida ſit, & iuſta, quidnam conſiderandum? æ aſſignaui, vt valida ſit, libera voluntate inſi- uæ enim ex metu, ſi perturbaret rationis vſum ı voluntatem auferret, eſſet inualida Vt autem que contra charitatem, neque contra obedien- et, ſed conformis legali iuſtitiæ (ſeruata forma ur) diſtributiuæ habito reſpectu non ad perſo- auſam: & commutatiuæ rei ad rem æqualitate

Summum Pontificem, qui ius habet in omnes competit ne alijs cenſuras ferendi poteſtas? Compe- , Archiepiſcopis, & Patriarchis reſpectu ſubdi- ulum Sede vacante habet, & Vicarius Capituli, s ex officio, & ſtatuto Eccleſiæ hæc poteſtas ad- bbates; Priores Eccleſiarum habentes iuriſdi- oro externo. Prælati Religionum, Prouinciales iores, Rectores, Guardiani, &c. Cardinales in ı quibus quoad forum externum habent iuriſdi- rochus verò hanc poteſtatem non habet, cùm n foro externo iuriſdictionem; poteſt tamen per

conſu-

E[illegible] Collegium ita planè, [illegible]
certè Collegium Eccleſiaſticum cenſetur, [illegible]
cleſiaſtici, quia laici [illegible]
æqualiter eccleſiaſticum [illegible]
ad ſe trahit.

CAPVT III.

De eo, in quem Cenſura ferenda [illegible]

11. Q*Vinam poſſit cenſura validè percuti* [illegible]
quinque habuerit conditiones. 1. Vt ſi[illegible]
hoc in corpore mortali degens; nam in defunct[illegible]
Eccleſiaſtica iuriſdictio, niſi indirecta. 2. Vt ſi[illegible]
quia *de iis, qui foris ſunt, nihil ad nos*, auctore [illegible]
ſit adultus, & doli capax; quia cenſura ſupponi[illegible]
Non tamen licitè impubes doli capaces cenſur[illegible]
vſque ad annos quatuordecim ſi ſit maſculus: vſ[illegible]
decim, ſi ſit femina. 4. Vt ſit homo determin[illegible]
enim vniuerſitas, vel Collegium excommuni[illegible]
Aliæ tamen cenſuræ, ſuſpenſionis ſcilicet, & in[illegible]
communitatem, Capitulum, aut Collegium fe[illegible]
5. Vt ſit inferior & ſubditus ferentis cenſuram [illegible]
dictio coërcitiua non poteſt niſi in inferiores, [illegible]

. *Legi vnius Epiſcopi lata adiuncta cenſura eſt : rogo, ſubditus huius Epiſcopi extra territorium contra huiuſ- legem delinquens, cenſuram legi adiunctam incurrat?* Mi-, ſicut neque is, qui in exempto loco eiuſdem territorij queret. Porrò ibi delictum committi dicitur, vbi exte- conſummatur. At ſi delinquat contra generalem ſen- iam pro præterito peccato latam cum ordine ad ſatis- onem faciendam, etiam in aliena diœceſi poteſt contu- cenſura ligari.

. *Cenſura lata à Pontifice generaliter, ligat ne Epiſcopos?* ommunicatio ligat, ſuſpenſio, & interdictum minimè, xpreſſa illorum mentio fiat.

6. *Poteſt ne aliquis propria poteſtate in ſe ipſum cenſuram* ?Minimè; quia nemo ſe ipſo inferior eſt, nec poteſt in- re pœnas à ſe latas. *Interdicens aliquem locum, tenetur nterdictum ſeruare, & ſubiacet pœnis à iure communi latis n interdicti violatores; ergo pœnas incurrit à ſe latas.* Fa- illum pœnis à iure latis ſubiacere, ſed non incurrit eas à ſe latas, ſed quaſi latas à iure communi.

. *Poteſt ne æqualis in æqualem ferre cenſuram?* Autho- propria minime; quia par in parem non habet impe- . Ex commiſſione verò delegata poteſt Epiſcopus alium opum excommunicare; quia per delegationem Superior ctus.

. *Quonam modo vnus plures cenſuras incurrere poſſit?* do committit delictum habens plures circunſtantias ntes actus moralis ſpecies, ſi ſingulæ ſint ſub cenſuris bitæ: ſecus quando circunſtantiæ ſpeciem non mutant; nim eſt vnica moraliter actio, vnica tranſgreſſio, & con- nter vnica cenſura. v. g. percutis Sacerdotem, qui ſimul iaconus, & Subdiaconus: non ideo incurris plures ex- unicationes; quia hæc circunſtantiæ ſpeciem non mu- At qui percutis Sacerdotem Monachum duplicem irre- tiam committis, alteram in ſtatum Clericalem, alte- n Religioſum, ex duplici tranſgreſſione duplicem cen- incurris. Sepeliens item in loco ſacro vſurarium ex- unicatum, & nominatim interdictum tres excommu- ones incurrit; quia triplicem inobedientiam commit- ntra tres prohibitiones diuerſas ſub excommunicatio- Hinc probabiliter affirmo eum qui occidit, aut per- ctu plures Clericos, vnam tantùm excommunica- rrere; quia eſt tantùm vnum numero peccatum, greſſio.

19. *Cùm*

Caput IV.

De cauſa ob quam cenſura fer

20. P*ropter quemnam actum cenſura fer*
exterius peccatum; quia de internis
lus iudicat. *An actum externum gerens ſine*
incurrat? Ita quidem, quando actus intern
terni præcepti ſubſtantia; v.g. attentio
recitandi, aut Miſſæ exaudiendæ. Secus,
externi poſſit abſque actu interno ſubſiſter
incurritur cenſura, ſi omittatur internus.
cans indignè in Paſchate ſatisfacit Eucha
autem Miſſam ſine attentione, non ſatisfa
verè non audit.

21. *Peccatum, ob quod cenſura fertur, debe*
an ſufficit alienum? Proprium eſſe debet, ſ
municationis. Ob id tantum, ut excommuni
nitatem feratur. *Idem ne dicendum de cenſu*
interdicti? Non; fertur enim ob peccatum
Communitatem ob vnius ſocij delictum,

22. *Quanta debet eſſe delicti grauitas?*

[illegible] lethali, vulnere [illegible] non incurrit, licet aliàs contingat mori [illegible] quia ſub cenſura prohibetur actio lethalis, non [illegible] vulneratio.

CAPVT V.

De modo quo cenſura ferenda eſt.

[illegible] modo ſit cenſura ferenda? Minimè incurritur [illegible] quam lata ſit à iudice per ſigna externa, & non [illegible] internam voluntatem. Porrò ad ferendam cenſu-[illegible] verba ſufficiunt, modò ſint ad aliquam par-[illegible] cenſuram determinata: vel quælibet ſcriptura, [illegible] ſufficienter exprimat intentionem. At verba, [illegible] cenſuræ, debent etiam determinata eſſe ad ali-[illegible] ſonam eam nominando, vel deſignando in ordine [illegible] ſi dicatur: *Clericus, qui arma geſtauerit, inci-[illegible] municationem*; quia ſi nullam perſonam deter-[illegible], nullam vulnerabunt.

[illegible] præcedere admonitio fraterna? Debet quidem, [illegible] illius, qui cenſuram laturus eſt; quia non [illegible] contumacia, niſi admonitio ſupponatur. *Inſta.*

admonitione? Grauiter delinquet, validè autem delinquentem flagellabit.

29. *Quonammodo triplex hæc admonitio facienda?* Inter ſingulas admonitiones duorum ſaltem dierum adſit interſtitium. Profectò quando cenſura ferenda eſt contra aliquam particularem perſonam, admonitio coram illa peragatur. Quando generaliter fertur, admonitio ſufficienter loco in publico fiet. Si ſuſpenſio, vel interdictum ferendum eſt contra communitatem, admonitio facienda eſt delinquenti, ob cuius ſcilicet iniquitatem cenſuræ flagellum præparatur.

30. *Poteſt ne huiuſmodi admonitio fieri non ipſi perſonæ, (quando ferenda eſt cenſura in particularem) aliquo in caſu?* Poteſt planè fieri ad domum illius, vel quando reus ſe per dolum abſcondit, vel per vim impedit, ne moneatur, vel quando ſemel facta eſt perſonalis admonitio, vel quando citatio facta ad domum innotuit delinquenti, vel quando quis malè abſolutus eſt ab excommunicatione, & agitur de ipſo rurſum percutiendo.

31. *Eſt ne tempus ſpectandum ad cenſuram ferendam?* Est planè. Deo enim dicato die nequit ritè ferri. At valida erit, dummodo non fiat cauſæ cognitio, quam cenſura neceſſario non poſtulat.

Capvt VI.

De cauſis excuſantibus à cenſura incurrenda.

32. Qvotnam cauſæ ab incurſu cenſuræ excuſant? Septem ſcilicet nullitas, iniuſtitia, innocentia, impotentia, ignorantia, metus, & neceſſitas.

33. *Diſſere de Nullitate.* Excuſat Nullitas ſiue quia lex cui cenſura adiungitur, nulla ſit. Siue quia iuriſdictio deſit. Siue quia iuridicus ordo ſubſtantialis in ea ſeruatus non ſit. Siue quia legitima deſit cauſa tam vera, quàm præſumpta.

34. *Quonammodo excuſat iniuſtitia?* Si cenſura tantùm iniuſta ſit ex ordine iuridico accidentali non ſeruato, non excuſat; ſi ex ordine ſubſtantiali, excuſat; quia etiam inualida eſt. Si verò ſit iniuſta ex defectu legitimæ cauſæ, ſi quidem eius probatio deſit, vtique excuſat. Item ſi cauſa verè ſubſit, ſed legitimè probata non ſit. Quod ſi dubia ſit, & iudex in fauorem vnius partis cenſuram ferat, valida eſt. Si præſum-

pta-

impotentia quidnam? Impotentia quidem ſaltem
ntia excuſat. Porrò ſi cum in excommunicationem
tat potens, per ſuperuenientem impotentiam non
Si autem impotens ex malitia, & ſi probabile ſit
probabilius tamen, quod non excuſet in cenſuram
Cæterùm ad tempus excuſatus, ſi deinde habeat,
at totum, aut partem debiti, tenetur; aliàs reincidet
m, modò nihil ex parte iudicis deſit.
id autem de ignorantia excuſatione adücies? Si in-
ſit ignorantia ſiue facti, ſiue iuris, ſiue antecedens,
ans, ſiue legis cui cenſura adiuncta eſt, ſiue ipſius
ntum adiunctæ non legis, quæcumque lex ſit, Pon-
Epiſcopalis, ſemper excuſat. Si vincibilis, & in
ineatur particula requirens ſcientiam excuſabit,
ectata non ſit; ſecus ſi nulla adſit particula ſcien-
ens: tunc enim neque ſi craſſa, aut ſupina ſit, ex-
n afferet; quod quidem de ignorantia vincibili
intelligendum eſt, non de ea, quæ venialiter tan-
bilis eſſet: hæc enim ſiue facti, ſiue iuris eſſet, ex-

uando metus excuſat? Si talis ſit, vt excuſet à culpa,
enſura excuſabit.
id denique de neceſſitate? Eodem modo neceſſitas ſi
mortali in lege humana excuſet etiam excuſatio-
er à cenſura

Primus eſt culpa, & quidem mortalis, ſi is, qui
nctatus ſit, aliquid agat eorum, quæ princi[illegible]
tur. Secundus, irregularitas, ſi diuina [illegible]
actus ordinis ex officio exerceatur. Tertius, [illegible]
actus, vt ſententia à denunciato. Quartus, pœn
iure incurrendæ. Quintus denique pœnæ alia
iudicibus.

43. *Sunt ne effectus perpetui?* Minimè, ſed t
nent, donec, recedente contumacia, per abſoluti
ſura, auferantur.

44. *Poſſunt ne hi effectus à cenſurato impediri*
mediati non poſſunt; neceſſarij enim ſunt cenſ
Accidentales autem, qui in libera cenſurati v
poſiti, ſi à prohibitis abſtineat, poſſunt impediri,
effectum eorum, peccatum ſcilicet excipiat, qu
neceſſariò præcedit, licet ante abſolutionem c
ablegari.

45. *Poſſunt ne per diſpenſationem hi omnes ef-*
di? Poſſunt à Summo quidem Pontifice, non au
tis inferioribus.

Capvt VIII.

De abſolutione à Cenſura.

...tio quis abſolutionem à cenſura, vel in Sacramento ...onis, vel extra Sacramentum, ab eo qui poteſt abſoluere: ...bliuionem cenſuram reſeruatam omiſit: rogo, num ab ea ...t abſolutus? Si id accidat in Sacramentali Confeſſio... ...dariter à cenſura manet abſolutus; ſi extra illam, etiam ...adit, modo non ſolum abſolutionem earum cenſura... ...as pœnitens agnoſcit, ſed etiam omnium aliarum, ...bſtringi contigiſſet.

Poterit ne in foro externo à cenſura abſoluere, qui priui... abſolutè habet abſoluendi à cenſuris? In foro quidem ... abſoluere poterit, ſi facultas expreſsè, aut ex circun... ad forum interius non limitatur; ſecus ſi in ordine ...amentalem Confeſſionem, aut audita diligenter Con... peccatorum concedi tantum intelligatur. Id quod ...ltatem in Iubilæis concedi ſolitam poteſt accommo... ...uia regulariter Confeſſionem exigit, & ad conſcien... ...um arctatur.

Quinam à cenſura ab homine abſoluit? Is ſolus, qui eam ... ſucceſſor in munere, Superior eius, & ab iis delegatus. ... quidem in cenſura ſpeciali indubitatum eſt: at in ge... ...etſi probabile ſit eum poſſe abſoluere, qui à cenſura ...on reſeruata abſoluere valet: probabilius tamen arbi... ...m tantum poſſe abſoluere, qui ab eadem ſpecialiter ...ſoluere valet.

Varias abſoluendi à cenſura formas recenſe. Quatuor ...ibo. 1. Alia abſoluendi forma à iure, alia ab homine ...oteſt. 2. Alia conditionata; & quidem ſi conditio ſit ...ſenti, vel de præterito, valet: ſi de futuro, etiam valet, ...n liceat. 3. Abſolutio ſimplex alia, quæ abſolutè fer... ...iando conſtat cenſuram incurſam eſſe; & ad cautelam, ...el ignoratur, vel eſt dubia, ad maiorem certitudinem ... 4. Alia eſt abſolutio ſimpliciter, cum tollitur in per... ...n; & ad reincidentiam, cùm ita tollitur, vt poſt certum ...s ſit reditura; ſiue ita ad intentionem concedentis ac... ſiue pendeat à conditione ſatisfaciendi, vel ſe præſen... in pœnitente.

Quanam in abſoluente requiruntur conditiones? 1. Ab... ...as à cenſura Clericus debet eſſe. In articulo mortis pro... ...e eſt, Clericum, qui poteſtatem habet excommunicandi, ...oluendi, poſſe etiam à cenſura moribundum extra Sa... ...entum abſoluere. 2. Requiritur ſufficiens ſcientia cen... 3. Libera voluntas neceſſaria eſt, alioquin ſi per vim, ...etum abſolutio extorqueretur, nulla eſſet.

 54. *Quanam*

abſolutio verbo debet impendi, aut ſenſibil
quod ſufficienter abſoluentis exprimat inten
inferiores Prælati per conſuetam verborum f
uere à cenſuris debent; ſummus autem Pontif
tùm facto, vel ſola communicatione cum cen
uere à cenſura poſſ·t.

57. *Quinam ·t ·s ſ·ruandus?* Ante abſoluti
cramentum rei p·titio intercedat; & in foro
cleſiæ mandatis pariturum iuret. Præmittenda
ctio, ſi ob manif·ſtam offenſam cenſura cont
ob dubiam, ſufficiens cautio ſatis erit. In ipſa
lutione recepta conſuetu·lo ſeruanda. Poſt abſ
nique publicanda eſt abſolutio, ſi denunciat
ſecus ſi tantùm occulta; tunc enim occulta
lutio.

Capvt IX.

Praxis circa materiam de Cenſuris e
Iesv *ſchola.*

58. Dvbito, *an cenſura ſit lata an ferenda ſ*
nam? Ferendæ cenſeri debet; quia od

præter illam, quæ fertur in Cap. *Si quis ſua-*
tum.1. tract.3. d.1.p.24. §.2. num. 8. quia odia Pal.
...
...comprehendunt ne peregrinos? Non,
... ſententiæ latæ ſint, ſiue per modum ſtatuti.
tract.5.p.1.c.4.n.5. Laym.
ſunt per modum ſtatuti, comprehendunt ne ſub-
ntes extra diœceſim? Non quia iuriſdictio Epi-
diœceſim non extenditur. *Auila part. 2. cap. 3.* Auila.

ſi delictum ſit intra diœceſim inchoatum? Non
debet eſſe conſummatum. *Suarius* auctore *d. 5.* Suar.
g. ſi quis in diœceſi raperet virginem, & extra
plaret, cenſuram ex ſtatuto diœceſis contra ſtu-
i incurreret.
ura lata per modum ſententiæ ligant ne ſubditos
n exiſtentes? Aſſerit *Auila citatus*, non ligare, Auila.
io Epiſcopi extra diœceſim extendenda non eſt.
.ſect.5.num.9. docet ligare; quia præceptum in Suar.
ſtatuto, quòd hoc dirigitur ad territorium, illud
iatè ad perſonas.
i, cauſam materialem proximam cenſuræ eſſe pec-
beat eſſe conſummatum? Ita plane. Vnde cenſura
hæreſim (v.g.) non incurritur niſi ab eo, qui eſt
eticus. Eſt lata propter homicidium, non incur-
liter percutiente, ſi mors, (vel per miraculum) Præp.
r. Præpoſitus in 3. p. q.1.dub.6.n.45.
ura ne vlla incurritur ob veniale peccatum? Non;
a mater Eccleſia non vult culpam leuem tam
vindicare. *Suarius d.4.ſect.20.num.8.* De irregu- Suar.
m *Suarius* affirmat. De ſuſpenſione, & interdicto
13.dub.8.n.68. Conin.
ſti, peccatum cenſuræ obnoxium debere eſſe ex-
ia Eccleſia de occultis non iudicat: rogo, an ſi
us aliquo externo ſigno indicetur, cenſura incur-
firmat *Hurtado*, & *Suarius d.4. ſect.2.num.22.* do- Hurt.
m ferre poſſe cenſuram in actionem externam Suar.
m, & illam prohibere, vt procedentem à pecu-
& non ab alio. v.g. pœnas imponit hæreſis facto
prout procedit ab errore intellectus. Addit, in-
ram ob defectum actus interni, etiam ſi exterius
gnum talis defectus appareat. At *Turrianus de* Turr.
diſp.4. dubitat.2. abnegat meritò; quia ſi vellet

Eccleſia huiuſmodi defectum internum punir
qua diſtincta à cenſura, non poſſet; non eni
conſtare.

68. *Quid ſi actus externus ſit bonus, & ex m
procedat?* Aſſerit *Suarius* 18. non eſſe cenſuræ ob
ſi omnino incognitum Eccleſiæ.

69. *Actus internus eſt mortalis, externus au
poteſt ferri cenſura?* Non; quia Eccleſia actum ext
illa flagellat, & ideo debet eſſe mortalis. *Sanch*
lium v. excommunicatio in add. n. 11.

70. *Cenſura fertur contra facientes: illigat ne
conſulentes?* Non; quia hi non faciunt, & quan
intendunt illos comprehendere, claris verbis ex
la p. 2. *c.* 5. *d.* 3. *dub.* 2. *concl.* 1.

71. *Dixiſti, reum prius admonendum, nec eni
cenſura ligari, niſi Eccleſiam non audierit, contum
rogo, an admonitio debeat fieri cenſura communi*
quidem, vt cenſura ipſa contemnatur, prius q
poſſit. *Coninch d.* 13. *dub.* 9. *n.* 82.

72. *An quando iudex non vt iudex, ſed vt per
ad defenſionem iuris proprij fert cenſuram, poſſit ex
re abſque præmiſſa admonitione?* Aliqui aſſeruere,
lius *Turrianus lib.* 2. *d.* 18. *dub.* 5. negauit.

73. *Fertur* (*v. g.*) *Cenſura ſub disiunctione:* P
ſub pœna excommunicationis, vel ſuſpenſionis
relinquens electionem: qu indonam ligabit? Si reus e
aut alteram, ligabit ex intentione ferentis, qui v
ligaret, quam reus eligeret. *Quid ſi ferens noll
gare, niſi reus expreſſè eligat?* Nulla ligaret; quia
ior ratio vnius, quàm alterius. *Turrianus lib.* 1.
Scio *Gordonum tom.* 2. *lib.* 7. *quæſt.* 5. *cap.* 1. *num.* 5.
aſſeruiſſe.

74. *Fertur cenſura ſub conditione de futuro: hab
appellatio?* Habet, etiam ſi iudex dicat. *ex nunc ſis e
catus, niſi, &c.* quia illud, *ex nunc* deſignat in pr
ctum futurum. *Hurtado.* Et licet ab aliis ſententii
dum ſit intra decem dies; à cenſura tamen lice
infra totum tempus propoſitæ conditionis; quia a
tumacia requiritur. Certè ſententia cenſuræ ſub
non eſt propriè ſententia, donec conditio imple
p. 2. *c.* 5. *d.* 5. *dub.* 11. *concl.* 3.

75. *Dubius ſum, an cenſuram incurrerim: debeo
telam abſolui?* Conſultè abſolutionem procurabis

, non teneris. *Tannerus tom.4. d.6.q.10, dub.4.* Tann.
lolina tom.4.tract.3.d.67.n.7. docet in dubio ſa- Molin.
debere cenſura irretitum.

e ferri cenſura ob peccatum præteritum emenda-
uia eſt medicinalis pœna. Sic *Laymanus.* Imò Laym.
affirmo per abſolutionem tolli debere cenſu-
num reus à contumacia receſſerit; quia magis
quàm criminæ hæreſcit cenſura, ſiquidem poſt
uc accedunt admonitiones, vt delinquens à
bſtrahatur.

Depoſitio, Degradatio, & irregularitas non ſint
? Quia ſine ſpe reſtitutionis ordinariæ homini
epè ob peccatum merè præteritum; quare nec
nem tolluntur, ſed per diſpenſationem, ſeu re-
egis, aut ſententiæ. Sic *Laymanus.* Laym.

ut ne à cenſuris, & pœnis ignorantia mortali-
ſiue iuris, ſiue facti? Ex *Suario* excuſare aſſe- Suar.
ſit craſſa, quæ ex malitia, vel nimia negligen-
xcipiendam hinc admoneo homicidij irregu-

uis à cenſuris, & irregularitate extra Sacramen-
abſolui? Affirmat *Sanchez* poſſe Cruciatæ vir- Sanch.
ninch. per priuilegia Regularium. Colligo hinc Conin.
, talem abſolutionem, vel diſpenſationem poſ-
erri, vt *Sanchez* admonuit.

s, qui ante furorem contumaciter delinquit, po-
urrere cenſuram? Poſſe aſſero cum *Laymano*; ſed Laym.
communicari non debere ſentio, quin potiùs
ntia perpetua iudicetur.

, commiſſo delicto, fugit: poteſt ne percuti cenſura?
(ait *Layman*) per nuncium, vel litteras citari Laym.
omparere debet; quod ſi contumax ſit poteſt
ri.

e incurri cenſura ob peccatum, quod iuri natu-
tantum repugnat? Non poſſe aſſerit *Layman.* Laym.
æceptum Eccleſiæ, quod reus contumaciter
interpretatiuo contemptu.

cenſuram interdum iniuſtè ferri, ſed validè,
dentalis procedendi prætermittatur, v. gr. tri-
ne aliquis caſus, in quo cenſura irrita ſit, niſi
præceſſerit? Vnicum quidem ex *Laymani* do- Laym.
nimaduerti, videlicet ſi Epiſcopus iis inferat,
nmunicatis participant ea participatione,

 quæ

omnes ſuſpenſiones ſiue à iure,ſiue ab homin
ptione ; quoad alias cenſuras proprio in loc

86. *Epiſcopo quis ſubditus ratione domicilij,*
licti, ab illo particulatim excommunicatus fu
profectus, vel Religionem ingreſſus eſt: poteſt ne
Laym. *lato, aut Epiſcopo conſequi abſolutionem ?* Cu
poſſe reſpondeo ; quia præuentus à iudice fui
in ipſa cauſa declinare non valet.

87. *Quidnam eſt, in foro conſcientiæ abſolu*
citur abſolutio in foro conſcientiæ, quod fi
creta Confeſſione : ſed quod fiat ſine indicij
iuris alterius derogatione, ac denique dum
Laym. eius Deo abſoluta ſit. Sic *Laymanus.* Adiici
giatum abſque Ordinarij conſenſu abſolui f
à cenſuris notoriis, ſi eæ ad forum iudicial
probabiliter deducendæ ſint ; quia abſolutu
foro non ita efficaciter poſtea, ad præſtandar
poteſt vrgeri.

EXAMEN I

Circa materiam de Excommunicati

CAPVT PRIMV

Maiorem, & Minorem. Maior non incurritur niſi ob mortale peccatum, Minor verò aliquando ob veniale. Quando fertur Excommunicatio abſque Maioris, vel Minoris reſtrictione, ſermo eſt de Maiori, quæ abſolutè & ſimpliciter eſt Excommunicatio. Secundò diuido in Comminatoriam, ſeu ferendæ ſententiæ, & in ipſo facto, ſeu latæ ſententiæ. Tertiò diuidenda in Excommunicationem latam à iure, & latam ab homine. Hæc autem alia eſt per generalem ſententiam, alia per ſententiam particularem.

1. *Quænam Excommunicationis efficiens cauſa?* Eccleſiaſticus homo cum poteſtate iuriſdictionis exterioris fori Ordinaria quidem, vel Delegata. v.g. Parochus excommunicandi poteſtate caret, quia externa iuriſdictione priuatus eſt.

2. *Quænam forma in Excommunicatione ſeruanda eſt?* Tria obſeruanda quæ dixi in cenſuræ communi materia. Præcedat admonitio, denunciatio ſubſequatur, & ritus ipſe qui verborum formam comitatur. Porrò in Excommunicationibus iuris eſſentialis illa forma eſt eadem, quæ in conſtituendis requiritur; vt nimirum ſufficienter pœnam imponi [illegible] ipſo facto incurrendam declaretur. At in Excommunicationibus ab homine verba, aut ſigna externa ſunt, quibus [illegible]aliter excommunicationem imponi ſufficienter exprimitur. Accidentalis verò ſolemnitas eſt, qua ex Eccleſiæ [illegible] Excommunicatio fertur.

3. *Vidimus ſubiectum cenſuræ eſſe hominem ſubditum baptizatum; rogo, num Vniuerſitas poſſit eſſe Excommunicationis ſubiectum?* Ab inferioribus Papa minimè ferri poteſt Excommunicatio in Communitatem; imò etiam reſpectu nocentium [illegible] eſſet. Si ferret Pontifex ipſe, probabili reputo validam. [illegible] tamen innocentes, ſi qui eſſent, non incurrere affirmo [illegible] in interno foro; nam in externo tanquam cenſura affectos ſeſe gerere deberent.

4. *Quænam Excommunicationis occaſio?* De iure ordinario [illegible] debet infligi niſi ob lethalem culpam adiuncta contra Eccleſiam inobedientia. Imò de abſoluta poteſtate aliter infligi non poſſe affirmo. Vnde ſi pro leui culpa ferretur, ſi quidem in ſententia cauſa ipſa exprimatur, nulla eſſet; ſi autem [illegible] retineatur, etiam eodem modo non valeret in conſcientia; in externo autem ſeruanda eſſet, donec de cauſæ [illegible] conſtiterit.

Cap.

Capvt II.

De effectibus ſpiritualibus Excommunic Maioris.

7. *Qvinam ſunt Excommunicationis Maioris eff* res planè, & ſpirituales, & temporarij. quidem ſunt, Priuatio communium ſuffragiorun item actiua, & paſſiua Sacramentorum, Priuatio Officiorum & ſacrarum rerum.

8. *Quid eſt Excommunicatum communibus pri giis?* Eccleſia ſuis miniſtris præcipit, ne publicè municatis orent, aut communia eis applicent ſuf cepta feria ſexta Paraſceues. *An hiſce bonis occultu communicatus priuatus ſit?* Ita planè. *Et qui iniuſt legitima cauſa, vel iuriſdictionis ſubſtantialis exc tus eſt?* Non videtur his ſuffragiis priuatus: ſecu accidentarius iuridicus ordo defuerit.

9. *Contritus ne gaudet ſuffragiorum beneficio?* Prol puto non gaudere, donec ab excommunicatione quia per abſolutionem communi fidelium addicit

10. *Sacerdos Sacrificium Miſſæ pro excommunic proderit ne illi ſuffragium?* Malè equidem agit, ſed proderit; quia id in perſona præſtitit Chriſti: fruct opere operato virtute Miſſæ Sacrificij confertur. S perſona Eccleſiæ agat, nihil proderit, quoad impe Si quatenus priuata perſona eſt, & licet agere, & opere operantis, dummodo id ſecretò fiat.

11. *Quidnam de paſſiua Sacramentorum partic cendum?* Hæc quidem non ſolum excommunicato to verùm etiam occulto prohibita eſt, niſi inuinci rantia, vel vrgens neceſſitas excuſet.

12. *Valent ne recepta Sacramenta?* Valent etian tia, ſi in eius receptione nullum interuenit pecc excommunicatio non reddit hominem Sacrame capacem ſed prohibitum.

13. *Peccant ne miniſtri, qui excommunicato conferunt?* Si conferant excommunicato vitando delinquunt; ſi autem rogati non vitando, non pecc ſine neceſſitate ingerentes, lethaliter delinquere

14. *Prohibita ne etiam actiua participatio Sacra* Prohibita planè, ſi fauor, aut partes ipſius exco

extra neceſſitatem excommunicatus vitandus,
? Non ideò inualidè confert Sacramenta, Pœ-
:mas, quæ quidem ad ſui valorem iuriſdictio-
itando ablatam. Cæterùm quotieſcunque vel
l à non vitando Sacramenta miniſtrantur illi-
talis culpæ reatum, etiam pœna irregularita-
iſi probabilis ignorantia, vel ingens neceſſitas
tur.

m eſt, excommunicatum diuinis Officiis, & Sa-
ri? Priuatur quidem Miſſa, Officio Canonico,
ſione, omni oratione publica, vel ſolemni be-
æ aut Eccleſiæ, aut Chriſti inſtitutione ſolem-
ni ordini coniuncta eſt. Et quidem ex vi ex-
unis directè prohibetur excommunicato, ne
officio, ne celebret, ne cooperetur ad illud elee-
rdoti dando propter id: ne coram excommu-
celebretur, nec cum eodem audiatur. Diui-
ficium, ſi ſolemniter, & publicè recitetur, ex-
prohibitum eſt, non autem priuatim; imò ad
tim, ſi antea vel Beneficio, vel ex ordine obli-
officia ita prohibentur, vt neque illis celebra-
tereſſe debeat, ſiue aliquem actum propriùm
at, ſiue tantùm aſſiſtat, aut cooperetur.
e aliquo in Ordine miniſtrantes incurrunt irri-
Incurrunt planè. Si verò tantum in diuinis

21. *Quomodonam excommunicatus i[...]* *reddantur?* Eccleſiaſtici Beneficij, quæ [...] tione conferuntur, non obtinentur ab ea [...] occulto. At quæ ante excommunicatio[...] retinere poteſt.

22. *Quid ſi non receptæ fuiſſent, ante [...]* *ſed ſolùm collata?* Sola acceleratio eorum [...] iam excommunicatus maneret, modò [...] muni cationem collata. Idem affirmo in [...] quirentibus Clericatum, ſiue non; quia [...] ſiaſtici Beneficij fructus.

23. *Quanam conferentes, & recipientes [...]* hi, quàm illi peccant mortaliter, & pœna[...] dice inferendam incurrunt.

24. *Priuatur ne etiam excommunicat[...]* *ctibus?* Siue ex vitandis ſit, ſiue non vita[...] bus Beneficiorum. Necnon diſtribu[...] nis, quæ iuxta Eccleſiæ inſtitutionem, & [...] erant applicandæ. Adminiſtratione Ecc[...] lium rerum etiam priuatur, quoad excom[...] lebunt tamen ab eo facta, ſi ſunt ſimplici[...]

25. *Tenetur ne Superior, aut iudex ex [...]* *communicatum alere?* Dum ille in contu[...] tenetur, etiam ſi citra neceſſitatem ex[...] *Petit ille ſin quærit abſolutionem:* Tum no[...]

[illegible] modo excommunicatus iuriſdictione Eccleſiaſti-
[illegible] etiam occultus vſu licito; eius prohibetur quoad
[illegible] rem ſuam. At in fauorem aliorum, ſi ab iis pro-
[illegible] on ſit ex vitandis, non eſt priuatus: ita vt & lici-
iuriſdictione, & ratione publici officij ipſius
. Eadémque ratione, ſiue iuriſdictio pro poteſta-
[illegible] endum, & iudicandum ſumatur, ſiue pro facul-
[illegible] conferendi, non vitandus vſu tantùm priuatus
[illegible] us exerceat in fauorem ſuum: vitandus autem
[illegible] priuatus, ita vt acta non valeant.

[illegible] adem reſolutione in electione ad Beneficia accom-
[illegible] Ita planè; irrita enim electio eſt ſi fiat à vitando:
[illegible] non eſt, licet irritari poteſt. In præſentatione
[illegible] rium, vt ſi patronus Clericus ſit, etiam ſit inua-
[illegible], repelli quidem poteſt: at ſi conſenſus accedat
[illegible] ualidatur.

[illegible] de poſſeſſionis collatione? Si cum aliquo actu iuri-
[illegible] hibita, & inualida eſt, facta quidem ab excom-
[illegible] tando, at ſi mera receptio ſit alicuius in poſſeſ-
[illegible] ficij, valet.

[illegible] valida Reſignatio? Si ſimpliciter fiat, valida erit;
[illegible] tertij, non valet. *Priuatus ne iuriſdictione ſecu-*
[illegible] nicatus? Quoad vſum planè priuatus eſt, imò
[illegible] ipſa, & valore eius priuatur.

[illegible] modo autem excommunicatus priuatus eſt forenſi
[illegible] ne? Omnis actio ad iudiciale forum pertinens
[illegible] cato eſt interdicta, eodemque modo aliis reſpe-
[illegible] nnicati. *Agit ne licitè in particulari?* In particula-
[illegible] cio ſeculari illicitè agit: & ſi vitandus ſit, ſenten-
[illegible] eſt. *Quid ſi in iudicem eligatur?* Probabilius re-
[illegible] iam non eſſe irritam, ſed irritandam. *Poteſt ne*
[illegible] nimè extra cauſam ſuæ excommunicationis ſiue
[illegible] ico, ſiue in temporali iudicio; nec reactor, aut re-
[illegible] actoris, niſi in propriam defenſionem. Profe-
[illegible] vitandus, non tenetur ex officio iudex illum re-
[illegible] oſſit; at ſi vitandus ſit, tenetur. *Poteſt ne eſſe reus?*
[illegible] oluntarius, ac neceſſarius. At defenſio nemini
Quid de Tabellione? Grauiter peccat ſi ſeſe ingerat
[illegible]. Et ſi vitandus ſit, etiam acta reſcinduntur ſal-
[illegible] no foro. *Poteſt ne eſſe teſtis?* Minimè, etiamſi nul-
[illegible] mmunicationis prætendat, niſi prius ad cautę-
[illegible] tur. Attamen valet eius teſtimonium, etiamſi ex
[illegible] donec contra eum exceptio fiat. *Aduocatus poteſt*

ne

na munus exercere? Licitè patrocinari non pot
tamen acta ab eo, etiam ſi vitandus ſit, ſi à iudic
fuit omnino tamen repellendus eſſet. *Quid d*
Admitti in iudicio non debet, ſi autem admittitur
pelli ſemper poteſt, & excipi contra ipſum. At
omnino repellendum aſſero.

32. *De tutore denique quidnam?* Excommun
tis munus non debet accipere; acta nihilominus
mus per exceptionem repellatur.

33. *Quonam modo excommunicatus priuatur*
nicatione ciuili? Hæc quidem ſemper excommu
tendicta, aliis non niſi quando ex vitandis eſt
cus ab ipſo, vel ab aliis fiat, culpa tantùm veni
titur.

34. *Quid ſi creditor, aut debitor ſit excommuni*
bitor, licitum eſt creditori cum illo communica
creditum recuperandum, etiam ſi ille vitandus
tem eſt creditor, ſuo iure per excommunicatio
uatur; at actione petendi in iudicio debitum, p
tur, etſi priuatim petere, & recipere debitum poſ

35. *Licet ne cum excommunicato contractus cel*
vitando non licet: validi tamen ſunt, exceptis q
ſibus à *Filliucio* hîc expreſſis.

36. *Poſſunt ne fieri ab excommunicato Teſtam*
confici non poſſunt. At ſi fiant, valida ſunt. Idé
dum de perſonis, quæ Teſtamentis interſunt, ob
ſanè communicationem. Porrò hæredi inſtituer
eſt excommunicatum ad condendum Teſtamen
re, etiam vitandum, ob communes excuſandi ca
ralem ſcilicet vtilitatem. Hæres etiam excomm
ſtitui poteſt ſi non ſit ex vitandis. Tamen hæred
non valet, niſi priùs excommunicatione expedi
rùm de quotidiano conuictu infrà.

CAPVT IV.

De alijs accidentalibus excommunicationi effectibus, déque communicatione excommunicato.

37. S*Vnt ne alij excommunicationis Maioris eff*
quidem alij effectus, quos accidentales
qui ſcilicet non niſi ex malitia excommunicati a

ea quæ per cenſuram prohibita ſunt, aſſolent incurri. ius quidem effectus eſt mortalis culpæ reatus, ſi agat ibita directè per cenſuram, vt eſt communicatio in diui- rebus. Irregularitatem autem excommunicatus incurrit, i actionem aliquam ordini ſacro deputatam exercet. Se- dus eſt præſumptio ſuſpicionis de hæreſi. Tertius, priua- Eccleſiaſtici Beneficij, vel ipſo facto, vel per ſententiam. rtus nullitas abſolutionis generalis in reſcriptis, ſi per am inſordeſcat.

i. *Quid eſt cum excommunicato communicare?* Vt quis di- r cum excommunicato participare, primò ſupponi de- iam illum in excommuncationem incidiſſe. Secundò r eſſe prohibita participatio cum vitando. Tertiò, nulla ſe neceſſitas, quæ poſſet excuſare. Et quidem omnes fide- Eccleſiaſtico præcepto prohibentur, ne cum excommuni- participent, cooperando ad eius contumaciam in crimi- Qui autem præterea cum excommunicato participarent imine, excommunicationem Maiorem incurrerent. De- autem excommunicatio in crimine eo eſſe, ob quod ex- municatus eſt. Qui denique cum excommunicato in nis communicaret, vltra mortalem culpam, etiam Mi- m excommunicationem incurreret; nam is, qui tan- in humanis communicaret, etſi in eandem Minorem municationem incideret, venialiter dumtaxat de- peret.

Capvt V.

De Abſolutione ab excommunicatione Minori.

Q*Vonammodo excommunicatio Maior tollitur?* Profe- ctò contumacia ſublata ſemper auferri poſſet ex- municatio; tamen ordinario iure per ſolam abſolutio- n tollitur.

o. *Quinam abſolui ab excommunicatione iuris non reſer- ?* Epiſcopus proprius, Parochus, & quiuis proprius Sa- los. *Eſt ab homine ſpecialis excommunicati*. Is tantùm lui, qui eam tulit, Superior, & ab iis delegatus. Dixi cialem; nam generalis ex probabili opinione cum ex- municatione iuris non reſeruata concurrit; quamuis rigore leges ſequatur excommunicationis ab homine cialis.

contraxit.

44. *In aliqua vago diœceſi, à quonam* [illegible] *catione abſoluendus?* Si ad [illegible] loci Epiſcopo abſolui: ſecus [illegible] qui vagi propriè dicuntur, etſi ad breue tem loci, in quo morantur, abſolui poſſe; quia Epiſcopo addicuntur.

45. *Habet ne forma abſolutionis ab excom quid peculiare?* Forma ſubſtantialis nil hab ea, quæ de abſolutione à cenſura in comm cidentalis autem à iure præſcribitur, vt præ ſolito obedientiæ iuramento, & iuratoria nudatis humeris flagello cædatur cum Pœ & ſolitis orationibus, inde abſoluatur, & cietur. Hæc quidem fieri debent in ſolemn lutione; nam in priuata fori conſcientiæ eſt, & iuratoria cautio, & recitatio Pſalmi lita abſolutionis adiuncta. *Quid ſi in publi iuſmodi accidentalis forma non obſeruetur* erit abſolutio.

CAPVT VI

De Excommunicatione M

iis excommunicationis *Minoris exhibe.* Duo
quidem priuatio receptionis Sacramentorum,
a recipi ab excommunicato Minoris excom-
non poſſint; valida tamen erunt, ſi ſumantur
entiam ſi excipias. Alias communicationes ſiue
e in humanis non prohibet; vnde ſic excommu-
Sacramenta adminiſtrat. *Si celebrat?* Grauiter
at; quia Sacramentum in communione recipit;
otam irregularitatis incurrit. Secundus effectus
aſſiuæ electionis ad Beneficium: non ita vt ele-
ſit irrita, ſed vt debeat irritari, etſi Beneficium
tur, ſimplex eſſet. *Quid de actiua electione?* Non
imò & licicita eſt. *Electores ne committunt cul-*
nicationem cum electo excommunicato? Non
niſi denunciatus eſſet. At quia perſonam inha-
t, ex ſuo genere grauiter delinquunt, etſi leuis
lpa eſſe poſſet.
um modo ab excommunicatione Minori fertur ab-
ta illa ſit per ſententiam particularem, vel no-
m ſi reſeruata non eſſet, ſolus author Superior,
legatus abſoluet. Si autem per generalem, etſi
eque illo modo ferri ſoleat, probabile eſt eum
teſt ab eadem, ſi ſit à iure, abſoluere, modò re-
it. Igitur ab excommunicatione Minori à iure
ie Sacerdos, qui abſoluere poteſt à culpa mor-

item Minor excommunicatio incurri-
bus in caſibus vit...
quibus cum eo participans
excuſari poſſit?

53. Q*Vanam obligatio eſt vitandi excommuni-*
ius communicationem excommunicatio-
ritur? Peccatum aut mortale, aut veniale induci
riæ,& directæ prohibitionis grauitatem,vel h
enim cum excommunicato communices in di
lem culpam admittis ; venialem,ſi in humanis
buſdam caſibus, in quibus ad culpæ lethalis gr
teſt accedi : & aliis , in quibus, nec venialis cu
poteſt quis cum excommunicato communica
54. *Quinam eſt excommunicatus vitandus n*
iure? Antiquo quidem quilibet excommuni
tandus:ſi occultus,occultè:ſi publicè cognoſcen
uo Extrauagantis *ad euitandum* iure duo tantùm
denunciatus , & notorius Clerici percuſſor , in
Conſtantienſis , non Baſilienſis Concilij conſti
dum. Vnde non quilibet notorius excommuni
tantùm,qui percuſſor eſt Clerici,vitandus erit.
55. *Quis autem dicitur notorius Clerici per*
per euidentiam facti ita percuſſit , vt nulla ter

Semper quò ad ſe, hoc eſt, ſi ſua tantùm voluntate, non rogatus participet, At ſi rogetur ab aliis, in auorem non peccat; vnde multò magis in eorum auorem in vtroque foro retinet iuriſdictionem. Italicus excommunicatus vitandus non eſt, niſi denunt, nec in publico, nec in ſecreto: notorius autem percuſſor vitandus planè etiam ante denunciatio-te ſolùm excommunicatus denunciatus, verùm etiam is, & interdictus, denuncietur, eodem modo ſunt vi-

nim verò quibuſnam in caſibus excommunicatus eſt ab ndus? In quibus ipſe tenetur alios vitare, ſpecialiter n quinque vulgari carmine comprehenſis.

Os, orare, vale, communio, menſa negatur.

em nomine *Os* oſculum pacis, oris locutio, ſcripta, m miſſio, & receptio prohibentur. Voce *Orare* omnis atio in ſuffragiis, oratione, Sacramentis & Officiis interdicitur. Per *Vale* omnis honorifica ſalutatio vel ſcripto, vel alio externo ſigno prohibetur. Per *Communio* quælibet humana communicatio per co-nem in eodem exercitio, vel negotio intelligitur, vt ibitatio, celebratio contractus, deambulatio, & So-tinere per modum communicationis. Per *Menſa* articipatio omnis in cibo, & potu comprehenditur. ſimul in eadem menſa, eodemque conuiuio come-a eodem diuerſorio eſſe, aut hoſpitari ratione eiuſ-oterit quis cum excommunicato.

a aliqua communicatio ex dictis lethali crimine perſi- læ hæ communicationes, excepta illa vocis *Ora-* edum peccatum veniale per ſe loquendo, tam re-im cum excommunicato, quàm reſpectu ipſius cati cum aliis agentis.

ne aliqui caſus in quibus etiam peccatum mortale ere? Ita planè. v.gr. ſi fiat in Clauium contem-quenter cum animo perſeuerandi, quod ſapit Si ſpecialiter declaratum ſit talem communi-vitandam, vt cum contra participantes excom-tur.

am in caſibus participans cum excommunicato is quinque in caſibus Carmine, etiam vulgari

ex, humile, res ignorata, neceſſe.

e particulas. Vtile, ideſt vtilitas vera, non

ficta tam ſpiritualis, quàm temporaria, tam pro
agit non excommunicato, quam ipſius excomm
quo agendum eſſet. *Lex* matrimonium ſignifica
excommunicato, licet vxori cum eo habitare, pe
dendo debitum: imò ad id tenetur, ſi matrimoni
tractum eſt: & viciſſim excommunicata vxore, li
ea eodem modo cohabitare. Per *Humile* intellig
alteri ſubiecti, ſiue tanquam filij, etiam emancip
timi; ſiue tanquam ſerui, & ancillæ; ſiue tanqua
bani, vel ruſtici; ſiue tanquam ſubiecti ſpiritual
lato. Verùm per *Res ignorata* intellige probabil
tiam, vel facti, vel iuris. Dubitans autem de alt
municatione, vel denunciatione, non debet
ſecus qui de ſua excommunicatione dubitat;
abſtinere. Denique per *Neceſſe* neceſſitatem inte
parte ipſius excommunicati, quàm ex parte ali
communicantium: tam ſi de ſpirituali agatu
quàm ſi de temporali, vnde ſubſidium, vel ſpirit
porale ſit neceſſarium.

CAPVT VIII.

De Excommunicationibus in particulari ... uatis, quàm non reſeruatis.

§. 1. Excommunicationes in particulari.

62. **V***Ellem te excommunicationes in partic ad memoriam.* Omnes equidem tribus
dicuntur. Prima comprehendit ſeptuaginta tre
ſeruatas. Secunda ſexaginta duas Papæ reſeruata
næ Bullam. Tertia verò viginti in Bulla Cœn
videtur continere. Porrò excommunicationes r
tra Bullam Cœnæ & contra omnes & contra
contra Epiſcopos, & contra Religioſos, & c
nos temporales, & contra Magiſtratus, & iudices
tur; excommunicationes reſeruatæ in Bulla C
varios Eccleſiæ hoſtes, excommunicationes a
ſeruatæ & contra omnes, & contra Clericos, & c
nas publicas contorquentur.

§. 2. Reſeruata contra perſonas publicas.

63. *Contra perſonas publicas reſeruatas excom extra Bullam Cœnæ recenſe.* Decem & ſex a
1. Contra Prælatos vexantes cenſuris commora

Contra prohibentes ſubditis, ne vendant Ec-
. Contra perſonas Eccleſiaſticas bannientem.
ıncedentes in terris ſuis duellum. 13. Contra
alè procedentes contra hæreticos. 14. Contra
ı reddentes integrè computa Cœna Apoſtoli-
a officiales Pœnitentiariæ ſibi interdicta fa-
ontra officiales ſtatus Eccleſiaſtici recipientes
er comeſtibilia.

am autem ſunt contra Clericos excommunicatio- §. 3.
Vndecim. 1. Contra participantes cum excom- *Reſer-*
ıpa. 2. Contra inducentes ad iurandum de ſe- *uata cō-*
ıda. 3. Contra procurantes Eccleſiarum aliena- *tra Cle-*
ontra procurantes eligi in ſucceſſorem Papæ. *ricos.*
ædicatores non ſeruantes decreta pro eis in
æſcripta. 6. Contra Parochos non adimplentes
: reſidendo. 7. Contra retinentes Beneficia in
. 8. Contra abſoluentes à caſibus Bullæ Cœnæ
orum. 9. Contra trahentes Eccleſiaſticos ad
. 10. Contra conſentientes vſurpationibus Ec-
ıersùs Religioſos. 11. Contra adminiſtrantes
xtremæ-vnctionis, & Euchariſtiæ ſine licentia

ıam excommunicationes reſeruatæ contra Regula- §. 4.
cauſa? Duodecim. 1. Contra Mendicantes ad *Reſer-*
ıntes tranſeuntes. 2. Contra tenentes apoſtatas *uata cō-*

[illegible] Apoſtolicas falſas, & non [illegible]
diarios ab homine excommunicatos [illegible]
tra Sacrilegos effringentes Eccleſias [illegible]
tes in crimine cum excommunicato [illegible]
gentes inſignem potentia in Romanum Sena[illegible]
tra vexantes eos qui in aliquos tulere Cenſur[illegible]
tra abſolutos ab excommunicatione ſub condi[illegible]
implentes. 11. Contra offendentes Cardinal[illegible]
exigentes tributa à perſonis Eccleſiaſticis. 13[illegible]
lantes interdictum modis prohibitis in Cleme[illegible]
ſent. excom. 14. Contra monetam Regis Francia[illegible]
15. Contra exenterantes corpora defunctorum[illegible]
Sedis Apoſtolicæ interdictum violantes. 17. C[illegible]
tantes in Romani Pontificis perſonam. 18. Con[illegible]
recipientes ob Religionis ingreſſum. 19. Co[illegible]
cos in Ordine, & Beneficio. 20. Contra taxan[illegible]
de Conceptione B. Mariæ Virginis. 21. Contra [illegible]
cipientes pro gratia, aut iuſtitia apud Sedem [illegible]
22. Contra offendentes Magiſtratus Prouinciæ [illegible]
conitanæ. 23. Contra dantes nunciantibus pr[illegible]
neficiorum. 24. Contra occupantes bona Ca[illegible]
Conclaui. 25. Contra fingentes ſe Cardinaliu[illegible]
literas Apoſtolicas expediant. 26. Contra impe[illegible]
cutionem literarum S. Pœnitentiariæ. 27. Cont[illegible]
tes ſe in examine, vt Beneficia impetrent. 28. [illegible]
[illegible]

onſpiratores in Cardinales. 38. Contra propo-
o indicem caſuum, & indulgentias. 39. Contra
ructus primi, vel ſecundi anni Beneficij vacan-
itra impugnantes Societatis I E S V inſtitutum.
facientes iurare illicita, & contraria libertati.
iripientes animalia, & bona alia ex ſtatu Eccle-
ra violantes Eccleſiaſticam immunitatem. 44.
ntes poſſe fieri Confeſſionem Sacramentalem
45. Contra extrahentes frumentum ex Eccle-
, & locis immediatis.

*mmunicationum reſeruatarum in Bulla Cœnæ me-
um adijcias.* Viginti illæ excommunicatio- §. 6. *Reſeruata in Bulla Cœnæ.*
ue capita reducendas duxi. Primò ad fidem, vn-
nicantur omnes hæretici ſchiſmatici, legentes
in *prima Excomm.* Secundò ad caput Eccleſiæ,
ius Pontifex, quatenus poteſt offendi dupliciter.
Princeps ſupremus in ſpiritualibus, & ſic excom-
appellantes ab eo ad Concilium, vt in *ſecunda*
inde vt Princeps in temporalibus certæ partis
excommunicantur vſurpantes bona & iuriſdi-
ſum pertinentem, vt in *vigeſima Excomm.* Ter-
am Chriſtianam, quæ poteſt offendi tum in ſuis
nembris, vel per latrocinium maritimum vt in
r raptum bonorum naufragantium, vt in *quar-*
mpoſitionem onerum contra iuſtitiam, vt in
r offenſionem Romipetarum, vt in *decima*: tum
atu, quomodo excommunicantur deferentes
d inimicos Chriſtiani nominis, vt in *ſeptima.*
dem Apoſtolicam, quæ offendi poteſt in primis
uæ ſub eius protectione adſunt, quales ſunt de-
alia ad Curiam Papæ, vt in *octaua*; venientes ad
tiis, morantes, & recedentes, vt in *nona*; & re-
llam, vt in *duodecima.* Deinde quoad ſuam au-
el per falſificationem literarum Apoſtolicarum,
l per appellationem à grauamine ad laicam po-
... *tertia*; vel per vſurpationem bonorum
am, vt in *de... ſeptima.* Quintò ad Eccleſiaſti-
tiam, quæ poteſt offendi in primis ratione prin-
membrorum, quales ſunt Cardinales, Nuncij,
Prælati, vt in *vndecima.* Deinde derogando eius
l per cognitionem cauſarum ſpiritualium à lai-
a quarta; vel per immunitatē fori, vt in *decima*
r recurſum à iuriſdictione Eccleſiaſtica ad lai-

cam, vt in *decima ſexta.* Denique derogando eius li
tati, vel per impoſitionem onerum perſonis, & bonis E
ſiaſticis, vt in *decima octaua*; vel per cognitionem cauſ
criminalium pertinentium ad Clericos, vt in *decima*
Excomm.

§.7. Non reſeruata contra magiſtratus, & iudices.

68. *Iam verò excommunicationes nemini reſeruatas r
ſeamus. In primis autem quotnam contra Magiſtratus &
ces latæ ſint, aperias.* Nouem inueni. 1. Contra neglig
ius Eccleſiaſticis reddere. 2. Contra facientes ſeruari ſt
in libertatem Eccleſiaſticam. 3. Contra officiales ciui
non ſeruantes contenta in cap. *vbi periculum.* 4. Cont
torquentes pecuniam prætextu officij inquiſitoris. 5. C
poteſtates fouentes vſuras. 6. Contra non adiuuantes in
ſura Monialium Epiſcopos. 7. Contra Doctores & P
ſores non facientes poſſeſſionem fidei. 8. Contra non p
tes Cardinalibus inquiſitoribus in ipſorum officio. 9.
tra permittentes portare arma breuiora palmis tribus i
tu Eccleſiaſtico.

§.8. Non reſeruata contra Dominos temporales.

69. *Quotnam contra Epiſcopos non reſeruatæ reperi
excommunicationes?* Quatuor. 1. Contra ſuſcipientes
turam in ciuitate diuerſarum linguarum. 2. Contra ve
tes ad Vrbem, & inde recedentes ſine licentia Papæ. 3.
tra permittentes habitum Fraticellorum inter ſe. 4. C
impetrantes litteras à Principibus ad dignitates.

70. *Contra dominos temporales quotnam non reſeruat*
1. Contra præcipientes ſubditis, ne obſequia Eccleſi
præſtent. 2. Contra impedientes promotionem Officij
ſitionis. 3. Contra concedentes repreſſalias contra Ec
ſticos. 4. Contra retinentes nomen Vicarij Imperato
cante Imperio. 5. Contra non ſeruantes ſtatuta in *cap.*
de pœn. in ſexto. 6. Contra permittentes in terris ſuis
rum agitationes.

§.9. Non reſeruata contra Regulares.

71. *Contra Religioſos autem quotnam?* Tredecim
mam, 1. Contra audientes leges, vel medicinam ext
ſtra. 2. Contra inſtituentes nouum Ordinem ſine l
Papæ. 3. Contra profeſſos temerè habitum dimit
4. Contra occupantes decimas, & impedientes ſoluti
5. Contra adeuntes Curiam Principum ad nocendu
6. Contra tenentes arma extra clauſtra ſine licentia. 7
tra fouentes ſtatum Beguinarum. 8. Contra profeſſos
monium contrahentes. 9. Contra Mendicantes recip
nouas domos. 10. Contra retrahentes auditores à d
ſoluendis. 11. Contra non ſeruantes interdictum,

ali obſeruatur. 12. Contra Mendicantes & Paro- ſe pacem non ſeruantes. 13. Contra Capucinos de obſeruantia recipientes.

uotnam contra Cleri s nulli reſeruatæ excommuni- Vndecim. 1. Contra ſuſcipientes munus admini- ciuitate diuerſorum rituum. 2. Contra audientes m & leges, ſi ſint Sacerdotes, vel perſonatum ha- Contra Sacerdotes recipientes præfecturam ſecu- Contra procurantes, vt alij occupent regalia, & iura m vacantium. 5. Contra minores Epiſcopis, qui urariis alienigenis locant. 6. Contra matrimonium ntes, ſi ſint in ſacris. 7. Contra alienantes bona Ec- , vel locantes vltra triennium. 8. Contra ficte re- vel permutantes Beneficia. 9. Contra impugnan- cionibus montes pietatis. 10. Contra intereſſen- ionibus taurorum, ſi ſint in ſacris. 11. Con- mentes abſoluere à caſibus in Bulla Cœnæ con-

§. 10. Non reſeruatæ contra Clericos.

niqua recenſe excommunicationes non reſeruatas ad- res communiter. Triginta ex iuribus collegi. 1. Con- ſcentes Bononiæ domos alterius Scholaſtici, vel 2. Contra habentes ratas orationes factas à ſchiſ- . Contra alloquentes ſecretò Cardinales, dum ſunt mi. 4. Contra vexantes Eccleſiaſticos, quia non ele- n, pro quo rogabantur. 5. Contra occupantes rega- a Eccleſiaſtica vacantia titulo defenſionis. 6. Con- ores Monialium diſcordias fouentes. 7. Contra es, vt conſeruatores procedant in aliis, &c. 8. Con- ntes abſolutionem à cenſuris per vim, aut me- ntra inducentes per fraudem iudicem ad teſtimo- minæ. 10. Contra compellentes Eccleſiaſticos, vt t laicis iura Eccleſiæ. 11. Contra exigentes peda- Eccleſiaſticis perſonis. 12. Contra docentes leges, inam Religioſos. 13. Contra ſepelientes hæreti- locis Sacris. 14. Contra mandantes interfici Chri- er aſſaſſinos. 15. Contra extendentes repreſſalias contra Eccleſiaſticos. 16. Contra impedientes ſe- factum ab Ordinario ſuper Beneficia. 17. Contra s tempore interdicti, vel interdictos 18. Contra es Viſitatores Monialium. 19. Contra aſſumentes guinarum. 20. Contra matrimonium in caſibus ; contrahentes. 21. Contra impugnantes litteras coronati. 22. Contra profitentes falſam Religio- nem

§. 11. Non reſeruatæ contra omnes.

nem Fraticellorum. 23. Contra imprimentes libro
licentia Superiorum. 24. Contra edentes gloſſas in
tinum, vel in Clement. *Exiui.* 25. Contra aſſerentes
neceſſariam Confeſſionem ante Euchariſtiam. 26. Co
ptores mulierum, & fautores. 27. Contra cogentes ad
monium. 28. Contra cogentes fœminas ingredi mon
29. Contra vexantes Sanctum Officium. 30. Contra
tes, & decorantes Agnos Dei cereos.

CAPVT IX.

Ex hiſce excommunicationibus reſeruatis, & n ſeruatis eas ſelige, quæ communi uſui eſſe poſſunt.

§. 1. *Excommunicationes frequentiores ad vſum ex reſeruatis.*

74. *NE excommunicationum mole memoria grauet rapretium eſt, eas ſolummodo ad epilogum r quæ communi vſui adhereſcunt. Igitur ex reſeruatis q ſunt præcipuæ quoad vſum?* Ex ſeptuaginta duabus ſol do ſeptem adnotanda duxi. Prima eſt contra perc Clericorum, mandantes, &c. *Si quis ſuadente* 17. q. 4. S contra violantes interdictum Sedis Apoſtolicæ. Extra *Dominici, de pœn. & remiſ.* Tertia contra Simoniacos i ne, vel Beneficio, & Simoniacos confidentiales. Extra *deteſtabile, de Simon.* Quarta contra committentes du conſultores, fautores, &c. diffidentes, &c. *Pius IV. n. 2 XIII. & Clem. VIII.* Quinta contra dantes, vel accipien gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam. *Gregor* Sexta contra mulieres ingredientes monaſteria Moni vel Monachorum. *Gregor. XIII.* Septima contra extra victualia, vt frumentum, bladum, legumina, & oleum. *inter grauiſſimas.*

§. 2. *... non ... rua-*

75. *Ex non reſeruatis autem quanam præcipua quoad collegiſti?* Ex ſeptuaginta tribus quatuordecim ſelegi. quidem eſt contra occupantes bona Eccleſiarum vaca *c. generali, de elect. in 6.* Secunda contra compellentes nas Eccleſiaſticas, vt laicis bona Eccleſiaſtica ſubm *c. 2. de reb. Eccl. non alien. in 6.* Tertia contra ſepelient reticos, excommunicatos, interdictos in loco ſacro. *c. hæret. in 6. & Clem. 1. de ſepult.* Quarta aduerſum cont tes in gradibus prohibitis, vel cum Monialibus, vel p

...ant religioſa. *Clem.1.de conſang.* Quinta contra impe-
...tes viſitatores Monialium, ſi admoniti non deſiſtant.
...*attendentes,de ſtatu Monial.* Sexta contra imprimentes,
...antes imprimi, vendentes libros ſine approbatione Su-
...iorum. *Leo X. Bull.* 10. Septima contra raptores mulie-
... & contra præbentes illis auxilium. *Trid.ſeſſ.24.cap.6.*
...ma cogentes mulieres ingredi in monaſteria, vel impe-
...tes earum ingreſſum, vel ne liberè contrahant matrimo-
... *Trid.ſeſſ.24.c.9.* Noua contra procurantes abortum fœ-
...nimati. *Sixtus V.in Bulla effrænatum.* Decima pro Eccle-
...ſiis contra alienantes bona Eccleſiaſtica, vel vltra trien-
... hypothecantes. *Extrau. ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non*
... Vndecima pro eiſdem contra audientes medicinam,
...leges ſi ſint Sacerdotes, vel habentes perſonatum. *cap.*
...*ſecula,ne Clerici,* &c. Duodecima pro perſonis publi-
... contra facientes ſtatuta aduerſum libertatem Eccleſia-
... *cap.nouerit,de ſentent,excomm.* Decima tertia pro eiſ-
... contra non adiuuantes Epiſcopos in clauſura Monia-
... *Trident.ſeſſ.25.cap.5.de Regul.* Decima quarta pro eiſ-
... contra Doctores, & Profeſſores cuiuſcunque facultatis
... facientes profeſſionem fidei in manibus Ordinarij.
...*V. Bull.* 112.

CAPVT X.

...excommunicatione reſeruata contra Clericorum percuſſores.

EXpendemus vberius excommunicationem illam *cap. ſi quis ſuadente, contra Clericorum percuſſores. Quidnam ...hendit?* Tria præcipuè. Perſonas, quæ ſubiiciuntur Ca-...; perſonas quæ gaudent hoc priuilegio; & actiones, ob ... excommunicatio incurritur.

77. *Quænam perſonæ Canoni ſubijciuntur?* Viri, fœminæ ... impures, Superiores, inferiores, Clerici, & laici, Reli-... habentes dignitatem, & non habentes, Epiſcopi, & Car-...les, dummodo hi omnes habeant rationis vſum, & pec-... mortaliter poſſint.

78. *Quænam perſonæ hoc gaudent priuilegio?* Clerici, etiam ...entes primam Tonſuram: etiam coniugati, modò de-... habitum, & alicui ſeruiant Eccleſiæ, & bigami non ſint:

ſint : etiamſi coniugati dimiſerint habitum, mo
lum reſumant, & contraxerit cum virgine : eti
municati, ſuſpenſi, interdicti, degradati tantur
etiam Monachi profeſſi, & profeſſæ, Religioſi
etiam fœmina : frates Tertiarij gregatim viue
bitum geſtantes : ſorores Tertiariæ cum v
tis, etiamſi domi viuant : Eremitæ ſubiecti
læ, vel Superiori : equites Melitenſes, & aliæ E
perſonæ.

79. *Quænam ſunt actiones, ob quas excommuni
curritur?* Aliæ ſunt principales, vt iniectio mar
in perſonam, etiam perſequendo furioſè, ita vt
quod malum pati, dummodo in cuſtodia : vel ini
violentæ in res adhærentes perſonæ, detinendo v
veſtes, veſtes lacerando, fræno equum cohibend
cingulum. Aliæ ſunt acceſſoriæ, vt mandare, r
nomine ſuo factum, conſentire conſulendo, au
uorem ferendo ; non impediendo, cum ex iuſtiti
tate abſque proprio periculo teneatur ; percuti
cum ſponte ſeſe ſubiicientem correctioni, vel ſe
duo hæc magis propriè extenſionem principa
quàm acceſſoria dici debere.) Admonuerim perc
ctum ſequendum eſſe, vti excommunicatio tenea
vnquam ob percuſſionis voluntatem, aut procura
excommunicationis gladio percutitur.

80. *Quandónam ab huiuſce excommunicati
excuſabimur?* Excuſamur primò, ratione im
actus, v.g. ſi ſit indeliberata percuſſio, & ſubita, &
ſualis, in Clericum non formaliter, non anim
ſed ipſum defendendi. Secundò, ratione ignora
bilis, v.g. quia non cernat perſonam, quia de no
non cognoſcat ex habitu, quia non geſtat ; puret
etiamſi ferat habitum, idque rationabiliter. Ter
correctionis, & diſciplinæ, v. g. Prælati Clerico
quere poſſunt ; Magiſtri diſcipulos etiam per la
gere ; officiales in Eccleſia Clericos diuina offici
ſeniores in Eccleſia, etiamſi non habeant officiu
ſeruos & familiam ; parentes, & propinqui filios
guineos. Quartò, ratione defenſionis propria
ſuorum, & vxoris, filij, parentum, familiæ, re
Quintò, ratione amiſſionis priuilegij, v.g. ſi ſit
gradatus realiter, bigamus in minoribus, ſcurra
vel breuiori tempore ter monitus, & non deſiſte

um, vel tabernarium, & ter monitus, &c. Ince-
ı habitu laicali; ferens arma militaria, & ter
ſcens ſe turpibus, & enormibus; repertus cum
atre, à marito, patre, filio, &c. requirens inho-
ı, & eam tangens.

n deníque ab huiuſmodi inflicta excommunica- Abſolutio Papæ reſeruata eſt, quando eſt per-
, v. g. ſi membrum mutiletur, vel ſanguis in
ffluxerit, vel perſona digna eſſet. Item quando
ediocris, quæ cognoſcitur quidem ex extre-
ilicet & leui) hæc enim media eſt inter illas.
ı leuis ab Epiſcopo proprio abſoluitur. Eſt au-
quæ licet in ſe peccatum mortale ſit, compa-
illarum leuis dicitur: v. g. quæ fit pugno, pal-
erſaliter definienda eſt Epiſcopi, vel prudentis

ntur ne ab eundo Romam aliqui cum percuſſio aut enormis aliquando? Triplici quidem ex
tur. Primò corporali impedimento, v. gr. in
s conſtituti, ratione inimicitiæ grauis ſi per-
s, ægri, valetudinarij, debiles, ſenes, cæci, &
dò Canonico impedimento, v. g. ſerui, & filij-
centes munus publicum habentes iuſtam cau-
tris beneficio, v. g. mulieres, impuberes, offi-
um arcentes turbam, oſtiarij prætextu officij,
Clerici ſimul viuentes, Regulares, nobiles &

Capvt XI.

§. I. *De excommunicationis effectibus, ac primò de suffragiorum priuatione.*

ı materiam de Excommunicatione ex cietatis Iesv *Doctoribus.*

dictis requiro: num celebrans poſſit pro excom-atis ſecretò orare? Vt perſona priuata poteſt, vel
vel in aliis Miſſæ partibus; quia quamuis Sa-
a publicum miniſterium exerceat, non tamen
ſona priuata. At non poſſet pro excommuni-
fferre, vel illum in Canone, aut alia oratione
liucius tom. 1. tract. 12. c. 2. num. 51. Porrò *Gaſpar* Filliuc.
comm. d. 3. diffic. 6. num. 16. putat, poſſe offerri Hurt.

excommu

excommunicato totam celebrandi actionem c
ipſi Sacerdoti correſpondentem.

84. *Per contritionem iuſtificatur excommu*
Suar. *ne Eccleſiæ frui ſuffragijs ante abſolutionem ?*
de cenſ. d.9. ſect.3. num.2. quia excommunicat
per ſolam exteriorem pœnitentiam : alioqui
opus abſolutione.

85. *An poſſit pro excommunicato contrito M*
Vaſq. *offerri ?* Negat *Vaſquez de excomm. dub.11. nu*
communicatio iuſta hominem efficit talis e
cem, & per ſolam iuſtificationem internam
Quæ quidem de excommunicatis non tolera
ma, nam pro toleratis licet publicè orare, &
ferre.

86. *Debent ne ſpecialiter applicari ſacrific*
excommunicato tolerato, vt ei proſint ? Ita plan
ipſi niſi applicentur; quia Eccleſia, cui ſe mi
Hurtad. conformare, eum excludit. *Hurtado Complute*
d.3. diff.4. num.12.

87. *Poteſt ne excommunicatus non toleratus*
nem in Eccleſia, ingredi templum & orare ? Co
aliis poteſt audire; orare autem ſeparatim ab a
pus tamen Miſſarum, ac diuinorum officioru
Rayn. non eſt communicare. *Raynaudus de monit*
num.21.

88. *In Eccleſiam excommunicatus intrat,*
bratur, vt ſacrificio interſit : quidnam gerendum
nitionem expellendus; & ſi neceſſe fuerit, pe
Hæc non ſufficiunt. Si ergo Miſſa ad conſecrati
non eſt, ſacerdos debet Miſſam omittere. Secu
conſecratio. *Non eſt conſecratio peracta, ſed e*
Suar. *Suarius d.12. ſect.1.* ait, vtrumque probabile,
ficium poſſit omitti, & quod valeat peragi. Tu
Turr. tercidetur. *Turrianus d.11. dub.1. num.2.*

89. Non adeſt qui poſſit Sacerdoti celebran
niſi excommunicatus : poteſt ne miniſtrare ? S
Suar. non eſt, poteſt. *Suarius d.12. ſect.1.* Si denuncia
Turr. poteſt, ſi grauis vrget celebrandi neceſſitas. *Tu*
comm. lib.2. d.11. dub.1. Ratio eſt, quia Eccleſia
caſu prohibitionem ſuſpendere creditur.

90. *Officium deiparæ cum alio excommunica*
Gord. *linquo ne ?* Venialiter ſolummodo, auctore G
lib.7. quæſt.8. cap.2. num.23. quia communicati

communicatum recitantem horas Canonicas di- e, Dominus vobiſcum, ſed, Domine exaudi oratio- uia illud verbum non eſt perſonæ priuatæ, ſed totius) igitur, quonam reatu quis Dominus vobiſcum Aſſerit *Suarius d.2. ſect.2. num.13.* ſi ſit Sacer- onus, fieri irregularem. Porro *Gaſpar Hurtado* *r.3.* nullum putat eſſe peccatum. *Coninck.* au- *14. dub.7. num.54.* piaculum eſſe veniale exi- laritatem autem, cuiuſcunque ille ſit ordinis, Hurtad. Conin.

aqua benedicta interdictus excommunicato? Aſ- *iezt. ſect.3.* quia ex illa Eccleſiæ oratione fide- quæ intendit excommunicatos oratione priua- *ius lib.2.d.11. dub.3.* hanc ſententiam docens Suar. Turr. bilem, contrariam magis piam appellauit.

ne excommunicatus occultus recipere Sacramen- itatem? Si vrget neceſſitas, ad vitandum ſcili- i, periculum mortis, infamiæ, &c. poteſt. *Præ- rt. quæſt.2. dub.7. num.39.* §.2. *De actiua, ac paſſiua priuatione Sacramento. um.*

neceſſitatem (aut ignorantiam iuris vel facti, iſat ſcio illicitam eſſe perceptionem Sacramenti... uicato: rogo tamen, an ſit valida? Ita quidem; unicatio non reddit ſubiectum incapax, ſed a. *An valida Sacramentalis abſolutio? Vaſquez b.4. num.9.* putat inualidè excommunicationi illigato impendi. At *Suarius d.10. ſect.7. n.9.* ject, quia excommunicatio non ſuſpendit iu- acerdotis in excommunicatum; nec contra- probari poteſt. Præp. Vaſq. Suar.

rtalibus non ſolum illicitè excommunicatus Sa- , ſed etiam inualidè: rogo, an à venialibus va- Affirmat *Vaſquez in 3. part. tom.4. quæſt.93. um.8.* At *Præpoſitus in 3. part. quæſt.2. dub.8.* bilioti ſententia iuriſdictio in venialia Sacer- de iure Eccleſiaſtico, quæ ab Eccleſia ſuſpendi endit dum declarat excommunicatum. Vaſq. Præp.

it ne valide, ... Ita qui- n perſona Chriſti gerit, & dependeret ab ipſo :n ab Eccleſia. *Coninch. d.14. dub.5. num.35.* Conin.

ec inferre moriendo ſacramenta Baptiſmi, Pœ- chariſtiæ: Baptiſmum, & Pœnitentiam, quia iæ ſunt neceſſaria; Euchariſtiam autem propter , & præcepti diuini obligationem: rogo autem,

an poſſit Extremam vnctionem miniſtrare ? A
poſſe, ſi ægrotus Pœnitentiam, & Euchariſtia
poteſt; quia hoc in caſu neceſſarium eſt ill
ctionis Sacramentum, vt fiat ex attrito contr
Præp. *ſitus in 3. part. quæſt. 2. dub. 6. num. 144.* doce
moribundus fuerit confeſſus, & propterea ho
non ſit ſimpliciter neceſſarium; quia neceſſa
ſiſtendum diabolo, & ad venialium remiſſio

98. *Poteſt ne Parochus denunciatus aliqua
aſſiſtere ?* Poteſt, quum moribundus ducit in
binam, ad ſalutem ipſius, vel commodum t
Præp. rum; præſertim quia Parochus non eſt verus
Sacramenti, ſed ipſi contrahentes. *Præpoſitus i
dub. 8. num. 51.*

99. *Quid de tolerato ?* Licitè Sacramenta c
aut grauis neceſſitas, aut notabilis proximi
Poteſt ſacrum facere die feſto, vt ſubditi po
Præp. pto ſatisfaciant. *Præpoſitus num. 44.*

§. 3. *De priuatione à communione fidelium.*

100. *Scio, contractus cum excommunicati
tamen validos; quia in iuribus quamuis ſit p
men irritationis ſi in hæreticis, & ſchiſmaticis
contractus excommunicati poſſint aliquo ex c*
Filliuc. Poſſunt (auctore *Filliucio tom. 1. tract. 12. cap.*
triplici, 1. Si ineantur virtute reſcripti ſuppl
nem aliquam ad valorem eius requiſitam;
impetratum ab excommunicata ſuper alio, q
nicatione, & appellatione, eſt nullum. 2. S
vt à perſona publica ex vi poteſtatis, muner
quia iuriſdictio ad contrahendum per excom
ſuſpenditur. 3. Si in contractu fiat promiſſi
ctu tempore excommunicationis faciendo
miſſio eſt nulla, vt pote de re illicita.

101. *Teſtatur ne validè, & inſtituitur hæ*
Suar. Aſſerit *Suarius de cenſ. d. 15. ſect. 9.* quia ſicut
tio præter caſum ſpecialem hæreſis non pri
Filliuc. nio, ita nec poteſtate acquirendi alias. Addi
tract. 12. cap. 8. num. 207. excommunicatum
tum, quamuis illicitè teſtetur, tamen alios i
adeſſe Notarios, teſtes, &c.

102. *Poteſt ne petere excommunicatus, vi
tore creditum ?* Poteſt; quia debitor nullo i
Leſſ. humano à ſoluendo debito excommunicati
ſius lib. 2. cap. 16. dub. 9. num. 79.

io ſigno, v.g. aperiendo caput? Negat *Turrianus lib.* 2. Turr.
. Affirmat *Vaſquez de excom. dub.* 8. *n.* 5. Hurt.
n liceat reſalutare? Negat *Hurtado num.* 4. At *Hen-* Henr.
p. c. 1ſuum mor. cap. 20. *n.* .20. affirmat, imò & per
reſpondere poſſe; quia hoc non eſt ſalutare illum,
a ſcribere; ſed ſoluere de vrbanitate debitum, quod
prohibetur.
o, excommunicato denunciato interdictam commu-
in diuinis, quàm in humanis; non autem tolerato:
, an liceat prouocare, & inuitare eum ad huiuſmodi
em? Auila par. 2. *cap.* 6. *d.* 8. *dub.* 1. *concl.* 13. docet Auila.
At *Hurtado d.* 2. *diff.* 4. *num.* 13. licere putat; quia Hurt.
lutè, & abſque vlla reſtrictione loquuta: *Nemo præ-*
tra abſtinere teneatur, &c.
go vt teneamur excommunicatum vitare, ſententia
iritur: rogo tamen, an ſufficiat ſententia declaratoria
certum eſt, annexam eſſe excommunicationem? Ne- Conin.
. de ſacr. d. 14. *dub.* 2. *n.* 10. quia in *Extrauag.* dicitur,
eneri vitare excommunicatum, niſi cenſura con-
n expreſsè fuerit denunciata. At quando quis de
nnatur, implicitè cenſura ſolummodo innuitur.
hez ſumm. ... 1. *li.* 2. ... 9. ... 4. docet, poſſe nos Sanch.
cum eo, in quem lata eſt ſententia declarans eſſe
, ſi expreſsè non declaret eſſe excommunicatum.
... 1 3. *c.* 5. *n.* 4. contrarium aſſeruiſſe. Henriq.

cato in omnibus ad matrimonium pertinentibus: ro ſint ſi matrimonium non fuerit conſummatum? Ita p nuptias non concubitus efficit, ſed conſenſus, *l.*

Sanch. *reg. iuris. Solùm ſponſalia contracta ſunt.* Commu poteſt, *Sanctio tom.1.de Matr. lib.9.d.14.num.8. E caſus, in quo non poſſet vxor cum viro communicar* dem, cum excommunicatio lata eſt cauſa matrim timè contracti, aut coniuges eſſent diuortio ſepar tamen, manente excommunicatione, reconciliati tare. *Num poteſt communicare in his ob quæ vir cationem incurrit?* Non; quia communicare in cr licet, *c. inter alia, de ſent. excom. Rogo, an eadem cum vxore excommunicata?* In iure ſolùm exci quia frequentius viri, quàm fœminæ incurrunt municationem. At extendi debet ad maritum, eſſe debet vtriuſque conditio: & in lege præſcri caſus ſimiles cenſentur includi. Idem dicendu

Laym. vterque coniux excommunicatus eſſet. *Layman.l p.2.c.2.n.16.*

110. *Peccat ne contrahens cum excommunicat*

Sanch. *rius non ſit?* Nullam culpam committere *Sanche Matr.lib.7.d.11.n.8.* docuit.

111. *Filium, etiam ſi emancipatus ſit poſſe exc parente communicare ſcio: an poſſit illegitimus, &*

Turr. Negat. *Turrianus, Hurtado* aſſerit.

112. *Quid de aliis propinquis, & familiaribus?* potes cum auo, abauo, &c. nurus, gener, priuignus, quia hi omnes ratione propinquitatis, & affinit liorum reputantur. Idem pupillus cum tutore. *A intelligenda, quando manent in eadem domo, & ſ*

Gord. *rum correlatiuorum?* Docet *Gordon.tom.2.lib.7.q n.76.* etiam extra conuictum & cohabitationem quam communicationem inter illos licitã eſſe q gradus affinitatis, & naturale vinculũ morali mo

113. *An vxor, filius, ſeruus, & qualibet perſona ſint cum ſuis ſuperioribus excommunicatis etiam in municare?* Poſſunt; quia ex officio communicare ante excommunicationem, & per hanc ea oblig litur, ex *c.inter alia, de ſent. excom.* Vnde vxor, li poſſunt maritum, patrem, dominum eumdem ad ſ

Conin. tari. *Coninch de ſacr.d.14.dub.12.num.13*

114. *Quodnam peccatum eſt, extra caſus licitos, municato denunciato communicare?* In diuinis mo

ſtante prohibitione ſpeciali, ſit mortale communicare ... humanis? Negat *Hurtado de Mendoza 2.2.vol.* .§.45. docens lauari interdum cum Iudæo (de ... s prohibitio) in balneo, nonnunquam excipere, ... nuiuio, & alia id genus rarius effecta, eſſe peccata ... materiæ leuitatem. At *Coninch n.149* exiſtimat ... veniale, etiam ſi frequentiſſima cõmunicatio ſit. Médoz. Conin.

... excommunicatio hominem inhabilem ad bene... a, ad exercendos iuriſdictionis actus, ad publica ... um obeunda: poteſt ne quilibet talis iudicis iudi... e, opponendo excommunicationem? Poteſt, & ſi ... communicet, erit nulla excommunicatio; quia ... erit contumaciæ reus non obediendo. *Præpoſit.* ... *b.12.n.78.& 79* addens excommunicatum de... electum in iudicem in loco, vbi ignoratur, validè ... ales in fauorem publicum exercere.

§. 4. *De aliis proprioribus excommunicationis effectibus.* Præp.

... at ne mortaliter iudex ipſe excommunicatus iudi... s? Affirmat *Coninch n.148.* quia huiuſmodi actus ... norificus excommunicato, eumque efficit ſupe... fidelibus, à quibus vt membrum putridum eſt ... is. Alij venialiter ſolummodo delinquere affimãt. Conin.

... it ne excommunicatus ...? Affirmat *Hur... n.8.* acta quæcunque eius eſſe inualida, licet ſit ... ia quæ ab excommunicatis dicuntur vel conſcri... mine ſunt credenda, ex ... *... 3.?4. quidſi par...* Hurtad.

Henriq. 119. *Poteſt ne teſtis munus obire?* Putat H
c. 7. num. 5. etiam non tolerati validum eſſ
quia nullo iure irritatur: tolerati verò etiam
Præp. ſcribit *Præpoſitus n. 90.*

120. *Delinquit ne excommunicatus non to*
nium ferens in iudicio? Tantum venialiter; q
Fillinc. communicatio humana. *Filliucius tom. 2. trac*

121. *Poteſt eſſe Aduocatus, Procurator, Tut*
dicio? Non poteſt Aduocati munus gerere n
autem admittatur à iudice, patrocinia valida
ſibi irritantur. Toleratus ſi à fidelibus induca
validè, ſed licitè admittitur. Procurator eſſe n
ſi admittatur, eius acta valida erunt, quandiu
appelletur: etiam ſi poſt excommunicationem
Præp. gatur. *Præpoſitus num. 91.* Idem de tutore aſ
Turr. poteſt eſſe actor in iudicio. At affirmat *Turria*
num. 4. ius ſuum ſine vi, & fraude in iudicio
peccare mortaliter ex obiecto, donec per exc
per officium iudicis repellatur.

122. *Tenetur ne iudex (publicum licet) ex*
toleratum reijcere à cauſa actione? Poteſt quide
netur niſi ad petitionem partis ſufficienter pro
Hurt. municationem; quia non tenetur eum vitare.
diffic. 3. n. 3.

Auila. 123. *Poteſt ne per ſe ipſum in iudicio reſponde*
cap. 6. d. 2. dub. 2. ait non poſſe, ſed cogendum
rem reſpondere; quia id ſignificatur *in cap.*
Præp. *iudic.* Aſſerit autem *Præpoſitus* poſſe per ſe ip
communicato non videtur negandum, quo d
iure conceditur. Sic illa *in 3. p. q. 2. dub. 13. n. 87*

§. 5. *De excommunicatione nulla.*

124. *Excommunicatio nulla aut iniuſta, null*
ctum; quia quod nulliter, aut iniuſtè factum eſt
factum, Clem. *Paſtoralis, & alibi: rogo autem,*
nicatus nulliter, teneatur à communione fidelium a
Aſſerit *Turrianus de cenſ. lib. 2. d. 20. dub. 1.* ab
Turr. propter ſcandalum à communione Sacramen
blico donec nullitas agnoſcatur. *Quæ nam nu*
Vaſq. *agnoſcenda eſt? Vaſq. apud Turrian. citat.* putat ſu
tatem à ſapientibus dignoſci: ſed vulgo eſſe
iudicium manifeſtandum, vt quis contra exco
nem operetur. Quid ſi antequam nullitas pub
publicè diuinis ingerat? Peccabit, nullam tamen
Turr. incurret. *Turrianus.*

it ne irregularitatem in publico celebrans? Pu- *comm. dub.* 21. *num.* 13. incurrere; quia violat i in publico tenetur obedire. At *Suarius citat.* ium docet; quia hic re vera excommunicatus non eſt perfectus inobedientiæ actus. Admit- l *Turrianus* aduertit, hunc vt violatorem cen- im, & habendum irregularem. Vaſq. Suar. Turr.

municans ne cum huiuſmodi iniuſtè, aut inualidè incurret minorem excommunicationem? Aſſe- non incurrere; ſed limitat *Vaſq. 2. apud Tur-* do communicatio fieret in occulto, ſecus au- *Gordonus tom. 1. lib. 7. quæſt. 6. cap. 3. num.* 11. Præp. Vaſq. Gord.

§. 6. De aliquibus excommunicationibus

mmunicantur Clerici, & Religioſi incumbentes ut Medicinæ in ſcholis publicis: rogo, an illigen- nicatione habentes in domibus priuatim Magi- s haſce facultates edoceat? Aſſerit *Suarius de excom.* 3. *ſect.* 3. *num.* 19. ſed alij probabiliter abne-

inhibemus, de hæret. in 6. *decernitur ferenda in partitio contra laicus diſputantes cum hæreticis de re- um comprehendit?* Omnes illos, qui nec Clerici gioſi, ſecundum *Sancti in ſum. tom. 1. lib. 2. c. 6.* *de Mendoza tom. 1. d. 74. ſect. 2. §. 24.* etiam com- culari. Suar. Sanch. Hurt.

caſu neceſſitatis, aut probabilis ignorantiæ, obſtat n
Laym. *verè à peccatis abſoluatur?* Non obſtat ex *Laym*
Sed tamen remanet excommunicatio, ſi Superi
uata, vel Confeſſarius errans prius à peccatis, quà
abſoluat.

133. *Peccat ne excommunicatus, qui in Pa*
diſponit ad Sacramenta percipienda? Contra Ecc
Laym. ptum delinquit, ſi per ipſum ſtat, quominus ab
eodem *Laymano* accepi.

134. *Percuſſus quis excommunicatione reſerua*
peccata non reſeruata cum reſeruatis confitetur: a
Conin. *ſoluatur?* Affirmat *Coninch*; quia excommunica
tat abſolutionem, niſi excommunicatus ſciens
mentum ſuſcipere. *Quid ſi Confeſſarius ſciens pe*
annexam excommunicationem, ex malitia abſoluat
quidem, ſed validè abſoluere *Coninch.* affirmat.

135. *Excommunicatus à contumacia receſſit,*
non ſtat quominus abſoluatur: fructus ne interim
Laym. *cipit?* Percipere cum *Laymanò* ſentio, licet officiu
ſtet; quia non poteſt: ſicuti beneficiarius infirm
fructus, eſto culpâ ſuâ cauſam præbuerit infirmi

136. *Excommunicatis toleratis negari ne deb*
Eccleſiaſtica? Præcipuè ob cenſuram haud nega
Laym. *Laymanus*. Sin verò conſtet, vel præſumi poſſit e
to mortali deceſſiſſe, v.g. in hæreſi, ſepeliri in loc
debent; ſi tamen ſepeliantur, locus ſacer non vi

137. *Dixiſti excommunicatum mortaliter pe*
annuæ Confeſſionis, & Euchariſtiæ recipiendæ E
præceptum, ſi negligens ſit in abſolutione procurand
Suar. *ne etiam grauiter ſacrum non audiendo:* Non; quia
ait) illud præceptum non eſt tam æqualis ponderi
ad tam remotam diſpoſitionem vti præceptum C
& Communionis annuæ obligat.

138. *Eſt ne valida acceptatio Beneficij facta ab*
Henriq. *nicato?* Validam iudicat *Henriquez* ſi tempore el
collationis non erat excommunicatus; quia iura
ctionem, & collationem irritant, quæ non ſub
materia amplianda. *Quid ſi tempore electionis, & p*
nis erat excommunicatus, ſed ante acceptationem e
Non eſt ita certum, ſed cum *Henriquez* affirmari
electionem.

139. *Si Confeſſarius abſoluendi facultate prædit*
ſit aliquem ab excommunicatione, aliáve cenſur

ragrauante excommunicatione vulnerari : quinam
Idem eſt ac per vim, & metum grauem iniuſtè in-
quare qui metu leui coëgit, excommunicationem
rit, neque qui iuſtè incuſſit metum, aut precibus
is; aut incuſſit metum priuationis alicuius boni, ad
ina aliàs ius non habebat. *Layman.* Laym.
ogens fœmi am ad ingrediendum Religionem, vel
nem emittendam; incurrit ne ſtatim poſt coactionem
excommunicationem? Non incurrere cum *Laymano* Laym.
d poſt vim coactiuam requiri actualem ingreſſum,
ſionis emiſſionem.
eges ne, & Imperatores ligantur excommunicatione
ad Religionis ingreſſum cogendo, aut aliquam actio-
em præſtando, v. g. conſilium, auxilium, vel fauorem
rabendo? Iuxta probabilem nonnullorum ſenten-
mè; quia quando Summus Pontifex hos ligare in-
et exprimere. *Incurrit ne excommunicationem illam*
Religionem cogens? Minimè; quia Tridentinum ſe-
gentibus fœminas loquitur.
aruitas ne materiæ excuſat ab excommunicatione?
.g. ſi quis tranſiens Monialem alloquatur. Sicut ex-
ſeruatione caſus, ſi quid exiguum furatus ſim in
excommunicatio etenim maior in mortalem cul-
orquetur.
nis fuit Bullæ vigore ab excommunicatione ſine par-

Suar. 146. *Iam ſcio excommunicatum eſſe Beneficij inc*
Vaſq. *an ſit capax Penſionis?* Cum *Suario* & *Vaſquez* ali
Auila. gabam omnino eum capacem. At nunc cum *Au*
Penſionis, quæcunque illa ſit, probabiliter affirm
que conſignationem excommunicato factam.

147. *Incidit Beneficiarius in excommunicatio*
ante ſententiam fructibus Beneficij priuetur? Mini
ſequenter nihil tenetur reſtituere, qualecunque
cium, modò opera, ſeu officia & onera Beneficij
Vaſq. vti *Vaſquez* aduertit.

148. *Quis ob legitimum impedimentum (vnde*
oriatur) non poteſt pro abſolutione ab excommunicat
procuratorem, ſeu epiſtolam Pontificem adire: pote
ſcopo abſolui? Poteſt, imò neque tunc eſt neceſſ
Auila. rere ad Legatum, vel Nuncium Papæ. Quia (vti
tat) ſublata per iuſtum impedimentum reſeruati
pus vti proprius paſtor abſoluit.

149. *Eſt ne probabile miniſtrantem Sacrament*
Pœnitentiæ, &c. cum Minori excommunicatione n
Conin. *peccare?* Licet *Coninch.* affirmet venialiter delin
Henriq. *Henriq.* & *Filliucio* contrarium poſſe aliquo in c
Filliuc. aſſero: v.g. Si repentè accedat baptizandus, aut pœ
poſſit Sacerdos ſine ſcandalo recedere.

§. 8. *De Percuſſione Clerici.*

150. *Num teneamur vitare ſemper publicè &*
rici percuſſorem? Non tenemur, niſi percuſſio ſit e
nullo modo celari, & excuſari poſſit, quod vix po
ante iudicis ſententiam. Nam (vti *Laymanus* a
Laym. ſtare debet, quod percuſſio Clerici notoriè facta
malitiosè, vt nulla probabili ratione à peccato
annexa cenſura Canonis excuſari queat.

151. *Percutiens Clericum, qui non habet Benef*
Concilij Tridentini requiſita, incurrit ne in exc
Suar. *nem?* Non incurrere *Suarius* docet; ſed cum *M*
Molin. rere affirmo; quia hic Clericus amittit priuilegi
autem Canonis.

152. *Seipſum Clericus voluntariè percutit: inc*
Suar. *nonis excommunicationem?* Incurrere cenſeo cum
Turr. cum *Turriano* probabile affirmo non incurrere;
ille *ſi quis ſuadente*, videtur de perſona diſtincta

153. *An poſſit, qui Clericum percuſſit, vel*
ſatisfaciendo percuſſo ab excommunicatione abſol
ſeruerim; nam licet alij probabiliter ſentiant
Eccleſiam, vel Monaſterium, accipientem iniuri

ı ſpecialem ſatisfactionem, iudico tamen ſatiſ-
percuſſo cenſeri percuſſorem parti ſatisfeciſſe;
Auila ait) eis eſt condonare, quem præcipuò tangit Auil.

ixiſti, Epiſcopum ab excommunicatione abſoluere,
cuſſio enormis, aut mediocris non eſt: rogo ſpecialius
ndenam enormis, aut mediocris ſit cenſenda percuſſio?
cta ſit in loco publico, non propterea continuò
normis, aut mediocris; ſed ex *Reginaldi* ſententia Regin.
t concurrere, cùm vt notabilis ſit iniuria, tum vt
ile pariat ſcandalum.

lum impubes & pueri poſſint ab huiuſmodi excommu-
:cuſari? Poſſunt ſæpe; quia illorum percuſſio re-
on reputatur grauiter iniurioſa.

curris ne excommunicationem percutiens Militem
S. Ioannis, Alcantara, Calatraua, &c. Incurrit etiam
ſit; quia hi gaudent Canonis priuilegio.

rcutit quis Clericum carentem requiſitis à Triden-
ilegio fori gaudendo incurrit ne? Probabile putat
.ſect. 1. *n.* 11. non incurrere; quia facilius amitti- Suar.
um Canonis, quàm fori; cum hoc à iure diuino,
ab humano procedat.

ncurrat Clericus ſe ipſum percutiens? Non; quia
ifeſtè loquitur de percutiente perſonaliter di-
odioſis non fit extenſio. At *Molina de Iuſt.* Molin.
d. 51. contrarium aſſeruit, cùm propter iniu-
ui Clericali infertur; tum quia plus homici-
ipſum quàm qui alium necat, *Can. ſi non*

quis Clericos vno ictu percutit: an plurium
num reus? Vnus tantùm. *Si autem plures ſuc-*
Plures incurrit; quia illæ percuſſiones licet
ato tempore menſurentur, ſunt tamen plures
& termini ad quem.

quis Religioſum tonſura initiatum, ſcio ex
ia duplici excommunicatione illigari; quia
duplici ex capite illi debitam, Clericatus &
num em, ſi percutiens Clericum ad plures Ordines
ne plures cenſuras? Non; quia omnes Ordi-
d vnum ſtatum Clericalem, vnam exigunt
z. de cenſur. d. 5. *ſect.* 3. *n.* 15. Suar.
um hanc Papa reſeruatam, ſi ſit enormis;
: quandonam enormis reputanda? Si eſt
publica,

publica,notabilis,& magnum gignit ſcandalum. Q
blica erit? Quando in oppido decem,aut duodecim
Auila. ciuitate pluribus fuerit manifeſta. *Auila part.2.*
Hurtad. *num. 4.* Notat *Hurtado d.11. diffic.3.n.10.* huiu
cuſſorem vitari non debere,niſi certitudo moralis
notorietate adſit.

EXAMEN III.

Circa materiam de Suſpenſione C

CAPVT PRIMVM.

Suſpenſio quid, & quotuplex: eius ſp principales.

1. Q*Vidnam eſt Suſpenſio?* Eccleſiaſtica ce
Clericus vſu Officij, aut Beneficij E
priuatur. Eſt enim Eccleſiaſtica pœn
quis ordinis actus exercere prohib
contra faciat,irregularitatem incurrat.

2. *Quotuplex Suſpenſio?* Quintuplex eſt.1.Si ma
habeatur,alia eſt ab officio,alia à Beneficio. 2. Si
quam fertur,alia in vindictam criminis,alia fertu
maciam. 3. Si ſpectetur eius efficacia,alia ſuſpendi
ab Officio &Beneficio,alia in parte ab altero illoru
Officio in totum, vel Beneficio, alia in parte tan
Officio Ordinis, non iuriſdictionis. 4. Si conſid
duratio,alia indefinita eſt, alia terminata,alia per
tiuè. 5. Si eius ceſſatio attendatur, alia ſolo tem
ceſſat, alia per exercitium vel omiſſionem alicuiu
vel omiſſionem eiuſdem,alia per ſolam abſolutio

3. *Quid comprehendit ſuſpenſio lata ſimpliciter?*
& Beneficio ſuſpenſionem, niſi ex circunſtantibus
qua reſtrictio colligatur.

4. *Indica ſuſpenſionis,& depoſitionis differentiam*
ſio quidem iure ordinario remiſſibilis eſt, depo
mè. Suſpenſio ſi ſit ab Officio, vel Beneficio n
nec Beneficio priuat; at depoſitio ipſo priuat munu
neficio.

5. *Ad ſuſpenſionis ſpecies practicas explica*

dit ne ſuſpenſio hæc à Beneficio ſuſpenſionem?
iia per hanc illæ tantùm actiones impediun-
id miniſterium aliquod Eccleſiaſticum perti-

ſus quis eſt ab ordine. Suſpenſum omni ordinis
a puta, non autem iuriſdictione, niſi quoad eius
m ordines connexi ſunt, v.g. abſolutio in pœni-

'us eſt ab ordine determinato. Solùm ſuſpenſum
us exercitio, ſicut ſuſpenſio ab ordine Pontifi-
it tantùm ab vſu & actibus, qui Pontificalis or-
j ſunt; ſuſpenſio à collatione ordinum vnum
m Pontificalis ordinis prohibet, qui ſcilicet eſt
latio.
nditur à iuriſdictione. Ab omni ſpirituali iuriſ-
penſum exiſtima, non autem ab omnibus iis or-
us, qui iuriſdictionem non requiritur.
nditur à iuriſdictione. A Miſſa & Horis Ca-
Choro recitandis tanquam à Clericis priuatum
anquam à laicis audientibus illa, iiſque inter-
linc tres Regulas ad ſuſpenſionis effectus digno-
liderim. Prima ſit, ſuſpenſionem ab inferiori or-
ris exercitium, qui cum eo neceſſariò connexus
prohibere. Secunda ſupenſionem ab ordine Su-

30. *Incurrit ne illam, qui ſuſpenſionem et* *nam inflictam violat?* Incurrere aſſero cum

Capvt IV.

De omnibus ſuſpenſionibus in pa

§. 1. *Suſpenſiones in particulari contra Epiſcopos.*

31. C*Atalogum omnium ſuſpenſionum e* *moris.* Profectò & contra Epiſcop pitula, & contra Religioſos, & contra Cle ſuræ contorquentur, numero quidem quin ginta.

32. *Contra Epiſcopos quotnam?* Viginti & tra conferentes Ordines ſimoniacè. 2. Cont ſpenſo propter malam promotionem. 3. C Religioſum non profeſſum. 4. Contra ordin iamento, quod non moleſtabuntur ſuper c 5. Contra ordinantes Monachum ſine lic Contra promulgantes Concilium prouinc 7. Contra intromittentes ſe in cauſis ſpectar porum electionem. 8. Contra ſubmittentes cleſiæ ſine debito conſenſu. 9. Contra occ ntium pertinentium ad eorum prouiſio ingredientes Monaſteria Monialium ſine

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

l. 2. *de electione*, quoad perceptionem fructuum
l ſecundi anni. 19. Contra delinquentes aduer-
:orum immunitatem. 20. Contra abutentes mu-
ſitorum in cauſa fidei. 2. Contra fouentes vſu-
lo ſuas domos. 22. Contra admittentes reſigna-
uersùs formam præſcriptam in conſtitutione,
3. Contra alienantes bona Eccleſiæ vltra bien-
Contra malè vtentes delegata poteſtate, in cauſa
is.

vtnum contra Capitula? Quatuor reperio. 1. Si di- §. 2. *Contra Capitula.*
ona relicta, vel obuenientia tempore vacationis.
iant Prælatos promotos in Curia, abſque litteris
i petant in receptione ad Religionem, aut poſt
us, prandia. 4. Si non ſeruent contenta in conſti-
tuanta Pij V.

uerſum Religioſos quotnam ſuſpenſiones collegiſti? §. 3. *Contra Regulares.*
Contra Apoſtatas, in apoſtaſia ordines recipien-
ıtra recipientes ad profeſſionem ante probationis
Contra Superiores concedentes redditus Eccleſia-
ad vitam. 4. Contra vſurpantes decimas ſibi non
tes. 5. Contra non vtentes habitu, & veſtitu,
præſcripto. 6. Contra Superiores, ad quos occa-
ſuum ſuorum aliquid peruenerit. 7. Contra in-
s mulieres in Monaſteria. 8. Contra non profeſſos
ordines ſacros. 9. Contra non facientes conſcien-
tentibus de ſoluendis decimis.

uerſùm denique Clericos quotnam ſuſpenſiones? Tri- §. 4. *Contra Clericos.*
to adnumerabo. 1. Contra diſputantes de Conce-
irginis. 2. Contra prouocantes ad duellum, vel ac-
3. Contra Simoniacos. 4. Contra publicos concubi-
Contra Sodomiam exercentes. 6. Contra publicos
.7. Contra raptores, vel præbentes auxilium raptui.
urantes de tenendo ſchiſmate. 9. Contra occupan-
enſus, &c. Eccleſiæ, Beneficij vel alterius pij loci.
conſeruatores ſe intromittentes in aliis quàm de
iniuriis. 11. Contra facientes in iudicio per ſordes
ıtra iuſtitiam, vel conſcientiam in grauamen par-
ontra conferentes Beneficia eorum, qui ſeruiunt
el eadem recipientes. 13. Contra inferiores Epi-
ſeruantes in viſitatione conſtitutionem Innocen-
Contra vtentes Ordine in loco interdicto, præter
te conceſſum. 15. Contra tradentes ſepulturæ pu-
rarios. 16. Contra Parochos non prohibentes

nubos ſan[illegible]tes ſponſos alterius Paroc

26. Contra celebrantes coram excommuni

ficio. 27. Contra recipientes ordines ab e

renunciauit. 28. Contra recipientes ordi

proprij licentia. 29. Contra recipientes à

diœceſi ſine licentia. 30. Contra recipien

nicato, vel ſuſpenſo. 31. Contra recipient

ætatem. 32. Contra recipientes extra tem

ſatione. 33. Contra recipientes, non ſe

34. Contra ordinatos falſo titulo. 35. Co

ſaltum. 36. Contra recipientes ordines p

ratum, etiam non conſummatum. 37. Con

dines, ſi ſint excommunicati, ſuſpenſi, vel i

tra recipientes ordines cum literis Capi

infra annum.

Capvt V.

Praxis circa materiam de Suſpenſi

Iesv *Auctoribus.*

§.1. 36. *Svſpenſus ab officio, cenſetur ne fra*

uari? Minimè, poteſt enim illos

pr *Coninch d.15.dub.2.n.7.* Aſt alij validè & licitè confer- Conin.
oſſe aſſeruerunt.

8. *Suſpenſio autem à beneficio quid?* Docet *Coninch d.15.* Conin.
2.num.14. collationem noui beneficij factam ſuſpenſio à
ficio ex *Clem.2.de vita & hon.Cleric.* non eſſe ipſo facto
um,ſed irritandam. At *Auila p.3.c.6. d. 6. dub.1. concl.1.* Auila.
it ſuſpenſum à beneficio, ſi præſtet officium, omnes fru-
& diſtributiones lucrari.

9. *Suſpenſus ab Ordine ſuperiori, cenſetur ne ab inferiori*
ndi? Non; quia qui prohibet maius, non intendit minus
hibere. *An ſuſpenſus à minori, indirectè ad maiorem etiam*
endo ſuſpenſus cenſeatur? *Suarius d. 26. ſ. 4. num.8.* Suar.
bile cenſet, non omnes actus ſuperioris Ordinis per
onem ſuperioris impediri; ſed illos ſolum, qui exer-
includunt inferioris ſuſpenſi. v. g. ſuſpenſus à Diaco-
non poteſt celebrare, quia debet Euangelium legere,
d eſt actus Diaconi; poteſt autem Confeſſiones audire,
izare, &c.

Suſpenſus quis eſt ab Ordine Epiſcopali? Eos tantum
is actus exercere prohibetur,qui Epiſcopi proprij ſunt,
erdoti de iure ordinario non poſſunt competere. *Su-*
eſt ab vſu Pontificalium. Solummodo prohibetur vti
& pallio; per accidens verò, & conſequenter illorum
exercitio, qui ſine baculo & pallio exerceri non de-
: v.g.ordinatio,confirmatio, conſecratio Eccleſiæ, alta-
, virginis. Minimè verò celebrare ſine Pontificalibus,
ſſiones audire,forenſem iuriſdictionem exercere. *Lay-* Laym.
lib.1.tract.5.p.3. c.1.n.6. Suſpenſus eſt tantum à minorum
num collatione. Haud cenſetur ſuſpenſus à collatione
um. *Suſpenditur ab officio confirmandi.* Non ideo cenſe- Laym.
ſpenſus à conſecrando,vel ordinando ex *Laymani* ſen-
; quia quamuis hæc illo maiora, non tamen connexa.
ſus quis eſt ab adminiſtratione Sacramentorum: creditur
enſus à celebrando? Minimè;quia celebratio Miſſæ non
ſub miniſterio Sacramentorum comprehendi. *Præpo-* Præp.
3.p. q.3. dub.2. n.18.

An ſuſpenſio disjunctiua ab Officio, vel beneficio teneat?
tenere reſpondet *Henriquez lib.3.c.22.n.4.* quia non eſt Henriq.
ratio, reum ab vno potius, quam ab alio manere ſu-
um. At *Gaſpar Hurtado de ſuſp.diffic.4.n.11.* teneri affir- Hurt.
uia Confeſſarius poteſt imponere ad pœnitentiam hoc,
ud: & iudex damnare aliquem aut verbera ſubire, aut
n pecuniam ſoluere.

42. *Num ſuſpenſio lata ſub hac forma : ſit ſuſ*
a, & à quo ſuſpendat? Valida eſt, & ab of
io ſuſpendit; quemadmodum cum dicitur, *ſi*
Gord. *us*, de excommunicatione maiori intelligit
m.2.lib.7.q.14.c.2.n.7. legendus.

§. 2. 43. *Scio ſuſpenſum ab Ordine, ſi Ordinem*
Effectus *ir egularem: quonam, quæſo, piaculo?* Si eſt m
ſuſpen- p ccat mortaliter; & ſi eſt actus Ordinis irr
ſionis. i rò *Suario* auctore *d.26. ſect.2. nu*
Suar. ſ ſatur à culpa, etiam ab incurrend

s ne ſuſpenſus à Pontificalibus,
celebrans? Non; quia non eſt
ebrationis, ſed ſolum quoad ſoler
Auila. c. *Auila p.7.d.9.ſect.2.dub.2*
uditur quis ab officio concionandi, co
lemniter; incurrit ne irregularitatem? Non; qui
Tann. non eſt per ſe actus Ordinis. *Tannerus tom.4.d.*
*num.*137. De Clerico ſuſpenſo ab officiis diui
Filliuc. ſtat tanquam laicus, eandem eſſe rationem aſſe
tom.1.tract.17.c.2.n.33.

46. *Num acta ſuſpenſi valida ſint?* Actus i
ſunt inualidi niſi ſint occulti in quo caſu ſu
defectum. Si non eſt denunciatus, inuitatus ab
Suar. licitè iuriſdictionem exercet. *Suarius d.26.ſect.*
autem Ordinis ſunt validi etiam in denunciat
ſolutionem ſacramentalem, quia eſt etiam act
nis : quam ſi non eſt toleratus, inualidè exer
autem validè abſoluit.

§. 3. 47. *Quotiſnam in caſibus præterea iudex E*
De ſuſ- *ſuſpenſus aperi.* 1. Si ferat ſententiam excom
penſione non præmiſſa trina admonitione, coram ido
varia. 2. Si ſententiam excommunicationis, interdic
expreſſa cauſa, ob quam fertur. 3. Si contra
vel iuſtitiam in iudicio aliquid faciat per grati
tes in grauamen partis alterius; & eſt ſuſpenſ
Buſæ. Sic *Buſæus.*

48. *Poteſt ne iudex, vel Epiſcopus, qui tulit ſu*
ſuram, ex iuſta cauſa illam ſuſpendere ad tempus?
cedere celebranti, vt tunc temporis non incurr
tatem; quia cenſura non ligat vltra iudicis inte

49. *Quidnam faciendum de fructibus ſuſpenſi*
Conuertendi in Eccleſiæ vtilitatem (detractis ii

ſpiciendum traduntur) diſtributiones verò pro eo
quo Clericus eas non lucratur, aliis tradendæ Cle-
iuinis officiis interſunt, Sic *Molina*. Molin.
nitè quis ab officio ſuſpenditur, poteſt ne diſtributiones
offe exiſtimo cum *Auila*, ſaltem ſi ante ſuſpen- Auila.
orum conſueuerat frequentare.
ius Sacramentum à Sacerdote ſuſpenſo ab officio, ſed
denunciato, peccat? Minimè; quia cooperans, & com-
cum ſuſpenſo tolerato, ſeu nondum denunciato
us iuriſdictionis, & officij, à quibus eſt ſuſpenſus
: mortaliter *Auila* authore. Auila.
a me per ſuſpenſum, qui non eſt nominatim denuncia-
ſunt? Valida *Palao* aſſerit. Secus dicendum de Pal.
natim denunciari, niſi titulus coloratus, aut com-
r adeſſet.
id abſolutè ſuſpenſus? Ex *Sanctio* reſpondet ſuſpen- Sanch.
nè intelligi ab officio ordinum, & Beneficio, non
nditione diuinorum, aut ſepultura.
andonam quis propriè ſuſpenſus non eſt? Aſſerit *Saa* Saa.
per non habentem iuriſdictionem Eccleſiaſticam
non eſſe propriè ſuſpenſum, ſed prohibitum; item
lo verbo ſuſpenditur, non ſcripto; vel qui ab offi-
ropriè Eccleſiaſtico.
penſum me eſſe ab ingreſſu Eccleſiæ, quid ſignificat?
hiberis in Eccleſia celebrare, & diuinis officiis in-
de potes in ea orare, & Sacramenta recipere, & in-
m exercere, & ſepeliri decedens cum pœnitentiæ
extra celebrare, ſcilicet in loco non deſignato Saa.
pum in perpetuum ad celebrandum. *Saa* ſic ex

m ſuſpenſionis ſententia, eiúſque effectus per ſequen-
tionem ſuſpendatur? Minimè; quia cenſura Eccle-
hit ſecum executionem, vt dicitur in cap. *Paſtora-* Saa.

tus ſum, me non peccaſſe: incido ne in ſuſpenſionem?
nia nunquam imponitur ab homine ſine culpa ſal-
li; nec à iure aut ab homine ob contumaciam, niſi
em, *Emanuele Saa* authore. Saa.

1. Q*uid eſt interdictum?* Eccleſiaſt
tans vſu quarundam diuin
nus fidelibus is vſus comm
2. *Quotuplex ſit?* Triplex
& Mixtum, ſiue vtrumque ſimul, hoc eſt cu
cus, cum interdicitur perſona, & cum tam
ſona interdicuntur. Porrò interdictum lo
tum generale, tum ſpeciale eſſe poteſt.

3. *Interdictum locale fuſiùs exprime.* C
terdicta, etiam ſuburbia & continentia a
telligi. Et ſi generale ſit, etiam Eccleſia
ctione eius qui interdictum tulit, interdi
Eccleſiæ totius menti templo omni acco
plicium delinquentium. Si autem ſpecial
nes eiuſdem Eccleſiæ, & contiguum coem
hendit.

4. *Perſonalis interdicti propria aperi.* Si g
læ perſonæ quæ communitatis illius, in q
ſunt, interdictæ manent. Interdicto popu
tes in ſuburbiis, ſi populi partes ſint, inter
Interdicta familia Principis, etiam Clerici
eſſent, ſunt interdicti.

[illegible] ſubditus.
[illegible] Eccleſiam feratur interdictum, iuſta cauſa
[illegible] non poteſt. Perſonale in quamlibet per-
[illegible] poteſt ſi iuriſdictio, & iuſta cauſa concurrant.
[illegible] quamnam culpam interdictum detorquetur? Perſo-
dem propriam ſupponit culpam generale grauio-
ocale verò ſi generale ſit, grauem culpam & aliquo
ublicam exigit, ſi ſpeciale, minorem, & non ita com-

[illegible] cauſa auferente interdictum, de ein[illegible]que relaxa-
[illegible]re. Si interdictum in puram pœnam latum ſit, ſolu-
[illegible] Superiori habente ad id facultatem, ſi abſque limi-
[illegible] ſit; ſi autem ſit latum cum temporis determi-
[illegible] eo elapſo ceſſabit. Profectò ſi latum ſit in contuma-
[illegible] abſolutè, ſiue cum conditione, *ſi ſatisfaciat*, abſolu-
[illegible] eſt. Interdictum locale ſi generale ſit, ciuitatis
[illegible]ione non tollitur; ſi ſpeciale, eodem modo; quia ſem-
[illegible] ſolum, in quo diuina fieri prohibitum eſt. At
[illegible] diſſoluto populo, vel communicate, ſublatum eſt;
[illegible] cauſa interdicti nihil remanet.
[illegible] perſonaliter & ſpecialiter interdictus [illegible]. Et
[illegible] abſoluendus tamen poſt mortem indi-
[illegible] ut viuentes illius poſſint corpus ſepelire.
[illegible] abſoluendus, qui per ſententiam particula-
[illegible] eſſet interdictus? Ab eo ſolo, [illegible] talit, vel à

libet poteſt, qui ab excommunicatione ſoluit n
ſeruata.

Capvt II.

De Interdicti effectibus.

12. I*Nterdicti effectus recenſe.* Tres quidem ſunt, S
torum ſcilicet, Officiorum diuinorum, & Ecc
ſepulturæ priuatio.

13. *Primum effectum explana.* Primus effectus i
eſt eorum Sacramentorum priuatio, quæ iure exc
ſunt. *Quænam autem ſunt iure excepta Sacramenta?*
mus exceptus eſt, etiamſi ſolemniter conferatur. 2
matio. 3. Pœnitentia iure antiquo ſolis ægrotantibu
debatur: at nouo cap. *Alma mater* etiam ſanis quib
permittitur, modo ſpecialiter interdicti non ſint, au
municati. 4. Communio per modum viatici confer
is tamen qui perſonaliter ſpeciatim eſſet interdic
Euchariſtiam ſatisfactionem præmittere debet, &
dicto abſolui. Porrò extra mortis articulum conf
poteſt. Scio probabiliter dari poſſe Clericis iis, qu
officiis poſſunt intereſſe. 5. Extrema-vnctio tempo
dicti abſolutè eſt prohibita: vt etiam Ordo, & M
nium. Verùm Matrimonium ſine ſolemni benedicti
mitti poſſe probabiliter defendo.

14. *Quódnam peccatum, in materia Sacramentoru*
dictum violare? Mortale crimen eſt, & Clerici ſi illu
niſterio Sacramentorum violent, fiunt irregulares. I
verò & Moniales ſi generale interdictum non ſeruen
iure ſunt excommunicati.

15. *De ſecundo interdicti effectu diſſere.* Secundus
diuinorum officiorum priuatio eſt. Antiquo iure M
gulis hebdomadis, ad Euchariſtiam pro infirmis co
dam, in Eccleſiis ſingulis permittebatur: Horæ Canc
Eccleſia à binis vel ternis ſubmiſſa voce, ianuis clau
communicatis excluſis, poterant recitari. Nouo au
tempore interdicti localis generalis, vt in ſingulis
Miſſæ celebrari poſſint, conceſſum eſt, & alia diuin
ſicut prius, campanis tamen non pulſatis. Laici, qui
communicati, nec interdicti ſpecialiter ſunt, ab offici
nis excluduntur; niſi priuilegio fruantur. Quod ſi lo
ter

1 ſpeciale ſit, tantum priuata Miſſa ſemel hebdoma-
n,dici poterit,ſi modò Eccleſia illa talis ſit, vt in ea
nis Euchariſtia aſſeruetur. Perſonæ interdictæ ſiue
ter, ſiue ſpecialiter,in nullo loco celebrare, vel aſſi-
o poſſunt, exceptis Feſtiuitatibus quatuor, Natalis
Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Deiparæ.

oteſt ne interdicti Sacerdotis Miſſa exaudiri? Poteſt,
ominatim ſit interdictus, modò ad eam faciendam
tio vitetur.

uenam igitur diuina officia prohibentur? Omnia illa,
ſtantialiter diuina ſunt,& non niſi ab Eccleſiæ mini-
centur. Vnde affirmo generalem confeſſionem, An-
ſalutationem, benedictionem menſæ, Crucis adora-
priuatam, officia recitari ſolita à confraternitatibus,
ommendationem, prædicationem, purificationem
n poſt partum, & ſimilia officia permitti tempore
i.

*Quódnam peccatum eſt interdictum in diuinorum offi-
ateria violare?* Mortale quidem ex genere ſuo in
icis, & laicis. Eccleſiaſtici autem præterea ſi pro-
dinis actum exerceant, incurrunt irregularitatem,&
s paſſiuæ priuationem.

ertium denique interdicti effectum euolue. Tertius ef-
cleſiaſticæ ſepulturæ priuatio eſt. Per interdictum
loci prohibitum eſt, ne quis in eo loco Eccleſiaſti-
uræ amandetur, niſi per priuilegium à iure, vel ab
ſit exempta perſona.

Num Clerici eidem iuri ſubiacent? Clerici, qui ſerua-
rdictum,nec illi cauſam dederunt, in Eccleſiis ſepe-
nt antiquo iure, cum ſilentio: nouo, cum officio
moderatione cap. *Alma mater.*

*riuilegiatus quis eſt ad diuina: poteſt ne conſequenter
iea ſepultura frui?* Non hoc ipſo in ſacro loco ex
iori ſententia poteſt tumulari.

inam Laici ſepeliendi tempore interdicti? In cœme-
Epiſcopum deputato, non tamen benedicto, poſtea
ransferendi in Eccleſiam interdicto ceſſante, modò
es deceſſerint,qui culpabiles fuerant. Porrò quæ di-
erali interdicto, potiori iure in ſpeciali procedunt.

Quid ſi interdictum ſit perſonale? Si ſpeciale, certum
rſonas ſic interdictas Eccleſiaſtica ſepultura pri-
. Si generale, probabile eſt in ſacro loco eas poſſe

24. *Interdicitur ingreſſus Eccleſiæ.* Ad officia t
na participanda ingreſſum prohibitum eſſe reor
etiam Eccleſiaſticam ſepulturam contineri.
firmat.

25. *Quodnam peccatum eſt in hac materia*
violare? Ex ſuo genere lethale peccatum. Vnde
communicationis etiam incurrunt, qui aliquem
terdicto ſepeliunt.

26. *De interdicti ſuſpenſione quid?* Tribus m
ditur. 1. Generali priuilegio, vt in Natali Domi
Pentecoſte, Aſſumptione Deiparæ, Feſtiuitat
Chriſti, & per totam octauam, Feſto Conceptio
nis, & per totam octauam in Hiſpania. 2. Parti
legio ſuſpenditur à Sede Apoſtolica multis Rel
ceſſo. 3. Per iudicis ſententiam, v. gr. Papæ, Le
Epiſcopi, ſi à ſe ratum ſit, & inferiorum etiam
eodem modo.

Capvt III.

De Interdictis in particulari.

27. Q*Votnam in caſibus interdictum locale ge*
iatum eſt. Septem. 1. Si rector ciuitatis,
Papa, non faciat contenta *cap. vbi periculum, de*
dominus terræ iniurioſè Epiſcopum percutiat
mandet. 3. Si Legatum vel Nuncium Apoſtol
impediat officio. 4. Si perſonæ Eccleſiæ manife
domos concedant. Poſt menſem enim, in quo
excommunicatione, ipſorum terræ ſunt inter
ciuitas exigat gabellas à perſonis Eccleſiaſticis
ſarum exportandis. 6. Si conſentiat Cardinalis r
menſem non puniat in eo delinquentes. 7. Si Ep
iurioſè bannierit, occiderit.

28. *Locale ſpeciale quotnam in caſibus incurri*
1. Si in eo loco per vim Epiſcopus detineatur.
non reſtituerint infra dies decem funeralia Ecc
de iure ſepeliendus erat is, quem induxerunt ad
vt eligeret ſepulturam in ſua. 3. Si hæreticus ſci
cleſia ſepeliatur.

29. *Interdictum autem perſonale generale qu*
ſibus incurritur? Nouem. 1. Si vniuerſitates alie

[illegible]
icuntur Iudex Eccleſiaſticus ferens Cenſuram ſcienter. 2. Recipiens dignitatem de manu ns de redditibus vacantis Eccleſiæ. 4. Epiſco- alienans bona Eccleſiaſtica contra Paulinam. nterdictum locale ab homine, vel à iure. 6. atione vltra conceſſa recipientes. 7. Iudices riuantes Curiales Beneficiis. 8. Superiores vſur- onnullarum vacantium Eccleſiarum. 9. Clerici iacent in fornicationis crimine. 10. Prælati in Tridentinum edentes.

C A P V T IV.

materiam de Interdicto ex Societatis IESV *Doctoribus.*

quis duplex domicilium, interdicitur vnum; in- ius ne erit habitans in loco non interdicto? Dum o interdicto, omis interdicti ferre debet; in alio *ne inter-* j loco liber eſt. *Suar. de cenſ. d. 32. ſect. 2. n. 16.* *citur Clerus, intelligantur ne Religioſi interdicti?* Suar. imatur, aut ex contextu liqueat; quia Religioſi mine Cleri non exponuntur. *Præpoſitus in* 2. Præp.

§. 1. *De latio- dicti.*

§. 2. *De Interdicti localis effectibus.*

35. *Interdictum localo ſcio impedire publicam M… officiorum celebrationem in Eccleſiis, Monaſteriis … num celebrari poſſint in oratoryſ priuatis, & aliis loc… nariis?* Negat *Turrianus lib. 6. d. 49.* quid Bonifa… *ma mater* conceſſit, vt in loco interdicto Miſſa … creto celebrarentur in Eccleſiis, & Monaſteriis, … de oratoriis mentione. At *Præpoſitus in 3. part. qu… num. 29.* probabilius aſſeruit? quia in materi… oratoria, & alij loci ſacri poſſunt ſub Eccleſiæ no… prehendi.

Præp.

36. *Bonifacius conceſſit vt quando Miſſa, & offi… lebrentur in locali interdicto Sacerdotes, & Clerici om… non tamen laici niſi in certis diebus: rogo, an nomin… comprehendantur etiam coniugati ſeruientes Eccleſia…*

Conin. *Coninch de ſacr. d. 17. dub. 2. num. 30.* quia eo ip… mandato Epiſcopi, Eccleſiæ ſeruitio deputati ſu… aliis Clericis videntur æquales. An non melioris c… eſſent, quàm Clerici, ſi abſque aſſiſtentia ſtipen…

Hurt. rent? Scio *Gaſparem Hurtado de Interd. diſſ. 7. num.* … rium aſſeruiſſe.

37. *Scio laicos ex conceſſione Bonifacij poſſe ſacris in… Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, … nis Deiparæ, (& Conceptionis in Minorum Eccleſiis: … ſtæ Natiuitatis, Pentecoſtes, & Paſchæ ſequentes die… dant: an primum ſolummodo indicant?* Aſſerit *Su…*

Suar. *ſect. 1. num. 39.* tantum primos dies intelligi. A… lius alij putant dies feſtos immediatè ſequutos … quia illi omnes ad feſtum principale pertinent.

38. *Scio, alijs diebus non poſſe laicos diuinis offi… poſſunt ne aſſumi in miniſtros?* Deficientibus Cleri… quia cum Sacerdotibus conceſſum eſt principa…

Præp. etiam acceſſorium præſumitur. *Præpoſitus in 3. p… d. 3. num. 31.* Quot miniſtros poterit adhibere … *eiuſdem* ſententia) vt antea ſolebat.

39. *Aſſiſtit laicus ſine neceſſitate: an delinquat?* S… temptus, & ſcandalum, ſolummodò peccat venia…

Conin. in Sacrificio Miſſæ. Quod negat *Coninch d. 17.* … At *Auila part. 5. d. 5. dub. 2.* probabile putat, nullo … care; quia non prohibetur laicus intereſſe: ſed p… Clerici, illum admittere.

40. *Scio interdictum locale impedire Euchariſti… tionem extra mortis articulum; Extrema vnction… infirmus confeſſus eſt, aut communicauit: ſcio,* …

[illegible]
[illegible] lib. 6. d. 2. celebrari poſſe in diebus, qui- Turr.
officia celebrari publicè permittuntur. Poſſunt ne
is eo modo quo diuina officia ſingulis diebus celebran-
ianuis clauſis? Negat *Henriquez lib.* 13. *cap.* 45. Henriq.
a quando diuina officia priuatim celebrantur, laici non poſſunt: ergo neque ſponſus, & ſponſa in-

irmanda ne ianuarum clauſuram circumſtantia in ſacro, &c. ſub mortali? Hurtado affirmat *de Inter.* Hurt.
m. 32. At *Turrianus lib.* 6. *d.* 49. *dub.* 6. ſecluſo ſcan- Turr.
ntemptu grauem negat eſſe materiam.

perſonaliter interdictum non poſſe licitè Sacramen- §. 3.
, poſſe tamen validè: rogo an Epiſcopus interdictus *De In-*
o, poſſit Ordines, etiam ſacros dare? Poteſt Ordines *terdicti*
quia hi non neceſſario conferuntur in ſacro, Po- *perſona-*
ores *Præpoſito authore in* 3. *p. q.* 4. *dub.* 3. *n.* 24.) quia *lis effe-*
neceſſe, vt ordinans ſacrum faciat; ſed conferre Or- *ctibus.*
ſt, alio celebrante. Præp.

cerdos interdictus toleratus celebrat, licitum eſt ciuili- terdicto eius Miſſam audire: rogo autem, ſi denuncia- rdos, an poſſint non interdicti adeſſe? Afferunt Sua- Suar.
ibrum c. 2. *n.* 47. & *Turrian. lib.* 2. *d.* 49. *dub.* 2. quia Turr.
a perſonale militat ſolummodo contra perſonam
n. Nulla enim prohibitio apparet in iure, ne alij

dum; quia Eccleſia fundata eſt propriè ad celebran
dienda diuina officia, per accidens autem ad priu
dendas orationes. Imò, dum Officia celebrantur: po
ſire per Eccleſiam, & per tranſennam orare.

46. *Per interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, quo prohil
ciorum auditio, & ſepultura, prohibetur ne vſus Sacram*
Gord. Aſſerit *Gordonus tom. 2. lib. 7. quæſ. 16. cap. 8. num. 56.*
Henriq. mat *Henriq. lib. 13. c. 32. n. 2.* poſſe interdictum ab o
aſſiſtentia, in Eccleſia Sacramenta recipere; quia po
abſque dependentia à Miſſa miniſtrari.

47. *An interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, poſſit in
rio diuina officia audire, & Miſſam celebrare?* Poteſt;
Filliuc. men Eccleſiæ in lege pœnali ſtrictè ſumendum.
tom. 1. tract. 18. c. 5. n. 103.

48. *Clericus interdictus Officium recitat, & ad
præmittit, Dominus vobiſcum, benedicit aquam cum
ſalis, Epiſcopus ſolemniter benedictionem impertit:
Suar. mortaliter?* Aſſerit *Suarius apud Turrianum lib. 6. d.*
quia hi actus licet quantitate parui, ſunt tamen
Turr. qualitate, nempe Ordini ſacro annexi. At ipſe.
docet omnes hoſce actus piacula venialia eſſe ol
leuitatem.

§. 4. *De interdicto varia.*

49. *Quandonam obligat interdictum?* Reſpondeo c
interdictum locale generale non obligare antequa
cietur, ſicut nec ſpeciale reſpectu habito ad ſpeciale
Perſonale ſi generale ſit, ſatis eſſe iudico contra tal
Filliuc. munitatem eſſe denunciatum, & euidenter conſta
perſonam de ea eſſe communitate. Speciale aute
obligare perſonam, in quam fertur: alios tame
perſonam vitandam non teneri, antequam inter
denunciatum.

50. *Tenetur ne interdictum ſeruare ipſe, qui præfuit*
alioquin pœna illigatur, niſi ſit Summus Præſul, a
Saa. cum diſpenſet, *Saa* aſſertore.

51. *Interdictum non denunciatum ſeruandum ne*
mè; denunciandum eſt enim contra certum locum,
nam. Nec poteſt quis denunciari interdictus ſine
Capitulum, aut populus eſt. Licèt hic & illud ſit dec
interdictum non ſufficit, vt ideo ſinguli denunciat
tur. Sic *Saa* ex Nauarro.

52. *Tenet ne interdictum poſt appellationem poſit*
Saa. tenere ex *Saa* affirmo, quia iam illius cauſæ iudic
periorem tranſiit.

Poteſt ne Epiſcopus relaxare interdictum iuris? Si ſit huiuſmodi interdictum ad certum tempus, pœ-tatum, relaxari poterit ab Epiſcopo. Imò quiuis Præ-quantum ad ſubditos idem præſtare poterit, eodem ra. Saa.

Quinam ab interdicto generali perſonali, aut locali exi- Interdicto loco, non includuntur in ea cauſa minimè biles; quia interdicti cenſura culpam torquet. Interdicto lo, non includuntur doli incapaces; quia innocentiam ta non vexat; tamen in communem vindictam ſepul-is prohibentur. Conſequenter aſſero eum, qui in popu-terdicto ſine culpa interdicti eſt, poſſe alibi, ſi abſit lum, & celebrare, & officia diuina exaudire. Ex *Saa* Saa. tina.

An interdicta tota diœceſi, aut omnibus ciuitatis Eccle-thedralis includatur? Minimè, niſi ſpecialis fiat illius io; quia in odioſis ſub communi nomine non venit. Saa.

Prohibetur ne interdicti tempore Euchariſtia miniſtratio qui ad aſſiſtendum diuinis officijs priuilegiati ſunt? Non beri *Toletus* affirmat. Tolet.

An poſſit in Eccleſia particulariter interdicta aliquod ndo officium celebrari, aut miniſtrari Sacramentum? Re-deo cum *Toleto* celebrari poſſe ad renouandum Sacra- Tolet. tum, vel dandum infirmo, clauſis tamen ianuis: & dari lutionem pœnitenti, & dici officium à duobus vel tribus, mimo tamen officiandi.

Licet ne tempore interdicti etiam ſpecialis communio *& Religioſorum, aut Ordinis miniſtratio?* Aſſero ex licere quidem Clericorum ac Religioſorum commu- Tolet. em, non autem miniſtrationem, niſi Epiſcopus poſitum nterdictum ſuſpendat.

Quidnam poſſint priuilegiati interdicti tempore? Re-deo ex eodem *Toleto* priuilegiatos ad diuina officia, qua- Tolet. lerici & Religioſi, poſſe ſepeliri in Eccleſia etiam ſpe-er interdicta, ſi alia deſit, aut ea ſit propria; poſſe & nina familiares, vel domeſticos admittere; & qui poteſt rare, poſſe ſibi miniſtrum quemuis non priuilegiatum gere.

Quid ſi Sacerdos admittat interdictum? Si ſcienter ad-t, alij exire non tenentur. Porrò Sacerdoti huiuſmodi lictus eſt Eccleſiæ ingreſſus vſque ad ſatisfactionem, ollectore. Saa.

61. Si

61. *Si contemptus adſit, eſt ne mortalis interdicti*

Saa. Aſſerit *Saa* quoſdam negare eſſe mortalem culpam d te contemptu,& ſcandalo. Quoad laicos commune à ribus id cenſetur, quoad Clericos autem mortale affirmo, quando vt Clerici violant.

EXAMEN V.

Circa materiam de Pœna Ceſſationis à Di Depoſitionis, ac Degradationis.

CAPVT PRIMVM.

Quidnam, & quotuplex ceſſatio à Diuin

1. Q*Vid eſt à Diuinis ceſſatio?* Simplex pro Diuinorum in aliquo loco, impoſita in affiictionis Eccleſiæ, & vt generale q ipſius grauamen.

2. *Quotuplex illa?* Duplex, vna generalis, qua prohi diuina in loco vniuerſali, v. g. Regno, ciuitate; altera p laris, qua in loco particulari, v. g. in vna Eccleſia prohi

3. *Eſt ne cenſura?* Minimè; ſed per modum ſimpli hibitionis fertur, & comminatoriè tantum.

4. *Cauſam huiuſce pœnæ efficientem aſſigna.* Papa, pus, & Capitulum Sede vacante poſſunt imponere nem; nam ceſſatio pertinet ad forum contentioſum eſt Papa,& Epiſcopus. Concilium item Prouinciale ceſanum poteſt ceſſationem imponere.

5. *Formam imponendi ceſſationem aſſigna.* Hæc eſt *Nos ob talem cauſam ciuitatem, vel Eccleſiam à Diuinis præcipimus abſtinere.*

6. *Quænam conditiones in ferenda ceſſatione aſſer* 1. Delictum ſit manifeſtum, & notorium. 2. Admone ob cuius culpam ferenda eſt ceſſatio. 3. Pareat, & ſatis niſi ferens ceſſationem, & ille contra quem fertur, intra ſem ſe componant, & adeant Pontificem ſummum pe Procuratorem. Porrò qui ceſſationem tulit, poteſt tra menſe, poſtquam iter ad ſummum Præſulem ſuſcep ceſſationem.

7. C

ceſſationis materialem. Proxima quidem, ſſatio imponitur, eſt delictum, & cuiuſ manifeſtū valde debet eſſe, & grauior eſt, ob quam ponitur

finem? Remotus finis ceſſationis eſt reſipiſcentia, ditio illius, cuius cauſa lata eſt ceſſatio.

CAPVT II.

De ceſſationis effectibus.

fint effectus ceſſationis? An officia eo tempore tari poſſint? Tempore ceſſationis cum generalis, cularis à diuinis officiis publicè recitandis, vt ab onicis abſtineatur. Item à Miſſa publicè celebrani moderatio ſeruetur.

Sacramenta conferri valeant? Sacramentum ationis tempore, aut Extremæ-vnctionis nec laiericis conferuntur. Porrò alia Sacramenta, præcinus, conferenda ſunt, ob illorum neceſſitatem.

atrimonio? Licitum non videtur illud contrahere, ulo mortis ad legitimationem prolis, aut ad fœnus nobilis decus neceſſarium eſſet, dum non ſatio eſſet acquirenda.

Quam de ſacra ſepultura? Ceſſatio priuat laicos tem quoad diuina officia, etiam quo ad eos, ſepulturæ priuilegium tempore interdicti.

Quam grauis eſt ceſſationis violatio? Violans eam ccat, & irregularitatem, vel excommunicationem

tenetur ne ad aliquam ſatisfactionem iis, cuius cauſa eſt? Tenetur quidem ad ſarcienda omnia damna qui ſeruare ceſſationem coacti ſunt, & diſtributionius, vel alia damna ſubiere.

CAPVT III.

Pœna Depoſitionis, & Degradationis.

Quid eſt Depoſitio? Propriè accepta pœna quædam eſt Eccleſiaſtica, qua Clericus munere Clericali priua-

tur, officio videlicet, & Beneficio abſque ſpe reſtitutio
& cum quadam verborum ſolemnitate.

Tolet. Suar. San. 14. *Degradatio autem quidnam?* Eſt Clericalis priuil priuatio facta poſt Depoſitionem, adiuncta reali action cæremonia per Canones inſtituta. Igitur Depoſitioni ad Degradatio ipſam verborum executionem, quod enim Depoſitione verbis innuitur, in Degradatione actione executioni mandatur.

15. *An Depoſitio, aut Degradatio Cenſuræ ſint?* Mini quia ſunt pœnæ iure ordinario irremiſſibiles; Cenſuræ tem per abſolutionem remittuntur.

16. *Priuat ne depoſitio ipſo facto beneficiis?* Depoſitio officio, ſi lata à iure ſit, non priuat ipſo facto Beneficiis poſſeſſis: at ſi ab homine, priuat etiam Beneficiis.

17. *A quónam facienda aut Depoſitio aut Degradatio?* verbalis ſit, hoc eſt, Depoſitio, à proprio Epiſcopo electo confirmato facienda eſt; ſi autem ſit actualis, hoc eſt, De gradatio, ab Epiſcopo conſecrato. *Num ab alieno?* Ita pl de licentia proprij.

18. *Queiſnam in caſibus fit Depoſitio?* Solùm in caſibu iure expreſſis, & aliis grauioribus delictis arbitrio Eccle ſtici iudicis. *Degradatio autem?* Solùm in caſibus, quibus p illam ſeculari brachio Clericus traditur.

Capvt IV.

Praxis circa materiam de ceſſatione à diuinis, & De gradatione, ex Societatis Iesv *ſchola.*

§. 1. De ceſſatione à diuinis varij caſus.

19. **P***Onitur ne à iure ceſſatio à diuinis?* Nunquam poni *letus* affirmat.

Tolet. 20. *Poteſt ne tempore ceſſationis officium gregatim reci* *Toletus* aſſerit poſſe extra Eccleſiam dici officium à duo vel tribus ſine animo officiandi.

Tolet. Filliuc. 21. *An ſit ceſſatio à diuinis Cenſura?* *Filliucius* affir Cenſuram non eſſe, nec eius violationem irregularita inducere.

§. 2. De Degradatione.

22. *Depoſitus ne amittit priuilegium Clericale?* Reſ deo ex *Toleto* priuilegium fori, & Canonis retinere.

Tolet. 23. *Ob quanam crimina ſit Depoſitio?* Depoſitione di ſunt ſtuprum, Inceſtus, adulterium, & omnia adulterio

a, Furtum, Periurium, Homicidium etiam ſolo conſilio,
ſcortatione factum,& omne crimen inducens irregulari-
tem, aut enorme iudicis arbitrio. Sic ex *Toleto* & aliis *Saa.* Tolet.

14. *Poteſt ne Depoſitus per Epiſcopum, reſtitui?* Poſſe ab Saa.
lem Epiſcopo reſtitui *Saa* affirmat. Addunt tamen Docto- Saa.
, niſi ob crimen ſit adulterio maius, nec ad Degradatio-
n pertigerit verbalis Depoſitio. Attamen Depoſiti non
lent ad Clerum reſtitui.

15. *Queiſnam de cauſis quis degradatur, ita vt Curiæ ſecu-
tradatur?* Tribus fermè. 1. Ob hæreſim pertinacem. 2. Ob
lteratas literas Apoſtolicas. 3. Ob calumniam, vel contu-
liam proprio Epiſcopo illatam, ſi poſt admonitionem, id
punitionem contumacia, incorrigibilitas acceſſit. Addo
Doctoribus meis Degradationem præterea locum habere,
homicidio iterato, parricidio, & homicidio Sacerdotis
ditoriè facto, cum ſpoliatione bonorum, & in aliis grauiſ-
is delictis.

16. *Queiſnam priuatur eſt Degradatus?* Executione ordi-
& Beneficio, & priuilegio Clericali. Vnde poteſt per iu-
em ſecularem puniri, nec qui in eum percutit excommu-
atus eſt. Profectò degradatum à ſolo Præſule ſummo re-
uendum eſſe affirmo.

17. *Conſecrat ne validè qui degradatus eſt?* Maximè; quia
Degradationem Characterem ordinis non amittit.

EXAMEN VI.

Circa materiam de Pœna Irregularitatis.

CAPVT PRIMVM.

De natura, inſtitutione, & cauſis Irregularitatis.

Q*Vid eſt Irregularitas?* Canonicum impedimentum ex facto vel defectu proueniens, quod directè impedit ſuſceptionem Eccleſiaſticorum Ordinum, aut eorum vſum. Colligo fœminam non Irregularem; quia ordinum capax non eſt; nec infide-, qui nondum recipit Baptiſmum; quia non baptizatus inis capax non eſt.

Efficientem Irregularitatis cauſam aſſigna. Sunt ſacri

ſtantium. Nec incurritur ob æquale, ſimila
ctum; quia iuri ſolummodo attendendum,

4. *Cauſam materialem irregularitatis expl*
ſubiectiuam. Cauſa, in quam cadit irregular
homo Ordinis capax, ſubditus iuri communi

5. *Formalis cauſa quæ?* Verba irregularit
tia; v.g. *Nunquam ordinetur: Ad Clericatum*
tur: Ad ſacros ordines aſpirare non audeat. H
rentiam irregularitatis à ſuſpenſione, quod
rectè Clericatus & ordinum ſuſceptione pri
rò vſu, & exercitio ipſorum ordinum.

6. *Quamnam culpam irregularitas ex deli*
talem quidem; nec probabile iudico eam p
culpa ferri; quia improportionata pœna de
actum exteriorem conſummatum requirit, ne
rium, vel attentatio; quamuis Eccleſiam poſſ
uis delicti attentationem inducere irregular
Profectò non incurritur, quando interuenit
babili; quia ſicut huiuſmodi ignorantia excu
à pœna. *An ſufficiat actus internus?* Minim
iacet Eccleſiæ poteſtati.

Capvt II.

rregularitatis effectus eſt, ordinum ſuſceptio-
Quid ſi ſuſcipias irregularis? Mortaliter pec-
alium pœnam ipſo iure contrahit. *Impedit'ne*
um ſuſceptorum? Impedit planè eodem modo,
ionem. *Quiſnam actibus non priuat?* Ab iis qui à
exerceri; nec aliis Sacramentis præter ordi-
cipiendis aut adminiſtrandis,eo modo, quo per
e.

de effectum reſpectu Beneficij. Beneficio iam ob-
ue non priuat, nec ex vi irregularitatis ad Be-
mittendum oritur obligatio, antequam illo per
priuetur. Nec etiam Beneficij fructibus niſi iis in
uibus vna cum irregularitate Beneficij quoque
facto annexa eſt, & ad criminis diem ſententia
. Conſequenter affirmo nec Beneficij admini-
tiare.

rtæ denique effectum irregularitatis reſpectu iuriſ-
on priuat iuriſdictione fori contentioſi ex Bene-
iente, ſicut neque aliis actibus, vt iure eligendi,
em confirmandi. Iuriſdictione equidem in foro
non priuat; at vſu licito per ſe ipſum priuare

nam modis in vniuerſum poteſt irregularitas tolli?
Baptiſmum,per Religionis ingreſſum,& per Di-
m.

nnam tollit Baptiſmus? Debet quidem omnem
ouenit ex proprio delicto, aut ex Canonica in-

ſſio autem Religionis quamnam abolet? Profeſſio
e approbata omnem eam,& ſolam aufert, quæ
a eſt. Iure autem ſolum irregularitas ex defectu
xpreſſa videtur.

nſatio denique quamnam tollit? Quamcunque
e,modò fiat ab habente poteſtatem. *Cauſa irre-*
ſat. Diſpenſatio neceſſaria non eſt. *Aufertur lex,*
egularitas. Aufertur & illa quoad eas irregula-
adhuc contractæ non eſſent: quo ad contractas
iam auferuntur;quo ad eas autem, quæ contrahun-
o,probabilius eſt tolli,modò ſimpliciter abroga-
t.

uam in irregularitate diſpenſant? Ordinaria & vni-
penſandi poteſtas in ſolo Summo Pontifice reſi-
iē diuino Epiſcopus in iis tantùm diſpenſat,quæ

dine ad Pontificis electionem probabile
habere diſpenſandi. Capitulum ſede vacan
poteſtate non ſuccedit. Ex delegata pote
communi nullus poteſt, ex priuilegio verò
bus id conceſſum reperitur. Diſpenſationes
Ordinario, vt veritate cognita diſpenſet, eti
& re integra non expirant.

17. *Contingit Ordinarium in diſpenſand*
ritatis obliuiſci. Poſtea vi facultatis conce
diſpenſare.

18. *An aliqua determinata diſpenſandi f*
dem, ſatis eſt quæcumque, modò irregula
gnificet. Admonuerim tamen in ipſa for
effectum eſſe explicandum.

CAPVT III.

De Irregularitatibus ex de

§. I. *Irregularitas ex defectu.*

19. I*Nnuiſti ſæpè duplicem eſſe irregularita*
defectu, vel indecentia, quæ prouenit ab
ex delicto. Duplicis huiuſce irregularitatis ſp
gularitas ex defectu has continet ſpecies.

irregularitatem. At ſi vetuſtæ fidei defectus ſit,
hymus ſit aliquis, irregularitas oritur, multò
efectus in Apoſtata; verùm hæc ad irregulari-
to pertinet. Qui defectum vſus rationis pati-
, amens perpetuò, furioſus, inhabilis ex natura
icus, furioſus, vel amens ad tempus, arreptitius
quo pacto irregulares, non abſolutè dicuntur.
qui ſecundùm Canones neceſſaria ſcientia ca-
res cenſentur: ea ſublata ignorantia, etiam au-
tritas: durante autem niſi Papa diſpenſet, ordi-
unt.

dò ex defectu corporis inculpabili. Si defectus hic *§. 3. Ex defectu corporis.*
tecutionem impediat, vel notabilem deformi-
: apparente quidem deformitate, irregularem
incipiti quis viget. Si fœmineus magis viget, in-
potiùs efficit, quàm irregularitatem. *Deformis*
embra habet, vel eorum diſparitas notabilem
inducit, irregularis eſt. *Giganteam ſtaturam*
ma contrahitur. Apud ſimiles non eſt irregu-
ud alios, quando talis diſparitas ludibrio aliis
In vno ex quinque ſenſibus patitur defectum.
:, quando talis defectus, vel vſum Ordinis im-
bilem affert deformitatem. *Defectum membro-*
Si ex propria actione cum culpa talis defectus
t, irregularis ex delicto eſt; ſi abſque culpa, tunc
m non impediat, nec indecentiam afferat, irre-
ion inducit, ſecùs ſi impedimentum, vel inde-
ineat. *Morbo laborat.* Morbus quidem genera-
gularem efficit, quando perpetuus eſt, & mora-
lis. Hinc iudicium de particularibus morbis
otabilem deformitatem etiam ſine vlla partis mu-
tat. Irregularis proculdubio eſt.

ex defectu Natalium. Omnes illegitimi Cano- *§. 4. Ex defectu Natalium.*
gulares ſunt. *Expoſitus quis eſt.* Expoſiti quidem
eceptos pro legitimis debent haberi; ante illos
egitimis. *Ex matre adultera natus eſt.* Non te-
: matri dicenti ſe illegitimum: ſi verò id ſibi
nquam illegitimus ſe gerere debebit. Profectò
gatis in foro externo etiam ſi habeant irritans
m, pro legitimis debent haberi, ſi de mala fide
n conſtet. Quod ſi vterque parens malam
ret, in conſcientia filius ſe deberet pro illegi-

23. *Quonam modo hæc irregularitas auferatur?*
mum minimè; per Canonicam autem legitima
diſpenſationem à Papa quoad omnes Ordines,
aufertur; à Papa dixi, quia Epiſcopus tantùm qu
minores, & ſimplicia Beneficia poteſt diſper
litur etiam per profeſſionem in Religione appro
Ordines ſacros, non tamen quoad prælatione
tates.

24. *Quartò ex defectu ætatis.* Porrò ætatis d
gularem reddit ſi ordinatus ante legitimam æt
Ordines exerceat, alteram irregularitatem incur
Ordines ex Maioribus ſint.

25. *Quintò ex defectu libertatis.* Libertatis d
gularem efficit. *Domini conſenſus adeſt?* Quicu
ſatis eſt ad conſequendam libertatem per ordin

26. *Ordinatur abſque domini conſenſu.* Etiam
dinatus, irregularitatem tamen non effugit. *Effi*
Si minores ordines tantùm receperit, propter
non liberatur: ſi Maiores, liber efficitur, quand
ſcienter illum ordinaſſet, ſed tenetur quidem d
penſare. *Neſcit Epiſcopus ſeruitutem.* Tenentur a
fide Epiſcopum induxerunt. *Bona induxere fide.* Te
ad eandem ſatisfactionem, vel ad reddendum
rium. *Non poteſt.* Inferior Sacerdote in ſeruitute
Sacerdos peculium amittere cogitur, & domino m
habet peculium Sacerdos. domino miniſtret in Sac
niſterio; quia cum proximi iniuria nulla iuſta li

§. 5. *Ex defectu Sacramenti, ſeu Bigamia.*

27. *Sextò ex defectu Sacramenti.* Defectus hic
dicitur, quia ex Bigamia Sacramenti ratio deeſt
nio ſignificata. *Quotuplex Bigamia?* Triplex. 1.
duplex matrimonium validum contrahitur, quæ
ptiſmum aufertur, ſi antea ſit contracta. 2. In
cum duplex matrimonium inualidum eſt, & con
vel alterum eorum, etiamſi ex defectu conſenſus
vel per ignorantiam vtrumque contractum. Pr
ea, quæ ex matrimonio cum vidua, vel cum corr
vel repudiata, vel cum propria vxore cognita
rium eius, conſurgit; contrahitur autem etiam
nium cum vidua nullſum ſit. 3. Similitudinaria, cù
profeſſionem in Religione approbata matrimoni
hit, & conſummat, vel poſt votum caſtitatis in O
eodem modo nuptias celebret, & conſummet,
probabiliore.

. *Quanam est hæc pœna?* Priuat equidem Bigamia vſu ium Ordinum ſuſceptorum, vltra inhabilitatem alios piendi. Additur etiam in pœnam priuatio Clericalis pri-gii, ſi vera vel interpretatiua ſit. In ea ſolus Papa diſpen-excepta ſimilitudinaria cum Clerico in ſacris, & Reli-o, in qua etiam diſpenſat Epiſcopus.

. *Septimò ex defectu lenitatis.* Qui iuſtè ex publica au-itate alium occidit, aut mutilat, irregularis eſt; quia ſtum lenem, & mitem non valet repræſentare. §.6. *Ex defectu lenitatis.*

. *Eſt ne actualis occiſio, aut mutilatio membri neceſſaria?* lanè; per membrum autem pars in humano corpore in-gitur, quæ actionis alicuius integrum, & proximum in-nentum eſt. Profectò ſufficit ad irregularitatem, ſi nota-membri pars amputetur. Si non amputetur totum, au-r per Baptiſmum irregularitas contracta. *Occidit quis m in vtero.* Irregularis eſt; quia ſatis eſt ad irregularita-cuiuſuis hominis occiſio, vel mutilatio.

... iudex, accuſator, & teſtis in cauſa capitali irregulares ... ſanguinis ſententiam ferens, & accuſator, & teſtis ... voluntarius in criminali cauſa effectu ſecuto, irre-... ſunt.

. *An Inquiſitor ſeculari brachio reos tradens, vel dominus ... alteri munus iudicandi in criminalibus cauſis com-... ſubiaceant irregularitati?* Minimè; quia ille indicat ... morte, ſed non pœnam executioni tradit; hic ... fortiori abſtinet à ſanguinis ſententia.

. *Quid de Clerico accuſatore?* Clericus ſi accuſator ſit, & ... propria petat emendam ſibi fieri, cum proteſtatione ... facta eſſet, modò fictio non appareat) quòd ſanguinis ... minimè intendat, irregularis non eſt. Idem affirmo ... coacto in aliqua cauſa ex iuſtitia, vel charitate, ... propria non ſit, modò proteſtatio præmittatur, & tan-... emendationem fiat, non ad vindictam.

. *Quidnam de Miniſtris iuſtitiæ, Aduocato, aſſiſtentibuſ-... loco ſupplicij?* Miniſtri quicunque in ſeculari Curia ... morte, vel mutilatione, irregulares efficiuntur. ... modo Aduocatus, ſi ex aduocatione ſequatur ... Aſſiſtentes denique in loco ſupplicij, comitantéſque ... irregulares non ſunt, ſi nullo modo ad ſupplicium coo-... nec feſtinationi dent operam.

Clericus rogat Principem, vt iudici iubeat agere ex ... aliqua cauſa particulari. Si cauſa ſit in principio, & ... dubia, etiamſi poſtea ſequatur mors, irregularis nõ eſt;

 ſecus

ſecus ſi iam mortis ſententia data eſſet, & ob iudicis ne-
gentiam eius executio eſſet ambigua.

36. *Num miles ſit irregularis?* Si iuſtum bellum ſit, id
defenſiuum propriæ perſonæ, patriæ, boni communis, te
perſonæ innocentis, & bonorum etiam temporalium, n
tantes in eo irregulares non ſunt. Si iniuſtum, & in eo h
cidia, vel mutilationes contingant, ex quacunque parte
irregulares fiunt. Si aggreſſiuum ſit bellum, & propriis m
bus ſanguinem non effundant, vel mutilent, irregularit
euadunt, etiamſi alioqui aliis effundentibus cooperari
deantur, modò non proximè alicui homicidio in partic
præſtent auxilium.

37. *Clerici militant, aut exhortantur militantes in ag
uo bello.* Si propriis manibus cauſa ſint ſanguinis, irregul
tatem incurrunt; ſecus ſi non propriis manibus, etiamſi
litantes ad ſtrenuè pugnandum hortentur, & animent et
in congreſſu; quia id non eſt proximè ad necem alic
particularis cooperari.

38. *Medicus quis eſt, aut Chirurgus.* Ex eo quod pr
piant, vel conſulant, vel etiam ſecent brachia, & alia hu
modi membra ægrotis, ſi ex arte id faciant, irregulares
ſunt; quia etiamſi ſuis actibus mortem infirmo acceler
prudenter id agunt, & ex charitate, nec in eo culpam ad
tunt, vnde non arguitur defectus lenitatis.

39. *Cuiuſnam diſpenſatio pro militantibus in bello i*
Solius Summi Præſulis, ſi homicidia ex parte innocen
fuere; ſi autem ex propria, & quidem occulta fuerint hom
dia, etiam Epiſcopo conceſſa eſt. Si publica, Papæ reſer
Profectò priuilegium habentes diſpenſandi in irregula
tibus, excepto homicidio voluntario, poſſunt etiam
quæ ex lenitatis defectu contingit, diſpenſare.

§. 7. *Alij defectus.* 40. *Eſt ne alia ſpecies irregularitatis ex defectu?* Dupl
aliam apud Filliucium inueni, quam quidem adiicien
communibus duxi. Vna eſt defectus expeditionis ad ſ
quando adeſt obligatio ad ratiocinia; ea enim durante
gularitas incurritur: dimiſſo autem officio, & ratione
dita, tollitur irregularitas ex hoc capite. Altera eſt te
ralium bonorum defectus, qui quidem ſi tantus ſit vt qu
ſtentari congruè non poſſit, iure nouo Tridentini requ
tis ſufficiens patrimonium in ſeculari, quodammodo ir
laris eſt. Eodemque modo ſi quis nimium alieno ære g
tus ſit ita, vt titulum fundare non poſſit, quodammodo
gularitatem incurrit.

Capvt IV.

De ſpeciebus irregularitatis ex delicto.

ıs recenſe ſpecies irregularitatis ex delicto, expendens ·dem quæ breuiter innuiſti. Octo ſpecies annumera- lcto circa Sacramentum Baptiſmi, ex delicto circa ex delicto circa cenſuram, ex delicto hæreſis, ex › delictum, ex delicto homicidij voluntarij, ex ho- ſuali, & homicidio neceſſario. §. 1. *Irregularitas ex delicto.*

ʒulas percurre ſpecies. Primò quidem ex delicto circa ι. Prouenit irregularitas ex iterata Baptiſmi rece- *xcuſat re ignorantia?* Si ſit inuincibilis, excuſat, i, ſiue iuris, etſi hæc difficilius præſumatur. §. 2. *Circa Baptiſmum.*

vim aut metum quis rebaptizatur. Si tamen ha- .onem recipiendi de nouo Baptiſmum, irregula-

ne etiam irregularis qui Baptiſmum recipit ab hære- ·lanè.

i de rebaptizante? Eandem irregularitatem incur- : quidem ex publica tantùm rebaptizatione, vſu ex occulta. Quæ planè extenditur ad miniſtrum; › pacto iterationi Baptiſmi cooperatur. Scio ta- irregularitatem tantùm aſcenſum ad Superiores npedire.

urritur ne ante iudicis ſententiam. Ipſo facto in- *Rebaptizat quis abſque animo.* In foro interiori non eſt: ſecus in foro externo; quia hoc nititur one.

aptizat ſub conditione. Si prudenter, & probabili adhibita rebaptizet, effugit irregularitatem: ſecus : nulla diligentia adhibita.

igno-antia facti probabili rebaptizat. Excuſatur, ex ignorantia inuincibili iuris: ſecus ſi culpabilis ι ſit.

id de diſpenſatione? Huius irregularitatis diſpen- lum Præſulem ſummum pertinet.

endò ex delicto circa Ordinem. Incurrit irregulari- furtiuè Ordines recipit, ſiue quia non admiſſus li:s ordinandis ingerit: ſiue quia alterius perſonæ ırpato, eius occupat locum: ſiue quia ſub nomine ılium examinari, & poſtea ipſe proprio nomine §. 3. *Circa Ordinē.*

vocatus,

vocatus, ad Ordines accedit. *Eius diſpenſatio ?*
reſeruata; quia ab Epiſcopo ſub excommun
facto incurrenda denunciatur, ne quis ſe furti
gerere.

50. *Qui miniſtrat in Ordine, quem non habet*
eſt, quæ irregularitas tantùm impedit receptio
quos non habet; ab aliis tantum ſuſpenſus eſt
vel triennium iudicis arbitrio. Eodem pacto
ſtrans in Ordine quo caret irregularis fit quoa
ceptionem.

51. *Clericus per ſaltum promotus ?* Si mi
dine prætermiſſo, irregularis eſt circa pra
alios.

52. *Sacerdos Epiſcopi miniſterium vſurpans ?*
tem reſpectu Epiſcopatus incurrit. *Epiſcopu*
Diaconatu prætermiſſo ? Pontificalia exercend
irregularitatem.

53. *Ad huiuſmodi irregularitatem incurrenda*
ne alia ? Duo præterea requiruntur, vnum, vt C
non ſit; alterum, vt in tali Ordine miniſtretur.

§. 3. *Ex cenſura violatione delictum*

54. *Tertiò ex cenſura violatione.* Prouenit q
laritas ex delicto violationis Eccleſiaſticæ cen
quonammodo hæc pœna incurritur ? Profectò
actum aliquem Ordinis exercet, ita vt cenſu
ſit violaſſe, irregularis eſt. Porrò ſi Clericus
violet, quamuis alioquin adminiſtret indign
gularis.

55. *Rogo, an quis irregularis ſit hiſce in c*
ordinem contra Superioris præceptum publicè, imp
ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurre
commiſit, ob quod ſecundùm iura ſuſpendi debet,
perioris præceptum prohibens celebrationem, & t
ſine altari ab Epiſcopo conſecrato celebrat: ſace
turam ſcienter excommunicatum admittit: pro
Miſſam defunctorum recitat, vt impetret illi mo
ſacrificandi ritu, quem ſeruat Eccleſia, Chriſti c
guinem conſecrat: Epiſcopus Clericos per ſaltum o
nalis electus in Papam eſt ab inſufficienti numero
Irregularitate hi non incurrunt; quia etſi
aliquando ſint, vel alia iuris pœna corrigendi, i
non eſt contra huiuſmodi delinquentes irregu
quidem nec caſu æqualem, nec grauiorem ſeq
prætextui ſolummodo adhæreſcit.

licto hæreſis. Si hæreſis externa ſit, irregu- §. 4.
Extenditur ad Apoſtatas à fide, etiamſi *Delicto*
: ex probabiliori ſententia. *hæreſis.*

eius diſpenſatio? Quoad promotionem
ſe ſolius Papæ: quoad ſuſceptos Epiſco-
l Diaconatum incluſiuè, ſi per timorem
alij Papæ reſeruantur. (Apoſtatæ inquam;
icto inferiùs.)

inatricis? Ad hos hæc irregularitas exten-
retici ſint, & hæreticorum fautores, re-
n, & auxilium præſtantes. *Suſpecti de hæ-*
*e*riùs ex infamia ſunt, quàm huius ſpe-

ne irregularitas hæc ad filios? Extenditur
eticorum, & nepotes per lineam pater-
lij ſint; ſiue naturales quiſcumque modò,
hæreſim patris nati ſint. Idem dicendum
, qui reconciliantur Eccleſiæ, ſed deinde
duntur, ex probabiliori ſententia.
ne etiam ad Neophytos? Maximè, pro eo
pus arbitrabitur, ſi modò in adulta ætate

penſat in irregularitate ex hæreſis delicto?
ſum Ordinum receptorum; quoad reci-
diſpenſat. Et licet Epiſcopi poſſent in ea,
hæreſi procedit ex Tridentino, tamen per
uiuſmodi eſt reuocatum.
famia. Hæc duplex, iuris, facti. *Expende,* §. 5.
itur irregularitas per infamiam iuris. In- *Ex infa-*
git, quando delinquens crimen ſuum in *mia.*
t; aut per ſententiam iudicis definitiuam;
ittitur delictum, cui impoſita eſt à iure
li infamiæ pœna, v. g. à fide apoſtaſia, ſo-
domia, &c. Ad incurrendam hanc infa-
iudicis ſententia requiritur. Infamia igi-
irregularem efficit, & inhabilem ad Or-
ſuſceptóſque excercendum.
tem quomodo inducat irregularitatem infa-
git hæc, quando committitur delictum,
k honeſtos viros cenſetur infame; quod
ſſe debet. Profectò huiuſmodi infamia
& inhabilem ad recipiendos Ordines,
s non fuerit emendatus.

64. Infamis

cepit tollendo infamiam, quæ ex Cri
Baptiſmum infamia est, delicto
meri facti dicitur. At ciuilis, quæ Ch
contracta eſſet, quibus antea tales ſubiect
tur : ſecus ſi legibus Gentilium fuiſſet i

§.6. 66. *Sextò, ex homicidij voluntarij delict*
Ex homicidio voluntario. voluntario prouenit homicidio, quod
tate, & propoſito occidendi. Ad quam ir
rendam neceſſariò debet exequi mors.

67. *Extenditur ne ad mutilationem?*
debet eſſe mutilatio, vt vel ſit alicuius m
notabilis eius pars. Certè debilitatio a
aliquis in membro efficiat, mutilatio dic

68. *An incurratur ex proprij membri*
ritur, imò, etiam alicuius partis eius quæ
quæ ſi fieret in alio, irregularem non eff

69. *Quid ſi abſcindatur membrum*
hæc irregularitatem non inducit; quia m
lenti animi oſtentatio.

70. *Quid de abortum procurante?* Si ſ
irregularis, effectu quidem ſecuto.

71. *Quid denique de mandante necem*
Mandans ſecuto effectu, irregularis eſt,
cet, & mandatario intimet. Executor m

non erit; quia poſt tam accuratam retractationem, & onitionem, quaſi non præſtitit conſilium.

4. *Mandatarius, vel conſultus occiditur.* Irregularis eſt dans, vel conſulens, qui tali eum periculo expoſuere. Por- regularis erit non homicidij voluntarij, ſed caſualis.

5. *Conſentio in homicidium.* Dum actu fit nomine con- ſentis, irregularis eris. At ſi poſtquam, inſcio te, homi- m factum eſt tuo nomine, licet conſentias, irregularis es; qui in necem verè non influiſti. Idem aſſero de eo, liquem omnino inuoluntariè occideret, & poſtea ratum net.

6. *Cooperatur quis homicidio, vel quouis modo præbet au- m.* Incurrit irregularitatem. Tunc autem erit ex homi- voluntario, quando alterius mortem, cui cooperatus eſ- directè intendiſſet.

7. *Ad quemnam pertinet diſpenſatio?* Solus Papa diſpen- & quidem difficile, & non niſi grauiſſima de cauſa, vt dammodo indiſpenſabilis ſoleat appellari.

8. *Septimò ex homicidio caſuali.* Si caſuale homici- voluntarium ſit ſaltem indirectè, incurritur irregu- . §. 7. *Ex homicidio caſuali.*

Ex opere ſequitur licito. Si ſufficiens adhibita ſit dili- non incurritur; ſecus ſi deſit debita diligentia, quæ ad lem culpam pertingat.

Ex opere illicito ſequitur. Etiam ſi omnis diligentia ita ſit, probabile eſt incurri irregularitatem; at proba- reputo minimè incurri, præſertim in conſcientiæ foro, is caſibus iure expreſſis; in iis enim etiam ſi videatur cidium inuoluntarium (quod in aliis excuſat) & omni- ale: tamen quia actio iniuſta, & periculoſa eſt, po- s tali pœna punire, ſi quomodocunque ex illa effectus cidij ſequatur. Profectò talis actio debet eſſe prohibita m homicidij periculoſa; quia ſi prohibita eſſet, ob lum alterius vitij, v. gr. ſi contra caſtitatem, aut Reli- a eſſet, non incurreretur.

Ad quemnam pertinet huius irregularitatis diſpenſatio? do delictum occultum eſt, ad Epiſcopum, iure de- quando publicum, ad Pontificem ſolum.

Age, preco, de homicidij caſualis cooperatoribus, num ir- itatem incurrant? In primis executor actionis, ex qua um oritur caſuale, eſt ne irregularis? Si aliquo modo rium ſit homicidium, etſi non ſit per ſe intentum, nec x ſe proxima mortis cauſa, ſufficit ad irregularitatem

inducen

hominem, & [illegible]

[illegible]

[illegible]

86. *Quid ſi mandatum* [illegible] *caſu tamen mors accidiſſet?* Non inducere
quia omnino fuit inuoluntaria.

87. *Conſulit quis actionem iniurioſam, ſed admonet, vt ad homicidium non procedat* [illegible] mon erit, ſiue conſultus occidatur, ſiue a[illegible] illa cooperatio eſt.

88. *Quid de remotis cooperatoribus?* Irre[illegible] ſentur; quia effectus cooperatori proximo [illegible] remota cauſa illa dicitur, quæ ita per acc[illegible] effectum, vt prudentis arbitrio, & morali[illegible] ſenda non ſit cooperari, & influere in effe[illegible] sem cauſa eſt quæ eodem arbitrio effecta[illegible]

89. *Plures cum vno rixantur, & hic occi*[illegible] irregulares, ſiue omnes vulnerent, ſiue alii [illegible] lium, & cooperationem aliquam dederin[illegible]

90. *Plures aliquem prouocant ad rixam* [illegible] *cidatur.* Probabile eſt, omnes ſocios irreg[illegible] bilius tamen, non eſſe, niſi communi co[illegible] ad pugnam.

§.8. 91. *Octauo, ex homicidio neceſſario.* Irr[illegible]
Ex ho- micidio facto in defenſionem incurritur.

vir adulterium dignoſcere poſſet : ipſa tamen conti-
nuam à viro occidi. Adulter equidem non eſt irre-
nò necſi ipſemet virum occidat, ad ſui defenſio-
aliter abſque proprio periculo fugere non poſſet.
*erritur hæc irregularitas, quia moderatio non ſer-
, num dicendum ſit homicidium voluntarium?* Mi-
aut caſuale, ſi directè volitum non ſit; aut neceſſi-
pugnæ calore, vt ſe defendat, directè aduerſarij
tenderet.

...nſabilis? Ita planè, imò comprehenditur ſub
otestate poſt Tridentinum, ſi occultum homici-

homicidium in bonorum temporalium defenſionem.
onditiones ſeruentur, irregularitatem non incurri
iliori ſententia affirmo, etiam poſt ius nouum
æ.

... mors in proximi defenſione. Si adſit obligatio
iendam defenſionem, certum eſt irregularitatem
curri; quia actio laudabilis, imò obligatoria pœna
atur, ſed præmio afficitur. Imò probabilius idem
efenſio præcepta non ſit modo liceat, & ſit hone-
icitas omnino actiones ortas ex charitate pœna
ſequitur. Admonuerim tamen in caſibus occur-
ri diſpenſationem, ob dubium de moratione non

v.g. Clericus dicit reo, vt alterum gradum ſe
omninò excuſant, quia non cooperatur vt iu

99. *Inter irregularitates ex defectu, irre*
enumeratur: incurritur ne à laico contrahent
à contrahente ſecundum matrimonium ficte
vel à contrahente ſecundum matrimonium i
defectum? Profectò nullo ex iure clarè ded
Conin. in caſibus irregularitatem. *Coninch. diſpu*
num. 101.

100. *Ducit quis fœminam à ſe ipſo deflora*
irregularitatem? Non; quia neuter diuidit v
Turr. aut interpretatiuè. *Turr. de cenſ. lib. 9. d. 70. d*

101. *Vxor Petri vi ab alio cognita eſt, Pe*
Sanch. *cognouit: an irregularitatem incurrerit?* Ita q
ctore *tom. 2. de Matr. lib. 7. d. 84. n. 5.* quia lic
excuſet vxorem, at non relinquit matrim
Præp. coniunctionem Chriſti cum Eccleſia ſignifi
poſitus in 3. p. q. 5. dub. 7. n. 135. exiſtimat p
currere; quia Canones requirunt, quod
adulterium, à quo vis excuſauit.

102. *Quid ſi vis cognouerit vxorem poſt*
le etiam occultum? Bigamiæ incurret irreg
Sanch. *cuius, & c. ſi laici.* Ita *Sanchez tom. 2. de M*
Præp. Scio *Præpoſitum dub. 7. n. 133.* contrarium
erat maritus adulterij. Etiam incurrit; qu
defectu, etiam ignoranter contrahitur. *Ma*
pulſus vxorem adulteram cognouit. Irregula
Auila. *Auila p. 7. d. 8. dub. 1.* auctore.

103. *Scio, irregularitatem ex defectu n*
naſcentes ex fornicatione, ſtupro, adulterio,
Turr. *men, an expoſiti irregulares ſint?* Negat *Tu*
dub. 1. quia hi pro legitimis reputandi, n
timi decernuntur. Porrò parentes filios leg
compulſi ſæpe exponunt.

104. *Natus quis eſt ex parentibus legiti*
conceptus fuit dum matrimonium impedimen
Præp. *rabant: num irregularis?* Aſſerit *Præpoſitus*
Sanch. *n. 19.* illegitimum. Sed *Sanchez de Matr. to*
irregularem negat; quia legitimus naſcitu
legitimè matrimonium.

105. *Naſcitur filius ex matrimonio inuali*
occultum impedimentum,) ſed bona fide cont
& in facie Eccleſiæ: irregularis ne? Porrò S

nſ. d.7. q.2. part.3.num.3. ne irregularis ſit, requi-
ſidem in vtroque parente. Alij ab irregularitate
ummodo vtrique parenti non eſſet notum impe-

*legitimus abſque diſpenſatione promouetur, poſtea
atrimonium ineunt: poteſt ne ſuſceptos Ordines
& nouos ſuſcipere?* Poteſt; quia per ſuſceptionem
num non incurrit nouam irregularitatem, ſed
em tantùm ab illorum exercitio; quæ tollitur
egularitate per parentum matrimonium: ſicut
ſpenſio orta ex promotione ante ætatem adue-
ite. *Reginaldus tom.2. lib.30. tractat. 2. cap. 7.* Regin.

uis aures non habens, crinibus operit defectum: irre-
Non; quia occulta deformitas. *Coninch diſp.18.* Conin.
*m.*108.
*habet quis vtrumque oculum integrum, ſed caret
, aut ſiniſtri: an irregularis?* Non ſi bene videat
vt ſine notabili conuerſione poſſit Canon legere,
iam Miſſalis iuuare poterit aptatio. *Auila part.7.* Auil.

regularis ne habens ſex digitos in manu coniunctas?
modo non habeat in vſu manus impedimentum, &
idicio admodum deformis non eſſet. *Henriquez* Henriq.
n.3.
d quemnam ſpectat huius irregularitatis cognitio?
n pertinet ad Epiſcopum. Regularium ad ſuum
Auila p.7.d.3. dub.2. auctore; quia hoc magis ſpe- Auila.
ſdictionem, quàm ad ordinem Epiſcopi: iuriſdi-
in Regulares penes Prælatum eſt. At *Epiſcopus ne
um Prælati huiuſce admittere?* Poteſt planè reſpue-
d.51.ſect.3.n.16. Suar.
*riales, & publicis functionibus occupati irregu-
x defectu libertatis: rogo, an Officiales Epiſco-
Conſiliarij Principum cum illis ſint annumerandi?*
ar hi ab illa generalitate: (*Curiales quicumque
lari obligati ſunt in miniſterio alicuius publici offi-
erpetuum, ſiue ad tempus, ſiue ex iuramento, ſiue
ſiue ex ſtipendio.* Ex *c.1.2. & 3. diſt. 15.* ſiue ex ex-
ceſſione Pontificis, ſiue ex præſcripta conſuetu-
miniſtratores rerum Eccleſiaſticorum, & rerum pia-
exemptos puto. *Gaſpar Hurtado de irregul. d. 2.* Henr.
60.

§.2. *De irregularitate ex delicto.* 112. *An irregularitas ex delicto poſſit ob culpam contrahi?* Docet *Suarius tom.5.d.40.ſect.3.n.17.* n cem Summum poſſe ob ſolam culpam venialem in regularis pœnam grauiſſimam; quia pœna debet c proportionata. Conteſtatur *Vaſquez 1.2.q.158.c.*

Suar. Regin. 113. *Contrahitur ne irregularitas per hæreſim o tam?* Aſſerit *Turrianus lib.9.d.62.dub.7.* At *Regina lib.30.tract.2.c.5.n.193.* probabilem iudicat ſenter rentium iura *c.ad abolendam, c.ſaluberrimum,* de h blico eſſe intelligenda.

114. *Irregularis ne ſuſpectus de hæreſi?* Si ſuſpi ex eo quod fauent hæreticis, tunc irregulares erun formaliter fautores ſunt, id eſt, hæreticum fouen

Conin. ob hæreſim. *Coninch.d.18.dub.7.n.51.concl.2.* Si a cio ex alio crimine oriatur, tunc ſuſpecti non eru lares propter ſuſpicionem, ſed ſolum propter infa ſi auferatur, & ſupicio purgetur, irregularitas t *obſtat, quod quis de hæreſi ſuſpectus de vehementi c rare?* Non quia in iure irregularitas hæreticis

Saa. non autem de hæreſi ſuſpectis. *Saa v. Hæreſis n.5*

115. *Incurrit ne irregularitatem Apoſtata ficti*

Sanch. Filliuc. *fidem, vel ſponte, vel timore ductus?* Aſſerit *Sanc tom.1.lib.2.cap.25.num.6.* ſed negat *Filliucius tom cap.9.num.230.* Si crimen occultum; quia talis i cum non ſit peculiariter in aliquo Canone Apo cta, incurritur ob ſolam infamiam, quæ quidem apoſtaſia ceſſat.

116. *Incurrit ne filius Catholici, qui poſt illum hæreſim incidit, & brachio ſeculari pœnitens eſt tr* Regione noſtra incurrit ratione infamiæ; quæ qui in hæreticorum plagis non adſit, ibi non fiet irreg *go, an hic incurrat irregularitatem latam contra fili*

Auila. Hurt. *rum in c.ſtatutum?* Affirmat *Auila p.7.d.4.dub.7.* N *tado d.2.diffic.3.n.8.*

117. *Scio non incurrere filios Sarracenorum,* (*Iudæorum ab infantia baptizatos; quia non ſunt filij h rogo, ſi Neophyti ſint, hoc eſt, in adulta ætate conuer zati, ſunt ne irregulares?* Sunt planè, ſed non perpe

Filliuc. *to tempore durat hæc irregularitas?* Porrò *Filliu tract.20.c.9.n.240.* arbitrio Epiſcopi remittit; qu

Hurt. rum tempus non præſcribunt. Notat autem H *diffic.19.n.61.* poſt decem annos à Baptiſmo Neo eſſe amplius irregulares.

Ordinum ſuſceptione dixiſti irregularitatem in-precor, quinam irregulares ex hoc capite habean-
lem Latinus Epiſcopo ordinetur à Græco: vel ſi quis ordinetur à ſchiſmatico; vel ab eo qui piſcopatui, quoad dignitatem. Nec ſi quis ordi-item legitimam, aut abſque dimiſſoriis, aut aterſtitiis, per ſaltum, extra tempora, cum irre-aliquá cenſura. Sed ſolum ſi ordinetur furtiuè, minatus. Et ſi durante matrimonio etiam non ſacros Ordines ſuſcipere præſumpſit. Omnia *cenſ. lib. 9. d. 61. dub. 3. Præpoſito in 3. p. q. 5.* Turr. *lliucio tom. 2. tract. 20. cap. 8. n. 190. & Hurtado* Filliuc. *m. 9.* Hurt.

ım ſit irregularis ex malo Ordinum exercitio? ſolemniter baptizare abſque Ordine requiſi-dotali Ordine Miſſam celebrat. Si ſimplex Sa-nationis, vel Ordinis Sacramentum conferre alia Sacramenta ſine Ordine requiſito mini-*ne hanc irregularitatem laicus prædictos actus* ; quia textus loquitur ſolum de Clericis, & lex lebet extendi. *Henriquez lib. 2. c. 29. §. 1.* Henriq.

rit irregularitatem Sacerdos excommunicatus ecipiens, aut Euchariſtiam miniſtrans etiam ſi incurrit; quia exercet actum Ordinis, & violat quam miniſtrare Sacramenta prohibetur. *Aui-* Auila. *v. 2.*

mmunicatus quis dicens dum Horas recitat, Do-um, *incurrit ne irregularitatem?* Negat *Gaſpar tom. diffic. 2. . 3.* contra *Suares de cenſ. d. 12.* Hurt. ia peccaret ſolum venialiter ex leui materia, Suar. noxia grauiſſimæ pœnæ.

itur ne irregularitas ex Simonia occulta in Or- Textus id exprimit; caput enim *Inquiſitionis, de* cit ſuſpenſionem, non irregularitatem. *Auila* Auila. *4. dub. 7. c. ne. 1.* Simoniam in Beneficio etiam non incurrere. *An à Clerico Sodomia occulto* on; quia ceſſat infamiæ cauſa. *Valentia tom. 4.* Valent. *9. part. 3. §. 5.* Profecto *Auila citatus* aſſerit Auila. anem irregularitatem ex infamia non con-timen ſit publicum, homicidium ſi exci-

§. 32 *De irregularitate ex homicidio.*

incurri irregularitatem ex homicidio volun-ımicidium voluntarium habendum? Non quod

ſit in defenſionem. Imo quando in defenſione
exceditur, incurritur ſolum irregularitas in ho
Hurt. ſuali, *Hurtado* auctore *de irreg. d.2. diff.20. num*
ad homicidium voluntarium requiritur volun
ipſius homicidij; & vulnerans cum expreſſa int
occidendi, vel nihil de occaſione cogitans, no
luntarius homicida: licet homicidium in hoc
Turr. cauſa voluntarium. Sic *Turrianus de cenſ. lib.9. d.*
Vaſq. *Vaſquez.*

124. *Incurrit ne mandans miniſtro verberare:*
Suar. *tarij exceſſu verberibus affectus moriatur? Suarez*
ſect.2. num.3. ſententia ſit irregularis; quia ſem
debet mortem ſequi verbera poſſe, ſi non ex min
Præp. ſaltem ex alio caſu. At ſententia *Præpoſiti in 3.*
dub.10. num.78. non ſit; quia ſi diligentiam ac
homicidij non eſt; ius autem *c. vlt. de homic. i*
de mandante verberationem, de qua homicidiu
potuit præuidere.

125. *Mandans homicidium, ſi ante ſecutum*
datum reuocauit, ſit ne irregularis? Non; quia cu
rius in gratiam mandantis agat, ſi poſt reuoca
tum, adhuc perpetret homicidium: non in ma
Auila. tiam, ſed ex proprio arbitrio delinquit. *Auil. par.*
Hurtad. *dub.4.* ſcio *Gaſparem Hurtado de irreg. d.2. di*
contrarium aſſeruiſſe.

126. *An conſulenti homicidium, ſatis ſit etiam*
Præp. *ſilium ante effectum ſecutum?* Porrò *Præpoſitus d*
& 64. nullam diſparitatem agnoſcit inter ma
conſulentem: ideoque aſſerit, ſufficere, reuoca
Leſſ. ſicut & mandatum, *Leſſius lib.2. cap.13. dub.3.*
babilem hanc ſententiam exiſtimauit. Hinc aſſe
riquez lib.14. cap.16. n.5. reuocantem abortus c
irregularitate excuſari.

127. *Dixiſti, præbentem arma alicui, vt alius*
cuto effectu, fieri irregularem ob homicidium volun
an fiat irregularis, qui dat tenenti, quem ſcit, aut c
Hurtad. *re ad occidendum?* Docet *Gaſpar Hurtado de irr.*
num.32. coniectantem, vel etiam ſcientem arm
dium peti, non fieri irregularem; quia arma, q
miſcuo ſunt vſui; vnde non videtur homicidi
ſed ad ſummum ſcandalum exponere.

128. *An fiant irregulares, qui militibus dant,*
Suar. *mutuant arma determinatè ad occidendum in bell*

iit *apud Turrianum lib.9.d.68. dub.*1. ſed *Auila p.7.* Auila.
*num.*2. negauit;quia ſi non fit irregularis Princeps iuſtum bellum, multo minus fieri debet vendens

*Quidnam in bello iniuſto? an ex vnico vnius militis omnes fiant irregulares? Coninch.de ſacr.d.*18.*dub.*10. Conin.
locet,non omnes milites eiuſdem exercitus fieri ir- ,quod vnus illorum occidat; ſed quinquaginta vel riciniores; quia hi occidentem videre, & animare t. At *Gaſpar Hurtado d.*2.*diff.*6. *num.*21. putat omnes fieri irregulares vnico homicidio illo; quia omem excitantur, & vt vna totalis cauſa concurrunt. Hurt.
Ergo, an in bello iuſto incitans quis militem ad aliquem tè occidendum, irregularis fiat? Non, ſi propriis ma- a concurrit ad cædem; quia nullo iure talis irregu- :primitur. Vnde colligo, abſque irregularitatis metu acerdotes poſſe milites ad ſtrenuè pugnandum in :o, quamuis excitemus hiſce ſuaſionibus eos ad ho- les. *Hurtado de Mend.*2.2.*tom.*2.*d.*169.*ſect.*2.§.137. Mend.
...is non impedit homicidium, quod ex iuſtitia impedi- : in fiat irregularis? Vaſquez in manuſcripto de rreg. Vaſq.
oſcribente *Præpoſito*; quia non impediens homici- Præp.
i influit poſitiuè in illud, quod quidem requiritur ad itatem.
Vt per homicidium caſuale incurratur irregularitas, rne negligentia mortalis? Ita planè. Vnde aſſerit *Re- tom.*1.*lib.*30.*tract.*2.*cap.*9.*num.* 102. quotieſcunque Regin.
:ra rei ſiue licitæ ſiue illicitæ, adhibetur tamen pru- gentia, ne homicidium ſequatur, irregularitatem rri, v.gr. vertens diligenter infirmum in eodem le- electo ad lectum transferens, vel cibum porrigens, ſi ægrotus, non fit irregularis.
Aulter prudenter ſe gerit circa crimen, attamen adul- o eſt interfecta: incurrit ne? Non; quia cum adhi- idens cautela, homicidium non eſt plenè volunta- *liucius tom.*1.*tract.*20.*cap.*3.*num.*80. & *Coninch.d.*18. Filliuc.
*m.*9: . Conin.
Scio, Clericum in ſacris Chirurgiam exercentem irre- ſieri quoties ex eius inciſione, vel aduſtione mors ſe- go, in inciſio vene ... Non, i pertinet ad Chirurgum. Vnde ſi infirmus moriatur, venam incidente, non fit irregularis. *Molina tom.*4. Molin.
ſcio *Auil.p.*2.*d.*6.*ſect.*1.*dub.*10.contrarium docuiſſe. Auila.

135. *Prohibetur ne Clericis in e.tua nos, de ho*
Vaſq. *gia in extrema neceſſitate?* Non, ex *Vaſquez apu*
lib. 5.d.64.dub.2.

136. *Aperit Clericus apoſtema per emplaſtrum*
Molin. *vere, vel incidere, ſequitur mors: fit ne irregularis?*
lina tom.4.d.75.num.4.

Suar. 137. *Ipſe abſcidit, vel cremauit, mors autem e*
uitate ſecuta eſt. Irregularem docet *Suarius d.47*
Non irregularem *Auila dub.10.* affirmat.

138. *Ex homicidio publico quinam fiunt irreg*
ſonæ publicæ quoque pacto concurrentes ad ſent
executionem ſententiæ, Iudex, fiſcalis, accuſator,
catus, carnifex. Accuſator verò excuſatur, ſi pro
adhibeat, ſe non intendere mortem accuſati, dum
ſatio illa ſit de iniuria illata ſibi, vel ei, qui cenſ
ter ipſe, nempe patri, fratri, filio, vel ſtricto conſan
cleſiæ, Eccleſiaſticis; vel ad vitandum graue da
Præp. publicæ, vel perſonæ innocentis, aliàs ineuitabil
dub.3.n.101. qui in hoc vltimo caſu putat non
Henriq. teſtationem. *Quid ſi proteſtatio ficto animo fiat?* Ex
riquez lib.14. cap.11. aſſeruit. *Excuſanturne prote*
Præp. *uocatus, & teſtes?* Docet *Præpoſitus dub.13.num.1*
proteſtatio iuuat accuſatorem, iuuare etiam teſte
catum; ne facultas accuſatoris fruſtretur, qui ſin
& teſtibus nihil prodeſt.

139. *Ad mortem damnatur accuſator; an a*
fiat irregularis, aut teſtes? Non; quia nec illius
nec horum teſtimonium non fuere directa morti
Suar. lis cauſa. *Suarius d.47. ſect.4. num.9.*

140. *Quæſiuerim, an irregularitatem ob homici*
cum, incurrant perſonæ priuatæ? Aſſerendum im
tantum concurrentibus ad illud tanquam miniſt
Turr. *Turr. lib.9.d.66. dub.3.* Hinc ad ſcrupulos ablega
elicio. Sacerdotes deducentes reum ad ſupplicium
vt ſcalam aſcendat, & aliquo modo cooperantes
randam mortem, non incurrunt. Nec vendentes,
modantes ſcalam, funes, ligna. Nec confeſſariu
pœnitentem reum ad profitendum capitale delict
timè interrogetur. Vel interrogatus à iudice, an t
occidendum, reſpondeat, teneri. Nec detegens mal
vel clamans, adeſſe latronem, vt comprehendatur,
vt teſtis, vel accuſator. Ex *Turriano citato. Auila ſ*
concl.2. Molina tom.4. tract.3. d.74. num.4. & aliis.

utilatione contrahi irregularitatem dixiſti: qua- §.4.
mutilatio: Oculi,pedis,auris,membri virilis:non *De irre-*
m,labiorum, barbæ,digiti etiam pollicis. *Carti-* *gulari-*
t qui reſecat,irregularis ne? Non;quia ipſa non eſt *tate ex*
ſed ſolum inſeruit ad auris ornatum, & tutelam, *mutila-*
5. ſect.1. dub.1. An qui fœmina mamillam abſcin- *tione.*
.ris ſit, *Molin.* authore *tom.4. tract.3.d.69.n.6.* Auila.
ſulens militationem contrahit ne irregularitatem? Molin.
.cut qui conſulit homicidium. *Molina d.75. n.3.* Molin.
lat, ad vitandum homicidium? Si illud ineuita-
on eſt irregularis.
ilat quis ſe ipſum ſponte, digitum, vel digiti par-
atione, & impatientia reſecat, ex quo nec ad cele-
pedimentum, nec deformitas notabilis orta eſt: ſit
? Ita planè ex *c.qui partem in 6.diſt.55.* Requiri-
: caſu facti notorietas. Negat *Fernandez part.2.* Fernād.
Aſſerit *Tannerus in 3.p. d.6.q.10.dub.20. n.188.* Tanner.
tilatur quis ab altero culpa ſua, qua dedit operam
gr. dedit cauſam rixæ, &c. incurrit ne? Ita planè,
nbrum ſit occultum, & vſum ordinis non impe- Molin.
*tom.4.tract.4.d.70.num.18.*Hæreo *Præpoſito in 3.* Præp.
dub.114.num.117. aſſerenti non contrahere;quia
:er inſpecta tantum de mutilante ſe ipſum lo-
i quis 1.2. & 3.
,irregularitatem exercitium Ordinis iam ſuſce- §.5.
: an cum hæreticis diſpenſetur poſt abiuratio- *De irre-*
us ait *d.43.ſect.1.n.6.* poſſe Epiſcopos diſpenſare *gulari-*
itium aliorum ordinum, non autem Sacerdotij. *tatis ef-*
luit irregularis illicitè: an etiam inualidè? Aſſe- *fectibus.*
e irreg.d.1.diff.11. n.19. quia irregularitas impe- Suar.
exercitium, quantum Eccleſia poteſt impedire. Hurtad.
Eccleſia ita impedire, vt omnino irritet actum
Doctorē externum aſſeruiſſe probabiliter con-
cut irregularis validè conſecrat,ita etiam validè
neo tamen,talem abſolutionē poſſe inualidè ex-
ectu pœnitentis. Si peteret ſciēter abſolutionem
n licitè abſoluere;,niſi à bona fide excuſaretur.
d quoad beneficiorum receptionem. Non poteſt ei
j collatio, ipſo enim facto nulla eſt, quia bene-
propter ordinum exercitium. Alij aſſerunt va-
llationem;quia ſicut validè retinet beneficium,
.idè poteſt noua recipere; cum in vtroque caſu
rdinum requiratur.

§. 6. *De diſpenſatione.*

148. *Requiritur ne ætas adulta ad irregularitate… ctio incurrendum?* Ex *Azorio* reſpondeo requiri ſalte… annorum; quia cum peccatum mortale ſupponat,… plenum omnino vſum rationis exigit, & malitiam…

149. *Quanam per Baptiſmum irregularitates toll… Gaſpare Hurtado* aſſero omnes tolli, præter eam, … defectu Sacramenti, id eſt Bigamia.

Molin. 150. *An irregularitas ex homicidio iuſto ſit per E… diſpenſabilis? Molina* negat probabilius, ſed probabil… trarium defendi poteſt. In vtraque ſententia poteſt E… diſpenſare in irregularitate ex homicidio occulto, … cepto Ordine miniſtret, quando magna neceſſitas v… facilis eſt ad Papam recurſus; quia tali in caſu pot…

Auila. in impedimentis Matrimonij diſpenſare, *Auila* aut…

151. *Num poſſint Prælati Regulares diſpenſare in… ritate quoad ſuos?* Scio aliquos extra Societatem … poſſe diſpenſare eos in irregularitate ex defectu len…

Hurt. affirmatim cum *Hurtado* contrarium eſſe probabili… Tridentinum eis facultatem concedit tantùm quoa… laritates ex delicto.

Suar. 152. *An irregularitas ex defectu natalium, ſi o… ſubiaceat Epiſcopi diſpenſationi? Suarius* docet non ſ… *Auila* contrarium aſſeruit. Illud affirmo, poſſe diſpe… Ordinem exerceat, quem talis bona fide ſuſcepit.…

Laym. taſſe etſi mala fide, vti exiſtimat *Laymanus*.

153. *Tollitur hæc irregularitas abſolutè per profeſſ… ligioſam non ſolum quoad Ordines, ſed & quoad Pr…*

Sanch. *Sanchez* tolli abſolutè ait quoad Ordines, quoad P… autem poſſe Prælatos diſpenſare.

154. *Reincidunt autem illam profeſſi, ſi poſtea è … eijciantur?* Ex *Sanchez* iudicio non reincidere: qu…

Sanch. probabile exiſtimo de iis, qui poſt tria vota ſimplici… Societate IESV dimittuntur. Scio tamen contra…

Turr. probabilius; quia ſic dimiſſi, (vti *Turrianus* docet) abſoluuntur, & fiunt merè ſæculares.

155. *Poteſt ne Epiſcopus diſpenſare in irregularita… licto, quod deductum fuit ad forum contentioſum, ibiq… tum, & punitum?* Poſſe *Sanchez* tenet; quia caſus …

Sanch. ceptione Tridentini non videtur contineri.

156. *An poſſit diſpenſare Epiſcopus in irregulari… ex Bigamia propria, vel interpretatiua? Præpoſitus?*…

Præp. Sanch. poſſe quoad interpretatiuam, quando eſt occulta. S… cet etiam poſſe quoad propriam circa minores Or…

Be

nplex. Contrarium tamen tenendum, propter declarationem. *Turrianus* item aſſerit in ſimi- Turr.
gamia poſſe diſpenſare, ſi contraxit cum virgi-
*irregularitate ex Bigamia poſſint Prælati Regu-
e?* In qualibet quidem poſſe cum ſuis ex *Hen-
ila* cenſeo.

iaſticus temporalem iuriſdictionem habet & cau- lijs delegat: eſt ne irregularis? Negatiuè *Hur-* §.8. De irregularitate varia.
:t: imò & ſi committat in particulari caſum
:e dignum.

*ne, qui præcepto iudicis obligatus, vel graui me-
limonium dixit, ex quo eſt mors alterius ſecuta,* Hurt.
? Probabiliter defendit *Coninch* irregularem
rarium tamen *Hurtado* aſſerit probabilius.

tatur, an quis ſit legitimus. Irregularis non eſt, Conin.
nch; quia præſumitur quilibet legitimus donec
:obetur.

*a Bigamiam, rogo, an Clericus ſecularis ſacris ini-
ibat cum virgine ſit irregularis? Suarez* irregu- Suar.
icet: *Hurtado* & alij affirmant Canones illos
igioſis agere.

*rauit quis abortum, ſed dubitat, an fœtus fuerat
ſendus ne irregularis?* Affirmat *Sanch.* ſed pro- Sanch.
Præpoſito cenſeo irregularitatem non contra- Præp.
dubio conditio melior abortum procurantis.

a dubio facti cenſendus ſit aliquis irregularis? Iu-
o nullum, niſi in ſolo homicidio. Imo & hoc
r idem iudicat probabiliter poſſe abnegari. *Du-* Suar.
nicida motus ſit meo conſilio. Debes te gerere vti
ed ſi is neget, crede.

*impedire homicidium, quod ex iuſtitia etiam te-
e: an ſim irregularis? Vaſquez* negat; quia nil Vaſq.
:i adieciſti. Attamen cum *Coninch* arbitror pro- Conin.
ceptius te eſſe irregularem; quia te ſubtrahen-
d ex iuſtitia debebas, quaſi in ipſam necem in-
uiſti. Præterea *Hurtado* excuſat ab irregulari- Hurt.
ſciens mulierem à ſe corruptam procurare ab-
ıpedit. *Henriquez* eum, qui à dato antè conſilio Henriq.
tur fœminam auocare, nec poteſt. *Turrianus* au- Turr.
ıi ſciens alios velle occidere propter iniuriam
on contradicit.

*irregularis, alicui dans conſilium occidendi, duel-
to is occiſus eſt, cui conſilium dederat? Vaſquez* Vaſq.
docet

docet probabiliter irregularem non eſſe; contrar
bilius Suarius defendit.

165. *Dixiſti, non eſſe irregularem eum, qui pote dere fugiendo, & non fecit, ſed alterum occidit, quia ſine nota graui fugam inire: rogo, quid ſi ſua culp*
Suar. *neceſſitatem conieciſſet?* Tunc ex *Suarij* ſententia
culdubio irregularem eſſe.

166. *Defendit ſe adulter contra maritum inuaſo lum occidit, culpa ſua ſe ingerens in eam neceſſitat*
Leſſ. *ſit defendenda: irregularis ne?* Negat *Leſſius*, ſi occ
cum inculpatæ tutelæ moderamine.

167. *Dixiſti in bello iniuſto omnes milites fieri etiamſi neminem ſua manu occidant, vt Hurtado, denda ne aliqua limitatio?* Addo quidem ex *Conin*
tionem illam, niſi ſint valdè multi milites ſaltem
tum, quia tunc non videntur omnes ſe mutuò poſ
ad occiſionem. Adiicit *Præpoſitus* etiam in bello i
fieri irregulares qui propria manu occidunt ad pr
tam defendendam cum moderatione inculpatæ tu
deníque exiſtimat eum, qui pugnauit quidem, ſed c
aliquem occiderit, aut mutilauerit irregularem no

168. *Circa infamiam rogarim, num damnati ſunt irregulares?* Reſpondeo negatiuè; quia nec in
irregularitas incurritur niſi in caſibus à iure expr
lis non hic.

169. *Occulta ne crimina inducunt irregularitate*
Henriq. *mia iuris?* Cum *Henriquez* aſſero, nulla delicta q
enormia ſint, irregularitatem ex infamia iuris ind
notoria ſint.

170. *Ex infamia verò facti oritur ne irregularit ter dicta, & indelebilis niſi per diſpenſationem?* Non
Laym. emendatio locum obtinet diſpenſationis. Vnde *L*
firmat Sacerdotem publicum concubinarium, vel a
poſt peractam pœnitentiam, & vitæ emendation
cam, interpoſito ſaltem aliquo temporis ſpatio, ſi
ſatione poſſe celebrare.

171. *Num irregularitas incurratur ob hæreſim*
Suar. *minimè notoriam?* Aſſerit *Suarius* incurri. At pr
Sanchez contrarium affirmat. *An Epiſcopus poſſit di*
Sanch. *incurratur?* Poſſe *Sanchez* iudicat; quia licet in Bu
næ adempta ſit Epiſcopis facultas abſoluendi ab l
culta; non tamen adempta eſt poteſtas ſuper irre
ex ea contracta diſpenſandi.

TRACTATVS QVINTVS

LIBRI THEOLOGIÆ MORALIS,

Virtutes.

bi materiæ de Fide, Spe, Charitate & Religione expenduntur.

DOCTRINAM *equidem magiſtri mei Doctiſſimi* Petri Hurtado de Mendoza, Suarij, aſtro Palao, Meratij, Gordonij, lliucij, Laymani, Toleti, Regi-ldi, Gaſparis Hurtado, Raynau-i, Becani, Cardin. Lugo, & alio-m digeſſi.

EXA

pro opportunitate confiteri. 5. Nunquam ean
ſectò quidem articuli fidei ex præcepto D
v.g. Deum eſſe, remuneratorem eundem bon
autem correptorem, carnem accepiſſe, pro
neci traditum, vnum & trinum eſſe. Alij aute
præcepto humano Eccleſiaſtico.

12. *Præceptum hoc humanum Eccleſiaſticu ctis fidelibus credenda præſcribit?* Quæ in Syn
tur & cognoſci, & credi debent; quia hi artic
ſtiana fidei rudimenta vocitantur. Profectò
ligantur ſecundùm ſubſtantiam ac ſignifi
generalem, quæ illo in articulo continetu
laris ad ignorantium eruditionem neceſſa
pertinet.

13. *An debeant hi articuli cognoſci eo ordi ſunt in Symbolo proponuntur?* Sufficit ſenſum
rum intelligere, & reſpondere, quando quis
tus. Aſſero tamen veniale crimen ponderis
bolum & Dominicam orationem haud me
materno idiomate, quo poſſint verba intelli

14. *Quænam cognitio rudioribus ſufficiet?*
debent ſecundùm ſubſtantiam explicitè d
Deum eſſe ſupernaturaliter remuneratorem
nem aſſumpſiſſe, & fuiſſe pro hominum ſalu
Deum eſſe trinum & vnum; quia eiuſmodi
rum medium neceſſarium eſt.

15. *Quid ſi tanta ruditate laboret, vt n citè callere?* Sufficiet implicitè adhibere fide
obligatio ediſcendi vlteriùs aboletur, dum
adeſt.

16. *Quonammodo abſoluendus ſit, qui Sy ſteria?* Haud abſoluendus donec inſtruatur;
Confeſſarius facili poteſt negotio præſtare
feſtiſque Eccleſiæ ſolemnioribus, ſcilicet Inc
uitate, Reſurrectione, Aſcenſione, Paſſione, E
alia autem Myſteria ſufficit pœnitentem
ſeſe ad ediſcendum præſtare, quod ſi neglig
ter abſolutio detur, aut differatur.

17. *An aliquando poſſit ignorantia excuſa*
excuſat. Attamen inter Chriſticolas vix h
ignorantia admitti. Vnde Parochi negligen
rum eruditionem graui ſeſe flagitio illigant

18. *Præceptum hoc credendi res fidei eſt ne*

inum, an Eccleſiaſticum? Partim eſt diuinum, na-
tim poſitiuum, Eccleſiaſticum.

um fideles alia extra Symbolum callere teneantur?
quidem dignoſcere Sacramenta quæ debent reci-
i Decalogi mandata, quinque Eccleſiæ præcepta,
e Dominica petitiones promiſcuè ſaltem. Ange-
io, ac oratio SALVE REGINA, haud neceſſa-
, ſed tamen laudabiliter ediſcenda.

anam in ætate fideles explicitè teneantur prædicta
uando vſu rationis fungantur, ſufficienti inſtru-
cedente. Equidem obligatio hæc ſub peccato
iſi ignorantia excuſet.

*ndonam Confeſſarius tenetur de Christiana doctri-
tem interrogare?* Quando probabiliter eum igno-
ierit. Qui vrbibus educantur haud interrogandi,
i villis degunt.

*ficit ne in mortis articulo ea ægrotanti proponere, quæ
medij neceſſitate?* Sufficit ei proponere Trinita-
um, eſſe Deum remuneratorem, carnem ſuti-
tum eſſe; quia ægrotus haud vberioris doctrinæ

CAPVT III.

...ori Fidei Confeſſione, ac diſputationis eius myſteriorum.

tenemur ne præcepto, Fidem exterius profiteri? De Fi- §. 1.
eſt nos ad id præcepto obligari. Confeſ-
ndonam hoc præceptum obligat? Quando in odium ſio Fidei.
ogamur. Quando iudico ex mea publica confeſ-
m fidelem ad Chriſtum acceſſurum. Quando ex
o debitus honor aufertur.

rogatus de Fide, tacet, violat ne præceptum confeſ-
Publicè rogatus tenetur reſpondere, ne præce-
grediatur. At clam interrogatus, amphibologica
potest interrogantem illudere. Profectò aut in-
quis, aut non, nunquam eſt licitum ſe Chriſtia-
are. Qui ſe Turcam, aut hæreticum eſſe falsò
ontra debitam Fidei confeſſionem agit; non au-
abnegat Sacerdotem, aut Miſſam exaudiſſe; quia

N n verùm

adſit Fidei adnegandæ. Porrò [illegible]
aut maioris boni probabilitas deſit, ex
[illegible] debebunt.

28. *An liceat [illegible] [illegible] Religi*
infidelem cultum fingere? Licet, modò n
ſtinctiua expreſsè Religionis, ob ſpecial
ſectæ authori.

29. *Num liceat Catholico apud infid*
bus veſci ſexta feria, ad Fidem diſſimul
debilem, aut ægrotantem, non delinquit
feſſionem; quia tunc Fides celatur quid
Porrò ſi carne veſcatur, ad vitæ periculu
delinquit; quia ex ſe carnium eſus ha
litatis.

30. *Quid de ingreſſu ad hæreticorum d*
ditione, &c. Poteſt quis intereſſe, modò
aut periculum peruerſionis. *Princeps ha*
Religionis ſignum. Non licet, ex Pauli V.

31. *Licet ne non geſtare ſtatutum ſign*
diſtinguatur à falſa? Regulariter non li
grauem cauſam, modò abſit ſcandalum

32. *An poſſit ſeruus domino hæretic*
Poteſt, modò in ritu infideli cum illo n
falſam Religionem ſimulare, nunquam
per iocum.

Queiſnam prohibitum ſit, de rebus Fidei diſputare? Cùm x diſputatio, vna materialis ſine animo quidem im- li Fidem, altera formalis inter Catholicos & hæreti- : naturali iure prohibetur ignorantibus, ob pericu- i deſpectionis. At Canonico iure omninò laicis pro- t, modò neceſſitas non vrgeat.

Quæ Diſputatio de Fidei Myſterijs.

CAPUT IV.

De Peccatis contra Fidem.

...ipua crimina contra Fidem aſſigna. Sunt ignoran- n, Paganiſmus, Iudaiſmus, Hæreſis.

§. 1. Ignorantia veræ Fidei.

...rantiæ crimen expende. Licet ignorantia eorum, ſcienda ſunt, nec eſt actus malus, nec actus boni pri- atio, ſed habitus quidam: tamen ex aliquo capite t peccatum. *Qui voluntariè Fidem ignorat, & ideo n errorem aduertens eum incidit.* Si promptus ſit ad ionem, & credat implicitè quod credit Eccleſia, hæ- on eſt.

...n poſſit dari inculpabilis ignorantia circa Fidei My- oteſt, & tunc eſt quædam infidelitas purè negatiua. norantia vincibilis duplex eſt, vna priuatiua, cùm aret Fide, quam & potuit, & debuit habere: altera cum iudicat falſum aliquod Fidei Myſterium, aut credenda proponitur.

§. 2. Paganiſmus.

...ganiſmi crimen expende. Papam haud ſacris ſcri- ſi habent fidem. *An cogendi ad fidem ſuſcipiendam ſint* Mi- ecipuè cum ſubditi non ſunt; licet & amicis verbis, culis illos allicere. Subditi poſſunt cogi ad Fidem n, non ſubditi minimè. Poteſt Princeps, aut domi- re eos ad naturalis legis obſeruationem, & ne impe- angelij prædicationem & punire eos ob iniuriam æ Religioni illatam.

...n ritus Paganorum tolerari poſſint? Ita planè, ſi non Eccleſiæ iniuriam. Prohibitum quidem iure, Paga- ſitæ ſubditos Chriſticolas mancipia habere; quæ qui- unt fugere, vti ad propria ſe referant.

...num liceat Paganis vendere ea, quæ ex ſe ad ſuperſti- rtinent, v.g. idola? Minimè. Indifferentia autem, v. s, ligna, vendi poſſunt, licet ab eis ſint infidelem in uertenda.

§. 3. *Iudaiſmus.*

41. *Iudaiſmi crimen aperias, ac ſimul Sarracenorum*
litatem. Iudæi ac Sarraceni in eo conueniunt, quod n
dunt in Chriſtum vti Meſſiam verum.

42. *Prohibita ne Chriſticolis cum Iudæis communio?*
bita quidem non diuiſa habitatio; conuiuia, balnea
camina ab eis præſcripta, nutrire eorum infantes a
rum domos, aut in eiſdem miniſtrare, eis vinculo ſe
ſubiacere, de eorum azimis ſumere, intereſſe nuptiis,
niis, Synagogis. Poſſunt ei conduci boues, currus, &
Romanum vſum. Licent contractus circa emptionem,
ditionem. Multas Iudæis inter Chriſticolas degent
ciuili, & Canonica lege prohibentur (de quibus A
quæſt. 10.) Poſſunt puniri ciuili correptione ob crim
uersùs Rempublicam, aut ciues commiſſa.

43. *An eis vſura permittantur?* Ita quidem ad m
malorum abſtrationem. Licitum Principibus ſtatu
ſcribere circa earum vſurarum ſolutionem; & abne
reſtitutio petatur apud ſeculare tribunal, modò tec
Eccleſiaſticum non obrueretur, licet Tabellioni inſ
tum vſurarum conficere in gratiam Chriſtiani. P
Eccleſia Iudæum recens conuerſum liberare ab vſur
lutione, quas ignoto creditori debebat; quia tali in c
peribus erant diſtribuendæ.

§. 4. *Sarraceni.*

44. *Prohibitum ne Sarracenis arma exhibere?* Ita
& alia, de quibus in Bulla Cœnæ. *Poſſunt ne Chriſti*
mibus Sarracenorum inſeruire? Delinquunt ſi remiga
operam ſine cauſa graui. v. g. metu mortis, mutilatio

45. *Poſſunt puniri Sarraceni Principibus Chriſtia*
ti? Poſſunt quidem ob crimina contra naturalem &
legem, & ob Chriſtianæ Religionis illatam iniuria

46. *Poſſunt ei ſui ritus permitti?* Poſſunt in mai
propulſationem, modò eorum ſuperſtitio propriæ ſe
tes non excedat.

§. 5. *Hæreſis, & Apoſtaſia.*

47. *Iam verò Hæreſis, ac Apoſtaſiæ delictum inſinu*
mis, quid eſt Hæreſis? Voluntarius error in intellec
ber contra aliquam ſententiam Fidei, cum pertin
iunctus.

48. *Quotnam ad Hæreſim requiruntur?* Quatuo
in intellectu. 2. Baptizatum eſſe. 3. Credere alic
ſententias, & aliquas abnegare. 4. Pertinacia.

49. *Dubitat quis de Fidei myſteriis.* Hæreticus eſt
aſſenſum. Metaphyſicè loquendo hæreticus non eſt
autem ita; quia accedit iudicium firmans res fidei d

ſt interior aſſenſus, licet exterius quis videatur
n abnegare. Haud eſt hæreſis, licet exterius
ui exterius abnegat Fidem, iuris pœnis tan-
s poteſt affici.

ribus quis aduersùs Fidem agitur. Haud hæ-
dicamen autem huiuſmodi ægritudinis eſt
tius vires contemnere.

reſis ac Apoſtaſia differentiam. Apoſtata to-
cedit; hæreticus ſolùm ex parte [illegible] pon-
ereſis videtur laborare.

uis circa Fidem ob craſſam ignorantiam. Hære-
completa, & ideo non incurritur Cenſura. At
t affectata, aut hæreſis eſt, aut ad hæreſim re-

m eſt pertinacia? Aſſenſus ad ſententiam, aut
i, quam quis ex certa ſcientia dignoſcit ab Ec-
a eſſe omnino falſam.

n habentur pertinaces? Qui ſcientes Eccleſiam
item definiiſſe non credunt. Qui ita vni propo-
ſcunt, vt adhuc defenderent poſtquam Eccleſia
efiniret. Qui ſibi falsò perſuadentes rem ali-
leſia definitam eſſe contrarium ſentiunt.

ſentit quis reuelationi, quam iudicat eſſe dub-
iliter defendi poteſt hæreticum eſſe.

Theologicam propoſitionem ex vno Fidei princi-
uminis naturalis euidenti illatam. Indirectè hæ-

plex hæreſis? Duplex, interna ſeu mentalis, &
rna quidem Cenſuris non ſubiacet, externa ſe-
tione culpæ Cenſuræ ſubiacet [illegible]ſeruata.

um ad externam hæreſim requiruntur conditio-
. Exterius ſignum hæreſim ſufficenter manife-
exterior ex ſe ſit mortaliter prauus. 3. Hic idem
exterior ſit hæreſis manifeſtatiuus. Vnde ſi quis
n differentibus hæreſim manifeſtat, hæreticus
qui ſcribit hæreſim characteribus, aut ſignis ſibi

Capvt V.

Praxis circa materiam de Fide, ex
Iesv *Doctoribus.*

60. **A**N *neceſſaria fides explicita Circuncil*
Magorum, Deſcenſus Spiritus ſancti?
§.1. De Fide. Tanner. 2.2.*d.*1.*q.*7.*dub.*3.*n.*68. Addit *Conin.*2.2.*d.*1
ignorantes præfata Myſteria non peccare mo
Conin. *benda fides explicita de creatione mundi in te*
Suar. *Suarius de fide d.*13.*ſect.*3.*n.*96.
61. *In adultis ne debet eſſe explicita fides Tri*
carnationis? Aſſerit *Sanchez ſum. tom.*1.*lib.*2.
Sanch. quia alioqui poſſet Iudæus ſaluari ſeruando
cam, quæ fidem Chriſti implicitè continet. At
Azor. *lib.*8.*cap.*6.*q.*6. affirmat, rudi, qui non poteſt
nitatis myſterium, ſatis eſſe credere explicitè
res, ſcilicet: Chriſtum Dei Filium ex Maria V
paſſum, Crucifixum, &c.
62. *Quis nullo pacto poteſt myſteria concipere*
dus (ait *Tannerus dub.*1.*n.*49.) cum infantib
Tann. quos præceptum non obligat. Porrò *Sanchez c.*
Sanch. rudes diei explicitè credere, etiam ſi ſubſtant
rum non percipiant. Legendus ipſe.
63. *An peccatum mortale ſit, culpabiliter Symb*
gum, Orationem Dominicam, Aue Maria, &
neſcire? Non, ſi illorum ſubſtantia ſciatur, &
Suar. *Suarez de fide d.*13.*ſect.*5.*n.*8. de quatuor primi
autem ſigno *Sanchez c.*3.*n.*14.
Sanch. 64. *Scio fidem internam quoad habitum ſemp*
eſſe: an externa ſit aliquando neceſſaria? Ita planè
gatur profiteri infidelis, quando ei ſufficiente
Puer baptizatus nutritus inter fideles, cum ad v
pertingunt, & fidei myſteria audiunt neceſſar
Quando fidelis de fide tentatur, vt tentation
ſtere. Per accidens autem, quando inſtat præce
exterius profitendi. Quando recuperanda eſt
Hurtad. ſa. *An in articulo mortis?* Negat *Sanchez cap*
Mēdoz. Aſſerit autem *Hurtado de Mendoza* 2.2. *diſput*
quando tunc à circunſtantibus ad actus fidei
tari.

Obligat ne præceptum externæ profeſſionis fidei, ad dum cuique infideli interroganti? Non, ſed quando ligionis honor, aut proximi neceſſitas. In aliis ca- eſt fidelis interrogantem aliquo pacto illudere, dum t, ſe eſſe Chriſtianum. *Filliucius tom.2. tract.22. m.65.* Filliuc.

An liceat Chriſticolæ in Turcarum terris moranti vti arum more? Licet ob periculum mortis, ob iuſtam victoriam reportandam, vel ob aliam cauſam gra- eceſſariam; quia hoc ſignum non eſt de ſe falſæ Re- proteſtatiuum, ſed res de ſe indifferens: nec conti- acium, nec fidei negationem; ſed ſolùm ſimulatione occultationem. *Saa v. Fides n.5.* Saa.

An liceat vti veſtibus per ſe ordinatis ad alicuius ſe- ultum? Aſſerit *Sanchez cap.4. num.20.* quia ſemper em aptitudinem tegendi corpus retinent, ad quem teſt eis quilibet vti, contempta quacumque alia ho- nſtitutione, & deceptione: licet inde ſcandalum ſe- Aſt probabilius *Suarius d.14. ſect.5. num.12.* contra- ocuit. Sanch. Suar.

Licet ne fingere falſam ſectam, vtendo ceremoniis oſis, non quatenus talibus, ſed ob alium finem, & auſam, dummodo tales ſint, vt ratio cultus ab ipſis poſſet, vt abſit ſcandalum, & fidei confeſſio debita non obſcuretur? Aliquis, ex externis aſſeruit. Sed me- Coninch. de fide diſp. 15. dub.3. num.18. impugnatur iam quidem à ſacra Congregatione S. Officij dam- Conin.

Licitum ne, in exercitu, vel claſſe conſueta Turcarum erigere, etiamſi ſit Mahometis ſignum? Negat *Azo- lib.8. cap.28 q.6.* Sed aſſerit *Tannerus 2. 2. quæſt. 3. dub. 120.* quia aſſolet eſſe extraſtratagema militum riam. Azor. Tann.

Licitum ne in terris hæreticorum cibis vetitis vti, ad mnum vitandum? Ita, ſi adſit ſcandalum, & præcepti ptus; quia & ſignum ciborum fideles ab infidelibus acto diſtinguat, non eſt tamen inſtitutum ad falſæ ofeſſionem. *Sanchez c.4.n.25.* Sanch.

Quid planè, ad hæreticum conſtituendum, pertinaciam re- uiram, precor? Satis pertinax eſt, qui ſciens, ſuam opi- eſſe contra Eccleſiæ determinationem, ſpreta nihilo- llius authoritate, in ſua opinione perſiſtit. *Becanus q.2. concl.3. n.10.* §. 2. *De Hæreticis.* Beccan.

71. *Certum eſt non eſſe hæreticum pertinacem*
ſe contra fidei determinationem ſentire: quænam
rantia excludit pertinaciam, & excuſat hæreticu
lum ignorantia craſſa, & ſupina excuſat ab hæri
affectata, ſi affectatur ex tædio diſcendi, non ai
opinione, quod parui momenti ſint, quæ Eccle
proponit. Ratio eſt, quia hoc modo ignoran
Eccleſiæ authoritatem tanquam incredulus, qu
Pal. quat negligendo ſcire, quæ debet. *Palaus tom.*
p. 2. n. 3. ex Suario, Azorio, & Coninch.

72. *Certum eſt, ad incurrendam excommuni*
alias pœnas iuris, non ſufficere errorem internum; ſe
quod error internus aliquo verbo, aut ſigno extrin
quia Eccleſiæ regimen eſt viſibile, eiuſque iuriſdictio
ternos non fertur: quinam igitur hæreticus vocat
Ille ſolùm, qui internum errorem ſenſibili aliqu
terius manifeſtat. *Sufficit ne, errorem manifeſta*
rio, aut conſiliario? Non, quia hoc eſt, quærere
Profertur internus error inaduertenter ex natura
ſeu actuali inconſideratione inculpata. Non ſuffic
actus non eſſet humanus. *Vritur quis ad hæreſim*
ſigno, quod nemo intelligeret. Adhuc hæreſis ma
Iocosè, & non aſſertiue profert is, de quo hæreſis
poteſt. Non eſt ſatis aperta. *Profert recitatiue,*
in mente hunc errorem hæreticalem. Non eſt ha
feſta, ſi inde neutiquam poſſet colligi, errorem
Leui materia quis ſignum hæreſis profert. v. g. ſi
die prohibito cenſeri poſſet contra fidem: eſſet
externus, qui eam carnium quantitatem ederet, q
cit ad mortale? Non, quia excommunicatio,
eſt de peccato interno, vt coniuncto cum mo
internum demonſtrante; eſus autem carnium
quantitate internam hæreſim non demonſtrat,
let ob ſolam gulam. *Somnum quis perfectè ſim*
ſim mentalem profert: ſufficit ne? Non ſufficit
ſignum quamuis alioquin ad hæreſim aperienda
ex circunſtantia opinionis ſomni, videtur illam
gr. qui perſonam hæretici agit in ſcena, etiam
quam profert, verè teneat, ab auditoribus tamen
retur hæreticus. Profectò hic verè hæreticus
quia eius locutio licet in ſomno ſimulato coni
reſi, & manifeſtatur; quod non accidit in vere
Gran. te. Porrò ex ſeptem his caſibus, quinque à G

tract. 15. *d.* 13. *num.* 14. duo autem à *Petro Hurtado* Mend.
15 2.2.d.83.ſect. . §.42. & *ſect.* 3. §.21.

Haereticorum, *quaſ* *pœnas innuas*. Hæreticus eſt ipſo §.3.
mmunicatus. Priuatus omni dignitate, officio, & *De hæ-*
) Eccleſiaſtico, & inhabilis ad illa. Eſt irregula- *reticorũ*
atus iure cohabitandi cum coniuge, & debitum *pœnis.*
·Priuatur ſtatim bonis, etiam maioratu. Filius hæ-
onis caſtrenſibus, profectitiis, aduentitiis. Priua-
icus maritus bonis paraphernalibus vxoris ſcien-
ıæretico contrahentis. Confiſcantur etiam ei bo-
æreſim commiſſam alienata. Applicantur fiſco Re-
iſpania, qui quidem reuocans bona alienata non
d pretium, nec ſatisfacere hæretici creditoribus de
ontractis poſt hæreſim. Eſt perpetuò infamis, & in-
d omnem dignitatem, & actionem ciuilem. Si eſt
ens, ſeculari Curiæ morte plectendus traditur, & ſi
ctus negatiuus. Aſſolet puniri poſt mortem ſtatus,
combuſtione, & publicatione bonorum. Hæc ex
alijs. Pal.

n filij hæreticorum aliqua inuruntur infamia? Non §.4.
ſſe Iudices, Iurati, Prætores, Notarij, Medici, Chi- *De hæ-*
roni, Procuratores. Non poſſunt officio publico, *reticorũ*
ıanico fungi. Poſt parentum hæreſim à beneficiis *filijs.*
, priuantur. Afficiuntur hiſce pœnis omnes hære-
ilij naturales, etiam ſpurij, & nati ante parentum
quia non puniuntur ob delictum proprium, ſed
. Nec opus haſce filiorum pœnas in ſententia ex-
curruntur enim à filiis eo ipſo, quod parentes de
nuincantur, quamuis moriantur pœnitentes. Ve-
incurrunt pœnas prædictas filij, aut nepotes te-
orum, qui in pœnam talionis combuſti fuerint,
ıthore *ſumm. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 25. *Tenen-* Sanch.
nquiſitores filijs hæreticorum dare dotes, exhibe-
a de confiſcatis bonis? Iuſtè negantur eis, vt pa-
am noxio bono communi crimine ob filiorum
norem abſtineant. *Sanchez citat. c.* 16. *n.* 26. Sanch.

uid de Eccleſiaſticis beneficiis? Si ſint Clerici, bene-
iantur obtentis, poſtquam parentes in hæreſim
int: non autem poſſeſſis ante illorum hæreſim, *Sua-*
re. Monuero, nullas pœnas ex ſtatutis contra hæ-
filios incurrere eos, qui hæreſim parentum ſpon-
, & ſi ipſi poſt parentum hæreſim geniti fuiſ-

§. 5. 76. *Ignorantia craſſa Myſteriorum fidei quis lab*
De fide *id ſpeciale peccatum in Confeſſione exponendum?* Ita
varia. eſt negligentia addiſcendi articulos fidei, quæ vi
Vaſq. ſtatis opponitur, vti *Vaſquez* aiebat.

77. *Committit ne plura peccata, qui vincibilit*
Suar. *articulos ignorat?* Ex *Suarij* doctrina probabilite
cum tantùm peccatum committere.

78. *Quorumnam Sacramentorum ſubſtantiam*
riò ſcire debet? Baptiſmi, Pœnitentiæ, & Eucha
debent explicitè callere ſubſtantiam; quia neceſ
tem cunctis fidelibus. *Quid de cæteris?* Si qui ſ
Suar. luerint, callere tenebuntur ex *Suario*; relic
Peccant ne adulti grauiter neſcientes ſe ſigno C
Sanch. Venialiter tantùm delinquere *Sanchez* doce
Symbolum Apoſtolorum, Decalogum, & Orationem
quonam crimine maculantur? Aſſerit *Suarius* ve
dummodo eorum ſubſtantiam ſciant, vt dixi.

79. *Quanta rurſum rogo, debet eſſe manifeſtat*
terna, vt excommunicatio incurratur? Debet q
proferre, vt ſecundùm quantitatem operis exter
la relatione ad conſenſum internum ſit peccat
Quare debet manifeſtari per tale ſignum, vt ſi q
præſens, poſſet ex eo cognoſcere illum in talem
Granad. lapſum. Sic *Granadus*, & *Henriquez*.
Henriq. 80. *Errat in rebus fidei ex ignorantia non ſo*
ſupina, ſed etiam affectata homo rudis: eſt ne cen
Suar. *cus?* Sentio cum *Suario*, non eſſe hæreticum v
interno defectu pertinaciæ, quamuis etiam mon
ſcopo, vel inquiſitoribus de ſuo errore, ſi nihilo
iudicare ſuam opinionem non eſſe contrariam
cleſiæ. In foro tamen externo hæreticus cenſen
talis damnandus.

81. *Quare dubius in fide hæreticus non eſt cenſ*
hæreſis eſt error fidei contrarius, ſeu aſſenſus
at qui eſt dubius neutri parti aſſentitur, ſed ſuſti
Sanch. ergo. Sic *Sanchez*.

82. *Metu, vi, fraude inter infideles Petrus*
abnegauit corde tamen illam retinuit: eſt ne hæreti
uit quidem grauiſſimè contra externam fidei
non tamen eſt hæreticus, nec incurrit excommu
Suar. vnde poſſe à quocumque Confeſſario abſolui
iudico; ſed tamen in foro externo excommuni
reticum iudicandum fateor.

Legit quis librum hæretici authoris qui non tractat de *ꝛe ex profeſſo: vel librum authoris Catholici cum ſcholiis* *mmentariis hæreticorum: incidit ne in Bulla Cœnæ ex-* Suar. *unicationem?* Incidere *Suar.* docet, quidquid alij ex- nclament. *Audit librum hæreticum legentem.* Non in- *Sanchez* ait; quia audire non eſt legere, & verba legis Sanch. is in ſua ſunt propria ſignificatione accipienda. Pro- orem tamen exiſtimo contrariam *Suarij* ſententiam: Suar. omine audientis legit ille. *Legit librum hæreticum in* *cia, vbi Bulla Cœnæ non eſt recepta.* Non incurrere ex- unicationem *Sanchez* exiſtimat. *Legit illum librum ru-* *matis, quo conſcriptus eſt.* Non incidere in excommuni- Sanch. em *Suarius* iudicat; quia mens Pontificis non violatur. *hæreticos comburit authoritate propria, nec Inquiſitori-* *dit.* *Suarius* defendit eum ab excommunicatione; Suar. um liber comburitur, non retinetur, quod Bulla præ-

EXAMEN II.

materiam de Auguſtiſſimo Inquiſitionis Tribunali.

CAPVT PRIMVM.

De DD. Inquiſitorum poteſtate.

AD materiei fidei complementum operæ pretium duxi adijcere Tribunalis Inquiſitionis tracta- tionē. In primis itaque Inquiſitorum exprime iuriſdictionem. An ſit Ordinaria, vel delegata? In ſe & à principio delegata eſt, & omni- ellentiis delegatæ fungitur; attamen valde accedit ad iam, ita vt careat delegatæ imperfectionibus. Col- ıc poſſe cauſas hæreſis alteri delegare. Imò dubium n ſic delegatus ab inquiſitoribus poſſit ſubdelegare. guſta eorum iuriſdictio.

d quænam ſeſe Inquiſitorum extendit iuriſdictio? Non d ea, quæ ipſis competunt ex iure communi; ſed ad e- ıæ ſunt conſuetudine recepta.

hæc iuriſdictio Eccleſiaſtica, an ſecularis? Tota eſ Eccleſi

vexare? Debet prouideri de meliore Inqui
culpa in ipſius vergat incommodum.

6. *Inquiſitores Regulares poſſunt ne del perioribus puniri?* Non ſolùm puniri neque cio, ſed neque in aliis, ſaltem ea pœna, qua prij officij exercitium poſſet impedire.

7. *Inquiſitor recuſatur iudex, vt ſuſpect currendum?* Ad ſummum planè Inquiſito

8. *Quàm neceſſarium ſit Conſultorum, iudicium?* Ad declarationem propoſition at id fortè neceſſarium non eſt quand Theologi. Verùm eorum ſuffragia deciſiu ſultiua tantùm.

9. *Poſſunt ne Clerum ac iudices laicos* Clerum quidem poſſunt cenſuris obliga confluat in templum ad edictum fidei exa cem laicum ad ſententiæ à ſe latæ execut *gligat index?* Poſſunt contra ipſum procec ticorum fautorem.

10. *Incurrunt ne hinc Inquiſitores vll* Iam aſſerui in cenſurarum materia non in modocunque concurrant ad reorum con fiunt irregulares ex Decreto Pauli IV. &

11. *Aſſolent dominorum temporalium* *Inquiſitorum impedire: quid tali in caſu?* I

ſitorum peritiam, & ætatem expende. Magis eos quàm Theologos eſſe debere aſſero: nec neceſſa- quadraginta annorum ætatem affirmo.

rat ne Inquiſitorum iuriſdictio morte concedentis, el ſupremi Inquiſitoris? Non expirat, etſi fuerit n clauſula, ad beneplacitum.

CAPVT II.

cant DD. Inquiſitores iuriſdictionem, & de quibus cognoſcant.

ent ne Inquiſitores iuriſdictionem in Epiſcopum? ularem tantùm, vel erectum & non confirma- ſſunt capere, (niſi fortè eſſet de fuga ſuſpectus, in detrimentum fidei moliretur;) poſſunt tamen n contra illum accipere, vt ſic negotium inſtru- ntificem immittant. *§. 1. Subditi Inquiſitorum iuriſdictioni.*

nt ne iuriſdictionem in generales Ordinum Regu- nerales hi non funguntur Epiſcoporum priuile- m Inquiſitores non debent contra illos procede- mum Inquiſitorum admonere Senatum.

nt ne contra Nuncium Sedis Apoſtolicæ procedere Sedis Apoſtolicæ Officiales? Non poſſunt.

litus ne Inquiſitoribus non baptizatus? Sicut non ſubditus, ita nec Inquiſitoribus pro Eccleſia de-

itatur, an baptizatus ſit. Præſumendus quidem ſi educatus & natus inter Chriſticolas; non ſi in- . Quid ſi ab infidelibus raptus eſſet ante diſcretionis a poſſet vti hæreticus puniri, quia ſufficienter non tus.

ubus cauſis poſſunt cognoſcere Inquiſitores? Non ſa hæreſis, ſed etiam de omnibus connexis, & s. Idem non ſolùm corripiunt hæreticas propoſi- tiam alias notæ inferioris; v.g. hæreſim ſapien- onantes piarum aurium offenſiuas, temerarias, , ſtultas. *§. 2. Cauſæ Inquiſitoribus additæ.*

onam ſenſu ab Inquiſitoribus accipienda verba nſu Catholico, niſi qualitas perſonæ de hæreſi ſtare videatur.

2. Subiecti

23. *Subiecti ne Inquiſitoribus diſputantes de* eos punire in caſibus à iure in caſibus à iure pro

24. *An aſſiſtentes conuenticulis, vel concioni rum ab Inquiſitoribus puniantur?* Si id fiat in pa ticorum per duas vices, non parit grauem hæ nem. Si autem fiat in Catholicorum Prouinciis, tantùm, fieret quis vehementer de hæreſi ſuſpec ret abiurare, niſi aut ignorantia, aut qualitas per rium teſtarentur.

25. *Qui ſortilegiis vſus eſt ſubiacet ne Inqu maduerſioni?* Ita quidem, ſi vſus eſt aliquo Sa oleo ſacro, Chriſmate: ſi miſcuit Sacramentalia ſacra, vt Euangelium, orationem Dominicam; veſtes Sacerdotales: à fortiori ſi reliquiæ Sanct ſunt hæc ſortilegia hæreticalia, ſiue vt ait *Del-R* ſapientia. Imò ex Bulla Sixti V. cognoſcunt d etiam hæreſim non ſapientibus.

26. *Quid de eo, qui ope Dæmonis præterita, vel dicit, v.gr. furta?* Ab Inquiſitoribus puniẽur; qui diabolo commercium hæreſim ſapit.

27. *Quinam ſuſpecti de Hæreſi ab Inquiſitorib tur?* Qui in communione ſumunt plures aut ſtias. Qui non communicant in Paſchate. Qui n à carnibus diebus Veneris. Qui aſſerunt confeſſ bus teneri eadem peccata confiteri Parocho. Qu vel lacerant ſchedulas affixas, quibus aliqui exc declarantur. Qui ipſoſmet inquiſitores factis au ditur enim S. Officium.

28. *Quoſnam alios puniunt delinquentes?* Eos lium aliquod etiam iuſtum dederint reo ab In incarcerato, ipſis inſciis. Ægyptianas, quæ bon lam fortunam diuinant. Reconciliatos, dum ſun bus, vel propter habitum pœnitentiæ vnus alteri xerit. Ad ipſos ſpectat reuelationes mulierculæ nare; & inuigilare, ne non Beatificatorum im ſanctitatis ſignis publicè exponantur, iuxta V conſtitutionem.

CAPVT III.

De modo procedendi, tortura, ſententia.

QVonammodo aſſolent procedere DD. Inquiſitores circa delictorum probationem? Reus quidem eſt in territo-iene, quid tunc?* Poſſunt non ſolùm verbaliter, ſed & er citare, & capere reum, & mandare, vt ad ſe libri, & neceſſaria ad cauſam ſine licentia dominorum loci, Eccleſiaſticorum tranſmittantur. §. 1. *Modus procedendi S.Inquiſitionis.*

Vt reus poſſit capi, qualia debeant indicia præcedere? Ea ... quæ ſint ad torturam ſufficientia. Vnde non ſemper teſtem etiam idoneum ſufficere affirmarim.

Poſſunt ne DD. Inquiſitores ex ſuſpicione leui formare ... ſitionem, & reum interrogare, etſi diffamatio non præcedat? ... quando eſt homo vilis, improbus, & abiectus; ſecus ... neſtus, nobilis, & Religioſus. *De quanam leui ſuſpicione ...?* Voco leuem ſuſpicionem comparatiuè ad vehe- ... ; ſcio enim in ſe debere eſſe notabilem iudicis ar- ...

Denunciatio facta eſt per chartam ſine nomine, in qua ... teſtes nominantur: poteſt ne reus ex vi huius denuncia- ... examinari? Minimè; quia eſt ſuſpecta. Sed tamen præ- ... rationem praxim eſſe exiſtimo.

Poſt ſententiam abſolutoriam in crimine hæreſis noua ... nerint indicia. Coniunguntur cum prioribus, & poteſt ... nouo examinari.

Impoſita fuit pœna arbitraria: quidnam faciendum, ... poſt ſuperuenit plena probatio? Si nondum arbitraria ... impleta eſt, puniri debet reus pœna ordinaria; ſi ... eſt impleta, detrahitur de ſecunda, niſi hæc eſſet capi- ... pe indiuiſibilis.

Poſſunt ne in cauſis fidei de plano ſine ſtrepitu, & figura procedere? Poſſunt, ſeruatis tamen iis, quæ per ſe ne- ... ſunt ad ſententiæ æquitatem.

An teneantur, dum reum interrogant, manifeſtare ei in- ... & ſemiplenam probationem, ex qua ius habent legitimè ... andi? Minimè tenentur. Profectò ad id tenentur in ... exceptis criminibus, v. gr. læſæ Majeſtatis, &c.

Negat reus: poſſunt ne Inquiſitores impunitatem pro- ... , ſi verum fateatur? Non poſſunt; quia implere non

ſemper

ſemper valent. Annon hæreticus, præſertim relapſi
poſt promiſſam impunitatem eſſet neceſſariò punie

§.2. Tortura reorum. 39. *Quonammodo ſe inquiſitores debeant habere*
turam, exprime; ſi quidem proni plerumque ad eam eſſe
cum crimen hæreſis ſuapte natura ſit difficilis probation
ne reus à ſententia torturæ appellare? Poteſt, & appel
mitti debet, niſi eſſet friuola, & calumnioſa, v. gr. q
proceſſu allata ſunt legitima ad torturam indicia, n
ta ſunt in termino ad defenſionem conceſſo.

39. *Debet ne dari torquendo copia indiciorum, & t*
num? Debet planè, ſed ſine teſtium nomine, aut cir
tiis, ex quibus poſſent innoteſcere.

40. *Eſt torquendus minor viginti quinque annis?*
dari curator, ſed non ex S. Officij Officialibus. *Dat*
tor non eſt. Confeſſio rei ſine curatore, etiam ſpon
iurata nullius eſt momenti. *An neceſſe ſit, curatorem*
torturæ? Minimè.

41. *Confitetur quis proprium delictum: poteſt ne*
plicibus torqueri? Minimè, niſi adſit ſemiplena probat
ſocios criminis habuerit.

42. *Plures ſunt complices eiuſdem delicti, & neceſſ*
ad torturam procedere. Prior ille torquendus eſt, à q
lius veritas elici poterit, v.gr. qui timidior, debilior
tior fuerit.

43. *Poſſunt ne torqueri perſonæ priuilegiatæ?* Ita
exceptis minoribus annis quatuordecim, & prægn
vſque ad quadrageſimum à partu diem. *De Clerico*
diſſere. Mitiùs quidem Clericus torquendus eſt, quan
Ex ex externis qui aſſerat Clericum non poſſe torq
plurima ſint indicia, quandiu non eſt de crimine di
Affirmo contrarium, præcipuè quando de hæreſis cri
quiritur.

44. *Quanta debeant eſſe indicia ad torturam.* I
rum prudentiæ relinquo, id aſſerens, quod ſi quis ſ
cientibus indiciis torqueretur, eius confeſſionem
lam, nec poſſe ex ea condemnari.

45. *Quot teſtibus indicia hæc probanda?* Probari
per vnum teſtem omni exceptione maiorem, qui d
ipſomet delicto, *Audiui Petrum blaſphemare.* Q
tùm deponeret de aliquo actu remoto, vel proxim
gitio, duo teſtes eſſent neceſſarij. *Sufficiunt ne ad t*
nem hanc familiares, infames, &c. Sufficiunt, dum
concordes. *Sufficit ne aliquando vnus teſtis, qui non ſi*

[illegible] ſufficiens ad torturam.

[illegible] ſola fama, vt quis poſſit torqueri? [illegible] ſuf-
[illegible]miniculis hiſce iuuetur, quod reus ſit vilis, & in-
[illegible]od fama orta ſit non à maleuolis, ſed fide dignis:
[illegible]er teſtes probetur idoneos.

[illegible]e ſufficiens ad torturam, teſtem, accuſatum fugiſſe?
[illegible]ationem poſt commiſſum delictum fugeret, præ-
[illegible]ens indicium ad torturam, tanquam ſemiplena
[illegible]. At fugere potuit poſt accuſationem ob effe-
[illegible]iæ fugiendos, vnde haud ſufficiens indicamen-

[illegible]ſufficiens ſit confeſſio rei extraiudicialis? Sufficit ſi
[illegible]lis: ſi facta eſt ſeriò & non iocosè ex iracundia
[illegible]ſt ſpecialis, quo loco, & tempore factum ſit:
[illegible]ſtibus ſaltem ſingularibus, & non conteſtibus

[illegible]vnius ſocij criminis confeſſio faciat ſemiplenam
[illegible], ſufficientem ad torturam? Minimè, niſi alia
[illegible]adminicula, v. g. ſtricta amicitia cum tali ſocio:
[illegible]ipſos collocutio: fama, fuga accuſati: alij teſtes

[illegible]imine Magia duæ ſagæ teſtantur fœminam quan-
[illegible]conuentibus interfuiſſe: ſufficit ne ad torturam? Mi-
[illegible]mina bonæ famæ ſit.

[illegible]tore tortura eſt ne reus de re aliqua particulariter
[illegible]s? Minimè; quia hoc eſſet eum ad falſitatem in-
[illegible]i vi tormentorum quidlibet ſæpè dicere ſoleant.
[illegible]neratim monendus eſt, vt circa obiecta verita-

[illegible]ſi tortus eſt reus, & non confeſſus: poteſt ne iterum
[illegible]on poteſt, niſi noua ſuperueniant indicia à prio-
[illegible]la, quæ per ſe ad torturam ſufficerent.

[illegible]in tortura crimen confeſſus eſt: debet ne eandem
ratificare? Debet quidem extra locum torturæ,
[illegible]tiquatuor horas. *Quid ſi abneget?* Secundò tor-
[illegible]iam tunc abnegat. Poſt ſecundam torturam, non
[illegible]iùs torqueri; niſi fortè vtráque vice leuiſſimè

 fuiſſet

fuiſſet tortus, & poſteriori confeſſioni alia noua ſig
ribus addidiſſet.

§. 3. Sententia à DD. Inquiſitoribus ferenda.

55. *Circa ſententiam ferendam rogo, vtrum poſſit quiſitor ſine aliis ad cunctas cauſæ actiones procedere?* res ſunt Inquiſitores, non poteſt vnus ſine altero p
ad capturam, ad purgationem indicendam, ad public
teſtium, ad copiam actorum reo dandam: ſi equid
aut alteri præſentes ſint; nam in abſentia omnia i
poteſt. Hæc Hiſpaniæ praxis. *Quid ab Hiſpania pr pendenter?* Quilibet Inquiſitor per ſe poteſt proced
pendenter ab altero.

56. *An Inquiſitores ſine Epiſcopo poſſint aut ſ tortura ferre, aut actu reum torquere?* Minimè; ali
erunt inualida. Idem aſſero de Epiſcopi Vicario
cante.

57. *An poſſint permittere laicis, vt vnus ipſorum cauſis fidei, ſicut fit Venetiis?* Non poſſunt ſine ſpe
priuilegio.

58. *Quonammodo ſententia ferenda?* De die, & n
cte debent ferre ſententias, niſi multitudo nego
tenebras cogat; & in publico, & in ſcripto; aliter
lent. Non tamen neceſſariò pro tribunali ſedentes.

59. *Quid de actu publico traditionis Curiæ ſecula cutionis?* Hunc actum debent in die feſto exercere,
rem populi concurſum.

60. *Quænam probationes ſufficiunt, vt reus conde ad pœnam ordinariam?* Debent eſſe (vt Doctores
luce meridiana clariores. Vnde ex præſumptionib
ciis planè probatis, poteſt hæreticus condemnari
extraordinariam triremium, fuſtigationis, exilij, c
Non tamen ad ordinariam pœnam. Scio equide
ſumptionibus & indiciis indubitatis poſſe etiam p
dinariam inferri, v. g. ſi quis è genere Iudæorum
cæremoniam Iudaicam gerat. Sic Menoch. Adi
ad pœnam ordinariam duas ſemiplenas probatio
vniri non poſſe, niſi alia concurrant indicia.

61. *An abiuratio publicè debeat fieri?* Aſſolet a
leui priuatim fieri; de vehementi publicè. Porrò
quiſitoribus iuſta ex cauſa viſum fuerit, poteſt et
publicè fieri, & de vehementi priuatim.

62. *Quænam ad abiurationem ætas neceſſaria?* I
annus decimusquartus, in fœminis duodecimus.

63. *Exprime abiurantium relapſum.* Qui abi

in ſecundo lapſu planè conuincantur hæretici, tanquam relapſi: non autem ſi priùs tantùm de t; vel ſi ſecunda vice non conuincantur hære- ı eorum fautores.

urarunt, poſſunt ad confeſſiones admitti? Qui ehementi, minimè poſſunt; ſecus qui tantùm unt: neutros tamen irregulares eſſe affirmo. lares ex Vrbani VIII. decreto ad officia & ıbiles fiunt.

CAPVT IV.

onorum confiſcatione, pœniſque delictorum.

nam confiſcatio bonorum facienda ſit? Se- atio, & deſcriptio bonorum in ordine ad ı, non eſt facienda niſi in captura pro hæ- on autem pro aliis delictis ſapientibus hæ- §. 1. *Confiſcatio.*

ne Inquiſitores bona illa hæreticis pœnitentibus nimè, quia Regio fiſco applicanda, aut appli- ad ea ius habet.

nquiſitores non damnent reum, quando debent? confiſcanda bona illi reſtituere fiſco? Non tenen- i ad illa bona tantùm eſt remotum, & iudicis ſententia ſuppoſita.

e fiſcus debitis rei ſatisfacere? Satisfacere qui- uæ ante delictum contracta ſunt; quia poſt unt bona illa confiſcationi obnoxia. *Dubium debita poſt delictum.* Incumbit fiſco pro- contracta.

bona non poſſunt confiſcari? Maioratus inſti- ı ex bonis propriis, ſed etiam à Rege donatis. eicommiſſo ſubiecta, niſi id factum eſſet in delinquentis. Neque bona caſtrenſia, aut quaſi ed hæc cedunt patri. Quod à fortiori dicen- rofectitiis.

delictorum pœnas. Quanam hæretico inflı- §. 2. ſiarchis, & dogmatizantibus rarò reconcilia- *Pœna*, etſi pœnitentiam oſtendat; præſertim ſi hæretici-

ta eſt, vel ſi in carcere exiſtentes [illegible]
ſi per annum contumaces fuere in [illegible]
cauſa fidei (ex quibus ſufficienter [illegible]
eorum memoria damnatur, ſtatua comb
mantur ſi poſſint diſtingui, bona confiſc
uis contra bonorum confiſcationem ſpa
norum præſcribatur, contra damnatio
combuſtionem ſtatutæ nullius tempori
mitur.

74. *Hæretici pœnitentes ſunt.* Poſt p
teſtes pœnitent? Ad perpetuos carceres
tius puniendos fuiſſe, ſi ante accuſatione

75. *Poſſunt ne Inquiſitores id mutare i
bitrariam?* Poſſent quidem ante latam ſ
ſententiam ſemel latam ſolus Suprem
mutare poteſt ſaltem in Hiſpaniæ Inqui

76. *Pœnitent illi ſolùm in publico Thea
plicium.* Vix fides ei habenda videtur.

77. *Sunt hæretici impœnitentes.* Puni
*nitens quis eſt fictione iuris, id eſt, negat ſ
fuiſſe, etſi crimen contra eum planè probat*
punitur; quia oblivio hîc non præſumit
ctis arduis, atrocibus, & horrendis.

78. *Quid ſi is confitens diminutus ſit,
ſuos errores fateri vult, vel negat de compli*

e hac ſolùm eſt torquendus. Sin autem non
etentur, ſed & de iis conuincitur, Curiæ eſt ſæ-
lus.

s relapſus eſt. Tradendus eidem Curiæ, niſi
tentiam rediret. *Quid eſt ſponte redire ad pœ-*
certè dicitur ſponte redire, qui redit eo quod
lè præuidere poteſt ſe accuſandum; ſed qui
lonuerim non poſſe damnari tanquam rela-
ıda vice tantùm eſt vehementer de hæreſi ſuſ-
cam. 1.

pœnam ſubiunge. Qui apud infideles abne-
ponte petat reconciliationem, & dicat ſe fi-
naſſe, debet abiurare, vt vehementer ſuſpe-
enitentiæ ſalutares ei imponi. Si verò etiam
ıbnegauit, debet abiurare, vt formalis Apo-
puniri. *Non comparet ſponte.* Tunc ſi negat in-
tionem, torquetur ſuper intentione, & in ne-
ns, abiurat de vehementi.

intentionis nequitiam. De iure ad carcerem
nandus eſt. Sed ferè arbitrariis pœnis pecu-
. fuſtigationis, &c. punitur.

gi iudiciarij pœnas aperi. Prædicens futura
ſi aſſerat ſe non certò id affirmare, poteſt pœ-
puniri, vel aliis arbitrariis.

ıs nuptias contrahit ſimul. Iuxta Inquiſitionis
n, vt vehementer ſuſpectus torquetur ſuper in-
ans poſt abiurationem ad triremes per quin-
ſeptennium damnatur. Iuxta Hiſpanicam verò
cti non torquentur, ſed pœnitentiis ſalutari-
riremibus puniuntur. *Capiendi ne mox huiuſ-
tes?* Minimè, niſi præcedat plena probatio.

liter quis blaſphemauit. In Hiſpaniæ Inquiſi-
arùm abiurat de leui. Pœnæ verò ſunt pro de-
v.g. ſi dixerint blaſphemiam ex ſubita ira vel
damnatur ad triremes. Aliàs nudo capite, &
ıccincti, dextera ardentem facem tenentes die
Eccleſia; ibique ſacris peractis, ſententia illis
iis pœnitentiis, v.gr. ieiuniis, precationibus,
ria.

, quænam Blaſphemia hæreticales ſint? Quæ con-
ter falſitatem contra fidem, vel virtualiter
m quis Deum nominat iniuſtum, etſi non affir-
1.

88. *Clericus in ſacris, vel Religioſus profeſſus* *trimonium.* Abiurat de leui, & ad triremes a quinquennium damnatur. *Quid ſi alia indicia, tis ſuſpicionis, v. gr. ſi talis eſſet de Prouincia hær infecta?* Grauior eſſet & abiuratio, & pœna.
89. *Conculcauit quis Crucem, aut imagines S. cuſſit.* Fit ſuſpectus de hæreſi, & ſi id ex iracund punitur arbitrariis.
90. *Obſordeſcit in excommunicatione per a* quidem ab Inquiſitoribus vt ſuſpectus puniri, ſe niſi excommunicatio illa in Fidei cauſa eſſet.
91. *Confeſſarius ſollicitauit.* Reſpondeo ger Romanæ Inquiſitionis morem vehementer eſ iuxta Hiſpanicæ leuiter. Conſequenter in illa hac minimè. Pœnæ ordinariæ ex conſtitutione Suſpenſio ab executione Ordinis, Beneficiorum perpetua inhabilitate ad illa, etſi Religioſus ſit, & paſſiuæ priuatio. Interdum etiam adduntur ali delicti qualitate. v. gr. damnatio ad triremes, tuus. Mox ſermo redibit.
92. *Non Sacerdos, Confeſſiones audit, & abſolu* eus & perſona vilis, fuſtibus cæditur, & ad trirer tur. Si ſit perſona, honeſta & Religioſa, ad trir ſin talis eſt, vt ad triremes mitti non debeat, exil Si eſt in aliquo Ordine, ab eo toto tempore exil tur. Porrò ſecundùm Bullas tradi deberet ſæc ſed id ab Hiſpanica Inquiſitione non obſeruam dicium fero de non Sacerdotibus Miſſam celebr verba conſecrationis non proferant, aut etiam perficiant, modò veſtibus Sacerdotalibus illam i
93. *Fautor quis, defenſor, receptator hæreticorum* ſpectus, ſed non æqualiter. Hinc prudentiæ I permittitur eum cogere abiurare de leui, aut de Punitur arbitrariè pecunia, exilio, fuſtigatione imò & bonorum confiſcatione. *Fauor inefficax* fuerit inefficax, id eſt, ſi non obſtante fauore quiſitione fuit captus. *Fiunt ne ſuſpecti qui non hæreticos?* Non, niſi ex officio ad denunciandum rentur.
94. *Retinet quis, vel legit libros.* Pro qualit perſonæ fit vel leuiter, vel vehementer ſuſpectus. dinarè tantùm de leui abiurat, & pœnæ etiam imponuntur.

... cum furore hæreticorum.

de Iudæis & Mauris conuerſis? Pro qualitate ... inquiſitoribus puniuntur abiuratione, veſte, & re-

...maleſici & ſortilegi al Tribunal S. Inquiſitionis quomodo puniuntur? Si ſortilegia hæreſim ſa-...it ad Tribunal. Torquentur de intentione, & ...egant, de vehementi abiurant. Si laici, ... igno-...rumque triremibus traduntur; aliis alia impo-

...ut quis Dæmonem ad tentandam alterius pudici-... ...rtilegium hæreticale, etſi per modum imperij ...id imperium fictitium proculdubio eſt.

...r ille in ſortilegio Hoſtia ſuper quam Miſſam cele-... ...eam non conſecrauit, eſt hæreticale; non qui-... hoſtiam quæ non eſt conſecrata; ſed propter ...celebratam Miſſam.

...ius fuit uſus Sanctiſſimo Eucharistiæ Sacramento... Tradendus planè eſt Curiæ ſæculari.

...eficio vir, aut fœmina aliquam perſonam occidit, ... graue infert. Si occidit, Curiæ ſeculari traditur: ...mortem damnum notabile ſit illatum, ex conſti-...gorij XV. carceribus mancipatur.

...is non implet pœnitentiam ab Inquiſitoribus impo-...

quiſitoribus puniuntur, non eſt cogendus ille abiurare,
conuictus, vel confeſſus Curiæ ſeculari traditur.

106. *Teſtis falſus apud hoc Tribunal quonam modo puniti* Non quidem pœna talionis, niſi quando alter propter
teſtimonium vt hæreticus combuſtus fuiſſet. Quamuis n
que in eo caſu id præſtandum niſi ſupremo S. Inquiſition
Senatu conſulto.

107. *Falſus fuit teſtis pro abſolutione rei.* Agitur cum eo
cum hæreſis fautore. *Alios quis induxit ad teſtimonium falſu*
Eadem quidem pœna, qua ipſi falſi teſtes, puniendi ſunt.

Capvt V.

De Sacerdote pœnitentem ſollicitante ad Venerem.

§. 1. In Sacerdotē ſollicitātem ad Venerem, Bulla Pontificum.

108. Q*Vidnam Pontifices aduerſum ſollicitantes ſtatuerunt* Pius IV. in Bulla publicata die 16. Aprilis anno 1561. tribuit Inquiſitori generali iuriſdictionem cognoſcendi, & puniendi per ſe, vel per alios à ſe deputatos delinquentes Sacerdotes tam ſeculares quàm Regulares Regnorum Hiſpaniæ, qui Sacramento pœnitentiæ in actu audiendi confeſſiones abutuntur, mulieres pœnitentes ad actus inhoneſtos, dum earum audiunt Confeſſiones alliciendo, & prouocando: ſeu allicere, & prouocare tentando, & procurando. Deinde Clemens VIII. ſolùm ſtatuit Inquiſitorem generalē in Hiſpania procedere poſſe aduersùs quoſlibet Presbyteros ſeculares, & Regulares in Sacramento pœnitentiæ, ſeu in actu Confeſſionis Sacramentalis ſollicitantes mulieres pœnitentes ad impudicitiam, ſeu peccata carnis. Demum Gregorius XV. die 30. Auguſti anno 1622. & ſui Pontificatus 2. edidit aduersùs ſollicitantes Sacerdotes conſtitutionem. Primò refert, & confirmat Bullam IV. illámque non ſolùm in Hiſpaniarum Regnis, ſed in quibuſuis Chriſtiani Orbis partibus firmiter, & inuiolabiliter obſeruari præcipit. Secundò, ne de pœna his delinquentibus imponenda, & de modo procedendi ab aliquo dubitari poſſit, ſtatuit, quod *omnes & ſinguli Sacerdotes tam exempti, quàm non exempti, qui perſonas quæcunque illæ ſint, ad inhoneſta, ſiue inter ſe, ſiue cum aliis quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confeſſionis, ſiue ante vel poſt immediatè, ſeu occaſione vel prætextu Confeſſio*

uiuſmodi, etiam ipſa Confeſſione non ſecuta; ſiue extra n Confeſſionis in confeſſionario, aut in loco quocumque, ſſiones Sacramentales audiuntur, ſeu ad Confeſſionem m electo, ſimulantes ibidem Confeſſiones audire, ſolici- prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos, & inhoneſ- mes, ſiue tractatus habuerint, in officio S. Inquiſitionis è puniantur. Tertiò apponit modum cognoſcendi modi delicto; remittit enim eius cognitionem tam ribus, quàm locorum Ordinariis ſimul, vel ſepara- tò, pœnas aſſignat ſollicitanti Sacerdoti. Quintò ad ius difficilis quidem probationis punitionem præ- uiſitores vti teſtibus ſingularibus, concurrentibus tionibus, indiciis, & aliis adminiculis. Sextò man- bus confeſſariis, vt ſuos pœnitentes, quos nouerint aliis vt ſupra ſollicitatos, moneant de obligatione ndi.

Enim verò in decretorum huiuſmodi expoſitionem ro- nunciandus ſit Confeſſarius virum ad nefarium con- ducens? Ita planè; quia ſic ſtatuit Gregorius, *Qui quæcumque illa ſint, ad inhoneſta ſollicitare, &c.* *§.2. Bullarum expoſitio.*

An ſollicitans fœminam aut virum ad actus ſolum malos ſub graui culpa ſit denunciandus? Tangere el mamillas fœminæ, digitos intorquere, vellica- ere caſtitatis peccata venialia ſunt, quando ob ſo- ctationem abſque vlteriori fine, vel periculo pollu- entur. At aliquæ actiones veniales ex ſe aſſolent r mortales fieri ex affectu prauo; quia obnoxiæ unt periculo, & aſſertiuæ praui affectus. v. gr. ma- contrectatio. Vnde aſſero ſi Sacerdos pœnitentem oneſtioribus tangat, v.gr. manum apprehendat, qui actus leuiter indicat internum affectum, ſed potiùs prudenter agnoſcat Sacerdotem haud animum ha- iùs progrediendi, non eſſe ſub graui culpa denun- Secus ſi ex immodeſtiori tactu, aliiſque circun- nimus vlteriùs progrediendi colligeretur.

Tribuit quæ fœmina in Confeſſione chartam, in qua m incitat: cenſendus ne ſollicitator in Confeſſione? inandum de Caſtro Palao probabilem aſſerere par- tiuam, ſi charta illa non immediatè poſt ſuſceptum tum legatur, ſed tranſacto iam tempore. At tanti i venia affirmo huiuſmodi traditionem chartæ onem eſſe, iniuriámque Sacramento fieri; ſi qui- ore, quo monendus erat pœnitens, de mutatione

prehenditur? Comprehenditur [illegible]
honesta sint inter se, [illegible]
Scio [illegible]
tationem in Bullis comprehensam; quia [illegible]
quendum carnis flagitium cum pœniten[illegible]
Bullis prohibita. Attamen aſſero probab[illegible]
dam quia prouocans pœnitentem, vt me[illegible]
actus inhoneſtos prouocat.

114. *Te fœmina ſolicitat ad venerem ex[illegible] contentus teſtibus: an denunciandus ſit?* Si [illegible]
ret Confeſſarium ad ſodomiam, ille verò [illegible]
greſſum incitaret, vel è contra, denuncian[illegible]
ſolutè Confeſſarius inductor eſt ad malum [illegible]
à pœnitente prouocatus. At quando ſoſſ[illegible]
ſum, volens ſe tactibus tantùm delectare, [illegible]
feſſarius ſollicitate ad malum, ſed ſollicit[illegible]
mina conſe[illegible]

115. *N[illegible] alia crimina ſollicitans C[illegible] homicidium, furtum, denunciandus ſit?* Mi[illegible]
lis cautum non eſt editis planè in odium [illegible]
ctum ſollicitantium.

116. *An hæc ad venerem ſollicitatio i[illegible] ſit denuncianda neceſſariò Inquiſitoribus?* [illegible]
de huiuſmodi delicto ſpecialiter cautum [illegible]
tionem.

… ante Confeſſionem dicatur Confeſſarius ſollicitare, … Confeſſionem ipſam ſequi? Sufficit planè, ſi ſe… …dem confiteri, venerem perſuadeat, & diſſua… …ſionem; quia tunc Confeſſarius laqueum patra… …is pœnitentem deberet abſoluere. Vnde Gregorius *… ipſa Confeſſione non ſecuta.*

Quid ſi fœmina non vult ſtatim confiteri, ſed dicit Con… … velle confiteri in craſtinum, & tunc occaſione arrepta … de venereis tractet? Talis ſollicitatio non eſt pro… …confeſſioni faciendæ, ſed ſolùm conuentioni de Con… …c proinde non deliquit in Confeſſione, nec proximè … conſequenter haud eſt denunciandus.

… fœminam volentem confiteri Confeſſarius per verba honeſta, aut indifferentia diſſuadet Confeſſionem, … … ad libidinem: an ſit denunciandus? Re… …quidem ſollicitationem minimè denunciandam, ſi … …num illis verbis diſſuaſoriis non manifeſtauit … …nimus improbus manifeſtus eſt. At ego cenſeo de… …lum; quia etſi aliis illa verba vel ſigna indifferentia … fœminæ hîc & nunc non ſunt indifferentia, ſed ad … determinata, & ſatis prauæ voluntatis Confeſſarij … Igitur ſaltem reſpectu fœminæ ſollicitationem …m conſtituunt.

Quid an ſollicitare in confeſſionario ſimulando Con…? Simulatio hæc dupliciter poteſt contingere. Pri… … pœnitens quàm Sacerdos, vt liberius de rebus in… …tractent, ſimulent confeſſionem. Secundò, ſi pœni… animo confitendi, ſed alia negotia tractandi, acce… …onfeſſarium, cum tamen ab iis à quibus videtur, in… … ad confeſſionem accedere; tunc inquam confeſſio …

§. 3. *De collocutione laſciua in Confeſſionario ſimulando confeſſionem.*

… Rogo igitur, an ſit obligatio denunciandi, ſi vterque … ſimulatione? Scio vtrumque grauiter non ſolùm … temperantiam, ſed etiam aduersùs religionem … …cramento Pœnitentiæ in huiuſmodi locutione … …nquere. At aſſero, nemini incumbere denunciandi …nem; non Sacerdoti, vt conſtat, neque pœnitenti, …ſum denunciare teneretur. Imò nec hæc ſollicita… …erdoti propria, ſed mutua, ac proinde in ſollicita… …bi factam vterque conuenit. Faciliùs dixeris non …ollicitationem, quàm ſollicitati iam amoris ini… …onem.

… pœnitens bono animo accedit alia tractandi negotia,

&

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

124. *Poteſt ne Sacerdos aliquando in C*
bus inhoneſtis tractare cum fœmina
teſt, ſi nulla adſit ſimulatio Confeſſion
deat fœmina, ſi vnus aut alter ſtet; ſi null
de ſimulatione iudicare, vt ſi clauſo Eccl
tio eſt, quia non quælibet ſollicitatio in c
illo Gregorij decreto cauetur, ſed ea ſolù
nem ſimulat fieri: *Simulantes ibidem Conf*
gendus *Caſtro Palao.*

125. *An vbique denunciandus qui ſim*
audire ſollicitauit? Vbi Bulla Gregorij rec
tenetur fœmina ſollicitata Confeſſarium
nunciare; quia hæc ſollicitatio non eſt ſi
nec proximè ad illam quod ſolum in B
mentis VIII. præcauetur.

126. *Quinam intelligendus ſit nomine C*
dotis ſollicitantis? An ſimplex Sacerdos? Si
ſiones audire, & ſollicitet pœnitentem, n
intelligitur; quia poteſtatem Ordinis ha
nialibus, & mortalibus iam confeſſis abſo

127. *An Epiſcopus, Nuncius, Officialéſq*
Sollicitantes non ſunt denunciandi Inqu
ſubiecti non ſunt.

128. *An Hiſpanus Inquiſitor ſollicitan*
bunali vel Epiſcopo denunciandus eſt: c

i ſe Sacerdotes ſimulant,& ſub tali ſimulatione Confeſſio-s excipiunt,denunciandi ſunt.

130. *An pœnitens Confeſſarium ſollicitans comprehendatur?* on; quia conſtitutio non aduerſus pœnitentes, ſed aduer-s Confeſſarios pœnitentes ſolicitantes lata eſt.

131. *Quandonam ceſſet obligatio denunciandi Confeſſarium?* ceſſat in primis ſi emendatus præſumatur, nec periculum ſit ſidiui; quia decreta non tam punitionem attendunt Sa-rdotis, quàm Sacramenti pœnitentiæ reuerentiam. Id quod telligendum eſt, quando ex Inquiſitorum mandato aliud on conſtat. **§. 4. *De ceſſatione obligationis denunciandi.***

132. *Quandonam autem emendatum eſſe præſumam?* Quan-o rurſum accedit pœnitens & minimè ſollicitatur, aut ta-m oſtentat erga ipſum pœnitudinem, vt pœnitens coniiciat on tam ex metu denunciationis, quàm ex interna immuta-one ducere exortum. Deinde ceſſat, ſi correctione fraterna egrè emendandus ſperatur; quia ex iure naturali tenemur uerentiæ Sacramenti prouidere minori damno proximi uo fieri poſſit, vti affirmat *Fagundez*. Profectò exiſtimo ra-**Fagund.** hanc emendationem huiuſmodi correctione ſecreta ſpe-ri, ac proinde rarò ceſſare obligationem, vt adnotat *Palao*. **Pal.** rtiò ab aliquibus excuſatur, quoties Sacerdos aliquo mo-o de tali delicto infamatus non eſt; quia Bulla Clemen-s VIII. petit Sacerdotem eſſe infamatum; ait enim, *De omodolibet infamatis.* Contrarium aſſero; quia rarò fœ-ina ſolicitata teneretur denunciationem facere, ſiquidem c crimen ſecretiſſimè committitur, neque alius à ſollici-o pœnitente illud agnoſcit, neque infamatio contingit, i quando hoc delictum denunciatum eſt. Quartò excuſat gundez ſi Epiſcopo denuncietur. Non probo; quia iudico ementem VIII. cuius ille decreto nititur, ab Ordinariis ſtuliſſe huius criminis cognitionem, & priuatiuè Inquiſi-ibus conceſſiſſe. At Gregorij XV. conſtitutio ideo ab In-iſitoribus Hiſpaniæ recepta non eſt, quia æquè ipſis, & dinariis concedit facultatem in hoc crimine proceden-, præcipuè circa inhoneſtam ſermocinationem in confeſ-nario cum ſimulatione Confeſſionis. Quintò denique am excuſat, ſi ſub decreto naturali ſollicitatio cognoſca-…riam improbare cogor; quia ſecretum ſeruare non …, quoties eius obſeruatio in damnum commune ce-…; quodnam, precor, damnum æquale quàm in Sa-…nto pœnitentiæ venenum loco medicaminis pro-…

denuncietur.

134. *Delinquens ſeſe poſt* [illegible] *Inquiſitoribus.* In [illegible] lite conteſtata; & cauſa concluſa abi[illegible] diendis Confeſſionibus priuatur, neque[illegible] nuntur.

135. *Quid ſi ſemel ſollicitans ante vll[...] ſeſe detuliſſet?* Grauiter reprehenditur, [...] Idem fit in caſu, quo ſollicitatæ perſona[...] ſollicitationem ſibi factam eſſe.

136. *Reus abnegat delictum duobus [...] probatum.* Inquiſitores inueſtigant dilig[...] tatem, & animaduertunt, an aliquibus in[...] ſuas depoſitiones comprobent; ſi ſic rep[...] neget, dummodo ob inimicitiam teſt[...] illum damnant, vt abiuret de leui, & ab [...] nibus abſtineat.

Capvt VI[...]

De denunciatione, & teſtifica[...] Tribunali.

[illegible] capitalis rei ſit admittendus in teſtem? Mi. [illegible] periculo mortis conſtitutus, etiam in [illegible] reconciliatus, modò hæc reconciliatio ſit recens, inimicitia non eſt capitalis. Scio tamen etiam tunc [illegible]minuere quamlibet inimicitiam. *Teſtificatio apud Tribunal.*

Quid ſi inimici capitalis conſanguinei, aut ſubditi te[ſti]um ferant? Non credendi, niſi legitimo adminiculo [illegible]tur, vnde probabiliter conſtet, eos odio ad teſtan[dum m]inimè duci.

An excommunicati, infames, ſocij criminis, periuri, [do]meſtici, familiares, conſanguinei, mulieres, & minores [quatuorde]cim annorum in teſtes admittantur? Ita quidem, & [illegible] tortura, propter difficilem delictorum ad fidem [illegible] probationem.

[E]ſt ne teſtis omni exceptione maior reputandus, is cui [illegible] opponit? Non eo ipſo habendus talis, ſed debent [illegible] in eius vitam, conditionem, & qualitatem in[illegible].

Concurrit aliquando vnus teſtis inhabilis cum altero [ido]neo: poteſt ne huius dignitas alterius ſupplere defectum, [v]t plenam probationem? Minimè, niſi cum vtriuſque [illegible] aliæ circumſtantiæ, & indicia concurrant.

An duo teſtes ſingulares valde digni, nobiles, & eximia poſſint facere plenam probationem? Exiſtimo non poſ-

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

dem hæreſi diuerſo tempore probata? N
vt faciant plenam probationem. Scio
bile eſſe.

152. *Poteſt ne reus mala vita & fam*
niri, quando ſunt duo idonei teſtes? Pote
Inquiſitionis Hiſpanicæ nemo ad pœna
natur, niſi per tres teſtes, conteſtes, ido

153. *An poſſint teſtes recipi ad perpet*
Fiſcalis inſtantiam, ita vt deponant teſtim
lis etiam abſentibus, faciat fidem contra
cio? Poſſunt equidem; imò etiam per tal
teſt torturæ addici, ſi deponit veroſimili
cti rationem. Et hæc omnia in fauorem

Capvt VI

Praxis circa materiam de Auguſti
Tribunali ex Societatis
Doctoribus.

§. 1. *De Inquiſito-* 154. N*Vm ſit Inquiſitorum poteſtas*
mè, ſed priuatiuam eſſe *M*
enim tunc Epiſcopi de hæreſi cognoſce

157. *Poteſt Inquiſitor generalis in irregularitate contracta ... hæreſi diſpenſare?* Non poſſe idem *Suarez* teſtatur in odium Suar.
...licti, quod tam aperto marte fidei aduerſatur.

158. *Dixiſti Inquiſitores quomodocunque concurrant ad ... condemnationem non fieri irregulares: rogo, an teneantur proteſtationem præmittere?* Non teneri reſpondeo cum *...uila*, quia ſic decretum Pauli IV. & Pij V. diſpoſuit. Auila.

159. *An poſſint munera accipere Inquiſitores?* Si prætextu ...ficij ſui pecuniam extorqueret Clementinæ ſecundæ *de ...reticis* teſte *Suario*, incurreret excommunicationem. Porrò Suar.
... Inquiſitoribus Hiſpaniæ manuum puritas vt non ſo... munera, ſed & eſculenta, aut poculenta accipere prohi...antur; quia quidem lege & eorum Miniſtri tenentur.

160. *Poteſt ne vnus Inquiſitor contra alium Inquiſitorem ...dere?* Negatiuè reſpondeo cum *Suario*; quia in parem Suar.
...n habet iuriſdictionem.

161. *Suppone quendam minimè eſſe baptizatum, aut ſaltem ...validè, ſed communiter reputari baptizatum: an hic contra ... delinquens poſſit hæreticorum pœna puniri?* *Azor.* affir- Azor.
...at poſſe; quia in hac re plus operatur opinio, quàm veri... Indico tamen Suarium probabiliter contrarium aſſere... licet ſentiam cum *Azorio*.

162. *Dixiſti confeſſum proprium delictum poſſe torqueri pro ...plicibus, cum adeſt ſemiplena probatio: num hæc tortura ...ni grauis futura ſit?* Cum *Leſſio* aſſero leuiorem eſſe debe- Leſſ.
...quàm ad proprium delictum extorquendum. Adiicio ex ...l Rio, quando ſic torquendus eſt, debere ad id condemnari Del Ri.
... clauſula: *circa præiudicium probatorum*; quæ quidem ...operatur, vt quamuis proprium iudicium iterum neget; ...llum inde ſit præiudicium ad condemnationem.

163. *An ſenes & pueri poſſint torqueri?* Cum *Sanchez*, re- Sanch.
...ndeo terreri quidem poſſe, ſed non torqueri. Addo ex Del... nobiles cæteris paribus mitius torquendos quàm alios; ...lericos quàm laicos.

164. *Vt quis poſſit torqueri, ſufficit deprehendi in eo menda...m, aut variationem quo ad circumſtantias, ſeu qualitates de...?* Minimè ſufficere *Leſſius* docet, niſi alia indicia, con- Leſſ.
...uræ, & præſumptiones accedant.

165. *Inquiſitor ſecutus opinionem probabilem probabiliore ...ta, iuſſit reum ... ſubiaceat viſitationi? Del Rio* Del Ri.
...rit propter hoc iuſtè quidem geſtum minimè poſſe à Su...iore puniri.

...6. *Num Inquiſitores tradere poſſint quemuis ſæculari brachio*

Molin. ſupremo Inquiſitionis Senatu inconſulto? Non poſſe affirmat; quia illud inter cauſas grauiſſimas comp Vnde ad memoriam reuoco quod aſſerui in Hiſpani gioſum aliquem, aut nobilem, aut alia ratione inſigne poſſe comprehendere, niſi ex eiuſdem ſenatus præ miſſis ad eum indiciis & probationibus geſtis, vti confirmat.

167. *An ſine Epiſcopo poſſint Inquiſitores aliquem a* Azor. *rationem cogere, aut ferre ſententiam rei abſolutoriam.* P negat *Molina*, ſecundum *Azorius*. *Quid ſi diſſenſio ſit giorum inter Epiſcopum & Inquiſitores?* In Romana I tione cauſa ad Papam remittitur, in Hiſpanica ad Inc rem ſupremum, authore *Molina*.

§. 2. *De confiſcatione.* 168. *Cuinam applicantur Eccleſiaſticorum delinqu bona?* In Hiſpanica Inquiſitione Regio fiſco appli quia Rex aliunde Inquiſitoribus proſpicit. Sic *Sanche*

169. *Debetur ne hæreticorum filijs ſuſtentatio?* I Sanch. non debetur. In Hiſpania tamen ſolet illis proſpici, minorennes apud matronas honeſtas collocentur, fi applicentur mechanicæ; qui verò per valetudinem, v tem nequeunt laborare, ex miſericordia tenuia alime Sanch. cipiant. *Sanchez* affirmat.

170. *Quando Inquiſitores reuocant bona ab hæreti delictum alienata, tenentur ne emptoribus pretium re* Negat *Vaſquez* appoſitè.

Sanch. 171. *Qui contumaces fuere, id eſt, qui ter citati non ruerunt, audiuntur ne comparentes poſtea?* Aſſero ex S audiendos ſi poſt annum compareant, quoad ſuam nam, non quoad bona confiſcata.

§. 3. *De ſollicitante Confeſſario.* 172. *Quidam Sacerdos Confeſſario amico mandat, citet pro ſe pœnitentem: num huiuſmodi mandans Sace nunciandus ſit?* Minimè; quia verba legis pœnalis *Palaus*) non ſunt extendenda.

pal. 173. *Sacerdos quidam ſit interpres Confeſſionis alte cipali Sacerdoti qui abſoluturus eſt, huius miniſterio C rius ſollicitat pœnitentem: quæſierim, num interpres* Fagund. *ſollicitantium pœnas incurrat?* Reſpondeo ex *Fagund* incurrere; quia potiùs ex parte pœnitentis ſe tenet.

174. *Quidam Sacerdos non habens facultatem Confeſſiones fingit ſe habere, & fœminam in Confeſſi tat: eſt ne denunciandus?* Ita planè; quia ſimplex S potens abſoluere de venialibus, aut de mortalibus al Pal. feſſis abſolutè Confeſſarius eſt. Ex *Palai* doctrina.

denunciandus qui in Confeſſione à pœnitente
't eò adducat concubinam, vel pecunias dandas
ıunciandum eſſe affirmo ex *Palao*; quia Bulla Palao.
t Sacerdotibus *ſollicitantibus pœnitentes ad in-*
tr ſe, ſiue cum aliis quomodolibet perpetranda.
am locus intelligendus eſt confeſſionarij nomine?
ſſe locum ad hoc tantummodo miniſterium
i aliqui volunt; quia decretum Gregorij ait,
aut in loco quæcunque, vbi Confeſſiones Sa-
liuntur, ſeu ad Confeſſionem audiendam electo.
ıarium intelligitur locus qui huic ſolummodo
:ruit. Per *locum* autem *ad audiendam Confeſ-*
quicunque intelligitur locus qui ex profeſſo
ınam ad audiendam Confeſſionem eligitur.
ſimulatio Confeſſionis, quicunque locus vbi
ıditur confeſſionarium reputatur; vitiatur
ıe locus à ſimulatione Sacramenti. Monia-
m communis locus eſt ad quemcunque ſer-
ndum; at ſi Confeſſionis adſit ſimulatio, con-
.t; confeſſionarium autem, ſi non adſit ſimula-
quaſi communis ſacer locus exiſtit, quia de-
.on editum in loci ſacri reuerentiam augen-
um ſimulationis Sacramenti.
fœmina conſiter: ſufficit ne, vt Confeſſionis
Minimè, niſi ſimulet Confeſſarius audire.
ſe habeat ſimulationem? Non ſufficit; quia
ımulat. *Quid autem ſi ipſe iubeat, fœminam ſi-*
onfeſſionario clauſo, vbi Confeſſarius non vi-
t fœmina ſpeciem referat Confeſſionis? Profe-
œminæ præcepta à Sacerdote, ipſius Sacer-
eſt; vnde ſollicitans hoc habitu erit denun-

tur Confeſſarius ad lectum fœminæ ægrotantis,
audire Confeſſionem, ſollicitat. Denunciandus
ad audiendam Confeſſionem electo, ſollici-
œmina ægritudinem ſimulaſſet ad capiendam
tatis ex pacto cum Sacerdote? Haud adeſt
mulatio.
feſſionario ipſo Eccleſiæ collocato Sacerdos operi
? Si non adeſt ſimulatio Confeſſionis vt cer-
eſſe, quia ſi aliquis teſtis adeſſet, minimè opera
io: denunciandus non eſt, tunc enim ex ſa-
ſacer violatur, non Sacramenti reuerentia.

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

182. *Propter audita in Confeſſione fœmina*
plo diſcedentem poſt aliquod temporis interſtit
ſollicitat. Denunciandum non eſſe reor; quia
mediata dependentia Confeſſionem includ
inſequatur? Ratione dependentiæ Confeſſi
ſi eſſet inſecutio illa conſequens Confeſſio
phi traditio pœnitenti. At quia illa inſecut
ſit, nullatenus includere Confeſſionem puto
fœminam, vndenam, eius domus adeſſet, aut
& poſtea ſollicitauit vel immediatè inſequen
accedens. Denunciandus non eſt, niſi animu
næ oſtendiſſet. *Ipſa præſumpſit ſollicitationis*
ba illa proferri. Si verba erant indifferentia
neſtus adfuit libidinis aſſertor iniquè fœm
tuit enim tunc indifferenter loqui, & poſt
Pal. ſione illam ſollicitare. Ex *Caſtri Palai* d

183. *Conſenſit fœmina ſollicitationi: ten*
re? Tenetur, ac ſi non præbuiſſet aſſenſum
proprium delictum, nec ipſa aut Confeſſari
interrogari. *Quid ſi illa aut Sacerdos præſiter*
impertinens ad Officium S. Inquiſitionis h
ferendum.

184. *Audiui Confeſſarium fœminam ſoll*
illi infima nota & fidei: teneor ſub excomm
Pal. *ciare?* Teneri te *Caſtro Palao* docet, etia

ites ſollicitantes ſint de hæreſi ſuſpecti, ſemper ſunt ·iandi, *Palao* authore. Pal.

Ignorauit quis edictum. Si tam terminus præfixus ·uem denunciare tenebatur, expirauit: vbi id reſciit, ·etur, niſi infra ſimilem terminum dierum, ac ſi tunc ·ctum promulgaretur. Scio tamen *Suarium* & *Filliu-* Suar. ·ſſerentes ſtatim teneri. Quod ſi vltra illum terminum Fillinc. ·um impedimentum diſtulit, tenetur ſtatim. Hæreo ·ſententiæ; quia huiuſmodi crimina ex dilatione de-·tionis virus exerunt. *Praeuideo expirante termino præ-fore impotentem denunciare, quia abſens ero.* Teneris ·ire.

. *Scio ex vnius fœminæ quantumuis honeſtæ delatione ·ſe Confeſſarium in carcerem detrudendum: requiro ta-·m illa delatio ſit ſufficiens ad Inquiſitionem?* Sufficiens ·eſt. Quod ſi inquiſitione Confeſſarius leuis admo-· malæ vitæ deprehendatur, poterit etiam capi; at ſine ·ra teſtificatione nunquam recluditur.

Timet quis ex denunciatione graue [illegible] vitæ, ·[illegible] in ſe vel in conſanguineis. Aſſerit [illegible] Fagunde ·denunciatione excuſari. Meus [illegible] ponderetur ·[illegible]

· *[illegible] de hoc crimine cognoſcere?* Poſt Bul-·[illegible] XV. [illegible] extra Hiſpaniam, in Regnis Hiſpa-·[illegible] ſeparati ab Inquiſitoribus poſſunt cognoſcere, ·e *Molina.* Imò & in locis extra Hiſpaniam, licet poſſint ·[illegible] de cauſa cognoſcere, non tamen ferre ſine Inquiſito-·ſententiam non tantùm condemnatoriam, vt ait *Molin.* Molin. ·abſolutoriam, vt aſſerit *Azor.* Scio tamen Molinam Azor. ·lutoria ſententia negare. Lege *Caſ. Pal. tom. 1. tract.* [illegible] *Fagundez, præc. 2. lib. 4. cap. 3.* a quibus ferè omnia.

EXAMEN III.

Circa materiam de virtute Spei.

CAPVT PRIMVM.

De Spei eſſentia, & Præceptis.

Quid Spes? Eſt virtus Theologica diuinitus infuſa, per quam certò expectamus futuram beatitudinem

expectare. Secundum eſt, Dei ſupplicium
vltimi finis, ac timor æterni ſupplicij ſu
honeſtæ principia. Tertium, nec deſpe
conſecutione. Quartum denique non p
illam indebitè, hoc eſt abſque meritis.

4. *Quandonam hæc obligent præcepta?* Q
non ſemper obligant, ſed in caſibus. 1. Qua
prio actu iuſtificatur ſaltem primo. 2. Q
præſumptione tentatur. 3. Quando deſpe
ſumptionis crimine maculatus quis eſt, vt
redeat debet ſperare, & timere. 4. In ſen
quando oranti neceſſitas occurrit; quia im
tiò ad impetrandum. Profectò quo ſempe
ſemper obligare affirmo.

5. *Quotuplex timor?* Duplex, Seruilis
timore pœnarum non exoritur; ſed ex amo
ex pœnarum horrore.

6. *Eſt ne ſpeciale timoris præceptum?* Pr
non adeſſe, ſed eodem præcepto imperari
quæ virtutes præcipiuntur, quo quidem
trangreſſione præceptorum circa alias virt

CAPVT II.

10. *Quid eſt Deum tentare?* Se quemuis exponere ſine ne-
ceſſitate Martyrio. Defenſiónem ex exitialibus, aut pericu-
loſis mediis procurare. Maleficiis aut incantationibus ſpem
adhibere.

10. *Mortalis ne, an venialis Dei tentatio?* Deum tentare
...m tacitè in graui materia, aut alio mediante, aut imme-
diatè, ſine ſpeciali inſpiratione, aut reuelatione, mortis diſ-
crimini ſe exponendo ſine neceſſitate, vel graui in ægritudine
...naria medicamina reſpuendo, mortale eſt; veniale au-
tem, quando Deus in leui materia, aut ſine plena delibera-
tione tentatur.

11. *Quodnam peccatum eſt in creatura ſpem collocare?* Cri-
men eſt contra ſpei virtutem, niſi ſimul in Deo ac creatura
...s collocetur, primariò quidem in Deo, ſecundariò autem
in creatura quatenus ſimul confert ad beatitudinem conſe-
quendam.

12. *Differt quis pœnitentiam vſque ad mortem ſpe veniæ
...tinendæ: peccat ne contra præceptum ſpei?* Potius peccat con-
tra præceptum pœnitentiæ; quia hic tantùm differt confeſ-
ſionem.

13. *Fit alicui reuelatio damnationis ſuæ: debet ampliùs
ſperare?* Imò deſperare ſine mortali culpa poteſt, modò dam-
natio non reducatur ab eo in omnipotentiæ, vel miſericor-
diæ Dei defectum; quia impoſſibile eſt ſperare id quod non
eſt poſſibile, nempe aſſecutionem beatitudinis ſuppoſita
...ta damnationis reuelatione.

EXAMEN IV.

Circa materiam de Charitate ad Deum.

CAPVT PRIMVM.

De eſſentia, & Præceptis Charitatis.

1. QVid eſt Charitas? Virtus Theologica à Deo in-
fuſa, qua Deum propter ſe ipſum, & ſuam bo-
nitatem ſuper omnia diligimus, & reliqua om-
nia propter Deum. Datur enim amicitia ſuper-
naturalis inter Deum & hominem, fundata quidem in qua-
dam veluti hominis eleuati per gratiam æqualitate.

5. *Minuitur ne Charitas per culpa venial-*
nem? Poſſet Deus facere, vt per peccatum veni-
quia nec repugnat, nec contra [illegible]
minimè per venialia remittitur. *Nam per [illegible]*
minuatur? Non repugnat; peccatum enim
poteſt, ne Deus plus charitatis animo imp
tur ne, an remittitur per culpam lethalem?
certum eſt.

6. *Ad quanam ex charitatis pracepto tenea-*
Deum ſuper omnia diligere ſaltem appretiati-
lectioni hanc præferendo.

7. *Poteſt ne praceptum charitatis impleri a*
cato mortali exiſtunt? Minimè; qui præcipuè
rale, & requirit hominem in gratia exiſtentem
qui creaturæ hæret in mortali conſtitutus D
nia diligere poteſt.

8. *Quonam tempore per ſe obliget praceptum*
Deum? Mitto ſententiam *Azorii* octo tempora
Sanchez vnicum. Sequor autem *Henriquez* tria
hoc tempora præſcribentem. Primum quid
principium vſus rationis. Secundum, mortis
tium tempus vitæ intermedium ſaltem ſingu-
niis. Addo ex *Fillincio* probabile eſſe non qui
gulis rigoroſè obligare, ſed ſapientum arbitri

9. *Quonam autem tempore idem charitatis*

CAPVT II.

De Peccatis contra Charitatem ad Deum.

QVotnam ſunt contra Charitatem crimina? Duo, commiſſionis vnum, alterum omiſſionis. Commiſſionis
Dei odium appellatum, cùm quis ob ineuitabiles
i pœnas vellet Deum non eſſe; quo quidem odio Dæ
ls ac damnati homines accenduntur. Omiſſionis autem,
ia Deus haud ea ratione diligitur, ac debetur; aut quia
r ob pœnarum inferni euitationem; aut propter bo-
earum; aut quia non amatur quantum debet amari;
pore quo amandus eſt.

Quidnam eſt Schiſma? Vitium oppoſitum Charitati.
io quidem ab vnitate Catholicæ Eccleſiæ, & eius
mmo Pontifice. Profectò non eſt ſchiſmaticus qui
ummi Pontificis præcepto recuſat obedire; quia vt
icus ſit, neceſſarium eſt contra Pontificem, vt Eccle-
, rebellare. Nec ſchiſmaticus eſt, qui Papæ recuſat
uia putat illegitimè electum. Nec, propriè loquen-
obedientia ſui Epiſcopi recedit.

iſnam pœnis ſchiſmaticus ſubiacet? Eiſdem ac Hæ-
communicationi ſcilicet, priuationi iuriſdictio-
litati ad Beneficia obtinenda, obtentorúmque pri-
cnon irregularitati.

EXAMEN V.

teriam de Charitate ad proximum.

APVT PRIMVM.

ecepto Charitatis ad proximum.

ſnam tenemur diligere ex præcepto Charitatis?
oſmetipſos, proximos, Angelos bonos (ma-
; ſolummodò quoad naturam) gratiam, &
tutes, tanquam rem amici.

ndo à nobis proximus diligendus? Sicut noſ-

Pp 5 metipſi.

mi noſtri ſunt. Quo amandi inimici? H
proximorum dilectione excludendi. Cæ
munia ſigna amicitiæ, non ſpecialia
ſunt ex præcepto, ſed ex conſilio, niſi
ſcandalum; aut tempus extremæ neceſſit
micus ex corde veniam peccaretur; aut p
tur fore, vt ſpeciali amoris documento
illius ſalus acquireretur. Illicitum quide
mico reſalutationem non precari, aut iu
tertium inſalutatum relinquere, quia inim
liter communia ſigna amoris inimico
lethale eſt, modò non excuſet aut mate
ioris boni deſiderium, v.g. vt corrigatur

5. *Teneor ne inimico ignoſcere ſatiſ*
quia tenetur ille eam dare, licet non ex
aliquando licitum erit ſatisfactionem i
damnum tertij, vxoris, filiorum venia
huiuſmodi ſatisfactio aut pecuniaria, a
non eſt vindictæ prætextu, ſed zelo iuſt

6. *Teneor ne cum inimico pacem inire?*
ſatisfactionem offert, & ſufficiens temp
Monuerim plerumque non expedire ad
tiæ etiam in foro exteriori ſupplicium e
ac vindictæ ſupplicium.

CAPVT II.

ordine ſeruando circa proximi charitatem.

Tenemur ne priùs proximo, quàm nobis in ſpiritualibus ...is occurrere? Priùs ſibi homo, quàm proximo debet; ...e charitatis illa regula eſt, proximum amare ſicut ...s ergo amoris proximo impendendi norma proprius ...

...t, ...ad tempus velle carere beatitudine ob ſpiritualem ... ... [illegible] modò peccatum nullum adſit.

...in temporariis autem bonis occurrendum ne priùs mihi ...? Tibi occurrendum. Scio tamen poſſe te exponere ... vitæ diſcrimini, vt proximum eripias ab euidenti ...e moriendi. Vnde peſtis tempore, aut grauis ægritu...dabile admodum, ægrotantibus inſeruire.

...ebor ne in ſpiritualibus bonis occurrere priùs pro...mihi in temporalibus? Ita quidem. v. gr. ſi tem...s quis ſine confeſſionis Sacramento eſſet moritu...ſi puer non baptizatus ad necem duceretur: tunc ...itæ periculo debeo tantæ neceſſitati conſulere; ...itas plus ſpiritualibus, quàm temporariis bonis ...eſt.

...ando non adeſt extrema neceſſitas, ſed tantùm gra...Paſtores præſtare debent? Oues meri, quas deſe...è poſſunt niſi mercenariorum pœnâ. Qui autem ...ſie non fungitur, quando periculum vitæ non ...ebet ex charitate procurare proximi ſpiritualem ...ſtramentum cum vitæ periculo, aut grauis damni non ...

...uid ſi egens ſit perſona publica, aut aliqua Communitas? ...tualibus bonis mihi priùs occurre debeo: in tem...s prius perſonæ publicæ aut Communitati; quia ... bonum commune eſt.

...gendus ne vnus magis, quàm alius ex charitate? ...em & interiori, & exteriori affectu; quia quidam ...tior eſt amanti, quidam Deo, qui obiectum formale ...tatis: vnde ardentiùs quis amandus quò propinquior ...ic dilectionis principio. Maior tamen neceſſitas ...maiori ſanctitati, aut propinquitati præferenda eſt; ...a huiuſce præcepti obligatio ex neceſſitate pendet. *...s æqualis eſt.* Sanctior minùs ſancto præferendus. Pro-

pinquus

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

diligi, quàm propinquiores carnaliter? Ita
pinquiores ſunt Deo, qui eſt obiectum c
rim hoc intelligendum eſſe ex parte ob
diligentis, & loquendo abſolutè propi
præferendus; quia hæc propinquitas ca
data firmior eſt quàm ſpiritualis, quæ cu
ti. Vnde priùs debes patri carnali, quàm
& prius fratri carnali, quàm ſpirituali i
neceſſitate; at extra neceſſitatem extre
egeſtati patris, aut fratris ſpiritualis, qu
rendum, vti diſertè *Valentia.*

16. *Amici ſtrictiores præferendi ſunt ſ*
bus? Minimè; quia coniunctio amicitiæ
propinquitatis, præualente natura.

17. *Propinquorum, aut affinium eiuſdem*
ctionis ordinem? Coniunctiores quidem
ſanguineus, quàm affinis; plus pater quà
quàm filius; plus parentes, quàm vxor;
munera accepimus. Scio tamen filium, p
coniunctam teneriori affectu, quàm pare
nam culpa eſt huiuſmodi Ordinis violatio
lem indico; quia exceſſus notabilis mi

CAPVT III

:dia,reuocare.Obligat ex naturali ac diuino o ſub mortali etiam infideles;quia naturale

,quænam requiruntur conditiones? Tres qui- icet notitia correctionis ſpes, tempus, ac nitas.

ſit fraternæ correptionis materia? Neceſſaria mortalia, ſufficiens autem venialia delicta. ali.

ninſce correptionis lege tenentur? Cuncti ho- ompotes,etiam infideles; quia ex iure natu- en obligatione tenentur Prælati,quàm cæte- ım ex iuſtitia ob proprium munus, ſed ex ip- itatis.

ne corripere alios,qui in eadem delicti damna- us quidem à præceptorum diuinorum obli- r. Et quidem laudabiliter etiam in peccato ndit; quia ſola Sacramentorum adminiſtra- onſtitutum in gratia requirit.

s debeat reprehendi? Ita planè; omnes enim humanus,ex ipſius lege naturæ. *Prælati ne à ehendendi?* Potiori ratione quàm à non ſub- ta adſit reuerentia. *An corripiendi excommu- publici delinquentes?* Ita, ſi ſperetur vtilitas ius haud eſt cum illis communicatio prohi- *item proximus eſt reprehendendus?* Quoties eratur vtilitas.

bitas percurre conditiones, ac primùm peccati : Quænam notitia requiritur, & ſufficit, vt ad amur? Neceſſe non eſt certam omnino eſſe, iter & moraliter. Prælatus quidem ob ſolam et magna prudentia adhibita ſubditi crimen rehendat; ſecus qui Prælatus non eſt; quia niuriam. §.2. *Notitia delicti corripiendi.*

m eſt dubium? Prælatus poteſt,& debet car- minimè qui ſubditus eſt, niſi dubium illud ium tertij graue poſſet redundare, v. gr. in itio.

ſecunda erat fructus expectatio. Tenemur ne fructus non ſperatur: Si de fructu dubitas,quia roximus, corripe eum; ſi, quia inſolentior gligatur: modò in mortis articulo hæc di- ſecuriùs enim tunc proximum reprehendi. §.3 *Fructus ex correptione.*

27. *Maius*

27. *Maius timetur malum.* Hoc in caſu lex non obligat.

§. 4. *Opportunitas correptionis.*

28. *Tertia conditio erat opportunitas temporis, quanam opportunitas requiratur?* Quando cred peccaturum, ſi non carpis, tunc eſt tempus ad opportunum.

29. *Maior commoditas ſperatur.* Licet differ ex dilatione feruentior conuerſio expectaretur.

30. *Obligat ne graui vitæ aut bonorum iactu* obligatur licet non adſit extrema neceſſitas, correctionis. Qui ſubditus etiam eſt non tenet ctio eſſet ſimpliciter neceſſaria, v.g. ſi finis vitæ ſtaſſet, quando differri non poteſt correctio; q bonum proximi meo temporario eſt anteponen *quis id bona fide.* Non deliquit; quia voluntatem præcepto non habuit.

31. *Qui reprehendendus eſt, adeò correptione ſ ſit aut morte, aut graui ægritudine afficiendus: poteſ reptio omitti?* Non propterea correctione recede ſpiritualis ſalus temporario incommodo cuilibe da. *Excuſatur ne à reprehendendi obligatione tam ſona præſente Prælato?* Minimè; quia ſi Prælatu hendit, idem præſtare ex charitate teneor.

32. *Quo ordine correctio fraterna peragi debet?* planè iuxta Matth. 18. *Si peccauerit in te frater t eum inter te, & ipſum ſolum, &c.* Clam corripie admonitio non ſufficiat, Prælato nuncietur, poſt vno aut duobus teſtibus correptus ille, haud ſe a frugem recepit. Porrò, hic ordo omnibus in crimi in ſolum Deum commiſſis ſeruandus eſt.

33. *Quotuplíciter poteſt crimen Prælato declara* citer, aut denunciatione, aut accuſatione: huius num commune, illius autem correctio delinque materia manifeſta delicta, illius verò occulta pe ſolus norit denunciator.

34. *Quandonam non obſeruandus eſt correction annunciandum delictum Prælato priùs quàm mon quens?* Quando crimen eſt publicum: quando l tum, eſt tamen in communitatis detrimentum: q ſapientiores ex eo maius damnum exurgit, quàm proximi delinquentis.

35. *Quid in hæreſis delicto?* Quando probabil retici pertinacia dubitatur, clàm priùs admonend

pertinacia conſtat, immediatè debet denunciari; hæ-
tum aduerſùs commune bonum eſt. Vnde qui omiſe-
niter delinquit. Idem dicendum de aliis grauibus con-
mmune bonum delictis, nempe latrociniis, monetæ fi-
bus, &c.

Mihi conſtat proximum voluntatem habere, quodlibet reatum extra confeſſionem apparens Prælato manifeſtari ſciente, vti paterna donetur medicina: teneor ne ordinem ionis obſeruare? Non teneris; quia ob commune bo-
oteſt quis iuri ſuo renunciare. *Valentia* id ſex argu- Valent.
confirmat, oſtendens licitè poſſe quacunque in Reli-
id recipi ſtatutum, quemadmodum ſanctè in noſtra
cietate receptum.

Poſt primam admonitionem proximus emendatur: de- ndus ne? Denunciari non poteſt; quia id ad corre-
finem neceſſarium non eſt.

Tenetur ne corrigens poſt monitionem primam teſtes e? Probabilius eſt teneri, ſi inde vtilitas ſperetur: nec
ciandam culpam Prælato niſi poſt teſtis acceſſionem;
Chriſto ordo præſcriptus ſeruandus, modò non ſint
a aliis exitialia, v.gr. luxuriæ, quando ex teſtium ac-
e fructus non ſperatur. Profectò poſt teſtium indu-
m denunciandum Prælato crimen & vt patri, & vt iu-
prout oportuerit.

Poteſt ne Prælatus ſubditum ob crimina ſic cognita pu- ĩ per modum fraternæ denunciationis agnoſcit, haud
punire iuris pœnis, ſed vti paterna præſcribit charitas.
planè, quando per denunciationem accepit.

Quonammodo obligant edicta, quæ publicantur in deli- denunciationem? Fraternæ charitatis ordine ſeruato. §. 6. *Edicta.*
uidem ordo ipſo in edicto non exprimitur, quia ple-
ne delicta in edictis expreſſa ſunt contra commune bo-
, vnde immediatè debent Superiori annunciari.

Peccata illa ſunt omninò ſecreta. Edicta in conſcien-
m obligant, nec ligat cenſura ordinem charitatis læ-
At obligant omnino, & ligat excommunicatio in ma-
o crimine, & in eo, cuius aliqua infamia, aut clamoroſa
atio præceſſit. De edictis tamen Inquiſitionis proprio
o diſſerui.

CAPVT IV.

De ſecundo effectu charitatis, nempe de ſyna corporali.

§. 1. *Præceptum Eleemoſynæ.* 42. *QVid eſt Eleemoſyna?* Opus, quo datur ali genti ex miſericordia. Actus enim huiu eſt. *Quotuplex illa?* Duplex equidem, ſpiritualis,& lis; quælibet harum in ſeptem actiones ſubdiuidit reliqua opera miſericordiæ minùs peruia reducun

43. *An præcepto teneamur Eleemoſynæ operam d* ceptum adeſt naturale & diuinum. *Quandonam præceptum?* Vt reſpondeam, præmitto neceſſitat mam,Grauem,Communem. Extrema eſt,cùm quis in periculo mortis corporalis,ſeu ſpiritualis conſti filiam proſtituendi, &c. Grauis, cùm adeſt probab damni temporalis, aut ſpiritualis periculum. Co cùm neceſſitas ordinaria eſt, v. gr. mendicare, &c. præmittendum,bona vitæ neceſſaria ea eſſe,quæ ad ſeruationem requiruntur: ſuperflua autem ea, ſi ſubſiſtere poteſt. Item neceſſaria ſtatui ea bona quibus decenter conſeruari non poteſt Princeps, Dux,Eques, Conſul, Mercator, &c.Superflua illa, ſi tuetur ſtatus. Igitur reſpondeo quæſtioni teneri no ſynam exhibere in neceſſitate extrema ex rebus v fluis, licet ſtatui ſint neceſſariæ; quia proximi vi mei ſtatus decentiam.

44. *Extrema hæc neceſſitas tenet perſonam publi biliter bono communi neceſſariam.* Tenemur etiam v ſaria exhibere, ſi ſuperflua non ſufficiant; quia to ſaluti patris eſt præferenda.

45. *Non adſunt pauperes.* Nulla eſt obligatio e næ. *Hic & nunc egeno ſuccurrere non poſſum.* No *Neceſſitatem ignoro.* Non debes ſuccurrere. *Non ceſſitatem, ſed cui ab aliis occurritur.* Sufficit: ſecus ſ liter iudices ab aliis pauperes ſubſidium non accip

46. *Tenemur ne exhibere ſuperfluum vitæ & ſ peri, cui deficit neceſſarium ad ſtatus decentiam, beat ad vitam neceſſaria?* Aliqui aſſerunt hoc i conſilio, non de præcepto eleemoſynam eſſe. E cum Azorio iudico eſſe de præcepto; quia h

rantes abſolutè graui in neceſſitate conſti-

nita & ſtatui habet ſuperflua, tenetur ne commu-tibus ſubuenire? Probabile eſt teneri; probabi-i; aliàs enim pauci diuites ſalutem conſeque-men aſſero diuites qui ſuperfluis vitæ & ſtatui rauiter delinquere, ſi aliquam eleemoſynam neceſſitatibus non clargiuntur.

ua ad ſtatus opulentiam retineat, aut exædifican-pendunt. Opulentia ſtatus in communi neceſſi-ſat, extructio Templi non excuſat in graui.

ne mutuum pauperi exhibere? In neceſſitate ex-iter, qua conſtitutus pauper non habet nunc e ſperat, abſolutè ſubſidium eſt donandum. In em ſecundùm quid, qua ſi caret pane, abundat ic eget, ſcit ſuperuenturam abundantiam, ſuffi-lare; quia ſic ſufficienter præſenti neceſſitati ofectò generaliter loquendo cùm eleemoſyna bligat, non ſufficit mutuare, quia eleemoſyna e non eſt.

neatur reſtituere, qui eleemoſynam elargitus non ·buit? Qui ex officio tenebatur, v. gr. Prin-e tenetur, quia debebat ex iuſtitia; reliqui non, cordia, quæ reſtitutioni obnoxia non eſt, te- §. 2. *Ex queiſnam bonis eleemoſyna faciẽda.*

iſnam bonis agenda eleemoſyna? num ex alienis ,& debeo, quando proximus extrema in neceſ-itur, nec aliunde ſubeſt, quo ſuccurram; quia ec communia cenſentur. Porrò in graui, aut eſſitate idem præſtari poteſt ex conſenſu domi-ter præſumpto.

in communi neceſſitate de bonis communibus mihi mmunitatis alicuius? Non poſſes ex his pauperi um conſenſu aut expreſſo, aut præſumpto; quia uique iniuria irrogaretur.

n exhibere eleemoſynam de propriis bonis turpiter pſa acquiſitio iniuſta eſt, v.g. furtum, aut vſu-x, ſimonia, &c. non potes. Si non eſt iniuſta ,licet adfuerit luxuries, homicidium, ſententia tes planè; quia hoc in caſu dominium acqui-i illo. §. 3. *Quinam poſſint eleemoſynam facere?*

m perſonæ generaliter poſſint eleemoſynam exhi- qui dominium, ac plenam adminiſtrationem

 ſuorum

ſuorum bonorum habent, aut horum expreſſum a
ptum conſenſum habent.

55. *Filiusfamilias ſum.* De bonis caſtre
quaſi potes; minimè autem de bonis paternis, ſi
ſenſu.

56. *Laboro ſeruitute.* Non potes de domini bo
ſynam facere niſi in extrema neceſſitate conſtitu
domini conſenſu ſaltem interpretatiuo, aut niſi
propria quotidiana detraxeris; aut dono ex lu
acquiſieris. Ego equidem iudico ad exiguam el
etiam ex bonis domini conſenſum eius præſum

57. *Religioſo ſum inſtituto addictus.* Qui adn
facultatem incumbis, aliqualem eleemoſynam
tes; ſecus qui non adminiſtras: niſi quando ite
graui neceſſitate cum ſpe ratihabitionis Prælati;
extra clauſtra degis.

58. *Quid de vxoribus?* De bonis paraphernali
ex his, quos vltra dotem, cum matrimonium i
priis vſibus reſeruauerunt: aut ex iis, quæ ex hæ
donatione obueniunt quo tempore durat coniug
eleemoſynam exhibere Item poteſt vxor, quan
adminiſtrationem habet, modò non plus elargi
vir elargiretur. Vel quando detraxit à ſumptu ex
abſenti marito inſumenda percepit. Vel quando
acquirit induſtria, modò familiæ ſuſtentatio d
non patiatur. Vel quando ea largitur, quæ fœ
dem qualitatis, & ſtatus communiter aſſolent e
dò de contraria voluntate mariti non conſtet.
de eleemoſynam gerit ob eiuſdem coniugis ſpi
modum.

59. *Queiſnam eleemoſyna peragenda ſit?* Cun
bus. Inter quos coniunctiores cæteris partibus
rendi: meliores planè, vtiliores, plus egentes, '
dum de charitate diſſerebamus.

§. 4. *Clerici Beneficiarij obligatio ad eleemoſynam.*

60. *Clerici Beneficijs Eccleſiaſticis fruentis obli
primas.* Profectò hi bonorum patrimonialium v
nium habent ſicut laici, poſſuntque pro libito di
rum autem quæ in ſuſtentationem congruam e
Eccleſiæ conferuntur, etiam habent dominium
libera ſunt hæc ad ſuſtentationem bona collat
tione eleemoſynæ, quàm patrimonialia; quia iuſ
merces. Enimuerò eorum, quæ poſt cõgruam ſuſ
ſuperfluunt, probabile eſt non habere dominium

... impendere ſub onere reſtitutionis: ſed proba-
... puto cum *Leſſio*, & aliis eorum abſolutos dominos
obnoxios reſtitutioni futuros, licet ea prophanè ex-
... tamen graui crimine illigari; quia graue quidem
præceptum tranſgrediuntur, de quo *Trident. ſeſſ.* 25.
form. Vnde colligo teneri ſuperflua illa pauperibus
inter quos, *Taleto* authore, poſſunt propinqui præ-
cipientes quidem plus cæteris etiam in ſtatus ...
non ſolum iuxta qualitatem eorum, ſed & iuxta
piſcopi, Pontificis, Parochi qualitatem, etiam ex Ma-
... inſtitutione, modo abſit ſcandalum, &
... excesſus.

CAPVT V.

De vitijs Charitati oppoſitis.

Ecenſe vitia Charitatis virtuti oppoſita. Adnumero, §. 1. *Odium.*
Odium, Inuidiam, Acediam, Diſcordiam, Rixam,
...m, ſcandalum. Ex quibus inuidiam, & acediam pro-
...co diſſeruimus.

Quid Odium? Eſt auerſio voluntatis ab eo, quod æſti-
... malum.

An Dei odium dari poſſit? Ita quidem tanquam mate-
...ecti, ex eo quod ab eo fugit voluntas tanquam re
modo homini mala, non in ſe ipſa, ſed in aliquo effe-
... æterna pœna, qua damnatos flagellat.

...eſt ne proximus in ... odio haberi? Poteſt, non ſolum
...ator eſt, eſſentia ſalua, (quod licitum ac laudabile
...o homo eſt ratione mali quod cauſat.

...ij Dei ac hominis prædictum odium quàm graue deli-
...dium Dei peccatorum maximum, proximi autem
...um; at ſi reſpiciatur damnum proximo illatum, ex
...re non eſt grauiſſimum delictum, grauius enim eſt
...ium odio; quia plus ei homicidium nocet. Porrò ex
...o proximi odium mortale eſt, ex paruitate materiæ
Odium autem Dei ſemper lethale, ſpecie quidem §. 2.
...m ab illo, & ideo in confeſſione diſtinguendum. *Diſcor-*

Quid eſt diſcordia? Diſſenſio voluntatis à voluntate *dia, con-*
circa bonum diuinum, vel humanum, quod quis te- *tentio ri-*
...le ex charitate. Mortalis quidem eſt ex ſuo genere, *xa, ſedi-*
...r ſupra aſſignatas rationes poteſt eſſe venialis. *tio.*

67. *Quidnam contentio?* Altercatio verborum cum pr[...]mo contra veritatem ad eam impugnandam. Ex genere mortalis,&c.

68. *Rixa quid?* Pugna priuatarum perſonarum ex mu[...] ira concitata. Proximam eius cauſam iram eſſe liquet. [...] parte aggredientis ſemper eſt ex ſuo genere mortalis; ex p[...]te verò patientis poteſt nullum eſſe peccatum, ſed frequ[...]tius veniale eſt.

69. *Quidnam eſt ſeditio?* Ciuium diſſenſio. Specialc[...]men contra charitatem. Quod ſi fiat, vt ciuitas ex obedie[n]tia Principis abſtrahatur, crimen eſt læſæ Maieſtatis; ſi a[...]tem ad deponendum Magiſtratus ſolummodo, ſeditio [...] Porrò contra Tyrannum nec peccatum eſt, nec propriè ſ[e]ditio, quia tyrannica gubernatio ad commune bonum n[on] dirigitur.

§. 3. **Scandalum.**

70. *Quid eſt ſcandalum?* Dictum, vel factum præbens a[...] ruinæ occaſionem. Duplex planè, actiuum & paſſiuum. A[cti]uum eſt, vel quando expreſsè aliquis intendit peccandi e[xhi]bere occaſionem: vel quando præter intentionem huiuſm[odi] datur occaſio. Paſſiuum autem vel quando datur alic[...] paruulorum ſcandalum vocitatur: vel quando non datur [...]cipio, & Phariſæorum ſcandalum dicitur.

71. *Quodnam peccatum?* Actiuum certè eſt ex ſuo ge[nere] mortale, quando autem fit præter intentionem, tunc eſt p[ec]catum, cum qui exhibet, poteſt & debet proximi ruinam [im]pedire. Paſſiuum autem erit mortale, aut veniale eius ſpe[cie] qua peccatum ad quod trahit.

Valent. Sanch.

72. *Licet non habeam ruinæ proximi expreſſam intenti[onem], tamen iudico, probabiliter meâ causâ alteri cadendi fu[...] occaſionem: an ſpeciale ſcandali peccatum?* Affirmat Va[...] probabiliter. Sentio cum *Sanchez* aſſerente tunc ſolum[modo] eſſe ſpeciale ſcandali peccatum, cum proximi intendi[tur rui]na. Admonuerim tamen me teneri in confeſſione aperi[re cir]cunſtantiam illam, ſcilicet feciſſe, aut dixiſſe id, ex quo [pro]babiliter proximo ruinæ cauſam dari exiſtimabam.

73. *Quandonam ſcandalum actiuum ex ſuo genere erit [mor]tale?* Quando quis tenetur ab illo abſtinere, quod p[ro]ximo eſt occaſio ruinæ. Porrò ex leuitate materiæ e[...] tunc veniale.

74. *Quidnam eſt ſchiſma?* Peccatum contra c[hari]tem, de quo ſupra. Queis addò tripliciter poſſe [com]mitti: aut ſola voluntate, aut voluntate executioni [...]data, aut opere quidem, ſed plenè, aut minùs ple[nè]

eſt illud in proximum grauiſſimorum cri-
Quod ſi manifeſtum ſit, iuriſdictionis amiſſionem

CAPVT VI.

circa materiam de Charitate ex Societatis IESV Doctoribus.

ſunt ne Religioſi occulta fratrum crimina ſuperiori tanquam patri, abſque præmiſſa admonitione? Minimè, niſi contrarium ſit cautum, vt in no- ſtanne. Tannerus 1.2.d.2.q.5.dub.5.n.106. §.1. De correptione fraterna. Tann.

obligationem eſt præcepti correctionis (præceptum puto eſſe peccaueris in te frater tuus, non conſilium mei Magiſtri Hurtado de Mendoza venia, aſſerentis eſſe conſ- d.163.ſect.5.§.207.) obligatio? Obligat ſub mortali quando. Coninch.d.28.dub.4.n.14. Mend. Conin.

Ordinem in correctione ſeruandum à Domino accepi- aliquem ſecreto monetur, ſi delictum ſit occultum; ſtibus corrigitur, ſi priuata monitio non profuit, Pronunciatur: rogo autem, an præfatus ordo ſub præcepto Negat Maldonatus doctiſſimus ad cap. 17. Lucæ. atur Hurtado de Mendoza citat. Sed cum multis ordinem illum ſub præcepto cadere. Vnde quan- iudicat primum gradum prodeſſe poſſet de- grauì in re, incipiens à ſecundo; vel relictis prioribus: niſi talis circunſtantia ad- perſona corripienda, aut cui reuelandum eſt cri- quod peccator nihil, aut parum detrimenti pa- Hurt. Mend.

An teſtes ſigillatim ſint adhibendi? Reſpondeo cum opuſc. tom. 1. lib. 6. c. 2. dub. 4. poſſe ſimul ambos teſtes re, licet melius eſſet prius vnum, & hoc non ſufficiente alterum. Sanch.

An de peccato veniali correctio obliget? Sub veniali aliqui aſſerunt. Sed cum Fillincio tom. 2. tract. 28. 3. aſſirmo hæc ſub veniali obligari te ad corripien- quia per veniale non eſt frater perditus, ergo præcep- lucrando fratre non obligat. Fillius.

Scio debere eſſe moraliter certum le hale crimen quod

teneor corripere: rogo, an in dubio aliquis teneatur? Prælati
ſuſpicio, aut dubia cognitio ſufficit *Sanctio* auctore. Perſon
autem priuata non tenetur corripere niſi in caſu hæreſis, vel
alterius criminis valde Reipublicæ pernicioſi, aut ſi proxim
mors immineret; vel probabilis foret ſpes proximum pec-
Filliuc. cati dubij correctionem non ægrè laturum. *Filliucius ci-
tatus.*

81. *Obligat ne correctionis præceptum ſub mortali, cum de-
linquens ita timorata eſt conſcientia, vt ſperetur facile ſur-
recturus, vel ab alio corripiendus?* Non obligat; quia correctio
eſt quædam ſpiritualis eleemoſyna non niſi indigenti facien-
Valent. da. *Valentia apud Granadum 2. 2. contr. 3. tract. 12. d.
num. 6.*

*Obligat ne correctio de actuali peccato, ſi non eſt relabendi pe-
riculum?* Non; quia non cenſetur proximus in graui ne-
ceſſitate conſtitutus; niſi ſumas occaſionem ex huiuſmodi
peccato iterum relabendi, exiſtimetur; ita perſuaſum
in illo peccato, vt ſuo tempore de illo non doleat. Itaque
vnum peccatum, aut alterum, à quo quis ſeſe excutit Con-
Laym. feſſionis aſſiduæ opportunitate corripiendum non eſt. *Laym.*
Sanch. *lib. 2. tract. 3. c. 7. num. 2. Sanchez*, & alij, *Palao tom. 1. tract.*
Palao. *d. 3. part. 2.* adhibet rationem; quia ſi peccator ex charitate
in ſe ipſum non obligatur ſtatim culpam depellere; quanto
ex miſericordia obligatus eris procurare.

Dubium eſt, an correctio ſit delinquenti profutura, ſed
certitudo adeſt, non eſſe obfuturam. Debet adhiberi. *Du-
bium eſt, & quod profutura non eſt, & quod nocumentum eſt al-
Granad. latura: teneor ne corrigere?* Negat *Granad. 2. 2. contr. 3. tract.*
Filliuc. *d. 1. num. 6.* At *Filliucius tom. 2. tract. 28. cap. 6. num. 135.* ad-
rit conferendum eſſe bonum proximi, quod ſperatur, cum
malo, quod timetur: & eligendum quod maiorem boni ra-
tionem habet.

82. Puto futurum deteriorem proximum ad aliquod tem-
pus, ſi corripio: ſed beneficio correptionis emendandum.
Valent. Corripiendus eſt. *Valentia tom. 3. quæſt. 10. p. 2.*

83. *Timeo aliquod ab illo impatienti peccatum magnum pro
præſenti perpetrandum homicidij, blaſphemiæ.* Si timetur homi-
cidium, non corrigas. Si ſolum autem timeas blaſphemiam,
aut aliquod peccatum à quo nec communitati, nec innocenti
incommodum graue oriturum ſit, debes corrigere, ex emen-
Conin. dationis lucro futuræ. *Coninch vbi ſupr.*

84. *Eſt ne aliquis caſus quo particularis vti teneatur correctio-
ne, quamuis non ſperem emendationem delinquentis?* Sed potius
credam

uiùs peccatorum? Ex *Coninch* affirmo teneri te Conin.
m audis hæreſim laudare, aut fidei rationes con-
ɔdo adſit ſpes impediendi aliorum peruerſionem.
auem detractionem audis, ſi tua correctione ſpe-
es non credituros; quia planè teneris hoc in caſu
impedire.

orreptionem obligare, dummodo non obueniat graue n corripienti, niſi in neceſſitate extrema, aut quaſi oximi: datur ne alius caſus in quo debeam proxi- non obſtante meo incommodo corrigere? Profectò
ſis; quia teneris pro ſubditi ſpirituali vita vitam
ı propriam contemnere. *Palaus tom.* 1.*tract.*6.*d.*3. Pal.

ſt ne correctio differri, quum commodius tempus ſpe-
teſt, ſi in differenda correptione non adſit pericu-
rado vbi ſup. Granad.

ndonam correctionis omiſſio erit mortalis? Cùm ſit
o, quia ſi ex tepiditate omittas particulari; non
mortaliter, niſi damnum proximi tantum eſſet, vt
olenti corrigere imputaretur. Dixi *particular*,
tus ex tepiditate omittens correctionem mortali-
ıret. *Granado* auctore. Granad.

go igitur, quando iam erit mortale, correctionem dif-
ando ex dilatione timetur lapſus fratris in pecca-
ile, aut ipſius mors ſine pœnitentia, vel alicuius
m notabile, quod vitare poterat correctione.
ihil horum times, & ſine cauſa differs, venialiter
x *Granado*. Granad.

ctum ne permittere alicuius peccatum, vt melius igatur deliquens? Aſſerit *Palao* ex *Sanchez* & Pal.
*tract.*6.*d.*3.*part.*6.*c.*6.*num.*7. quia non tam permit-
atum, quàm quod proximus non reſurgat, vt poſtea
gerere poſſit. Cum aliis abnego; quia illam per-
a non permiſſionem haud intelligo.

uandonam poteſt correptio omitti, & fratris peccatum em immediatè deferri? Quando peccatum proxi-
um vergit in detrimentum aliorum, nec videtur
r per priuatam monitionem incommodum aufe-
.gr. ſi aliquis proditionem, & incendium ciuitatis
iatur, aut alios hæreſi inficiat; quia pluris ſalus
n, quàm peccatoris deprauati fama ducenda. Ex
Compluт. Hurt.

In huiuſmodi delatio ſit facienda ſuperiori vt Iudici,

Hurtad. *an vt patri?* Poſſe fieri vt Iudici, *Hurtado*, & *Pal.*
Pal. quando crimina ſunt occulta, ſed probabilia: qu
improbabilia ſolum ſunt deferenda, vt patri: mo
ficiat ad remedium; aliter enim poſſes vt Iudici, d
id probare non poſſe, ſed vt Iudex ex officio proui
quirat, ipſi deferre.

92. *Prudenter iudico, me nihil corrigendo factu*
ne, relicta ſecreta monitione, aut inductione teſtium ſ
ferre, & remedium poſtulare? Satius; quia Euange
inſtitutus eſt ad proximi emendationem; vnde ſi
camus remedium non profuturum, poſſumus vtili
Id quod præcipuè in Religionibus obſeruandum
Suar. ſeruit. Addit *Caſtrus Palao*, in Religionibus ſem
Caſtr. mendum, melius ſubditum à Prælato corrigendu
quolibet particulari, dum contrarium non conſta
rendum, ſi ſuperior ſit vir prudens, & ſubdito non
ctus, & delatio fiat tanquam patri. Non tamen de
Beccan. ius violandum. Ex *Becano de fide, cap.*11.*dub.*
93. Proximus propter maiorem profectum ſ
paratus eſt, vt ipſius peccata quantumuis occulta,
miſſa correctione ſuperiori deferantur: poſſem ne
planè. At non id præſumi debet niſi de Societatis
ris, qui hoc ex capite ſuo iuri renunciarunt. Quam
Suar. tionem licitam eſſe, & laudabilem *Suarius* doctiſſ
Mend. dit. Lege *Petrum Hurtado de Mendoza* 2.2.*d.*173.*ſe*

94. *Tenetur ne priuata perſona, quæ non pertraxi*
peccatum, vitam propriam emendare, vt alterum poſ
re? Non (inquit *Coninch de charit.d.*28. *dub.*7.*num*
proximus in peccato eſſet moriturus; quod vix ſ
niſi in eo, qui eſt ſummæ authoritatis, & in pecca
Pal. fidem. *Palao* difficilem hanc ſententiam iudicat;
cator tenetur admittere correctionem à quocunque
cipuè in articulo mortis; quod ſi non faciat, ſibi
Hurt. Porrò *Hurtado* docet, ex vi præcepti correptionis, a
teneri correcturum ad exteriorem emendam, qu
eſt medium ad correctionem proximi requiſitum;
tamen teneri ad interiorem.

95. *Emendatus ne frater poteſt Prælato denunciari*
patri, ne iterum labatur? Negat *Valentia* ex illis ver
audierit, lucratus eris fratrem tuum; quaſi dicat. Ni
amplius. Addit Doctor, in Societate Iesv fratrem
Pal. tum denunciandum eſſe ob qualemcumque maiore
Sanch. tatem. At *Palao*, & *Sanchez* id abnegant meritò, ſi

P

culum probabile cadendi iterum ; quia conſenſus ille in
etate pręſtitus non eſt cenſendus ad hunc caſum extendi.

. *Scio in extrema neceſſitate diuites teneri proximo ſubue-* §.2.
ex iuſtitia ne? Profectò (*D.Thom.2. 2. quaſt.118. art.4.* *De eleemoſyna.*
docente) ex legali pręcepto iuſtitię, quo prohibemur
imum interficere. *c.paſce, Quiſquis paſcendo hominem ſer-*
poteras: ſi non paviſti, occidiſti. Infert *Hurtado de Men-* Hurt.
2.2. tom.2. d.159. ſect.3. §.31. negantem eleemoſynam
mè indigenti, ad omnia damna ſecuta teneri. v.gr. ſi illo
nte orphani indigentes opera patris remanſerunt: & ſic
gentes poſſe diuites cogere ad eleemoſynam in iudicio.
Bellarminus aſſerit eſſe ſolum obligationem charita- Bellar.
quia obligatio iuſtitię nullo in iure inuenitur.

. *Captiuus ne dicendus extremè vel quaſi extremè indi-*
? Negat *Hurtado de Mendoza 2.2. tom.2. d.159. ſect.3.* Hurtad.
quia aliàs non poterant à dominis mancipia detineri.
oit tamen caſum, quo captiuus timeretur melancholia,
ifectione aëris interimendus. *Granado 2. 2. contr.11.d.2.* Granad.
num.21. addit idem dicendum de captiuo viro nobili,
agnę ſanctitatis, & vtilitatis Reipublicę.

. *Multi è proximis indigent, quinam ordo ſeruandus?* In
indigentia (vt cum *Mendoza* loquar *ſect.5.* §.57.) ſuc- Mend.
ndum parentibus, idque ſub graui culpa: non autem
patri, quàm matri, nec vxori, quam filijs. Prius autem
, quàm auo; & filio, quàm nepoti, & fratri, vtpote con-
iorıbus.

. *An extremè indigentibus ſufficiat per mutuum ſubue-*
? Sufficit, appoſita conditione, vt tempore lautioris for-
reſtituat; quia ſi egenus ſubleuatur, quocunque modo
eptum impletur. *Vaſquez de eleem. cap.1. dub.6. num.54.* Vaſq.
imus ſolo indiget vſu, teneorne praſtare dominium? Non,
olum mutuare. *Suarius d.7. ſect.5. num.4.* Suar.

10. *Poſſe diſtributorem eleemoſynæ ex teſtamento omnium*
rum generi pro libito exhibere ſcio: rogo, an poſſit ſi pauper
bi applicare? Poteſt, non ſolum ſi in pauperiem poſt te-
entum incidiſſet: ſed & cum antea inopia laborans id
tori non patuit. *Sanchez ſumm. lib.6. cap.11. num.55.* Sanch.

. *Mihi imponitur à Confeſſario pœnitenti pauperis ſuble-*
ian poſſum mihi inopi retinere? Debeo alteri pauperi lar-
qui à Confeſſarius prǽſcribere intẽdit eleemoſynam pœ-
& ideo alteri faciendam. *Pal. tom.1. tr.6. d.11. p.14. n.10.* Pal.

. *Tenenturne diuites ſeculares priuati, pauperes inqui-*
Suæ obligationi ſatisfaciunt, ſubueniendo pauperibus

ſibi notis, cum propoſito ſuccurrendi aliis occur
Hurtad. quia pauperes frequenter ſe produnt, & nemo peti
niſi tempore peſtis, quo Magiſtratus prouidere ſole
do de Mendoza 2.2.d.159. ſect.3.§.13.

103. *Proximus extrema laborat neceſſitate: te*
diuites non ſolum de ſuperfluis, ſed & de neceſſariis ſ
currere? Tenentur quamuis in dignitate, & faſtu
Mend. detrimentum aliquod patiantur. Minimè verò tene
Granad. tum abſolutè deiicere. *Mendoza ſect. 6. §.56. Qui*
neceſſitate? Tenentur de ſuperfluis ſtatui. *Granado*
trou.3.tract.11.d.2. ſect.4.num.18.

104. *An actus hic diuitis: Nolo erogare de ſuperf*
eleemoſynam in communibus neceſſitatibus, ſit morta
lum? Aſſerit *Suarius de char. d.7. ſect.3.num.7.* Aſ
munibus neceſſitatibus ſolum teneri ſub veniali di
Gran. currere de ſuperfluis. *Granado citatus, n.26.* affirmat.
Hurt. autem §.131. nullam ait adeſſe obligationem.

105. *Quanam, precor, bona dicenda ſint ſtatui ſupe*
Gran. *Granado* reſpondeo *ſect.1. num.3.* Bona temporali
genera reuocantur. Aliqua ſunt neceſſaria ad vitæ
omniumque, qui ſub noſtra cura ſunt, ſuſtentatio
ad ſtatum decenter conſeruandum. Alia denique
vitæ nec ſtatui neceſſaria ſunt, ſuperflua appellant
dicenda ſint ſuperflua, quæ ad meliorandum ſtatum
uantur? Minimè; quia nemo tenetur proprium ſta
proximus amittat ſuum, deiicere: vel ab altiori ac
Gran. deſiſtere. Sic *Granado ſect.1.num.3.*

106. *Periclitatur quis in ſtatu, ob iniuſtam rei*
Vaſq. *amiſſionem: ſubueniendus ne de ſuperfluis ſtatus?* Affi
Hurtad. *quez de Eccl. cap.1. dub.3.num.26.* At *Hurtado de*
§.98. docet, ſi è ſtatu cadens non cogatur mendicar
aut vilem artem exercere: ſed habeat veſtes congr
menta, vt abſque infamiæ periculo poſſit inter ſu
neminem teneri illi ſtatum aſſeruare; quia diuitiæ
dor, quem amittit, non inſeruiunt ad depellendam
ſed augendam dignitatem, quam nulla ex lege i
conſeruare.

107. *Scio, Clericis beneficiatis maiorem eſſe ci*
ras obligationem: quidnam tenentur Epiſcopi, & al
In neceſſitatibus grauibus tenentur totum erog
fluum. *An Papæ hæc obligatio incumbat?* Ita plan
de iure diuino, & naturali, in quo proinde diſpe
Sanch. poteſt. *Sanchez opuſc.tom.1.lib.2.cap.2. dub.40. num*

liter verò Præſul ſummus tenetur Cardinalibus egenti-
s ſubuenire,quorum ſpeciale caput, & cum quibus facit
id vnum.

108. *Tenentur penſionarij?* Ita quidem,ſi penſio eſt Eccle-
ſtica; quia cum hæc ſit pars Eccleſiaſticorum fructuum,
verè beneficium Eccleſiaſticum. Secus ſi penſio eſt laica.
ndoza 2.2. *d.*110. *ſect.*7. §.117. At *Vaſq. de eleem. dub. vlt.* Vaſq.
*m.*22. ait non dari penſionem titulo beneficij, ac proinde
iuſmodi obligationem non inducere.

109. *Tenentur Religionum Militarium Commendatarij?*
uæ dantur titulo laico Commendæ, vt ſcilicet prompti
t ad militiam, non inducunt eiuſmodi obligationem.Nec
ſtat deuota paupertas; quia non eſt adeò ſtricta. Ex *Hur-
do de Mendoza.* Mend.

110. *Inducunt ne obligationem eleemoſynæ elargiendæ, Re-
arium Monaſteria?* Docet *Suarius de Rel. tom.*4. *tract.* 11. Suar.
*c.*16.*num.*13. regulariter loquendo Monaſteria teneri ad
quam eleemoſynam,non tamen ad omne reſiduum,lauda-
ius planè ſuſtentandis pluribus Religioſis impendendum.

111. *Tenentur ne Clerici beneficiarij in neceſſitatibus ordi-
riis,pauperes quærere, vt ſubſidia eis elargiantur?* Tenetur
unt Paſtores,ſecus,ſi particulares perſonæ. *Sanchez opuſc.* Sanch.
*l.*1.*lib.*2.*dub.*39.*n.*4.*&* 5.

112. *Quantum debeant largiri Clerici beneficiarij, expende.*
Hurtado & aliis accipians.Hic quidem *ſect.*5.§.105. Epi- Mend.
pis conſulit quartam partem largiri; quia plerumque
ncipes parum habent reſidui. Clericis aliis, qui parcè
unt, congruam prius ſuſtentationem recipere, & deinde
erflui dimidium erogare: ſed ſi hi omnes tertiam partem
rbeant,ſecuriores fore; & de reliquis duabus, poſſe ad li-
um diſponere; quia redituum Eccleſiaſticorum ſunt verè
mini. Vnde hæc obligatio erit ſolius miſericordiæ, non
litiæ. *Granado* 2.2.*contr.*3.*tract.*11.*d.*3. *num.*21. vult ſu- Granad.
re Epiſcopos quartam, alij verò beneficiati quintam vel
um ſecretam partem elargiri. *Layman.lib.*3.*tract.*2.*cap.*2. Laym.
*n.*3. aſſerit talem obligationem eſſe iuſtitiæ,non tanquam
ritatis.

113. *Adnumeranda ne cum redditibus Eccleſiaſticis diſtri-
iones quotidianæ pro ſingulis horis in choro,ſtipendia mortuo-
,eleemoſynæ Miſſarum, & conciunum?* Negat *Hurtado de* Mend.
doza. Addit *Sanchez dub.*45. Nec ſtipendia Capellaniæ Sanch.
m collatiuæ,nec ſtipendia accepta pro miniſterio, quod
eficiati præſtare aliàs tenerentur.

114. Dixiſti

114. *Dixiſti poſſe vxores, & filios de ijs, quorum* ... *habent, in pauperes diſtribuere: rogo, an aliquand* ... *poſſint, inſcio marito, & patre?* Poteſt vxor abſque ... viri, moderatas eleemoſynas facere, ad ipſius viri ... ſpirituale, vel temporale vitandum, inſtar Abigail 1 ...

Leſſ. *Leſſius lib. 2. c. 12. dub. 14. n. 84.*

Poteſt & ad ſuſtentandos filios ex priori matrim ... fratris, id poſtulante acta ſanguinis coniunctione, ...

Pal. ſius decentia. *Palaus tom. 1. tract. 6. d. 2. p. 13. n. 16.* ... men matrimonio, quæ dedit, in ſuam partem ten... putare, dempto eo quod ex viri decentia ſanguinis ... ctioni adiecit. Poteſt, inſcio, ac repugnante marit... bus ordinariis vigeſimam annorum prouentuum ... ſtribuere; quia in hoc vir non poteſt eſſe rational...

Granad. uitus. *Granadus d. 5. num. 3.* Poteſt filius acquiſita ... præſumpta patris voluntate, diſpenſare. Si pater n... moſynas gerit, pro illo, inuito licet, poteſt filius fac... moderatas exhibeat ex bonis paternis, fratribus t... rata reſtituere, aut ab eis facilem veniam impetrare

115. *Quid Religioſus?* Poteſt eleemoſynas mod... rere, etiam interdicente ſuperiore; quia is non p... moderatum & conſuetum ſubſidium pauperum p...

Sanch. *Sanchez ſumm. tom. 2. lib. 7. cap. 19. num. 96.*

116. *Liberat ne eleemoſyna quotidiana Canonic* ... *omittentem horas Canonicas à reſtitutione facienda* ...

Laym. *hoc intuitu geſſit?* Aſſerit *Layman lib. 3. ſect. 5. tract* ...

Hurtad. *num. 9.* quia præſumitur fuiſſe hæc illorum inten... ges Eccleſiaſticæ ſunt benignè explicandæ. C... *Hurtado de Iuſt. d. 9. diff. 8.* Immeritò externus au... doctus, & eruditus, hanc ſententiam nimis lax... lauit.

§. 3. *De ſcandalo.*

117. *Quonam modo ſcandali peccatum in Co*... *aperiendum?* Reſpondet *Card. Lugo de Pœn. d. 16.*

Lugo. *num. 164.* non teneri te explicare ſpeciem peccat... proximus inducitur, nec numerum perſonarum ... duxiſti.

118. *Scio bonum finem excuſare aliquando à p*... *dali: rogo, an excuſari poſſit vir exhibens vxori* ... *ſuſpectæ, ad comprehendendum eam in delicto, grat*...

Sanch. *nis? Sanchez de Matr. tom. 3. lib. 10. d. 12. num. 13.* alter *Sanch.* externus *in ſelect. d. 35. n. 12.* affirmat p... quia non eſt formaliter cooperari peccato, ſed ... tere materiam miniſtrando, ad grauius dãnum ...

9. *Licet ne ſuadere minus malum vt proximum non ali-uertibilem à maiori auertas?* Negat *Hurtado de Mendoza* Hurt.
d.173.*ſect.*10.§.110. quando quis paratus eſt ſolum ad
s malum, nec de minori aliquid cogitat. v. gr. non eſſe
m hortari fornicandum eum, qui ſolum paratus eſt
terari; quia tunc conſulens vera eſſe fornicationis cau-
orrò *Saa v.peccatum n.*8. abſolutè negauit; quia non Saa.
facienda mala, vt eueniant bona. Attamen memor S.
filia Sodomitis offerentis, vt eos à nefanda libidine
teret, contrariam ſententiam approbo; quia non eſt in-
re abſolutè, ſed ſub conditione; vt ſi paratus ſit maius
re, minus eligat, minus Numine lædendo. *Leſſius* aſſerit Leſſ.
lem licere paratum. v.g. ad ſcandendum Monaſterium
nialium ad ebrietatem prouocare, ad vitandum maius
d flagitium. Sic ille *lib.*4.*c.*3.*dub.*4.*n.*33.

20. *Rogo, an liceat paratum furari à paupere perſuadere, uretur à diuite?* Licere aſſerimus ex mente *Leſſij* conſe-
nter. At ſtando ſententiæ *Hurtado de Mendoza* §.156. Hurt.
poni ſolummodo ei poteſt furtum de rebus diuitis minus
ue peccatum, &c. Aſſerit tandum ſic hortantem, ad reſti-
tutionem teneri. Quod quidem abnego cum *Sanch. de Ma-* Sanch.
*trim.*2.*lib.*7.*d.*11.*num.*24. & 25. affirmante, talem ſua-
poſſe vt ab aliquo diuite indeterminatè furetur. At *Vaſ-* Vaſq.
*q. apud Palaum tom.*1.*tract.*6.*d.*6.*p.*6.*n.*12. etiam ait, poſſe Pal.
terminatè à tali diuite furari perſuaderi; quia non eſſet ra-
tionabiliter inuitus reſpectu ſuadentis, poſito quod fur à fur-
to pauperis aliter non poſſet abſterreri.

21. *Licet ne vexationem redimere? v.g. dignus poteſt pe-cuniam electori offerre alias volenti eligere indignum ad bene-ficium.* Licet; quia minus malum eſt eligere dignum cum
ſimonia, quàm indignum gratis. Illud enim vnicum ſimo-
niæ peccatum, hoc autem contra iuſtitiam diſtributiuam, ac
commutatiuam, contra charitatem, &c. vt probat latè *Hur-* Hurt.
tado Mendoza citat.§.234.

22. *Licet ne petere mutuum ab vſurario etiam non parato ſine vſura dare?* A peccato ſcandali excuſaris, ſi aliqua ra-
tionabilis cauſa adſit. v.gr. pium opus ludus publicus, conui-
uia, tornamenta, & ſimilia iuxta proprij ſtatus exigentia,
quæ ſine decore haud poſſunt omitti. *Sanch. ſumm. tom.* 1. Sanch.
*lib.*1.*cap.*8.*num.*23. aſſerit petere haſce ad inutilia, & vana
eſſe mortale; quia petens mutuum cum vſuris dire-
ctè intendit ſolum mutuum, vſuras verò ſolum permiſ-
ſiue.

123. Licitum

123. *Licitum ne à malo miniſtro petere Sacramen* quidem ſi ſit paratus, vel obligatus, aut neceſſitas oc quia hæc actio poteſt rectè geri, mundante prius S
Azor. te conſcientiam ſuam. *Azorius tom.2.lib.12.c.17.q.7.*

124. *Quid ſi Sacerdos ſit excommunicatus?* Si non ratus, & neceſſitas non vrget extrema, haud eſt in mi
Vaſq. adducendus Sacramenti. *Toleratus eſt.* Adhuc *Vaſque de char.q.43.art.8.dub.4.num.42.* affirmat induci no ſine neceſſitate, aut maiori vtilitate; quia exiſtimat e municationem exercitium Sacramentorum etiam t prohibere aliàs exiſtenti in gratia, & ad miniſterium i
Mend. *At Hurtado de Mendoza,* docet poſſe ab huiuſmodi S te etiam abſque cauſa vlla Sacramentum peti; quia iuſtificari per contritionem, quo in caſu excommu illum ab vſu actiuo Sacramentorum non impediret. E ſtantienſi enim Concilio excommunicatus toleratu fidelibus, etiam in Sacramentis poteſt inuitatus con care.

125. *Poſſunt ne tabernario vendituro cum fraude vendere: ſi non inueniatur alius, qui velit emere?* Negat
Hurt. *Hurtado d.10.diffic.7.* ſed ex mente *Sanchez* aſſero; q bernarij fraudes ex mera illius malitia procedunt.

126. *Licet ne rogare iudicis concubinam, vt ipſum*
Sanch. *titium reddat?* Negat *Sanchez ſum. tom.1.lib.1.cap.1.n.* quia non poteſt illa iudicem alloqui, quin periculo p
Mend. di ſe exponat. At *Hurtado de Mendoza ſect.11. §.143.* licere, ſi adſit iuſta cauſa, nec alia appareat via iudice dendi proprium; quia iudex & concubina ex malitia querent, quorum crimen cum graui incommodo vitar teneor.

127. Licet ne petere à Mago ſolutionem maleficij, uis ſciam illicitè ſoluturum? Licet, ſi ſcio licitè poſſ
Mend. ſoluere; quia ex ſola malitia iniquè agit. *Mendoza ſ* §.205.

128. *Excuſatur ne à peccato ſcandali offerens pe Sacerdoti nolenti puerum moribundum, ſine pretio bapt* Non, quia Sacerdos peccat ex mera malitia; & ille no emere Sacramentum, ſed iniqui miniſtri allicere vo
Mend. tem, ne infans abſque Baptiſmo pereat. *Mendoza ſe* §.111. addens, idem aſſerendum in quacumque graui n tate, quæ proculdubio à vitando ſcandalo Phariſaic cuſat.

129. *Licet ne deponere pecuniam apud vſurarium*

ſ ? Excuſat aliquis externus apud *Sanchez ſum. tom.*1.
*. num.*3. quia hæc depoſitio non videtur cauſa fœnera-
is. Aſt ego cum *Mendoza ſect.*14.§.101.aſſero non licere Médoz.
graui piaculo; quia daret occaſionem proximo grauis
Si, non tamen ad reſtitutionem obligarem; quia non
aret contra iuſtitiam.

30. *Scio, præbentem occaſionem proximo aliàs parato ad*
modum à crimine ſcandali excuſare: rogo, an ſaltem venia-
delinquam, ſi petam abſolutionem à malo miniſtro parato
feſſiones excipere? Aſſerit *Sanchez lib.*3.*c.*8.*n.*23.ſi in hoc Sanch.
nulla vrget neceſſitas.

31. *Tenemur ne aliquando abſtinere à rebus licitis, ex qui-*
proximus ex infirmitate ſcandalizatur? Ita planè. v.g. fœ-
a habet ius ſacrum audiendi in hoc vel illo templo:
ſeundi per hunc, vel illum vicum: proſpiciendi per fene-
m. At ſi timet, ſe in hoc templo aut vico, aut ſub feneſtra
liquo expectari, qui illam proſpiciens, arripiet occaſio-
a ruinæ: & poteſt commodè aliud templum inire, &c. te-
ur id præſtare; quia quando abſque magno incommodo
ſumus, peccatum proximi vitare tenemur. *Caſtro Pal.* Pal.
*t.*1. *tract.*6. *d.*6. *p.*7. *num.*4. Si autem magnum adeſſet in-
nmodum, non tenetur fœmina ab huiuſmodi actibus ab-
iere; quia ſe habet remotè, & per accidens ad alterius la-
m; quod potius eſt ſcandalum acceptum, quàm datum. Mend.
*ndoza ſect.*31.§.404.

132. *Tenetur ne fœmina ſuo ſtatui ornamenta congrua ie-*
are? Negat *Granado* 2.2. *contr.*3.*tract.*13. *d.*5. *ſect.*5.*r.*31. Gran.
id de valde nimiis ornatibus? Tenetur reſpuere ſub mor-
i, non ſolum ſi ſciat, ſe ab aliquo in ſpecie concupiſcen-
m; ſed etiam ſi credat, ſe fore alicui indeterminatè lapſus
caſionem; quia talis ornatus eſt illicitus, & ad illud fœmi-
ius non habet. Sic *Granad.* At *Layman lib.*2. *tract.*3.*c.*13. Gran.
*n.*21. *q.*13. aſſerit nimium ornatum, malo fine ſecluſo, Laym.
lpam venialem non excedere; quia ſecundùm ſe non eſt
alus, nec prohibitus.

133. *Tenetur ne à choreis licitis abſtinere, ob dubium, ne*
quis illam concupiſcat? Non. At ſi id ſciat, aut timeat pro-
abiliter, & ſine incommodo poſſit, debet abſtinere. *Mendoza* Mend.
*ſect.*28.§.319.

134. *Num quis teneatur ab operibus bonis de præcepto, aut*
conſilio abſtinere, ne det ſcandalo occaſionem? Opera præ-
pta ob aliorum ſcandalum nunquam eſſe omittenda docet
*Vaſquez opuſc. de ſcand. a.*8. *dub.* 1. *num.* 4. quia vnuſquiſque Vaſq.
tenetur

tenetur vitare magis proprium, quàm alienum pecc
operibus autem de conſilio non abſtinendum ob ſca
ex malitia: ob ſcandalum autem ex infirmitate abſti
Valent. ſemel, aut iterum: ex *Valentia tom.3. d.3.q.18.p.4.* S
Mend. *tadum de Mendoza ſect.20.* §.256. probabiliter vald
dere, ad vitandum ſcandalum ex infirmitate omitt
omne illud præceptum poſitiuum, ex cuius omiſſio
lum aliud proximo ſequitur inconueniens; quia De
ricordiam vult, & non ſacrificium. Admonet, oc
ſcandali ex infirmitate, per aliquod breue tempus a
vnde ſi diu durent, plus malitiæ, quàm infirmitati
comperiuntur: & ideo non propterea opus præſ
omittendum.

§.4. *De Comœdijs.* Azor. Comit.

135. *An ſit peccatum Comœdijs intereſſe?* Ob vanat
ſitatem etiam ſi res turpes turpiter repræſententur
probabile periculum lapſus, & delectatio non tra
rem repræſentatam, non eſſe mortale affirmat *Az*
lib.5.cap.27.q.7. Sed ſatius *Comitolo* hæreſcere *lib.5.q.*
trarium exiſtimanti. Ego quidem virum timoratæ co
tiæ nobilem exemplarem ſpecialiter Sacerdotem à
graui ſcandali ſaltem non liberarem, quando turpia
exponuntur.

136. *An peccent mortaliter ſuis ſtipendijs hiſtriones*
loſos plerumque, & tot adoleſcentibus ſcandali excita
virginibus laſciuiæ magiſtros, alentes? Affirmat *Hu*
Mend. *Mendoza 2.2.tom.2.d.173.ſect.28.* §.367. quia ſca
commune fouent, cum ſine illo ſubſidio hiſtriones ta
munus, tamque Reipublicæ pernicioſum non exe
Bald. Porrò *Baldellus tom.1.lib.3.d.18.num.11.* verum id p
iis, qui primò ad Comœdias confluunt; exiſtimans
non peccare mortaliter eos, qui confluunt poſt aud
ſufficiens; quia licet ille non adeſſet, ideo Comœdia
meretur.

Mend. 137. *Peccant ne Magiſtratus Comœdias permitten*
§.5. rit *Mendoza ſect.29.* §.377. quia ex huius mali per
De charitate ad Deum, & proximum in communi.
non vitatur maius malum, ſed omnia vitia conf
Quam piè Philippus IV. verè Catholicus Comœdia
ſpaniæ Regnis hoc anno 1646. vt communem peſ
gio ablegauit edicto.

138. *Verſatur quis in mortis articulo, & putat ſe no*
ſufficientem contritionem, & ideo petit confeſſarium: v
teneatur hic cum diſcrimine propriæ vitæ eum adire,
Suar. *uere? Suarius* debere affirmat. At cum Coninck in

ortè eſſet pœnitens ita rudis, vt vel neſciret con-
ſe neceſſariam, vel modum illam eliciendi. Addo
uthore me non teneri cum eodem periculo doce-
ab hæretico ſeductus eſſet, ita vt vincibiliter ve-
»raret. Vel eum, qui cum eadem ignorantia con-
ſtum celebrat. Vel cum quis filiam vult proſti-
filia videatur ſpiritualiter peritura.

teneatu cum propria vita diſcrimine ſubuenire in-
te Baptiſmo aliàs eſſet moriturus? *Saa* affert ex Saa.
teri; ſed cum Suario contrarium affirmo; quia
d medium ſubeſt miſero ad ſalutem, cum ſit in-
itionis.

adultus eſſet? Cum *Saa* ſentirem, modò ruditate Saa.
laboraret.

u qui in vita periculo conſtituitur Prælatus ſum,
i. Teneris peſte infectum cum vitæ periculo;
iè, niſi, vt dixi (ex *Toleto* & aliis) ſalus animæ Tolet.
o tali viſitatione indigeret.

teneatur mater grauida, permittere ſe ſecari, vt fæ-
tr alioqui ſine Baptiſmo moriturus? Nec in deſpe-
ob lethalem ægritudinem conſtituta teneri Do-
affirmant; quia vel illum exiguæ vitæ articu-
t.

etur ne quis proximum inuitum à mortis ſpiritua-
ralis periculo liberare? Si poſſit etiam inuitum à
nortis diſcrimine eum liberare tenetur, non au-
to ſi non poſſit ſine ſuo graui incommodo, aut
ir. Sic *Saa* ex Nau. Saa.

teor ne damnatum ad mortem iniſtè, etiam cùm poſ-
redimere? Imo authore *Saa* ipſe ſe redimere te- Saa.
d ſi redimam? Poteſt eum tibi in ſeruum perpe-
Iniuſtè damnatum redemi. Potes quidem in mul-
ı ſeruum accipere, ſed ipſe ſe redimere poterit.

ſum ne proximo malum corporale ad ſalutem ani-
? Potes; & mortem ob Reipublicæ bonum; &
ioqui valde nocituro mortem non odio, ſed ad
lamnum tuum; & de morte eius gaudere, ob
ſecutum. Sic. *Saa* ex Soto. Saa.

teor ne inimico ſigna amoris oſtendere? Reſpondeo
ion teneri, niſi in caſu neceſſitatis, ſcilicet cum ei Tolet.
haritate ſubuenire; & cum alioqui ſcandalum
t; & ſalutantem te reſalutare; & veniam peten-
ari.

§. 6. De correptione fraterna, Eleemoſyna, & ſcandalo, varia.

147. *Eſt ne frequenter peccatum mortale proxi[...] corripere?* Ex *Granado* aſſero tarò concurrere circ[...] omnes, vt præceptum correctionis fraternæ obliget [...] tali, præterquam in Prælatis, quorum maior eſt [...] ſubditos corripiendi, vnde facilè poteſt in eis eſſe [...] ſi ex negligentia, & timore correptionem ne[...] omittant.

Gran. 148. *An teneatur publicè corripere quilibet publi[...] tem?* Ferè non teneri qui Superior non eſt, aſſero cu[...] *tia*; & adiicio ſtatim Superiori poſſe huiuſmodi cr[...]

Valent. dicari, ſi ſperatur fratrem eſſe ab illo corrigendum.

149. *Nil profuturam video correptionem, vel iam [...] quens ad meliorem frugem recepit, vel ſpero fore, vt [...] alio recipiente reſipiſcat, vel crimen eſt veniale, vel m[...] certum, vel à me aptior locus ſperatur, aut tempus.* A[...]

Valent. reptionis te omnino liberari cum *Valentia* affirmo.

150. *Quinam nomine pauperum intelligatur?* H[...] Monaſteria, Eccleſiæ indigentes luminaribus, orn[...] fabrica; hos, qui non poſſunt honeſtè viuere iu[...] conditionem, licet ſint alioquin nobiles, cenſeo [...] nominari cum *Vaſquez* & *Molina*.

151. *Qui habet certam pecuniæ ſummam paup[...] ſtribuendam tenetur ne eligere pauperiores?* Minim[...] pauperes eligat. *Poteſt ne eligere quodlibet ex ſupra [...] Monaſterium, Hoſpitale*, &c. Poteſt, niſi aliam, eſſe [...] mentem ex ſignis claris, & coniecturis conſtet.

152. *Debet ne Clericus id quod detrahit ex nec[...] ſtatus decentiam viuendo parcius pauperibus dare, ſi[...]

Molin. fluum?* Non debere cum *Molina* aſſero, quia bona [...] patrimonialia ſuſtentationi debita.

153. *Lucrantur Clerici ratione alicuius Miniſt[...] pro Miſſis dicendis, concionibus, comitandis defunctis, [...] ſtrandis Sacramentis, &c. Tenentur ne de iis vt de [...]

Sanch. eleemoſynam exhibere?* Ex *Sanchez* doctrina aſſero n[...] ri, etiam ſi ad illa miniſteria ratione officij obligaren[...] quaſi patrimonialia bona reputantur.

154. *Scio in graui pauperum neceſſitate diuitem n[...] ſuperflua non peccare mortaliter: rogo, an ſi teneretur [...] tali impertiri, deberet inquirere pauperes?* Solùm deb[...] fereri occurrentibus. *Num omnibus?* Aliquibus. *An t[...]

Vaſq. digentiam ſubleuando?* Sufficit aliquid dare. Omnia e[...]

155. *An diues teneatur proximo ſubuenire etiam i[...] ma neceſſitate conſtituto cum graui proprij ſtatus detr[...]

ri ex *Coninch* affirmaui. Addo ex *Toleto* cum inter Conin.
non conueniat,quando peccat mortaliter, qui non Tolet.
moſynam, non facilè condemnandos diuites, qui
untur: monendos tamen vt faciant quantas maxi-
it,ne ob omiſſas eleemoſynas illis in die iudicij di-
iſcedite maledicti, &c.

'oteſt Religioſus eleemoſynam dare, cum credit id Præ-
'e? Poſſe aſſero cum *Toleto*, qui adiicit in extrema Tolet.
e poſſe,etiam renuente Prælato,in graui verò facul-
tendam, ſi probabiliter de Prælati voluntate non

An poſſit tutor eleemoſynam dare? Poteſt,ait *Sa*;quia Sa.
ona adminiſtrat.

Surripuit quis in extrema neceſſitate conſtitutus, nec
an oblata extrema neceſſitate tenetur reſtituere?
:ri *Valentia* affirmauit. Valent.

Quandonam dicitur ſcandalizatus populus? Cum de-
es & honeſti viri ſcandalizantur. Sic *Sa*.

EXAMEN VI.

Circa materiam de virtute Religionis.

CAPVT PRIMVM.

De eſſentia virtutis Religionis.

Q*Vid eſt Religio?* Moralis virtus exhibens debi-
tum cultum Deo tanquam primo rerum om-
nium principio.

2. *Quodnam eius obiectum?* Proximum qui-
qua actio ad Deum directa: remotum verò Deus:ma-
humanæ actiones,quibus cultu. & honore Deus affi-
ormale verò Deo cultum eum exhibere.

In virtus Religionis à reliquis virtutibus differt? A
gicis& moralibus differt.Theologicę enim proximè
ſpiciunt, morales autem hominem exornant aut in
ad proximum, aut in ordinę ad ſe ipſum; at Religio
ornat in ordine ad Deum.Etiam differre liquet à vir-
i Sancti ex propria excellentia coluntur, quæ Dulia
tur; Religio enim Dei reſpicit excellentiam.

4. *Religionis actus recenſe.* Interni deuotio, oratio; ext ni Adoratio, votum, iuramentum, de quibus ſupra.

CAPVT II.

De Oratione in communi.

5. Qvid eſt Oratio? A Deo rerum decentium petitio. V ad Deum illa dirigatur, vel ad alios per ipſum.

6. *Quotuplex illa?* Triplex. 1. Publica, aut Particula 2. Mentalis, aut Vocalis. 3. Obſecratio, Poſtulatio, Ac gratiarum.

7. *An neceſſaria?* Ita quidem ex Religionis præcepto, conſequenter diuino obligante indeterminatè ad mental aut vocalem.

8. *Quonam tempore obligat orationis præceptum?* Arrid mihi ſententia illa triplex tempus in particulari ex vi pr cepti aſſignans. Primum eſt, mortale initium diſcurſus p fecti. Secundum mortis articulus. Tertium aliquoties in v tæ decurſu, vti de præcepto Deum amandi aſſignaui. Pro ctò Eccleſiaſtico iure tempus determinatur Miſſam audien præcepto, quando Sacerdos pro Populo precatur. Cæter aliàs obligat aliorum vi præceptorum, v. gr. quando tene peccator ſe diſponere, vt gratiæ diuinæ reſtituatur ad Sac mentorum adminiſtrationem: grauis tempore tenta nis, euidenti mortis diſcrimine, & ſimilibus. Adiicit *Leſius* nos teneri adeò hærere orationi, vt vnus menſis in ger non elabatur. *Quonam crimine omittens in his caſibus o tionem, ſeſe illigat?* Mortali quidem, ſi menti occurrat obl gatio.

9. *Quænam in oratione debent poſtulari?* Res neceſſari animæ ſaluti, virtutes ſupernaturales gratia, &c.

10. *Formam orandi exprime.* Dominica oratione præſc bitur; prius enim Deum inuocamus; mox ſeptem inſtar modum petitiones adiicimus; demum approbatione ter namus.

11. *Quænam requiruntur, vt oratio ſit meritoria?* Pri quidem actio libera eſſe debet. Secundò honeſta, quod pernaturaliter erit quando eam fides comitatur. Tertiò ctus finis. Quartò humilitas. Quintò denique propoſi de reliquo non delinquendi.

12. *Vt tamen ſimul ſatisfactoria ſit quid adiiciendum?* P nali

ærdam : quia ſic proportionata eſt ad debitæ pœ-ionem.

ſit impetratoria? Requiritur bonitas ſupernatura- operationis; quia ſufficit tale eſſe opus, vt intuitu t Deus impertiri quod petitur tanquam eiuſmodi muneratur.

verò infallibiliter impetret? Hæ requiruntur con- :. Iuſtus debet eſſe qui petit. 2. Pollere fide circà , benignitatem, ac fidelitatem Dei. 3. Agenda eſt ui petit. 4. Res quæ poſtulatur, neceſſaria ſit ſiue ad ſalutem animi futura eſt. 5. Perſeuerandum in Tunc autem haud ex iuſtitia erit impetratoria, ſed te; quia ad rationem debiti, ex iuſtitia requiſiſcunt ex parte operationis.

Iuſtitiam eſt proprium orare? Rationabilis creaturæ, licet, aut hominis. *An Christo conueniat?* Chriſto viatori conuenit. Imo *Suarius* affirmat etiam in enti Iæſu orationem conuenire. Profectò *Vaſquez* Vaſq. trarium aſſerentis, exiſtimo Chriſtum apud Supe- obis exorare, non ſolum ex operibus in vita ge- ulnera præſentando; ſed etiam nouo actu peten- tidem noua deprecatione, aut ſubmiſſione; quia quod ipſi non ex liberalitate, ſed ex iuſtitia de-

nam noſtræ Orationes ſunt dirigendæ? Deo præ- bonorum, quæ expetere debemus, authori, ac Domi- lis ac hominibus beatis deinde, quorum manibus Dei thronum deducitur gratia futura.

animabus in Purgatorio exiſtentibus? Aliqui af- obabiliter. Ego arbitror haud eis dirigendas ora- nia eo in ſtatu nondum exiſtunt, vt poſſint noſtras noſcere vnde otioſæ videremur. Niſi Angelos ea- nimarum cuſtodes rogaremus, qui ad ipſarum co- n afferentes orationem, explere poſſent, quod de- i.

o quibus orandum? Pro cunctis, qui nondum æter- em ſunt conſecuti. Minimè pro damnatis; quia vel iſtoriam Bellarminus irridet. Quod ſi certa libera- ætetq; ordinariam legem aſſero accidiſſe.

ntalis ac vocalis oratio quidnam? Mentalis quidem s ad Deum eleuatio. Vocalis autem addit quandam a ſignificationem petitionis in intellectu reſ-

20. *Requiritur ne aliqua attentio ad orationis ſub-ſtantiam?* Attentio requiritur neceſſariò; ſed ſuffici dere aut ad verba, aut ad ſenſum, aut ad Deum, aut pro qua preces funduntur. Porrò etiam ad effectus o nempe impetrationem, meritum, ſatisfactionem, & lem animi refectionem aliqua attentatio eſt neceſſar

21. *An præceptum vocalis priuatæ Orationis?* Min pro dignitate profunditur oratio, quaſnam requirit co adeſſe debet boni finis intentio, ſacer locus, habitus ris decens, ac vocis.

CAPVT III.

De Horis Canonicis.

22. QVidnam *Horæ Canonicæ?* Hæ laudes, qu horis iuxta Canones aſſolent recitari. Offic uinum vocitantur: quia publica Dei laudatio à ſacro inſtituta.

23. *Vſum horarum Canonicarum exprime.* Antiqu eſſe, ac ex tempore Apoſtolico deriuatum aſſero. Cho dem ſemper ſacer habitus ab Spiritu Sancto inſtitum

24. *Horarum materiam aſſigna.* Verba ſunt diuin accommodata, v. gr. Pſalmi, Cantica, Hymni, Lectio ponſoria, Verſiculi, Benedictiones. Abſolutiones, C Inuitatoria, Antiphonæ, Collectæ, Oratio Dominica tio Angelica, Symbolum, queis ſuo ordine digeſtis diuinum componitur.

25. *Eius diuiſionem expende.* In duas partes diui cturnam & diurnam. Nocturna quidem Matutinum des complectitur; Diurna autem Primam, Tertiam Nonam, Veſperas, ac Completorium. Octo quidem institutione primaria extitere, iam vſu ad ſeptem laudes enim Matutino adhæreſcunt Hoc certè tri cturnis conſtat; quia olim tribus adiectis interſtitiis in beatiſſimæ Trinitatis honorem recitabatur, legi turalis, Scriptæ, & Gratiæ in memoriam.

26. *Impletio præcepti quamnam vocem requirit?* Eccleſiæ canentes, aut recitantes publicè; voce vtan poſſit exaudiri. Priuatim recitans eam proferat voc ſublatis impedimentis à ſe ſaltem audiri valea

Azor. *Azorius* ſolam labiorum articulationem require

te percipi non poſſit. Sed cum *Suario* & aliis contra- Suar.
ſerui.

Quid de muſica? Vſum laudo Organi reliquorumque
ıentorum? Attamen moneo verſum ab Organo, aut
ıſtrumentis celebratum humana ſubmiſſa voce ſup-
:bere.

Capvt IV.

Quinam recitare teneantur.

A*D quoſnam pertinet Horas in Choro recitare?* Per ſe ad Eccleſiaſticas perſonas, queis aliæ haud Ordine coratæ adiici poſſunt. Spectat item ad Regulares di- uidem titulo, quorum non omnes Choro addicuntur, nim aut grauioribus ſalutis animarum, aut inferiori- ıporariis miniſteriis curam impendunt. Porrò accu- Choro deputandi hi Ordines, quibus prædicandi cum pendet.

An præceptum extet Horas in Choro recitandi? Eccle- hedrales, ac Collegiatæ præcepto tenentur; ſecus Pa- les, & inferiores. Porrò Regulares iuxta inſtituta aut ır, aut liberantur. Grauis planè obligatio hæc reſpe- nmunitatis. Epiſcopi & Prælati hac lege minimè ad- ntur. Regularium qui Choro addicuntur poſſunt ſub ı à conſtitutione obligari. Canonici Choro intereſſen- uiter non delinquunt, ſed diſtributionibus quotidia- uantur. Horæ denique Templis huic dicatis mini- ecitandæ.

Quinam extra Chorum priuatim recitare Horas te- ri Tribus modis poteſt quis ad priuatam recitationem Primò ex ſacro Ordine, obligatio quidem iure Cano- torta, quæ non ligat minoribus Ordinibus initiatos. ò ex profeſſione Regulari, obligatio à iure conſuetu- rta non reſpectu omnium, ſed eorum qui Choro de- ır, cuius omiſſio ex genere ſuo mortalis eſt. Tertiò ex aſtico Beneficio vnico aut multiplici, obligatio, quæ gat duplici Beneficio fruentes, bis aut ſæpius quotidie :. Nec obligat ad ſemel recitandum titulus ſine poſ- :, multò minùs ſi lite implicatur. Obligat tamen poſ- ıum ſpe *moraliter certa* fructuum percipiendorum. *ıa obligat titulus ſine adminiſtratione,* ſed qui volun-

tariè fructus non percepiſſet, teneretur; ſecus qui
rius violentiam, aut potentiam fructus non percipe
ſpes certa recuperandi adeſſet.

31. *An teneantur recitare Canonici, qui ex Ec*
conſuetudine vnico, aut duplici anno fructibus non f
Probabile arbitror non teneri; probabilius cum
contrarium affirmo; quia voluntariè illi huic one
ciuntur.

32. *Qui fructus percipit ſtipendij loco ob docendam*
maticam, tenetur ne recitare? Minimè.

33. *An teneatur qui fruitur penſione ob ſecularia*
Non tenetur, ſecus qui Clericali titulo; debet enim
Deiparæ Officium recitare.

34. *An qui Praſtimonio, aut Capellania collatiua f*
Ita quidem, ſecus ſi collatiua non ſit; tunc enim Be
non eſt.

35. *Num qui integrè Beneficium commendatitium*
Recitare debet, ſicut qui manuale Beneficium obtin
poſſidet.

36. *An Coadiutor?* Non tenetur recitare, ſi non
ſtrat; quia obligatio illa proprietarium tenet.

37. *Num poſſit ab huiuſmodi obligatione Beneficij*
excuſare? Si fructus tertiam congruæ ſuſtentatio
tem non implent, v. g. quantitatem vigintiquinq
torum, Beneficiarius excuſatur, quia ius non exigit
ab eo, qui ſtipendium non ſuſcipit. Attamen hu
Clericum monerem ſaltem ſolemnioribus diebus, li
teneatur, ob perceptam ſuſtentationis portionem
recitare.

CAPVT V.

Quodnam recitandum Officium?

38. QVodnam Officium ſit recitandum? Ex antiqu
muni iure Clerici tenebantur, priuatim O
recitare iuxta Breuiarium ſua in diœceſi approbatum
ſe autem nouo Pij V. iuxta Bullæ eius præſcriptum
debent.

39. *An delinquat qui vnum Officium pro alter*
Venialiter tantum peccare aſſero, qui id agit, ...
cium Paſchatis & Pentecoſtes ...

ɔminicæ Officium frequenter omittatur, nec quotidie Officium pro Sancti breuiori commutetur. Ratio eſt, æcepti ſubſtantia Officij eſt Canonici recitatio, recicem hoc, aut illud accidentale reor. Verum excepi du- 'aſchatis Matutinum; quia licet Canonici Officij ra- ɔmnibus militare videatur vſus iuſtè contrarium ob- , quod ſpeciale priuilegium ſit illis ſolemnitatibus ſum.

An aliquando nec venialis erit culpa, vnum Officium ro recitare? Non delinqueret venialiter, qui id iuſta ex- ræſtaret. v. g. ſi alterum ex charitate iuuaret; ſi gra- ıs occupatus temporis laboraret inopia; ſi ex effectu- ɔotione ſpeciali illud vellet ſemel, aut bis in anno licui libare obſequium.

CAPVT VI.

Ordo recitandi.

A*N ſit piaculum, ordinem Officij variare?* Venialis cul- pa eſt, vel à minoribus Horis incipias, & termines ɛtino, vel lectiones Pſalmis præponas, vel ſequentis atutinum recites priuſque præſentis obligationem tris in parte, aut in toto.

Quodnam peccatum eſt Sacrum celebrare ante Matu- itationem? Si adeſt cauſa, nullum; ſi non adeſt, ſo- ıdò veniale erit; quia ſemper aliqualis negligentia etur.

Delinquit ne, qui Officij incepti aliquam horam, aut m interrumpit? Si diuidas vnum Nocturnum ab alio riſtinum vſum, non delinquis. Culpabilis interruptio n Horæ aut Pſalmi, aut lectionis, &c. Si notabilis, ſit s erit; ſi adeſt cauſa, minimè. Laudes poſſunt, adhibita no Oratione diuidi. At interruptio Nocturnorum orarum ſpatium non excedat, ſi velis à veniali culpa re. Porrò nullam eiuſdem diei interruptionem quan- longam mortalem eſſe reor.

Exprime obligationem eorum, qui priuatim Officio reci- ant operam. Tenentur recitare integrè, intelligibili- eſsè; nec enim mentalis pronunciatio ſufficit, vt falsò olim aſſeruit. *Extra Chorum* Officium paruum, & De- um *obligatoriè* non recitatur, ſecus Litaniæ, quando

Rr 5 pro-

proceſſioni quis non interfuit; quia expreſsè pr
in Rubrica; vnde improbo Neoterici docti aliàs,
ſententiam aſſerentis haud neceſſariò Litanias priu
citandas.

CAPVT VII.

Peccatum non recitandi.

45. Q*Vantum peccatum eſt ſemel totum Officium* Mortale,ſicut die præcepto non ieiunare; ceptum illud ex genere ſuo obligat ad mortale. *partem omitte.* Mortale etiam eſt; quia grauis mat

46. *Partem Officij notabilem aſſigna.* Quælibet H ctu totius Officij, cuiuſlibet Horæ dimidium. Mat tuor Pſalmi longiores, vel tres Lectiones cum Reſ Hinc colligo tres Pſalmos breuiores, tres ſine Reſ lectiones materiam paruam eſſe, & eius omiſſione bilem tantùm venialem futuram.

47. *Erit ne multiplex peccatum, totum ſeptem Officium omittere?* Vnicum quidem peccatum, ſe vnius Horæ omiſſione; quia vnicum totius Offici ptum eſt.

48. *Quandonam hoc peccatum contrahitur ob Offi nem?* Tunc conſummatur, quando quis non recit mum admittit. Sed ſi rem ſpectes, quando termin nec ſubeſt tempus recitationi. *Incipio ante diei tern* duodecima exaudiatur Hora ante Officij termin cùm non multum ſubeſt recitandum, imples pr Quòd ſi bona fide iudicaſti tempus ſufficiens adeſſe initium Officij dies terminetur, non peccaſti, & pr impleuiſti. *Duo ſunt Horologia.* Segnius prius inſon terminatum iudices diem.

CAPVT VIII.

De Attentione.

49. A*N ad recitationem Horarum interior reat tentio?* Probabile eſt, neceſſariam non eſſe tentio adſtrandi; quia Eccleſia interiorem actum n

P

. Probabilius arbitror eſſe neceſſariam; quia Eccle- ræcipit, ad quod attentio neceſſaria eſt. Etſi autem tum internum non poſſit præcipere, poteſt planè eſt externo. Scio in quacunque ſententia ſufficien- tentionem vel ad Deum, vel ad ſenſum verborum a verba; hæc enim quæ minor eſt; confuſam inter- alem attentionem includit.

voluntariè à toto Officio attentationem auerti: an te- re? Minimè; (ſecus ſi voluntariè) quia exprimens æcepti ſubſtantiæ feciſti ſatis.

s inhibent attentionem externa aliqua actiones, ab- icet, induendi? Abſque crimine lethali poſſunt cum ie copulari; quia ex habitu ad huiuſmodi actiones, diunt notabiliter. Porrò neceſſitas te, & à veniali iberaret.

CAPVT IX.

Tempus recitationis.

Vonam tempore Officij hora recitanda? Vt à mortali peccato abſtineas, ſufficit[1] recitare à media nocte i, vſque ad mediam noctem alterius, qui dies vnicus eſt. Vti nec veniali fœderis, & publicæ recitationi, æ tempus Horarum præſcriptum eſt.

Qui hodie non recitaui, debeo ne craſtina die ſupplere? uia diei onus, quemadmodum ieiunium.

Quodnam piaculum ſit anteponere, aut poſtponere Ho- itationem? Nullum ex cauſa; quia huiuſmodi reci- quoad ſubſtantiam, nec quoad modum aliqua labo- mitate. Profectò moderata antepoſitio, aut poſtpo- t. vnius aut duarum horarum, etiam ſine cauſa & ex idine venialis non eſt. Si autem notabilis ſit, à veniali ratur, *Suari.* authore.

Quanto tempore poteſt anteponi Matutinum? Scio *San-* ſra citandum afferre ex aliquibus prima aut ſecunda t meridiem poſſe ſequentis diei Matutinum recitari a mortali. Ego quidem, poſt diligenter Doctorum ta placita, aſſero quarta poſt meridiem hora, imò ter- dimidia, ad ſummum tertia poſſe iuſtè recitari; quia natus communiſque Eccleſiæ mos ſuffragatur. Pro- inis antepoſitio vſque ad ſecundam horam cum di-

midia

midia ſuprà aſſignatam à veniali culpa immunis n
Qui autem hora prima, aut ſecunda ante meridie
taret, mortali crimine fœdaretur; quia ante tempus V
conſignatum, ſequentis diei Officio intempeſtiuè o
daret. Si autem conſuetudo tulerit, hora tertia, aut ſ
cum dimidia poſt meridiem poterit Matutinum reci
veniali piaculo. At adhuc ad meridiem allicere priuil
ita vt hora prima, aut ſecunda recitetur, non erit vſus
mi, ſed abuſus; quia tempus ab Eccleſia celebrationi
rarum deputatum anteuertitur.

Capvt X.

Cauſæ excuſantes à recitatione.

56. Q*Vanam à recitatione Horarum cauſa excuſa*
primis excuſat naturalis obliuio faciendi,
pene eſt impoſſibilis. 2. Breuiarij inculpabilis caren
culpabilis fuit, tunc vnicè delinquitur, quando v. gr. p
impoſſibilitate recitandi futura Breuiarium in pelagu
citur; poſt pœnitudinem autem non peccatur. 3. Loque
poſſibilitas. 4. Cæcitas. Nec tenetur Horam integram
memoria tenet recitare, imò nec integr... commun
ſpeciale Officium; quia Eccleſia præſcribit variat
per ferias, ac ſanctorum ſolemnitates. *Poſſum cæcus*
recitare, & à ſocio exorare, vti legat me audiente le
Potes quidem, ſed non teneris. *Adeſt dies, cuius integru*
cium memoria teneo. Iſto ſolummodo teneris recitare.
me ipſum non exaudio. Adhuc recitare teneris. 5. Graui
tudo, quaſi corriperis, haud neceſſarium Medici aut ſ
ris conſilium. *Dubito de infirmitatis ſufficientia.* Conſu
dicum, vt declaret, Superiorem adi vt in aliquali dubij
dine diſpenſet. *Quænam ægritudo grauis reputanda?*
dolor acutus ſeu capitis, ſeu ſtomachi, &c. *Poſſum æ*
dimidium Officium, aut Horam integram recitare. Non
ris; quia nunquam poſſet iudicium moraliter certum
quandonam ægrotus à lege recitandi omninò libera
cum nullus tam æger (communiter loquor) qui non
Completorium recitare. *Ægritudo, v. g. Quartana in*
interuallum. Aſſero non liberari ægrotum diebus vaca
à recitandi lege, niſi debilitas nimia, aut futurum da
Suar. excuſatet, *Suar.* Doctore. 6. Mortis metus, ſecluſo ſca

mptu Religionis. 7. Cura aſſerens incompoſſibilita-
ſtitia, v. g. docere, concionari, tota die confeſſiones
nodò ordinaria excuſatio non ſit, ſed vnius aut alte-
vti *Suarius* aduertit. 8. Charitatis actio, v. g. ægro-
ruire, notabili cura, aut labore adhibito; quia licet
amur huiuſmodi muneri incumbere, ſufficit illud
: bonum contemplari. 9. Diſpenſatio, Papa ſimplici-
cum Beneficiario, ac ſacris ordinibus initiato di-
Valida erit diſpenſatio, licet cauſa non adſit; vt au-
ſta, iuſta cauſa requiritur. Non poteſt Epiſcopus niſi
ccurrenti, tunc autem magis interpretatio legis,
ſpenſatio compellenda. Prælati Regulares poſſunt
cum de ſufficientia ægritudinis dubitatur.

Capvt XI.

Pœna non recitantis.

inam pœna ſubiacet qui non recitat? Clericus in ſa-
:is conſtitutus, ac Regularis profeſſus peccato le-
atur. Beneficiarius inſuper debet fructus reſtituere
clefiaſtico. Sex prioribus menſibus à Beneficij rece-
id obligatoria reſtitutio. Recitatio autem neceſſa-
cri Ordinis receptione adeò, vt ab ipſa hora, qua
)fficium obliget ab hora reſpondente, v. gr. Nona.
tutionis, obligatio poſt ſex priores menſes ita ſta-
cet ſex illis prioribus menſibus recitatis, nulla iu-
ſatio fiat. Quæ quidem obligatio in conſcientia
r abſque iudicis ſententia.

*m omnes fructus ſint reſtituendi, an ij ſolummodò,
oni recitandi reſpondeat?* Sio *Valentiam*, *Suarium*
ı omnes docere reſtituendos. Attamen tantorum
um, cum *Saa* & aliis pluribus exiſtimo ſolùm
nem, quæ veluti ſtipendium Officio diuino reſ-
: reſtituendam.

pro rata exactâ quidem proportione? Si iuris præſcri-
ıs, ſolummodo vnius diei omiſſio pro rata exactè
t reſtitutioni. At practica probabiliter ſtatuit
terius defectum à reſtitutione excuſari.

ticam huiuſce doctrinæ exprimas precor. Ex rediti-
e quotidie v. g. duodecim drachmas accipio diui-
eſpondentes, ſex quidem Matutino ac Laudibus
debeo,

debeo, ſex verò reliquis Horis. Si Matutinum & omitto, ſex drachmas debeo reſtituere; ſi ſolum Ma quinque, ſi Laudes ſolummodo vnam, ſi quamlibet rum Horarum, alteram, ſi ſex Horas, ſex drachmas re
Suar. teneor. Legatur *Suarius c.30.n.11.*

61. *An omittens dimidiam Horam aliquid teneatu tuere, cum pars ſit notabilis?* Non: quia parum pr lo; niſi defectus hic aliis defectibus, (vt in furto) reſceret.

62. *Num qui recitat ſine attentione neceſſaria, an cato mortali exiſtens, reſtituere teneatur, aut qui ex oblinione omiſit?* Recitans ſine attentione, aut lethal tus non tenetur; quia abſolutè præceptum impleui qui ex naturali obliuione omiſit; quia pœna illa ſupponit.

63. *Cuinam reſtitutio facienda?* Aut fabricæ Tem pauperibus, aut Miſſis pro defunctis verè pauperib brandis. Porrò ad pauperem extra Beneficij Eccleſia tutio hæc extenditur.

64. *Clericus ipſe reſtitutionem faciens pauperie labo* portio aut totum poteſt ei applicari ex ſapientis con propriæ cauſæ affectus illum afferat in errorem. *An ter reſtituere debeant, qui neceſſarium Deiparæ Officium ſionem, omiſerunt?* Ita planè.

Capvt XII.

De vitiis Religioni contrariis.

§. I. *Superſtitio.* 65. Varia Religioni oppoſita vitia expendenda *Quid eſt Superſtitio.* Vana & falſa Religio rum cultum exhibens Deo quoad modum: aut cui betur nempe creaturæ quoad ſubſtantiam. Porrò illa, tus indebitus tribuitur Deo, ſubdiuitur in cultum cioſum, & ſuperfluum; hæc autem qua cultus Deo creaturæ tribuitur, in Idololatriam, Diuinationem, obſeruantiam, Magiam, & Maleficium.

66. *Superſtitionē in cultu veri Dei expone.* Superſtiti modi vitioſa eſt, ſiue falſa ſit, mendaciumque contine pernicioſa dicitur; ſiue id offerat Deo pro cultu, quo ſpectat ad gloriam Dei, nec hominis mentem, au ſubiicit Deo, quæ ſuperflua vocatur. Porrò pernicioſa

æ exterius nomine Christi, repetitur, est
ortale peccatum eſt. Superſtitio verò ſiue
Sacrificium immolandi hominem; ſiue
cilicet ad effectum colendi Deum iniquum
tum mortale quidem, ſi priori modo fiat.

mus ſuperſtitionis, quæ tribuit creaturæ cul-
dnus quaſi. In eo prima ſpecies Idolola- §. 2. *Idololatria.*
cat cultum quo diuinus honor creaturæ
; actus intercedunt ; primus existimatio
us affectus reuerentiæ tanquam ſupremo
ternum ſignum, quo interior opinio, &
ur.

dololatria? Triplex. Prima quæ ſumitur
per vota, preces, & ſacrificia idolis im-
diuerſa animi diſpoſitione, vt ſi ex vo-
imore tantùm aliquo procedat. Tertia ex
creaturæ, cui diuinus cultus tribuitur, vt
referatur, Iouis, Appollinis, &c. vt ſimula-
ndúmve contineat, quæ diuinis ſpiritibus
itur; vel homines flagitioſos pro diis à
tos, vel ſpirituales creaturas, vt Angelos,
etiam ipſorum hominum, quos vt Deos

r in Idololatria delinquitur? Tripliciter
aiſſimè ex infidelitatis errore. Secundò ex
ri tributo, quàm verò Deo, eſi mortis in-
iò externè tantùm abſque intellectus er-
ndi creaturam vt Deum.

unda ſuperſtitionis differe, id eſt, Diuina- §. 3. *Diuinatio.*
ia prædictio eorum, quæ ad ſolum Deum
ebitis modis minimè à diuina prouiden-

la. Duplex planè, vna per expreſſum pa-
e, quo petens obligat ſe ad obſequium il-
nem ſacrificia adiungantur, ſiue adiura-
nilia. Altera per implicitum, ad quod re-
tio acquiratur per medium de ſe inutile
lio.

ſpecies recenſe. Augurium, ſub quo iudi-
Inſomnium, Auſpicium, Omen; Chiro-
a, Spatulmantia, Phyſiognomia, & Sorti-

73. Quid

73. *Quidnam requiritur ad implicitum pactum?* vt homo ſeriò his ſignis vtatur ad veritatem inqui quia cum eorum author ſolus Dæmon ſit, hoc ipſo a doceri, eiuſque doctrinam ſequi, quod intrinſecè m cum per eam id à dæmone petatur, quod Dei prop

74. *Præcipua Diuinationis ſigna exprime.* Tria ſu ſortes, & inſomnia.

75. *Num ex Aſtris illicita prædictio?* Non quidem v. g. ea quæ naturales effectus ex Aſtrorum motu, in concurſu, & aſpectu Planetarum profert, modò nec litate accedatur, nec imprudenter fiat. Ex iiſdem p ra inclinatio poteſt prædici: non tamen tanquam c nimium probabilis. Ea planè eſt prohibita Aſtrolo futura contingentia libera prædicuntur; id enim g catum eſſet, cùm falſum ſit. Erroneum eſt poſſe con libera ex Aſtris prædici. Sicut etiam ea, quæ à ſolo I deant; ea enim neque certò, neque probabiliter fu ſunt prædici, vt in Bulla Sixti V. ſtatuitur.

76. *De ſortibus quid?* Sortes, ſi diuiſoriæ ſunt, v taxillorum ad ludum, ex ſe malæ non ſunt. Admiſc poteſt ex praua intentione, ex materia, v. gr. ſi fiat i nibus, & ex fraudibus. Profectò in ſpecie electio E ca per ſortes fieri non debet; & ſi fiat, eſt nulla. Ad nendas tamen Eccleſiaſticas lites, haud prohibitum vti. Nec ad occulta cognoſcenda adhibendæ ſortes uina adſit inſpiratio. Conſultatoriæ, bonæ, ſi pruden Diuinatoriæ ad occultam veritatem cognoſcendam omninò.

77. *Quid demum de inſomnijs?* Inſomnia imagi ſiones ſunt interioris ſenſus ſomni tempore. Porrò à diabolo immitti poſſunt, Diuinis fidem adhibere dæmoniacis malum, & ſuperſtitioſum.

78. *Exhibe ſigna diuini inſomnij.* Illa præcipua adſit turpe, vel inhoneſtum: ſi deuotum animum ſi ad malum non inducat: ſi promptior, & alacrior vigilia reddatur.

79. *Dubito, num à Deo, an à dæmone inſomnium* credere à diabolo immiſſum.

80. *Quantum peccatum inſomnijs credere?* Temere credens peccat; & ſi quidem ab iis regatur in rebus mortaliter delinquet: ſi tantùm ex ſomnio ſemel rum operetur, quod aliàs malum non eſt, vanitas erit, & venialis leuitas.

81

qua ſigna percurre. Ex cantu animalium, ſi ſigna
ıt, non eſt ſuperſtitio aliquid prædicere, etiam ſi
pertineat. Plura prædicere, quàm ſigna indicent,
ſt. Idem aſſero de fortuitis homini contingenti-
ibus hominum ſignificatiuis. Phyſiognomia licita
iciaria. Nec Chiromantia, quæ ex lineis manuum
malam arguit fortunam.

am ſuperſtitionis ſpeciem, ſcilicet vanam obſeruan- §. 4.
. Hæc mediis inutilibus haud à diuina prouiden- *Vana ob-*
is varias corporis commoditates, immutationeſ- *ſeruan-*
t, quæ à ſola Dei prouidentia, & potentia eſſent *tia.*

plex est? Quadruplex. Prima, ad cognoſcendum,
uſti ſint, qui fauſti. Secunda, quæ varias verbo,
dhibet preces. Tertia, qua reliquiæ ad collum
uarta, qua preces aliquæ vſurpantur ad depellen-
. Vnde quatuor ſolent ſpecies numeri. Prima
notoria, cum per quaſdam orationes futurorum
ctatur. Secunda, *Vana obſeruantia ſanitatum,*
ibus varij morbi ſanantur. Tertia, *Obſeruatio*
ım ex impertinentium rerum obſeruatione mala
euentura coniiciuntur. Quarta, *Obſeruantia re-*
ùm quis geſtat vanas reliquias ex admixtione
ba, charta, &c.

nammodo hæ quatuor ſpecies agnoſcuntur? Pri-
ur ex verbis, quouis modo ad dæmonem relatis:
tis, falſis, apocryphis, ex precibus certo modo,
el in tali charta ſcriptis. Secunda deprehendi
ſi vel cauſa in loco valde diſtante à paſſo appli-
communiter iudicetur improportionata. Tertia
ties eiſdem modis cognoſcitur, quibus ſuper-
ıatio.

ta ſpeciei ſuperſtitionis, id eſt, Magiæ expoſitionem §. 5.
a eſt vis quædam, ac facultas faciendi mira per *Magia.*
monis. *Quotuplex illa?* Duplex ſanè Natura-
lem per ſe mala non eſt; & ſuperſtitioſa, ea ſci-
leſiniuimus. Multa poſſunt Magi circa elemen-
ı corpora, circáque animas tum corporibus con-
ab iis ſeparatas) ſed præſtigiæ ſunt, & falſæ

num peccatum Magia? Ex ſuo genere lethale ob,
ı dæmonæ. Sæpè etiam alia crimina iunguntur,

Ss v. 8.

v.g. hæreſis, apoſtaſia, idololatria, blaſphemiæ, ſacr
xuria, & damna proximorum.

§. 6. *Maleficium.*

87. *Quintam iam ſuperſtitionis ſpeciem, nempe n proferas.* Maleficium eſt vis, ac poteſtas nocendi ali cto expreſſo, vel tacito cum dæmone.

88. *Quotuplex Maleficium?* Duplex. Amatoriun rem laſciuum excitandum; & Veneficium, ad r aliis.

89. *An amatorium poſſit vllius cogere voluntate* me; obiectiuè tantùm mouet commouendo pha quibus voluntas ad rem amandam afficiatur.

90. *Licet ne maleficium ſoluere maleficio?* Min maleficio, qui modo etiam licito nouit ſoluere, diſſolutio poteſt non à dæmone. Signum etiam m ſtruere licet, & contrarium apponere, ſi indifferen

91. *De adiuratione quidnam?* Adiuratio eſt actic qua perſona aliqua inducitur imperando, aut obſe aliquid faciendum. Eſt actus Religionis, & ſub pr dit. Duplex illa; deprecatiua, quæ licita eſt erga D ctos, & homines, non erga dæmones; & imperatiu homines ſubditos ſolis Superioribus licet, Exo dæmones, & publica quidem ſolis Miniſtris ord prudenter interrogare & petere ſigna egreſsûs poſ

§. 7. *Sacrilegium.*

92. *Alterum vitium Religioni oppoſitum, videl gium exponas.* Sacrilegium eſt violatio rei ſacræ.

93. *Quotuplex illud?* Triplex. Primum contra v.g. ſi Clericus percutiatur, vel eius forum viole imunitas à tributis, vel votum perſonale caſtitat dum contra locum ſacrum, vt ſi occiſio hominis humani ſanguinis, & ſeminis effuſione, ſepultura nicati, vel non baptizati. Item ſi vſurpetur tan communis, faciendo placitum in eo, mercatum, Præterea agendo contra eius immunitatem, v.g infringendo, in domo Eccleſiarum placita facie res, dirutæ Eccleſiæ ſaxa, & ligna in vſus profa tendo, confugientes ad eam per vim extrahend eſt contra res ſacras, vt abutendo Sacramentis, gnè tractando, prophanando vaſa ſacra, & orna lando imagines, ſcripturis ad confirmandos erro do, & non ſoluendo decimas. Ad hanc tertiam ſpe co irreuerentiam contra Euchariſtiam, contra R Imagines Sanctorum, modò fiat contra eas tanqu menta diuini cultus, vel quatenus honor illis exhi

a : contra Sacramenta ; contra concionem, eſt ſacra, & inſtrumentum diuinum ad Dei cultores um.

dnam peccatum ſacrilegium ? Mortale ex genere, m ex inaduertentia, vel materiæ leuitate.

CAPVT XIII.

ca materiam de Horis Canonicis ex Societatis IESV *Doctoribus.*

tur ne quis ad totum illius diei Officium, quo ſubonus ordinatur ? Tenetur ad horas, quæ poſt n recitandæ ſuperſunt. *Palaus tom.* 2. *diſp.* 1. 3. Alij aſſeruere, ſolum teneri ad Veſperas, & um, quia Eccleſia non intendit ad paruas horas cos obligare. Addunt hi, eum, qui ante promom diei recitaſſet Officium, adhuc ad Veſperas & um teneri; quia quum recitauit non tenebatur, & isfecit. Alij ſatisfeciſſe affirmant. *Palao* ſub- §.1. *De Officio Canonico.* Pal.

ndit ne Epiſcopus Clericos à ſe ordinatos recitare , quos iniungit ſub lethalis pœna ? Ex decentia & ligari intendit, ideo omittens, venialiter delin- *p.*1.§.1. *n.*5. *ex Azorio.* Pal.

donam beneficiarij tenentur ad Officium recitan- acificam beneficij poſſeſſionem ; quia ſicut ante s non fruuntur, ita nec debent oneribus grauari. *c.*34. *dub.*30. *n.*167. Azor.

ur ne Beneficiarius ad onus Officij, ſi beneficium erit *Palaus* §.2. *num.*9. quia ſibi ſponte præiudid officium tenue promoueri permittit. An non a dote ducens alere tenetur ? Porrò *Leſſius lib.*2. *num.*160. docet, habentem beneficium tenue, ad nicas ſolum in Feſtis & Dominicis teneri. Alij exiſtimant beneficij tenuis Clericos ad Offiligari. Pal. Leſſ.

ni beneficij tenuis quantitatem. Leſſius citatus, beneficium, quod ſexdecim aureos non attinaliquando docuit octo aureorum beneficium Horas. At *Sanchez opuſc. tom.*1. *lib.*2. *c.* 2. *dub.* 57. Leſſ. Sanch.

num. 5. aſſeruiſſe, ait Sotum poſtea, beneficium ſex
reorum non obligare, & octo aureorum opinione
docuiſſe pro iis temporibus, quando valor mone
erat. Alij requirunt viginti aureos. Alij tertiam parte
tationis Clerici ordinarij.

100. *Dubitat quis, an ob tenuitatem beneficij obl*
Vaſq. *Horas?* Tenetur recitare, ait *Vaſquez*, quia obligatio
Salas. & dubia excuſatio. Non tenetur ait *Salas* 1.2. *tract.*
ſect. 17. *num.* 154. quia præceptum valde oneroſum
non obligat.

101. *Recipit quis beneficium per Simoniam, aut ex*
municatione, vel irregularitate, tenetur ne ad Horas?
Sanch. nec fructus ſuos efficit. *Sanchez dub.* 73. *n.* 5.

102. *Tenetur ne ad Horas Canonicas Coadiutor cu*
ſucceſſione & congrua portione præſent? Non; quia C
Suar. ria huiuſmodi non eſt beneficium, vt Paulus V. apud
Pal. *de Horis Canon. lib.* 4. *c.* 22. *n.* 19. declarauit. *Palaus ton*
d. 2. *p.* 1. §. 2. *n.* 7.

103. *Scio, Religioſos Choro addictos poſt profeſſion*
ſam ad Horas teneri ratione conſuetudinis: rogo, an
neantur Moniales? Aliqui dubitarunt, an talis co
exiſtat, an potuerit à mulieribus introduci. Saa a
Pal. ſolutè, non obligari ad Horas. Aſt in editione Ron
rectus fuit, vt *Palaus* adnotat *tom.* 2. *tract.* 7. *diſ*
§. 1. *n.* 3. Ideo exiſtimo ex conſuetudine obligari;
ſunt conſuetudinem obligatoriam introducere, ap
Superiore, quæ ſunt legis capaces.

104. *Poteſt ne ſuperior cum Religioſis diſpenſare*
cauſa, ſtudiorum videlicet, aut negotiorum? Poteſt. N
quo diſpenſare non ſoleat; quia facultas aliquid
Leſſ. abſque aliorum incommodo, per non vſum non
Leſſius lib. 2. *c.* 37. *dub.* 9. *num.* 51. Imò cum promoti
ſare poteſt ex priuilegio, & Horas Canonicas in P
præces certas commutare.

§. 2.
De non recitandi piaculo.

105. *Peccat ne bis Horas omittendo, qui titulo Or*
beneficij obligatur? Non; quia vterque titulus eand
gionis virtutem reſpicit. *Palaus tom.* 2. *d.* 2. *p.* 1. §. 2. *n*
Fagund. p. 2. *lib.* 4. *c.* 5. *n.* 23. contrarium aſſeruiſſe.

Pal.
Leſſ.
106. *Quot peccata committit, qui omnes omitt*
Aſſerit *Leſſius num.* 51. tot peccata perpetrare mort
omiſit Horas eiuſdem diei; quia ſingulæ Horæ ſun
cta Officia diuerſis temporibus perſoluenda. Alij
lius vnicum eſſe piaculum affirmarunt; quia præc

...ldis recitandis vnius diei, vnum eſt, & pro ob... ſeptem Horarum per modum vnius aggregatio... ...us in Confeſſione numerum Horarum omiſſa... ...

...e dari in Horarum omiſſione materiæ paruitatem:

...ſa. In Matutino, Laudibus, & Veſperis partem no... ...tat *Palaus tom.2.d.2.p.5. num.1.* quod eſt æquale Pal. Horæ. *Sanchez ſum.tom.1.lib.1.cap.18.n.8.* docet, Sanch. ...es cum reſponſoriis in Officio Feriali (v.g.) pu... eſſe materiam. At in paruis Horis notabilis quan... ...idium. Ita *Fernandez p.3.cap.13.§.7. n.3.* Mo- Fernád. quis ex pluribus Horis eiuſdem diei modicum ...& multa hæc modica ſimul ſumpta quantitatem ...exæquarent, mortaliter delinquere; quia conti... reſpectu ad totum Officium, quod præcipitur. ...n non ingenuè profiteri ſubſcripſiſſe Marchinæ ...tegram Horam paruam non eſſe partem notabi... ...ratione ad totum Officium, quod per modum ...ptum eſt.

...m obligatio reſtitutionis ex omiſſione Horarum ſit §.3.

Aſſerit *Suarius de Relig.tom.2.lib.4.cap.13.n.3.* *De reſtitutione.* ...ariis, ideoque à poſſeſſione ſtatim teneri recitare Suar. ...ionis onere. At *Fernandez p.3.c.12.§.8.n.1.* affir- Fernád. teneri ad reſtitutionem, ſi per ſex menſes recitare ...ia eſt obligatio ſolum Religionis ortum habens ...ſiaſtica, quæ incipit poſt ſemeſtre obligare. Si ...ſtitiæ, quando beneficiarius omittens non poſſet ...ituere, ad reſtituendum in bonis ſpiritualibus ..., quod tamen non eſt in conſuetudine. Sic *Filliu-* Filliuc. *...tr.13.c.10.n.103.*

...circa reſtitutionem ex omiſſione Horarum dari ...materia, vnde non facienda reſtitutio niſi ex omiſ... ...li: rogo, quænam illa? Non eſt facienda reſtitutio ...ne partis vnius Horæ, aut paucorum verſiculo... ...m Horarum, vel etiam totius Officij, ſi rata ei re... ...on ſit notabilis. Ex *Palao tom.2.t.7.n.5.* Pal.

...Quam ergo pro parte notabili reſtituendum? Sacer- ... beneficium curatum cum multis oneribus, v.g. ...feſſionum: quo die Officium omittit, non tenetur ...mnes fructus illius diei: ſed ſolummodo partem ...ent oneri Officij; quæ quidem in Epiſcopo, & Pa... ...quinta, in Canonico quarta, in aliis beneficiariis ... *Henriquez lib.13.cap.13.n.13.* Læta videtur Henriq.

Leſſ. interpretatio *Leſſio lib.2.cap.34.num.77.* in iis
non habent alia onera niſi precum ; vnde pura
Tolet. alia onera reſtringendam. *Toletus lib.2.c. 2.n*
to officio omiſſo tertiam partem fructuum illi
Salas. tuendam putat. *Salas d.15.ſect.2.num.27.* ait
groſſum lucratus ſit prius quàm officium omit
tutionem non teneri ; quia pœna indicit, vt fi
ciat ſuos : non vt iam ſuos reſtituat.

111. *Aſſiſtit Choro Canonicus, ſed officium n*
domi quidem : poteſt ne diſtributiones licitè recip
quidem fructuum tenebitur, ſed illas diſtribu
retinere; quia ſunt ſolius aſſiſtentiæ ſtipendium
Sanch. fructuum in Concilio ſignantur. Ita *Sanchez*
lib.2.c.2.dub.10.n.2.

§.4. *De commutatione, ordine, & aliis.*

112. *Tenentur ne ad priuatam recitationem*
qui in diebus Rogationum, & D. Marci proceſſioni
ſunt ? Aſſerit *Vaſquez opuſc. de benef. cap. 5. §.1*
num. 58. non teneri; quia Litaniæ ſunt pars Pſ
nitentialium, ad quorum recitationem in d
Vaſq. ſummus Præſul inquit ſe nolle obligare.

113. *Quid de officio defunctorum die ſecun*
Aliqui aſſeruerunt non adeſſe obligationem ; q
illius diei non habentur verba præceptiua,& p
ſolum dicitur : *Poſt Benedicamus, &c. dicuntur*
ctorum, ſicut in rubrica feriæ ſecundæ poſt prin
cam Quadrageſimæ. Haud recedendum à cont
communi ; quia proprium illius diei officium
vnde *Commemoratio defunctorum* inſcribitur.

Vaſq. 114. *Seruandus ne ſub mortali horum ordo?*
dub.4.num.66. putat inuertentem Horarum c
tando Primam, deinde Matutinum, &c. pecca
quia in re graui derogat communi Eccleſiæ
Sanch. Aſſero cum *Sanchez opuſc. tom. 2. lib.7. cap.2. n*
inuerſionem Horarum eſſe venialem. Vnde q
ſequentis diei ſine cauſa ante conſummation
officij recitaret, venialiter delinqueret.

115. *Quis ex acedia, & ſine iuſta cauſa o*
Suar. *ptum commutat in aliud breuius : ſatisfacit ne p*
rius de Rel. tom.2. lib.4. cap.25. n.11. docet ſatisf
non fiat frequenter ; quia implet quo ad ſubſta
tis quia non implet quo ad qualitatem præſ
cat venialiter. Profectò ſi id ſemel liceat, lic
ſæpe ; frequenter ; quia ſingulis diebus nc

k. ſicut in diebus Quadrageſimæ ad ieiunan-

uid de Officio Reſurrectionis? Caramuel d.109.n.1387. Caram.
are quoad modum venialiter, non mortaliter quo
iam, qui ſemper Reſurrectionis recitat officium.
ntentiæ probationem noſtrum Franciſcum Sua-
ginti, & quatuor diei naturalis horis decem &
ndi, ac ſcribendi curæ libaſſe, ſex horis reſeruatis
ioni, Horarum recitationi, prandio, ac ſomno: er-
dit) proculdubio Officium Reſurrectionis recita-
:. Neſcio, an ſit legitima conſequentia, cum Sua-
uidem ſanctitate eximia mirum in modum ſuam
apientiam, ne ab Horarum Canonicarum recita-
muni detraheret, à ſomno, ab ſtudio à vita lubens
. Iam aſſerui officij obligationem non implere, qui
utinum Reſurrectionis vſus fuerit addicto illi lo-
priuilegio.

tisfaceret ne præcepto, qui loco officij præcepti officium Beatificate extra eius diem recitaret? Aſſerit *Gra-* Gran.
ontr.1. tract.7. d.4. ſect.2. num.19. neque ex deuo-
e; quia cultus ab Eccleſia illi conceſſus eſt pro cer-
erſonis: vnde neque in alio die, nec ab aliis perſo-
t celebrari. Non tamen puto mortaliter delinque-
emptis tribus Beati lectionibus referentibus hiſto-
quæ ex communi aſſumuntur: & ſi tres illæ lectio-
icium omnino non pertinerent, ex *Sanchez* dixi Sanch.
on excedere paruitatem.

*ddit quis, aut demit aliquid ab officio Canonico per-
atarum: delinquet ne lethaliter?* Aſſerit *Suarius* Suar.
ol. lib.4. cap.15. num.15. quamuis minimum, cùm
ductionem noui cultus, tum ob vſurpatam iuriſdi-
Palaus tom.2. tract.7. d.2. part.2. num.15. ſolum ve- Pal.
elinquere putat, ſed ſatisfacere præcepto cenſet,
at totum quod debet, ſi addidit: & in parua mate-
, ſi dempſit. Hoc approbo, illud autem de ſolo ve-
imè; quia perpetua additio, aut demptio vel mini-
tam graui magni ponderis eſt.

quanam hora poſt meridiem poteſt Matutinum reci- §. 5.
Filliucio tract.23. cap.8. num.275. ab hora quarta *De tem-*
idiem diei præcedentis. Ex *Sanctio tom.2. ſum. lib.* *pore.*
b.37. num.4. ab hora ſecunda poſt meridiem, ſeu ſta- Filliuc.
Veſperas, circa quæ mentem expreſſi ſupra *n.55.* Sanch.
Poſſunt laudes ſeparatim à Matutino addita oratione,

cantes Horas anticipare, vel postponere [illegible]
[illegible]
[illegible]
re totum Officium? Poteſt. Cauſam [illegible]
aut maiorem deuotionem, aut ſuper[illegible]
Sanch. nem. *Sanchez dub.36.num.3.* cauſam i[illegible]
citandum totum Officium tempore ve[illegible]
eſſe illud tempus minus ſtudiis aptum[illegible]

§. 6. 123. *Recitantes in choro debent ſibi* [illegible]
De loco. *ribus Horas aptare? Suarius tom.2. de* [illegible]
Suar. aſſerit, ſed probabiliter *Valentia tom.* [illegible]
Valent. putat ſolum venialiter delicturos.

124. *Scio non ſatisfacere recitando* [illegible]
num omittit: rogo autem, an ſi id faciat [illegible]
beneficij in ordine ad reſtitutionem ſatiſ[illegible]
ternis aſſeruit; quia & Capellanus, qui [illegible]
Henriq. celebrare tenetur, celebrat die craſtina [illegible]
lib.13. cap.13.n.2. quia Bulla Pij V. co[illegible]
reſtituendum ipſo facto abſque alia de[illegible]
facto die hodierno, beneficiatus iam [illegible]
contraxit.

125. *Peccant ne Canonici mortaliter* [illegible]
cauſa? Horarum recitationi ſi domi de[illegible]
ab aliis perſoluatur neque id gerant ex [illegible]
Regin. graui ſcandalo, venialiter ſolummod[illegible]

ːpta conſuetudine immemoriali regulam in-
Eccleſias Regularium cum Cathedralibus, &
numerante. *Gordonus tom.2. lib.6.q.2.c.6.§.3.* Gord.
gatione hac non alligantur ſinguli Regulares
munitas. Sic *Turrianus 2.2. contr.10. d.1.n.6.* Turr.
, *ex legitima cauſa, Horas in Sacriſtia, vel Ora-*
tis quidem; quia Officium dictis in locis ad
itur, & Religioſi, aut Clerici moraliter dicun-
nere. *Caſtro Pal. tom.2. tract.7. d.3. p.4. num.2.* Pal.
it ne, qui ſyllabas voluntariè abſcindit, ſenſum
notabiliter non corrumpit? Satisfacit authore §.7.
*m.*242. *De voce.*
e recitans tali voce uti, ut ſe ipſum audiat? Filliuc.
nis aſſerit motum labiorum ſufficere; quia
ter orat. *Filliucius* autem *c.5.n.*117. ait hanc Filliuc.
onem ſolum pro ſcrupuloſis admittendam.
pro ſcrupuloſis admitto, quia exiſtimo la-
nec orationem eſſe vocalem, nec præcepto
: enim orantis debet eſſe audibilis ſaltem ab
enim formari poteſt vox, quæ ab ipſo pro-
on poſſit.
iunt ne Canonici exiſtentes in Choro & ſub-
Aſſerit *Leſſius lib.2.c.34. dub.33.n.*185. quia Leſſ.
ipta conſuetudo ius ex *Concil. Aquiſgran.*
t, ſi præceptum in eo imponebatur; nam
num. 18. ſolum dari conſilium exiſtimat.
npi ne poſſint Horæ? Poſſunt ne planè ſine §.8.
ı ſolum quilibet Pſalmus, ſed etiam quilibet *De in-*
ı ſumptus eſt integra oratio, laudatio, vel *terru-*
bens neceſſariam cum aliis connexionem, *ptione.*
10. *num.* 57. aſſertore. Poteſt ergo quis Leſſ.
incipere, & interrumpere poſt duas horas,
ilis ſi cauſa non vrget complendas. *Quid ſi*
mo, de nouo incipiendi? Poteris recitare,
nchez opuſc. tom.2. lib.7. cap.2. dub.19. n.5. Sanch.
uis cum ſocio, tenetur ne cum illo Antiphonas,
it dicentem ſocium audire iuniorẽ velocius
Azor. huiuſmodi recitationẽ non approbare.
r ne attentio actualis aut virtualis, ad Hora- §.9.
Scio, actualem attentionem eſſe cum mens *De at-*
tca obiectũ: virtualem autẽ, cum incipit oc- *tentio-*
choatione, ſed poſtea inuoluntariè diſtrahi- *ne.*
e attẽtio neceſſaria nõ eſt. Virtualẽ quidem

 ferè

Conin. ferè omnes recentiores requirunt. At *Coninck in art.6. num.* 291. ſecutus Durandum aſſerit non tualem; quia Eccleſia extra Confeſſionem non h ctionem in occulta. *c. dolentes* præcipit actum c ternum, (inquit ille) qui ſatis ſit ad externam l contra illos, qui inter recitandum confabulant laribus. Actus autem externus orationis debit riſu, confabulatione, &c. eſt verus actus oratio ſicut externa adoratio idoli ſine intentione, eſt externus idololatriæ.

134. *Lucrantur ne diſtributiones Canonici in bulantes?* Lucrantur ex ſupradicta ratione, vt
Sanch. *chez opuſc. tom.2.lib.2.cap.2. dub.*100. *n.*2.

135. *Quidnam in ſententia virtualem attent rente, ſi Canonicus Choro quidem aſſiſtat, ſed recit diſtractus?* Non ſatis faciet præcepto *c. dolentes* d ſed ſatisfaciet præcepto recitandi lato in Bulla,
Leſſ. tutionem non tenebitur. Ita *Leſſ.lib.2.c.37. dub*
Suar. 136. *Requiritur ne faciendi intentio?* Negat *part. tom.3. d.88. ſect.* 3. Aſt alij probabiliter ia intentionem eius neceſſariam non eſſe; imo ſa ab eo qui cum expreſſa intentione non ſatis tunc, recitaret.

§. 10. *De cauſis excuſantibus.*

137. *Detinetur quis in pulſandis organis, def dando thure, &c. tenetur ne poſtea priuatim illa recitare? Suarius* aſſeruit *tom.2.lib.4.cap.*14. *num. res 2.2. tom.*1. *d.7.num.*12. negat; quia Chorus, c ipſo ſatisfacit. Idem aſſerendum de Clerico ſtu
Suar. ni, quam lecturus eſt, dum alij concinunt.
Torr. 138. *Dubito ægrotans, an tenear recitare: qu ab ſcrupulis expediam?* Si Medicus iudicat rec maiorem partem, id eſt, Matutinum cum Laudib mento, teneris. Si indicat ſolum recitare poſſe m
Pal. teneris. *Palaus tom.2.part.6. d.2.n.9.*
Valent. 139. *Tenetur ne infirmus ſocium adhibere?* Aſ ſi commodè poſſit, *tom.3. d. 6. quæſt. 2. part.* 10
Pal. *Palaus n.* 14. ſi opus ſit; quia vnuſquiſque ten medium ſimpliciter neceſſarium ad præceptum
Suar. Quod limitat *Suarius n.*12. ad beneficiarios tan
Leſſ. *lib.2. c.37. dub. 9. n. 54.* docet non teneri adhib ægritudine, qui in ſanitate non aſſolet cum ſo Exiſtimo nullum teneri conducere ſociũ pro o do, ſicut nec tenetur pro Miſſa audienda Sacerdo

excuſare cœcitatem: ſed rogo, an ſi cœcus maiorem
j memoria teneat, ad illam teneatur? Aſſerit *Pa-* Palao.
11.
uſantur ne damnati ad triremes? Ita planè ex
r.1.c.4. n.6. quia ſatis afflictionis, raro laborum Laym.
nem, rariſſimè animi habent promptitudinem.
et quis Breuiariũ, ſed habet diurnum, & officium ſit Sanch.
it ne recitare Pſalmos? Affirmat *Sanch. tom. 1. opuſc.*
. num. 8. quia lectiones de feria cum reſponſoriis Sanch.
nateria. Alter *Sanchez d. 15. num. 2.* negat; quia
iones licet paruæ in quantitate, ſunt pars eſſen-
j, ſine qua Canonicum Matutinum non conſtat.
nachus fugitiuus, aut è Monaſterio eiectus, aut §.12.
radatus, tenentur ne Officium recitare? Toletus de- *De Horis*
eneri docet, ab eóque dimittendas adiicit ſolem- *Canoni-*
Dominus Vobiſcum. Scio aliquem, Monachum fu- *cis va-*
t eiectum excuſare; quia non eſt in ſtatu, in quo *ria.*
Aſt ego non inuenio, vnde poſſim iuſtè eum li- Tolet.

cipit quis Beneficium inualidè: tenetur ne Horas
on; quia non habet verum titulum Beneficij, vt
firmat. *Petit hic Poſtea Beneficij reualidationem, &* Sanch.
m pro fructibus. Debet, eodem Sanctio auctore,
ſe non recitaſſe Officium; vel teneretur ob illam
tum de fructibus componere.
i, ſi interruptio inter recitandum, ſit notabilis, &
uſa: debeam reiterare ab initio? Non teneris ſub
Leſſio authore; quia huiuſmodi circunſtantiæ ad Leſſ.
bſtantiam non pertinent.
cito cum aliquo priuilegium habente aut recitandi
breui, aut ante tempus dicendi Horas: num tunc
ileg. o fruar? Frui affirmat *Henriquez.* Henriq.
i nimia celeritas in canendo, aut dicendo ſint pecca-
le? Non eſſe cum *Filliucio* ſentio, ſed veniale tan- Filliuc.
dſit contemptus, aut ſcandalum, aut notabilis cor-
orum. Profectò corruptio verborum obligaret ad
ationem, celeritas autem minimè, licet mortalis
um eſſet; quia iam abſolutè præcepto ſatisfactum.
a de cauſa non teneatur Beneficiarius ad reſtitutio-
rimis menſibus non recitarit? Leſſius ait iure natu- Leſſius.
obligatio recitandi Horas non eſt ex iuſtitia com-
ſed ex Religione.
cus, vel Breuiario carens memoriter noſcit Pſalmos
Matutini,

num. 5. aſſeruiſſe, ait Sotum poſtea, beneficium ſex
reorum non obligare, & octo aureorum opinion
docuiſſe pro iis temporibus, quando valor mone
erat. Alij requirunt viginti aureos. Alij tertiam parte
tationis Clerici ordinarij.

100. *Dubitat quis, an ob tenuitatem beneficij ob*
Vaſq. *Horas?* Tenetur recitare, ait *Vaſquez*, quia obligatio
Salas. & dubia excuſatio. Non tenetur ait *Salas* 1.2. *tract.*
ſect. 17. *num.* 154. quia præceptum valde oneroſum
non obligat.

101. *Recipit quis beneficium per Simoniam, aut cum*
municatione, vel irregularitate, tenetur ne ad Horas?
Sanch. nec fructus ſuos efficit. *Sanchez dub.* 73. *n.* 5.

102. *Tenetur ne ad Horas Canonicas Coadiutor cu*
ſucceſſione & congrua portione præſent? Non; quia C
Suar. ria huiuſmodi non eſt beneficium, vt Paulus V. apud
Pal. *de Horis Canon. lib.* 4. *c.* 22. *n.* 19. declarauit. *Palaus tom*
d. 2. *p.* 1. §. 2. *n.* 7.

103. *Scio, Religioſos Choro addictos poſt profeſſion*
ſam ad Horas teneri ratione conſuetudinis: rogo, an
neantur Moniales? Aliqui dubitarunt, an talis co
exiſtat, an potuerit à mulieribus introduci. Saa aſ
Pal. ſolutè, non obligari ad Horas. Aſt in editione Rom
rectus fuit, vt *Palaus* adnotat *tom.* 2. *tract.* 7. *diſp*
§. 1. *n.* 3. Ideo exiſtimo ex conſuetudine obligari;
ſunt conſuetudinem obligatoriam introducere, ap
Superiore, quæ ſunt legis capaces.

104. *Poteſt ne ſuperior cum Religioſis diſpenſare,*
cauſa, ſtudiorum videlicet, aut negotiorum? Poteſt. N
quo diſpenſare non ſoleat; quia facultas aliquid
Leſſ. abſque aliorum incommodo, per non vſum non
Leſſius lib. 2. *c.* 37. *dub.* 9. *num.* 51. Imò cum promotis
ſare poteſt ex priuilegio, & Horas Canonicas in P
preces certas commutare.

§. 2. *De non recitandi piaculo.*

105. *Peccat ne bis Horas omittendo, qui titulo Or*
beneficij obligatur? Non; quia vterque titulus eand
gionis virtutem reſpicit. *Palaus tom.* 2. *d.* 2. *p.* 1. §. 2. *n.*
Pal. *Fagund. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 5. *n.* 23. contrarium aſſeruiſſe.
Leſſ.

106. *Quot peccata committit, qui omnes omitti*
Aſſerit *Leſſius num.* 51. tot peccata perpetrare mort
omiſit Horas eiuſdem diei; quia ſingulæ Horæ ſun
cta Officia diuerſis temporibus perſoluenda. Alij
lius vnicum eſſe piaculum affirmarunt; quia præc

... recitandis vnius diei, vnum eſt, & pro ob-
...ionem Horarum per modum vnius aggregatio-
... in Confeſſione numerum Horarum omiſſa-
...

...do dari in Horarum omiſſione materia paruitatem:* ...iſo. In Matutino, Laudibus, & Veſperis partem no-...ilem *Palaus tom. 2. d. 2. p. 5. num. 1.* quod eſt æquale Pal.
Horæ. *Sanchez ſum. tom. 1. lib. 2. cap. 18. n. 8.* docet, Sanch.
...ides cum reſponſoriis in Officio Feriali (v. g.) pu-...a eſſe materiam. At in paruis Horis notabilis quan-...midium. Ita *Fernandez p. 3. cap. 13. §. 7. q. 3.* Mo- Fernād.
...i quis ex pluribus Horis eiuſdem diei modicum ...& multa hæc modica ſimul ſumpta quantitatem ...r exæquarent, mortaliter delinquere; quia conti-...reſpectu ad totum Officium, quod præcipitur. ...m non ingenuè profiteri ſubſcripſiſſe Marchino: ...integram Horam paruam non eſſe partem notabi-...paratione ad totum Officium, quod per modum ...ceptum eſt.

...Tum obligatio reſtitutionis ex omiſſione Horarum ſit §. 3.
...? Aſſerit *Suarius de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 13. n. 3.* *De reſti-*
...iariis, ideòque à poſſeſſione ſtatim teneri recitare *tutione.*
...ationis onere. At *Fernandez p. 3. c. 12. §. 8. n. 1.* affir- Suar.
...teneri ad reſtitutionem, ſi per ſex menſes recitare Fernād.
...quia eſt obligatio ſolum Religionis ortum habens ...cleſiaſtica, quæ incipit poſt ſemeſtre obligare. Si ...iuſtitiæ, quando beneficiarius omittens non poſſet ...ſtituere, ad reſtituendum in bonis ſpiritualibus ...r, quod tamen non eſt in conſuetudine. Sic *Filliu-* Filliuc.
...tract. 13. c. 10. n. 101.

...circa reſtitutionem ex omiſſione Horarum dari ...s materia, vnde non facienda reſtitutio niſi ex omiſ-...bili: rogo, quænam illa? Non eſt facienda reſtitutio ...ione partis vnius Horæ, aut paucorum verſiculo-...um Horarum, vel etiam totius Officij, ſi rara ei re-...non ſit notabilis. Ex *Palao tom. 2. t. 7. n. 5.* Pal.

...uiſnam ergo pro parte notabili reſtituendum? Sacer-...is beneficium curatum cum multis oneribus, v. gr. ...nfeſſionum: quo die Officium omittit, non tenetur omnes fructus illius diei: ſed ſolummodo partem ...rem oneri Officij; quæ quidem in Epiſcopo, & Pa-...quinta, in Canonico quarta, in aliis beneficiariis ...ec *Henriquez lib. 13. cap. 13. n. 13.* Laxa videtur Henriq.

Leſſ. interpretatio *Leſſio lib.2.cap.34.num.77.* in iis p
non habent alia onera niſi precum ; vnde puta
Tolet. alia onera reſtringendam. *Toletus lib.2.c. 2.n*
to officio omiſſo tertiam partem fructuum illi
Salas. tuendam putat. *Salas d.15.ſect.2.num.27.* ait
groſſum lucratus ſit prius quàm officium omit
tutionem non teneri ; quia pœna indicit, vt fr
ciat ſuos : non vt iam ſuos reſtituat.

111. *Aſſiſtit Choro Canonicus, ſed officium no
domi quidem : poteſt ne distributiones licitè recipe*
quidem fructuum tenebitur, ſed illas diſtribut
retinere; quia ſunt ſolius aſſiſtentiæ ſtipendium
Sanch. fructuum in Concilio ſignantur. Ita *Sanchez
lib.2.c.2.dub.10.n.2.*

§.4. *De commutatione, ordine, & aliis.*

112. *Tenentur ne ad priuatam recitationem
qui in diebus Rogationum, & D. Marci proceſſioni
ſunt?* Aſſerit *Vaſquez opuſc. de benef. cap.5. §.1.
num.58.* non teneri; quia Litaniæ ſunt pars Pſ
nitentialium, ad quorum recitationem in d
ſummus Præſul inquit ſe nolle obligare.

Vaſq. 113. *Quid de officio defunctorum die ſecund*
Aliqui aſſeruerunt non adeſſe obligationem ; q
illius diei non habentur verba præceptiua; & p
ſolum dicitur : *Poſt Benedicamus, &c. dicuntur
ctorum*, ſicut in rubrica feriæ ſecundæ poſt prim
cam Quadrageſimæ. Haud recedendum à contr
communi ; quia proprium illius diei officium
vnde *Commemoratio defunctorum* inſcribitur.

Vaſq. 114. *Seruandus ne ſub mortali harum ordo?*
dub.4.num.66. putat inuertentem Horarum o
tando Primam, deinde Matutinum, &c. pecca
quia in re graui derogat communi Eccleſiæ
Sanch. Aſſero cum *Sanctio opuſc. tom.2. lib.7. cap.2.*
inuerſionem Horarum eſſe venialem. Vnde qu
ſequentis diei ſine cauſa ante conſummation
officij recitaret, venialiter delinqueret.

115. *Quis ex acedia, & ſine iuſta cauſa o
Suar. ptum commutat in aliud breuius : ſatisfacit ne pr*
rius de Rel.tom.2.lib.4.cap.25.n.11. docet ſatisf
non fiat frequenter ; quia implet quo ad ſubſta
tis quia non implet quo ad qualitatem præſc
cat venialiter. Profectò ſi id ſemel liceat, lic
ctore, frequenter ; quia ſingulis diebus no

leſt, ſicut in diebus Quadrageſimæ ad ieiunan-

*Quid de Officio Reſurrectionis? Caramuel d.*109.*n.*1387. Caram.
:ccare quoad modum venialiter, non mortaliter quo
intiam, qui ſemper Reſurrectionis recitat officium.
ı ſententiæ probationem noſtrum Franciſcum Sua-
viginti, & quatuor diei naturalis horis decem &
dendi, ac ſcribendi curæ libaſſe, ſex horis reſeruatis
rationi, Horarum recitationi, prandio, ac ſomno: er-
cludit) proculdubio Officium Reſurrectionis recita-
per. Neſcio, an ſit legitima conſequentia, cum Sua-
quidem ſanctitate eximia mirum in modum ſuam
it ſapientiam, ne ab Horarum Canonicarum recita-
ɔmmuni detraheret, à ſomno, ab ſtudio à vita lubens
ſet. Iam aſſerui officij obligationem non implere, qui
Matutinum Reſurrectionis vſus fuerit addicto illi ſo-
ıti priuilegio.

Satisfaceret ne præcepto, qui loco officij præcepti, officium
io Beatificato extra eius diem recitaret? Aſſerit *Gra-* Gran.
*2.contr.*1. *tract.*7. *d.*4. *ſect.*2. *num.*19. neque ex demp-
tere; quia cultus ab Eccleſia illi conceſſus eſt pro cer-
t perſonis: vnde neque in alio die, nec ab aliis perſo-
erit celebrari. Non tamen puto mortaliter delinque-
ı ademptis tribus Beati lectionibus referentibus hiſto-
éliqua ex communi aſſumuntur: & ſi tres illæ lectio-
officium omnino non pertinerent, ex *Sanchez* (dixi Sanch.
t non excedere paruitatem.

Addit quis, aut demit aliquid ab officio Canonico per- Suar.
duraturum: delinquet ne lethaliter? Aſſerit *Suarius*
*e Rel. lib.*4. *cap.*15. *num.*15. quamuis minimum, cùm
roductionem noui cultus, tum ob vſurpatam iuriſdi-
n. *Palaus tom.*2. *tract.*7. *d.*2. *part.*2. *num.*15. ſolum ve- Pal.
t delinquere putat, ſed ſatisfacere præcepto cenſet,
citat totum quod debet, ſi addidit: & in parum mate-
cit, ſi dempſit. Hoc approbo, illud autem de ſolo ve-
iinimè; quia perpetua additio, aut demptio vel mini-
re tam graui magni ponderis eſt.

. *A quanam hora poſt meridiem poteſt Matutinum reci-* §. 5.
Ex *Filliucio tract.*23. *cap.*8. *num.*275. ab hora quarta *De tem-*
ıeridiem diei præcedentis. Ex *Sanctio tom.*2. *ſum. lib.*7. *pore.*
*dub.*37. *num.*4. ab hora ſecunda poſt meridiem, ſeu ſta- Filliuc.
ſt Veſperas, circa quæ mentem expreſſi ſupra, n. 96. Sanch.
ıı. *Poſſunt laudes ſeparatim, à Matutino, addi eo uſque,*

Sanch. *quotidie ſeparari, ſine veniali piaculo? Sanchez neg* *num.2.* quia hoc ſolum in noctis Natiuitatis ſolem tino indicit Eccleſia.

121. *Queiſnam in horis recitandum Officium ab culi venialis ſuſpicione?* Matutinum à tertia hora c dia, vel ad ſummum à quarta (Laudes vna cum Mat que ad auroram. Prima oriente ſole. Tertia aliqua Sexta aduito iam die. Nona prope prandium. Veſ prandium, hora ſcilicet ſecunda, & Completorium p

Sanch. ctem. Addo ex *Sanchez dub.35.num.5.* non eſſe ver catum Horas anticipare, vel poſtponere ad modicum ſemihoræ, aut triplicis quadrantis, ſeu horæ integ

122. *Poteſtne quis ex cauſa iuſta anticipare, vel re totum Officium?* Poteſt. Cauſam autem iuſtam e aut maiorem deuotionem, aut ſuperuenientem oc

Sanch. nem. *Sanchez dub.36.num.3.* cauſam iuſtam exiſtim citandum totum Officium tempore veſpertino, ſch eſſe illud tempus minus ſtudiis aptum.

§. 6. De loco. 123. *Recitantes in choro debent ſub mortali ſtatuti ribus Horas aptare? Suarius tom.2. de Rel. lib.4. cap.1*

Suar. aſſerit, ſed probabiliter *Valentia tom.3. d.6. quaeſt.2.*

Valent. putat ſolum venialiter delicturos.

124. *Scio non ſatisfacere recitando cras, qui Officium num omittit: rogo autem, an ſi id faciat beneficiarius, beneficii in ordine ad reſtitutionem ſatisfaciat?* Aliqui ternis aſſeruit; quia & Capellanus, qui Miſſam, quan

Henriq. celebrare tenetur, celebrat die craſtina. At negat *He* *lib.13. cap.13. n.2.* quia Bulla Pij V. cogit non recita reſtituendum ipſo facto abſque alia declaratione. Vn facto die hodierno, beneficiarius iam pœnam reſti contraxit.

125. *Peccantne Canonici mortaliter, ſi Choro abſ cauſa?* Horarum recitationi ſi domi dent operam, & ab aliis perſoluatur neque id gerant ex contemptu,

Regin. graui ſcandalo, venialiter ſolummodo peccant. *Re*

Suar. *tom.2. lib.18. cap.13. num.176.* auctore. Scio *Suarium* *num.17.* huiuſmodi Canonicum reum mortalis aſ etiam ſi diſtributionum ratam reſtituat. Qua in ſe abſentia trium, aut quatuor dierum in anno vltra te Concilio permiſſum Choro non intereſſe, mortale no rim, Suarij mei venia, qui ſolum abſentiā vnius diei

126. *Tenenturne Regulares communiter ad pſallend vas in Choro, ſicut ad Miſſæ ſolemnis celebrationem?* It

[redacted]

t recepta conſuetudine immemoriali regulam in-
; & Eccleſias Regularium cum Cathedralibus, &
ı connumerante. *Gordonus tom.2. lib.6.q.2.c.6.§.3.* Gord.
obligatione hac non alligantur ſinguli Regulares
: communitas. Sic *Turrianus 2.2. contr.10. d.1.n.6.* Turr.
*ſatis, ex legitima cauſa, Horas in Sacriſtia, vel Ora-
i?* Satis quidem; quia Officium dictis in locis ad
dirigitur, & Religioſi, aut Clerici moraliter dicun-
ſia canere. *Caſtro Pal. tom.2. tract.7. d.3. p.4. num.2.* Pal.
*tisfacit ne, qui ſyllabas voluntariè abſcindit, ſenſum
rum notabiliter non corrumpit?* Satisfacit authore §.7.
.7. *num.*142. *De voce.*
bet ne recitans tali voce uti, ut ſe ipſum audiat? Filliuc.
externis aſſerit motum labiorum ſufficere; quia
ocaliter orat. *Filliucius* autem *c.5. n.117.* ait hanc Filliuc.
pinionem ſolum pro ſcrupuloſis admittendam.
ı nec pro ſcrupuloſis admitto, quia exiſtimo la-
um nec orationem eſſe vocalem, nec præcepto
Vox enim orantis debet eſſe audibilis ſaltem ab
; vix enim formari poteſt vox, quæ ab ipſo pro-
ri non poſſit.
*isfaciunt ne Canonici exiſtentes in Choro & ſub-
tes?* Aſſerit *Leſſius lib.2. c.34. dub.33. n.185.* quia Leſſ.
æſcripta conſuetudo ius ex *Concil. Aquiſgran.*
uauit, ſi præceptum in eo imponebatur; nam
f. 2. *num.* 18. ſolum dari conſilium exiſtimat.
errumpi ne poſſint Horæ? Poſſunt ne planè ſine §.8.
ı non ſolum quilibet Pſalmus, ſed etiam quilibet *De in-*
orſim ſumptus eſt integra oratio, laudatio, vel *terru-*
n habens neceſſariam cum aliis connexionem, *ptione.*
*dub.*10. *num.* 57. aſſertore. Poteſt ergo quis Leſſ.
gr.) incipere, & interrumpere poſt duas horas,
veniali ſi cauſa non vrget) complendas. *Quid ſi
animo, de nouo incipiendi?* Poteris recitare,
ſt. *Sanchez opuſc. tom.2. lib.7. cap.2. dub.19. n.5.* Sanch.
tat quis cum ſocio, tenetur ne cum illo Antiphonas,
ſufficit dicentem ſocium audire iuniorẽ velocius
io *Azor.* huiuſmodi recitationẽ non approbare.
*iritur ne attentio actualis aut virtualis, ad Hora- §.9.
nem?* Scio, actualem attentionem eſſe cum mens *De at-*
ur circa obiectũ: virtualem autẽ, cum incipit oc- *tentio-*
is inchoatione, ſed poſtea inuoluntariè diſtrahi- *ne.*
taque attẽtio neceſſaria nõ eſt. Virtualẽ quidem

Ss 5 ferè

Conin. ferè omnes recentiores requirunt. At *Coninch in* 3.
art.6. num. 291. ſecutus Durandum aſſerit non re
tualem; quia Eccleſia extra Confeſſionem non hab
ctionem in occulta. *c. dolentes* præcipit actum deu
ternum, (inquit ille) qui ſatis ſit ad externam Rel
contra illos, qui inter recitandum confabulantur
laribus. Actus autem externus orationis debitè fa
riſu, confabulatione, &c. eſt verus actus orationis
ſicut externa adoratio idoli ſine intentione, eſt ve
externus idololatriæ.

134. *Lucrantur ne diſtributiones Canonici in Ch*
bulantes? Lucrantur ex ſupradicta ratione, vti aſ
Sanch. *chez opuſc. tom.2.lib.2.cap.2. dub.*100. *n.*2.

135. *Quidnam in ſententia virtualem attention*
rente, ſi Canonicus Choro quidem aſſiſtat, ſed recitet
diſtractus? Non ſatis faciet præcepto *c.dolentes* de at
ſed ſatisfaciet præcepto recitandi lato in Bulla, & ſi
Leſſ. tutionem non tenebitur. Ita *Leſſ.lib.2.c.37. dub.*11.

Suar. 136. *Requiritur ne faciendi intentio?* Negat *Sua*
part.tom.3.d.88.ſect.3. Aſt alij probabiliter iam d
intentionem eius neceſſariam non eſſe; imo ſatisf
ab eo qui cum expreſſa intentione non ſatisfaci
tunc, recitaret.

§. 10. *De cauſis excuſantibus.*

137. *Detinetur quis in pulſandis organis, deferen*
dando thure, &c. tenetur ne poſtea priuatim illas offi
recitare? *Suarius* aſſeruit *tom.2.lib.4.cap.14. num.*13.
*res 2.2. tom.1. d.7.num.*12. negat; quia Chorus, cui
ipſo ſatisfacit. Idem aſſerendum de Clerico ſtuden
Suar. ni, quam lecturus eſt, dum alij concinunt.

Torr. 138. *Dubito ægrotans, an tenear recitare: quona*
ab ſcrupulis expediam? Si Medicus iudicat recitar
maiorem partem, id eſt, Matutinum cum Laudibus
mento, teneris. Si iudicat ſolum recitare poſſe min
Pal. teneris. *Palaus tom.2.part.6. d.2.n.9.*

Valent. 139. *Tenetur ne infirmus ſocium adhibere?* Aſſeri
ſi commodè poſſit, *tom.3. d. 6. quæſt. 2. part.* 10. §.
Pal. *Palaus n.* 14. ſi opus ſit; quia vnuſquiſque tenetu
medium ſimpliciter neceſſarium ad præceptum im
Suar. Quod limitat *Suarius n.*12. ad beneficiarios tantun
Leſſ. *lib.2. c.37. dub. 9. n.* 54. docet non teneri adhibere
ægritudine, qui in ſanitate non aſſolet cum ſoci
Exiſtimo nullum teneri conducere ſociū pro offici
do, ſicut nec tenetur pro Miſſa audienda Sacerdotē

icio excuſare cæcitatem: ſed rogo, an ſi cæcus maiorem ficij memoria teneat, ad illam teneatur? Aſſerit *Pa-* Palao.
n.11.

Excuſantur ne damnati ad triremes? Ita planè ex *4.tr.1.c.4. n.6.* quia ſatis afflictionis, raro laborum Laym.
ſionem, rariſſimè animi habent promptitudinem.

Caret quis Breuiario, ſed habet diurnum, & ſpacium ſit lebet ne recitare Pſalmos? Affirmat *Sanch.tom.1. opuſc.* Sanch.
19. num.8. quia lectiones de feria cum reſponſoriis Sanch.
ta materia. Alter *Sanchez d.15.num.2.* negat; quia ectiones licet paruæ in quantitate, ſunt pars eſſen-ficij, ſine qua Canonicum Matutinum non conſtat.

Monachus fugitiuus, aut è Monaſterio eiectus, aut degradatus, tenentur ne Officium recitare? Toletus de- §.12.
m teneri docet, ab eóque dimittendas adiicit ſolem- *De Horis*
& *Dominus Vobiſcum.* Scio aliquem, Monachum fu- *Canonicis*
, aut eiectum excuſare; quia non eſt in ſtatu, in quo *varia.*
ır. Aſt ego non inuenio, vnde poſſim iuſtè eum li- Tolet.

Recipit quis Beneficium inualidè: tenetur ne Horas Non; quia non habet verum titulum Beneficij, vt affirmat. *Petit hic Poſtea Beneficij reualidationem, & ionem pro fructibus.* Debet, eodem Sanctio auctore, Sanch.
re ſe non recitaſſe Officium; vel teneretur ob illam iterum de fructibus componere.

An, ſi interruptio inter recitandum; ſit notabilis, & ı cauſa: debeam reiterare ab initio? Non teneris ſub , *Leſſio* authore; quia huiuſmodi circunſtantiæ ad Leſſ.
i ſubſtantiam non pertinent.

Recito cum aliquo priuilegium habente aut recitandi ario breui, aut ante tempus dicendi Horas: num tunc riuilegio fruar? Frui affirmat *Henriquez.* Henriq.

An nimia celeritas in canendo, aut dicendo ſint peccartale? Non eſſe cum *Filliucio* ſentio, ſed veniale tan- Filliuc.
iſi adſit contemptus, aut ſcandalum, aut notabilis cor-erborum. Profectò corruptio verborum obligaret ad iterationem, celeritas autem minimè, licet mortalis dalum eſſet; quia iam abſolutè præcepto ſatisfactum.

Qua de cauſa non teneatur Beneficiarius ad reſtitutio-ex primis menſibus non recitarit? Leſſius ait iure natu- Leſſius.
ia obligatio recitandi Horas non eſt ex iuſtitia commu-ia, ſed ex Religione.

Cæcus, vel Breuiario carens memoriter noſcit Pſalmos

Matutini,

Matutini, vel integram Horam, v.gr. Primam aut Completorium tenetur ne recitare? De Pſalmis ſolis *Filliucius* aſſerit non teneri; quia ſoli Pſalmi non faciunt Horas. Ego de integra Hora idem affirmo; quia ſola hora Officium non facit.

Filliuc.

150. *Scit ille memoriter lectiones vel capitula alterius diei: debet ne illas Pſalmis, quos nouit, copulare, vt integrum faciat Officium?* Minimè; quia nemo tenetur aliud Officium dicere, niſi Officium diei currentis.

151. *Scio poſſe Superiorem ex cauſa iuſta cum ſuis Religioſis diſpenſare circa Officij recitationem Leſſio authore: rogo poſſit ne diſpenſare, vt aliud Officium dicatur?* Ex *Suario* reſpondeo, poſſe pro illo die diſpenſare, vt aliud Officium dicatur, quam quod in Breuiario habetur. Non tamen poſſe quidquam in Breuiario immutare abſque ſummi Præſulis licentia.

Leſſ. Suar.

152. *An Capellania ſine Papæ, aut Epiſcopi authoritate inſtituta obliget ad Officium?* Cum *Saa* aſſero non obligare; quia Beneficium non eſt. An obliget Beneficium datum ad Officium non Eccleſiaſticum, vt ad Organa pulſandum, aut Theologiam docendum? Non obligat eodem *Emanuele* authore; quia ſufficit onus pulſandi, aut docendi iniunctum ad Beneficij fructus percipiendos.

Saa.

153. *In Choro quis ſuam partem dicit, & alteram etiam ſi attentus, percipere non valet: tenetur ne ſupplere?* Iudico cum *Saa* non teneri, niſi, vt quidam addunt, ſurdus eſſet; quia iam non eſt accidentale non audiuiſſe.

Saa.

154. *An priuatim quis poſſit officium qua velit lingua recitare?* Exiſtimo Græca, & Hebræa ſancta quidem poſſe, vulgari minimè.

155. *An qui mentaliter dicit Officium obligationi ſatisfaciat?* Minimè vti *Toletus* ait; quia Eccleſia præcipit Officij recitationem.

Tolet.

156. *An tenear ſub veniali Quadrageſima tempore Veſperas ante prandium dicere?* Docet *Toletus* poſſe priuatim à prandio recitari.

Tolet.

157. *Scio vagari mente ex negligentia in Officio, veniale ſolum peccatum eſſe: rogo an ſi ex propoſito id fiat grauiter delinquam, & ad repetendum officium tenear?* *Azorium* ſecutus aſſero; peccare te ex contemptu mortaliter; ſatisfacere tamen Eccleſiæ percipienti, & non teneri iterum recitare, vt dixi ſuperius.

Azor.

TRACTA

TRACTATVS SEXTVS

IBRI THEOLOGIÆ MORALIS,

Status.

bi de tribus ſtatibus Chriſtianæ Reipublicæ, ſcilicet Eccleſiaſtico, Regulari ac ſeculari materiæ perſtringuntur.

ÆREO *doctrinæ* Suarij, Valentiæ, Filliucij, Caſtro Palao, eginald. Gordonij, Leſſij, Molinæ, oleti, Meratij, & Salas.

EXAMEN PRIMV

De ſtatu Clericali circa materiam de B Penſionibus, ſpoliis Clericorum, rerum Eccleſiaſticarum alienatione.

CAPVT PRIMVM.

De Eccleſiaſtico Beneficio.

§. I. De Clerico, & Beneficio.

1. C*Lericus quid?* Significat ſortem, tumve, eò quòd Deus peculiarit ſors, ſiue pars. Porrò Clerici nom teria fauorabili venit habens pri ſuram, & Religioſus, & Epiſcopus ſa nec Religioſus, nec Epiſcopus, nec ſecundùm qu gnitas, aut Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, aut qui ſacris. Cum Clericis in iure aliquid prohibetur, au tur, intelliguntur ſolùm qui ſunt in ſacris, aut b Obligantur Clerici habitum & tonſuram geſtare, cato mortali excuſatur, qui maioribus initiatus C aut habens beneficium, non geſtat tonſuram, vel h longum tempus abſque iuſta cauſa. Porrò primam eo tantùm fine recipiens, vt Clericali priuilegio fr care mortaliter affirmandum minimè eſt.

2. *Quid eſt Beneficium Eccleſiaſticum?* Ius leg perpetuum capiendi fructus ex bonis Eccleſiaſtici Officium ſpirituale.

3. *Beneficij Eccleſiaſtici ſpecies recenſeas.* Aliud lare, aliud ſeculare: illud regularibus, hoc ſecular fertur. Seculare quidem aliud eſt *Simplex*, id eſt, niſtratione, ſine vlla iuris qualitate, v. gr. Capellan nicatus, &c. aliud *Duplex*, affectum ſcilicet aliqua litate, v. g. adminiſtratio rei Eccleſiaſticæ: præem Choro, iuriſdictio, &c. Certè Duplex aliud habet c marum, v. g. Parœcia, Epiſcopatus, &c. aliud non h Archidiaconatus, Decanatus, &c. Duplex ſine cura habet tantùm adminiſtrationem rerum Eccleſi v. gr. Officium Sacriſtæ, &c. aliquando ſolùm pr

, v. g. perſonatus : aliquando etiam habet iu-
a foro externo in Clericos, & dicitur Digni-
eſt *Manuale*, id eſt, ad nutum conferentis
ud non manuale, quod non niſi certis ex cau-
s reuocari poteſt. Præterea aliud eſt *Electi-*
'cilicet electione; aliud *Collatiuum* ſine ea;
d præſentationem patroni, & Epiſcopi inſti-

os conferendi Beneficia adſit poteſtas? Aliqua
reſeruantur, vel ratione loci, v. g. quæ in eius
nortem, vel aliter vacant. Vel ratione perſo-
uamque Curiam pertinentium. Vel ratione
, v. g. Cathedrales Dignitates, Dignitatéſque
Collegiatis Eccleſiis, Præceptoriæ generales,
um Militarium. Vel ratione Epiſcopatus Ro-
one ſupremæ poteſtatis, v. g. omnia vacantia
ionis Ordinariorum : item vacantia menſibus
n alternatiua cum Epiſcopis. Præterea princi-
pertinent ad Pontificem iure affectionis, v. g.
'apa collatum inualidè propter aliquod impe-
. Papam etiam iure deuolutionis quædam per-
inferior collator ius ſuum negligat. Aut per
accepta. Aut vacantia ob hæreſim. Aut collata
examine non præmiſſo. Aut collata à Cleri-
originem, vel hæreſim.

§. 2. *Conferens Beneficia.*

? alijs conferentibus? Concilium generale iure
eficia conferre non poteſt; in neceſſitate tamen,
poteſt: non verò Concilium Cardinalium. Po-
rdinalis conferre Beneficia ad ſuos titulos, &
ubiectas ſpectantia. Legatus à latere poteſtatem
'rouinciæ Beneficia etiam ad Papam deuoluta,
, ad menſes alternatiuè, nec quo ad Eccleſias
Regulares, Collegiatas. Nuncio Apoſtolico ſine
iſſione nihil hîc competit. Epiſcopus confert
n ſua Diœceſi, exceptis reſeruatis. *Collatio Præ-
Cathedralis?* Ad Epiſcopum ſimul & Capitu-
in Collegiatis tamen probabiliter aſſero ad
pum attinere. *Poteſt ne Capitulum Sede vacante*
id Epiſcopo in Beneficiorum libera collatione,
l in debita, & neceſſaria; vnde poteſt præſenta-
, & electos confirmare. Porrò Capitulum non
nnum Sede vacante dare Dimiſſorias niſi iis,
eneficij accepti, vel accipiendi Ordines recipere

tene

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

§. 3. *Quotnam modis conſiſcantur.*

6. *Quot modis Beneficia aſſolent conf*
generalibus Beneficia acquiruntur, Elect
& inſtitutione, Collatione, Prouiſione
Electio eſt alicuius perſonæ ad Eccleſia
Canonicè facta tranſlatio. *Præſentatio* e
perſonæ per Patronum ei, ad quem pert
timè facta: inſtitutio autem eſt conceſſio
tima authoritate Epiſcopi, vel alterius
præſentato. *Collatio* eſt conceſſio Benefi
ter facta ab habente poteſtatem. *Prouiſi*
fit vel de vacaturis, vel de vacantibus.

§. 4. *Forma conferendi.*

7. *Quænam in prouiſione Beneficioru*
uanda equidem forma iuris, alioquin a
conſcientiæ foro, v. gr. ſi non emittatur
non fiat approbatio ab examinatoribus
Tridentinum. Indica formam in Paroch
1. Vacante Eccleſia Epiſcopus ſtatim
conſtituet. 2. Præuio concurſu & exam
tur: aliter facta irrita eſt. Ad examen
etiam poſt edicti terminum, re adhuc i
conſanguinei Epiſcopi ad concurſum a
vacat Parochialis per reſignationem in m
prouiſione ſimplicium? Si liberè conferan
ma non præſcribitur.

8. *Quinam Beneficiorum capaces?* Iu

iti, ſuſpenſi, interdicti perſonaliter inhabiles

s prærequiruntur ad Beneficium conditiones? Præ- §. 5. *Ad Beneficium conditiones.*
lericatus, ſiue prima tonſura. Deinde: ætas cer-
ſimplex iuxta Trid. annus decimus quartus in-
Epiſcopus non poteſt diſpenſare, niſi aliud in
abeatur. Ad Parochiale vigeſimus quintus in-
Dignitates & Perſonatus ſine cura animarum,
ntur anni 22. completi. Ad Dignitatem prin-
ollegiata regulariter neceſſaria eſt ætas anno-
torum. Ad Epiſcopatum annus trigeſimus com-
Ordine ſacro ſaltem ante ſex menſes ſuſcepto.
dinali anni 22. ſufficiunt. Prouiſio ſine ætate
et bona fides interuenerit, licet vna deſit ſo-
s, nulla eſt. Præterea ea ſcientia neceſſaria eſt
ſine qua Officium illi adnexum præſtari non

in particulari. Ad ſimplex ſufficit poſſe lege-
, aliquid Latinè intelligere; fidei rudimenta te-
dem ſi ſolùm primam tonſuram requirat. Si
t minores Ordines, neceſſaria eſt ſcientia lin-
Ad Beneficium requirens Ordinem ſacrum, ſi
ex, opus eſt plena rerum fidei inſtructione, &
nunus eius pertinentium cognitione: ſi verò
ochiale, ſciat inter alia quomodo Sacramenta
a. Denique Beneficiarius non ſolùm literis, ſed
is, & vitæ probitate debet eſſe conſpicuus. Col-
acta criminoſo, modò excommunicatio abſit, &
pſo iure, non eſt irrita.

um obſeruare debeant Beneficiarii, vt in adeptis uari poſſint? Huiuſmodi iura ab eis ſunt ob- §. 6. *Obſeruanda à beneficiario, vt conſeruet beneficium, ac vitãda.*
ceſſaria eſt, 1. Scriptura quando à Papa fit pro-
rdinario neceſſaria non eſt. 2. Prouiſus de Be-
o tenetur à die adeptæ poſſeſſionis, ad minus
enſes publicè fidem profiteri in manibus Epi-
impedito, coram Vicario generali, Canonicus
Cathedralis non ſolùm coram Epiſcopo, ſed
itulo idem facere tenetur. 3. Debet habitum &
ericalem geſtare. 4. Penſionem ſoluere de ſeme-
te, alioqui Beneficiarius eſt excommunicatus.
d horarum Canonicarum lectionem à die paci-
nis. 6. *Reſidentia in omnibus* etiam ſimplicibus
iure communi exigitur. Excipit conſuetudo

præſtimonia & Beneficia ſimplicia in Eccleſiis no giatis; iure tamen naturali in abſentia per aliun ſatisfaciendum. Curati iure diuino tenentur reſide verò Canonico obligantur habentes Dignitates i dralibus, Collegiatis, Canonicatus, Præbendas, & Po etiamſi Beneficia ſimplicia ſint.

12. *Quotnam cauſæ tum ad breue, tum ad longum excuſant à reſidentia?* Septem. 1. Poteſt Epiſcopus nis ſiue continuè ſiue interruptè ex iuſta cauſa ad ſ abeſſe per tres menſes, modò ſine gregis detrime Parochi per duos: qui habent Dignitates, Canonicat ſiones gaudent trimeſtri: ad quam breuem abſen animi relaxatio iuſta cauſa eſt. Pro longiori temp tuor generales cauſæ adiiciuntur, videlicet Chriſti ritas, euidens communis neceſſitas obedientia maior bita, Eccleſiæ, cui præeſt neceſſitas, vel vtilitas. Hæ Pontifice vel à Metropolitano approbantur: vel eo à ſuffraganeo antiquiori, qui etiam approbat Metro abſentiam, idque in ſcriptis. Sexta cauſa eſt Theo vel ius Canonicum audire ad quinquennium, vltrà E diſpenſare non poteſt. Septima eaſdem facultates q uis diu docere. Ad docendam Philoſophiam vel li maniores opus fuit Epiſcopi licentia ante Tridenti Pij IV conſtitutione requiritur licentia Papæ cum conſenſu. Imo Parochi ex dictis cauſis non excuſ fructuum perceptionem, niſi cum Papæ licentia c adſit Ordinarij.

13. *A queiſnam Beneficiario abſtinendum eſt?* militia: ad quam proficiſcens, & pugnans, eo ipſo Beneficium cenſetur. Secundò à delatione armoru ab officio aduocati apud ſecularem iudicem: excip ſionem ſui, Eccleſiæ ſuæ, miſerabilium, ſanguine rum vſque ad quartum gradum. Non poteſt eſſe pr in criminalibus, vel ciuilibus, exceptis cauſis a Quartò, non aleator. Quintò, non ſordidus opife non iudex in cauſis ſanguinis, nec ad huiuſmodi ca currere, nec adeſſe ſine iuſta cauſa. Septimò, nec hab aut canes ad venandum. Octauò, per ſe ipſum non gotiari.

§. 7. *Beneficiariorũ dominium.*

14. *Num Beneficiarij ſint domini fructuum Bene* rum domini ſunt, non ſolùm partis ad ſuſtentatio ceſſariæ, ſed etiam ſuperfluæ, modò religioſa paup impediat. Iure communi non poſſunt teſtari de

: acquiſitis,ex conſuetudine poſſunt. Non poſſunt lo-
:dia, aut fundum Benefici j vltra triennium, poſſunt
ructus etiam ad totam vitam.

*Quid de fructibus Beneficij tempore vacationis obue-
n?* Iure communi ſucceſſori reſeruatur. *Quid autem
dianis diſtributionibus?* Eas iure communi tantùm
:ſſe præſentibus ad diuina officia affirmo, nec poſſe
·æter Papam iuris rigorem relaxare.

*Canonicus abſens ob Eccleſiæ negotia, vel præſens loco,
is ab Eccleſia ob infirmitatem?* Si ita conſuetudo fe-
ibutionum eſt capax. Idem eſt (eadem fauente con-
:e) de iis, quæ ipſis ad tres menſes legitimè abſentia
eniunt.

*De pluritate Beneficiorum in vno eodemque Benefi-
id dicendum?* Iure Canonico generaliter Beneficio- §.8. *Pluralitas Beneficiorum.*
:alitas prohibetur. Queiſnam ex cauſis ab eodem iu-
:editur? Quinque. 1. Quando exigui ſunt reditus.
ndo vnum Beneficium alteri eſt vnitum. 3. Quando
non inuenitur idoneus. 4. Quando vnum datur in
alterum in commendam. 5. Quando vnum habet
ıimarum actu, aliud habitu tantùm. Addiderim ex-
ıdulgentiam,& iuſtam diſpenſationem.

uænam ſunt Beneficia incompatibilia? Primò omnia
Deinde ea quæ vocantur Dignitates, Perſonatus, vel
Tertiò, Canonicatus. Quartò, Portionatus in Cathe-
,& Collegiatis. Quintò quædam dicuntur incompa-
.b eodem tecto. Sextò, duo etiam ſimplicia dicuntur
ıtibilia, quando vnum ſufficiens.

Quænam Beneficium ſufficiens? Prudentis iudicio
am, habita ratione perſonæ, & aliarum circunſtan-

uænam autem ſint compatibilia? Primò ſimplicia
ıirentia reſidentiam. Secundò cum vnum requirit
ım non alia, eaque ad ſuſtentationem neceſſaria
:rtiò, ſi plura vnita. Quartò ſi vnum in titulum, aliud
ıendam. Quintò, ſi plura tenuia, non tamen curata
: vicinia. Sextò, ſi duo curata vnum actu alterum
Septimò, ſi Beneficio addatur penſio non in titulum.
defectu perſonarum. Nonò, ſi Beneficium coniun-
ım Vicariatu generali Epiſcopi, vel alterius Ordi-
Decimò ex conſuetudine, cum naturali iure non pu-

ueiſnam in pluralitate diſpenſat? 1. Papa; 2. Papæ Le-

gatus modò non ſint Epiſcopatus, Dignitates, Curata, ſub eodem tecto, nec congruam ſuſtentationem exceder 3. Epiſcopus poteſt cum eadem limitatione; deinde et quando ſub eodem tecto diſſimilia ſunt, & vnum non ſufficiens: non verò quando ſimilia, vbi nec Legatus P poteſt.

§. 9. *Beneficij amiſſio.* 22. *Quotnam modis aſſolet Beneficij amiſſio contingere?* T bus. Primò ipſo facto, vt cùm quis poſſeſſionem amittit titulum. Secundò, ipſo iure, vt cum quis authoritate i priuatus eſt ipſo Beneficio, poſſidet tamen de facto. Ter de facto, & de iure, vt cùm quis illud deponit, & nond collatum.

23. *Scio ipſo iure vacare aliquando ſine delicto, ex deli aliquando: quonammodo ſine delicto vacat?* Per mortem turalem, per ciuilem, id eſt, profeſſionem religioſam, per n trimonium validum, ſolùm etiam ratum, non per inu dum. Item quando Epiſcopus legitimè ab vna Eccleſia tra fertur ad aliam, prima vacat per pacificam ſecundæ poſſ ſionem.

24. *Quonammodo autem vacat ex delicto?* Primò ratic hæreſis. 2. Per ſchiſma. 3. Ob percuſſionem Cardinalis, Epiſcopi. 4. Per homicidium qualificatum, v. gr. per con ctum pretio ad Chriſtianum occidendum. 5. Ob literar Apoſtolicarum falſificationem. 6. Vacationem Sodomia piùs exercitata inducit. 7. Occiſio per ſe vel per alium Rec ris, vel Clerici Eccleſiæ ſuæ, in qua Beneficium habet. 8. monia confidentiæ. 9. Alienatio bonorum Eccleſiæ Ponti inconſulto. 10. Violentia Beneficij poſſeſſio. 11. Priuatus eti Parochus eſt, ſi culpa ſua intra annum ad Sacerdotium n promoueatur. 12. Item examinatores ad Parochialem pro examine aliquid accipiant. Addunt alij crimen La Maieſtatis, & alia non ita liquidi iuris.

25. *Aſſigna effectus ipſam priuationem conſequentes.* I mus eſt, poſſe impetrari Beneficium ante condemnatio ſententiam. Secundus, priuatum non facere fructus ſu Tertius, non poſſe de Beneficio diſponere. Porrò ante del declarationem non cogitur Beneficium dimittere.

26. *Quiſnam denique per ſententiam iudicis meretur uationem?* Primò, non reſidens. 2. Homicida. 3. Publi concubinarius poſt monitionem. 4. Periurus. 5. Blaſp mus in Deum, vel Sanctos. 6. Obtinens Beneficium ſec dum requirens reſidentiam cum primo, ſi non ſit Digni vel Curatum. Porrò de Beneficiorum permutatione, gnatio

ctione, ac confidentia lege plura apud *Caſtrum Palao*, & *Iincium.*

CAPVT II.

De Penſionibus Eccleſiaſticis.

• QVid Penſio? Aliquando certam fructuum portionem ex Beneficio detractam, & alteri ſoluendam, aliando ius ipſum ad illam portionem ſignificat.

28. *Quotuplex?* In Clericalem & laicalem communiter diitur; hæc propter officium ſeruitij alicuius corporalis Ecſiæ exhibiti, vel exhibendi conceditur: illa ad ſuſtentaonem ſtatus Clericalis aſſignatur.

29. *Eccleſiæ Penſiones à quonam imponi poſſunt?* Iure commi ea poteſtas penes ſolum Pontificem ſummum eſt. Iure nen antiquo in aliquot caſibus Epiſcopis aliquid licet. ſſunt namque hi Penſiones imponere, 1. Pro concordatioitis,& bono pacis. 2. Pro egenis. 3. Pro benemeritis. 4. Ad am pium. 5. Pro renunciante cauſa alimentorum. 6. In antitate moderata. 7. Pro ſuſtentatione Beneficium conentis. 8. Ad coæquandos fructus in permutatione. Requiur tamen ſemper cum tale quid fit cauſæ expreſſio. Legatus idem à latere idem in ſua prouincia poteſt.

30. *Quinam penſionis capaces?* In primis quidem incapa ſunt quicunque inhabiles ad ſtatum Clericalem, vel abutè vt fœminæ: vel durante impedimento, vt infantes, inleles,&c. Item inhabiles ad officium recitandum. Profectò petrans penſionem à ſciente irregularitatem, vel aliud imdimentum, validè obtinet, quamuis illicitè: intellige ſi nferens ſit inferior Papa, aut in illo impedimento diſpenre nequeat.

31. *Poteſt ne conferri penſio laico volenti Clericatum ſuſcere?* Poteſt, fructibus tamen non gaudebit priuſquam Clecus factus ſit.

32. *Dari ne poteſt penſio excommunicato?* Laicalis quidem teſt. *Pontifex ſciens alicuius impedimentum, confert penſionem.* Eo ipſo cenſetur diſpenſare.

33. *Aſſigna cauſas penſionum conſtituendæ, & conferendæ?* Ad o capita reuocantur, lucri nimirum, & oneris; vnde penonum aliæ dicuntur ex cauſa lucratiua, aliæ ex cauſa oneſa. Ex cauſa lucratiua ſunt quæcunque ad purum com-

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

Parochiali centum ducatos non excedenti,
ficio ſimplici adiuncta Dignitate. Nec gra
tus, cuius prouentus mille aureos non a
ſimplici quandoque apponi ſolet Penſio a
dietatem, aut tertiam partem, cuiuſcunqu
ficium. Imò etiam in quotidianis diſtrib
habet, ſi id appoſita clauſula exprimatur.
iure omnia Beneficia Penſionem admitteba

37. *Indica Penſionarij obligationes.* Scie
ſionem, ſi abſque culpa fructus non percipia
men ſi percipiantur, etiam ſi inualidè facta
netur etiam ſi accepit Beneficium cum illa
ſionem ſoluat, etiam ſi fructus non percipia
pa impoſita etiam ſine cauſa, exigi poteſt.
pter quam Penſio datur, falſa exiſtente, non
rius eam accipere. Tenetur Penſionarius
num B. Virginis, cuius omiſſione fructus
Tenetur ad onera ſoluenda fructibus. Bene
legitimè impoſita, idque pro rata Penſionis,
ſit. Tenetur denique geſtare habitum, ſi Pen
ta aureos ſuperantem exigat. Aliàs ad fructu
reſtitutionem obligatur.

38. *Quotnam modis ceſſat Penſio?* Sex. Pr
per mortem penſionarij. 2. Priuatione per c
tione per voluntatem. 4. Tranſlatione per ſ

to titulo,ſi non verificata cauſa,vel conditio-
ue in titularis præiudicium. Peccat contra
ionarius, ſi beneficiario omnino grauato, iu-
nſionem. In eadem materia locum habet Si-
:leſiaſtico prohibita, ea tamen pœnas cum
ciaria communes non habet.

Capvt III.

im Eccleſiaſticarum Alienatione.

Alienatio? Actus, quo dominium rei dire-
vel vtile, aut vſusfructus, aut ius in alterum
abdicatur. Vetita quidem huiuſmodi aliena-
i diuino annexo iuramento, ſi loquamur de
:e & Cardinalibus reſpectu bonorum Sedis
t de Epiſcopis & Prælatis reſpectu bonorum
:tita iure Cæſareo,& iure Canonico, niſi alie-
.lta cauſa & cum debita ſolemnitate, aut ad
ocationis,vel in cauſa Emphyteuſis in caſibus
, vel niſi alienatio fiat de re leuis momenti,
ſeruando ſeruari non poſſunt: aut niſi fiat de
nondum perfecta ſit alienatio, & ab eo qui
t adminiſtrationem.
*m igitur Eccleſiæ bona alienari poſſunt, & qua-
n poſſunt:* Bona immobilia,& mobilia pretioſa
ſeruari poſſunt alienari prohibentur. Bona ve-
retioſa,quæ ſeruando ſeruari non poſſunt ab
dminiſtratore, poſſunt vendi ſine alia ſolem-
:ſi valida alienatio vini, frumenti,olei,ouium,
olemnitate. inualida tamen prorſus venditio
orum, montium, cenſuum, argenteæ lampa-

*a cauſas ob quas alienatio rerum huiuſmodi lici-
ri poſſit.* Quatuor à Doctoribus collegi, neceſ-
:em, pietatem, vtilitatem euidentem Eccleſiæ,
:latus credit legitimam ſubeſſe cauſam, licet
iam non fuiſſe comperiat.
*itates requiſitæ ad alienationem bonorum menſæ
it Eccleſiæ Cathedralis, & Collegiatæ præter in-
nnectæ.* Adſit vnus tractatus ſaltem, id eſt diſ-
allatis rationibus vltro citroque,num expediat

 huiuſmodi

etiam cum alienatio Pontificis post Extrauagan
Per Collegium autem intelligo non ſolùm
Canonicorum, ſed etiam beneficiariorum ill

44. *Quenam alienatori iniuſto pœna aſſign*
ſinguli Eccleſiaſtici ſeculares & regulares re
& ſcienter alienantes excommunicationem
ſcopi verò & Abbates interdicto, vel ſuſpen
Etiam Cardinales pœnis contra alienantes b
ca impoſitis ſubiiciuntur, quia etiam fauora
gaudent.

45. *Num Papa ligetur?* Minimè; quia le
gibus quoad vim coactiuam non tenetur.

46. *Peccat ne ſaltem contra iuramentum?* I
ramentum ſibi prius relaxet, ſecúmque diſpe
ſta adſit. Probabile tamen eſt alienationem à
mo factam ſine iuſta cauſa validam eſſe.

CAPVT IV.

De Eccleſiaſticis ſpolijs.

47. SPolium Eccleſiaſticum quid? Quidqui
Eccleſiaſticæ perſonæ poſt mortem i
quod neque ex teſtamento, neque ab inteſt
ipſius pertinet

...Cardinales. 2. Curiam ſectantes, & in ea mo-
...uilegio teſtandi muniti.
...bona ſpolijs obnoxia ſunt? Patrimonialia mi-
...ſi patrimonialia, quæ ſcilicet alio titulo quàm
...ſucceſſionis acquiruntur, & in abſolutum eorum
...anſeunt. Igitur quod beneficiarius decedens nec
... ex fructibus beneficij iam perceptis reliquit,
...r Eccleſiaſtico. Idem eſt de emptis ex redditi-
...ficis, modò ad victum aut ſtipendium congruum
... fuerint, nec de illis in vita irreuocabiliter diſ-
...em iudicium de inſtrumentis ſacris ad diuina
...randa vtilitibus aut neceſſariis.
*...bona ex ſtipendio quotidiani laboris perſonalis, ſci-
...edicationis, Confeſſionis, &c. obnoxia ſpolijs?* Mini-
...r quaſi patrimonialia adnumeranda, ſicuti & ea,
...o dono accipiuntur.
...a ſpolia debentur? Beneficiarij regularis ſpolia,
...on Beneficiarij iure antiquo erant Monaſterijs
...ſunt Fiſci Apoſtolici: intellige de eo qui ſepara-
... menſa communi ſeorſim: morientem in Cam-
...iarum ſi excipias. Bona Eccleſiaſtici ſiue Regu-
...ularis ſpolia Cameræ redduntur, quando contra
... Canonum acquiruntur, idque nouo iure Inſtitu-
...poſt mortem Beneficiarij Eccleſiæ, vel Monaſte-
..., in quo quis beneficium habet, vel habuit: idem
...nario. Fructus Beneficij tempore mortis debiti,
... percepti ſpolia ſunt Cameræ, in iis ſcilicet ter-
...ector eſt Apoſtolicus: aliàs ſucceſſori debentur.
...ficij à die vacationis vſque ad legitimam pro-
...actualem poſſeſſionem olim ad Eccleſiam illius
...l ad ſucceſſorem pertinebant: nunc autem ad Ca-
...tolicam. Redditus penſionarij tam exacti, quàm
...t modò Cameræ Apoſtolicæ. Vtenſilia, v.g. men-
...ce. poſt Pium V. non ſunt ſpolia. Debita defuncti
...ſoluet ſucceſſor, ſi ea ob neceſſitatem, vel vtilita-
...e contracta ſint, imò ſi etiam ob propriam ne-
...d quod in iis locis intelligendum, vbi ad Came-
...on deuoluuntur.
...mam excuſari poſſint beneficiarij ab ſpolio faciendo?
...apite: vno quidem, ſi facultatem teſtandi à
...ceperunt; altero, ſi eandem habent ex conſuetu-
... Hiſpania, & Gallia.

CAPVT V.

Praxis circa materiam de Beneficijs ex S IESV *Doctoribus.*

§. 1. De Beneficijs. 54. *EPiſcopatus & alia beneficia curam animar tia ſunt ne in competitorum concurſu digni ferenda?* Ita planè, alioquin iuſtitia diſtributiua v peccatum acceptionis perſonarum committitur. I tur contra iuſtitiam commutatiuam ortam ex illo tractu proueniente ex propoſitione edicti de concu tunc eligentes minus dignum ad reſtitutionem te *Vaſquez.*

Vaſq.

55. *Qui ius habent conferendi beneficia per pron beram, vt Summus Pontifex, & Reges, teneatur ne di gere?* Sufficit ſi eligant dignos: & prælati hos ac nentur. Ex *Reginaldo* & *Sanchez.*

Regin. Sanch. Leſſ.

56. *Reſignat quis beneficium: debet ne digniori* Negatiuè reſpondeo cum *Leſſio*; quia cum nullus ſus, poterit digno cui voluerit reſignare: & collat ſcendo reſignatori non peccabit.

57. *Poſſunt ne Eccleſiaſtici valde nobiles, aut in ditionis, cæteris paribus, plus alijs minùs nobilibus, eruditis ſumere ex Eccleſiæ reditibus?* Poſſunt ex do *lina*: debent tamen ſumptus eſſe moderati, vt non decentem Eccleſiaſticorum modeſtiam. Vnde colli pum filios non poſſe tantum expendere de bonis tus, quantum de bonis patrimonialibus poſſent; q ſtentatio conueniens eſt Principi Eccleſiaſtico, alia

Molin.

58. *Beneficij Eccleſiaſtici collatorem iam de ad conferendum alteri, precibus aut muneribus mihi, vel amico minus digno conferat: teneor ne a nem?* Minimè, (ait *Leſſius*) quia reliquiſti collato libertate: nec alteri iniuriam irrogaſti, etiam ſi e ciſſes; quia odium non eſt peccatum contra iuſt contra charitatem.

Leſſ.

59. *Me agnoſco minùs dignum: poſſum ne me o neficium obtinendum?* Potes, relinquendo totum in ctori, ſiue collatori, ex *Leſſij* doctrina. *Si autem praetermiſſo digniore eligar?* Potes, ex aſſertione *Tur* ficium, aut cathedram acceptare.

Leſſius. Turr.

rſu poteſt ne dignus eligi, relicto digniori?
Leſſio poſſe pluribus in caſibus. 1. Si di-
neus. 2. Si minùs dignus eſt acceptior,
ſt externis negotiis implicatus. 4. Si eſt pe-
gatur indignus. 5. Si minùs dignus ſit magis
trouus laicus poteſt relicto digniore minùs
tare. Porrò examinatores digniorem indicare
iſi Epiſcopo poſtulante, vt Eccleſiæ electio-
iorem.

*penſatio neceſſaria ad pluralitatem eorum, quæ
limoni a vocantur?* Minimè ex *Valentia*. Porrò Valent.
at Beneficia ſimplicia ſine reſidentia.

*quis Dignitatem, aut perſonatum, aut Curatum
um tale accepit.* Vacat prius ipſo iure: quod
net, etiam ſecundo priuatur. Sed id per ſen-
nec enim debet ſe ipſe priuare. Imò nec priùs
aliquos, niſi à iudice moneatur, idque poſt
di poſſeſſionem. Sic *Saa*. Saa.

*reuocatus, ſed ignorans reuocationem confert
e collatio valida?* Ita quidem, (ait *Saa*,) item- Saa.
facta per Procuratorem reuocatum ante re-
nationem illi factam, etiamſi is, cui fit renun-
nem ſciat.

Epiſcopus cum illegitimo diſpenſare ad Bene-
m ſimplex poſſe affirmat *Molina*, dummodò Molin.
ignitas non ſit, & ad minores ordines di-
r.

*qui initio ſine iuſto titulo Beneficium habuit
reſtituere teneri: eſt ne remedium, vt retinere*
titulus reualidetur Beneficij malè acquiſiti,
eficij vacantis debentur ſucceſſori: vacabat
on de facto Beneficium illud, & ipſe ſucceſ-
conſuetudo legitima, aut conſtitutio diſpo-
ulus non reualidetur? Tria habet remedia. 1.
era Apoſtolica componere. 2. Eccleſiæ ſuæ.
i eos fructus tradere, qui partem remittere
auar. & aliis *Saa*. Saa.

*quis obtinuit ſimulata ſanctitate, vel ob
etur reſignare?* Non teneri affirmat *Molina*; Molin.
o, quæ ipſo iure nullam redderet collatio-
.

ficium indigno, cuinam tenetur? Valentia te- Valent.
t: affirmo cum aliis Eccleſiæ cui damnum
dedit

dedit reſtituere debere. Scio alios Eccleſiæ, & dig
deberi docuiſſe.

68. *Dixiſti Beneficiatos poſſe tanquam dominos de aſſignatis ſibi pro ſtipendio diſponere: rogo num tenea ſuperſunt honeſtæ ſuſtentationi in pios vſus erogare?* P bus, aut egenis debere omnes aſſerunt. *Quid ſi non* Rei ſunt grauis criminis, non tamen reſtituere tene *ne licitum ex Eccleſiæ ſuperfluis redditibus filiam dota* quoſdam negare, ſi alia habeantur bona, vnde fiat

Molin. filiam poſſe tali dote donare. Sic *Molina.* Imò ſi filia riæ, & alia non habeant bona, poteſt illis alimenta, dare poſt Bullam Pij V. relatam à *Nau.*

69. *Scio eum, qui poſt ſex menſes ab obtento Benef Praſtimonio, non impeditus legitimè non recitat Off facere fructus ſuos: rogo cuinam fructus huiuſmodi re* Aut fabricæ beneficij, aut pauperibus. Si talis paupe

Tolet. teſt ſibi de Confeſſarij conſilio retinere. Sic *Toletu* fecit alia, ad quæ ob beneficium tenebatur, poterit pauper non ſit, quantum illa merentur, reſeruare. I ficiat Parocho quintam partem reſtituere; Canoni tum; aliis Beneficiariis tertiam.

§. 2. *De Penſionibus.*

70. *Poſſunt ne omnes penſiones pecunia redimi?* Pr cepta ea, quæ datur in titulum beneficij, ob aliq ſterium ſpirituale futurum coadiutori Epiſcopi, ve ſenis. Vnde 1. Redimi poteſt, quæ datur ſeni renun neficium ob labores præteritos exhibitos. 2. Quæ d rico pauperi; quia tantùm datur in alimentum ei merè temporalis. 3. Quæ data eſt in renunciatione mutatione beneficij pinguioris; quia etiam eſt tem iam ante extracta à titulo, & officio ſpirituali. 4. conceduntur ad componendam litem dubiam ſup cio. 5. Quæ dantur perſonis omninò ſecularibus, pibus; vel filio nobilis etiam Clerico, propter obſe

Sanch. pater Eccleſiæ præſtitit. Ex *Sanchez.*

71. *Quamnam penſionem poteſt Epiſcopus iniunge* imponere penſionem ad fructus beneficiorum perm coæquandos, quæ duret ad tempus tenentis benefi imponitur. Item ſuper beneficio à ſe collato ad vit beneficiati, imò etiam ad vitam penſionarij, & ſec Thom. ante collationem beneficij poteſt de fructib pios vſus ſubtrahere. Poteſt & iudex ad dirimen

Sa. conſtituere Penſionem. Quæ quidem mihi cum Sa parum eſſe in vſu videntur.

e Penſio irregulari? Ex eodem reſpondeo. Ire-
n, licet propriè beneficium non eſt.
*xcommunicatio lata in non ſoluentem tempo-
nem?* Non ligat ſecundùm ſtylum Curiæ, niſi
narius declaret ligaſſe.
non ſoluta Penſione: poteſt penſionarius à ſuc-
oteſt peti à ſucceſſore de fructibus quos per-
Curiæ ſtylum.
Penſionem dat laico? Solum Papam *Saa* affir-

valida alienatio bonorum Eccleſiæ facta à §. 3. *De alienatione bonorum Eccleſiæ.* Saa.
uidentem Eccleſiæ eiuſdem vtilitatem? Vali-
ſſenſu Sedis Apoſtolicæ: etiam ſi Summus
dm conſenſerit. Neque Rectores, qui fece-
em Eccleſiæ meliorem, excommunicationem
a cùm hic contractus celebratus ſit in Eccle-
a, quamuis legitima forma, & ſolemnitas de-
: forma enim requiritur tantùm ad fraudes

*ibus bonis Eccleſiæ quodnam cenſetur pretioſum,
à Prælato alienari?* Quod excedit valorem 25.
*mp ebendantur ne Reliquiæ Sanctorum ſub rebus
hibitis ſine debita ſolemnitate alienari?* Mini-
ſunt pretio æſtimabiles.
acquiſita per illicitam negotiationem Camera §. 4. *De ſpoliis Eccleſiaſticis.*
ntur? Reſpondeo ex *Filliucio* in conſcientia
ſi de ea negotiatione in foro iudiciali nihil
: tamen in vita diſponere poteſt beneficiarius,
ı ſit per iudicis ſententiam priuatus.
acquiſitis ludo per Canones prohibito? Spolia
ctor affirmat. Imò omne lucrum Canonibus
olium eſt: non autem quidquid acquiritur fa-
Canones cedit in ſpolium.
ſpolia in fraudem alienare? Minimè, v.g. ſi quis
ſolùm aliquid alteri donet. *Quid ſi fictè donet*
eccat, v.g. donans eo pacto, vt quandiu viuit de
it diſponere. Vnde aſſero donatarium poſt do-
n in conſcientia debere ſpolium relinquere.
Filliuc.
a ſubiacet ſpolia detinens Apoſtolicæ? Excom-
ı ipſo facto incurrit, niſi vel ſoluat, vel cum
onat: cum qua tamen non componitur, quando
tinent.

82. Donat

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

ex ſuo patrimonio in pia opera expoſuit

84. *An fructus malè percepti, ex omiſſio*
lo titulo beneficij, ex incurſu cenſuræ, g
ſint ? Minimè ; quia ſub dominio be
fuere.

85. *An diſtributiones.* Quantumuis m
Filliuc. non facere aſſerit idem *Filliucius* ; hora
præmium ſpeciale eſſe quis dubitet.

EXAMEN I

De ſtatu Eccleſiaſtico circa
Simoniæ vitio ?

CAPVT PRIM

Quid Simonia, & in quaſnam p

§. 1. *Simonia malitia.* 1. S*imonia quid?* Dictum nome
qui primus in nouo Teſta
crimine infectus. Sic defini
emendi vel vendendi preti

oni aduerſatur ex ſuo genere,vnde ex ſuo genere peccatum
hale eſt, & valde graue: quin probabiliter aſſero non dari
Simonia veniale peccatum ex materiæ leuitate, ſed tan-
n ex conſideratione, vel ignorantia venialem negligen-
m admixtam habente. Et quidem ſuppoſitis conditioni-
s,quæ tam ex parte materiæ, quàm ex parte obiecti Simo-
e reperiuntur in actione vendendi rem ſacram,malitia re-
: dicitur illi intrinſeca: vnde diſpenſari in ea non poteſt,
i mutata materia talis actionis, ideoque abſolutè loquen-
malitiam Simoniæ à venditione talium rerum, de poten-
ordinaria, & iuxta congruum prouidentiæ modum, eſſe
eparabilem. Non ſemper iniuſtitiæ malum cum Simonia
niunctum eſt,at ſemper adeſt malitia contra Religionem,
uerentiæ nimirũ,& indebitæ ſacrarũ rerum æſtimationis.

:. *Quandonam autem admiſcetur iniuſtitia?* Quando Si-
niacus vendit actionem,ad quam ex officio tenetur: v.g.
n Parochus in Sacramentorum adminiſtratione,vel ratio-
ſolius ſpiritualitatis, temporale pretium accipit, vt ſi ra-
ne conſecrationis Calicis, vel Agni benedicti maius pre-
m acciperet, quàm materia argenti, vel certæ elaboratæ
teret.

4. *Recenſe perſonas, in quas vitium Simoniæ cadere poteſt.* §. 4. *In quaſnam perſonas cadit Simonia.*
ofectò in primis Papa Simoniæ peccatum contra ius di-
num committere poteſt: v. gr. ſi Ordines venderet pro pe-
nia, res ſacras, doctrinam fidei, dignitatem ipſam Pontifi-
um, & iis ſimilia.

5. *Poteſt ne Pontifex eam vitare?* Poteſt quidem multis
dis: & in contractibus iure poſitiuo Simoniacis facilè
s,ſiue quia lege illa non teneatur,ſiue quia ſecum diſpen-
e poteſt, ſiue quia dare poteſt alteri beneficium,& recipere
oniam veluti redempta penſione tota ſimul. Id certum
ro, etiam ſi committeret Papa Simoniam, pœnas non in-
urrum.

6. *Quid de inferioribus?* Simoniaci eſſe poſſunt Prælati,&
um miniſtri. Notarius non poteſt quidquam accipere, ſi
officio ſuo ſtipendium ſufficiens habeat; quod ſi acci-
, Simoniacus erit. Epiſcopus in Ordinibus conferendis,
iudiciis caueat à Simonia.

7. *Aduocatus vendere poteſt patrocinium?* Poteſt quidem
n in cauſa ſpirituali; quia ipſum patrocinium res ſpiri-
is non eſt. Teſtis autem in cauſa ſpirituali ſi pro teſti-
nio dicendo, aut aperienda veritate recipiat in pretium
temporalem, Simoniacus erit.

8. *An*

currant. Incurrunt ſi Ordines recipiant
beneficia emant, vel Officia Eccleſiaſtic
ritualia pro temporalibus tanquam pro pr
libus.

12. *Quid de Religioſis?* Religioſi tam v
Religioſi Simoniaci poſſunt eſſe, v.g. ſi Re
pro pretio, vel conferant profeſſionem pro

13. *De laicis deniaue quidnam?* Laici
moniaci eſſe poſſunt, vt etiam Communit
actio, quæ fit ſimoniacè, à toto Capitulo,
exerceatur.

CAPVT II.

Quotuplex Simonia, & quænam

§. I. *Simonia triplex.*

14. S*Imonia quotuplex eſt?* Triplex, Me
nalis, & Realis. *Mentalis* duplici
pro nudo propoſito, ſeu deſiderio comm
& hæc nulla ratione cum externo actu co
accipitur pro illa actione quæ fit quidem
ſed ex ſe & ex circunſtantiis Simoniam n
paret exterius vlla Simoniæ labes. *Conuen*

alteri reſtituatur, vel vt ſibi vel alteri pars tra-
. Præterea Simonia ficta committitur, dum
em ſpiritualem pro temporali promittit, qui
m pro ſpirituali abſque animo tradendi, & ſe
am ipſam tradendam; & hæc non eſt verè Si-
tum autem non eſt verum.
Simoniæ materia? Res aliqua ſacra ſpiritua-
ralis. Hinc colligo committi Simoniam ven-
ſanctificantem. Et vendendo Sacerdotum id-
l, vbi quidem Spiritus ſanctus ſi de hæc non
tur de facto. Vendendo Chriſtum committi
habita ratione vnionis hypoſtaticæ, vel do-
n & ſupernaturalium in Chriſto exiſtentium.
iſtia tam ratione contenti, quàm ſpecierum
eſt Simoniæ materia, ſicut Sacramentum, aut ſa-
: Reliquiæ. Secus dicendum de miſericordiæ
uis, videlicet de actionibus, & obſequiis ſepe-
, viſitandi infirmos; quia huiuſmodi opera non
ed naturales. Præterea Simonia committitur
n pro Miſſæ Sacrificio, non titulo eleemoſy-
æ ſuſtentationis, & laboris. Et vendendo Ro-
pretio, ex eo quod reliquias Sanctorum ar-
cipiendo aliquid temporale pro Sacramen-
id conflatum ex materia & forma; quia vt ſic
non autem recipiendo aliquid pro materia re-
itorum, v.g. pro pane, vino, oleo. Et Ceremo-
ioneſque ſacræ ſeu Sacramentalia tam tran-
permanentia ſunt materia Simoniæ. Et ſunt
m tam maiorum, quàm minorum prima ton-
ina, orationes priuatæ, & exequiarum vel fu-
les actiones, v. g. recitatio, & cantus Pſalmo-
amen tanquam laicus canens pretio accepto,
non incurrit Simoniæ labem.
*ſpeciatim in quæſtionem adducam: an pro Sa-
, vel dari poſſit pecunia abſque Simonia?* Pecu-
non pro ipſis Sacramentis, vel eorum admi-
ad remouendum impedimentum, vel ad redi-
am vexationem, dum grauis vrget neceſſitas
a recipiendi. Imò Sacramentum accipi poteſt
i, etiam quando adminiſtrans pretium petit
ium adminiſtrationis; modò petens pretium
o, non petat illud in Chriſtianæ Religionis

§. 2. *Materia Simoniæ.*

di,non inficitur Simoniacæ labe,nec ana
ciſo ſcandali periculo : ſiue tale opus ſit
erogationis, ſiue præcepti.

19. *Simoniacum ne, accipere pecuniam*
opere ? Minimè, ſi opus ſit naturale, &
Religionem. Imò omiſſio actus ſpiritu
ris, quod quis facturus erat, in rigore
Simoniæ materia : ſicut neque accept
peccatorem.

20. *Venditio ſcientiæ & doctrinæ, id eſt*
eſt ne Simoniacum? Scientiæ & doctrinæ e
tentæ actum vendi poſſe affirmo : poſſ
taxari habita ratione qualitatis perſo
Theologiam prævia pecunia, & præben
facultate etiamſi ad alterius pacandam e
Simoniæ labem non incurrit.

21. *An Concio ſit Simoniæ materia ?* E
ctetur; at ſi labor & ſuſtentatio concion
ctum deduci.

22. *Quid de Beneficijs ?* Simoniæ mat
venditio, reſignatio, penſio beneficij p
illegitimè facta. Item Epiſcopus, ſeu be
exigere poteſt ob beneficij collationem
tendat temporalis incommodi intuitu. P
pus ſeparatus à ſua dignitate Eccleſiam

nter, vel conſequenter eſt Simoniæ materia, ergo vendi on poteſt abſque Simonia; ſequitur enim naturam principa-is, cui annexum eſt. Ideo beneficiarius reſignans alteri be-eficium non poteſt quidquam exigere ab eo, cui beneficium onfert, etiam ſi intendat aliquid exigere ratione fructuum. beneficiarius reſignans beneficium ratione fructuum pre-o accepto, Simoniam incurrit.

24. *An permutatio rei ſpiritualis cum alia ſpirituali ariè Simoniaca ſit?* Minimè, ſecus ſi fiat permuta-o rei ſpiritualis cum alia ſpirituali, cui adnexa tempora- eſt.

25. *Num omnia beneficia Eccleſiaſtica ſint materia Simo-ia?* Omnibus beneficiis, quæ propriè talia ſunt, id compe-, ne abſque Simonia vendi poſſint. Vnde colligo 1. Præ-imonia, cùm ſint hodie vera beneficia, Simoniæ materiam e. 2. Commendas Clericales ſiue perpetuas ſiue tempora-s, ſiue dentur ob vtilitatem Eccleſiæ commendatæ, ſiue in uorem commendatarij: non ita commendas militares, ſi er ſe ſpectentur, quamuis illicitum ſit eas vendere directè formaliter. 3. Coadiutorias eodem modo, ſimiles enim t Commendis Clericalibus. 4. Hoſpitalia ſi ſint Eccleſia-ca beneficia, certum eſt vendi abſque Simonia non poſſe. Si ùm habeant regimen temporale, & fundata alioquin Epi-pi authoritate ſint, etiam probabile eſt vendi non poſſe quàm Officia Eccleſiaſtica. 5. Iuſpatronatus materiam oniæ eſt contra ius diuinum. Officium Sacriſtæ, ſeu eſaurarij etiam vendi prohibitum. Item officium Primice-, qui authoritatem habere ſolet ad minores Clericos in-uendos, & ad dirigendum Chorum. Verum horum officio- functiones vendere Simonia non eſt.

26. *Dixiſti verè rem ſpiritualem cum ſpirituali commutari e; quia res ſpiritualis pretij rationem habere non poteſt. At d annexum eſt ſpirituali rei temporale, ſi commutetur re verè ſpirituali Simonia eſt, illud enim temporale cum rituali commutaretur: rogo igitur an poſſit eſſe Simonia co-ius poſitiuum in permutatione rei ſpiritualis cum ſpirituali?* eſt; v.g. in permutatione beneficiorum, & in aliis, quæ pro-entur ab Eccleſia permutari religionis intuitu. Porrò eneficiis res eſt ſatis aperta; idemque eſſet in pactioni-rerum ſpiritualium, quæ temporalia annexa habent ſequenter, vt commutatio beneficij cum Vicaria ad nu-amouibili: electio ad beneficium pro electione ad Vi-m illam: præſentatio ad beneficium pro collatione eiuſ-

 dem

ac Clericali ſtipendiaria, etenim nec v[illegible]
[illegible] propria authoritate, & ſi vendi [illegible]
[illegible] retenta. Reſpondeo in [illegible]
ſionis, vel abſoluta cum eo onere, [illegible]
fiat coram Papa.

CAPVT III[illegible]

Quandonam id quod datur pro [illegible]
exiſtimetur habere p[illegible]
rationem.

28. Q*Votuplex pretium?* Triplex, Mu[illegible]
à lingua, & ab obſequio. Munu[illegible]
eſt pecunia in quauis quantitate, res pre[illegible]
miſſio debiti, mutuatio pecuniæ, penſio,[illegible]
gua preces intelliguntur poſtulatæ à coll[illegible]
in ſuam vtilitatem, vel ſuorum conſangui[illegible]
corum: ſic enim habent rationem rei pre[illegible]
ſtinctam à munere, à manu, vel ab obſequ[illegible]
de precibus dictum eſt, locum habet in al[illegible]
ribus, v.gr. intercesſionibus, laudibus, ad[illegible]
beneuolentiæ, & honoris. Munus deni[illegible]

potens ad impetrandum beneficium. Collator verò
intendat obligare ad preces, Simoniacus eſt. Alia
nera verborum, aut beneuolentiæ ſigna ſi fiant ex
l promiſſione cum collatore, in fauorem eius, & vti-
Simonia erit: ſecus ſi pactum abſit. Munus denique
nio Simoniam poteſt inducere. v.g. beneficium dare
obſequia in ſolutionem debiti Simonia eſt: ſecus ſi
moueatur ex obſequiis ad dandum gratis benefi-
quidem obſequiis, quæ fiunt abſque vllo pacto ex-
l tacito inter Aulicos & Prælatum, ita vt in Prælato
obligatio ex iuſtitia, remunerari beneficiis poſſunt a
i, quæ ſolent etiam certo ſtipendio ex pacto tacito
ſari. Spirituale obſequium exhibitum Simoniam non
niſi vel reſoluatur in temporale, vel pactum ante-
ab Eccleſia prohibitum. Scio tamen pro beneficio
ad ſpiritale obſequium prohibitum eſſe. Profectò
lis res Eccleſiæ relinqui poteſt cum onere aliquid
e præſtandi.

Caput IV.

De cauſis aliis à Simonia, excuſantibus.

*Egulas trade ad agnoſcendum Simoniam in paciſcen-
do, vel tribuendo aliquid temporale pro ſpirituali.* Duæ
. Prima ante ius acquiſitum in beneficio, vel alia re
i non licet redimere vexationem, quæ ius acquirendi
pedit. Secunda, poſt ius acquiſitum in beneficio, vel
ituali dono, iniuſtam vexationem redimere, quæ pro
ndo infertur, Simonia non eſt.

*Ad hoc, vt licita ſit redemptio vexationis iure acqui-
nam conditiones requiruntur?* Quatuor. Prima, vt ius
& indubitatum ſit. Secunda, vt plenum, non ex parte
Tertia, vt vexatio iniuſta ſit. Quarta, vt res quæ
o vexatione tollenda, temporalis ſit, non autem ſpi-

gitur erit ne Simonia recipere pecuniam quis, vt non
Non niſi materia vexationis ſpiritualis ſit. *Iniuſtè ve-
etur ne ad reſtitutionem?* Ita planè. *Qui redemit vexa-
iuſtã ante ius acquiſitum committit Simoniam?* Procul-
imoniacus eſt. *Quis intẽdit ſubornare electores: poteſt ne*

materias, vt iurisdictione spirituali [illegible]
ea, in qua compenſetur ius ſpirituale [illegible]
ſpiritualis proportionati de conſenſu [illegible]
non beneficiali, fieri poteſt. Ita ſi [illegible]
ter Epiſcopos de iuriſdictione circa ali
tranſigere poſſunt, vnus habeat iuriſdict
uiſionem beneficiorum? vel vt alternis an
potiantur. Porrò in materia beneficiali Su
tas requiritur; vt Epiſcopi, qui etiam ex pa
& mero arbitrio imponere poteſt penſion
etiam ad vitam penſionarij: multo magi
tualem, quæ onus temporale non eſt. Alij c
ſententia) tanquam amicabiles compo
vt etiam tanquam iudices, & arbitri priu
ſint.

Capvt V.

De Pœnis Simoniaci.

34. P*Ræter Simoniæ pœnas poſt Extrau*
ipſo iure incurſas expendas. Prima
tio, quæ tantummodo pro reali Simonia
completa incurritur: non ſolùm autem pe

interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ: & ſi contra
ur interdictum fiat, incurretur ſuſpenſio ab
Eccleſiæ, & ſuorum omnium beneficiorum
t irritatio aliquarum actionum. Et quidem
noniacè factæ validæ ſunt, v.gr. Ordinatio,
ntorum, conſecratio Eccleſiæ, vel altaris,
nis & ſimiles actiones: item Eccleſiaſticæ
æter prouiſiones beneficiorum, & actiones
ferenda beneficia, vel officia Eccleſiaſtica,
dditæ. Res item ſacræ acquiſitæ per Simo-
dentur, vt emptio Calicis, reliquiæ, iuriſpa-
a Eccleſiaſticum, & ſimilia. Ipſa etiam bene-
a ſecluſo iure Eccleſiaſtico validè acquire-
turali iure: ſed ex poſitiuo acquiruntur in-
oniacus teneatur beneficium vnà cum om-
rceptis, vel ſua culpa ſponte non ſuſceptis
nnem ſententiam, etiam in conſcientia de-
eceſſariis in eis colligendis.
tur ne pœna ſtatim ac Simonia committitur?
n: & licet ex probabili ſententia ex ſola
irituali incurri poſſint, & incurrantur de
probabiliori & magis in praxi recepta, re-
t res temporalis tradatur: cenſuræ non re-
iem traditionis vnius rei, ſed ſtatim atque
itur, & completur Simonia, contrahuntur.
te Simoniacus reſtituere pretium? In vendi-
ure naturæ tenetur: quod quidem pretium
ei, qui dedit, ſecluſo contrario iure poſitiuo, à
ta non ſit, ex natura rei non eſt obligatio
m: at iure Eccleſiaſtico reſtitui debet Ec-
in cuius iniuriam Simonia commiſſa eſt, vel
id obtinuiſſet conſuetudo.
Diſpenſatione Simonia? In Simonia quidem
ſatio quoad culpam: quoad pœnam autem
munica tionis ſolus Papa abſoluit, & ij, qui-
a conceditur. In ſuſpenſione contra Simo-
e ſolus Papa diſpenſat, vt ad ſuperiores Or-
poſſit: Sicuti etiam vt inferiores exerceat.
ſuſpenſione impoſita regulari Conuentui ob
eptionem; eſt enim Papæ reſeruata, & eius
tione. Interdictum autem in duplici caſu la-
ordinantes Simoniacè, vel contra recipientes,
unque, vel penſiones, & ſimilia in conſiden-
 tiam.

tiam. Vtrumque Papæ reſeruatur. Priuilegiati tamen poſſunt abſoluere. Denique diſpenſatio quò ad alias ad Papam pertinet, v. gr. quod collatio validetur, vel ſi uiſus habilis ad illud, vel ad aliud Beneficium.

38. *Quid ſi Simonia ſit occulta?* Negotium poteſt per S. Pœnitentiariam: ſi autem publica, ad Papam pe Datariæ recurrendum.

CAPVT VI.

Praxis circa materiam de Simonia ex Soci IESV *Doctoribus.*

Suar. 39. AN *peccatum Simoniæ admittat materiæ parui* Negat *Suarius de Rel. tom. 1. lib. 4. cap. 5. num.* cum res ſpiritualis pretio datur, grauiter illa conten Alij aſſerunt re eam materiam, quæ excuſat à mortali p furti, excuſari etiam à mortali Simoniæ. Suario hæreſc ſi ex paruitate pretij paruitatem criminis velis arguere planè quo vilius eſt pretium, eo magis res ſpiritualis penditur, & conculcatur.

Sanch. 40. *Temporale datur non tanquam pretium rei ſpiri ſed vel ante collationem ad excitandum animum collato poſtea gratitudinis ergò: an Simonia? Sanchez opuſc. lib. 2. cap. 3. dub. 23. num. 7. & 8.* negat. Vnde ſi v. gr. q ſeruiat Epiſcopo ad impetrandum beneficium ex bene tia, & gratitudine: & Epiſcopus hoc titulo familia conferat, etiam ſi explicet ſe illud præſtitiſſe ad e randum ſe huiuſmodi obligatione, neuter eſt S niacus.

Turr. 41. *Quis promittit Antonio, ſe daturum eleemoſynam vel Hoſpitali, ſi ſibi impetret beneficium, idque ſolum ad tandum eius animum?* Aſſerit *Turrianus in ſelect. part. 2. dub.* 3. Simoniam non eſſe, quemadmodum, quum ali promittitur infideli, ſi ad fidem conuertatur.

42. *Scio, non eſſe Simoniacum, qui dat aliquid temporal quam pretium rei temporalis ordinata ad ſpiritualem, connexa: rogo, an ſit Simoniacus caſuum conſcientiæ accipiens ſtipendium pro declarato caſu?* Non, ſi modum inſtructionis, & non per modum exhor nis: etiam ſi petatur ad conſcientiam pacandam

:cidens, & conſequenter. *Suarius citat. cap.* 18. Suar.

intercesſione ad beneficium poteſt aliquid dari, ſine *iicione?* ſi (v.gr.) aliquid das Antonio vt interce- ſtrum collatorem beneficij, Simoniacus es. Si au- quid Ioanni vt apud Antonium intercedat, vt ipſe ud collatorem tuus interceſſor exiſtat: ex *Vaſq.* Vaſq. uem citat, & ſequitur *Sanchez dub.* 26. *num.* 7.) periculo liberatis; quia illa interceſſio remota nporalis. Moneo, aliquos apud Sanctium docere, llam, quæ committeretur, ſoluendo pretium in- umediato, eſſe ſolius iuris humani, non diui- turalis; quia hæc etiam interceſſio tempora-

mmutatio rerum ſpiritualium inter ſeſe, Simonia eſt. *im, ſi vocales cuiuſdam Religionis conueniant in-* *ge me in Prouincialem, aut Generalem, & te eligam* *, aut Priorem, Simonia ſint rei?* Aliqui aſſeruere, ælaturas beneficiorum nomine eſſerri. At *Sanch.* Sanch. 4. negat Prælaturas haſce eſſe beneficio in eo ri- mine beneficij in lege hac pœnali comprehendi int.

œna, de quibus ſupra, in omni Simonia incurrantur? *Sanctio dub.* 108. *num.* 3. non incurri in Simonia Sanct. humano prohibita, qualis eſt Simonia in permu- eficiorum inter duos beneficiarios propria autho- cum reſeruatione penſionis. Nec ſi non habens beneficium redimat vexationem, dando pretium ibi præferatur indignus. Nam licet hic ſit Simo- abiliter edocet *Sanchez*, eſſe ſolius iuris humani

uam reſtituendum eſt pretium pro Simonia in Or- *e, aut Religione?* Eccleſiæ, cui facta eſt iniuria, nus, auctore D.Thom. At cum *Sanchez dub.* 114. Sanch. tarim, ante Iudicis ſententiam reſtituendum eſſe d danti, qui à ſe dominium abdicare non cenſe- recipientem transferat; quod ſi hic recipiens non ninium permanet penes ipſum, nec reſtituendum legem pœnalem; quia hæc ante ſententiam non fectò cum vtraque ſententia ſit probabilis, po- conſcientia reſtituere danti, aut Eccleſiæ, aut *An & retinere ſibi, ſi pauper eſt? Sanchez* aſ- Sanch.

47. *An poſſit aliquid temporale accipi à Cancella[...] pi, ratione laboris?* Tenetur gratis dare facultatem [...] nandi, audiendi Confeſſiones adminiſtrandi Sacram[...] ſeruiendi beneficiis, ſepeliendi cadauera in Eccle[...] brandi Miſſas, colligendi eleemoſynas, mandata[...] candi eos, qui primam tonſuram accipere, aut or[...] luerint. Pro aliquibus aliis ſcripturis, v. gr. pro lite[...] tionum, inſtitutionum, ſeu prouiſionum beneficioru[...] tium per obitum, vel reſignationem, pro literis dim[...] bus, pro approbatione tituli patrimonij, aut benefi[...] centia abſentandi ſe ab Eccleſia, & aliis ſimilibus, [...] ſalarium ſibi fuerit aſſignatum, poteſt congruam m[...] laboris accipere.

48. *Eſt ne Simonia aliquid dare pro labore ſuſcep[...] & redeundo ad beneficij collationem, vel in compenſati[...] cuius damni, quod inde patitur, aut alicuius lucri, quo[...]*

Suar. Non eſſe, *Suarez* aſſerit.

49. *Num liceat de huiuſmodi pretio paciſci?* Exiſt[...]

Valent. *Valentia* eo modo, quo licet temporale accipere [...] tuali ſine Simonia, licere etiam de hoc ipſo paciſci.

50. *Facta beneficij collatione, impeditur quis iniuſ[...] poſſeſſione: poteſt ne hanc vexationem pretio redime[...]*

Sanch. matiuè cum *Sanchez* reſpondeo.

51. *Scio pœnas Simoniacorum eſſe reſtitutionem pr[...] gnationem rei ſpiritualis, cum poteſt, excommunicatio[...] ſpenſionem ab Ordine & beneficio, infamiam, inhabilit[...] beneficium Simoniacè acceptum, priuationémque omni[...] ficiorum etiam iuſtè acquiſitorum: rogo an mentales [...]*

Buſæ. *has pœnas incurrant?* Reſpondeo ex *Buſæo* duplicem [...] talem Simoniam, vel qua quis cupit emere, vel ven[...] ſpiritualem, & non facit: vel qua quis cupit emere, [...] dere, & facit, ſed ſine vllo pacto adiuncto. Igitur [...] monia non incurritur pœna: ſecunda etiam ex com[...] ſententia nec in interno neque in externo foro a[...] pœnam iuris obligatur; quia in *cap. fin. de Simon.* [...] rius XI. docet mentales Simoniacos non teneri [...] tutionem.

EXAMEN III.

Ecclesiaſtico circa materiam de Eccleſiaſtica immunitate.

Capvt Primvm.

De Immunitate ab oneribus.

Vid eſt Eccleſia Immunitas? Libertas, & exemptio ab oneribus vel ſubiectione, vel coactione temporalis, ſeu laicæ poteſtatis. Læditur planè libertas Eccleſiaſtica, quoties laici Clericis aliquid nt, vel prohibent, quod iure diuino aut Canonicò præcipitur, nec prohibetur.

uplex Immunitas hæc? Triplex. 1. *Localis*, quæ com-leſiis, ita vt qui ad ipſas confugiunt, inde extrahi, is comprehendi non poſſint. 2. *Perſonalis*, quæ perſo-ſiaſticis conceſſa eſt, ne oneribus afficiantur. Cùm cleſiaſticæ perſonæ diuino cultui ſint addictæ, par ſſe, ab oneribus, & iudiciis ſecularibus immunes. , qua gaudent bona ipſa Eccleſiaſtica, ita vt à cen-nis, ſeu collectis poteſtatum ſecularium ſint im-

cedat ſermo in præſenti de ſecunda & tertia immuni-, à quibuſnam oneribus ſint liberi Eccleſiaſtici? Ab one-nibus, quæ à ſubditis ſoluuntur Principibus pro ca-m ab onere excipiendi Principes hoſpitio, vel ipſo-ros, aut milites. Nec vlla conſuetudo huic derogat i; quia Eccleſiaſtici exempti ſunt laicæ poteſta-d bona & perſonas.

audent ne Clericorum famuli huiuſmodi immunitate? quia Eccleſiaſtici non ſunt. *Num etiam Eccleſia, ſeu Ec-orum à collectis, tributis, aliiſque oneribus gaudent tate?* Variæ ſunt Doctorum ſententiæ. Expectanda ſummi Præſulis deciſio.

mphyteuta qui bona Eccleſiaſticorum in Emphyteuſim ſum acceperunt, tenentúrne ad collectas, & onera, quæ fuerant ſolùm pro dominio vtili, vel pro fructibus? Te-quia bona emphyteutica non ſunt Eccleſiaſticorum, dominium vtile; ſed tantùm quoad dominium dire-

ctum

bona; ſed perſonæ Eccleſiaſticæ gaudent
non poteſt ipſis onus imponi nec pro nobi
pro patrimonialibus. Idem affirmo de bo
rum emptis, donatis, vel alio titulo acquiſi
onera ex præuio partium pacto illis bon
antè quàm ad Eccleſiaſticos peruenirent.

7. *Bona ne ad Eccleſiaſticos tranſlata t*
oneri ſubijci? Tenentur, quando illorum d
ad Eccleſiaſticos tranſirent, promiſit pro ſe
ſe tributa ſoluturum, collectas, & onera
ponerentur; quia poſita huiuſmodi prom
eſt obligatio realis non ſolùm perſonas, ve
ciens: onus autem reale bonorum tranſ
quantumuis perſona ſit immunis; ſecus di
caueatur, vt omnia bona in territorio alic
ſtentia obnoxia ſint tributis, & oneribus i
nendis; tunc enim probabiliſſimum iudico
teneri ad onera poſt tranſlationem bonor
ſita; quia hæc bona quando ad Eccleſia
nondum erant obnoxia tributo: dum aute
nitur, iam immunia, & exempta reputatur.

8. *Quid ſentiendum de bonis, quæ in co*
ſunt Clericis cum laicis, v. gr. à Clerico
poſſidentur? Pro rata bonorum ad Cleri
gaudent Eccleſiaſtica immunitate; pro ra
ad laicum ſpectantium, non gaudent, niſi a

10. *Qui verò Clericus non eſt, ſed habitum induit Clerica- ne vectigalia ſoluat, eſt ne ab onere immunis?* Minimè; a fraus non debet ſuo authori patrocinari. Secus ſi reipſa ex animo habitum Clericalem aſſumat, licèt diuinis non eruiat.

11. *Feudatarius tenetur ne ad onera ratione feudi impoſitas* netur, quia in iis, quæ ad feudum pertinent, Clericus do- no feudi licèt ſeculari ſubiicitur.

12. *Quid de Clerico lucratiuam exercente negotiationem?* netur planè pedagia, & gabellas ſoluere pro mercibus, non em ante trinam admonitionem, vt mercaturam non exer- t. Tunc equidem (in gratiam expoſitionis) Clericus mer- uram exercere dicitur, quando aliquid emit, vt ex illius ditione lucrum faciat. v. gr. Clericus qui frumentum, vi- m, oleum, & alia, quæ ex ſuo agro percipit, vendit, non di- ur negotiari; ſed qui emit, vt cum lucro vendat.

13. *Poſſunt ne onera Eccleſiaſticis imponi cum expreſſa Pon- ſis licentia?* Poſſunt. Ceſſante autem cauſa, ob quam lai- conceſſa eſt facultas Eccleſiaſticis onera imponendi, ceſ- ipſa facultas.

14. *Num vlla conſuetudo ius tribuat laicis onera Eccleſia- is imponendi?* Minimè, quia iure diuino ſunt immunes. At rici ſoluentes onera ſibi à laicis impoſita ad vexationem imendam, cenſuram non incurrunt.

15. *Poſſunt ne ſeculares Principes onera Eccleſiaſticis impo- ad pontium, ſeu viarum reparationem, mœniorum pro ar- dis hoſtibus exædificationem, quando facultates laicorum ſufficiunt?* Propria authoritate non poſſunt, neque ſuf- t Epiſcopi conſenſus, ſed requiritur Papæ facultas; niſi gna neceſſitas moram non ferat. Quo in caſu Epiſco- cum Clero poterit impoſitioni huiuſmodi conſenſum ſtare.

16. *Tenentur ne Clerici ad oneram, quæ non ſolùm in laico- vtilitatem, verùm directè & immediatè in vtilitatem & modum ipſorum Clericorum diriguntur?* Ex æquitate, & vi ctiua tenentur, vt ſi onus imponatur ad obturandum im- um fluminis, quod laicorum & Eccleſiaſticorum agris niciem minatur.

CAP.

qua de illis puniendis agitur. Cùm ver
canda parti iuxta regulas iuſtitiæ præ
cuique tribui, cauſa Ciuilis appellatu
bium.

18. *Sunt ne Eccleſiaſtici immunes à Criminali?* Adeò immunes ſunt, vt om giſtratus, Iudices, Notarij, Scribæ, & i modolibet interponentes ſe in cauſis c perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſar piendo, ſeu ſententias contra illas p quendo ſine ſpeciali, & expreſſa Sedis in excommunicationem decimam nona currant.

19. *Subiacet ne cenſuræ iudex laicus verbaliter, non verò iudicialiter contra E* Non; hic enim non dicitur proceſſare; iudicialis eſt.

20. *Qui verò non ex propoſito contra I ſum inſtituit in cauſa criminali, ſed in comperit delicti authorem Eccleſiaſticum cenſuræ?* Minimè; quia hic non dicitur Eccl proceſſare, quam ignorabat eſſe crimini ceſſum perſequitur, excommunicatione

21. *Laicus iudex proceſſum non conſic cos, ſed illos tantùm vti teſtes examina

23. *Sunt Eccleſiaſtici Præſides Curiæ Principis ſecularis: poſ-it ne ſe cauſis Eccleſiaſticorum criminalibus ingerere?* Mini-, ſi id authoritate laicali præſtant, ſcilicet tanquam ſecu-is Principis Præſides.

4. *Accuſatores, teſtes contra Eccleſiaſticum deponentes, Ad-ati, procuratores, aliique coram Principe laico inſtantes, ut icus caſtigatur, &c. incurrunt ne cenſuram?* Non; quia llam actionem adhibent in Canone prohibitam; quia Bul-ntùm loquitur de Magiſtratibus, Iudicibus, Notariis, iniſtris.

5. *Si verò iudex laicus, Notarius, ac executor Curiæ ſecu-is ab Epiſcopo rogentur, ut ſe interponant in cauſa contra icum criminali, incurrunt ne excommunicationem?* Non; ia id faciunt tanquam miniſtri, & inſtrumenta iudicis Ec-ſiaſtici. Imò cum auxilio ſecularis brachij indigent, poſ-t Eccleſiaſtici Principes ſeculares cogere ad auxilium æſtandum; quia Tridentinum ſeſſ.25. c.3. dat eis faculta-m capiendi per ſuos proprios, vel alienos executores.

CAPVT III.

uinam ſit reputandus Clericus ad Eccleſiaſtica immunitate fruendum?

Q*Viſnam ſit appellandus Eccleſiaſticus?* Perſonæ Ec-cleſiaſticæ ſunt illæ, quæ ſacris ſunt Ordinibus ini-æ, imò quæ minoribus, modò ſeruent ea, quæ in Triden-o ſeſſ.23.cap.3. præſcribuntur. Extenditur priuilegium ad ricos coniugatos, modò non ſint bigami, & habitum ac ſuram gerant, & alicuius Eccleſiæ miniſterio ſint ab Epi-po deputati. Clerici etiam dicuntur, qui primam tonſu-ſuſceperunt. Item Religioſi cuiuſcumque Ordinis etiam itij. Equites qui ſunt verè Religioſi, v. g. Equites S. Ioan-qui in communitate viuunt, & tria ſolemnia vota emit-; reliqui verò, qui votis non ſe adſtringunt Eccleſiaſticæ ſonæ non ſunt. Nec Tertiarij S. Franciſci, & S. Dominici domi viuunt extra congregationem; qui verò aſſumpto monachali ſeſe obſequiis alicuius Religionis manci-ſub Superioris obedientia, quandiu ita degunt, Eccle-ico priuilegio gaudent. Extenditur præterea ad Eremi-in communitate degentes, & ad eos qui ſub aliquo Præ-lato

lato in communi viuunt ex tacita, vel expreſſa
Summi facultate, quamuis profeſſionem non emitt
27. *Nouitius apud Monaſterium delictum com*
ſeruit poſtea Religionem, nec habet ſacros Ordines, n
fruitur: poteſt ne hic à Laica poteſtate ob illud delictu
nouitiatus commiſſi iudicari, ac puniri? Non poteſt;
pore delicti à laica erat immunis poteſtate. Sec
trato apud ſeculum delicto, Religioſum habit
pſit, qui quidem non gaudet priuilegio fori, ſi a
nem fuit admiſſus non adhibita inquiſitione, a
delictum commiſit? An ære teneatur alieno? Sic
decreuit.
28. *Quinam Clerici in criminalibus fori immu*
gaudent? Eccleſiaſticus degradatus, & Curiæ tradit
ti. Perpetuò exilio mulctatus ab Eccleſiaſtico iudi
mus. Prima tonſura, aut minoribus Ordinibus in
tonſuram, & habitum Clericalem non deferat, C
minores Ordines intra annum à morte ſui Epiſ
litteris dimiſſoriis Capituli accepit. Item Clericus
in crimine deprehenſus à laicis capi poteſt, vt Sup
cleſiaſtico conſignetur. Præterea Clericus debitor
vel fugam meditatus, aut aliena bona aſportans,
bito adſtricta, poteſt capi à ſeculari, modò anim
Eccleſiaſtico iudici detineatur.

CAPVT IV.

Praxis circa materiam de Eccleſia immu *Societatis* IESV *ſchola.*

§. 1. *De Priuilegio exēptionis à legibus & Gabellis.*

29. PRiuilegium quo à legibus & iuriſdictione *ſecularium eximuntur Eccleſiaſtici, à quona*
A iure diuino immediatè conceſſum, & à iure
poſtea ſtabilitum cui etiam ius Ciuile acceſſit, vti
minus. Habuerunt illud Clerici ante tempora Con
patet ex Conc. Carthaginenſi III. Non poſſunt Prin
priuilegium reuocare: imò nec Summus Pontife
renunciare; quia ipſe non eſt dominus abſolutus b
iurium Eccleſiæ, ſed ſolùm diſpenſator. Porrò null
tudo, quamuis immemorabilis, poteſt huic priuile
Suar. gare; quia, vt bene *Suarius*, contra Eccleſiaſticam
nulla præſcriptio.

30. *Reges & Principes habent ne ius conuocandi Epiſcopos, ais percipiendi?* Non habere *Azorius* affirmat, poſſe tamen rogare, & vocare vt Proceres.

31. *Decet ne Regios Magiſtratus in Cancellarijs Bullas Apoſtolicas examinandas detinere?* Minimè; vt *Fillius* aſſerit. Filliuc. ut quidem recognoſcendæ, & diſcutiendæ, cùm dubitatur ſubreptione, aut falſitate, ſed ab Eccleſiaſticis iudicibus.

32. *Eſt ne Principis ſecularis curare, vt Epiſcopi ſuis in Eccleſiis reſideant?* Non; quia nullam in Clericos habent poteſtatem. Poſſunt tamen Pontificem monere, vt curet diſciplinam Eccleſiaſticam ab Epiſcopis obſeruari. Sic *Azorius*. Azor.

33. *Scio Clericos in ſacris conſtitutos, & Religioſos per ſe negotiari non poſſe, per alios non prohiberi: rogo num qui tantum habent beneficium, nec ſunt in ſacris, poſſint per ſe negotiari?* Secutus *Molinam*, inclinor eos mortaliter non delinquere. Molin.

34. *Clerici ne prima tonſura gaudent exemptione gabellarum?* Dixi gaudere ex iure communi. At quibuſdam in Regnis ex conſuetudine ſcita, & approbata Clerici minorum ordinum non eximuntur, authore *Vaſquez*, niſi actu habeant beneficium. Nouitij Religionum (ait *Sanchez*) ſunt exempti gabellis; quia ſunt pars communitatis Eccleſiaſticæ. Vaſq. Sanch.

35. *Principes imponentes gabellas iuſtas ſuper bona Eccleſiaſticorum, incurrunt ne Bullæ Cœnæ cenſuram?* Incurrunt; (ait *Suarius*,) quia excommunicatio fertur in eos, qui imponunt gabellas niſi in caſibus à iure permiſſis. Suar.

36. *Clerici negotiatores amittunt ne priuilegium exemptionis à gabellis?* Amittere affirmo cum *Leſſio*, poſſeque ab eis gabellam exigi, non autem, vt innui, ante trinam monitionem. Leſſ.

37. *Sunt ne Clerici aut diuino aut humano iure exempti à ciuilibus legibus, quæ cum Eccleſiaſtica libertate non pugnant?* Minimè. Ideo ſi Clerici vendunt frumentum vltra pretium taxatum, peccant mortaliter, & ad reſtitutionem tenentur, illo authore. Non poteſt tamen (inquit) iudex laicus illos punire ob illarum legum tranſgreſſionem defectu iuriſdictionis, etiam quando pœna exigenda eſt de plano, & ſine ulla controuerſia iudiciali. Et quamuis iudex Eccleſiaſticus (cum *Vaſquez* loquor) Clericum non condemnet in pœnam legis laicalis, non poteſt hanc ideo ab illo iudex laicus exigere; quia Eccleſiaſtici mitiori ſunt pœna puniendi. Vaſq.

38. *Omnes ciues contribuunt ad ſternendam lapidibus viam,*

quæ ante ianuam ipſorum: tenentur ne Eccleſiaſtic
Molin. *tribuere.* Ex *Molina* reſpondeo teneri. Si tamen n
poſſe à iudice ſeculari cogi, ſed per Eccleſiaſtic
debere.

39. *Index laicus Clericum inuenit pecunias, aut*
è Regno contra leges exportantem: poteſt ne ea illi au
poſſe, inquit *Salas*, quia non habet poteſtatem c
in Clericos. Imo nec Clericus (eodem authore)
prohibitis in flagranti crimine comprehenſus po
lari miniſtro expoliari, ſed tantùm ad Eccleſiaſt
ſq. Nec falſa menſura (addit *Vaſquez*) triticum, vel c
dens poteſt à iudice ſeculari puniri.

40. *Poſſunt ne imponi gabellæ ſuper bona Eccl*
publica id neceſſitate exigente, quando agitur de
communi tam Eccleſiaſticorum: quàm laicorum?
Leſſ. ex *Leſſio* imponi poſſe: ſed tunc requiri delibera
conſenſum vtrorumque; quia quod omnes tangi
omnibus approbari. Talis autem neceſſitas non
natione pontium, murorum & ſimilibus.

41. *Quid ſi Clerus in caſu quod debet nollet conſe*
ſent laici auxilium Superioris Eccleſiaſtici im
Clericos compellat; quia eo ipſo quòd perſona
exempta à iuriſdictione ſeculari, exempta ſunt
bona ſiue patrimonialia, ſiue donata, ſiue empta,
tulo acquiſita, niſi annexam habeant gabellam ali
Leſſ. riabilem, & perpetuam, vti *Leſſius* affirmat.

42. *Poteſt ne Clericus ſe ſubmittere regali*
quoad bona patrimonialia? Non; quia (vti ait
& hæc gaudent priuilegio exemptionis, cui
nequit.

43. *Eccleſiaſticus impedit, vel vſurpat iuriſd*
cularem, aut alia regalia: poteſt ne propterea à
Sanch. *eo bonis temporalibus priuari?* *Sanchez* non po
ob defectum iuriſdictionis in bona, æquè
ſonam.

44. *Poteſt ne iudex laicus exigere gabellas à colo*
rium? Minimè; quia prædia Regularium ſunt a
Filliuc. exempta. Tenentur tamen (aſſerit *Fillicius*) co
§. 2. gabellam ex fructibus collectis, ſi eos aliò trans
De immunitate fori. alienent; tunc enim laicalia bona cenſentur.

45. *Epiſcopi ne & Eccleſiaſtici quinque poſſun*
aut eius Conſiliarii Regni pelli tanquam ſeditioſi, &
Molin. *publica perturbantes?* Affirmat *Molina* haud pe

ntificis ſummi licentia, aut niſi tanta vrgeat neceſſitas,
:uidens in mora periculum.

Neceſſum ne ad priuilegium fori, vt Clericus non ſolùm
n, ſed & togam vſque ad talos ferat? Aſſero ex *Molina* ſuf- Molin.
, ſi eo vtatur veſtium genere vt iuxta Prouinciarum vſum
:ntibus poſſit Clericus iudicari. *Quid ſi dubitetur, an ha-*
it Clericalis, nec ne? Cognitionem idem *Doctor* ad Ec- Molin.
ſticum iudicem ſpectare affirmat.

, *Clericus qui habet penſionem ſuper aliquo beneficio loco ti-*
gaudet ne tanquam beneficiatus priuilegio fori? Gaudet
ius ait) ſicut & Capellanus, cui Capella in perpetuum, Suar.
: titulum fuerit aſſignata. Secus autem ſi habeat Ca-
n amouibilem ; hæc enim propriè beneficium non di-

, *Diuiſi Tertiariis S. Franciſci, &c. ſi collegialiter vi-*
gaudere priuilegio fori: rogo num Tertiariæ eodem priuile-
udeant? Gaudent ſi cœlibem vitam vouerunt expreſsè,
i ſi in domibus propriis habitent. *An Eremitæ?* Non,
ni ſub obedientia Epiſcopi alicui loco ſacro, vel Ordini Conin.
nim addicti ſunt, vti *Coninch* affirmat.

. *Vxor ne Sacerdotis Græci, vel Laici Clerici minorum Or-*
i gaudeat priuilegio fori? Cum *Sanctio* gaudere ſentio, ſi Sanch.
s viri quia vxor ratione matrimonij forum viri ſortitur,
eri nubat.

. *Cleri*cus *ſine habitu & tonſura grauiſſima crimina per-*
s poteſt ne à ſeculari iudice puniri? Ante trinam moni-
m non poteſt. Qui verò (addit *Suarius*) aliquando di- Suar.
t habitum, & tonſuram, non ideo amittit priuilegium
nec eſt à iudice ſeculari puniendus.

. *Clericus commiſit delictum, & poſtea duxit vxorem, vel*
lericus coniugatus fruens priuilegio fori, ſed poſtea fit bigamus:
num ob delictum antea commiſſum poſſit à ſeculari iudice
i? Minimè ; quia, vt *Sanchez* ait, tempus commiſſi Sanch.
inis debet ſpectari.

. *Si Clerici in Regalibus debitis poſſunt in ſeculari Curia*
niri, vndenam hoc fit ſuppoſito priuilegio fori? Reſpon-
Suarius, ex eo quod bona Regalia Clericis, cum hac Suar.
m conditione conceduntur. In feudalibus autem po-
coram laico Clericus conueniri ; quia non ſubiici-
vt perſona Eccleſiaſtica, ſed tanquam Dux, Mar-
, &c.

3. *Clericus, qui patitur ab Eccleſiaſtico iudice violentiam,*
t ne ad laicum recurrere? Quando ad talem vim repri-

dam Eccleſiaſticus iudex non adeſt: aut ſi adſit, r
imere, ſpeculatiuè loquendo, poteſt. Alioquin n
i ſeculari cauſam Eccleſiaſticam ad ſe euocare
Suar. ico propulſare illatam. Sic *Suarius*.

4. *Conſtitutio Gregorij XIV. de immunitate Ecc*
roga ne priuilegijs Principum, iuri communi, & conſu
bus Derogare *Filliucius* docet; quia Pontifex illum
dum vniuerſalis legis promulgauit.

§. 3. *De laicorum Principum ſtatutis.* ... *m de laicorum Principum ſtatut*
n ... *ſticam immunitatem?* Sunt planè v
ſia, ... æ Eccleſiaſticæ prohibentur, a
... ri rebus ... facultatibus ſibi à iure conc
... t ur ... uilegia ipſis conceſſa à Deo, P
... aribus: vel quando ipſi timidi
I ... ndo deterioris conditionis quàm
Suar. ficiuntur ... iuriſperiti. *Suarius* docet quælibe
laicorum, ſi efficiant Clericorum mentionem, inual
Nec refert fundari in vtilitate publica; quia cum
beat in omnibus inueniri, etiam omnes poſſent Cle
Filliuc. ligare. *Filliucius* aſſerit, ſi Princeps ſtatuat, ne quis pr
fruantur ij, qui ſubditi non ſunt, contra libertatem E
ſticam facere; quia de iure communi Clerici frui poſ
Azor. uilegiorum alicui communitati cōceſſorum benefici
affirmat priuilegium à Principe, vel Republica Cle
mel conceſſum non poſſe ampliùs reuocari: & ſtatut
rogans huiuſmodi priuilegium Eccleſiaſticam im
tem violare. Adiicio legem inualidantem donation
nium bonorum factam à patre filio Clerico, multis D
bus conſentientibus, contra immunitatem Eccleſi
eſſe; quia non poteſt lex ciuilis hanc præſumption
ducere, vt alienatio bonorum facta in fauorem Eccle
Vaſq. videatur in fraudem fiſci. Fateor contrarium à *Vaſqu*
Azor. mari. *Azor* ſcribit ſtatutum prohibens, ne vinum
menta extra territorium exportentur, Clericos non c
hendere; quibus licet exportare fructus ex ſuis præd
lectos. Addit ſtatutum, quo Princeps cauet, ne quis
facultate adeat poſſeſſionem alicuius beneficij eſſe con
munitatem Eccleſiaſticam, niſi Princeps ex priuilegi
mani Præſulis habeat collationem beneficiorum, vel
gium, vt in ſua ditione nullus externus beneficium ob
Suar. *Suarez* exiſtimat Principes prohibentes laicis ne v
Eccleſiaſticis, ne molant, coquant panem, &c. in exco
nicationem incurrere; quia hoc Eccleſiaſticæ derogat

Ex eodem Doctore ſtatutum, ne immobilia alie-
tur in extraneos, Eccleſiaſticos aduerſatur eidem
rtati; nullo enim iure nec naturali, nec diuino id
hibetur, imò nec humano. Adhuc *Suarius* exiſtimat
icipem ſecularem poſſe impedire, ne fiat iuramen-
, ſi tamen fiat, eſſe obſeruandum niſi Epiſcopus rela-
Reginaldus opinatur Principes, aut Magiſtratus non Regin.
e diſponere de iis, quæ ad funera, & exequias perti-
t in iis quæ ſpectant ad Clerum, vel cultum diui-
n; poſſe tamen prohibere abuſum, & luxum circa fu-
is pompam. *Comitolus* denique affirmat Principem, vel Comit.
npublicam ſtatuentem, ne in ſuo dominio Eccleſiæ
Monaſteria conſtruantur ſine ſua licentia, immu-
ti Eccleſiaſticæ derogare, & edicto Conſtantini Im-
at, quo conceſſit facultatem ædificandi Eccleſias per
um Orbem; vnde ita ſtatuentes ſunt excommuni-
i.

56. *Poteſt ne iudex Eccleſiaſticus conſuetudine, & præſcri-* §. 4.
ne acquirere iuriſdictionem in laicos? Poſſe aſſerit *Sanch.* *De iudi-*
od ſi dubium ſit, cuius ſit iuriſdictio; iudex maior, id eſt, *ce Eccle-*
cleſiaſticus, cognoſcit. *ſiaſtico.*

57. *Ad quemnam pertinet quæſtio iuris circa decimas?* Ad Sanch.
um Eccleſiaſticum pertinere aſſerit *Fagundez*, In quæ- Fagund.
ne autem facti iudex competens erit; eſt enim mixti
. Cognitionem verò decimarum, quæ ſecularibus in
dum datæ ſunt, ſolius Eccleſiaſtici iudicis eſſe idem
exiſtimat: & laicum conductorem decima-
apud ſolum iudicem Eccleſiaſticum conueniendum

8. *Ad quemnam iudicem ſpectat ſponſalium cauſa?* San- Sanch.
docet ad ſolum Eccleſiaſticum, præcipuè quando de
um valore agitur.

9. *Quando Clericus Clericum inſtituit hæredem, vel laicus*
mentum ad pias cauſas condidit: ad quemnam iudicem
menti pertinet publicatio? Ad Eccleſiaſticum cum *Molina* Molin.
mo pertinere.

. *Num poſſit Eccleſiaſticus iudex de cauſa laici ſimul de-*
entis cum Clerico cognoſcere? Poſſe aſſerit *Laymanus*; cùm Laym.
a Eccleſiaſticus iudex ſit dignior laico, ipſius erit vtrum-
e eum iudicare.

. *Eccleſiaſtici iudices negligentes ſunt, ex. gr. in Clericis*
endis, & cauſis huiuſmodi cognoſcendis: poſſunt ne iu-
ſeculares huic muneri incumbere? *Laymanus* non Laym.

 poſſe

lictum.

EXAMEN

De ſtatu Eccleſiaſtico circa Eccleſiarum, ſeu Tem immunitate.

CAPVT PRI

De libertate Tem

1. QVid Eccleſia, ſeu Templi im ſeu priuilegium Eccleſiis ſum, vt ad eas confugiente teſtate. Quæ quidem imm conceſſa fuit Templis Chriſtianorum, a ſis;: éſtque valde iuri Diuino conformis

2. *Capi ne poteſt in Eccleſia exiſten* minimè, obſideri tamen poteſt extra Ec poſtquam fuerit egreſſus; quia ſic loci violatur.

teſt; quia aliàs immunitatis priuilegium redderetur

xiſtenti in loco ſacro poteſt ne vlla vis, aut damnum à eſtatè inferri? Non, niſi iudex id ad Epiſcopi inſtan- iciat, non nomine proprio.

Num poſſit reus, quandiu in loco ſacro exiſtit, ad mor- mari, vel pœna corporali addici? Minimè: ad pœnam ecuniariam, & ad bonorum confiſcationem niſi eat, poteſt. Imò iudex ſolet citare reum, illúmque ad a, vel ad aliam pœnam pro qualitate delicti damnare, licitè poterit inferri. Id quod non eſt actu illum nnare, ſed minori ad tempus commodum damna- i.

Quid ſi reus ab Eccleſia per vim extrahatur? Eſt Eccleſiæ ndus; tenetur enim iudex iniuriam Eccleſiæ illatam re, nec ſatisfacit dando de impunitate cautionem.

xtractus iuri ſuo cedere, & in iudicis ſecularis poteſtate rmanere: tenetur ne iudex eum reſtituere Eccleſiæ? Te- quia hoc priuilegium loco ſacro eſt immediatè con- , nullus autem cedere alieno iuri poteſt.

Eſt ne eidem Eccleſiæ reſtituendus? Vel eidem, vnde ex- eſt, vel alteri, vel Epiſcopo, vel eius Vicario, modo ſit utus ac ſi eidem loco ſacro reſtitutus eſſet.

Quid ſi dubitetur, an reus in loco ſacro, an in prophano fuerit? Spectat ad iudicis Eccleſiaſtici definitionem; nim de Eccleſiæ agatur immunitate, eius cauſæ cogni- Eccleſiaſticum iudicem pertinet.

Actus iudicis laici iuridicè in delinquentem ab Eccle- extractum facti, ſunt ne validi? Non, vtpote ſine iu- ione effecti; quia fundantur in captura & detentio- quæ quidem actus non eſt iuriſdictionis, ſed violen- mò nec poteſt illum iudex iuridicè interrogare, nec etur reſpondere; quia non habet ius in reum eo mo- ptum.

Capvt II.

Quinam locus habendus ſit ſacer?

N doctrina perſpicuitatem neceſſum eſt, aperias, quinam locus ſacer habendus ſit? Quæuis Eccleſia Epiſcopi au- tate erecta, etiamſi benedicta non ſit, aut non fuerint

in ea diuina officia celebrata, nec adſit Euchariſtiæ S
mentum; aut etiam polluta ſit, vel interdicta, vel diruta
dò non fuerit Epiſcopi, ſine reædificationis ſpe, authori
ſic enim priuilegium immunitatis amittit. Verùm no
lùm interius Eccleſiæ corpus, ſed tota Eccleſiæ fabrica
tectum, partes parietum exteriores, campanile, Sacriſtia
cleſiæ coniuncta, & ſimilia Templo adiacentia priui
fruuntur immunitatis; quia quæ adhærent Templo, ſeu
ſacro, ſacra cenſentur.

13. *Extenditur ne ad fines, ſeu confinia?* Vſque ad qu
ginta paſſus extenditur, ſi fuerit Eccleſia Metropolitan
verò minor, ad triginta.

14. *Domus Parochorum, ſeu Canonicorum aliorumque
eccleſiaſticorum intra ſepta Eccleſiæ iuxta doctrinam tuam
munitate gaudebunt.* Quis dubitet? quamuis à laicis inh
tentur; quia priuilegium hoc directè locis, non perſ
conceſſum eſt.

15. *Domus Religioſorum, aut Monaſteria, gaudent imm
tate?* Minimè. Id quod extenditur ad Clauſtra, ſeu hab
tionem, ad hortum & viridarium; totum enim illum ſep
eſt ſacrum.

16. *Quid de Hoſpitalibus, ſeminarijs ve?* Eodem pri
gio gaudent, ſi Epiſcopi ſint authoritate fundata; ſunt e
loca pia.

17. *Paladium, ſeu domus Epiſcopi priuilegiata ne eſt?*
licet quadraginta paſſibus ab Eccleſia non exiſtat, mod
in Palatio adſit Oratorium, vbi diuina officia celebra
Idem affirmo de domibus Cardinalium; quamuis ſcio
priuilegium hodie Romæ non aſſeruari, vt bono com
conſulatur.

18. *Reus Sacerdotem Euchariſtiæ Sacramentum aſſi
tem amplexatur, fruitur ne Templi priuilegio?* Ob reuerent
ſacratiſſimo IESV corpori debitam licitè capi non p
affirmo; tamen ſi capiatur iniquè, non aſſererem Eccl
immunitatem violari, nec de rigore iuris reum eſſe Te
plo reſtituendum, quia hoc priuilegium Eccleſiæ conc
ſum eſt, non extra Eccleſiam Euchariſtiæ. Affirmo ta
per conſuetudinem, illam poſſe immunitatem introd
quæ reis Sacerdotem deferentem Euchariſtiam amplexa
bus ſuffragetur.

Capvt III.

inam ſint Templi Immunitate priuati?

prime, quinam illi, queis Templorum immunitas non ſſragatur? Dum reus extra locum ſacrum comprehen-*terem per cœmeterium ducitur, aut per Eccleſiam r vim trahatur, & inde recuſet exire, fruitur pri-*on; quia hic non confugit ad Eccleſiam, dum li-

reus blanditijs, & promiſſionibus, ſine coactione è loco tur, & extra eum abdiatur, quid? Priuilegio non a ipſe ſeſe voluntariè Eccleſiæ munimine abdica-en ſi ei promiſſa fuit impunitas, aut in eundem lo-utio, illi data fides ſeruanda.

us in Eccleſia captus fuit, & in carcere fori ſecularis iſcopi detinebatur, donec cognoſceret, an immunitatis ui deberet; reus hic de carcere aufugit, & poſtea à ari captus eſt: num Eccleſia immunitate gaudebit? quia fuga illi priuilegium primæ detentionis

d de publicis latronibus, graſſatoribus viarum, depopu-rorum ad Eccleſiam confugientibus, & de occidenti-tilantibus in Templis, aut eorum cœmeterijs? Eccle-itate priuati ſunt. De latronibus, graſſatoribus, & oribus expreſsè Bulla Greg. XIV. Certè æquum non : Eccleſiæ immunitate occidentes, vel mutilan-r, qui in Eccleſia delinquunt.

m qui ſagitta, vel plumbea glande in loco ſacro exi- extra locum ſacrum occidit, priuilegium amittat is? Non; quia licet homicidium fuerit in Eccleſia, fuit tamen extra Eccleſiam perfectum: poteſt ta-b Eccleſiæ miniſtris capi.

ttitur ne immunitas ob quamlibet vulnerationem in-lam? Minimè, niſi ſequatur mors etiam extra Ec-: adſit mutilatio, ſeu abſciſſio alicuius membri, aut oris, quæ habet officium diſtinctum à reliquis.

id ſi imperem homicidium, aut mutilationem in Ec- Non priuatis ideo Eccleſiæ immunitate; quia pœ-itra facientes non afficit mandantes, niſi id expri-ure.

 26. Prodito

tur aſſaſſinus. Porrò etiam aſſaſſini c
res, auxiliatores, & receptatores pri
priuantur.

28. *Quid de hæreſis reo?* Non gaudet
Dicitur reus hæreſis non ſolùm qui cu
fidem ſentit, verùm etiam qui auxilium
hæreticis.

29. *De crimine autem læſæ Majeſtati*
perſonam Principis delinquit, Eccleſiæ
Profectò Cardinales inter Principes
quæras, quandonam crimen læſæ Majeſ
ſonam committitur? Tunc committi aſ
damnum, vel offenſam perſonæ Princip
nerando, percutiendo, coniurando, h
Principis perſonam, reuelando hoſtibu
ab illis capiatur. Idem de conſulentibus
fauorem præſtantibus affirmo; hi enim
perſonam rei putantur.

30. *Quidnam præſtandum, antequam*
crum confugerat, curiæ ſæculari tradatu
tur ab Epiſcopo loci, ſeu eius Vicari
ſede vacante Capituli Vicarius adeun
extrahitur, perſona Eccleſiaſtica inter
eius Vicario habens facultatem. 3. N

Capvt IV.

De Templorum violatione.

l requiritur, vt conſtet Eccleſiam, ſeu Templum eſſe ıſecratum? Scriptura in marmore, vel vnus teſtis it. Porrò Eccleſia ab Epiſcopo excommunicato :tico validè conſecratur, vt reconciliatione nulla atis autem eſt Eccleſiam benedictam eſſe, atque ıthoritate ad publica officia deputatam, vti locis meretur.

tuam modis violatur? Quinque, 1. Iniurioſa ſan- ione. 2. Iniurioſo homicidio. 3. Illicita humani ıſione. 4. Sepultura excommunicati non tolerati. ı baptizati hominis.

nam violationis Eccleſiæ effectus? In ea Miſſam ce- a licet.

cit factum quo Eccleſia violatur, ſecretum fuiſſe? :d publicum, & notorium eſſe debet.

riſtia, & Cameræ, quæ ſunt pro cuſtodia vaſorum, ne Eccleſia violata? Non violantur. At viola- ı, etiam cœmeterium violatur, ſed non vice

ſnam violatam Eccleſiam reconciliabit? Solus Epi- ccleſia conſecrata ſit: ſolùm verò benedictam, ad ɔfficia Epiſcopi authoritate deputatam etiam ſim- :os. Idemque de cœmeterio affirmo. Decens ta- prius Epiſcopo res ſignificetur, quàm Eccleſiam econciliet, ſi extra Miſſæ Sacrificium violetur. ruatur in praxi, vt Eccleſia numquam violari cen- conciliatione indigeat, niſi locus conſecratus, vel : Epiſcopi benedictus fuerit.

ıciabitur ne Eccleſia polluta per ſolum Miſſæ Sacri- ıd bona fide in ea celebratur? Non, ſed alia indiget ione intenta directè.

atholici Eccleſiam recipiant, in qua hæreticorum guerunt, opus ne eam ſolemniter ab Epiſcopo recon- ı ſed ſufficit aqua benedicta aſpergere.

ne Religioſis mendicantibus aliquod priuilegium ſiæ violatæ reconciliationem? Eis à Sede Apoſtolica t facultas, Eccleſias conſecratas, ſi pollutæ fuerint, di aqua ab Epiſcopo benedicta, & vt poſſint ſo-

lemniter

cum alium ſub eodem patrono Epiſcopi ambi
rogo, num etiam indulgentia, & priuilegia
ſpondeo affirmatiuè; quia ſpecialia indu
ſolo alterius baſilicæ dependent.

42. *Si minor pars Templi corruit, amitt*
Non. Imò pars, quæ ob ruinam adiicitur, i
ſecrationem à toto corpore acquirere cer
tiendum, ſi amplietur Eccleſia. Quare ta
tem adiectam aqua aſpergere benedicta.

43. *Eccleſia ſucceſſiuè reparata, eſt ne*
Non; quia eadem moraliter cenſetur. Si t
aut ferè omnes parietes reparandi, adeòq
cleſiam ædificandi vnus murus poſt alium
operis, deiiciatur, & reparetur, exiſtim
conſecrandam.

44. *Polluta Eccleſia polluuntur item alt*
execrata Eccleſia, non ideo altaria exe
Porrò Eccleſia execratur, ſi eius pariete
muntur, vt omnis cruſta, vel ſecundùm m
feratur, licet parietes non corruant; quia
mùm in exterioribus cruſtis conſiſtit. A
maior eius pars renouandæ Eccleſiæ cau
tur, conſecrationem idcircò Eccleſia non

gium immunitatis? Aſſerit *Azor.* ex verbis Bullæ non leri amittere. Azor.

46. *Qui iuxta Eccleſiam deliquit, cum ſpe ad illam confu-gidi?* *Suarez* docet immunitate gaudere. Idem affirmo, ſi eodem prætextu in atrio, ſiue Templi ſcalis quis alium cidat. Suar.

47. *Qui proditoriè voluit aliquem occidere, ſed percuſſum, non negauit, gaudet ne immunitate?* Gaudere ſentio cum rio; quia Bulla excipit occidentem actu, non autem vo-tem occidere. Suar.

48. *Qui pecunia conductus ex mandato alterius aliquem oc-it, præſente ipſo mandante, eſt ne aſſaſſinus.* Propriè non eſſe ius affirmat, & ideo Eccleſiæ immunitate non priuari. Pal.

49. *Qui nefandum crimen committunt, & qui in duello ali-m occiderunt, gaudent ne immunitate?* Ita quidem vti *Fag.* rit; neuter enim in Bulla excipitur. Addo ex eiuſdem do-na raptores virginum, vel deflorantes monialem etiã pri-gio gaudere, licet in ipſa Eccleſia facta eſſet defloratio. Fagund.

50. *Quid de Heretico?* Ex *Suarij* doctrina in criminibus non eptis in Bulla, eadem quæ cæteri immunitate frui ſentio. Suar. ò ſuſpectus de hæreſi, in locis vbi hæretici non toleran-ſi ad Eccleſiam confugiat, à miniſtris Inquiſitionis ab ea ahi poteſt, propter Orthodoxæ fidei conſeruationem.

1. *Quis detentus à ſatellitibus intrat Eccleſiam, eoſque per ſecum trahit: gaudet ne immunitate?* Gaudere meus ntiſſimus, doctiſſimus planè Ferdinandus de *Caſtro Pa-* affirmat. Pal.

2. *Reus ad Eccleſiam confugiens poteſt ne à iudicibus Ec-ſiaſticis, vel laicis exilio, aut perpetuò carcere damnari, vel iremes impitti?* Negatiuè reſpondeo cum *Suar.* quia hæ æ ſunt grauiores. Suar.

3. *Dixiſti Palatium Epiſcopi etiam ab Eccleſia longè di-, gaudere eadem immunitate, qua Templum, modò orato-haberet: quid ſi non habeat?* *Azorius* exiſtimat neceſſa-non eſſe; cuius ſententiam probabilem iudico. Minimè n eis ſubſcribam, qui probabile exiſtimant Palatia ex-iœceſim hac frui immunitate, ſi Cardinalium Palatia Romam (vti innui) excipias. Azor.

Iudex laicus ſcit reum quendam Eccleſia immunitate non re: poteſt ne eum ab Eccleſia extrahere? Cum *Filliucio* iu-abſque Epiſcopi licentia non poſſe, quin excommuni-nem incurrat. Debet enim Epiſcopus cognoſcere num ſit verum, deinde reum ſeculari Curiæ conſignare. Filliuc.

55. Contra

5. *Contrauenientes huic Gregorij XIV. conſtitu* *ne ſub Epiſcopo abſolui?* Ex multorum ſententia p

Filliuc. a *Filliucio* pro multis vno, ſentio excommunic Summo eſſe Præſuli reſeruatam.

56. *Reconciliatur quis inimico cum fideiuſſione* *dendo, poſtea tamen illum occidit: fruitur ne Eccle* *tate?* Affirmo, quia non dicendus abſolutè prod diſſe, niſi intercesſiſſet arctior aliqua amicitia dendo, alloquendo, &c. vnde poterat præſumi n fideiuſſione adhuc odium durare.

57. *Occidens Clericum fruitur ne immunitate?* quia licet ſacrilegium commiſit, excipiuntur tan

Pal. homicidia proditoria, & per aſſaſſinium commiſſ Colligo etiam aſſaſſinij mediatorem immunita excipiuntur tantùm aſſaſſini, ſub quibus medi comprehenduntur.

58. *An Clerici & Religioſi confugientes ad E*

Pal. *munitate gaudeant?* Ex doctrina *Caſtri* reſpondec nibus non exceptis in Bulla ad Templum confu poſſe à iudicibus Eccleſiaſticis, aut Superioribus que ſummi Præſulis licentia ſub pœna excomm Excipio eos Religioſos, qui in propriis Monaſ quunt; poſſunt enim à Superioribus puniri ſalua i Quamuis hoc etiam probabiliter alij negant, c uentur immunitate peccantes in ipſis Eccleſiis ni cidium, & mutilationem.

59. *Polluitur ne Eccleſia, ſi infans in matris m*

Suar. *pultura vtero moriatur? Suarius* pollui affirmat.

Suar. 60. *Per copulam coniugalem quid?* Idem *Suar* templo licere ad vitandam incontinentiam, qua cere non licet, neque templum tunc pollui.

EXAMEN V.

De ſtatu ſeculari circa materiam de T

Caput Primum.

§. 1. Tributa à quonam? *Quinam poſſit tributa imponere*

1. Recolens quæ dixiſti ſigillo 1. circa quart præceptum quæque ſigillo 2. de peccatis

in præſenti ſolùm de Principis Tributis impoſitis, de iſte ac Reo agendum nobis eſt. Requiro igitur, quiſnam utum aut gabellam imponere? Qui Superiorem non temporalibus, vel cui ipſe id conceſſerit, vel con- præſcripta.

n Epiſcopus poſſit? Poteſt quidem in Eccleſiis, ſibi te ſubiectis cum Capituli conſenſu ex cauſa tribu- penſionem imponere.

teſt ne dominus temporalis, aut communitas inferior neceſſitate imponere tributum aut talliam? Poteſt n id prohibitum, ſed gabella ordinaria populum

teſt adeſſe tyrannis in tributo? Tyrannicum eſt, ſi cau- it iuſta. Imo ſi licet iuſta ſit, non ſit proportionata, es Regni ac populi non excedat, alioquin erit ty- n.

CAPVT II.

e obligatione ſubditorum circa tributa.

Ebent ne ſubditi tributa ſoluere? Debent prorſus, ſi iuſtè ſint impoſita.

teſt ne Princeps tributum per vim aut metum extor- Poteſt equidem, quando cauſæ exigendi iuſtæ ſunt; d Principis eſt.

uodnam peccatum committunt vectigalia iuſta frau- Si materia ſit ſufficiens ad mortale, mortaliter de- t, & ad reſtitutionem tenentur. Scio à Maldero & ntrariam ſententiam defendi, quam reiiciendam .

bitatur, an vectigal ſit iuſtè impoſitum, & ſunt vtrin- nes probabiles: ſolui ne debet? Soluendum cenſeo; quia pro Rege præſumendum, *Vaſquez* authore.

bligant ne noua gabellæ? Non obligare aliqui affir- ſi conſtet legitimè impoſitas. In dubio dixi pro Prin- eſumendum de iuſtitia. Si gabella ſit antiqua, non quin pro Principe præſumi debeat, cuius poſſidentis conditio.

unt ne ſoluendæ gabellæ impoſitæ pro rebus ad proprium t Principis vſum delatis? Communiter hæ habentur *etſi quidam id negent ſi iuſta* aliàs cauſa imponant.

Iniquas

Iniquas item reputari ſcio quæ pro priuata Princ
tate, & non pro communi Reipublicæ imponunt
ceſſante cauſa ob quam ſunt impoſitæ; nec alia iuſt
emergente exiguntur: aut quando maiores ac cauſ
aut quibus alij plus quàm alij indebitè grauantur

11. *Cum nimis durum eſt tributum, teneor ne ſ lu*
titum? Opinor cum *Toleto* ſufficere ſoluere, ſi pet

12. *Princeps grauans ſine neceſſitate Rempubl*
tributis, tenetur ad reſtitutionem? Quis dubitet in
tum ſuo domino reddendum?

Capvt III.

Praxis circa materiam de Tributis, & Ga
Societatis Iesv *Doctoribus.*

13. E*Runtne iuſtæ gabellæ, ſi tangant Eccleſiaſt*
ſolùm directè, ſed nec indirectè poſſunt E
pondere gabellarum onerari. Vnde ſi imponatur
cauſa iuſta, gabella, etiam modiciſſima communit
& Eccleſiaſticis ſoluenda, v. gr. ſi augeatur modicum
comeſtibilium; abſque ipſorum conſenſu, & licer
Henriq. immunitas Eccleſiaſtica violabitur. Quare *Henri*
cap. 15. num. 5. in gloſſ. lit. F. admonet, in tali caſu p
tabernam aperiri, in qua Eccleſiaſticis victualia
butorum onere diuendantur. Sed & hoc non caret
munitatis Eccleſiæ læſione; quia ad emenda victua
taberna Eccleſiaſticos arctat.

14. *Poſſunt ne Principes ſine cenſuræ metu vect*
& Eccleſiaſticis permiſſim imponere ob publicam ne
v. gr. tempore peſtis? Poſſunt, dummodo laicorum
non ſufficiant. Et quidem nunc non ſufficere dicun
do deſunt facultates non ſolum communitatum, ſe
etiam particularium, relictis neceſſariis ſecundum
etiam in neceſſitatibus æquè laicos ac Clericos re
bus. Aliàs Clericis talibus gabellis ferè ſemper eſſ
xij, quia ciuitates in communi non ſunt adeò opu
Azor. communibus neceſſitatibus ſubleuandis ſufficiant.
part. 3. lib. 5. cap. 19. quæſt. 10.

15. *Quanam ad hoc publica neceſſitas appellanda*
peſtem, intelligitur publica neceſſitas illa, quæ æq

lericos ac laicos pertingit,non quæ Clericos ſecun-
minus principaliter reſpicit, vt eſt in reparatione
,& pontium,in cuſtodia Regni extra belli feruentis
nanutentione exercituum in Prouinciis inimico-
i naturale Regnum inuadant; in expenſis ad pri-
ıcipis ingreſſum præparandis, &c. Hæc, inquam,
: principaliter Eccleſiaſticos & laicos attingunt.
publica eſt fames communis, quæ pauperes præ-
:xat. Iuſtum bellum initum ad comprimendum
&c.

ebet ne conſenſus, vel in publica neceſſitate à Clero ' Debet planè, nec ſufficit ſolum Cathedralis Ca-
quod (teſte *Suario de Immuni. lib.4. cap.26.n.15.*) Suar.
:leri non intelligitur: ſed omnis Clerus debet ap-
quia quod omnes tangit, ab omnibus approbari
Romana Rota apud Farinac. tom.2.deciſ.42.

:bet ne licentia ſummi Præſulis præcedere? Ita qui-
›ericulum eſſet in mora;in quo caſu pro prima tri-
ſitione,modicave duratione,ſufficeret Epiſcopi, &
enſus, dum Summus Pontifex poſſit adiri. *Palaus* Pal.
I.13. d.vnic.p.9.n.7.

*ſt ne licita gabella ſuper victualiis, pane, vino,
ibuſque impoſita? Toletus* improbat *lib. 5. cap.74.* Tolet.
modi gabellæ plus pauperes quàm diuites aggra-
. panem, vinum, reliquaque comeſtibilia frequen-
: ab iis qui reuendunt. Ideo *Leſſius lib.2. cap.33.* Leſſ.
n.51. huiuſmodi gabellas tantum in his caſibus
rmittit, quando adeſſet populi conſenſus, vel im-
ilis conſuetudo. At *Suarius de leg.lib.5.cap.16.* aſſe- Suar.
tè iuſtas haſce gabellas; quia in illis ſeruatur pro-
ıperes enim pro numero ſuæ familiæ comparatio-
tes de huiuſmodi rebus minus emunt, & minus

*i? gabellam iuſtam eſſe ſi cum proportione non ſo-
lorum inter ſe, ſed etiam abſolutè ad vires Regni:
ıbella excedens octauam partem rei licita ſit?* Porrò
icita propter *l.ex præſtatione, C. de vectig.* At ſi ad-
a requiſita, prædictam legem non obſtare exiſti-
juia non obligat niſi in Regnis nunc Imperatori
vt docet *Suarius de leg.lib.5.c.16.n.5.* tum quia per Suar.
ın vſum fuit abrogata.

*tributum laicis imponendum publicam etiam exigat
.?* Exigit planè. Ob publicam vtilitatem, & neceſ-

 ſitatem

Tolet. ſitatem communem imponendum eſt, auctore *Tur tom.2. d.44. dub.1. & 2.* Publicam autem neceſſit dixero laxiorem futuram, quam de gabellis Clero i dis dixi. Neceſſitas Regis publica neceſſitas vocita in pernitiem totius Regni vergit: etiam ſi in illa culpa redactus, ob ludum, largitiones immoderatas

Leſſ. iuſta, &c. Monet *Leſſius lib.2.cap.33.dub.6.num.48* caſibus debere Reges à prodigalitate, & ſumptib neceſſariis abſtinere.

21. *An publica neceſſitas dicenda ſit, Regem aliis*

Vaſq. *patrimonij ſui defatigari?* Quis abneget (inquit *V Reſtit. c.6.§.3.dub.1.n.7.*) bonum eſſe nobis inimic ſumptibus alibi profligari, aut ſaltem detineri & no parte potiri?

22. *Deputati ad exigendam gabellam poſſunt ne c*

Saa. *ribus diſſimulare?* Aſſerit *Saa* diſſimulare poſſe, qu habent vnde ſoluant.

23. *Pradium Eccleſiæ tenetur ad ſoluendum vect* netur ad onus ſibi perpetuò annexum, priuſqua cleſiam veniret, niſi alicubi aliud ſit in vſu, vt in I

Tolet. *Toletus.*

24. *Ex contractibus ex dolo nullis debetur ne gab*

Molin. beri *Molina* docet.

25. *Debent ne Mendicantium bona?* Exempta pla ni exactione non ſolùm bona, ſed & coloni, arren negotiorum geſtores ex Pio V.

26. *Quando antiqua tributa, aut patrimonium ſ*

Vaſq. *tum Regi non ſufficiunt, poteſt ne noua tributa imponer* aſſerit poſſe; quia Rex, vel ſupremus Prin[illegible]s hab gnandi iuſtam pecuniæ ſummam quæ regiæ dignit gno adminiſtrando ſufficiat, vnde poteſt imponere buta, vel antiqua augere.

27. *Quid ſi Rex ſua culpa in egeſtatem incidiſſe*

Vaſq. *Vaſquez* poſſe iuſtò tributum imponere; quia non Regni Regem eſſe inopem.

28. *In dubio negatiuo circa iuſtitiam tributorum nouo imponuntur debeo ne ſoluere?* In conſcientia n

Molin. *Molina* aſſerit.

29. *Qui imponunt gabellas ſuper rebus quæ emun negotiationem, ſed ad vſus vitæ neceſſarios, incidunt*

Suár. *communicationem Bullæ Cœnæ?* Negatiuè reſpondeo *rio?* quia hæ gabellæ non ſunt iniuſtæ, (vt dixi) quantum fieri poteſt, ſeruetur æqualitas.

Certò ſcio non impendi gabellam in rem, ob quam impoſita uor ne adhuc ſoluere? Non teneri affirmat *Fillincius.*

Tenentur ne ad gabellam pœnam ſoluentes: Non teneri *Fillincius* docet. Affirmo teneri, quando in conſcientia n id relinqueretur.

EXAMEN VI.

: ſtatu ſeculari circa materiam de Iudice, Teſte, Reo, &c.

CAPVT PRIMVM.

De Iudice.

P*oteſt ne Iudex ſine competenti poteſtate iudicare?* Equidem competens poteſtas in iudice requiritur. Ideo vſurpatione iudicij omnes illi peccant, qui iudicant eum, qui non eſt vel abſolutè ſubditus, vel non in iis cauſis, in quibus eum iudicant. uidem vſurpatio iudicij ex ſuo genere mortale pecca- t.

mpedit ne excommunicatio iudicium? Non, niſi denun- :, vel ex publica Clerici percuſſione procedat.

Crimen quod ipſo iure priuat titulo, annullat ne iudicium? um priuatio ea occulta ſit.

Valida ne ſunt acta à iudice habente titulum coloratum? dem. Nec tantùm id verum puto de iudice ordinario, etiam de delegato.

an iudicia per tyrannidem nulla reddantur? Minimè; pec- men tyrannus vſurpando ſibi iudicium. Monuerim iem eſſe de tyranno quoad vſurpationem poteſtatis, ioad vſum tantùm regiminis.

um legitimè rogatum priuata ſcientia iudex nouit innocen- eſt ne eum morti addicere? Tentandæ omnes viæ, vt eum . Quod ſi non ſufficiat, ex duplici ſententia, altera aſſe- juod condemnare poſſit: altera, quod non poſſit, ſequi quam maluerit, vtramque enim probabilem iudico.

Quid in praxi? Ea ineunda ratio erit, vt ſi iudici ma- amno ſit, officio eſſe priuatum, non teneatur deponere, ondemnare poſſit, ſi modò ante ſuperiorem iudicem & proteſtetur de innocentia; ſi verò non magnum in-

commodum ſequatur iudici ex officij depoſitione, t
ponat,& ab innocentis cæde abſtineat.

8. *Poteſt ne reus aut non auditus, aut ex priuata ſenten demnari?* Minimè planè ſiue ab inferiore, ſiue à ſuperi dice, qui iuxta allegata debet iudicium ferre. At ſi Reſ eiuſmodi poteſtatem det, poſſet Princeps ex priuata condemnare. At non auditum & non citatum nec P condemnare poteſt ordinariè.

9. *Iuxta quaſnam leges iudex debet iudicare?* Iuxta e ius naturale contineant: & eas, quæ poſitiuum ius reſ nec legi naturali, aut Diuinæ repugnant.

10. *Quotnam vijs contra delicta procedi poteſt?* Trib cuſatione, Denunciatione, Inquiſitione. Praxis tamen nalium duos tantùm modos vſurpat ex officio, & ad tiam partis. Porrò inquiſitio triplex, omnino general nino ſpecialis, & mixta. Ad generalem præuia infami ſaria non eſt; in ea interrogati occultos criminoſos ſtare non debent. Si delictum manifeſtum ſit, iudex i poteſt generaliter, quis author fuerit: nec reus ſocios terrogati veritatem fateri tenentur. Specialem præce bet infamia, & eiuſmodi conſuetudo rationabilis e eſt, modi autem inquiſitionis faciendæ plures ſunt. dicuntur ea quibus author delicti cognoſcitur. Se ſufficiunt ad torturam.

11. *Si nihil reus confeſſus ſit poteſt ne ſæpiùs torque* niſi grauiſſima eſſent indicia. Poſt tertiam autem vic plius torqueri non poteſt.

12. *Quid ſi iudex ordinem iudicij non ſeruet?* Ad re nem tenetur, niſi alia via iuridicè damnari potuiſſet.

CAPVT II.

De Accuſatore.

13. QVid eſt Accuſatio? Delatio rei de crimine in accuſatorio, ad publicam vindictam facta. l lemnitas tribus continetur. 1. Vt fiat in ſcriptis, ſuffici verbalis ex conſuetudine. 2. Vt in libello exprima men accuſatoris & accuſati. Species delicti, locus & t 3. Inſcriptio delicti. Porrò fraterna admonitio ple neceſſariò præmittenda non eſt.

I

ſationis iuſtitiam quotnam cauendæ? Tria, ca-
ſatio, & præuaricatio.

i talionis Accuſator puniendus? Huiuſmodi
udine eſt abrogata. Certè Accuſator errore
: pœna puniendus non eſſet.

iuria poteſt ne omittere accuſationem? Licitè
ndabiliter illè eam poteſt omittere; ne lo-
æ affectui dari videatur.

auſa ciuili accuſare ex præcepto? Non tene-
item obligari potes ſiue ob publicam, ſiue
oximi vtilitatem, cuius alia via ius defendi

ur crimen iam factum accuſare? Minimè, ſi
a ſit, tunc obligatio accuſandi quando in
liàs non obligaris.

a iuſtitiam delinquat qui non accuſat, cum
s non, officiales autem de iuſtitia tenentur.
les efficiunt, vt non accuſent, tenentur ad
licæ illatum, aut tertiæ perſonæ ex illo cri-
ad pœnam, quam ſoluiſſent delinquentes,
it.

ando, nec poſito præcepto denunciare tenear?
eo. Vel quando crimen huiuſmodi eſt, vt il-
on teneamur, niſi correctione fraterna præ-
ı addito etiam Superioris præcepto ſub ex-
:, priùs frater corripiendus eſt, qui ſi emen-
denunciabitur. Vel quando quis habet rem
vel ex fure cognoſcens vnde illa ſit, non te-
m manifeſtare; neque enim cum tanto in-
riculo obligatus eſt. Vel quando priuatim
it, & ſcit reum probè noſſe, nulli alteri eſſe
:tur denunciare, niſi in perniciem Reipubli-
:l quando Superior iubet delictum manife-
:ndationem delinquentis, ſeu ſatisfactionem
ıalum proximo inferatur, & peccator iam
reliqua ceſſent, denunciandi nulla erit obli-
abſque cauſa, proximi ſequeretur infamia.
ɔerior ad delictum aliquod occultum pau-
ıdum procedit, nemo tenetur denunciare;
: probare poſſint, neque infamia ſpecialis
ıe ſufficientia indicia, aut ſemiplena proba-
el quando quis nouit crimen ſub decreto na-
: vt conſultor aduocatus, &c. non poteſt

tendenda. Quod ſi delicta iure natura
diu durat obligatio, quandiu neceſſi
vel particularis, ratione cuius illa obl

22. *Quænam perſona ab accuſatione*
repellitur in proprij peccati pœnam,
infamis, &c. Aliquis ob decentiam, v
ſubditus, vt filij, ſerui, &c. Aliquis o
Clericus.

CAPVT I

De Teſte.

23. Q*Vandonam teſtis veritatem*
interrogatus? Quinque in ca
thor laboret infamia. 2. Si damnum
non valeat. 3. Si priuatio etiam immi
ſemiplenè probatum. 5. Si procedat
delictum plenè probari poſſit, teſti
bitur.

24. *Quandonam autem non tenetur*
caſibus. 1. Si tantùm ex Sacramentali
ſub ſecreti naturalis ſigillo, niſi in da

hæreſim, ſufficit tamen ad indicia. Teſtes de auditu ſatis n ſunt, niſi delictum in voce conſiſtat. Sibi contrarius legimus teſtis non eſt.

28. *Standum ne teſtis reſponſioni in iudicio?* Ita planè, niſi tres coniecturæ ſint pro aſſerto extra iudicium.

29. *Quotnam teſtes requiruntur?* Duo, & ſatis ſunt, vt iure ntium receptum iam eſt; quod autem duo vltra accuſaton eſſe debeant, de humano iure tantum eſt.

30. *Quid, quando teſtes diſcordes ſint?* Si ſint in ſubſtandiſcordes teſtes actoris, & rei, iudicandum pro reo; ſi cordes ſint in accidentibus, iudicis prudentiæ relintur.

31. *Tenetur ne aliquando quis ſeſe offerre in teſtem?* Non tarus obligari aliquando poteſt ad ſe offerendum tam in ilibus, quàm in Criminalibus. v. gr. quando vel innocens it, quem meo poſſim teſtimonio defendere, vel à proximo uſte bona auferuntur, quæ non poſſit alia via recuperare.

32. *Teſtificans falſum quanto ſeſe polluit delicto?* Cùm iuriè non proceditur, falſum teſtificari veniale peccatum eſt, dò iuramentum abſit; mortale verò cum iuridicè. Teficans falſum ex ignorantia probabili, vel non culpabili duertentia, non tenetur ad reſtitutionem damni ex eo ſei. Teſtificans falſum ſcienter, tenetur ad damni reſtitunem & ad retractationem etiam cum periculo vitæ, ſi ſimilamnum reo timeatur.

33. *Qui teſtificari non vult, tenetur ne ad reſtitutionem?* nimè. *Quid ſi fugiat citatus?* Neque tenetur; agere tamen teſt contra charitatem.

CAPVT IV.

De Reo.

LIcet ne reo crimen occultum ad ſui defenſionem detegere? Nec contra iuſtitiam, nec contra charitatem eſſe ſtimo: quinimò ſi fiat cum moderatione inculpata nuli peccatum eſſe aſſero; quia licet vexationem redimere.

35. *E. ne contra iuſtitiam accuſatori calumniæ crimen imnere?* Si falſum crimen, vel occultum reo obiiciat, non erit ntra iuſtitiam calumniæ crimen accuſatori imponere, quia m vi licet *repellere*; at contra charitatem aliquando eſſe oſſe *Filiucius* affirmat.

ſententiam,ſi mortem,aut mutilationem
carcerem etiam poteſt,& cuſtodes datâ pe
aliis modis periculum euadere.

38. *Alij ne auxilium illi poſſunt impende*
tamen miniſtri publicæ poteſtatis,nec alij
biti ; quia Magiſtratus cui inſeruiunt deb
Profectò illi,quibus licet auxilium dare a
carceres effringere.

CAPVT V.

De Aduocato, Procuratore,

39. P*Oſſunt ne aduocare quicumque ſeſe*
rere voluerint? Non omnes poſſun
qui ob impotentiam,vel defectum,vel ind
graue aptum exigit miniſtrum. *Quotnam*
runtur? Quatuor, ſcientia conueniens,fide
iuſtum pretium. *Qui ſcienter iniuſtam cauſ*
mortale peccatum,ad reſtitutionem quoq
cauſa probabilis ſit? Suſpici poteſt. *Si pre*
Vltra non licet ; ſi autem non eſt taxatum
naturale.*Tenetur ne pauperibus gratis patr.*
etſi ſit extrema aut grauis neceſſitas etiam

Capvt VI.

raxis circa materiam de Iudice, Teſte, & Reo ex Societatis Iesv *Doctoribus.*

L*Icet ne appellare tam in cauſis capitalibus, quàm ciui-* §.1.
libus? Licet, etiam ſi inferior ille iudex ſententiam *De iudi-*
...rit iuxta probabiliorem opinionem; iudex enim Supe- *ce.*
...r ad quem appellatur, poteſt iudicare ſecundùm opinio-
...m probabilem, relicta probabiliore. A me *Turrianus.* Turr.

3. *Plures litigantes litis expeditionem expectant, Petrus mu-*
...offert iudici ex pacto brevioris expeditionis: rogo, an delinquat
...ex, ſi quando litigantes æquali iure temporis gaudent, Petri
...ſam ante alios expediat? Laymanus non peccare aſſerit; Laym.
...a ſpectato naturali iure aliis non irrogat iniuriam. In gra-
...n verò Petri remuneratoris ſuſcipit nouam obligationem
...ipiendi cauſam ipſius ante alios, quæ obligatio videtur
...tio æſtimabilis. Igitur quod ex naturali iure cuilibet liti-
...tium poterat exhibere, Petro muneris gratia voluit ex-
...ere. Addo ex *Molina* iudicem ſecluſo ſcandalo, & pericu-
...iniuſtitiæ poſſe accipere, nec teneri reſtituere, id, quod à li-
...antibus accipit, ſi datum ſit inſtar muneris liberalis, vt ma-
...am ſolito diligentiam in cauſa adhibeat.

4. *Circa litem hanc ea eſt varietas ſententiarum, vt poſſit*
...e vtramlibet partem in iudicando ſequi: vnus litigantium,
...gratum magis ſibi conciliet ei offert munus: requiro, num
...et iudex contra iuſtitiam illud accipiens, vt ſequatur hanc
...am potiùs, quàm illam? Ex ſententia *Leſſij* reſpondeo non Leſſ.
...care contra iuſtitiam; quia proceſſit id tantùm iure na-
...e ſpectato, quando eſt quæſtio iuris: non facti. Porrò hæc
...nia iure ſunt poſitiuo prohibita.

5. *Poteſt ne iudex in ſententiis ferendis opinionem probabi-*
relicta probabiliori ſequi? Caſtro Palaus poſſe docet, imò Pal.
...tra propriam opinionem, dummodo probabilitas ſit cir-
...us, non verò circa factum; nam circa factum tenetur pro-
...iliorem ſequi.

6. *Poteſt ne iudex in cauſis criminalibus opinionem proba-*
ſequi in fauorem rei, relicta probabiliori in fauorem fiſci, &
...ſatoris? Salas aſſerit non ſolùm ſequi poſſe, ſed etiam de- Salas.
...e; quia in criminalibus ad condemnandum reum debent
...bationes eſſe luce meridiana probabiliores, *l. ſciant cuncti,*
...de probat.

47. *Eſt ne licitum aliquid donare concubinæ iudici*
illum intercedat, quando negotium eſt graue, nec ali
Pal. *via, quâ poſſis illum ad tuum ius ſeruandum inflectere*
ſentit poſſe me ſic meam vexationem redimere.

48. *Iudex ſecularis ſecretò informationem facien*
Eccleſiaſticum in cauſa criminali, cum intentione illa
præſentandi Prælato, violat ne Eccleſiaſticam immun
Filliuc. Violare exiſtimo cum *Filliucio*; quia ſe immiſcet I
ſticorum criminalibus cauſis, quod ad excommunic
incurrendam ſufficit.

49. *Quænam eſt competens iudex adulterij ad pœn*
guinis imponendam? Solus iudex ſecularis; quoad a
pœnas, eſt mixti fori. In cauſa verò diuortij ſolus I
ſticus iudex eſt competens ad cognoſcendum de a
Imo ſi de ſola ſeparatione ad tempus ob lepram, vel a
pedimentum agatur, ſolus Eccleſiaſticus iudex co
Sanch. eſt. Sic *Sanchez*.

50. *Poteſt ne iudex ſecularis laicum cogere ad condo*
obligationem iuramenti, metu, aut iniuria extorti? Poſſ
mo cum *Molina*, ſi id, de quo agitur ad forum ſecula
net, & non eſt dubium de turpitudine recipientis

§. 2. *De Accuſatore.*

51. *Debet ne aliquid accuſationem præcedere?* Ii
equidem præcedere accuſationem debet, litem verò
Saa. Sic *Saa*.

52. *Accuſandi ius habens, tenetur ne priùs fraten*
gere? Non teneri idem Doctor affirmat. Adiicio, ſi à
cum incommodo ob fraternam monitionem caſum

53. *Poteſt ne accuſator cum Reipublicæ damno à ca*
Saa. *ſtere?* Minimè. *Saa*.

§. 3. *De teſte.*

54. *Crimen eſt notorium, & publicum, ſed ignoratur*
teſtis interrogatus à iudice tenetur ne reſpondere? Neg
Turr. ſpondeo cum *Turriano*; Quia dubium eſt, an iudex I
interroget, & probabilis ſententia aſſerit ipſum non
gare iuridicè, ac proinde ipſum non eſſe hoc in caſu S
rem. Erit igitur teſti liberum vel manifeſtare, vel o
veritatem iuxta probabilitatem vtriuſque opinionis.

55. *Tenetur ne teſtis denunciare crimen quando ſcit*
Leſſ. *alium eſſe conteſtem?* Ex *Leſſij* ſententia probabile
teneri; quia ex ſola ipſius depoſitione non poteſt re
Azor. demnari, ſed tantùm torqueri. Scio *Azorium* con
probabilius reputare, cui quidem adhæreo.

56. *Quis falſum teſtimonium dixit, ratione cuius m*
mutilatio alteri eſt inferenda; tenetur ne ſua dicta retra

...ter, & ſeipſe ſimilem pœnam timeret? Tenetur ...ari damno melior eſt conditio innocentis. ...e teſtimonium ex ignorantia non culpabili ...t. *Leſſium* ſequor. Leſſ.

...condemnare reum non adhibitis requiſitis ſo- §. 4.
...inimè licere *Azorius* docet; cùm enim ſen- *De reo.*
...r, ex priuata notitia ferenda non eſt, ſed ex Azor.
...io habita. *Quid ſi crimen ſit omnino publicum, ...flagranti delicto comprehenditur?* Poteſt reus ...bus condemnari. *Ex publico ſupplicio periculo...* tunc poteſt occidi.

...cùm iudicatus ad torturam, poteſt ne condem- ...m iudicis ad triremes, tanquam audiatur, & ei ...l ſe defendendum? Non poſſe aſſero cum *Leſ-* Leſſ.
... ita competit reis de iure naturali, & diuino, ...n de abſoluta poteſtate eam illis non poſſe ...

...liqui caſus, in quibus Princeps poſſit adimere ...oteſtatem? Ex *Leſſio* & aliis hoſce recenſeo. Leſſ.
...m eſt notorium. Quando timetur populi tu- ...nilibus.

...nnoteſcit teſtium depoſitio: tenetur ne iudici ... teneri affirmo cum *Sanchio*; quia ei non con- Sanch.
...è interrogetur.

...non eſt plenè probatum: ſcio ad mortem uitan- ...onem reum legitimè interrogatum non teneri ...e: rogo num idem dicendum quando agitur de ...is, triremium, & confiſcationis omnium bono- ...raui alio dedecore? Ita planè. At ſi delictum ... ſit, tenetur reus ad mentem iudicis re- ...

...timè interrogatus à iudice metu mortis negat ...ur ne Confeſſarius ei præcipere, ut delictum ſuum ...tentia *Sanchez* non teneri aſſero; quia eſſet Sanch.
...ſe prodendum. Imò neque reus tenetur ma- ...m iudici, non ſolùm quandiu iudicium du- ...ſt iuſtè latam mortis ſententiam. Debet ... ...ntatem verò reſpondendi, ſi iterum interro- ...ſſarius non facilè debet hanc obligationem ...ponere, ne noui peccati illum exponat ...

...licè interrogatus negat delictum, ex cuius com- ...cutiariam tenebatur ...: eſt ...

tionā

Vaſq. *tioni obnoxius?* Cum *Vaſquez* negatiuè reſpondeo
tali in caſu iuſtitiam publicam, & vindicatiuam
autem commutatiuam, ex qua obligatio r
exoritur.

64. *Ad id verum, ſi crimen negans falſis teſtib*
Sanch. *deret?* *Sanchez* idem reſpondendum eſſe affirmaui

65. *Captiui alij aperto carcere fugiunt, quand*
effracto illo aufugit: num ex eo delinquat, ad reſti
Regin. *teneatur?* *Reginaldum* ſequutus negatiuè reſpon
enim vtitur iure ſuo, quod habet ad vitam tuenda

66. *Poteſt ne procedi aduersùs reum ſine accuſati*
Valent. *ſa?* Minimè, vti *Valentia* ait, vel infamia, quæ eſt
ſatio, niſi Princeps aliud iubeat, aut ſcandalum m
periculum poſtulet. Æquiualet accuſatori facti
& manifeſta indicia. Porrò cum proceditur cont
via accuſationis, requiritur ſemiplena probatio:
per viam inquiſitionis, infamia, vel indicia ſuffici
eis arbitrio. Certè vnus teſtis omni exceptione m
plenè probat. *Conſuetudo autem iudicum procedendi*
dùm omnia à iure requiſita aduersùs reum tolerab
Saa. Aſſerit ex Soto *Saa* vim legis obtinere.

67. *Quandonam poteſt reus de ſocijs criminibus i*
Non poteſt de occultis ſociis niſi in crimine nimi
ſo, v.gr. maleficio, proditione, crimine adulterandi
Tolet. hæreſi, vti *Toletus* aſſerit; aut lege, ſeu conſuetud
nabili id concedente, aut requirente id damn
quod aliter non poſſit impediri. Nec ſociorum
mentis extorquenda, niſi ſint indicia ſufficientia
beat ſocios.

68. *Quid de tortura rei?* Torqueri non poteſt
quatuordecim annis, nec grauida, neque qui eſt in dig
nobilis, aut Doctor. Ad torquendum reum per via
Saa. tionis requiritur ſemiplena probatio, vel clara in
timè probata; per viam verò inquiſitionis clam
nuatio per teſtes legitimè probata. *Saa.*

69. *Quid de rei appellatione?* Qui appellauit no
damnatus. Cùm prohibetur appellatio, intelligitu
eſt iuſta. Quilibet etiam Religioſus poteſt à ſent
uamine appellare. Quilibet poteſt appellare ad P
pellandum planè intra decem dies poſt ſententiam
rit autem tempus datum ad proſequendum appe
durante partium compoſitione ſeu conſenſu. Pot
appellare pro eo qui ad ſupplicium ducitur. Ap

te nihil innouandum. Si autem appellatio non poſſit
am iudice, fiat coram Notario, & vno ſaltem honeſto
c *Saa.* Saa.

Poteſt ne Aduocatus cogi per iudicem patrocinari litiganti? §. 4.
m Aduocatum cogi poſſe *Saa* affirmat, accepto ta- *De Ad-*
mpetenti ſtipendio. *uocato.*

Aduocatus ne poteſt eſſe iudex in cauſa, cuius fuit patro-
m altera parte inſcia? Affirmat *Palaus*, modò ſenten- Pal.
at ſecundùm leges, nullo habito ad affectionem car-
eſpectu.

Cauſa dubia non eſt: poteſt ne Aduocatus patrocinari?
u cauſa eſt dubia, patrocinari poteſt: quo autem tem-
etur ſcire eſſe iniuſtam, de damno tenetur, vt *Ema-* Saa.
acet.

Aduocare ne poteſt coram iudice ſeculari Religioſus? Fillin-
rit aduocare poſſe ob Monaſterij neceſſitatem. Addo
ite Prælato.

oteſt ne ancipitem cauſam tueri? Non poteſt in re graui
, aut vitæ; quia melior eſt conditio poſſidentis. At in
graui expreſſa cauſæ imbecillitate clienti, ſine men-
oſſe idem docet *Emanuel.* Saa.

Procurator ad negotia, poteſt ne alium procuratorem inſti- §. 5.
oſſe aſſerit ex Sylu. *Saa.* *De Pro-*

An ſint valida acta per procuratorem, dum facultatem re- *curato-*
eſſe ignoratur? Valida planè eſſe affirmauit *Molina.* *re.*

Procuratoris munus maturam ne requirit ætatem? Poſſe Saa.
ocuratorem in iudicio eſſe ante vigeſimum quintum Molin.
Emanuel Saa affirmat. Qui addit in cauſis ſpiritua-
cum etiam poſſe eſſe Procuratorem; item non poſſe
orem de quota paciſci.

oteſt ne laicus in Eccleſiaſtico foro Tabellio eſſe? Ita planè.
it Clericus, aut Religioſus: num perdit officium? Haud
perdit, interdicitur tamen communiter vſus. Sic
anormit. Saa.

Poteſt ne Tabellio extra ſuum territorium inſtrumenta
? Minimè, niſi ſit creatus à Principe. Sic *Saa.* Saa.

Rogatus Tabellio tenetur ne inſtrumentum conficere?
equidem; quia id iuramento promiſit. *Ema-* Saa.

Tabellio non poteſt adiri: quidnam præſtandum? Eius
pplent duæ perſonæ honeſtæ. Adhuc *ille.* Saa.

mperitus Tabellio eſt. De damnis ex imperitia culpa-
rtis tenetur. Ita idem *Auctor.* Saa.

23. Quis

De eſſentia ſtatus Re

1. Q*Vid eſt Religionis ſtatus?* Fid
perfectionem tendentium
paupertatis, caſtitatis, ac
communi modo viuendi
approbatus. Dicitur quidem perfectio
ſu, quod omnes Religioſi perfecti eſſe d
ctionem tendere.

2. *Num debeat eſſe approbatus à Summ*
Ordo? Ita planè ; quia Ordo Religioſ
cœtus habens ſpiritualem iuriſdictione
Prælatis, præcipuè à ſummo eius capit
debet prouenire.

3. *Quidnam ad ſtatus Religioſi eſſentia*
votorum editio ſiue ſolemnium, ſiue ſi
dò Eccleſiæ authoritate acceptentur.
dines Religioſorum licet inter ſe diff
gularum ſuarum diſcrimine, tamen i
uenire.

4. *An noſtræ Societatis filii tria*

. *Qui in Ordinibus militaribus caſtitatem non abſolutam, autem coniugalem vouent; ſunt ne Religioſi propriè?* Mini-
: ſecus milites Sancti Ioannis & Ordinis Teutonici, qui vota ſubſtantialia abſolutè edunt.

. *An Religioſi, qui editis votis perpetuæ caſtitatis, ac pertatis obedientiam vouent Epiſcopo, aut Confeſſario?*
n; quia tali voto non ſubiiciuntur ſpirituali iuriſdictioni linis.

. *Num Summus Pontifex poſſit in ſolemnibus votis diſpen-?* Poteſt adeò vt aliquis Religioſus eſſe deſinat; nam poſſit in ſimplicibus, conſequenter poteſt in ſolemni-: quia ſolemnitas votorum Eccleſiæ inuentum eſt.

. *Quis Religioſus ad Cardinalatum, aut Epiſcopatum pro-etur: manet ne eſſentialibus votis Religionis obſtrictus?* Ita dem licet quoad aliquos effectus paupertatis, & obe-tiæ exemptus per accidens cenſeatur: quia nihilominus et ſub Summi Pontificis obedientia, qui omnium Reli-num caput.

. *Religioſus factus Cardinalis, aut Epiſcopus, debet ne ſer-ſuæ Religionis præſcripta?* Debet ſaltem ex moralis hone-s obligatione, ea ſcilicet, quæ cum dignitate ſua poteſt ſiſtere, v.g. habitum ſuæ Religionis deferre. Porrò Reli-us ad ſecularem Parochiam promotus habitum ſuæ Re-onis deferre, & alia præſcripta Regulæ, quatenus cum ere, & laboribus ſuis conſiſtere poſſunt obſeruare debet, m ſub culpæ obligatione, ſi Regula Ordinis ita præſcri-
Qui quidem Religioſus dum Parochiam ſecularem iniſtrat, in plerisque Diœceſis Epiſcopo ſubiicitur: ve-in his quæ ad Regulam Ordinis ſpectant. v. g. vt geſtet itum, videtur Abbati, ſeu propoſito Monaſterij manere iectus.

o. *Quot ſunt Regulæ religioſæ?* Quatuor, S. Baſilij, S. Augu-i, S. Benedicti, S. Franciſci, ſub quibus omnes Religioſi nt, præter Carthuſianos, & Societatem IESV, qui quidem lines propria ſtatuta habent.

1. *Compara Religiones inter ſe.* Profectò omnis vario-Ordinum diuerſitas, vt innuimus, accidentalis eſt; quia nes variis mediis ad Chriſtianam perfectionem tendunt. e in charitate, & coniunctione cum Deo conſiſtit. Triplex ligioſorum vita Contemplatiua, ſcilicet vacans Deo per templationem, & orationem: actiua, ſeu vacans proximo pter Deum per opera miſericordiæ tum corporalia, tum ritualia: & Mixta ex vtraque. Cuiuſcumque Religionis perfectio

§. I. *Ingreſſus Religionis.*

12. V*Oui me Religionem ingreſſuru* *debeo?* Moralem diligentiam
Ordine ſuſcipiaris, tui voti ſpectata c

13. *In mea prouincia pluribus aniti* *pior: ſed tamen ſpero alibi ſuſcipiendum* *adibo?* Ex circunſtantiis equidem perſ
gendum eſt, vtrum obligationem te
terras ſuſcipere intenderis; quia maſ
nem habere cenſentur ad monaſteria
verò ad monaſteria vicina propter c
ditatem.

14. *Si in ordine laxiori non recipior,* *mum: v.g. Capucinorum?* Minimè; pra
quia in generali promiſſione non oblig
cie promiſſurus non fuiſſes.

15. *An ſub generali voto Religionem i* *ſtralis equitum militarium comprehendi* ſtrictè Religio non eſt, quæ tribus ſubſ
ſolutè non illigatur.

16. *Vouit certam Religionem, & in vn* *tuli: debeo ne alia eiuſdem Ordinis adire* dem, ſi ſpes ſit ſuſcepturum iri; ſecus ſi
greſſum ſpeciali ex cauſa vouiſti.

m valida eſt profeſſio? Valida eſt; quia votum ſolemne, uo perſonæ traditio fit, & Religioni ius in ipſam acqui- t, derogat priori ſimplici voto, per quod nullum tale ius ctiori Religioni acquiſitum erat.

9. *Voui ingredi, & experiri Religionem ſtrictiorem: poſſum mmutare in votum profitendi laxiorem?* Potes; quia vo- perſeuerandi in laxiori melius eſt, & plus obligans, m votum tantùm ingrediendi, & experiendi.

o. *Poteſt ne profeſſus vnius Ordinis ad alium ſtrictiorem ſire?* Poteſt, petita tamen, ne bonum obedientiæ con- ni videatur, licet non obtenta ſui Prælati licentia. Men- ntes quidem non poſſunt ad alium Ordinem non men- ntium tranſire (excepto Carthuſianorum) ſub excom- icatione Papæ reſeruata, & licet cum licentia Papæ,)rdinis tranſeant, non tamen habent vocem in Capitu- nec adminiſtrationes, nec Prioratus, nec Officia con- i poſſunt. §. 2. *Profeſſus ad alium Ordinẽ trãſiens.*

1. *Quanam Religio ſtrictior habetur?* In tranſitu quidem eligionem ſtrictiorem attendi debet ad maiorem ſeue- em externam præſertim circa ſilentium & ſolitudinem. tiam optimè Baldellus adnotauit, auſteritas Ordinis at- enda non eſt ſecundùm inſtitutum regulæ, ſed ſecundùm entem obſeruationem adeò, vt profeſſus in ſtrictiori Or- vbi regulæ non ſeruantur, poſſit ad laxiorem tranſire, ſpes reformationis.

. *Poſſunt ne Canonici regulares ad Monachos tranſire, & verſa?* Poſſunt quidem tranſire ad Monachos, Monachi m minimè ad Canonicos regulares; quia Monachorum igio auſterior eſt.

Vouit quis abſolutè Religionem: quidnam cenſetur pro- ? Niſi de alia eius intentione conſtet, cenſeri debet m ingreſſum, & probationem promiſiſſe. *Quid ſi ſine iuſta egrediatur?* Cenſetur contra votum peccare mortaliter; vouit ingredi ſicut & reliqui, vt probationis tempore ret, num poſſit inſtituti rationi ſe accingere.

. *Conſilio ingrediendi Religionem cum parentibus commu- o, me volunt impedire: quid præſtandum? Num ingredi ?* Ipſis inuitis licet ingredi, ac profiteri; quia ſola cauſa, licitum non eſt obedire parentibus, Deus eſt.

5. *Quidnam debet præſtare filius circa Religionis ingreſ- aut egreſſum parentibus aut fratribus, ſeu ſororibus in ne- te conſtitutis? Si parentes* in extrema neceſſitate ſint, *etiam profeſſus* licet Prælatus iniurioſè licentiam ab-

 neget,

neget, egredi poteſt, & ſuccurrere; quia præceptum iu
ruralis, & diuini nullo voto tolli poteſt. Si parentum
ſit grauis, filius ingreſſum Religionis differre debet,
ſis ſuccurratur; quia maiore præ aliis hominibus ob
ne tenetur filius ad ſubueniendum parentibus in g
ceſſitate conſtitutis. Quod ſi ſororibus, aut fratribu
nire debeat, maior debet eſſe neceſſitas, quàm paren
autem editis votis filius Religioſus factus ſit, no
egredi ad ſubueniendum parentibus in graui ſine
Prælati; quia ſtatus Religioſus id poſtulat.

§. 3. *Nouitij.* 26. *Nouitij ne præceptis obligantur?* Regula Ordi
ligantur ſub culpa; quia adhuc eam non promiſeru
men iuſtis præceptis conuenienter eorum ſtatui à
impoſitis obligari videntur; quia nouitij ſubiiciunt
tuali poteſtati Prælatorum, & conſequenter eorum iu
ceptis poſſunt obligari; alioquin tanquam vagabu
lius proximi Ordinarij iuriſdictioni ſubeſſent.

27. *Num Eccleſiaſtici fori & Canonis nouitij priuileg*
dent? Ita equidem, & Prælati iuriſdictioni ſubiiciun

28. *An Nouitius Ordines poſſit accipere ab Epiſcop*
ſis, in qua Monaſterium ſitum eſt? Maximè; quia pe
ſum Monaſterij, habituſque aſſumptionem domicili
ſetur acquiſiuiſſe: ingreſſus eſt enim cum propoſito n
niſi mutatio aliqua alibi eueniat.

29. *Nouitius ab Ordine recedens eſt ne obligatus a*
ſas Ordini ſoluendas? Minimè; vt libera nouitiis eg
voluntas relinquatur, quæ quidem impoſita foret, ſ
uendas expenſas teneretur. Excipe niſi conſuetudo
expenſis ſoluendis pactum ineatur, qualis commu
Monialium Monaſteriis viget.

§. 4. *Expulſi.* 30. *Poſſunt ne Religioſi iuſtis ob cauſas per ſente*
Religione eijci? Poſſunt. Primò quidem in crimine
incorrigibiles exiſtentes. Secundò, ſi ob criminis i
ſine graui Ordinis detrimento tolerari non poſſint.
qui reticeat morbum epilepticum per fraudem. Pe
nialis incorrigibilis perpetuo carceri debet amanda

31. *Manet ne eiectus votis ſubſtantialibus adſtrict*
net, & rerum dominium non acquirit, ſed ſolùm hab
& adminiſtrationem. *Quid ſi Religioſus eiectus alicui*
Eccleſiæ? Bona ab ipſo acquiſita ad eandem Eccleſiar
ſpectare. *Fugitiui autem bona ad quemnam pertinent?*
naſterium, à quo fugit, modò illud ſit capax; quia
non ſunt à iure, ac poteſtate Monaſterij liberati.

… Eiectus per ſententiam eſt ne omnino liberatus ab obe… … voto? Non, licet magna ex parte eius executio ceſſet, … in Ordinem recipiatur. Vnde voto obligatus manet … aliter.

… *An eiectus per ſententiam interim monaſticis obſeruantibus adſtrictus ſit?* Probabile arbitror eſſe liberum; quia … on comitantur profeſſionem trium ſubſtantialium voto… abſolutè, ſed quatenus ſeruari debent, ſub regula, ſeu ſta… … æ regularis, à qua tamen ille expulſus eſt.

… *Eiectus ne ob crimen, debet ſe corrigere, ac redire, ſi ab … ne recipiatur?* Ita planè; quia talis Religioſus ſubſtan… … us votis, ac religioſa profeſſione abſolutus non eſt, vnde … ur ſeſe idoneum, quatenus poteſt, reddere, vt ſua vota … ui poſſit. *Tenentur ne Prælati Apoſtatas, ſiue eiectos reci… … e redeuntes, aut reducere?* Non ſemper præſertim ſi incor… … iles videantur: aut ſine ſcandalo, vel Ordinis detrimen… … cipi nequeant; quia ſi ob talem cauſam interdum eiici … unt Regulares, multò magis poſtquam malitioſè exie… … non recipi.

… *Quid ſi eiecti, & curantes regredi, non recipiuntur?* Tu… … ſeculo degunt, cùm per ipſos non ſtet, quin in ſtatum, … vouerunt reuertantur.

… *Interdum Prælati ob iuſtam cauſam profeſſum tali pacto … ut, vt aliam Religionem profiteatur: num talem conditio… profeſſus teneatur implere?* Si acceptauit, tenetur planè, egreſſum ad ſuam Religionem impetrare.

Capvt III.

De Profeſſione, & votis ſubſtantialibus.

Q*Votuplex in Religione Profeſſio?* Duplex, alia expreſſa verbo, aut ſcripto: alia tacita, v.gr. ſi quis poſt an… probationis profeſſorum habitum proprium triduo ge… … el intra triduum poſt probationis annum actum profeſ… … m exerceat, v.g. in Capitulo ſuffragium ferat. §. 1. *Profeſſio.*

… *Poteſt ne probationis tempus iuſtam ob cauſam produci?* … ſt, v.gr. ob morbum aut defectum ætatis.

… *Quænam neceſſariò requiruntur ad profeſſionem?* Tria, … um, qualitas ſeu aptitudo perſonæ vouentis, legitima … anno exacto probationis, in habitu religioſo, & ſine … dimento ſubſtantiali. Secundum, conſenſus, & acceptatio

eius,ad quem pertinet aliquem in Religione inc
Tertium,vt profeſſio ſponte fiat,non graui metu co
40. *Num Religionis aſſumptio per tria vita ſub firmetur?* Minimè, ſicut carnale Matrimonium. v. ſimulet ſe ſanum, cùm ſit leproſus: & legitimum, legitimus.

41. *Requiriturne ad profeſſionem eam acceptari cum conſilio, imò & conſenſu Capituli?* Ita ſanè; feſſio continet in ſe quaſi contractum & obligati ciprocam inter profitentem & Monaſterium, poratur; vnde ſi altera pars non acceptet, nulla o gatio.

42. *Num metus annullet profeſſionem?* Metus g ſtus ipſo iure affirmat: v. gr. ſi nouitius carceri fuit, propterea quòd diſceſſum petierit. Item m rentialis: v.gr. ſi conſanguinei nihil ſubſidij præb rentur, ſi è Religione egrediatur.

43. *Quid de reclamatione circa profeſſionis nullit.* quinquennium à profeſſionis die Religioſus foro non auditur clamans profeſſionem ſuam ob metu impedimentum irritam fuiſſe.

44. *Quid ſi alicuius profeſſio irrita ipſo iure fuer tur ratificare?* Subſequente expreſſa, vel tacita r coram prælato, iiſque, quorum intereſt, facilè Porrò qui actum ratificat ſcire debet eum ex iuris ne irritum eſſe; quia incogniti nulla voluntas po cenſeri poſſum ratificaſſe profeſſionem, quam i ignorabam.

§. 2. Votum paupertatis.

45. *Ad votorum ſubſtantialium in profeſſion tractationem veniamus. Ratione voti paupertatis obligatur Religioſus?* Ne quid proprium poſſit ha ctò retinet dominium hominis, & famæ, capax eligendi, & præſentandi beneficiatum regularem. & coadiutores temporales qui vota ſimplicia po probationis ediderunt, retinere, & acquirere po nium verum radicale: v. gr. hæreditatem; p actuali iure de iis arbitratu ſuo diſponendi.

46. *Si re ipſa inter viuos aut mortis cauſa de bo abſque Superioris conſenſu?* Valida videtur eſſe di ipſi contra votum paupertatis delinquant; quia minium radicale bonorum, donec ſe iis per ſole ſſionem abdicarint. Itaque ſine Superioris con

ux præſumpto, Religioſus nullam rem pretio æſtimabi-
ccipere, retinere, aut abſumere poteſt.

. *Quid de comeſtibilibus, de commutationibus, & de aliis eligioſo aſſolent circa materiam paupertatis familiariter acci-*

Comeſtibilia accepta in notabili quantitate mortale ituunt. At in his maior quantitas requiritur, quàm in quæ comeſtibilia non ſunt. Profectò tantam materiam ad tanſgreſſionem grauem aſſigno, quantam in furto, ſi pe- : aliáve non comeſtibilia pignora dentur, aut recipian- autem comeſtibilia, fructúſve conſumptibiles ſint, ma- à aliquantulũ affirmo producendam. Eſculenta ex menſa : poſita clam auferre ſine intentione procedendi ad alia :ad materiam grauem, ſolummodo veniale peccatum; ſi ex intentione ſurripiantur huiuſmodi comeſtibilia, :ia quæ excedat notabiliter communem grauis furti ma- n aſſignatam mortale conſtituet; quia ampliùs filiofa- s Religionis concedendum, quàm extraneo. Commuta- tem rei pro re, v.g. breuiarij imagines, dummodo exceſ- loris notabilis non ſit, culpam venialem non excedit.

. *Religioſus parcè viuendo aliquid reſeruat: num ſibi acqui-* tcquirit Religioni; quia ipſe dominij incapax eſt.

. *Res ſibi ad vſum conceſſas Religioſus per culpam craſſam : delinquit ne grauiter?* Si materia ſit grauis, grauiter pec- nia hic actus eſt propriè dominij, poſſe rem ſuo arbitra- ſtruere.

. *Acquirit contractu, donatione, vel hæreditate Religioſus? ſibi?* Minimè, ſed Monaſterio planè, penes quod domi-

. *Quid ſi Religioſus contrahat delictum ex quo ſumptus ur?* Non obligatur Monaſterium niſi quatenus conſen- præbuerit influens in ipſum delictum, aut aliquod inde nodum accepit.

. *Abſcondit Religioſus aliquid valoris notabilis, ne Prælatus ſciat, aut auferre poſſit: delinquit ne contra votum pau- is?* Delinquit; quia tales ſunt actus dominij independen- n iuris proprietarij.

. *Adminiſtratores, & Oeconomi Religionis quidnam dare t?* Solum quod Ordinis regula, conſuetudo, vel Superio- luntas permittit.

. *Quandonam Prælati regulares contra votum paupertatis mant?* Cùm bona Conuentus aliter expendunt, aut do- , quàm Ordinis regula, aut conſuetudo permittit; quia ri non ſunt bonorum communium domini; ſed ſolum *adminiſtratores.*

aliorum viuendi morem acceptare, quà plicitè professi sunt? Minimè; quia per transtulerunt omnem voluntatem su bet ipsis possit imperare; sed ea solùm regulæ, quam profitentur directè,
Quid si strictior obseruatio necessarium lium votorum in tali Ordine obseruatio ni potest authoritate Prælatorum, lic non vouerint; quia talis obseruatio regulam.

Capvt I

De Religiosi status prærogati

§. 1. *Prærogatiuæ Regularis status.*

70. Q*Vanam susceptionis status rel* ceptio status huiusce macul quoad actus temporales, ita vt damna ti, postea ad testimonium in iudicio, mos admitti possit. *Professiones autem* Per vota religiosa in gratiam constitu rum remissionem consequitur; quia q

ſ cauſa non requiritur; quandoquidem ea remiſſio ex
n, & præſtantia ipſius operis per modum cuiuſdam iu-
ſolutionis ex meritis Chriſti promanat.

*An per renouationem votorum factam bis quotannis in
ate* IESV *hoc beneficium poſſit obtineri?* Cum Laymano,
s probabiliter affirmo; nam vota Religioſa ideo affe-
lenariam remiſſionem peccatorum, qui continent per-
n hominis erga Deum traditionem: cùm autem hæc
io reiterari poſſit, etiam remiſſio peccatorum iteratò
acquiri.

Quidnam vlterius per profeſſionem recipimus? Omnia
enta, & vota pia ipſo iure expirant; quia per obligatio-
rofeſſionis religioſæ omnes hominis facultates ac vi-
perpetuum, & irreuocabiliter Deo offeruntur: ideo
nter in ſe continent omnes alias particulares obliga-
: quemadmodum ſi quis erga hominem debitis quibuſ-
dſtrictus omnia bona illi offerat. Illegitimi, & ſpurij
e alia diſpenſatione Ordines ſuſcipere poſſunt, ſed ad
uram & dignitates promoueri non debent. Soluitur
ofeſſionem patria poteſtas; tamen dimiſſus è Societate
redit ad patriam poteſtatem, niſi ſit in ſacris conſti-
Tollit inſuper profeſſio ingratitudinis notam, ob quam
neceſſarius alioquin poſſit exhæredari; æquum eſt
vt per conuerſionem ad religioſum inſtitutum prio-
icti macula ſaltem in ordine ad temporales actus, &
purgetur. Profeſſio denique ſolemnis dirimit matri-
um contractum, ſed non conſummatum: profeſſio ve-
plicium ſolùm dirimit contrahendum.

Num Religioſus in iudicio poſſit ſtare? Neque vt actor,
vt reus ſtare poteſt; quia cùm omne ius in monaſte-
ranſtulerit, ſeruo comparatur, qui in iudicio nec age-
conueniri valet. Excipiendus 1. Religioſus beneficia-
n libera adminiſtratione, v.gr. parochus. 2. Si Reli-
abſens ſit à Prælato, v.g. in ſtudiis, vt facilè licen-
etere non poſſit, & de ea concedenda rationabilem
nptionem habeat. 3. Si Religioſus obligationem con-
ante Ordinis ingreſſum. 4. Si Abbatem ex rationabili
velit accuſare. 5. Monachus ob delictum conuenien-
t, non monaſterium, ſicut nec dominus ob ſerui de-
i.

*Quænam munera exercere poſſunt ex curia, quænam-
inimè?* Non poſſunt Religioſi eſſe Procuratores, nec
ari in iudicio, niſi cum licentia Prælati, & vtilitate

electus, vt pro bono pacis ſeruandæ vnin
teri tribuere poſſit, vitata tamen magna
abſque licentia Prælati in Teſtamento ad
in iudicio teſtimonium interponat? Malè a
teſtimonij valida eſt.

§. 2. *Priui- legia re- gularis.*

75. *Confeſſi Regularibus tenentur ne Parochis confiteri?* Minimè, imò contra
niendos ab Inquiſitoribus tanquam de h
nardus & alij affirmant.

76. *Poſſunt ne Regulares diſpenſare cum*
caſtu, vel Voto ad petendum debitum impe
ſuis Prouincialibus ad id facultatem ac
dem diſpenſatio extra Sacramentum dar
te neceſſitate abſentibus per ſcriptum im
probabile ex Portello aſſeruerim.

77. *Regulares in vna diœceſi approbati*
confeſſiones in alia audire? Ita planè ſi no
dinarium adire, & Parocho minimè repu

78. *Regularis expoſitus ad excipiend*
confeſſiones, etiam fœminarum excepit vi
dus ne? Minimè; quia (vti ex Sanchez a
opinioni accommodauit.

79. *Poſſunt Generales, & alij Prælati*
rium etiam extra Religionem eligere? Pc
eorum conſtitutionibus, & ſtatutis hoc

...extra Religionem etiam non approbatum eli-
...nem impertiri, dummodo conſtitutio Religio-
... ſtatutum contrarium præſcribat; quia qui habent or-
...iam poteſtatem, poſſunt illam ſubdito delegare.

... *Poteſt ne quis Regularem ex præſumpta Superioris vo-
... abſoluere?* Poteſt, ſi præſumptio fundatur in ſignis;
...ſufficienter præſentem Superiori voluntatem valeant in-
...re.

... *Quibuſnam prætereà Regulares priuilegijs gaudent?* Poſ-
...ubique vti altari portatili, præſertim itinerantes, non
...adicente Epiſcopo; nec enim (vti *Præpoſitus* adnotat)
...o eſt hoc priuilegium reuocatum. Poſſunt ab Epi-
... ordinari extra tempora, vel etiam non ſeruatis inſter-
... Poſſunt Præpoſiti Religionum quæ priuilegiorum
...municatione gaudent, concedere Nouitiis dimiſſorias,
...Epiſcopo ordinentur. Sic *Suarius*. Poſſunt item Regu-
... Præpoſiti, ſi Epiſcopus diœceſis abfuerit, vel ordina-
... non ſit habiturus, ad quemcumque alium Epiſcopum
...is ſuis litteras dimiſſorias concedere. Vult tamen
...lium Trident. in illis dimiſſoriis abſentiæ Epiſcopi
...ſani, ſeu Ordinationum ab eo non habendarum cau-
... exprimi.

... *Regularis, ſcit ſuam profeſſionem eſſe irritam: ſuſcipit
... ſacros Ordines: quid? delinquit ne?* Mortaliter qui-
... & ſuſpenſione afficitur; quia ſine titulo patrimonij or-
...tur.

CAPVT V.

Monialium, Regulariúmque virorum clauſura.

QVid de Monialium profeſſarum clauſura? Eis ſeueriſſimè præcipitur, niſi ob cauſam neceſſariam licentia ab ...ario Prælato fuerit obtenta.

... *Quænam cauſa legitima Moniali exeundi?* Peſtis, aut ..., periculum incendij, hæreticorum incurſus. *An ad ... mutandum ob morbum periculoſum poſſit egreſſus per-
...?* Non; quia Canones ſacri ſignificant, cauſam ob ... egreſſus permitti poſſit, debere eſſe publicam. Ali-
...gredientes excommunicationem Papæ reſeruatam in-
...nt.

86. Quid

modum eſſe receptas.

88. *De ingreſſu mulierum intra clau-* *rum quid?* Non ita conſtat ſub

ne prohibitum eſſe. Nam in

non comprehenditur fœmininum. P

Pij V. quoad prohibitionem hanc, non

ſero cum Laymano.

89. *Sunt ne certi caſus, quibus mulier* *riumvirorum habitationem ſine ſcandalo,*

Ita quidem. 1. Reginæ cum comitatu. 2

ſterij. 3. Aliæ fœminæ illuſtres cum co

ra Eccleſiaſtica ſimul mulieres comita

Si Religioſi in reſidentia viuunt, Monaſt

tuto. 6. Honeſtæ mulieres, ſecluſo ſcand

tis ſemotam à clauſtro poſſunt admitti.

CAPVT V

De Regularium Præl

90. QVidnam poſſunt Abbates ex Ponti *que Prælati Regulares?* Abbates

lices, campanas, altaria, veſtimenta con

re, non tantùm ad ſuarum Eccleſiarum v

anſcendo ad ſtrictiorem Religionem. Ita *Suarius*. Poſ-
ſ[illegible] dicere paramenta Eccleſiarum, etiam externorum.
... ne aliquid ſub pœna excommunicationis ſibi reſeruata
...? Minimè; quia (vt *Sanchez* affirmat) ex decreto Cle-
tis VIII. omnis reſeruatio illis eſt interdicta.

... *Num Prælati Regulares (quois eligendi cura) digniores*
... ad gubernationis munera teneantur? Affirmat Turria-
...meri; quia Prælaturæ Regulares beneficia ſunt Eccle-
...ca curam animarum habentia. Ego cum *Filliucio*, &
...*aldo* ſufficere exiſtimo, ſi dignum eligant digniori non
...pto.

... *Poſſunt ne Prælati regulares à ſuis Prælaturis ad libitum*
...iorum etiam ſine cauſa amoueri? Ita planè, ſi non ſint ele-
..., dummodo accuſatio, aut inquiſitio contra ipſos non
...at.

... *Prælati Regulares tenentur ne ſubditorum etiam venialia*
... corripere? Tenentur cum communiter tranſgreſſio di-
..., imò Regulæ tranſgreſſionem communem, licet non
...et ſub veniali, ne Religioſa diſciplina collabatur.

... *Quonam modo ſeſe circa criminibus Inquiſitionem Regu-*
... Prælatus gerere debet? Poteſt, ac debet in peccata occulta
...torum inquirere, vt illa fraternè corrigat, modò abſit
..., & anxia ſolicitudo. *Num liceat priuato Religioſo in*
... fratrum inquirere, vt fraternè corrigere poſſit? Minimè;
vbi muneris obligatio non exigit, non ſunt quærenda
...ta, vt corrigantur.

... *Poteſt ne Monialis vidua eligi in Abbatiſſam?* Maximè;
...nim id prohibens per contrarium vſum eſt abrogata.
... de illegitima? Etiam ſine diſpenſatione poteſt in Abba-
...n aſſumi: & quamuis requireretur diſpenſatio, ab ipſa
Prælatis Monialium concedi poſſet.

CAPVT VII.

...raxis circa materiam de Statu Religioſo ex Societatis IESV *Doctoribus.*

R*Egularis Nouitio idoneo negat ſuffragium: delinquit ...ne grauiter? Suarius* reſpondet affirmatiuè; quia non §. 1. *De ſtatu*
...m illum ab ingreſſu Religionis retrahit, ſed etiam à *Regulari.*
...gione ſine iuſta cauſa expellit. *Suar.*

97. Quænam

Suar. *97. Quonammo implendum eſt tempus ad* *em?* Cum eodem *Suario* affirmandum, compl m nouitiatus de momento ad momentum, nus ſextus ætatis.

98. *Dubium eſt, num circa profeſſionem emi erceſſerit, vel an fuerit iuſtus, vel an ratione animus ſe obligandi: iudicandum ne eſt in fau* Sanch. *Religionis?* Semper ex *Sanchez* ſententia in gionis, ac profeſſionis præſumendum.

99. *Reticet quis in examine morbum gallicu ficiat irritam profeſſionem?* De iure commun Leſſ. tam, ſed, vt bene adnotat *Leſſius*, ſufficientem ſic profeſſum à R ione expellendi.

100. *Dubium* um *parentum neceſſitas g* Sanch. *ne filius ingredi Religionem?* Poteſt, teſte *Sanch* det libertatem.

101. *Poteſt quis ad facilius impetrandam re in aliqua Religione conferre Superioribus, vel* Valent. Cum *Valentia* affirmatiuè reſpondeo, ſi gratis

102. *Ignorat quis ſuæ profeſſionis nullitatem intra quinquennium reclamare: poteſt ne adh* Sanch. *operam impendere?* Poteſt ex *Sanche*.

103. *Quandonam Religioſus ſine excommu habitum exuere?* Si in loco ſecreto exuat, vt co vel vt meliùs currat, & ſaltet. Vel ſi iniuſtè lato immediato fugiat ad Superiorem ſine h tus comprehendatur. Vel ſi ad turpem cauſa tur occultè, vel fornicetur, illam dimittat m Sanch. *Sanchez* ita.

104. *Peccat ne mortaliter Religioſus etiam* Suar. *extra chorum recitans horas canonicas?* Affirma peccare.

105. *Poſſunt ne Regulares compelli ab Epiſco* Sanch. *ad proceſſiones?* Minimè ex *Sanchez* ſententia. bent extra ambitum Conuentus proceſſiones licentia Epiſcopi de iure communi.

106. *Poteſt ne Regularis exemptus qui incur cationem ob crimen notorium, ab Epiſcopo de* Henriq. *aliis vitetur?* Sentit *Henriquez* poſſe, licet qui admittat in caſibus ſpecialiter Epiſcopo per hæreo.

107. *Regularis, qui iuſtam habet cauſam app* Sanch. *ne, omiſſis mediis Superioribus, ad Papam prouoca*

poſſe, quando Prælati corrigentes manifeſtè limites
ioſæ diſciplinæ excedunt.

8. *Quotnam cauſis poteſt quis à Religione ſtrictiori ad la-*
transſire? Tribus præcipuè. 1. Ob corporis imbecilli-
. 2. Si indignè tractetur, aut ſit exoſus. 3. Si eſt infama-
a vt ſemper in pudore, & ſubinde magna triſtitia ſit vi-
. Admonuerim hoc præſtari debere Superioris licentia,
aliter. Mecum ſentiunt *Leſſius*, & *Sanctius*. Leſſ.

9. *Bona Religioſi ad aliam Religionem tranſeuntis ad* Sanct.
iam pertinent Monaſterium? Ad primum planè ex *Suarij* Suar.
ione, quod quidem ad ſummum illi dare ſufficientia
enta tenetur.

0. *Poteſt ne ſecum huiuſmodi Religioſus ſine ſpeciali li-*
deferre? Poteſt libros à ſe compoſitos, aut ſcripta, vti
eginaldo accepi. Regin.

1. *Religioſus Epiſcopus factus eximitur ne à paupertatis*
Eximi aſſerit *Vaſquez* adiiciens non teneri ad obſer-
am regularem niſi ex quadam honeſtate. Vlteriùs aſſe-
nchez haud incurrere excommunicationem, licet habi- Sanch.
uæ Religionis omittat. Addit *Molina* expulſum à Re- Molin.
ie non teneri ſe emendare, vt ad illam redeat, neque
ari voto obedientiæ; paupertatis tamen voto ita obli-
vt quidquid acquirit, Monaſterio acquirat.

2. *Religioſus eiectus ab Ordine, ſi emendatus petat recipi,*
tur ne eum Superiores admittere? Non, neque ipſe ad aliam
ionem tranſire tenetur ex *Sanctio*. Imò probabiliter ne- Sanct.
d ſuam.

3. *Ære alieno oppreſſus poteſt ne in Religione admitti?*
quidem poterat Religionem ingredi, & ſic quaſi ce-
onis; nunc tamen non poteſt admitti, niſi priùs ſatiſ-
creditoribus ex noua Sixti V. conſtitutione, modera-
Gregorij XIV. addita. Sic *Saa*. Saa.

4. *Valet ne Nouitij obligatio?* Extra Societatem IESV
nè ſine licentia Epiſcopi, aut eius Vicarij, idque intra
menſes ante profeſſionem, ante quam nullum ſortitus
um, ex Trident. ſeſſ. 25. vbi non prohibetur teſtamen-
ſed donatio inter viuos: nec diſpoſitiones de bonis ſuis
ſuſceptum habitum, modò non fiat intuitu Religionis.
Molina. Molin.

5. *Si nouitiatus annus interrumpatur per egreſſum, opus*
de nouo incipere? Affirmatiuè reſpondeo cum *Saa*, alio- Saa.
inualida profeſſio. Admonuerim tamen non inter-
pi manendo ex cauſa extra Monaſterium de licentia Su-
perioris.

perioris: id quod poſſe etiam poſt Concilium T
aſſero.

116. *Poſſunt ne parentes offerre Religioni filios inuitis tutoribus?* Poſſunt, imò pater auo inuito,
Saa. auus inuito parente. Sic *Saa.*

117. *Cuinam acquirit Religioſus profeſſus?* Pen
hæreditatem Monaſterio acquirit. Quod ſi ille ha
ſibi relictam repudiet, poteſt Monaſterium acce
moriatur ante aditam patris hæreditatem, ſuccedit
rium. Acquirit equidem Religioſus Monaſterio, c
profitendo; quod ſi generaliter Ordinem profitet
Molin. Monaſterio addicens, toti ordini acquirit. Ex *Moli*

118. *Superior aliquid infra regulam præcipit:*
Saa. *ſubditus obedire?* Affirmat *Saa*, ſaltem quantum ſe
Leſſ. eius vota extendunt. Ego autem cum *Leſſio* non t
riorem aſſero, niſi iuſta cauſa Superiori infra regul
pienti ſubſit. Nec etiam ſi quid ſupra, niſi in iuſtan
criminis pœnam imponatur, aut putetur neceſſari
uanda vota, vt clauſura Monialium. Nec ſi quid co
fortè poſſit Superior in ea parte regulæ diſpenſan
cauſa abſit.

119. *Quonammodo Carthuſianus abſtinere à ca*
Azor. *neatur?* Reſpondeo ex *Azorio* teneri veſci carnibu
non poſſit à morbo liberari, aut viuere. Sunt & qui
(teſte *Saa*) non peccare illos mortaliter, ſi carnibu
tur extra morbum, abſtracto ſcandalo; non enim
abſtinent, ſed ex conſuetudine.

120. *Poteſt ne ſecularis iudex de facto Religioſi a*
Saa. *ſum Religionis cognoſcere?* Minimè; nam, vt adnota
eſt forum mutatum.

§. 2. *De largitione munerũ circa Bullam Cl. VIII.*

121. *Circa munerum elargitionem quid Religioſi p Bullam Clem. VIII.* Huius Bullæ (authore *Sanctio*
fines præcipui, nempe ne Monaſterij bona dilapide
detur ambitionis occaſio. *Granadum* ſequor conſi
Porrò hæc Bulla quò ad pœnas non videtur vſu rec
quotannis in Capitulis Monaſteriorum legitur. Ne
eſt ad nouum ius, ſeu nouam obligationem ind
Gran. ſed ad ius commune reſtituendum, ac confirmand

122. *Num Milites D. Iacobi, Alcantaræ, &c. in*
Sanch. *includuntur?* Non includuntur teſte *Sanctio*; qui
Pontifex licet eos verè Religioſos innuat, excludit.
tij? Non includi Nouitios ſub nomine Religioſor
Filliuc. *Filliucius*; quia tantùm in fauorabilibus hoc nomin

123. *Religioſus in aliquo ſpeciali caſu non diſſipat bona Re-gionis, nec vlla adeſt ambitionis occaſio largiendo munera: um incurrat Bulla pœnas?* Non quia (vt *Granados* ait) ceſſan- Granad.
: ratione, & fine legis, ceſſat eiuſdem obligatio.

124. *Religioſus ſine Superioris licentia dat munuſculum duo-m aureorum: incurret ne in Bullæ pœnas?* Cum *Filliucio* ſcio Filliuc.
ccatum quidem furti graue ab eiuſmodi Religioſo admit-non tamen incurrere in Bullæ pœnas; quia ad Monaſterij lapidationem parum confert hæc quantitas.

125. *Caſus in Bulla excepti extendine poſſunt ad alios ſimi-?* Extendi poſſe aſſero cum *Filliucio.* Quare licet excipiat Filliuc.
atùm leuia comeſtibilia, & ad deuotionem pertinentia, ſſunt etiam leuiuſcula alterius generis dari.

126. *Religioſus rogat amicum, vt det aliquod alteri ſuo no-e munus: delinquit ne contra Bullam?* Neque contra Bul-m, neque contra paupertatis votum peccare cum *Suario* Suar.
ſtimo; quia non diſponit de re aliqua Monaſterij ſine Su-rioris facultate.

127. *Peccat ne contra Bullam Monialis, aut Regularis dans moſynam?* Non; quia bulla tantùm prohibet munerum lar-ionem. Vnde aſſero nec prohibere ſumptus, qui fiunt die-s feſtis ſolemnibus in muſicam, in ſuſtentationem concio-toris, & eorum, qui altari miniſtrant; hæc enim omnia per-ent ad commodum Monaſterij.

128. *Num Regulares largientes aliquod donum in re-nerationem, Bullæ contrauen ant?* Minimè; quia remune-io donatio gratuita non eſt. *Quid ſi remuneratio hæc me-, & beneficia accepta excedat?* Licet in quarta parte, v.gr. cedat, non adhuc eſt contra Bullam; quia id poſtulat gra-tudo.

129. *Quia plerumque Regulares concionandi muneri in-bunt, aliquas difficultates à te enodandas ſubijciam: rogo, peccato ſeſe concionator illiget in crimine lethali concio-lo?* Non eſt peccatum, ſi occultum ſit crimen, ſecus ſi pu-cum; quia actus concionandi non eſt conſecratus neque ex natura, neque ex inſtitutione Eccleſiæ, neque certo Ordi-deputatus; cum multi nondum ſacris Ordinibus initiati ædicare ſoleant. Idem dicendum de Lectore ſacræ Scriptu-& Theologiæ, modò abſit ſcandalum. Ita *Suarius.* §. 3. *De concionatore.* Suar.

130. *Neceſſum ne Religioſos in ordine ad conciones ab Epiſco-approbari?* Scio à pluribus Doctoribus affirmari neceſſa-m non eſſe. Quin & non me fugit, alios aſſerere contradi-te Epiſcopo in ſuis Eccleſiis concionari poſſe. Tamen in

praxi melius non concionari; ne ex huiuſmodi concione ſcandali, quàm fructus oboriatur.

131. *Quid ſi in alienis Eccleſiis ſine Epiſcopi licentia concionentur?* Non poſſunt ab ipſo puniri, ſed à ſuis puniendi ſuperioribus, vti ex Declaratione Cardin. conſtat.

132. *Quandonam Concionator mortaliter in concione delinquit?* Reſpondeo ex *Saa*, (qui à Nau. & Caiet. accepit) grauiter delinquere ſi prædicat valde inutilia, aut ſcienter falſa in fidei doctrina, vel morum, vel miraculis, aut vita Sanctorum, aut detrahendo ferè nominatim Prælatis Eccleſiæ. Scio non eſſe graue crimen fabellam recitare: imò ſi id fit animo excitandi auditores ad piè audiendum, nullum peccatum eſt. Porrò prædicare quem principaliter ob gloriam, aut pecuniam mortale non eſſe affirmo.

Saa.

133. *An Epiſcopo contradicente quis concionare poteſt?* Concilium Trid. vetat. Excipit tamen Pius V. Mendicantes ſuis in Templis prædicantes, niſi ipſe Epiſcopus concionari velet. Certè Epiſcopus non poteſt ſine rationabili cauſa eos à prædicatione ſuſpendere. Nec Mendicantes in vna Diœceſi ad prædicandum examinatos in eadem ampliùs examinari: quod ſi ſint graduati in Theologia, aut Lectores, examine Epiſcopi non egent. Profectò Mendicantes etiam cum in Cathedrali prædicatur, concionari poſſe affirmo.

134. *Mendicantium concionem agentium indulgentias à Pontificibus conceſſas exprime.* Poſſunt Prædicatores, & Minores, & qui cum ipſis communicant in priuilegiis, v. g. Societatis IESV concionatores, & alij Mendicantes concionantes ſuis in domibus quocumque anni tempore, concedere auditoribus ſuis 18. annos, & 320. dies indulgentiæ: extra ſuas verò Eccleſias 18. annos, & 222. dies tantùm. Tempore verò Quadrageſimæ in ſuis domibus feria ſecunda, quarta, & ſexta 156. annos & 24. dies. Monuerim tamen, debere eos expreſsè nomine ſuæ Sanctitatis has indulgentias concedere, alias eſſent nullæ.

TRA

ACTATVS SEPTIMVS

RI THEOLOGIÆ MORALIS,

Sacramenta.

ıtèriæ de Sacramentis in genere, in ſpecie, de indulgentiiſque diſcutiuntur.

XPRIMO *placita præcipuè* Suarij, Coninch, Toleti, Henriquez, Cardinalis de Lugo, Caſtro Palao, Filliu-ymani, mei Doctiſſimi Magi-anciſci de Lugo.

1. Q*Vonam ad rationem*
Tria. Primò quidem v
bile, voluntarium, & pe
cræ rei ſit ſignum. Ter
conferat ſanctitatem. Porrò vt ſit nou
inſuper requiruntur, nempe vt confer
nem, quando recipitur, & vt illa vi Sac

2. *Quid igitur eſt nouæ legis Sacran*
quæ ex Dei inſtitutione ſanctitatis &
dæ, tum efficiendæ vim habet. Qua q
la, nouæ legis Sacramenta ab antiq
hæc enim ex opere operato gratiam
opere operantis, vno vel altero dumt

3. *Sacramentorum nouæ legis nume*
mo innocentiæ ſtatu Sacramenta no
lius Doctorum placitum. Profectò i
infantibus fuit Sacramentum. In le
aliáque complura eſſe cœperunt. Don
ſapientiſſima Chriſti inſtitutione pe
Confirmatio, Pœnitentia, Euchariſti
do, Matrimonium. Cuius numeri con
tæ cum ſpirituali comparatione deſu
ptiſmate homo, Confirmatione adol
tur, Pœnitentia ab ægritudinibus libe

CAPVT II.

ſis efficiente, & finali, materia ac forma Sacramentorum.

...cauſam efficientem Sacramentorum aſſignas? Principalis ...iens cauſa vnus eſt Deus; inſtrumentalis coniun... ...as Chriſti, ſeparata autem ipſe miniſter, qui vir... Sacramentum conficit.

Sacramenta inſtituta? Ad hominis iuſtificatio... Congruè quidem ad id huiuſmodi aſſumpta ... & diuinam miſericordiam, iuſtitiamque ſapientiam, ...n maximè decerent: & homini tum ad eruditio... ...liationem, exercitationémque prodeſſe poſſent ...elut errantem, & vagum ſub vnico Chriſtianæ ſigno reducerent.

Sacramentorum noſtrorum dignitatem quibus ex... ...iumè planè. Tanta enim eorum dignitas, vt ſi ...s conferantur, iis & magnitudine vtilitatis, & ...acitate, & vſus facilitate, & numeri paucitate ... Si verò inter ſeſe conferantur, de ſide quidem ... non eſſe, cum Euchariſtia ſimpliciter omnium ...ſima: licet Baptiſmo vni, atque Pœnitentiæ poſt ...illam, ſola ſpectata neceſſitate, primatum iure ...

...ni materia ac forma Sacramentorum? Conſtant ...a rebus, ac veluti forma verbis. Remota quidem ...mnibus res aliqua naturalis eſt, v.g. in Baptiſmo ...xima ferè ſemper actio quædam eſt, aut paſſio, ...n magis actuat, & ad ſubiectum vnà cum forma ...v.g. ablutio in Baptiſmo. Vtraque à Chriſto de... ...t, vnde non licet immutare. Forma verò Sacra... ...erba ſunt, v.g. in Baptiſmo illa, *Ego te baptizo in ...is, & Filij, &c.* Profectò ſi in forma ſenſus va... ...fiet; quod ſi ſeruetur, admitti poterit aliqua mu... ...i miniſter ritum aliquem intentet inducere, mo... ...non exprimat, & verborum ſenſus ambiguus

CAPVT III.

De Miniſtro, & ſuſcipiente.

§. 1. *Miniſter Sacramenti.*

9. *Qviſnam Sacramentorum Miniſter?* Vnus ho quicunque, ſed qui ritè in Eccleſia ſit initia ptiſmo, ac Matrimonio dumtaxat exceptis.

10. *An Miniſtri intentio ſit neceſſaria?* Porrò in voluntas faciendi, quod Chriſtus inſtituit, omnino mentum perficiendum eſt neceſſaria. *Quænam intent* lis eſt optima ſed non neceſſaria: virtualis ſufficit ſariò requiritur, nam habitualis inſufficiens eſt.

11. *Obeſt aut infidelitas, aut malitia miniſtri Sac* Minimè, modò cætera requiſita non deſint; quia diu ſti virtute operatur.

12. *Quotnam Miniſtro obſeruanda ſunt ex præcep* tuor, Primò, vt debita adſit poteſtas tum Sacramen ficiendi, tum confectum licitè miniſtrandi, ſiue q ſit cenſura prohibitus, ſiue quia conuenientem ob riſdictionem. Secundò, vt conſuetas Sacramentoru rias & formas in vſu retineat; alioquin ſi aut aliq ad ſubſtantiam pertinens immutet, aut materiam, c cleſia præſcripſit, non obſeruet, lethale peccatum Tertiò, vt ſe ad gratiam per actionem paret vt m quam tamen ipſe contritionem exiſtimet; alioq officio Sacramentum adminiſtret, illud conficiend in culpa eſſe deprehendens, mortaliter peccat; non neceſſitate Sacramentum confert. Quartò denique Sacramento adminiſtrando cæremonias ac ritus quos Eccleſia Spiritu ſancto edocta præſcripſit.

§. 2. *Suſceptor Sacramenti.*

13. *Quinam capax ſuſcipiendi Sacramenta?* So hac in vita degens.

14. *Quænam ei obſeruanda?* Duo præcipuè. Pri Sacramenta aliquando ſuſcipiat, ſiue quia aliquod a ſolutè neceſſarium ſit, ſiue quia ob vrgentem aliq tionem, aut circunſtantiam, ad ea confugere ſit nece cundum verò, vt tam ex parte Sacramenti omnia beat, quæ & ad ſubſtantiam ipſius, & ad conueni præcepto modum requiruntur, v.gr. intentio debit tas, & concurſus actiuus, vbi ille neceſſarius eſt: parte diſpoſitionis ita paratus accedat, vt ſalt

...ificantem, quæ principalis effectus eſt, recipere

Num poſſit ab omnibus Miniſtris Sacramenta petere? Ab
n debet petere, qui ſiue validè, ſiue licitè dare non poſ-
ſeque ab eo, quem certò nouit in peccato damnum, niſi
aut ſeruandi præcepti neceſſitas, aut alterius miniſtri
... excuſet. Abſolutè tamen petere, vel accipere Sa-
...tum ab eo, qui cum poſſit dignè dare, ex malitia tan-
...a dignus non eſt ad miniſtrandum, nullum iudico eſſe
...um, quia ab eo actu poteſt per ſe eiuſmodi ſeparari
...

CAPVT IV.

De Sacramentorum effectibus.

Qvinam præcipuus Sacramentorum effectus? Primus quidem eſt gratia eáque iuſtificans, quam ex opere ...to ab omnibus Sacramentis effici de fide eſt. Illam vir... ac dona conſequuntur. Præter hanc vnumquodque ſpecialiter efficit, quam ſola quadam ratione à commu... diſtinctam eſſe reor. Vtramque quidem ſecundùm pro... quiſque menſuram, & diſpoſitionem accipit, non diui... o beneplacito, aut merito, ſeu impetratione miniſtri. ...llò prior ſemper confertur, obicem non ponenti in ip... receptionis momento: poſterior verò quando ea gra... ... erit ad actiones ab eo Sacramento dependentes. Il... ...quò Sacramenta tanquam ſeparata inſtrumenta per... ... & probabile quidem eſt ad modum cauſæ phyſicæ, ...bilius autem ad modum cauſæ moralis.

Alterum minus principalem effectum Sacramentorum ... Character eſt, qualitas videlicet ſupernaturalis, & ...alis, in animæ ſubſtantialia per habitus modum im... ...ſionis meritis eſt aptum reddere ad diuinum cultum, ...parare nos Chriſto, & à cæteris ſiue infidelibus in Ba..., ſiue trepidis ob perſecutionem in Confirmatione, ... ſecularibus in Ordine, quaſi ſacro quodam ſigno, no... diſtinguere.

Propria characteris quænam? Primò, vt deleri nun... poſſit, cum ſemel eſt habitus, & ſi vnum Chriſtum ex..., in cæteris omnibus noui Teſtamenti patribus vna cum ... ſanctiſſima Matre, iure optimo ponitur. Secundò, vt

19. De ſi tribus perſeſe Sacramentis … intentione miniſtri : requiratur … intentionem ? Præter Euchariſtiam omnia
Hurt. runt intentionem in ſuſpiciente adulto.
Sacram. in gen. d. 4. diffic. 2.

20. Requiriturne actualis in miniſtro in … ſcio eſſe poſſe intentionem actualem, virt … lem. Actualis eſt, quando actu cogito, & in … ago. Virtualis, cum fuit mihi talis intenti … que retractatione ceſſauit, manente adhuc … ipſius intentionis, à qua ortum habuit, vel … tè, vel mediatè connexum eſt. Habitual … habui intentionem aliquid faciendi, qua … ctaui : ſed nec in ſe, nec in alio perſeuerat
Regin. illa connexionem. Porrò Reginaldus tom. 2 … docet, ſufficere in miniſtro intentionem … intentione ſuapte natura, vel ex Eccleſiæ i … tam. v. gr. intentio celebrandi, quæ inclu … induendi veſtes Sacerdotales iuxta more … ob ſimilem connexionem intentio vouen … tentione ſuſcipiendi ſubdiaconatum incl … tione enim Eccleſiæ connexa ſunt ; & qui

rintentio generalis, quam omnis Chriſticola habet ca-
licè viuens, vt ſibi Sacramenta conferatur, quandocum-
: indiguerit. v.gr. huiuſmodi conſenſum Eccleſia in mo-
ndo præſumit, dum Extremam ei licet non petitam ex-
et Vnctionem. *Hurtado d.4.diffic.*14. Hurtad.

12. *Scio in miniſtro omnia Sacramenta gratiam requirere,*
licitè efficiantur: requiro, quid in neceſſitate, dum Parochus
ens in mortali vocatur ad ægrum morientem feſtinanter,
moraliter videtur diſponi non poſſe per confeſſionem, aut
*ritionem? Card. de Lugo de Sacram. d.*8. *ſect.*9. *num.*151. Lugo.
:m miniſtrum ab obligatione diſpoſitionis excuſat; quia
eſſitas proximi, in cuius ſubſidium Sacramenta ſunt inſti-
, præcepto de miniſtrandis illis in gratia, præponderat.

13. *Conferunt ne omnia Sacramenta primam gratiam?* Ba-
mus & pœnitentia ex ſua inſtitutione conferunt gratiam
nam, id eſt, eam, quæ nullam aliam ſupponit in ſubiecto;
qua verò Sacramenta ad augendam gratiam ſunt inſtitu-
ſupponunt ſuſcipientem in gratia conſtitutum, nec con-
tat primam gratiam primariò & per ſe, per accidens
em conferre poſſe, Doctores affirmant. *Hurtado d.* 3. Hurt.
ir. 4.

14. *Accipit quis aliquod Sacramentum cum fictione, v. gr.*
ndo intentio deficit: ſublata ne illa fictione, & mutata vo-
tate, recipit effectum? Minimè; culpa graui omnia vitian-
(de Baptiſmo autem ſuo loco dicendum.) Secus quidem
eo, qui recipit Pœnitentiæ Sacramentum prætermiſſa in-
pabiliter attritione: ſublata enim fictione, id eſt attritio-
poſita conſequitur Sacramenti effectum, & gratiam re-
ndentem Sacramento præterito. Sic *Coninch.* Conin.

15. *Sunt ne publico peccatori indignè petenti adminiſtranda*
ramenta? Minimè. Secus dicendum de peccatore occulto
blicè petenti, & qui ſine ſcandalo, & infamia repelli non
ſit. Profectò nomine publici peccatoris intellige Hiſtrio-
n, qui comœdias turpes turpiter repræſentat; aut vſura-
m publicum & notorium. Fateor poſſe Sacerdotem pu-
co peccatori ob metum Sacramenta adminiſtrare; affir-
que non poſſe huiuſmodi peccatori hoſtiam non conſe-
tam exhibere, ne ad idololatriæ materialis barathrum
iciat. Ex eodem *Coninck.* Conin.

16. *Num fides ſit neceſſaria in Sacramentorum miniſterio?*
ſpondeo ex *Buſæo* neceſſarium non eſſe, primò quia ſic eſt Buſæ.
Concil. Nicæno 1. definitum. Deinde quia miniſter nihil
Sacramento agit niſi virtute diuina.

27. *Exiſtit quis in mortali; neceſſum bapti* Suar. *Sacramentum miniſtrare: quidnam ei præſtan* reſpondeo ad miniſtrandum Sacramentum, q tur, contritionem requiri, niſi quis baptizet in ſolemnitate, aut Matrimonio, vt parochus aſſi nem dixero ſaltem ſecundum conatum & in minis opinionem.

28. *Si cognoſco Miniſtrum eſſe excommunica* Tolet. *ab ipſo Sacramenta accipere?* Cum *Toleto, Sua* Suar. reſpondeo Sacramentum accipienda à Paſto Valent. ouis eſſe irregularem, aut ſuſpenſum, aut exc modò denunciatus non ſit aut notorius Cleri lum verò ſubdito petenti miniſtrando peccar ſtet: at ſi non ſtat per ipſum quominus abſol ſubdito ſatisfacere nequeat, non delinquere.

29. *Quid in mortis articulo?* Licet tunc a mum, & pœnitentiam à nominatim excomm Tolet. ab hæretico. Ex *Toleto*, qui quidem adiicit, q licere accipere Sacramenta ab eo, qui non e excommunicatus, aut notorius Clerici percu teſt commodè ab alio habere & tuæ neceſſitat vtilitati prouidere.

30. *Peccant ne contrahentes Matrimonium i* Sanch. *tali?* Multos ob ignorantiam excuſari *Sanche*ʒ non ſunt miniſtri conſecrati.

EXAMEN II.

Circa materiam de Baptiſmo

CAPVT PRIMVM.

De Baptiſmi definitione, inſtitutione, tibus ac ritu.

§. I. *Baptiſmus triplex.* 1. QVid *Baptiſmus?* Sacramentum conſi tione corporis exteriori ſub præ rum forma à Chriſto inſtituta ad nem ſpiritualem. Inſtitutus plan quando Chriſtus à Ioanne fuit in Iordane dilutu

…lum neceſſitate medij, verùm neceſſitate
…ne Baptiſmo in re, vel in voto, non poteſt.

…Baptiſmus? Triplex, Flaminis quidem, ſan-
…s, Baptiſmus Flaminis eſt pœnitentia, ſeu
…e peccatis ob Dei amorem. Baptiſmus ſan-
…rium, ſic dictum, quod effectus efficiat Ba-
…vices aliquando gerat. Porrò Martyrium eſt
…tus lethalis ſuſceptus pro Chriſti fide, aut
… Conditiones ad Martyrium requiſitæ ſunt,
… voluntas ſuſcipiendi ſimul cum attritione
… adultus peccato mortali illigetur. Deinde
… debet ob fidei Catholicæ conſeruationem,
… immunitatis Eccleſiæ, vel alterius veræ, vir-
…eceſſaria eſt paſſio ſeu cruciatus lethalis in
…l in contemptum fidei illatus. Confert equi-
… gratiam ex opere operato, tribuítque om-
…æ remiſſionem. Baptiſmus fluminis eſt ve-
… Baptiſmus, verúmque ac proprium Sacra-

… Baptiſmus fluminis à reliquis? A Baptiſmo
…otiſſimum differt, quod ille tantum ex opere
…n conferat; at noſter ex opere operato. A
…nis verò, quod tantùm ex priuilegio confe-
…x iure ordinario inſtitutionis Chriſti. Quod
…his conferatur, diuerſa quidem ratione vnus
…; at in ratione Sacramenti, vel medij ne-
…s cæteris longè præſtat. Denique Ioannis
… Sacramentum fuit, nec habuit vim gra-
…i ex opere operato, nec vllum characte-
…d fuit tantum præparatio quædam de con-
…aptiſmum, qui multiplici nomine illum ſu-

…s, ſeu ritum Baptiſmi exprimas precor. Ali-
…s optimo quidem iure tum ad inſtructionem
…l Sacramenti ſignificationem, efficaciam, ac
…holica Eccleſia præſcripſit. Profectò ante- §. 2. Ritus Baptiſmi.
…itietur, quaſi ſub Chriſti vexillo depugna-
… dat nomina. Deinde examinatur, abrenun-
…tanæ, fidem profitetur, tum à Sacerdote
…orciſmo, exſufflatione, manuum impoſitione,
…r. Denique lingua ſale, nares, & aures ſaliua
…e corpori indicitur abſtinentia. Cum verò
ſacto

CAPVT II.

De materia & forma Bapti

§.1. *Materia Baptiſmi.* 5. Q*Vanam Baptiſmi materia remota?*
eáque vera,non quæ ab arte profic
non autem ita cum alio liquore permixta,
natio pereat. Deinde elementalis, & quæ
ab eo, quod apta ſit vſui ablutionis.

6. *Quanam autem proxima materia?*
Phyſicus planè ac realis corporis abluend
tus, quantum ad hoc vt quiſpiam dicatu
periti exigit iudicium; talis quidem eſſet,
ris ipſius partem moraliter ſufficientem a
tactus huiuſmodi per aſperſionem fiat, vt i
per infuſionem, vt mos in aliquibus Prouin
merſionem, vt olim.

§.2. *Forma Baptiſmi.* 7. *Quanam Baptiſmi forma?* Ego te b
Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. In qua qu
ſolummodo demas, quo perſona baptizanti
tera omnino neceſſaria eſſe affirmo, quipp

a etiam Trinitatis expreſſio ſub aliis nominibus quàm
s, & Filij, & Spiritus ſancti etſi ſpeculatiuè probabile ſit
fore ad valorem: practicè tamen nullo modo eſt vſur-
a, tum propter periculum, cui ſeſe baptiſans exponit, cum
contra Christi inſtitutionem ageret, & contra commu-
vſum & traditionem Eccleſiæ.

CAPVT III.

Miniſtro Baptiſmi, eum ſuſcipientibus, ipſiuſque effectibus.

Vinam Miniſter Baptiſmi? Ex officio Sacerdos, iſque Parochus, Diaconus ſolus illius commiſſione; vel us abſentia, ſi neceſſitas exigat, poteſt etiam ſolemniter :are. Cæteri hominum, modò loqui, & abluere ſimul t, in neceſſitate ſufficiunt. Plures ſanè ſi ſinguli per ſe :grè vnum eundemque baptizent, verum conferunt Sa- :ntum. §. I. *Miniſter Baptiſmi.*

Quid ſi vel actum ablutionis externum ita vt vnus ma- , alter verò formam apponat: vel intentionem ipſam inter iantur, ita vt vnus non habeat intentionem baptizandi io? Nihil prorſus efficient.

Aſſigna vberius Miniſtrum Baptiſmi ex præcepto, & ex ate. Miniſter ex præcepto ſolus eſt Paſtor, in neceſſita- .ibet, eo tamen ordine ſeruato, vt cæteris præferantur os, deinde Diaconus, tum Clericus, poſtea laicus, vlti- :mina.

Hunc ordinem peruertere eſt ne peccatum? Peruertere :rſona Paſtoris aut Sacerdotis, lethale peccatum eſt, iis minimè. Adde in neceſſitate etiam hæreticum, & ım baptizare poſſe, modò habeat intentionem bapti- *Num anima ſeparata?* Non, quia non eſt homo, nec .o more poteſt formam exprimere. Poſſet quidem An- x ſpeciali Dei diſpenſatione.

Qui bis baptizat, cuinam pœnæ obnoxius eſt? Irregula- ɔſo facto, & ad ſuperiores Ordines prohibetur aſcen- iamſi ſecretè deliquerit. Eadem ſequitur pœna ſemel que baptizatum, niſi fortè inculpabilis vtrumque ſiue iue iuris excuſet ignoratio.

Dixiſti Baptiſmum neceſſarium eſſe ad ſalutem: ex- uſnamnodo neceſſarius adultis, & paruulis? Omnibus abſolutè

cap.5. eſſe mortale; quia eſt de iure diuino, & ma
Hurt. quod magis aptus minus apto præferatur. *Hurt.*
de Bapt.d.2.diff.3. putat, non eſſe mortale inuerte
dinem inter inferiores Diacono. v.g. baptizare l
ſente ſubdiacono: eſſe verò mortale, quod ſubdi
inferior diluat Diacono præſente; quia hic ex
aliis ſibi inferioribus præfertur, & ex vi ſui
Granad. aptior. Porro *Granado in 3. part. contr.4. tract. 2*
exiſtimat non eſſe mortale, ſi inferior præſent
etiam Diacono diluat; quia cum nemo iſtorum
miniſter, haud grauis inordinatio alium potius,
miniſtrare. Porrò Sacerdotem etiam excommun
Suar. libet non Sacerdoti præferendum cenſeo, *Suarẽ*
do enim pluribus conceditur facultas, ſeruandu
ius commune, *l.aſſiduis, C.qui potiores.* Sacerdot
competit de iure communi munus baptizandi,
conſecrationis.

24. *Laicus, præſente, & non renuente Sacerdo*
Valent. *delinquit ne grauiter?* Non, contemptu ſeclu
tom. 4. d.4.q.2.p.1. docuit.

25. *Miniſtrum Baptiſmi vnum fore ſcio: rogo*
neceſſitate poſſit à duobus conferri, vno muto abl
Hurtad. *manibus orbato proferente verba? Hurtado de Sa*
diffic.6. docet licere, addita conditione: *Si ita c*
debere autem elapſo periculo iterari Baptiſm
altera conditione: *Si non es baptizatus*; quia in n
tius eſt Baptiſmum dubium, & aliquo modo pro
cipere: quam fortaſsè ſine huiuſmodi dilutione

26. *Extra caſum neceſſitatis miniſter Baptiſmi*
rochus, vel alius Sacerdos, imò Diaconus ex com
rochi, vel Epiſcopi poteſt baptizare ſolemniter: rog
Diaconus poſſit in neceſſitate ſolemniter diluere ſi
Suar. *ne?* Aſſerit *Suarius in 3. p. tom. 3. d.23. ſect.3.* Ne
Conin. *de Sacram. quæſt.67.a.56.dub.3.n.27.* ex *c. Diaco*
innuitur Diaconum ſine commiſſione Sacerdoti
diluere poſſe, quàm laicum. Vtrumque probabi

27. *Num Monachus diluere poſſit?* In *Canon.*
quæſt. 1. præcipitur ei, ne baptizet. Puta addc
licentia Ordinarij. *Quonam piaculo baptizaret*
Granad. *Granadus in 3. part. contr. 4. tractat. 2. diſp. 1.*
id non præcipi ſub mortali, & aliquando ſine
diluere.

28. *Requiritur ne, miniſtrum in gratia eſſe?* Mi

diluens ita planè. At in neceſſitate Clericus vel laicus
[b]aptizans in mortali non peccat lethaliter: quia non tenetur
[c]onformari ſe ſanctitati Chriſti, & Eccleſiæ, cum non ſe vti
miniſter gerat. *An hoc etiam in Sacerdote verum?* Ita
[it]em; quia quamuis ſit miniſter ex officio, in caſu neceſſi-
[tat]is non diluit vt miniſter ex officio: ſed vt miniſter neceſſi-
[tat]is, ſicut laicus abſque ſolemnitate. *Granado contr. 3. tract. 5.* Granad.
3. num. 6. ſcio *Vaſquez* contrarium aſſeruiſſe *in 3. p. d. 136.*
[c.]4. num. 30.

9. *Extra neceſſitatem Sacerdos baptizans in peccato mor-*
mortaliter delinquit: rogo, an excommunicatione minori
[ligatus], licitè baptizare poſſit? Aſſerit *Vaſquez in 3. part. tom. 4.* Vaſq.
[d.]4. de excomm. num. 4. delinquere mortaliter ob irreueren-
[tiam] Sacramento irrogatam. *Suarius* autem *d. 24. ſect. 2. n. 12.* Suar.
[P]rapoſitus in 3. part. quæſt. 2. dub. 3. num. 16. putant nullo Præp.
[mo]do peccare; quia excommunicatio minor non prohibet
[ad]miniſtrationem, ſed tantum ſuſceptionem Sacramen-
[toru]m.

[1]0. *Dixiſti intentionem in miniſtro requiri faciendi quod*
[fa]cit Eccleſia: ſuppletur ne huiuſmodi intentio in miniſtro
[ali]quo, qui intendit occultè hominem irridere? Docet *Valentia* Valent.
[t.]4. d. 3. quæſt. 5. part. 3. defectum intentionis miniſtri in
[paru]lis ſuppleri à Deo per priuilegium; in adultis verò per
[fide]m, & deuotionem ſuſcipientis, Deo etiam peculiariter
[conc]urrente. Non ſubſcribo; quia Deum illum defectum ſup-
[plere] in nulla promiſſione fundatur. Alioqui autem de fide
[est] intentionem miniſtri eſſe neceſſariam.

[1]1. *Obſtetrix ex peruerſa intentione multo diluit inualidè:*
[ten]etur ne ſeſe prodere Magiſtratui etiam capite plectenda? Af-
[fir]mat *Layman lib. 2. tract. 3. cap. 3. num. 3.* ſi aliter non poteſt Laym.
[tant]o malo ſuccurrere, ſpeculatiuè loquendo teneri; quia ſa-
[lus] corporis ex charitatis lege plurium animarum ſaluti poſt-
[pon]enda.

[1]2. *Scio hominem, vel homines ſimul multos ſubiectum eſſe* §. 2.
[Bapt]iſmi: rogo, cum in caſu neceſſitatis, vel in vrgente mortis De ſuſ-
[peric]ulo multi ſimul baptizantur vnica forma prolatione, ſit cipiente
[vnu]s Baptiſmus, an multi? Putat *Gaſpar Hurtado de Bapt.* Baptiſ-
[d.] diffic. 4. plures Baptiſmos: quia illa forma: Ego vos mum.
[bap]tizo, æquiualet his: *Ego te baptizo,* & *ego te baptizo,* &c. Hurt.
[ac] eſt virtualiter plures.

[1]3. *Baptizari ne poteſt infans in vtero matris?* Reſpondet
[Præp]oſitus in 3. part. quæſt. 66. art. 2. dub. 3. num. 91. poſſe, ſi Præp.
[ali]quo modo miniſter valeat in puerum exiſtentem in vtero

BBb aquam

aquam immittere; quia infans in eo ſtatu eſt
ctus à matre ſufficienter natus ex nihilo. Q
lutione ſecutura mors matris nimium viribu
præuideatur? Debet (ait *Præpoſitus*) conſenti
mur cum noſtræ vitæ diſcrimine prxoimi ſal
quando moraliter certum eſt nos poſſe, & cu
rituros.

34. *Paganus quis Baptiſmum petiÿt, & po*
aut ſomno premitur: poteſt ne baptizari? Pote
dens voluntas, de cuius retractatione non co
Henriq. Baptiſmus voluntarius dicatur. Vnde *Henriq*
num. 4. docet furioſos, & amentes, vel alio pa
priuatos, in articulo mortis diluendos, ſi an
petiiſſe conſtet. *Vndenam conſtare poterit pe*
vnius teſtis, etiam Pagani. *Dubitant audientes,*
rum dicat, vel an re vera aſſeruit, moribundum
Hurtad. *ptiſmum poſtulaſſe.* Reſpondit *Henriquez lib.*
Si in dubio ſit coniectura, quod moribundus
mum, dilui debere ſub conditione.

35. *Ante vſum rationis ſcio intentionem i*
ſupplere: rogo, an infantes infidelium vaſallor
piorum poſſent ipſis inuitis, præter mortis peric
Azor. Negat *Azor tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 25. *quæſt.* 10. *Su*
Suar. *tom.* 3. *d.* 25. *ſect.* 4. putat, filios infidelium ſeruo
ſe, & ſic à parentibus abſtractos baptizari, et
finem alienentur; quia iam non ſunt ſub cura
Laym. ius vices dominus exerit. *Layman. lib.* 5. *tract.* 5
exiſtimat poſſe, etiam ſi peruerſionis pericu
quia ius naturale paternum non poteſt conce
dare non curem in filio, id in quo pater errat
Vaſq. uinum id conceſſiſſe conſtat, auctore *Vaſquez* i
d. 155. *cap.* 4. *num.* 50. *Coninch.* affirmat no
mortis periculo. Omnia probabilia ſatis.

36. *An in dubio, ſi filius infidelis habeat*
poſſit inuitis parentibus, iuxta primam ſententi
Azor. Negat *Azor.* Sed aſſeruero; quia in dubiis, in
interpretatio gerenda.

§. 3. *De materia Baptiſmi.* 37. *Materiam remotam Baptiſmi aquam ele*
non ſuccum herbarum, aut florum: an ſit ſufficien
ex ſale reſoluto? Negat *Coninch. de ſacr. quæſt.* 6
num. 22. quia putat diuerſæ ſpeciei eſſe ab e
Conin. *Fernandez* 3. *part. cap.* 2. §. 4. *num.* 5. & alii aſſe
Fern. mentarem ad id munus aquam eſſe quæ flu

.pidibus : non autem quæ ex vitibus, ac arboribus

ſficit ne gla ies nondum reſoluta ? Reſpondet *Tanne-* Tann.
*d.4.q.aſt.1.dub.2. num.*44. Si in manibus miniſtri
ionem reſoluatur, ſufficientem eſſe : ſecus ſi in cor-
izandi; quia tunc baptizans non propriè abluit, ſed
ptizandus à ſe ipſo diluitur. Approbatur hæc ſen-
ſquez doctrina aſſerentis *in* 3. *p. tom.*2. *d.*141. *c.*2. Vaſq.
m tam vt actiuam, quàm vt paſſiuam eſſe Baptiſmi
ı materiam. At *Suarius in* 3. *part.tom.* 3. *d.* 20. *ſect.*2. Suar.
ateriam proximam Baptiſmi ſitam eſſe in ablutione
iua, ſed vt paſſiua, conſequenter ſentit niuem, aut
iquefactam in corpore baptizandi ; ſufficientem
exiſtere.

bium eſt, an aqua ſit elementalis, v. gr. ius carnium,
a, &c. poteſt ne Baptiſmo adhiberi? In caſu neceſſitatis
conditione, ſi eſt ſufficiens. At repetenda poſtea di-
ſet neceſſitas in materia certa, ſub conditione tamẽ:
ptizatus. Gran. n 3.p.contr.4.tr.1.d.3.dub.2. Gran.

eſt liquor dubius, nec poſſum ob tenebras, non ſufficiente
aminare, num ſit aqua, vel aliud : poſſum ne in extrema
o vti ad Baptiſmum ? Potes; quia præceptum de non
o ſine tali materia oritur ex reuerentia Sacramenti,
ı indigentia proximi præponderat. *Card. Lugo d.*8. Lugo.
140.

ca materiam proximam, nempe ablutionem, rogo, quæ
? Sufficit aſperſio, vel infuſio. Hac vtplurimum
cleſiæ; illa creduntur Apoſtoli diluiſſe, quando die
ue millia hominum baptizarunt. *Hurtado Complut.* Hurt.
*.d.*1. *diffic.*4.

ficit ne ſi baptizandus, digito in aquam immerſo, in-
Sufficit vna gutta, dummodo per aliquam corporis
fluat ; quia abſolutè homo dicitur ablutus aqua.
*om.*3. *de Bapt.d.*2. *ſect.*4. Contrarium aſſeruit *Gra-* Merat.
*. part.contr.*4. *tract.*1.*d.*4. *num.*12. Sed concedit, in Granad.
ſitatis ita eſſe miniſtrandum Baptiſmum; quia cum
probabilis, nulla Sacramento irrogatur iniuria.

anam pars corporis abluenda ? Validum eſſe Baptiſ-
cumque pars corporis abluatur, imo etiam ſi ſit ex-
is, v. gr. capilli, & vngues, non quia hæc viuant, ſed
rtes hominis reputantur : aſſerit *Vaſquez in* 3. *part.* Vaſq.
16. Alij autem abnegant. Profectò in extrema ne-
aptiſmum ſic conferendum cenſuerim cum condi-

tione: *ſi ſufficit*; quia melius eſt puero moribu
incertum ſalutis medium, quod fortaſsè proderi
Præp. rum ſine vllo medicamine deperire. Ita *Prapoſi*
q.66. art.8. dub.3. num.90.

44. *De vmbilico abluendo, & de ſuum pello, qu*
cundinam appellant, quid? De vmbilico aliquis
Præp. ruit. At de ſecundina *Prapoſitus* affirmat; quia pel
pars pueri reputatur, & veluti eius cutis, qua lot
dicitur. Dubius hæreſco.

45. *An iterandum huiuſmodi Baptiſmum, quod*
ceſſitatis adhibendum eſt? Ita planè; quia quamuis
eſſe validum; non eſt tamen probabile, recipi po
Præp. dubia ſaltem extra neceſſitatem. *Prap. art. 9. du*
Laym. 46. *Quanam ergo extra neceſſitatem pars ablu*
lib.5. tract.2. cap.4. num.4. ſeruandum monet
cleſiarum morem per immerſionem baptizandi
ſiæ infundunt in caput, aut humeros aquam. Al
Seruetur modus in ſingulis Eccleſiis viſitatus.

§.4. De Baptiſmi particulis.

47. *Dixiſti Baptiſmi formam eſſe: Ego te bapt*
Patris, & Filij, & Spiritus ſancti: aſſigna particu
Vox *ego* de eſſentia non eſt; quia in voce *bapti*
Te eſt eſſentialis; quia forma debet ſubiectum e
ticula *baptizo* de eſſentia eſt, ad determinand
plicationis aquæ ad corpus baptizati, quæ poſſ
ad refrigerationem, medicinam, &c. Particula
eſſentia; vnde Baptiſmus collatus *nomine Patri*
eſt; quia ſenſus non violatur, ſed tollitur Hebra
Henriq. *riquez lib.2. cap.8. num.6.* contra *Comitolum lib*
Addo particulam *&* eſſentialem non eſſe; qui
tota Trinitas ſignificatur. Itaque formæ eſſenti
in nomine Patris, Filij, Spiritus ſancti.

48. *Quid ſi particula, In nomine, ad vnam qua*
replicetur, In nomine Patris, & in nomine filij, & in
Suar. *tus ſancti?* Docet *Suarius in 3. p. tom.3. d.21. ſe*
fore Baptiſmum; quia illa replicatio: *In nomi*
plura nomina, ficut τὸ *In nominibus*; quemadm
Deus poteſt ſæpius iterari ſine pluralitate; nõ au
enim ſignificat naturarum pluralitatem, non au

49. *Erit ne Baptiſmus inualidus, ſi paulò ante*
Henriq. *lutionem verba proferantur?* Negat *Henriquez*
num. 10. dummodo accedat intentio ſignifican
quem moralis, & humana loquendi, & agendi c
quirit; quia eodem pacto, qui poculum manibu

licaturus, vt bibat, dicere moraliter poteſt,& aſſo-
o. Quod quidem Sacramentis Ordinis, Confirma-
Extremæ vnctionis accommodandum.

m neceſſarium dixiſti eſſe Baptiſmum, vt de lege ordi- §. 5.
non eſt ſacra dilutus vnda, non poſſit Dei Regnum De Ba-
tamen, an teneatur adultus cum vitæ diſcrimine ba- ptiſmi.
i exigat cauſa fidei, tenetur; quia bonum fidei vita *neceſſi-*
ſi excluſa fidei cauſa quis mortem minaretur adul- *tate.*
retur: poſſet ille Baptiſmum omittere, ſiue creda-
futura commoditas recipiendi, ſiue non futura
: *Suarius citat. d. 31. ſect. 3.* quia ad ſalutem ſufficit Suar.
ptiſmi cum peccatorum actualium contritione: &
: maximus, maximáque illam obligatio tuendi.

netur ne quis tali in caſu Baptiſmum differre? Non
ſi certò ſciat defuturam Baptiſmi copiam; quia
ius defectum ſupplerè poſſit contritio, tamen iuſti-
: Baptiſmum eſt facilior: & contritio, præſertim in
edentibus incerta. *Gran. de ſacr. cont. 4. tr. 4. d. 2. n. 8.* Granad.

licati, ſi cui pueri vita in Baptiſmo periclitatur: debet
? Si Baptiſmus differri poſſit ſine periculo, debet
i verò periculum ſit in mora, quia infans eſt mori-
agna adhibita diligentia vt vitę infantis omnimo-
ciatur, eſt diluendus, eſto mortis fiat acceleratio;
næ vitæ, cui renaſcitur infans temporaria poſtpo-
ranad. in 3. p. contr. 4. tract. 4. d. 4. n. 6. Granad.

cet ne puerum moribundum in flumen proijcere, aut in
ptizandum, ſi aqua ad manum non ſit & inſtet peri-
undi? Eſto ad Baptiſmum huiuſmodi proiectio, ſeu
ſufficiat. Negat *Præp. in 3. p. q. 66. a. 8. dub. 5.* poſſe id Præp.
nemini licet, priuata auctoritate citra ſui defenſio-
em occidere, etiam ſi inde alteri aliquod bonum
. Aſt aliquis ex externis aſſeruit; quia illa parua, &
nſibilis acceleratio mortis nihil pendenda bono
præcipuè comparata.

icet ne ſecare prægnantem iam morituram, vt viuus
uendus extrahatur? Non tenetur mater conſentire
n, ſed poteſt permittere, ſi adſit ſpes, quod infans
rahatur. *Coninch de ſacr. q. 68. art. 11. n. 92.* Conin.

t ne infantes expoſiti ſub conditione baptizari? Magna
ptio, quod non ſint diluti; quia impudica mulier tota
eleri addicta, ſalutē ſpiritualē infantis cōtēnit. Vnde
. d. 4. q. 2. dub. 4. n. 113. aſſerit ſub cōditione diluēdos. Tanner.

llo infans ſchedulam habet appenſam: quidnam? Haud

Hurt. rurſum diluendus, auctore *Gaſpare Hurtado de* *diffic.* 12. quia tunc moraliter certum, infantem eſſe tum. Niſi circunſtantiis ſpecialibus dubitetur, an p fidelibus, an infidelibus natus ſit: tunc enim ſched ctæ fidei exiſteret.

57. Poſſunt ne infidelium filij in articulo mor parentibus infantes baptizari? Imò debent; quia parentum poteſtatem reputantur, & abeſt pericul

Hurt. ptionis, & apoſtaſiæ. *Hurtadus citat d. diffic.* 3.

§. 6. *De Baptiſmo varia.* 58. *Addit quis formæ Baptiſmi poſt Spiritus ſan nomine Virginis: an Baptiſmum conferat?* Affirmo cu conferre dummodo per illa verba non intendat in nomine Virginis, ſicut in nomine Patris &c. Se

Suar. velit opem B. Virginis implorare, vti eius interceſ zato proſit.

59. *Baptizantes ſub conditione incurrunt ne irr*

Suar. *tem? Suarius* non incurrere affirmat; quia hæc non ptizatio ſimpliciter.

60. *Ob periculum mortis quis baptizauit filium ſtantibus multis, qui hoc facere poterant, & ſic c ſua cognationem contraxit: rogo, num poſſit peter*

Suar. Reſpondet *Suarius* affirmatiuè; quia nullo textu betur.

61. *Quis per errorem de ſacro fonte ſuſcipit filium quem exiſtimabat eſſe Pauli filium: an vllam cum An*

Sanch. *trahat cognationem?* Docet *Sanchez* probabiliter nc here. Et re ipſa maritus qui per ignorantiam leua vxoris, à debiti petitione non arcetur.

62. *Teneo in Baptiſmo infantem nomine alterius ne ipſe ſpiritualem cognationem?* Non; quia non tuo

Sanch. no nomine tenes. Ita *Sanchez* adiiciens probabile ipſum principalem, qui legatum miſit, cognation contrahere.

63. *Num neceſſarium ſit adhibere patrinum in p ptiſmo neceſſitate vrgente?* Negatiuè reſpondeo; qui

Suar. poſſunt parentes idoneum eligere. Sic *Suarius.* Q quis infantem teneat etiam ex propoſito, vt patr obeat, probabile reputo cum *Sanctio* nullam contr

Laym. ritualem cognationem. Adiicio ex *Laymano* non e bandam conſuetudinem, qua queiſdam in locis patrini ſunt filij hæreticorum, illos hæretico mi ptizante.

64. *Baptizari ne poſſunt hæreticorum filij etiam*

probabiliter timeatur ſubuerſionis periculum? Secu-
nnum aſſero dilui poſſe; quia fortè ante vſum ra- Laym.
.bunt, aut aliquando dogmatis Catholicæ fidei im-
aut ignorantia inuincibili excuſabuntur, atque ita
rum ſalutem conſequentur.

*aptizari ne poſſunt ſi iterum rogitarim, filij infide-
orum etiam antequam vendantur, exiſtentes ſub
tum inuitorum?* *Ruiz* poſſe baptizari affirmat; pa- Ruiz.
im indigni ſunt illo naturali iure ratione abu-
nulla eis fit iniuria, dum à dominis iure ſuo iniuſtè
riuantur. Addo ex *Vaſquez* & *Turriano* eos ius Vaſq.
te, vt ipſi ſoli curam ſalutis ſpiritualis filiorum ge- Turr.
, eiſdem Doctoribus atteſtantibus, domini ſub
ıortali ratione charitatis tenentur tali in caſu illos

*ulier damnatur ad mortem, & eſt periculum ne ex
ꞏbo ante partum vnà cum prole moriatur; poteſt ne
ꞏıs or line prius ſecari, ſi ſpes ſit fore, vt fœtus bapti-
ut?* Poſſe *Suarius* & *Conincb* aſſerunt; nihil enim Suar.
ı ius. Conin.

*ꞏteſt aliqua infantis pars tingi in vtero matris: num
liceat?* Licet *Suario* authore, etiamſi natiuitas pro- Suar.
. non præcedat, laudo equidem nouam apud no-
:minarum ſectionem, dum ſpirante matre, aliquid
ꞏitur ne infanti in vtero degenti obturetur reſpira-
ı, & mox inciditur vterus, vt infans diluatur. Mul-
i hac diligentia ſalutem conſecutos. Vidi Iuliobri-
:m.

n amentes & furioſi baptizandi ſint? Si ab ipſa na-
ationis expertes, baptizentur. Si aliquando compo-
ıis fuerint, baptizari poſſunt cum ante amentiam
Baptiſmum, aut propenſionem perſpicuam ad eum
nt. Si habeant lucida interualla, diluantur in amen-
etierint ante ipſam Baptiſmum, & periculum mor-
.neat.

1. **Q**VID Confirmatio; Sacramen ciale robur Spiritus ſan Chriſmatis in fronte,& cer & conferens.

2. *Quando inſtituta?* Si antiquæ cred ipſo Chriſto in extrema nocte Cœnæ in ſtolis poſt Pentecoſtem fidelibus in vſu

3. *Quenam Confirmationis materia?* Chriſma, quod oleo conſtat & balſam probabilis oleum oliuarum, cui conſe Sacerdotis à Summo Pontifice ad id mu deputati neceſſariò adiungenda eſt. Pr ctio ipſa in fronte per Epiſcopi pollice adhibita.

4. *Quenam verò forma?* Illa ſufficie gno te ſigno Crucis, & confirmo te Chri mine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.

CAPVT II

De diſpoſitione ad Confirmationem

ſ. 2. Ritus Confirmationis.

iremonias huius Sacramenti exprime. Iure optimò in
:eria tum conſecranda, tum in ipſo conferendo tot
tur cæremoniæ. Primò enim oleum ſeparatim Epi-
›enedicit & balſamum. Deinde ſuper os ampullæ id
ıtis vnà cum duodecim Sacerdotibus halat; inde
n admiſcuit balſamo, reuerenter ſalutat. Cùm verò
ıdum eſt, Epiſcopo ſacris veſtibus induto, in Ec-
rel alio decenti loco, ſuſceptor confirmati adſit
, qui diſtinctus eſſe debet ab eo, qui in Baptiſmo
Tunc variæ dicuntur preces, & confirmandus in-
in fronte, quo facto linea vitta adſtringitur, ne
ı defluat; & alapam accipit. *Quare?* Alij dixerint
amenti ſuſcepti memoriam. Ego, vt intelligat ſe
erbera pro Chriſto patientia armandum, quam qui-
:inentiam Confirmationis Sacramentum ſpecialiter
r.

CAPVT III.

[M]iniſtro ſuſcipiente, de effectibúſque Confirmationis.

ſ. 1. Miniſter Confirmationis.

[M]iniſtrum Confirmationis aſſigna. Ordinarius Miniſter neceſſariò eſt Epiſcopus. Ex Papæ ſingulari conceſ-
cerdos, non autem eo inferior.
Miniſter ſit hæreticus, aut excommunicatus? Profectò
niniſtrationem neque hæreſis, nec vlla cenſura, red-
lidam.
Obligationes huiuſce Miniſtri aperias. Triplici ille
ione illigatur. Prima eſt, vt aliquoties hoc Sacra-
ı adminiſtret. Alioquin ex negligentia omittens Epi-
ethaliter peccat. Secunda, vt conferat validè, & li-
Quod ſi bis conferat, grauiter delinquit, non tamen
irregularitatem; quia nullo in iure expreſſa inueni-
rtia denique, vt dignè, ſe videlicet ad gratiam præ-
›, vtendo nouo Chriſmate, celebrando cum debita
itate, perſonáſque ſibi ſubditas tantùm in ſua confir-
diœceſi.
Quiſnam ſuſcipit Confirmationis Sacramentum? Om-
›lus baptizatus, fœmina, puer, infans, amens, è vita
ırus.

§. 2. *Suſcipiens Confirmationem.* 11. *Quænam ſuſcipiendi obligatio?* Non eſt nec neque neceſſitate medij, neque neceſſitate præcep non peccat mortaliter, ſecluſo contemptu, vel ali ſtantia, qui Confirmationem ſponte omittit. Scio F aſſeruiſſe olim ob frequentes contra fidem perſecuti fuiſſe præceptum diuinum obligans ſemel in vita recipiendam, & ea ceſſante expiraſſe, vel contraria c dine abrogatum eſſe.

§. 3. *Effectus Confirmationis.* 12. *Effectus denique Confirmationis indica.* Primus cipuus eſt gratia, quæ eam, quam in Baptiſmo re confirmat, & roborat, vnde, vt innui, ſua natura gra quam in ſuſcipiente ſupponit. Addit etiam propria mentalem gratiam qua fidelis ſpecialem Spiritus ſa tectionem ad fidei confeſſionem coram perſecutori pit. Animam inſuper proprio quodam charactere c tantò Baptiſmi ſignaculo perfectiore, quantò eſt Sa tum ipſum illo perfectius.

Capvt IV.

Praxis circa materiam de Confirmatione ex tatis Iesv *Doctoribus.*

§. 1. *De Confirmationis Miniſtro.* 13. Scio, *Miniſtrum Confirmationis eſſe Epiſcopum: p & ſimplex Sacerdos aliquando?* Aliqui affirma negant apud *Fernandez p. 3. c. 2. §. 3. n. 3.*

14. *Peccat ne Epiſcopus mortaliter in ſua Diæce rius ſubditum confirmando?* Non peccat grauium Do ex placito.

Fern. 15. *Peccat ne mortaliter confirmando extra Eccleſiam poſitus in 3. p. q. 72. a. 12. n. 54.* aſſerit non peccare.

Præp.

§. 2. *De ſubiecto Confirmationis.* 16. *Homo baptizatus ſubiectum Confirmationis eſt ne infans confirmari?* Conſuetudo repugnat, *Valentia tom. 4. d. 5. q. 2. de Conf. part, 4.* At *Hurtado Complut. de difſic. 10.* ait, non eſſe prohibitum infantes etiam ſine confirmari. Aſſero cum *Laymano lib. 5. tract. 3. cap. 5.* plures caſus eſſe in quibus licet infantem confirma ſi manifeſtè diſcurrat. Si poſt illam opportunitatem cilè poſſit poſtea confirmari. Si ſit Principis filius. in Diœceſi vigeat conſuetudo. Præter hoſce caſus, tis articulum, in quo (ſi commodè fieri poſſet) con

Valent. Laym.

d

e *D.Thom.2.2.q.72.a.8.ad 4.* indecens erit in- D.Thô.
are,non tamen lethale piaculum.

enda ne Confirmatio perpetuò amantibus ſpi-
incapacibus? Ita planè; quia ſunt capaces ſa-
atiæ,& augmenti gratiæ ſanctificantis. Per ac-
Militiæ ſpiritualis capaces non ſunt. *Coninch* Conin.
.a. 8.n.83.

teriam Confirmationis eſſe Chriſma, ſeu vn- §.3.
eo oliuarum & balſamo, conſecratum quidem De Con-
rogo, an poſſit à ſimplici Sacerdote conſecrari? firma-
a tom.4.diſp.5.quæſt.1.part.2. ex commiſſione tionis
e. Negat autem *Coninch de Sacram.d.72.art.3.* materia,
& for-
ma.

ım proximam dixiſti vnctionem faciendam
modum Crucis cum pollice miniſtri: rogo, Conin.
rata ſit nulla? Aſſerit *Layman. lib. 5. tract.3.* Laym.
Vnde v. gr. tempore peſtis non poteſt per pen-
ıd inſtrumentum à longè miniſtrari; quia in
ato neceſſaria eſt manuum impoſitio. *Quid ſi*
, ſed indice v.g. Non irritat Sacramentum, &
non eſſe lethale.

mationis formam dixiſti: Signo te ſigno Crucis,
Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij,
cti: rogo, an tota ſit eſſentialis? Porrò eſſen-
nitatis inuocatio; quia Confirmatio ordina-
in Baptiſmo acceptam perficiendam eamque
ofitendam. Sunt & eſſentialia illa verba: *Signo*
quia actio miniſtri debet exprimi neceſſa-
m vtrumque; quia non ſunt æquipollentia;
are, aliud confirmare. Probabile eſt, eſſe ne-
rticulam *ſigno Crucis*; quia verbum *ſignare*
liorem ſignificationem. Neceſſarium eſt ad-
te ſalutis; quia hæc non exprimuntur ipſo ver-
ſicut per verbum *Baptizo* materia, & effectus
laratur. Tandem exprimi debet ſubiectum. Vn-
Te omitti non poteſt. Accepi ex *Coninch de* Conin.
art.4.n.65.

ret ne mortaliter, qui ſub hac confirmaret forma:
eruus Chriſti, &c. Ita planè;quia contra com-
Eccleſiæ tam Latinæ,quàm Græcæ. Cui quam-
m eſt baptizare ſub ſimili forma: *Baptizetur*
i; non tamen ſub eiuſmodi forma confirmare.
Conin.

22. An

§. 4. De Confirmationis neceſſitate.

22. *An mortale ſit, Confirmationem omittere?* abſit contemptus, & ſcandalum; quia Pontifices & lia in contrarium adducta loquuntur de neceſſit præcepti, ſed vtilitatis. *Vaſquez apud Hurtadum de diffic.* 11.

Vaſq. Fern.

23. Qui data copia recipiendi hoc Sacramentum poſtea non facilè eſt habiturus, delinquit ne vt cont Minimè, (ait *Fernandez p. 3. c. 2. §. 5. num. 2.* multa en mæ ſalutaria negligimus, quia putamus neceſſaria n & tamen non illa contemnimus. Puto eſſe aliquand cidens peccatum veniale temeritatis, ſine Confirmat cilè ſuſcipienda periculis mortis tradi.

Præp.

24. *Quid de gratia per Confirmationem accepta? Præpoſitus in 3. p. q. 72. art. 7. dub. 1. n. 35.* cæteris parib iorem gratiam per illam conferri, quàm per Baptiſ quodvis aliud Sacramentum, excepto Ordine.

§. 5. De Confirmationis Sacramento varia.

25. *Num Ordinibus neceſſariò præmittenda Confirm* qui affirmet non peccare qui primam tonſuram ant firmationem acceptam recipit; qui etiam recipient reum delicti facere. Aſſeruerim receptionem primæ t abſque prævia Confirmatione non excedere culpam lem levem; Ordinum autem minorum veniale com gravius quidem æquare: Ordinum denique maiorum gnitatem elevatos abſque præcedente Confirmatione tali ſeſe inquinare delicto, gravi equidem Subdiacon conum graviori, adhuc denique plus gravi Preſbyteru autem eſſe ad Ordines ſimpliciter neceſſariam.

Laym.

26. *Poteſt ne Epiſcopus confirmare eum qui à ſuo E litteras dimiſſorias offert vt ordinetur?* Poteſt, & ſi or dus ille eſt, debet; quia, vt arguit *Laymanus*, qui co finem, concedit ad finem neceſſaria: at Confirmatio Ordinibus præmittenda: ergo poteſt Epiſcopus illum firmare.

Conin.

27. *Num Patrinus Confirmationis obligationem con inſtruendi confirmatum?* Cum *Coninch* negativè reſpo quia id iure non eſt ſtatutum.

28. *Si non confirmatus teneat alterum, in hoc Sacra to contrahit ne cognationem ſpiritualem?* Non; quia n legitimus ſuſceptor. At probabile eſt non confirm confirmandum tenere non eſſe mortale peccatum. Ita *ninch.*

29. *An debeat Confirmationis ſuſceptor alius eſſe, a ptor, ſeu patrinus Baptiſmi?* Ita ſanè, niſi neceſſitas id non

Quid ſi aliter abſque neceſſitate fiat ? Non peccauit mortaliter, ipſo *Coninch* authore. Coninch.

30. *Num Religioſi mendicantes poſſint eſſe patrini in Sacramento Confirmationis, & Baptiſmi ?* Poſſunt; quia nomine Monachorum excluduntur tamen ij, qui colunt ſolitudinem. Ex eodem *Coninch* accepi. Conin.

31. *Scio vnum tantummodò debere eſſe Confirmationis patrinum : rogo tamen, ſi plures adhibeantur, an omnes cognationem ſpiritualem contrahant ?* Contrahunt quidem Doctore *Suario*. Suar. Porrò *Toletus* aſſerit poſſe duos patrinos velut in Baptiſmo Tolet. adhiberi.

EXAMEN IV.

Circa materiam de Sacramento Pœnitentiæ.

CAPUT PRIMUM.

De Pœnitentia virtute.

POEnitentia, vt virtus, quidnam eſt ?* Virtus quidem hominem ad peccati deteſtationem inclinans cum efficaci voluntate ſatisfaciendi Deo per illum offenſo.

2. *Quodnam huiuſce virtutis obiectum materiale ?* Vt fugiendum planè malum eſt culpæ internæ, ſiue externæ, propriæ, ſiue alienæ; vt verò amplectendum bonum aliquod opus eſt, & indirectè etiam Deus ipſe, cui per actus ſuos æquiualens reddit.

3. *Quodnam autem formale obiectum ?* Diuinam reſarcire iuſtitiam, & pro pœna velle dignè ſatisfacere. Hinc quidem moralem quandam virtutem eſſe per ſe infuſam, & partem imperfectam iuſtitiæ, quam potentialem vocant, eſſe affirmo.

4. *Quodnam eſt huius virtutis ſubiectum ?* In voluntate quidem tanquam proximo ſubiecto reſidet; remotè autem (Chriſtum, & eius Matrem ſi excipias) in aliis omnibus hominibus viatoribus, beatis, & in purgatorio exiſtentibus: non in damnatis, incapacibus planè, ſi ratio ſtatus eorum habeatur.

5. *Virtutis Pœnitentiæ actus recenſ.* Profectò pœnitentiæ

huiuſce

§. 1. *Pœnitētia Sacramentum.*

6. Q*Vid eſt Sacramentum Pœnitentiæ?* Sacr ciliationis poſt Baptiſmum, in actibu Sacerdotis abſolutione conſiſtens. Vnum q ſua, cuius materia tres continet actus, Con feſſionem, ſatisfactionem.

7. *Poteſt ne iterari?* Maximè, non modò rum culparum, verùm etiam circa eadem confeſſione retecta; quia neſcimus, vtrum lauacro purificatæ ſtolæ.

8. *Diſtinguuntur ne in Pœnitentia tria illa, S tùm, res tantùm, & vtrumque?* Ita planè; Sac tantùm ſunt externi pœnitentis, & miniſtri eſt gratia, & peccati remiſſio: res autem & interior contritio; hæc enim ab externa ſig tiam ſignificat, cuius eſt cauſa.

§. 2. *Neceſſitas Pœnitentiæ.*

9. *Expende Pœnitentiæ neceſſitatem.* Nece neceſſitate medij in re, vel in voto: ita enim à ta eſt, vt eius ſuſceptio ad integram, neceſ ſitionem pertineat: ſufficit autem implicitum votum ſuppoſita Pœnitentiæ inſtitutione ſum: vnde, iure diuino, iuſtificatus contrit Sacramentum ſuo tempore recipere, & rem

ſoluo te à peccatis tuis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, &c. Ex quibus verbis eſſentialia duo tantùm ſunt, *Abſoluo te*, id eſt, confero tibi gratiam expulſiuam peccati. Et per ſe quidem eorum peccatorum remiſſionem ſignificat, quæ pœnitens confeſſus eſt; ea enim dicuntur abſolui: per accidens autem etiam aliorum remiſſionem, quæ indirectè remittuntur.

12. *Poteſt ne formæ huic vlla addi conditio?* Tunc intelligi mente conditio poteſt, cùm Sacerdos vel dubitat de pœnitente, an vſum rationis habeat: vel de peccatis an ea verè peccata fuerint nec ne.

13. *Iterari ne poteſt abſolutio?* Poteſt tam in ordine ad peccata poſt receptum Sacramentum commiſſa, quàm in ordine ad illa, quæ ante illud commiſſa fuiſſent, ſed oblita naturaliter, vel legitima de cauſa omiſſa; in ordine autem ad iam remiſſa ſacramentaliter, vtiliter quidem, non tamen neceſſariò iterari poteſt.

14. *Abſenti ne poteſt abſolutio impendi?* Minimè, quinimo contraria ſententia tanquam falſa, temeraria, & ſcandaloſa damnata eſt, & nullo modo licet eam in praxim, vſúmque deducere.

CAPVT III.

De Pœnitentiæ effectibus.

1. *Qvot ſunt effectus primarij Pœnitentiæ?* Quatuor. Primus quidem mortalis peccati remiſſio; ad id enim ...endum ſufficiens eſt, non modò ſi ſemel, ſed & quoties ... peccauerit: & nullum adeò graue peccatum eſt, nec ...ulta, vt per veram pœnitentiam deleri in hac vita non ...nt.

2. *An vnum mortale ſine alio commiſſo deleri valeat?* Minimè, ne ſibi Deus contrarius eſſe videretur; vnde etiam cri... oblita indirectè remittuntur, ratione gratiæ, quæ vi Sacramenti confertur. Secundus effectus eſt æternæ pœnæ in temporalem commutatio; hæc verò temporalis non ſemper ... neque eius pars certa remittitur, ſed iuxta contritionis vehementiam. Tertius, Sacramentalis gratia eſt; ſpeciale nimirum auxilium, quo pœnitens à peccatis facilius præſeruatur. Quartus denique, reliquias peccatorum ex parte tollere; ſic

tamen ea non requiritur. Profectò Pœn
& ſufficit,& ad veniale tollendum neceſſ
per formalis exigitur,ſed ſatis eſt virtua
erga Deum,& diuina, vt ob eius excelle
tanquam condignam diſpoſitionem vel
leat ex ſuæ ſapientiæ diſpoſitione. Ta
Dei ſuper omnia, & quilibet meritoriu
ratur ad effectum, vt per eum venialis
Contritio quæcumque, ſi vera ſit, omni
de quibus habetur per modum diſpoſit
digno. Si cum veniali peccato quis mo
tionis animæ à corpore momento per a
ræ deletur. Redeo ad primum ſecunda
fectum: per Sacramenta ex opere ope
lia remittuntur, ſiue lethalibus coniun
ſola,vt in homine iuſto. Sacramentalia
di vim habent ſiue ex opere operato,vt
opere operantis, ratione ſcilicet boni m
fere coniuncta ſunt, vt probabilius
dus effectus eſt viuificatio operis tum Sa
pti, tum alterius cuiuſpiam quod ſpe
opus Chriſti, vt Pœnitentiæ à Confeſſa
ctionis Miſſarum reſpectu offerentium
bus offeruntur: deniquè indulgentiæ
thali peccato exerceantur,validæ ſunt a

redit, & pœna maior ob accepti beneficij ingratitu-
dinem.

CAPVT IV.

De Contritione, prima quidem parte Pœnitentiæ.

DIxiſti partes integrantes Pœnitentiæ eſſe Contritionem, Confeſſionem & Satisfactionem. Ad primam igitur Pœnitentiæ partem, ſiue actum primum pœnitentijs accedo. Quid eſt Contritio? Animi dolor, & deteſtatio de commiſſo peccato, cum propoſito non peccandi de cætero. Porrò ſi deteſtatio iſta ſit quatenus offenſa Dei eſt, & propter Deum ſummè dilectum propria Contritio eſt, Attritioni condiſtincta; ſi de peccato quomodocumque, ſiue ob temporale momentum, ſiue ob æternum, v.g. ob peccati fœditatem, & inferni pœnam, Attritio eſt; quæ quidem cum Sacramento ſufficiens ad hominem diſponendum ad gratiam, modò ſupernaturalis ſit, & ex motiuo æterno, vt pœnæ inferni, priuationis gloriæ, offenſæ etiam Dei, ſed non ſummè dilecti. Profectò Attritio formaliter deteſtatio quædam eſt, ad eámque amor Dei ſuper omnia requiritur, non qui tunc eliciatur, ſed qui virtute maneat. Neceſſarium item eſt ad illam propoſitum non peccandi de cætero, ſi per ſe loquamur: at per accidens, ſatis eſt virtuale, ſi tranſigendus vitæ curſus in ſtatem non veniat. §. 1. Contritio & Attritio.

9. *Quo differunt Contritio, & Attritio?* Contritio ſemper cum gratia iuncta eſt, ſiue quæ in eodem infundatur inſtanti, ſiue quæ antea infuſa ſupponatur. Attritio verò à gratia potest eſſe disiuncta, vt in peccatore, qui Sacramenta, ad quæ ſufficienter Attritio diſponeret, non recipit. Contritio quidem ſine Sacramento in voto, poſt eius inſtitutionem, non iuſtificat: Attritio verò ſine Sacramento in re.

10. *Requiruntur ne ad ſingula peccata expianda ſingulæ contritiones?* Vnus actus ſufficit ad omnia delenda. Neque tenemur eodem actu mortalia & venialia deteſtari; quia poſſumus remiſſionem mortalium obtinere, non obtenta venialium remiſſione.

11. *Poteſt ne aliquis per Contritionis actum iuſtificari niſi cognitionem habeat peccatorum?* Debet planè aliquam cogni-

 tionem

tionem ſaltem confuſam peccatorum habere; quia
tio eſt actus voluntatis, quæ in obiectum non fert
gnitum. Admonuerim tamen pluribus in caſibu
pœnitentem peccata ſua diſtinctè recogitare: v. gr.
poſt Contritionem facienda eſt Confeſſio, quand
tionis faciendæ extat obligatio, & quando reme
quod ad euitanda crimina eſt adhibendum. Porr
catur tamen qui Contritionis elicit actum vniu
modo peccati, cuius recordatur, facto diligenti c
tiæ examine.

22. *Quandonam quis actum Contritionis teneatu*
Non ſtatim ac peccat, ſed ſtato tempore, nempe in a
ticulo, & in vita aliquoties ſi ſolum ius naturale ſp
probabile eſt quinto quoque anno.

23. *Quid ſi ad ius poſitiuum reſpiciamus?* Nullum
natum tempus eſt ad quod adultus obligetur extra P
tiæ Sacramentum, & tunc ſufficit imperfecta Contri
Attritio, quæ perficitur per Sacramentum. Quare ne
lis annis deficiente Confeſſario, nec ſingulis feſtis, n
ne periculi obliuionis peccatorum vrget obligatio.
denti profectò vim obligandi poteſt habere ſiue ob
ſpiritualis periculum, ſiue ob Sacramenta dignè
ſtranda, vel recipienda.

24. *Exigitur ne certus intenſionis gradus ad Contr*
Minimè; ſatis enim eſt ipſius ſubſtantia in quocu
gradu.

Capvt V.

De Confeſſione ſecunda Pœnitenti parte.

§. 1. Confeſ-ſionis condi-tiones.

25. QVid nomen Confeſſio? Criminis in Sacrament
tiæ manifeſtatio ad veniam conſequenda
dem. *Quandonam inſtituta Confeſſio?* Quando in leg
gelica Chriſtus ſuis Diſcipulis Ioann. 20. dixit: *Acc*
ritum ſanctum; quorum remiſeritis peccata, remittuntu
quorum retinueritis, retenta ſunt. Ita deſcribitur à Doc
legitima peccatorum accuſatio facta coram Sacerdot
cramentali iudicio Dei locum habente, ad veniam p
rum virtute Clauium obtinendam.

26.

[redacted]

6. *Precor Confeſſionis recenſeas conditiones.* Ad duo reuo-
:apita: ad materiam ſcilicet, & ad modum. Vt materia ſit
gra, ſimplex, pura, fidelis, nuda, diſcreta, fortis, frequens,
ccelerata: modus autem, vt fiat cum animi dolore, humi-
libens, verecunda, lacrymabilis, & parere parata, & vt fiat
retè.

7. *Eſt ne modus eſſentialis, vt fiat Confeſſio ſecretè?* Etiamſi
licè fieret, vera Confeſſio eſſet; quamuis honeſtus valde,
umanæ naturæ accommodatus ſecretæ Confeſſionis vſus
eatur.

8. *Num ſit de abſoluta neceſſitate, vt humana voce fiat?*
imè; conſuetudo tamen, cum id fieri poteſt, obligatio-
præcepti iam introduxit. Poteſt & per interpretem, nun-
n, & teſtes fieri: & quamuis natura ſua Sacerdos præſens
debeat pœnitentis Confeſſioni, vt illam audiat: attamen
aſu, quo Sacerdos ad morientem accederet, à quo nullum
cati, vel doloris ſignum poſſit extorquere, contentus eſſe
ſet intermedio nuncio, vel teſte, qui affirmaret, pœniten-
Confeſſionem petiiſſe, & illum in præſentia abſoluere;
d decreto Clementis VIII. non repugnat; talis enim in
ſentia, non in abſentia abſoluitur, Confeſſariéque per te-
quaſi crimina præſentantur.

. *Integritatem exprime Confeſſionis?* Præcipua qui-
Confeſſionis conditio integritas eſt, aut formalis, aut
ialis. Ad materialem quidem pertinet, vt Confeſſio
omnibus mortalibus commiſſis poſt Baptiſmum non
ſis hactenus, quorum pœnitens habet conſcien-
Omnia quidem quò ad ſpecies moraliter diſtinctas,
numerum, & quoad circunſtantias, quæ ſpeciem im-
: non autem neceſſariò quoad circunſtantias aggra-
ntra eandem ſpeciem, niſi in caſibus ſigillo ſecundo
s.

eccata ſemel confeſſa aperienda ne ſunt? Non, niſi pe-
eligionis alicuius regula, vel voto quis ad id obli-
modò prior Confeſſio valida fuerit; ſi enim fuiſſet
neceſſariò iterum aperienda erunt.

id de venialibus? Nec omnia, nec aliquod ex ne-
ecla andum. *Dubia ne de mortalibus?* Sub dubio ſunt
la.

iacium eſt ne mortale in Confeſſione? Si circa mate-
eſſariam mortale eſt: ſi circa non neceſſariam, ve-
ie loquendo.

ica neceſſitatem formalis integritatis. Ita neceſſaria

 eſt

terit, ad omittenda eius generis peccat
timetur, modò tamen alia exprim
adeſt cauſa Confeſſionis faciendæ, ali
ſionem præſtabit omittere. Nec tame
tum reticet ex cauſa prædicta, primo q
aderit occaſio Confeſſionis integræ,
expectare poterit tempus neceſſarium.

35. *An reſeruatio ſola peccati ſit cau
Confeſſionis?* Quidquid alij docuerint,
tem cauſam non eſſe ac etiam inferior
tam reſeruata, quàm non reſeruata mani
eorum, quæ reſeruata non ſunt, directè
directa, donec directè Superior abſolu

36. *Eſt ne ſufficiens cauſa dimidiati
tis notitiam non dare?* Quando alius no
non agnoſcat, non eſt ſufficiens cauſa
mentum aliquod complici ſecuturum
autem alius adſit complicem non agno
feſſio poteſt.

37. *Excuſat ne ab integritate ignora*
ſit, excuſat, ſicuti naturalis obliuio; ſi v
niſi minima eſſet negligentia, quæ ſcil
non excederet: quando verò vincibili
ſed non eſt per ſe intenta, probabil

habitantis adhuc, ſed mouentis, ſiue ad
ingat,ſiue intra Attritionem conſiſtat. Præ-
niuerſalis eſſe debet, omnium videlicet
a mortalium, quæ remiſſa non ſunt; etiam
autem eſt Attritio etiam cognita. Secundò,
menti aliquis dolor exigitur, cum eſſentia-
, iſque efficax, & abſolutus cum propoſito
cætero.
ſſarius ſit dolor ſupernaturalis? Sufficit natu-
upernaturalis exiſtimetur.
um ne ad omnia peccata confeſſa ſe extendere
piam ex iis excluderetur, quod mortale eſ-
eret Confeſſionem.
non peccandi de cætero formale ne, an virtua-
ſide intercedente virtuale ſufficit,præſertim
nfeſſione. Ex defectu debiti doloris dari ne
informis,ſed valida?Poteſt planè,primò ſci-
aturali motiuo fuerit, ſupernaturalis autem
dò, ſi dolor ad omnia mortalia ſe quidem
culpabiliter tamen eius peccati obliuiſcatur,
ſe non extendit:vel ſi culpabiliter,ignoretur
rò informis Confeſſionis fictione recedente,
um effectum ſortietur.
n Clauium explica. Ea eſt ſoluendi,ac ligandi §. 3.
cleſiaſticus iudex dignos valet ad cœlorum *Claues.*
ere,& indignos repellere, Ordinis & iuriſdi-
s poteſtatem.
poteſtas Ordinis? Nil aliud quàm Character,
ina ordinatione Sacerdos deputatur, vt per
ntiæ foro iudex eſſe valeat.
nis poteſtas quid? Auctoritas,qua vnus alteri
ro Pœnitentiæ. Vtraque ad peccata remit-
, illa quidem in ipſa Sacerdotis ordinatione
er extrinſecam Eccleſiæ conceſſionem: vnde
tolli,illa nullo modo poteſt.
Pœnitentiæ, ſeu Confeſſionis eſt Miniſter? Solus §. 4.
maius,neque alius in extrema neceſſitate eſſe *Miniſter*
ris? Non ſufficiẽs eſt omnis Sacerdos,niſi fortè *Confeſ-*
è indigeret,aut tantùm venialia peccata cō- *ſionis.*
rtalia iam ritè confeſſa rurſum confeſſioni
Igitur iuriſdictio Ordini eſt adiungenda.
lex iuriſdictio? Duplex. Altera quidem Ordi-
vi proprij muneris eſt aliquis Superior alteri

ſi ſubditus eius eſſet, à Confeſſionali...
beri.

48. *Eſt ne ad delegandum ...* [cut off] *neceſſaria forma?* Nulla, ſola ſufficit ... porrò ratihabitionem de futuro non ... præſens enim Superioris conſenſus req... preſſus.

49. *Quot modis de facto delegata h...* Tribus. Primò, à iure reſpectu pœniten... ſorem eligendi conceſſa eſt poteſtas. S... ne, quo pacto Sacerdos quiuis in artic... libus peccatis, vel mortalibus iam con... Tertiò ab homine, ſiue ſit perſonalis, ſi... Religioſis per priuilegia tradita eſt; vn... cta Sacramentalis, & valida eſt, & pœni... teri amplius non tenetur.

50. *Quandiu iuriſdictio delegata dur...* uocatur; neque enim per delegantis m... ſequitur regulam gratiæ, quæ conce... pirat.

51. *De iuriſdictione delegata ex parte ... facultas Confeſſarium eligendi, diſſere.* I... Paſtores tres, ſcilicet Pontifex, Epiſcop... modi facultatem. De facto autem iu... Confeſſarium ſibi poteſt eligere: iure ...

fficienter indicent; nec ſatis eſt vt facultas pe-
btineatur.

*iritur ne vt Sacerdos, cui facultas hæc, ſeu iuriſdi-
r, idoneus ſit?* Ita planè. Adeſſe debet in primis
s, hoc eſt, fidelitas intentionis in conferendo Sa-
anctitas ad valorem Sacramenti non requiritur;
um, & licitum eſt neceſſaria. Secundò, ſcientia,
enitentis valeat diiudicare.

*l ſi ſcientia tanta non ſit, vt abſolutionis nouerit
mortalis peccati à veniali diſtinctionem?* Secun-
lem, & communem rationem inhabilis eſſet ad
entum conferendum. Tertiò requiritur appro-
ſcopo, niſi Parochiale beneficium obtineret. Por-
is ſimpliciter, pro omnibus eſt ex ſe locis appro-
ita qui pro certo loco tantùm, vel pro certo ge-
arum.

t huiuſmodi approbatio? Quandiu non reuocatur,
rtem (vt innui) concedentis expirat: quinimò
cauſa aſſero non poſſe reuocari.

*s ad Ordinariam iuriſdictionem pertinet etiam ca-
tio, hoc eſt, negatio iuriſdictionis circa aliquod pec-
, quanam crimina reſeruari poſſunt?* Peccata qui- — §. 2. *Caſus reſeruati.*
ilpæ ratione habita reſeruari valent, non tantùm
ſuræ, & de facto multa ſunt eo modo ab Epiſco-
a, licet à Papa omnia ferè etiam cenſuram ha-
ictam. Sola mortalia reſeruari poſſunt.

*id requiritur vti ſit valida reſeruatio, & vt ſit li-
na debent eſſe peccata, vt expediens reſeruatio ſit:
oteſtas tantùm in reſeruante adeſſe debet, ſaltem
is, qui tantùm delegatam habet confitenti pote-
iuſta, iuſta etiam cauſa exigitur. Vnde à Trident-
ie Pontificum decretis, paucos ab Epiſcopis re-
eoſque grauiores edicitur.

n nam ab iis poteſt abſoluere directè? Qui reſerua-
e Superior, iſque, cui à reſeruante commiſſa eſt fa-
agens ſi reſeruatum ſuo Epiſcopo caſum habeat,
ſt abſolui, cui in eo loco poteſt confiteri. Inferior
erdos non poteſt niſi in mortis articulo.

*etur ne Superior petenti ſubditò largiri poteſtatem,
tur?* Tenetur aliquando ex iuſtitia, aliquando po-
are. Si tamen graue damnum timeat, ex charitate,
eris debito concedere tenetur; ideoque regulari-
a ſe potiùs exhibeat. In eius quidem poteſtate eſt,

ſi ſubditus eius eſſet, à Confeſſa
beri.

48. *Eſt ne ad delegandum huiuſ*
ceſſaria forma? Nulla, ſola ſuffici
porrò ratihabitionem de futuro n
præſens enim Superioris conſenſus
preſſus.

49. *Quot modis de facto delegata*
Tribus. Primò, à iure reſpectu pœnit
ſorem eligendi conceſſa eſt poteſtas
ne, quo pacto Sacerdos quiuis in ar
libus peccatis, vel mortalibus iam c
Tertiò ab homine, ſiue ſit perſonali
Religioſis per priuilegia tradita eſt;
cta Sacramentalis, & valida eſt, & po
teri amplius non tenetur.

50. *Quandiu iuriſdictio delegata d*
uocatur; neque enim per delegant
ſequitur regulam gratiæ, quæ co
pirat.

51. *De iuriſdictione delegata ex pa*
facultas Confeſſarium eligendi, diſſere
Paſtores tres, ſcilicet Pontifex, Epiſ
modi facultatem. De facto autem
Confeſſarium ſibi poteſt eligere; iu

62. *Quandonam ab reſeruati-pu...*
... ? Semel à reſeruatis abſolutus ...
quolibet, cui poſſit peccata confiteri...
Aufert planè reſeruationem ſuperio...
feſſione apud eum facta omittat ali...
multóque magis ſi quis vitute labil...
alicuius reſeruati oblitus eſſet.

§. 6. *Confeſſionis ſigillum.*

63. *Sigilli Confeſſionis exprime obl...*
feſſarius obligatur Sacramenti ſig...
quodam naturali: tantáque eſt eius ...
tuenda Republica à quocumque ma...
rituali viola... liceat, nedum pro vit...

64. *Vndenam oritur obligatio hæc ...*
perfecta? Imò ex inchoata oritur, fa...
vero, ſed & exiſtimato.

65. *Quanam reticenda?* Peccata ...
ſtantiæ eorum, & omnia, quæ ad pec...
nifeſtata ſunt etiam publica peccata ...
feſſione. Porrò hæc omnia ita ſunt r...
nimè detegatur: alioquin de peccat...
ſi generaliter ſermo inſtituatur, mo...
fiat, non violatur ſigillum: ſatius ...
ſermonem incidere.

66. *Quinam ad ſigillum ſeruand...*
rius, interpres, vel nuncius, conſilia...

modis, tam directè, quàm indirectè. Vnde dicere *Hunc non abſolui.* Seruari debet verbis, ſignis, factis, n Ordine ad quamcunque interrogationem, quæ icio, ſiue extra illud fieri poſſet, debet obſeruari.

icet ne vti notitia in Confeſſione habita? Minimè, orali periculo reuelationis directè, vel indire-

licn ne pœnitentia imponi poteſt à Confeſſario? Non caria à pœnitente accepetur; nec actio vlla exter- exerceri, vnde probabilis ſuſpi[illegible] reuelationis poſ-

inam pœna ſubiacet ſigilli violator? Depoſitionis iudice inferendam incurrit, & in Monaſterium de-

quonammodo circa perſonam complicis ſecretum obſer- ſt? Abſque rationabili cauſa detecta in Confeſſio- ice, mortalis ex ſuo genere culpa committitur. Si liquod complici probabiliter ex reuelatione timea- are non licet; ſi tantùm id damni, quod ex notitia Confeſſori commiſſa ſequitur, tunc licet, quando rdos non adſit, cui complex ignoratus ſit. Porrò co- lo complicis peccatum tenetur ſeruare Confeſſor, ata pœnitentis: nec ea ſcientia licet vllo pacto vti, ifeſtari complicis perſona poſſit.

In de licentia ipſius pœnitentis vti Confeſſario li- ti complicis ſcientia in bonum pœnitentis? Licet; at r id fieri neceſſe eſt, ne iure conqueri complex

Quanam præcepta pertinent ad Miniſtrum Confeſſionis? §. 7. bet pœnitentis dolorem explorare; & ſi quidem non *Obſer-* m dolere agnoſcat, abſoluere non debet; tunc au- *uanda à* tò magis explorandus eſt dolor, & propoſitum non *Confeſ-* i de cætero, cum vel peculiaris reſtituendi ineſt obli- *ſario.* vel proxima eſt occaſio relinquenda. Secundò inte- ploranda prudenti interrogatione, tum Confeſſionis m progreſſu, & fine. Tertiò, cùm pœnitens eſt in e malo, vt inualidi matrimonij, ſi quidem de ve- s rei dubitet pœnitens, illam debet Confeſſarius quod ſi non profuturam credat admonitionem, oprium damnum vertendam, poteſt, & debet re-

nter pœnitentem & Confeſſarium opinionum varietas , pœnitente volente abſolui, Confeſſario autem abſo-

lutione indignum iudicante: quidnam præſtandum eſt? Sua adhærere Confeſſarius opinioni debet; quia tunc iudicis debet præualere ſententia.

76. *Quid ſi oriatur diſſidium ex eo, quod Confeſſarius proprius Sacerdos non ſit, & pœnitentem, audita eius Confeſſione, nolit abſoluere, quia ſibi videatur obligatus non eſſe: pœnitens autem abſolutionem efflagitet?* Pœnitentis ſententia Confeſſori ſequenda eſt; quia audita Confeſſione tenetur abſoluere.

77. *Si pœnitens vni probabili ſententiæ adhæreat, contrarium verò probabiliorem Confeſſor exiſtimet, quid?* Pœnitentis ſententiæ probabili, probabiliori reiecta, ſe debet Confeſſor conformare.

CAPVT VI.

De Satisfactione, tertia parte Pœnitentiæ.

78. Q*Vid eſt Satisfactio?* Voluntaria ſolutio, & quædam compenſatio iniuriæ Deo per peccatum illatæ, cum propoſito non peccandi ampliùs. Confert maximè ad pœnæ temporalis remiſſionem, quam per opera ſua iuſtus poſſit abſolutè obtinere.

79. *Quænam conditiones requiruntur vt quis per opera ſua temporalis obtineat remiſſionem?* Aliquot requiruntur. Prima, vt qui ſatisfacit in gratia ſit; quia dum in peccato moratur, nec pro remiſſis peccatis ſatisfacere poteſt, nec bona opera in illo facta vnquam ad ſatisfactionem reuiuiſcent ex opere operantis. Secunda, vt ſit viator. Tertia, vt opus liberum ſit moraliter bonum, & honeſtum, ſiue ſit ex conſilio, ſiue etiam ex præcepto, ſiue internum, ſiue externum. Quarta, vt ſit pœnale; ſcio probabile eſſe opus omne bonum & meritorium eſſe quoque ſatisfactorium. Porrò pro quolibet peccato ſatisfieri per quodlibet opus pœnale poteſt, ſi ratio habeatur ſolutionis pœnæ: non ita ſi ratio medicinæ ſpectetur. Etiam per pœnas extrinſecus illatas, v. gr. ægritudines, bella, aliáque incommoda ſatisfacere poſſumus, modò propter Deum voluntariè acceptemus. Quinta denique ex parte Dei requiritur eius permiſſio, vt opera noſtra infallibiliter ſatisfactoria ſint, & alterius vitæ pœnas remittant. Hiſce conditionibus opera noſtra de condigno ſatisfactoria dicuntur pro illa purgatorij pœna quæ peccato reſpondet, non adhuc plenè quoad pœnam remiſſio.

80. Im

n de Sacramentali ſatisfactione integrali quidem Sa-
arte non eſſentiali, diſſeras precor. Hæc planè ali-
er effectum ex opere operato, nempe eius pœnæ re-
n, quæ præter illam, quæ merito reſpondet operan-
tur. Datur per eam præſeruans auxilium ad pecca-
nendationem.

netur ne Confeſſor ſemper pœnitenti ſatisfactionem
Regulariter, & per ſe loquendo tenetur, non qui-
er per modum præcepti, ſed aliquando per modum
onnunquam ſpectato doloris documento externo
teſt abſoluere nulla impoſita pœnitentia.

s propterea in libera Confeſſarij voluntate reliſtam pœ-
ntia, ſeu ſatisfactionis impoſitionem? Minimè, ſed
tis debitis circunſtantiis imponi ab eo congruen-
actionem debere, & ex iuſta cauſa leuiorem, & nul-
alem aliquando ob dolorem affirmaui ſufficienti
itatem Sacramenti ſpeciali dolore, & illa clauſula
ta formæ abſolutionis: *Quidquid boni feceris*, &c.

ditiones ſatisfactionis Sacramentalis enumera. De-
pus moraliter bonum, perſonale regulariter, (ex
tamen Confeſſarij poteſt etiam per alium confici.)
articulare, & determinatum.

teſt ne huiuſmodi ſatisfactio impoſita tolli, & commu-
ſt tum ab eodem Confeſſario in Sacramento pœni-
n ab alio, ſed audita Confeſſione ſaltem in ſpecie,
Confeſſarius eſt primò; tum à Superiori Confeſ-
em modo. Profectò Indulgentiæ plenariæ applica-
riorem pœnitentiam extinguere. Denique inferior
nmutare in ordine ad ea peccata, in quibus habet
nem; nam circa reſeruata non poſſet niſi in neceſ-
facilis non eſſet ad Superiorem recurſus.

bet ne pœnitens pœnitentiam acceptare? Debet, &
ad id eum valet obligare, ſuppoſito quod ſe velit
ſubiicere. Eſt autem obligatio ſuo genere grauis.

poſſit in ſtatu peccati impleri? Profectò ad Sacra-
egritatem ſatis eſt eam in ſtatu peccati impleri; ſed
in eo culpam committi exiſtimo.

CAP.

Capvt VII.

Praxis circa materiam de Pœnitentia ex IESV *Doctoribus.*

§. I. De Contritione. 87. *Tenetur ne quis, ſtatim poſt peccatum contriti elicere?* Reſpondet *Gaſpar Hurtado d. 3.* gatiue, neque in diebus feſtis, neque quando immi aliqua magna calamitas, neque quando peccator babili periculo obliuionis omnium pecatorum. Q *ergo tenetur? Suarius in 3. part. tom. 4. d. 15. ſect. 6.* t rit ante articulum mortis, ſed ſine aliqua temporis natione. *Vaſquez* autem *in 3. p. tom. 4. quæſt. 86. ar* putat, peccatorem teneri tantùm in articulo morti ticulo, quando iuſtificari non poteſt per Sacramen præceptum contritionis obligat, quando eſt iuſti neceſſitas.

Hurt. Suar. Vaſq.

78. *Confitetur quis in mortis periculo cum attriti ta: tenetúrne contritionis actum elicere?* Non; quia tino aſſerente, ſufficit ad ſalutem attritio cognit cramento. Quod quidem incertum eſſet, ſi quis i ſus, in mortis articulo non eſſet de ſua ſalute ſecurus *dez prac. 2. lib. 2. cap. 4. num. 13.* & *Granadus in 3. par tract. 3. d. 3. ſect. 4. num. 17.* monens, melius qui in maximo periculo elicere contritionis act retur.

Fagund. Granad.

89. *Sufficit ne attritio ad delenda in homine iuſt venialia extra Sacramentum?* Negat *Vaſquez in 3. p d. 87. art. 16. dub. 1. num. 6.* quia cum ſit ſuo modo Deo, non debet remitti niſi ob dolorem conceptum Deum. At *Coninch de ſacr. d. 2. dub. 14. num. 124.* Suf tritionem edocet, & pluribus rationibus confirmat. uis illa receſſio leuiori pœnitudine vindicatur.

Vaſq. Conin.

90. *Sufficit ne cum Confeſſionis Sacramento: ſi n ſtimata contritio?* Reſpondet *Vaſquez in 3. p. tom. 4. art. 1. dub. 3.* ſufficere. *Debet ne eſſe attritio hæc omnium lium, cum eorum tantum (& nullius mortalis) ſit Confeſ* quia vnum veniale ſine alio remitti poteſt. *Hurtad d. 6. diffic. 10.*

Vaſq. Hurtad.

91. *Ob malum ne æternum debet quis pœnitere?* Ita vt attritio ſufficiat cum Sacramento. *An non ſuffic*

orale, v.g. ſalutis corporea nocumentum, bonorum amiſ-
ec. Negat *Suarius d.*20. *ſect.* 2. quia aliàs ſequeretur, Suar.
em poſſe ſe diſponere ad Sacramentum, & illius effe-
is naturæ viribus. At *Hurtado citatus* diſtinguit: ſi Hurt.
at de peccato propterea quod Deus in pœnam il-
im temporale immiſit, ſufficit. Si autem doleat ſine
ectu ad Deum, non ſufficit.

ebet ne contritio, aut attritio melioris vitæ propoſitum
? Ait *Bellarminus lib.* 2. *de Pœn. cap.* 6. *&* 7. propo- Bellar.
plicitum in ipſa deteſtatione implicitum non ſuf-
ed requiri explicitum; quia Tridentinum propoſi-
more Dei diſtinctum indicit. At *Granado in* 3. *part.* Gran.
*ract.*10. *d.*3. *ſect.*1. *num.*6. diſtinguit, exiſtimans in
ne requiri propoſitum formale, in attritione ſuffi-
ıale.

teſt ne cum propoſito non peccandi ſtare iudicium pro-
ecidentiæ? Aſſerit *Prapoſitus in* 3. *part. qu.* 86. *art.*1. Præp.
*m.*31.

quiritur ne contritio vel attritio in Confeſſione peccato-
iam ſemel fuere Confeſſione expreſſa? Ita quidem; quia
proxima Sacramenti Pœnitentiæ non eſt ſola Con-
etiam contritio. *Henriquez lib.*4. *cap.*26. *n.*7. Monet Henriq.
*l.*6. *diffic.*7. repetentem plura mortalia ſatis eſſe do-
no, ſi omnia legitimè confeſſa iam fuerint.

ebet ne contritio, ſeu attritio cum Confeſſione temporis
copulari? Ait *Hurtado d.*1. *diffic.*11. multum tempo- Hurtad.
intercedere, & abſolutionem pœnitenti dari toto
quo illius actus virtualiter perſeuerat: id eſt, quan-
xplicitè, nec implicitè retractatur; quia in forenſi iu-
od hoc exprimit Sacramentum, abſolutio, vel con-
o multo poſtquam cauſa fuerit diſcuſſa, ſolet exponi. Grana.
ıdo in 3. *part. contr.* 7. *tract.* 3. *d.* 3. *ſect.* 1. *num.* 7. pu-
ıalem doloris permanentiam ſufficere ad abſolutio-
illam debere explicari ſicut in cæteris euentibus, vt
rſeuerare dicatur, quandiu, ſi pœnitens interroge-
loluerit, poſſit ſine noua deliberatione reſpondere,
iteatur doluiſſe, & non retractaſſe dolorem, quia
iteri Approbat *Hurtadi* ſententiam *Prapoſitus in* 3. Præp.
ſt. 2. *dub.* 1. *numero* 30. aſſerens ſi quis veſpere
oloris eliceret, & mane accederet ad Confeſſio-
alio dolore, Confeſſionem hoc ex capite eſſe va-

n debeat dolor huiuſmodi eliti ante Confeſſionem?
Coninch

Coninch de Sacram. d.4. dub.6. num.4.conc.2. docet d
debere Confeſſionem præcedere, cumque non confe
ſolutionem qui Confeſſionem ſine dolore faceret, q
Hurt. poſtea ante abſolutionem doleret. Attamen cum
diſp. 6. diffic. 10. & aliis cenſeo hanc opinionem
lendam; ſufficit enim ſi dolor ante abſolutione
ciatur.

§.2. *De Confeſſionis neceſſitate, & modo.*

97. *Poteſt ne dari Confeſſio valida, ſed informis ex*
doloris? Negat *Layman, lib.5.tract.6.cap.9.num.* .. aſſ
tem *Henriquez lib.5.cap.11.n.1.* & alij, dari poſſe v.g.
quis ex morali negligentia, vel ignorantia quadam c
dolorem adhibet inſufficientem.

98. *Quandonam obligat Confeſſionis præceptum?* Se
anno, prætereà in mortis articulo, & quotieſcumque
liquit grauiter, vult Euchariſtiam ſuſcipere. *At C*
frequentia intra annum obligat ne, ſi adſit periculum
Fagund. *crimina recidendi, niſi Confeſſione muniaris?* Aſſerit *Fa*
Card. Lugo negat.

99. *An cum Confeſſionis neceſſitas vrget, teneatur q*
Turr. *fiteri per ſcriptum, ſi aliter non poſſit?* Aſſerit *Turrianus*
q.9.art.2.d.32, dub.2. Becanus de Sacram.c.37.q.7.num.
neceſſitas illa aut ex præcepto annuo, aut ex mortis a
ad adhibenda media haud difficultatis magnè obliga
non magnus labor peccata ſcribere; nec periculum p
tionis, cum poſſit ſcriptum ſtatim igni tradi. At alij
biliter negant; quia peccata ſcribere, & Confeſſario
tradere, & modus eſt inſolitus, & de ſe publicus.

100. *Tenetur ne quis ſaltem in mortis articulo per i*
Vaſq. *tem confiteri?* Negat *Vaſquez in 3. p. tom.4.q.99. art.*
Granad. ob prædictam rationem. *Granadus* autem *in 3.part.*
tract.1.d.9.ſect.6.num.28. teneri aſſerit; quia alioqui
bundus graue damnationis periculum ſubiret, cum
Fagund. tionem in illa inſtantia habere, difficile. Porrò *Fa*
pr.2.cap.6.num.8. docet, ſi moribundus habet prob
exiſtimationem quòd ſit contritus, non teneri in mort
ſtens illud per interpretem aperire. Si autem prob
dubitat, teneri cùm ex præcepto diuino, tum ex natur
priæ charitatis, ne damnationis periculo ſubiaceat.

101. *Ægrotus nec audit, nec loqui poteſt, contundi*
pectus, abſoluendus ne? Ita planè; quia adeſt tacita
illa enim ſigna in articulo mortis ſunt doloris in
Laym. ſtandi, & medicinæ requirendæ. *Layman. lib.5.tract.6*
num.4.

um ad pedes Confeſſarij proſtratus apoplexia cor-
ns Miſſam inchoaturus proferens illa : Confiteor
gritudine tenetur : abſoluendi ne vnus, & alter?
iatur ; (ait *Layman)* quia procedere ante pedes Laym.
;num eſt Confeſſionis gerendæ. Secundus au-
non exprimit verbum illud : *Confiteor Deo* ve-
nis affectum. Alij probabiliter vtrumque ab-
ſſeruêre.

ntus Confeſſionem petijt, aut ſigna pœnitentiæ de-
nfeſſario : accedens ne hic, poteſt abſoluere mori-
entur præſentes? Negat *Turrian. de pœn. q. 9. a. 2.* Turr.
l cum *Vaſquez in 3. p. tom. 4. q. 91. a. 2. dub. 1.* Vaſq.
ı abſolui poſſe; quia huiuſmodi Confeſſio non
:enti, cum adſtantes aſſerant petiiſſe, aut ſigna
xpreſſiſſe.

iam ad id teſtes requires? Vnus ſufficit, cum
præiudicio alterius. Ita *Sanctius ex Felino in* Sanch.
oportet Chriſtianum eſſe, ſed quicumque ſuf-
ım alibi me diſſeruiſſe recordor.

ne dari ſub conditione abſolutio moribundo, qui
m petijt, nec vlla ſigna pœnitentiæ dedit? Negat
j. cap. 10. num. 9. quia non poteſt dari abſolu- Henriq.
:ſt accuſatio. Scio aliquos aſſeruiſſe abſoluen-
:s vir vitæ quidem probatæ.

eminem teneri publice proferre peccata : rogo, an
ſſicit vnicum leue peccatum exprimere, aut
larare ſe pœnitentem, v. g. genuflexione, aut pe-
e? Affirmat *Hurtadus de Pœn. d. 9. diffic. 10.* Hurt.
poſſe ſic omnes in communi abſoluere : *Ego*
peccatis veſtris.

ine in Confeſſione eſt peccatum mortale? Men- §. 3.
:ato veniali veniale eſt, niſi illud veniale eſſet *De Con-*
ionis materia; quia tunc daretur abſolutio ſine *feſſionis*
:ramentum nullum eſſet. *Suarez tom. 4. in 3.* *integri-*
10. *num. 6.* Alij negant ; quia omne men- *tate.*
iali eſt res leuis, & parum lædit Confeſſarij Suar.

an aliquod peccatum commiſerim, vel an illud
l ita dubito, vt iudicium pro neutra parte ferre
o ſuſpenſus, & negatiuus : vel habeo aſſenſum
vtramque partem : teneor ne tale dubium confi-
.. ic..re. ſum. tom. 1. lib. 1. cap. 10. num. 66. At Sanch.
... tra... 2. d. 7. dub. 8. concl. 7. docet, nemi- Conin.
nem

nem teneri ad explicandum aliquod pecc
probabiliter iudicet, ſe deliquiſſe; quia pe
Præp. non debet. *Præpoſitus in 3.p.q.5.dub.3.num*
Laym. id probabile iudicat. *Layman. lib.1.tract.1.c.*
addit, ſaltem extra mortis articulum; q
præceptum dubia crimina confitendi.

109. *Quid, ſi dubito me peccaſſe, cum a*
vtramque partem, & ſit aquè probabilis aſſen
huiuſmodi piaculum confiteri; quia cum
non deliquiſſe, vel iam peccatum eſſe c
Suar. hanc ſequi opinionem. *Suarius in 3.part. to*
num.6.

110. *Probabilius ſi iudico, me deliquiſſe, a*
Conin. *ſum, quid geram?* Aſſerit *Coninch. de Sacram.*
confiteri te debere cum dubio, & gradu prob
periculo errandi circa Confeſſionis integr
Alij probabiliter affirmant, non teneri; qui
nionem probabilem relicta probabiliori, ſ

111. Me deliquiſſe grauiter recordor, ſe
lapſa eſt è memoria: teneor ne confiteri? T
illa generalitate aperire; quia peccatum n
Laym. eſt materia ſufficiens, imò neceſſaria Conf
lib. 5.tract.6. c.12.n.7.

112. *Dubium peccatum, aut in genere, conf*
Turr. *ne certior factus, certum vel in ſpecie confiteri*
nus de Pœn. q.9. a.2. d.29. dub.6. quia pecca
ſunt in conſcientia pœnitentis: hoc autem
Sanch. minatum ita, & certum nunquam apertum
chez ſum. tom.1. lib.1.cap.10.num.69. excipi
cato mortali, aut veniali; nam ſi quis con
factum, dubius, an fuerit mortale, iam p
catum manifeſtauit, nec aliqua circunſtan
currit,

113. *Poteſt ne Confeſſio eſſe integra formali*
terialiter? Poteſt, v. g. ſi ſurdus, aut mutus,
linguæ non poſſit omnia peccata exponere
fitetur, mortis vrgeat periculum: ſi mors im
in naufragio, & bello: ſi pœnitens morbo c
retur: ſi quis debet confiteri alicui, cui no
peccatum explicare: ſi pœnitens habeat re
feſſarius non poſſit abſoluere: ſi Superior
reſeruata. Hiſce omnibus in caſibus pœ
cum onere faciendi integram Confeſſione

tate. Omnia ex *Henriquez lib.5. cap.12. num.3. Saa v. Abſo-* Henriq.
utio num.9. & alijs. Saa.

114. *Poteſt ne dimidiari Confeſſio, quando non poteſt ſine* *naui ſcandalo omitti Communio, & aliunde Confeſſio longa* *neceſſaria quidem perfici non poteſt?* Docet *Granadus in 3.part.* Granad. *tr.7. d.5.ſect.3. num.20.* poſſe pœnitentem præmiſſa con-itione, communicare; ſi verò contritio non eliceretur, & meretur prudenter non elicienda, poſſe Confeſſionem di-idiatam præmittere, ne alioquin nouum peccatum per-etret.

115. *Vtrum ſit integra Confeſſio formaliter; in qua peccata,* *ua non æſtimantur peccata, omittuntur?* Quis dubitet? Mo-et *Layman lib.4. tract.6. cap.8. num.3.* huiuſmodi ignoran- Laym. iam inuincibilem contingere etiam poſſe in pollutione vo-untaria. Addit *Reginaldus tom.1. lib.6. cap.5. ſect.3. n.153.* ſi Regin. gnorantia eſſet vincibilis, & mortifera, non irritare Confeſ-iones; ſed ſufficere, peccatum ignoratum, adueniente mala ide manifeſtare. Non ſubſcripſerim.

116. *Scio præmitti debere examen ad Confeſſionis integrita-* §.4. *m: tenetur ne quis peccata ſcribere, ad accuratiorem diſcuſſio-* De Con- *nem?* Non; quia non adeſt præceptum conſeruandi memo- *feſſionis* iam peccatorum, ſed aperiendi ea, quorum recordaris. *Vaſ-* *exami-* *quez in 3.part. tom.4. quæſt.90. art.1. num.14.* Suadendam au- *ne.* em eſſe peccatorum ſcriptionem monet *Coninch. in 3. part.* Vaſq. *7. dub.9. num.72.* quia hac in re laudanda diligentia, modò Conin. crupuli vitentur.

117. *Qui inuincibiliter putat ſe ſufficiens examen adhibuiſ-* *e, cum ita non ſit: inualida ne Confeſſio?* Minimè. At ſi vin-ibiliter, inualida eſt Confeſſio; quia accedens abſque exami- ſufficienti peccat mortaliter in ipſa Confeſſione. Sic *Vaſ-* Vaſq. *quez quæſt.92. art.2. & 3.*

118. *An Confeſſio generalis integritatem requirat?* Quo peccata aliàs confeſſa non requirit. Dicit quis confeſſario, velle cum ipſo confeſſionem generalem gerere, non ideo etur omnia mortalia exprimere; quia quamuis mentia- id tamen parum refert ad Confeſſarii iudicium, cum ad s forum non pertineat. *Henriquez lib.2. cap. 12. num.2.* Henriq. *lit.D.*

119. *Dixiſti debere repeti Confeſſionem, quando fuit inualida:* §.5. *iteranda, ex eo, quod facta fuerit alio fine principaliter, quàm* De Con- *remiſſionem peccatorum?* Non; dummodo remiſſio inten- *feſſionis* tur ſaltem vt finis minus principalis, & in eo non peccetur *iteratio-* rtaliter; quia tali in caſu eſt intentio recipiendi Sacra- *ne.*

 mentum,

Vaſq. mentum, & omnia ad eius valorem requiſita. *Vaſq. art. 3. dub. 2.*

120. *Si Confeſſio inualida iteranda coram eodem C eſt, & hic neque in confuſo recordatur pœnitentis ſtatu pœnitentiam iniunctam; rogo, an ſufficiat, pœnitentem verbo accuſare de omnibus peccatis confeſſis, ſacrilegio, to, quod obticuiſſet, v. gr. ex quo Confeſſio inualida fuer*

Hurtad. Non ſufficit (ait *Hurtadus de ſacr. d. 8. diffic. 8.*) ſed aliqua ſaltem confuſa Confeſſio, & explicatio con torum, quantum ſufficiat Confeſſario ad taxandan

Gran. ter pœnitentiam. At *Granadus in 3. part. contr. 7. tra num. 5.* contrarium aſſeruit; quia nulla ratio, no imponendum tam graue onus pœnitenti in materia ficili. Porro illa repetitio (ait) in ſpeciali non req hoc, vt verum ſit pœnitentem omnia peccata eſſe c quia iam ſupponitur in inualida Confeſſione aper que requiritur, vt Confeſſarius proportionatam pœnitentiam; quia ſupponitur iniunxiſſe, & à pœni ſe impletam. *Quid ſi impleta non fuiſſet?* Pœnitent cum tanto rigore proportionanda, vt non poſſit a rationabiliter imminui.

§. 6. *De Contritione, & Confeſſione, varia.*

121. *Eſt ne contritus qui mauult fuiſſe mortuum, qu offendiſſe?* Contritum videri ſi id ex Charitatis moti dat, ex Lopez *Saa* affirmat.

122. *Num ſufficiens cum Sacramento dolor eſt, d non ſatis doleam?* Idem *Saa* ex Nauarro aſſerit ſuff eſſe; itémque diſplicentiam ex peccato cum prop uendi.

Saa.

Saa. 123. *Infirmus in articulo mortis conſtitutus tenetu gore, & ex præcepto de omnibus peccatis mortalibus, miſit in vita, actum contritionis elicere?* Minimè, ſe Confeſſio cum attritione cognita de ſolum non c quia Tridentinum docet ad ſalutem & gratiam à Do trandam attritionem cognitam cum Sacramento P

Conin. tiæ ſufficere. Optimum tamen factu cum *Coninck* articulo mortis ob Dei amorem perfectam de pecca rem excitare.

124. *Moritur quis abſente Confeſſario, tenetur ne re memoriam omnia peccata ſigillatim, vt de illis contritio*

Laym. *eliciat?* Negatiuè cum *Laymano* reſpondeo; ſufficit illa in vniuerſum deteſtetur.

125. *Pœnitens bona fide ſua peccata aperuit, ſolo Confeſſario reſedit ob ſurditatem, ſomnolentiam,*

va

em : validè ne & fructuosè abſoluitur à non percipien-crimina confeſſa ? Ita planè, modò pœnitens poſtea :ns vnum, vel plura peccata mortalia non fuiſſe â rio intellecta, ea ſola cum aliis poſtea commiſſis iti Confeſſione iterum aperiat. Sic *Laymanus*, & Laym. z.

Per ignorantiam quis aliquod peccatum in Confeſſione quod erroneè putaret tale non eſſe, ſi poſtea cognouerit mortale, tenetur ne priorem Confeſſionem repetere ? Ex ·, *Vaſquez*, & *Cardin. Lugo* cenſeo non teneri, etſi Regin. cibilis fuerit : ſed tantùm quod fuit omiſſum con- Vaſq.

'oſt confeſſionem aliquam inualidam, fecit quis debitè Lugo. *·me lias, in quibus ex obliuione non eſt confeſſus inua-ſſionis ·fectum : an opus ſit omnes Confeſſiones priores* Ex placito *Vaſquez, Card. Lugo*, & *Toleti* aſſero opus Vaſq. ſed ſufficere ſolum nullitatis defectum, & peccata Lugo. ſſione explicata aperire ; quia Confeſſiones mediæ Tolet. :luerunt.

confiteor de peccato, vt dubio poſt ea comperio me illud commiſiſſe : teneor ne illud iterum vt certum in Con-ſerire ? Teneris *Turriano* & *Sanctio* authoribus; quod on procedit, quando pœnitens integrè confeſſus eſt, Turr. it, dubitans tamen an eſſet mortale ; quia ad Con- Sanct. valorem non eſt neceſſum pœnitentem, aut Con-ſcire determinatè peccatum illud eſſe mortale,

Teſtis ſimul rogatur de pluribus articulis, ſub iura-in omnibus mentitus eſt : tenetur ne in Confeſſione in omnibus eſſe mentitum ? Minimè, ſed tantùm de-: : Tranſgreſſus ſum iuramentum ; quia tantùm eſt ccatum. Sic *Sanchez*. Vnde *Fagundez* vnum tantùm Sanch. i committere ait, qui ſæpiùs vouit, aut iurauit, ſe ıcturum, violando votum, aut iuramentum, neque uiſtantiam repetiti voti aut iuramenti eſſe aperien-:onfeſſione. Addit *A·gi·s* eum, qui voto vel præce-bitus eſt ludere, ſi tota nocte cum quatuor vel quin-t, vnicum peccatum committere.

Diu quis fuit in ·rauo ſtatu, & inueter·t· ·ius nſuetudine, nec poteſt numerum diſtinguere. Satisfa-*Suarius* docet) tempus, quo in tali ſtatu vixit, de- Suar. ›. Tamen debet præter tempus præcipuas peccato-:ies dinumerare, v. gr. ſi peccauit cum coniugato, af-

 fine.

ſine,Sacerdote,&c.Colligit hinc *Fagundez* haud eſſ
dos ruſticos,ad priores Confeſſiones repetendas ſin
catione,numero, & diligentia factas.

131. *An in eodem actu phyſico plures malitiæ mo*
mero diſtinctæ inueniri poſſint in Confeſſione exprimend
Vaſq. niuntur planè, *Vaſquez* authore, v. gr. qui ſtatuit p
Quadrageſimam non ieiunare, tot peccata commit
ſunt dies Quadrageſimæ. Qui eodem verbo lædi
famam trium,tribus criminibus implicatur. Qui v
bo decem ad peccandum inducit, decem commiſi
denique coniugatus,qui cum alterius vxore adulteri
mittit, bis contra iuſtitiam peccat. *Qui tres Cleric*
Molin. *cidit ictu, in quot incurrit excommunicationes?* In t
Salas. *lina* & *Salas* aſſerentibus; ſecus qui ter eundem
vulnerat.

132. *Repetit quis ſæpiùs eodem actu, & tempore ea*
Regin. *ſphemiam, Reginaldus* docet vnum tantùm blaſphe
catum commiſiſſe in Confeſſione aperire debere. N
eſſe exprimere quænam verba contumelioſa in I
Sanctos fuiſſe prolata;quia omnes contumeliæ eiu
cici ſunt.

133. *Habet quis caſus reſeruatos, vrgétque com*
aut faciendi ſacrum neceſſitas: poteſt ne ad vitandam g
famiam, confiteri ſolum peccata non reſeruata, & reſer
cere: vel elicere actum contritionis, & abſque præuia C
ſic communicare? Vtrumque affirmo probabiliter.
tantùm attritus eſſet, poſſet confiteri inferiori Sacer
reſeruata.

134. *Vocauit quis proximum ebrium, furem, &c.*
in Confeſſione illicare: toties contumelia proximum affic
Azor. mat *Azorius* ſufficere; quia omnes contumeliæ
ſpeciei ſunt,& conueniunt in ratione formali, quæ
tio alterius famam lædendi.

135. *Duos quis adit Confeſſarios, quorum alteri mor*
teri venialia confitetur, vti bonam famam apud ordinar
Suar. *feſſarium tueatur: rogo num delinquat?* Cum *Suarez* a
delinquere; quia eſt Confeſſio integra, neque eſt ve
criſis, neque mendacium. Admonuerim tamen per
poſſe eſſe peccatum mortale, ſi ob hanc cauſam pœ
occaſione peccati mortalis maneret.

136. *Accedit quis ad Confeſſarium (rurſum quærit*
cens ſe facturum generalem Confeſſionem: debet ne om
Henriq. *talis aperire?* Negatiuè reſpondi cum *Henriquez*, E

ione alia expiata. Addo, facientem Confeſſionem ge-
ı, & nolentem manifeſtare ſe aliquod peccatum ab
Confeſſione commiſiſſe, poſſe illud inter alia peccata
ınfeſſa aperire. Sic *Lugo* & alij. Lugo.

*Confeſſio ſine venialiter malo peragitur : redditur ne
ualida?* Minimè (*Vaſquez* docet) quandiu ſuſcipiens Vaſq.
: non peccat mortaliter.

*Confitetur quæ peccata præterita olim confeſſa: tenetur
re nouum dolorem?* Teneri aſſero cum *Henriquez* & Henriq.
, quia debet ſemper adeſſe nouum motiuum erube- Filliuc.
,& doloris, quoties quis confitetur. Profectò neceſſa-
ɔn eſt de omnibus de nouo dolere, ſufficit de vno vti
ialibus certum eſſe diximus.

*Verecundia prohibitus, non audeo peccata ore confiteri:
per ſcriptum?* Non peccare te mortaliter *Vaſquez* af-
modo Sacerdos præſens ſit. Vnde (vti adnotat *Layma-* Laym.
ægrotus præ faucium dolore, ægrè poſſet ore confiteri,
ıutem facilius per ſchedam, omnino abſoluendus eſſet
ɔnſuetudo ore proprio confitendi, in hoc caſu tam gra-
ıon obligat.

. *An teneatur (rurſum rogo) per interpretem pecca-
ire?* Dixi non teneri, ex *Vaſquez*, quia eſſet aliquo Vaſq.
publica Confeſſio. At ſi ægrotus probabiliter dubitat,
eat contritionem, tunc tenetur ex charitate per inter-
ı confiteri, ſi aliter nequit; ne ſe exponat damnationis
lo. *Poteſt tamen (addo) peccata maioris infamiæ ſubti-*
Poteſt; imò cum *Coninch* probabiliter aſſero poſſe Conin.
eri aliqua peccata venialia in ſpecie & generatim om-
ɔrtalia. Attamen ſatius conſulendum omnia ſpeciatim
ıa aperiri, quia interpres tenetur obſeruare ſigillum,
i.

. *Nullum (dixiſti) poſt mediocrem adhibitum in diſcuſ-
nſcientiæ diligentiam in ordine ad Confeſſionem teneri
ıs de anteacta vita cogitare. Quid ſi aliquid occurrat,
xplicatum in Confeſſione non videatur?* Poteſt ſibi pœ-
perſuadere, illud cum cæteris fuiſſe memoratum. Ex
ez.

.. *Poteſt Confeſſarius propter delinquendi conſuetudinem* §. 7.
tionem differre? Quidquid alij arguant in contrarium, *De Ab-*
cum *Suario* iudico. *ſolutio-*

ı. *Pœnitens vnum tantùm peccatum confitetur, quod re-* *ne.*
um eſſe videtur, at Confeſſarius probabiliter credit non eſſe Suar.
tum : valet abſolutio? Valere crediderim cum *Leſsio*, Leſſ.

 quia

quia probabilis Doctorum opinio facit, vt Eccle
dat Confeſſario iuriſdictionem.

144. *Dubito de pueri capacitate quoad vſum r*
ei abſolutionem ſub conditione ſaltem animo re
Laym. in dubiis pœnitenti fauendum. Sic *Laymanus*.

145. *Debitor eſt in mora ſoluendi, ſæpius co*
que reſtituit, habet tamen animum reſtituendi? pe
Molin. *taliter, vel eſt ei neganda abſolutio?* Cum *Molin*
reſpondeo, ſi ex illa dilatione detrimentum c
ſequitur.

146. *An abſolutio ab excommunicatione à laico*
homini data valida ſit, ita vt in loco ſacro poſſit ſep
aliqui cenſent hominem laicum hæreticum in ar
Auila. tis abſoluere poſſe ab excommunicatione. Sequor
ſententiam cum *Auila*; quia ſolis Sacerdotibus
eſt conceſſa facultas.

147. *Poteſt ne Confeſſarius alicuius Iubilæi vir*
reſi occulta pœnitentem abſoluere? Non poſſe, ſi n
Suar. mentalis *Suarius* docuit Attamen *Fagundez* &
graues Authores contrariam aſſeruere. *Henriquez*.
& alij cenſent Epiſcopos vigore Tridentini poſſe
occulta abſoluere, nec per Bullam Cœnæ illi pote
gari. At Sanchez & alij probabilius contrariæ adh
tentiæ quam ſequor.

Molin. 148. *Poſſunt ne Prælati Regulares ab hæreſi ac*
ſubditos abſoluere? Aſſero ex *Molina* minimè poſſe: h
tamen regularem non ſolùm ab Inquiſitore abſo
poſſe obtinere, ſed ex licentia Superioris ſe Epiſcop
re, & ab illo abſolui, etiam Superiori renitente. Id qu
Sanch. procedit, quando Prælatus iniuſtè licentiam deneg
fectò (vti ex *Sanchez* didici) Inquiſitores Hiſpani
ab hæreſi abſoluere non ſolùm in foro externo, ſed
conſcientiæ foro; ita vt quilibet Inquiſitor eandem
Confeſſario poſſit facultatem impertiri.

149. *Quonam à crimine ad Tribunal S. Inquiſit*
ſtanti abſolui poterit quiſnam Cruciatæ virtute? Sort
maleficium, ſuperſtitio, magia, adoratio Dæmonum,
tio in Confeſſione, blaſphemia hæreticalis, lectio l
hæreticorum, defenſio eorum, & id genus alia, qu
committat, modò non habeat errorem in intellect
rebus fidei bene ſentiat poterit Bullæ Cruciatæ
Suar. quolibet Confeſſario abſolui; quia hæc Bulla ſolam
hæreſim. Ita *Suarius*.

Abſoluendus ne moribundus iterum rogarim, qui à ario tantùm nutibus abſolutionem petit? Abſoluendum ex *Suario*; quia Deus à nobis aliam confeſſionem non Suar.
quàm quæ nobis hîc & nunc eſt poſſibilis. Profectò
ndus, qui vſu ſenſuum amiſſo pectus tundit, oculos ad
tollit, eſſe abſoluendum ſub conditione, aſſerebat *Lay-* Laym.
licet dubium ſit num hæc ſigna ex dolore, an ex mor-
uſtiis oriantur; quia illo articulo hæc pectoris tunſio
enſetur peccatorum confeſſio. Porrò in caſibus in præ-
& ſupradictis in quibus moribundus (ſeu confeſſario
teſtantibus præſentibus ſigna dediſſe, ſeu præſente
dente) poteſt abſolui, Sacerdotem non tantùm poſſe,
ere ratione charitatis cum *Vaſquez* aſſero; nec neceſ-
eſſe ſi ex opinione probabili abſoluit, ſub conditione
tionem impertiri; quia hoc tantùm debet fieri in du-
oprië dicto, non autem in opinione.

. *Succeſſiuè quis, & ſine notabili interruptione multorum omes excipit in ſtatu peccati mortalis: committi ne tot ia lethalia, quot confeſſiones audit?* Profectò ſemper §. 8. De Confeſſario.
aui tot peccata committere, quod abſolutiones im-
ir; quia toties Sacramentum efficit, quoties abſoluit. At
dez ex Roderico accipiens aſſeruit peccatum vnum Fagund.
n committere, ſufficeréque ſi in Confeſſione dicat:
iiſtraui Sacramentum pœnitentiæ in peccato mortali.
nihi improbabilis videtur opinio propter actionem
uatam. Imò doctiſſimus vir ex Societate noſtra *Al-* Alph.
us Vaſquez de Theologia morali optimè meritus aſſe- Vaſq.
ntentiam poſſe defendi ex paritate Epiſcopi ſucceſſiuè
terruptione multos confirmantis, qui vnico ſeſe ad-
it Sacrilegio.

Confeſſarius ex ignorantia vincibili non obligauit pœ-em ad reſtitutionem, cùm deberet: tenetur ne ipſe reſti- *Suarius* negatiuè reſpondet, modò pœnitenti obligato Suar.
iere non dicat, vt non reſtituat, vel cogat reſtituere,
on tenetur.

. *Suppono confeſſionem priorem inualidam fuiſſe ob pec-velatum: ſi confeſſor ſaltem confuſè recordetur pœnitentis , tenetur ne pœnitens propria peccata repetere?* Non teneri *Vaſquez* affirmo. *Quid ſi nec in confuſo recordetur, ſed n ſciat ſibi fuiſſe confeſſum, & ita abſoluat?* Validam eſſe Vaſq.
tionem *Laymanus* ait; peccare tamen Confeſſarium; Laym.
non poteſt rectè circa pœnitentiam imponendam ſuo
re fungi.

154. Scit

154. *Scit Confeſſarius pœnitentem commiſiſſe pec nonеſſe confeſſum ; debet illum abſoluere ?* Iudico c non debere ; quia non eſt forma Sacramenti no applicanda.

155. *Intelligit Confeſſarius pœnitentem ignora cibili, vel ſaltem non culpabili laborare , & nullum ctum ex admonitione, ſed potiùs animi inquietudinem*
Suar. *ſcandala : an diſſimulare debeat ?* Affirmat *Suarius* ; admonitio nihil ſit profutura, ignorantia pœniten ſabit à peccato.

156. *Licet ne Confeſſario pœnitentem de complic ad ipſius correctionem interrogare ?* Negatiuè reſpo
Gord. *Gordono* & aliis ; quia finis Sacramenti Pœnitentiæ tentis iuſtificatio, non emendatio complicis.

157. *Dubium eſt de Sacerdotis iuriſdictione : nu ſit ſequi opinionem probabilem probabiliori relicta*
Sanch. *Sanchez* docet. *Quid ſi non adſint rationes, ſed*
Suar. *heret animus ?* Non poteſt (authore *Suario*) Sace ſoluere niſi vrgente neceſſitate , idque cum oner peccata iterum confitendi Sacerdoti certam habe dictionem.

158. *Aſſolent incautè ſeſe gerere Confeſſarij in do de quibuſdam peccatis pœnitentes, maximè fœmin. an teneantur huiuſmodi interrogationibus vti, ſi a*
Conin. *poſſint ſtatum pœnitentis agnoſcere ?* Reſpondeo cum præſtare aliquando Sacerdotem minùs perfectè p pœnitentiis agnoſcere, quàm vel illi, vel ſibi ſcanda nerare.

159. *Confeſſarius quis in Burgenſi Diœceſi approb non in Valliſoletana: rogo num poſſit pœnitentem Burgen*
Suar. *ceſis in Valliſoletana abſoluere ?* Poſſe iudico cum *Sua* cum huiuſmodi Confeſſarius habeat iuriſdictionem ſonas pœnitentium, non eſt territorij ratio habenda.

Sanch. 160. *Sufficit ne ratihabitio de praſenti, vt Sacerdo poſſit Confeſſiones audire?* Sufficit; (*Sanctium* ſequor) ratihabitio de præſenti eſt tacitus conſenſus, & interpr qui ſufficit.

161. *Confeſſarius ſecularis Burgenſis Diœceſis potes nitentem Valliſoletana Burgis commorantem à caſibus leti reſeruatis abſoluere, qui quidem Burgis non reſe*
Henriq. Poſſe exiſtimo cum *Henriquez*, modò id non fiat i Ordinarij fraudem ; quia quilibet iuxta forum loci eſt, iudicandus.

[redacted]

. *Poteſt ne Confeſſarius in vna approbatus Diœceſi vbi-*
udire confeſſiones per Bullam, vel Iubilaum, abſque noua
arij approbatione? Cum *Henriquez* affirmo; quia & poteſt Henriq.
cumque eligi in Confeſſarium, Bulla enim ſolummodò
:it Confeſſarium ab Ordinario eſſe approbatum. Idem
us de habente beneficium Curatum aſſerit: quia talis Suar.
ridentinum eſt abſolutè approbatus.

. *An poſsit Epiſcopus approbationem ſemel conceſſam ad*
iones audiendas reuocare? Sine iuſta cauſa (*Suario* affir- Suar.
:) non poteſt: imò nec debitè præſentatum, & examina-
:iicere; quia poteſtas illi data eſt in ædificationem, &
euocatio, vel reiectio eſt nulla.

. *Approbatus quis eſt cum limitatione ad confeſsiones*
m, non autem fœminarum audiendas: poteſt ne priuilegio
à fœminis eligi? Poſſe docet *Henriquez*; quia eſt ſimpli- Henriq.
ipprobatus ſi quidem illa limitatio ex defectu ætatis,
cientiæ apponitur.

. *Poſſunt ne Epiſcopi reſtringere Religioſorum approba-*
ad audiendas confeſsiones virorum ſolummodo? Ex iuſta
poſſe *Suarius* aſſerit. *Quid ſi limitatio iuſta cauſa ca-* Suar.
Eſſe inualidam ſentit *Henriquez*. Iudico non faciliter Henr.
nodi cauſam adeſſe, cùm Clerici viginti & quatuor an-
i ſeculares quidem, quid tam ſpirituali inſtituto non
nbuti per beneficium Parochiale ſine vlla limitatione
entur.

. *Quid ſi Religioſus ex odio ab Epiſcopo non approbare-*
robabile reputat *Fagundez* poſſe confeſſiones audire; Fagund.
ſo iure approbatus in *Clement. Dudum, de ſepult.* quam
no à Tridentino minimè reuocatam.

. *An Prælati Religioſorum poſſint ſine approbatione Or-*
confeſsiones audire? Quidquid affirmet *Henriquez*, Henriq.
uario iudico ſecularium minimè poſſe audire con-
es.

. *Poteſt ne Parochus ad ſuorum excipiendas confeſsiones*
m Sacerdotem ab Epiſcopo non approbatum exponere?
:deſmam & alios affirmatiuè reſpondere, non obſtan-
entini decreto. Attamen cum *Suario* & *Vaſquez* aſſero Suar.
è probabile eſſe poſt DD. Cardinalium Tridentini Vaſq.
etum declarationem. Profectò quando quis ſemel ap-
us eſt ab Epiſcopo aliquo, poterit vbique ſeu à Paro-
u à Superiore Regularium ad ſuorum confeſſiones au-
s aſſumi, abſque noua Ordinarij approbatione, vti
s affirmat.

§. 9. 169. *Dubitatur num caſus reſeruatus ſit aliquod*
De Caſi- *eſt ne reſeruatus?* Reſpondeo cum *Suario* præſumi
bus re- reſeruatum, poſſéque pœnitentem abſolui; quia
ſeruatis. odioſa quidem ſtrictè interpretanda.

Suar. 170. *Caſus à Superiori reſeruati pertinent ad*
Azor. Non pertinere docet *Azorius*; quia ad Religionis o
tenentur.

171. *Reſeruato lapſu carnis, quidnam cenſetur reſ*
Henriq. Aſſerit *Henriquez* & *Granados* cenſeri reſeruat
Gran. ſolum, quod ſecundùm quantitatem operis externi
ſola relatione ad conſenſum internum, certò co
mortale.

172. *Poteſt ne Superior Regularis ſibi reſeruare tact*
Suar. *cumque, & oſcula?* Minimè; (*Suarius* ait) quia n
prehenduntur verbo: *lapſus carnis voluntariè op*
ſummati. Secus, ſi tactus impudici, quia nunqua
ferentes.

173. *Obtinuit quis licentiam aliquam abſoluendi*
uatis: poteſt ne etiam abſoluere ab iis, quæ poſt conceſſ
Præp. *tiam commiſit?* Ex *Præpoſito* & aliis reſpódeo affirmati
conceſſio tacitè intelligitur de ſimilibus caſibus, qui
lam conceſſionem Clauibus bona fide ſubiicientur.
verum arbitror etiam ſi petens licentiam ſcripſiſſet
relapſus periculum, ſi id bona tunc fide fecerit.

174. *Dixiſti habentem reſeruata, ſi confeſſus eſt*
Superiori, vel habenti poteſtatem abſoluendi, & ſi per
Conin. *nem omiſerit reſeruata, tolli reſeruationem, vti Conin*
quid, ſi quando confeſſus eſt reſeruata, inualidè, id eſt, ſi
Præp. *confitetur?* Tollitur reſeruatio *Præpoſito* authore.

175. *Superior abſoluit ſubditum tantùm à reſeruati*
nam ei faciendum, vt ab aliis abſoluatur? Teneri po
ipſa reſeruata cum non reſeruatis inferiori Sacerdo
Conin. teri. Ex *Coninch* accepi.

176. *Abſoluitur quis in articulo mortis à reſeruati*
*ferio*rem Sacerdotem: tenetur ne, ſi conualuerit, coram*
Suar. *comparere?* *Suarius* non comparendum docet; quia i
articulo nulla reſeruatio. Alia eſt ratio de Cenſur
ſeruatione, de qua ſupra.

177. *Subditus ex facultate conceſſa (v.g. ob peregrin*
abſoluitur à reſeruatis cum onere comparendi: tenetu
Vaſq. *parere?* Non teneri affirmant *Vaſquez* & *Hurtado*, ſi
Hurtad. ſolutionem dictum onus ignorauit.

178. *Epiſcopus in caſum incidit reſeruatum ſumm*

[redacted]

eſt ne ab'olui à ſubdito? Poſſe abſolui à caſu,à quo ipſe
alios abſoluere aſſerit *Suarius*,delegando eam facultа- Suar.
teri. Porrò & Epiſcopi Vicarius, qui habet poteſtatem
legandi,poteſt abſolui ab alio,ſi in caſum Epiſcopo re-
um incidit; quia ſubdelegatus à Vicario primi dele-
vice fungitur,& perinde eſt, ac ſi ipſe primò delegans
iſſet. Quam doctrinam Superioribus Regularium ac-
ioda,ſi aliàs non prohibeantur.

1. *Poteſt ne Confeſſarius pœnitenti imponere in Sacra-* §. 10.
lem ſatisfactionem opus pœnale applicandum pro anima- *De ſa-*
rgatorij,vel orationes pro illis recitandas? Poſſe *Turrianus* *tisfa-*
ffirmat,licet alij negarint. *ctione.*

. *Eſt ne imponenda pœnitentia ſub obligatione?* Suffi- Turr.
r eſſe Sacramentalem, ſi per modum conſilij imponа-
cet *Suarius*, qui addit opus alioqui præceptum poſſe Suar.
ndo in pœnitentiam iniungi. *Satisfacit ne pœnitens*
inium ab Eccleſia indictum, ſi Sacerdos iniungit ieiunium
è? *Coninch* negat,niſi ex Confeſſarij verbis aliud col- Conin.
ſſet.

. *An poſſit Confeſſarius pœnitentiam omnino liberè fa-*
m arbitrio pœnitentis imponere? Ex *Suarij* ſententia affir- Suar.
n ſemper requiri,vt aliquod opus in particulari iniun-
præſertim ſpiritualibus perſonis: ſed ſufficere,ſi dicat:
o tibi pro pœnitentia quidquid hodie,vel hac hebdo-
oni feceris,vel mali paſſus fueris.

. *An poſſit per alium impleri pœnitentia?* Poſſe aſſerit
s, modò iuſta adſit cauſa. Suar.

. *Valet ne Confeſſarius pro pœnitentia iniungere pœni-*
t à ſacra abſtineat Communione? Scio nuper Ioannem
z negare,ſed cum doctiſſimo *Fernando* de *Salazar* Salaz.
uiuſmodi abſtinentiam locum pœnæ fideli quidem
obtinere.

. *Dixiſti pœnitentiam in peccato mortali ab exiſtente*
ſe: rogo, num huiuſmodi Sacramentalis pœnitentia per
onem reuiuiſcat, cum homo reſurgit? Reuiuiſcere cum
iudico;quia cum ſatisfactio ſit pars Sacramenti pœni-
recedente culpa, conſequenter ſuum ſortitur effectum
tùm quoad gratiam,ſed etiam quoad pœnæ remiſſio-
Colligo ex *Vaſquez* ſententia ſatisfactionem in Sacra- Vaſq.
pœnitentiæ gratiam ex opere operato cauſare: ideo-
n peccare mortaliter,qui eam in ſtatu peccati implet;
on ponit obicem effectui eſſentiali Sacramenti. Sed
i effectus perfectioni,& integritati.

185. *Leuem*

185. *Leuem quis, aut grauem pœnitentiam acci niabilus, aut mortalibus aliàs confeſſis, quam quide*
Laym. *liter omittit: num delinquat mortaliter?* Aſſero ex non peccare grauiter; niſi ex illa omiſſione ſequatur mortaliter periculum, v.g. ſi ob neceſſariam medici nalis tranſgreſſionis iniuncta eſſet.

186. *Eſt ne abſoluendus pœnitens nolens pœnitent*
Suar. *factoriam ſibi à Confeſſario impoſitam acceptare?* Cu
Vaſq. & *Vaſquez* aſſero non eſſe abſoluendum; quia ſub o cati mortalis illam debet acceptare.

187. *Peccat ne Confeſſarius mortaliter culpabilit*
Suar. *tentiam non adiungens?* Ex *Suario* reſpondeo licèt cul à Confeſſario omittatur Sacramentum eſſe; quia p tia ſatisfactoria pars Sacramenti eſſentialis non eſt tegralis: peccare tamen mortaliter ex genere ſuo, v quidem ſi confeſſio venialium ſit, aut mortalium al feſſione dilutorum.

187. *Scit pœnitentem pro peccatis ſatisfeciſſe.* Si lationem cognoſceretur, poteſt pœnitentiam gra imponere, ſed leuiſſimam imponere debet ad Sacram tegritatem.

188. *Quid ſi affirmet ſe velle Purgatorij pœnas ſu* uem pœnitentiam adhuc imponat ad Sacramenti i tem; præcipuè cum agnoſcat grauem non acceptam

189. *Quid in mortis articulo?* Si compos ſenſuum firmus, id eſt voce vti poſſit, iniungat, vt ſemel nom & MARIÆ proferat, ad valetudinem grauiorem ſa nem imponens.

Tolet. 190. *Tempore Iubilæi poteſt pœnitentia imminui?* ro cum *Toleto. Delinquit ne grauiter qui die aſſigna tentiam non adimplet?* Exiſtimo grauem culpam modò aliàs adimpleat. Confeſſarius moneat non ad culpam grauem illigare.

191. *Si irrationabiliter grauis pœnitentia fuit?* N implere, quia nec Confeſſor ligare eum potuit, nec ſeſe intendit illigari.

192. *Quonam temporis interuallo adimplenda eſ* per vnius anni circulum, ſi aliter Confeſſarius non aut medicaminis expetiuit inſtantia.

193. *Excidit ex memoria pœnitentia iniuncta?* N
Suar. confeſſionem iterare cum *Suario* exiſtimo. Se ne accuſet, & Confeſſarius iniungendæ pœnitentiæ a per addat.

19

14. *Confeſſarius commiſit defectum in confeſſione; quia v.* §. 11.
[p]œnitentem ad reſtitutionem non obligauit: poteſt ne cum illo De ſigil-
de ſupradicto defectu? Minimè ſine ipſius expreſſa li- lo Con-
a, vti *Fagundez* aſſerit. *Quid ſi pœnitens neget?* Culpa feſſionis.
is à Confeſſario in pœnitentem transferetur. Quæ vera Fagund.
iudico, etſi huiuſmodi error ſtatim à finita confeſſione
ehenderetur.

15. *Scio ex confeſſione aliquem eſſe dignitatis alicuius ac*
vis indignum: poſſum ne, cum ſecreta ſunt ſuffragia, meum
are? Minimè; quia fugiendum quidquid illud Sacra-
tum poteſt reddere odioſum, ex *Coninck* doctrina. *Quid* Conin.
bet alios defectus, ætatis, ſcientiæ, &c. Teneor dare ſuffra-
ei, quem aliàs indignum eſſe ex Confeſſione cognoui? Non
ris.

16. *Confeſſor in loco vbi confeſſiones audit, aſſerit committi*
aliquod peccatum. v.g. Sodomia, &c. Violat ne Confeſſionis
um? Non violari affirmo cum *Henriquez* addenti, ſi co- Henriq.
infirmioribus & ſine ſpirituali vtilitate hoc dicat, gra-
peccare propter offendiculum: quia audientes facile
unt à confeſſione alienari.

17. *Manifeſtauit quis aut ſine neceſſitate, aut neceſſariò com-*
delictum in Confeſſione: poteſt ne Confeſſarius ſine ſigilli vio-
ne complicis crimen aperire? Non poſſe *Suarius* docet; quia Suar.
atum complicis eſt ita coniunctum cum peccato pœni-
is, vt vix vnum ſine alio poſſit agnoſci.

18. *Confeſſarius cum pœnitentis licentia petendi conſilij*
a, aperit alteri Sacerdoti Theologo peccata in Confeſſione au-
: quæro, num Theologus ſigillum Confeſſionis frangat, ſi poſtea
alijs de illis peccatis loquatur? Non peccat contra ſigillum,
contra naturale ſecretum; quia (vti ait *Vaſquez*) non re- Vaſq.
t in Confeſſione audita.

Capvt VIII.

[Pr]actica adhuc ſpeciales Reſolutiones, Confeſſarium ad munus rectè obeundum inſtruentes.

Confeſſarij prudentia circa pœnitentem.

Qvonammodo Confeſſarius peccati grauitatem digno-*ſcet?* Cùm contra legem delinquitur, conſideret [pœn]am impoſitam tranſgreſſori: ſi grauis, v. gr. mortis, triremium,

200. *Quonammodo ſe in principio Con*
gnoſcat, num ſubditus ſit iure ordinario,
præmiſſo ſufficienti examine accedat; N
catus? An aliquod peccatum ob verecu
pœnitentiam ſacramentalem impleuer
pœnitentis recognoſcat, vt officij vel m
cutiat obligationes.

201. *Quid in ipſa Confeſſione?* Ex offic
netur interrogare. Attamen cùm probab
tiis agnoſcit aliquod peccatum præteriti
neceſſum eſt. Peccatorum numerum, & c
aperiri, ſi grauia crimina, & ſpeciem mut
Si certum numerum adæquare non poſſit
los menſes, hebdomadas, aut dies deſcenc
nitentis meditatam conſcientiæ relation
gationes neceſſarias procedat, poſt totam
nem, modò periculo obliuionis non exp
nimiæ diſquiſitionis fugiat, præcipuè cun
les, pueros in materia luxuriei audit. A
mium acutè fraudum materias non euolu
ægritudinis occaſio. Haud ſunt ab omni
ganda. Non indicet ſe per tranſennam hui
re, ſed ſedeat ac ſi nullum aliud negotium
oſtendat aut impatientem, aut iratum,
enormia crimina ſcandali vulnere affect
confuſioni cedens aliquod crimen audeat

moneat pœnitentem cum ſcandali periculo; ſi autem fa-
poſſit, corrigat cum pœnitentis licentia ſub eodem ſi-
>. Ita *Suarius, Reginaldus, Fillucius, Laymanus, Azorius,* Suar.
..., & alij. & alij.

o2. *Quonammodo ſeſe Confeſſarius gerere debeat circa pœ-* §. 2.
...tes varijs criminum ſpeciebus preſſos, vel diuerſim.odè illigatos, *Varijs*
...rramus : Quis neceſſariam Chriſtianæ doctrinæ non callet *ægrotis*
...tionem. Haud eum ideo ſine abſolutione dimittat. Suf- *adhibent*
t cognoſcere pœnitentem hoc aut illud non eſſe fidei *medici-*
...trarium, Deúmque ac Eccleſiam hoc aut illud præcipere, *nam.*
ět non ſuo ordine cognoſcat. Quod ſi hoc etiam ignoret,
...cipua eum myſteria doceat, ſuadens accuratius ſtudium.
Sanchez & *Toletus* adiiciens adeo pœnitentem benigniter Sanch.
e excipiendum, vt non renuat redire. Tolet.

...3. *Quis varijs negotijs implicatur.* Attendat Confeſſor
...itentis munia, contractus; vt cognoſcat num aliqua ſit
elapſi criminis, aut futuræ inſtantiæ reſtitutionis obliga-
. Sic *Reginaldus*. Regin.

...04. *Quis ſe de venialibus quaſi de mortalibus accuſat.* Il-
...à conſcientiæ errore liberet, poſt commiſſa ob erro-
m conſcientiam crimina eum profiteri faciet. Ex eodem
...tor. Regin.

...o5. *Scrupulis quis irretitur.* Si Dei timore illi donentur
...umque examine præmiſſo admittat, curétque vt tempus
...nſcientiæ diſcuſſione impenſum in confeſſione impen-
...r. Adhuc *Reginaldus.* Regin.

...o6. *Tenetur pœnitens ſeu facultates, ſeu famam reſtituere.*
...iat ei obligationem, procurans vt quamprimum implea-
præcipuè cum poſt aliquam confeſſionem nondum pro-
o eſt ſatisfactum.

...o7. *Aliquod votum pœnitentis commutandum eſt.* Ad-
...at ſub confeſſionis fine quænam futura ſit vtilior ope-
commutatio iuxta Sacerdotis aut pœnitentis facul-
...m.

...o8. *Accedit artifex.* Cognoſcat num muneris, aut officij
...gationes ſciat : ſi ignorat, aperiat, ſuadeátque, quampri-
... fieri certiorem. *Sanchez* ſic. Sanch.

...o9. *Dubitat quis, an teneatur aliquam legem implere.* Non
...luat, donec diligentia adhibita cognoſcatur, num lex
...get. Quod ſi poſt diligentiam veritas non apparuerit,
...luat eum quaſi inuincibili ignorantia preſſum. Si autem
... conſtet legem obligare, & pœnitens nolit obedire, a...
...endus non eſt, affirmante *Sanchio.* Sanct.

210. *Publicus peccator confeſſurus adſtat.* N
ſed benigniter exceptum curet ad contritionem
Regin. *ginaldo* authore.

211. *Mutus à natiuitate accedit.* Curet alic
peccatum deſeruientibus ſignis, aut nutibus co
teriam Sacramenti exponi, & abſoluat. *Quid ſi n*
tum declarare valeat? Signo doloris præmiſſo e
dus ſub conditione capacitatis in articulo morti
Confeſſionis præceptum obligat. Vti equiden
teſt interprete, qui ſigna, ac nutus diſſertius
Tolet. *Toletus.*

212. *Aliena lingua pænitens confeſſurus adit*
propriam eius linguam inuenitur, ad illam remit
vult pœnitens ipſe, interpres aduocetur. In mo
ſufficit doloris ſigna proferre, aut ſignis aliquod
rire. Quod ſi valens non expectetur per longi t
teruallum illius linguæ peritus Confeſſor, po
aperiens peccatum abſolui, & non alio tempore
ceptum integræ confeſſionis ſtrictius planè quà
nis annuæ obligatio. *Quid ſi Sacerdos plures culp*
omnes percipiat? Poteſt abſolui, vti annuæ Con
Regin. Communionis præceptum impleatur. *Reginaldus*

213. *Affirmat qui ſe nunquam peccatorum nu*
merum explicaſſe. Si ruſticus, non ſemper credend
ſultò, ſeu mala fide non prætermiſit, haud eum co
ſionum peccata repetere, ſed cum adhibito auxilio
Azor. randa peccata alliciat. Sic *Reginaldus*, & *Azorius.*

214. *Adſtat qui operuit peccatum mortale in*
Si verecundia, aut ignorantia grauiter culpabilis f
dæ confeſſiones. Si poſtquam culpabiliter tacuit,
dehinc confeſſus ſæpè fuerit, ſolummodò conf
Suar. aut confeſſiones illas, quas mala fide geſſit, deb
Suario doctore.

215. *Litem quis aut odio, aut iniuſtitia perſequit*
agit licet odio inſtigante, non abſoluatur niſi pro
ſequi ſine affectu vindictæ. Si autem iniuſtè mini
uendus, niſi aut dimittat, aut dimittere firmiter
Suar. *Suarius* & *Reginaldus.*

Regin. 216. *Vtitur quis æquiuocatione iuramenti, ita*
ignoret, quandonam verum, ſeu falſum affirmet. C
manum commercium delinquit. Quod ſi iuſta cau
ſit, non licet huiuſmodi vti æquiuocationibus, i
Sanch. tens incuſandus, vti *Sanchez* affirmat.

[redacted]

Quis ſine titulo Ordines ſuſcepit. Abſoluatur à pec-
immittatur ad eum, qui poteſt à ſuſpenſione abſol-
*uid ſi Epiſcopus agnouit illum ſine titulo ad ſacrum Or-
ccedere?* Suſpenſionem Clericus non incurret, Epi-
autem tenebitur de eius ſuſtentatione prouidere. Ita
Suar.

*Accedit Clericus, qui in ſacris conſtitutus, aut Bene-
gens, nec tonſuram, nec Clericalem veſtem geſtat.*
t Confeſſarius, ſi propoſitum non mutat pœnitens,
n cum eo, qui peccandi occaſioni haud vult nuncium
re. Sic *Reginaldus.* Regin.

*Quid ſi Clericus, aut Beneficio fruens Officium Cano-
on perſoluat, nec emendationem promittat?* Minimè eſt
ionis beneficio donandus, *Reginaldo* authore. Regin.

*Inualidè quis nupſit, aut conſenſus defectu, aut aliquo
ento intercedente.* Curet diſpenſationem de impedi-
obtineri, aut conſenſum prudenter eliciat, ex noua
ientium vnione.

*Sacramentum confeſſionis init ea, quæ ſecundis nu-
ram dedit putans coniugem obiiſſe, ſine indiciis, aut
io ſuffi ienti.* Debet abſolutionem abnegare, ſi no-
cato recedere. *Sanchez* indicium ſufficiens obitus Sanch.
, ſi maritus erat prolixæ ætatis, & poſt diſceſſum plu-
i elapſi ſunt; vel ſcit ſe bello commiſiſſe, à quo non

*Coniux affirmat fore, vt non conſequatur ſalutem æter-
i coniuge non ſeparetur.* Si admonitiones ſalutares non
it, & diuortium Sacerdos iudicat medicinam, abſol-
nitentem. Sic *Reginaldus.* Regin.

Quonammodo ſe geret cum libidinis mediatore? Sunt
s intrinſecè malæ, v. gr. auxilium præſtare, vt ama-
inæ quam quis conſequi curat, interficiantur: &
s indifferentes, v. gr. comitari, vel tueri eum, qui
m commiſſurus accedit. Epiſtolas amatorias mani-
rpes deferre, malum eſt intrinſecè epiſtolas, quibus
ur amaſia, indifferentes ſunt; quia poteſt in alterum
ocari. Igitur eis qui ſerui non ſunt, ſiue famuli, vnum
t, quia intrinſecè malum; alterum, quia valde graui
propinquum eſt. Famuli autem actiones indifferen-
æ erunt, quando ſine graui incommodo non poſſunt
domicilium, & inibi perſeuerantes graue damnum
, præcipuè ſi dominus vehementer ab ira corripi
Indicabo quænam actiones communiter à famulis

 aſſumptæ

aſſumptæ indifferentes ſint. Parare equum quo profe
dominus ad amaſiæ domum: cum inibi commorantes
cuſtodire: amaſiæ menſam apponere: cibos præparare:
mum reducere: epiſtolas deferre de quarum turpitudi
ui non moraliter conſtet, licèt affectu ſint exaratæ; do
re, ac referre oſtia, aut feneſtram aperire, dominum
oſtendere: auxilium domino præſtare, vt aſcendat:
tenere. Porrò vt licitè famulus teneat ſcalam opus
grauius ſolito damnum timeat; quia aſcenſus per
Sanch. in domum iniuria eſt domus domino inuſta. *Sanche*
c.7. conſulatur.

224. *Conſuetudine quis grauatur aut iurandi m*
ter, aut voluntariò polluendi. Si ægrè ferat, haud e
lutio differatur, præcipuè cum non adeſt ſpes re
nis ad confeſſarium. Attamen ſi inueterata ſit co
do, & remiſſum propoſitum differat abſolutionem
pœnitente de non ſufficienti diſpoſitione conuic
Henriq. *Henriquez.*

225. *Decimas quis multis ab hinc diebus debet*
Tridentinum præcipit hominem huiuſmodi non a
donec debitum reddat, excommunicatione adhibita.
ctò ſi potens ſoluere, mox neceſſum eſt ſoluat, vti abſ
nis beneficio fruatur. Si autem eſt impotens, in foro
ſcientiæ ab excommunicatione, & peccatis abſoluendi
cautione ſolutionis, quia conſtat eum non malitiosè
mas retinere. Quod ſi excommunicatione percuſſu
fuerit, ſufficit, vt à peccatis abſoluatur cum propoſit
Auila. uendi accedere, vti *Auila* affirmat. Nec quidem extra
caſus expreſſos minimè ab eo eſt ſolutionis iuramentu
torquendum.

§. 3. *Occaſio proxima delinquendi adeſt.*

226. *In proxima quis eſt occaſione peccandi?* Proxi
illam occaſionem appello, quia circunſtantiis ſpectati
quis à peccato aſſolet abſtinere. Certè peccatum ipſi
huiuſmodi occaſione exſurgens debet eſſe mortale; o
etiam particularis vſuræ, v.g. debet eſſe; quia mercat
facere non eſt occaſio proxima, licet munère, ſeu offici
abutatur. Præterea talis debet eſſe occaſio, qua nunquam
raro non delinquatur; quia occaſio proxima non eſt e
raro delinquitur; v.g. qui repentino affectu ter aut quat
vnius anni circulum cum famulante fœmina deliqui
animo vlterius delinquendi. Demum circunſtantiæ ſpe
dæ ſunt; quia quod vni occaſio eſt proxima peccandi,
non erit, v.g. iuueni fœminæ vna in domo ſocietas in p

›ccaſionem cedet,quæ ſeni nullum minatur nocumen-
gitur occaſio proxima eſt immoderatæ iuuentuti cibis
; veſci,vnde experimento edidicit ſe voluntaria pollu,
fœdari; aut Comœdiis intereſſe, qui rarò ſine graui
ecedit,&c.

. *Quandonam tenebitur pœnitens ab occaſione proxima ſ.p iuſquam abſoluatur?* Cum occaſio proxima eſt vo-
a,ſecus cum voluntaria non fuerit. v.g.quando filius-
.s ſæpè cum famula,aut conſanguinea deliquit, quam
ad poteſt à domo deturbare. Sic *Suarius.* Tali in caſu Suar.
œnitens vero dolore affici de præterito,cum propoſi-
ıturum, ſpecialiter quidem proponendo minimè ſo-
n ſola manſurum: quod ſi caſus tulerit ſolitudinem,
ē peccaturum. Profectò quoties aliqua adeſt cauſa
is, qua ſeparatio fieri non poteſt, voluntaria occaſio
t,& præmiſſa diſpoſitione, & prudentia ad cautionem
ı Confeſſoris adhibita abſolui poterit. *Quid ſi affe-
nge ‚labili pœnitens, exi‚ ſpes emendationis?* Ab-
differatur; quod ſi non omnino emendatus rurſum
, ſi tamen Confeſſarius cognoſcat affectum aliquan-
rigeſcere, aliquámque abſtinentiam adhibitam, &c.
›oteſt eum abſoluere. v. gr. ſi nupſit fœminæ,cui ad-
t animo;aut fœmina nupſit viro qui eam cuſtodit.Sic

Suar.

Qu‹ denique ſi amaſia pœn ten‹is in domo commore-
ui aſſerunt ſemel aut bis abſolui poſſe,ſolo emenda-
:opoſito præmiſſo. Alij affirmant prius è domo de-
ım,quam poſſit abſolui.Ego autem cum *Reginaldo* & Regin.
ico non eſſe abſoluendum ante eiectionem ſi domi
aſiæ titulo commoratur, & illico poteſt deturbare;
in caſu occaſio proxima voluntaria eſt. Verùm ſi fa-
fungitur miniſterio ſemel ille abſoluatur cum pro-
iam famulam exquirendi quamprimum.

‹ qui reſeruato illigatur eſt. Caſus reſeruatus eſt §. 4.
lıximus) à quo ſolus ille abſoluit, cui reſeruatus,aut *Caſu re-*
: vic‹ exerit. Sunt quidem caſus reſeruati Ponti- *ſeruato*
›opo, Tribunali DD.Inquiſitorum, ac Regularium *pœnitēs*
Doctores quidem ſex caſus Epiſcopo communi ex *ill gatur.*
erant. 1. Quando peccatum à iure publicam pœ-
›et aſſignatam. 2. Quando maiorem excommuni-
ıabet annexam. 3. Quando irregularitatem. 4. Pec-
ıcendiarij. 5. Blaſphemia publica. 6. Homicidium
iuın, ac mutilatio. Porrò ex conſuetudine octo

inſuper ſunt reſeruata crimina Epiſcopo. 1. Omn
publicum peccatum. 2. Filiorum aut caſu, aut co
ciſio. 3. Quodcunque homicidium. 4. Falſum teſti
aut inſtrumentum. 5. Periurium. 6. Inceſtus. 7. M
Filliuc. corruptio. 8. Beſtiales. Profectò cum *Filliucio* &
mo nullos ex iure communi Epiſcopo caſus nec e
nicationem reſeruatam eſſe, propriè loquendo. Fa
eſſe reſeruatos arbitrio Epiſcopi, varij quidem c
ſium varietatem. Omnes quidem quicunque ſint
caſus ſubiacent cuiuſcunque Confeſſarij poteſtati
Bullæ Cruciatæ. Præterea Regulares priuilegioru
vi ab eiſdem poſſunt abſoluere, ſi ab Epiſcopo ſint
Certè Papa Clemens VIII. Regularium Prælatis
caſus reſeruari iuſſit, facultatem Capitulo generali
uinciali exhibens vti alios caſus reſeruare poſſent,
nis maiori vtilitati conſulerent.

230. *Quando quis facultate potitur, vt à caſi reſeruatis abſoluat, poteſt ne etiam abſoluere à*
Tolet. Cum *Toleto* aſſero poſſe; quia cenſuræ cum ipſis
annectuntur.

231. *Quodnam ſacrilegium eſt Epiſcopo reſeruatu*
tantùm quo ſacer locus furto, ſanguine, aut ſemi
Saa. no violatur. Scio *Emanuelem Saa* affimare ex iur
ſeruatum eſſe ſacrilegium, ſed *ortilegium*, comm
Sacrilegium legente. Quid de publica *Blaſphem a*: S
do exteriori foro ex Epiſcopo reſeruata, niſi ipſe co
Saa. exponat. Sic *Saa.*

232. *Ordinarius itaque Confeſſor quonammodo ſe eo, qui reſeruato caſu pergrauatur?* Si ipſe non poteſt
ad Prælatum immittat, aut ad delegatum extra m
culum, aut probabile vitæ diſcrimen.

233. *Si affirmet pœnitens ſe Superioris licentia f*
dat, & abſoluat. Quod ſi ex iuſta cauſa ſubditus a
tum accedere nequeat adeat Confeſſarius illum,
impetret, nullo præmiſſo verbo, vnde poſſit pœnit
riori reuelari.

§. 5. *Abſolutio & ſatisfactio impertienda, iniungenda.*

234. *Quonammodo Confeſſarius ſatisfactionem mentalem imponet?* Relege quæ Superius aſſeruim
ita pœnitentem aggrauet, vt cauſa ſit omittendi.
ta carnis acriora flagellorum, ciliciorúmque
medicamina. Quod ſi implendæ non ſint p
aſperiores, ſufficiant Indulgentiæ, Iubilæi, Co
nis frequentia, eleemoſynæ, orationes præcipu

rginis obſequium nouem Angeli Salutationibus emiſſis,) puriſſimæ Conceptionis memoria quotidie iuuenum pro-ta eſt medicina.

235. *Quonammodo denique circa abſolutionis Sacramenta-expeditionem ſe geret Confeſſarius?* Si Confeſſarius ipſe, t excommunicatus aut ſuſpenſus, aut interdictus ſit no-natim, priùs à Cenſuris expediatur, quàm abſoluat; aliàs ccabit mortaliter & iuris alias pœnas incurret. Nec qui-m valida erit abſolutio; quia priuatus eſt iuriſdictione. Si tem pœnitens excommunicatione quacumque illigetur, ius à Cenſura, quàm à peccatis abſoluatur. Scio ex *Suarij* ctrina validum Sacramentum, licet abſolutio à Cenſuris n præcedat. Quod ſi in mortis articulo non poſſit pœni-ns prius à Cenſura, quàm à peccatis abſolui, ſufficit pro-ere Confeſſarium illa verba: *Abſoluo te*, cum intentione ſoluendi ab vtroque vinculo. Rarò tamen tam vrgens erit occaſio, qua non poſſit adiici: *Ab omni excommunica-ne*, Curet moribundo Bullæ indulgentiam applicari, ſua-átque ſecundam Bullam in indulgentiæ augmentum acci-. *Quænam verbis abſolutio Sacramentalis proferenda?* Suf-iunt illa verba: *Abſoluo te*, ſed iuxta Eccleſiæ præſcriptum a dicenda: *Ego te abſoluo à peccatis tuis*. Poſt Confeſſio-m diuturni temporis præmittat: *Miſereatur tui omnipo-s Deus, & dimiſſis peccatis tuis perducat te in vitam æter-m.* Deinde ſic formam expediat ſemper: *Dominus no-r Ieſus Chriſtus te abſoluat, & ego authoritate ipſius mihi licet digno conceſſa abſoluo te in primis ab omni vinculo excom-municationis* (ſi ſit Clericus addat, *ſuſpenſionis, & interdicti,* *quantum poſſum, & indiges. Deinde eadem authoritate ego abſoluo à peccatis, in nomine Patris & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.* Laudabiliter additur: *Paſſio Domini noſtri Ieſu Chriſti, & merita B. Mariæ ſemper Virginis, & omnium San-ctorum, quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum, in augmentum gratiæ, & præmium vi-æ æternæ.* Videndi *Suarius, Azorius, Reginaldus, Henriquez,* Suar. *Laymanus.* & alij.

1. Q [illegible]
[illegible]
[illegible] *Theſauri* [illegible]
Eſt collectio ex operibus [illegible]
cti egerunt non illis pro culpis propriis ſ
2. *tnam bic Theſaurus?* In ſola diuin
omnia hæc opera ad remunerationem ſer
3. *Ex quiſnam præcipuè operibus hic*
Præcipuè ex operibus Sanctorum, qui nu
linquentes longè latéque pœnam pro cul
ſere. Talia (v.gr.) opera Deiparæ nunquam
nis, Iacobi: talia Chriſti opera natura ipſ
quibus ſolis infinitum hunc Theſaurum
VI. fides aſſeruit.
4. *Poſſunt ne Sancti, & iuſti viri ſatisf*
quæ apud Eccleſiæ Theſaurum cuſtodiuntu
aliena culpa ſatisfacere? Poſſunt, & de co
enim non poſſint alteri gratiam de co
quippe excellentia meritorum ſoli Chriſt
ſunt tamen de condigno ſatisfacere. v.
ſtus pro Petro ieiunaret iuſto, ſatisface
tum quantum pro ſe ipſo ſatisfacturus
didici.
5. *Penes quem in terra huiuſce Theſauri*
nes Eccleſiam, & eius caput ſummum Ant

[redacted]

CAPVT II.

Quid, & quotuplex Indulgentia?

• QVidnam eſt Indulgentia? Relaxatio pœnæ debitæ pro peccato ſatisfaciens diuino rigori ex operibus Sanctorum, & Chriſti reſeruatis in Eccleſiæ Theſauro per liberalem Papæ condonationem extra vllum Sacramentum. In cuius definitionis expoſitionem tria ſuppono. Primum, quoties in peccato præter culpæ reatum contrahi ad pœnam culpæ debitam quandam obligationem, quæ quidem pœna aut ſoluenda hic per ſatisfactionem, aut in vita alia per ſatiſpaſſionem; aut in hac & in alia vita per liberam relaxationem à Pontifice factam, qui ex Eccleſiæ Theſauro tantum ſatisfactionis ſoluit, quantum nos ex noſtris operibus ſoluere tenemur. Secundum, non ſemper in hac vita cum remittitur culpa, (quæ tota ſimul remittitur) vel per Pœnitentiæ Sacramentum, vel per Contritionem, ſemper totam remitti pœnam: ſed tantum pœnæ remitti, quantum apud æſtimationem diuinam ſatisfactorio operi noſtro reſpondet. Ea autem pars pœnæ, quæ remanet, vel in hac eſt vita ſoluenda per alia opera ſatisfactoria, vel per ignem Purgatorij in alia. Tertium, quoduis opus hominis bonum in gratia exiſtentis, & eſſe meritorium gratiæ, & ſatisfactorium pœnæ. Hæc tria ad materiam noſtram maximè obſeruanda.

7. *Quotuplex Indulgentia?* Duplex, Plenaria ſcilicet, & Temporalis. Per Plenariam ſimpliciter tota pœna remittitur vel in aliquo genere certo. Per Temporalem non remittitur tota pœna, ſed quanta in Bullis exprimitur.

8. *Quando in Bulla ſeptem annorum, aut quadraginta dierum Indulgentia conceditur, quid ſignificat?* Hominem, qui tamen indulgentiam conſequitur, tantam pœnæ remiſſionem obtinere, quantam obtinuiſſet, ſi tanto tempore iuxta Canones peregiſſet pœnitentiam.

9. *Differt ne Iubileum ab Indulgentia plenaria?* Non differt, niſi quòd per Iubileum committatur commutandi vota facultas, & à reſeruatis abſoluendi.

10. *Suſpenduntur ne Indulgentiæ anno Iubilei?* Profectò anno Iubilei, quod Romæ à primis veſperis Natiuitatis Dominicæ incipit vſque ad annum ſequentem duraturū, reliquiæ ſuſpenduntur indulgentiæ, imò & facultates abſoluendi

à caſibus Pontifici reſeruatis. Denique Iubileum in anno Sancto toties obtineri poteſt, quoties præſcripta opera geruntur. Sic declarauit Vrbanus VIII.

CAPVT III.

De ijs, qui poſſunt Indulgentias concedere.

11. Q*Viſnam poteſt Indulgentias concedere?* Solus Pontifex primario; alij quidem, quatenus eis à Pontifice conceditur Epiſcopi cum limitatione hanc ab illo poteſtatem accipiunt. In Dedicatione Eccleſiæ vnius tantùm anni Indulgentiam concedere poſſunt: In Anniuerſario Dedicationis quadraginta dierum; quas quidem ſubditis ſolummodò in hac vita degentibus valent impertire. Concedit item Epiſcopus cuiuſuis operis pij prætextu fidelibus congregatis quadraginta dies Indulgentiæ. v. gr. ſub Concionis termino, &c.

12. *Num Epiſcopus in mortali culpa exiſtens validè concedat Indulgentias?* Ita planè. Imò licèt ſit excommunicatus (modò non ſit denunciatus, & vitandus) per culpam aut excommunicationem hanc iuriſdictionem non amiſit.

13. *An poſſit hanc facultatem non ſolum Vicario, ſed & cuilibet concionatori, & Clerico demandare?* Poteſt; quia Epiſcopo competit hæc facultas iure Ordinario, vnde eam poteſt delegare. *Num laicis?* Minimè. Solus Papa de poteſtatis plenitudine eam poteſt laicis delegare; quia ſolus poteſt à iure diſpenſare communi.

14. *Poſſunt ne Clerici quacunque dignitate condecorati Indulgentias concedere?* Non poſſunt, etiam ſi Cardinales non Epiſcopi ſint; quia non ſunt Eccleſiaſtici Theſauri diſpenſatores, niſi ad id facultatem obtineant.

15. *Num Capitulum Sede vacante, ſiquidem Epiſcopi vices gerit, valeat concedere Indulgentias?* Nequaquam; quia non ſuccedit Epiſcopo in poteſtate extraordinariæ iuriſdictionis, ſcilicet in iis, quæ ſunt Epiſcopali reſeruata dignitati.

16. *Abbas ne ſuis in locis iuriſdictionem obtinens Epiſcopalem, poteſt Indulgentias impertire?* Non, licèt valeat alios participes ſatisfactionis, & orationum, quæ fiunt in Religione, facere; quia circa Indulgentias non ſit Theſauri diſpenſator.

17. Num

[redacted]

17. *Pontifex, aut Epiſcopus frui ne poteſt indulgentijs, quas alijs concedit?* Poteſt; quia non debet eſſe deterioris conditionis, quàm ſubditi. *Tenentur ne ad id opus iniunctum ad lucrationem indulgentia praſtare?* Opus quidem generaliter iniunctum agere non tenentur; ſed ſecum poſſunt hac in parte diſpenſare: loco illius aliud pium opus præſtando.

CAPVT IV.

De cauſa Indulgentias concedendi.

18. AN *cauſa ad Indulgentia conceſſionem requiratur?* Ita planè; quæ quidem cauſa tam ex parte concedentis, quàm ex parte petentis indulgentiam, conſiderare oportet.

19. *Cauſa huiuſce exprime ſufficientiam.* Erit equidem cauſa ſufficiens quidquid in Dei honorem, aut Eccleſiæ cedit vtilitatem. Concedi autem affirmo cum *Henriquez* ex motiuo ſolius miſericordiæ pro animabus Purgatorij. Præterea Principi optimè de Eccleſia merito conceduntur, vt alij ad eadem facinora excitentur; quaſi Principis egregia facta ſint cauſa Indulgentiæ. Peccator denique magnus à Papa vt pio parente ex Theſauro ad ſatisfaciendum pœnis debitis poteſt adiuuari.

20. *Peccat ne qui pro parua cauſa indulgentias largiſſimas concedit?* Peccat; quia concedens indulgentias non eſt Dominus, ſed prudens diſpenſator.

21. *Quid ſi ſine cauſa, aut leui tales Indulgentia concedantur? Valida ne?* Ita planè, vti *Henriquez* ex grauibus antiquis Doctoribus egregiè oſtendit. Henriq.

22. *Poſſunt ne pro quolibet opere, aut actu pio etiam leuiſſimo validè à Pontifice Indulgentia concedi?* Imò ſic plerunque concedi edocet experientia. An non plenaria indulgentia pro Oratione Dominica, aut Angelica ſalutatione diſpenſatur? Certè indulgentiæ fruſtra concederentur, ſi ad earum conſecutionem æquiualens opus eſſet neceſſarium. Scio Pontificem aliquando poſſe indulgentias concedere nullum opus requirendo. v. gr. ſi defuncto viro Eccleſiæ benefactori indulgentias applicet.

CAPVT V.

De ſuſcipiente Indulgentias.

23. Q*Viſnam eſt Indulgentiæ capax?* Qui & Baptiſmo, & fide decoratur. Vnde hæreticus, aut apoſtata à fide incapax eſt. Item excommunicatus licet contritus; quia vna ex pœnis excommunicationis eſt communium Eccleſiæ ſuffragiorum, & bonorum priuatio.

24. *Eſt ne capax fidelis, qui in crimine mortali exiſtit?* Minimè; quia pœna remitti non poteſt, niſi prius culpa remittatur.

25. *Sufficit ne contritum eſſe?* Si in Bulla Confeſſio indicitur, Confeſſio neceſſaria eſt ei, qui lethalis criminis reatu ligatur. Nam qui poſt Confeſſionem vltimam nullum mortale commiſit, nec recordatur alicuius nondum per Confeſſionem expiati, ſine præmiſſa tunc Confeſſione indulgentias poteſt lucrari; quia quando in Bulla Confeſſio inducitur, ſo- mo aſſolet eſſe reſpectu illius, qui lethali crimine fœdatur. Quod ſi, non indicta in Bulla Confeſſione, in lethali exiſtens contritionis elicit actum, ſufficit ad indulgentiæ conſecutionem.

26. *Tempore Iubilei peccata quis confeſſus eſt, ſed poſtea in peccatum mortale incidit, antequam reliqua opera præſcripta adimpleret: obligatur ne ad Indulgentiæ conſecutionem, nouam Confeſſionem inire?* Minimè; quia impleuit jam conditionem à Iubilæo aſſignatam. Vnde ſolum tenetur de lethali poſt Confeſſionem commiſſo conteri in fine.

27. *Neceſſarium ne eſt, vt conſecuturus indulgentiam ſit in gratia toto tempore, quo opera præſcripta præſtat?* Sufficit eſſe iuſtum, dum vltimo actui, quo poſito indulgentia datur, operam nauat; quia opus præſcriptum non debet neceſſariò eſſe ſatisfactorium, ſed tantùm eſt conditio, qua poſita, Pontifex indulgentiam applicat.

28. *In peccato mortali exiſtens vltimum quis præſtitit opus: expiato deinde peccato per pœnitentiam, Indulgentia ne donatur?* Minimè; quia ſicut Sacramenta non reuiuiſcunt, quando in ipſorum ſuſceptione appoſitum fuit impedimentum repugnans ſubſtantiæ Sacramenti: ita neque indulgentia reuiuiſcit, cuius eſſentiæ & naturæ ſtatus peccato mortali repugnat.

[redacted]

29. *Eleemoſynam quis à Bulla præſcriptam ob vanam gloriam largitur: lucratur ne Indulgentiam?* Si tantùm ob vanam gloriam præſtitit opus, non lucratur; quia non honeſtum. Secus ſi ob vanam gloriam & honeſtam opus ſimul eleemoſynæ operam dedit.

30. *Iniungitur ieiunium ad Iubilei conſecutionem: licet ne lacticinijs, & ouis vti extra Quadrageſimam?* Iuxta locorum conſuetudinem licet, aut non licet; quia abſtinentia ab ouis non eſt de eſſentia ieiunij, nec iubileum ſtrictius ieiunium, quàm indulgentia.

31. *Indulgentia offertur eis, qui Coronam Virginis recitarint: lucrabor ne ego, te pro me Coronam recitante?* Minimè, opus enim iniunctum per te ipſum ex intentione Pontificis præſtare teneris; quia ſunt actiones perſonales. Eleemoſyna quidem tuo nomine facta opus tuum eſſe non abnego.

32. *Poteſt ne Indulgentia per opus aliquod internum obtineri?* Poteſt; quia à Pontifice ſæpe vel conſcientiæ examen, vel nominis IESV innocationem ex cordis ore præſcribitur.

33. *Habeo plures calculos benedictos, queis à varijs Pontificibus variæ conceduntur Indulgentiæ pro recitatione Roſarij; vel varias obtinui Bullas, quæ mihi ob eandem Roſarij recitationem varias Indulgentias exponunt: lucror ne eas omnes ſemel Roſarium recitando?* Lucraris; quia eadem Canonicarum horarum recitatione & voto, & præcepto ſatisfacio. Imò poſſunt vno & eodem tempore diuerſis actibus conſequi plures indulgentias, quando vnus actus non impedit alium, v.gr. conceditur vna indulgentia audiendi Miſſam, altera Coronam recitandi: lucror vtramque, dum recitans Coronam, Miſſam ſimul exaudio.

34. *Bulla duas hebdomadas aſſignat, vti commodè omnes fideles ſeſe lucrationi Iubilei accingant: poſſum ne prima hebdomada ieiunare, Eccleſiáſque viſitare, in ſecundam dilata Confeſſione?* Potes; neque enim Pontificis intentioni repugnat.

CAPVT VI.

De Indulgentiarum valore.

35. Q*Vantum valent Indulgentiæ?* Quantum ſonant. Vnde qui ſtatim poſt obtentam indulgentiam plenariam moritur,

perſonis ſingularibus deſinit. *Eccleſia*
gentia, deſtructa noua exædificatur. Adh
illo loco conceſſa. *Templum aliò transfe*
authoritate fit, vna transfertur indulgen
ceſſa: ſecus ſi ſolo tantum conceſſa fuiſſ

38. *Excipiuntur ne in ſuſpenſione ind*
biles indulgentia aliqua? Ex S. D. N. Vrb
cis oraculo, declaratione ſuſpenduntur
culo mortis conceſſæ: nec indulgentiæ
à priuilegiatis tolluntur facultates, & pr
exceptis iis, quæ concedi aliàs ſolen
tiarum.

39. *Poteſt ne ſucceſſor Indulgentias ab a*
uocare? Poteſt, quia vt dignitati ſuccedit
ferior verò non poteſt.

40. *Reuocatur indulgentia; ſed non ſtati*
uenit ad aures: extinguitur ne ſtatim ac re
ſed cum primùm mihi notum fit. Vnde
ter ignorans ſibi indulti conceſſi reuoca
confeſſus eſt peccata reſeruata, vel à cen
virtute indulti iam aliàs reuocati, manet
ſura expeditus.

41. *Concedi ne poteſt perpetua indulgenti*
ralem? Poteſt; quare ceſſante cauſa, ipſa

42. *Conceditur mihi indulgentia pro*
mel accepta non obii: poſſum ne eadem

[redacted]

CAPVT VII.

De Indulgentia pro Defunctis.

43. DE *Purgatorio mihi notitiam aliquam reddas.* Locus adeſt intra terræ viſcera, in quo animæ deſcendentes à ſeculo à pœnis expiantur, quæ, remiſſa culpa mortali. & veniali, ſunt ſine ſatisfactione relictæ. Porrò Purgatorium in corde terræ reſidere, quemadmodum infernus quo damnatorum animæ concremantur, commune Doctorum, imo Eccleſiæ placitum certum adeò, vt pluſquam temerarium ſit abnegare. Purgatorij itaque locus proximus ſurſum verſus aſcendendo inferorum ſedibus, vti ex D.Thoma collegi. Cremantur quidem eodem, quo damnatorum animæ, igne. Quonammodo autem verus ignis agere poſſit in animas corporibus exutas nulli mortalium reuelatum. Eſt Purgatorij pœna maior quacumque hoc in ſeculo inflicta, qua Deus non per miniſtrum vllum animas corripit; ab ipsóque igne velut à carcere cohibente detinentur illæ, donec debitum omninò perſoluant. Erit certè cuicunque tanta pœna illo in loco, quantam homo hîc citra mortem non poſſet tolerare. Eodem temporis momento, quo anima corpus deſerit, iudicatur, & ei ſententia lata innoteſcit, rectáque tendit, quo pergere iubetur, Angelo Cuſtode euntem in Purgatorium comitante, quid ni auolantem ad ſuperos? Profectò non ſemel ad nos animæ à Purgatorio docturæ rediere, quod è diuina fit diſpenſatione. Ex eadem aliquando effectum, vt apud nos animæ purgentur, Hugone teſtante. Animæ denique duplici pœna in Purgatorio afficiuntur, altera damni præcipua quidem, quæ in viſionis Dei conſiſtit priuatione: ſenſus altera, quam ab igne patiuntur. *§. 1. Purgatorium.*

44. *Quonammodo Indulgentiæ defunctis proſunt?* Non quidem per modum iudicij, quamuis plenariæ ſint; quia Eccleſia non habet iuriſdictionem, aut ordinariam poteſtatem in animas extra Eccleſiæ forum conſtitutas; ſed proſunt per modum ſuffragij, ſeu auxilij Eccleſiaſtici illis applicati. *§. 2. Indulgẽtia pro defunctis.*

45. *Neceſſarium ne eſt eum, qui opus præſtat ad conſequendum Indulgentiam pro defuncto, in gratia eſſe?* Minimè; quamuis enim peccati mortalis reus non poſſit ſuis operibus pro ſe aut pro alio ſatisfacere, nihilominus poteſt indulgentiam pro defuncto lucrari agens opus præſcriptum; quia tunc ille

non

ſuffragia ſunt Miſſa, & plen...
vno defuncto iam Miſſæ auditæ ſunt...
vrgeat neceſſitas magna viduarum...
tior Deo, me authore, per eleemoſynas...

48. *Eſt ne laudabile, vt vna Miſſa,...
legiato, ſeu ſpeciali indulto plenaria def...
brata pro illius ſatisfactione, aliæ, imò in...
pro eodem applicetur?* Ita planè. Rati...
graui congeram ex Societatis meæ D...
fieri, vt aliquis defectus in conceſſion...
nerit, vnde à Deo non acceptetur: Qu...
tingere ex parte accipientis indulgen...
irrita. Quia fieri poteſt, vt Deus tun...
enim habet infallibilem effectum reſ...
Hinc fit, vt indulgentiæ, Miſſæ, ieiunia...
ſæpiùs applicentur, vt repertis ſuffrag...

49. *Remittitur ne in Purgatorio etia...
cum animus iuſtus è viuis exceſſit?* Cui...
reſpondeo, licet ſententiam cum eis...
nis inſtanti per actum dilectionis rem...
ſupra.

CAPVT VI...

[redacted]

go tamen, an poteſtas concedendi indulgentias poſſit per conſue-tudinem acquiri? Id communis ſententia edocet apud San-chez de poteſtate diſpenſandi vota, & iuramen. quæ diſpen-ſatio eodem modo animas in Dei foro abſoluit. *Layman lib. 5. tract. 7. cap. 4. num. 3.* Laym.

51. *Requiri cauſam ad indulgentias piam concedendas di-xiſti: rogo, an hæc pia cauſa debeat eſſe proportionata indulgen-tiæ?* Aſſerit *Suarius in 3. part. tom. 4. d. 54. ſect. 3. num. 5.* pro ſua cauſa non licere indulgentias magnas concedere. At *Valentia tom. 4. diſput. 7. qu. 20. part. 4.* & *Reginaldus tom. 1. l. 7. cap. 12. numero 137.* probabiliter affirmarunt, hu-iuſmodi proportionem ad validitatem indulgentiarum non requiri. Suar. Valent. Regin.

52. *Quid ſi abſque vlla cauſa Papa concederet?* Docet *Saa v. Indulgentia num. 1.* validam eſſe. Saa.

53. *Prodeſt ne indulgentia omnibus Chriſtianis viuis, atque defunctis?* Prodeſt ſi in gratia exiſtunt. Imò defunctis Cate-chumenis, quia hi ſuſcepere Baptiſmum in voto, & ſunt bea-titudinis capaces, poteſtque pro illis ſacrificium offerri. *Gra-nad. in 3. p. contr. 12. tract. 15. d. 6. num. 2.* addens etiam viuis Catechumenis prodeſſe indulgentias. Gran.

54. *Proſunt ne defunctis certò, & infallibiliter?* Aſſerit *Lay-manus lib. 5. tract. 7. cap. 7. num. 3.* prodeſſe defunctis per mo-dum impetrationis ſecundùm liberam Dei acceptantis vo-luntatem. At alij affirmarunt certò & infallibiliter prodeſſe; quia ſatisfactio Chriſti, & Sanctorum ſufficit etiam pro illis; iuxta promiſſionem illam: *Quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Mat. 16. Limitat *Caietanus* hanc do-ctrinam ad illos defunctos, qui id in vita meruerunt ob pie-tatem & curam erga alios defunctos; quam limitatio-nem auctor aſſertionis huiuſce *Accoſta in Cruc. qu. 19.* non admittit. Laym.

55. *Liberat Indulgentia ab onere implendi pœnitentiam Sa-cramentalem?* Liberat planè, ſi (v. gr.) Confeſſarius ieiunium quadraginta dierum impoſuit, pœnitens liberatur ab eo ieiu-nio per indulgentiam quadraginta dierum, ex *Granado contr. 7. tract. 7. d. 4. num. 5.* At *Valentia tom. 4. d. 7. q. 20. part. 3.* contrarium aſſeruit; quia obligatio implendi pœnitentiam eſt iuris diuini, in quo Pontifex diſpenſare non poteſt. Porrò omnis pœnitenti ex iure diuino ad integritatem Confeſ-ſionis ali qua ſatisfactio imponi debeat: tantam tamen, vel tantam, hanc, vel illam de iure humano imponit Confeſſarius arbitro, aut ſecundùm ius. Granad. Valent.

56. Templo

Requiſita ad indulgentia lucrationem. gratia : rogo , an qui pro defunctis indulg
dunt debeant in gratia exiſtere ? Sufficit i
eſſe,quibus indulgentia applicatur,& E
illud opus geritur; ob quod Pontifex ſat
& Sanctorum diſpenſat. *Præpoſitus in*
num.93.

Præp. 58. *Vt viuus ſibi acquirat indulgent*
toto tempore quo gerit opera iniuncta,in gr
in gratia eo inſtanti,quo poſſit verè dici
nia requiſita. quia indulgentiæ effec
tisfactione Chriſti , & Sanctorum : op
quiruntur ſolum vt conditio : vnde non
Granad. cato gerantur. *Granadus c.12.tract.5.d.2*

59. *Scio debere apponi opera ,ieiuniun*
Confeſſionis, &c. *Rogo , ſi huiuſmodi oper*
circunſtantiis fiant mala aut venialiter,
Granad. *ciunt ne ad indulgentiæ lucrationem ? Gr*
ſufficere docet opus eſſe bonum ex ſuo
cunſtantiis (& in indiuiduo malum ſit;q
& humana implentur per opera ex ſuo g
diuidualiter peccaminoſa. *An opus eſt*
ob indulgentiam effici? Satis eſt,in eum fin
dari , licet alius finis æquè , aut magis p
tur. *Granadus.*

61. *Indicitur eleemoſyna ad indulgentia lucrationem : ſuf- :it qualibet ?* Sufficit obolus, ſi non indicatur fieri cum pro- ortione ad facultates. Quid ſi pauper vel obolo careat? ommutandam eleemoſynam in aliud pium opus aliqui aſ- ruere. Aſt ego cum Antonio *Fernandez de Cordub. part. 3. p. 7. §. 8. num. 3.* affirmo mentem eſſe Pontificis, quod qui eemoſynam exhibere non poteſt, abſque vlla commutatio- : indulgentiam conſequatur. Fernād.

62. *Neceſſariò ne imponitur Confeſſio & Communio geren- ?* Exiſtimo Confeſſionem, & Communionem, (ſi aliud non cprimitur) exigi, vt homo in gratia conſtituatur, vt poſſit crari indulgentiam. Vnde qui ſolum venialibus illigatur, on tenetur Confeſſioni, aut Communioni operam impen- re. *Turrianus ſelect. part. 2. d. 31. dub. 64.* Turr.

63. *In rubrica indulgentiarum quinque Sanctorum exprimi- r, ſi admittatur granum, poſſe pro illa vice aliud ſubrogari, rofectò grano amiſſo, aliud ſubſtitui; ſed poſtmodum amiſſum ueni: cuinam, precor indulgentia remaneret affixa ?* Non iori, ſed ſubrogato; quia verificata fuit conditio, vt poſſit cundum eligi. At ex quo huic applicata fuit, in priori ceſ- nit. Tutius tamen erit vtrumque retinere. *Lugo de pœn. d. 27. ſe. 8. §. 3. num. 150.* Lugo.

64. *Quonammodo noua applicatio nouo grano facienda ?* Suf- cit actus mentalis; quia non eſt conceſſio indulgentiæ, & c iuriſdictionis actus; ſed ſola deputatio grani, tanquam onditio à ſummo Præſule requiſita ad hoc, vt ab ipſo talis ndulgentia tali grano conceſſa ſit. Adhuc *Cardinal. Lugo itatus.* Lugo.

§. 3. *De indulgentijs varia.*

65. *Quidnam ſignificat verbum, Plenaria, Pleniſſima, Qua- ragena, Media, aut Quarta pars peccatorum ?* Ex doctrina *To- ti* reſpondebo. Inter *Plenariam* & *Pleniſſimam* nullum eſt iſcrimen, quoad pœnæ remiſſionem; tota enim ſimul re- nittitur tam per Plenariam, quàm per Pleniſſimam, quàm er Iubileum. Diſtinctio tamen aliqua aſſolet eſſe reſpectu acultatum, aut priuilegiorum, qui in Bullis conceduntur. *Quadragena* ſpatium ſignificat quadraginta dierum, in qui- us à carnibus abſtinemus, qui quidem olim arctiori pœ- itentia colebantur, dum fideles ſolo pane & aqua veſce- entur. *Media* autem, aut *Tertia pars peccatorum* ſignificat emiſſionem pœnæ debitæ pro dimidia aut tertia peccato- um parte.

66. *Qui alienam habet Coronam aut calculum benedi- ctum inuentum, vel ſibi commodatum, poteſt ne eandem con-*

tia etiam lucrari. illos, qui neſciunt operi annexas. Non improbo.

68. *Sunt ne exempti capaces Epiſcop[…] cipandi?* Licet indulgentiæ ſolis ſubd[…] empti tamen participes reddi poſſun[…] iuſmodi. Imò vnus Epiſcopus, *Laym[…]* ſuis dare poteſt facultatem lucrandi al[…] gentiam.

69. *Poſſunt ne ſæpius in die indulge[…]* Si indulgentia localis poſita eſt cum [...] v.gr. diei; tum qui ſæpius in die Eccle[…] tùm indulgentiam lucratur; ſecus ſi a[…]

Laym. indulgentia Eccleſiam viſitantibus ſit *nus,* addens nomine Eccleſiæ, cui in[…] lucranda à viſitantibus etiam adiunc[…] telligi oportere.

§.4. *De quotidianis ſtationibus.*

70. *Quidnam conceditur viſitantibu[…] quinque Altaria, precibus pro libito effuſi[…] ne?* Egregia quidem indulgentia eſt, [...] cognitionem. Bullæ quidem hæc verb[…] *tidad a los que en dias de Quareſma o ot[…] ai Eſtaciones en Roma, viſitaren cinco Ig[…] ganen, y conſigan todas las indulgencias[…] los que perſonalmente viſitan las Igleſias[…] y extra muros della, como las ganarian,*

D. Pauli adſunt alia ſeptem Altaria, vbi indulgentiæ eædem c in Petri Baſilica impenduntur. Æquat equidem vtramque eccleſiam Templum D. Sebaſtiani, vti *Hieron. Sorb. fol.* 287. firmat. Præterea tria loca Romæ iacent, vbi quotidie fide-s plenariam poſſunt lucrari indulgentiam, nempe Sacellum aptiſtæ apud Eccleſiam S. Ioannis Lateranenſis: Sacellum L. Laurentij dictum *Sanctum Sanctorum* : & Sacellum S. Helenæ in Templo S. Crucis. *Rodriq.* §. 8. *fol.* 61. Apud Eccleſiam Ioannis Lateranenſis antiqua tabella conſpicitur, vbi verba ylueſtri Papæ ad Imperatorem Conſtantinum exarantur: *Dominus* IESVS CHRISTVS, *qui te mundauit à lepra per ſuam miſericordiam mundet & purificet omnes venientes huc ſine peccato mortali: & authoritate Apoſtol. Petri & Pauli, & noſtra ſit remiſſio omnium peccatorum quocumque tempore anni.* Porrò hæc indulgentia à multis Pontificibus confirmata eſt, aliis innumeris ſuperadditis, de quibus ſic Papa Bonifacius: *Tot tanta ſunt indulgentiæ D. Ioannis Lateranenſis, vt ſolus Deus poſſit annumerare. Et ego omnes illas confirmo.* Quid apud reliquas Vrbis Eccleſias. Hæ quidem omnes quotidie viſitatione quinque Altarium, Bulla atteſtante, à nobis acquiruntur; quia quotidie inſtitutæ ſunt ſtationes. *Rogo num quotieſ ſæpius ... Altarium indulgentia comparari poſſit?* Toties quidem quotidie lucramur, quoties Altaria inuiſimus, imò, authore Roderico, animabus Purgatorij poteſt applicari lucratio repetita. Bulla plumbea ſic: *Omnes & ſingulas indulgentias ſtationum intra, & extra muros prædictæ Vrbis tam pro ... quàm per modum ſuffragij (pro defunctis pro quibus viſitatione ...) conſequentur.* Ad hæc qui viſitant diebus Mercurij Templum D. Pauli Purgatorij animam liberant à cruciatu. *Quid ... Templi frequentiam non poſſim ingredi?* Iuxta oſtium ſufficit preces effundere. *Sufficiet ne ſine ſitus mutatione cuncta ... ria inuiſere?* Sufficiet, *Saa* authore, ſi ſingulis Altaribus ... inclines. *Tria ſolummodo apud templum Altaria.* Bis duo ...ſantur. Quòd ſi vnicum Altare fuerit, quinquies vnicum ...ſendum eſt.

72. *Vtrum pœnitentia, aut ſatisfactionis loco indulgentiæ lucrandæ deſeruiat?* Dixi applicante Confeſſario, deſeruire. Ad... ex *Toleto*, etiam non applicante Confeſſore, poſſe pœnitentem impoſitam ſatisfactionem in indulgentiæ lucrationem commutare, modò medicinalis ſit vti ferè ſemper. Mihi credo impoſitam à Confeſſario pœnitentiam implere in gratiæ auguſtius incrementum maioris quidem momenti, quàm ... remiſſio.

ces,& reliqua iuſta opera in pœnæ remiſſi
non ita certò & infallibiliter indulgentiam
quemadmodum viuis? Dixi, quia viuis Po
dat per modum iudiciariæ abſolutionis
non ſic, ſed per modum ſuffragij. Credibi
mano iudico eas Deum acceptare, facilius
functis oblatas, qui ex hac vita plus dign
deceſſere.

§. 5. *De Iubileo.* Filliuc.

74. *Circa Iubilæi conſecutionem præter*
currunt ne aliqua digna obſeruatu. Plura c
mis ex *Filliucio* adnoto. Iubileum, quo
fructuoſus & germinans olim apud Hebr
Chriſticolas indulgentias ſignificat, qua
ma conceduntur non ſolum in anno, qui
rum etiam extra illum.

75. *Vt acquirantur huiuſmodi indulg*
nam præſtanda? Primò Eccleſiæ quatuo
mel ſaltem in die viſitandæ à Romani
per dies triginta, à peregrinis & exter
in quo tamen tempore Confeſſarij diſp
totius Chriſtiani populi ſalute rogand
que verè pœnitentes & confeſſi eſſe
Sanctæ Portæ ceremonia vetuſtiſſima
indulgentiam lucrandam eius ingreſſ
Profectò pluries in anno lucrari quis

blicatio in ſingulis quibuſque Prouinciis, aut ciuitatibus pectanda eſt. Eius verò conſecutio etiam poteſt à Confeſ-io electo iuſtas ob cauſas differri. Confeſſio ante Domi-cam diem peragenda, cætera, ſi quæ eſſent commutanda, am in ipſa die. Satis eſt ſemel eleemoſynam largiri quan-unque ſit. Omnes Regulares etiam ſuis conſtitutionibus ohibiti, quemlibet ex approbatis eligere ſibi Confeſſarium ſſunt. Iubileo completo, etiam poteſt quis à reſeruatis litis abſolui, modò eo animo Iubilei tempore confeſſus ſit. ui animo lucrandi Iubileum reſeruata confeſſus eſt, etiam-poſtea mutata intentione, illud non lucretur, ab iis manet ſolutus. Profectò iuramenta vigore Iubilei commutari on poſſunt. Hæc ex *Filliucio*. Filliuc.

77. *Iubilei peractis omnibus quis in caſum incidit reſeruatum: ✓ſt ne virtute Iubilei abſolui, etiamſi ante ∴ ſit Iubileum lucratus?* oteſt quidem; quia tempus Iubilei nondum effluxit. Sic *nriquez*.

78. *Egit quis Confeſſionem ſacrilegam, & ſumpſit Euchari-am indignè, in vltimo autem Iubilei termino per actum Con-ſionis redit in gratiam: conſequitur ne ... eum?* Conſequitur Henriq. uthore eodem *Henriq.* qui adiicit poſſe quemlibet idem Iu-ileum duabus hebdomadibus lucrari. Veram puto contra-am *Laym.* & *Filliuc.* ſententiam ſemel tantùm lucrari te oſſe affirmantem. Attamen *Henrici* & aliorum probabilis eſt Laym. Filliuc. Henr. pinio, ſi diligentiæ adhibeantur. Conſequenter ſi plures ebdomadæ præſcribuntur, vt accidit hoc anno quadrageſi-mo primo ſuper ſexcentos, cunctis poteris lucrari probabili-er, Confeſſarium eligere, &c.

79. *Qui ex inuincibili ignorantia neſciuit promulgatum eſſe ubileum, poterit ne, illo tranſacto, intra alias duas hebdomadas lu-rari?* Poſſe idem aſſerit *Henriquez*. Imò qui neglexit in pa-tria, alibi poterit ex eiuſdem Doctoris placito, lucrari. Henr.

80. *Duobus immediatis diebus duo Iubilæa concurrunt, v. gr. ubileum D. Ignatij Parentis noſtri, & Portiunculæ: num neceſſe epetere Confeſſionem, & Communionem ad vtraque lucranda?* Minimè, ſed alia opera ſolùm repetenda; quia Confeſſio & Communio ſolùm ad emundationem animi requirebantur. ta *Turrianus*. Turr.

81. *Cœpit quis confiteri ſub finem temporis, quo durat Iubi-eum,* (idem de Bulla Cruciata affirmarim) *nec potuit iuſtas b cauſas abſolui: poteſt ne poſt tempus virtute Iubilei præce-dentis abſolui à quocunque crimine reſeruato?* Poſſe *Sanctius* aſ- Sanct. ſerit; quia Confeſſio fieri cœpta eſt tempore idoneo..

FFf 3 82. Tempo

82. *Tempore Iubilæi omiſit quis in Confeſſione pe*
uatum ex iuſta cauſa, v. gr. ne complicem cum dan
ret: poteſt ne, elapſo Iubilæo, à quocunque Confeſſari
ne abſolui? Poteſt; quia reſeruatio indirectè abl
Sanch. ex *Sanctio* adiicio eum, qui fuit abſolutus virt
peccatis, quod tamen non eſt lucratus, ſi poſte
per obliuionem omiſiſſe aliqua reſeruata, poſſe
Confeſſario aperire, & ab eo validè abſolui; qui
Confeſſionem, in qua fuit ab omnibus peccat
ſublata reſeruatio fuit Iubilæi virtute, etiamſi po
ille non eſſet.

83. *An per Iubilæum, etiam Anni Sancti, a*
Cruciatæ ſuſpendantur Regularium priuilegia com
ta, & in eis diſpenſandi, à reſeruatiſque abſolue
Sanch. *Sanctius* non ſuſpendi. Adiicit ille poſſe Confeſſ
acto Iubilæo commutare vota pœnitentis illi
læum eſt conſecutus; quia priuilegium comm
&c. non eſt addictum vlli tempori præfinito,
ipſius Bullæ tenore, in qua cum ſermo de priui
Suar. hæc clauſula additur: *Abſque vlla temporis limitat*
confirmat.

§. 6. 84. *Opera iniuncta ad Iubilæum poſſunt ne int*
Alia Iu- *domadas, v. gr. ieiunando in prima, ac confitendo; i*
bilæo ex- *tem communicando?* Aſſerit *Præpoſitus in 3. part. q*
actiores *num. 87.* dummodo omnia ieiunia vna in hebd
Reſolu- pleantur; quia Pontifex intendit carnem ieiuni
tiones. quod efficacius ieiunia vnita præſtant. At alij ſin
Præp. ne affirmant adnotantes ita à ſacra Pœnitentia
declaratum.

85. *Poſſunt ne duobus in locis impleri?* Poteſt
genſi Vrbe Templa inuiſere, & ſi diſcedat, in V
ieiunare, confiteri, &c. quia fauor Iubilæi eſt perſ
Laym. localis. *Layman lib. 3. tract. 7. c. 8. num. 11.*

86. *Poteſt Confeſſarius commutare opera ex le*
ſa omiſſa: ſed rogo, an poſſit omiſſa ex malitia?
Filliuc. tore *Filliucio tom. 1. tractat. 8. cap. 10. num. 268.*
Dominica ſecundæ hebdomadæ inſpiratus, doleo
ſcripta opera non impleuerim, peto alia mihi i
prorogari tempus: poteſt Confeſſarius præſtare;
hîc & nunc ſum iam impotens, & Confeſſarij fa
dum expirauit.

87. *Alia opera præſtiti, ſed die Dominica ſec*
mada inaduertenter bibi, nec communicare poſſum

ɔi Communio in aliud pium opus commutari. *Hen-b.7.cap.10.n.8.*

mulo commiſi eleemoſynæ largitionem, qui quidem aut ūt raptor, aut deſes tempore præſcripto non impertijt : Iubilæum? Aliqui abnegarunt; qui opus præſcri- Iubilæi lucrationem non impleſti. At *Emanuel*
. Indulgentia, num. 4. contrarium probabiliter aſ- Saa.

Quotnam Eccleſiæ viſitandæ? Ait *Filliucius tom.1.* Filliuc.
.10. n.274. ſufficere viſitare duas. At probabilius cuis tenorem te geres. *Deputat Epiſcopus plures Ec- ciuitate, aut oppido, quàm Pontifex deputauit in Vrbe.* iſitare quot deputauit Pontifex; quia Epiſcopus non apæ priuilegium onerare. Si verò Epiſcopus paucio- nam tantum deputaret, illæ ſufficeret.

m ex Cæmeterio poſſit Eccleſia viſitari, ſi præ fidelium o ne non detur ingreſſus? Poteſt. Imò nomine Eccleſiæ œmeterium adiunctum reputatur; quia in fauora- verba latè debent interpretari. *Layman. lib.5. tract.7.* Laym.
.9.

Circa Confeſſionem in Breui dicitur? Omnibus verè tibus, & confeſſis, *vel* omnibus contritis, & confeſ- iſitauerint, &c. concedimus indulgentiam, &c. *Exi- tunc Confeſſio, vt opus iniunctum?* Non, ſed vt diſpo- ide ſi quis aliàs eſſet in gratia per Contritionem cum u propoſito confitendi tempore debito iuxta præce- ccleſiæ, lucraretur Iubilæum. Ita *Coninch de Sacr. d.12.* Conin.
.38. addens nec ſi Confeſſio, vt opus iniunctum requi- nitti neceſſariò debere ab eo, qui tantum venialibus s eſt.

Quis die Veneris confitetur, & in Sabbato antequam in- iam conſequatur, mortaliter delinquit : debet ne iterum i? Suarius in 3.p.tom.1.d.22.ſect.3.n.7. aſſerit; ſed negat Suar.
dus in 3.p.contr.12. tract.5.d.4. num.8. quia Iubilæum Gran.
antum exigit Confeſſionem, quæ cum poſſit fieri ali- iebus antequam indulgentiam cōſequamur, & qui de- ɔoſſit ad ſtatum gratiæ redire per Contritionis actum: t, cur Confeſſionis onus multiplicetur.

Quid ſi in Confeſſione quis aliquod peccatum mortale ilitus : tenetur ne aliam inire Confeſſionem, vt aperiat rationem Iubilæi? Sufficit prælapſa Confeſſio, in qua liter, ſeu indirectè remiſſum fuit. *Prapoſitus in 3.p.q.14.* Præp.
.n.84.

reſerua iam à quolibet Confeſſario abſolu

illa Confeſſio fuerit valida, abſolutio
xa eſt: & Confeſſarius abſoluendo h
Sanch. nem quamcunque reſeruationem, au
Matr. tom. 2. lib. 8. d. 15. *n.* 21. Scio *Suar.*
rium aſſeruiſſe.

97. *Quis Iubilaum lucratus eſt ſine Co*
non fuit recordatus ſe peccatum quod
miſiſſe; poſtea ne memor, poteſt virtute
Henriq. *feſſarium eligere?* Negat *Henriquez lib.*
nulla peccatorum abſolutio data fuit
peccata complecteretur. At probabil
feſſarium poſtea adhuc eligi poſſe, à
mine abſoluatur; quia Iubileum luc
quenter priuilegium eligendi ſibi Co
quo vti poteſt, Iubilæo tranſacto; qui
non reſtringitur.

98. *Quis abſolutus eſt à reſeruatis*
poſtea acquirere, aut lucrari noluit: an
Suar. *perficiendo?* Aſſerit *Suarez de Rel. tom.* 2.
probabiliter negant; quia is nihil prom
illi aliquam obligationem impoſuit, ne
ergo eſt, cur pœnitens oneretur.

99. *Scio, per Iubilaum poſſe omnia*
per cruciatam diximus: rogo, an commut

Pontifici reſeruata, quod illa duo non comprehenduntur in generali conceſſione, niſi exprimantur: reliqua autem ſatis expreſſa cenſentur, dum non excipiuntur.

100. *Poteſt ne quis in vno, vel duobus bis lucrari Iubilæum quoad omnia priuilegia?* Negat *Layman lib. 5. tract. 7. c. 8. n. 9.* Laym.
Filliucius tom. 1. tract. 8. cap. 10. num. 278. Clementem VIII. reſpondiſſe teſtatur, Iubilæum tam in anno Sancto, quàm in aliis ſemel tantum ſumi poſſe. Rationem redit *Torres 2. 2.* Torr.
tom. 1. cap. 188. *a. 12. d. 6. num.* 8. quia in Breui dicitur, gratiam conſequendam eſſe vna è duabus hebdomadibus diſiunctione. Porrò *Henriquez lib. 6. cap. 16. num. 3.* contrarium Henriq.
affirmauit; quia cum Iubilæum propter opera conceditur, & bis iniuncta opera poſſit quis implere: non eſt, cur Iubilæum bis obtinere non poſſit; præcipuè quia gratiæ ſunt ampliandæ.

EXAMEN VI.

Circa materiam de Sacramento Euchariſtiæ.

CAPVT PRIMVM.

Definitio, inſtitutio, neceſſitas Euchariſtiæ.

1. *Q*Vidnam Euchariſtia? Sacramentum, quod ſub ſpeciebus panis & vini continet corpus & ſanguinem Chriſti ad conſeruationem ſpiritualis vitæ per Baptiſmum acceptæ.

2. *Quando inſtitutum hoc Sacramentum?* Ab ipſo Chriſto in vltima Cœna perfectum eſt, quando poſt Agnum typicum, & lotis Diſcipulorum pedibus ante communem Cœnam, illud inſtituit, primus ſumpſit, & omnibus Diſcipulis dedit, etiam Iudæ, quo tempore, vti ex Patrum conſtat ſententiis, conuenientiſſimè inſtitutum eſt.

3. *Quàm neceſſaria ſit Euchariſtia?* Ex fine quidem maximè eius neceſſitas agnoſcitur. Finis quippe inſtituendi huiuſce Myſterij non originalis, aut mortalis culpæ remiſſio, ſed gratiæ augmentum, & ſpiritualis vitæ nutritio fuit. Et quamuis ad perſeuerandum in gratia ſiue re ipſa, ſiue in voto medium abſolutè neceſſarium non ſit, non paruulis modò,

4. Q[illegible]
ius Sacramenti materia [illegible]
equidem panis ex tritico confect[illegible]
na, nec granum quod triticum non ſit, [illegible]
panicum. Porrò naturali aqua ſubactus [illegible]
decoctus ſiue azimus, ſiue fermentatu[illegible]
aptior iuxta Eccleſiaſticam; conſuetu[illegible]
num ex vite, cuiuſcunque illud ſit conc[illegible]
maturis ſit expreſſum. Certè huic ex [illegible]
rum aquæ naturalis miſcendum.

5. *An vtriuſque materia, panis ſcili[illegible]*
in conſecratione? Ita planè, non Sacram[illegible]
uini præcepti obligatione: in quo tam[illegible]
Pontificem poſſe diſpenſare probabili[illegible]

6. *Vertiturne in ſanguinem aqua?* S[illegible]
pore fuerit iam in vinum conuerſa, [illegible]
ſin minus, nil prohibet quo minùs aq[illegible]
communior docet opinio.

7. *Quænam forma panis, & vini?* [illegible]
certa, quæ à miniſtris recitando, & ſig[illegible]
Forma corporis eſt: *Hoc eſt enim corpu[illegible]*
tem: *Hic eſt enim Calix Sanguinis mei[illegible]*
menti, myſterium fidei, qui pro vobis, & [illegible]
remiſſionem peccatorum. Profectò verb[illegible]
enim præſentiam efficiunt, ex cuius ex[illegible]

[redacted]

haud de neceſſitate,ſed de præcepto. In forma ſanguinis; *Hic eſt ſanguis meus*, vel *Hic Calix ſanguinis mei*: cætera de præcepto tantùm ſunt.

CAPVT III.

De effectibus Euchariſtiæ.

9. F*Orma vtriuſque admirabiles effectus recenſe.* In primis vi ſua tanquam inſtrumenta Corpus & ſanguinem Chriſti conficiunt, ita vt ſub panis ſpecie Chriſti corpus: ſub vini autem ſpeciebus Chriſti ſanguis verè & ſubſtantialiter contineatur, panis ac vini nullatenus ſubſtantia remanente. Hæc præſentia Chriſti per veram conuerſionem ſubſtantiæ panis in Corpus, & ſubſtantiæ vini in ſanguinem fit, ita vt non modò ſub prædictis ſpeciebus Chriſti corpus adducatur, & ſanguis: verùm etiam ita intimè in ſubſtantiam Chriſti pertingat, vt ſufficiens eſſet terminum producere,ſi iam productus non eſſet; quæ conuerſio Tranſſubſtantiatio dicitur. Deinde totam Chriſti ſubſtantiam præſentem efficiunt: humanitatem ſcilicet, quæ corpus,animam, & ſanguinem eius amplectitur, & ipſam Verbi Diuinitatem. Præterea totam quantitatem, quam habet in cœlo; quæ tamen non per modum extenſiuum in ordine ad locum, ſed per modum tantùm extenſiuum in ordine ad totum, & partes in Sacramento reperitur. Ad hæc, ex vi verborum ſub panis quidem ſpecie Corpus eſt Chriſti, cætera per concomitantiam; ſub vini autem ſpecie ſanguis tantùm eſt, cætera concomitanter.

10. *Huiuſce Sacramenti reliqua ediſſeras, precor, myſteria.* Ita in ordine ad ſpecies Chriſti præſentia ſe habet, vt totus Chriſtus ſub ſingulis ſpecierum partibus diuiſis ſit, ſub iiſdem totus coniunctis. Profectò moueri Chriſti Corpori per accidens conuenit. Ab agentibus naturalibus alterari,neque per accidens conuenire affirmo, ſicuti neque videri ab oculo corporeo; nec videre, aut audire ſeu alias actiones externorum ſenſuum exercere. Cùm deſinit in Sacramento eſſe,aliqua ratione mutatur accidentaliter, neque ſpecies deſerit, niſi quando alia ſuccedit ſubſtantia. Chriſtus ipſe non videtur in ſe, cùm in Euchariſtia viſibiliter apparet, nec eius caro, vel ſanguis, ſed color & figura tantùm exterior, illum

illum repræſentans ; ideo conſumendus non eſt, ſed decenti loco conſeruandus. Certè ipſæ ſpecies poſt conſecrationem abſque ſubſtantia remanent,& cætera quidem accidentia hærent in quantitate, quæ ſine ſubſtantia miraculosè exiſtit. Agunt autem, & patiuntur vt antea, & miſceri etiam queunt. Denique in hoc Sacramento Chriſtus interno,& externo cultu Latriæ adorandus eſt, abſoluto quidem, & perfecto, ac ſi propria in ſpecie viſeretur.

11. *Quoſnam Sacramentum ipſum in animam, gignit effectus?* In primis auget gratiam iuſtificantem. 2. Sacramentalem gratiam, ad vitanda peccata, charitatiſque feruorem cum ſpeciali ſpiritus dulcedine confert. 3. Condonat venialia tum immediatè ex opere operato, tum mediatè charitatis excitando fauorem. 4. Temporalem pœnam non niſi mediatè remittit excitando charitatem. 5. Primam gratiam aliquando per accidens confert.

12. *Quanam diſpoſitio requiritur ad huiuſmodi effectus recipiendos?* Vt augmentum gratiæ quis recipiat, in gratia eſſe debet; vt auxilia ſpecialia,& feruorem charitatis, actuali gratia, & attentione eſt opus; vt venialium remiſſionem obtineat, eorum complacentia debet adeſſe; vt pœna temporalis condonetur, actualis requiritur deuotio; vt denique primam gratiam per accidens obtineat, veram, & ſupernaturalem attritionem de peccato mortali oblito habeat neceſſum eſt.

13. *Quandonam hi conferuntur effectus?* In ipſa ſumptione, in eoque temporis momento, quo verum ſit dicere, aliquid Sacramenti ex ore in ſtomachum eſſe traiectum.

14. *An placet illa opinio docens aliquam maiorem gratiam conferri, quandiu ſpecies in ſtomacho manent?* Minimè; quia de gratia ex opere operato ſermo ſit, tota in inſtanti iuxta diſpoſitionis menſuram confertur.

15. *In corpus autem quoſnam effectus parit?* Primò, fomitem moderatur, cogitationes & effectus ad eum finem accommodatos excitando. 2. Gloriam reſurrectionis impetit, dum auxilium ſpeciale confert, ad perſeuerandum in gratia. 3. Specialis vnio ratione eius ſit inter Chriſtum & ſuſcipientem vi Sacramentalis vnionis cum ſpiritu coniunctæ.

Cu-

CAPVT IV.

De Miniſtro Euchariſtiæ, eamque ſuſcipiente.

Vinam Miniſter conſecrationis Euchariſtiæ? Qui interius ac neceſſarius ſolus Sacerdos eſt, inſtituit ille cit. §. I. De Miniſtro.
Quidnam ei præſtandum? Neceſſum eſt eum intentiere faciendi quod Eccleſia facit; & integra verba *Fides aut bonitas ipſi.* Non ideo quidquam deconſecrationis & formæ. *Plures concurrunt ad con- Sacerdotes.* Si particulatim, nihil efficiunt; ſi tamodem tempore formam abſoluunt, omnes conſi ex iis vnus altero prior, qui prior abſoluit, ſolus it.
Diſpenſator Ordinarius Euchariſtiæ quinam? Sacerdos io iure; Diaconus autem tantum Epiſcopi, vel Sainſſu.
In licitum vſum quid aliud requiritur? Debet Saiuriſdictionem, vel Ordinariam habere, qualem is, & Parochus habent; vel delegatam, qualem m permiſſu, etiamſi ab Ordinario non eſſent ap-

Poſſunt ne Regulares die Paſchatis miniſtrare Euchari- is tantummodò, qui præceptum communicandi in iam impleuerint.
In obligatio Euchariſtiam miniſtrandi? Duplex quiſt obligatio, vna officij ratione habita ex iuſtitia. tor tenetur miniſtrare quoties oues rationabiliter, tunè Euchariſtiam petunt; altera ex charitate, quæ in neceſſitate obligat.
Vt dignè diſpenſetur Euchariſtia, obſeruanda ne aliircumſtantia? Ita planè. In primis, loci, vt in Eccleſia in priuata domo miniſtretur. Deinde temporis, vt rdicti tempore, niſi cum moderatione proprio in ignanda. Denique vt non ſit in ſtatu peccati mortio probabile eſſe huiuſmodi diſpoſitionem non requo in Reſolutionibus. Adde publico peccatori dann eſſe, occulto autem publicè petenti danda, ſecus ſi cultè.

23. Quinam

35. *Poteſt ne quis in neceſſitate laicus ſe ipſu re?* Si eſſet in articulo mortis, nec adeſſet min
Laym. poſſet. Sic Scotiæ Regina ſubitura Martyrium. *tract. 4. cap. 7. num. 4.*

36. *An alios etiam poteſt communionem impe*
Valent. *conſtitutis neceſſitate? Valentia tom. 4. d. 6. quaſt.*
Laym. *man citat. & Coninch de ſacr. qu. 82. art. 3. num.*
Copin. quia id nec naturali, nec diuino iuri repugnat *peruenit* loqui extra neceſſitatem. An non ol
Euſeb. Euchariſtia ad ægrotos ferebatur teſte *Euſebi* An non & nunc propter periculum irreuerentia Euchariſtiam tangere, imò & ſe ipſum ſacro
Gran. ne Euchariſtia in manus infidelium veniat. G
Lugo. *part. contr. 6. tract. 12. d. 1. num. 4. & Card. Lugo ſect. 1. n. 22.* ſubſcripſere.

37. *Poteſt ne Sacerdos ſe ipſum ex deuotione ad magni Feſti ſolemnitatem, cum Sacerdos alia*
Filliuc. *quo poſſit Euchariſtiam accipere?* Poteſt (venia F *tract. 5. cap. 9. num. 285.*) dummodo non adſi
Fagund. *Adeſt Diaconus. Fagundez part. 3. lib. 3. cap. 3. n.*
Præp. accipiat. *Præpoſitus in 3. part. q. 82. art. 3. dub. 1.* Sacerdoti alius Sacerdotis defectu, à Diacono I deferendam. At tunc exiſtimo Sacerdotem ægr teſt, ſibi ſuis manibus miniſtraturum: Diacon ſterio, ſi non poteſt.

38. *An mortale piaculum, Euchariſtiam in leth*
Vaſq. *re?* Abnego cum *Vaſquez in 3. p. tom. 2. d. 136. cap* & aliis multis; quia miniſtrans Euchariſtiam n cramentum, & ſic non eſt proximus Dei miniſter tionem cauſandam: ſed tantum applicat velut act Quod potiori iure procedit in laico Euchariſtian ſitate miniſtrante.

39. *Licet ne petere Euchariſtiam in articulo cerdote excommunicato denunciato, hæretico, & a quo peti poteſt abſolutio; abſente alio Sacerdote?*
Suar. ſi ægrotus alius Sacramentum non potuit recipe *rius in 3. part. tom. 3. quaſt. 82. art. 3. ſect. 4.* ſi tatione affirmat. Subſcribo, dummodo non dalum.

40. *Negat Confeſſarius indiſpoſito peccatori al petit ipſe publicè Communionem, ſcio debere conſe*
Vaſq. *men, an ſecretò petenti poſſit abnegare?* Aſſerit *Va tom. 3. d. 209. cap. 5. num. 51.* quia ſigillum non

:mum indigno non confertur. At *Fagundez part.* 3. Fernād.
. 10. *numer.*23. negat probabilius; quia illa ab-
ſigilli fractio eſt. Sigillum enim adeò ſtrictum,
:um ipſo pœnitente liceat de Confeſſione ſine eius
: loqui.

icet ne peccatori occulto indiſpoſito ad vitandum ſcan- particulam non conſecratam miniſtrare? Poſſe aliqui dummodo ita particula occultetur, vt nec videatur, Henriq.
retur. Aſt ego cum *Henriquez lib. 6. cap. 22. num.4.* enſuerim ſimulare Sacerdotem, ſe particulam in os ris immiſiſſe, quod non ſemel abſque periculo ſcan- ſtiti.

Licet ne laico moribundo non valenti accipere Eucha- ub ſpecie panis, ſub vini ſpecie miniſtrare? Certum eſt Vaſq.
*uez in 3.p. tom.5.d.*216.*c.*4. *num.*27. laicum ſumere cratiſſimum ſanguinem, ſi conſeruari non poſſet abſ- culo, v. g. ſi ſpecies accreſcerent, aut eſſet in manus aduenturus. Hinc aliqui aſſeruere poſſe moribundo caſu expreſſo miniſtrari; quia præceptum diuinum municando in articulo mortis Eccleſiaſtico de non ndo, id laico ſub ſpecie vini, præponderat. Monent i adhibendum conſenſum. Aſt *Suarius in 3. p. tom.* 3. Suar.
*d.*3. contrarium docuit.

§. 3. *De Euchariſtia materia.*

Scio, Græcos ſuis in Eccleſiis teneri in fermentato, ſicut azymo conſecrare: rogo, an Græcus in Latinorum Ec- lebrans poſſit & debeat ſua Eccleſia ritu conſecrare? te *Suarij in 3. part. tom. 3. diſp.*44. *ſect.*3. aſſero poſ- te proprium ritum, ſed non teneri. At non poteſt Suar.
in Templo Græcorum exiſtenti apud ſuos, celebra- rmentato, aut Euchariſtiam in fermentato Latinis re; quia hoc priuilegium non eſt locale, ſed per-

Si vinum eſt congelatum, vt ſæpe accidit in Germania, tur ne validè? Ita quidem; quia vinum per congela- non corrumpitur quoad ſubſtantiam, & potabile re- n potentia; neque hoc Sacramentum conſiſtit in vſu, ptiſmus. *Saa v. Miſſa, n.*1. Saa.

An conſecratur licitè? Minimè; quia eſt materia ſi quatenus dubia, ſaltem non ita apta. *Coninch. de Sa-* Conin.
74. *a.* 5. *num.*27.

Quid, ſi conſecratum congeletur? Sicut congelatum va- nſecratur, ita ſi conſecratum congeletur, non deſinit

 eſſe

eſſe conſecratum. Ideo Miſſali Romano monente, de-
Laym. bet liquefieri, & abſumi. *Layman lib. 5. tractat. 4. cap.*
num. 6.

47. *Poteſt ne conſecrari vinum miſtum quod apud Hiſpan*
Fagund. Hypocras *vocitatum?* Aliqui affirmant, dummodo non ſit a
miſtio, ac coccio talis, vt vinum corrumpat. At *Fagundez*
lib. 3. c. 1. n. 17. in hiſce dubiis materiis conſecrare in ca
etiam neceſſitatis, ſacrilegium aſſeruit; quia hoc ſacramen
tum, aut non eſt neceſſarium neceſſitate medij: vel ſi neceſ
ſarium, tunc ſolummodo cum debitè ac reuerenter hab
poteſt.

48. *An ſuccus ex vuis paſſis elicitus ſit materia ſufficiens, a*
hoſtia rubea, qua ſolemus literas ſigillare? De hoſtia neg
Amic. *Amicus tom. 7. d. 16. ſect. 3. n. 34.* eſſe materiam ſufficien
ad conſecrationem de vino affirmat.

49. *Scio vino admiſceri debere modicum aquæ; an*
ſub mortali? Ita planè, licet parua materia, quia magna
Lugo. ſignificatione. *Lugo Card. de Euch. d. 15. ſect. 2. n. 22.*

50. *Quidnam de aqua immiſcenda mero quantitate?*
Laym. poſſe decimam, vel octauam partem quantitatis vini
lib. 5. tract. 3. c. 2. n. 9 docet; quia aqua non prius conuerti de-
bet in vinum, vt vertatur in ſanguinem: ſed in ſanguinem im
Lugo. mediatè conuertitur. *Lugo Card. d. 4. ſect. n. 48.* Scio Suar.
ſect. 4. contrarium aſſeruiſſe.

51. *Dixiſti, materiam conſecrandam debere eſſe præſen*
& certam ex Miniſtri intentione: rogo, ſi ferantur ad
particulæ conſecrandæ, & in cornu epiſtolæ collocentur,
Sacerdos videat, num erunt conſecratæ? Minimè; quia vol
Conin. in omnino incognitum non defertur. *Coninch in 3. p.*
a. 2. dub. 3. num. 39.

52. *Sacerdos in ſacriſtia habuit intentionem conſecrandi*
particulas, quarum conſecrationis tempore in cornu
exiſtentium extra corporalia, oblitus eſt: num habendæ
Suar. *conſecratæ?* Negat *Suarius diſp. 43. ſect. 6.* quia Sacerdotis
intentio non fuit particulas in loco indecenti conſecrare.
Alij affirmant; quia Sacerdos conſecrandi habuit intentio-
Præp. nem, quam non reuocauit. Porrò *Præpoſitus in 3. p. q. 74.*
dub. 3. n. 19. docet huiuſmodi particulas reuerenter haben-
das, nec tamen ſub dubio diſtribuendas ſeorſim; ſed poſt
tam Miſſæ Hoſtiam abſumendas à Sacerdote, aut poſt
particulas à fidelibus.

53. *An guttulæ vini ſeparatæ in calice ab eo, quod*
in fundo, remaneant conſecratæ? Ex vi particulæ *Hic Sacer*

ıtendit id, quod per modum vnius adeſt in calice,
re; vnde guttulæ illæ ſeparatæ minimè conſecran-
ıan.lib.5.tract.4.c.2.n.14. Laym.

Dixiſti formam conſecrandæ Hoſtiæ, Hoc eſt enim §.3.
ıum, Calicis autem, Hic eſt enim calix ſanguinis mei: *De Eu-*
ım, Enim, eſſentialem non eſſe, nec peccare mortaliter, *chariſtiæ*
ſine contemptu, & ſcandalo omitteret: rogo, an hæc *forma.*
!ac eſt caro mea pro Hoſtiæ conſecratione ſit valida?
in 3. part. contr.6.tract.8.d. 5.num.5. validam docet Granad.
riſtus ad ſignandum corpus ſuum, ſæpe carnis
vſus eſt.

Tum hæc forma ſit valida: Hic eſt corpus meum? Si τὸ
duerbium locale, forma non eſt valida, quia muta-
ſicatio. Si autem eſt pronomen maſculinum, for-
a eſt; quia eſt mutatio accidentis, & grammaticalis
ıado. Granad.

Quidnam de hac forma: Hoc eſt corpus meum, vel
t hoc corpus? Inualidam putat *Fagundez part.* 3. Fagund.
.2. quia pronomen *Meum* vtrobique ſumeretur poſ-
ıc ſenſu: *Hoc corpus ad me pertinet.* Vnde myſterium
ınis non exprimeret.

ıchariſtiam conferre augmentum gratiæ ſcio: quan- §.4.
Quando perfectè ſumitur, id eſt, deglutitur. *Henri-* *De Eu-*
*.cap.*43. At *Becanus de Sacram. cap.22.q.6.num.2.* *chariſtiæ*
ıſtia ſumpta eſt, quamuis non ſit tranſmiſſa. Alio- *effecti-*
:otus præ infirmitate tranſmittere non valens, haud *bus.*
acciperet. Henriq.
ımel tranſmiſſa excitato vomitu, à peccatore emit- Becan.
ıfertur ne gratia? Ita planè *Henriquez num.* 1. au- Henriq.

In gratiam cauſet toto tempore, quo in ſtomacho com-
ıaut toto abſumptionis tempore? Non; quia ſi ita eſſet,
is Hoſtiis communicans potioris conditionis exi-
ıod prorſum falſum. Monet tamen *Coninch de Sacr.* Conin.
dub.2.n.42.concl.5. gratiam Sacramentalem augeri
ens, ſi dum ſpecies integræ manent in pectore, diſ-
:ommunicantis plurium actuum charitatis exerci-
;accreſcat.

An Communio ſub vtraque ſpecie vberiorem gratiam
uam ſub vna? Reſpondet *Hurtado Compl. de Euch.* Hurt.
ıc. 6. affirmatiuè; quia quælibet ſpecies ratione ſui
odè gratiam ſignificat, & confert; ergo vnaquæque
m gratiam producit.

61. *Poteſt ne quis ita communicare, vt nec grati*
Suar. *ſequatur, nec peccatum committat?* *Suarius tom. 3.*
ſect.2. affirmatiuè reſpondet. v.gr. ſi quis poſt dilig
ſcientiæ examen, non recordatus peccati, quod te
bet, ſine vllo dolore ad Sacramentum accederet. Is
cabit, quia de peccato, cuius non recordatur, dolore
non tenetur; nec gratiam acquiret, quia peccati obi
ditus eſt.

§. 3. 62. *Peccat ne venialiter, qui ante Confirmatione*
De di- *Euchariſtiam?* Non (*Præpoſitus in 3.p.q.72.a.8. nu*
ſpoſitio- quia vſus Eccleſiæ, quod Baptiſmum Confirmatio
ne ad tur, iam exoleuit.
Eucha- 63. *Fatuitas ne impedit Euchariſtiæ receptionem*
riſtiam. perpetua. Si aliquando ſui compotes fuerint, nec
Præp. mortali in culpa euaſiſſe amentes, eis ſaltem in m
culo eſt impertienda, in quo ex præcepto diuino e
Henriq. pere tenebantur. *Henriquez lib.8.c.41.n.3.* docet ſ
dandam ſemel in anno, nempe ad annuæ Comm
præceptum implendum.

64. *Peccaret ne bis, qui in peccato lethali*
nus acciperet Euchariſtiam? Aliqui aſſerunt; qu
Hurt. gionis virtus bis diuerſimodè violatur. At *Hurta*
crament. diſp. 5. diffic. 1. vnum tantum peccatum,
quidem eſſe docet; quia duæ illæ malitiæ eidem vi
ligionis eodem modo opponuntur, id eſt, contra reu
debitam Sacramento.

65. *Ieiunium naturale ad Euchariſtiam nec*
extra neceſſitatem, admittit ne paruitatem materia
Præp. *poſitus* aſſerit eſſe præceptum Eccleſiaſticum, &
gendum eo modo, quo Eccleſia in Quadrageſima,
tuor temporibus præcipit ieiunium. Colligitur hin
tatem admitti materiæ. Addunt alij peccare veniali
Hurt. poſt modicum cibum Synaxi reficitur. At *Gaſpar*
diſp.9. diffic.15. improbans meritò opinionem vt
aſſerit materiæ paruitatem non eſſe admittendam;
cleſia non prohibet ſumptionem cibi, aut potus an
munionem, ſed Communionem poſt cibum, vel pot
præceptum per Communionem poſt cibum, vel po
diciſſimum violatur.

66. *Scio aliquid per modum ſaliuæ traiectum*
Granad. *quidnam id?* Reſpondet *Granado in 3. part. contr. 6. d.*
per modum ſaliuæ traiici minimum, quod inaduerte
icitur. Henriquez apud ipſum, ſi muſca in os aper

ierit. Alij aquæ ſtillam ad captum putaminis auellanæ ertenter abſumptam. Non admiſerim quantitatem ſed nimium ſcrupuloſos erudierim.

Frangit ne naturale ieiunium fumum, aut pulvis herba quæ Tabaco *vocitatur?* Reſpondeo ex *Præpoſito in 3. p.* Præp. *t.8.dub.1.n.39.* per os ſumptum in folio non frangere, egluriatur. Addit *Tannerus to.n.4.d.5.q.a.8.n.1.* neque ſi Tann. illius ſaliuæ incorporatum traiicitur in ſtomachum. mo idem aſſerendum *Granado in 3. p. contr. 6. tract. 10.* Granad. *n. 4.* putat etiamſi ſit tantæ quantitatis, vt ad aliqualem ionem ſufficiat; qui fumus non ſumitur per modum ci- De puluere autem idem omnino cenſeo; quia ad hoc ie- m obſeruandum ſolum prohibetur cibus, & potus. At, *dez* adnotante *p.3.lib.3.c.5.n.14.* ieiunium non violatur, Fagund. ibus & potus per os ſumptus in ſtomachum vitali qui- actione comeſtiua, & potatiua traiiciatur. At puluis per ſumitur, per quas (ait *Suar. in 3.p.tom.3.d.68.ſect.4.* qui Suar. antulum aquæ traiecerit, non violat naturale ieiunium.

Frangit ne terra, charta, moneta, plumbum, aurum, & modi materia? Gran. contr. 6. tract. 10. d. 8. num. 6. aſſerit. Gran. ndum tamen cenſeo; quia ieiunium naturale & Eccle- tum ſolum differunt, quod in illo non datur paruitas tiæ; in hoc datur. Ergo quidquid in magna quantitate iolat Eccleſiaſticum, non poteſt naturale violare. Porrò *Lugo de Euch. d. 15. ſect. 1. n. 10.* plumbum, &c. in quauis Lugo. titate abſumpta comedentem aſſerit ieiunium in Vigilia frangere.

. *Quid de reliquijs cibi diei præcedentis dentibus adhærere? Vaſq. in 3 p. tom. 3. d. 211. c. 4. num. 30.* aſſerit frangere ſi ex Vaſq. ſtria deglutiantur, ſecus ſi caſu. At *Coninch de Sacr. q. 80.* Conin. *num. 47.* non violare putat; quia reliquiæ illæ pertinent is ad prælapſæ diei, quàm præſentis comeſtionem; & per modum ſaliuæ abſumuntur, cum ab extrinſeco non niant.

2. *A quanam hora incipit naturale ieiunium?* A primo pul- uodecimæ noctis. Si vnicum horologium, non eſt ad l appellatio. Si plura poſt duodecimam vnius comedens, t communicare, alio poſtmodum perſonante; quia plura tſa horologia ſe habent vti plures probabiles opiniones, antum primum valde ſit iuſtum. Sic *Sanchez de Matrim.* Sanch. *1 lib. 2. d. 41. num. 4.*

3. *Dubito, num poſt mediam noctem aliqui l abſumpſerim: un ne communicare?* Negat *Fagundez pr. 3. lib. 3. cap. 5.* Fagund.

 num.

*num.*18. quia poſſeſſio ſtat pro præcepto, non pro c
Laym. nicante. At ex *Laymani* mente *lib.*1.*tract.*1.*c.*5.§.4.
puto poſſe communicare, ſi deponat dubium pra
etiamſi in dubio ſpeculatiuo maneat. Ait enim Doc
teneri à Communione abſtinere qui aliquid ruminai
tat an deglutierit;ſi in vtramque partem inclinare pe

72. *Poteſt ne infirmus communicare poſt potionem*
Tolet. *plendum præceptum Eccleſiaſticum?* Aſſerit *Toletus li*
*num.*4. ſi potio abſque graui nocumento differri no
Præp. Negat autem *Præpoſitus in* 3. *part. quæſt.* 80. *art.*
*num.*41. quia Communio poſſet differri: Eccleſia e
intendit obligare ad Communionem eum, qui ieiu
poteſt excipere.

73. *Quotiens poteſt infirmus in eadem ægritudine*
Vaſq. *dum viatici Euchariſtiam recipere?* Semel inquit *Vaſq*
*part.tom.*3.*d.*211.*cap.*4.*num.*38. quia per vnam Com
Gran. nem præcepto Communionis ſatisfacit. *Granadus* a
alij multi aſſerunt poſſe ſæpe; quia hoc Sacramento
ſolum datur ægroto vt ſatisfaciat præcepto, ſed etiam
ſidium aduerſus tentamina. Lege Auctorem *in* 3.*part.*
Laym. *tract.*10.*d.*8.*num.*8. Addit *Layman.lib.*5. *tract.*4. *cap.*
ex iuſta cauſa.v.gr. ſi difficile à Communione abſtine
aſſuetus ob deuotionem ſæpe communicare, poſſe ſta
tera die, dum modò mortis periculum inſtare videtur.

74. *Poteſt ne dari Euchariſtia ei, qui eadem die ple*
eſſet capite, non ieiuno? Ita quidem; quia tenetur in
articulo ex præcepto diuino communicare. Vnde q
quam inſcius ſententiæ capitalis inſtantis comedit, i
mortis inſtantia, debet tanquam ægrotans grauiter ſe
Hurtad. ſti munire viatico. *Hurtado de Euch.d.*9.*diffic.*16. Addit
*Euchariſtia, num.*2. dari poſſe viaticum damnato (vbi
die cruci addicuntur vna hora ante patibulum.

75. *Poſt Miſſam particula in patena conſpicitur: qu*
ret Sacerdos? Sumere non poteſt non ieiunus; quia
uium finitum eſt Niſi fragmentum non poſſit decen
ſeruari, quam abſumi. Si plures Miſſæ Sacerdoti ie
datur in Miſſa ſuo tempore abſumenda particula. Si vn
ſa tantum, & Sacramemtum ſeruari non aſſolet: abſum
Fagund. non ieiunus; quia maiori irreuerentia ſeruaretur. *Fag*
Lugo. *præc.*3.*lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 3. Et nuper *Cardin. Lugo*
Granad. *char.d.* 14.*ſect.*4.*num.* 82. Porrò *Granado d.* 8.
non damnat Sacerdotem, qui antequam veſtes ſacras
particulam abſumit inuentiam, quia hanc non co

nionem nouam exiſtimat, ſed præcedentis imperfectionem.

76. *Recordatur Sacerdos in altari, ſe non ieiunum acceſſiſſe: quidnam præſtabit?* Si poſt conſecrationem, Sacrificium perficiat. *Coninch. de ſacr. quæſt.* 80. *art.* 8. *num.* 63. Ante conſecrationem, deferat altare, niſi infamiæ aut ſcandali adſit periculum. Idem de communicaturo accedenti ad communicantium menſam, ex ſententia *Præpoſiti in* 3. *part. quæſt.* 80. *dub.* 2. *num.* 4. & aliorum. Conin. Præp.

77. *Licet ne Sacerdoti non ieiuno celebrare, ad conferendum viaticum moribundo?* Negat *Hurtado de Euch. d.* 9. *diffic.* 17. quia maior ratio habenda reuerentiæ huic Sacramento debitæ, quàm proximi vtilitati. At *Granado in* 3. *part. contr.* 6. *tract.* 10. *d.* 8. *num.* 12. docet non ſolum poſſe, ſed & teneri Sacerdotem Charitatis lege diuina, quæ debet præcepto Eccleſiaſtico communicandi ieiunè præferri. Porrò *Layman lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *num.* 21. in caſu neceſſitatis id aſſerit, ſi ſcilicet moriturus aliud Sacramentum pœnitentiæ, aut Extremæ vnctionis ſuſcipere non potuiſſet, & ceſſaſſet ſcandalum. Hurtad. Granad. Laym.

78. *Eſt ne lethale piaculum, ad Euchariſtiam accedere cum peccati mortalis dubio?* Scio *Granadum* mitius fuiſſe opinatum *in* 3. *part. contr.* 6. *tract.* 10. *d.* 7. *num.* 13. Aſt aſſerendum, peccare mortaliter, qui cum dubio mortalis accedit; quia ſicut tenemur peccata certa, vt certa confiteri: ſic dubia vt dubia tenemur aperire. Granad.

79. *Poteſt ne ſine veniali accedere Euchariſtiam, qui inculpabilem pollutionem patiatur ipſa die, aut rei illicitæ dum operam confitetur?* Conſulendum ei, vt à Communione abſtineat, ſi non adſit famæ periculum. Si timetur ſcandalum, poteſt à leui piaculo immunis communicare. Si non timetur, peccati venialis reus Euchariſtiam accipiet. *Card. Lugo de Euchar. d.* 15. *ſect.* 1. *num.* 4. Lugo.

§. 6. *De Euchariſtia Sacramento varia.*

80. *An liceat die feria ſexta in Paraſceue Communionem recipere?* Licet; quia Eccleſia nullam limitationem indicit. *Conſuetudo abſtrahit fideles valentes ea die ab Euchariſtia receptione in ſignum mœroris.* Fateor, ſed puto huiuſmodi conſuetudinem non neceſſitatem, ſed ſolummodo congruitatem inducere. Sic *Hurtado de ſacrif. d.* 4. *diffic.* 3.

81. *Licet ne quacunque diei hora etiam poſt meridiem cuilibet communicare?* Affirmat *Azor part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 25. *quæſt.* 7. ieiuno licere, ſi abſit ſcandalum. At *Coninch. de ſacr. quæſt.* 8. *art.* 10. *num.* 85. docet ex reuerentia non eſſe permittendum. Porrò ego nulla irreuerentia Sacramentum affici, ſi alia cun- Hurt. Azor. Conin.

ĉta reuerenter expediantur, præſertim ſi Iubilæi, aut
xus fidelium cauſa Communio in veſperum differatu

82. *In Calicis conſecratione quis dicit, Hic eſt Cali*
ſecrat ne? Maximè; quia licet Calis habeat aliam ſig
tionem, quàm *Calix*, tamen ex communi modo perc
Suar. idem ſonat in conſecratione. *Suarius* ſic.

83. *Eſt ne veniale, accedere ad Euchariſtiam ipſo*
Sanch. *bita copula à coniugatis?* Ita planè ex *Sanchez* doctri
Sacramenti reuerentiam. Ego autem, tanti viri venia
ſuadendum illis quidem, vt tunc à copula abſtinea
tamen vt non accipiant Euchariſtiam, poſito quod n
ſtinuerint.

84. *Ad linteum quis adſtat communicare paratus, c*
datur alicuius peccati mortalis in Confeſſione per obl
omiſſi: tenetur ne ante Communionem ad Confeſſarium
Henr. *accedere?* Excuſari ob Sacramenti reuerentiam *He*
docet. Ego autem non ex reuerentia excuſari affirmo
detur occaſio ſuſpicando adſtantibus ſimul, vel ipſi Sa
celebranti. Idem dicendum de Sacerdote ſtante ad
ſufficit enim vtrique tunc elicere Contritionem cum
ſito poſtea confitendi. *Num debeat tali in caſu in qua*
temporis anguſtia ante Communionem actum Contrition
Vaſq. *ve? Vaſquez*, & *Hurtado* aſſerunt non teneri. Tenen
Hurt. dem, me authore; quia poteſt, cum Deus ſemper ſit
auxilium præbere.

85. *Quando Regulares celebrant, in priuatis Orat*
ſunt aliſs Euchariſtiam miniſtrare, non obſtante Epiſco
Suar. *hibitione?* Poſſe *Suarius* iudicat, cuius ſententiæ
reſco.

86. *Dixiſti Sacerdotem miniſtrantem aliſs Eucha*
non peccare mortaliter: ſi grauiter delinquit ſacrum
faciendo, quonammodo leuiter miniſtrando peccat? Ex de
Vaſq. *Vaſquez* reſpondeo. Quia miniſtrans eſt tantùm vel
plicans actiua paſſiuis. In aliis autem Sacramentis co
& miniſtrat. In Euchariſtia conficit, quando ſacro d
rain. Sic ſuperius.

87. *Parochus Euchariſtiam miniſtrat indigno: rego*
plici peccato illigetur & contra proprium officium, & ex co
Præp. *tione peccati proximi?* Cum *Præpoſito* aſſero vnico pecc
neri, quod Sacramentum conferat indigno; id enim n
riò inuoluit vtrumque.

88. *Quonammodo ſe habebit Parochus, aut Prælatu*
eos, qui ſunt in mortis articulo conſtituti? Æger ſex au

diebus antequam in periculum mortis incideret, communicauit? Conſulendum ei vt iterum Euchariſtiam per modum Viatici accipiat. Verùm ad id non obligatur, cùm præceptum de Euchariſtia ante mortem ſumenda iam impleuerit. Sic *Laymanus*. Manè communicauit valens, aut ſacrum fecit, & Laym. à prandio incidit in mortis periculum? Poteſt iterum communicare conformiter ſententiæ aſſerenti per priorem illam communionem non eſſe præcepto diuino communicandi in articulo mortis ſatisfactum. Ita *Hurtado*, vberiùs tamen Hurt. *Chriſtophorus Garcia* ex noſtra Societate Metimnenſis, cuius Garc. opera moralia ægregiæ quidem notæ iam iam lucem aſpicient. *Filliucius* præterea adnotat, ſi Euchariſtia ob mortis Filliuc. periculum ſumpta ſit à non ieiuno, poſſe iterum ita accipi ſexto poſt die. Vberiori permiſſione *Laymanus* docet ei, qui aſſuetus frequenter communicare aut ſacrificare propter deuotionem ac deſiderium ægrè abſtineat, permitti poſſe, vt altero ſtatim die communicet non ieiunus, dummodò mortis periculum inſtare videatur. Præterea *Hurtado Complutenſis* Hurt. cenſet generatim ab infirmis non ieiunis poſſe Euchariſtiam toties ſumi, quoties à ſanis ieiunis; quia ab hac lege in Concilio Conſtantienſi infirmi ſine vlla limitatione excipiantur, Denique *Præpoſitus* aſſerit ægroto laboranti difficul- Præp. tate aliquid tranſmittendi, poſſe communionem dari impoſita hoſtiæ particula cum vino in cochleari, argenteo ſcilicet, propter reuerentiam Sacramenti.

89. *An poſſit Sacerdos (rurſum quæſierim) non ieiunus aliquando conſecrare, aut ſumere Euchariſtiam?* Quatuor in caſibus poſſe aſſero cum *Henriquez*, *Vaſquez*, & *Præpoſito*. Primò, Henriq. ſi aquam pro vino infuſam hauſit; debet propter ſacrificij Vaſq. integritatem vinum conſecrare & abſumere. 2. Quando poſt Præp. hauſtum calicem, & ablutionem videt reliquias hoſtiæ in patena, vel corporali. 3. Quando poſt conſecrationem moritur Sacerdos, aut ſuperueniente ægritudine, non poteſt perficere ſacrum, debet alius etiam non ieiunus ſuccedere, ſi ieiunus non adſit, qui poſſit ſacrificium perficere. 4. Quando poſt conſecrationem recordatur ſe non eſſe ieiunum. Nam ſi ante conſecrationem recordaretur, deberet ab altari recedere, niſi id ſine nota fieri non poſſet.

Circa ieiunium hoc naturale aliquas adhuc occurrentes quotidie difficultates euolue. Miſit Sacerdos in os aliquid ſacchari ante ſomnum, & dubitat an poſt mediam noctem aliquid in ſtomachum tranſmiſerit? Non poteſt illo die celebrare; quia ieiunus non eſt. *Ex proprijs vnguibus quis aliquid*

 deglutiuit,

deglutiuit, vel papyri, vel ſanguinis ex proprio vulnere manantis, vel quid ſimile abſumpſit? Poteſt communicare, aut celebrare; quia illa haud habent cibi, potus, aut medicinæ rationem.

EXAMEN VII.

Circa materiam de Sacramento Extremæ Vnctionis.

CAPVT PRIMVM.

De Extremæ Vnctionis materia & forma.

1. *Quid eſt Vnctio Extrema?* Sacramentum, ſiue Vnctio olei conſecrati, ægroti periclitantis corpori adhibita ſub præſcripta forma verborum.

2. *Quandonam hoc Sacramentum inſtitutum fuit?* A Christo quò ad materiæ & formæ deſignationem in nocte Cœnæ effformatum eſt; quò ad poteſtatem verò poſt Reſurrectionem, cum abſoluendi Apoſtolis poteſtatem impertiit.

3. *Materiam Extremæ Vnctionis aſſigna.* Remota quidem Oleum eſt oliuarum ab Epiſcopo neceſſariò benedictum, (niſi ſpecialis adſit à Pontifice Sacerdoti conceſſio:) proxima ipſamet vnctio quæ ſenſuum organis quinque neceſſariò adhibenda.

4. *An ex præcepto, aliæ corporis partes inungendæ?* Pedes ac renes in viris, vbi ea conſuetudo viget; in renibus autem ob decentiam in fœmina omittitur.

5. *An vnctionum ordo neceſſarius ſit?* Profectò de Sacramenti neceſſitate non eſt; ſeruandum tamen aſſero conſuetudinem, vt ſcilicet prius oculi, tum aures, &c. inungantur.

6. *Formam indida.* * PER ISTAM SANCTAM VNCTIONEM, ET SVAM PIISSIMAM MISERICORDIAM INDVLGEAT TIBI DEVS QVIDQVID PER VISVM, &c. DELIQVISTI. Quæ quidem in ſingulis membris inungendis eſt repetenda, modo proferendo deprecatiuo.

Capvt II.

De Miniſtro & ſuſcipiente.

§. 1. *Miniſter Extremæ Vnctionis.*

7. Q*Vinam Extremæ-Vnctionis Miniſter?* Ex officio ſolus Parochus, ex commiſſione quilibet Sacerdos, inferior hoc nullus.

8. *Num multi poſſint Miniſtri concurrere?* Vnus ſufficiens eſt, ſi tamen multi adfuerint, & vnus efficiat vnam vel plures vnctiones formam proferendo, alius verò compleat eas, quæ defuerint ad Sacramenti eſſentiam, validum erit.

9. *An id licitè tractari valeat?* Ita planè, ſi primus Miniſter ob legitimam cauſam non potuerit perficere; quod ſingulare eſt in hoc Sacramento; quia vnica formæ prolatione non perficitur.

10. *Expende Miniſtri huiuſce obligationes.* Debet hoc Sacramentum ſolis fidelibus miniſtrare: diſpoſitus eſſe ritè ad illius adminiſtrationem, hoc eſt in gratia, ſaltem per contritionem exiſtimatam: requiſita ad vſum eius adhibere, & indignis denegare.

11. *Tenetur ne ſemper hoc Sacramentum adminiſtrare?* Peſtis tempore, ſi abſque morali vitæ periculo miniſtrare poteſt, tenetur ad illud miniſtrandum; ſi non poteſt, abſolutè non tenebitur, dummodò Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ non omittat; quia non eſt Sacramentum neceſſitatis.

§. 2. *Suſcipiens Extremam-Vnctionem.*

12. *Quiſnam ſuſcipiendi Sacramenti capax?* Baptizatus adultus morbo periculoſo laborans. Excluduntur amentes perpetuò, infantes, corpore valentes, etiamſi capite illicò plectendi ſint.

13. *Quis incidit amentiam, ſed ante ſigna Contritionis oſtendit, vel creditur petiturum fuiſſe, ſi accidenti non corriperetur: poteſt ne iniungi?* Poſſe, imo debere affirmo. Addo lethaliter vulneratum, peſte percuſſum, viperæ morſu læſum ob ſenectutem in lecto decumbentem inungendos.

14. *Suſcipientis obligationes aperias.* In mortis articulo conſtitutus non omittat hoc Sacramentum petere, vel illatum haud per contemptum reſpuat. Ritè paratus accipiat. In eadem ægritudine bis accipiendum non eſt, niſi diuerſus incidat caſus.

Cap-

CAPVT III.

De effectibus Extremæ Vnctionis, eiuſdémque conferendæ ritu.

§. 1. Effectus Extremæ Vnctionis.

15. Q*Vinam Extremæ Vnctionis effectus?* Præcipuus planè eſt, peccatorum auferre reliquias; quæcunque ſint peccata; vel relicta poſt Sacramenta non ritè ſuſcepta, vel commiſſa poſt illa, & obliuioni tradita; ſiue, vt vno verbo complectar, omnia: deinde corroboratio infirmi contra omnia mala, quæ mortis tempore ſolent occurrere. Hunc effectum gratiæ, quando vltima perficitur vnctio, dari aſſumo. Scio tamen probabile in ſingulis vnctionibus conferri. Præterea ſanitas corporis huiuſce Sacramenti effectus eſt, ſed conditionatè, ſi ita animæ ſaluti proficuum ſit futurum.

§. 2. Ritus Extremæ Vnctionis.

16. *Ritum ab Eccleſia in conferenda vnctione ſeruatum exprime.* Primò Chriſti imago in Cruce pendentis decumbenti affertur. Tum preces aliquæ ſiue quæ præcedant, ſiue quæ comitentur aſſolent adhiberi. Deinde infirmus inungitur, qui ante vnctionem quintam decedat è vita, Sacramentum est nullum. Contrarium ſcio probabiliter defendi.

CAPVT IV.

Praxis circa materiam de Extrema Vnctione ex Societatis IESV *ſchola.*

§. 1. De Miniſtro Extremæ Vnctionis.

17. M*Iniſter non poteſt eſſe niſi Sacerdos: an neceſſariò vnus?* Si infirmus ſtatim deceſſurus timeretur, poſſunt vnctiones ſimul à pluribus Sacerdotibus adhiberi; quia cum inter vnctiones partiales ordo non ſit de eſſentia, in neceſſitate ſimul poſſunt adhiberi. *Maratius tom. 3. d. 10. ſect. 1. num. 1.* & *Præpoſitus in 3. part. quæſt. vnic. dub. 5. num. 37.*

Mærat. Præp.

18. *Parochus eſt, extra neceſſitatem Miniſter; quia eſt iuriſdictionis actus: poteſt ne alius Sacerdos ſimplex etiam Religioſus in neceſſitate ſine licentia Parochi, imo reſiſtente ipſo, miniſtrare?* Poteſt auctore *Antonio Fernandez de Cordoba part. 1. cap. 10. §. 1. num. 8.* Addens, pœnam excommunicationis inflictam in *Clem.* Religioſis, hoc Sacramentum extra neceſſita-

Fernád.

...m miniſtrantibus, quæ etiam à Sacerdote ſeculari incur-
...tur.

19. *Tenetur ne, abſente Parocho, infirmum vngere ſimplex*
acerdos? Tenetur ex charitate non tamen ſub mortali, niſi
nfirmus confiteri, & communicare non potuiſſet. *Layman* Laym.
ib. 5. tract. 8. cap. 7. n. 3.

20. *Debet Miniſter reſponſorem, & preces adhibere: omit te*
vtrumque, peccat ne? Non, ſi periculum vrget. *Tannerus tom. 4.* Tanner.
l. 7. q. 1. dub. 3. num. 85.

21. *Poteſt ne Extrema Vnctio pueris poſt vſum rationis mini* §. 2.
ſtrari, ſi nondum fuerunt Euchariſtia refecti? Poteſt; quia ma- *De ſub-*
or diſcretio requiritur ad Communionem, quam ad hoc *iecto Ex-*
acramentum. *Hurtado Compl. de Extrema-Vnct. diff.* 10. *trema*

22. *Dubium eſt, an puer rationis compos, vngendus ne?* Ita *Vnctio-*
lanè ſub conditione: *Si es capax. Lugo Card. de Euch. d. 13.* *nis.*
ſect. 4. n. 41. Hurt.

23. *Agnouit Parochus ex Confeſſione puerum nunquam* Lugo.
...aliter peccaſſe: neganda ne ei inunctio? Non; quia iuuare
...um poteſt, ne peccet; & conferre, ſi expediat, ſanitatem An
...lſificabitur forma, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliqui-*
ſti, &c. Non, quia ſenſus eſt, *Conferat tibi Deus gratiam de ſe*
...miſſam. Sicut non falſificatur abſolutionis forma, cum
...nfertur ei, qui iam eſt per contritionem in gratia. *Suarius* Suar.
...m. 4. d. 42. ſect. 2. num. 10.

24. *Neceſſarium ne peccatori inungendo præmitti Confeſſionem?*
... adſunt peccata mortalia, & timeatur tempus defuturum,
...ebet præmitti Confeſſio; quia prius abhibenda ſunt Sacra-
...enta neceſſaria, deinde vtilia. At ſi adſit vomitus periculum,
...ebet dari, haud præmiſſa Communione. Si ita morbus infir-
...um illigauit, vt neque confeſſus fuerit, nec ſigna Contritio-
...is expreſſit, inunctio impertienda. *Rogo, an quantum eſt ex*
...dine Sacramentorum, poſſit dari vnctio peccatori abſque Con-
...ſione præuia? Poteſt; quia ad hoc Sacramentum dignè ſuſ-
piendum ſatis eſt Contritio, vel attritio putata Contritio. Filliuc.
...illiucius tom. 1. tract. 3. cap. 5. n. 114. §. 3.

25. *Scio oleum oliuarum huius Sacramenti materiam: po-* *De Ex-*
ſt ne Chriſma deſeruire? Aſſerit *Layman. lib. 5. tract. 8. cap. 2.* *trema-*
...um. 4. ſi quis per errorem Chriſmate infirmum inunxiſſet *Vnctionis*
...ihil innouandum, præcipuè cum vnctio plerumque non ſine *materia,*
...candalo iteraretur. *& for-*

26. *Sufficit ne vna olei gutta in ſingulis vnctionibus?* Ait *ma.*
...illiucius tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 78. non ſufficere, quia Laym.
...on ſatis eſt ad vngendum. At ex *Reginaldo tom. 2. lib.* 28. Filliuc.
cap. 9. Regin.

cap.9.num.13. & *Tannero tom.4.d.7.q.1.dub.3.n.16.* ſufficit gutta olei; quia non tota pars corporis, ſed eius particula inungenda eſt.

27. *Neceſſariæ ne cunctæ inunctiones membrorum ad eſſen-*
Becan. *tiam Sacramenti, & producendam gratiam?* Ex *Becani* ſententia *de Sacr.c.25.q.7.n.6.* vnica ſufficit; quia non aliud ex ſcriptura, & Eccleſiæ traditione colligitur. *Florentinum Concilium plures inunctiones indicit.* Non obſtat, quia ſeptem aſſignat, quarum certum, non omnes neceſſarias. Porrò debentur iuxta Eccleſiæ conſuetudinem plures adhiberi; quæ vnum Sacramentum dicuntur, quemadmodum plures Ordines, & plures ſpecies in Euchariſtia.

28. *Poteſt ne in neceſſitate vnica adhiberi inunctio?* Si timeatur, ægrotum ante quinque ſolitas vnctiones diſceſſurum, vel Miniſtrum ipſum peſte inficiendum, vel alios ægrotos abſque vlla deceſſuras vnctione: poteſt. Probabile enim eſt, per vnam vnctionem aliquam habitualem gratiam acquiri, & actualem, imò & corporis (ſi opportet) ſanitatem. Alioqui cum hoc Sacramentum ſit neceſſarium, non ſit iniuria infirmó; & cum adhibeatur conditio, neque Sacramento.
Granad. *Granado in 3.p.contr.8.tract.vnic.7.n.12.*

29. *Sufficit ne in neceſſitate non ſolum vnius ſenſus, ſed &*
Filliuc. *vnius oculi, auris, &c. inunctio?* Sufficere aſſerit *Filliucius tom.1.tract.3.c.5.n.129.* vnctionem vnius oculi, auris, narium, manus, &c. cum forma generali: *Indulgeat tibi Deus quidquid per viſum, auditum, &c. deliquiſti.*

30. *Peccatum ne mortale, abſque neceſſitate ſigna Cru-*
Beccan. *cis omittere?* Aliquis ex externis aſſeruit. At ex *Becano de Sacram.cap.27. quæſt.3.num.3.* aſſero non rectè ſe gerere, qui illa, abſque neceſſitate, dimittit; ſed mortaliter non peccare.

31. *Licet ne tempore peſtis, ad vitandam contagionem infirmum virga argentea, aut lignea, aut pluma inungere longiori?* Licet; quia huiuſmodi vſus Sacramento non infert irreuerentiam, & ius conſeruandi vitam eſt nobis agnatum.

32. *Dixiſti formam Vnctionis eſſe: Per iſtam ſanctam vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid per viſum deliquiſti in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: rogo, an vltima verba ſint neceſſaria, & qui-*
Filliuc. *nam de aliis? Filliucius* negat hæc neceſſaria eſſe *tom.1.n.4.*
Rogin. *c.4.n.86.* At *Reginaldus tom.2.n.28.c.9.n.56.* idem affirmat de illis: *Sanctam* & *Piiſſimam*; quia ſine illis integer ſenſus

manet

manet. *Suarius tom. 4. in 3. p. d. 40. ſect. 3. n. 13.* fert idem iudicium de particula, *Per ſuam miſericordiam*; quia cauſa principalis huius Sacramenti ſufficienter exprimitur illis verbis: *Indulgeat tibi Deus.* Idem alij aſſerunt de particulis, *Per viſum, auditum, &c.* Vnde de neceſſitate Sacramenti ſunt illa, *Per iſtam Sanctam vnctionem indulgeat tibi Deus, quidquid deliquiſti.* At qui reliqua ſine neceſſitate omitteret, proculdubio peccaret. Suar.

33. *Scio Vnctionem, ceſſante contemptu, & ſcandalo, non eſſe homini neceſſariam neceſſitate medij, nec præcepti ſub mortali obligantis: rogo, an contemptum arguat poſſe ægrotum ſuſcipere, & tamen hoc omittere Sacramentum?* Negat *Tannerus tom. 4. d. 7. q. 1. dub. 3. num. 56.* §. 4. *De neceſſitate, & vtilitate Extremæ Vnctionis.*

34. *Scio Extremam Vnctionem delere peccata, ſi adſunt, & illorum reliquias; contra tentationes infirmum roborare; & ſanitatem, ſi ad ſalutem animi confert, exhibere: rogo, an ad hunc ſanitatis effectum, accipienda ſit Vnctio, corpore adeò viribus deſtituto, vt miraculum neceſſarium ſit?* Minimè ad huiuſmodi terminum differendum eſt; quia Sacramentum non operatur virtute miraculoſa, ſed ſupernaturali ordinaria. Adde deuotionem infirmi, & rationis vſum plurimum conferre. Attamen non multum eſt feſtinandum; quia ideo Vnctio appellatur extrema, quòd non debeat dari niſi in diſcrimine vitæ conſtitutis. Tann.

35. *Quandonam huiuſce Sacramenti gratia confertur?*

Quando vltima Vnctio quæ eſt quinta, cum ſua forma eſſentiali confertur, *Suario* Doctore *d. 4. ſect. 2. num. 13.* Aſt qui exiſtimant ſingulas Vnctiones eſſe integrum Sacramentum, aſſerunt poſt ſingulas conferri. Suar.

36. *Poteſt ne moribundus oleo vetere inungi?* Renouandum certè quotannis, vetúſque comburendum in Eccleſia, vel in piſcinam iniiciendum. Si tamen nullum adſit oleum, niſi vetus, poteſt eo iungi authore *Laymano.* §. 5. *De Extrema Vnctione varia.*

37. *Sufficit ne forma indicatiua in hoc Sacramento?* Affirmat *Becanus*, negat *Coninch.* Ex *Suarij* ſententia hæc videtur forma ſufficiens: *Vngo te oleo ſancto, & Deus tibi remittat quidquid peccaſti*, &c. Laym. Suar.

38. *Abeſt Parochus: tenetur ne alius Sacerdos miniſtrare ægroto Extremam Vnctionem?* Sub veniali ſolùm tenebitur lege charitatis. Secus ſi æger grauiter indigeret, vt quia aliàs ſine vllis Sacramentis eſſet moriturus, vti aduertit *Laymanus.*

39. *Parochus adeſt, ſed non vult, aut non poteſt infirmum inungere.*

inungere. Poſſe tunc Sacerdotem inferiorem etiam Parocho
Henriq. renitente, eum inungere *Henriquez* affirmat; quia Parochus ſe gerit iniuſtè.

40. *Moribundus ſenſibus deſtitutus alia Sacramenta non potuit ſuſcipere: poteſt ne inungi tempore interdicti?*
Henriq. Poſſe *Henriquez* idem ait; ne omnino ſine Sacramentis decedat.

41. *Adultus in articulo mortis baptizatus eſt: poteſt ne & Vnctio ei miniſtrari?* Abſolutè poſſe *Henriquez* affirmat.

Laym. 42. *Cuinam ætati danda Extrema Vnctio?* Docet *Laymanus* omnibus pueris poſt ſeptennium conferendam, niſi conſtet eos rationis vſu carere, licet nunquam acceperint Eucharistiam. *Quid ſi de rationis vſu dubitetur?* Sub conditione inungantur.

43. *Cognoſcit Parochus puerum nunquam peccaſſe, qui eius audiuit Confeſſionem: num debeat eum inungere?* Debet
Suar. authore *Suario*; quia illi proderit hæc vnctio, ſi non ad peccati reliquias abolendas, ſaltem ad robur acquirendum contra tentationes, & morbi moleſtias, imò ad gratiæ augmentum.

44. *Morbus eſt diuturnus, v.g. hydropiſis: iteranda ne Ex-*
Valent. *trema Vnctio?* Ex *Valentia* reſpondeo poſſe tali in morbo iterari, quoties redit periculum.

45. *An neceſſaria ad formam Trinitatis inuocatio?* In ſolo Baptiſmo, & Confirmatione neceſſariam eſſe dictum eſt.

46. *Sufficit ne verba proferre paulò ante, aut poſt vnctionem?*
Tolet. Idem *Toletus* ſufficere iudicat, ſicut in Baptiſmo & Confirmatione. Addens quidem ad ſingulas vnctiones nouam ſtupam adhibendam, quæ poſtea comburenda eſt.

47. *Dubitat Sacerdos, num viuat ægrotus: vngendus ne?* Danda Vnctio ſub conditione, ſi non eſt mortuus, vt ait
Saa. Nauarr. *Saa* affirmat, adiiciens hoc Sacramentum remittere venialia, imò mortalia, faciens de attrito contritum.

EXAMEN VIII.

Circa materiam de Sacramento Ordinis.

CAPVT PRIMVM.

Eſſentia, inſtitutio, numerus, materia, & forma huius Sacramenti.

1. *QVidnam Ordo?* Sacramentum eſt, quo ſpiritualis poteſtas circa Euchariſtiam in Miſſæ ſacrificio traditur.

2. *Quandonam hoc inſtitutum eſt Sacramentum?* A Chriſto Domino in vltima Cœna creditur inſtitutum, cum Apoſtolis ſuo corpore, ſanguinéque refectis illa adiunxit verba: *Hoc facite in meam commemorationem.*

3. *Numerum Ordinum exprime.* Sacramentorum eſſe miniſtri debuerunt, inter ſe quidem varietate diſtincti ex Diuina inſtitutione. In Scripturis numerantur Presbyteri, Diaconi, à Patribus Subdiaconi, Acolythi, Exorciſtæ, Lectores, & Oſtiarij. Horarum Ordines quo ad poteſtatem immutabiles ſunt, quò ad vſum tamen cenſura, vel irregularitate aliqua poſſunt impediri. Profectò Epiſcopalis Ordo præter ſeptem ſolet annumerari; at ſub Presbyterio tanquam perfectum Sacerdotium continetur. Prima denique Tonſura non eſt Ordo, ſed quædam ad illum præparatio.

4. *An plura Sacramenta?* Minimè; rectè enim omnes vnum Sacramentum efficiunt, cùm ad vnum proximum finem referantur omnes, nempe ad Euchariſtiæ Sacramentum aptè miniſtrandum.

5. *Munia ſeptem Ordinum expende.* Oſtiarius aperiendis & claudendis Eccleſiæ oſtiis dat operam. Exorciſta Dæmones à corporibus hominum abigit. Lector fructus benedicebat, iam legit, & cantat. Acolythus neceſſaria ad Miſſam præparat, & ipſi miniſtrat. Subdiaconus ſolemni in Miſſa Epiſtolam canit. Diaconus Euangelium. Eiuſdem etiam munus eſt populo doctrinam exponere, ex Epiſcopi aut Parochi licentia baptizare, concionari, & in caſu neceſſitatis miniſtrare Euchariſtiam. Presbyter denique in Miſſa conſecrat corpus ac ſanguinem Domini, omnia Sacramenta adminiſtrat; quoad

licis ſolius, non verò patenæ in Subd
præcepto,& ad omnem ſcrupulum abig
expediens ſit.

7. *Indica eſſentiales ſingulorum Ordin*
ſcopo ſola manus impoſitio de eſſentia
capite,mitræ impoſitio, traditio baculi
digito, liber Euangeliorum Sacrament
accommodatæ ceremoniæ. In Sacerdo
licis cũ vino traditio, altera impoſitio n
traditio libri Euangeliorum,cum impoſ
diacono traditio tum Calicis vacui,& v
ber Epiſtolarum. Acolythi candelabru
ceoli vacui. Exorciſtæ,lectoriſque libe
ciſmorum,huius Prophetarum. Oſtiario
Cymbalo traduntur.

8. *Indica Ordinum formam.* Ea eſt
Epiſcopo proferantur, quibus impetr
poteſtas ſingulis accommodata tradi ſig
teſtatem, &c.

Capvt I

De effectibus Ordi

1 tum integrè confertur, cum integra materia, & forma
npletur in ſingulis.
:1. *Quid de Cælibatus onere ſacro Ordini adiuncto?* Pro-
um eſt ſacrorum Ordinum, vt Cœlibatus Eccleſiaſtico iu-
nus ſuſtineant. Eccleſiaſtico dixi iure, non diuino; ideo
leſiæ Græcę Sacerdos vſus Matrimonij non prohibetur, ita
nano Pontifice permittente: probabile tamen reor eodem
ino iure prohiberi à nouo Matrimonio contrahendo. Pro-
tò in Latina Eccleſia Sacerdos, Diaconus, & Subdiaconus
nonico præcepto ſolemne votum continentiæ emittere
npelluntur; per quod inhabiles fiunt Matrimonio contra-
ido, in quo tamen Pontifex legitima poteſt cauſa di-
nſare.
12. *Quid denique de effectu immunitatis?* A foro ſeculari
nunes ſunt Clerici, quod quidem priuilegium etiam ad
, qui prima Tonſura initiantur, extenditur, de quo
tà.

CAPVT III.

De Miniſtro, ritu, & ſuſcipiente Ordines.

QVinam Miniſter Ordinum? Ordinarius ſolus Epiſco-pus eſt, quem nulla cenſura, aut irregularitas impe- §. 1. *Miniſter Ordinis.*
; quo minus validè hoc conferat Sacramentum. Profectò
ſbyteri Cardinales miniſtri etiam ſunt minorum Ordi-
n in ſuis Titulis; & Abbates reſpectu ſuorum Regularium.
iorum autem, excepto Sacerdotio, ſolus Preſbyter poteſt
niſter eſſe ex iure extraordinario Pontificis. Inter Regu-
es ipſimet Abbates eorum Superiores etiam primæ Ton-
æ poſſunt eſſe miniſtri. Vbi verò Abbates non ſunt, vt inter
ndicantes ad Epiſcopos diœceſium, in quibus habitant
recipiendis ordinibus accedendum.
14. *An ad Abbates Ordinum maiorum collatio pertineat?*
nimè, ſed ad loci Epiſcopos qui etiam eis ad illos dimiſ-
ias concedit, exceptis iis Religionibus, quarum Superiores
Pontificio priuilegio poſſunt.
15. *Miniſtri Ordinum obligationes euolue.* Ante ordinatio-
n debet Epiſcopus generaliter ad cautelam ab omni cenſu-
abſoluere, & in omni irregularitate diſpenſare, quantum
teſt, eos qui accedunt: & contenti diligenti examinatio-
non faciles aures exhibere occultum alicuius crimen pro-

ferenti. Porrò in ipſa Ordinatione materiam & form
applicet; eos qui ordinibus initiantur, quando im
Character, admoneat; abſque grauis culpæ conſciei
dines conferre curet, defectibus denique, ſi qui fo
dant, ſciat opportunè occurrere.

16. *Quid de Dimiſſoriis?* Epiſcopus concedit dim
triplex quidem, aut Epiſcopus originis, aut Beneficij,
micilij. Epiſcopo abſente eius Vicarius generalis.
tulum vacante Sede poſt annum tranſactum.

17. *Miniſtrum Ordinarium Epiſcopatus indica.*
Epiſcopi ſunt Eccleſiaſtico iure ab Apoſtolorum tem
quo tamen Pontifex diſpenſat. *Si exemptus Epiſcopu*
conſecrat, aut alius de ipſius commiſſione. Metrop
quidem Suffraganei tres conſecrant, reliquis per lit
ſentientibus.

§.2. *Ritus Ordinis, ſuſcipienſque hoc Sacramentum.*

18. *Quænam ad ritum Ordinum pertinent?* Cleric
ſtis, & tonſura in modum coronæ. Loci, tempori qu
ſtantiæ. Interſtitiorum obſeruatio. Vtque ne genera
dicti tempore conferantur.

19. *Quinam capax Ordinis recipiendi?* Omnis h
non omnis legitimè reſpicit.

20. *Inhabiles diuino ſeu Eccleſiaſtico iure recenſe.*
iure incapaces ſunt fœminæ, non baptizati, & inuiti.
metum cogitur. Ordinatus eſt, quia voluntate quantur
acta conſenſit; voto tamen non adſtringitur; vnde
monium contrahere, etiam abſque illius diſpenſat
teſt. Deinde infantes, furioſi, & amentes ordinandi n

21. *Quid ſi Ordinibus initientur?* Characterem re
quippe non ſunt ad Ordinem inhabiles. Præterea nat
re ad Ordines miniſtrandos apti non ſunt perpetuò a
omnino cæci, muti, priuati manibus, & ſimiles. Deni
cleſiaſtico iure inhabiles ſunt omnes irregulares ho
vt recipiendo peccent, & ab eorum vſu ſuſpenſi man
cet Characterem quidem recipiant.

22. *Quotnam requiruntur, vt Ordo ſit valid[...]us?* T
bita materia, debita formâ, & intentio tam Miniſtr
recipientis, ſi adultus ſit.

23. *Vt autem ſit fructuoſus, quidnam?* Requiritur i
piente conſcientia ſine mortali, recta intentio, ac v
bitæ.

24. *Vt denique ritè ſumatur?* Septem requirunt
mum, literæ dimiſſoriæ proprij Epiſcopi ſiue origi
Beneficij, ſiue domicilij. 2. Examen coram Epiſcopo

lus ſeu Beneficij, ſeu patrimonij, ſeu paupertatis in Regularibus. 4. Ordinata acceptio, vt ſcilicet non prius altior Ordo aſſumatur, quàm inferior. 5. Debita temporum interſtitia ſeruentur. 6. Præſcripta Ordinationum tempora. 7. Locus qui in ſolemni Ordinum collatione Cathedralis Eccleſia eſſe debet; in priuata autem Sacellum, & Capella.

25. *Ætatem ordinandorum aperi?* Ad primam Tonſuram & minores tres ſeptennium completum. Pro Acolytho annus duodecimus completus. Pro Subdiacono viginti & duo. Pro Diacono 23. Pro Sacerdote 25. Omnes quidem incepti. Demum pro Epiſcopo trigeſimus completus eſſe debet.

CAPVT IV.

Praxis circa materiam de Sacramento Ordinis ex Societatis IESV *Doctoribus.*

26. D*Ixiſti Epiſcopum debere eſſe proprium, vel cum proprij licentia, vt Ordines conferat; ſub pœna quidem ſuſpenſionis per annum: rogo, an ſi Epiſcopus alienum ſubditum ordinaret cum ſpe rationabili eius ratihabitionis, cenſuram incurreret?* Docet *Sanchez opuſc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 20. n. 13.* non poſſe Epiſcopum proprium huiuſmodi ordinationem ratam habere. At *Reginaldus tom. 2. lib. 32. tract. 1. cap. 4. ſect. 3. num. 15.* contrarium aſſeruit ex *c. vltim. 9. quæſt. 2.* vbi factum D. Epiphanij allegatur eo modo in diœceſi D. Chryſoſtomi Ordinantis. § 1. De Ordinis Miniſtro. Sanch. Regin.

27. *Quandonam proprius Epiſcopus appellandus?* Aut ratione originis, v.g. ſi ordinandus, aut pater illius natus ſit in alia diœceſi, etiam ſi tempore natiuitatis filij pater in aliam diœceſim domicilium tranſtuliſſet. Aut ratione domicilij, aut ratione Beneficij. Vnde ſi Epiſcopus ſuo familiari, aut famulo familiaris, ſtatim conferat Beneficium, poteſt illum ante triennium ordinare; quia tunc non ordinatur titulo familiaritatis, ſed Beneficij, ratione cuius in eius diœceſi domicilium acquirit. *Sanchez opuſc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 25.*

28. *Scio, Epiſcopum ordinare non poſſe vel ſubditos in aliena diœceſi ſine diœceſani Epiſcopi licentia: rogo, an poſſit hanc concedere Capitulum ſedis vacantis, aut eius Vicarius?* Poteſt etiam infra annum non quidem pro ſubditis ſedis va-

Henriq. cantis, ſed ordinantis Epiſcopi. *Henriquez lib. 10. cap. 22. num. 1.*

29. *Inuitatur Epiſcopus ad ordinandum aliena Diœceſis ſubditos: poteſt ne inibi ſine alia venia ſuos ordinare?* Poſſe
Turr. quidem *Turrianus de cenſur. lib. 5. diſput. 46. dubitat. vlt.* aſſeruit.

30. *Debet ne Epiſcopus præmittere edictum, ne quis ad Ordines ſuſcipiendos accedat cum impedimento, ſub cenſura?* Non debet, ſed potius ad cautelam omnes abſoluere in generali. *Recordatur quis poſtea ſeſe illigatum aliqua cenſura, à qua poterat Epiſcopus ille abſoluere.* Non indiget alia abſo-
Filliuc. lutione, illa generali præmiſſa. *Filliucius tom. 1. tract. 9. c. 5. num. 99.*

31. *Quid ſi Epiſcopus per præconem proteſtatur, ſe irregulares, aut non habentes verum titulum, &c. ordines nolle?*
Lugo. Aſſerit *Card. Lugo de Sacram. diſp. 81. ſect. 7. num. 119.* non manere ordinatos, ſi re vera Epiſcopus talem haberet intentionem. Monet tamen huiuſmodi proteſtationem ad tem-
Præp. rem fieri. Porrò *Præpoſitus in 3. p. q. vnic. dub. 17. n. 171.* omnes ſcrupulos tollit, aſſerens illam proteſtationem explicandam eſſe de illis illegitimis, & irregularibus, quos Epiſcopus tales cognouerit: non quos ignorauerit.

§. 2. 32. *An ordinandus debeat prius Sacramentum Confirmationis accipere?* Aſſerit *Toletus lib. 3. cap. 71. num. 6.* ſub peccato
De ſubiecto Ordinum. mortalis, & irregularitatis pœna. Alij negant adeò ſtrictis verbis vti *Concilium Trid. ſeſſ. 22. cap. 4.* ſed ſolum conſulere
Tolet. Epiſcopus, vt non confirmatos non promoueant. Probabilius ergo tam ſuſcipiens, quàm conferens ordinem ante ordinandi Confirmationem, veniariter delinquit.

Requiri legitimam ætatem dixiſti: rogo, an ſi vltimus dies ætatis ſit inceptus, poſſit quis ante aliquot horas ordinari? Poſſe,
Sanch. quia in fauorabilibus dies cœptus pro completo habetur. *Sanchez opuſc. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 33. n. 6.*

33. *Scio ordinatum ante ætatem, ſuſpenſionem incurrere, præter Epiſcopum, aut minores Ordines ſuſcipientem: rogo, an in Ordinibus maioribus excuſet bona fides, aut ignorantia?*
Præp. Excuſat etiam vincibilis, & craſſa; quia bulla lata eſt contra præſumentes. *Præpoſitus in 3. part. quæſt. vnic. de Sacr. Ord. dub. 17. n. 167.*

34. *Qui ex defectu legitimæ ætatis irregularitati eſt obnoxius, incurrit ne illam celebrando ipſa in ordinatione cum Epiſcopo?* Non; quia cum celebrat, nondum planè ordinatus, cum nondum abſoluendi poteſtatem acceperit.

Gaſp.

Gaſpar Hurtado de ſuſp. diffic. 15. num. 36. An Diaconus, & Hurt. ıbdiaconus incurrant? Aſſerit ille; quia canentes Euange-um, & Epiſtolam illorum ordines perfectè collati ſupponuntur. At *Suarius diſp. 31. ſect. 1.* docet neque hoſce ir- Suar. egulares; quia Ordinario vſque ad completum officium per-:uerat.

35. *Scio, ordinandos ab alio, quàm à proprio Epiſcopo debere abere dimiſſorias ab Epiſcopo, aut Capitulo ſede vacante, & ſi t Regularis, à Superiore ſuo: rogo, an Regularis Prælatus oſſit dare dimiſſorias ad quemcunque Epiſcopum?* Poteſt quiem, vt ſubditus ordinetur non ſolum à Diœceſano, ſed eo bſente, vel Ordinationes non habente à quocunque alio, ex riuilegio conceſſo Congregationi S. Benedicti Vallisol. à Clemente VIII. & deinde noſtræ Societati IESV à Gregoio XIII. cum amplitudine ad Nouitios, vt ait *Suarius tom. 3.* Suar. *e Rel. lib. 5. c. 16. n. 17.* Quæ amplitudo ad tollendos ſcrupuos expreſſa fuit; quia priuilegium Nouitios comprehendeıat, cum hi omnibus profeſſorum priuilegiis gaudeant.

36. *Requiri titulum in ſeculari ordinando, aut Beneficij, ut patrimonij, ſcio: rogo autem, an poſſit aliquando Epiſcous diſpenſare?* Raro quidem, v. gr. cum Collegiali docto, & inſigni Collegij Salmanticenſis Vallisoletani Sanctæ Cru:is, aut Complutenſis, &c. quia huic non deficiet cathedra, rræbenda, aut Beneficium. *Henriquez lib. 3. cap. 37. num. 2.* Henriq. *Gloſſ. lit. O.*

37. *Ordinatur quis cum Beneficio ficto, peccat mortaliter: rogo, an incurrat ſuſpenſionem?* Ex *Henriquez lib. 13. c. 37.* nega- Henriq. iuè reſpondeo; quia ſuſpenſio illa *c. neminem, & c. Sanctorum,* n quibus ſuſpenduntur ordinati abſque titulo, iam reuocata ſt per *c. cum ſecundum 16. de præb.*

38. *Poteſt ne, aut debet Clericus patrimonium fictè donaum retro donare?* Aliquis aſſeruit non teneri; quia clauſula n donatione appoſita de retro donando, cum ſit contraria uri, nullam inducit obligationem. At *Auila part. 3. diſp. 5.* Auila. *dubitat. 5. concluſ. 3.* docet in conſcientia ad reſtitutionem obligari; quia in hoc foro donatio valet iuxta donantis intentionem. Porrò ſi reſtituat poſt ſuſceptos ordines, antequam alia bona acquirat, vnde viuat, grauiter delinquere ait *Turrianus de cenſ. lib. 5. diſp. 46. dubitat 1.* quia Conci- Hurt. lij Trid. præſcripta violauit non tamen incurrere ſuſpenſionem; quia hæc nullibi ſtatuitur.

39. *Ordines ſcio gradatim accipiendos; ordinatus enim per ſaltum incurret ſuſpenſionem Ordinis ſuſcepti: an ſuſcepti per*

 ſaltum?

ſaltum? Ita planè, non enim ſuſpenditur ab exercit
rum Ordinum ritè ſuſceptorum. *Suario de cenſ. cap.3*
auctore.

40. *Recipi debent Ordines cum debitis temporis in*
grauiter ſcio delinquere, qui non ſeruant: rogo, an inci
ſpenſionem? Non; quia ſuſpenſio à Sixto V. ſublata
mente VIII. *Filliucius tom.2. tract.17.c.5.n.86.*

41. *Poſſe Epiſcopum in interſtitijs diſpenſare, dix*
neceſſitate, aut vtilitate Eccleſiæ: exprime in ſpecie.
deo ex *Hurtado de Sacrament. Ordin. diffic.23.* poſſe
ſine interſtitiis, qui habet beneficium; aut Capellan
onere celebrandi. Et ex declaratione Cardinalium
litteris, aut virtute multum profecit; quia hic ordi
lis exiſtet Eccleſiæ.

42. *An diſpenſatio interſtitiorum quoad Regul*
tineat ad Epiſcopum? Pertinet ad Superiores ipſoru
larium ex priuilegio Gregorij XIII. conceſſo noſtr
tati. Quod quidem licet *Hurtado diffic.23.* ad ſolam
tem reſtringit, ex *Suarij de Rel. tom.4. tract.8. lib.2.c.*
ſententia ad omnes Religiones communicantes eſ
dendum.

§. 3. *De Ordinis materia, & forma.*

Bellar. Valent. Filliuc. 43. *Materiam Sacerdotis duplicem eſſe aſſeruiſti,*
nem Calicis cum vino, patena cum hoſtia: & manuum
ſitionem: an vtraque eſſentialis? Aſſerit *Card. Bellar*
Sacr. Ord. lib.1. c.9. eſſentialem partialem, primam
ad poteſtatem conſecrandi, ſecundam ad poteſtatem
nendi. At *Valentia tom.4.d.9.q.1.p.5.* ſolam Calicis t
nem eſſe materiam eſſentialem docet, impoſition
manuum ſolum Sacramentale ex præcepto adhiber

44. *Quænam ſubdiaconatus neceſſaria materia?* A
cius tom.2. tract.9. cap.2. num.45. duplicem eſſe trad
Calicis vacui cum patena ſuperpoſita, & traditio li
ſtolarum ex paritate rationis cum traditione Eu
Conin. rum in Diaconatu. At *Coninch de Sacr. d.20. dub.6.*
ſolam Calicis traditionem neceſſariam materiam a
Henriq. *Calix neceſſariò conſecratus ad id munus?* Negat *He*
lib.10. cap.5. Gloſſ. lit. F.

45. *An debeat omnium Ordinum forma phyſicè cum*
ria coexiſtere? Non, ſed ſufficit, coexiſtat ſimultate
Gran. *Granado in 3.p. contr.7. tract.1. d.6. num.16.*

46. *Pro inualiditate Ordinis adſunt rationes probab*
teſt ne iterari? Poteſt ſub conditione, authore *Gran*
Debet ne? Debet iterari Epiſcopatus, & Presbyter

Epiſcopus non ordinandi, aut Presbyter non conſecrandi, & abſoluendi ſe periculo exponat, maximo cum fidelium detrimento. Id quod in inferioribus Ordinibus non procedit.

§.4. De Ordine, varia.

47. *An Diaconus, & Subdiaconus ſæpius canentes Euangelium, & Epiſtolam in peccato mortali, mortaliter delinquant?* Negatiuè reſpondeo cum *Vaſquez*; quia talis actio non eſt diſpenſatio meritorum Chriſti, vt eſt adminiſtratio Sacramentorum. Idem à fortiori dicendum de exercitio minorum Ordinum; quia probabile eſt hos non eſſe Sacramentum. Vaſq.

48. *Num Ordo ſacer per metum, aut vim ſuſceptus Matrimonium dirimat?* Cum *Sanctio* aſſero non dirimere, nec impedire; quia votum ex graui metu factum nullum eſt. Sanch.

49. *Mala fide quis ante ætatem legitimam, vel ſine litteris Dimiſſorijs, vel extra legitima tempora ſacrum ſuſcipit Ordinem.* In ſuſpenſionem incidere, & ſi celebrationi det operam, in irregularitatem cum *Auila* aſſero. Admonuerim, eum, qui bona fide id præſtat, non incurrere ſuſpenſionem; neque irregularitatem ſi adueniente poſtea mala fide celebret. Quod ſi ob non legitimam ætatem ſit, vbi ætatem legitimam attingat, poterit ſine vlla diſpenſatione actum Ordinis bona fide ſuſcepti exercere. Auila.

50. *Suſcipit quis primam Tonſuram, vel minores Ordines cum intentione ad maiores non aſcendendi; ſed tantùm vt gaudeat priuilegio Clericali: delinquit ne mortaliter?* Negatiuè cum *Sanctio* reſpondeo. Sanct.

51. *An poſſit Epiſcopus die Dominica maiores Ordines iuſta ex cauſa conferre?* Reſpondet *Henriquez* affirmatiuè ſi Dominica iſta ſit ſequens Sabbatum, quo aſſolent conferri, & ieiunium Sabbati continuet vſque ad Dominicam. Henriq.

52. *An poſſit Epiſcopus extra Diœceſim proprijs ſubditis primam conferre Tonſuram?* Poſſe *Azorius* ait; quia Ordo non eſt. Azor. *Quid ſi inuitatus in aliena Diœceſi fuerit ad Ordines conferendos? poſſet ne tunc etiam ordinare alienos habentes dimiſſorias ſuorum Epiſcoporum ſine noua inuitantis Epiſcopi licentia?* Ex *Toleti* placito aſſero poſſe, niſi manifeſta Epiſcopi præſcriptio ad ſolos ſubditos extendatur. Tolet.

53. *Accedit Regularis ad Presbyteratum Latinam linguam minus intelligens: poteſt ne ordinari?* Poſſe affirmo, ſi non ille ad animarum curam, ſed ad chorum deputandus accedat.

54. *Num omnes Ordines Sacramenta ſint?* Ex *Bellarmino* Bellar.

& aliis opinor Sacramenta eſſe. Vnde elicio minores Ordines in peccato mortali ſuſcipere, mortale eſſe.

55. *Specialius aſſigna tempus, quo Ordines conferuntur?* Prima Tonſura, quæ ad Ordines eſt diſpoſitio, poteſt quouis die conferri. Minores Ordines diebus feſtis, & quarta Feria quatuor Temporum, Epiſcopatus Dominica die; quia in ea Spiritus ſanctus in Apoſtolos deſcendit. At Maiores Sabbato quatuor Temporum, & Paſchæ, & mediæ Quadrageſimæ dari ſolent. Non quidem conferuntur poſt prandium, nec Ordo ſacer ſine Miſſa. Ex *Emanuele.*

EXAMEN IX.

Circa materiam de Sacramento Matrimonij.

CAPVT PRIMVM.

De Matrimonij eſſentia, indiſſolubilitate, Miniſtro, ſolemnitate, Diuortio.

§. 1. *Eſſentia Matrimonij.* 1. QVidnam eſt *Matrimonium?* Conſiderari poteſt tripliciter. Vt officium naturæ ad liberos procreandos: vt remedium concupiſcentiæ, & ſeruandum in voluptatibus modum: vt nouæ legis Sacramentum, ad onera Matrimonij diuina gratia ſubleuanda. Profectò, vt naturæ eſt officium, definitur: Coniunctio legitima maritalis viri ac fœminæ in vſum coniugij indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens. Vt verò Sacramentum eſt, dicitur: Signum ſacrum gratiam conferens, qua ſupprimere concupiſcentiam, & fideliter cohabitare, ad prolem educandam coniugès valeant.

2. *Quænam huius materia Sacramenti?* Remota quidem contrahentium corpora ſunt: proxima verò mutua corporum traditio.

3. *Formam exprime.* Forma eſt mutua ipſorum corporum traditorum receptio, aut acceptatio iiſdem expreſſa ſignis.

4. *Miniſter quiſnam?* Miniſtri quidem contrahentes ipſi ſunt; Parochus quippe principalis eſt teſtis. Hinc Matrimonium

onium medio procuratore contractum validum eſt, ſi ſt Tridentinum coram Parocho & teſtibus fiat. Id quod Matrimonio celebrato per litteras, ſi eadem adſit ſolemtas, affirmo.

5. *An poſſit diſſolui Matrimonium?* Indiſſolubilitas proietas eſt Matrimonij, diuino iure poſitiuo Chriſti in lege angelica omnimoda, diuino autem naturali iure aliqua mpetens. Porrò conſummato coniugio inſolubilitatem nuenire etiam ei, quod inter infideles celebratur, affirmo. io tamen diſpenſatione Chriſti Matrimonium antea inim, per alterius conuerſionem ad fidem, vtroque conuerante conſummationem, ſeparabile eſſe. Quod autem inter eles conſummatum eſt, omnino eſt inſolubile. Tunc autem nſummatum eſſe cenſetur, quando ſemen in vaſe naturali ceptum ſit, quacunque id ratione accidat. §. 2. *Indiſſolubilitas.*

6. *Quid ſi vi copula extorta fuiſſet?* Conſummatum reddit latrimonium. At probabile iudico ſponſam vi cognitam ina tempus bimeſtre ad Religionem ſe poſſe recipere.

7. *Ratum no & non conſummatum eſt inſolubile?* Ponticis ſummi diſpenſatione ſolubile eſt, iuſta obueniente caua; ſeu Profeſſione Religionis alterius, aut vtriuſque accilente.

8. *Reliquos Miniſtros Matrimonij aſſigna.* Parochum & uos teſtes adhibe, qui quidem debet adeſſe coniugio, etiam in mortis articulo eſſet contrahendum, nec in eo Epiſcous quacunque cogente neceſſitate valet diſpenſare, vbi fidees Tridentini legibus illigantur. §. 3. *Miniſtri Matrimonij.*

9. *Parochi conditiones expende.* Debet eſſe alterutrius contrahentium ſiue in propria parochia, ſiue in aliena Diœceſi, uo ad valorem. At de præcepto illius parochiæ debet eſſe Parochus, in qua Matrimonium celebratur. Non eſt neceſſe t ſit Sacerdos, niſi à Parocho eſſet aſſignatus; tunc enim aud poteſt aſſignare non Sacerdotem ex Congregationis Cardinalium declaratione. Præterea titulum coloratum habere debet, hoc eſt, à legitimo Superiore collatum, & eum communiter exiſtimatum verum. Ordinarius Parochus dicitur is, quem ad audiendas Confeſſiones Epiſcopus deputauit.

10. *Num requiritur ſpecialis licentia ad aſſiſtendum Matrimonio?* Satis eſt generalis exercendi ea, quæ ad curam pertinent animarum. Tacitam etiam ex ratihabitatione de præſenti ſufficere affirmo.

11. *An verba illa à Parocho prolata*: Ego vos in Matrimonium

nentis conditionem, externi fori præſum
conditionéque reiecta, Matrimonium v
dubio denique pro vtroque foro, pro
iudicium.

CAPVT III.

De Matrimonio Clandeſtino.
ciationibus.

32. M*Atrimonium Clandeſtinum qui*
furtim ſine præſcripta Eccleſiæ

33. *Quotuplex eſt?* Duplex; Primum
& teſtibus; ſecundum, quod abſque den
trahitur. Vtrumque Clandeſtini pœnis ſu
contrahentes, quàm aſſiſtentes grauibus à
cap. 5. flagellis percutiuntur.

34. *Num primum coniugium Clande*
Ante Concilium Tridentinum Matrimo
& teſtibus validum erat, & nunc etiam eſ
ras, in quibus Tridentinum receptum no
decreta recepta ſunt, irritum eſt, tum perſ

tiones? Aliquando tenetur, v. gr. cùm timentur ſcandala, & malitioſa impedimenta. Aliquando non tenetur, ſed gratioſa eos poteſt conceſſione donare.

37. *Quid ſi ante denunciationes Matrimonium celebretur?* Conſummari non debet ante ipſas; vti appareat num aliquod dirimens impedimentum exſurgat.

38. *Licet ne ante benedictiones ſponſos de præſenti conſummare?* Licet abſque mortali ſaltem culpa; ne fornicandi periculo ſe contrahentes exponunt.

39. *Ad quidnam tenetur, qui impedimentum aliquod adeſſe novit?* Qui vi denunciationum aliquod impedimentum noſcit, etſi occultum ſit, ſecreto modo extra Sacramentalem Confeſſionem tenetur Superiori denunciare. *Quid ipſi contrahentes?* Ipſi etiam ab Ordinario de occulto interrogati impedimento veritatem tenentur profiteri.

Capvt IV.

De Sponſalibus.

40. Sponſalium exprime definitionem. Sunt futurarum promiſſio nuptiarum. Hinc adulterium non eſſe concubitum cum alterius ſponſa patet. At *Fillincius* docet circumſtantiam ab ſponſa eſſe conſiderandam; quia magna ſponſo irrogatur iniuria. §. 1. *Sponſalia.*

41. *An promiſſio mutua ſit neceſſaria?* Ita planè, quæ quidem externa debet eſſe, obligans ſuo in genere & mortaliter. Ad eam ſufficiens deliberatio, & animus ſe obligandi requiritur. Verba communi intelligentiæ accommodata eſſe debent. *Si dubia eſſent?* Intentioni contrahentium ſtandum eſt in conſcientiæ foro.

42. *Num verbis deficientibus poſſit aliunde expreſſio conſenſus, aut promiſſionis ſuppleri?* Subharratio annuli, vbi ea conſuetudo vigeat, ſignum eſt ſufficiens loco verborum. Præſentia etiam & taciturnitas ipſa filiorum, parentibus contrahentibus pro illis, ſatis eſt, modò ipſi ſaltem internè conſentiant.

43. *An ficta ſponſalia valida ſint?* Nulla quidem ſunt ex defectu conſenſus. Si tamen alia vera illis ſubſequantur vera, valida erunt ſponſalia. Porrò fictè contrahens debet verè conſentire.

44. Num

quando ab eo requiritur, cui promiſſio e
abſque iuſta cauſa recuſat implere aut te
acto, aut quando ſponſus vnus requirit, p
cenſuram cogendus eſt, niſi exitus non fe

47. *An pœnæ, ſiue arrhæ valeant?* Pœn
bus adiectæ irritæ ſunt, etiamſi iuramen
rhæ autem valent, per violatorem quide
alia interuenire pacta poſſe pro Matrimo

§. 2. *Sponſalium diſſolutio.*

48. *Quibuſnam modis ſponſalia diſſoluun*
præfiniti temporis appoſiti in ſponſalibu
rius in longinquam Regionem. Secundò
fornicatio, morbus, inimicitia, notabil
ſæuitia. Tertiò, idem præſtat impedime
mens ſit. Quartò, ſoluuntur per Matrim
cum alia; eóque ſoluto, ad priora ſponſa
gatio. Quintò, mutuo diſſenſu, ſi impub
eorum alter. Solo impuberis diſſenſu pu
laxantur, niſi iurata ſint. Sextò, Religioni
ta eſſent, ſponſalia ſoluit; ſed is licitus n
go ſub eorum ſpe eſſet deflorata. Septim
gionis votum; non autem caſtitatis, vt
Octauò denique ad ſponſalia diſſoluend
ciens eſt, ſi ſubſequatur, erit etiam ſuffici
fuit ignota.

49. *An requiratur iudicis authoritas ad*

CAPVT V.

De debito coniugum.

50. *SCio ex ſponſalibus & Matrimonio mutua redditionis conſurgere obligationem, ipſumque coniugalem actum ex ſe licitum eſſe, & abſque culpa exerceri poſſe. Rogo num redditio hac obligatoria ſit?* In præcepto quidem eſt, ſiue expreſsè, ſiue tacitè petitio fiat.

51. *Poteſt ne coniux adhibere medicamina, vt ſeſe debiti reddendi impotentem reddat?* Non poteſt abſque culpa lethali illicitis mediis ſe coniux impotentem ad debitum ſoluendum efficere. Ieiunia tamen & alia ex deuotione moderatè, & prudenter obſeruare poteſt.

52. *Exhibeas precor regulam ad cognoſcendum, quandonam alter petendo peccare poſſit, alter verò reddendo non delinquat?* Si petere peccatum eſt ob circunſtantiam perſonalem tantùm, non eſt peccatum reddere, v.g. in habente votum caſtitatis, & reddente. Si verò peccatum ſit petere ob ipſius actus circunſtantiam, tunc etiam reddere peccatum erit.

53. *Coniugum alias exprime obligationes.* Ad cohabitandum tenentur, eademque menſa, & lecto ſaltem vt plurimum, regulariter vti, niſi ex iuxta cauſa excuſentur; ad idque poſſunt Cenſuris adigi. Præterea coniugalis actus bonus eſt ſi ob prolem fiat, vel ad debitum reddendum; ob alios fines veniale non excedit, v.g. ob delectationem, ſanitatem, & ſimiles.

54. *Num dies feſtus, aut Communio vſum coniugij prohibeat?* Dies minimè, Euchariſtia autem ſumenda illum quidem non vetat ex præcepto, ſed admonet abſtinentiam ex conſilio.

55. *An ſacro in loco licitus ſit actus coniugij?* Sacer locus ſub mortali reſpuit huiuſmodi actum, extra caſum neceſſitatis.

56. *Num delictum in modo?* Modus quidem dummodo debitum vas ſeruetur, rarò mortale ſaltem peccatum inducit.

57. *Eſt ne copula ſimul complenda?* Si poſſit, complenda eſſet ſimul; ſi non poſſit, alteri expectandum, dum perficit alter, non autem eſt neceſſe.

58. *Quid ſi vir incidat in impotentiam?* Si in eam incidit impotentiam, vt intra vas non valeat ſeminare, debet abſtinere ab actu maritali. Si ſit complendi ſpes, conan-

61. *Coniux impedimenti alicuius con*
nec reddere poteſt. *Dubius eſt ſolummodò*
poſt adhibitam diligentiam petat etiam

62. *Quid ſi Matrimonio ex copula cum*
tas ſuperueniat? Intra gradum ſecundum
diſpenſetur.

63. *Licent ne tactus venerei inter coni*
copulam, liciti ſunt. Si ad maiorem vo
veniales. Si ad pollutionem extra vas,
periculo, mortales ſunt.

64. *An liceant ſponſis aliqui tactus?* O
tactus licent, alios prohibitos eſſe affir

Capvt V

De impedimentis dirim

§. 1. *Impedimenta dirimentia.*

65. *Scio ſolius Eccleſiaſtici Principis m*
quà Sacramentum eſt, impediment
dem iuſtâ cauſa requiritur; huiuſmodi p
generali conſuetudine Papam reſeruaſſe,
eſſe, cum dirimento impedimento contra
ſit impedimentum? Duplex equidem,

Si ſis Affinis, ſi fortè coïre nequibu.
Si Parochi & duplicis deſit præſentia teſtis.
Raptave ſit mulier, nec parti reddita tuæ :
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

67. *Erroris impedimentum expende.* Error circa perſonam ſiue ſit antecedens & cauſa contractus, ſiue comitans, & cauſa, vt actus voluntarius non fiat, dirimit Matrimonium. v. gr. Mariam accipio mihi perſuaſus Catharinam eſſe, quam ſic ad coniugium expeto, vt minimè ducerem Mariam. Profectò error circa qualitatem non vitiat coniugium, niſi per modum conditionis ea qualitas, in qua erratur, apponeretur. §. 1. *Error.*

68. *Conditionis impedimentum exprime.* Conditionis ſeruilis error in contractu liberi cum ancilla, vel ſerui cum libera irritat Matrimonium, licet ſeruus pro determinato tempore liber eſſet futurus. §. 3. *Conditio.*

69. *Quid ſi huiuſmodi error deteriorem errantis non efficit conditionem?* Non dirimit. *Dominus ſeruum tradit liberæ neſcienti ſeruitutem.* Hoc ipſo à ſeruitute liberat, vt iniuriam reſarciat. Idem affirmo, ſi dominus tradat ancillam libero ſeruitutis conſcio, & ancillam per inſtrumentum dotet; fit enim illa hoc ipſo libera, & in vtroque caſu Matrimonium eſt validum.

70. *Num ſeruus domino inuito poſſit Matrimonium inire?* Poteſt, nec propterea poteſt à domino puniri, nec vſum Matrimonij valet dominus impedire. Verùm ſic Matrimonio contracto, illi potiùs obſequendum, cuius neceſſitas magis vrget; cæteris paribus, coniugi potiùs ſatisfaciendum.

71. *Quid de filiis?* Conditionem matris ſequuntur quoad ſeruitutem; quoad honores autem & notabilem conditionem patris.

72. *Voti explica impedimentum.* In approbata Religione votum ſolemne, aut ſimplex in noſtra Societate irritat Matrimonium ſubſequens. §. 4. *Votum.*

73. *Cognationis impedimentum preme.* Impedit Matrimonium carnalis cognatio: vinculum ſcilicet perſonarum ab eodem propinquo ſtipite deſcendentium, carnali propagatione contractum. Impedit etiam ſpiritualis cognatio; impedit & legalis. Profectò naturalis diſtinguitur per lineas aſcendentium, deſcendentium, & collateralium; & per gradus, ex quibus vſque ad quartum hodie conſanguinitas iure Canonico dirimit. Profectò in primo gradu tam in linea recta, quàm collaterali naturali iure irritum eſt Matrimonium; in aliis autem, licet ſit probabile in linea recta in infinitum §. 5. *Cognatio.*

dirimi: attamen probabilius arbitror, ad eum tantùm term nari, ad quem generantis virtus non ampliùs peruenit. Cer Pontificia diſpenſatione iuſta de cauſa in omnibus iniri p teſt coniugium, excepto primo. In cuius expoſitionem noto in cognatione duplicem eſſe lineam, rectam & tra uerſalem. *Recta* eſt, quando multi ſucceſſiuè de vno pro dunt. v. g. filius à patre, nepos à filio: &c. *Tranſuerſalis* aut quando multi de vno deſcendunt, ſed non ſucceſſiuè vnus alio ſicut in Recta: v. g. ex patre duo filij, ex his duobus fi alij duo, &c.

74. *Quonammodo huiuſce cognationis gradus dignoſcun* Duplicem regulam exhibeo. Prima quidem ad lineam ctam numerus graduum numerum perſonarum æquat, v ſublata: v. gr. pater ac filius ſunt duo, vna ſublata perſo altera remanet, vnde primo in gradu pater & filius adsu Secunda verò ad lineam tranſuerſalem, duabus propo perſonis ex eadem radice procedentibus, in eodem ad inter ſe gradu, quo ipſi cum radice à qua procedunt, in v. gr. duo fratres vnius parentis filij primo in grad inter ſe, quia vterque cum parente primo in gradu tur: item duo conſobrini ſecundum inter ſe gradum bunt; quia ſinguli ſecundo in gradu cum ipſorum auo ſiſtunt.

75. *De ſpirituali cognatione quid?* Eſt ſpiritualis cog tio Eccleſiæ ſtatuto conſurgens ex collatione Baptiſmi Confirmationis: & ſuſceptione baptizati, & confirmati. *Co gnatio hac Matrimonio contracto ſuperuenit.* Non d ad ſummum impedire debiti petitionem affirmarim. *Int quoſnam contrahitur?* Inter baptizantem & baptizatum, iuſque patrem, & matrem; inter ſuſceptorem item, & ſuſ ptum huiuſque patrem, & matrem. Idem aſſero in Confirma tione accidere.

76. *Cognationem denique legalem explica.* Propinqu quædam eſt ex adoptione proueniens: adoptio autem gitima extraneæ perſonæ in filium, vel nepotem aſſumptio quæ tunc perfecta eſt, cùm adoptatus in adoptantis tran poteſtatem, illique ſuccedit vel tanquam neceſſarius hæres ex teſtamento in quarta parte; vel tanquam filius ab inte to in totum.

77. *Adoptionis imperfectæ differentiam exprime.* Hoc imper fecta prædicta differt, quòd per eam non tranſit adoptatus in adoptantis poteſtatem, nec illi tanquam neceſſarius hæres teſtamento ſuccedit, ſed tantùm ab inteſtato.

78. *Deniq*

78. *Denique cognationis huiuſce ſpecies adnota.* Tres ſunt. Prima in linea recta inter adoptantem,& adoptatum. Secunda à latere inter adoptatum & filios carnales adoptantis. Tertia per modum affinitatis inter adoptatum & vxorem adoptantis;& inter adoptantem & vxorem adoptati.

79. *Quanam igitur cognatio legalis dirimit?* Perfecta tantùm dirimit Matrimonium ſubſequens quo ad omnes eius ſpecies; imperfecta autem impedit tantùm ne fiat. Porrò ad gradum quartum ſe extendit deſcendentium adoptati, eorum videlicet, qui dum is adoptatus fuit in adoptati erant potestate.

80. *Criminis diſcutiamus impedimentum.* Crimen duplex. Primum Adulterium cum machinatione mortis alterius coniugum, quod dirimit Matrimonium ſubſequens cum quocunque alio. Admonuerim tamen neceſſarium eſſe, vt Matrimonium contra quod eſt facta machinatio, verum ſit: vt machinatio ſortiatur effectum,ſubſecuta ſcilicet coniugis alterius nece: vt homicidium ſit vxoris, nam ſi vir occidatur, ſecundùm aliquos non incurritur impedimentum: vt tam mortis machinatio, quàm adulterium interueniat, niſi vterque ad necem ſit cooperatus; tunc enim adulterium non requiritur: vt quando alter machinatus eſt mortem, adulterium commiſſum ſit vtrique notum: vt homicidium coniugis eo fine factum ſit, vt cum altero coniugium texatur. Secundum delictum eſt adulterium cum fide data, vel adulterium cum Matrimonio de facto; in vtroque caſu irritum eſt. Ad id autem requiritur, vt prius matrimonium validum fuerit:vt adulterium coniunctum ſit, vel cum promiſſione futuri Matrimonij, vel cum Matrimonio de facto, vt promiſſio Matrimonij ſit externa, quamuis ficta,modò fictio non appareat: vt adulterium ſcienter factum ſit, vtroque ſciente alterum eſſe coniugatum. Vt promiſſio facta ab vno, ab altero ſit acceptata: vt adulterium perfectum ſit, & conſummatum. §. 6. *Crimen.*

81. *Diſparitatis cultus impedimentum expona.* Matrimonium fidelis baptizati cum infideli Gentili,Iudæo,Mahometano Eccleſiaſtico iure dirimitur; non quòd aliqua ſit lege expreſſum, ſed quod Chriſtiani populi conſuetudo vim legis habens obligationem inducit. §. 7. *Diſparitas cultus.*

82. *An Matrimonium Catholici cum hæretico coniuge ſit validum?* Prohibitum quidem eſt iure Canonico, ſed validum, accedente Pontificis diſpenſatione licitum; modò nullum Catholico adſit ſubuerſionis periculum.

emiſſum.

85. *Quid ſi virum ad Cardinalatum, vel* *utri contingat?* Vxor in Religione cogitur

86. *Amittit ne aliquid Clericus ſi ſorte* *Matrimonium?* Ipſo iure Eccleſiaſtica Be quibus etiam penſiones continentur, titul Tamen priuilegio Canonis & fori gaude virginem ducat; habitum, & Tonſuram g

87. *De tranſeunte autem ad Matrimon* Coniugium iniens dum eſt in ſacris, ipſ communicationem. Contra verò ſi coniu licentia ad ſacros Ordines accedat, effici eſt: neque in ſuſceptis miniſtrare, nec ad poterit.

§. 10. *Ligamē.* 88. *Quid ligaminis impedimentum?* I lum prioris Matrimonij, quo conſtante, .tum. Poligamia Diuino iure in lege Eua ta. Profectò vnum virum plures habere v Iſraëlitico populo diſpenſatum; quia no rium Matrimonij finem, qui prolis educat at plures viros vnam habere vxorem nat dictum.

§. 11. *Publica* 89. *Publica honeſtatis impedimenti* Publica honeſtas eſt propinquitas ex ſpo

90. *Affinitatis iam impedimentum euoluamus.* Propinquitas eſt perſonarum ex carnali commixtione proueniens affinitas, omni carens parentela. Eius gradus numera, quemadmodum conſanguinitatis gradus annumeraſti; quia quoto gradu quis conſanguineus eſt viri, vel fœminæ cognitæ, eodem eſt viro vel fœminæ affinis. §.12. *Affinitas.*

91. *Quotuplex linea?* Duplex, vna aſcendentium & deſcendentium, v.g. Socer & vitricus, ſocrus & nouerca, gener & nurus; priuignus & priuigna; altera collateralium, eorum ſcilicet, qui alteri coniugi conſanguinei ſunt.

92. *Quando maris ſemen in fœminis vas non immittitur, contrahitur affinitas?* Minimè. *Vſque ad quemnam gradum dirimit?* Si ex copula licita, nempe ex Matrimonio oriatur, dirimit vſque ad quartum; ſi ex fornicatione, vſque ad ſecundum, ex Tridentini reſtrictione.

93. *An affinitas dirimet iure Eccleſiaſtico, an iure naturæ?* In primo gradu rectæ lineæ probabile eſt iure naturæ dirimere, in reliquis tantùm Eccleſiaſtico.

94. *De impotentia impedimento diſſeramus.* Si impotentia coëundi ſit abſoluta, & perpetua in viro, (frigiditatem voco) ſubſequens irritat Matrimonium; nec ſatis eſt fœmineum vas penetrari, ſi intra illud etiam non ſeminetur. Profectò in fœmina impotentia hæc arctitudo appellatur, quæ ſi tanta ſit, vt ſemen recipere intra vas non queat, etiam irritat: ſecus, ſi tantùm abſque vitæ periculo parere non poſſit. §.13. *Impotentia.*

95. *Impotentia tantùm eſt reſpectiua, cum fœmina hæc haud eſt illi viro apta; & è contra.* Tunc quidem ſi huiuſmodi reſpectiua impotentia ſit perpetua, etiam dirimitur Matrimonium illius viri aut fœminæ reſpectu.

96. *Quandonam cenſetur hæc reſpectiua impotentia perpetua?* Quando nulla humana arte abſque corporali periculo poteſt remoueri. *Si fœmina iam ſit nupta, & medicorum iudicio per inciſionem apta viro reddi poſſit?* Teneri iudico citra mortis, aut grauis morbi periculum pati inciſionem. *Suppone impotentiam ſolùm eſſe accidentalem, ſiquidem ex ſola ſenectute id prouenit.* Matrimonio non obſtat.

97. *Quid ſi impotentia ſit in maleficio.* Si perpetua ſit, ſubſequens irritat Matrimonium. Verum cenſetur perpetua eſſe, ſi tolli non poſſit ſine alio maleficio, vel ſine miraculo. Item cùm conſtat poſt triennium experientiæ eodem modo remanere, perpetua præſumitur impotentia.

98. *Si temporalis ſolummodò ſit, ſiquidem ex ætatis accidat defectu, vt ante pubertatem?* Irritum eſt Matrimonium Ec-

prohibitus eſt ei tranſitus ad alias nuptı
tum eſt ratione arctitudinis in fœmina
potenti ad ipſam poteſt copulari coniug
ne maleficij ſit diſſolutum, vterque tra
prias poteſt.

102. *Imp tentia Matrimonium prius*
quitur? Non dirimitur; quia iam fuit c
tem ratum ſolummodo? Probabilius repu

103. *Quid ſi coniuges coi e non poſſint,*
non eſſe cognoſcatu? Si non poſſunt coire
Si poſſint, etiamſi ſemen prolificum non
hibentur. Profectò ad impotentiæ cap
tum, triennium conceditur, cum dubia

§.14. **Raptus.** 104. *Dixiſti iam Clandeſtinum Ma*
prohibitum, vbi Tridentini viget obſerua
etiam impedimento appoſito quid dicends
peccatum luxuriæ eſt, quo perſona aliq
ducitur ad turpem actum cum ea exerc
ptum tria requiruntur, violentia, abduct
nis fiat. Ad pœnas autem incurrendas
rapta honeſtæ ſit vitæ. Hoc quidem in
diens erat iure Canonico, at nouo Trid
eſt pro tempore, quo rapta exiſtit ſub ra
ſeparata eſt, & tuto in loco, ac libero c
nique infamiæ incapacitatis omnium di

CAPVT VII.

De impedientis Matrimonium impedimentibus.

105. I*Am impedimenta Matrimonium impedientia ſolummodò, recole.* Hiſce carminibus exprimuntur. §. 1. *Impedientia.*

Eccleſia vetitum, necnon tempus feriatum,
Atque Catechiſmus, ſponſalia, iungito votum,
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.
Inceſtus, raptus ſponſata, mors mulieris,
Suſceptus propria ſobolis, aut Preſbyteralis,
Vel ſi pœniteat ſolemniter, aut Monialem
Accipiat; prohibent hac coniugium ſociandum.

106. *Quotnam igitur impedimenta huiuſmodi ſunt?* Quinque. Primum dicitur interdictum iuris, tempus ſcilicet feriatum, v.gr. Aduentus, & Quadrageſimæ, in quo prohibitæ ſunt nuptiæ quoad benedictionem ſcilicet, & ſolemnem traductionem ſponſæ in domum ſponſi. Igitur Matrimonij contractum traductionem ſponſæ in domum ſponſi, conſummationémque ipſam prohibitam non eſſe affirmo, modò abſque ſolemnitate fiant, & alicubi contraria conſuetudo non vigeat.

107. *Exprime Catechiſmi impedimentum.* Secundum eſt Catechiſmus, imperfecta ſcilicet cognatio quædam ſpiritualis orta ex eo, quòd quis puerum baptizandum teneat in Catechiſmo reſpondendo Sacerdotis interrogationibus. Hæc quidem Matrimonium ſubſequens cum iiſdem perſonis, cum quibus dixi ſpiritualem cognationem impedire. Non deſunt qui aſſerant impedimentum hoc poſt Tridentinum non permanere. §. 2. *Catechiſmus.*

108. *Sponſalium impedimentum explica.* Tertium eſt priora ſponſalia. Hæc Matrimonium de præſenti cum alia quacunque impediunt, niſi iuſta adſit ſponſalia diſſoluendi cauſa. §. 3. *Sponſalia.*

109. *De voti impedimento quid?* Quartum. eſt votum ſimplex Caſtitatis; impedit enim contrahendum, at contractum Matrimonium non dirimit. §. 4. *Votum.*

110. *Criminis impedientia recenſe.* Quintum impedimentum, eſt ſeptuplex crimen. Primum inceſtus, copula ſcilicet habita cum conſanguineis coniugis vſque ad gradum prohibitum. Secundum raptus alienæ ſponſæ, ſiue de præſenti, vt omnes cenſent; ſiue de futuro, vt probabile reputo; §. 5. *Septem crimina.*

impedit hoc crimen Matrimonium cum rapta, & cum quacunque alia. Tertium eſt vxoricidium; ſi enim fiat authoritate priuata etiam in adulterij commiſſi vindictam, impedit cum alia quæcunque Matrimonium: non ita viricidium, vti probabilius affirmo. Quartum crimen, eſt ſuſceptio proprij filij in Baptiſmo, vel Confirmatione, ſi fiat animo inſidiandi Matrimonio, vt ſcilicet alter coniux priuetur debito coniugali, ob impedimentum inde conſurgens ſpiritualis Affinitatis; impedit autem cum quacumque alia hæc culpa Matrimonium. Quintum crimen, Presbytericidium, quomodocunque. Sextum ſolemnis patientia: impedit enim, donec illa durat. Scio, hodie ſolemnes pœnitentias in vſu non eſſe. Septimum crimen eſt Matrimonium cum Moniali de facto impedit enim cum aliqua quacumque.

CAPVT VIII.

De diſpenſationibus Matrimonialibus.

§. 1. Diſpenſationes.

111. **E** *Voluiſti ſigillo 1. Diſpenſationis legum materiam pluraque ad Matrimoniales diſpenſationes attinentia attigiſti. In præſenti de alijs quæſtionibus inſtituti huiuſce prioribus periculum faciamus. An poteſtas Papæ diſpenſandi in omnibus Matrimonij impedimentis?* Non eſt poteſtas illi diſpenſandi in impedimentis iure diuino naturali dirimentibus, v.gr. coniugium cum filia, ſed in iis omnibus, quæ iure Canonico tantùm dirimunt. Vnde patet in voto etiam ſolemni ſacro Ordini annexo, & profeſſioni Religionis diſpenſare poſſe.

112. *An in omnibus impedimentis iure Canonico appoſitis valeat diſpenſare Epiſcopus?* Solùm poteſt diſpenſare in impedientibus regulariter loquendo, ſi excipias inceſtum cum conſanguineis vxoris, Matrimonio conſummato: Sponſalia & ſimplex caſtitatis, vel Religionis votum. Item poteſt cum coniugatis diſpenſare ad debitum petendum.

113. *Quænam cauſæ requiri aſſolent ad Matrimoniales diſpenſationes?* In genere ſex adnumerabo. Prima eſt extinctio magnæ litis. 2. Inæqualitas Matrimonij qualitatis ob loci anguſtiam, vel nimiam cognationem, niſi conſanguineo, vel affini tradatur. 3. Defectus dotis competentis. 4. Conſeruatio facultatis in eadem cognatione. 5. Conſeruatio i-

libe-

miliæ in eodem ſanguine. 6. Excellentia meri-
e petentis diſpenſationem, ſiue eius, pro quo pe-

*Reſcriptorum expende circumſtantias, ne periculo ſub-
breptionis.* Non adſit veri taciturnitas, nec falſi re-
ıc quidem ſubreptitiæ Diſpenſationes,ſiue reſcripta
tiè gratiæ,vel iuſtitiæ cenſentur ex taciturnitate ve-
o tacetur veritas, quam iura expreſſis verbis iubent
: vel talis eſt, quæ ſpectet intrinſecè ad diſpenſa-
ſitve illius cauſa finalis. Profectò tunc ex falſi ex-
reſcripta vitiantur, cùm falſitas contingit circa fi-
ıuſam, ita vt ea falſitate non expreſſa literæ detege-
ıt eis moderamen eſſet adhibitum. Quod ſi vna ſola
rrıtur, qualiſcumque illa ſit, ſi falſa eſt, reſcriptum
:bit. Si literæ motu proprio concedantur,valent non
ſubreptione tacitæ veritatis: ſecus ſi eſſet ſubreptio
narratæ. Demùm ſi falſi expreſſio, aut veri tacitur-
ıtingit tantùm circa cauſam impulſiuam, licet dolo
ıt, in neutro foro literæ vitiantur; ſi autem ſit circa
inalem, aut ex cauſa reſcripti totius, totum vitiabi-
lolo,ſiue ignoranter contingat. Porrò ſi ſolius partis
., quæ quidem pars eſt omnino ſeparata ab alia, illa
; vitiabitur, in qua eſt ſubreptio, ſi verò pars habeat
tionem, ſeparabilem tamen quoad valorem, tunc ſi
er fraudem, neque malitiam ſubreptio admiſſa ſit,
in vtroque foro reſcriptum, quoad illam ſolam par-
qua ſubreptio non fuit: ſi verò per fraudem & mali-
quoqũe pars vitiabitur,in qua ſubreptio non fuit;non
ſo iure in conſcientiæ foro, ſed poſt iudicis ſen-

*Plura ſunt impedimenta, v. gr. conſanguinitatis, Affi-
nitati*, &c. Omnia in eadem Diſpenſatione ſunt expri-

*ammodo circa ſanguinis impedimentum explicandum
nſi-ietur?* Primò explicandus eſt gradus. 2. An mixta §. 2.
ex cognatio. 3. An linea recta,vel tranſuerſalis.4. In *Varia*
: diſtantia inæquali exprimendum eſt,ſi mulier ſtipiti *impedi-*
inquior. 5. Si minor gradus exprimatur pro maiore *mentorũ*
ex ignorantia inuincibili:v.g.quartus pro tertio vitia- *narra-*
ſpenſatio.6. Gradus Affinitatis cum conſanguinitatis *tiones.*
onfundi non debet;alioquin diſpẽſatio irrita.7. Cum
ıa a ſtipite inæqualis eſt, ſufficit remotiorem gradum
ere,omiſſo propinquiore, modò is primus non ſit.

110. *Quid*

117. *Explica narrationem circa cognatio… ciendam.* Primò, exprimenda perſona, qu… tercedit. 2. An baptizauerit, vel tenuerit; … matione. 3. Si plures tituli.

118. *Suppone impedimentum eſſe voti, … tunc?* Non eſt neceſſum, actus repetition… per repetitionem nouum vinculum non a… Diſpenſatio in voto, vel iuramento Deo… alio exprimatur. *Iuramentum ad Confirma… eſt.* Vna cum voto diſpenſatur, facta ſol… quia quaſi vnum reputatur: ſecus res hab… non dependeat à voto. In dubio quidem, pr… voti confirmatione eſſe immiſſum. Cùm … di, v.gr. in damnum tertij vergit, explica… ſimul Ordinatus in ſacris vtrumque debet… ne votum. Item exprimendus gradus Sacer… Subdiaconi.

119. *Quid ſi habita copula ſit, quando … guinitatis, aut affinitatis petitur?* Exprimend… contigit ante Papæ Diſpenſationem, vel a… ſpenſationis Pontificiæ ab Ordinario: ſi tr… de Matrimonio ineundo: ſi contractum eſt… ram, ſpe faciliùs diſpenſationem obtinend… habita eo animo eſt. Alioqui quidem Cur… tio cenſetur diſpenſatio

122. *Quid, quando diſpenſatio ma[t]r monial[i]s alicui committur, qui tamen obierit?* Si ſolùm delegati nomen exprimitur,& ex adiunctis contrarium non conſtet, in dubio cenſenda eſt perſonalis delegatio, & conſequenter illius obitu extinguetur. Si autem ſolum nomen dignitatis explicatur, niſi ex circunſtantiis contrarium colligatur, realis cenſenda erit delegatio,& conſequenter illius morte non expirabit, ſed ad ſucceſſorem in dignitate tranſibit.

CAPVT IX.

Praxis circa materiam de Matrimonio ex Societatis IESV *Doctoribus.*

123. NEceſſarium ne Matrimonium? Ita planè non in indiuiduis humanis ſeorſum, ſed tota in ſpecie. Vnde ſi ſeculares ad ſpeciem propagandam deficerent, tenerentur Clerici, ac Religiosè ducere vxorem. *Sanch. tom. 1. de Matr. lib. 2. d. 3. n. 4.* §. 1. *De Matrimonij natura, & cauſis.* Sanch.

124. *Poteſt ne aliquando Matrimonium inter fideles non eſſe Sacramentum?* Poteſt v. gr. ſi contrahentes (qui ſunt huius Sacramenti miniſtri) non habent intentionem celebrandi Matrimonium tanquam rem ſacram, non eſſet Sacramentum, cum ad Sacramenti eſſentiam concurrere debeat intentio miniſtri: & tamen valeret in ratione contractus. *Vaſquez tom. 2. in 3. part. d. 138. cap. 5.* Scio *Sanctium tom. 1. lib. 2. d. 10. num. 6.* contrarium docuiſſe. Vaſq. Sanct.

125. *An Matrimonium per Procuratorem celebratum ſit Sacramentum?* Ita planè; (quidquid *Eſtius*, & *Syluius* in contrarium aſſerant) qui contrahentes in abſentia intendunt ſaltem implicitè Sacramentum efficere. Vnde tenentur curare, vt in gratia ſint, ſaltem cum Procurator eorum nomine contrahit. *An ne ipſe Procurator in gratia teneatur exiſtere?* Non, quia abſentium nomine agit, & ipſe non recipit Sacramentum. *Sanctius* ſic *tom. 1. lib. 2. d. 21. q. 2. n. 10.* Sanch.

126. *Contractus matrimonialis inter infideles, quonam modo fit Sacramentum, cum ad fidem conuertuntur?* Ait *Rebellus part. 2. lib. 2. quaſt. 2. num. 2.* coniuges infideles ad fidem conuerſos, vbi primum nouos conſenſus exprimunt, vel antiquos aliquo ſigno confirmant, gratiam recipere, & eorum Matrimonium Sacramentum euadere. *Sanchez* autem *tom. 1. lib. 2.* Rebell. Sanch.

d. 9.

diſput. 9. num. 5. Matrimonium aſſerit infidelium per tiſmi ſuſceptionem Sacramentum fieri abſque vllo ſenſu, eo quod incipiat vnionem Chriſti cum Eccl præſentare.

Laym. 127. *Quidnam de huius Sacramenti materia, & f* Docet *Laymanus lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 3.* riam eſſe coniugum corpora mutuo tradenda, fo

Sanch. verò eorundem verba. At *Sanchez tom. 1. lib. 2. d. 6.* do ternum conſenſum eſſe materiam, verba verò formam.

128. *Conſenſus ne contrahentium, qui eſt cauſa effic ſtrumentalis Matrimonij, præſtari ne poteſt per nutus &*

Sanch. Poteſt, nec neceſſaria ſunt verba. *Sanchez lib. 3. d. 31.* quia licet in iuribus, quos citat conſenſum per verb mi dicatur nullum tamen præceptum habetur. Adc trahentes per ſigna, cum poſſint per verba, veniali

trahentes per ſigna, cum poſſint per verba, veniali

linquere.

129. *Debet ne conſenſus vtriuſque coniugis ſimul tempore exhiberi?* Sufficit præberi ſimul moraliter, id eſt magno interuallo non diſtet vtriuſque conſenſus.

Henriq. *Henriquez lib. 11. cap. 3. num. 6.* magnum interuallur tat duos annos. Arbitrio prudentis dandum, qui

Conin. tis circunſtantiis id decernat. *Coninch de Sacram. a dub. 7.*

130. *Dixiſti, conſenſum fictum nullum reddere Ma nium: rogo, an teneatur qui fictè contraxit, iterum ex*

Sanch. *contractum inire?* Docet *Sanchez tom. 1. lib. 1. diſp. 11.* non teneri. Alqui improbauit, aſſerens in prax, v

Laym. decipiendas fœminas aperiri. At ex *Laymani lib. 5. tr part. 2. cap. 6. num. 1.* approbatione, vel praxi poteſt h caſibus addici: ſi decepta fœmina falsò ſeſe virginem tauit: ſi ex tali matrimonio ſcandala, & infelices exi meantur: ſi decipiens ſit ſtatus longè eminentioris cepta, poſtquam deceptionem agnouit, aliam compe nem ſponte recipiat; ſi deceptor aliud matrimonium mo contraxit.

131. *Quid ſi Matrimonium ex defectu conſenſus in*

Sanch. *quis reualidari velit?* Putat *Sanchez lib. 2. d. 32. n. 12.* ſufficere, vt coniux, qui conſenſum non præſtiterat, pr alter deceptionem ignorat; quia conſenſus ignoran rè & legitimè præſtitus in contractu, habitualiter uerat.

132. *Liberum debere eſſe conſenſum dixiſti: rogo, trimonium initum cogente patre, validum ſit?* Pater

ıortaliter,& matrimonium nullum eſt. *Sanchez tom.*1. *lib.*4. Sanch.
*ſp.*22. addens huiuſmodi parentem non ideo *Tridentini*
*ſſ.*24.*cap.*9. excommunicationem contrahere. Porrò filius
on tenetur patri cogenti obedire;& iuſta ex cauſa contradi-
:ntibus parentibus:poteſt ducere vxorem. *Hurtad. de Matr.*
.6.*diffic.*9.*n.*32.

133. *An conſenſus conditionatus ſufficiat ad validitatem atrimonij? v.g. contrahis cum hac licita conditione: Contraho cum,ſi pater tuus annuerit: conualidatur ne huiuſmodi conſenſus purificata conditione;* Aſſerit *Coninch de Sacram. d.*29. Conin.
*ıb.*1.*concl.*3.*num.*11. quia cæteri contractus conditionales
ıent purificata conditione,abſque nouo conſenſu. Subſcri-
ɔ ſi conditio coram Parocho & teſtibus (vel ſaltem Paro-
ıo,& teſtibus agnoſcentibus) impleatur.Placet *Rebellus p.*2. Rebell.
*ı.*2. *q.*10.*ſect.*6.*num.*44. docens, tale matrimonium reuali-
ıri abſque nouo conſenſu, ſi contrahentes expreſsè paciſ-
ıntur, vt matrimonium, adueniente conditione ſtatim fiat,
in eodem conſenſu ſaltem virtuali permaneant.

134. *Obſtat ne libertati coniugij pactum, quod vir perpetuò domo vxoris habitet?* Non obſtat; ſed ſi accidat noua cauſa
ɔmicilium mutandi,non tenet pactum etiam iuramento fir-
atum. *Sanchez tom.*1. *lib.*1. *d.*40. *n.*2. Sanch.

135. *Dixiſti, Matrimonij miniſtrum, ſeu cauſam efficientem incipalem eſſe ipſos etiam contrahentes: an probabile ſit, eſſe cerdotem, ſeu Parochum eos coniungens?* Docet *Vaſquez in* 3. Vaſq.
*om.*4.*c.*4.*n.*41. opinionem Cani id aſſerentis improbabi-
n eſſe, & nota dignam. Obiicis *Toletum lib.*7.*cap.*6.*num.*4. Tolet.
ſerentem, ante Tridentinum non fuiſſe neceſſarium mini-
um,eſſe tamen poſt illud.Intelligendus Cardinalis de præ-
ntia Parochi. Alioqui enim Sacramentum ſine miniſtro
ɔnſtitit, nec Eccleſia aliquid poteſt de eſſentia Sacramenti
ımutare.

136. *An qui in peccato contrahit, duplex peccatum perpe-ret?* Aſſeruit *Vaſquez in* 3.*p. tom.*3. *diſp.*136.*cap.*3.*num.*38. Vaſq.
.ia & miniſtrat & recipit Sacramentum. At *Filliucius tom.*1. Filliuc.
ıct. 1.*cap.*6.*num.* 87. vnum peccatum tantùm committere
cet; quia quamuis ſit miniſter, non eſt tamen ad hoc ſpe-
ıliter deputatus.

137. *An Matrimonium contractum ab impuberibus vali-m ſit?* Multi aſſerunt, ante pubertatem; (quæ in mare eſt
ıorum quatuordecim, in fœmina duodecim) niſi malitia
pleat ætatem, eſſe inualidum matrimonium. At *Sanchez* Sanch.
*ı. lib.*1. *d.*17.*num.*6.contrarium affirmat; quia matrimo-

nium

nium per verba de præſenti inter impuberes perm *c.fin.de ſponſ.impub.c. vnic.§.idem quoque,eodem tit.* contraheretur per verba de futuro.

138. *Poteſt ne talis ætas per vnum, aut alterum m ticipari, abſque cauſa?* Poteſt; quia quod parum di Rebell. diſtare videtur. *Rebellus lib.3.q.16.ſect.2.num.16. A dus de Matr. d.21. diffic.12. num.45.* requirit ætate matice completam; quia termini in iure ſtatuti indi ſumi debent, vt de pretio rerum patet.

139. *Petrus ſurdus & mutus à natiuitate eſt: pote rem ducere?* Docet Sanchez poſſe ſi cœcus non ſit ſu uitate, & polleat ingenio; quia poteſt ſignis doce Sanch. matrimonium, & ſuum aliis conſenſum ſignificare *tom.1.lib.1.d.8.n.12. Cœcus à natalitio eſt.* Non pot Sanch. here ob contrariam rationem. *Sanchez n.13.*

§. 2. *De Matrimonio per Procuratorem.*

140. *Scio, Matrimonium per Procuratorem contra exprimè huiuſce contractus leges.* Procurator viri fœmina; quia eſt tantum inſtrumentum verba m Non requiritur in eo ætas determinata, & poteſt ſin ra inſtitui, & à fortiori ſine Parocho, & teſtibus; qua trimonium poſtea coram prædictis ſit iucundum. N Procurator ſuum mandatum excedere, alioquin Sanct. nium foret nullum. Ex *Sanctio & alys.*

Mittit quis Procuratorem ad contrahendum, & po Sanch. ***dit in amentiam: validum ne matrimonium?*** Aſſerit *tom.1.lib.2.d.11.num.12.* quia manet conſenſus vir non ſit reuocatus: ob quam rationem valet etiam I datus amenti, qui ante amentiam petiit, ex *cap. m Baptiſmo.*

141. ***Validum ne Matrimonium per litteras?*** Ita pl plicem modum adnoto. Primus, exarantur litteræ, per nuncium cum poteſtate acceptandi conſenſum contrahentis: quod eſt, contrahere ſimul per littera curatorem. Secundus eſt; ſcribitur in litteris co acceptatio traditionis alterius, quibus coram Paro ſtibus lectis, ſi altera pars conſentit, tenet matrimon Sanch. *Sanchez, & aliis.*

§. 3. *De Denunciationibus.*

142. *Scio, contrahentes ante factas denunciation mortaliter, ſed validum eſſe matrimonium: rogo, pot mortali vna ex tribus omitti?* Poſſe, ſi periculum Sanch. menti probabilite abſit, *Sanchez* aſſeruit *tom.1 lib num.8.*

143. *Vt omittantur denunciationes, aut differantu*

poteſt diſpenſare? Parochus ſolum in articulis mortis diſpenſat cùm concubinarius velit ducere concubinam ad conſcientiæ quietem, aut filiorum legitimationem, & non eſſet facilis ad Ordinarium aditus. Extra hunc caſum ſolus Ordinarius cum cauſa iuſta diſpenſare poteſt, ad omiſſionem denunciationum, vel ad tranſlationem (ex timore ne malitioſè contractus impediatur) vſque quo contractus celebratus ſit. *Coninch. de ſacr. d. 27. dub. 5. num. 53.* Conin.

144. *Quinam nomine Ordinarij ad diſpenſationem denunciationum ſit intelligendus?* Ex *Sanctio c. 3. num. 4.* Epiſcopus, Sanct. & alij Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt Abbates, &c. *Diſpenſare ne poteſt Vicarius Epiſcopi generalis?* Poteſt, quia Ordinarius eſt, niſi huiuſmodi facultatem ſibi Epiſcopus reſeruauerit. *Sanchez num. 13.* Sanch.

145. *Petrus contrahens pertinet ad Valliſoletanam diœceſim, Maria ad Burgenſem: an neceſſarium ſit, Ordinarium vtrumque diſpenſare?* Sufficit alterutrius Ordinarij; quia hac in re ſponſi ſe habent vti vna perſona. *Sanchez lib. 7. d. 7. num. 7.* Sanch.

146. *Vbinam facienda denunciationes?* In Parochiis, vbi ſponſi diutius ſunt commorati. *Sanchez lib. 3. d. 6. num. 6.* Sanch.

147. Poſſunt ne fieri denunciationes extra Eccleſiam. Ita, locus aptus ad diuulgationem. *Sanch.* apud *Villalobos tom. 1. tract. 13. d. 24. num. 3.* Addit, & in pro feſto die, exigente cauſa, & populo concurrente vt in feſto. Sanch.

148. *Poſſunt ne tribus continuis Paſchatis diebus denunciationes proferri?* Non, neceſſarium enim, vt inter vnam & aliam duorum ſaltem dierum ſpatium intercedat. *Layman lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 10.* Laym.

149. *Reuelandum ne impedimentum occultum ex vi denunciationum?* Aſſerit *Sanchez tom. 1. lib. 2. d. 13. num. 2.* eum, qui ſolus ſcit, teneri manifeſtare; quia ex *c. præterea, de ſponſ.* vnus teſtis ſufficit ad impediendum Matrimonium. Sanch.

150. *Dixiſti, Matrimonium ex Concilio, requirere Parochi & duorum teſtium præſentiam: debet ne Parochus ſponſos interrogare?* Ita quidem, de mutuo conſenſu liberè emittendo, non autem ſi aliquod impedimentum habeant. *Sanch. tom. 1. lib. 3. d. 38. num. 8. & 12.* Imò ſi conſtet Parocho de ſponſorum conſenſu, non peccat mortaliter non interrogando. Ex eiuſdem aſſertione. §. 4. De Parocho, & teſtibus. Sanch.

151. *Scio debere, poſt conſenſus expreſſionem ... : Ego vos coniungo in nomine Patris &c. peccaret ne ſi omitteret?* Solum venialiter; quia nec materia eſt grauis, nec grauis obli-

Conin. gatio ex verbis Concilij deducitur. *Coninch. de Sacram. d.27. dub.4. num.45.*

152. *Quinam Parochus debeat aſſiſtere, ſi coniuges ad diuerſas Parochias pertineant?* Vel Parochus ſponſi, vel ſponſæ, & Parochus vnius in Parochia alterius. Minimè verò omnino

Sanch. extraneus ſine licentia proprij. *Sanchez tom. 1. lib. 3. d.19. num.11.*

153. *Quid ſi Parochus extraneus aſſiſteret, aut Sacerdos ſine licentia proprij Parochi?* Incurreret ipſo facto ſuſpenſionem *Tridentini ſeſſ.24. c.1. de reform.* Vbi moderata fuit pœna excommunicationis lata in *Clement. 1. de priuat.* & pœna ſuſpenſionis triennalis *cap. vlt. §. fin. de cland.* contra Parochum aſſiſtentem matrimonio clandeſtino: & commutata

Hurt. in arbitrariam Ordinario. *Hurtado de Matrimon. d.15. diff. num.55.*

154. *Matrimonium coram Parocho & teſtibus contractum inualidè, reualidandum Pontificis diſpenſatiuè: requiritur, cum reualidatur præſentia Parochi, & teſtium?* Affirmat Ga-

Rebell. *mitolus lib.1. quæſt.120. num.3.* At *Rebellus p.2. lib.3. quæſt. part.5. & 6.* negat, ſi impedimentum eſt omnino occultum, & ad forum externum deduci non poteſt; quia Tridentinum requirit huiuſmodi præſentiam, ad matrimoniorum clandeſtinorum exterminationem. Ad hoc non eſt clandeſtinum, quia in facie Eccleſiæ, & quidem quoad apparentiam, & præſumptionem, validè.

155. *Valet ne ſaltem pro ſponſalibus contractus ſine Parochi ac duorum teſtium aſſiſtentia?* Aſſerit *Henriquez lib.11. c.4.*

Henriq. *num.4.* Alij negant; quia cum ſic contrahentes contra mentem Concilio, potius videntur irriſionis actum exprimere, quam aliqua ratione validum.

§. 5. *De loco, & tempore, quo celebratur coniugium.*

156. *Poteſt ne Epiſcopus prohibere, ne Matrimonium in domo contrahatur? Reginaldus tom.2. lib.32. cap.33. num.41.* negat; quia vbi nullum eſt impedimentum, Parochus cogere debet volentes contrahere in facie Eccleſiæ. Vt autem matrimonium in facie Eccleſiæ celebrari dicatur, non neceſſe, vt in ipſa Eccleſia materiali fiat; ſed vt *Abbas in c. fi. de clandeſt. deſp. num.9.* teſtatur ſatis eſt ſi fiat coram fidelium

Regin. multitudine.

157. *Poteſt ne celebrari coniugium in rurali domo, ad quam recreationis gratia ſponſi profecti eſſent, vno aut altero die commoraturi, ſi ditioni alterius Parochi domus illa ſubdita ſit?*

Saa. Aſſerit *Saa v. Matrimonium num.2.* proprium Parochum in ordine ad Matrimonium eſſe Parochum, in cuius Parochia

alterutr

ıter habitat etiam ex paruiſſimo commorationis tem-

ɣ. *Quandonam nuptiæ haud poſſint celebrari?* Matrimo-
ı ſemper celebrari poteſt etiam tempore interdicti. Ex-
tempus interclusum à media nocte præcedente primam
ıinicam aduentus, vſque ad feſtum Epiphaniæ; & à me-
ıocte ante feriam quartam Cinerum vſque ad Domini-
in Albis. In quibus non prohibetur matrimonij conſum-
o; nec ſponſæ in domum ſponſi priuata traductio: ſed
dictio nuptialis, & traductio ſponſæ ſolemnis.

9. *Quodnam peccatum eſt hiſce in temporibus traducere
initer ſponſam in domum ſponſi, & conuiuia facere?* Aliquis
ale aſſeruit. At *Sanchez tom.2. lib.7. d.7. num.*18. aut non Sanch.
ɔeccatum, aut tantum veniale, docuit; quia id vſus obti-
ıPrælatis conniuentibus.

ıo. *Tenetur ne coniux alterius ſeminationem expectare,* §. 9.
ſit? Aſſerit *Sanchez tom.*3. *lib.*9. *d.*17. *num.*5. non teneri; *De Co-*
aliqui edocent, ſemen mulieris nec actiuè, nec neceſſa- *pula cō-*
d generationem concurrere. *iugali.*

ıɪ. *Poteſt ne vxor parum venerea frigida manere, nec ve-* Sanch.
cooperari cum debitum reddit? Affirmat *Præpoſitus in* 3. Præp.
*quæſt.*6. *d.*4. *num.*35. quia hoc, ex illorum ſententia, ad
:rationem ſufficit. Alioqui ſterilis petere, & reddere de-
m non poſſet.

ʕ2. *Eſt ne peccatum vſum ad fœminam grauidam acce-*
? Aliqui putant eſſe veniale, ſecluſo incontinentiæ peri-
. *Coninch d.* 34. *dub.* 9. *concl.*4. nullum eſſe peccatum Conin.
ɔabilius aſſeruit.

3. *Quodnam piaculum eſt, ad menſtruatam accedere?* Pu-
*anchez d.*21. *num.*2. probabiliter nullum eſſe peccatum. Sanch.

ꞌ4. *Peccant ne venialiter co.euntes captandæ voluptatis*
a? Negatiuè reſpondet *Sanchez d.* 29. *quæſt.*3. quia li- Sanch.
primarius copulæ coniugalis finis ſit ſpeciei propaga-
ſunt alij fines ſecundarij, nempe ſedatio concupiſcen-
&c.

65. *Vſum ne piaculum coïre, ſolum ad valetudinem con-*
ındam, quando alia remedia non deſunt? Veniale pec-
m eſſe *Henriquez* ait *lib.*11. *cap.*15. *num.*5. ſed *Saa* nul- Henriq.
eſſe docuit; quia indiuidui conſeruatio finis ſecundarius
:rimonij eſt.

66. *Quid ſi id gerant, vitandæ fornicationis cauſa, etiamſi
remediis concupiſcentia ſedari poſſet?* Nec venialiter pec-
t; quia oppoſitum nimis graue onus coniugali exi-

Laym. ſteret ſtatui. *Laymanus lib.1. tract.10. part.10. part.2. cap.4. num.2.*

167. *Coniuges copulam interrumpunt de communi conſenſu, ne noceat valetudini: peccant ne mortaliter, an venialiter?* Ab vtroque eos piaculo liberat *Sanchez tomo 3. lib. 19. num. 3.* ſi abſit ſeminationis extra vas periculum. Sanch.

168. *Coniuges loco in ſacro recluduntur: poſſunt ne licitè coniugali vti ſine piaculo?* Non ſi inibi per longum tempus maneant. Tempus id aſſigna. *Sanchez d.15. n.22.* exiſtimat menſem. *Leſſius lib.4. cap.3. dub. 12. num.86.* ſemimenſem *Fagundez p.2. lib.4. cap.4. num.21.* decem dies *Suarius 3. part. quæſt.84. art.3. d. 81. ſect.4.* quatuor vel quinque dies. Aliquis ex externis aſſeruit, copulam coniugalem occultam in Eccleſia non eſſe ſacrilegium, etiam ſi in ea coniuges non ſint concluſi. Probabiliter ex ſententia *Antonini Diana p.1. tract.7. reſol.19.* Sanch. Leſſ. Fagund. Suar.

§. 7. *De ſponſalibus.*

169. *Quanam in ætate ſponſalia contrahi poſſunt?* Non poſſunt contrahi ante vſum rationis; quia voluntarium non eſt abſque diſcurſu. Ille autem rationis vſus ſufficit, qui ſufficit ad peccandum licet ante ſeptennium. *Sanchez tom. lib.1. d.16. n.16.* Sanch.

170. *Ad forum autem externum quanam ætas requiritur?* Septennium completum ait *Coninch*, ita vt ſaltem inceptus ſit dies vltimus. At *Rebellus part.2. lib.4. quæſt. 5. concl.14.* ſufficere, ait completum eſſe moraliter, v.gr. licet octo, vel decem dies deficerent. Rebell.

171. *Requiritur ne conſenſus contrahentium expreſſus, an ſufficit tacitus?* Hic ſufficit, quando (v.g.) parentes, ipſis præſentibus, & tacentibus contrahunt. An ſi alij contrahant, ipſorum ſilentium non erit indicium ſufficiens conſenſus; quia c. vnicum, de deſponſ. impub. in 6. hoc de parentibus tanquam quid ſpeciale ſtatuitur; & regula illa, *Qui tacet, conſentire videtur*, vera eſt in fauorem, non in tacentis præiudicum. *Sanchez tom.1. lib.1. d.22. num.7.* Sanch.

172. *Quid ſi parentes, vel tutores pro filiis & pupillis abſentibus contraherent?* Sponſalia tunc vim haberent, cum accederet eorum ratihabitio expreſſa, vel tacita, ſed per ſigna aliquod ſenſibile manifeſtata. *An ſatis eſſet quod ſcientes ſilerent?* Non quia id *cap. vnico* diſponit, quando ſponſalia in eorum præſentia contrahuntur. *Sanchez num. 16.* *Coninch* autem *num. 39.* tunc illorum taciturnitatem ſufficere docet, quando coram patre vel tutore referentur Sanch.

tacerent:

tacerent : ſecus ſi referant | alij , quorum non intereſt; quia his non tenentur ſuam mentem ſignificare , ſicut illis.

173. *Debet ne eſſe mutua ſponſalium promiſſio? Sanchez* Sanch. *tom.*1. *lib.*3.*d.*5. *num.*12. exiſtimat,poſſe quem acceptare promiſſionem abſque repromiſſione;in quo caſu ſolum promittens maneret obligatus, donec alter ex nimia dilatione repromiſſionis & matrimonij obligationem patris tacitè contemnere videretur.

174. *Dixiſti ſponſalia inter perſonas legitimas contrahi debere: num qui matrimonium contrahere non poſſunt, poterunt ſponſalia contrahere?* Minimè,v.gr. conſanguinei,niſi apponatur conditio, *ſi Papa diſpenſauerit.* Sic probabiliter aliqui. At *Sanchez lib.* 5.*d.* 5. *quaſt.* 3.*num.*12. eſſe inualida putat huiuſmodi ſponſalia non ſolum accedente conditione, ſed accedente iuramento; vnde poteſt vterque contrahens ante & poſt diſpenſationem reſilire. Adnotat tamen teri reſilientem ad reſtitutionem, ſi magnæ expenſæ fuerint in impetratione diſpenſationis inſumptæ. Sanch.

175. *Præfixit ſponſus in ſponſalibus tempus ad matrimonium contrahendum, vel non præfixit: rogo, quandonam matrimonium ſit ineundum?* Si præfixit: contrahat eo tempore aduentante. Si non præfixit , tenetur contrahere vterque alterutro exigente. *Sanchez diſputat.* 28. *numer.*2. Sanch.

176. *Scio, ſponſalia inita ab impuberibus, diſſolui, ſi adueniente pubertate vnus aut alter reſiliat: rogo, ſi factus puber diſſentit quidem, ſed non audet reclamare, num teneatur contrahere? Coninch dubitat.*2.*num.*6. putat ſi factus puber,ſtatim non reclamat, (intra triduum ex *l.fin.cap.de err.adu.*) cenſeri in foro externo ſponſalia confirmare. At in foro conſcientiæ ſatis eſſe , tempore ſtatuto interius diſſentire. Conin.

177. *Per ingreſſum Religionis diſſoluuntur ſponſalia: an eo ipſo, quod vnus ingreditur, vterque manet ab obligatione liber?* Aſſerit *Toletus lib.*7. *cap.* 21. At *Rebellus lib.*4. *quaſt.*8. *ſect.*6. docet diſſolui obligationem ſolius ingredientis, donec profiteatur. Tolet.

178. *Superuenit paupertas alterutri ſponſo.* Non tenent ſponſalia; quia promiſſio non obligat rebus notabiliter immutatis. *Superueniunt diuitiæ.* Non ob id ſponſus ab obligatione ſponſalium eximeretur. *Coninch dubitat.* 8. *numer.*69. Conin.

179. *Scio ſolui ſponſalia, ſi alter ſponſus oculum, aurem, naſum amittat, aut morbo contagioſo afficiatur, aut immedicabili oris graueolentia: rogo, an ſufficiat ad diſſolutionem alia ſponſa ſuperueniens deformitas faciei, aut corporis?* Si in ſponſa deformitas ſit talis, vt à principio exiſtens ſponſum ab ſponſalibus diuertiſſet, liber manet ab obligatione ſponſus. Sanch. *Sanchez d.57. n.4.*

180. *An eadem deformitas in ſponſo ſufficiat ad ſponſalium diſſolutionem?* Non, quia in viro non magni ponderis pulchritudo. At ſi valde magna eſſet deformitas ita, vt ſpectantibus horrorem ingereret, aut cum turpitudine hac inhabilitas ad officium ſuum exercendum coniungeretur, ſponſalia perirent.

181. *Occultus eſt defectus.* Si pernicioſus, v.g. morbus contagioſus, improbi mores, grauis infamia, non poteſt alter ſponſum alterum defectus ignarum cogere ad contrahendum. Patiens verò non pernicioſum qui alterum ad ſponſalia non induxit, probabiliter poteſt alterum cogere, probabilius Conin. non poteſt. *Coninch. dub.12.n.91.*

Sanch. 182. *Diſſoluuntur ne per votum caſtitatis?* Negat *Sanchez tom.1. lib.1. d.46. num.9.* Alij probabilius aſſerunt, nec peccare ſponſum, qui ſacris ſe addicit, vel votum emittit Ordinis ſacri, vel caſtitatis; quia ſponſalia cenſentur contrahi ſub conditione. *Niſi ſponſi meliorem ſtatum velint eligere.*

183. *Scio diſſolui per Matrimonium ratum alterutrius, ita vt altero contrahente per verba de præſenti, alter liber remaneat ſemper: rogo, an contrahens omnino etiam liberum?* Sanch. Aſſerit *Sanchez d.48. num.3.* ex iurium auctoritate. Alij aſſerunt non extingui ſponſalia, ſed ſuſpendi vſque ad illius Matrimonij ſolutionem.

184. *Per fornicationem dixiſti ſponſalia perire: fornicatur vnus, ſcio alterum liberari: rogo autem, an delinquens etiam liberetur?* Minimè ex *c. quemadmodum 23. de iureiuran.* Sponſa ſe ab alio impudicè tangi permittit per oſcula, amplexus &c. Manet ſolutus ſponſus. *Id ſponſo contingit.* Illigata manet ſponſa; quia non vtrique dedecus reſultat æquale, & ius ſo- Sanch. lùm eos in fornicationis cauſa æquales iudicit. *Sanchez d.55.* Conin. *num.5.* Limitat *Coninch. diſp.23.7. num.56.* niſi oſcula, & tactus ſponſi cum altera adeò frequenter gererentur, vt merito timeri poſſet, ne minus ſit ſponſam dilecturus, aut fidem ei ſeruaturus.

185. *In fornicationem vterque incidit ſponſus: diſſoluuntur*

urne ſponſalia? Aliqui aſſeruere probabiliter, delictum vnius lelicto alterius compenſari, & neutrum reſilire poſſe. Quemadmodum poſt adulterium vtriuſque coniugis neuter ius epudij habet. At *Coninch. num.* 63. (probabilius mihi) docet ſolum ſponſum reſilire poſſe; quia maior eſt iniuria ſponſi, quàm ſponſæ, altero fornicante. Nec valet adulterij paritas; quia ſeparatio thori difficilior, quàm ſponſalium. Conin.

186. *Eſt in foro ſecreto coniux certus de vxoris adulterio, quod non poteſt probare: poteſt ne innocens non expectato Eccleſiæ iudicio, vxorem dimittere?* Affirmo cum *Sanchez* poſſe, ſi aliorum non ſequatur ſcandalum; quia vir in foro conſcientiæ poteſt ſibi ius dicere, cum defectus probationis ſua ex culpa non proueniat. §. 8. *De Matrimonio varia.* Sanch.

187. *Dixiſti, poſt Matrimonium conſummatum ex conſenſu vnius coniugis alterum poſſe ingredi Religionem dummodo alter etiam ingrediatur ſi ſit iuuenis: duo requiſiero, vnum an ſufficiat, coniugem ingredi Religionem S. Ioannis, ſeu Melitenſium? alterum, quandonam dicatur coniux ſenex eſſe, vt ſufficiat remanentem in ſeculo votum caſtitatis emittere?* Reſpondeo ex *Sanctio* ſufficere Religionis Melitenſis ingreſſum; quia verè Religio eſt voto præcipuè caſtitatis ſolemnis munita, quod ſpeciatim requiritur ad coniugis pudicitiam. Adiicio ad ſecundam quæſtionem, ſenem ad hunc effectum dici, ſi vir ſit ſexagenarius, quinquagenaria fœmina: aut eam habeat ætatem vterque, quæ ex habituali praua valetudine illi ætati reſpondere videatur. Sanct.

188. *Poſt Matrimonium ratum, ſcio, ius apud vtrumque coniugem abſtinendi duplici menſe à conſummatione, vti valeat ad Religionem euolare: rogo, an fœmina quæ vim paſſa eſſet intra bimeſtre, poſſit, viro renitente, ad Religionem tranſire?* Poſſe cum *Laymano* ſentio; quia ſponſus grauem illi intulit iniuriam, cùm non haberet ius copulam extorquendi ante bimeſtre. Laym.

189. *Parentes negant e:ll quorum filijs indignum Matrimonium contrahentibus ſe iraſcus: an his abnegandi ſit abſolutio, donec filios alloquantur?* Non abnegetur, ſi id præſtant non ex odio, ſed ex iuſta vindicta ad alterius emendationem. Sic *Laymanus*. Monuerim tamen parentes, vt ſeſe gerant nec grauiùs nec duriùs, quàm menſura delicti poſtulat. Laym.

190. *Scio Tridentinum prohibere, dominos temporales, aut Magiſtratus habentes iuriſdictionem in foro externo ſeculari cogere aliquem ad Matrimonium contrahendum: rogo, num parentes hac lege teneantur, ſub excommunicationis pœna?* Quamuis

Sanct. uis parentes coactione ſufficiente (loquor cum *Sanctio* & aliis Doctoribus) ad peccatum mortale filios compellant ad Matrimonium, excommunicationem non incurrunt; quia Concilium de dominis temporalibus ac Magiſtratibus tantummodo loquitur. *An Reges, aut Imperatores intelligantur ſub dominorum temporalium nomine?* Non; quia ob dignitatis excellentiam ſpeciatim exprimi deberent.

191. *Matrimonium ex graui metu contractum eſt, ſcio eum qui metu coactus fuit, poſſe reſilire: rogo, num etiam is qui liber eſt à metu reſilire valeat?* Affirmatiuè reſpondeo cum

Sanct. *Sanctio*, modò ipſe vim aut metum non intulerit; quia nullam iniuriam intulit, quam per Matrimonium ſarcire teneatur.

192. *Poteſt quis loqui, Matrimonium contrahit per ſigna & nutus: an delinquat? Sanchez* aſſerit venialiter peccare. Ego equidem, ſufficienter ſic expreſſo conſenſu, nullam in eo culpam agnoſco.

193. *Matrimonium ante legitimam ætatem contractum eſſe validum ſcio, ſi malitia ſuppleat ætatem: rogo tamen, num ſic contrahens grauiter delinquat?* Contrahentem ſine licentia Epiſcopi, & iuſta interueniente cauſa mortaliter peccare docent

Henriq. *Henriquez*. At *Sanchez*, quem ſequor, non delinquere affirmat: quia lex præſcribens ætatem, malitiam ſolummodò ſpectare videtur.

Sanch.

194. *Matrimonio copulati infideles baptizantur: rogo, an illud Matrimonium ante Baptiſmum contractum, poſt ipſum poſſit verum fieri Sacramentum?* Negatiuè reſpondeo cum

Vaſq. *Vaſquez* Addo tamen ex *Conineh* ſententia, Deum eiuſmodi

Conin. coniugatis ad fidem conuerſis maiorem gratiam ad ferenda onera Matrimonij impertiri, quàm infidelibus, fidei ac Baptiſmi ratione.

§. 9. *De debito coniugali.*

195. *Num coniux poſſit primo bimeſtri debitum abnegare, etiamſi non cogitet ingredi Religionem?* Poſſe aſſero cum *Sanchez*; quia poteſt per bimeſtris decurſum ad Religionis ſtatum ineundum à Deo vocari.

Sanch.

196. *Eſt ne licitum pactum inter coniuges ſeſe continendi, ne proles multiplicetur?* Cum Sanctio ſentio licitum eſſe, ſecluſo incontinentiæ periculo. Imò & ob illam cauſam debitum abnegare, ne ob prolis multiplicationem ad inopiam redi-

Sanch. Saa. gantur. *Sanchez* nullam eſſe culpam docet, *Saa* autem ſolummodò eſſe venialem.

197. *Coniux ſcit Matrimonij nullitatem ob impedimentum*

tum

tum dirimens, poteſt ne reddere debitum coniugi bona fide petenti? Scio id aliquo in caſu quoſdam excuſare fruſtra quidem. Ego equidem *Sanctio* adhæreſcens iudico nullo euentu Sanct. poſſe huiuſmodi coniugem debitum reddere ante diſpenſationem obtentam, licet periculum vitæ ſubiret; quia nullo in caſu licita fornicatio eſt.

198. *Dubium ſuperuenit de Matrimonij valore, ſcio tunc nec poſſe coniugem petere, nec reddere: rogo num poſt diligentiam adhibitam id præſtare poſſint, licet adhuc dubitent?* Poſſunt quidem & petere, & reddere, authore *Suario.* *Quid ſi* Suar. *coniux cum tali dubio contraxiſſet?* Exiſtimo cum *Sanctio* pe- Sanct. tere non poſſe, poſſe tamen reddere; ſi alter coniux bona fide contraxerit.

199. *Poſt bimeſtre quis nondum conſummauit Matrimonium, & dubitat de eius valore: poteſt ne reddere debitum?* Poſſe quidem, nec Religionem ingredi teneri *Salas* affirmat. Salas.

200. *Poſtquam maritus perfecta actione à complexu maritali receſſit, vxor libidine incitata, quia non ipſa perfecerat, tactibus ſe prouocat, ad ſeminandum: rogo num ſeſe mollitiei crimine polluat?* Ei hanc actionem licere cum *Sanchez* affirmo; Sanch. quia eſt, non mollities, ſed conſummatio actus coniugalis. Contrarium probabilius.

201. *Poſtulat cum veniali culpa vir, quia iuſta cauſa non adeſt, à coniuge debitum cum ſitus variatione, cauſa ſcilicet voluptatis: rogo, num reddendo venialiter etiam peccet fœmina: aut abſolutè poſſit abnegare? Henriquez* docet abnegare ſub Henriq. veniali debere. Ego cum *Sanctio* iudico teneri ad reddendum; Sanct. debet enim præſumere aliam ſubeſſe cauſam. Quod ſi ſciat nullam aliam eſſe præter delectationem, adhuc exiſtimo poſſe ſine veniali reddere, imò debere; quia etſi immoderata illa voluptas maritum ad veniale afferat, debet fœmina præſumere illam maiorem voluptatem coniugis ſtrictiorem dilectionem coniugij conciliare.

202. *Num conſummetur Matrimonium ex ſola viri ſeminatione?* Cum *Sanchez* exiſtimo non cenſeri conſummatum Sanch. coniugium, nec contractam affinitatem, niſi etiam fœmina ſeminauerit; quia fiunt coniuges vna caro per ſeminum commixtionem.

203. *An ſit circunſtantia, haberi inter coniuges copulam in Oratorio priuato, ad fores Eccleſiæ à parte externa, in Monaſterio, in Sacriſtia?* Nec inter coniuges, neque inter non coniuges eſſe circunſtantiam ſpeciem mutantem docet *Fagundez.* Fagund.

§.10. 204. *Poſt votum Religionis, vel caſtitatis quis virginem*
De ſponſalibus alia. *corrupit ſub ſpe, & pacto coniugij: tenetur ne illam ducere?* Scio
Laymanum probabiliter aſſerere non teneri ducere illam;
quia promiſſio facta virgini nulla fuit, nempe promiſſio rei
Vaſq. illicitæ contra votum. Aſt ego cum *Vaſquez* iudico teneri
eum ducere defloratam, niſi illa gratis remittat obligatio-
nem, aut alia illi ratione ſatisfaciat.

205. *Poteſt ne quis pubes factus, non expectata alte-*
Sanch. *rius pubertate, ſtatim ab ſponſalibus reſilire? Sanchez* aſſe-
rit poſſe; quia fruſtra expectatur euentus, cuius nullus eſt
effectus.

206. *Quid ſi ſponſo, rurſum rogo, repente noua hæreditas*
obueniat, ita vt ſponſa tam illi ſit inæqualis? Affirmaui cum
Sanct. *Sanctio*, non ideo ius habere reſiliendi; quia deceptus non fuit
in ſponſæ conditione, in qua nulla facta eſt mutatio. Idem
dicendum de ſponſa, ſi noua illi accedat hæreditas; pauper-
tas enim ſuperueniens magis obeſt, quàm aduenientes poſ-
ſunt diuitiæ, pluſque ſtatum rerum afficit.

207. *Poſt ſponſalia cum Maria, ſequuntur ſponſalia &*
copula cum Franciſca: diſſoluuntur ne prima ſponſalia? Do-
Sanct. cet *Sanctius* non diſſolui; quia illicitè contracta eſt illa
obligatio. Vrget quidem ratio, attamen ex ſententia alio-
rum iudico diſſolui; quia poſterior promiſſio eſt fortius
vinculum, & ſtrictior obligatio iniuriam, & damnum re-
ſarciendi. Quod ſi illicitè contracta noua ſit obligatio, ta-
men poſt contractionem grauior quidem eſt, obnoxióque
ſatisfactioni.

208. *Tenetur ne contrahens ſuos aperire defectus?* Non te-
Conin. netur, *Coninch* authore, aperire eos, qui nuptias reddunt mi-
nus appetibiles, non tamen pernicioſas, præſertim cum hu-
iuſmodi defectus aliquam infamiam habeant adiunctam.
Vnde colligo poſſe ſponſam vti aliquo artificio, ne ſponſus
corruptam deprehendat. Imò licèt apertè ſe virginem affir-
maret, non propterea lethaliter delinqueret. Poſſetque ur-
gere ſponſum huius occulti defectus ignarum, ad ſtandum
ſponſalibus, & coniugium contrahendum.

209. *Poteſt ne ſponſalium contractu licitè apponi pœ-*
Conin. *na reſilienti?* Poſſe aſſerit *Coninch*. Attamen *Sanchez* do-
Sanch. cet reſilientem non teneri perſoluere etiam iuramento offir-
matam.

210. *Sufficit ne in ſponſalibus fictus conſenſus?* Non ſuf-
Sanct. ficere *Sanctius* docet: quia promiſſio animo ficto facta non
obligat, cùm is, qui promittit, ſe obligandi animum non

habeat

habeat. Scio *Vaſquez*, & *Turrianum* oppoſitum defendere probabiliter. Vaſq. Turr.

211. *Quis ſub ſpe & conditione coniugij fictè tamen promiſſi virginem corrupit: tenetur ne eam ducere?* Teneri putat *Leſſius*, niſi ſit longè nobilior, vel opulentior, vel putans illam eſſe virginem, in copula reuera non eſſe deprehendat. Leſſ.

212. *Rogo, an Matrimonium in primo gradu Affinitatis lineæ rectæ, v.g. inter ſocerum & nurum, inter vitricum & priuignam, ſit irritum iure naturæ?* Reſpondet negatiuè *Sanctius*. Imò *Hurtado* docet neque in primo gradu conſanguinitatis lineæ tranſuerſæ irritum iure naturæ eſſe, v.g. inter fratrem & ſororem. Vnde occurrente neceſſitate in iis Papam poſſe diſpenſare affirmo. §. 11. De impedimẽtis. Sanch.

213. *An per fornicariam copulam iure naturali affinitas contrahatur?* Non contrahi *Sanchez* exiſtimat. Vnde ſi Chriſtianus habuit copulam cum muliere infideli, poterit deinde ſibi matrimonio iungere illius ſororem Chriſtianam factam. Sanch.

214. *Num peccet Parochus excommunicatus non toleratus aſſiſtens Matrimonio?* Non, quia in re neceſſaria ad ſuum munus ſpectante communicat. *An peccet grauiter ſponſum benedicens?* Venialiter aſſero peccare ſolummodò; quia in re parui momenti, nempe ad Sacramentum non neceſſariâ, peccat. Ex *Sanctio*, qui quidem adiicit poſſe etiam excommunicatum alteri impertiri licentiam, vt matrimonio aſſiſtat.

215. *Dubitat quis, num aliquod impedimentum habeat, & poſt adhibitam diligentiam adhuc dubitat: poteſt ne ſine diſpenſatione contrahere?* Poſſe *Sanchez* docet; quia poſſidet libertas. Sanch.

216. *Eſt ne duplex peccatum cum impedimento dirimente contrahere, tranſgreſſio ſcilicet iuris, & ſacrilegium propter Sacramenti nullitatem?* Vnicum delictum eſſe *Filliucius* affirmat. Filliuc.

217. *Septem dixiſti impedimenta criminum eſſe, impedientia quidem, non dirimentia Matrimonium: rogo an poſſit contrahere aliquo horum criminum reus?* Aſſero ex *Sanchez* & aliis hæc ſeptem crimina per diuturnam deſuetudinem non iam impedire. Vnde qui hæc crimina admiſit non tenetur diſpenſationem petere ante contractum. Sanch.

218. *Poteſt ne tempore interdicti Matrimonium licitè contrahi ab ipſo interdicto?* Poſſe iudicat *Sanchez*; quia in interdicto Sanch.

interdicto Matrimonium non comprehenditur, niſi exprimatur.

219. *Peccat ne qui ſcienter cum excommunicato contrahit?* Sanch. Aſſero cum *Sanctio* non delinquere, niſi ſit denunciatus, aut publicus Clerici percuſſor.

220. *Sufficit ne præſumptio veriſimilis de morte viri, vt mulier valeat ad ſecundas nuptias tranſire?* Abnego cum Laym. *Laymano.* Si tamen perſuaſio eſſet valde probabilis, & iuſtiſſima cauſa credendi, non peccaret illa, bona fide ad ſecundas nuptias auolans; quia in moralibus ad actiones inſtituendas ſufficit probabiliſſima opinio, licèt non omnino certa.

221. *Coniuges ante benedictionem Matrimonium conſummant: vel ante denunciationes facta contrahunt.* Conſummando nec venialiter peccare cenſet Sanch. *Sanchez*, contrahentem mortaliter delinqueret idem Doctor affirmat. *Quid ſi ante Matrimonium denunciationes facta quolibet caſu non fuerint?* Laym. Ante conſummationem faciendas eſſe *Laymanus* docet, niſi Epiſcopo prætermittendæ omnino videantur.

§. 12. *Speciales circa impedimẽta reſolutiones.*

222. *Dixiſti, quinque impedimenta Matrimonio obſtare, ne licite poſſit iniri. Votum, interdictum, ſponſalia, Catechiſmus, crimen: rogaverim, de quonam voto ſermo?* De voto ſimplici Religionis, aut caſtitatis; quod quidem remanet etiam in Religioſis nulliter per metum profeſſis; quia votum caſtitatis ob connexionem eſſentialem cum ſtatu Religioſo, ſemper valet, vt poteſt, & ideo ſaltem vt ſimplex. *Sanchez, lib. 7. d. 37. num. 13.*

123. *Circa impedimentum criminis, rogito, an ſuo in vigore perſiſtat?* Conin. Reſpondet *Coninch de Sacr. d. 30. dub. 3. n. 21.* per diuturnam deſuetudinem eſſe ſublatum. Si ſcrupulo quis pungatur, & diſpenſationem petere velit ad vberiorem conſcientiæ pacationem, adeat Epiſcopum.

224. *Dixiſti, impedimenta dirimentia antiquitus plura per Tridentinum ad duodecim redacta, quæis Concilium vnum de nouo adiecit: Dixiſti legalem cognationem contrahi per adoptionem alicuius in filium; ſcis autem duplicem eſſe: perfectam, qua adoptatus tranſit in poteſtatem adoptantis, fitque eius neceſſarius heres, de poteſtate ſupremi Principis tantum; & imperfectam, quæ retinet nomen generis, quaque adoptatus ſub poteſtate patris carnalis remanet, nec fit heres neceſſarius adoptantis teſtantis, ſed tantum inteſtati, Magiſtratus authoritate: rogo igitur, an adoptionis cognatio vtraque irritet Matrimonium?* Præp. Aſſerit *Præpoſitus in 3. part. quæſt.*

quaſt. 7. dubitat. 13. num. 109. quia indiſtinctè loquuntur. At *Sanctius tom. 2. lib. 7. diſput. 63. num.* 8. probabilius docet ſolam cognationem adoptionis perfectæ dirimere, itaque interpretanda eſſe iura; quia in re pœnali reſtringi debent. Sanch.

225. *Naſci dixiſti hoc impedimentum inter adoptantem & adoptatum, & filios, nepoteſque adoptati vſque ad quartum gradum: inter filios adoptantis & adoptatum: & inter vxorem adoptantis & adoptatum, vxoremque adoptati & adoptatum: rogo, an inter duos adoptatos Petrum & Mariam adſit impedimentum?* Nullum planè; quia cum rarò plures adoptari ſoleant, ad hoc iura non reſpexerunt, nec debent extendi. *Rebellus part. 2. lib. 3. quaſt. 7. concl. 3. num.* 12. Rebell.

226. *Crimina quatuor dixiſti Matrimonium dirimentia, quorum primum, ſi adulter promittat adulteræ, ſe illam ducturum, mortuo viro: rogo, ſi promiſſio ſit ficta, contrahit ne adulter impedimentum?* Aſſerit *Sanchez diſput. 79. num.* 10. Sanch. Sed *Henriquez lib. 12. cap. 14. num.* 13. affirmat debere eſſe, Henriq. vt impedimentum huiuſmodi exoriatur, ſeriam, mutuam, & reciprocam promiſſionem. *Layman. verò lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 10. num. 4.* putat debere eſſe promiſſionem puram, aut purificatam ante coniugis mortem; quia ſuſpenſa, & quæ pendet ex futuro euentu non dicitur ſimpliciter promiſſio. Laym.

227. *De cultus diſparitate notatu digna exprime. Vterque coniux eſt baptiZatus; ſed vnus Catholicus, alter hæreticus: quidnam?* Validum eſt Matrimonium, ſed illicitum. *Coniuges infideles convertuntur,* Debent in Matrimonio, ſi non ſit contra ius naturæ contractum, permanere. *Alter ſolummodo conuertitur.* Requirere debet alterum, num conuerti etiam velit, aut abſque Dei offenſa cohabitare; ſi renuat, pro libito poteſt cum alia contrahere; quia primum Matrimonium ſolutum eſt. Ex *Sanctio.*

228. *Suppono coniugem adeò diſtare, vt commodè requiri non poſſit: poteſt ne qui Matrito conuertitur pro libito contrahere, non monita coniuge America, aut Africana?* Docet *Sanchez lib. 7. diſp. 74. num.* 12. poſſe; quia moraliter certum eſt, quod nolit conuerti, & lares relinquere. Sanch.

229. *Coniux infidelis, qui coniugem conuerſam non vult ſequi, poteſt ne aliud matrimonium inire?* Poteſt (ait *Sanch. d. 77. num. 6.*) quia nullo id ſibi iure prohibetur. Non ſeculari; Sanch.

quia

quia nullum eſt;nec Eccleſiaſtico; quia ad illud non tenetur. Peccat planè contra ius naturale & diuinum prioris coniugij leges violando; quia conuerſum coniugem ſequi tenebatur at Matrimonio diſſoluto,nil ſuperſit, quo ad aliud contrahendum prohibeatur.

230. *Dixiſti, Matrimonium Catholici cum hæretica, validum planè,ſed illicitum: rogo, an poſſit aliqua circumſtantia*
Sanch. *licitum reddi?* Docent *Sanchez d.72.num.5. Filliucius & alij*
Filliuc. coniugium cum hæretica, aut infideli non eſſe ita malum intrinſecè, vt honeſtari non valeat. Alij probabiliter addunt, licitum eſſe etiam ſi in aliquo caſu adeſſet periculum peruerſionis, magna, & eximia id cauſa exigente, v.g. augmenti, & propagationis Eccleſiæ, tranquilli eius ſtatus, aut liberationis Catholicorum, qui ſub aliquo hæretico Principe oppreſſi detinerentur; quia exponere ſe periculo peccandi ex magna, & vrgenti cauſa peccatum non eſt; non enim amatur periculum, ſed illud ingens bonum, quod abſque huiuſmodi periculo acquiri non poteſt.

231. *Dixiſti circa impedimentum publicæ honeſtatis, eum qui ſpopondit cum aliqua, non poſſe, ea viuente, vel mortua, cum conſanguinea eius in primo gradu contrahere poſt Tridentinum ſeſſ.24.cap.3.qui verò contraxit,prohiberi vſque ad quartum gradum incluſiuè: rogo, an ſoluatur hoc impedimentum,*
Sanch. *ſi ſponſalia communi conſenſu ſoluantur?* Putat *Sanchez lib. d. 65. num. 21.* non ſolui; quia remanet poſt mortem quæ eſt maior ſponſalium diſſolutio. Profectò tanti viri verum argumentum non vrget. Ideo enim ſponſa mortua, ſponſalia non diſſoluuntur, quia illa præſumitur deceſſiſſe, vel ſaltem debuiſſe decedere cum ea voluntate, cum qua ſponſalia contraxit. At in noſtro caſu adeſt voluntas expreſſa
Rebell. ſponſalium diſſolutionis. *Rebellus part. 2. lib.3. quæſt.12. num.3.* adducens pro hac ſententia Cardinalium declarationem.

232. *Circa impedimentum de impotentia perpetua, quæſierim, an poſſit ſpado, aut impotens nubere ad viuendum ſimul?* Minimè; quia de intrinſeca Matrimonij ratione eſt traditio poteſtatis ad vſum,& copulam coniugalem, quam impotentes tradere non poſſunt. Vnde Bulla Sixti V.anno 1587.edita declaratur eunuchorum prorſus euiratorum matrimonia cum quibuſuis mulieribus ſiue ſcientibus ſiue ignorantibus
Henriq. bus eſſe, & ſemper fuiſſe irrita. *Henriquez lib. 12. cap. 8. num. 1.*

233.

233. *An in Confeſſione eunuchi circunſtantia impotentia ſit exponenda?* Docet *Cardinal. Lugo de Pœn. d.* 16. *ſect.* 6. Lugo. *num.* 338. explicandam non ſolum in peccato fornicationis, ſed etiam in peccatis internis contra caſtitatem. At dubitat *Fillincius*, an talis circunſtantia mutet Filliuc. ſpeciem.

234. *Tenetur ne mulier inepta ob nimiam arctitudinem pati inciſionem?* Aliqui aſſerunt teneri pati, ſi abſque periculo mortis, aut grauis, ac periculoſæ infirmitatis poteſt; quia ſibi imputandum eſt, quod ſibi ante nuptias non proſpexerit. At *Hurtado* & alij docent, ſi fœmina ex ſe ſit apta Hurt. ad copulam, vir autem eius inueniatur ineptus ad illam, non teneri pati inciſionem, etiam ſi commodè valeat; quia cum defectus ſit ex parte viri, ipſi incumbit remedium adhibere, & ſe reddere aptum: præſertim cum huiuſmodi inciſionem non facilè patiatur honeſtas. Matrimonium igitur diſſoluendum, ſi ſpes adeſt infra triennium clauſtra rumpendi, id tempus de iure dèbet expectari.

235. *Circa impedimentum duplex à Tridentino additum, rogo, quandonam raptus dirimat Matrimonium?* Quando raptus ſit cauſa contrahendi, non ſi fiat cauſa libidinis. *San-* Sanch. *chez tom.2.lib.7.d.*13.*num.*4. Sacra Congregatione declarante. At *Saa v. Matrimonium num.*9. contrarium docuit, aliam- Saa. que declarationem adducit.

236. *Rapta conſenſit quidem, ſed tamen parentibus illata eſt iniuria.* Non conſurgit impedimentum, *Sanctio* auctore *n.* 3. Sanct. quia Concilium ſolum intendit libertati nuptiarum conſulere, ne ſcilicet virgines nubere cogerentur. Scio *Saa* contrarium aſſeruiſſe.

237. *Circa Matrimonium Clandeſtinum, quæſierim, an apud locum, vbi Concilium receptum non eſt, poſſit quis aduena eo animo accedens, contrahere ſine Parochi ac duorum teſtium præſentia?* Aliqui aſſeruerunt poſſe Hiſpanum pergere ad Galliam animo inibi contrahendi clandeſtinè: licet mox in Hiſpaniam ſit reuerſurus; quia lex generalis non obligat perſonam niſi dependenter à loco in quo recipitur. Profectò apud *Zypæum lib.* 4. *titul. de ſponſ. & Matrimon. conſ.* 6. legi contrarium à ſacra Congregatione declaratum anno 1628.

238. *Apud Galliam (v.gr.) Tridentinum receptum non eſt: rogo, an impedimenta iuris antiqui, quæ per Tridentinum ſublata ſunt, in Gallia ſublata eſſe intelligantur?* Affirmatiuè

reſpondeo;

reſpondeo; quia credendum eſt, intentionem Concilij fuiſſe, vbi ſeruari per omnia temporum iniuria non permittit, ibi obſeruari debere, (poſſe ſaltem) poſſibilia. Præp. *Præpoſitus 2.2. quæſt.95.d.1.dub.7.num.27.* Promulgatio Romana quæ ſola ad onera non fuit ſufficiens, ſufficiens fuit ad [illegible]mina, & ad onera tollenda; quia ad hoc ob ius [illegible] multo pauciora ſufficiunt, quàm ad onera imponenda requiratur.

AD MARIAM VIRGINEM DEIPARAM

EPILOGATIO.

V*T meus hic tandem libellus aſſurgat ab humili, ac verticem teneat: vt iuſti Voluminis dignitatem, ac ſpecioſum Theologiæ moralis titulum ſibi vendicet, in primis te, qui liber es ſapientiæ præſtantiſſimus, tuo verius, quàm ſuo munere adeat. In te namque ſolertiſſimus pariter, ac mitiſſimus Agnus librum prodit hominibus, qui ſeptemplici ſignatum cuſtodia* (vt Richardus Laurenti. lib. 12. de laud. Virg.) *miram, & ignotam ſacrorum rationẽ includit. Primus Tractatus, ſeu ſigillum fert immotam legũ ſeueritatem, tuámque viciſſim & ſingularem immunitatem, & ſtudioſam obſeruantiam: ijs namque quamuis omnino ſoluta, tamen libentia colla ſubmittis. Secundus inter tot ſcelerum ſordes purum præſtat Artificis gaudium, quod ex*

tanta peccatorum eluuie, ne minimam quidem labem contraxeris. Tertius, in Æquitate verſatur, quam à te nimis ſeruatam, quæ tua ſunt, nec vlli debita peccatorum omnibus impertiendo, oſtendit. Quartus diſputat de Cenſuris, quarum vinculis extimeſcendis eripis, durum eorundem ceruicem tua interpellatione frangendo. Quintus eſt de Fide, Spe, Charitate, ac Religione, téque virtutum omnium collegium, ac domicilium deprædicat. Sextus triplicem, id eſt, Sacerdotalem, Religioſum, ſecularémque complectitur ſtatum, quorum in ea maxima felicitas, ſi tuis ſtudioſè incumbit Officijs. Septimus de Sacramentis, te ſacrarium omnium Sacramentorum appellat. Diteſcat igitur ab vbertate tua meus libellus, vt & legentibus vtilitatem, & excipientibus plauſum excitet, qui totus ex ære tuo cenſebitur quicumque mihi quippe tuo ſeruo contigerit, ac tandem certiſſimo flexu redibit ad gloriam Agni IESV, *qui non ſine communi omnium ſalute Ieſuitis ſuis ſacrum Volumen reſignauerit.*

Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ correctioni vſque ad apicem omnia ſubiectantor.

Laus Deo Dei-parenti, Ioſepho, Ignatio, Antonio.

INDEX

INDEX
Rerum, & Verborum.

Prior numerus paginam, poſterior eiuſdem paginæ ſectionem denotat.

A

ABortus, vide *Homicidium.*

Abſolutio. 767. 13. & ſeq.

Acceptilatio. 457 47

Accuſatio. 708. 13

Acedia.

Acedia. 292. 81 eius filiæ, Deſperatio, Puſillanimitas, Torpor, Malitia, Rancor, Mentis euagatio. ibid. 84

Actio.

Actio humana. 3. 1

Actiones humanæ, & earum circunſtantiæ. 5. 12

Adoratio. 62. 12 quid. ibid. quotuplex. ibid. 14

Adulterium, vide *Luxuria.*

Aduocatus. 712. 39

Alienatio. 663. 40

Ambitio. 283. 17

Amor ſui. 285. 35

Animi inquietudo. 283. 21

Apoſtaſia. 564. 47

Apoſtata pœna. 581. 82

Arma, equos ad infideles transferens. 583. 96

Aſſecuratio. 452. 1

Aſtrologus.

Aſtrologi iudiciarij pœnæ. 58. 84

Auaritia. 283. 19 eius filiæ. ibid. 20

B

Baptiſmus.

BAptiſmus quid. 746. 1 quotuplex. 747. 2 eius ritus, & proprietas, ib. 4 materia. 748. 5 forma. ib. 7 miniſter. 749. effectus. 750. 17

Beatitudo. 2. 5 & ſeqq.

Bellum, vide *Homicidium.*

Beneficiarius.

à Beneficiario obſeruanda, vitanda. 657. 11

Beneficiariorum dominium. 658. 14

Beneficium.

Beneficium Eccleſiaſticũ. 654. 2 Beneficia conferens. 655. 4 quot modis confiſcantur. 656. 6 forma conferendi. ibid. 7 ad beneficium conditiones. 657. 9

Beneficij amiſſio. 660. 22

Beneficiorũ pluralitas. 659. 17

Beſtialitas. 140. 40

Bigamia.
Bigamia. 536.37 quotuplex. ib.
Blaſphemia.
Blaſphemia. 71. 24 & 287. 11 quotuplex. 71.25
Blaſphemia hæreticalis. 581. 86. & ſeq.
Bonum, & malum morale. 4.10
Bulla.
Bulla Cruciata. 234.1 câ frués. ibid. & ſeqq.
Bullæ Cruciatæ Commiſſarij poteſtas. 246.68
Bullæ compoſitio. 259.1. caſus varij. ibid.2

C

Cambium.
CAmbium quid. 416.1 quotupl. 417.2 varia. 419.15
Caſus.
Caſus fortuitus. 366.33
Caſus reſeruati. 775.56
Cenſura.
Cenſura quid. 460.1 quotuplex. ibid.2
Cenſuræ ſubiectum. 464.20 modus. 465.25 excuſatio. 466.32 effectus. 467.40 abſolutio. 468.46
Cenſuram ferens. 461.5
Cenſus.
Cẽſus quid. 412.1 quotupl. ib.2
Cenſuum iuſtitia, & conditiones. 413.4
Ceſſatio.
Ceſſatio à diuinis quid. 528.1 quotupl. ibid.2 eius effectus. 529.9
Charitas.
Charitas quid. 528.1 & ſeqq.1 quotuplex. 600.3 eius præcepta. ibid.6
Charitas ad Deum. 601.10 ad proximum. ibid.1
Charitatis proximi
uandus.
Clamor.
Clauis.
Clauium poteſtas.
Clauſura.
Clauſura Monialium
Regularium.
Clericus.
Clericus in ſacris, ve
ſis profeſſus matr
contrahens. 582.
cus.
Vide *Prælatus.*
Coactio.
Collocutio.
Collocutio laſciua in
ſionario, ſimuland
ſionem.
Commiſſarius
Commiſſarius Bullæ
tæ, vide *Bulla.*
Commixtio.
Cõmixtio cũ Dæmo
Commodatum
Commodatum quid.
eius conditiones.
Communio.
Compenſatio.
Compromiſſum.
Confeſſarius.
Confeſſarius eligend
236 per Cruciata
à quibus peccatis
ſoluere.
Confeſſarius ſollicitã
Confeſſariũ denuncia
gatio quãdo ceſſet.
Cõfeſſario obſeruãd
Confeſſio.
Confeſſio quotuplex
quid. 770.25 eius
nes.

C

Confeſſionis, ſeu pœnitentiæ miniſter. 773. 45 eius ſigillum. 776. 63
Confeſſionem ante prænoſcenda circa dolorem. 295. 2 propoſitum. 296. 3 integritatem. ibid. 4

Confirmatio.

Confirmatio quid. 760. 1 eius materia. ib. 3 forma. ib. 4 diſpoſitio. ib. 5 miniſter. 761. 7 ſuſcipiens. 762. 11 effectus. ibid. 12

Coniux.

Coniugum debitum. 865. 50 Impedimenta *dirimentia.* 866. 65 Error. 867. 67 conditio. ib. 68 votum. ibid. 72 Cognatio. ib. 73. crimẽ. 869. 79 diſparitas cultus. ibid. 81 vis. 870. 8 Ordo. ib. 84. ligamen. ib. 88 honeſtas publica. ibid. 89 affinitas. 871. 99 impotentia. ibid. 94 raptus. 872. 104 *Impedientia.* 873. 105 Catechiſmus. ibid. 107 ſpõſalia. ib. 108. votũ. ib. 109 Crimina ſeptem. ib. 110 impedimentorũ varia. 875. 115
Coniugum mutua obligatio. 104. 11 & ſeqq.

Conſcientia.

Conſcientia quid. 23. 1 quotuplex. ibid. 2 erronea. ibid. 4 probabilis. 24. 8 dubia. ibid. 11 & ſeqq. ſcrupuloſa. 25. 15 & ſeqq.
Conſciẽtiæ examinatio. 296. 5
Conſuetudo. 48. 69 & ſeqq.
Contentio. 282. 14 & 612. 67

Contractus.

Contractus quid. 360. 1 quotuplex. 361. 2
Contractûs obligatio. 364. 21
Contractuũ dolus quis. 365. 28 quotuplex. ib. 29 eorum culpa. 366. 31 accidentia. ib. 35
Contrahens. 362. 13
Contritio, & attritio. 769. 18
Contumelia. 161. 15 & ſeqq. & 288. 52

Cor.

Cordis obduratio. 284. 27

Correptio.

Correptio fraterna. 604. 18 delicti corripiendi notitia. 605. 24 fructus ex correptione. ibid. 26

Corruptio.

Corruptionis opportunitas. 606. 28 ordo. ibid. 32 edicta. 607. 40

Crux.

Crucem, aut imagines Sanctorum percutiens. 582. 89
Curioſitas. 282. 16

D

Dæmon.

DÆmonem inuocans ad tentandam alterius pudicitiam. 583. 99

Decalogus.

Decalogus. 59. 1 & ſeqq.
Decalogi præcepta decem, & quinq; Eccleſię. 298. 6 & ſeqq.

Decimæ.

Decimæ quid. 208. 3 earum ſolutio. ibid. 4 materia. 209. 8 quibus ſoluendæ. ibid. 10 quomodo ſoluendæ. 210. 12 & quando. ibid. 14
Degradatio. 530. 14
Delegatio. 457. 52

Denunciatio.

Denunciatio Tribunali facienda. 509. 137

Depoſitum.
Depoſitum quid. 371.1 quotuplex. ibid. 2
Deſperatio. 292.85
Detractio. 162. 18 & ſeqq. & 291.79
Deus.
de Deo diligendo præceptum. 617. & ſeqq.
Diſcordia. 282.13 & 611.66
Diſpenſatio.
Diſpenſatio matrimonialis. 874. 111
Diſpenſationis validitas, & nullitas. 222. 5 vis amiſſa. 226. 27. expenſæ. ibid. 31
Diuinatio. 639.70
Diuinorũ ceſſatio vide *Ceſſatio.*
Diuortium. 860.14
Dominium.
Dominium quid. 331.8 quotuplex ibid. 9. eius acquirendi rationabilium modus. 332. 14 irrationabilium ratio. 16
Dominus.
Dominorum & ſeruorũ mutua obligatio. 104. 13 & ſeqq.
Donatio.
Donatio. 372. 7 eius ſpecies. ibid. 14 remuneratoria. 373. 18 omnium bonorum. ibid. 19 cauſa mortis. ibid. 20 inter viuos. ibid. 21 propter nuptias. ibid. 22 pura. ibid. 23 in diem ibid. 24 conditionalis. 374.25
Duellum, vide *Homicidium.*

E

E*Brietas.* 289.60
Eccleſia.
Eccleſiæ, ſeu Templi libertas. 694.1
Eccleſiaſticus.
Eccleſiaſticus, quis appellandus. 687.1
Eleemoſyna.
Eleemoſyna. 608.42 ex quibus bonis facienda. 609.50
Eleemoſynam qui poſſint facere. ibid. 54 Clerici beneficiarij obligatio ad eleemoſynam. 610.60
Emphyteuſis.
Emphyteuſis quid. 428.1 quotuplex. ibid. 2. illius ſucceſſiones. 229.10
Emptio.
Emptio & venditio. 396.1
Euchariſtia.
Euchariſtia quid. 825. 1 eius inſtitutio. ibid. 2 neceſſitas ibid. 3 materia. 826. 4 forma. ibid. 7 effectus. 829. 9 miniſter. 829. ſuſcipiens. 830.23
Euchariſtiâ abutens in ſortilegio. 580.101
Euictio. 364.21
Excommunicatio.
Excommunicatio maior quid. 474. 1 quotuplex. ibid. 2 eius effectus ſpirituales. 476. 7 temporales. 478. 20 accidentarij. 480. 37 abſolutio. 481.39
Excommunicatio minor. 4[illegible]. 46
Excommunicatio reſeruata contra Clericorum percuſſores. 493.74
Excommunicationes in particulari. 486. 62 reſeruatæ contra perſonas publicas. ibid. 63 contra Clericos. 487. 64 contra Regulares

ibid. 65 contra omnes. 488. 66 in Bulla Cœnæ. 489. 67 non reſeruatæ contra magiſtratus, & iudices. 490. 68 contra dominos temporales. ibid. 69 contra Regulares. ibid. 70 contra Religioſos. ibid. 71 contra Clericos. 491. 72 contra omnes. ibid. 73

Excommunicationes frequentiores ad vſum ex reſeruatis. 492. 74 ex non reſeruatis. ibid. 75

Excommunicatus vitandus. 484. 53

Extrema Vnctio.

Extrema Vnctio quid. 842. 1 eius materia. ibid. 3 forma. ibid. 6 Miniſter. 843. 7 ſuſcipiens. ibid. 12 effectus. 844. 15 ritus. ibid. 16

F

Fallacia. 283. 23

Famulus.

Famulorum merces. 424. 17

Feſtum.

in Feſto die quid præceptum. 96. 3 prohibitum quid. ibid. perſonæ addictæ feſti obſeruationi. 97. 10. cauſæ excuſantes à cuſtodia feſti. 98. 13 delictum contra feſti obſeruationem. ibid. 14

Feſtorum obſeruatio. 95. 1

Feudum.

Feudum quid. 431. 1 quotuplex. ibid. 2 eius cõditiones. 432. 6 dominus & feudatarius. ibid. 7 ſucceſſio. 433. 11

Fideiuſſio. 453. 16

Fides.

Fidei eſſentia, & materia 558. 1. & ſeqq. neceſſitas ratione medij. 559. 7 ratione præcepti. ibid. 11. Confeſſio. 561. 23 myſteria. 563. 34 ignorantia rerum. 563. 35

Filij, vide *Parentes.*

Finis.

Finis hominis vltimus. 2. 1 & ſeqq.

Fornicatio, vide *Luxuria.*

Fraus. 284. 25

Furtum.

Furantis filius, vxor, & alij. 153. 9 & ſeqq.

Furtum. 151. 1 & ſeqq.

Furtum minutum. 152. 4 & ſeqq.

G

Gloria.

Gloria vana. 281. 8 eius filiæ. ibid. 8

Gratia.

Gratia quid, & quotuplex. 30. 1 eius neceſſitas. 31. 2 & ſeqq.

Gula.

Gula. 288. 55 eius filiæ, Mentis hebetudo, Inepta lætitia, Multiloquium, Scurrilitas, Immunditia. 290. 66

H

Hæreſis. 564. 47

Hæreticus.

Hæreticorum fautor, defenſor, receptator. 582. 93

Homicidium.

Homicidium punitiuum. 112. 1 & ſeqq. defenſiuum. ibid. 5. & ſeqq. voluntarium. 113. 8 & ſeqq. per abortum. 114. 15 per ludum. ibid. 17 caſuale. ibid. 18 & ſeqq. Ex duello. 115. 22 & ſeqq. Ex bello 116. initio. Occidens

maleficio vir, aut fœmina vnicam perſonam, aut damnum graue inferẽs. 583.102

Horæ.

Horæ Canonicæ. 630.22
Horarum in Choro reſtitutio. 631.28

Hoſtia.

Hoſtiâ ſuper quam Miſſam celebrauit, vtens in ſortilegio. 583.100
Hypocriſis. 282.16

I

Iactantia. 281.9
Idololatria. 639.67

Ieiunium.

Ieiunium quid. 195. 1 quotuplex. ibid.2
Ieiunij obligatio. 197.15

Ignorantia.

Ignorantia quotuplex. 7. 17
Immunditia. 290.71

Immunitas.

Immunitas Eccleſiaſtica ab onere. 683. 1. quotuplex. ibid.2. à foro. 686.17
Inceſtus, vide *Luxuria*.
Inconſideratio. 285.33
Inconſtantia. 285.34
Indignatio. 287.48

Indulgentia.

Indulgentia. 237. 18 & 806.1 quid. 807.6 quotuplex. ib.7 eius conceſſio. 808.18
Indulgentiæ capax quis. 810
Indulgentiæ pro defunctis. 813. 44
Indulgentiarum valor. 811.35
Iniuria. 331.7
Inobedientia. 252.15

Inquiſitio.

Inquiſitionis officium impediens. 583.95

Inquiſitor.

Inquiſitorum poteſtas. 571.1 Iuriſdictio. 573. 16 cauſæ additæ Tribunali. ibid.21 modus procedendi. 575.29 Tortura reorũ. 576.38. Sententia. 578.55. Confiſcatio. 579.65 Pœnę hęretici. ib.70

Interdictum.

Interdicti eſſentia, diuiſio, cauſæ, relaxatio. 518.1 & ſeqq. eius effectus. 520.11
Interdicta in particulari. 522. 27

Inuidia.

Inuidia quid. 291.73 eius filiæ quinque. ibid.76

Ira.

Ira. 286.40
Iræ filiæ ſex. 287.47

Irregularitas.

Irregularitas. 531. 1 eius effectus. 532.7
Irregularitas ex defectu. 534. 19 ex defectu animi. ibid. 20 ex defectu corporis. 535. 21 ex defectu nataliũ. ib.22. ex defectu Sacramenti, ſeu bigamia. 536. 27 ex defectu lenitatis. 537 alij defectus. 538. 7 ex delicto. 539.41 circa Baptiſmum. ib. 42 circa Ordinem. ib. 50 ex cenſuræ violatione. 540.54 ex delicto hæreſis. 541. 56 ex infamia. ibid. 62 ex homicidio voluntario. 542.66 ex homicidio caſuali. 543. 78. ex homicidio neceſſario. 544.91
Irriſio. 163.33

Iudæi, & Mauri.

Iudæi, & Mauri cõuerſi. 583.97

...us. 564.41
707.1

Iudicium.

...m temerarium. 159. 1 ...qq.

Iuramentum.

...ntum quid. 65. 1 eius ...litiones. 68. 12 tranſ...ſio. ibid. 14 Amphibo...a. 69. 16 commutatio, ...enſatio, interpretatio. 8

Iuriſdictio.

...ctionis poteſtas. 773.

Ius.

...id. 330. 1 quotuplex. 1

...atio. 32.5

Iuſtitia.

... quid. 330. 3 quotu... ibid.6

L

Læſio.

...ſio in bonis ſpirituali-bus. 341. 39 in bonis ...ræ. 342. 46 in bonis an...s ſpiritualibus. ibid. 47 ...onis corporis. 343. 54 ...onis famæ. 344. 5 in bo... externis. 345.77

Lætitia.

... inepta. 290.68

...m. 375.33

...tor. 63.4

Lex.

...5. 1 eius diuiſio. ibid. 3

...itans. 44.52

... obſeruandæ obligatio ... peccato. 42. 39 & ſe... atib. Regulæ docentes ...ndo obligent grauiter. ...15

Legis ſatisfactio, ſeu adimpletio. 45.59

Legum promulgatio. 38. 16 acceptio. ibid. 21 materia. 40. 28 ſubiectum. ibid. 30

Legum interpretatio. 46. 63 abrogatio. 47.66

Liberum. 4.4

Locatio.

Locatio quid. 422. 1 quotuplex. ibid. 2

Locatoris & conductoris mutua obligatio. 423

Locus.

Locus ſacer quis. 695.12

Ludus.

Ludus 435. 1 ſolutio. 436. 7 perſonæ ludentes. 437.14 Vide *Homicidium.*

Luxuria.

Luxuria. 284. 29

Luxuria cordis. 134. 1 Oris. ibid. 2 Auditus & viſus. ibid. 3 Tactus. 135. 6 & ſeqq.

Luxuriæ ſeptem ſpecies, ſimplex fornicatio. 136. 11 ſtuprum. 137. 18 adulterium. ibid. 21 inceſtus. 138. 27 raptus. ibid. 31 Sacrilegium. ibid. 34 contra naturam. 139.39

M

M*Agia.* 641.85

Magiſter.

Magiſtri & diſcipuli mutua obligatio. 107.30 & ſeqq.

Maledictio. 72. 29 & 286. 43

Maleficium, & Maleficus.

Maleficium. 642.87

Malefici, & ſortilegi. 583.98

Malitia. 293.88

Mandatum. 455.30

Matrimonium.

Matrimoniũ clandeſtinũ quid. 862.30 quotuplex. ibid.33

Matrimonium quid.858.1 eius indiſſolubilitas. 859.5 miniſter. ibid. 8 ſolemnitas. ibid. 9 conſenſus. 860.17

Maurus, vide *Iudeus*.

Mendacium. 160.1 & ſeqq.

Mens.

Mentis cæcitas. 284.31

Mentis tumor. 487.49

Mentis hebetudo. 290.67

Mentis euagatio. 293.90

Meritum.

Meritum quid. 32. 8 quotuplex. ibid.

Metus. 6.16

Miſſa.

Miſſæ ſacrificium, quid. 169.1 Inſtitutio. ibid. 2 celebratio. 172. 15 audiendi obligatio. 174.27

Mons.

Mons pietatis. 392.23

Montes Romæ. 392.28

Multiloquium. 290.69

Muſica. 631.27

Mutuum. 377.47

N

Negotium.

NEgotia geſta. 456.34

Notarius. 712.39

Nouatio. 457.52

Nouitas.

Nouitatum inuentio. 281. 10

Nuptiæ.

Nuptias binas contrahens. 581.85

O

OBlatio. 208

Obſeruantia.

Obſeruantia vana. 641.82

Odium.

Odium. 291.77

Odium Dei.

Officium.

Officium recitandu

recitandi ordo.6

catum non recit

45 attentio ad

nem. ibid. 49 te

tationis. 635. 5

tione cauſæ c

636.56 pœnæ nc

tis.

Oratio.

Oratio quid.628.5

ibid.6

Ordo.

Ordo quid. 849. 1 e

tio. ibid.2 nume

materia. 850. 6 f

effectus. ibid. 9

851.13 ritus. 85

piens.

Ordinis poteſtas.

P

PAganiſmus.

Parens

Parentum & filio

obligatio. 102

Peccatum

Peccatum original

actuale. 266. 6

ibid.7

Peccatum mortale.

niale. ibid.quotu

Peccatum commi

omiſſionis. 270

271.28. oris 27

ibid.42

Peccati malitia. 2

ctus. 274.45 exc

47

Peccata mortalia,

ſupremorum. 302.
ſeq. Eccleſiaſticorum.
6 & ſeqq. Regularium.
1 Monialium. 306. 22
ɔſorum militarium.
Togatorum. 307. 24.
rorum. 308. 25 Scho-
rum. ibid. 26 Magi-
m. ibid. 26 Senatoris.
7 Scribæ ſenatus. 310.
toris. ibid. 29 Teſta-
ij. 311. 30 Præpoſiti
ibid. 31 Adminiſtra-
Regalis patrimonij.
32 Præpoſiti Portus
12. 33 Medici. ib. 34
ıcopolæ. 313. 35 *Chi-
bid. 36 Tonſoris. ib.
litiæ, Ducis. 414. 38
ibid. 39 agricolæ.
ɔ lacus vuarum præ-
bid. 41 cuſtodis agro-
ɔid. 42 Mercatorum.
3 Procuratoris mer-
17. 44 Artificum. Ar-
j. ib. 45 Bibliopolæ.
Typographi. 318. 47
. ibid. 48 ludi char-
niniſtri. ibid. 49 Hi-
. ib. 50 Obſtetricis.
eliquarum artium me-
rum. 319. 52 Iudi-
. 53 Auditoris. 321.
ctoris criminis. 322.
calis. ibid. 56 Aduo-
id. 57 Relatoris. ibid.
retarij. 324. 59 Ta-
is. ibid. 60 Procura-
325. 61 Receptoris.
2 Lictoris. ibid. 63
s carceris. 327. 64
d. 65 Teſtis. ibid. 66
um. 328. 67 & ſeq.

Peccatorum numerus. 169
20

Penſio.

Penſio quid. 661. 47 quotu-
plex. ibid. 28

Periurium. 284. 20

Pertinacia. 282. 12

Pignus. 454. 23

Pœnitentia.

Pœnitentiæ virtus. 765. inſti-
tutio. 766. 6. neceſſitas. ib. 9
materia. ibid. 10 forma. 767.
12 effectus. ibid. 15
Pœnitentiam non implens ab
Inquiſitoribus impoſitam.
583. 103
Pœnitentis diſpoſitio. 772. 38

Præcipitatio. 285. 32

Prælatus.

Prælatorum & Clericorum
mutua obligatio. 105. 20 &
ſeqq.
Prærogatiuæ ſtatus regularis.
728. 70

Prærogatiua.

Præſcriptio. 333. 17

Præſumptio. 283. 18

Precarium. 376. 43

Pretium.

Pretium rei quotuplex. 398. 8
naturale quotuplex. ibid. 9

Primitiæ. 208. 2

Princeps.

Principis & vaſalli mutua
obligatio. 106. 25 & ſeqq.

Priuilegium.

Priuilegium, quid. 213. 1. quo-
tuplex. ibid. 2
Priuilegium accipiens. 214. 3
Priuilegium audiendi ſacrum.
235. 10 ſepulturæ. ibid. 12
edendi carnes. 236. 13 vten-
di lacticiniis. ibid. 14

Priuilegij vſus. 215.8 ambiguitas,& explicatio. ibid.10 quonam modo amittatur. 216.16
Procurator. 712.39
Prodigalitas. 284.28
Proditio. 284.26
Profeſſio. 723.37
Promiſſio. 361.4
Purgatorium. 813.43
Puſillanimitas. 292.86

R

RAncor. 293.89
Raptus, vide *Luxuria.*

Regulares.

Regularium priuilegia. 730.75
Religio.627.1 eius ſtatus. 718.1 ingreſſus. 720. 12 abſceſſus.721.20 Nouitij. 722.26 Expulſi. ibid.30

Reſtitutio.

Reſtitutio in particulari. 341.39.
Reſtitutionis neceſſitas. 336.1 circunſtantiæ.339.26 cauſa excuſans à reſtitutione. 441.35
Reſtitutioni perſona obnoxia quæ. 337.5
Reus. 711.34
Rixa. 288.53 & 612.68

S

Sacerdos.

SAcerdos pœnitentem ſollicitans ad Venerem. 584. non Sacerdos Confeſſiones audiens,& abſolués.582.92

Sacramentum.

Sacramenti definitio. ib. 1 numerus. ibid. 3 neceſſitas. 740.4
Sacramenta in communi. 740.
Sacramentorum cau ac finalis. 741.5 forma. ib.8 mini ſuſceptor. ibid. 743.16
Sacrilegium. Vide *Luxuria.*
Sarraceni.

Satisfactio

Satisfactio quid. 7 conditiones.
Scandalum.
Schiſma.
Scurrilitas.

Secretum.

Secreti reuelatio. ſeqq.

Secul

Seculi futuri horro
Seditio.
Seruus, vide *Domi*

Simoni

Simonia quid. 670 perſonas cadat. tuplex.672. 14 ei 673. 15 pretiun cauſæ excuſante pœnæ.

Societas.

Societas in comm negotiationis. 4 comm. 447. 15 Romanæ Curiæ.4 nium bonorum.
Sodomita.

Sollicitan

Sollicitantium pœn
Sors.
Sortilegus, vide M

Spes.

Spes quid. 597.1 e pta. 598. 3 pecca ria.

Spolium.
n Eccleſiaſticum. 664.

Sponſalia.
ia. 862
ium diſſolutio. 864.48
453.7
io. 456.43
s, vide *Luxuria.*

Superbia.
a. 280. 1 quid. ibid.3
tia. 638.65

Suſpenſio.
o quid. 508.1 quotu-
ibid.2 eius cauſæ.510.

iones in particulari cõ-
piſcopos. 522.31 con-
apitula. 513.33 contra
ilares. ibid. 34 contra
cos. ibid.35

Suſpenſus.
peccata, & irregulari-
511.23
tio. 163.32 & 291.70

T

Templum.
mpli priuati immuni-
tas, 697.10
orum violatio. 699.31

Teſtamentum.
entum quid. 374. 32
um. 375.34

Teſtificatio.
atio apud Tribunal.

Teſtis.
710.23
alſus apud Tribunale
ſitorum quonam mo-
niendus. 584.106

Timor.
Timor quotuplex. 598.5
Torpor. 293.87
Tranſactio. 457.50

Tributum.
Tributa. 702. 1 à quo impo-
nenda. ibid. obligatio ſol-
uendi. 703.5

Tutela.
Tutela & cura. 456.40

V

V*Aſſallus*, vide *Princeps.*

Venditio.
Venditio in particulari. 399.
25 periculum & commo-
dum rei venditæ. 402. 36
Violentia. 283.22

Vita.
Vitæ præsẽtis affectus. 285.37

Voluntarium.
Voluntarium quid. 3. 2 quo-
tuplex. ibid. 3 vnde tolla-
tur. 4.6

Votum.
Votum quid. 78. 1 quotuplex.
ibid.4.
Votum paupertatis. 724. 45
caſtitatis.727. 62 obedien-
tiæ. ibid.63
Voti materia. 79.5 diuiſio. 80.
12 obligatio. ibid.13
Voti conditionalis obligatio.
82.28
Voti fractio. 84. 34 irritatio.
ibid.35.commutatio. 85.44
Votorum commutatio.245.58
Vouere quis poſſit. ib.29 deli-
cta votis contraria. 83.33

Vſura.
Vſura quid. 387. 1 quotuplex.
ibid.2. eius reſtitutio. 390

FINIS.

PRAXIS MATERIARVM INDICVLVS.

A

ABſolutio. pag. 789. n. 142
Accuſatio. 714. 51
Acedia. 294. 103
Actus humani. 8. 19
Adoratio 64. 23
Adulterium. 142. 56
Aduocatus. 717. 70
Alienatio. 669. 76
Auaritia. 293. 96

B

BAnnitus. 116. 431
Baptiſmus. 752. 20
Bellum. 123. 68
Blaſphemia. 75. 45
Bulla Cruciata. 247. 75

C

CAmbium. 420. 23
Caſus reſeruatio. 794. 169
Cenſura. 470. 58
Cenſus. 415. 11
Ceſſatio à diuinis. 530. 19
Charitas. 613. 75 & 624. 137
Commodatum. 385. 103
Communio annua. 193. 29
Comœdia. 624. 135
Concionator. 737
Confeſſarius. 791. 151
Confeſſio. 782. 97
Confeſſio annua. 190. 16
Confirmatio. 762. 13
Coniugale debitum. 888. 195
Coniugium. 882. 156
Coniux. 110. 47
Conſcientia. 26. 18
Contractus in communi.
Contractus gratuiti.
Contritio.
Copula coniugalis.
Correptio fraterna.

D

DEbitum coniugale. 195
Decimæ.
Degradatio.
Delectatio moroſa.
Denunciatio.
Depoſitum.
Detractio.
Dilectio Dei.
Diſpenſatio.
Dominium.
Dominus.
Donatio.
Duellum.

E

ELeemoſyna.
Emphyteuſis.
Emptio & venditio.
Euchariſtia.
Excommunicatio.
Extrema Vnctio.

F

FAmulus.
Feſtum.
Feum.
Fides.

icatio. 140.49
tum. 155.17

G

Abella. 704.13
Gloria. 293.92
ſator. 117.35

H

Æreſis. 567.70
Homicidium. 116.31
Canonica. 643.95

I

iunium. 198.27
norantia. 8.15
unitas Eccleſiaſtica. 688.
9. Templorum. 700
ſtus. 143.62
lgentia. 814.50
iſitionis Tribunal. 592.154
dictum. 523.31
ſor. 117.34
lia. 294.99
294.98
ularitas. 545.98
eum. 814.50
r. 713.42
ium. 164.34
nentum. 72.30. & 76.34

L

Egatum. 380.71
Lex. 49.75
tio & conductio. 425.28
is. 439.26
ria. 140.49 & 294.97

M

Atrimonium. 877.123
varia. 887.186
imonij impedimenta. 891.
2. & 892.222.

Mendacium. 166.48
Metus. 9.24. & ſeqq.
Miles. 128.89
Miſſa. 175.27
Mutuum. 385.106

O

Officium Canonicum. 643.95
Ordo. 852.26

P

Parentes. 107.32
Parochus. 881.150
Peccatum. 12.5
Peccata in communi. 276.56
capitalia. 293.92
Penſio. 668.70
Pœnitentia. 780.87
Pollutio. 146.76
Precarium. 385.103
Priuilegium. 219.33
Procurator. 717.75
Promiſſio. 369.48

R

Reus. 713.42
Reſtitutio. 346.83 & 645

S

Sacramenta in genere. 744.19
Sacrilegium. 143.64
Satisfactio. 795.179
Scandalum. 620.117
Secretum. 166.49
Sigillum Confeſſionis. 797.194
Simonia. 681.39
Societas. 449.28
Sodomia. 147.81
Spolium Eccleſiaſt. 669.78
Sponſalia. 884.169 & 890.204

Status

Status Religioſus. 733.96
Statutum. 56.104
Stuprum. 141.52
Suſpenſio. 514.36
Suſpicio. 164.37

T

TActus. 143.65
Teſtamentum. 380.71
Teſtimonium. 167.51
Teſtimonium falſum. 16
Teſtis. 713.42. & 881.
Tributum. 70
Tyrannus. 11

V

VOluntarium.
Votum.
Vſura. 3

FINIS.